MISCELLANEA SCRIPTORUM VNIUERSI IURIS CIUILIS DUOBUS TOMIS DISTINCTA...

Martin Antonio Del_Rio, Giovanni Battista Coccini, ...

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 G
37

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

MISCELLANEA SCRIPTORVM VNIVERSI IVRIS CIVILIS

DVOBVS TOMIS
Diſtincta.

Opus antehac à M. ANTONIO DELRIO *Regio in Brabantiæ Cancellaria Conſiliario editum. Nunc verò multò felicius quam antea renatum, & à mendis propemodum innumeris quæ in priori editione reſederant, ſtudio ac diligentia* PETRI BROSSÆI I.C. *quàm accuratiſsimè repurgatum, multiſq; Scriptoribus cum veteribus tum neotericis auctum atque locupletatum.*

His acceſſerunt Indices duo: Prior Authorum atque Scriptorum Miſcellaneorum, ex quorum libris has notas excerpſimus: Poſterior Titulorum Pandectarum in hoc primo tomo explicatorum.

BIBL. SOC. IESV

Ex Legato Ill.mi Cocini

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,
Apud Franbiſcum Fabrum & Samuelem Criſpinum.
CIↃ. IↃC. VI.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOBILISSIMO CLARISSIMOQ. VIRO DOMINO BRVLARDO, Sillerio, Regis Chriſtianiſs. in ſacro conſiſtorio Conſiliario, & apud Heluetios Legato, Petrus Broſſæus I.C. S. P. D.

DIFFICILIS *iam diu viſa eſt multis Iuris Ciuilis ſcientia, vir clariſſime. Nam ſiue rerum multitudinem, ſiue earundem tractandarum modum ſpectemus, quem iuris authores tenuêre, non minùs obſcuritate implicata, quàm varietate & multitudine negotiorum exaggerata eſt tota illa diſciplina. Vnde factum eſt vt non pauci ab ipſo limine deterriti pedem retulerint, alij etiam poſt multos hîc exantlatos labores, cùm operæ ſuæ fructum perexiguum ſe percipere viderent, quaſi curſu mutato, aliò reſpicere cœperint: quorum tamen incuſanda eſt animi anguſtia, potiùs quàm artis optimæ & præſtantiſſimæ ſuſcipienda vituperatio. Facit enim animi alacris in ſubeundis laboribus firmitas & conſtantia, vt breuia & Syrtes non aliter quàm planum æquor ſulcent nautæ non ignari. Vt enim in corporis noſtri valetudine, contingit cibos iucundos licet εὐχύ[illegible] ægrè à ventriculo concoqui, illaudatos verò, ſi iucundè & auidè arripiantur, optimè digeri: ita qui ad animi alacritatem laborem improbum adiunxerit, ſentiet breui non leue operæ ſuæ pretium. Sic Seruium Sulpitium legimus ætate iam prouectum, ſummo ſtudio ius ciuile apprehendiſſe, in eoq́ tandem ſic profeciſſe, vt (ſi*

Digitized by Google

Tullio credimus) omnes qui omni ætate in ciuitate Romana *iuris intelligentiam habuerunt, ſi vnum in locum conferantur, non fuerint cum Seruitio Sulpitio comparãdi. Nihil enim (vt ait ille) eſt adeò difficile aut arduum, quod volenti & cupienti facile non fiat. Idque cùm mihi apud mentis oculos proponerem, cúmque poſt annos aliquot euoluendis Græcæ & Latinæ linguæ Oratoribus, Poëtis, Hiſtoricis, & Philoſophis conſumptos, in hac tandem iuris noſtri diſciplina, nulla difficultate inde dimotus, cõquieui. Iucundum enim viſum eſt illud ſtudium, & grata opera, quæ impenderetur in iis rebus diſcẽdis, quæ omnes vitæ humanæ partes exornaret, neque tantum priuatim prodeſſent, ſed publicè, domi, militiæq́; voluptatem ſummam cum maxima vtilitate coniunctam adferrẽt, quibus denique humana ipſa ſocietas quodammodo cõtineretur. Fit enim legum noſtrarum beneficio (vt in Authenticis eſt) vt patria tutò habitari poſſit, & propriæ facultates ſecurè retineantur, adeò vt non immeritò Maiores noſtri ciuitatis animam legem eſſe dixerint. quoniam quemadmodum ſine anima corpus, ita ſine lege ſtare ciuitas nulla poſſit. Cùm autem non omnino infælicibus auſpiciis ſtadium illud ingreſſus, difficultates maximas & plurimas tandem emenſus eſſem, ductum ſecutus præſtantiſſimorum virorum, qui olim & nouiſſimè tanquam lumina quædam totam iuris ciuilis prouinciam longè latéque illuſtrarunt, facturum me operæpretium exiſtimaui, ſi candidatis noſtræ diſciplinæ veluti digitum ad fontes intenderem, vt ex labyrinthis illis, & viarum perplexis ambagibus, quæ ſæpe iter ingreſſos remorantur, hoc veluti Ariadneo filo poſſent emergere: ne qua ſalebra occurrere poſſet quam non ſtatim complanaret illuſtris alicuius interpretis ſolertia. Dedi itaque operam vt ex omnibus ferè authoribus quid cuique loco accommodatè ab vno quoque dictũ eſſet, ob oculos ſtatim proponeretur, vt hoc veluti indice ſtudioſi deducerentur ad totius vrbis vel potius orbis oracula, & in rebus dubiis & incertis quid ſequendum eſſet intelligerent. Et quemadmodum ſtatuæ illæ mercuriales aut columnæ in biuiis aut triuiis erectæ, viatoribus demõſtrant qua ſit iter flectendum: vtq. in ipſis Comitiis Populi Romani mos ille fuit, vt* Nomẽclatores

ſingu-

ſingulorum ciuium qui prenſatoribus occurrebant, nomina exprimerent, ſic mihi propoſitum fuit in hoc opere, non tantùm antiquos illos iuris Sacerdotes, ſed etiam illos omnes qui ſuffragij ius in hac Republica habere poſſent ſtudioſis commonſtrare, vt, ſi fortè conſulere liberet, liceret. Secutúſque ſum hac in re cùm aliorum quorundam tum maximè doctiſſimi Martini Antonij Delrio exemplum, qui ante annos aliquot paris induſtriæ monumentum edidit, ſed quæ ille paucis & breuiter emiſit, nos, locupletiora vt eſſent, conati ſumus. Cúmque fructum huius noſtri laboris, quem priuato vſui deſtinatum apud me premebam, quidam optimæ ſpei adoleſcentes, ad ſe quoque pertinere debere dicerent, committere non potui, quin illorum voluntati obtemperarem. Dedi itaque illorum amori, vt hoc quidquid eſt, lucem publicam intueretur, ſi quidem id volebam. Verum cùm recordarer, non tantùm ampliſsimi illius ordinis tui (quem non minus ornas, quàm ille te) ſummæ tuæ prudentiæ, grauitatis, doctrinæ, & fidei, &c. ſed potiſſimùm illius humanitatis, quam mihi nuper coram exhibuiſti, vt te hic appellarem mihi,

--Delius aurem
Vellit & admonuit:--

vt ait ille, vt & iudicem & defenſorẽ noſtræ huius & recèns natæ elucubrationis haberem: quæ vt ſe non aſpernêre petit. Eſt enim hic ingenij noſtri fœtus primus, cui ſi contingat vt viuax ſit in Doctorum animis, dabo operam vt aliquando maturiores & robuſtiores illum conſequantur. Vale vir ampliſſime ex Muſæo idibus Februariis. 1590.

Digitized by Google

PETRI BROSSAEI I.C. IN SCRIPTORVM MISCELLANEORVM

Iuris interpretationem ab ipſomet auctam ad Lectorem, Epiſtola.

QVOD à pleriſque fieri conſueuit (amice Lector) vt initio cuiuſque libri rationem inſtituti atque operis ſui reddant, id nunc mihi video eſſe faciendum: ne ſi facti mei conſilium tibi ſit aut obſcurum aut incognitum, videar imprudenter feciſſe. Mirari etenim quis poſſet & non abſque iniuria quo ſpiritus ſtimulo pulſus, aut qua genij aura vectus, ego hãc iuris ciuilis interpretationem contexuerim & in lucem prodire operam nauarim. Verùm enimuerò vt & tibi facti mei ratio aliqualis conſtet, ſcopum meum ſignificare paucis non grauabor.

Cùm ingentem eorum, qui ad ius noſtrum ſcripſerunt multitudinem conſiderarem, vtile cenſui, ad ſuos libros, titulos, ſuáſque leges (imò & paragraphos ac verſiculos interdum) authores aut potius interpretes noſtros referre: nõ omnes aut qui ex profeſſo commẽtarios ad ius noſtrum κατὰ πόδας reliquiſſent, ſed qui Miſcellaneos ac recepto iam more ſaltuatim atq; ſatyratim legis cuiuſq; ſenſum, atque intellectum nouum, & ſelectiorem pollicentur. Sunt enim hi authores magno ſtudioſis omnibus vſui, in vnum quaſi indicem à me ita reiecti, qui vti leguntur lectori ſummum laborem pariunt. Qua in parte operis mei vſus ſum maximè libris antehac editis ab Ant. Del-Rio, Zilero, Alphano quos omnes vna coniunxi nominibus eorũ hoc loco adſcriptis laudatiſque, vt ſcias (Lector) per quos ipſe in hoc opere atque inſtituto profecerim. Citantur autem rurſus à ſuperioribus, eorum libri qui Varia, Opiniones, Selectiones, Obſeruationes, Aduerſaria; Miſcellanea, Quæſtiones, Singularia, imò & Conſilia & huiuſmodi inſcriptionis libros ad ius noſtrum ciuile cõpoſuerunt. De quibus ſi me interroges hæc reſpondeam. Quæ patrum

trum

trum noſtrâ vt memoria præclarè, atque ingenioſè excogitata ſunt, ea omnia pauciſſimis verbis ab his ſcriptoribus illo genere librorum eſſe euulgata. Sed cùm apud eos authores iuris noſtri capita tumultuariè ſine ordine & delectu expoſita eſſent eo factum puto, vt hi ſcriptores minus diligenter à noſtris legerentur, quorum tamen ſũmam vtilitatem eſſe conſtat. Vt lectorem eo onere leuarem, quaſi per indicem quæque eorum capita ad iuris noſtri ordinem redegi, vt ex hoc indice ſtatim cognoſceret quis ad quodque iuris noſtri caput ſcripſiſſet aut non ſcripſiſſet. Adieci quoque vt hoc opus eſſet perfectum, præcipuas quæſtiones quæ à Doctoribus noſtris primæ notæ Bartolo, Baldo, Caſtrenſi, Iaſone & aliis, certis legibus diſputari ac definiri ſumma vtilitate ſolent. Quin ſi quod verbum in ea lege obſcurum eſt, ne hæc quidem prætermiſi, quę ad eius intellectum (vt in ſcholis loquuntur) facerēt. Habes itaque (amice Lector) priorem noſtri inſtituti partem, cùm reliqua propter temporis anguſtias excudi non potuerunt, in ſequentes reieci nundinas. Hoc iam ſupereſt (Lector) vt ſi quid impolitum, neque cohærēs hoc meo ſcripto offenderis, ęqui boniq́ue habeas, fieri namque non potuit quin quædam minùs commodè dicta, aut non ſuo loco poſita eſſēt. Nihil enim vt quidque cœptum aut ortum eſt ita perfectum eſſe poteſt. Vale & his quouſque Deus meliora dederit fruere, plurâ etenim paulò poſt, ad iuuanda iuris ciuilis ſtudia pro mea ingenij tenuitate in lucem proferam.

AD LECTOREM IN OPERIS Broſſiani commendationem.

Qui tribulos alit, eſſe ferax ager haud valet. & qui
Neglectis tegitur ſordibus, hæret equus,
Et trita aptatur ſericæ malè fimbria veſti
Cæſáque gemma, auro non niſi clauſa, nitet:
Sic iuri, quo nil eſt purius, aptáne priſci
Squallida Barbaries temporis eſſe poteſt?
Non ſecus ac tenebras luci qui offunderet, aut cui
Candela in medio ſole foret potior
BROSSIVS vt tribulos, vt ſordes, vtq. tenebras
Tolleret, atque pari ius frueretur ope.
Ius purum puris ex fontibus irrigat, aptans
Cuique ſuas titulo, cum breuitate notas,
Iúſque emicans puro tractat ſermone, tuus ſit
Vt fructus culti, tam bene LECTOR agri.

INDEX AVTHORVM MISCELlaneorum ex quibus has notas excerpſimus.

AEgydij Boſſi *Tractatus varij.*
Andreæ Alciati *Parergon lib.*12.
Paradoxorum *lib.*6.*Diſpunct.li.*4.Prætermiſſ.*lib.*2.
Antonij Auguſtini *Emendationum lib.*4.
Antonij Roſcij *memorabilium lib.*3.
Antonij Goucani *variar.lectionum lib.*1.Eiuſdem etiam *animaduerſorum lib.*1.
Antonij Guiberti *quæſtionum libro* 1.Eiuſdem πολυΐστορον.
Antonij Quæſadæ *quæſtionum li.vnus.*
Antonij Vaccæ *expoſitiones locorum obſcuriorum in lib.*1.*&* 2.*dig.*
Antonij Contij.*Diſputationum li.*1.*Succiſiuarum lectionum lib.*2.
Angeli Politani *Miſcellaneorum lib.vnus.*
Alexandri ab Alexandro *genialium dierum lib.*6.
Antonij Gomeſij *variarum reſolutionum.*

B

Barnabæ Briſſonij *Selectarum ex iure ciuili antiquitatum lib.*4.
Bernardi Vvaltheri *Miſcellaneorum libro* 2.
Baptiſtæ Pij *Annotamentorum lib.*1.

C

Cuiacij *obſeruationum libri* 24.
Clari *ſentent.iur.lib.*
Corraſij *Miſcellaneorum lib.*6.Epiſtolicarũ quæſtionum *lib.vnus.*
Connani *commentariorum iuris ciuilis.*
Catelliani Cottæ *memoralia.*
Conſtantij Landi *enarrationum lib.*Eiuſdem *Prætermiſſ.lib.*
Curtij Burgenſis εἴκαστον *ad collegam Viuium li.*3.*ad fratrem totidem.*
Cælij Rhodigini *antiquarum lectionum lib.*30.

D

Duareni *diſputationum Anniuerſariarum li.*2.
Didaci Couarruuiæ *Prædicta.quæſtio.lib.*1.variarum reſolutio.*lib.*4.

E

Emanuelis Coſtæ *Selectonum lib.*2.
Eguinarij Baronis *Variar.quæſtio.lib.*1.
Emanuelis Zores *Obſeruationum lib.*1.

F

Floridi Sabini *Succiſiuarum lib.*2.
Forcatuli *Necyomantia dialogi* 100.Cupido *Iuriſperitus*, Penus *iuris*, Auiarium *eiuſdem*,Sphæra *legalis.*
Franciſci Sarmienti *Selectarum lib.*5.
Ferandi Adducnſis *Explicationum lib.*2.
Franciſci Hotomani *Illuſtr. quæſtionum lib.* 1. Obſeruationum *lib.*9. & Amicabilium reſponſorum *libri duo.*
Franciſci Zoanneti *Rerum quotid.lib.*Eiuſdem *Reſtitutionum in Pandectas lib.*

G

Guillielmi Fornerij *Selectionum lib.*2.

Digitized by Google

Gilberti Regij Noſoreni *Enantioph.lib.*2.

H

Hadriani Turnebi *Aduerſariorum lib.*30.
Hieronymi Magii *Miſcellaneorum lib.*4.

I

Iacobi Menochii *de Arbitrarijs iudicum quaſtionib.lib.*2.
Ioannis Roberti *Sententiarum iuris lib.*4. Receptę iuris ciuilis lectionis *lib.*2.
Iacobi Rçuardi *Variorum lib.*5. Protribunalium *liber ſingularis.* item de lege Scribonia *lib.ſingularis,* item Tribonianus ſeu de Vſucap.differentiis *liber ſingularis,* de Præiudiciis *lib.*2. De auctoritate prudentum *lib.*2.
Ioannis Vandi *Variarum quaſtion. lib.*2.
Ioannis Aurpachi *Epiſtolarum iuridicarum lib.*4. Eiuſdem *ſingul.allegat.lib.*2.
Ioannis Mercerij *Opinio.lib.*2.
Ioamis Parladorii *Rerum quotidianarum lib.*1.
Ioannis Guterii *Reſolution.tractatus ſiue lib.*3.
Iuſti Lipſij *Epiſtolicarum quaſtion.lib.*5.

L

Ludouici Charondę *Veriſimilium lib.*3.
Ludouici Vitalis *Variarum lectionum lib.*2.
Ludouici Carrionis *Antiquarum lection.lib.*3.
Lapi de Caſtellono *Allegationes.*

M

Molinęi *Ad difficiliores leges lib.*1. Labyrinthi *de diuiduis & indiuiduis xvi.legum obſcurarum,&c.*

N

Nicolai Belloni *Supputation.lib.*4.
Nicolai Vallę *de Rebus dubiis & quaſtionib.in iure controuerſis lib.*1.

P

Petri Criniti *de Honeſta diſciplina li.*25.
Pardulphi Pratei *Geminationum li.*1. Inuerſion.*lib.*1. Sententiarum *lib.*1. Catapodiſmatum *lib.*2. Dicęologiæ *li.*1. de Veteri iuriſprud.*lib.*1.
Peckij *de Reparatione eccleſiarum.*
Petri Martreſii *Nota in Iureconſultorum reſponſa.*
Petri Nannii *Miſcellaneorum lib.*10.
Petri Pithoei *Nota ad fragmenta Iuriſcon.*
Petri Victorii *Variarum lectionum lib.*25.
Petri à Plaza *Criminalium Miſcellaneo.lib.*1.
Pilti Modicenſis *Quaſtiones aurea.*

R

Raynaldi Corſi *Indagationum lib.*3.

S

Scipionis Gentilis *Parerg.lib.*3.

T

Theodori Straitmanni *Harmonia vtriuſque iuris.*

V

Vaconii Vacunę *Declaration.iuris ciuilis lib.*6.
Vaſquii Menchacenſis *Illuſtrium controuerſiarum lib.*3.
Vdalrici Zaſii *ſingul.intellect.lib.*2. Antinomiarum *lib.*2. Singularium reſp.*lib.*2.

Digitized by Google

PRÆTER HOS ADIECI DOCTORES TAM Veteres quàm Neotericos eorúmque Conſilia, Singularia, Deciſiones, atque etiam authores Practicos, nec non etiam Philoſophicos artiúmque humaniorum, qui paſſim hoc in opere citantur.

Doctores tam Veteres quàm Neoterici, tam iuris ciuilis quàm canonici paſſim hîc citati.

Bartolus.
Baldus.
Paulus de Caſtro.
Alexander.
Iaſon.
Azo.
Balduinus.
Hoſtienſis.
Dynus
Petrus de Bellapertica
Cynus.
Signorolo de Homodeis.
Angelus.
Zabarella.
Salycetus.
Bellonus.
Fulgoſius.
Cumanus.
Albericus.
Cæpola.
Rebuffus.
Lucas Apenna.
Alciatus.
Budæus.
Cagnolus.
Tiraquellus.
Gribaldus.
Donellus.
Coſtalius.
Arius Pinellus.
Gomeſius.
Fort. Garzia.
Salomonius.
Dominicus à Sotto.
Viglius Zuichemius
Mynſingerus.
Melch. Klingius.
Thomas Linius.
Iul. Pacc.
Gothofredus.
Felinus.
Panormitanus.

Conſilia Doctorum.

Antonij de Butrigario.
Alexandri.
Angeli.
Ancharani.
Aluarotti.
Bartoli.
Baldi.
Bertrandi.
Bolognini.
Cæpol.
Cumani.
Pauli de Caſtro.
Curtij Senioris.
Curtij Iunioris.
Dyni.
Decij.
Federici.
Fulgoſij.
Geminianij.
Immolæ.
Iaſonis.
Oldradi.
Papæ.
Panormitani.
Ripæ.
Romani.
Socini.
Roland. à Valle.
Zabarellæ.
Zaſij

Authores practici.

Practica Vberti de Bonacu. ſio ac de Beluiſo.
Baldi.
Petri Iacobi.
Ioãnis Petri de Ferrariis.
Marci Mantuæ.
Io. de Arnouo Neapolitani.
Duranti.
Maſuerij.
Roberti Marantæ.
Oldendorpii.
Pilei.
Papienſis.
Nicolai Abbatis Panormitani.
Speculatoris.
Arreſta Pariſienſia.
Imberti.
Lanfranchi.

Singularia Doctorum.

Angeli.
Pet. de Bellapertica.
Ludouici Bolognini.
Pauli de Caſtro.
Cremenſis.
Antonij Corſeti.
Petri Gerardi.
Hypoliti de Marſiliis.
Guidonis Papæ.
Petri de Rauenna.

Deciſiones.

Afflicti.
Balbi.
Boerij.
Capellæ Tholoſanæ.
Matheſilani.
Rotæ
Ioan. Bernardi Diaz.
Chaſſanei.

Authores philoſophici artium humaniorum.

Appianus.
Ariſtoteles.
Auguſtinus.
Columella.
Cicero.
Martialis.
Dion.
Horatius.
Iuuenalis.
Liuius.
Plautus.
Seneca.
Terentius.
Tertullianus.
Virgilius.
Xenophon.
Gellius.
Macrobius.
Budæus.
Feneſtella.
Florus.
Iſidorus.
Plinius.
Ouidius.
Palladius.
Quintilianus.
Seruius.
Valerius.
Vitruuius.
Vegetius.
Varro.

INDEX

Digitized by Google

INDEX OMNIVM TITVLORVM
Pandectarum iuris ciuilis.

Primus numerus librum, Secundus Titulum, Tertius verò paginam huius editionis demonſtrat.

A

ABigeis. 47 14 867
Acceptilatione. 46 4.842
Accuſationibus & inſcriptionibus, 48.2.872
Actione rerum amotarum. 25.2.485
Actionibus empti & venditi 19.1.390
Ademptione libertatis. 4.6.721
Ad exhibendum. 10.4.289
Adimendis vel transferendis legatis vel fideicommiſſis. 34.4.623
Ad legem Aquiliam. 9.2.267
Ad legem Corneliam de falſis & de s.c. Liboniano. 48.10 886
Ad legem Corneliam de ſicariis & veneficiis. 48.8.882
Ad legem Falcidiam. 35.2.639
Ad legem Flauiam de plagiariis. 48 15.892
Ad legem Iuliam de adulteriis coercendis. 48.5 876
Ad legem Iuliam de annona 48.12.890
Ad legem Iuliam de ambitu. 48 14.891
Ad legem Iuliam Maieſtatis. 48 4 877
Ad legem Iuliam peculatus, & de ſacrilegis, & de reſiduis 48 13 890
Ad legem Iuliam repetundarum 48 11 889
Ad legem Iuliam de vi priuata. 48.7.881
Ad legem Iuliam de vi publica. 48.6 880
Ad legem Pompeiam de parricidiis. 48.9. 885
Adminiſtratione & periculo tutorum & curatorum qui geſſerint vel non & de agentibus vel conueniendis vno vel pluribus. 26 7 498
Adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium. 50.8. 939
Ad municipalem & de incolis. 50.1.924
Adoptionibus & emancipationibus & aliis modis quibus poteſtas ſoluitur. 1.7.27
Adquirendo rerum dominio. 41.1 730
Adquirenda vel omittenda hereditate. 29.2. 550
Ad s c. Tertyllianum & Orphitianum 38.17. 685
Ad s c. Trebellianum. 36.1.6.8
Ad sc. Turpillianum & de abolit. criminum 48.16.892
Ad s c. Velleianum. 16.1.359
Adſignandis libertis. 38.4.679
Ædilitio edicto, & redhibitione, & quanti minoris. 21.1.423
Æſtimatoria. 19.2.403
Agnoſcendis & alendis liberis, vel parentibus vel patronis, vel libertis. 25.3.485
Albo ſcribendo. 50.3.933
Aleatoribus. 11 5.296
Alienatione iudicij mutandi cauſſa facta. 4.7. 203
Alimentis vel cibariis legatis. 34.1.615
Annuis legatis & fideicommiſſis. 33.1.600
An per alium cauſſæ appellationum reddi poſſint. 49.9.911
Appellationibus & relationibus. 49.1.906
Appellationibus recipiend s vel non. 49.5. 911
Apud eum à quo appellatur aliam cauſſam agere compellendum. 49 12.912
Aqua quotidiana & æſtiua. 43 20.770
Aqua & aquæ pluuiæ arcendæ. 39.3.700
A quibus appellari non licet. 48 2.909
Arboribus cædendis. 43 27 772
Arborum furtim cæſarum. 47.7 858
Auctoritate & conſenſu tutorum & curatorum 26.8 502
Auro, argento, mundo, ornamentis, vnguentis, veſte vel veſtimentis, & ſtatutis legatis. 34.2.617

B

Bonis damnatorum. 48 20 602
Bonis eorum qui ante ſententiam vel mortem ſibi conſcierunt vel accuſatorem corruperunt. 48.21.904
Bonis libertorum. 38.2.677
Bonorum poſſeſſione contra tabulas. 37.4. 664
Bonorum poſſeſſione ex teſtamento militis. 37 13.673
Bonorum poſſeſſione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competente. 37.3.664
Bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas. 37.11.671
Bonorum poſſeſſionibus. 37.1.663

C

Cadaueribus punitorum. 48 24.905
Calumniatoribus. 3.6 170
Capite minutis. 4.5.199
Captiuis & de poſtliminio & redemptis ab hoſtibus. 49.15.917
Carboniano edicto. 73.10.670

Digitized by Google

Caſtrenſi peculio. 49.17.921
Cenſibus. 50.15.344
Ceſſione bonorum. 42.3.756
Cloacis. 43.23.772
Collatione. 37.6 667
Collegiis & corporibus. 47 22.8 0
Colluſione detegenda. 40.16.750
Commodati vel contra. 13.6 333
Communi diuidundo. 10.3.285
Communia prædiorum tam vrbanorum quàm ruſticorum. 8.4.262
Compenſationibus. 16.2.361
Concubinis. 25 7 488
Concuſſione. 47.13.867
Condictione cauſſa data, cauſſa non ſecura. 12.4.315
Condictione ex lege. 13.1.328
Condictione furtiua. 13 1.327
Condictione indebiti. 12.6 318
Condictione ob turpem vel iniuſtam cauſam. 12.5.317
Condictione ſine cauſſa 12.7 326
Condictione triticaria. 13 3 329
Conditionibus & demonſtrationibus & cauſſis & modis eorum quæ in teſtamento ſcribuntur. 35.1.630
Conditionibus inſtitutionum. 28.7.543
Confeſſis. 42.2.755
Confirmando tutore vel curatore. 26.3.494
Coniungendis cum emancipato liberis eius. 37.8.669.
Conſtituta pecunia. 13.5.330
Conſtitutionibus principum. 1.4.21
Contrahēda emptione, & de pactis inter emptorem & venditorem compoſitis, & quæ res ventre non poſſunt. 18.1.379
Contraria tutelæ & vtili actione. 27.4.510
Curatore bonis dando. 42.7 760
Curatoribus furioſo & aliis extra minores dándis. 27.10 514
Cuſtodia & exhibitione. 48.3.874

D

Damno infecto, & de ſuggrundis, & protectionibus. 39.2 693
Decretis ab ordine faciendis. 50.9.940
Decurionibus & filiis eorum. 50.2.931
Depoſiti vel contra. 16.3.362
Diſtractione pignorum & hypothecarum. 20.5.418.
Diuerſis regulis iuris antiqui. 50.17.999
Diuerſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum 44 3.784
Diuiſione rerum & qualitate. 1.8 35
Diuortiis & repudiis. 24.2 468
Doli mali & metus exceptione. 44.4.785
Dolo malo. 4.3.185
Donationibus. 39.5.704
Donationibus inter virum & vxorem. 24.1. 463
Dote prælegata. 33.4.606
Dotis collatione. 37.7.668
Duobus reis conſtituendis. 45.2.819

E

Edendo. 2.13.108
Effractoribus & expilatoribus. 47.18.868
Eo per quem factum erit quo minus quis in iudicio ſiſtat. 2.10.100
Eo qui pro tutore próve curatore negotia geſſit. 27.5 510
Eo quod certo loco dari oportet. 13.4.329
Eum qui appellauerit in prouincia defendi. 49.11.912
Euictionibus & duplæ ſtipulatione. 21.2.430
Exceptionibus, præſcriptionibus & præiudiciis. 44.1.779
Exceptione rei iudicatæ. 44 2 781
Exceptione rei venditæ & traditæ. 21 3.436
Excuſationibus. 27.1.504
Exercitoria actione. 14.1.341
Expilatæ hæreditatis. 47 19 8 8
Ex quibus cauſis maiores vigintiquinque annis in integrum reſtituantur. 4.6.200
Ex quibus cauſis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur. 20.2 413
Extraordinariis cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe dicetur. 50.13 943
Extraordinariis criminibus. 47.11.865

F

Familiæ erciſcundæ. 10.2.278
Feriis, & dilationibus, & diuerſis temporibus. 2 12.106
Fideicommiſſaria hereditatis petitione. 5.6. 232
Fideicommiſſariis libertatibus. 40.5.717
Fide inſtrumentorum & amiſſione eorum. 22.4.445.
Fideiuſſoribus & mandatoribus. 46.1.824
Fideiuſſoribus & nominatoribus, & heredibus tutorum & curatorum. 27 7.511
Finium regundorum. 10.1.277
Fluminibus: ne quid in flumine publico ripáve eius fiat quo peius nauigetur. 43.12.766
Fonte. 43.22.772
Fugitiuis. 11 4.295
Fundo dotali. 23.5.461
Furibus balneariis. 47.17.868
Furtis. 47 2 849
Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios. 47.5.857.

G

Glande legenda. 43 28.777
Gradibus & adfinibus & nominibus eorum. 38.10.682

H

Hæredibus inſtituendis. 28 5.527
Hæreditatis petitione. 5.3.222

Hære-

Digitized by Google

Hæreditate vel actione vendita 18.4 387
His quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur [illegible]8.4 5.6
His quæ pœnæ cauſa relinquuntur. 34.6. 627
His quæ pro non ſcriptis habentur. 34 8. 628
His quæ vt indignis auferuntur, 34.9 6[illegible]8
His qui effuderint vel deiecerint. 9 3 27[illegible]
His qui notantur infamia. 3 2 [illegible]
His qui ſui vel alieni iuris ſunt. 1 6 25
Homine libero exhibendo. 43.29 77[illegible]

I

Impenſis in res dotales factis. 2[illegible].1.484
Incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata. 47.9 759
In diem addictione. 1[illegible].2 365
In integrum reſtitutionibus. 4.[illegible] 174
In[illegible]ris & famoſis libellis. 47.10.8[illegible]
Inoffi[illegible]o rupto, irrito facto teſtamento. 28.3. 524
In ius vocando 2.4 82
In ius vocati vt eant, aut ſatis vel cautum dent. 2.6.85
In litem iurando. 12.3 314
Inofficioſo teſtamento. 5.2.217
In quibus cauſis pignus vel hypotheca tacite contrahitur. 20.2.413
In rem verſo. 15.3.357
In[illegible], cuſtodien[illegible] 25 4 [illegible]
Inſ[illegible] 14.[illegible] 34[illegible]
Inſtructo vel [illegible] inſtrumento legato [illegible] 61[illegible]
Interdictis & re[illegible]atis, & deportatis. 48.22 904
Interdictis ſiue extraordinariis actionibus quæ pro his competunt 43.1 762
Interrogationibus in iure faciendis & interrogatoriis actionibus. 11.1 292
Itinere actuque priuato. 43 1[illegible].76[illegible]
Iudicatum ſolui. 46.7 846
Iudiciis & vbi quis agere vel conueniri debeat. 5.1 209
Iure aureorum annulorum. 40.10 726
Iure codicillorum. 29.7.562
Iure deliberandi. 28 8.545
Iure dotium. 23.3.453
Iure fiſci. 49.14.912
Iure immunitatis. 50.6.937
Iureiurando ſiue voluntario, ſiue neceſſario, ſiue iudiciali. 12.2.308
Iure patronatus. 3[illegible] 14 6[illegible]3
Iuris & facti ignorantia. 22 6.447
Iuriſdictione. 2.1 7[illegible]
Iuſtitia & iure. 1.1.2

L

Legationibus. 50.6.938
Legatis & fideicommiſſis liber primus, lib. 30. 1.564
Legatis & fideicommiſſis liber ſecundus, lib. 31.577
Legatis & fideicommiſſis liber te[illegible] lib. 32. 588
Legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeſſione petita. 3[illegible].6[illegible]
Lege [illegible] 1[illegible] 5[illegible]6
Lege Rhodia de iactu. 14.2 [illegible]4
Legibus [illegible] conſultis & longa conſuetudine. 1.3.15
Le[illegible] 26 4 495
Libellis dimiſſoriis qui apoſtoli dicuntur. 49. [illegible].911.
Liberali cauſſa. 40.1[illegible].727
Liberatione legata. 34.3 621
Liberis & poſthumis heredibus inſtituendis vel exhæredandis. 28 2 518
Liberis exhibendis, item ducendis. 43 30.777
Libero homine exhibendo. 43 29 777
Libertis vniuerſitatum. 38.3 [illegible]79
Litigioſis. 44.6.788
Locati conducti. 19 2.396
Loco publico fruendo. 43 9.765
Locis & itineribus publicis. 43 7.764

M

Magiſtratibus conueniendis. 27 8.512
Mandati vel contra. 17.1. 67
Manumiſſis teſtamento. 40 4.714
Manumiſſis vindicta. 40 2.712
Manumiſſionibus. 40 1.71[illegible]
[illegible] ſeruis ad vniuerſitatem [illegible] imponuntur. 40.3 713
[illegible] 43 32.778
[illegible] teſtamento. 2[illegible].1 546
Minoribus [illegible] quinque annis. [illegible] 1[illegible]0
Mortis cauſa donationibus & capionib. 19.6. 7[illegible]7
Mortuo inferendo & ſepulchro ædificando. 11.8.30
Muneribus & honoribus. 50.1 933

N.

Natalibus reſtituendis 40.11.727
Nautæ, caupones, ſtabularij vt recepta reſtituant. 4.9.208
Nautico fœnere 22.2.441
Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur. 40 15.730
Negotiis geſtis. 3.5 161
Ne quid in flumine publico fiat quo aliter aqua fluat atque vti priore æſtate fluxit. 43.9. 766
Ne quid in loco ſacro fiat. 43.6.764
Ne quid in loco publico vel itinere fiat. 43.8. 764
Ne quis eum qui in ius vocabitur vi eximat. 2.7 89.
Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus erit. 43.4 763
Nihil innouari appellatione interpoſita. 49. 7.911.
Nouationibus & delegationibus. 46.2.830

Digitized by Google

Noui operis nuntiatione. 39.1.687
Noxalibus actionibus, 9 4.275
Nundinis. 50.11.941

O

Obligationibus & actionibus. 44.7.789
Obſequiis parentibus & patronis pręſtandis. 37.15.674
Officio adſeſſorum. 1.22.71
Officio conſulis. 1.10.42
Officio eius cui mădata eſt iuriſdictio. 1.21 69
Officio iuridici. 1 20.68
Officio pręfecti Auguſtalis. 1.17 61
Officio præfecti prætorio. 1.11.44
Officio præfecti Vigilum. 1.15.50
Officio pręfecti vrbi. 1.12 44
Officio præſidis. 1.18.61
Officio prætorum. 1.14.48
Officio proconſulis & legati. 1.16.52
Officio procuratoris Cæſaris vel rationalis. 1.19.67.
Officio quæſtoris. 1.13.47
Operis libertorum. 31.10.675
Operis noui nuntiatione. 36.1.637
Operis ſeruorum. 7 7.251
Operibus publicis. 50.10.941
Optione vel electione legata. 33.5.607
Origine iuris & omnium magiſtratuum, & ſucceſſione prudentium. 1.2.9.

P

Pactis. 2.14 114
Pactis dotalibus. 23.4.460
Peculio. 15.1.352
Peculio legato. 33.8.612
Pecunia conſtituta. 13.5 330
Penu legata. 33 9.614
Periculo & commodo rei venditę. 18.6.388
Petitione hereditatis. 5 3.222
Pigneratitia actione vel contra. 13.7.337
Pignoribus & hypothecis, & qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum. 20.1.408
Pœnis. 48.19.896
Pollicitationibus. 50.12.941
Popularibus actionibus. 47.23 870
Poſſeſſoria hereditatis petitione. 5.5.231
Poſtulando. 3.1.138
Præſcriptis verbis & in factum actionibus. 19.5 404.
Prætoriis ſtipulationibus. 46.5 844
Præuaricatione. 47.15 867
Precario. 43 26 775
Priuatis delictis. 47.1 849
Probationibus & præſumptionibus. 22.3.441
Procuratoribus & defenſoribus. 3.3.144
Pro derelicto. 41.7.748
Pro donato. 41.6.748
Pro dote. 41.9.749
Pro emptore. 41.4 746
Pro herede vel pro poſſeſſore. 41.5 747
Pro legato. 41.8.749
Pro ſocio. 17.2.374
Pro ſuo. 41.10 749
Proxeneticis. 50.14.944
Publiciana in rem actione. 6.2.239
Publicis iudiciis. 48.1.871

Q

Qui in fraudem creditorum facta ſint, vt reſtituantur. 48.2.760
Quæ res pignori vel hypothecæ datæ obligari non poſſunt. 20.3 415
Quæſtionibus. 48.18.894
Quæ ſententię ſine appellatione reſcindantur. 49.8 911
Quando appellandum ſit, & intra quæ tempora. 49.4.910
Quando de peculio actio annalis eſt. 15.2.357.
Quando dies legatorum vel fideicommiſſorum cedat. 36.2.658
Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conueniri poſſunt. 26.9.503
Quarum rerum actio non datur. 44.5 787
Quemadmodum ſeruitutes amittuntur. 8.6.165.
Quibus ad libertatem proclamare non licet. 40.13 729
Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur. 42.4 756.
Quibus modis pignus vel hypotheca ſoluitur. 20.6.420
Quibus modis vſusfructus vel vſus amittitur. 7.4.248
Quibus non competit bonorum poſſeſſio. 38.3.684
Quibus rebus ad eundem iudicem eatur. 11.2 294
Qui & à quibus manumiſſi liberi non fiunt, & ad legem Æliam Sentiam. 40.6 724
Qui petant tutores vel curatores, & vbi petantur. 26.9.497
Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur, & de his qui in priorum creditorum locum ſuccedunt. 2.4.416
Qui ſatiſdare cogantur vel iurato promittăt vel ſuę promiſſioni committantur. 2 8.91
Qui ſine manumiſſione ad libertatem perueniunt. 40.8.724
Qui teſtamenta facere poſſunt, & quemadmodum teſtamenta fiant. 28.1.515
Quis à quo appelletur. 49.3.909
Quis ordo in poſſeſſionibus ſeruetur. 38.15.684
Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine vel cŏtra eam agatur. 3.4.156
Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negotium geſtum eſſe dicetur. 14.5.348
Quod falſo tutore auctore geſtum eſſe dicetur. 27.6.511
Quod iuſſu. 15.4.358
Quod legatorum. 43.3.763

Digitized by Google

Quod metus cauſa geſtum erit. 4.2.178
Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, vt ipſe eodem iure vtatur. 2.2.80
Quod vi aut clam. 43.24.772
Quorum bonorum. 43.2.763

R

Ratam rem haberi, & de ratihabitione. 46.8.847
Rebus auctoritate iudicis poſſidendis vel vẽdendis. 42.5.57.
Rebus creditis, ſi certum petatur, & de condictione. 12.1.302
Rebus dubiis. 34.5.625
Rebus eorum qui ſub tutela vel cura ſunt, ſine decreto non alienandis vel ſupponẽdis. 27.9.513.
Receptatoribus. 47.16.868
Receptis qui arbitrium receperunt, vt ſentẽtiam dicant. 4.8.204
Regula Catoniana. 34.7.627
Rei vindicatione. 6.1.232
Re iudicata, & de effectu ſententiarum, & de interlocutionibus. 42.1.750
Re militari. 49.16.919
Religioſis & ſumptibus funerum, & vt funus ducere liceat. 11.7.297
Remiſſionibus. 43.25.774
Rem pupilli vel adoleſcentis ſaluam fore. 46.6.845
Requirendis vel abſentibus damnandis. 48.17.894
Rerum amotarum. 25.2.485
Rerum permutatione. 19.4.404
Reſcindenda venditione & quando licet ab emptione diſcedere. 18.5.387
Ripa munienda. 43.15.766
Ritu nuptiarum. 23.2.449
Riuis. 43.21.771

S

Saluiano interdicto. 43.33.778
Senatoribus. 1.9.40
Senatuſconſulto Macedoniano. 14.6.349
Senatuſcõſulto Silaniano & Claudiano, quorum teſtamenta ne aperiantur. 29.5.550
Sententiam paſſis & reſtitutis. 48.23.905
Separationibus. 42.6.759
Sepulchro violato. 47.12.866
Seruis exportandis, vel ſi ita mancipium venierit vt manumittatur vel contra. 18.7.390
Seruitute legata. 33.3.606
Seruitutibus. 8.1.253
Seruitutibus prediorum ruſticorum. 8.3.259
Seruitutibus vrbanorum prædiorum. 8.2.255
Seruo corrupto. 11.3.294
Si à parente quis manumiſſus ſit. 37.12.672
Si ager vectigalis, id eſt, emphyteuticarius petatur. 6.3.240
Si cui plus quàm per legem Falcidiam licuerit legatum eſſe dicetur. 35.3.646
Si ex noxali cauſa agatur, quẽadmodum caueatur. 2.9.98
Si familia furtum feciſſe dicetur. 47.6.857
Si ingenuus eſſe dicetur. 40.14.730
Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit, poſt mortem domini ante aditam hereditatem ſubripuiſſe aut corrupiſſe quid dicatur. 47.4.857.
Si menſor falſum modum dixerit. 11.6.296
Si mulier ventris nomine in poſſeſſione calumniæ cauſa eſſe dicetur. 25.6.488
Si pars hereditatis petatur. 5.4.230
Si pendente appellatione mors interuenerit. 49.13.912
Si quadrupes pauperiẽ feciſſe dicatur. 9.1.267
Si quid in fraudẽ patroni factum ſit. 38.5.679
Si quis aliquem teſtari prohibuerit vel coẽgerit. 29.6.562
Si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis non obtemperauerit. 2.11.101
Si quis in ius vocatus non ierit, ſiue quis eum vocauerit quem ex edicto non debuerit. 2.5.87
Si quis ius dicenti non obtemperauerit. 2.3.81
Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato vel alio modo poſſideat hereditatem 29.4.559
Si ſeruitus vindicetur vel ad alium pertinere negetur. 8.5.263
Si tabulæ teſtamenti extabunt. 37.2.664
Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt, vnde liberi. 38.6.680
Si tutor vel curator magiſtratus creatus appellauerit. 49.10.912
Si ventris nomine muliere in poſſeſſionem miſſa, eadem poſſeſſio dolo malo ad alium tranſlata eſſe dicatur. 25.5.488
Si vſusfructus petatur vel ad alium pertinere negetur. 7.6.250
Solutionibus & liberationibus. 46.3.833
Sponſalibus. 23.1.448
Statu hominum. 1.5.21
Statuliberis. 40.7.722
Stellionatus. 47.20.869
Stipulationibus prætoriis. 46.5.844
Stipulatione ſeruorum. 45.3.821
Succeſſorio edicto. 38.9.682
Suis & legitimis heredibus. 38.16.684
Supellectile legata. 33.10.614
Superficiebus. 43.18.769
Suſpectis tutoribus & curatoribus. 26.10.504

T

Tabulis exhibendis. 43.5.764
Termino moto. 47.21.869
Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur, & deſcribantur. 29.3.558
Teſtamentaria tutela. 26.2.492
Teſtamento militis. 29.1.546
Teſtibus. 22.5.445
Tigno iuncto. 47.3.856
Tranſactionibus. 2.15.132

Digitized by Google

Tributoria actione. 14.4.347
Tritico, vino, vel oleo legato. 33.6.669
Tutelæ & rationibus diſtrahendis & vtili curationis cauſa actione. 27.3.508
Tutelis. 26.1.489
Tutoribus & curatoribus datis ab his qui ius dandi habent: & qui, & in quibus cauſis ſpecialiter dari poſſunt. 26.5.495
V
Vacatione & excuſatione munerũ. 50.5.935
Vbi pupillus educari vel morari debeat & de alimentis ei præſtandis. 27.2.508
Ventre in poſſeſſionem mittendo, & curatore eius. 37.9.669
Verborum obligationibus. 45.1.798
Verborum ſignificatione. 50.16.945
Veteranis. 49.18.922
Veteranorum & militum ſucceſſione 38.12.683
Via publica & itinere publico reficiendo. 43.11.765.
Via publica & ſi quid in ea factum eſſe dicatur. 43.10.765
Vi bonorum raptorum & de turba. 47.8.859
Vi & de via armata. 43.16.766
Vnde cognati. 38.8.681
Vnde legitimi. 38.7.681
Vnde vir & vxor. 38.11.683
Vſu & habitatione. 7.8.261
Vſu & vſufructu & reditu & habitatione & operis per legatum vel fideicommiſſum datis. 33.2.603
Vſufructu adcreſcendo. 7.2.247
Vſufructuarius quemadmodum caueat. 7.9.252
Vſufructu earum rerum quę vſu cõſumuntur vel minuuntur. 7.5.250
Vſufructu, & quemadmodũ quis vtatur fruatur. 7.1.241
Vſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceſſionibus, & mora. 22.1.436
Vſurpationibus & vſucapionibus. 41.3.740
Vt ex legibus ſenatuſve conſultis poſſeſſio detur. 38.4.684
Vt in flumine publico nauigare liceat. 43.14.766
Vt in poſſeſſionem legatorum vel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat. 36.4.661.
Vti poſſidetis. 43.17.768
Vt legatorum ſeu fideicommiſſorum ſeruãdorum cauſa caueatur. 36.3.660
Vtrubi. 43.31.778
Vulgari & pupillari ſubſtitutione. 28.6.536

Finis Indicis Titulorum.

Digitized by Google

INDEX ANTIQVAE ET NOVÆ LEGVM INTERPRETATIONIS

Petri Broſſei I.C.

IN QVO, VELVTI DIGITO, DEmonſtratur, vnde & quibus ex auctoribus cum Veteribus, tum Neotericis ſingularum penè legum ſingulares intellectus, emendationes, & interpretationes peti poſſint.

Pandectarvm sev Digestorvm liber primvs.

In hunc librum extant Franciſci Balduini notæ.

Ad conſtitutionem Iuſtiniani, qua ratio docendi iuris præſcribitur & ad totum Digeſtum vetus.

IN hac iuris parte ſcripſit aduerſaria ſeu annotationes Petrus Caſtalius, Equinarius Baro, Franciſcus Hotomanus. in nõnullos Digeſti Veteris Titulos ſcripſit, Æmilius Ferretus, Azo referente domino Fichardo in vita eius ſcripſit magnos apparatus ad Digeſtum Vetus, qui tamẽ an ſuperſint non conſtat. Vide Politian. *miſcell.c.*93. Alciat. *lib.*2.*diſpunct.c.*12. Duar. *lib.*2. *diſput.c.*6. Anton. Auguſt. *lib.*2.*emend.cap.*1.& *lib.*3.*cap.*3. Cuiac. *lib.*12.*obſ.ca.*40 & Adrianum Turnebum *lib.*8.*aduerſ.ca.*19. Forcat. *Necyom. iur. dial.*20.*num.*5. Cottam *in memorial. in voce Dypondium.* Cæl. Rhodig. *lib.*5.*antiq. lect.ca.*38. Turneb. *lib.*26.*aduerſ.cap.*34. Anton. Vaccam, *volum.*1.*expoſitionum.*

§. Illud autem.

Anton. Guiber. *in polyhiſtore cap.*6.& 7.

§. Et quod pene.

Conſtantius Landus *enarrat. in tit. de iuſt. & iur. cap.*5.

§. Illud verò.

Cuiac. *lib.*5.*obſer. cap.*13. Conſtant. Land. *d. loco cap.*6.

Titulus j. De Iuſtitia & Iure.

De Iuſtitia & iure copioſè Connanus, *lib.*1. *Commentar. iur. ciu.* Loriottus *in tract. de iure.* Ludouicus Charondas, *lib.*1.*veriſimilium.* Vaconius Vacuna *lib.*1 *de lara. iur. ciu. per totum.* Dominicus à Soto *in libris de iuſtitia.*

¶De æquo & bono quædam Cœlius *lib.*7. *antiq. lect. cap.*22. Anton. Vacca *vol.*1.*expoſitionum hoc tit.*

¶In hunc tit. etiam ſcripſit Angelus Aretinus: Conſtantinus Landus: Marcus Man-

Digitized by Google

tua, cuius paraphraſis Patauij editæ, ann. 1562. Anton. Vacca. Sig. de Homodeis. Vldaricus Zaſius. Conſtan. Land.

¶ An aliud ſit ius, & ſcientia iuris: & quæ præcipua ſint, in omni arte & diſciplina, Ius quare dicatur enucleatum, vide hic Baldum.

¶ An Iudæi Regem, & dignitatem habere poſſint, declarat hic copioſe Zaſius.

l. j. iuri operam daturum.

Ad hanc legem extant libri ſex Petri Vellei Gueuarræ. Vacca hoc tit. Vide Goueanũ, *lib.1. lectionum variarum, cap.18. & 19. cum ſequen.* & Petrum Fabrum *poſt comment. de r gul. iur.* Conſtant. Landum. *Enarration. in tit. de iuſtitia & iure cap.8.* Fortunium Garziam. Marium Salomonium vide etiam Alciat. *lib.1. parerg. c.19.* ¶ De verbo *Oportet*: & vtrũ prius fuerit iuſtitia quam ius: an ius ſit ars boni & æqui tradit hic Bald. Sed & de natura copulę & ſiue aut. vide hic Bartolum, Bal. & Zaſium.

¶ Quod principia in primis ſciẽda ſint: An æquum & bonum ſint quædam diuerſa ac ſeparata: an ius ciuile ſit toto orbe receptum, & quare iuſtitiam colere quid. Verborum, *Ni fallor*, & dictionis, *Fortè*, quæ vis ſit, tradit hic Zaſius.

Quod ius à iuſtitia rectè dici poſſit, etiamſi in contrarium diſputari poſſit, deffendens hic Vlpianum tradit, Alciatus *lib.1. parergon. cap.19.*

verſ. Eſt autem.

Antonius Contius, *lib.2 ſucceſſiuarum, ca.6.* Ioannes Robertus, *lib.3. Receptarum ſentent. c.12.* Iacobus Curtius, *coniec. ad fratrem, cap.1.* Ræuardus *lib.1. variorum cap.2.* Alciatus *lib.1. parerg. cap.29. & 30.* Vide Antonium Roſciũ. *lib.1. memorabil. c.1. & 2.* Corraſium *lib.2. Miſcellan. cap.18.* Ferrandum *lib.1. explicat. cap.2.* Magium *lib.4. Miſcell. cap.1.* Prateium *dicaologia cap.3.*

§. Huius ſtudij.

In hunc §. vide Ræuardum *lib 3. Variorum c.12.* Prateium. *Dicaologia cap.4.* Vaccam *hoc t.* Conſtan. Landum *dicto loco cap.9. 10. 11. & 12.* vt & Alciatum, *libro ſecundo parerg. c.25.* Vacon. *lib.1. declar. cap 6.*

¶ De natura pronominis demonſtratiui, *Huius*, vide Zaſiũ hic, An vtilitas priuatorũ ſit publica, An procreatio liberorum ſit iuris naturæ, & quemadmodum ius publicum, conſiſtat in ſacris: Et ius priuatum differat à iure naturali, & an illicitæ conuentiones, & educatio parentum, ſint iuris naturæ: Et an, & quomodo perſonæ publicæ poſſint alteri ſtipulari. Vide hic apud Bart.

Studium & poſitio, quid, Zaſius hic. de natura verbi poſſit: Iniuria quænam dicatur publica: & quotuplex ſit iniuria: An magiſtratus ſit publica perſona, tradit hic copioſè Bald.

§. Ius naturale.

Forcat. *dialog.37. & auiarij, c.2.* Vide notas ad Claudianum Antonij Del rio in fine. Ferrandum *lib.1. explicationum cap.3.* Rainaldum Corſium *indagatio. lib.1. c.10.* & Ludouicum Alua. *in Rubr. de lega. num.124.* Ludo. à Sard. *in 1 act. de naturalibus liberis, in prima parte. §. de copula carnali. nu.6. vol.16. tractat.*

¶ An matrimonium poſſit prohiberi ſub pœna per ſtatutum ciuitatis: An contractus dotis ſit de iure naturali gentium, vel ciuili: An alimentatio patris de iure naturali: An filius prodigus, & qui iam omnia bona dilapidauit, debeat à patre ali. An legitima filiorũ ſit de iure naturali, explicat hic Bald.

l. Veluti. 2.

In hanc legẽ vide Conſtantiũ Landũ *enar. in tit. de iuſt. & iur. c.14. 15. & 16.* & Vaccã *hic.* vt & Fortunium Garziam Vdalricũ Zaſium.

¶ An religio ſit iuris publici vel priuati, vide hic Bart. Bald & Zaſium.

¶ An ſit de iure publico patriæ parêre. An patri, an filio quis magis ſubuenire teneatur: An liceat ciuitatem fraudare in gabellis: An poſſit pater filium bannitum occidere: tradit hic Bald. *in vtraque lectura.*

¶ An & cur patriæ parendum ſit, declarat hic Zaſius.

l. Vt vim. 3.

In hanc legem omnium copioſiſſimè ſcripſerunt Zoannetus, Hippolytus, Riminaldus, Vacca, vide Cuiacium *li.5. obſ. c 18.* Antonium Roſcium *lib 2. memorabilium. c.7* Zoarem. *lib. obſ. c.1.* Rainaldum Corſum *lib.2. indag 2.* Gueuarram *lib.1. ad. l. de iuſt. & iur. nu.28.* Menoch. *de arbit. iud. caſu 277. & ſeq.* Conſtantium Landum, *in hunc tit. c.17.* Huc pertinet quod notat Peckius *de reparat. eccleſ. c 37. nu.2.* Grammaticus Deciſ 5. Vide Clarum. §. *homicidium, à num.24.* Vide etiam in hanc legem Claudium de Seyſello. Fortunium Garziam, Marium Salomonium, Decium, Franciſcum Curtium, Franciſcum Zoannetum.

¶ Quod ad Gloſſas huius legis attinet, vide Socin *in reg.442. & 443.* Et quod dicit circa hunc text. & materiam Iaſ. *Inſt. de actionib. §. item ſi quis in 6. coll. in prin. & poſt prin. vide c. ſignificaſti. el 2. de homicid. & Tul. de offi. in 3. chart.*

¶ An vim vi repellere liceat vide vltra latiſſimè tradita per ſcribentes, præſertim Iaſonem, *ad §. item ſi quis. 6. col. in prin. Inſt. de act.* Ferrat. *caut.5.* Cottam *in verbo defenſio.* Socinum *reg.442. & 443.* Diaz. *reg.507.* Tiraquel. *de legib. connub. par.7. gl.1 num.17.* Corral. *lib.1. Miſcell. c.16. num 2. Bologn. conſ.37.* Cagnol. *ad l. iura ſanguinis. ad fi. & ad l. nemo ex his. n.4. & 14.*

Digitized by Google

& .14.D.*de reg.iur.*

¶Quando quis dicatur inſultantem offendiſſe vel feciſſe ad ſui deffenſionem.vide Decium *conſilio* 459.5 6.678.& Crauett.*conſ*.119. *colum.fi*.& in alio caſu vide per Grammat.*deciſ*.5 & Decium *conſ* 469.

¶Excedēs modum deffenſionis,an & quo modo puniatur vide Grammat, *deciſ*.98.Afflict.*deciſ*.206.*nu* 3 Felinum. *ad c dilecti.n* 13. *cum ſeq.ex.de exceptio*.In materia Socin.Iun. *conſ*.135.

¶ Sūmum imperatorem,an occidere liceat pro deffenſione ſui corporis. vide Ludouic. Carrer. *in pract.crim.ad* §.*circa nu*.27.*fol*.102.

¶An liceat ſe deffendere pro tuitione rerū ſuarū.vt innuit Gloſſa hac lege.vide Carrer *in pract.crim.f*.103.*n*.31. *vbi late*. & Bar.*hic n*.6.

¶Quid de offenſis alterius, vt ait hic Gloſſa.vide poſt Bart.hic Decium. *conſ*.678.*caſus*. Corn.*conſ* 204.*pro deciſione.lib*.1.Decium,*conſ*. 469.*viſa inquiſitione*.in materia per Carre.vbi.§.*car*.103 *n*.43.46.*cum pluribus ſequentib us*.

¶An deffenſio ſit licita,& quo iure introducta,an liceat bānitos offendere, declarat hic Zaſius

¶Vtrum ob offenſam, alterius liceat,alteri vim inferre, & quę conſiderētur inter ſe perſonarum coniunctiones , & an quis cogatur ſeipſum deffendere , & quemadmodum quis dicatur, ſe ad tutelā ſui corporis deffendere, &an teneatur is qui fugere potuit,nec fugit.

l.Manumiſſiones 4.

Huius legis materiam optimè explicat Ferrandus *lib.2.explic. cap*.4. Anton.Roſcius.*lib*. 2.*memorabil.cap*.8. Conſtantius Landus enarrat.*in hunc tit.cap*.18. & Vacca *hic*.vt & Fortunius Garzias: Ioan. Bapt. Cacialup & Ioan. Crottus. An manumiſſio ſit datio libertatis. An locatio mutet dominium. vide hic apud Bart.

l.Ex hoc iure.5.

De intellectu huius legis vide Forcatulum *Dial*.7. *nu*. 4. Conſtantium Landum *ad hunc tit.cap*.23.&Vaccam,*hoc titulo*.&vltra ſcribentes hic , vide ad hunc textum Vaconium *lib. Declar.iuris ciuilis.ca*.29. Fortun.Garziam *ad l*.1.§. *ius autem naturale.nu*. 56.*in tract. de vlt. fin.vtriuſque iuris.n*.448 Forcar.*in necyom.iur. dial*.37.*nu*.4.Rayner. de Mon.Vrbia. *conſ*.14. *nu* 76.*inter conſ.diuerſ.in mat. vlt.volum.vol*.1. vide etiā ad ibi directa per Bartol.6.*colum.in princ*.& latius per Iaſonem *in Inſtitutio. de action.in princip.num*.35.*cum ſequen*.vide etiam cōferentia per Socinū, *in* l.1.*in primis verbis. D.de acquir.poſ*.& ibi Hermat.Florent.2.& 3. col. in hanc legem vide etiam repetitiones doctorum.1.*f.l*.13.*nu*.56.& de hac de materia vide *tract.docto*.1.*fol*.149 .*num*.448.

¶De dictione *Ex*. vide Bart.hic & Alciat.

¶Quæ dicantur bella licita , declarat hic Bart.& Bald.

¶An emptiones & venditiones ſint de iure gentium.Bar.an obligatio dicatur naturalis, necne : an actiones ſint de iure gentiū,Bald. an obligationes ex quaſi maleficio ſint de iure gentium,necne : an in contractibus iuriſgentium ſit ciuilis obligatio:an exceptiones & ſeruitutes ſint de iure gentium,necne,tradit hic copioſe Bart.

Tyranni quare non ſint de iure gentium, an ſubditi regem Tyrannum expellere poſſint : an prouinciæ poſſint hodie ſibi regem eligere.

¶An iuriſdictiones introductæ fuerint de iure gentium:an regna deferēda ſint electione,an per ſucceſſionē: an filius primo geniti præferatur patruo maioris ætatis: an duellū ſit licitum: an in bello licitus ſit exceſſus modi: an contra reges infidelium viuentes nobiſcum in pace,ſit licitum bellum an contra ſingularem perſonā,& propter debitum pecuniarium non ſolutum poſſit indici bellū: an ex ſententia,trāsferatur dominium:an ſententia lata ſuper libello inepto,ſit de iure nulla:an ex ſententia oriatur obligatio naturalis: an ex ſententia iudicis obligetur, quis in foro conſcientiæ : an ex ſententia confiſcationis bonorum,& ex ſententia mortis oriatur aliqua obligatio : an ex delicto oriatur obligatio de iure naturali:an bānit' in ęre & in perſona poſſit aliquid in illo territorio adquirere,declarat hic pluribus Baldus Bellorum origo & finis quis:an & à quo iure commercia manauerint. & quomodo verbum *commerciū* accipiatur,declarat hic copioſè Alc.Tom.1.

An emptio ad ius gētiū ſit referenda, vide Plin.*li*.8.*c*.56. & Hot *lib*.1.*Inſt.t*.2.§.4 *pag*.16.

l. ius ciuile eſt.6.

Hui' legis materiā optimè explicat Duaren' *de pact.pag* 16. Ferr.*explic. lib*.1.*c*.5. Conſt. Landus *in hunc titul.cap*.25.Vacca hoc titulo.

¶Hanc autem legē limita procedere,quoties per aditionem,vel detractionem cōfunditur omnino,id quod erat de iure gentium, adeo vt ius ciuile à iure gentium non poſſit ſeparari:ſecus ſi poſſit, vt & optimè declarat Paulus de Caſtro,*in* l.*vt vim*.D.*de iuſtitia & iur.in 7.chart.argum.l. Pomponius ſcribit frumentum*,D.*de action.emp*.adde Alexandrum. *in* l. 2.§.*ſi quis ſimpliciter. D. de verb.oblig.* & Imolam.l.*ſcire debemus.eod.tit.*

¶ In §.primo,huius legis vèdendus eſt Plato, *octauo de republica.p*.563.Ius ciuile ſcriptū ſex partibus conſtat. §. *conſtat. Inſt.de iur.nat.*

Digitized by Google

PRÆTER HOS ADIECI DOCTORES TAM Veteres quàm Neotericos eorúmque Conſilia, Singularia, Deciſiones, atque etiam authores Practicos, nec non etiam Philoſophicos artiúmque humaniorum, qui paſſim hoc in opere citantur.

Doctores tam Veteres quàm Neoterici, tam iuris ciuilis quàm canonici paſſim hîc citati.

Bartolus.
Baldus.
Paulus de Caſtro.
Alexander.
Iaſon.
Azo.
Balduinus.
Hoſtienſis.
Dynus
Petrus de Bellapertica
Cynus.
Signorolo de Homodeis.
Angelus.
Zabarella.
Salycetus.
Bellonus.
Fulgoſius.
Cumanus.
Albericus.
Cæpola.
Rebuffus.
Lucas Apenna.
Alciatus.
Budæus.
Cagnolus.
Tiraquellus.
Gribaldus.
Donellus.
Coſtalius.
Arius Pinellus.
Gomeſius.
Fort. Garzia.
Salomonius.
Dominicus à Sotto.
Viglius Zuichemius
Mynſingerus.
Melch. Klingius.
Thomas Linius.
Iul. Pacc.
Gothofredus.
Felinus.
Panormitanus.

Conſilia Doctorum.

Antonij de Butrigario.
Alexandri.
Angeli.
Ancharani.
Aluarotti.
Bartoli.
Baldi.
Bertrandi.
Bolognini.
Cæpol.
Cumani.
Pauli de Caſtro.
Curtij Senioris.
Curtij Iunioris.
Dyni.
Decij.
Federici.
Fulgoſij.
Geminianij.
Immolæ.
Iaſonis.
Oldradi.
Papæ.
Panormitani.
Ripæ.
Romani.
Socini.
Roland. à Valle.
Zabarellæ.
Zaſij.

Authores practici.

Practica Vberti de Bonacurſio ac de Beluiſo.
Baldi.
Petri Iacobi.
Ioãnis Petri de Ferrariis.
Marci Mantuæ.
Io. de Arnouo Neapolitani.
Duranti.
Maſuerij.
Roberti Marantæ.
Oldendorpii.
Pilei.
Papienſis.
Nicolai Abbatis Panormitani.
Speculatoris.
Arreſta Pariſienſia.
Imberti.
Lanfranchi.

Singularia Doctorum.

Angeli.
Pet. de Bellapertica.
Ludouici Bolognini.
Pauli de Caſtro.
Cremenſis.
Antonij Corſeti.
Petri Gerardi.
Hypoliti de Marſiliis.
Guidonis Papæ.
Petri de Rauenna.

Deciſiones.

Afflicti.
Balbi.
Boerij.
Capellæ Tholoſanæ.
Matheſilani.
Rotæ
Ioan. Bernardi Diaz.
Chaſſanei.

Authores philoſophici artium humaniorum.

Appianus.
Ariſtoteles.
Auguſtinus.
Columella.
Cicero.
Martialis.
Dion.
Horatius.
Iuuenalis.
Liuius.
Plautus.
Seneca.
Terentius.
Tertullianus.
Virgilius.
Xenophon.
Gellius.
Macrobius.
Budæus.
Feneſtella.
Florus.
Iſidorus.
Plinius.
Ouidius.
Palladius.
Quintilianus.
Seruius.
Valerius.
Vitruuius.
Vegetius.
Varro.

INDEX

Digitized by Google

INDEX OMNIVM TITVLORVM
Pandectarum iuris ciuilis.

Primus numerus librum, Secundus Titulum, Tertius verò paginam huius editionis demonſtrat.

A

ABigeis. 47 14 867
Acceptilatione. 46 4.842
Accuſationibus & inſcriptionibus, 48.2.872
Actione rerum amotarum. 25.2.485
Actionibus empti & venditi 19.1.390
Ademptione libertatis. 4.6.721
Ad exhibendum. 10.4.289
Adimendis vel transferendis legatis vel fideicommiſſis. 34.4.623
Ad legem Aquiliam. 9.2.267
Ad legem Corneliam de falſis & de s.c. Liboniano. 48.10 886
Ad legem Corneliam de ſicariis & veneficiis. 48.8.882
Ad legem Falcidiam. 35.2.634
Ad legem Flauiam de plagiariis. 48 15.892
Ad legem Iuliam de adulteriis coercendis. 48.5 876
Ad legem Iuliam de annona 48.12.890
Ad legem Iuliam de ambitu. 48 14.891
Ad legem Iuliam Maieſtatis. 48 4 877
Ad legem Iuliam peculatus, & de ſacrilegis, & de reſiduis 48 13 890
Ad legem Iuliam repetundarum 48 11 889
Ad legem Iuliam de vi priuata. 48.7.881
Ad legem Iuliam de vi publica. 48.6 880
Ad legem Pompeiam de parricidiis. 48.9. 885
Adminiſtratione & periculo tutorum & curatorum qui geſſerint vel non & de agentibus vel conueniendis vno vel pluribus. 26 7 498
Adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium. 50.8.939
Ad municipalem & de incolis. 50.1.921
Adoptionibus & emancipationibus & aliis modis quibus poteſtas ſoluitur. 1.7.27
Adquirendo rerum dominio. 41.1 730
Adquirenda vel omittenda hereditate. 29.2. 550
Ad s c. Tertyllianum & Orphitianum 38.17. 685
Ad s c. Trebellianum. 36.1.6.8
Ad sc. Turpillianum & de abolit. criminum 48.16.892
Ad s c. Velleianum. 16.1.359
Adſignandis libertis. 38.4.679
Ædilitio edicto, & redhibitione, & quanti minoris. 21.1.423
Æſtimatoria. 19.2.403
Agnoſcendis & alendis liberis, vel parentibus vel patronis, vel libertis. 25.3.485
Albo ſcribendo. 50.3.933
Aleatoribus. 11 5.296
Alienatione iudicij mutandi cauſſa facta. 4.7. 203
Alimentis vel cibariis legatis. 34.1.615
Annuis legatis & fideicommiſſis. 33.1.600
An per alium cauſſæ appellationum reddi poſſint. 49.9.911
Appellationibus & relationibus. 49.1.906
Appellationibus recipiendis vel non. 49.5. 911
Apud eum à quo appellatur aliam cauſſam agere compellendum. 49 12.912
Aqua quotidiana & æſtiua. 43 20.770
Aqua & aquæ pluuiæ arcendæ. 39 3.700
A quibus appellari non licet. 48 2.909
Arboribus cædendis. 43 27 777
Arborum furtim cæſarum. 47.7 858
Auctoritate & conſenſu tutorum & curatorum. 26.8 502
Auro, argento, mundo, ornamentis, vnguentis, veſte vel veſtimentis, & ſtatuis legatis. 34.2.617

B

Bonis damnatorum. 48 20 602
Bonis eorum qui ante ſententiam vel mortem ſibi conſcierunt vel accuſatorem corruperunt. 48.21.904
Bonis libertorum. 38.2.677
Bonorum poſſeſſione contra tabulas. 37.4. 664
Bonorum poſſeſſione ex teſtamento militis. 37 13.673
Bonorum poſſeſſione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competente. 37.3.664
Bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas. 37.11.671
Bonorum poſſeſſionibus. 37.1.663

C

Cadaueribus punitorum. 48.24.905
Calumniatoribus. 3.6 170
Capite minutis. 4.5.199
Captiuis & de poſtliminio & redemptis ab hoſtibus. 49.15.917
Carboniano edicto. 73.10.670

Digitized by Google

Caſtrenſi peculio. 49.17.921
Cenſibus. 50.15.344
Ceſſione bonorum. 42.3.756
Cloacis. 43.23.772
Collatione. 37.6 667
Collegiis & corporibus. 47 22.8 0
Colluſione detegenda. 40.16.730
Commodati vel contra. 13.6 333
Communi diuidundo. 10.3.285
Communia prædiorum tam vrbanorum quàm ruſticorum. 8.4.262
Compenſationibus. 16.2.361
Concubinis. 25.7 488
Concuſſione. 47.13.867
Condictione cauſſa data, cauſſa non ſecura. 12.4.315
Condictione ex lege. 13.1.328
Condictione furtiua. 13 1.327
Condictione indebiti. 12.6 318
Condictione ob turpem vel iniuſtam cauſam. 12.5.317
Condictione ſine cauſſa 12.7 326
Condictione triticaria. 13 3.329
Conditionibus & demonſtrationibus & cauſſis & modis eorum quæ in teſtamento ſcribuntur. 35.1.630
Conditionibus inſtitutionum. 28.7.543
Confeſſis. 42.2.755
Confirmando tutore vel curatore. 26.3.494
Coniungendis cum emancipato liberis eius. 37.8.669.
Conſtituta pecunia. 13.5.330
Conſtitutionibus principum. 1.4.21
Contrahẽda emptione, & de pactis inter emptorem & venditorem compoſitis, & quæ res venire non poſſunt. 18.1.379
Contraria tutelæ & vtili actione. 27.4.5 0
Curatore bonis dando. 42.7 760
Curatoribus furioſo & aliis extra minores dándis. 27.10 514
Cuſtodia & exhibitione. 48.3.874

D

Damno infecto, & de ſuggrundis, & protectionibus. 39.2 693
Decretis ab ordine faciendis. 50.9.940
Decurionibus & filiis eorum. 50.2.931
Depoſiti vel contra. 16.3.362
Diſtractione pignorum & hypothecarum. 20.5.418.
Diuerſis regulis iuris antiqui. 50.17.999
Diuerſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum 44 3.784
Diuiſione rerum & qualitate. 1.8 35
Diuortiis & repudiis. 24.2 468
Doli mali & metus exceptione. 44.4.785
Dolo malo. 4.3.185
Donationibus. 39.5.704
Donationibus inter virum & vxorem. 24.1. 463
Dote prælegata. 33.4.606
Dotis collatione. 37.7.668
Duobus reis conſtituendis. 45.2.819

E

Edendo. 2.13.108
Effractoribus & expilatoribus. 47.18.868
Eo per quem factum erit quo minus quis in iudicio ſiſtat. 2.10.100
Eo qui pro tutore próve curatore negotia geſſit. 27.5 510
Eo quod certo loco dari oportet. 13.4.329
Eum qui appellauerit in prouincia defendi. 49.11.912
Euictionibus & duplæ ſtipulatione. 21.2.430
Exceptionibus, præſcriptionibus & præiudiciis. 44.1.779
Exceptione rei iudicatæ. 44 2 781
Exceptione rei venditæ & traditæ. 21 3.436
Excuſationibus. 27.1.504
Exercitoria actione. 14.1.341
Expilatæ hæreditatis. 47 19 8 8
Ex quibus cauſis maiores vigintiquinque annis in integrum reſtituantur. 4.6.200
Ex quibns cauſis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur. 20.2 413
Extraordinariis cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe dicetur. 50.13 943
Extraordinariis criminibus. 47.11.865

F

Familiæ erciſcundæ. 10.2.278
Feriis, & dilationibus, & diuerſis temporibus. 2 12.106
Fideicommiſſaria hereditatis petitione. 5.6. 232
Fideicommiſſariis libertatibus. 40.5.717
Fide inſtrumentorum & amiſſione eorum. 22.4.445.
Fideiuſſoribus & mandatoribus. 46.1.824
Fideiuſſoribus & nominatoribus, & heredibus tutorum & curatorum. 27 7.511
Finium regundorum. 10.1.277
Fluminibus: ne quid in flumine publico ripáve eius fiat quo peius nauigetur. 43.12.766
Fonte. 43.22.772
Fugitiuis. 11 4.295
Fundo dotali. 23.5.461
Furibus balneariis. 47.17.868
Furtis. 47 2 849
Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios. 47.5.857.

G

Glande legenda. 43 28.777
Gradibus & adfinibus & nominibus eorum. 38.10.682

H

Hæredibus inſtituendis. 28 5.527
Hæreditatis petitione. 5.3.222

Hære-

Digitized by Google

Hæreditate vel actione vendita 18.4 387
His quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur 28.4 526
His quæ pœnæ cauſa relinquuntur. 34.6. 627
His quæ pro non ſcriptis habentur. 34 8. 628
His quæ vt indignis auferuntur. 34.9 628
His qui effuderint vel deiecerint. 9 3 274
His qui notantur infamia. 3.2 34
His qui ſui vel alieni iuris ſunt. 1 6 25
Homine libero exhibendo. 43.20 777

I

Impenſis in res dotales factis. 25.1.484
Incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata. 47.9 859
In diem addictione. 18.2.385
In integrum reſtitutionibus. 4.1.174
Iniuriis & famoſis libellis. 47.10.861
Iniuſto rupto, irrito facto teſtamento. 28.3. 524
In ius vocando 2.4 82
In ius vocati vt eant, aut ſatis vel cautum dent. 2.6.85
In litem iurando. 12.3 314
Inofficioſo teſtamento. 5.2.217
In quibus cauſis pignus vel hypotheca tacite contrahitur. 20.2.413
In rem verſo. 15.3.357
Inſpiciendo ventre, cuſtodiendoque partu. 25 4.487.
Inſtitoria actione. 14.3 345
Inſtructo vel inſtrumento legato. 33.7 610
Interdictis, & relegatis, & deportatis. 48.22 904
Interdictis ſiue extraordinariis actionibus quæ pro his competunt. 43.1.762
Interrogationibus in iure faciendis & interrogatoriis actionibus. 11.1 292
Itinere actuque priuato. 43 19.769
Iudicatum ſolui. 46.7 846
Iudiciis & vbi quis agere vel conueniri debeat. 5.1.209
Iure aureorum annulorum. 40.10 726
Iure codicillorum. 29.7.562
Iure deliberandi. 28 8.545
Iure dotium. 23.3.453
Iure fiſci. 49.14.912
Iure immunitatis. 50.6.937
Iureiurando ſiue voluntario, ſiue neceſſario, ſiue iudiciali. 12.2.308
Iure patronatus. 37 14 673
Iuris & facti ignorantia. 22 6.447
Iuriſdictione. 2.1 74
Iuſtitia & iure. 1.1.2

L

Legationibus. 50.6.938
Legatis & fideicommiſſis liber primus, lib. 30. 1.564
Legatis & fideicommiſſis liber ſecundus, lib. 31.577
Legatis & fideicommiſſis liber tertius. lib. 32. 588
Legatis præſtandis contra tabulas bonorum poſſeſſione petita. 37 5.666
Lege commiſſoria. 18 3 386
Lege Rhodia de iactu. 14.2 344
Legibus ſenatuſque conſultis & longa conſuetudine. 1.3.15
Legitimis tutoribus. 26.4 495
Libellis dimiſſoriis qui apoſtoli dicuntur. 49. 6.911.
Liberali cauſſa. 40.12.727
Liberatione legata 34.3 621
Liberis & poſthumis heredibus inſtituendis vel exheredandis. 28 2.518
Liberis exhibendis, item ducendis. 43 30.777
Libero homine exhibendo. 43 29 777
Libertis vniuerſitatum. 38.3.679
Litigioſis. 44.6.788
Locati conducti. 19 2.396
Loco publico fruendo. 43 9.765
Locis & itineribus publicis. 43 7.764

M

Magiſtratibus conueniendis. 27 8.512
Mandati vel contra. 17.1.367
Manumiſſis teſtamento. 40 4.714
Manumiſſis vindicta. 40 2.712
Manumiſſionibus. 40 1.711
Manumiſſionibus quæ ſeruis ad vniuerſitatem pertinentibus imponuntur. 40.3.713
Migrando. 43 32.778
Militari teſtamento. 29.1 546
Minoribus vigintiquinque annis. 4.4 170
Mortis cauſa donationibus & capionib. 19.6. 797
Mortuo inferendo & ſepulchro ædificando. 11.8.301
Muneribus & honoribus. 50.4 933

N.

Natalibus reſtituendis 40.11.727
Nautę, caupones, ſtabularij vt recepta reſtituant. 4.9.208
Nautico fœnore. 22.2.441
Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur. 40.15.730
Negotiis geſtis. 3.5.161
Ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat atque vti priore æſtate fluxit. 43.9. 766
Ne quid in loco ſacro fiat. 43.6.764
Ne quid in loco publico vel itinere fiat. 43.8. 764
Ne quis eum qui in ius vocabitur vi eximat. 2.7 89.
Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus erit. 43.4 763
Nihil innouari appellatione interpoſita. 49. 7.911.
Nouationibus & delegationibus. 46.2.830

Digitized by Google

Noui operis nunciatione. 39.1.687
Noxalibus actionibus, 9 4.275
Nundinis. 50.11.941

O

Obligationibus & actionibus. 44 7.789
Obſequiis parentibus & patronis pręſtandis. 37.15.674
Officio adſeſſorum. 1.22.71
Officio conſulis. 1.10.42
Officio eius cui mādata eſt iuriſdictio.1.21 69
Officio iuridici. 1 20.68
Officio pręfecti Auguſtalis. 1.17 61
Officio præfecti prætorio. 1.11.44
Officio præfecti Vigilum. 1.15.50
Officio pręfecti vrbi. 1.12 44
Officio præſidis. 1.18.61
Officio prætorum. 1.14.48
Officio proconſulis & legati. 1.16.52
Officio procuratoris Cæſaris vel rationalis. 1.19.67.
Officio quæſtoris. 1.13.47
Operis libertorum. 31.10.675
Operis noui nunciatione. 36.1.637
Operis ſeruorum. 7 7.251
Operibus publicis. 50.10.941
Optione vel electione legata. 33.5.607
Origine iuris & omnium magiſtratuum, & ſucceſſione prudentium. 1.2.9.

P

Pactis. 2.14 114
Pactis dotalibus. 23.4.460
Peculio. 15.1.352
Peculio legato. 33.8.612
Pecunia conſtituta. 13.5 330
Penu legata. 33 9.614
Periculo & commodo rei venditę. 18.6.388
Petitione hereditatis. 5 3.222
Pigneratitia actione vel contra. 13.7.337
Pignoribus & hypothecis,& qualiter ea contrahantur,& de pactis eorum. 20.1.408
Pœnis. 48.19.896
Pollicitationibus. 50.12.941
Popularibus actionibus. 47.23 870
Poſſeſſoria hereditatis petitione. 5.5.231
Poſtulando. 3.1.138
Præſcriptis verbis & in factum actionibus. 19.5 404.
Prætoriis ſtipulationibus. 46.5 844
Præuaricatione. 47.15 867
Precario. 43.26 775
Priuatis delictis. 47.1 849
Probationibus & præſumptionibus. 22.3.441
Procuratoribus & defenſoribus. 3.3.144
Pro derelicto. 41.7.748
Pro donato. 41.6.748
Pro dote. 41.9.749
Pro emptore. 41.4 746
Pro herede vel pro poſſeſſore. 41.5 747
Pro legato. 41.8.749
Pro ſocio. 17.2.374
Pro ſuo. 41.10 749
Proxeneticis. 50.14.944
Publiciana in rem actione. 6.2.239
Publicis iudiciis. 48.1.871

Q

Qui in fraudem creditorum facta ſint, vt reſtituantur. 48.2.760
Quæ res pignori vel hypothecæ datæ obligari non poſſunt. 20.3 415
Quæſtionibus. 48.18.874
Quæ ſententię ſine appellatione reſcindantur. 49.8 911
Quando appellandum ſit,& intra quæ tempora. 49.4.910
Quando de peculio actio annalis eſt. 15.2. 357.
Quando dies legatorum vel fideicommiſſorum cedat. 36.2.658
Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conueniri poſſunt. 26.9.503
Quarum rerum actio non datur. 44.5 787
Quemadmodum ſeruitutes amittuntur. 8.6. 265.
Quibus ad libertatem proclamare non licet. 40 13 729
Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur. 42. 4 756.
Quibus modis pignus vel hypotheca ſoluitur. 20.6.420
Quibus modis vſusfructus vel vſus amittitur. 7.4.248
Quibus non competit bonorum poſſeſſio. 38.3.684
Quibus rebus ad eundem iudicem eatur. 11.2 294
Qui & à quibus manumiſſi liberi non fiunt, & ad legem Æliam Sentiam. 40.6 724
Qui petant tutores vel curatores, & vbi petantur. 26.9.497
Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur,& de his qui in priorum creditorum locum ſuccedunt. 2.4.416
Qui ſatiſdare cogantur vel iurato promittāt vel ſuę promiſſioni committantur. 2 8.91
Qui ſine manumiſſione ad libertatem perueniunt. 40.8.724
Qui teſtamenta facere poſſunt, & quemadmodum teſtamenta fiant. 28.1.15
Quis à quo appelletur. 49.3.909
Quis ordo in poſſeſſionibus ſeruetur. 38.15. 684
Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine vel cōtra eam agatur. 3.4.156
Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negotium geſtum eſſe dicetur. 14.5.348
Quod falſo tutore auctore geſtum eſſe dicetur. 27.6.511
Quod iuſſu. 15.4.358
Quod legatorum. 43.3.763

Quod

Digitized by Google

Quod metus cauſa geſtum erit. 4.2.178
Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit,vt ipſe eodem iure vtatur. 2.2.80
Quod vi aut clam. 43.24.772
Quorum bonorum. 43.2.763

R

Ratam rem haberi,& de ratihabitione. 46.8.847
Rebus auctoritate iudicis poſſidendis vel vẽdendis. 42.5.57.
Rebus creditis,ſi certum petatur,& de condictione. 12.1.302
Rebus dubiis. 14.5.625
Rebus eorum qui ſub tutela vel cura ſunt, ſine decreto non alienandis vel ſupponẽdis. 27.9.513.
Receptatoribus. 47.16.868
Receptis qui arbitrium receperunt,vt ſentẽtiam dicant. 4.8.204
Regula Catoniana. 34.7.627
Rei vindicatione. 6.1.232
Re iudicata,& de effectu ſententiarum, & de interlocutionibus. 42.1.750
Re militari. 49.16.919
Religioſis & ſumptibus funerum,& vt funus ducere liceat. 11.7.297
Remiſſionibus. 43.25.774
Rem pupilli vel adoleſcentis ſaluam fore. 46.6.845
Requirendis vel abſentibus damnandis. 4[illegible].17.894
Rerum amotarum. 25.2.485
Rerum permutatione. 19.4.404
Reſcindenda venditione & quando licet ab emptione diſcedere. 18.5.387
Ripa munienda. 43.15.766
Ritu nuptiarum. 23.2.449
Riuis. 43.21.771

S

Saluiano interdicto. 43.33.778
Senatoribus. 1.9.40
Senatuſconſulto Macedoniano. 14.6.349
Senatuſcõſulto Silaniano & Claudiano,quorum teſtamenta ne aperiantur. 29.5.550
Sententiam paſſis & reſtitutis. 48.23.905
Separationibus. 42.6.759
Sepulchro violato. 47.12.866
Seruis exportandis, vel ſi ita mancipium venierit vt manumittatur vel contra.18.7.390
Seruitute legata. 33.3.606
Seruitutibus. 8.1.253
Seruitutibus prędiorum ruſticorum. 8.3.259
Seruitutibus vrbanorum prædiorum. 8.2.255
Seruo corrupto. 11.3.294
Si à parente quis manumiſſus ſit. 37.12.6[illegible]2
Si ager vectigalis,id eſt,emphyteuticarius petatur. 6.3.240
Si cui plus quàm per legem Falcidiam licuerit legatum eſſe dicetur. 35.3.646
Si ex noxali cauſa agatur, quẽadmodum caueatur. 2.9.98
Si familia furtum feciſſe dicetur. 47.6.857
Si ingenuus eſſe dicetur. 40.14.730
Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit,poſt mortem domini ante aditam hereditatem ſubripuiſſe aut corrupiſſe quid dicatur. 47.4.857.
Si menſor falſum modum dixerit. 11.6.296
Si mulier ventris nomine in poſſeſſione calumniæ cauſa eſſe dicetur. 25.6.488
Si pars hereditatis petatur. 5.4.230
Si pendente appellatione mors interuenerit. 49.13.912
Si quadrupes pauperiẽ feciſſe dicatur. 9.1.267
Si quid in fraudẽ patroni factum ſit. 38.5.679
Si quis aliquem teſtari prohibuerit vel coẽgerit. 29.6.562
Si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis non obtemperauerit. 2.11.101
Si quis in ius vocatus non ierit,ſiue quis eum vocauerit quem ex edicto non debuerit. 2.5.87
Si quis ius dicenti non obtemperauerit. 2.3.81
Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato vel alio modo poſſideat hereditatem 29.4.559
Si ſeruitus vindicetur vel ad alium pertinere negetur. 8.5.263
Si tabulæ teſtamenti extabunt. 37.2.664
Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt, vnde liberi. 38.6.680
Si tutor vel curator magiſtratus creatus appellauerit. 49.10.912
Si ventris nomine muliere in poſſeſſionem miſſa, eadem poſſeſſio dolo malo ad alium tranſlata eſſe dicatur. 25.5.488
Si vſusfructus petatur vel ad alium pertinere negetur. 7.6.250
Solutionibus & liberationibus. 46.3.833
Sponſalibus. 23.1.448
Statu hominum. 1.5.21
Statuliberis. 40.7.722
Stellionatus. 47.20.869
Stipulationibus prætoriis. 46.5.844.
Stipulatione ſeruorum. 45.3.821
Succeſſorio edicto. 38.9.682
Suis & legitimis heredibus. 38.16.684
Supellectile legata. 33.10.6[illegible]4
Superficiebus. 43.18.769
Suſpectis tutoribus & curatoribus. 26.10.504

T

Tabulis exhibendis. 43.5.764
Termino moto. 47.21.869
Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur,& deſcribantur. 29.3.558
Teſtamentaria tutela. 26.2.492
Teſtamento militis. 29.1.546
Teſtibus. 22.5.445
Tigno iuncto. 47.3.856
Tranſactionibus. 2.15.132

Digitized by Google

Tributoria actione. 14.4.347
Tritico, vino, vel oleo legato. 33.6.609
Tutelæ & rationibus diſtrahendis & vtili curationis cauſa actione. 27.3.508
Tutelis. 26.1.489
Tutoribus & curatoribus datis ab his qui ius dandi habent: & qui, & in quibus cauſis ſpecialiter dari poſſunt. 26.5.495

V

Vacatione & excuſatione munerũ. 50.5.935
Vbi pupillus educari vel morari debeat & de alimentis ei præſtandis. 27.2.508
Ventre in poſſeſſionem mittendo, & curatore eius. 37.9.669
Verborum obligationibus. 45.1.798
Verborum ſignificatione. 50.16.945
Veteranis. 49.18.922
Veteranorum & militum ſucceſſione 38.12.683
Via publica & itinere publico reficiendo. 43.11.765.
Via publica & ſi quid in ea factum eſſe dicatur. 43.10.765
Vi bonorum raptorum & de turba. 47.8.859
Vi & de via armata. 43.16.766
Vnde cognati. 38.8.681
Vnde legitimi. 38.7.681
Vnde vir & vxor. 38.11.683
Vſu & habitatione. 7.8.251
Vſu & vſufructu & reditu & habitatione & operis per legatum vel fideicommiſſum datis. 33.2.603
Vſufructu adcreſcendo. 7.2.247
Vſufructuarius quemadmodum caueat. 7.9.252
Vſufructu earum rerum quę vſu cõſumuntur vel minuuntur. 7.5.250
Vſufructu, & quemadmodũ quis vtatur fruatur. 7.1.241
Vſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceſſionibus, & mora. 22.1.436
Vſurpationibus & vſucapionibus. 41.3.740
Vt ex legibus ſenatuſue conſultis poſſeſſio detur. 38.14.684
Vt in flumine publico nauigare liceat. 43.14.766
Vt in poſſeſſionem legatorum vel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat. 36.4.661.
Vti poſſidetis. 43.17.768
Vt legatorum ſeu fideicommiſſorum ſeruãdorum cauſa caueatur. 36.3.660
Vtrubi. 43.31.778
Vulgari & pupillari ſubſtitutione. 28.6.536

Finis Indicis Titulorum.

Digitized by Google

INDEX ANTIQVAE ET NOVÆ LEGVM INTERPRETATIONIS

PETRI BROSSEI I.C.

IN QVO, VELVTI DIGITO, DEmonſtratur, vnde & quibus ex auctoribus cum Veteribus, tum Neotericis ſingularium penè legum ſingulares intellectus, emendationes, & interpretationes peti poßint.

PANDECTARVM SEV DIGESTORVM LIBER PRIMVS.

In hunc librum extant Franciſci Balduini notæ.

Ad conſtitutionem Iuſtiniani, qua ratio docendi iuris præſcribitur & ad totum Digeſtum vetus.

IN hac iuris parte ſcripſit aduerſaria ſeu annotationes Petrus Caſtalius, Equinarius Baro, Franciſcus Hotomanus. in nōnullos Digeſti Veteris Titulos ſcripſit, Æmilius Ferretus, Azo referente domino Fichardo in vita eius ſcripſit magnos apparatus ad Digeſtum Vetus, qui tamē an ſuperſint non conſtat. Vide Politian. *miſcell.c.*93. Alciat. *lib.2.diſpunct.c.*12 Duar. *lib.*1. *diſput.c.*6. Anton. Auguſt. *lib.2.emend.cap.*1. *&* *lib.3.cap.*3. Cuiac. *lib.12.obſ.ca.*40 & Adrianum Turnebum *lib.8.aduerſ.ca.*19. Forcat. *Necyom. iur. dial.20.num.*5. Cottam *in memorial. in voce Dypondium.* Cæl. Rhodig. *lib.5.antiq.lect.ca.*38. Turneb. *lib.26.aduerſ.cap.*34. Anton. Vaccam, *volum.1.expoſitionum.*

§. Illud autem.

Anton. Guiber. *in polyhiſtore cap.6. & 7.*

§. Et quod pene.

Conſtantius Landus *enarrat. in tit.de iuſt. & iur.cap.5.*

§. Illud verò.

Cuiac. *lib.5. obſer. cap.* 13. Conſtant. Land. *d.loco cap.6.*

Titulus j. De Iuſtitia & Iure.

De Iuſtitia & iure copioſè Connanus, *lib.1. Commentar.iur.ciu.* Loriottus *in tract.de iure.* Ludouicus Charondas, *lib.1.veriſimilium.* Vaconius Vacuna *lib.1. de larat.iur.ciu.per totum.* Dominicus a Soto *in libris de iuſtitia.*

¶De æquo & bono quædam Cœlius *lib.7. antiq.lect.cap.22.* Anton Vacca *vol.1.expoſitionum hoc tit.*

¶In hunc tit. etiam ſcripſit Angelus Aretinus: Conſtantinus Landus: Marcus Man-

A

& .14.D. *de reg. iur.*

¶Quando quis dicatur inſultantem offendiſſe vel feciſſe ad ſui deffenſionem. vide Decium *conſilio* 459.5 6.678. & Cranett. *conſ.* 119. *colum. fi.* & in alio caſu vide per Grammat. *deciſ.* 5 & Decium *conſ* 469.

¶Excedēs modum deffenſionis, an & quo modo puniatur vide Grammat, *deciſ.* 98. Afflict. *deciſ.* 206. *nu* 3 Felinum. *ad c dilect. n* 13. *cum ſeq. ex. de exceptio.* In materia Socin. Iun. *conſ.* 135.

¶ Sūmum imperatorem, an occidere liceat pro deffenſione ſui corporis. vide Ludouic. Carrer. *in pract. crim. ad §. circa nu.* 27. *fol.* 102.

¶An liceat ſe deffendere pro tuitione rerū ſuarū. vt innuit Gloſſa hac lege. vide Carrer *in pract. crim. f.* 103. *n.* 31. *vbi la e.* & Bar. *hic n.* 6.

¶Quid de offenſis alterius, vt ait hic Gloſſa. vide poſt Bart. hic Decium. *conſ.* 678. *caſus.* Corn. *conſ* 204. *pro deciſione. lib.* 1. Decium, *conſ.* 469. *viſa inquiſitione.* in materia per Carre. *vbi. ſ. car.* 103 *n.* 43. 46. *cum pluribus ſequentibus.*

¶An deffenſio ſit licita, & quo iure introducta, an liceat bānitos offendere, declarat hic Zaſius

¶Vtrum ob offenſam, alterius liceat, alteri vim inferre, & quę conſiderētur inter ſe perſonarum coniunctiones, & an quis cogatur ſeipſum deffendere. & quemadmodum quis dicatur, ſe ad tutelā ſui corporis deffendere, & an teneatur is qui fugere potuit, nec fugit.

l. Manumiſſiones 4.

Huius legis materiam optimè explicat Ferrandus *lib.* 2. *explic. cap.* 4. Anton. Roſcius. *lib.* 2. *memorabil. cap.* 8. Conſtantius Landus enarrat. *in hunc tit. cap.* 18. & Vacca *hic.* vt & Fortunius Garzias: Ioan. Bapt. Cacialup & Ioan. Crottus. An manumiſſio ſit datio libertatis. An locatio mutet dominium. vide hic apud Bart.

l. Ex hoc iure. 5.

De intellectu huius legis vide Forcatulum *Dial.* 7. *nu.* 4. Conſtantium Landum *ad hunc tit. cap.* 23. & Vaccam, *hoc titulo.* & vltra ſcribentes hic, vide ad hunc textum Vaconium *lib. Declar. iuris ciuilis. ca.* 29. Fortun. Garziam *ad l.* 1. §. *ius autem naturale nu.* 56. *in tract. de vlt. fin. vtriuſque iuris. n.* 448 Forcat. *in necyom. iur. dial.* 37. *nu.* 4. Rayner. de Mon. Vrbia. *conſ.* 14. *nu* 76. *inter conſ. diuerſ. in mat. vlt. volum. vol.* 1. vide etiā ad ibi directa per Bartol. 6. *colum. in princ.* & latius per Iaſonem *in Inſtitutio. de action. in princip. num.* 35. *cum ſequen.* vide etiam cōferentia per Socinū, *in l.* 1. *in primis verbis. D. de acquir. poſ.* & ibi Hermat. Florent. 2. & 3. col. in hanc legem vide etiam repetitiones doctorum. 1. *f. l.* 13. *nu.* 56. & de hac de materia vide *tract. docto.* 1. *fol.* 149. *num.* 448.

¶De dictione *Ex.* vide Bart. hic & Alciat.

¶Quæ dicantur bella licita, declarat hic Bart. & Bald.

¶An emptiones & venditiones ſint de iure gentium. Bar. an obligatio dicatur naturalis, necne: an actiones ſint de iure gentiū, Bald. an obligationes ex quaſi maleficio ſint de iure gentium, necne: an in contractibus iuriſgentium ſit ciuilis obligatio: an exceptiones & ſeruitutes ſint de iure gentium, necne, tradit hic copioſe Bart.

Tyranni quare non ſint de iure gentium, an ſubditi regem Tyrannum expellere poſſint: an prouinciæ poſſint hodie ſibi regem eligere.

¶An iuriſdictiones introductæ fuerint de iure gentium: an regna deferēda ſint electione, an per ſucceſſionē: an filius primo geniti præferatur patruo maioris ætatis: an duellū ſit licitum: an in bello licitus ſit exceſſus modi: an contra reges infidelium viuentes nobiſcum in pace, ſit licitum bellum an contra ſingularem perſonā, & propter debitum pecuniarium non ſolutum poſſit indici bellū: an ex ſententia trāsferatur dominium: an ſententia lata ſuper libello inepto, ſit de iure nulla: an ex ſententia oriatur obligatio naturalis: an ex ſententia iudicis obligetur, quis in foro conſcientiæ: an ex ſententia confiſcationis bonorum, & ex ſententia mortis oriatur aliqua obligatio: an ex delicto oriatur obligatio de iure naturali: an bānit' in ęre & in perſona poſſit aliquid in illo territorio adquirere, declarat hic pluribus Baldus Bellorum origo & finis quis: an & à quo iure commercia manauerint. & quomodo verbum *commerciū* accipiatur, declarat hic copioſe Alc. Tom. 1.

An emptio ad ius gētiū ſit referenda, vide Plin. *li.* 8. *c.* 56. & Hot *lib.* 1. *Inſt. t.* 2. §. 4 *pag.* 16.

l. ius ciuile eſt. 6.

Hui' legis materiā optimè explicat Duaren' *de pact. pag* 16. Ferr. *explic. lib.* 1. *c.* 5. Conſt. Landus *in hunc titul. cap.* 25. Vacca hoc titulo.

¶Hanc autem legē limita procedere, quoties per aditionem, vel detractionem cōfunditur omnino, id quod erat de iure gentium, adeo vt ius ciuile à iure gentium non poſſit ſeparari: ſecus ſi poſſit, vt & optimè declarat Paulus de Caſtro, *in l. vt vim. D. de iuſtitia & iur. in* 7. *chart. argum. l. Pomponius ſcribit frumentum, D. de action. emp.* adde Alexandrum. *in l.* 2. §. *ſi quis ſimpliciter. D. de verb. oblig.* & Imolam. *l. ſcire debemus eod. tit.*

¶ In §. primo, huius legis vèdendus eſt Plato, *octauo de republica. p.* 563. Ius ciuile ſcriptū ſex partibus conſtat. §. *conſtat. Inſt. de iur. nat.*

Digitized by Google

declarat Alciat.*3.reſponſ.cap.6.*

¶Dos an ſit de iure gentium, vide Campegium *tract.de dote parte.1.quaeſt.1.*

¶Ius ciuile, quid. ¶Matrimonium cuius iuris ſit, & an auctoritas in iuriſprúdentia neceſſaria ſit, optimè *Zaſius hic.*

l. ius autem ciuile. 7.

Explicatio huius legis petenda eſt ex Ræuardo *in Triboniano pag.* 18. & ex Conſtantio Lando *cap.26.* & ex Hotom. *lib.1.Inſtit.titu.2.*

l. Nam & ipſum ius. 8.

Materiam huius legis pertractat Conſtantius Landus, *hic cap.27.* vide & in hanc legem *repetitiones doctorum.1.folio 7.num.7.*

l. Omnes populi. 9.

Huius legis explicatio petenda eſt ex Antonio Roſcio *libro ſecundo memorabilium cap.* 8. & Vacca hoc titulo. Porro pro *legib. & moribus.* Marius Salomonius reponit, *aut moribus* quæ lectio, inquit Oroſcius, omnes relatiui ambages excludit Conſtantius Lãdus *hic ca.* 28. materiam quoq. huius legis explicat Ludouicus Gozad Fortunius Garſia. Rainerius de Forliui. Vide ibi dicta per Bart. *in 5. colum. nu.15. verſ.quaro.2 principaliter.* vide Alexand. *in* l.1. *in 1.notat.ad leg. Falcid.* & ad eius dicta *in coll.5.ſub n.16.verſ.alius modus. ibi tunc quid placuerit maiori parti, intellige præſentium*, per not.per gloſ. *in* l. *nulli quod cuiuſque vniuerſ.* & ad dicta per Bar. *in 8 coll ſub.nu.24.verſ.ecce alia.* vide Iaſ. *Inſt.de action.in princip.n.*108. & ad ibi dicta per Bart. *in* 10. *col.ibi ſi alienauerunt. facit lex cum lex.* D. *de leg. & in* l. *leges & conſt.* C. *de leg.* & ad ibi dicta per Bart. *in 12. coll.ſub nu.33.* vide Alex. *in* l.1.§. *ſi quis ita.* D. *de verborum obligation. & in 2. coll.* & eundem *in* l. *ſi quis.* §. *ſeder.* D *ſi quis caution.* & ad dicta *in ead. 12.coll.ſub n.35.verſ.circa* 4. vide hic quod dicit Aretinus *in* l. *diuiſione, in prin.15.coll.* D. *ſol. matrim.* & ad dicta per Bart. *in 12.coll.ad gloſ.in* l. *fi.* D. *de conſti.princip.* Et ad ibi dicta per Bar. *in nu.16. verſ.iuxta prædictam.* vide Alex. *in* l.1. *coll.1.cum ſequen.* & ibi Doct. communiter. D. *de off.eius cui mand.eſt.iuriſd.* & ad dicta per Bar. *in n.59.verſ. quaro unde ſumitur.* vide Doctor. alias Deci. *in* l 2.§ *appellatio.* D. *ſi cert.pet. in 1.not.* & Ozer. *in Inſt.de teſtam.* ſuper gloſſa illius tit. & ad dicta per Bart. *in 6 q. principal. ſub n.57.verſ.Sed an illa.* vide Are. *in* l. *ſtipulatio iſta in pr.* D. *de ver.obl. vbi ponderat illũ.text.*

Hæc autem lex, quæ dat licentiam ſubditis ſtatuẽdi, intelligenda eſt, dum ne per eos quidquam ſtatuatur contra ius ſuperioris, ſecundum Roland. a Valle *conſ.29 numero 7.*

¶De relatiuo *Quis, vel. Qui.* An ſolus princeps poſſit facere legem.

¶An omnis populus collegium, ſiue pars ciuitatis, poſſit facere ſtatuta per ſe, & ſine ſuperioris auctoritate: an excõmunicati & interdicti poſſint facere ſtatuta. Quemadmodum puniantur illi qui faciunt ſtatuta, cum non habeant poteſtatem. ¶ Quemdmodum ſtatuta fiant. ¶ De quibus ſeu ſuper quibus poſſint fieri ſtatuta: an poſſit fieri ſtatutũ de his quę diſpoſita ſunt à iure diuino: an valeat ſtatutum, quod bannitus poſſit impunè occidi: an ſuper his quæ diſpoſita, vel prohibita ſunt, iure ciuili cõmuni poſſint fieri ſtatuta: an liceat ſtatutũ facere, ſuper his quę ab aliis ſtatutis eiuſdẽ ciuitatis ſunt diſpoſita: an in reuocando ſtatuto, requiratur authoritas ſuperioris, quo tempore, ad quod, vſque tempus & quos ligent ſtatuta.

¶Quando ſtatutum valeat, an ſequentia, an verò præcedentia liget. Quę dicuntur negotia præterita, deciſa ſeu finita: an appellatio ſuſpẽdat effectum ſtatuti: an ſtatuta recipiãt interpretationem correctiuam, reſtrictiuam declaratiuam, extenſiuam.

¶An ſtatutum prolatum per verba præteriti vel præſentis temporis, trahatur ad futura ſtatuta qualiter in iudicium deducantur: an ſtatuta debeant produci, ſicut ãlia inſtrumenta. Quę omnes quæſtiones, fuſiſſimè explicãtur à Bartolo hic. & Bald. An omnes populi, per omnia viuant iure communi: an edicta quæ dantur durante magiſtratu, dicantur ſtatuta municipalia necne: qualiter inter ſe differant ſtatuta populi & Epiſcopi, tradit hic Bald. Satuta per quos condi poſſint. qualiter & ſuper quibus rebus fiant: an liceat bannitos occidere, vide hic Zaſium.

l. iuſtitia eſt conſtans. 10.

De definitione iuſtitiæ & iuriſprudentiæ vide Alc. *lib.1.parerg.cap.39.*

De diuiſione Iuſtitiæ vide Cont. *lib.2.ſubceſiuar.cap 7.* Turnebum *lib. 8. aduerſ. ca.20.* Ioan. Mercer. *lib.1.opinio.c.4.* Pratcium *dicæologia cap.5.* Vaccam hoc tit. Conſtantium Landum *enarrat.in hunc titu.cap.25.* vide Ariſtotelem.5. *Ethic.1. & ſequen.* vide etiam in hanc legem Marium Salomonium.

¶ An pactum & ſtatutum ſit ſeruandum ¶Vir bonus quis dicatur.

¶Quotupliciter dicatur iuſtitia, declarat hic Bald.

Iuſtitia quomodo ius ſuum vnicuique tribuat, & quomodo conſtans, & perpetua voluntas dicatur, vide Zaſium hic.

§. Iuris præcepta. 1.

Ad pręceptum primum iuris, quod eſt honeſtè viuere, vide Robertum *lib.3.receptarum ſententiarum cap.12.*

§. Iuriſprudentia eſt. 2.

Quod iuriſprudentia ſit diuinarum atque humanarum rerum notitia, vide Briſſoniũ

libro

Digitized by Google

*lib.quarto ſelect.cap.*16.

l.Ius pluribus modis.11.

Conſtantius Landus *enarrat.in hanc tit.cap.* 30.*&* 31.Vacca hoc titulo Taboretius *in Topico militi forenſ* & Vldaricus Zaſius. vide *can. iunctum eſt* 23.q.2.*& gloſſa in verbo hac an*[illegible].

¶An inſpiciatur quod fieri debeat, licet cõtrarium ante factum ſit. An iude[illegible] inique iudicans ius reddat, tradit hic copioſe Bart.

An ſententia lata ſuper libello inepto ſit ipſo iure nulla, an iniqua ſententia valeat, tradit hic Baldus. ¶ An ius naturale ſemper ſit bonum & æquum, ius dicere quomodo accipiatur. ¶ An & quando ſententia dicatur nulla. ¶ An aliquod ſit ius iniquum, vide hic Zaſium.

Tit. ij. De origine iuris, & omnium magiſtratuum, & ſucceſsione prudentum.

In hanc Rubricam vide quæ ſcripſit Prateius [illegible] .1.& Vaccam hic.

P[illegible] eſt in Archetypo Florentino [illegible] vnde Cuiacius ad hunc titulum [illegible] .25. reponit [illegible]. In hunc titulum etiam ſcripſit Antonius Garronus eruditos cõmentarios, vna cum Gilberti cognati Nozereni [illegible] ſtione [illegible], & Iuſtiniani legibus de re ruſtica.

l.Facturus.1.

Vide ad hanc legem Hiero. Cagnolum,& Ioannem Ra[illegible] ¶ An præmia introductoria vilia. ¶ Verboſus quis non dicatur, vide hic Bald. vide Gloſſam tertiam *cap. ſedes.* 15.*extra de reſcrip*.

l.Neceſſarium.2.

Ad hanc legem ſcripſerunt Cagnolus, Zaſius, Oroſcius, Corraſius Vacca hoc tit. Briſſonius, *lib.*1.*ſelect.cap.*20. Sed obiter Anton. Goueanus *lib.* 1. *variar. lect.cap.*12.*cum tribus ſequentibus.* Connanus *lib.*1.*c.*12 &Petrus Faber *poſt commentarium. D. de regul.iur.* conſulendus præterea Valentinus Forſterus. *de iuris ciuilis hiſtoria.* vide etiam quædam apud Alciat. *lib* 1.*prætermiſſ.pag.*169.*Tom.*4. ¶Facilior foret hæc lex, ſi de vera lectione conſtaret. Varietatem pleriſque in locis indicauit, Roſcius & Catellianus poſt tractatum de iuriſperitis.

¶Præterea huius legis materia explicatur per Ioann Raynaudi, per Ioannem Oldendorpium,& per Marcum Salomonium, vide Budæum in *annotationibus ad hanc legem,* qui dicit Iuriſconſultum aberraſſe.

¶In hanc legem his nouiſſimis temporib. erudita, Iacobus Cuiacius cõmmẽtaria edidit. ¶Manus quo ſenſu hic accipiatur, explicat hic Cuiacius. ¶Ciuitas quid, vide hic Zaſ.

§.Poſtea aucta.2.

Cum ait Pomponius. *Quibus ſuperbus Demarati Corinthij filius,* vide hic teſte Oroſcio variam eſſe lectionem, alij enim legunt *Q. S. D. Corinthij filius alius.* Sed ſuperior Florentina lectio Oroſcio & Cottæ placet. Idẽ tamen Oroſcius ex coniectura cenſet, fortaſſis pro *ſuperbus*, legendum eſſe *Priſcus*. mihi non diſplicet illa lectio quam Ludouicus Charondas poſt veteres Romanorum leges ſcribit, ſe in vno manuſcripto inueniſſe: ſcilicet, *Quibus ſuperbus L. Demarathi Corinthii.* F.N. id eſt filij nepos Pomponium temere reprehendit Corraſius *epiſt. quæſt.c.*20. videndi Iacob. Ræuardus, *de Author. & prudentum, cap. primo,* & Gilbertus Regius *lib.*1.*enantiophan.c.*20. De magiſtratibus Romanis, ſcripſit commentarium Francisc. Hotom.

¶Cui *ſuperbi* nomen tribuerint, declarat hic Cuiacius.

¶ [illegible] a quid & vnde dicta.

¶ [illegible] entum fons & origo.

§ Exactis deinde regibus.3.

In hoc etiam §. duplex eſt lectio Charondas dicto loco ſcribit in duobus manuſcriptis leg.1. [illegible] cum hic legatur: [illegible]: Quod ad legem Tribunitiã (de qua hic) vide Goueanum 1. *Var. c.*21.

¶Quæ appelletur lex Tribunitia tradit hic Cuiacius.

§.Poſtea ne diutius.4.

Quæ vera ſit huius loci lectio nõ ſatis cõſtat quod ad tabulas illas eboreas attinet Turnebus *lib.* 30.*aduerſar.ca.*35 mauult legere *æreas*, Corraſius vero aliter *in epiſtolica quæſtio.cap.*25 pro æreas Turnebi lectionem confirmat Halicarnaſſæus *lib.* 10. Liuius *lib.* 3. Quintilianus tamen *lib.*4. in triumpho Cæſaris Eborea oppida fuiſſe tranſlata ait.

§.His legibus latis.5.

Duplex eſt huius loci lectio, vbi dicitur, *Naturaliter euenire ſolet, vt interpretatio deſideraret prudentiũ authoritate neceſſariam eſſe diſputationẽ fori* Goueanus *lib.*1.*variar.ca.*24. ſic legendũ cẽſet, *cœpit neceſſaria eſſe diſputatio fori.*

§.Deinde ex his legibus.6.

In hunc.§.vide Corraſium *libro* 2.*miſcel.ca.* 16.*nu.*10. Zaſium *in conſ* 10.*numero* 17 *libro* 2. Forcat. *in Necyom an iuris. dialog* 83.*numero* 1.

¶Quod ad hæc duo verba, *Legis actiones*, i. legitimæ actiones attinet. Oroſcius hęc dele ri nõ vult, vide tamẽ Briſ. *li.*4.*ſelect.c.*10 Iac. Ræuard, *de author.prud.ca.* 2. *& protrib. cap* 4.

¶In fine huius.§. eſt & alia varia lectio, cũ enim dicitur, *omnium tamen harum & interpretandi ſcientia*, ſic reſtituit Cuiac. 18. *obſer. c.*11.

Digitized by Google

Duodecim tabularum & interpretandi ſcientia.

¶ Pontificum collegium quis inſtituerit, v. de hic apud Cuiac. Pontificum munus declaratur à Zaſio hic.

§. Poſtea cum Appius Claudius. 7.

In hoc §. mentio fit Gnei Flauij, de quo etiam meminit Cicero *primo de oratore.*

§. Deinde cum eſſet in. 8.

In calce huius §. meminit. Pomponius de lege Hortenſia, ita vt ambigat Oroſcius verū *Hortenſia*, an verò *Horatia*. legendū ſit, qđ poſterius Cōnan⁹ *li.1.c* 1. conatur intrudere. Sed id refellit optimè. Cōt. *in notis ad. §. plebiſcita. Inſt. de iur. nat. gent. & ciuil.* & ibi Ruſſard. A quo autem lata fuerit hæc lex Hortenſia, vide Aulum Gellium, *lib.15 c.25.* & Plinium *lib. 16. c.10.* Liuium *li.8.* Goucan. 1. *Var. capite 22.*

¶ An plebei & Magnati poſſint ipſi ſibi ac per ſe legem ferre, vid hic Blad.

§. Eodem tempore. 10.

Hunc §. latiſſimè explicat Conn. *li.1. cap.15.*

¶ Edicta quare proponantur, declarat hic Bal.

§. Nouiſſimè. 11.

Pro intellectu huius §. 11. Conſule Goueanum, *primo variarum cap.24* & ibi Zaſium.

¶ An Imperator debeat eſſe vnicus, vide hic apud Bald.

§. ita in ciuitate. 12.

Huius §. 12. materia explicatur à Mercerio *libro 2. opinionum capite 3.*

§. itemque vt eſſent. 21.

In hoc. §. 21. Aediles vnde appellati fuerint, vide apud Halicarnaſſæum. *li.6.* & Liuiū *lib.3.*

§. Et cum placuiſſet. 24.

Ex hoc §. 24 oritur duplex lectio, ſic enim communiter legitur. *vti omnes magiſtratus ſe abdicarent, quo decem viri &c.* Oroſcius aliter legit, & in eius locum reſtituit. *vti omnes magiſtratus ſe abdicarent quo ad &c.*

In hunc verſ. huius §. 24. qui incipit, *Initiū fuiſſe &c.* ibi *vindicias filiæ ſuæ à ſe abdixiſſe.* Varietas lectionis traditur ab Oroſcio & Zaſio hic, Cotta poſt tractatum de iuriſperitis. Alc. *in l. pecunia. §. actionis. D. de verb. ſignif. & libro* 8. *pareryon. capite penult.*

¶ De vindiciis nonnulla Turnebus *libro 13. aduerſ. cap.27. & lib.30. ca.35.* Raynald. Corſus *lib.2. indag. ca.7.* Ræuardus *ad ll.12. tabul. ca.26.*

In fine huius §. in verbo *Vindicis.* Oroſcius legit *Vindicij*, male itaque Claudianus.

Deductum Vindice nomē.
lex celebrat.

In fine huius §. hæc extant verba *partim in carcere necati.* quo quidem in loco tam Budæus & Zaſius quàm Haloander addunt. *partim in exilium acti*, quod videtur admittere, Cotta vbi ſupra, vide Oroſciū hic, & Hieronymum Magium *libro 1. Miſcell. capite 7.*

§. Deinde cum poſt. 25.

Vide ad intellectum huius §. Halicarnaſſæum *libro 2.* & Liuium *lib.4.*

In fine huius §. ibi, *viginti fuerunt.* eſt duplex lectio. Budæus exiſtimat, legendum *ſeni fuerunt*, de quo dubitat Ruſſardus, Zaſius verò & Oroſcius vulgatam lectionem tuentur.

§. Deinde cum placuiſſet. 26.

Quemadmodum & cur creati Aediles Curules, vide Liuium *libro 6.*

§. Deinde cùm eſſet. 29.

De magiſtratibus qui haſtæ præfuerint, vide Ræuar. *pro tribunal. cap 19.* & Cott. *dicto loco.*

In fine, ibi, *Decemuiri* &c. Quamuis Charondas poſt veteres Romanorum leges tradat in manuſcripto haberi. 15. *viri* & Budæus, Zaſius ac Haloander reponant *centumuiri*, ego tamen cum Cotta *dicto loco*, Alciato, *in l. pupillus. §. decuriones ff. de verb. ſign.* Oroſcio hic & Goucano *lib.1. ca.15.* retineo *Decemuiri*, vide & in hanc rem Cuiacium *3. obſer. capite 32.*

§. Eodem tempore. 30.

De triumviris monetalibus, vide Cuiacium *obſeruat. lib.3. capite 32.* Ræuardum *lib.2. variorū cap.18.* Vvaltherum *lib.2. miſcell. cap.6.* deinde Quintum Fabium, Conſtantium Landum *enarrat in tit. de iuſt. & iur. cap.2.*

§. Capta deinde Sardinia. 32.

Ad intellectum huius. §. vide Petrum Pythoeum *in not. ad fragmenta. I.C. pag.* 7.

In ea verba *deinde Cornelius Sylla*, vide Antonium Vaccam *volum.1. expoſitio.* hoc tit.

In medio huius. § poſt hæc verba. *De ſiccariis.* ſubiungit idem Petrus Pithæus *ca.1. notar. moſaic. De veneficis.*

In fine huius § extant hæc verba. *Qui interfiſcum & priuatos.* ad quorum intellectum vide Briſſonium *cap 19. libro 3. ſelect.* vbi coniicit hunc appellatum fuiſſe præfectum ærarij.

§. Et hæc omnia. 33.

Ex hac dictione *poſtea ferè.* quæ in hoc §. legitur, varia orta fuit diſputatio, in ei⁹ locū reponit Haloander. *poſtea vero* Oroſcius, *poſtea verò altius.* cū hęc vſitata loquēdi ratio ſit. Haloander autē ita legendū eſſe, ex coniectura tantū exiſtimat fretus Feneſtellę auctoritate: cui iāpridē Aegedius Vvytſius laruā detraxit.

Quod ad hæc duo verba attinet *lanarū feriarū.* & quid hę fuerint, vide Halicarnaſſeū. 4. Varronē Liuium. 32. & Seruium. 1. Æneidos. Nam ſi credimus Capitolino Marcus Antonius Im-

Digitized by Google

nius Imperator, hoc magiſtratu Functus eſt.

§. Ergo ex his. 34.

Hic §. duobus modis legitur, & communiter vt hic. *Decem tribuni plebis.* Sed Charondas, vt & in manuſcripto quodam aliter legendum cenſet, *decem viri trib. militum*, ſed priorem ac communem lectionem retineo.

§. Iuris ciuilis. 35.

Tiberium Coruncannium, Oratorem ac pontificem fuiſſe, teſtatur Cicero *in Bruto, & tertio de oratore.*

§. Fuit autem in primis. 36.

In medio huius. §. ibi, *Centemmanus.* Doctores ibi dubitant, in eo Cotta exiſtimat legẽdum eſſe *centimanus*, Haloãder vero & Oroſcius *cæcus*. Vulgata *centimalus*. Quibuſdam placet lectio *cæcus*, Haloandri & Oroſcij cõfirmatur eleganti inſcriptione, quam ſe ex antiquiſſimo quodam marmore exſcripſiſſ. Omifrius Panuinius *in comm lib. 1 Faſtor. ant.*

APPIVS CLAVDIVS C. F. CÆCVS CENSOR. COS. BIS. DICT. INTERREX. III. PR. II. ÆD. CVR. II. Q. TRI. MIL. III. COMPLVRA. OPPIDA. DE SAMNITIBVS. CEPIT. SABINORVM. ET TVSCORVM. EXERCITVM FVDIT. PACEM FIERI. CVM PYRRHO REGE. PROHIBVIT. IN. CENSVRA. VIAM APPIAM. STRAVIT. ET. AQVAM IN. VRBEM. ADDVXIT ÆDEM BELLONÆ FECIT.

De hoc etiam *centimano*, vide Zaſium hic, & Appianum Claudianum.

§. Fuit poſt eos. 37.

Sempronium à populo Romano *ſophon*, hoc eſt, ſapiẽtem appellatum fuiſſe hoc loco declaratur. de quo elegãter Curtius Burgenſis. *lib. 1. eleg. ad fratrem, cap. 28.*

In verſ. *Deinde Quintus Mutius* hoc loco legi debere. *Q. Fabius* iam diu ante Alciatũ. *lib. 4. parerg. cap. 4.* animaduertit Nebriſſenſis notauit teſte Oroſcio. De hoc Q. Mutio. vide Gellium. *lib. 10. cap. 27.* Polyb *lib. 3.* Liuium *lib. 21.* Appianum *lib. 1. de bello Hiſpanico.*

De duabus teſſeris, vide Turnebum *libro 30 aduerſ. cap. 35.*

§. Poſt hos fuit Tiberius. 38.

In verſi. *Deinde Sextus Ælius.* ſcripſit Vvaltherus, *lib 1. Miſcellan. cap. 33.*

In verſ. *Attilius autem.* Attilij meminit Cicero *in Lælio. Catone & ſecundo officiorum.*

In fine huius §. meminit Pomponius Sexti Lælij, de quo vide Ciceronem *primo de oratore. & Tuſcul. 1.* Varronem 6. *de lingua & Plin. lib. 22. cap. 2.*

Marci Catonis meminit etiam, idem Põponius in huius §. calce, de quo plura extant apud Ciceronem. 1. *de orator.* Liuium. 33. 34. 39. & Plutarchum *in Catone.*

§. Ab his profecti ſunt. 40.

De Publio Rutilio Rufo vide Ciceronem. 1. *ad Brutum 3. de natur. deor. 2. de finib. 4. Tuſcul. 2. offic.* Valer. 2.

In verſic. *Etiam Sextus Pompeius Gnei Pompeij* Patruus. ſic in vulgatis libris legitur, *ſic Pomponius Letus*, ſic Haloander, ſed Zaſius aliter legendum cenſet *Frater* nempe.

§. Poſt hos Q. Mutius. 41.

Hic Zaſius & Haloander legunt *Fabius.* Sed reprehenduntur ab Alciato *lib. 4. Parerg. c. 16* de quo tamen Oroſcius ambigit. Porro huius Q. Mutij meminit Cicero, *lib. 2. de legib. & in Lælio*, vt & Appianus *lib. 1. belli ciuilis*, & Lucan 2.

§. Mucij auditores. 42.

Balbus Lucilius, Pomponius Lætus *in libro de magiſtratibus Romanorum* legit *Lucil. Balb.*

§. Seruius cum in cauſis. 43.

Quis fuerit Seruius, demonſtrat Cicero *in Bruto, pro Murena, & Secunda Philippica*, vt & Aulus Gellius *lib. 2. cap. 10. & lib. 6 c. 8.*

In fine huius. §. de *Seruio Cinna.* Cotta ſcribit quoſdam hoc loco ex Cicerone *in epiſtolis*, & Seneca *in quæſtionibus naturalibus* reponere *Cecinna.*

§. Ab hoc plurimi profecerunt. 44.

In hoc. §. enumerat Pomponius quoſdam qui libros conſcripſerunt, Vox autem *Gaius*, eſt inducenda: nam, nec de Gaio, quem noſtrũ Iuſtinianus vocat, intelligi poteſt, quoniam is Seruij Sulpitij diſcipulus non fuit: ſcripſit enim ad S. C. Tertullianum & Orficianum, quæ diu poſt Sulpitiana tempora fuerunt lata, nec etiam vox *Gaius* Aulo Offilio poteſt adaptari, vt *Gaius Aulus Offilius* vocetur, quia G. prænomen eſt, à parentum gaudio ductum. teſtibus Valerio Maximo *lib. x.* Diomede, Velio Longo *in lib. de orthographia* Probo *de notis antiquis.* & Quintiliano *lib. 1. c. 13.* Aulus quoq. iuxta eoſdem, & lapides antiquos prænomẽ eſt. Haberet igitur duo prænomina, quod foret abſurdum. Neque. *C. Aulus Offilius* legas. nam *Aulus* nomen eſt, vt patet ex Liuio, Verrio, & Caſſio-

Digitized by Google

doro.*in Faſtis*. *Oſilius*, quoque nomen non co gnomen fuiſſe, patet, vel inde quod tria tantū cognomina in IVS deſinere, ſcilicet, *Pius*, *Caprarius*, *Triarius*, ab Onufrio *in lib. de nominibus Roman* fuit obſeruatum, haberet ergo duo nomina, quod & ipſum ridiculum ſit. Reſtat igitur vt legamus, *Varus. C. Aulus Oſilius*. ſcilicet vt nomen I.C. cuius prænomen fuerit *Caius* interierit, aut ſaltem inducta voce *Caius* legendum. *Varus. Aulus Oſilius*. Et quidem paulo poſt inquit, *Alphenus Varus, & Aulus Oſilius*.

§.Fuit autem.45.

Vide Iacobum Curtium *libro* 1. *εικασ. ad fratrem capite* 17.

§.Poſt hoc quoque.46.

De Tuberone vide Ciceronem. 2. *de Orat.* & Cæſarem 1 *de bello ciuili.*

Oratio atis pulcherrima. Hæc eſt genuina ac ſincera lectio quæ placuit Pomponio Læto, Zaſio & Oroſci , quos vide. male tamen Budæus *San.* legendum cenſet.

§.Poſt hunc.47.& vlt.

Primus D.. Auguſtus. Connanus *lib.* 1. *capite* 5. Ræuardus *de auct. prud. cap.* 14 Gilber. Reg. *libro* 1. *ἐναντιοφ. capite* 25.

Neruaſ; l u , de quo l.1.j. de poſtul. malè ergo Pomponius Lætus.

Nerua alius, vt notauit Cotta Curtius *libro* 1. *εικασ. ad fratrem capite* 22. Florentini codicis lectionem confirmat.

TIT.iij. De legibus, &c.

l.Lex eſt.1.

Conſtantius Landus ſcripſit ad hanc legē Anton. Vacca. hoc tit. Curtius ad fratrem *εικασ. libro* 2. *capite* 14. Cotta *in memorabil.* in voce *lex.* Ioannes Robertus *libro* 3. *receptar. ſenten. capite* 12 Forcatulus *dialog.* 2. *nu.* 4. Fornerius *lib.* 1. *ſelect. capite* 10. vide Paul. de Caſt. *de poteſtate leg. pœnal. lib* 1. *ca.* 1 vide etiam Venturam Cęcum, & Marium Salomonium. Ad hūc locum poſt Bar. *hic nu* 6. vide Rom. *ſing.* 43 ad hoc Abbat *ad cap. fin col.* 7. *ex. de conſuet.*

¶An mulieres aduocari poſſint in confectione ſtatutorum, declarat hic *pluribus* Bart. Couarruuias *ad ca. alma mater. prima parte.* §. 10. *nu.* 17. *de ſentent. excom.*

¶Huic definitioni & ſequentibus adde Ciceronis deſcriptionem *ex lib.* 2. *de legibus.*

Quare facta ſit lex: Quid in lege condenda obſeruari debeat Error iuris qualiter probetur. *vide hic apud Bald.*

l.Nam &.2.

De lectione huius Græcæ legis cum Forcatulo mihi non conuenit: ſequor enim libros Florentinos, de quo vide Alciatum *lib.* 4. *diſpunct. cap.* 4. & Forcatulum, *dialog.* 1. *numer* 23.

Lex eſt inuentio & donum Dei, vel eſt ſanctio ſancta iubens honeſta, prohibens contraria, definitur etiam *in capi* 7. *ad Romanos*, vbi Diuus Paulus inquit *lex quidem ſancta & mādatum ſanctum iuſtum & bonum.* §. *lex. Inſt. de iur. nat.* Stoici dicunt legem eſſe orationē grauem & rectam, quę facienda imperet, non facienda prohibeat , ſic etiam Demonſthenes λέγεται μὲν εἶναι πάντων βασιλεὺς ὁ νόμος, ὁ δ' αὐτὸς δοκεῖ περὶ τοῦ τ' ἀγαθὰ καὶ τἀναντία ἀπαγορεύειν, *id eſt lex dicitur eſſe omnium regina, eadem videtur bona præcipere & contraria prohibere: & paulo poſt dicit.* eſt igitur lex commune bonum, ſine quo nihil vnquam boni fieri poſſet, & Herodotus ait, Si quis omne legum genus proponeret hominibus & optimas ſibi conſideratis omnibus deligere iuberet ſinguli ſuas recepturi eſſet.

l.Iura.3.

Cotta in voce *lex.* & Alciatus *lib.* 2. *diſpun capite* 8 & *lib.* 1. *parergon. capite* 7. Vacca hic.

¶Rarum quid appelletur tradi. hic Bart.

¶Ad quæ iura adaptentur, vide hic Zaſium.

l.Ex his.4.

¶Actus binus an dicatur frequens, & an inducat conſuetudinem, declarat hic Baldus.

l.Legis virtus.7.

¶Loriotus *de iure axioma.* 9. Prateius *Dicæologia capite* 6. Conſtant. Land. ad hanc legem, Vacca hic.

¶Legis virtutes quæ. ¶An aduocati præſentes eſſe debeant torturæ, & interrogationi, vide hic Bart.

¶Virtus quid ¶Si lex imperat & vetat, & contemnitur mandatum, quæ pœna ſit. ¶An lex, an verò iudex dicatur punire: an in criminalibus interrogatoria dari poſſint, an conſilium legis ſit obligatorium, an & quomodo dignoſcuntur verba præceptiua à verbis conſilij. An idem ſit impedire & vetare cum legis virtus ſit impedire. tradit hic Bald.

l.Iura.8.

¶Cuiacius *libro* 15. *obſer. capite* 8.

¶Regula quid, & an exceptiones inter regulæ præcepta cenſeantur, tradit hic Baldus.

¶An Statutum loquens de vna perſona, trahatur ad aliam, declarat hic Bart.

¶Adde huic legi Alciat. *lib.* 2. *diſpunct. cap.* 8.

l.Non ambigitur.9.

Antonius Vacca hic.

¶An ſolus Princeps poſſit condere legem, An populus Rom. poſſit reuocare poteſtatē Imperatoris , an ſtatutum poſſit legitimare ſpurium, vide hic apud Bart.

¶Habitu

Digitized by Google

¶Habitus quod modis dicatur. ¶An populus Romanus poſſit Imperatorem inutilem, méte captũ & ebrioſum, dignitate Imperatoria priuare, vel dare ei coadiutoré, v. hic Bal.

l. Neque leges. 10.

¶An de ſimilibus ad ſimilia procedendum ſit, explicat *hic Bart.*

¶An omnia lege comprehendi poſſint, vide hic Zaſium.

l. Et ideo. 11.

Vacca hoc titulo.

Interpretatio per quem fiat, tradit hic Zaſ.

l. Non poſſunt. 12.

Antonius Vacca hic Mercerius *lib. 1. opinionum. cap. 5.* In ſententiam huius legis incidit, quod tradit Ariſtoteles *l. 1. politic. ca. 9.* Gloſſa *in cap. 11. ext. de iud.*

¶Articulus, quid & vnde dictus, Quomodo ſit reſpondendũ. ¶ An legiſlator omnia declarare poſſit: an ius commune ſiue conſuetudo recipiat interpretationem, & quã, vide Bart. & Bald. hic.

¶Dubitatio an & quomodo reſoluatur, tractat hic Zaſius.

l. Quod vero. 14.

Huc pertinere videtur, l. *et ſi nihil. D. de reg. iur* idem autem reperitur in l. quod contra quæ ad ius vſucapionum referenda eſt.

l. In his quæ. 15.

An exceptio ſit de regula, v. hic apud Bart.

l. Ius ſingulare. 16.

Aulus Gellius *libro 1. ca. 20* Reuard. *ad l. 12. tab. cap. 2.*

l. Scire leges. 17.

¶Scientia, Veritas Opinio, & Dubitatio quid. Scientia in quo conſtat, vide hic apud Baldum.

¶Quot modis dicamur ſcire leges: & verbo quomodo intelligẽda ſint, declarat hic Za.

l. Benignius. 18.

Ioannes Robertus *lib. 3. ſentent. iur. cap. 12.* Vacca hoc tit.

Statuta quomodo interpretenda. ¶An per matrimonium poſſit inuitus quis legitimari: Legitimatio quid In legitimatione naturæ quid attendatur, declarat hic Bald.

l. In ambigua. 19.

An ſignificatio vocis melior: ſemper ſit eligenda, & qualis debeat eſſe lex.

l. Non omnium. 20.

Verum exemplum dicit Cuiacius *li. 8. obſer. c. 12.* inueniri *in l. liberũ. D. de relig* v. Menoch. *de arbit. iud. li. 2. ca. 82. nu. 14 & 15.* item Vaccã hoc tit. Lancell. Polit. *ad l. ſitum quẽ habeat m C. fam. ercſc. nu. 90.* Zaſium *in rep et. h.* l. Micch. Vrcur. *in tract. de regim. mũd. 2. prin. 3. par. n. 10.*

¶Ratio quid, & quotuplex: An lex infringi poſſit per ſubditos, vide hic Bald in vtraque lectura.

¶Hæc l. videtur loqui de habente poteſtatem legis condendæ, & nõ de Iuriſconſultis, & ſic de ſupremo principe, quod verbum *maternus* videtur demõſtrare. Et vide Bar. *in l. ſi quis mihi bona. §. viſum. ad prin. de acquir. hær.* vbi ait rationẽ non eſſe quærendam ab Imperatore, & ſimilib⁹. ſecus à I C. Declara hãc l. vt per Abba. *in cap. ſi quãdo. in 2. col. de reſcrip.*

¶Adde 7 Repetit. *fol. 386. num. 90.*

l. Et ideo. 21.

Sapere quando debeamus, tradit hic Bald.

l. Cum lex. in. 22.

Verbum *Quicunque.* quam interpretationẽ habere poſſit, explicat hic Bald.

l. Minimè ſunt. 23.

Vacca hoc tit.

An & quomodo teſtes examinandi ſint, & Opiniones communiter receptæ, an, quando, & quomodo obſeruandæ, oſtendit hic Zaſius.

l. In ciuile. 24.

Vacca hoc tit. *fol. 20. num. 273. Repet. 5.*

l. Nulla iuris. 25.

An quod inductum fauore ſit retorqueri in odium poſſit pluribus tradit hic Bart.

¶An Iudæus poſſit renuntiare fauori publico Iudæorum examinat hic Bald.

l. Non eſt nouum. 26.

Reuardus *ad leg. duodecim tabularum ca. 11.*

¶Quot & quibus modis ponatur lex, demonſtrat Bart. hic.

¶Si iure communi pœna quædam impoſita ſit, per ſtatutum alia, quęnam ſublata intelligatur, demonſtrat hic Bald.

¶An odioſum in fauorem mutari poſſit interpretatione. vide hic *Zaſium.*

l. Contra legem. 29.

Fraus quot & quibus modis quandoq. cõmittatur, vide hic apud Bart.

l. Fraus enim. 30.

Alciatus *lib. 1. parerg. cap. 7.*

Quis magis puniendus ſit, an qui expreſsè fecit contra legem, an qui dolo & per fraudem. ¶ An emancipatio poſſit fieri ſimulatò. ¶ An ſimulatus titulus ſit titulus. ¶ An prohibitum vna via, poſſit alia via attentari, declarat hic Baldus.

¶Fraus quot modis committatur, vide hic *Zaſium.*

Digitized by Google

l. Princeps. 31.

Corraſius *lib. 2. Miſcellan. cap. 25. & lib. 4. ca. 4.* Gueuarra *lib. 4. ad lib. 1. de iuſt. & iur. nu. 23.* Menchaca *quæſt. illuſt. lib. 1 c. 1. cum ſeq.* Menochius *de arbitra. iud. lib 1. q. 7. nu. 70.* Benedict. Capra. *in regul. concluſ. 4.* Cuiacius *lib. 15. obſer. cap. 30.* Crauett. *de antiq. temp. 1. part. ſect. Ioan. Bap. Ferret. conſ. 32. n. 35 & ſequen.* Fortu. Garzias *ad leg. 1. D. de pact. nu. 16. & ſeq.* Chaſſan. in catal. glor. *num.* 10. *part. conſ.* 8. Felin. *ad c. 1. nu. 34. de conſt.* Quomodo intelligatur hoc, quod leges ab omnibus ſint ſeruandæ, & an papa vel Imperator legibus cõſtringantur, eáſque ſeruare teneantur, *vide can. cuncta 9. q. 3.* Burchar. *lib. 15. Decret. cap. 42.*

¶Hoc dictum interpretatur etiam Ariſtoteles *lib. 1. Polit. cap. 9.*

¶An & quæ priuilegia habeat Auguſta, declarat hic Bart.

l De quibus. 32.

Vide Menochium *lib. 2. de arbitrar. iud. cap. 83. & 84.* Ræuardum *de authoritate prudentu. cap. 16.* Vaccam hoc tit. Cuiacium *lib. 20. obſ. cap. 1.* & Vldaricum Zaſium.

Facit ad hanc legem, *can. in his 11. diſt. gloſſa in cap. in generali. de elect. in 6. & in ca. & ex literis. de cõſuetud.* adde l. *conſuetudinis. C. quæ ſit long. cõſ.* quæ aliquatenus diſcordare videtur.

¶An & quomodo conſuetudo decennio introducatur, declarat hic Gloſſa. An & à quo tempore incipiat currere iſtud decẽniũ, tradit hic Bart.

Conſuetudo quid, & quot modis ſumatur: An conſuetudo poſtquam redacta eſt in ſcripturã, deſinat eſſe conſuetudo: An & in quo differant vſus, mores, cõſuetudo, vide hic apud Albericũ, ſtylus, & præſcriptio. pactum, & in quo differat præſcriptio à cõſuetudine: Quemadmodum, & à quibus inducatur conſuetudo: Qui actus in conſuetudine requirantur. An & quantum tempus requirat conſuetudo, vide hic Bart. & Albericum.

§. Inueterata. 1.

Pro intellectu huius §. vide Tractatus Doctorũ *volumine 1. fol 320. nu. 180. cum ſeq.* Bart. in l. *omnes populi. in 4. quæſt. D. de iuſt. & iur.* & ad dicta per Bar. ibi in 10. vel 14. col. vide Alex. *in l. poſt dotem in pen. col. in prin. D. ſ. l. matr.* & Decium *in cap. 2. ext. de reſcript.* vide Placentin. *Inſt. de iur. nat. gent. & ciuil. char. 6. circa finem verſ. nec obſtat.*

An per ſententiam arbitrorum inducatur conſuetudo: An & qualiter conſuetudo in iudicio proponatur, & probetur. Conſuetudinis effectus quot & qui. An & quos liget conſuetudo locorum, declarat hic Bart.

An & in quibus cauſis conſuetudine vtendum ſit. An ex actibus ipſo iure nullis conditionalibus arbitrorum, min⁹ ſolemnibus ad probationem, augentibus ſolennitatem legalem nouam materiam & formam præbentibus. denique an ex non actionibus oriatur, & inducatur conſuetudo, vide hic Alberic. An conſuetudo liget infantes furioſos.

l. Diuturna. 33.

Facit ad hanc legem, *cap. cum in tua. cum glo. de conſuetu. lib. 6.*

¶Conſuetudo quibus, & quot modis dicatur. ¶An valeat conſuetudo, vt in vendendis rebus eccleſiæ non requiratur decretum, declarat hic Bald.

l. Cum de conſuetudine. 34.

Antonius Vacca hoc tit.

¶ An & quomodo conſuetudo firmetur. An conſuetudo dicatur tacitum pactum, tradit hic Bald.

An, quot, & quibus modis intelligatur dictio *Etiam.* vide hic Alberic.

l. Sed & ea. 35.

Conuenit cum hac Lege quod à Cicerone *lib. 2. de Inuent. Rhet. & lib. 2 ad Herenn. & in paratit.* & quod à Plat. *li. 4. de Legib.* dicitur.

An valeat argumentum de conſuetudine ad pactum: An valeat conſuetudo, vt valeat teſtamentum, coram duobus teſtibus. An teneat conſuetudo, quod ſolus primogenitus ſuccedat: vide hic Bal.

l. Immo magnæ. 36.

An ſcriptura ſit de eſſentia conſuetudinis, ac legis, declarat hic Alberic. An tantam authoritatem habeat cõſuetudo, vt mere priuatis poſſit conferre iuriſdictionem: An in matrimoniis & ſpiritualibus ſit obſeruanda conſuetudo: declarat hic Bal ¶De dictione *Immo* ¶An conſuetudo poſſit impedire matrimonia. An per ſententias arbitrorum conſuetudo indicatur, tradit hic Bald.

l. Si de interpretatione. 37.

¶An & qualis debeat eſſe interpretatio, declarat hic Bald. in vtraque lectura. Verba obſcura in lege poſita, an & quomodo interpretanda ſint. An ſolus Princeps poſſit condere, & interpretari legẽ: explicat hic Alberic.

l. Nam imperator. 38.

¶ An & quæ decidat conſuetudo, explicat hic Baldus.

l. Quod non. 39.

¶An de ſimilibus ad ſimilia procedatur, vide hic Baldum.

An conſuetudo induci poſſit per errorem, tradit hic Alberic.

l. Ergo omne. 40.

Cuiac. *lib. 14 obſ. cap. 16. & in paratitl. pag. 4*

Tit.

Digitized by Google

Tit. 4. De conſtitutionibus principum.

Ad hæc rubricam vide Azonem *in ſumma. de leg. & conſtit. & ext. de conſtit. per totum* cum ibi not. per Hoſt. Innocen. & alios.

¶ Conſtitutio, decretum, ſiue edictũ quid: An hodie populus Romanus poſſit condere legem, notat hic Albericus.

Quod reges leges condere poſſint Rip. *in Rub. de conſt.*

l. Quod principi. 1.

Gueuarra *lib. 4. num.* 24. Vacca hic Alciatus *in l. bona ciuitatis. D. de verb. ſig.* Corraſius *lib. 6. miſcell. cap. 8. & ad Rubricam. ff. de offic. conſul. & ad leg. 1. inſ. de off. praf. prato.* Duarenus *lib. 2. diſputat. cap.* 19. Charõdas *lib. 1. veriſimil. ca.* 2. Emanuel Zoares *lib. 1. obſer. cap.* 37. Menchaca *dicto loco maximè cap* 44 *&* 45.

An poſſit hodie populus legem condere. An faciat ius generale ſẽtẽtia interlocutoria principis.

¶ An priuilegiũ perſonale egrediatur perſonam cui conceditur, & an poſſit alteri concedi. ¶ An poſſit imperator auferre alicui dominium rei ſuæ. ¶ An & quando valeat reſcriptum impetratum per mendacium, explicat hic Alberic.

l. In rebus nouis. 2.

¶ An & quando nouæ res conſtituendæ legeſque mutandæ, vide Plat. *dialog 4. de legi. & in lib. ciuili ſiue de regn.* Ariſtot. *lib. 2. polit. cap. 5. & li. 5. Ethycor. c.* 10.

¶ An omnis nouitas præſumatur mala vide hic Bald.

l. Beneficium 3.

Beneficia principum latiſſimè, vt ſint interpretanda, declara vt per Iaſonem *in l. imperiũ. nu.* 14. *D. de iuriſd. omn. iud.* Cott. *in memorabil. in verbo priuilegia* latiſſ. Hippol. *ſing.* 483. in materia Bald. *conſ.* 82. *vol* 3.

Hanc legem optimè explicat Petrus de Bellapertica.

¶ Differentia beneficij & reſcripti quæ: an & quæ ſit beneficij interpretatio quanto tẽpore duret beneficium, declarat hic Bart.

Beneficium, quid: an ex reſcripto, beneficio, vel præcepto oriatur ius ante præſentationem reſcripti: an quæratur ius ignoranti an in dubio beneficia præſumantur realia vel perſonalia. vide hic Bald.

l. Ai. 4. & vltima.

Vacca hoc tit.

Tit. 5. De ſtatu hominum.

l. Omne ius. 1.

Duarenus *lib. 1. diſputa. cap.* 55. Vacca hic. *to to tit. Inſtit. de iur. perſ.*

An omnia ſint hominum gratia conſtituta vide hic Bart. An ſi quis donet omnes res ſuas videatur donare nomina debitorũ. ¶ An & quæ ſit differentia inter res & bona, explicat hic Bart.

l. Cum igitur. 2.

Vacca hoc tit. Hotom. *lib. 1. obſ. iu. D. cap.* 14 Prateius *dicæologia ca.* 2. Cõſtant. Land. *enarrat, tit. de iuſt. & iur. cap.* 4. Cepol. *ad Rub. D. de ædil. edict. nu.* 3 Botticell. *ad Rub. D. de ver. obl. nu.* 60. Patr. Criſp *ad Rub. de leg. 1. n.* 86. Cagn. *ad Rub. de orig. iur. ad prin. & ad Rub. de reg. iu. nu.* 5. Plo. *in repet l. ſi quãdo. C. vnde vi.* ad prin. Vacon. *li. 4. declar.* 116. Cam. Plãut *in tract. de no.* Crauett. *lib. 1. c.* 14. Mant. *ad Rub. C. de impub. num.* 4. Alciat. *lib. 1 diſpunct. cap.* 27.]

Quid ſit perpetuum edictum, de quo vide Alci. *li. 2. diſpun. c.* 27. Pro declar. illorũ verb. his proximis atque cõiunctis titulis &c. vide Marc. Mantuam *in Rub. C. de impub. num.* 4.

l. Summa itaque. 3.

¶ An ſtatuliberi, adſcriptitij, ſint liberi, nec ne explicat hic Bart.

¶ An numerus pluralis reſoluatur in ſingularem, & an homines adſcriptitij ſint ſerui, tradit hic Alberic. §. 1. *Inſt. de iure perſ.*

l. Libertas eſt. 4.

An bona capta in bello ab hoſtib. efficiãtur capientium: Alber. hic l. 7. *de liber. cauſ.*

§. Seruitus. 1.

Conſtãt. Land. *enarr. in ti. de iuſt. & iur. c.* 19.

l. Et ſeruorum. 5.

Pro intellectu huius legis, vide Vaccã hoc tit. & Ioan. Robert. *lib. 2 recept. ſentent. cap.* 13.

¶ Quotuplex ſit ſeruorum conditio, vide hic Gloſſam, & Albericum.

An noceat filio matris calamitas. Albe. hic.

§. Serui autem. 1.

¶ An, quot, & quæ neceſſaria ſint, vt ſeruus liber fiat, explicat hic Accurſ.

§. Ingenui ſunt. 2.

¶ An mulieres etiam prægnantes poſſint expelli de ciuitate, & quis bannitus dicatur, vide hic Bald.

§. Ex hoc quæſitum. 3.

Variè hunc textum emendant & explicãt Goueanus *lib. 2. variar. lect. cap.* 11. & Rçuard. *lib. 5. varior. cap.* 13.

l. Libertini ſunt. 6.

Huius legis ſententia explicatur ab Anto. Auguſt. *in l. 2. D. de excuſat. tutor.* & Ferrando.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

*lib.2.explic.cap.*18. Mercerio *lib.1.opinic.ca.*10. Vacca hoc tit.

¶ Quæ appelletur iuſta ſeruitus, declarat hic gloſſa: An idem ſit iuſtum & verum, vide hic Baldum.

Libertinus non dicitur niſi cui iuſta ſeruitus adempta eſt h.l. verum quæ iuſta dicatur ſeruitus ſatis conſtat, quę nempe vel iure gẽtium vel ciuili probata eſt. l. 5. *h. tit.* l.34 *ff de ſtip.ſer.* §.1. *Inſt. de libert.*

l. Qui in vtero. 7.

Vide Arium Pinellum. *C. de bonis maternis.* text. *in c. qui matronas. de conſecrat. diſtinct.* 4. *fol.* 102. *num.* 7. *repetit.* 8.

¶ Homicidium, vnde dicatur: vide hic Alb.

l. Imperator Titus. 8.

Pro his *Titus Antoninus*, Oroſcius legit *Pius, Antoninus.*

¶ An inſtrumentum tabellionis, propter malam grammaticam vitietur: An tabellio poſſit ſuum errorem corrigere poſt publicationem inſtrumenti: An tabellio qui fecit inſtrumentum, ſine die, & conſulule hoc poſſit reficere, & ea reponere, ſi eorum recordetur: declarat hic Bart.

¶ An & quomodo error probetur. ¶ An valeat pactum, vt credatur ſcripturæ priuatæ.

¶ An credatur ſcripturæ maſſarij communis, vide hic Baldum.

l. In multis. 9.

¶ An mulier poſſit eſſe arbitratrix, tradit hic Bartolus.

l. Quæritur. 10.

Summaria huius legis explicatio petenda eſt ex *A. Gell. lib.* 9. *Noct. Att. cap* 4. multos citat Menochius *de recuperan. poſſeſſ. remed.* 9. *num.* 15. Optimam rationem decidendi tradit Forcatul. *dial.* 68. *in fi.*

¶ Hermaphroditus quis dicatur, explicat hic Accurſius & Albericus.

An Hermaphroditus ſuccedere debeat, vide hic Baldum.

l. Paulus. 11.

Ad intellectum huius legis vide Fran. Sarmientum *lib.1. ſelect. cap.* 15. Vaccam hoc tit.

¶ De conuictione. Aldobrandinus *ad titul. de nup. in principio num.* 29. ſcribit in Pandectis Florentinis legi, *conditione* eámque lectionẽ tenet, ſed haud dubiè Noricam editionẽ dicere voluit in qua ſic legitur, vt iuxta Oroſcium eleganter: Ego tamẽ non video cur Florentinam lectionem repudiemus: Alias hæc lex incipit Eum qui.

¶ Adde *fol.* 171. *num.* 4. *tractatuum.* 6. *& folio* 251. *num.* 4. *Tract.* 0.

¶ An in materia legitimationis ſequamur ius ciuile, an ius canonicum, vide hic Bald.

Hac autem lege conſtat quod nati ex iniuſto concubitu in poteſtate parentũ non ſunt *vt in* §. *penult. Inſt. de nup.* & e contrario qui ex iuſtis nuptiis naſcuntur in patris ſui poteſtate ſunt.

l. Septimo menſe. 12.

Hanc legem explicant Ferrand *lib.* 1. *explic. cap.* 6. Concennatius *lib. 1. quæſt. cap.* 9. Aulus Gellius *lib.* 3. *cap.* 10. *&* 16 Vacca hoc tit. Audio eleganter ea de re in dialogis ſuis Italice conſcriptis Spironem Speroni diſſeruiſſe.

¶ Filius natus in ſeptimo menſe dicitur legitime natus, & an idem ſit de nato in ſexto, & octauo menſe, vide *Afflict. deciſ.* 236. *nu.* 4. & Boer. *deciſ.* 22. *num.* 2. *part.* in tract. *de arbitr. iudic. lib. cent.* 1. *caſ.* 50. [illegible] 29.

¶ De tempore partus, vide Plutarchum. 5. *de plac. philoſ. cap.* 18. Cenſorinum *de die natali.* Macrob. *lib.* 1 *cap* 6 *in ſomn. Scip.*

l. Non ſunt liberi. 14.

Ad faciliorem huius legis intellectum, vide Vaccam hoc tit & *f.* 7. *num* 32. *Repetitionum.* 5.

l. Arethuſa. 15.

De intellectu huius legis, vide Ioan. Robert. *lib.* 4. *ſent. cap.* [illegible] 5 Vaccam hoc t. Franc. Hotom. *lib.* 1. *obſer. cap.* 30. *in fi.*

¶ Si quatuor nati ſint, nec appareat quo ordine nati, an & quis liber ſit, vide hic Baldũ.

¶ An poſſit conditio dandi, quæ eſt facti, per alium impleri Albericus hic.

l. Idem erit. 16.

¶ An & quis primo loco præſumatur natus. An & quę dicatur quæſtio facti, ſiue iuris declarat hic Bald. Interlocutoria iuris & facti, quæ dicatur: An condemnetur victus victori in expenſis in interlocutoria iuris & facti: An libertas relicta propter incertitudinem ſit nulla. Albericus hic.

l. In orbe. 17.

Pro intellectu huius legis, vide Vaccã hoc tit. Io. Ignæum *in rep. l. 1. & l. neceſſarias,* §. *nõ alias. ad Syllan. in* 3. *parte num.* 273 *& ſeq.* & nouiſſimè poſt multos de quibus ibi Ari. Pinel. *in repet. ad Rub. C. de bonis maternis* 2. *parte num.* 51. *& ſeq.*

l. Imperator. 18.

Vide Vaccam hoc tit.

¶ An filiam in ipſo adulterio deprehenſam, prægnantem impune pater poſſit occidere. Vide hic Bald. Bart. & Alberic.

¶ An ſicut differtur executio corporalis matris, & differatur etiam tortura. *ibidem.*

¶ Conceptus antequã mater damnaretur ad mortẽ, quare ſit liber. An pater damnatus retineat matrimonium, & filios in poteſtate.

¶ An differatur executio muliere prægnãte relegata in aliqua inſula, donec pepererit.

¶ An de

¶ An debeat conſeruari mulier poſtquam peperit filium, pro lactando eo, an verò duci ad ſupplicium. Alberic. hic.

l. Cum legitimæ. 19.

Huius legis mens, ac ſententia optimè explicatur à Mercerio *lib. 2. opin. cap. 9.* & Vacca h. tit.

¶ Filij infidelium, quorum vnus ad fidem conuertitur, quem ſequantur patrem vel matrem, declarat hic Albericus.

l. Quis furere cœpit. 20.

¶ An iuriſdictio & dominium æquiparentur, vide hic Bart.

l. Homo liber. 21.

Pro explicatione huius legis, vide Vaccam hoc tit.

l. Vulgo. 23.

Optimè hanc legem explicat Gabriel Palyotus *in tract. de nothis, & ſpurus fil.* & Hotoman. *vol. 1. var. diſput. cap. 4.*

An paria ſint non eſſe, & non apparere legitime: An & quis ſpurius fingatur: An & qui naturales dicantur filij, declarat hic Bald.

Spurij vulgo concepti dicuntur hac lege qua de re Liuius *lib.* 10.

l Lex naturæ. 24.

Ad intellectum huius legis, vide Merceriũ *dicto cap. 9. & can. liberi. 32. q. 4.*

l. Ingenuum. 25.

Quæ ſit huius legis ſententia, declarat præſes Couarruuias *practic. quæſt. cap. 13.* Arius Pinellus. *Cod. de bonis matern.* Socinus *reg. 365.*

¶ An & quis ſit legitimus actor vel reus: An & quibus verbis debeat eſſe formata ſententia, vt faciat ius in cauſa ſtatus: An & quomodo ſententia faciat ius. An ſententia in petitione hęreditatis faciat ius, & quare, vide hic Bald. Res inter alios acta an aliis pręiudicet. Vt ſentẽtia faciat ius, quot & quæ neceſſaria ſint. An & quando ſententia faciat ius cõtra omnes Alber. hic. vide gloſ. *in c. quamuis 35. ext. de ſent. & re iudic.*

l. Eum qui. 27.

Vide Mercerium *lib. 1. opin. cap. 8.*

Tit. 6. de his qui ſunt ſui.

¶ An & vnde ſeruitus habuerit originem. An quæ & quomodo quæſita per ſeruum domino acquiſita cenſeãtur. An plus puniatur, committens in fraudem legis, quàm ſi committat contra ipſam legem: An & quomodo probetur meretrix & filiatio. Alber. hic.

l de iure. 1.

Vacca hoc titulo. Conſtant. Land. *enarrat in tit. de iuſt. & iur. cap. 29.*

¶ An ſeruus ſi committat maleficium, poſſit eum dominus punire, vide hic Bartolum & Bald.

¶ An cognito vno de contrariis cognoſcatur & aliud: An poteſtas dominorum in ſeruos ſit de iure gentium vel ciuili, *Albericus hic.*

§. igitur in. 1.

¶ An ſicut per ſeruum ita per libertum, vel vaſſallum nobis adquiratur.

§. Sed hoc tempore. 2.

¶ An poſſit dominus per ſeruum occidi ſine cauſa. Alber. hic.

l. Si dominus. 2.

Pithæus *in not. ad fragmenta. 16. pag. 26.*

Reſcriptum huius legis interpretatur Macrobius *lib. 1. Satur. cap.* 11 concordat etiam cũ hoc textu *can. deuotiſſimam 12. q. 2.*

l. item in poteſtate. 3.

Vacca hoc titulo.

¶ De poteſtate parentum in filios, vide Gellium. *lib. 2. cap. 7* Plat. *dialog. 2. & 4. de legibus.* Deuter. *cap. 27.* Valc. *lib. 5. tit. de parentum ſeueritate.*

An Iudæi habeant filios in poteſtate: tradit hic Bald. & Alberic. videndus Arius Pinellus. *C. de bonis maternis.*

Notabimus autem hic liberorum varias eſſe ſpecies, quidam enim legitimi & naturales ſunt, vt ij de quibus hic loquimur qui ex iuſtis nuptiis procreati ſunt, alij ſunt legitimi tantũ, nimirum per adoptionem quæſiti. Qui autem ex iuſtis nuptiis naſcuntur, in patris poteſtate ſunt, ex contrario nati ex iniuſto concubitu parentum in poteſtate non ſunt. *Proprium ciuiu Romanorum.* Quaſi diceret patria ciuium Romanorum poteſtas iuris eſt ciuilis, vt ait hoc loco Gaius, cuius rei hęc eſt ſententia, vt neque dedititius, neque Latinus, neque alius peregrinus patriam in ciuem Romanum poteſtatẽ habeat: hoc enim quod hic dicitur non de paterno imperio quod naturæ ordine, atque lege gentes omnes vſurpant, ſed de vi ac poteſtate quam ciues Romani ſibi propriam ac peculiarem inſtituerunt qua de re vide Dion. Halicarnaſſ. *lib. 2.*

l. Filium eum. 6.

Vide pro intellectu huius legis Franciſcum Niconitium.

¶ An quomodo, quot & quibus modis probetur filiatio, *Alber hic.* ¶ An ſit impoſſibilis eius probatio, An coram iudice ſeculari poſſit probari matrimonium, & an per inſtrumentum: & per dotalia inſtrumenta probetur. *Bald. hic.*

Digitized by Google

l. Si qua pœna. 7.

Vacca hoc titulo.

Perperam in vulgatis libris legebatur, paterfamilias.

¶Si pater præterit filium bannitum in ęre & perſona, an fiſcus nomine banniti poſſit dicere teſtamentum nullum: An filio bannito banno capitali debeatur legitima, declarat hic Baldus.

l. Patre furioſo. 8.

Ad intellectum huius legis, vide Pitoeum ſupradicto loco *pag.* 81. Hannib de Cano. *ad l. nemo poteſt. de lega.* 1. *nu.* 556. Socin. Iun. *conſ.* 1. *nu.* 57. *lib.* 1. Franciſc. Nicom. *ad Rub. D. ſolut. matrim. num.* 11. Vbi exornat hanc regulam Socin. Iun. *conſ.* 31. *num.* 56. *lib.* 2. Pariſ. *conſ.* 28. *nu.* 11. *lib.* 1. Idem Soc. Iun. *in repet. l. naturaliter. §. nihil commune, nu.* 137. *D. de acquir poſſeſ.* & Marc. Mant. *ſing.* 70. *num.* 1. *folio* 84.

l. Filiusfamilias. 9.

In publicis cauſis parentum iura interquieſcere, ait Gellius *libro* 2. *noctium attic. capite* 2.

¶An filiusfamilias in publicis iudiciis poſſit accuſare ſine conſenſu patris. Alber. hic.

l. Si iudex. 10.

Vide Ræuardum *libro* 2. *de præiudic. capite* 8.

¶An ſentẽtia lata ſuper incidenti minori, præiudicet ſuper incidenti maiori: An ſententia lata in principali, excludat incidentem quæſtionem.

¶An filius poſſit paciſci de non petendis alimentis futuris. An prælatus teneatur alere pauperes parentes, vide hic Bald.

l. inuiti. 11. & vltima.

Lectionem huius legis immutat Connanus *lib.* 2. *comment. cap.* 14. Sed reprehenditur à Cuiacio *lib.* 10. *obſer. cap.* 23. Quædam Mercerius *lib.* 2. *opinion. cap.* 7.

Perperam itaque quidam pro *vel* reponẽdum putant *Semel*, Adde Socinum *regula* 158.

¶Si filius baſtardus non ſit in poteſtate patris, an pater poſſit eum legitimare inuitum v. hic Bart. An poſſit quis legitimare in patrem ſicut in filium: An per matrimonium legitimetur infans: tradit hic Bald.

Tit. 7. De adoptionibus, &c.

Ad hunc titulum refert quæ ſcripſit Aulus Gellius *lib.* 5. *ca.* 19. Antonius Vacca *volum.* 1. *expoſitionum hoc tit.* quos vide.

Adoptio quid: Albericus hic.

l. Generalis enim. 2.

Alciatus *lib.* 9. *parer. cap.* 5 Ferrand. *explic. li.* 2. *cap.* 19. Cuiac. *lib.* 7. *cap.* 7. *& lib.* 9. *obſeruat. c.* 37. Guil. Fornerius *lib.* 1. *ſelect. ca.* 9. item Vacca hoc titul. Hanc tamen rogationem negat Cuiacius eſſe ſtipulationem dicto *lib.* 9. *obſer. cap.* 37. vide gloſſam tertiam *in fine cap. ſedes ext. de reſcript.*

Adoptio an poſſit fieri authoritate principis: Albericus hic.

§. Illud vtriuſque. 1.

Ad huius loci intelligentiam, vide Antonium Auguſtinum *lib.* 3. *emend. cap.* 5.

l. Si conſul. 3.

¶An tabellio ſiue notarius, ſibi ſuoq; in negotio poſſit inſtrumẽtũ facere, vide hic Bar. & Bal. an notarius poſſit ſcribere propriũ teſtamentũ, ita vt ſit publicum: An magiſtratus factã donationẽ poſſit inſinuare: An comes ſacri Palatij poſſit legitimare filium corã ſeipſo. An in eadẽ cauſa poſſit quis eſſe iudex & tabellio: An notarius poſſit conficere inſtrumentũ de ſua procuratione, vide hic Bal.

l. Magiſtratum. 4.

¶De legis actione vide Alc *li.* 3. *parer. ca.* 2. Briſſon. *lib.* 4. *ſelect. ca.* 29. Gueuarram *ad l.* 2. *nu.* 5. *ff. de off. præſ.* Vacca hoc tit. & Cuiac. *lib.* 7. *obſ. cap.* 17. Vide etiam Tacitum, *lib.* 12.

l. Cum nepos. 6.

Contius, *lib.* 1. *lect. ſubſe. cap.* 4. Huius legis ratio additur in inſtitutionibus ne ſcilicet inuito ſuus hæres adgnoſcatur.

l. Cum adoptio. 7.

Vacca hoc tit.

l. Quod ne. 8.

Vacca hoc titulo.

l. Etiam. 9.

Vacca hic.

¶An cæcus matrimonium poſſit contrahere, tractat hic Bald.

l. Si is qui. 11.

Contius *dicto lib.* 1 *cap.* 6. Vacca hic.

l. Qui liberatus. 12.

In fine huius quidam addebant, *ex l.* 37. *§.* 1. *j. eod.* Sed ſi ſemel fuerit adoptiuus, amplius adoptari non poteſt, quod tamen nec in Florent. nec in manuſcrip. reperitur, & recte, vt docti quidam viri iudicant.

¶An emancipatus, ab auo mortuo, propter ingratitudinem poſſit reuocari per patrem ſuũ, in poteſtatẽ ſui patris, declarat hic Bart.

l. in omni ferè. 13.

Ex hac lege cõſtat, quòd finita adoptione, finiantur omnia iura inde prouenientia. Vnde hic colligunt quidam, Cauſa finita finiri effectum, & principali remoto remoueri acceſſorium, vt pluribus oſtendit hæc Gloſſa.

An extincta reſtitui poſſint. An patria poteſtas extincta aliquando reuiuiſcat. An & qualiter

liter pater filium emancipatum in ſua poteſtate habere poſſit. An ſemel liberatus, dicatur in perpetuum liberatus. Hæ omnes quęſtiones tractantur à Baldo hic.

l. Sed etiam. 14.

Emancipatione filij adoptiui, nepos adoptiuus perdit iura quæſita, per adoptionem, aliud in naturali, nec enim nepos aui poteſtate, liberatur patris emancipatione, hac lege.

l. Si Paterfamilias. 15.

¶ An qui ſui arbitrij nõ ſint, poſſint aliqua ſuo arbitrio ſeruare. vide hic Bald. An & quę ſit differẽtia inter impoſſibilẽ adiectionem, & impoſſibilẽ exceptionem, vide eundem.

¶ An filius adrogatus aliquid, pro ſe retinere poſſit, vide hic Bart.

§. Qui duos. 1.

Id quòd quis nõ poteſt facere tanquã ipſe, facere tamen poteſt. tanquam alius, *adde gl. in l. filius 22. ff. de inoff teſtam.* qua de re vide Euerardum *in loco de tanquã, ſeu de reſpectiuis.* adde glo. ſingularem *in l. 7. in fin. ff. de ſenator. in l. item 6. ff. quod cuiuſq; vniuerſ. & in gl. l. 24. D. de acquir. poſſ. Quod etiam declarat* Bart. hic.

§. In adrogationibus. 2.

Ad intellectum huius §. vide Mercerium *lib. 1. opin c. 8.* & Cuiacium *6. obſer. 20.* Ad hunc locum, etiam optime faciunt ea quæ diſſerit Cicero, pro Domo ſua ad pontifices.

¶ An & quo anno quis dicatur ſenex, variè exaggitat hic gloſſ. Vnum notat. ſenem interdum dici 70. anno vel 75. interdum 60. interdum alia ætate definiri. pro more prouinciarum. qua de re vide Gloſſ. *in l. non aliter 61. D. de legat. 3.* & Menoch. *2. de arb. iud. 1. caſ. 59.*

An & quo ætatis, anno generare poſſit mulier, vide hic Gl. cui adde *l. pen. C. de nup.* Menoch. *2. de arbit. iud. cel. 58. & 89. nu. 56. 57. 58.*

§. item non. 3.

Plures quis adrogare non poteſt. h. §.

l. Adoptio enim. 16.

De tutelis Leonis conſtitutio *Nouel. 26.* vbi permiſit caſtratis ius adoptandi.

¶ Adoptio an & in quibus perſonis locum habeat, declarat hic Iabolenus: quas etiam examinat hic Veſembechius.

Conſtat ex hoc loco. Adoptionem naturam imitari: *vt & Inſtit. de adoptionibus.* Sic ars naturam imitatur quantum poteſt, *qua de re Bar. nu. 1.* quod etiam declarat, Veſembechius hic nu. 3.

l. Nec ei. 17.

Hanc legem omnium copioſiſſimè explicat Cuiac. *lib. 3. obſer. cap. 38.*

An filius viuo patre, dicatur habere ſpem ſucceſſionis, declarat hic Baldus *num 6.*

An arrogatio impuberis rumpat ſubſtitutionem, vide eundem, *num. 1.*

§. Eorum. 1.

An Tabellio poſſit alteri adquirere obligationem, vide Bart. hic, & Alex. *conſ. 75.* An adquirere poſſit obligationem ex contractu iurisgentium: An & quis poſſit tabelliones creare. Bart. hic, cui adde Innoc. *in cap. cum p. tabellio. de fide inſtr.* Spec. *in tit. de inſtrument. edit. §. reſtat, verſ. ſed ſi quis poſſit.* & ibi Ioann. Andr. & quod notat Bald. *in Rub. de fide inſtru.* adde Oldr. *conſ. 75.*

An inſtrumentum factum in territorio, ex forma ſtatuti, valeat extra territorium, explicat hic Bart.

§. Interdum &. 4.

Priuignum adoptare poſſumus, *vt l. nonnũquam 32. §. Imperator. in f. h. t.* adde etiam quæ ſcripſit D. Gotho. *ad l. 1. ſup. 2 bi pupil.* adoptare etiam licet ciuem alienæ ciuitatis, *vt l. 7. in adoptionem. C. de ado.* plures etiam ſunt quos adoptare poſſumus, *de quibus paſſim in tit. de adoptionibus. D. C. & Inſt.*

§. Satiſdatio autem. 5.

Satiſdatio ſumitur quandoque pro cautione cum fideiuſſione. vt hic declarat Bald.

An notarius poſſit alteri ſtipulari: verbis directis in abſentem: An poſſit acquirere alteri ex contractu de iure ciuili: An ciuitas poſſit creare notarios, vide hic Bald. *cui iunge textum, in l 2. D. de eff precorſ & ca. Romana, §. contrahente. de foro competenti.*

l. Non aliter enim. 18.

An notarij ſtipulatione ius quæratur omnibus quorum intereſt: an notarius in cõtractibus ſtipulari poſſit, pro altero contrahentium, ſtipulationes procuratoriæ an quãdo, & quomodo fiant prętoriæ, an decretum valeat vbi non eſt cognitum de cauſis: An cauere debeat rem pupilli ſaluam fore: an inſtrumentum confectum à quocumque profit, ei cuius intereſt. vide apud Bald.

l. His verbis. 19.

Nota hic in fine, quod ſi datio fuerit omiſſa, datur vtilis actio, in arrogatorẽ, & hic vnus caſus ſecundũ Barr. *ad leg. 1. ff. de verb. oblig. in prin.* in quo fingitur ſtipulatio, licet non interueniat. an autem hoc ſit verũ quod hic intelligatur de vtili actione ex ſtipulatu, vide Rip. *ad l. 1. num. 13* adde Corral. *ad l. 1 D. de ver. oblig. nu. 9.* Iac. Nig. *n. 71.* & alio modo per Paul. Leon. *in repet. dict. l. 1. n. 70.* vel dic quod iſte tex. intelligitur quod arrogator pręſtat

Digitized by Google

cautionem quæ licet cum ſatiſdatione fieri ſoleret, fuit tamē ſatiſdatio omiſſa vnde datur vtilis aduerſus arrogatorem ex cautione appoſita ſine ſatiſdatione quaſi ſi ſatiſdatio fuiſſet appoſita non in arrogatorem competeret vtilis actio, ſed in fideiuſſorē vide verba hic in fine, ſi ſatiſdatio omiſſa fuerit, non excludūt cautionem ſimplicem ſine ea, quia nō aliter permittebatur arrogatio, *l. præt. &* §. *cum autem Inſt. eod.* ita videtur ſentire Socin. Iun. *in d. l. 1. n. 21.* Quod autem hic dicitur an intelligatur de actione & ſtipulatione an de vtili actione notat Albericus hic qui ita ſentit dum dicit: dari vtilem ex teſtamento quia non erat verus hæres allegando textū *in l. cau. cog. ff. de vulg. & pup. ſubſt.* facit textus & gloſſa in l. *ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti.*

§. Sed et ſi. 1.

An appellatione pupilli, pupilla etiā contineatur necne, declarat hic Accur. qu de re vide Dec. *in l fœminarum, nu. 90 D. de reg. iur.* maſculi etenim appellatione continetur fœmina, *vt l. qua dues. in fin. ff. de leg. 3.* vbi ſexus maſculinus, ſemper fœmininum continet. hanc etiam regulā ponit Socin. in ſuo tract. *fall. in reg. 255. fol. 39. qua de re etiam* Iaſon *in l. ſi quis id quod, ae iuriſd. om. iud.*

l. nam &. 21.

Fœminæ ex reſcripto principis adrogari poſſunt, *tit. hic.* Quomodo autem hoc intelligatur, an actiuè, an vero paſſiuè declara, vt per Accurſ. hic.

l. Si adrogator. 22.

Pro intellectu huius legis vide Ræuardum *de auctoritate prudentium c. 6* & Signorol. de Homod. Hæc autem lex ſubtiliſſima, ac difficillima eſt, vt ait hic Bart.

An & quomodo ſuccurratur hæredi impuberis: An & quo iure impubes petat quartam, an & qua actione reſtituantur bona adrogati, vide hic Bart.

l qui in adoptionem. 23.

Cuiacius *lib. 7. obſer cap. 1* Vacca *hoc tit.*

Adoptio ad eas perſonas ſuas radices extendit ad quas cura adgnationis poteſt peruenire non ad alias. an omnes qui inter ſe coniunguntur, ſine interpoſitione fœminæ ſint agnati, vide hic Bald.

Adoptio enim.

Adoptio non ius ſanguinis, ſed ius adgnationis affert: immo etiam cognationis, *vt §. cognati ... ff. vnde cogna. 1.*

l neque abſens. 24.

Abſens & diſſentiens non adrogatur nec adrog... *& in l poſt mortem ſ. 2. ff. h. t.*

An adgnatio inter abſentes fieri poſſit.

¶ An legitimatio fauorabilior ſit quàm arrogatio, vide hic Bald. num. 1. & 2. An emancipatio fieri poſſit per procuratorem, ibid.

l. poſt mortem. 25.

Vacca hoc tit. & Petrus de Bella pertica. vid. Imol. *in l. Aquiliam, in 2 col. ff. de ... &* ad dicta per Bart. in §. neque. in fi. vide Iaſ. in l. *admonendi. num. 15 ff. de iureiur.* vbi per eum adducuntur plura ſimilia Et ad fi. huius tex. vide Bart. *in l. Gallus. §. forſi. an. col. 2.*

An pater contra emancipationem à ſe factam, & diuturnitate temporis corroboratā venire poſſit, tractat hæc lex. ¶ An autem factum ſuum improbare, aut peruertere cuiquam liceat, vide Bart. hic & Albericum.

¶ Poteſt tamen venire contra factū propriū, quando eſt contra legē etiam ſi ſit iuratum Secundū Fed. de Sen. *conſ 72.* quem refert Imo. *in c. cum contingat. ex. de iureiur.* Iaſ. *in l. ſi donat. C. de colla.* vide Felin. *in c. lator. de re iudic. in prin.* de hac materia vide Bald. *in l. ſi creditorib. C. de ſerui. pign. dat. manū.* & per Cano. *in cap. diuerſis fallaciis. de cleric. coniug. & in c. ſi quis presbyter. de reb. eccl. ſ. non alien.* & per Bal. *in l. 1. C. de liberal. cau. in ca. noſtri. de electio.* adde etiam Pet. de Anchar. *conſ 215.*

§. Neque. 1.

Circa materiam huius §. vide Alexan. *conſ. 62* Rom. *conſ. 95* vide quæ ſcripſit Bart. *in l. ſi emancipati in vna oppoſitione, Glo. mag. C. de colo. & ibi* vide Iaſonem.

An poſſit pater filiū emancipare per procuratorem: An per procuratorem fieri poſſit legitimatio. Præter hic dicta à Bartolo, adde eundem in *l. Gallus §. forſitan. ff. de liber. & poſthu.* vbi notat quod abſens adrogari poteſt per reſcriptum.

l. Quem filius. 26.

Nepos meus non eſt, quem filius meus emancipatus adoptauerit ait Iulianus hic.

An emancipatio tollat agnationis iura, tradit hic Bald.

l. Ex adoptiuo. 27.

Quis in iure ciuili adoptiui locum obtineat, collige ex hac lege.

l Liberum. 28.

Cùm ſuperiorib. legibus abundè dictū fuerit, de adoptionib. agitur nūc de emancipationib., quæ eſt altera pars huius rubricæ.

Patre liberato à vaſſallagio, quo caſu non liberentur filij, *tradit hic Bald. num 1.*

l. Si pater. 29.

Cōcludit hæc lex. quod in adoptione verborum expreſſio non requiratur Nam vbi ſermo non eſt neceſſarius, ibi ſolus ſufficit conſenſus. *l. 48 ff. de verbor. obligat.* vide Fabr.

Inſtit.

Digitized by Google

*Inſt.de action.*poſt Felyn. §.1.3. *coll. poſt princip.*

¶ An pater interponere poſſit auctoritatem ſuam nutu:an etiam tutor: an patris nutus in adoptione ſufficiat,Bald.hic.

¶Vide Caſtr.*in l.Gallus. §.& quid ſi tantum. col.6.de lib.& poſthum.*

l.Et qui vxores.30.

Adoptare filios poſſunt, qui vxores non habent,vel habere poſſunt.

An ſpadones &caſtrati adoptare poſſint,& quæ ſit ſpadonum & caſtratorum differentia, in adoptando,vide hic gloſſam.

l.Non poteſt.31.

An pater quando cogitur emancipare filiũ, cogatur ei aſſignare legitimam:an per inſtrumentum emancipationis,probetur prǽſumptiuè filius eſſe legitimus,vide Bald *hic num. 1.& 2.* ¶An ex cauſis,ex quibus pater cogitat emancipare filium, cogatur filius emancipari,vide eundem dicto loco.

¶ Limita vt per Sozin *in reg.286.*

l.Nonnunquam 32.

Cuiac.*lib.3.obſ...38* Vacca *hoc tit.*

An vitricus poſſit eſſe tutor priuigni, vide hic Bar.cui adde *l.fi.*& ibi Bart.*Cod.de contr. iud.tute.*

§.Imperator.1.

Continet hic.§. reſcriptum Titij Antonini, quo quidem cauetur vt tutor priuignum ſuum adoptare poſſit,cum in contrariũ officere videatur,*l.& nec ei.71.ſup.h.t.* vbi declarat Vlpianus,quod tutor adultum,tutor verò pupillum adoptare non poſſit, facilis tamen eſt ſolutio, niſi ſcilicet ſubſit cauſa. Hic autẽ ſubeſt legitima cauſa, nempe vt coniugalis concordia retineatur: & ita conciliantur hæ duæ leges.

l.Quæſitum.34.

Molinæus *ad* l.1.§.*ſed ſi mihi.num.56. D.de verb.oblig.aliàs incipit.l ſi tibi.*

l.Per adoptionem.35.

Vacca hoc titulo.

An nobilis per adoptionem, fiat plebeius, *Vide hic Bald.num 1.*

l.Emancipari.36.

Vide omnino quod notat Innocent.*in cap. tranſlationem,& in cap.nouit.ext.de off.legat.*

Quo loco filius emãcipari debeat,declarat hic Paulus ad materiam Gloſſæ hic, vide Gl. *in l.ab ea.in fi. infra de probat.* Hæc autem lex limitatur duobus modis,&not.Pet.de Anch. *conſ.32.*

An iuriſdictio voluntaria, habeat locum determinatum in ſui exercitio, an legitimatio ſit actus voluntariæ iuriſdictionis: an & quis dicatur legitimatus,vide hicBal.*in vtraque lectura,num.1.& 2.*

§.Apud proconſulem 1.

Quod ſacrum non debeat actibus prophanari,declarat hic Bald.

l.Adoptare.37.

Adoptio plerúmque naturam imitatur, *Inſtit.eodem hoc titulo.*

§.Eum quem.1.

Quis,niſi ſemel,adoptari poteſt,qua de re vide Bald hic.

l.Adoptio.38.

Hæc lex frequẽs eſt, & quotidie allegatur. vult enim vt in confirmatione adoptionis, non iuſte factæ, requiratur citatio illorũ qui ex confirmatione poſſunt lædi.

An adgnati ſint citandi,vide hic Bart. An quando princeps aliquid diſponit,vel reſcribit in præiudicium tertij, requiratur citatio ipſius,vide omnino quę habes apud Bar *in l. ſi verberatum,inſ.de rei vind.* vide alia ad Bart. *in l.de vnoquoque.inſ.de re iud.*

An libellus ſit neceſſarius,quando petitur cõfirmatio.an cauſa falſa vitiet priuilegium. An ſit neceſſario citãdus promotor. ſi appellatum ſit à ſententia lata, ſuper inquiſitione. an confirmatio ſententiæ exemptionis peti poſſit,à qua non eſt appellatum,vide hicBal.

An citatio tolli poſsit,vide Bart.*ad l.etiam. D.de iuſt.& iur.*

l.Nam ita.39.

Citari qui debeant, necne, declarat hæc lex.

Quando pater facit legitimare filium, an citandi ſint agnati & cognati:an legitimatio valeat, quando citati ſint contumaces: an & quid ſit legitimatio: an pręſens ſit citandus, vide hic Bal.*nu.1.2.& 3.*cui adde Felin. *in c.1. de iudic. & in c.cum oporteat, de accuſ. in 1.col.*

¶ An in inſinuatione inſtrumentorum,ſit citandus aduerſarius,Bald.hic,*num.5.*

l.Adrogato.40.

Si adrogo aliquem, efficitur in mea poteſtate,& filij ſui:ſecus in adoptione eſt.nã pater naturalis retinet nepotes in ſua poteſtate.

§.Non tantum.1.

¶An & quæ dicatur plena pubertas,pręter hic dicta ab Accurſio,adde Bald.hic.

l.Si pater filium.42.

Vacca hoc titulo.

Agit hæc lex de pupillari ſubſtitutione, quæ maximè notanda eſt.

An & cui fiat ſubſtitutio pupillaris, vide hic Bart.*nu.1.*adde Aret. *in §.3.Inſt.quib.mod. ius patr.pot.ſolui.*

Digitized by Google

l.Etiam.42.

Infans in adoptionem dari poteſt, Infans autem quis & ad quam vſque ætatẽ dicatur, vide Menoch. *de arbit. iud. 1. caſ. 57.* cui adde l. *infantis 3. C. qui admitti ad bon. poſſ. & l. ſi infanti. 18. Co. de iure deliberan. l. 14. D. de Cõſul.* vide Veſembec. *tit. ad leg. Cornel. de ſiccar. nu. 25. & cap. 1. de deſponſat. impub. lib. 6.* ſecus autem eſt in arrogatione. Nam infans adrogari nõ poteſt, etiam proximo conſilio, & adoptari poteſt, & emãcipari ex reſcripto principis, l. *iubemus. C. de emancip. liber.*

De quatuor hominum ætatibus, vide Iſidor. *pag. 1102. cap. 3.* de ætatibus hominum. *Cicero de orat. cap. 1. in infans 275.*

l.Adoptiones.43.

Ræuardus de *Author. prudent. cap. 6.* Contius *dicto lib. 1. cap. 6.* Vacca hoc titulo.

l.Si is qui.44.

Duaren. *lib. 2. diſput. cap. 14.* Cõtius *d. cap. 6.* Corraſ. *epiſto quæſt. ca. 4.* Vacca *hoc tit.* Gellius *l. 5. cap. 19.*

Adoptio loco nepotis non valet, niſi nominetur filius, ex quo adoptatur: licet adoptari poſſit is qui filium non habet: *adde Gloſſam in verbis Filio, in fine infra eodem.*

¶ An incertitudo omnia vitiet, & vide hic Bald. *cui adde Fel. in cap. imputari circa principium ext. de fide inſtrum.*

Ex Gellio *lib. 5. c. 19.* hic videtur legendum. Vt ei tam iure legiſque nepos &c quę lectio confirmatur ſupradictis omnibus auctoribus.

l.Onera.45.

Quæ onera incumbant patri adoptiuo, ratione filij adoptiui, declarat hęc lex, tenetur enim eum alere & ſuſtentare, *vt hic declarat Gloſſa.* Vide autem Felin. *in cap. in præſentia de probat.*

l.In ſeruitute.46.

Vacca hoc titulo.

Tit.8. De diuiſ. rerum.

Antonius Vacca ad hunc titulum. Quædã etiam notauit Franc. Hotom. *lib. 8. obſer. ca. 4.*

l.Summa.1.

An licitum ſit ædificare in mari ſicut in littore: an in aquis fluminum, publicorum poſſint ædificia conſtitui. ¶ An inſula occupanti concedatur: an vendito agro, videatur vendita ripa fluminis agro cohærens, vide hic Bald.

Quid ſit inſula, vide Felin. *in cap. Rodolphus in 17. col. de reſcript.* An mutato alueo, dicatur nouum flumẽ docet Bald. *hic. nu. 30.* ¶ An in dubio res præſumatur eſſe alicuius, vide eundem Bald.

l.Quædam.2.

Vacca *hoc titulo. 1.*

An & quomodo mare eſſe commune intelligatur, vide hic Bald ¶ Nota, quod aër, mare, flumina, littora vſu, id eſt, aucupio piſcatione communia dicuntur: Iuriſdictione & protectione communia, ſed proprietate nullius.

l.Item lapilli.3.

Vacca hic.

Gemmarum & lapillorum quæ ſit differẽtia, declarat hic gloſſa gemmæ vnde dictæ, vide Iſid. *cap. 6. lib. 16.* An & quando in flumine liceat facere molendinum, an ius habẽdi molendinum in flumine publico, pręſcribi poſſit. ¶ An & quis dicatur occupare aquam, an is qui cœpit ædificare, an ille qui tantum ædificauit. ¶ An & quanto tempore perdatur ius præoccupationis, declarat hic copioſiſſime Baldus.

l.Nemo igitur.4.

Vacca *hoc titulo.*

§.Sed flumina.1.

Flumina omnia, & portus, publica eſſe declarat hic Marcianus, cum tamen flumina quę ad tempus fluunt, non ſint publica, *vt hic declarat gloſſa.*

l.Riparum vſus.5.

Forcatulus *dialog. 86. num. 1.* Vacca *hoc tit.* *Ex mari reducere.* ¶ Hæc eſt Florentina lectio. Alij ita, & ex mari deducere. onus aliquod & in his reponere. Verum hic ablatiuũ Mare retinendum puto: qua in re videndus Fortaculus ſupradicto loco. ¶ An ripa quæ eſt in prædio quod venditur videatur etiam vẽdi: an ſępe mẽſurari debeat, vide hic Bald.

§.In mare.1.

Congruit cum hoc §. l. *quod in littore. 14. D. de acq. rer. dom.* vbi Neratius ait quod in littore quis ædificauerit eius erit. meminit enim caſæ, vt optime notat ibi Gothof. quod etiã de quocũque ędificio intelligere poſſumus. *vt in l. Ariſto 10. inf. hoc tit.*

Caſam. ¶ Hoc verbum ſatis frequens in iure eſt, *vt in §. 5. Inſt. de re. diuiſ. l. penult.* D. *de vſufr. l. 41. §. 3. D. de cap. 3. l. 5. & l. 6.* D. *de adqu. rer. dom.* vnde autẽ dicatur caſa, tradit Feſtus *pag. 264.*

l.In tantum.6.

Vacca hoc titulo.

An autem & quomodo ædificium rapiat ad ſe ſolum. vid. hic Bald. ¶ Et an mutato loco, mutetur priuilegium, docet Idem. Bald.

§. Vniuerſi-

Digitized by Google

§.Vniuerſitatis.1.

Tractat Iuriſconſultus hic de rebus vniuerſitatis,& primo tradit, quæ ſint vniuerſitatis,& non ſingulorum.

Theatra. ¶ Theatrum vnde dicatur, declarat hic Gloſſa, verum malè,Theatrum enim dicitur ἀπὸ τοῦ θεάσθαι. à ſpectando, quod populus in eo ſtans, & ſpectans deſuper ludos ſcenicos contempláretur, vt tradit Iſid. *lib.15.cap.2.idem etiam lib.18.cap.42.*

¶Cùm autem ait hoc loco Iuriſconſultus, theatra vniuerſitatis eſſe, congruit id quod ſcribit Cicero *lib.3.de finib.bon. & mal. quemadmodum (inquit) Theatrum, cum commune ſit, rectè tamen dici poteſt eius eſſe eum locum, quem quiſque occuparit, ſic in vrbe mundóue communi, nō aduerſatur ius, quo minus ſuum quidque cuiuſque ſit.*

¶Stadium eſt octaua pars milliarij,cōſtans paſſibus 125.hoc primum Herculem ſtatuiſſe ferunt,eúmque hoc ſpatio determinaſſe, quod ipſe ſub vno ſpiritu confeciſſet, ac proinde an ſtadium appellaſſet,quod in fine reſpiraſſet, ſimul ſtetiſſet. Vnde autem dicta ſint ſtadia declarat hic Gloſſa.

An Vniuerſitas plurium, vel ſingulorum ſit,& cur,tradit hic Bald.

An ſi vnus de vniuerſitate eſt condemnatus,executio fieri poſſit in bonis vniuerſitatis,late tradit Bald.*in l.etiā C. de execut.rei iu.*

¶ An vnus ex collegio poſſit eſſe teſtis in cauſa collegij,faciunt ea quæ tradit Bald. *in l.ſed etſi hac. §. qui manumittitur. D. de in ius voc.*Cynus *in l.parentes C.de teſtibus.*

§.Vniuerſitatis.1.

An teſtis vniuerſitatis, poſſit eſſe teſtis in cauſa vniuerſitatis,adde Bald.*conſ.339.352.& 370.*vide etiam Lanfran.*in praxi cap.8.nu.70.* Bart.*in l omnibus Cod.de teſtibus l.nullus. D.de teſtibus.*qua de re Conſule Albericum hic.

An theatra vniuerſitatis ſint adde Cicer. *lib 3.de finibus honor.& malo.*

§.Sacræ res.2.

¶ Res ſacras, ſanctas & religioſas,in nullius bonis eſſe, tradit hoc loco Marcianus: quod congruit cum iis quæ *in l.1.*dixit: cui adde Harmen.*lib.2.tit.1.§.73.*

§.Sacræ autem.3.

Quæ dicantur res ſacræ, declarat hic Iuriſconſultus.

Etiam diruto ædificio, locus ſacer remanet. Ratio diuerſitatis inter ſacrum& publicum locum eſt, quòd in Sacro nihil interueniat,quòd priſtinā cauſam mutet Diruto vero ædificio, in littore poſito,interuenit noua cauſa,quæ ius mutet,quia mare ruſū occupat &c.*hic in principio & l pen.§.eod.*

§.Religioſum.4.

¶ Agit nunc de rebus religioſis quæ ſunt nullius.

Et licet poſtea ratum habuerit, Mala Haloandri lectio, quæ negatiuam inculcabat, ratihabitio enim mandato comparatur, *l. ſemper.inf.de reg.iur.l.vlt.C.ad Macedon.*

§.Cenotaphion.5.

De Cenotaphio vide Alciat. *lib.10.parerg. cap.12.*& Cottam in voce Cenotaphium.Sed omnium copioſiſſime Forcatul. *dial.1.nu.27. & 28.*Briſſon.*ſelect.antiq.lib.2.c.15.*Vacca hoc tit. Rimi. *Inſt.de donat.ad princ.num.46.& ſeq.*

¶Cenotaphium,imaginarium ſepulchrum eſt,de quo etiam meminit Virg.*lib.3. Aeneid.* quod à Græco nomine κενὸς, quod inane & τάφος,quod ſepulchrum eſt originem traxit. Cuius etiam verbi meminit Suetonius *in Claudio c.1.& in l.42. D.de relig. & ſumpt.fun. l f.& l 6.§.1.D.eod.*& Dionyſius Halicarnaſſæus *lib.1.* vide etiam Budæum hic quod ad intellectum huius §.

Hoc autem verbum ſumitur aliquando pro ſimulachro aut imagine quod gallicè dicimus *une repreſentation de ſepulchre,ou vn ſepulchre dans lequel il n'y a rien dedans:mais ſert tant ſeulement de monſtre.*

l.Sed diui.7.

Forcatulus *d.num.28.*

l.Sanctum.8.

¶Differunt autem Sacrum,Sanctum &religioſum. ¶ Nam Sacrum dicimus ædificium conſecratum Deo. ¶ Sanctum murum qui ſit circa oppidum. ¶ Religioſum ſepulchrum, vbi mortuus ſepultus aut humatus eſt.ait Feſtus. ¶De Sancto adde Ciceronem *pro Archia.*

§.Sanctum autem.1.

Pro intellectu huius §.vide Crinitum *lib. 7.de honeſt.diſcip.cap.3.*

¶Quod ad hanc vocem *Cerycia* attinet,malè Alexander ab Alexandro legit *iniblecia*.qua de re vide etiam Budæum *in annot. ad Pandect.pag.52.*

Sagmina quæ, vide Feſtum, de Sagminib. exemplum, & apud Liuium *lib. 1.*de his etiam meminit Plinius *lib.22.cap.2.*

l.Sacra loca.9.

Conſtant. Land. Præterm.*c.19.* Vacca *hoc titulo.*

Quę dicantur loca Sacra,declarat hoc loco Vlpianus.

§.Sciendum.1.

An Princeps donare poſſit quod publicum eſt,vide hic Bald.

Digitized by Google

§. Illud notandum eſt. 2.

De Sacrorum euocatione, quid ſit, & qualiter olim fieri ſolita, vide Macrob. *lib 3. Satur. cap.* 8. ſimiliter & Liuium, *lib. 5. ab vrbe condita.*

¶ Notanda autem eſt hic differentia, inter ſacrum locum, & ſacrarium.

¶ Sacer enim locus eſt, locus cōſecratus, at Sacrariũ eſt locus in quo Sacra reponuntur, ſicut donariũ eſt, in quo collocantur oblata.

¶ Sacrarium autem nuncupatur ab inferẽdis & deportandis Sacris, hæc Iſidor. *libr. 15. Orig. cap.* 5. de hoc Sacrario meminit etiã Cicero *lib. 13. epiſt. famil. epiſt.* 2. hinc Sacrarium Cereris appellatur de quo meminit quoque Cicero *in oratio. 9. in Verrem.* ſimiliter etiam dicimus Sacrarium ſceleſtum, vt ait Cicero *in Orat. 2. in L. Catilinam.*

§. Res ſacra. 5.

Res ſacra non recipit æſtimationem, concordat *cap. 2. cum gloſſ. 1. extr. de reli. & ven. ſan.* licet ſacra quandoque recipiant æſtimationem, vt puta ex cauſa ſpeciali, *vt in l. ſancimus. & in Auth. præterea. C. de ſacroſ. eccleſ.*

l. Ariſto ait 10.

Vide Vaccam hoc titulo.

Coniunge cum hac lege *l.* 50. *D. de acquir. rer. dom.*

l. Si quis. 11.

Limita hanc legem, vt habeat locum tempore belli, nõ tempore pacis, Bart. de Capua *in ſing.* 5. vide per Boer. *deciſ.* 232 & per Iaſonẽ in materia *ad leg. ſi quis nec cauſam. nu.* 10. *ad fi. D ſi cert. pet.* Rom. *ſing.* 743. facit textus *in l. 3. §. in bello. D. de re milit.* vide Cagnol. *ad regulam non vult hæres, & in adiectionib. ibi ad* Deci. Sil. nup. *lib. 4. n. 46. verſic. 5. lim.* ¶ Qua pœna puniatur tranſcendens vallũ, vel foueam, vide *l. deſertorem. §. nec non. D. de re mil.* ¶ Quot & quæ ſint rerum diuiſiones, paucis hic declarat D. Gotho. ¶ Ad gloſſam finalem hic & Bart. in principio adde Felin. *in ſuo tractatu, quando cenatus puniatur in 4. col. ad principium,* Soc. *in reg. 31. Attentatio* Berthac. *in ſuo repert. in verbo venenatio,* Cremenſ. *ſing. 50. deſenſaui,* & latè Deci. contra cõmunem opinionem, *in reg. non vult hæres num. 2. de reg. iur. & ad l. certi condictio §. fin. nu. 7. D ſi cert. pet.* ¶ An deprehenſus in crimine ſeditionis ſtatim puniri poſſit, abſque ordine iudiciario, & quæ ſint pœnæ apponentium ſcalas ad feneſtras, declarat hic Bald. An & quo caſu frater fratrẽ occidens non puniatur, vide eundem.

¶ An & quando quis dicatur velle vel nolle, vide Bald. *in l. ſi prædium. Cod. de ædilit. act.* ¶ Qua pœna puniatur fodiens iuxta murum caſtri, vt muri cadant, vide Bald. *in l. pergit. C. de ſepul. viol.*

Tit. 9. De Senatoribus.

In hunc titulum ſcripſit Vacca. Ferrandus *lib. 1. explic. c.* 7. Briſſonius *lib. 3. ſelect. c.* 16. Cato Papienſis, Marius Salomonius & alij.

¶ Qui dicantur ſenatores, optime hic explicat Cuiac. in paratitlis. ¶ Senatores autem à Senectute dici non ambigitur, quos initio Romulus elegit centum, quorum conſilio Reſpublica adminiſtraretur, itaque etiam patres appellati ſunt.

Senatus vnde dicatur, declarat hic Bart.

l. Conſulari 1.

Ferrandus *dicto libro primo, cap. 7. &* 8. vide Petr. Fabr. 1. *Semeſtr.* 2. & Cuiacium *Nouell.* 62. eundem 24. *obſ. c.* 3. Gellium *lib. 4. cap.* 10. & Ant. Auguſtinum *lib. 2 emend. cap.* 2. Briſſon. *lib. 3. ſelect. antiq. cap.* 16.

¶ An maſculi potius ſuccedant in regno, quàm fœminæ. ¶ Filia regis Franciæ quare non ſuccedat in regno. ¶ Et an mater regis dicatur regina, vide hic Bald. ¶ An dignitas maior ſit in maſculo quàm in fœmina, vide hic Bart.

§. Conſulares autem. 1.

Quæ dicantur conſulares fœminæ, declarat hoc. §. Vlpianus.

l. Caſſius. 2.

Menoch. *lib. 1. le arbit. c.* 27. Vacca hoc tit.

Iudex eſſe nõ poteſt remotus à Senatu tã quam infamis, nec teſtimoniũ perhibere poteſt ¶ Circa regulam huius legis, vide Ang. *in §. hinc nobis. in Auth. de hære. & fal.* & alios *in l. non ignorabit circa fi. Cod. ad exhib.* ſequitur Felin. *in cap. ſcribam, extr. de præſumpt.* ¶ An mercator ſemper præſumatur mercator, vide Fran. de Aret. *l. cætera, §. ſed ſi quis. D. de leg.* 1. Felinũ *in procem. decretor.* Moder. *in l. ſi prius 3. q. & 5 oppo. D. de oper. nou. nunt.*

¶ Infamatus quando poſſit eſſe teſtis. Et an remotus ob crimen ab officio poſſit habere aliud officium, vide hic Bart.

¶ An comes condemnatus in cẽtum, propter falſum, perdat comitatum.

¶ An notarius infamis poſſit conficere inſtrumenta. ¶ An teſtimonium ſit dignitas. ¶ An condemnatus de falſo ex forma ſtatuti ſit infamis de iure.

¶ An ex accuſatione damnatus ſit infamis. ¶ An infamia hominis, per famam probari poſſit, vide hic Bald. cui adde Alex. de Imol. *in §. tormenta. de quæſt.* & omnino per Felin. *in cap. inquiſitionis. §. quæſiuiſti. in fin. de accuſat.*

¶ An rebannitus poſſit eſſe procurator ciuitatis. An propter infamiã repellatur quis ab here-

Digitized by Google

ab hereditate, vide hic Bald. ¶ An remotus propter culpam ab officio, ad aliud poſſit aſpirare, *vide* l.1.*Cod.ſi quac.prad.pot.*vide quæ notat Bart.*in l.1.C.ſi rector prouin.*

l.Senatorem.3.

Vacca *hoc titulo.*

l.Qui indignus.4.

Marcus Vertranius de iure liberorum. Ad hunc etiam locum vide Anton. Auguſtin.*in cap.14.de excuſationibus ad Modeſtinum.*& Alciat.*lib.2.diſpunct.cap.14.*

¶ Quis dicatur dignus. ¶ Perſona quot modis proſit perſonæ. An conſuetudo introducere poſſit, vt minor habeat iuriſdictionem in maiorem.

¶ An indignus officio, ſit indignus beneficio, vide hic Bald.

l.Senatoris.5.

Duarenus *lib.2.diſput.cap.29.*Hotom.*illuſt. quaſt.42.* Vacca hoc tit. Ioãnes Aurpachus *li.2.epiſtol.iuridic. cap.23.* ¶ Quomodo & quem Senatoris filium intelligere debeamus, declarat hoc loco Vlpianus.

§.Si quis &c.2.

Forner.*lib.2.ſelect. cap.20.* ¶ An & quando delictum patris noceat filio, vide Bart.*in* l.3. *D.de interd.& releg.*& per Bald.*in l.2.C.de ingrat.lib.*vide Ioan. Fab. *in t.Inſt.de ingen.*adde Gloſſam pleniorem *in l.diui fratres.17.in verbo fuiſſe D.de iur patron.* ¶ An nepos ſuccedat in feudo aui, non obſtante patris delicto. An nepos in feudo patris delinquentis ſuccedat vide hic Bald.

l.Fœminæ.8.

Vacca *hoc tit.*Cuiac.*lib.24.obſeru.cap.3.*

¶ An dignitas procedens à patre, ſit maioris efficaciæ quàm procedens à marito, vide hic Bald.

l.Filiam ſenatoris.9.

Cuiacius in hanc legem 24.*obſer.cap.3.*

l.Liberos.10.

Ad hunc textum in fine, vbi Bald. notat, ad de Decium *ad reg.Fœmina num.* 97. *D.de reg. iur. & ad c.nouit colum.2. ext.de iudic.* Alciat. *ad leg. Familia. D. de verb.ſig.* pulchrè & latè Tiraquellus *in tractatu de nobilitate,cap.* 18.*n.* 20.*cum ſequent.*Cuiacius 24.*obſ.cap.3.*

¶ An priuilegium conceſſum ſub nomine liberorum, extendatur vltra nepotes, vide hic Bart.

l.Senatores.11.

Dignitas ſenatoria non mutat proprium domicilium.

¶ An domicilium nouum per antiquum mutetur, vide hic Bald.

¶ An adeptio dignitatis, originis domicilium tollat. ¶ An & qualiter clerus differat à populo, vide hic Bald.

l.Nuptæ.12.

Bellonus *lib.4.ſupput.cap.*10. Hotoman.*lib. 1.obſer.c.*15.Gilbertus Regius *lib.2.enantioph. cap.2.*Vacca hoc titulo. Cuiacius 24.*obſeruat. cap.3.*

An princeps poſſit diſpenſationem ſuam reuocare, vide hic Bald.

§.Senatores autem.1.

Vide Cottam *in voce Senatores.*

Qui à Patriciis.

Patricij Iuſtiniani ætate dicebantur Patres Reipublicæ, *authore Suida, vt toto tit. Cod.lib. 12.de conſulibus & patriciis,*Patricij etiam dicebantur populi Romani, qui à primis Senatoribus oriundi erant, qua de re Suet.*in Auguſt.cap.2.*Verum malè hic Accurſius, cẽtum viros confundit cum Senatoribus. qua de re *vide gloſſ.in l.2. de orig.iur.& l.vlt.C.de petitione hereditatis.*

Conſulibus, ¶ Conſularibus potius legendum eſſe, exiſtimat hic Budæus, vbi *de Senatoribus & de Senatuſconſ. admodum differit.*

Tit.10. De officio conſulis.

Vacca *ad hunc titulum.*

Quo ætatis anno quis conſul eſſe poſſit, declarat Cicero *in Philip 5.in fin.*

¶ Et qualis debeat eſſe conſul, vide etiam Ciceronem *lib.4. in Verrem, & in Oratione in Lucium Piſonem,*eſt & Nouel.101.quæ tractat de Conſulibus.

¶ Conſulis officium in quibus conſiſtat, declarat hic Cuiacius, *in paratitlis.*Verũ præcipuum eius officium eſt, vt ex Senatuſconſulto conſilij cauſam examinet. ¶ Conſulum autem creatio, ex eo ortum habuit, quòd cum expulſi eſſent, Reges Romæ conſtituti ſunt duo, penes quos ſummum ius eſſet, qui ab eo quod plurimum Reipublicæ conſulerent, conſules appellati ſunt, de his meminit Harmen.*lib.1.tit.1.§.1.*ibi enim dicit quod bini quotannis conſules creabantur, vt eſſent qui rerum tam bellicarum quàm ciuilium curam ſuſciperent. ¶ Appellati autem ſunt conſules à conſulẽdo, ſicut reges à regendo, & leges à legendo. nam cum Romam Regum ſuperbam dominationem non ferrent annua Imperia, binóſque conſules ſibi fecerũt, merito ergo conſules vel à cõſulendo ciuibus, vel à regendo cuncta conſilio dicuntur. ¶ De cõſulum poteſtate vide L. 2.§.16. *D.de origine iuris, & Cicero 3.de legib.*déque conſulatus dignitate, vide quę notat.& in Authent.de cõ-

Digitized by Google

ſulibus. Franc. Hotom. *lib. 7. obſer. cap. vlt. pag.* 170.

l. Officium. 1.

De officio conſulis vid. Iaſ. poſt Bart. quē allegat. *Inſtit. de Act. in princ. in 9. coll.* vide Alex. *in princip. l. ſi iuri de re iudic.* conſulis officium circa manumiſſiones verſatur, hoc eſt conſulis, eſt conſiliū præbere, manumittere volentibus, id eſt rogare aut conuocare iudices, ad examinandas manumiſſionis cauſas, ſi opus ſit: atque ita ſolemniter manumittere. conſulis etiam officium erat vigilare, adeſſe animo, ſemper aliquid pro Repub. aut cogitare, aut facere, aut dicere, *vt ait Cicero plurib. locis.* Præterea, boni conſulis nō ſolum videre, quid agatur; verum etiā præuidere quid futurum ſit, ait etiam Cicero in ora. quadam.

¶ Quod & quale debeat eſſe conſulis iuramentum, vide omnino, *cap. veniens ex. de iureiur.* & Speculatorem *in illo eodem tit.*

An Conſul poſſit ponere locum tenentem in loco vbi inferior præſcripſit iuriſdictionem. ¶ An iudex ſuperior poſſit inhibere inferiori, ne ſua iuriſdictione vtatur. ¶ An quis poſſit emancipare filium coram ſuo collega, vide hic Bald.

¶ Cōſilium quid eſſet, ignorauit planè hic Accurſius. Verùm diſce ex Theop. *Inſt. qui & quib. ex cauſ. manumiſ.* conſilium ſæpiſſimè pro conuentu accipi, *l. ſi pater 4. §. fin. l. ſeruus. 6. l. pupillus 24. D. de manum. vind. §. eadem leg. Inſt. quib. ex cauſ. manu. licet.*

¶ Iuriſdictio, an, quomodo, & quibus modis pluribus competere poſſit, vide hic Bald. num. 1.

§. Conſules. 1. Nomina ediderit.

Accurſius hic nomina interpretatur probationes cauſarum, verùm malè. nam edere nomen, idem eſt quod curare nomen inſcribendum, & veluti eius nomen profiteri in actis quem manumiſſuri ſumus, quod quidem fiebat ante cognitionem conſulis, ſimiliter etiam dicimus dari nomen, vt dare nomen militiæ *in l. 3. §. de re milit.* verùm de his plenè vide Budæum hic.

¶ An conſul habeat iuriſdictionem cōtentioſam, vide hic Bart. *& l. 2. §. exactis. D. de orig. iur.* facit quod habetur *in l. 3. de arbit.* eſt & textus, & ibi Imo. *in l. ſi cui libertas. D. de condit. & demonſt.* Ang. *in l. 2. de in ius vocan.*

§. Conſules. 2.

Rænardus *c. 2. & c. 13. pro tribun.* Cuiacius *lib. 7. obſ. c. 17.* Gilbertus Regius *lib. 1. enantioph. c. 29. & 30.* Vacca *hic* Bened. Capra *in reg. concluſ. 27.* Cuiacius 18. *obſ.* 38.

An conſules creari poſſint minores viginti annis. ¶ An iudex vnus amittat iuriſdictionem, propter alterius præſentiam. An manumiſſio quæ fieri debet cauſa cognita ſit voluntariæ iuriſdictionis vide hic Bald.

Tit. 11. De off. præf. præt.

In hunc titulum vide Alciatum *ad tit. de off. præf. præt. lib. 12 Co.* Petrum Marteſium. *Notar. cap. 1.* Vaccam *ad hunc tit.* & Budæum hic. ¶ Inſtituta autem eſt hæc dignitas, ab Auguſto, vt colligere eſt ex Suetonio & Tacito. & ex Petr. Fabro. *lib. 1. Semeſt. cap. 1. & ſeqq.* & Cuiac. *lib. 2. obſ. c. 14.*

¶ Præfectus prætorio quis fuerit, declarat hoc loco gloſſa Rubricaria.

¶ Præfecti prætorio officiū ex eo ſumpſit originem, vt æquales eſſent magiſtris militum. cū enim apud veteres ſumma poteſtas Dictatoribus committeretur, ſibi elegerunt militiæ gratia magiſtros equitum, qui ſecundam poſt eos poteſtatem gererent. Cum autem totius Reipublicæ gubernatio, ad Imperatores tranſlata eſſet, electi ſint è principibus præfecti prætorio, ad ſimilitudinem magiſtrorum equitum. ¶ Ideo autem præfecti prætorio appellati ſunt, quia ſcilicet præficiebātur prætorio imperiali, vbi cauſas examinabant. ¶ De præfectorum prætorio poteſtate vide Caſſiod. *lib. 6. epiſt.*

l. Breuiter. 1.

¶ Numero plurali vtitur hoc loco, cùm ait, præfectorum prætorio: ratio eſt, quoniam interdum duo interdum tres vna creabantur, vt omnium diligētiſſimè notat Pet. Fab. 1. *Semeſt.* 1. ¶ Tractat hoc principio Aurelius. Vnde officium præfecti prætorio ſumpſerit originem. ¶ An princeps eligatur ad regendum, vel ad deſtruendum, vide hic Bald. ¶ An à ſententia regis appelletur, vide Bald. *conſ.* 407. *lib.* 1.

§. His cunabulis. 1.

Vide in hunc §. Eraſm. *Chil. 1. cent. 7. prou. 3.*

¶ Tractatur hoc loco de priuilegiis quibuſdam conceſſis præfectis prętorio, quæ enumerantur in Gloſſa prima huius legis. ¶ An appelletur à ſentētia P. prętorio, in pręfectis prætorio eligendis quę concurrere debeāt.

§. Subnixi. 2.

Cōtinetur hoc §. 2 pręfecti prætorio priuilegium, ne ſcilicet à ſententiis eorū minores ætate, ab aliis magiſtratibus, niſi ab ipſis præfectis prætorio reſtitui poſſint, & hoc eſt ſpeciale priuilegium, de hoc vide *l. in cauſa, 96. in fi. & l. præfecti 17. D. de minor. 25. an.*

Tit. 12. De offi. præf. vrbi.

In hunc

Digitized by Google

In hunc titulum vide Critinum *lib.1. de honeſt.diſcipl.cap.12.* Vaccam hic. Gellium *lib 15. cap.8.* Cuiac.13.*obſ.1.* vide etiam Suetoniũ *in Auguſto.cap.37.*

¶Præfectus vrbis eſt, cui ab Imperatore commiſſa eſt vrbis adminiſtratio *l.1.§.cum vrbem.hoc tit.* ¶ Præterea præfectus eſt maior omnib' magiſtratibus in vrbe, habetque duplex priuilegiũ, vt ſcilicet liberare poſſit à patria poteſtate, & à curiali conditione. *vt l. vlt.C.de decurion.* ¶ De origine vetuſtiſſima huius magiſtratus, vide Tacitum *lib.5.* Gell. *lib.4.cap.vlt.*

l.Omnia.1.

Tota hæc lex continet priuilegia quæ habet præfectus vrbis. Primo igitur præfectũ vrbis de omnibus criminibus cognoſcere poſſe tradit, tam extra quam intra vrbem, ad centeſimum miliarium.

§.Seruos.1.

Briſſonius *lib.4.ſelect.cap.8.* P.Pitheus *in notis ad Fragm.1.C.pag.97.* Corraſius *epiſt.quæſt.cap.26.* Vacca hic.

Secundo loco præfectus vrbis cognoſcere poteſt de querelis, pro ſeruis contra ſuos dominos.

§.Sed & patronos.2.

Tertio loco præfectus vrbis cognoſcit de querelis porrectis per patronos agentes cõtra libertos.

§.Relegandi.3.

Quarto loco præfectus vrbis, poteſtatem habet relegandi, & in inſulam deportandi.

§.Initio.4.

Quinto loco præfectus vrbis poteſtatem habet vrbis regendæ.

§.Si quis ſeruum.5.

Sexto loco: Præfectus vrbis cognoſcit de adulterio ſerui cum domina.

Iuſta ſerui aduerſus dominum deprecatio eſt confugiendo, vel ad ædem ſacram, vel ad principis & imperatoris ſtatuam, vel in vrbe ad præfectum vrbis, l.24.D.*de pign.act.* Sene. 3.*de beneficiis.*

§.Sed ex interdict.6.

Septimo: præfectus vrbis cognoſcit de interdictis quod vi aut clam: & vnde vi: vt præfecti vrbi officium generale ſit tam in criminali quàm in ciuili.

§.Quod autem.8.

Nono: præfectus vrbis cognoſcit de ſeruo qui de domino queritur, Iubet etiam ne mãcipia proſtituantur.

Si famem qua eos premant. De vera huius loci lectione vide Hoto. *li.8.obſer.c.10.p.184.*

§.Præterea.9.

Decimo: præfectus vrbis curare debet, vt nummularij ſe probe gerant. nummularios autem hic pro argẽtariis accipit, *vt in l.2.ÿ.e.*

§ Cum patronus.10.

Ioan.Robert.*lib.3.ſent.cap.17.* Vndecimo: præfectus vrbis pro modo culpæ poteſt corrigere & caſtigare quoquo modo voluerit, & cognoſcere de patrono qui de liberto queritur.

§.Cura carnis.11.

Duodecimo: præfectus vrbis curare debet, vt carnes & victualia iuſto, ideoneque pretio vendantur.

¶Forum ſuarium.

Forum ſuarium inquit Varo *lib. 2.de ling. latin.* eſt in quo ſues vendũtur. vt bouarium, in quo boues, & piſcarium, & olitorium in quo piſces oleraque venduntur. ſicut forum cupedinis, in quo Cupedinarij negotiantur.

Forum autem quot & quibus modis intelligatur, vide Feſt, *in voce Forum.* ¶ An quis cogatur vendere rem ſuam viliori pretio, vide Bart. *in cap.1.ext.de empt.& vend.* ibi enim agit de pœna illorum, qui vt carius vendant frumentum, merces, & ſimilia falſificant.

§.Quis quoque.12.

Cuiacius *lib 8.obſer.cap.28.* Lipſius *lib.3.epiſtol.quæſt.epiſt.18.*

Decimo tertio, Quies populi & diſciplina ſpectaculorum ad præfectũ vrbis pertinet.

¶Milites ſtationarios appellat, qui in ſtationibus depoſiti erant, qua de re vide Plin. *lib.10.epiſt.* Sueto. *in Tiber.c.37.l.3.ÿ.de re milit.*

§.Et vrbe.13.

Cuiacius *lib.2.obſ.cap.14.* Briſſonius *lib.ſelect.cap.14.*

Decimoquarto: præfectus vrbis, vrbe interdicere poteſt.

§.Diuus Seuerus.14.

Decimo quinto & vltimo, præfectus vrbis cognoſcit de collegio illicito.

l.Adiri etiam.2.

Argentariis. Argẽtarij trapezitæ ſunt, qui pecuniam tam ſuam, quàm alienam fœnori dabant, rationes negotiationis conficientes. quos autẽ argentarios appellamus, Iuſtinianus vocat ſæpe argenti diſtractores, quę appellatio ex eo ducta eſt, quod argentum vẽdant (argenti enim nomine cuiuſcumq. materiæ nummus ſignificatur.) Nummularij tamen non abſimiles ſunt argentariis. Nã hos ſiue ars, ſiue vſus longus tractandarum & permutandarum pecuniarum ita erudiuit, vt hi auri, argenti, æriſue qualitatem probe noſſe exiſtimentur, hæc Cuiacius.

Digitized by Google

l. Præfectus. 3.

Vacca *hoc titulo.* Franc. Hotom. *lib. 4. obſ. capite 22. pag 95.*

Extra territorium per ſe iudicare non poteſt: ſed poteſt cauſam delegare: Nam magiſtratus extra territorium pro priuato habetur. Præterea præfectus vrbi extra vrbem poteſt iubere iudicare, licet in quibuſdã libris contrarium legatur. De vera huius legis lectione, vide Bart. hic.

Tit. 13. De officio Quæſtoris.

In hunc tit. ſcripſit Ant. Roſ. *li. 3. memorab. capite 7.* Briſſ. *libro 1. ſelect. capite 17.* Addendus Gell. *libr. 13. capite 13.* Vacca *hoc tit.* Tacitus *lib. 2. annalium.* latius repetit Quæſtorum originem Tullium Hoſtilium nempe fertur antiquitus tertium Romanorum regem primum in Repub. quæſtores introduxiſſe.

¶ Vnde autẽ dicti ſint quæſtores, ſatis conſtat à quærendo, nempe quod ſc. conquirerẽt pecunias publicas & maleficia. Varro *lib. 4. de lingua latin.* Conſtituti denique quæſtores, vt præeſſent ærario fiſci & populi, vt pecunias publicas tractarent, vt ait Cicero *in Q. Cæcilium orat.* 4 l. 2. §. *deinde 22. de orig. iur.* qua de re vide Feneſt. *capite 3. de magiſt.* de his etiam quæſtoribus meminit Tacitus *lib. 11.* Cicero *in Diuin. in Verrem. & orat. 3.*

¶ Quæſturæ autem olim legitimus fuit annus, quæ tamen ætas legibus annalibus, præſcripta non ſemper obſeruata fuit, qua de re ſic ait Capitolinus in Marco, *Gratia ætatis facta, quæſtor eſt deſignatus.* Sic & etiam Spartianus in Iuliano. *Quæſtor ante annum quam legitima ætas ſinebat deſignatus eſt.* verum vt opinor exigebatur ætas 18. annorum: *vt* l. *quidam.* C. *de decurio.*

¶ De quæſtoris officio vide *lib. 1. C. tit. 30. &* l. 1. §. 22. *de orig. iur.*

l. Origo. 1.

In hanc legem vide Prateium *Geminatiõ. capite. 3.*

Gracanus vnde ſic dictus, declarat Cicero *3. de legibus,* ab amicitia ſcilicet Gracchis. perperam itaque hoc loco quidam legunt, *Gragianum.*

¶ Quod in iudicando, & conſulendo, non ſit recedendum à communi opinione, tradunt, DD. *ad cap. nouimus, de verborum ſignific.* ponunt Bart. & alij *in l. 2. C. de pæ. iud. qui ma. iud.* Alex. *ad leg. qua dotis, num. 14. D. ſolut. matrimo.* Felinus, *ad capit. prudentiam. §. ſexta, colum. 3. ad fin. num. 17. de offi. deleg.* Dec. *conſ. 366. colum. 3, num. 7. verſic. 3. & conſ. 499. colum. pen. & 259. viſis, in principio.* Cat. Cotta, *in ſuis memorab. in verſ. opinio cõmunis.* vbi lim. niſi melioribus rationibus & legibus poſſet confutari. quia tunc ab ea eſſet diſcedẽdum. Alex. *ad leg. cum prolatu. colum. penult.* D. *de re iudic.* Felin. *ad cap. 1. colum. pen. ex. de conſt.* Iaſon. *ad Auth. nouiſſima, num. 22. Cod. de inoffic. teſtam.* pro hac limitatione pondera, l. *item ſi verberatum, in fine. D. de rei. vin. & cap. nouimus, iuncta gloſſa, à plurib. de verb. ſign.* Moder. Gemi. *in repet. ad leg. Diffamari. in 99. quæſt. num.* 113. C. *de inge. & manum.* Neuiz. *in ſua Syl. nup. lib. 5.* Ferret *conſ. 176.*

De communi opinione *vide* Rip. *ad leg. 4. §. hoc autem iud. num.* 107. D. *de dam. infect.* Socin. Iunior. *conſ. 107. numero 40 lib. 3. lim. in dote.* Nam opinio vnius doctoris, pro cauſa dotis præfertur communi opinioni ſecundum Felin. *ad Rubr. ex. de ſponſ. in nouo priuilegio, numero 6. & ad cap. 1. numero 54. de conſtit.* communis opinio conſideratur ex pondere & authoritate doctorum Alciat. *libro 4. parerg. cap. 18. & lib. 1 de præſumpt. reg. 1. præſump. 51.* Quæ ſit communis opinio. Ferrat. *caut. 31.* Crot. *ad* l. 4. §. C*at. numero* 151. *D. de verborum oblig.*

Communis opinio quomodo cognoſcatur, Moder. *ad leg. diffamari. quæſt. 99. numero* 84. Goſſad. *conſilio 39. numero* 17. An deciſio Rotæ, præualeat communi opinione, in addit. *ad Dec. ad* l. *iura ſanguinis, in verſ. contrarium,* D. *de reg. iur.* Vbi ſunt duæ opiniones contrariæ, vt puta Canoniſtarum, & legiſtarum, tenenda eſt opinio Canoniſtarum, de quo vide Lanfran. *ad cap. quoniam contra, in verſic. tertium, col. 2. in fi. de probat.*

§. Ex quæſtoribus. 2.

Vide Cuiacium *in paratitlis pag. 9. & 10.*

¶ Quod ad hanc vocem Candidati: vide etiam Lampridium *in Alexandro.*

¶ Varia fuerunt Quæſtorum genera. ij nãque quos Vlpianus dicit hic prouincias ſortiri ſolitos, comitandæ rei militari, primum creati fuerunt. Cum Imperatoribus enim populi Romani mittebantur, hoc eſt, cum conſulibus & prætoribus, ad adminiſtrandã rem pecuniariam, & prædam, & manubias, in rationes publicas referendas, vt videre eſt apud Liuium *multis locis.*

§. Hodiéque. 3.

Ant. Aug. *lib. 2. emend cap. 1.* Gilbertus Regius, *lib. 2. (ἐναντιο.) capite 2.*

Florentiæ legebatur, *vt indifferenter* Græca figura: An autem Florentini librarij errauerint, iudicent viri docti.

§. Ex his. 4.

Dion. *libro 54.*

Tit. 14. de officio Prætorum.

Anto-

Digitized by Google

Antonius Vacca *hoc tit.*

Prætor à præeundo dictus eſt, quaſi præitor: verum prætor, aut erat vrbanus, aut peregrinus.

¶ Vt Feneſtella *de magiſtrat. cap. 19.* & Varro *4. de lingua Latin. Iſidor. lib. 7. orig. cap. 4. & libro 9. cap. 3* Vrbanus ex eo appellatus, quod in vrbe ius diceret. de hoc meminit Cicero. *pro Cluentio.* Peregrinus autem quod plerum inter peregrinos ius diceret: *vt l. 2. D. de orig. iuris.*

¶ Hinc prætura dignitas prætoris.

¶ De poteſtate prætoris, vide Ciceronem *in Verrem, & pro Cæcinna,* vide *etiam tit. C. de off. præt.*

¶ De numero prætorum, vide hic Vveſembechium. De prætorum numero electione, & officio: vide *l. tres tantummodo 4. C. de epiſco. audient.*

l. Apud filiumfamilias. 1.

Pater manumittere poteſt ſeruum ſuum apud filium ſuum prætorem: ratio eſt, quoniam in priuatis negotiis pater filium, vel filius patrem iudicem habere poteſt, *l. in priuatis 77. D. de iudic.* ſecus autem in contentioſa iuriſdictione: *vt l. qui iuriſdictioni 10. D. de iuriſd. om. iud.*

l. Sed etiam. 2.

Filius prætor factus, liberatur patria poteſtate, *t hic.*

l. Barbarius. 3.

Vide Marcum Mantuam *f. 140.* Repetit. 5. *f. 18. num. 234.* Ad quid allegetur & limitetur Soz. *reg. 166* & quando habet locum *in regul. 127.* & Ioann. Fab *Inſtit. de teſtamen. in penult. coll.* & ibi Bauer in *4. col.* Et vide Bar. in *actuarios, nu 2. ibi.* Nec obſtat, l. Barbarius. *de muner. actuar. lib. 12.* vide Dec. *in conſil. 407. verſic. & diligenter.* Pro intellectu d l. Barbarius, vide Sozin. *in reg. 282.* vbi ponit ſeptem fallentias ad illum tex. vide Bart. *ibi in 2. lect. totum. 8. nu. 8. de offi. prætor.* In quo loquitur d. l Barbarius, vide Bart. *in l. generali, num. 3. C. de tab. libr. 10.* vide eundem in *l. actuarios, num. 2. C. de muner. actu. lib. 12* vide Gloſſam *in cap. cum deputati 16. ext. de iud.*

¶ Pro intellectu huius legis difficillimæ, vide Goueanum *lib. 1. lection. c. 6.* Anton. Guibertum *lib. 1. quæſt. cap 11. & 20.* Contium *lib. 1. diſput. c. 22.* Ioan. Robert. *lib. 1. recept lect. ca. 38.* Briſſonium *lib. 4. ſ. lect. c. 20.* Adrianũ Turneb. *libr. 7. aduerſ. cap. 7 illuſtr. quæſt 7.* Lapum *allegatione 89. & 130.* Vaccam *hic.* Ant. Mercat. *1. not. 18.*

¶ Cõmunis error facit ius: limita hunc textum vt per Socin. *in reg. 127.* Plaut. *hic in repetitione* qui reprobat communem intellectũ Franc Niconit. *ad Rub. D. de oper. non. nunt. nu. 234* Cotta *in ſuis memorab. in verſ. opinio communis,* Alb. & Felin. *ad c. ad probandum, extr. de re iud.* Ferr. *conſ 8. n. 3. conſ. 9. & 10. per totũ, & conſ 69. n. 2. & 19* Dec. *conſ. 407. verſ. & diligenter,* Alex. *conſ. 77. nu. 7. volum. 2.* Ad hunc textum Corſet. *in ſing. verbo Error communis,* Felin. *ad c. ſicut. n 31. ext. de re iudic.* Pariſ. *conſ. 1. n 58. lib. 1* vide etiam Cuiacium 18. *obſ. 33.*

¶ Quis fuerit hic Barbarius Philippus, de quo mentio hic fit, declarat Gloſſa, ita vt exiſtimet Accurſius prætorẽ Romæ, fuiſſe: melius autem, vt opinor, Vlpianus ait eũ prætura functum eſſe, aliud etenim eſt prætorem eſſe, aliud fungi prætura, ſicut diuerſa ſunt eſſe in ſeruitute, & ſeruum eſſe. *l. ei quoque qui D. ex quib. cau. maior.* ſimiliter poſſidere, & eſſe in poſſeſſione. *l 3. §. vlt. D. de acq. poſſeſſ.* ita etiam exiſtimat D. Gothof. ¶ De materia huius legis, vide Felinum *in c. cum dilecta, de reſcrip.* Frederic. *in conſ. 202.* Panor. *in cap. dilectus, de præb. n.* Alexan. *conſ. 76. vol. 2.* Item ad hanc legem vide Innoc. *in c. cum ſuper, de off. deleg.* Ioan. Andr. *in c. mora, de reg. iur. in 6.* Verum limita hanc legem, vt per Bald. *in l. nihil ff de manum. vind.* & de hac lege notat Bald in *l. non mutat. C. de liber. cau.* Bart. in *tract. de Tyrannide, in 11. q.*

¶ Magis in imperatore obſeruandum: Vt pote qui poteſtatem omnem populi conſecutus, ad hoc etiam legibus ſolutus ſit, *l. 1. D. de conſt. princip. l. princeps, D. de legib.*

l. Prætor. 4.

Ioannes Robertus *lib. 2. receptar. ſentent. cap. 23.* ¶ Huius legis ratio eſt quia tutela eſt onus, & ſuſpectus præſumitur, qui ſe ingerit. eadem ratio eſt, & in iudice.

Tit. 15. De officio præfecti vigil.

Præfecti vigilum officium eſt, per totam noctem vigilare, & calceatum armatúmque oberrare cum inſtrumentis ad extinguenda incendia idoneis atque omnes inquilinos admonere, vt curam adhibeant, ne per negligentiam (vt quandoque fieri ſolet) incendij caſus oriatur *l. ſi vendita 11. D. de peric. & com. rei vend. l ſi ſeruus 27. §. ſi fornacarius. 1. D. ad l. Aquil.* Vnde vocatur indagator incẽdiorum & furum: *vt toto tit. Cod. de off. præfect. vig.* Hinc eleganter Caſſiodorus de præfecto vigilum ait, Furta cum facere in furibus, dum illos noctu circumuenit.

l. Apud vetuſtiores. 1.

In hanc legem vide Briſſonium *libro 2. ſelect. cap. 8.* Vaccam hic, Dion. 55. Sueto. *in Auguſt.*

¶ Cur præfecti vigilum fuerint inuenti & creati, qua de re dixi in Rubrica huius Titul.

Digitized by Google

De materia huius legis vide Alexandrum *conſ.*50. ¶Incendiarij an & quæ pœna ſit, vide diſtinctè Cyn. in l. *data, C. qui accuſ. non poſſ.*

¶An & quando connumeretur inter caſus fortuitos incendium, vide Ang. *in tract. maleficiorum, in verbo Incendiario, & in §. præterea, Inſt. quib. mod. re contrah. oblig.* & Bald. in §. *cognoſcit* 1. l. 3. *huius tit. num.* 2.

l. Nam ſalutem. 3.

¶An præfectus vigilum ſpectabilis ſit, dubitatur hoc loco. Placentinus etenim exiſtimat non eſſe ſpectabilem, ratio eſt, quoniam in Codice ponitur poſt præſidem, qui eſt clariſſimus. Verum eum eſſe ſpectabilem certum eſt, qua de re vide hic gloſſam *in voce ſpectabili.*

¶Spectabilium autem medius eſt ordo. Spectabilis dignitas media eſt inter ſenatorias. Supra ſpectabiles ſunt illuſtres, infra clariſſimi, qua de re meminit lex Nullus, 60. *C. de dignit. lib.* 10. Fran. Hotom. *lib.* 8. *obſ. cap.* 12. *pag.* 184.

§. Cognoſcit. 1.

Quod incendium præſumatur culpa inhabitantium, *adde* l. *ſi vendita, D. de peric. & commo. rei vend.* & l. *qui inſulam*, §. *fin. D. loca.* vide Gramm. *deciſ.* 3. *in cauſa.* & Afflict. *deciſ.* 57. *illo die.* Socinus *reg.* 178.

An quando maleficiũ eſt cõmiſſum in confinio, vtraque ciuitas teneatur, *vide hic Bald.*

§. ſciendum. 3.

In hunc §. ſcribit Couarruuias, *libr.* 4. *variar. reſo. cap.* 3. Ræuardus, *lib.* 1. *varior. capite* 8. Turneb. *libro* 19. *aduerſ. capite* 14. Vacca. *hic.*

Coerrare eſt frequenter ire. Perperam autem exiſtimat Accurſius. Coerrare idem eſſe, quod frequenter præcipere, cùm hoc alienum prorſus ſit à ſignificatione verbi.

An *calceatum*, an verò *caligatum* legendum ſit, dubitat quidam, vt ducatur à caliga militari indumento, quod cognomentum induerit Caligulæ Imp. veruntamen *calceatum* potius legendum eſſe exiſtimo. tametſi *Falciatum* legi potius debere putet Hotomanus, id eſt falcibus muralibus, quibus ædes in flammatæ diruerentur inſtructum.

¶Hamæ. Vas eſt aquarium rotundioris formæ, & ventris globoſioris, quo ad extinguenda incendia ſolebant vti veteres.

¶Dolabra. Inſtrumentum eſt, per quod ignis vel flamma in tignis recepta quaſi dolando abraditur, ne progrediatur.

§. Vt curam. 4.

Præfecti vigilum cura hæc eſſe debet. Ne incendium negligentia aliqua oriatur, deinde admonere debet inquilinos, vt vnuſquiſque aquam in cœnaculo habeat.

Cœnaculo. ¶Cœnaculũ eſt ſuperius membrũ domus, quod inquilini Romæ habitare ſolebãt, quaſi corpuſculum, ſuis quoque mẽbris conſtans. Dictũ autẽ eſt, cœnaculũ à cõmunione veſcendi. Antiqui enim publicè, & in cõmune veſcebantur, nec vllius conuiuiũ ſingulare erat, ne in occulto deliciȩ luxuriã gignerent. hęc *Iſid. li.* 15. *orig. c.* 3. Hinc cœnacularius ex eo dicitur qui totas domos conducit, vt ſingula cœnacula inquilinis, locet quęſtus faciẽdi cauſa, l. *ſi vero plures*, §. 1. *ſi quis ſi de his qui effud. & ibi D. Goth. optimè notat.* Vnde Vlpianus *in* l. *ſaccularij. D. de extraord. crim.* ait in aliena cœnacula ſe derigere.

§. Aduerſus. 5.

Capſarij erant homines qui mercede conſtituta à domino balnei ſeruanda, in balneis veſtimenta ſuſcipiebant. Verum non ineptè exiſtimat Accurſius capſarios dici eos qui pueris euntibus, in ſcholam libros portabãt: *vt in l.* 13. *ſi collactaneus*, D. *de manum. vind.* quo pertinet illud Iuuenalis Satyr. 10.

Quiſquis adhuc vno partã colit eſſe Mineruã.
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.

id eſt ſeruus capſarius.

Et in hac ſignificatione vſurpatur à Suetonio *in Nerone cap.* 36. cum ait, Conſtat quoſdam cum pedagogis & capſariis vno prandio pariter necatos, de hoc capſario meminit *lex ſi collactaneus* 15. *D. de man. vind.* vel ſi malis capſarij ſunt qui nobiliorum ciuiũ filiis ad ſcholas euntibus libros deferunt in capſura. Capſa autem dicta eſt, quod res in ea conditas capiat, vt ait Plin. *libro* 8. *capite* 3. Capſarum modo includitur.

An flagellatio, fuſtigatio, & criminales omnes cauſæ ſint meri imperij, necne, declarat hic Bald.

Tit. 16. de officio proconſulis & legati.

Qualem oporteat eſſe Proconſulem, pulchrè docet Cicero *lib.* 1. *epiſt ad Q. Fratr. epiſt.* 1. vide Vaccam *ad hunc tit.*

¶Proconſul autem eſt, qui cum poteſtate Conſulis in prouincias mittebatur: ita & optimè dictum eſt proconſulem extra vrbem morari. Dictus quaſi conſul procul miſſus. Alia eſt Iſidori opinio. Exiſtimat enim Proconſules ſubiectos fuiſſe conſulibus, & ait dictos eſſe proconſules, eo quod vice conſuli fungerentur, *lib.* 9. *orig. cap.* 3.

¶At legati proconſulis nihil proprium habent, niſi à proconſule eis mandetur, l. *legati hoc titul.* Sequitur ergo quod mandata iuriſdictione aliquid propriũ habeat. qua de re Cuia. *lib.* 7. *obſ. cap.* 21. Verùm in eo duo ſunt ſpecia-

Digitized by Google

ſpecialia. primum, quòd cognitio cuiuſlibe criminis ei demandari poſſit,quod tamen nõ reperitur in alio. Item pronũtiat de crimine ſuſpecti tutoris,quamuis alius delegatus non poſſit,§.*datum*,*Inſt.de ſuſpect.tutor*.Pœnam autem grauiorem irrogare non poteſt: *vt in l.ſi quid,hoc tit.*

Quid differat proconſul à Præſide, optimè declarat *Cuiac.*20.*obſ.cap.*31.

¶Quis primus proconſul creatus fuerit,optimè declarat Liuius *lib.*3.*dec.* 1. & Feneſt. *cap.*11.*de magiſtrat.*

¶ Proconſulis officium eſt moderatè, & prudenter verſari,innocentibus parcere, *l.ſolent,hoc tit.*& inquirere in malos,*l.congruit* 13. *infra de officio præſ.*& alia eiuſmodi.

¶ Inſignia proconſulis ſunt ſecuris, & faſces.

¶ An proconſul ſit ſpectabilis, nec ne,declarat hic Bald.in Rub.

l.Proconſul.1.

In hanc legem Briſſonius,*lib* 3.*ſelect.ca.*14. Iacob.Ræuardus.*de author.prudent.cap* 6. *&* 7.

¶ Proconſul vbi & quo loco, & quam poteſtatem habeat,declarat hoc loco Vlpianus, poteſtatem etenim nõ habet, niſi in ea prouincia quæ ei ſola demandata eſt.

¶ An inſignia diſtent à dignitate, & an aliud fuit dignitas, aliud inſignia dignitatis,vide hic Bald.

l.Omnes.2.

Gueuarra *ad leg.*3. *infra de offic.præſid. num.*5. Charondas *lib.*1.*veriſ.cap.*3.Goueanus de Iuriſdictione *pag.*6.& Vacca hic.

¶ Proconſules ſtatim atque vrbem egreſſi ſunt, habent iuriſdictionem,non quidẽ contentioſam.ſed voluntariam: quoniam iuriſdictio voluntaria poteſt extra territoriũ ius dicentis exerceri, niſi id quod expediendum eſt competat de iure ſpeciali, qua de re vide Romanum *ſing.* 49. *&* 48. vbi optimè notat duo maximè neceſſaria eſſe, vt Iuriſdictio contentioſa extra territorium exerceri poſſit: Conſenſum nempe partium, & iudicis proprij territorij. ¶ Quæ autem ſit iuriſdictionis voluntariæ & contentioſæ differentia,declarat hic *Gloſſa prima.*

¶ An iuriſdictio extra territorium prorogari poſſit,An iuriſdictio voluntaria delegari poſſit,vide hic Bald.*num.*3.*&* 4.

§.Apud.1.

Pro intellectu huius §. vide Cuiacium 1. *obſ.cap.*1.

¶Quæ ſit proconſulis & legati proconſulis differẽtia, maximè ex hoc §.patet: nam Proconſul, vt iam diximus ſupra, iuriſdictionem habet voluntariam non contentioſam, legatus proconſulis,neque voluntariam,neque contentioſam iuriſdictionem habet, quamuis reuera videatur habere,vt in *l.apud proconſulem*.17. D. *de manum. vin.* vbi apertè dicitur *apud proconſulem, poſtquam vrbẽ egreſſus eſt vindicta manumittere poſſumus: ſed & apud legatum eius manumittere poſſumus.* Varij varias attulere ſolutiones quas vti cuique ſederit:ita quiſque videre poſſit:ſed omnium optimè mihi videtur conſiliaſſe vir ſummæ doctrinæ Iacobus Cuiacius addita & adiecta negatiua: Verum quoniam noſtrum non eſt tantas componere lites,iudicabis, beneuole lector.

Quod apud proconſulem nemo manumittere poſſit Cuiac. *d.loco cui aduerſatur, l.apud proconſulem,D.de manum.vind.*

Legis actio.

Quid ſit legis actio, *vide l.*10. *infra de offic. iuridic.*

l.Nec adoptare.3.

Vide hic Robert.1.*anim.cap.*21.cui contradicit Cuiacius 18.*obſ.*38.

¶ Legatus Proconſulis non poteſt adoptare:ratio eſt,quoniam non eſt apud eum legis actio, ita vt optimè ex hoc loco conſtet, Legatum procõſulis omni prorſus legis actione carere: & ita is demum manumittere poteſt, qui legis actionem habet:*vt l.*4 *de adopt. & l.vlt. C. de vind. lib.* & à Paulo *lib.* 2. *ſent. quemadm.filij ſui iuris efficia.*

l.Obſeruare.4.

Quæ cura de mandata ſit proconſuli, ſatis ex hoc loco conſtat.imprimis etenim obſeruare debet,ne in hoſpitiis præbendis prouinciam oneret.

¶Rationem ad hanc legem,vide apud Abbatem in *c.poſt ceſſionem pen.col.de probat.*Adde *fol.*16.*num.*15.*Repetitionum* 1.

§.Nemo proconſulum.1.

¶ Strator quis,vide Cottam *in voce ſtratores*.Ræuardum *libro* 1.*varior.c.*10. Cuia.11.*obſ. cap.*1.Gouean,*lib.*1.*lect.cap.*42.Vacca hic. Adde tit.*eod.lib.*12. *de ſtratoribus.* ¶ Dicti autem ſtratores à ſiſtendo vel à ſtando, aut potius ſternẽdo,vt Cicero *lib.*2.*epiſt.* Ad te ſtratores meos,& lictores cum literis mitterem,& *lib.* 9. præſto mihi fuit prætor cum eius literis, quibus ne venirem denuntiabat.Horum etiã mentio fit in *l.*2.*C.de cuſtod.reor.* Quidam tamen pro ſtratoribus *ſtatores legunt.*

§.Proficiſci.2.

Cuiacius *lib.*6.*obſ. cap.*30. Vvaltherus *libro* 1.*miſcellan. c.*13.Tacitus *libro* 3. Corrãſius *hic.*

Ab ipſis ratio, & vindicta exigatur.

Quid põt cõueniri,maritus pro vxore?Ne-

Digitized by Google

gat *lex 2. & 3. C. ne uxor pro marito*: verum facilis eſt ſolutio: facto etenim alterius tenemur, ſi culpa noſtra factum: illud alteri nocuit: Vide Tacitum *3. annal.* ſic etiam rectores ciuitatum vxores ſecum ducere non debent: tenentur etenim pro ipſis. Nonnunquam enim furto vxoris tenetur maritus, non quidem furti: ſed in factum actione.

¶ An iudex qui non vult audire allegationes, vel probationes faciat litem ſuam, vide Bald. hic *num.* 18. & Innocen. *in cap. paſtoralis, de cau. poſſ.* Lanfran. *in clemen. ſæpe, verſ. de plano, de verb. ſign.*

¶ An pendente appellatione iudex qui tulit ſententiam iniquam poſſit conueniri.

An ſi ſententia eſt nulla, iudex faciat litem ſuam.

¶ An iudex qui malè iudicauit, præſumatur per ignorantiam, vide hic Bald.

§. Antequam. 3.

¶ Debet de aduentu ſuo, mittere edictum. Quod ſe feciſſe ſcribit Cicero *libro 2. epi. l. ad Appium*, & quid edictum hoc continere debeat, declaratur hoc §.

An & quomodo ciuitas dicatur turbari, vide hic Bald.

§. Rectè autem. 4.

Proconſul antequam ad fines alicuius prouinciæ accedat, mittere debet deceſſori ſe ea die fines ingreſſurum. Ratio eſt, quoniam incertus hic & inopinatus aduentus ſæpiſſimè turbat, aut contumelia afficit prouinciales & impedit eorum actiones & negotiationes.

Nota hic quod conſuetudini ſtandum eſt.

§. Ingreſſum. 5.

Epidemia, eſt acceſſus ad ciuitatem aliquam obſeruari plerumque ſolitus. Epidemiam vocant medici morbum populariter vagãtem, ſiue vndique ſparſum.

¶ Καλπαλιῳ. Hoc eſt portum ad quem plerumque proconſules applicare ſolent.

Aſiam applicare per mare in prouincia pro conſul veniat. Per mare. Budæus *hic*.

¶ Pro more: Aſiam applicari legendum eſſe mauult.

§. Poſt hæc. 6.

Forcat. *dialog. 79. numer. 5. & in auiario cap. 9. num. 3.* Turne. *libro 30 aduerſ. cap. 26.*

¶ Poſtquam Proconſul prouinciam ingreſſus eſt, quid agere debeat, demonſtratur hoc §.

¶ An ſemper ratihabitio retrotrahatur, Ratificatio quid operetur, an operetur in præiudicium tertij. An ſit infamis ex ratihabitione condemnatus: An requiratur ſcientia ratificationis in ratificatione: An factum poſſit ratificari: An ſententia nulla poſſit ratificari: An de ratificatione quis poſſit criminaliter puniri: An & qualiter probetur ratificatio: An vbi peccatum eſt in forma, valeat ſubſequens ratificatio, *vide hic Bald.*

l. Aliquando. 5.

Hæc lex videtur obſtare, §. ſuperiori, vbi enim dixit non poſſe, Proconſulem iuriſdictionem mãdare legato ſuo antequam prouinciam ſit ingreſſus, hac lege dicitur eum poſſe: ſed hic eſt caſus ſpecialis.

¶ An quis iuriſdictionem habere poſſit, & non exercitium.

¶ An vicarij habeant iuriſdictionem ordinariam, & an is poſſit facere alium vicarium: An vicariatus commiſsio poſſit probari per teſtes: An & quomodo cognoſcatur, an quis ſit vicarius delegatus ad vniuerſitatem cauſarum: An pater ex cauſa poſsit conſtituere filium vicegerentem: An mandatum factum à vicegerente arctet & dominum: An mortuo domino expiret officium vicarii. hæ omnes quæſtiones tractantur hic copioſiſſimè à *Bal.*

l. Solent. 6.

Scripſit in hanc legem Vacca *hoc tit.* Ferrãdus, *lib. 1. explic. cap. 9.* Loriot. *de iuriſdict. axio. 7.* Gillotus *de imperio & iuriſd. libro 1. c. 7.* Bellon. *libro 3. ſupput. cap. 17.* Ioan. Robert. *libro 4. ſen. cap. 22.* Menoch. *libro 1. de arbi. iud. q. 43. & 53.* Longoual. *ad l. imperium, D. de iuriſd. omn. iud. numero 80.*

Quòd ſententia maior & potiſſima pars iudicii ſit.

¶ An poteſtas gladii committi poſsit, notat hic Bald.

¶ Ex hac igitur lege conſtat eum qui non poſſit condemnare, multominus poſſe abſoluere, & vice verſa: qua de re vide Felin. *in cap. cum inferior. de maior. & obed.* Vide etiam quæ notat Socin. *in Rub. D. de acquirenda poſſeſſione.*

§. Sicut autem. 1.

In arbitrio proconſulis eſt mandare, vel non mandare iuriſdictionem, ita etiam ſi proconſuli liceat mandatam iuriſdictionem tollere, atque adimere, hoc tamen facere nõ debet inconſulto principe, quoniam hoc honeſtas requirit, licet reuera facere poſſit hoc.

§. Legatos. 2.

Legati principem conſulere non debent: ſed potius proconſulem ſuum. Vnde proconſul ad conſultationes legatorum reſpondere debet.

§. Non vero in totum. 3.

¶ Curtius *libro 3. ad fratrem cap.* & ita etiam legit

Digitized by Google

legit Forcat. *in penul.capite* 18. licet aliter tamen iuris Politia. *miſcell.capite* 95.

¶Proconſul non debet paſſim Xenia recipere, licet quandoque poſſit: non tamen ea quæ in munus tranſeunt, quamuis pontifex idem permiſerit poſtea ſuis delegatis *conſtitutum*, §. *inſup.* & *ex. de reſcrip.* & eſculentum, vel poculentum mea liberalitate oblata, quod paucis conſumi poſſit diebus accipe- rent.

¶Xenia dona ſunt hoſpitibus dari ſolita. Vnde Martialis librum Alterum diſtichorum Xenia inſcripſit, ſic & Apuleius Xeniū munus hoſpitale appellat. De Xeniis Vitruuius *lib. 6 cap.* 10. & deriuatur à Græco ξένος, qui hoſpitem ſignificat.

¶An emere liceat victualia à ſubditis: An poſſint rectores recipere eſculentum & poculentum: An aſſeſſoribus liceat recipere Xenia, vide hic Bald.

l. Si in aliam. 7.

Vacca hoc titulo.

¶Cum honori ſuo. Ratio eſt, quoniam, vt rectè ait Ariſtoteles *primo Ethicorum*, laus eſt in honorante, non in honorato.

Ferias dare. ¶Ferias dat Proconſul quoties eas confirmat, & obſeruat, nouas etenim dare non poteſt. ita etiam legatus tenetur obſeruare ferias conſuetas. Metropolitana ciuitas dicitur caput ſuæ prouinciæ.

§. Ædes ſacras. 1.

¶ Sarta tecta quæ ſint. Sic in archetypo Florentino legitur, mihi tamen magis arridet Taurel. lectio ſi legamus ſarta tectaque ſint.

§. Cum pleniſſimam. 2.

Proconſul pleniſſimam habet iuriſdictionem. hinc fit, vt omnium partes qui Romæ vel quaſi magiſtratus, vel extra ordinem ius dicunt ad ipſum pertineant. Accurſius tamen excipiendum putat Conſulem & præfectum prætorio quaſi conſul maiorem Romæ poteſtatem haberet, quam proconſul in prouincia, aut etiam præfectus prætorio.

l. Et ideo. 8.

Proconſul poſt principem in ea prouincia quæ ſibi demandata eſt maius imperium habet.

l. Nec quicquam 9.

Ad huius legis intellectum vide Alciatum *lib.2.parad.cap.*3. Alex. ab Alexan. *l*[illegible] 4.[illegible] *dier.cap.*19. Gillotum *libro* 2. [illegible] 17. Loriottum *de tutelis axiom* 59. Coraſ. *l*[illegible] 61. *miſcell capite* 4. Briſſonium *libro* 3. *ſelect.* [illegible] 1. Cuiacium *libro* 4 *obſeru. capite* 40. Vaconium *libro 6.declarat.*80. & 81. Vacca hoc tit.

Nihil eſt in prouincia quæ proconſuli demandata eſt, quod non per ipſum expediatur.

Quod de cauſa fiſcali cognoſcere poſſit procurator Cæſaris notant ad hoc Doctores hunc textum.

§. Vbi decretum. 1.

Zoannetus reſtit. *ad D.capite*.15. Ræuardus *pro tribun.capite* 8.*folio* 366.*numero* 53. Repetitio num 1. *ad l.omnia quæcumque, D.de reg.iur.folio* 319.*numero* 15º. *Repetitionum* 1 *D.de procur.* & *leg. Arch. in l* 3.*C. de ſen. ex periculo recit. numero quinto.folio* 117.

¶Cauſæ in quibus plena cauſæ cognitio, & decreti interpoſitio requiritur non ſunt delegabiles: Alciat. *ad capit. cum ſedem, ex. de off ordin.* & *libro* 2.*parad.io.cap.* 3. Budæus *hic*. Vacon. *lib.6 declar.capite* 231. Ioan. Long ad l, *imperiū, numero* 158. D. *de iuriſd.om.iud.* & vide repetitio. ad hunc §. Pet. Stell. & Mar. Salom. vbi de intellectu latiſſime & nouiter Mars. Mantuam.

¶Per Libellum. Libellus eſt, quam vulgo requeſtam appellamus, de qua de re Tranquillus *in Auguſto ca.* 53. idem etiam *in Domitiano capite* 17. & *in Aug capite* 50.

¶Decretum an quot modis ſumatur, vide Mar. Soc. *in conſ.*25. *incip. viſis.*

¶An in officio iudicis ſit neceſſarius libellus vide hic Bar. *in* l. 4. §. *hoc autem, D de dam. infect.* An in officio iudicis requiratur litis conteſtatio, An quæ ſit differentia inter ſententiam & ibi decretum, vide Bald. & alios *in l. iuſto. D de a. quir. poſſ.* & Cyn. *in l. cum proponas, C de bonis au. hor. iud. poſſ.*

¶An iuriſdictio voluntaria delegari poſſit, vide hic Bal. in ſecunda lectura.

§. Circa. 2.

Proconſul circa aduocatos patiens eſſe debet: ſed cum quodam moderamine, ne fortaſſe nimis contemptibilis videatur.

§. De plano. 3.

Ræuardus *d. loco protrib.capite* 7. Proconſul cognoſcit de plano inter parentes, & liberos patronos, & liberos obſequia non præſtantes.

¶Planum, & de plano quid, vide Marſil. *ſing* 10[illegible]. gloſſ. *in extrauag. ad reprimendam, in* [illegible] *bo de plano, quomodo in crimine læſæ maieſta*[illegible] *proceda tur.*

¶Clauſula de plano, in reſcriptis appoſita, quid importet: An litis conteſtatio requiratur in cauſis ſummariis, vide Bart. *hic*, & *in l. ſi conſtante, in* 4. & 3. *quæſtion. D ſoluto matrimonio.*

De materia huius §. vide Barto. *in l. ſi in lege. in pr. D. loc.* & *in l. ſi. in familiam, in prin. D de donat.* An in cauſa de plano requiratur libel-

Digitized by Google

lus, litis conteſtatio, & alia, vide quæ notat Bart. *in l.1.§.fi. D.de prætor.ſtip.*

§.Obſeruare.4.

Vt ſit ordo aliquis poſtulationum.

¶ De ordine poſtulandi, vide Ciceronem *pro Fronteio.*

§.Aduocatos.5.

Proconſul indulgere debet petentibus aduocatos, quibúſque alijs indulgere debeat, declaratur hoc §.

l.Meminiſſe.10.

Proconſul de cauſis cognoſcere debet, & omnia admiñiſtrare vſque in aduentum ſucceſſoris. ¶Hinc ſatis conſtat officium proconſulis non finiri, donec ſucceſſor aduenerit, cúmque aduenisſe ſenſerit, vnde Romanus *ſingulari 39.* ſcribit. Proconſuli deberi ſalarium totius tempore quo exercuit officium non adueniente ſucceſſore, ſic etiam rectè poteſt exercere officium ſuum, vſque in aduentum ſucceſſoris ſui, *qua de re vide Bart. in l. eum, ff. de iuriſd. om. iud.*

Vſque ad aduentum. ¶Vſque, dictio, quemadmodum ſumatur, vide Bar. & Bald. hic, vide omnino de hac dictione quæ notat Bar. in *l. à caligato, C. de nupt. & Oldend. conſ. 49.*

§.Legatum.1.

Proconſul non debet remittere legatum ſuum, antequam de prouincia recedat, quod confirmatur authoritate Diui Hadriani.

De materia huius §. vide quæ notat Bar. *in l.1. C. vt omnes iudices tã ciuiles quã criminales.*

l.Si quid erit.11.

In hanc legem ſcripſit Briſſonius *lib.3. ſelect. c.9.* vide Harmenop. *6. tit.14.* Cum ſuperioribus legibus abundè ſatis de proconſule tractauerit ad officium legati tranſit. Et initio quidem notat, cauſas quæ animaduerſionem requirant ad legatũ procõſulis nõ pertinere, modicam tamen coercitionem legato eſſe permiſſam. ¶ Obiter autem notandum eſt, Tria eſſe genera legatorum, primo enim loco ſunt legati proconſulum, *vt toto hoc titulo*, qui habent iuriſdictionem delegatam à proconſule ad vniuerſitatem cauſarũ. Secundo loco ſunt legati, qui mittuntur ex prouinciis ad principes, *vt in tit. de legation. l. 2. de iud.* Tertio loco ſunt legati principis, hoc eſt rectores prouinciæ, *l. legatus, de off. præſid.* & hoc de iure ciuili. ¶ Iure vero canonico, tria etiam ſunt genera legatorum, primo ſunt legati miſſi qui non habent iuriſdictionem nec collationẽ quique hodie appellantur Nuntij. Secundo ſunt legati nati, quod officium legationis annexum ſit epiſcopatui, *vt in cap.1. de off. legat.* & hi habent iuriſdictionem in ſua prouincia, at non collationem beneficiorum. Tertio ſunt legati à latere, qui collationem habent beneficiorum totius prouinciæ, quique iuriſdictionem habent ad inſtar proconſulum, *cap.2. ext. de offic. legat.*

l.Legatus.12.

Ioann. Robert. *d.c.22.* Politian. *in Miſcell. cap.78.* Vacca hoc tit.

Duplex eſt hic lectio. quidam enim habent negatiuam *Non* Alij carent ea.

¶ An & quomodo delegatus iudicem dare poſſit, declarat hic gloſſa. Coniunge autem ad intellectum huius legis, *l. cum prætor 12. §. 2. non autem, D. de iudiciis.* vbi tractatur hæc materia.

¶ An delegatus ad vnam cauſam, poſſit ſubdelegare certum articulum cauſæ, vide hic Bart.

¶ Legatus Proconſulis ante mandatam ſibi iuriſdictionem, ius dandi iudicis non habet, poſt mandatam iuriſdictionem iudicem dare & iubere, iudicare poteſt, non vi mandati quidem: ſed ex lege ſpeciali quæ hoc ei dedit, nam & proconſul ipſe ius dandi iudicis non habet niſi ex lege, *d. l. cum prætor 12. D. de iudic.*

l.Legati.13.

Gillotus *lib.2. de iuriſd. ca.23.* Cuiacius *lib.7. obſ. cap.21.* Vacca hoc tit.

Legati procõſulis nihil ſanè proprium habent, niſi eis demandatum ſit à Proconſule: attamen legatus Proconſulis iuriſdictionem propriam habet poſt ſubdelegationem, vide Gloſſ. *in l. mora. de iuriſd. omnium iudic.*

l.Proconſules.14.

Vacca hoc titulo.

Faſcibus Malè exiſtimauit Accurſius, faſces pro menſibus, verùm faſces procõſulares hic intelliguntur, de quibus vide Vopiſcum. Faſces etiam erant Faſciculi virgarum, intra quas virgas ſecuris obligata erat, ita vt ferrum in ſummo faſce extaret. quare autẽ obligatę fuerint faſces cum ſecuribus, ratio eſt, vt interea, dum diſſoluerentur mora quadam magiſtratuum ira deferueſceret, vt auctor eſt Plutarchus iuſſi autem lictores faſces & ſecures quas præferebant, ſoluebant & expediebant: atque virgis primum, deinde, ſecuri percutiebant, qua de re Liuius *lib.1. decad.1.* hinc etiam ſummittere faſces Plin. *lib.7. c.30.* Conſ. duodecim faſces: prætores vrbani binos: prouinciales, ſenos præferebant. de his meminit Cic. in Verrem *libro 5 & pro Aulo Cluentio: & de lege Agraria contra Rullum.* Adde Socin. reg. 211.

l.Et

Digitized by Google

l. Et legati. 15.

Vacca hoc titulo. ¶ Tutores dare poſſunt legati proconſulum, quamuis reuera non poſſint: *t ait* l. *nec mandante, in princip.* D. *de tutel. & curat. dat. ab his*, Verum legatus proconſulis tutorem non dat ex delegatione, ſed legis beneficio.

l. Proconſul. 16.

Bellon. *libro* 1. *ſupput. cap.* 1. Vacca hic.

Statim atque Procóſul, Romæ portam ingreſſus eſt, deponit inſignia magiſtratus, hoc eſt deponit iuriſdictionem, etiam voluntariã, & omnia iuriſdictionis ſuæ inſignia.

Tit. 17. De offic. præfect. Auguſtalis.

Ad hunc titulum ſcripſit Antonius Vacca.

Præfectus Auguſtalis dicebatur, qui omnia tributa per Ægyptum in cura & prouidentia ſua habebat. ¶ Dictus autem eſt Auguſtalis, quia Auguſtus primus eam dignitatem ei præfecto qui Alexandriam inhabitauit conceſſit.

l. Præfectus. 1.

Præfectus Auguſtalis eo ipſo imperium amittit, quod ſucceſſor intrauit Alexandriam.

Præfectus Ægypti. ¶ Præfectus Auguſtalis in Ægypto ab Auguſto conſtitutus eſt, poſt victoriam Actiacam victis Antonio & Cleopatra, Strabo 7. cauſam conſtituendi vide apud Tacitum. 2.

Tit. 18. De offic. præſidis.

In hunc titulum extant commentaria Petri Vellei Gueuarræ, Vacca *hic*.

Præſides rectores ſunt prouinciæ dicti, ex eo quod præſunt. Iſidor. *libro* 8. *orig. capite* 4. vel quia alicuius loci tutelam præſidialiter tenent, vt ipſemet ait *libro* 9. *tit.* 3.

¶ Præſides autem quales, & per quos eligi debeant, vide *Auth. præſides, Cod. libro* 1. *titu.* 4. l. 19 Quint. *libro* 3. *capite* 9.

¶ Præſes etiam quandoque pro auxiliatore ſumitur, vt declarat Liuius *libro* 6. *ab vrbe.* hinc præſides qui vulgo patriarum gubernatores dicuntur, inter eos etiam ſunt legati regis, qui & vicarij dici poſſunt.

l. Præſidis. 1.

Vacca hic.

Præſidis nomen ita generale eſt, vt eius appellatione contineatur quicumque rector prouinciæ, *vide Cuiac.* Si quidem proconſulis appellatio ſpecialis ſit. 20 *obſ. cap.* 37. His obiter adiiciendum, Præſidem tribus modis ſumi ſtrictè ſcilicet largius & largiſſimè.

¶ An præſidis appellatio omnes magiſtratus comprehendat, vide hic Bald.

l. Præſes. 2.

Præſes prouinciæ adoptare poteſt, & manumittere apud ſe, cui coniunge, l. 5. D. *de manum. vindict.*

l. Præſes. 3.

Præſes prouinciæ cognoſcit de criminibus in ſua prouincia, per quoſcumque commiſſis, & donec eſt in prouincia eos punire poteſt. At ſi exceſſerit, priuatus eſt. Quantum ad exercitium, in ſua prouincia habet imperium, & in extraneos præſes. Extra prouinciam, an, quemadmodum, & in quibus dicatur priuatus, declarat hic Gloſſ. ſic etiam rex extra regnum non eſt pro rege habendus.

¶ Si quid manu. ¶ Potius legendum eſſe puto: *ſi quod malum.*

l. Præſes. 4.

Præſes prouinciæ, poſt principem habet omnibus maius imperium, in ea prouincia, quæ ei demandata eſt, idem etiam de proconſule *in* l 8. *vbi diximus.*

¶ An quis forum ſortiatur ratione delicti, an iudex extra prouinciam habeat iuriſdictionem, vide hic Bart.

l. Præſes. 5.

Præſes prouinciæ dare, nec tutorem nec præſidem poteſt, *cui congruit*, l. *vltim. D. de offic. prætor.*

l. Illicitas. 6.

Præſes prouinciæ, prohibere debet illicitas exactiones, & violentia factas: & extortas metu venditiones & cautiones, vel ſine pretij numeratione, nec ſufficiunt hæc: nam & prouidere debet, ne quis iniquum lucrum aut damnum ſentiat.

§. Veritas. 1.

Vide allegatos ab Antonio Del Rio *in repet.* l. *tranſigere. C. de tranſact. numero* 138. Addatur Pileus *quæſt.* 108. Aulus Gell. *lib.* 14. *ca.* 1. Benedict. Capra *in Regu. concluſio.* 32. Vacca hic.

¶ Iudex debet ferre ſententiam, ſecundum allegata & probata, non ſecundum conſcientiam. Adde Felinum *ad cap. paſtoralis, §. quia vero, num.* 23. *cum ſeq. ex. de off. deleg.* Marſ. *ſing.* 266. *iudex*, Coraſ. *libro* 4. *miſcel. capite* 20. Guido Pap. *quæſt* 20. *vel* 29. Cuiac. 12. *obſer.* 19. Hotom *q. illuſt.* 25. quod extenditur, etiã in criminalibus vbi iudex iudicare debet ſecundum allegata & probata, & notat Iaſon in §. *ſi minus, Inſt. de action.* Imol. *conſ.* 23.

¶ An verò iudex teneatur iudicare ſecundũ conſcientiam, vid. Dom. Flo. *in l. ſi irruptione. ad fi. infra fi. regund.* & quod not. Doct. *in* l. *certi iuris, Cod. de iudic.*

Digitized by Google

¶ Quotuplex autem ſit conſcientia, ponit Bald. *in l. fin. verſ. non tamen*, *Cod. de pœn. iud. qui mal. iud.*

¶ Quid ſit conſcientia, tradit idem Bald. in cap. *niſi cum pridem, ext. de renunc.*

¶ An error veritati noceat, vide hic Bald.

§. Ne potentiores. 2.

Ad officium præſidis prouinciæ pertinet ne potentiores opprimant tenuiores, hoc eſt, ne impotentes opprimantur à potentibus, ipſe etenim permittere non debet, vt grauentur pauperes & inopes, & ſanè iudex, hoc eſt præſes prouinciæ, debet eſſe procutor pauperum, iis namque ſi ſe grauatos ſentiant, ad præſidem habent regreſſum.

Securitas quid, quanto tempore duret, & quot ſint eius effectus, declarat hic Bart.

§. Illicita miniſteria. 3.

Præſes prouinciæ prohibere & deprehenſa coercere debet illicita miniſteria, ſub prætextu adiuuantium militares viros, ad concutiendos occaſione militum homines procedentia, ille etiam cohibere debet illicitas exactiones quæ ſub ſpecie quadam tributorum exigi ab aliquo poſſunt.

§. Neque licita. 4.

In hunc §. Briſſonius *lib. 4. ſelect. cap. 4.*

An iudex eccleſiaſticus imponere poſſit maiorem pœnam, quàm perpetui carceris, vide hic Bald.

l. Ne tenuis. 5.

Cotta *in voce Limine.* Tiraquell. *connub. leg. 10. num. 28.* Zoannetus *reſtitut. adff. cap. 21.* vbi pro lumine, limine legendum putat, vt limé hic pro caſa tenui & humili ſumatur: perperam itaque Accurſius hic loquitur de candela ac lucerna.

l. Ne quid. 6.

Humanæ fragilitatis caſus medico non imputatur: ſed imperitiæ, *cap. tua nos. ex. de homi.* Nam medicus nõn ſemper ſanare poteſt, ſicut etiam orator nõ ſemper perſuadet, ſed ſi per imperitiam aliquid commiſerit, ei ſanè imputari debet.

§. Qui vniuerſas. 8.

Bellonus, *lib. 1. ſupput. cap. 1.* Gillotus *de iuriſdict. lib. 1. cap. 7.* Zoannetus *reſtitut. ad. D. c. 21.* Vacca hic, vbi per vniuerſas prouincias intelligit integras.

Vniuerſi qui prouincias aliquas regunt, ius gladij habent, hoc eſt merum imperium habent, poſſuntque in metallum damnare: ita vt hinc colligere poſſimus, quod qui merum imperium habent, condemnare poſſunt ad mortem, necnon etiam in metallum.

¶ An rector prouinciæ bannire poſſit, vide quod notat Bar. *in l. imperium, D. de iuriſ. om. iudic.*

¶ An metallo dari & in opus metalli damnari differant: anque metalli dari grauius ſit quàm deportari, vide hic gloſſam finalem *huius* §.

¶ An bannire ſit meri imperij, vide hic Bal. numero 3.

¶ An vſusfructus finiatur per bannum, anque iudex eccleſiaſticus bannire poſſit, vide eundem.

§. Præſes prouinciæ. 9.

Mulcta remitti poteſt, ex cauſa neceſſitatis & paupertatis præſide prouinciæ, hoc eſt ſi præſes aliquem pecuniariter condemnauerit, nec ille condemnatus ſoluere poſſit, remittitur ei pœna propter inopiam: quòd ſi fiat poſtea ſoluendo, non debet tamen poſtea exigi.

¶ An neceſſitas à pœna & mulcta excuſent, & quę illa ſunt, vide Tiraq. *de pœn. temp. cau. 33.* Meno. *de arbi. iudic. caſ. 182.* Sebaſtian. Medic. *tract. de fort. caſib. part. 1. q. 6.* & quod mulcta, neceſſitatis cauſa remittatur, vide hic *Bart. & Alber.*

Reprehenſa. Quidam legunt *apprehenſa.* Alij *deprehenſa*, Budæus verò legit *repreſſa.* Verum *Reprehenſa* potius legendum eſſe exiſtimo.

l. Præſes prouinciæ. 7.

Ad officium Præſidis prouinciæ pertinet, vt ædificia in eius prouincia, reficiantur, quod ſi quis in eo fuerit minus obediens, poteſt præſes prouinciæ eum compellere. Inuitus enim ædificare, & de nouo reſtituere & deſtruere, quis cogi poteſt. Ratio autem huius legis eſt, quoniam ciuitas ædificiis deformari non debet: quaſi diceret iuriſconſultus poſſeſſorem domus, quæ deformitatem inducit, iudex poteſt cogere, vt eam reformet, vt optime declarat hic Bald.

l. Sæpe audiui. 8.

Ioan. Robert. *lib. 4. ſentent. cap. 23.* Gouean. *lib. 1. lect. cap. 33.* Si Imperator remittat negotium aliquod ad præſidem prouinciæ, & ita ſcriptum ſit in reſcripto Imperatoris, *Eum qui præeſt prouinciæ adire potes vel poteris*, ſanè non cogitur præſes, nec proconſul, multóque minus eius legatus de hoc negotio cognoſcere, ſed in arbitrio præſidis prouinciæ eſt, an velit cognoſcere, vel alij delegare.

¶ Cæſarem noſtrum, Hadrianum nempe intelligit.

¶ Vide Ruin. poſt Bartol. *ſuper gloſſ. in verb. poſſeſſ. in l. Gallus, in princ. in 7. char. de liber. & poſthum.*

l. Ex

Digitized by Google

l.Ex omnibus.10.

Vacca hic.

Correctores autem hi appellantur, quibus aliqua pars prouinciæ mandata eſt, vt videre eſt *in* l. *vnic. circa princ. Cod. vt omnes iud* vide tamen Zaſium 2.*comment*.2 *&* 8. Pręſidis prouinciæ poteſtas ita ampla eſt, vt cognoſcere poſſit in prouincia quæ ipſi demandata eſt, de omnibus de quibus alij magiſtratus Romæ cognoſcunt.

l.Omnia enim.11.

Idem repetit hæc lex quod ſuperior. Verũ in ſumma ait, quod negocia omnia prouincialia pertineant ad præſidem prouinciæ.

¶An præſes prouinciæ relegare poſſit ambigitur, verum vide l. relegatorum. §.2. de interdictis in fra.

¶Romæ varios iudices. Sunt quibus placet, varios indices valent, ſed tamen priorem lectionem retinendam eſſe cenſeo, vt iudices hic pro magiſtratibus ſumantur.

l.Sed licet.12

Quamuis præſes prouinciæ, omnium Romæ magiſtratuum, vice & officio fungi debeat, non tamen ſpectandum eſt, quid Romę factum, ſed quid fieri debuerit: qua de re vide Anton. Aug. *lib*.4. *cap*.8. Ratio huius legis eſt, quoniam exemplis non eſt iudicandum, licet aliquando iudicare poſſit, ex iis quę fiũt.

l.Congruit.13.

Præſes prouincię, non ſolùm debet prouinciam malis hominibus purgare, ſed etiam mare, ☛ notat Bart. *in l* 1. *verſ* 8.

¶ An & quatenus liceat inquirere in maleficos, præter allegata hic à Bar. adde gloſſ. ex trauag. *ad reſtituendam in verbo inquiſitionem.* Clarus 5. *ſenten*. §. *vlt. quæſt*.3 12.

§.Furioſus.1.

Huius §. mens ac ſententia optimè declaratur à D. Gothof. hic: quem vide.

¶Furiôſi an parricidij, homicidij, tutelę malę adminiſtratæ, iniuriæ, teneantur. An teſtamentum & codicillos facere: an ſpôſalia, matrimonium, & ſtipulationem contrahere: an teſtes, iudices, & tutores eſſe poſſint, omniũ fuſiſſimè tractat hic idem D. Gothofr.

l.Diuus Marcus.14.

Ad intellectum huius legis vide Ioannem Aurpachum *lib*.2. *alleg. cap*.41.

Quod afflicto non ſit addenda affli ctio, vide Iaſonem *ad leg. ex facto. n*.30. *D. de vulg. & pupil. & ad* l. *furioſum nu*.7. *Cod. qui teſtam. facere poſſ.* Cœpol. *caut*.2. Corſetum ſingul. diligenter. Quod propter furorem homicidium non puniatur, vide Bald. *conſ*.348. *lib*.3. *Angel. in tract. maleſic. in verbo ſcienter. columna* 3. *ver. quid in furioſo*. Cotta *in verſ. Homicidium*. Cagno. *ad* l.5. *D. de regul. iur.* Iodoc. *in prax. crimin. ca*.84. *numer*.6. Viuius *lib*.2. *comm. opin. in ver. Furioſus.*

Cum ſatis furore ipſo puniantur. ¶Hoc eſt etiam quod ait Cic. *de Aruſpicum reſponſ.*

Quæ poteſt homini maior eſſe pœna furore.

Non fortè eo momẽto. ¶Quidam hic *cum* legendum eſſe exiſtimant, alij *Num* ex emendatioribus libris. verum vtrouis modo legatur parum intereſt.

¶ Si cum poſſit videri ſentire. Perperam in quibuſdam libris legitur, *cum ſi poſſit videri ſentire.* ¶Ordine eſſe. ordo quid, vide hic apud Budęum.

l.Illud obſeruandum.15.

Vacca hic.

Iubet hæc lex, vt præſes prouinciæ, non excat prouinciam niſi voti cauſa, dum tamen non ſtet extra prouinciam per totam noctẽ ita ex hoc loco facile colligere liceat, quod quædam voti ratione conceduntur, quæ alias non concederentur.

Abnoctare. ¶Quid ſit abnoctare, optimè declarat hic Accurſius. poſt Bar ſic etiam anno 1320. conſtitutione Philippiña, interdictũ eſſe comperi conſiliariis parlamenti, vt ne ab vrbe abnoctarẽt, dũtaxat quominus omnibus conceſſibus curiæ intereſſent, circa cõmeatum, aut regium. aut cancellarij cũ principe curiæ, qui tum ſupremus appellatur.

l. Senatuſconſulto.16.c

Loriottus *de cõſanguin axiom*.38. Vacca hic.

¶ An præſcriptio deſinat currere, propter impedimentum ſuperueniẽs anque actio ex delicto, durante magiſtratu poſſit intentari, & an ſatiſdatio impediat ſequeſtrum fieri, declarat hic Bald.

¶Lis quare in delictis conteſtari magis debeat, quàm in alio: an impedito currat præſcriptio, & an impedimentum tollat præſcriptionem inchoatam, vel inchoandam, vide hic Bart.

l.Si fortè præſes.17.

Præſes prouinciæ antequam ſucceſſoris cognouerit aduentum, tutorem dare poteſt & authoritatem manumittendi præſtare.

l.Plebiſcito.18.

Præſes prouinciæ, nec donum, nec munus capere debet, niſi eſculentum poculentúmve quod intra dies proximos prodigatur. Officiales ſimiliter non poſſunt munera accipere cui cõgruit *id quod legit. in Deuteron. c*.10. quod ſcilicet munera exſecant oculus ſapientum, & mutant verba iuſtorum, ſecundum Ang. in l. dubium. *C. de teſtib. vide etiam Bart. in l. Aquilius ff. de donat.* Alex. *conſ*.206. *vol*.2.

¶Quid differat Donum, munus & xenium,

Digitized by Google

optimè declarat hic Gloſſa quare eam vide. Coniunge cum hac lege l. *qui officij* D. *de contrah. empt.*

l. Obſeruandum. 19.

Vacca hic. Hotom. *lib. 4. obſ. cap. 23. pag. 95.*

Iudex ſiue potius magiſtratus non debet eſſe leuis ſuis officialib⁹, ſeu ſubditis, ne alias cõtemnatur. Ratio eſt, quoniam plerumque accidit, vt ex conuerſatione æquali contemptio dignitatis naſcatur, qua de re vide Cæpol. *conſ.* 49.

§. Sed & in. 1.

Ariſtoteles 1. *Rhetoric. in princip.*

Præſes prouinciæ quando cognoſcit improbos, ac nefarios homines, nõ debet aduerſus eos clamare, ad lachrymandum etiam facilis eſſe non debet, ſi quidam accedant ad eum, id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit.

l. Legatus. 20.

Bellonus *d. cap.* 1. Forcat. *dialog.* 60. *num.* 2. & 4. Vacca hic.

Præſes prouinciæ tria nomina habet, quoniam aut appellatur legatus Cęſaris, aut pręſes prouinciæ, aut rector, ſiue corrector prouinciæ, quę duo vltima idem ſignificant.

¶ Hic de Conſtantini donatione loquitur Gloſſa, qua de re alibi. ¶ An iuriſdictioni quis renuntiare poſſit, Bald. hic.

Prouinciæ abdicando. ¶ Abdicare ſe, eſt dicere ſe nolle amplius magiſtratum eſſe, ſicut ſe abdicare tutelæ libro. *Regul. Vlpian.* eſt dicere, nolle ſe amplius tutorem eſſe: quę abdicatio tutelæ, vt ipſo iure nulla eſt, ſi fuerit tutela legitima, ita abdicatio legitimi magiſtratus ſanè non valet, ac proinde ſi præſes prouinciæ, cui prouinciam princeps decreuit, ſe abdicauerit, non deſinit eſſe præſes non amittit imperium. Liuius *lib. 6. & 37.*

l. Præſes. 21.

Si ſeruus vel ancilla corruptus vel corrupta ſit, & de hoc cognoſcat pręſes prouincię, eum ſeueriſſimè punire debet. Ratio adiungitur, quoniam plus punitur qui bonum corrumpit, quam qui malum deteriorauit.

Tit. 19. De officio procuratoris Cæſaris.

Cuiacius hic *in paratitl. pag.* 13. Briſſon. *li.* 3. *ſelect. cap.* 18. Procuratorem Cæſaris & rationalem eundem eſſe, optimè declarat. Verùm differentiam quãdam hic notat Vveſembechius, quoniam qui fiſco pręſunt, in vrbe pręfecti ærario dicuntur, vt notat Gouean. *lib.* 2. *de iuriſd.* at qui in prouincias mittuntur, propriè dicũtur procuratores Cęſaris. Procurator autem Cæſaris inter quos & de quibus iudicet, tradit Cuiacius ſupra dicto loco, veruntamẽ procurator Cęſaris eſt, qui ex mãdato Cęſaris cauſas, & negotia agit. Ad intellectum huius Rubricæ, vide quod notat Iaſon hic in lectura de materia iſta.

l. Quæ acta. 1.

Cuiacius *lib.* 1. *obſeruat. cap.* 34. Vacca hic.

Quæ procurator Cæſaris geſſit, ita rata & firma ſunt, ac ſi princeps ipſe feciſſet, dum tamen hoc ad principis commodum conuertatur, qua de re vide Tacitum *lib.* 12.

§. Si rem. 1.

Si procurator Cęſaris, rem Cæſaris vẽdat vt ſuam, dominium transferre non poteſt, quamuis nihilominus vendere & tranſigere, quo ad commodum Cæſaris poſſit, quoniam bene gerere rem Cæſaris debet.

§. Eſt hoc præcipuum. 2.

Si ſeruus Cæſaris hæres inſtituatur, Procurator Cæſaris iubere poteſt ſeruo, vt ſeruitutem adeat, ſic etiam ſi Cæſar inſtituatur hæres, ſi iſte procurator adeat iſtam hæreditatem, adquirit eam Cæſari.

l. Quod ſi ea. 2.

An procurator priuati, aut adire aut repudiare hereditatẽ poſſit, declarat hic Gloſſa.

l. Curatores. 3.

Quia *huius pœna.* Sic legitur Florentinæ, idque tuetur Ruſſardus, Norici libri habent, *Quia pœna* quos defendit Aldobrandinus *in comment. lib.* 1. *Inſtit. pag.* 79. *col.* 4 verum priorem lectionem pleriq. retinẽt. Cuiac. 19. *obſ.* 13. Rober. 1. *anim.* 21. *in fi.* Ant. Mercator *reſpõ.* 1 *cap.* 21. ¶ Procuratores Cæſaris deportationis pœnã, infligere non poſſunt, ratio eſt, quia huius pœnę conſtituendę auctoritatem non habent, quoniam propria eorum iuriſdictio eſt de fiſcalibus & pecuniariis cauſis.

§. Si tamen. 1.

Procurator Cæſaris poteſt colonos improbos à colonia remouere, tumultuoſus enim & curioſus prohiberi poteſt, ne accedat ad aliquem locum.

§. Deinde neque. 2.

Poſtquam coloni improbi, ſemel à procuratore Cæſaris, colonia fuerint remoti, non poſſunt ad eandem iterum reuerti.

Tit. 20. De officio iuridici.

Pro intellectu huius tituli vide Briſſonium 4. *ſelect. cap.* 20. Deeſt autem hic vox *Alexandriæ*, quæ ſubaudienda eſt, & colligere licet *ex Cod. eod. titulo.*

¶ De iuridico mẽtio fit *in l.* 41. §. *Lucia Titia* D. *de*

Digitized by Google

D. de fideicommiſ. libert. & in §. nos autem. Inſt. de Attiliano tutor. & in l. ſancimus. 30. C. de epiſc. audient.

¶ Iuridicus autem Alexādriæ eſt, qui mandatā iuriſdictionē à principe in ciuitate Alexandrina Ægypti habet, ſic appellatus, quia iura dicit, vt ait Iſidor. *Orig. lib.* 10. vnde iuridicus dici, quo rite ius dici poteſt, & actio iuridica quæ ſecundum ius eſt, *Plin. lib. 3 cap.* 1.

l. Adoptare. 1.

Adoptare quis apud Iuridicum Alexādriç poteſt. Ratio eſt, quoniam data ei eſt legis actio, de qua legis actione mentio fit in *l. nec adoptare. 3. D. de off. proconſ.*

l. Iuridico. 2.

Tutoris datio cōſtitutione Diui Marci cōceſſa eſt iuridico Alexandriæ, hoc eſt qui Alexandriæ agit, quæ iure magiſtratus non competebat. *l. muto. §. tutoris. D. de tutelis.*

Tit. 21. De officio eius cui.

Bellonius *lib. 1. ſupput. cap.* 11. Vaconius *lib. 6. D. clarat. cap. 77. & 78.* Vacca hic.

¶ Ad hanc Rubricam ſcripſerunt Marcus Mantua, Sebaſtia Sapia. Marcus Anton. Bellar. Franciſcus Coſcius Senēſis Eccleſiæ Decanus, & Camillus Plautius. ¶ An idem honor habendus delegato qui eius auctori: an & qui præferendus ordinarius, an delegatus principis, an & quis ſit delegatus: an & quis poſſit ſibi facere vice gerētem an delegatus teneatur de imperitia ſui delegati, declarat hic Alciatus. Exiſtant Camilli Plautij ad hanc rubricam cōmentariorum libri duo. Hic Titulus non eſt idē cum Titulo C. *de officio eius qui vicem & lib.* 1. alius enim is cui mandata eſt iuriſdictio, alius is qui vicē obtinet iudicis. Præterea is de quo agitur in Titulo C. conſtituitur à principe, non ab ipſo magiſtratu cuius vicē gerit & iuriſdictionem propriā habet. Verum is de quo agitur hic cōſtituitur à magiſtratu vt vicem eius ſubeat, & non habet iuriſdictionem propriam, ſed alienam & conſequenter non ſuo nomine, ſed alieno agit, non ſe dicit pronūtiare, ſed Lucium Titium cum à quo mandata eſt iuriſdictio.

l. Quæcumque. 1.

Ad faciliorem huius legis intellectum, vide Alciatum *lib. 2. paradox. c. 1. & 6 & libro 3. diſpunct. c. 4.* Gillotum *lib. 2. de iuriſdict. ca. 2. 4. 7. 10.* Bellonum *lib. 1. Supp. c. 1. & 2 & 14. libr. 3. ca. 6. & 9.* Cuiacium *lib. 15. obſer. c.* 39. Iohann. Robert. *libro 4. recept. ſentent. cap.* 22. Charondam *de iuriſdict. lib. ſing. pag. 47. & 54.* Cuiac. *in paratit. pag.* 14. Vaconium *lib. 6. declarat.* 79. Vaccam hic. Longoual. *ad l. imperium. D. de iuriſdict. omn. iud. num. 147. vſque ad num. 159. & 190.* Balb. *deciſ.* 480. Tiraquell. *in tract. caſſan. caut. 1. lim nu.* 71. & Baronem *lib. 1. Queſtion. anniuerſ.*

In hanc legē ſcripſerunt Pau. de Oriano, Marcus Mantua, Iacobus de Nigris, Sebaſtia. Sapia, Marius Salomon, Marcus Anto. Bellarma & Camillus Plaut.

¶ An imperator & delegatus principis poſſit delegare, cauſam meri imperij: vide hic Bart. ¶ Huius rei fortiſſimum argumentum. Argumentum à contrario ſenſu fortiſſimum eſſe ait, hoc loco Papinianus, quod ſanè intelligendum eſt, dummodo contradictio, aut aliud abſurdum ex eo non ſequatur, vt notant Doctores in *l. conuenticulam. C. de Epiſc. & clericis*, quando autem habeat locum argumentum à contrario ſenſu, & an hoc habeat locum in contractibus, vide Bald. *in l. vendit. actio. Co. de actionib. empti.* & Alexand. *conſil. 5. & 95. lib. 4.*

§. Qui mandatam. 1.

¶ Delegatus non habet Iuriſdictionē propriam, ſed fungitur officio vice delegantis, etiamſi habeat modicam coercitionem. ¶ An delegatus iuriſdictionem propriam habere poſſit, vide primo gloſſam, hic poſtea Bart. *in l. aut prætor. in princip.* D. *de re iudic. & in l. fin. Cod. eod. Bald. hic.*

¶ An imperium merum poſſit delegari, declarat hic Bald.

¶ More maiorum. Sic *in l. more maiorum. D. de iuriſdict. omn. iudic. & in l pœna.* D. *de parricidiis.*

¶ Adde huic legi quædam ex repetition *6. fol. 571. num 37. & 1. fol. 319. numer. 150. & 5. fol. 350. num. 150.*

l. Mandata. 2.

Loriottus *de iuriſdict. axiom* 31. Vacca hic. Iacobus de Nigris.

¶ Iuriſdictione à præſide alicuius prouinciæ mandata, is cui mandatur cōſilium, exercere non poteſt. ¶ Quid autem eſſet conſilium, ignorat hoc loco Accurſ. qua de re vide Vlpian. in Frag. & Theophil.

¶ Adde Alciat. *lib. 2. parad. c. 1. in vlt. col.*

¶ Adde ex repetitionum. 1. *fol.* 308. *num.* 23. & *fol.* 314 *num.* 40.

§. Si tutores. 1.

Delegari non poteſt venditio rerum minoris, quod intelligēdum eſt, niſi præſes abeſſe debet, vt notat hic Albericus, quod autem tutor vēndere poſſit, ſine decreto rem minoris, cum ei à teſtatore permiſſa eſt alienatio, vide Angel. *conſ* 185.

l. Et ſi prætor. 3.

Vacca hic. Iacobus de Nigris.

Quamuis delegatus fuerit, aliàs iudex ordinarius, in cauſa delegata fungitur vice delegantis.

Digitized by Google

¶Quomodo autem hæc lex intelligenda ſit optimè in additionibus, *vide Gloſſa in cap. ex parte 2.gloſſa prima ext.de reſcrip.1.lib.decretal.tit.3.pag.3.*

l.Cognitio.4.

In hanc legem vide Robert.*d.cap.22.*Loriottum *d. axiom.*31.Gillotũ. *D.lib.2.cap.23.* Vaccã hic, & Cuiacium *in paratit.pag.12. &* Iacobum de Nigris:Vaconium *in lib.6.declarat.*80.

Innuit hac lege I.C.Macer.quod ſuſpecti tutoris cognitio delegari poſſit.ita vt procõſul cognoſcere poſſit,de ſuſpecto tutore, vt legato ſuo cognitionem eã delegare poſſit,quamuis tutores dare non ſit iuriſdictionis.ſed commiſſionis factæ per legẽ,*vt not. hic Bald.*

¶An confirmatio tutoris poſſit delegari, anque delegatus ad cauſam, poſſit dare minori curatorem,declarat hic Bald.

¶Adde gloſſam §. ſi verò. *in verb. iudex. in Auth.de exhib.& introduc. reis.* & Bart. *in* l.4. *§.ſi intra de damno infect.& in* l. *Iubere cauere. de iuriſdict.omnium iudic.*

§.Vt poſſeſſio.1.

Theodorus Streimannus *Harmonia* 283. Vaconius *libro 6.declarat.*80.

Hoc §.continentur quinque caſus, quorum cognitiones aliis delegari poſſunt.

l.Mandatam.5.

In hanc legem ſcripſerunt Robertus *cap.d.* 22.Bellonus *d.cap* 6.Gillotus *D.cap.* 10.Vaconius *lib. 6.declar.*84.Vacca hic. Iacobus de Nigris.Sebaſtian.Sapia. ¶Iudex delegatus delegare non poteſt, licet modicam coercitionẽ habeat.ita vt ex hac lege manifeſtè cõcludere poſſimus, delegatum delegare non poſſe, vt pluribus declarat hic gloſſa prima.

¶Adde *folio 316.num.91.Repetitionum* 1.

§.Mandata.1.

Si alicui cauſa delegetur,merũ imperium aut mixtum ei ſanè non delegatur, verum modica tantum coercitio. ¶De materia huius legis,vide gloſſ.*in cap. ex literis. ext.de off. delegat.*& Angelum *in l. Magiſtratibus.* 1. D.*de iuriſd.om.iud.* vbi copioſe declarat in quo nõ conſiſtat modica caſtigatio. & quod iuriſdictio ſine modica coercitione nulla eſt. ¶Ad eius declarationem,vide Panorm.*in cap.cum contingat.ext.de foro compet.*

Tit. 22. De officio adſeſſorum.

In hunc titulum vide Briſſonium *lib. 1. ſelect.cap.*12.Menoch.*de arb.iud.caſu* 253.Vacca hic.Iacobum de Nigris, Marcum Mantuam, Sebaſtianum Sapiam. ¶Adſeſſor eſt, quem ſibi iudex ad deciſionem cauſarum aſſociat.

¶Siue autẽ ſcribatur per D. ſiue duplex SS. parum refert: verũ cõmuniter ſcribitur p D.habita ratione ſignificationis Quapropter aſſeſſor, præſidis pars videtur eſſe *l.omnis.C.Theod.de his qui admi.vel off.pub.ger.trad. ſiſt.*vnde ſic ait Cicero *primo de Diuinatio. & pro Cluentio*, námque & Athenienſes omnibus ſemper publicis cõſiliis,diuinos quoſdã ſacerdotes,quos Mari rex vocant,adhibuerũt & Lacedęmonij regis ſuis augurem, aſſeſſorem dederunt. ¶An aſſeſſor dicatur habere dignitatem. Aſſeſſor quis vide hic Alciatum. In iure verò aſſeſſor minorem iudicẽ ſignificat, quos in conſiliis adhibere ſolebant, *vt videre eſt in. l. pen. & vlt.huius tit.& l.1.C.eod.* quidque cauſas delegare poterant,quos neſcio an aliquando pedanei appellati fuerint, à quorum ordine nihil differre dicuntur. *Nouella* 60. quamuis pedaneos datos aut delegatos iudices ſignificare exiſtimem, ad vnam atque alteram cauſam. ¶Aſſeſſores perpetuos ſuis præſidibus illis totum ſeruire, quibus cauſæ partem Iuſtinianus committi permittit.& *Nou* 82.

l.Omne officium.1.

In hanc legem Cuiacius *lib. 7. obſer.cap.25.* Vacca hoc titul.Iacobus de Nigris.Hac autẽ lege declarat I.C.quod ſit aſſeſſoris officium. Ac primo conſiſtit in cognitionibus cauſarum,tam ciuiliũ quàm criminalium.Secũdò in poſtulationibus.vt ſcilicet videat,an ſit infamis,is qui poſtulat,necne.Tertiò in libellis conuentionalibus recipiẽdis,ſi bene concipiantur necne.Nã ſi malè cõceptus fuerit. iudex poteſt eum reſpuere.imò etiã diſcindere, parte etiam non petẽte, *vt notat gloſſ. in l.2.C.vt nemo priuatus.* Ratio quoniã liber de re illicita factus,ſeu rem illicitam continẽs, non eſt à iudice recipiendus.Quartò in edictis generalibus. in cõmuni totius ciuitatis, & in omniũ perſonis.Quintò in decretis ſpecialibus,vt ſcilicet permittatur cauſa vna,vel non.Poſtremò in epiſtolis iudicibus alterius ac lõginquæ prouinciæ mittendis pro exequendis ſententiis & teſtimoniis audiendis.

An aſſeſſores iudicare poſſint,& in cauſa aſſidere dicãtur,vide hic Bart.cui adde Bald. *in Auth.ad hæc Cod.de iudic.*immo eſt ab ipſo lacerãdus,*vt ait gloſſ. in l.1. D.ſi menſ.fal.mod. dixer.* Poteſt etiam iudex libellum ineptum lacerare, vt notat Bald.*conſ.*106.*& conſ.*102.

l.Liberti. 2.

Iocobus de Nigris. Liberti adſidere aduocare ac poſtulare poſſunt,verum quamuis infames non prohibeantur legibus adſidere,

attamen

Digitized by Google

attamen non poſſunt adſeſſoris officio fungi, *l. 2. neque Cod. de dignit.* quamuis reuera arbitri eſſe poſſint, *vt l. 7 ʃ. de arbit.*

l. ſi eadem. 3.

Briſſonius *d. c. 12* & Iacobus de Nigris.

¶Huius legis intellectus facilis erit, ſi ita ponamus exemplũ, Gallia & Anglia in duas prouincias fuit diuiſa. i. ſub duobus præſidibus conſtituta, quamuis reuera olim ab initio, vna eadem terra ac prouincia eſſet, certè is qui natus erit in Anglia, adſidere poterit in Gallia, & è cõtra etiam ſi quis in ſua prouincia non poſſit adſidere, niſi cum priuilegio ac permiſſione principis.

¶Ad id quod dicit ibi gloſſ. tu vide Riminald. *in Rub. ſolut. matrim. c. art* 40.

l. Diem functo. 4.

¶Pro intellectu huius legis conſule Charondam *lib. 1. ? eriſſimilium c 3.* & Forcat. *dial. 62 per totum*, diſputans contra Alciatum *lib. 4. diſpunct c. 20.* Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 254. Martreſium *in notis c. 2.* Ioan. Baptiſ. Caccial. Marcum Mantuam Iacobum de Nigris, Sebaſtian. Sapia, Hieron. Cagno.

¶Si præſes prouinciæ decedat, qui habuerit adſeſſorem, ſanè is ſit aſſeſſor ſalarium totius temporis petere poterit, etiam ſi non completum tempus. Ratio autem eſt, quoniã tẽpus pro cõpleto habetur, quod impleri per nos non ſtat.

¶Legato Cæſaris. Legatum Cæſaris accipit hic Contius pro Præſide, quę quidem interpretatio deſumpta eſt, *l. pen. ſup. de off. præſ.*

¶Præſtitum. Malè ac perperam, & contra latinè loquentium cõſuetudinem exiſtimat Accurſius præſtãdum legendum eſſe, malim itaque præſtitutũ vt id ad tempus referatur.

Vide Alciat. qui legit præſtitutũ, nõ præſtitum, & totam l. declarantem, *in l. 4 cap. 2. diſpunct.* ¶Principalis intentio iſtius l. eſt, vt defuncto legato Cæſaris, nondum expleto officio eius, quòd ſalarium debeatur cõmunitatibus reſidui tẽporis, nec eſt verũ quod Doct. dicunt, quod legatis præſtitum eſt, hoc præſtandum, quia eſt violare tex. Nam illa non fuit intentio I. C. patet in *l. diem functo. D. locati.* vbi loquitur per verb. *præſtandũ.* Prę terea non eſt facienda vis in illis verbis, quia ſunt verba narratiua, & veniũt in conſequẽtam præcedentium.

l. Conſiliarij. 5.

Iacobus de Nigris.

Aſſeſſor poſtulare non debet in ea cauſa in qua fuit aſſeſſor. vide tamen Alciat. *lib. 4. diſpunct. cap* 20. vbi diſputat an conſiliarius pro aſſeſſore, & vice verſa aſſeſſor pro conſiliario ſumi poſſit.

l. In conſilium. 6.

Aſſeſſor quis & procurator ſimul in terra ſua, eſſe poteſt.

¶Curatoris Reipublicæ. Falsò ac mendoſe curator Reipublicæ hic ab Accurſio pro Cæſaris procuratore ſeu rationali ſumitur, cum potius ſit curator ciuitatis & municipij, qua de re tractat Corraſ. *3. miſcell. 6.* & Antonius Vacca *hic.* ¶Præterea malè hic Reſpublica & fiſcus pro eodem ſumuntur: ſed de hac re nihil ad hunc locum, vide Pyrrhum *in l. 1. C. de iure fiſci.*

LIBER II.

Tit. 1. De Iuriſdictione omnium iudicum.

Eorum qui de Iuriſdictione antea ſcripſerant ſententias confutauit, Longouallius, edito copioſo tractatu Longouallij: Gillotus: Gilloti. Loriottus: Loriotti, Baro: Baronis Goueanus, & Duarenus Goueano pro Barone reſpondit Eduardus Henriſonus. Scripſit etiam Charondas ea de re tractatum. Multa quoque Vaconius *lib. 6. declarat 78.* Manſit res per ſe ſatis aperta incertior quam antea, ſæpe nimirum litigando veritas amittitur. ¶Quòd autem ad inſcriptionem huius tituli attinet quidam legunt ſimpliciter de Iuriſdictione. Vulgata eſt de Iuriſdictione omnium iudicum. ¶In hanc Rubricam etiam ſcripſit Sebaſtianus Sapia, & Chriſtophorus Hegendorph.

¶Malè Cuiacium in paratitlis definire iuriſdictionem quidam exiſtimant: ſed re propius ac diligentius conſiderata non rectius, quam alij.

l. Ius dicentis officium. 1.

In hanc legem ſcripſerunt Vacca. Duarenus *lib. 1. diſput. cap. 53.* Ioan. Robert. *lib. 4. recept. ſent. c. 22.* Bellonus *lib. 1. ſupp. c. 7. & 8.* Corraſius *lib. 3. miſcell. c. 18.* Corraſius *epiſt. quæſt. c. 2. & cap. 9.* Iacobus Concenat. *lib. 1. quæſt. cap. 4.* Anto. Guibertus *lib. quæſt. cap. 10.* Vvaltherus *lib. 1. miſcell. cap. 1.* Prateius *ſententia. cap. 6.* Sebaſtian. Sapia. Zaſius, Alciatus *fol. 315. num. 64. Repetitionum 1.*

Iuriſdictio quid. ¶An dare bonorum poſſeſſionem, hodie ſit mixti imperij.

¶An iudicem delegare ſit iuriſdictionis.

¶An officiũ iudicis & iuriſdictio ſint idem, & in quo differat à iuriſdictione. ¶An & quotuplex ſit officium iudicis. an iuriſdictio cohæreat territorio, declarat hic Bart. & Zaſ.

¶Si iudex iniquè iudicet, an dicatur ius.

¶Officium iudicis quid, quàm latũ, merce-

Digitized by Google

narium,& nobile quid.¶Sententia quo iudicis officio feratur & exequatur. ¶An iudicare ſit munus publicum: Territorium quid, vide hic Zaſ.

l.Cui.2.

Supradicti authores omnes in hãc legem etiam ſcripſerunt,& præſertim Zaſ.

Dum regi regnum commiſſum eſt,omnia cõmiſſa cenſentur,ſine quibus regnũ gubernari non poſſet: imo fortius ſi quis præſcripſerit iuriſdictionẽ in loco,videtur præſcripſiſſe poteſtatem condẽdi ſtatutum,vt ſcribit Anch.*in c.1. de conſt.*princeps etenim vicarius Dei in tẽporalib. dicitur vt notat Gloſſa *ſing.in princip.Rub. de hared.vel act.vend.*

¶Conceſſo vno,omnia videntur conceſſa, per quæ deuenitur ad illud. Adde Marſ.*ſing.* 176.*conceſſo* Felin.*ad c.praterea.colum.pen.D.de off.deleg.nu.*4.Bald.*ad l.1. col pen.num.9.Cod.ſi rector prouincia.* Sed quando conſequens eſt, maius non videtur concedi ei cui permittitur antecedẽs,quod eſt minus,Bar.*hic.*Rom. *ad l.illud.D.de adquir.hared* Iaſo.*ad l.properandum.§. & ſi qui tem. col.3.nu.9.in fi.C.de iudiciis.*Cotta *in memor in verbo conceſſi.ne*,&vide quæ habes *ad l.rem mobilem. D.de procurat.*

An delegatus, citare verbo & re,& mittere in poſſeſſionem ex primo decreto poſſit, tradit hic Bart.

Nota autem hic quod cui principale permittitur & acceſſorium conceditur *c.prater ea ext.d. off.d.leg. & ca.prudentiam.§.ſexta.& cap.ſuſpicionis ibid.*

l.Imperium.3.

Præter citatos ad Rubricam & ad *l* 1.*iuncta. l.2.ſ.p.adde* Bellonum *lib.3.ſup.c.4. &* 5.Prateium *ſentent.c.7.*Martreſium *in notis c.3.* Corraſium *lib.3 miſcell.c.17.*Couarruuiam *libro* 1. *reſolut.var.c.*20 Vvaltherum *lib.1.miſcel.ca.2.* Ferrandum *lib.3 explicat.c.* 1 Cuiac.*in parat. hic & lib.4.obſer.c* 15. Vaccam hic Viglium §. *Inſt.quib.non eſt perm.face.teſtam.*Optimè Bartholomeus Faius *in prefatione, ad opera Connani.*De ſententia & lectione huius legis vide Ant.Fab *lib.4.coniect.c.4.pag.*19.Her.à Suerin.*iur.c*ivil.lect.c.6 Fab.Opinellum Gaſpal. Valeſ.Franc.Hoto.*lib 7.obſ.c.16.pag.166.*

¶De gladij poteſtate nonnulla Turnebus *lib* 12.*aduerſ.c.6.*

¶Copioſè repetiit hanc legem Hippolyt. de Riminaldus,vltra ea quæ latiſſimè ponũt omnes ſcribentes,de materia Imperij, & an hic ſit differentia,vide Alciat. *libr.2.parad.7. &* 8. & ad hunc textum vide Plaut.pero.*in repet.l.1.D.de offic.eius mand.eſt iuriſd.num.*78.

¶Quæ ſunt meri & mixti imperij,delegari non poſſunt vt hic not. gloſſ. adde Socin. *reg.*84.*delegari.*¶Præter ſupradictos adde Cuiac.*lib* 21.*obſ.cap.*30.qui hanc legem omnium copioſiſſime explicat.

¶An delegatus ſubdelegare poſſit:Iuriſdictio in genere ſumpta, quid & vnde dicatur: an imperium merum & mixtum cõprehendatur,ſub iuriſdictione: an & quare dicatur merum imperium, quid ſit,quibus iudicibus competat, an poſsit delegari. Alciat. hic.mixtum imperium,quare ſic appelletur, quid ſit, quibus, quotuplex competat,quot eius ſint gradus: Iuriſdictio ſtricte ſumpta quid, quot eius ſint gradus:hæ omnes quæſtiones fuſiſsimè tractantur à Bar.hic.Alciato & Zaſio Hæc autem lex diuidit imperiũ in merum & mixtum, merum definit à maiori parte ſui gladij, hoc eſt vitæ adimendæ quod & in hac lege hæc verba demonſtrant. *Ad animaduertendũ facinoroſos homines*, quod ſit eleganti forma loquendi, non ergo dicẽdum eſt *ad animaduertendum in facinoroſos homines*,& Varro *repudiandam omnem artem atrociorem iniiciendum frenos.*

¶An ſententia & merũ imperium opponãtur vt ſpecies:an notare aliquem infamia ſit meri imperij: an ſententia lata in cauſis sũmariis,ſit diffinitiua mera:an conceſſa iuriſdi generaliter veniat merũ imperiũ:an corporis coercitio modica ſit meri imperij: an accuſatio ſit ius diſtinctũ, ab officio iudicis, & ab hac actione: an ſolus princeps & dux habeat merũ imperium: an populus Romanus,præfectus prętorio poſsit facere legem.

¶An mutilatio membri ſit pœna capitalis: an miſsio in carcerem,vt leuis ſit mulcta meri imperij: an ſit ius mulctandi, tranſeat in delegatum:Alciat.hic.

¶An & quæ ſit iudicum differentia. ¶Quis poſsit interponere authoritatem in arrogatione. ¶An facultas creandi tabelliones, ſit reſeruata ſoli principi. ¶An præfectus prætorio poſsit ſententiam nullam confirmare.

¶An reſtitutio in integrum ſit de iure digeſtorum,vel de iure Codicis.

¶An miſsio in poſſeſsionem ſit ex primo vel ſecundo decreto poſsit delegari:vide hic Alciatum.¶Imperium variè ſumptum. Gladij poteſtas in quibus conſiſtat: Magnum maius,maximum,paruum, minus imperium merum: magnum,mediocre, paruum,mixtum imperium. Iuriſdictio maior, magna, parua quid.¶An & cuius ſit imperij tortura, incarceratio,excommunicatio,crimen ciuiliter intentatum.

¶ An & quid iuriſdictio importet. Zaſius hic.

l.Iubere cauere.4.

Vacca hic. Bellon. *libro primo ſupputat. capite* 4.

¶In poſ-

Digitized by Google

¶In poſſeſſionem mittere & iubere caueri imperij eſt, non iuriſdictionis. ſed quo ſenſu an comparatè, id eſt, an quia iuſſus ille imperij eſt, & iuriſdictionis, magis tamen imperij quàm iuriſdictionis, vt vult Accurſius an potius electiuè, vt iuſſus ille ſit imperij mixti, non iuriſdictionis, vt dicit Bart.

¶Circa materiam huius legis, vide Bapt. Caccialup. in ſua repet.

l. More maiorum. 5.

Bellonus *lib. 1. ſuppu. cap.* 11 Loriot. *de morte axiom.* 16. Vacon. *libro 6 declarat.* 84. Menoch. *de arbit. iud. lib. 1. quæſt.* 68. Vacca hic.

¶Delegatus delegare non poteſt, etiam ſi principis vel populi delegatus, ordinarium & delegatus proconſulis deleget. Ratio eſt, quoniam is demum iuriſdictionem mandare poteſt, qui eam ſuo iure ordinario non alieno beneficio habet.

More maiorum. ¶Quod hic dicitur more maiorum, alibi dicitur moribus l. 1. § 1. D. *de offi. eius cui mand. eſt iuriſdictio l. pen. § 9. D. de parricid.*

¶An & per quem iuriſdictio ordinaria detur. ¶An, quo & qui ſint vicem gerentes. ¶An & qualem habeant conſeruatores iuriſdictionem.

¶An delegatus ſubdeleget. ¶An, quotupliciter & quibus modis detur, vide hic Zaſ.

¶Vtrum morte principis extinguatur delegatio facta à principe.

¶ An & quis det Iuriſdictionem ordinariam, & delegatam. vide hic Bart.

Adde huic legi, ex repetitionum. *6. folio* 571. *numero* 29.

l. Et quia. 6.

Limitat. Socin *in reg.* 254.

¶Princeps dat iuriſdictionem ordinariam quinque modis. Lege oraculo priuilegio, cõſuetudine, & vetuſtate. de quibus modis, vide Gloſſam hic, & textum in quo hi quinque modi coniuncti *in can. conqueſtus.* 9. q. 3.

Adde *folio* 317. *numero* 108. *Repetitionum* 1. *& folio* 534. *numero* 113. *Repetitionum* 3.

l. Si quis. 7.

Corraſius *lib.* 4. *miſcel. cap.* 16. Menoch. *de arbit. iud. c. ſ.* 201. Forner. *lib. ſelect. cap.* 24. Cuiacius *lib.* 10. *obſ.* 10. Duarenus *lib. 5. diſput. capite* 48. Hotoman. *lib. 1. obſ. in* D. *cap.* 14. Vacca hic. His adde Cuiacium *lib.* 21. *obſ. cap.* 24.

In hac lege continetur edictum Prætoris, de albo corrupto.

§. In ſeruos. 3.

Vide Ariſtot. *lib. 5. Hecatonomon* & Xenophon. *apomnim.*

l. Si familia. 9.

Zaſius *lib. 1. intellect. cap.* 18. Charondas *lib.* 1. *veriſſim. cap.* 3. Cuiac *lib.* 8 *obſ. cap.* 20. Alciat. *lib. 2. parad. cap.* 16.

Familia quid, vide hic Alciatum *legem.* 4. *in fi. l.* 166. 195. 196. D. *de verb. ſign.*

l. Qui iuriſdictioni. 10.

Duarenus *lib. 1. diſpu. cap.* 51. Loriot. *de conſang. axiom.* 33 Vacca hic Vldaricus Zaſius.

Recuſationum materia tractatur hac lege, quemadmodum fiat, ſcilicet vt recuſentur iudices ſuſpecti, in qua quidem materia regula eſt, neminem eſſe idoneum, vt in ſua cauſa ius dicat. quæ tamen regula varias recipit exceptiones. Vt in principe, qui in ſua ipſe cauſa cognoſcit ac iudicat l. *prox.* D. *de iis quæ in teſtam. delen.*

¶An filius poſſit eſſe arbiter in cauſa patris, declarat hic Bartol. Pater an & quando fil. j ſit iudex ¶An & quando vindicare ſe liceat. Zaſius hic.

l. Si idem cum. 11.

Charondas *dicto loco*, Vacca *hic.* Vldaricus Zaſius.

De Coaceruatione debitorum, hac lege tractatur, ita vt huius legis talis fingi poſſit quæſtio, an variarum ſummarum deductarũ in iudicium fieri debeat coaceruatio, quod quidem aſſerit hæc lex in principio Negat autem reſponſum primũ huius eiuſdem legis, quod vt concilies, tres diſtinguẽdi caſus. Primus cum vna quidem eſt actio, ſed communis plurium, quo caſu fieri ſeparatio non poteſt *vt hac ead. in* l. 6. 21 *in.* Secundus cum vna eſt quidem actio, & vnius propria, ſed varia habens capita, ſeu varias ſpecies, quo caſu fieri etiam ſeparatio poteſt, l. *ſi cui ad* § 1. D. *de appell.* Tertius quum actiones plures ad diuerſas cauſas pertinentes eidem contra eundem competunt, quo caſu ſequere diſtinctionem Bartoli.

§. Sed & ſi mutuæ. 1.

De mutuis petitionibus hoc paragrapho tractatur. cuius quidem §. tres hic afferuntur ab Accurſio intellectus, quos vide. Obſeruandum eſt tamen duos priores, licet prima fronte veri videantur, non explicare mentem huius §. ita vt ſolus tertius conueniat.

l. Magiſtratibus. 12.

Vacca hic.

Magiſtratus ſimpliciter ſumptus quos cõtineat. ¶An confeſſio coram inferiore iudice facta, coram ſuperiore præiudicet, vide hic Zaſium.

l. Eum qui. 13.

Menoch. *de arbit. iud. l.* 1. *quæſt* 2. Vacca hic.

Pro intell. vide Dec. *in* l. 1. *n.* 27. Contrariũ

tamen dicunt Fulgo. *D. de offic. eius cui.* vide Socin. *in* l. 1. D. *quis & à quo. col. 7. ver. contra iſtam concl.* vide Gloſſ. in ver. qui magiſt. *in prin. D. quod quiſque iur.*

An iudex ordinarius, quiſquis ille ſit, delegare poſſit, quæque ad delegationem requirantur, vide hic Zaſium.

l. Eſt receptum. 14.

Zaſius *lib. 2. ſing. reſponſ.* 19.

De prorogatione iuriſdictionis, hic tractari poteſt, de qua, & quid ſit proragatio iuriſdictionis, quidve operetur, vide Gloſſam 1. *leg.* 1. C. *hoc tit.* An & qui poſſint iudicare in cauſa propria, vide hic Zaſium.

l. ſi per errorem. 15.

Vldaricus Zaſius hic. Corraſius *lib. 4. miſcel. cap.* 11. *& epiſt. quæſt. cap.* 16. Cuiacius 1. *obſ.* 32.

¶Loco autem præſidis, præſentem reponit, Cuiac dicto loco.

¶ Vide Socin. *regul.* 212. Hoto. *obſ. lib.* 4. *c.* 18.

Prorogatio in quibus fiat: declarat Zaſius *initio huius legis.*

l. ſolet. 16.

Vacca hic.

An ſit differentia inter eum cui delegata eſt vniuerſa iuriſdictio, & illum cui delegata eſt ſpecies iuridictionis. ¶Delegare vnam ſpeciem quid ſit.

¶An ille cui delegantur cauſæ caſtri, vel villę poſſit eas ſubdelegare.

¶ An delegatus dicatur habere aliquam iuriſdictionem, copioſe Bart. hic.

¶An & quotuplex ſit delegatio cauſarum. vniuerſale & generale quomodo differant.

¶An poſſit recuſari iudex familiaris aduocato, explicat hic Zaſius.

l. Prætor ſicut. 17.

Pileus *quæſt.* 96. *&* 124.

l. ſi conuenerit. 18.

Couarruuias ad *cap. quamuis. parte* 1. *&* 4. *num.* 7. *de pact. lib.* 6.

¶Hanc legem quemadmodum cæteras omnes Affricani, elegantiſſimè & optimè explicat Cuiacius, edito commentario ad omnes Affricani leges. vide Guterium *reſolut. parte* 1. *cap.* 28. & Vldaricum Zaſium.

¶Quando locum habeat hæc lex, vide *deciſ.* 48. *Ioffredi & repetitio. nu.* 6. *folio* 207. *nu.* 5.

Pacto de litigando coram iudice, non ſuo quis ſtare non cogitur, vltra ſcrib. hic, de intellect. per Alciat. *lib.* 2 *parad. cap.* 17. Corraſ. *lib.* 4 *miſcell. ca.* 5 Sapia. *ad l.* 1. *num.* 16. D. *de iudiciis*, Bald. *deciſ.* 48. Gozad. *ad leg. Si quis in conſcribendo, num.* 5. C. *de pact.* per Decium *ad cap.* 1. *ex. de iudic. nu.* 92. *vbi* Rip. *nu.* 48. Gondi Villa *in tract. de leg. quæſt.* 8. *n.* 35. 14. *vol. tract.*

¶Nemo videtur inueniſſe veram rationem decidendi ad hunc textum, *vt ibi per eos.* Dic tamen cōſideranda eſſe hæc ſequentia, quòd prorogatio ſit odioſa. *not. ad cap.* 1. *&* 2. *de reſcrip. in* 6. Item quod etiam videtur non omnino eſſe cepta iuriſdictio, donec iudex qui prorogatur non acceptauit. Abbas *ad capit.* 1. *de iudic.* Nam ſi litigatores ipſos ſpectes, verùm eſt eam perfici. Non tamen ibi negatur, non requiri conſenſum iuriſdic. Vnde locus eſt pœnitentiæ, ante litem conteſtatam. Ratio dubitandi procedit ex materia fauorabili, non in odioſa.

¶Vide Matth. *ſing.* 106. *nu.* 4. *folio* 159. *& col.* 3. *folio* 34. Couarr. & Gloſſ. *in cap.* 1. *de iudic.*

l. Cum quædam. 19.

Zaſius *lib.* 2. *intellect. ca.* 18. Loriottus. *de Tutelis axiom.* 51. Prateius. *in verſ. cap.* 2. *& geminat. cap.* 97. Sebaſtianus Sapia.

¶Vide gloſſ. *Inſtit. de patria poteſt.* in *verbo, indiuiduam. & quod ibi Aret.*

¶De præuentione facta, ante mutationem fori, & domicilij, hic à quibuſdam tractatur.

§. Quotiens. 1.

Vide Romanum *ſing.* 40.

l. Extra territorium. 20.

Vide ad hanc legem repetitionem Hippolyti de Marſiliis. Corraſ. *li.* 4. *miſcell. cap* 4. Vaccam hic: Sebaſtianum Sapiam, & Vldaricum Zaſium: & quibus adde Gothof. hic qui pluribus hanc explicat.

¶Adde *& l. ſi quis ex aliena, D. de iud.* Marc. Mant. *folio* 842. *& c. ſtatuto*, §. 1. *de conſtr. in* 6. Marc. Mant. *ſing.* 141. Marc. Mant. *ſing.* 671. *nu.* 1. *fol.* 946.

In hanc legem ſcripſit Hyppolitus de Marſiliis Bononienſis, Marc. Mant. *ſing.* 42. *num.* 1. *fol.* 842.

Tit. 2. Quod quiſque iuris.

In hunc tit. extat Corraſij commentario. dicto loco, & Vacca *hic.*

¶Hic autem titulus, appendix eſt tituli, de Iuriſdictione omnium iudicum, qui quidem materiam difficilem, & ſubtilem continet, vt teſtantur Bartolus & Zaſius *hic*, ita vt commendabilis ſit, de iure naturali, diuino, humano, & ab ipſa æquitate.

l. Hoc edictum. 1.

In hanc legem vide Duarenum *lib.* 1. *diſp. cap.* 49. Ferrandum, *lib.* 1. *explicat. cap.* 12. Cuiaciū *in paratit. pag.* 15. Loriottum *de iure axiom.* 44. Vaccam hic Alciatus. Hotom. *lib.* 8. *obſ. cap.* 12. *pag.* 184.

An ſtatutum magiſtratus iniquum retorquеatur.

Digitized by Google

queatur contra ſubditos: An ſtatuta ſtatuentes ligent, vide hic *Zaſium.*

Hic nota dictum ſapientis Catonis, in moralibus diſtichis ſcilicet *patere legem quam tu ipſe tuleris.*

§. Hæc autem verba. 2.

Cuiacius *lib.8.obſer.cap.22.*

Verba futuri ſubiunctiui, quando veniant ſub præterito vel futuro: An & quando conatus puniatur, *Zaſius hic.*

l. Hoc edicto. 2.

Vacca hic.

An & quare in poteſtate requiratur dolus, & non in aſſeſſore, *vide hic Bar.*

¶ Iudex doloſe ius iniquum pronuntians, ad quid teneatur, Zaſius hic.

l. Si quis iniquum. 3.

Loriottus *de priu.legiis axiom.3.* Cuiacius *dicto loco.* Vacca hic.

¶ Vidde Gloſſ. *in l.ſi quis non dicam rapere, C. de Epiſcop.& cleric.* in gloſſ. *quæ citat hanc l.& tollit contrarium, de quo ibi in gloſſ. in verb. licet vſus non ſit.*

¶ Pœna debita ex cauſa iniquæ impetrationis, non euitatur, licet ei renuntietur, de quo per *Innoc. in cap. ex conquaſtione, de reſtit. ſpoliat.ex.*

¶ An & in quem retorquutio habeat locum, De iure nouo & quomodo retorqueatur, An & quomodo proprius motus non expreſſus, intelligatur expreſſus, *Zaſius hic.*

§. Si procurator. 1.

An procurator ſemper obliget dominum ſi delinquat. An procurator iuri pro domino impetrato vti poſſit, *Zaſius hic.*

§. Ex cauſa. 7.

Solutum repeti non poteſt, vbi ſubeſt cauſa naturalis obligationis.

Tit. 3. ſi quis ius dicenti non, &c.

Ad Rubricam & leg. 1. huius tituli vide Zaſium *in Gloſſa tom.5. & lib.1.intellect. cap.2.* Duarenum *lib.1 diſput. cap.50.* Auguſtinum *lib.3.emend.cap.7.* Ioan. Robertum *lib.2.recep. ſent. cap.8.* D. *lib.4. cap.21.& 22.* Cuiacium *in paratit. pag.16.* Menoch. *de retin. poſſ. reme 1. num.84.* Camillum Plautium Vldaricum Zaſium, Hippolytum de Marſi.

l. Omnibus. 1.

Ex initio huius legis conſtat quod cuique magiſtratui iuriſdictionem ſuam tueri licet ſupremo quidem ſupremam & inferiori inferiorem, nec enim rex ferre debet vt alius quiſquam (demptis eius officialibus & vaſſallis merum & mixtum imperium habentibus) vllam authoritatem imperiúmve in ſuos ſubditos & regnicolas ſibi vindicet,

Vide ſupradictos Doctores. *Tractatuum 2. fol.298.num.29°.*

Gratiæ dominicæ perdendæ pœna quæ.

¶ Duumviri qui & quomodo puniant, *Zaſius hic.* Franc. Hotom. *il.8.obſ.cap.12.*

§. Is videtur. 1.

Vide Zaſium 1. *Intellect.2.* Duarenum 1. *diſput 50.* Oldend. 1. *claſ.2.* Robert. 4. *ſent.21* Alciatum *hic pag. 214.* Cuiacium *lib. 24. obſ.cap. 25.& cap.31.*

An vt quis dicatur inobediens, requirantur tria edicta. Bart. hic.

¶ An quando iuriſdictio offendi dicatur: An & quotupliciter contumacia conſideretur: An & quot modis extremum dicatur: An & quæ contumacia puniatur, vide hic Zaſium.

§. Si procurator. 2.

An & quando contumacia procuratoris noceat domino, Zaſius hic.

§. Hoc iudicium. 4.

Menochius. *de Arbit.iud.cauſ.153.& 280.*

Tit. 4. De in ius vocando.

In hunc titulum vide Duaren. *lib.1. diſput. cap.1.* Gouea. *lib.1. diſput.cap.47.* Ioann. Robert. *lib.3.ſent.iur.cap.1.* Ioan. Vandum *libro 2. Variar.quæſt.quæſt.26.* Nannium *lib.10.miſcell. c.1.* Cuiac. *lib.10.obſ.cap.10.* Ex quibus diſces quid ſit in ius vocare, & quomodo id olim fiebat, Ræuardum *tit.ad leg.12.tab.cap.5.*

¶ Ad hunc titulum vide Prateium *lib.1.catapodiſmat.*

An & quando citatio ſit de proceſſu iudicij, Zaſius hic.

l. In ius vocare. 1.

Præter hic à D. Gothofredo copioſe dicta, vide ſupradictos ſcriptores omnes, præſertim Duarenum *lib.1.diſput.cap.1* & Robert. 3. *ſent.*

¶ An offerre libellum ſit vocare in ius. An iudicium, ſine citatione procedat. Bar. hic.

¶ Vocare in ius quid, an citatio ſemper ſit neceſſaria: an teſtis ad teſtificandum citari debeat, Zaſius hic.

¶ In ius autem vocare nihil aliud eſt, quàm ad eum vocare, qui ius dicturus ſit, hoc eſt ad iudicem. ego tamen exiſtimo prætorem has duas voces *In ius* accepiſſe *metonimicos* pro loco, in quo ius reddi ſolet, *vt & in l. pen. verſ. vlt D. de iuſt.& iur.* Sed vt vocari quis poteſt ad varia, & varia occaſione, atque effectus varios Sic etiam citandi verbum, accomodatur varie pro variis, cauſa, occaſione, ſcopo, ſiue vocatione. Citatur enim teſtis, hoc eſt,

Digitized by Google

vocatur in ius, non quidem iuris experiundi cauſa, hoc eſt, vt ipſe ius experiatur: ſed teſtimonij dicendi cauſa, vt citatur *in* l. *teſtimonium*. D. *de teſtibus*. ſicut apud Liuium *lib*. 1. Senatores citat Rex ad ſe nō quidem iuris experiundi cauſa, vt in hac lege: ſed tantum vt ſeſe apud ipſum ſiſtant, coramque eo ad quidpiam reſpondeant, conuenit etiam huc illud Plauti *in Curculione ſcena quarta*, vbi verbum citandi vſurpat pro in ius vocare, ſub eis quidem verbis allegoricis, vbi tu es, qui me venerio libello citaſti &c.

l. In ius vocari 2.

Corraſius *lib*. 1. *miſcell. cap*. 10. 11. *&* 12. Ioan. Robert. *D. cap*. 1.

¶ Quod ad hanc vocem ſemouere, diuerſimode legitur, primo enim Ræuardus *libro* 1. *variar. cap*. 6. reponit ſemoueri, quod reprehendit Cuiacius *lib*. 13. *obſ. cap*. 29.

¶ In cauſa publica, Ingenioſe Ræuardus *lib*. 2. *varior. cap*. 15. reponit *in capitolium*. ſed ſequor Cuiacium dicto *cap*. 29. Ræuard, *protribun. cap*. 9. his adde Cuiacium *lib*. 21. *ob*. 9. Hotom. *lib*. 3. *obſ. ca*. 21

An incarceratus poſſit recommendari.

¶ An funeſti poſſint in ius vocari.

¶ An & quod conſul imperium habeat, Zaſius hic.

l. Quia ſemper. 5.

Mercerius *lib*. 2. *opinion. cap*. 18 Conſtat ex hac lege patres omnino eſſe incertos vt teſtatur Telemachus odyſſ. α. dicens nondum quiſpiam exploratum habet quis ſuus ſit pater, & ſanè ſoli patres ſunt quos nuptiæ demonſtrāt, vt ait hoc loco Paulus ſic Hotom. *Inſt. lib*. 1. *tit*. 9. *de pat. poteſt*.

l. Adoptiuum 8.

¶ An parentis nomine veniat adoptiuus, optimè *hic* D. *Go. hof* Franc. Hotom. *lib*. 2. *reſponſ. amic. cap*. 14.

§. Patronum. 1.

In ius vocari non poſſunt patroni, & hi qui habentur pro patronis. Nomine enim patroni continentur, quicunque habentur pro patronis. Patronus autem idem eſt, quod defenſor ſiue orator. Sed hic dicitur qui ex iuſta ſeruitute manumiſit. ¶ Tamen patronus quis eſſe poteſt, ſine effectu iuris patronatus l. *ſi quis tutor*. 3. *D. de iure patron*.

§. Sed etſi ad. 2.

Guerra in *Topic. Cicero. fol*. 70.

l. is quoque. 9.

In ius vocari non debet is, qui ex cauſa fideicommiſſi manumittit.

l. Sed ſi hac. 10.

An mora tollat ius patronatus, declarat hic *Bald. &* Z*aſius*. Franc. Hotom. *lib*. 8. *obſer. cap*. 12.

§. Patronum. 2.

Menoch. *De arbit. iud. caſ* 201.

Obreptionem. ¶ An vbi eſt obreptio, priuilegium ingenuitatis eſſe poſſit, anque ea reddat actum nullum, declarat hic Bald.

§. Sed ſi ius. 3.

Ius anulorum donare, quid eſſet apud antiquos, ſatis conſtat, ita vt exiſtimari poſſit, idem eſſe quod hodie equitum facere.

¶ Natalibus autem reſtituere hodie idem eſt, quod nobilitare. Hinc nobilitationem natalium reſtitutionem vocamus, & vice verſa.

§. Qui manumittitur. 3.

Vniuerſitas quid. ¶ An res vniuerſitatis ſint ſingulorum. ¶ An & quomodo ſeruus vniuerſitatis manumittendus. ¶ An & quomodo ſinguli vniuerſitatis teſtimonium, pro vel contra vniuerſitatem ferant ¶ An & quādo teſtimonium in re propria recipiatur. vide hic Zaſium.

¶ An priuilegium patriæ conceſſum, ſingulis dicatur prodeſſe, declarat hic Bald.

§. Liberos, Parentes. 5.

Liberi q. ¶ Deportatio quid. vide hic Zaſiū.

§. sed ſi per. 6.

Ioan. Robert *lib*. 3. *ſent. cap*. 9. Briſſonius *lib*. 1. *ſ. lect. cap*. 3.

An deportatus perdat honorem, & an banniti redintegrentur, in eorum bonis etiam venditis, cum à principe reſtituerentur, vide Bald. hic.

§ Liberos autem. 9.

Idem *extat in* l. *liberorum* 220 *D. de verb ſig*.

§. ſi liberta. 10.

An vaſſallus vaſſalli ſui, quis eſſe poſſit, vide hic Bald.

§. Prætor ait. 12.

Pudorem non ſuggillat. ¶ Quid eſſet pudorem ſuggillare, non intellexit Accurſius hic: quamuis verbum hoc ſæpiſſime in iure noſtro reperiatur. hinc fit vt quidā ſiggillare legendum eſſe putent. Verum ſuggillare propriè de facie dicitur. cum contuſa facies liuidis maculis dehoneſtata eſt, qua de re Plin. *lib*. 31. *cap*. 9. hinc metaphoricè pro iniuſta infamiæ nota ponitur. Plin. *libr*. 2. *cap*. 45. Tertul. *in Apologet*. ita vt ſuggillare idem ſit, quod pudorem & exiſtimationem lædere: vt ſuggillatio maieſtatis, *Liuius lib* 8.

¶ An & vbi cognitio cauſæ neceſſaria, declarat hic Zaſius.

§. Semper. 13

An

Digitized by Google

An magiſtratus fiſcum, ſine venia in ius vocare poſſit vide Gloſſam ſingularem *in l. bene à Zenone, in verbo iuſſione: C. de quadrien. praeſcript.* Rom. *ſing.* 10.

l. Quamuis. 11.

An & quotuplex ſit cauſæ cognitio. vide hic Zaſium.

l. Generaliter. 13.

In ius vocare non poſſumus, generaliter eas perſonas, quibus reuerentiam præſtare debemus, ſine iuſſu & mandato prætoris. vt exempli gratia, ſenibus exhibenda eſt reuerētia: nec eos igitur in ius vocare poſſumus.

¶ Quæ autem ſint perſonæ illæ, quæ in ius vocari non poſſint, vide hic Zaſium.

¶ Et an diſcipulus præceptorem in ius vocare poſſit, ibid.

l. Libertus. 14.

Quis dicatur actor, an exceptio compenſationis ſit mera defenſio An poſſit compenſare iurans non opponere, vide hic Bald.

l. Libertus. 15.

¶ An oblatio libelli, habeat vim citationis. vide hic Bald. & Spec. *in tit. de lit. conteſt. §. ſequitur, verſ. item dicunt quidam.*

l. Quæſitum. 16.

Libertus alieno nomine Patronum in ius vocare poteſt ſine venia, hoc eſt, ſine permiſſu prætoris, vt ait hæc lex. ¶ Cui obſtat. l. *ſi manumiſſ ei. C. de obſeq. patro præſt.* vbi dicitur quod patronum in ius vocare libertus, ſine venia non poteſt. Quo loco notanda etiam ſunt hæc, quod ſcilicet libertus aduerſus patronum litigare ſine atrocitate verborum tenetur, hoc eſt audaciam, ſiue atrocitaté in patronum exercere non debet. patronis enim debitum honorem præſtare debet libertus, *vt ait l. mater tua. 5. C. de oper. lib.*

¶ Obſtat præterea lex. 1. *C. ſi tutor vel curat* cuius hæc ſpecies, libertus erat tutor alicui⁹ pupilli, & habuit contutorem patronum ſuum, patronus male egit, fuit ſuſpectus, certe libertus non poteſt eum in ius vocare accuſando, vel famoſam actionem inſtituendo, licet ſit tutor pupilli, & alieno nomine agat: ſed aliis poſtulantibus, quæ vt ſoluenda ſint, ambigunt nonnulli. Accurſius enim frigidè admodum ſoluit, verùm dicemus libertum, actionem famoſam, ne alieno quidem nomine inſtituere poſſe, aduerſus patronũ: ſed alias actiones ciuiles, quæ non infamant patronum.

l. Eum pro quo. 17.

In hãc legem Loriottus *de pact. axiom.* 356.

¶ Quod quis apud acta, hoc eſt coram iudice, ſiue coram notario actorum & cauſæ, vt mauult Zaſius, promiſit, adimplere cogitur. Ratio autem eſt, quod promiſſio in iudicio facta, vim confeſſionis obtineat. Reſponſum autem hoc, ideo ſub hoc titulo collocatum fuit, quoniam qui in ius vocabatur non ſemper ibat, ſed cauebat *infra titulo in ius voc. vt caut.* Docet igitur quomodo agatur cum eo qui cauit nomine in iudicio vocati, vide Lorior. *d. loco.*

¶ An in criminalibus quis ſit, fideiuſſoribus committendus, declarat Bald. hic, qua de re vide Alex. *conſ.* 179.

¶ Vid. Aret. *Inſt. de inutil. ſtip. §. alteri in glo. 1. in prin.* Vid. etiam Soc. *in l. 1. D. ſi quis in ius vocat. non iner. nu.* 14. *char.* 38.

l. Plerique 18.

Ioan. Robert. *d. li. 3. c. 1.* Tiraq. *de retrac. lign. gl. 3. nu.* 8. Cæpola *ad l. qui neque, alias ſolutũ, D. de verb. ſign.* vt per Bald. in *addit. ad Spec. in tit. de cit. in 2. col. verſ. an nunciue.* per Hipp. de Marſil. *in ſuo ſing* 248. *in dicto mulieri* per Iaſ. *in l. ſtipulationes. poſt Bald.* quem alleg. in vlt. col. *D. de verb. oblig.*

Nemo inuitus poteſt extrahi de domo ſua: quod limita, ſi eſſet ſuſpectus de fuga, vt per Iaſ. *ad l. vinũ nu. 3. D. ſi cer. pet.* qđ ampliat etiã ad eccleſiam. de quo vide etiã ibi per Doct. adde Cæpol. *cautel.* 51. Hippol. *not.* 189. Mod. Ancon. *in tract. de mer. at. in tit. de noui 2. part. nu.* 5. Rim. *Inſt. per quas perſ. §. item nobis. nu.* 30. Dec. *ad l. nemo de domo ſua D. de reg. iu.* Ferra. *cau.* 21. latiſſimè per Phil. Port. *in ſuis conclu. & reg. lib. 3. concl.* 20. vbi ponit ampliat. 14. & 18 limitat Marſ *ſing.* 189 Petr. Duen. *reg.* 288. Chaſſan. *in conſuet. Burg. tit. des iuſtices, Rubr.* 1. Ratio autẽ huius legis eſt, quoniã domus tutiſſimũ cuiq. refugiũ, ac receptaculum: præterea vim inferre videtur, qui aliquẽ de domo ſua in ius vocat, iniuriarũ etenim tenetur, qui inuitum ex ſua domo extrahit, vt notat Mynſing. 4. *obſ.* 69. verũ citari quidẽ, in domo poteſt: ſed non inde extrahi: citari, inquã, verbaliter nõ autẽ realiter. q; ſi quis in agro vinea, vel in itinere reperiatur, certè poterit in ius vocari, nõ ſolũ verbaliter ſed etiã realiter. ¶ An inquilinus capi poſſit in domo cõducta. Et an capi poſſit, quis in domo affinis, ipſo affine inuito & prohibito ¶ An poſſit quis citari in hoſpitio & in eo capi ¶ An mulier pro cauſa criminali, poſſit extrahi de domo, vide hic Bar ¶ An quis poſſit in eccleſia citari, aut in palatio dominorũ an & quo caſu debitor extrahi poſſit de domo ſua, pro debito pecuniario, declarat hic Bal. in vtraq. lectura. ¶ Intelligi debet in caſu dubio, vt procedat, quãdo quis extraheretur ex cauſa odioſa, nõ ſi ex cauſa fauorabili. Marc. Mant. *ſing.* 118. *num. 2. fol* 857. ¶. De domo cum loquitur, an habeat locum in naui. 79. *num.* 88. Tiraq. de retractu.

Digitized by Google

l. Sed etiam. 20.

Vide Cuiacium *lib. 2. obſ. cap.* 38.

l. Sed etſi. 21.

Ad faciliorem huius legis intellectum conſule Robert. *d.* *ap.* 1. Cuiacium *libr. 7. obſ. cap.* 15. Requard. *pro tribun. cap.* 3. Mynſing. 4. *obſ.* 69. *prima parte.*

¶Aduerſari videtur, hęc lex legi, plerique. cum ait, è domo in ius vocari poſſe. & contrarium afferat lex plerique: Sed hæc lex intelligenda eſt, ſi ex publico conſpicitur, vel ſi præſtet aditum.

¶An materfamilias in ius vocari poſſit, declarat hic Accurſ. *& facit l. 1. Cod. ne offi. diuerſ. iud.*

l. Neque impuberes. 22.

¶Impuberes (qui conſtitutus eſt in patris poteſtate) citari non poteſt.

¶ Citari etiam non poſſunt impuberes, puellæ, filiæfamilias etiam cum venia, ſed ſi puellæ ſui iuris impuberes ſint, citari quidem poſſunt.

l. Si ſiue. 25.

Vide Gloſſam in can. qui contra 23. c. 24. q. 1. & in fine eiuſdem Gloſſæ.

Titul. 5. Si quis in ius vocatus non ierit. Siue quis eũ vocauerit, quem ex edicto non debuerit.

Omnia verba quæ vulgo in hac Rubrica ſequuntur, præcedenti Rubricæ addi debuiſſe contendit Cuiacius *in paratitlis pagina* 16. vt vocatio in ius conſtet vi & authoritate, prodita ſunt à prætoribus edicta, quibus ſub comminatione mulctę neceſſitas parendi vocato imponitur, hic autem proponitur edictum.

l. Si quis in. 1.

Loquitur hæc lex de fideiuſſore, & in ſumma vult eum nõ videri fideiuſſorem dediſſe, qui eũ dedit qui fori priuilegio tutus ſit, niſi ei renunciauerit.

Specialiter renunciauerit. ¶ Specialiter quis priuilegio ſuo renũtiare poteſt, specialiter inquam: generalis enim renũciatio nõ valet: *vt l. vlt. Cod. quando mul. tutel. offic. fung. poteſt.* Gloſſ. *in l. 4. §. quæſitum. de cautionib.* Ferrarien. *in forma contra plures reos debendi. 39. in verbis aliiſq. omnibus legibus* Maſuerus *titu. de oblib. & renunt. num.* 20.

¶An priuilegij renunciatio, faciat idoneũ eum qui alias non eſſet, an priuilegio ipſo facto renunciare poſſit, vide hic Bald.

l. Ex quacunque. 2.

Pro intellectu huius legis vide Benedict. Capram *in reg. concl.* 9. Petrum de bella Pertica, Anton. Gaillum 1. *obſ.* 48.

Citatus in termino debet comparere: alias mulctabitur, niſi ex cauſa excuſetur, vel non interfuerit actoris ipſum in termino comparere. adde huic materiæ, ſi aduerſarius opponat, quod iudex non eſt competens ex eo, quod res de qua agitur, non eſt ibi ſita, an iudex de eo prius cognoſcere debeat, quàm de principali, Tiraquell. *de retract.* §. 8. *gloſſ. 5. numero* 17.

¶ Item an iudex poſſit pronuntiare procedẽdum in cauſa reſeruata cognitione exceptionis, ſi in ea tractetur de incompetentia iudicis, quod non, vide per Grammat. *decıſ. 65. col. pen.* vbi.

¶ Si vnus fuit citatus ab vno iudice, alter non citat, an debeat comparere. etiam ſub ſecundo, & ſi non compareat, ſit contumax, vide Innoc. *in cap. cum para. i. ex. de app.* Guid. pap. *q.* 276.

¶An appellari poſſit à ſententia, qua quis pronuntiauit ſe eſſe iudicem, vel non eſſe, vide hic Bart.

Clericus qui exiſtimatur laicus citatus comparere debet. Dec. *conſilio* 241. *numero* 2. *&* 3.

§. Si quis. 1.

Si vocatus in ius non venerit, punitur, niſi ſit ruſticus: Nam ruſtico pœna remittitur.

¶Citatus etiam die feriato, impune etiam poteſt non comparere, quoniam citari ad diem feriatum nõ poſſumus, niſi de ea re agatur, quæ, die etiam feriato expediri ſolet.

¶An ruſticitati parcendum ſit, vide Menoch. 2. *de arbit. iud.* 199.

¶An & quis videatur mulctandus, declarat hic Gothofred. & quot requirantur, ac neceſſaria ſint, vt quis poſſit mulctari, vide hic Bartol.

l. Cum quis. 3.

¶ In obligatione facti poſt moram ſuccedit obligatio & actio, ad id quod intereſt.

¶An obligatio ad intereſſe ſuccedat, in promiſſionib⁹ facti, ſiue pœna nõ inſeratur, vide hic Bald.

Tit. 6. In ius vocati, aut eant, aut ſatis vel cautum dent.

In hunc titulum, vide Cuiaciũ *lib. 7. obſ. cap. 16. & lib. 10. cap.* 10.

Satiſdare iudicio ſiſti, quid ſit, optime declarat Cuiacius in paratitlis.

¶Satiſdare, & cautum dare, quid ſit, dilucidè explicat Bart. hic.

¶Hodie

Digitized by Google

¶ Hodie autem neceſſarium eſt, vt vocatus in ius perſonaliter cōpareat, olim enim hoc non erat neceſſarium, nā mittebant alios quoſdam qui ſatiſdabant ſiſtere.

l. Edicto. 1.

Ad hanc legem ſcripſit Corraſius *libro 4. miſcel. cap. 10.*

Fideiuſſor iudicio ſiſti, locuplex eſſe debet cōſiderata rei qualitate.

¶ An & qualis fideiuſſor eſſe debeat, declarat hic Bald.

l. Item pro. 2.

Patronum pro liberto fideiubere poſſe conſtat, ex hac lege, & econtra libertum pro patrono.

l. Quoniam. 3.

¶ Fideiuſſor pro locuplete, in neceſſariis perſonis accipitur.

l. Qui duos. 4.

Aulus Gellius *lib. 2. cap 14.* adde textum *in cap. deſleat procurator. cum Gloſſ. de regulis iuris. ex.*

Ex promiſſione non videtur eos ſtetiſſe.

¶ Siſtiſſe legendum eſſe quidam exiſtimāt authoritate Gellij, ſupra dicto loco, quamuis apud Ciceronem pro Quintio ſteriſſe, vbique legatur, Plaut in Curculio. *act. 1. ſcan. vlt.*

Tit. 7. Ne quis eum qui in ius voc. vi exim.

¶ An & quis dicatur eximere, optimè declarat hic Vreſemb. quem conſule.

¶ De pœna eximentis, ſecundum qualitatem perſonarum, vide Alexand. *conſilio 35. in 2. volum.*

An pœna hoc edicto locum habeat, quando quis vocatur in ius per delegatum, *vide Bar. in cap. 1. ex. de off. deleg.*

Quod eximens non teneatur creditori ſoluere, id quod exemptus debebat, vt ſi pro eo fideiuſiſſet, *vide Capol. conſ. 9.*

l. Hoc edictum. 1.

Boſſius *tit. de captur. num. 8.*

¶ Huius edicti quæ ſit ratio, maximę ex initio huius legis conſtat. propoſuit enim prætor edictum hoc eſt vt vnius pœna, metus eſſet multorum. hoc eſt, vt compeſceret eos qui in ius vocatos, vi eximerent.

¶ De hoc edicto, vide quæ dicat Roma. *conſ. 320.*

¶ An teneātur domini & ſeruorum, & familiarium delictis.

¶ An & quot modis citatio conſideretur, vide hic Bald.

¶ Quot & qui ſint caſus quibus non licet quem trahere in ius, enumerantur hic à Bar. *num. 2.* qua de re vide Alex *in l. fin. C. de in ius voc.* Cæpol. *conſ. 69.*

§. Ofilius putat. 2.

Ofilius exiſtimat hic eum hoc edicto non teneri, qui non dolo aliquem eximit, Ofilij autem ratio eſt: quoniam ſi deliquit qui vocat, non deliquit qui eximit. in pari etenim delicto potior eſt cauſa defendentis.

l. Nam cum. 2.

Deteriore tamen loco. Delictum vbi eſt ex parte vtriuſque actoris ſcilicet & rei deterior eſt conditio petentis. Sed quod ad textum attinet notandum eſt eum non videri, vi eximi cui ſit ius ibi non conueniri.

¶ Repetit 5. *fol. 37. nu. 145.*

l. Quod ſi ſeruum. 3.

Edictum propoſitum in hac Rubrica ceſſat, quando quis ſeruum exiſtimet in ius vocatum. ratio eſt, quoniam perſona non eſt quę in ius vocari potuerit.

Repetit. 1. *fol. 30. num. 31.*

l. Sed eximendi. 4.

Quid differāt inter ſe eximere, & eripere, ſatis ex hac lege colligere licet. Differūt enim vt genus, & ſpecies. quoniam, Eximendi verbum generale eſt, vt ſignificet quoquomodo auferre, vt puta ſi quis non rapuerit quem: ſed moram fecerit quominus in ius veniret, vt actionis dies exſtaret, vel res tēpore amitteretur, is exemiſſe videtur, at eripere eſt de manibus auferre per raptum.

¶ Præterea is dicitur aliquem eripere qui in itinere aliquem rapit, quemadmodum rapere is dicitur mulierem qui eam de itinere trahit. Eximere autē ſæpiſſime in iure vſurpatur: *vt in l. ſed & ſi D. ex quib. cau. maior.* vbi iudex actionem eximere dicitur, cum per dilationem eius effectum eſt, vt iam agi lege non poſſit, & actio exempta cum iam deſiit agi poſſe. ſic etiam dicimus, Diem eximere, & eximere crimini, hoc eſt eximere ex reis, & abolere delationem, aut crimen impactum.

§. Item ſi quis. 1.

Hoc edicto non tenetur is qui per calumniam in ius vocatum exemerit: hoc eſt eximens habentem priuilegium ſpeciale ne vocetur, non tenetur hoc edicto.

§. Prætor ait. 2.

Eximi quis poteſt ſine dolo malo: veluti cum iuſta cauſa eſt exemptionis.

l. Si per alium. 5.

Hoc edicto tenetur, ſiue per ſe, ſiue per alium quis in ius vocatur exemerit, quaſi diceret æque tenetur is qui mandat fieri ac-

Digitized by Google

ipſe faciens, vt optimè notat hic Bart.

§. In eum. 1.

An & qualiter rei æſtimatio fiat, declarat hic Bart.

¶ An ſolutio eximentis liberet reum principalem. vide hic Bald.

§. Docere. 2.

Vt condemnatio ſequi poſſit. probationes neceſſariò concludere debent.

¶ In hunc autem. §. vide Alex. *conſ. 94. in 4. volum.*

¶ An negatiua probata ſit ex eo quod contrarium probatum non ſit, vide Bal. *conſ. 263.*

Verba ſunt. ¶ Ex hoc loco notanda eſt regula, verba cum effectu accipienda eſſe. cui congruit. l. 1. §. 1. D. *quod quiſque iur.*

§. Hoc iudicium. 3.

Pœna præſtita ab vno, non liberat alium: quia totum eſt pœna tam ex parte rei quàm actoris, non idem tamen eſt, in edicto de eo per quem factum erit: quoniam ſi vnus ibi præſtiterit, cæteri liberantur.

l. Is qui. 6.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. in l. *quoties, D. ſi fam. furt. fec. dicat.*

Tit. 8. Qui ſatiſdare cogantur, vel iuratò promittant, vel ſuæ promiſſioni committantur.

In hunc tit. Prateius *lib. 1. Catapodiſmatum.*

¶ An in caſu in quo quis tenetur ſatiſdare, ſi ſit euidentiſſime idoneus, releuetur ab onere ſatiſdandi, vide Bart. & Alex. *in addi.* l. *quicunque. C. de fund. patrim. lib.* 11. faciunt quę ſcripſit Bart. *in* l. *ſciendum. in prin. infra eod.* & vide Aret. in l. *ſi quis ſtipulatus.* §. 1. *de verb. obliga.* vbi etiam ponit, quod ſi aliquis eſſet, non ſoluendo facultatibus, tamen ſoleret eſſe obſeruator fidei, & promiſſorum, an eſſet idoneus, vt per eum.

l. ſatiſdatio. 1.

Idem eſt ſatiſdatio, quod ſatisfactio. Nam ſatisfacere dicimur, ei cuius deſiderium implemus, ita ſatiſdare dicimur aduerſario noſtro quum pro eo, quod à nobis petiit, ita cauit, vt eum hoc nomine ſecurum faciamus, datis fideiuſſoribus, ita vt hinc neceſſario quis inferre poſſit, ſatiſdationes requirere fideiuſſores.

¶. An liberetur promittens ſatiſdationes ſub pœna, dando fideiuſſorem, & an ſecuritatis verbum intelligatur, datis fideiuſſoribus, declara vt per Bal. hic.

l. Fideiuſſor. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Aulum Gellium *lib 30. cap 5.*

¶ Qualis debeat eſſe fideiuſſor iudicio ſiſti, ſatis ex initio huius legis conſtat, debet enim eſſe locuples, non ſolum in facultatibus, ſed & inconueniendi facilitate. ¶ Qualiter autem intelligatur hęc conueniendi facilitas, optimè demonſtrat hic Bald.

§. Si quis his. 2.

Satiſdatio iudicio ſiſti duobus caſibus non valet. Primo ſi præſtita fuerit ei qui in iudicio eſſe non poteſt: Secundo ſi ab eo qui non poteſt ſe obligare: & ita ſatiſdatio non tenet, vbi non tenet iudicium. ¶ An autem filiusfamilias, ſine conſenſu patris poſſit eſſe fideiuſſor contractus, & fideiuſſor iudicij, hoc pulchrè à Bald. hic declaratur.

§. Prętor ait. 2.

Corraſius *lib. 5. miſcell. capite* 10. *& libro* 2. *capite* 2. Cuiac. *lib. 7. obſ. capite* 11. & Loriottus *de eo quod intereſt. axiom.* 10.

¶ An qualiſcunque fideiuſſor datus, inter coniunctos valeat, dic & docet Bald. hic.

§. Quod ait. 3.

Nunc hic ordine explicantur. Verb. edicti: & primum hæc verba Liberoſve ſuos. Quæ vt intelligi debeant, vide hic textum.

Et filius fideiuſſor. ¶ Filius fideiuſſor, pro patre eſſe poteſt, etiamſi in alterius poteſtate ſit: vt puta ſi filius accuſatus ſit, filius fideiubere pro eo poteſt, eſtque fideiuſſor idoneus, vt notat hic Bald. & poſt eum Raphael Cumanus.

§. In fideiuſſorem. 5.

Pro intellectu huius §. Conſule Loriottũ *de eo quod intereſt axiom.* 10. Corraſium *lib. 2. miſcell. cap. 2.* hoc autem vult hic §. quod fideiuſſor iudicio ſiſti teneatur, ad verum intereſſe, niſi incertam quantitatē interceſſerit.

¶ An fideiuſſor iudicio ſiſti propriè ſit fideiuſſor, declara vt per Bar. hic.

l. ſiue in duplum. 3.

Fideiuſſor iudicis ad quid teneatur, declarat hic Bald.

l. ſi deceſſerit. 4.

Loriottus *de morte axiom. 9.* Cuiacius 19. *obſ.* 19. Huius legis talis poteſt effingi ſpecies, Fideiuſſit quis pro aliquo, vt eum ſiſteret, is autem moritur, & tunc præcipit iudex, vt eũ exhibeat. Sanè tale præceptum non valet, nec tenetur is, ſi non exhibuerit, non enim reus principalis liberat fideiuſſorem à neceſſitate ſiſtendi: vide Socin. *reg.* 131.

Ex hoc loco colligere facilè eſt, quomodo æquiparentur inter ſe mors naturalis, & ciuilis, qua de re facit l. 1. §. *pen. D. de bon. poſſeſſ. cont.*

Digitized by Google

*cont.tab.*Bald.*in Auth.ſi qua mulier.C.de epiſc. & cler.can.placuit.16.§.1.in gl.*& Bald.hic.

¶ An & quo tempore debitor incipiat eſſe in mora, an & quo modo obligatio pœnalis tollatur, declarat hic Bald. An appellatione mortis veniat ciuilis, vide Oldrad. *conſ.*274. Per.de Anchar.*conſ.*347.

ſ.Si vero.5.

Hæc lex idem repetit quod ſuperior: verum addit quod fideiuſſor quantitatis non liberatur reo ciuiliter, vel naturaliter mortuo.

Pro condemnato. Bartolus ait, quoſdam legere, non pro condemnato.

¶ An ſententia lata contra reum liberet fideiuſſorem, An fideiuſſio iudicio ſiſti præſtetur ante litem conteſtatam. An fideiuſſorem dare poſsit condemnatus de capitali crimine, An confiſcatio criminalis tollat naturales obligationes, vide hic Bald. ¶ An fideiuſſor iudicio ſiſti liberetur bannito vel deportato reo.

§.Qui pro.1.

In hunc locum Ioan. Robert. *libr.3.recept. ſent.cap.1.*

Hoc vult hic §. quod ſcilicet actione iniuriarum teneatur, is qui recuſat idoneum accipere fideiuſſorem.

Euidentiſſime. ¶Ex hoc loco conſtat quod probatione ea non indigent, quæ notoria ſunt: qua de re vide Corſet. *in ſing.notorium.* paria autem ſint notorium & ſententia iudicis qua de re Bald.hic.

Non quælibet iniuria. ¶Id eſt non parua, non vulgaris.qua de re Ant. Auguſt. *lib.2.emend.cap.1.*

¶An & cui incumbat onus probandi, vel ei qui dicit aliquem eſſe diuitem, vel ei qui negat eſſe pauperem. ¶ An & quomodo paupertas, probari poſſit, dilucide ſatis explicat hic Bart.

l.Quotiens.6.

Satiſdatio non valet ſi non ſit idoneus, vt puta ſi quis fœminam in fideiuſſorem dederit, paria ſunt non fieri, & malefieri, & ita qui vitioſe ſatiſdat, ſatiſdare non videtur.

An & quo caſu filiusfamilias æquiparetur ſeruo, declarat hic Bald.

l.Si fideiuſſor.7.

Sumpta eſt hæc lex ex tit. de petit.hæred. vbi de ſatiſdatione agitur, & fideiuſſione.

Fideiuſſor iudicio ſiſti, idoneus non eſt qui habet fori præſcriptionem, & exempli gratia, quidam clericus pro fideiuſſore datus fuit, ſanè non tenetur dominus eum recipere, quòd ſi non poſſit alio modò ſatiſdare, denuntiare poterit illi fideiuſſori, vt ſi fortè accipiatur, non poſſit vti fori præſcriptione, renuntiare etenim licet priuilegio fori.

§.Si neceſſaria.1.

Fauetur ei qui eſt in neceſſitate, ſi quis ſe in eam non poſuerit. ex hoc autem loco notatur differentia, inter ſatiſdationem voluntariam, neceſſariam, & iudicialem.

An & quæ dicatur neceſſaria ſatiſdatio, vide Franc. *conſ.*57. & quod magis ſuccurratur de qui in neceſſitate poſitus eſt, vide Iaſon.*in repet.l.admonendi.D.de iureiur.*

§.Si ſatiſdatum.2.

Ioan.Robert.*d.cap.21.lib.3.*Menoch.*de arb. iud.lib 2.cap.87.*

In materia ſequeſtri vltra Barto.hic adde, quod ſequeſtratio regulariter prohibita eſt, & ſi fiat ſine cauſæ cognitione, & partis citatione eſt ipſo iure nulla, vide Dec.*conſ.366.* pro declaratione adde quod ſequeſtrum præſtita cautione reuocatur Barto.hic.fallentias vide per Felin.*ad cap.examinata.de iudic.*

Res de qua litigatur ſequeſtrari poteſt, quoties perſona ſuſpecta eſt: præterea tollitur ſequeſtrum dato fideiuſſore vel etiam lite finita: An quot, & quæ faciunt aliquem ſuſpectum, vide hic Bart.

¶In ſequeſtro, quid permitti debeat: An ſequeſtrum factum in prima cauſa duret, in cauſa appellationis: An ſequeſtrum factum ex mora rei reuocetur ex mora actoris: An ſequeſter fructus vendere poſſit, vide Bald.

l.De die.8.

Actori potius quàm reo fauemus in his quæ pertinent ad litis ordinationem, & aduerſus hanc regulam communem, vide quæ ſcripſit Iaſ.ad *l.exigendi.C.de procurat.*Repeti. *l.6.fol.467.num.93.& 127.*

¶Iudex vtrum poſſit moderari dilationes, vide quæ habentur per Felin. *in c perſonas.de appell.* An iudex poſſit breuiorem terminum præſcriptionis aſſignare, An & cui in iudicio magis fauendum ſit, an actori, an reo, declarat hic Bald.

Moderato ſpatio de hoc à iudice reſtituẽdo.

In hunc locũ, vide Cuia.*lib 22.obſ.cap.26.*

§.Qui mulierem 1.

Anton. Queſada *lib.1.quæſt.iur.cap.34.*

¶ Fideiuſſores idonei non ſunt mulier, & miles, niſi in rem ſuam, quibus adiungi poteſt minor, & clericus præter hic dicta ab Accur. vide Romanum *ſing.121.*

Niſi hæ perſonæ in rem. ¶ Minor habens curatorẽ, poteſt ſine eo ſe obligare fideiubẽdo pro ſuo ꝓcuratore, Ang.Fulg. & Paul.de Caſt.hic, & ſequitur Ludouic.Rom.hic, & Iaſ.

Digitized by Google

Ad verſ. Quidam. ¶An ſententia lata contra maritum ſuper re dotali noceat vxori necne: vide hic Bald.

§. Si ſeruus. 2.

Cuiacius *lib. 14. obſ. cap. 39.* ¶Fideiuſſor idoneus non eſt ſeruus, ideo debet de nouo cauere, quod & in minore, & muliere etiam locum habet. minor etenim, & mulier æquiparantur inter ſe in iudiciis, & par fauor impenditur iis, l. *vlt.* C. *de iur. & fact. ignor.*

§. Si fideiuſſor. 3.

Si fideiuſſoris datio euaneſcit, de nouo cauendum eſt, quaſi diceret ſi ſtipulatio confuſa ſit ex accidenti, à capite renouari debet.

§. Tutor. 4.

Satiſdationes neceſſariæ dicuntur, quæ ex neceſſitate præſtantur, vt rem pupilli ſaluã fore, de reſtituenda proprietate finito vſufructu, de reſtituendis legatis hæredi cuicta hereditate, aut eo quod amplius quam per legem Falcidiam liceat acceptum erit. de legato poſt diei, & conditionis euentum legatariis præſtando.

¶An remitti quis poſſit ad eum locum ad quem ſemel declinauit, declarat hic Bald.

Ad verſi. planè. Circa hunc verſiculum vide ſingularem ponderationem Alexan. *in l. ſi finita, §. Iulianus. D. de dam. inf.*

§. Iubetur. 6.

¶Hoc §. ponitur forma qua iurare de calumnia debet, qui petit remiſſionẽ in municipiũ.

¶An & quomodo periurium facilè committatur, vide hic Bald.

§. Hoc autem. 7.

Culpa facit perdere beneficium reuocandi in municipium.

l. Arbitro. 9.

De vero ſenſu iſtius legis, vide Iaſon. *in l. nemo poteſt. de leg. 1. in lect. 2. numer. 67. folio* 90.

¶In hanc legem ſcripſit Ioann. Vandus. *li. 1. quæſt. iur. ca.* 14. Notabilis ſanè hæc lex, quę diuerſimodè ligitur pro diuerſitate lectionum, quæ hic citantur à Bart. in ſumma vult hæc lex, quod appellari poſſit à ſententia de legati vel reprobantis fideiuſſorem: appellari autem à ſententia arbitri, non poſſit: Imò poteſt, verum non poteſt niſi certis caſibus, Viui. 2. *comm. concluſ.* 8. poteſt tamen iudicis officium implorari aduerſus iniquam arbitri ſentẽtiam: ſed & doli exceptio opponi. l. *non diſtinguemus, §. cum quidam. infra de arbit.* Speculat. *titulo de comprom. in verbo liceret appellare:* Alij putant appellari poſſe à ſententia arbitri neceſſitate legis, vel ſtatuto electi à iudice, vel parte: non ab eo qui electus eſt voluntate partium. Mynſig. 4. *obſ.* 69. Lanfr. *in prax. cap. 3. numero* 209.

¶An pendente appellatione ab interlocutoria, poſſit procedi in principali negotio, An appellatio ab interlocutoria poſſit iuſtificari ex noua allegatione, vel probatione, vide hic Bald.

l. Si ab arbitro. 10.

Fideiuſſor vide idoneus ſi ab arbitro fuerit approbatus. Hæc autem lex pertinet ad ſtipulationes prætorias, quæ ſatiſdationem exigunt. Satiſdatio eſt datio fideiuſſorum: quotiens autem à promiſſore ſtipulatori offeruntur fideiuſſores, plerumque non ſolet eos niſi probatos ſtipulator accipere, & probatos quidem ab arbitro in eam rem, à prætore dato qui veluti quidam in ea re ſpecialis iudex eſſe videtur, cum & ab eo ſi iniquum eius arbitrium eſſe dicatur, appellari poſſit tanquam à iudice. l. *vlt. qui & à quibus appell.* vel vt quibuſdam videtur, ſine appellatione, arbitrium eius prætor qui eum dedit, corrigere poteſt, ſi ad eum huiuſce vel querela deferatur appellatione vel querela opus eſt: alioquin ab eo probati fideiuſſores pro idoneis, pro aſſiduis, & locupletibus habentur, vt initio huius legis declarat Paulus.

§. Qui ex cauſa. 1.

Fideiuſſor videtur etiam idoneus, ſi ſponte à parte fuerit acceptus, niſi inopia ſuperuenerit, habet enim, quod ſibi imputet, l. 1. *§. illud ſciendum.* D. *de ſeparat.*

l. Iulianus ait. 11.

Hæc lex ſatis eſt in ſe difficilis. hoc autem in ſumma vult, quod ſatiſdationem non perimat mutatio contingens ex parte actoris.

¶An & quomodo ſatiſdatio firmetur. Quomodo procurator efficiatur dominus inſtantiæ abſque mandato. An primæ cauſæ ſtipulatio porrigatur ad cauſam appellationis, declara vt per Bald. hic.

l. Inter omnes. 12.

Ad huius legis intellectum facit quod notat Menoch. *de recuper. poſſ. remed. 9. numer.* 255. cauetur indiſtinctè pro debito ſub conditione ex vltima voluntate: alias non, niſi cauſa cognita.

Conditione poſſidentem hęreditatem. Ex hoc loco notandum eſt quod hęreditatem inuadens pendente conditione, non perdit ius ſuum, conditione adueniente, licet occupauerit propria authoritate.

¶An pro relictis in vltima voluntate ante diem, vel conditionem, indiſtinctè debeat præſtari cautio, notat hic Bart.

l. Sed & ſi plures. 13.

Singu-

Digitized by Google

Singulis cauendũ eſt, etiamſi plures ſubſtituti fuerint vt *l.3. D. vt lega. ſeruand. cau.* Hęc autem lex pertinet ſpecialiter ad ſtipulationẽ prætoriam, quam hęres inſtitutus ſub cõditione, qui interim conditione pendente agnouit bonorũ poſſeſſionẽ ſecundum tabulas, vt poteſt *l.5. & 6. D. de bon. poſſ. ſec. tab.* ſubſtituto præſtat de hæreditate non deminuẽda: & cõmittitur hæc ſtipulatio ſi hæres inſtitutus deficiente cõditione inſtitutionis inueniatur aliquid in ea hæreditate feciſſe deterius, & tunc bonorũ poſſeſſio ei pręmature, vt videtur à prętore data ſiue re cõſtituitur, ſiue effectu, ſiue ad irritum recidit. *l. 12. h. t.*

l. Filiusfamilias. 14.

In hanc legem Ioann. Robert. *d. ca. 21.* Loriott. *de conſang. axiom. 41.*

¶ Si filius patrẽ deffendat, vice verſa pater filiũ vterq. tenetur ſatiſdere iudicatũ ſolui.

l. ſciendum. 15.

Ad eius limitationem vide gloſ. *in prin. ſolu. matr.* quam ponderat ibi Bar. *in vlt. coll. poſt pr.* & Socin. 55. Cogita ſi ad id, quod allegat glo. *huius l. pen.* poſſet etiam allegari *gl. §. cum autem. in verbo, tetigit. Inſtit. de hæreditatib. quæ ab inteſtato defer. repet. 5. fol. 350. nu. 15. 6. n. 23. pag. 342. & fol. 343.* Suares *conſiliorum.*

Ad faciliorẽ huius legis intellectum, vide Ræuardum *a l leg. 12. tab. pag. 18.* Robert. *d. ca. 21.* Immobilia poſſidens nõ tenetur ſatiſdare iudicio ſiſti: ſecus autẽ eſt ſi non poſſideat hanc autem regulam limita, vt per Alexand. *in l. qui bona. §. ſi quis. D. de dam. infect.* quod etiam hoc non procedat in illuſtribus. Vide *l. quotiens*, & ibi Bart. *C. de dignit. lib. 12.*

¶ An poſſeſſor modicorum immobilium ſatiſdet vti mobilium poſſeſſor, vide Curtiũ *tract. de ſequeſtratio. c. 2. num. 36. & ſeq.*

De fideiuſſione iudicio ſiſti, de qua loquitur hęc lex, vt & de fideiuſſione iudicatũ ſolui. qualiter quis teneatur eam præſtare, ſiue conueniatur proprio nomine, ſiue pro alio intercedat. vide Alex. *in conſ. 160. vol. 5.*

¶ An idoneus ſit fideiuſſor qui non poſſidet, declara vt per Bar. hic. An poſſeſſio patris proſit filio. An & quis dicatur immobilium poſſeſſor. vide hic Bal.

§. Poſſeſſor autem. 1.

Ad hanc legem refert Molineum *ad conſuet. Pariſienſ. tit. 2. in rub. num. 28.* Quoniam autem initio legis de poſſeſſore immobiliũ locutus eſt Iureconſultus, ideò hoc. §. declarat quis dicatur poſſeſſor, quo ad euitandam ſatiſdationem.

§. Creditor. 2.

Poſſeſſor verus nõ eſt creditor qui pignus accepit, quamuis poſſeſſionem habeat, aut ſibi traditã, aut precario debitori conceſſam quaſi diceret creditor nõ habet poſſeſſionẽ, rei ſibi pignoratæ, etiam ſi eam conceſſerit præcario ſuo debitori, pręterea creditor pignus poſſidere dicitur, quo ad quædã, contra etiam ad quædam non poſſidet, quorundam opinione poſſidet quidem, Zaſius *2. reſp. 38.*

§. ſi fundus. 3.

Poſſeſſores intelliguntur vxor & maritus, ſi fundus in dotem datus ſit, propter poſſeſſionem eius fundi: ita vt ſatiſdare non cogantur, rem enim dotalem maritus & vxor ſimul poſſidere dicuntur, & notant plerique in *l. in ſuis. 11. D. de lib. & poſthum.*

§. Diuerſa cauſa. 4.

Aliud eſt in eo qui fundi petitionem perſonalem habet, tunc enim duo non poſſidẽt: *vt §. ſuperiori.* ſed vnus tantum.

§. Tutores. 5.

Si tutor nomine pupilli conueniatur, excuſatur à ſatiſdatione ſi poſsidet fundum ipſe tutor, vel pupillus.

¶ An ſi tutor cõueniatur nomine proprio, poſſeſsio pupilli ſufficiat, declara vt per Bar. *in l. 1. § imperator. D. de oper. nou. nunt. l. poſt mortem. D. quando ex fact. tutor. l. procuratore. qui ſſ. de procur.* Inno *in c. quod quibuſdam. de fideiuſ.*

§. ſi fundum. 6.

In hanc legem Anto. Queſada *lib. 1. quæſt. iur. cap. 14.*

Poſſeſſorem ab onere ſatiſdandi releuat, poſſeſsio, res quæ eſt in controuerſia, & hoc quantũ ad aliũ qui de ea re cõtrouerſiã non facit, ſecus autẽ in eo qui cõtrouerſiã facit.

§. Poſſeſſor autem. 7.

Vt quis poſsideat immobilia, inſpicitur tẽpus cautionis præſtandæ, non autem tempus præcedens, aut ſequens.

l. Qui iurato. 16.

Couarruuias *ad c. quamuis. parte 1. §. 3. n. 10. de pact. in 6.*

¶ Peieraſſe nõ videtur, qui iurato promiſit iudicatum ſolui: ſi ex cõceſſa cauſa hoc deſeruerit: in omni etenim iuramento intelligitur excepta authoritas legis, & ſuperioris, vt facit *l. fin. in princ. D. ad municip.* qualiter autẽ conſideranda ſit authoritas ſuperioris, vide latè, & pulchrè Alex. *in conſ. 24.*

¶ An periurus repellatur iuramento honoris, & oneris, à beneficio, teſtimonio, & an admittatur ad agendum pro eccleſia ſua, declara vt per Bald. hîc.

Tit. 9. Si ex noxali cauſa agatur, quemadmodum caueatur.

Ad faciliorẽ totius tituli intellectũ, ſcien-

Digitized by Google

dum eſt, quid ſit noxalis actio: dicitur autem quoties ſeruus noxiam, id eſt damnum dat, qui etiam propterea, quod noxiam committit, noxia appellatur, vt paſſim toto titulo videbimus.

l. ſi quis eum. 1.

Hac tota l. inf. proponitur edictum, & poſtea explicantur eius verba ordine.

§. In eadem. 1.

¶ Quid ſit in eadem cauſa ſiſtere diſce ex hoc §. videtur enim quis ſiſtere in eadē cauſa, quando ius actoris deterius non facit.

Verſ. ſed & ſi noxæ. ¶ Ex hoc verſ. nota, quod caput noxa ſequitur.

l. ſed alio iure. 2.

¶ Quibus cauſis non liberetur quis noxæ deditus, declara hic in textu.

§. ſi abſens 1.

Difficilis ſanè eſt hic §. pro varietate lectionum, ita vt facilè ſummari non poſſit, quem ſanè optimè reperiit, hic Bart.

¶ An contumax, qui nō comparuit, ſit denuo citandus ad audiendum interponi primum decretum. An reo abſente amici ſint citandi, qui inter ſe coniuncti ſint ſaltem in genere, an miſſus ex primo decreto lucretur fructus. An expulſus ex primo decreto, habet aliquod interdictum. An interdicto vti poſſidetis interponi poſsit, primum vel ſecūdum decretū. An exceptio peremptoria opponi poſsit per ſecundum decretum, & an in ſecundo decreto appelletur, vide has omnes quæſtiones fuſiſsimè tractatas à Bal. hic.

l. Si cum vſufructuario. 3.

Vſufructuario non defendente ſeruum in noxali cauſa, denegatur perſecutio fructus. vide Rim. *in l. 4. §. Cato. 12 col. & ſi. cum ſeq. de verb. oblig.*

¶ An ex contumacia procuratoris interponatur ſecūdum decretum contra dominum, declara vt per Bald. hic.

l. ſi cum vno. 4.

Qui alium ex neceſſitate deffendit, videtur ſuo nomine eſſe in iudicio, quod enim commune eſt, meum eſt. §. *præterea, vt notat glo. in l. 1. §. 1. ĵ. de leg. & in l. illud. 46. ĵ. de rit. nup.* deffenſio hominis eſt indiuidua, & quod diuiduum eſt, non poteſt diuerſo iure cenſeri.

l. ſi ſeruum. 5.

Cuiac. *lib. 10. obſ. c. 22.* Gilbertus Regius *lib. 2. enarmo. cap. 51.* præterea ad intellectum huius legis, vide Bald. *in l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. procōnſ. & leg.* vide Benedict. de Plum. *in l. ſtatuliber. inf. de ſtatulib. in princ.* Bart. *in l. omnes populi. D. de iuſt. & iur. & in l. 1 infra de pœnis.* Hæc autem lex non pugnat cum *l. 1. ĵ. de pœnis.* quod enim hic. *Aliter de ſeruo.* dicitur referendū eſſe, non tam ad genus pœnæ, quàm ad cognitionis ordinem & rationē, ob genus etenim pœnę ius actoris non fit deterius, certum autem eſt aliam eſſe formā cognitionis cum liber homo, quàm cum ſeruus accuſatur *l. 2. D. de cuſt. reor. l. Domitianus, inf. ad Turpil. & toto tit. D. de quæſt.* vide tamē hic Duarenum, & Cuiaciū, ſupra allegato loco.

Qualiter de ſeruo ſuppliciū. Punitur ſeruus in delictis grauius quā liber in pecuniariis cauſis, concordat text. *in l. in ſeruorum. D. de pœn. in l. pedius. D. de incend. rui. nauf. & l. 3. § 1. D. ad l. Corn. de ſiccar.* idē etiam dicitur de ignobili, quia plus punitur ꝙ nobilis. Bald. *in l. quidam D. de pœn.* Bart. *in l. nemo. C. de ſum. trinit.* Gloſſ. *in cap. non cogantur. diſtinct. 41.*

l. ſed ſi ſtatuliberum. 6.

Nō agitur hac lege de pœna ſtatuliberi, an ſcilicet puniatur, vt ſeruus ān vt liber (vt quidā exiſtimarunt) & ita in contrariū non facit *l. ſtatuliberi ff. de ſtatulib.* verum huius legis quæſtio eſt, an qui promiſit ſtatuliberum ſiſti, promiſſioni ſteriſſe, & ſatisfeciſſe videatur, ſi liberū ſteterit, & ſane videtur cum nō promiſit, quod non potuit facere ne ſtatuliber ad libertatē proueniat, quæ ſtatuto tēpore omnib. inuitis, illi cōpetit, nec ſtipulator quoq. id à fideiuſſore ſtipulatus videtur, cū ſciret libertatem eius impediri non poſſe.

Tit. 10. De eo per quem factum erit, quominus quis in iudicio ſiſtat.

Hic titulus coercet dolum eius qui impedit aliquem iudicio ſiſti, quid autem differat hic titulus à ſuperiori, ne quis eum, qui in ius vocat. fuerit vi eximat, quatuor ſunt inſignes differentiæ, quas explicat hic Accurſius quem conſule.

l. Æquiſsimum. 1.

Actio ad intereſſe datur in eum cuius dolo factum eſt quominus quis in iudicio ſiſtat: æquiſsimum enim eſt, vt ait Iuriſconſultus dolum eius coercere qui impedit aliquem iudicio ſiſti.

§. Feciſſe autem. 1.

¶ Quis dicatur dolo malo facere, diſce ex hoc §.

§. Dolum autem. 2.

Franciſ. Sarmientus *lib 2. ſelect. cap. 9.* Dolus autem malus, quomodo hic accipiatur, declara vt per gloſſ. hic.

§. ſi reus. 3.

Non videtur intereſſe eius qui aduerſus obligationem tutus eſt exceptione.

Non

Digitized by Google

Non ſteterit. Stiterit legit Gell. *lib. 2. noc. atticar. cap.* 14. & infra hoc titulo ſæpe ſtitit pro ſtetit, vide quæ notaui *in* l. *qui duos.* 4. *D. de in ius vocan.*

§. si plures. 4.

Si plures teneantur ad intereſſe, vnius ſolutio liberat alium.

Omnes tenentur. Sanè ex edicto omnes tenentur inſolidum, quia omnes deliquerũt l. *ſi ita vulneratus. D. ad leg. Aquil.* actor tamẽ vna exactione contentus eſſe debet, quando quanti ſua intereſt agit, non in pœnam, vt hic contra ſi pœnale ſit vtrinque iudicium non aduerſus ſingulos inſolidum experietur, l. *ſi quis id quod, D. de iuriſd. &* l. *item mela. infra ad l. Aqu.* vide hic Equinarium Baronẽ.

l si actoris. 2.

Dominus tenetur ſciens in ſolidum ex facto ſerui alias noxaliter.

l ex hoc edicto. 3.

¶ An per ſolam citationem perpetuentur actiones, vide hic Bart.

§ si & ſtipulator. 2.

Actio quæ ex hoc edicto datur competere poteſt ſimul contra diuerſos actori, ſcilicet & etiam reo Concordat cum hoc textu. l. *vi ro atque vxore* l. *cum mulier, D. ſol. matr. & ca. intelleximus. ex. de adult* facit gl. *in capite cupientes. in verbo Malignantium. de elect. in 6.* per Doct. *in capite ſicut, de iure iur.*

§ si & ſtipulator. 3.

Dolus cum dolo compenſatur, compenſatio etiam fit doli, delicti, negligentiæ, pœnæ Vide Dyn *in ca. 1. de reg. iur. in 6.*

¶ An poſſit vnus opponere alteri exceptionem non ſolutæ gabellæ, vide hic Bald. & Petrum de Anch. *conſ* 412.

§. si à fideiuſſore. 4.

Ex hoc §. notãdum eſt, quod ſolutio vnius liberat alium, quando plures tenentur ad vnum intereſſe ex diuerſis cauſis.

¶ An reus ſoluendo liberet delinquentem An fideiuſſor ſoluendo, habeat regreſſum contra delinquentẽ, declara, vt per Bal. hic.

Tit. II. si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cauſa factis non obtemperauerit.

Multa de cautionibus Menochius *de arbit. iud. lib. 2. caſ.* 140. *cum ſeq.*

l. Vicena Millia. 1.

In hanc legem Menochius *lib. 1. de arb. iud. ſent. 1. caſ. 2. n. 12.* Corraſ. *epiſt. quæſt. c.* 15. Fran. Hotom. *lib. 8. obſ. cap. 9.*

Dies termini non computatur in termino, not. Spec. *in tit. de appel. §. reſtat. ver. nunquid.* Bald. *ad* l. *eos §. fin. autem. C. de appel.* Soc. *Regul. 91. dies.* Aliquid per Felinum *ad cap. 1. de præſcrip. 1. col. verſ. & cum iſte textus, & ad cap. quoad conſultationem, coll. penul. de re iud. Cora. conſ. 21. in hac col. 2. volum.* 4.

¶ An dies dati termini computetur in termino. Quantum ſpatium faciat vnum miliare, declarat Bar hic. An vltima dies ſit de termino: An habens dilationem octo dierum poſſit in qualibet parte termini comparere, vel facere quod ſibi incumbit: An & quæ dicatur prima dies dilationis, vide hic Bald.

l. Non exigimus. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Petr. Fabr. *infra ſemeſt.* 14. Hoc autem vult: lex quod ſcilicet liberatio de iudicio ſiſti, contingat per tranſactionem à cautione.

¶ An tranſactio facta in principali, videatur facta in acceſſorio, vide Bald. hic. Hoto. *lib. 4. obſ. cap* 18. ¶ Hæc autem lex deſumpta eſt ex tract. de exceptio. & coniungenda cum l. 2. D. *de tranſact.* vide Duarenum hic.

§. si quis. 1.

Impeditus impedimento publico, ac neceſſario non incidit in pœnam.

¶ An citatus in vno tribunali, teneatur comparere in alio.

¶ An & cui citatio coram duobus iudicibus qui æquales ſint, comparere debeat.

§. Simili modo. 2.

In hunc §. Ioannes Politianus *Miſcell. c.* 41. Cotta *in voce annona.* Rævardus *ad le. 12. tab. pag.* 14. Cuiac. *lib. 3. obſ. cap. 40. & lib. 12. cap.* 18. Corraſ. *epiſt. quæſt. cap.* 34.

¶ Similiter in pœnam non incidit. ſi quis ad teſtimonium deſideratus non occurrerit ad iudicium, vt puta impedimento publico ac neceſſario impeditus.

§. Si quis. 3.

Si quis non venerit ad iudicium propter tempeſtatem, vel vim fluminis, vel propter infirmitatem, excuſabitur.

Morbo ſontico. ¶ Quid ſit Morbus ſonticus, ſatis cõſtat. eſt enim morbus nocẽs cuilibet rei, quã quis agere vult, qui dicitur interuallatus, & furor interuallatus eſt, morbus ſonticus. Plinius vocat morbum ſonticum, dum ait, Agathem lapidẽ deprehẽdere morbum ſonticum. l. *quæſitum* D. *de re iud.* l. 113. *D. de verb. ſig.* l. *vlt.* D. *de ædil. edict.* diſſerit etiam Cæcilius I. C. apud Gell. *lib. 20. ca. 1. noct. attic.* præterea hic morbus eius eſt ingenij, vt non ſinat eum quem corripuit rebus ſuis præeſſe. De morbo ſontico, vide Feſt. *pag.* 180.

Eſſe Diffiſum. ¶ Diffiſum, id eſt prolatum, & rectè vt in l. 27. & l. 33. D. *de recept. arbitr.*

Digitized by Google

Budæus tamen mauult legere diffuſum, vt ita dicatur dies diffuſus vnū diffuſum, quod ex dolio in aliud vas transfunditur, cui etiā ſi aſtipuletur doctiſſimus Hotomanus, ego tamen nihil immutandum cenſeo, ita enim Iuriſconſultorum more dixit Horatius.

Nihil hinc diffindere poſſum.

Hac autem de re conſule Politianum *miſcellan. cap.* 41. Gell. *lib.* 20. *capite* 1. *lib.* 14. *cap.* 2. Cuiac. 3. *obſ. vlt. lib.* 12. *cap.* 18.

§. Si non. 4.

Si mulier in iudicium non ſteterit, vt puta quia grauida erat, excuſatur.

§. idem eſt. 5.

Furioſus ſi citatus in iudicium non comparuerit, excuſatur, & habet exceptionem: ratio autem eſt, quoniam qui furore impeditur, valetudine impeditur.

§. Quod diximus. 6.

Quoniam ſuperiori §. dixerat, ſuccurri ei qui tempeſtate aut vi fluminis prohibitus in ius vocatus non venit, ideo nunc delarat quam tempeſtatem intelligere debeamus, impedimētum enim non dicitur niſi efficax.

§. Vis fluminis. 7.

Quomodo vis fluminis accipienda ſit, hic declarat Iuriſconſultus.

§. si quis tamen. 8.

¶Proponitur nunc alia facti ſpecies, an ſcilicet excuſetur is qui vim fluminis & tempeſtatem allegat ſi potuerit opportuno tempore nauigare, & tempeſtatem effugere, dic vt *in textu & iuncta gloſſa l.* 7. *§ qui neceſſaria. D. qui ſatiſd. cog. l.* 21. *in fi quod met. cau. l* 3. *§. ſubuenit.* D. *ad Syllan.* quo loco obiter notandū eſt, quod non ſuccuritur ei, qui ſe in neceſſitatem poſuit: præterea impedimentum voluntarium aut culpa propria ſuſceptum, non excuſat impeditum, hoc facit gloſ. *in l.* 9. *in prin. in verbo Anguſtias.* D. *de dam. inf.*

¶An impedimentum probari poſſit per iuramentum, vide hic Bald.

§. ſimili modo. 9.

Excuſatur is qui comparere non potuit propter fluminis inundationē, vide alias cauſas ſuper allegatas, cui adiungitur hæc, ſi ſcilicet à magiſtratu principaliter fuerit detentus. *Repet.* 6. *folio* 192. *num.* 102.

l. ſed & ſi quis. 4.

In hanc legem ſcripſit Auguſt. *lib.* 3. *emend. cap.* 6. Hoc autem vult initium, hoc quod ſcilicet iuſta cauſa in iudicio non ſiſtendi ſit capitalis condemnatio, vel relegatio.

§. illud ſciendum. 1.

Iuſta cauſa in iudicio nō ſiſtendi, non eſt ſi quis citatus ſit, vel accuſat⁹ ex cauſa capitali.

§. Præterea. 2.

Si quis funere domeſtico impeditus ita fuerit, vt in iudicio comparere non potuerit: dari ei exceptionem, notat hic I. C. Vlpianus.

§. item ſi quis. 3.

Exceptione adiuuari debet, ſi quis in ſeruitute fuerit, ac per hoc in iudicio nō ſteterit.

§. Quæſitum. 4.

Ad faciliorem intellectum huius §. vide Alciat. *lib.* 2. *parerg. cap.* 27. quem reprehendit Corraſ. *lib.* 1. *Miſcell. cap* 19. vide Molin. *de eo quod intereſt. nu.* 190. & Cuiac. *lib.* 14. *obſer. cap.* 7. Guterium *reſolut. part.* 1. *cap.* 24. Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 30. *lib.* 2. Innuit autem hic locus quod renūtiatio generalis omnium caſuum fortuitorum non valet in iudiciis, niſi ſpecialiter exprimantur.

An poſſit conueniri. ¶Ex hoc loco nota, quod confeſſio facta in iudicio' præſumitur facta ſponte, non per vim, ideo renuntiationes quæ faciunt malefactores in iudicio valent ita vult, ac declarat Dynus *in reg. quod ſemel.* D. *de reg. iur in* 6. ¶An & qui caſus cenſeantur comprehenſi in generalitate, latè Felin. *in cap. ſedes. de reſcript.* Alex. *conſ.* 28. An in extraiudicialib. valeat renuntiatio generalis: An renūtians exceptioni, videatur renuntiore actioni: An poſſit renuntiari exceptioni præſcriptionis: vt & plures alias quæſtiones, tractat hic Bald. quem conſule.

§. item quæritur. 5.

Promiſſio erronea implenda non eſt, ſecus ſi ſit facta ex certa ſcientia.

¶ In dubio vtrum preſumatur error, an ta ſcientia, vide hic Bald.

Plures quam ſtatutum eſt. Statutum eſt, vt fideiuſſor in veram quantitatem teneatur, niſi pro certa quantitate acceſſerit. l. 2. §. *vlt. D. qui ſatiſd. cog.* L. 1. C. *de ſentent. quæ pro eo quod inter.* id eſt ſupra duplum in caſu certo.

l. ſi duo res. 5.

In hanc legem Menoch. *de recup. poſſeſſ. rem.* 1. *nu.* 380. Culpa vnius ex reis credendi in adquirendo, nocet alteri, quod intelligendum eſt, ſi ſint ſocij.

§. item ſi duo. 1.

Duo rei promittendi. Vt puta pater & filius ab vno, res ab alio intereſſe peti non poteſt, pater enim & filius, quaſi rei ſunt.

l. ſi is qui. 6.

Exceptio ſuperueniens reo prodeſt fideiuſſori, hoc eſt quod reo prodeſt eius fideiuſſori eſt vtile l. 2. D. *de liber. legat.*

l. ſi quis ſeruum. 7.

Quicum-

Digitized by Google

Quicumque pro ſeruo fideiuſſit, eas exceptiones habet, quas haberet, ſi pro libero fideiuſſiſſet, excepto quod ſeruus Reipub cauſa abeſſe non poteſt, l. *omnes D. de exceptio.* l. *ex perſona D. de fideiuſſor.* & rurſus quibus exceptionibus fideiuſſores vti poſſunt, ſi pro libero homine, vel patrefamilias iudicio ſiſti adpromiſerit, iiſdem etiam vti licet ſi pro ſeruo, aut filiofamilias, iidem adpromiſerint ſeruũ iudicio ſiſti, filiũfamilias iudicio ſiſti.

l. Et ſi poſt tres. 8.

In hanc legem vide Ioan. Robert. *lib. 2. recept. ſenten. cap.* 18. Mora rei in iudiciis purgari poteſt, *Repet. 6 fol.* 405. *num.* 13. *&* 25. *Repet. 6. folio.* 450. *num.* 54 *&* 68.

¶ An ante diem certum, tacita conditio & naſcatur: An tacita conditio impediat natiuitatem obligationis & actionis: An tacita, vel expreſſa conditio interpellet ſicut dies: An dies incerta interpellet: An & ad quid committatur ſtipulatio ratione moræ: An mora purgari poſſit, vide hic Bal.

Repetit. 6. fol. 424. *num* 52. *&* 89. *&* 91 *&* 93. *&* 124. *&* 158.

l. Si ſeruus. 9.

Si rei principalis obligatio nulla ſit ſimiliter fideiuſſoris obligatio nulla erit regula etenim eſt in iure frequens, quod vbi non tenet principale nec acceſſorium.

§. Si plurium. 1.

Pro intellectu huius legis facit Cæpola ad *l. Labeo ſcripſit. §. idem ait n.* 2. *D.* 2. *de ædil. edict.* Alciat. *ad* l. 4. §. *Cato. D. de verbor. obligat. n.* 195 *& ſeq. n.* 140. *vſque* 147. Crot. *n.* 99. *& ſeq. in* 2. *repet. nu.* 53. Lancell. Galla. *nu.* 78. Ruin. *nu.* 72. Soc. Iun. *nu.* 202. *& ſeq.* Bolong. *n.* 167. Hoc in ſumma vult quod ſi quis duos ſeruos in iudicio ſiſtere promittat copulatiuè, & hoc ſub pœna, ſi vnum ſiſtat aut alterum, non de rigore iuris tenetur inſolidum, at de æquitate pro parte tantum. *fol.* 264. *n.* 72. *& nu. ſequent. &* 74. *Repetitionum 6. & fol* 260. *nu.* 53. *fol.* 152. *nu.* 99. *fol.* 240. *n.* 140. *&* 144. 145. *&* 147. *Repet. 6. fol.* 361. *nu.* 167. *fol.* 221. *nu.* 165. *& num. ſequen. vſque ad num.* 168. *Repetitionum* 6.

l. Si cum. 10.

Permittitur aliquid ratione dubitationis, quod alias non permitteretur.

§. Homo. 1.

Pœna ante diem, numquam peti poteſt, hoc eſt, vbi dies eſt, & conditio, expectatur dies, licet conditio euenerit.

§. Qui iniuriarum. 2.

Actio acceſſoria eiuſdem eſt naturæ cuius principalis, vide Alex. *in* l. 2. §. *item ſi in facto. in pen. coll. in fin. cum ſeq. de verb. oblig.* & Doct. in locis ibi per eos allegatis.

¶ An actio iniuriarum tẽpore finiatur ipſo iure ſicut morte, vel pacto, declarat hic Bal.

l. Si quis. 11.

Hominem promiſſum, quis ſiſtere debet in eadem cauſa, quoad forum non quoad facultatem.

l. Qui autem. 12.

Loriott. *de eo quod intereſt axiom.* 48.

¶ An valeat ſententia lata, contra priuilegium, vide hic Bald.

§. Illud tenendum eſt. 1.

Sufficit ab initio intereſſe, licet deſinat ex poſt facto.

l. Quotiens ſeruus. 13.

Non tenetur qui promiſit eum ſiſtere, qui non poteſt eſſe in iudicio.

l. Si tutor. 15.

Stipulatio euaneſcit, ſi promittens iudicio ſiſti deſiit poſſe conueniri.

Tit. 12. De feriis, & dilationibus, & diuerſis temporibus earum, & ex quib. cauſis feriæ non impediuntur.

Sunt quæ huc pertinent, non pauca in calendario Romano, quod Manutius edidit in orthographia Aldi.

¶ Feriæ autem ſunt, quæ ad hoc deputantur vt homines quieſcant, & diuinis vel aliis rebus neceſſariis intenti ſint: dictæ à feriendis id eſt, à mactandis victimis, quę diebus feſtiuis offerebantur vel à feriendis hoſtiis, quod his dieb. citari ſolet. Vnde ipſæ hoſtiæ feriæ dicantur. Gell. *lib.* 4. *c* 6. *noct. attic. li.* 20. *cap.* 1. niſi malimus per Antiphraſim dicere, quod tunc nullæ res inde ferantur.

l. Ne quis. 1.

Pileus *quæſt.* 123. Briſſon. *lib.* 1. *ſelect. cap.* 16. In ius venire compellitur, nemo tempore vindemiarũ, vel meſſium, ratio eſt quoniam occupati in rem ruſticam in forum compellendi non ſunt: limita vt per *Soz. Reg.* 92.

§. Sed ſi prætor. 1.

Si quis vindemiarum aut meſſium tempore in ius vocatus fuerit, & ſponte venerit, & litigauerit, lata ſententia tenet, lata vero cõtra non comparentem nulla erit.

¶ An per partes poſſit renunciari iuramento teſtis: An ſententia nulla poſſit conſenſu partium confirmari: declarat hic Gloſſa iuncta ibi Barr. An feriis renunciari poſſit Alex. *conſ.* 36. *lib.* 2.

Neque enim prætoris factũ iuri deroga-

Digitized by Google

re oportet. ¶ Hic obiter nota, quòd prætor iudicando nihil iuri derogare potuit: ſed eū oportuit ex iure ſtatuere: propoſuit tamē edicta, quibus interpretatus eſt, ac ſuppleuit quæ deſiderabantur in iure ciuili, & quibuſdam articulis ei derogauit l. *ius autem, & ſeq. D. de iuſt. & iur.* §. 1. *Inſt. de bon. poſſ.* deinde ea edicta à populo in honorē prætoris ſunt recepta, itaq. magis auctoritate populi, quàm prætoris valuerunt l. 2. *ſupra de orig. iur.* vide autem Ioan. Robert. *lib. 4. recept. ſent. capit.* 23.

§. ſed excipiuntur. 2.

Ioan. Robert. *lib. 4. recept. ſent. cap* 23. Enumerantur in hoc §. multi caſus in quibus nō obſtant feriæ, vbi notandum obiter eſt, quod quādo conceditur aliquid ratione neceſſitatis, eatenus conceditur. quatenus neceſſitas eſt, & non vltra, vide Decium in l. *non alias.* §. *ſed ſi poſtuletur* D *de iudic.*

l. Eadem. 2.

De iſtis caſibus enumeratis hic, vide Bart. *in* l. *quod ad ſtatutū.* ℐ. *de pœn* & quando iudex profert ſententiā contra ius cōmune, nō expreſſa cauſa ſufficit, quòd poſſit hoc verificari in vno tantū caſu, & ſententia erit valida.

l. Solet. 3.

Enumerantur adhuc hic caſus quidam, in quibus non obſtant feriæ, nota autem hic, quod feriæ non habent locum in criminali cauſa, vt notat hic Bart.

§. Liberalia. 1.

Iudicia liberalia omni tempore finiuntur.

l. Præſides prouinciarū. 4.

Hoc innuit hæc lex, quod ſcilicet præſides prouinciarum ex conſuetudine cuiuſque loci tempus vindemiarum, & meſſium conſtituere debeant, & præterea in feriis indicendis conſuetudo loci ſeruanda eſt.

l. Pridie calendas. 5.

Magiſtratuum dies extremus quis fuerit, declarat hic Gloſſa.

l. Si feriatis. 6.

Sententia diebus feriatis lata nō valet, nec ei obtemperare cogitur, quod tamen verum eſt, niſi aliter partes ſtatuant, ſecundum l. *pacta conuenta. D. de pactis.*

Iudicatum facere cogat. Id eſt ſententię ſatisfacere, non ſolum ſi in faciendo ſit, vt vult Accurſius hic. verum etiam ſi in dando ſic açcipietur l. *etſi.* D. *de noxal. action.*

l. Oratione. 7.

In hanc legem Nicolaus Vigelius *paradox.* 6. Aulus Gellius *lib. 3. cap. 2.* Macrob. *lib. 1. Saturn. cap. 3.* Hoc vult hæc lex quod in cauſa ciuili, vna tantum datur dilatio, gratia, ſcilicet inſtrumentorum exhibendorum, coniunge autem cum *h. t. l. notionem.* D. *de verb. ſignif.* & alteram ex altera interpretare: Agell. dictis locis. Hinc notandum eſt, quod dilationis ſecundæ conceſſio fieri debet cum cauſæ cognitione, qua de re vide Alex. *in l. fi. h. tit.* adde quod dicit Bal. *in l. 1. ſupra ſi quis caution. in ſuis interpretatien. Co.*

l. More Romano. 8.

Pro intellectu huius legis, conſule Cottā *in voce Diem.* Ferran. *lib. 1. explicat. cap.* 13. Auguſtin. *lib. 2. emend. cap.* 13 Ioan. Rober. *lib. 1. recept. ſent. cap.* 1. Cuiac. *lib.* 15. *obſ. ca.* 3. Gellium 2. *cap.* 3. Plutarch. *problem. Rom.* 82. Quando incipiat, ac finiatur dies, explicat hoc loco Paulus, de die naturali & artificiali, Macrob. 1. *Saturn* Gellius *lib. 3. cap. 2.*

¶ An ſententia de die an de nocte ferri poſſit, Gloſſ. *Nou. de iudicib.* 2. *cap.* 3. vide quę ibi notauit D. Gotho. glo. *in l. non minorem* 20. *C. de tranſ.* adde Socin. *reg.* 359. Balbum *deciſ.* 412. Oldendorp. *tract. le Senten. cap. ſi noctu indicatum ſit.*

l. Diuus Traianus. 9.

Huius legis quæſtio eſt, an diebus feriatis quis militare poſſit, & reſpondetur poſſe, cauſæ vero iis diebus agitari non debent, hac de re vide Bald. in 3. C. *de epiſcop. audiend.*

l. In pecuniariis. 10.

Pro intellectu legis, vide Petrum de Bella pertica hic.

Vide quæ refert Alex. *in l. die. num. 1. qui ſatiſdare cogan.* vbi limitat hanc legem ex mente Bald. & Odofred.

An ſimpliciter verum ſit, quod quælibet dilatio probatoria, ſit peremptoria. An valeat dilatio data non petenti, an valeat probatio ſine termino, an dilatio data ad probādum, mutari ac reuocari poſſit, vide quæ notat hic Bald. an & quare dentur plures dilationes in cauſa criminali, quàm in ciuili, tradit hic Bart. *numero* 15.

Tit. 13. De edendo.

De hoc edicto Cuiacius *lib. 10. obſer. cap.* 14. Ræuard. pro trib. *capite* 4.

¶ Quantum ad hanc edendi vocem. Edere eſt actionem vel cauſam in iudicio publico demonſtrare, æquiſſimum enim eſt, cum qui acturus eſt edere actionem, vt inde ſcire poſſit, reus an cōtēdere, an verò cedere debeat, quod ſi contendendum putat, veniat ad agendum paratus & inſtructus, præterea edere eſt etiam copiam deſcribendi facere.

¶ Libellus quę continere debeat: an & quomodo ſententia libelli formanda. Zaſius hic.

¶ Quæret

¶ Quæret autem fortaſſe aliquis, cur de edẽdo potius quàm de editione hic titulus inſcriptus ſit: verùm huius rei ratio eſt: vt facilius conſtet neceſſitatem eſſe impoſitam edere debenti, hoc eſt iuriſconſultum, hic nõ tractare de editione, ſed de actu edendi.

Gloſſa *in cap. 6. ext. de iudic.*

l. Qua quiſque. 1.

Petrus de Bella pertica. Vldaricus Zaſius. hoc autem vult textus, quod ſcilicet actor actionem edere debeat, vt poſſit reus deliberare, an contendere, an verò cedere debeat. Huius edicti interpretationẽ pete *ex l. 1. D. de exceptio.* & l. *actionis. D. de oblig. & action.* & de vera eius lectione, vide Duaren. *diſp. lib. 1. cap. 13.* Ioan. Robert. *lib. 3. ſent. iur. c. 13* Forcat. *in Cupidine iuriſperti. cap. 17.* Cuiac. *lib. 8. c. 15.* Politianum denique in miſcellaneis.

¶ An, cauſa & actio ſint idem: an quis habeat neceſſe exprimere nomen actionis. Bar. hic

¶ An & qualiter libellus ſit concipiendus, & quæ ſint de ſubſtantia libellorum, quęq. continere debeant vide gloſſ. *in Nouel. de exhib. reis 53. ca. 3. in verbo libellum* vbi plura notatu digna ſcripſit. D. Gothof. adde gloſ. *in l. 5. §. qui nunciat. D. de oper. noui nunt.* an & qualiter res debeat in libello deduci.

Nam æquiſſimum: Super hoc verbo deficit vna gloſſa, de qua meminit Bolog. hic in ſuis interpretationibus, quem vide.

§. Edere. 1.

Alciati interpretationem in hunc. §. refellit Duaren. *lib. 2. diſput. cap. 13.* ſed eam defendit Ioan. Robert. *lib. 1. recept. ſent. cap. 15.* Forcatulus autem in *cupidine iuriſperitõ. cap. 17.* legit perducat, ſed id contra Alciatum exponit *in l. ſi quid. ff. eo.* vide Cuiac. *lib. 8. obſ. cap. 15.* Polinum *in miſcel. cap. 82.* Cotta in voce *Edere.*

Ad album Quid eſſet album, neſciuit omnino Accurſius, ita vt meritò tota hęc gloſſa delenda ſit, perperam etiam putauit *in l. 1. C. de interd.* librum pretoris, perperam quoque *in l. ſi quid in quod D. de iuriſdict.* aliquid in muro dealbatum ſcriptúmve, cum id tolli poſſe dicatur *d. l. 7.* & apud Paulum *1. ſent. 13.* album videtur fuiſſe quid muro appenſum, quo ea quæ incidebant ſcribebantur *d. l. 7.* id eſt vt interpretor interdicta *d. l. 1.* nõ ea quæ iuriſdictionis erant perpetuæ *d. l. 7. d. §. 3.*

§. Editiones. 2.

Pro intellectu huius §. vide Cuiac. *lib. 3. obſ. cap. 7.* Hoc autem vult hic §. quod inſtrumenta ſine die & conſule edi poſſint, non autem rationes. Ratio eſt, quoniam, accepta & data non alias poſſunt apparere, niſi dies & conſul fuerit additus.

¶ Vt inſtrumẽtum dicatur publicum, quot & quæ requirantur, vide hic Bald.

¶ An & quo iure quis compellatur edere, Bart. hic.

¶ An & quomodo inſtrumenta edenda: tẽpus in diſpoſitionibus additum, quomodo intelligendum: acta iudiciaria & inſtrumenta, quare & quomodo edantur, Zaſius hic.

¶ Ne quid excogitetur die. Quaſi diceret ne ex editione diei & conſulis naſcatur occaſio fraudis alicuius excogitãdæ, vt fortè diei repetendæ l. *repetita. D. de fide inſt.* vbi quod Repetita die, hic prælatio diem dicitur, pro quo alij malè perlato, alij etiã prolato legũt.

§. Edenda ſunt. 3.

Quænam edenda ſint, diſce ex hoc §. omnia enim edẽda ſunt, quę quis apud iudicem editurus eſt, nõ tamẽ, vt & inſtrumenta, quibus quis vſurus non eſt, compellatur edere.

¶ An & quando inſtrumenta edenda ſint, an publicatis atteſtationib⁹ produci poſſint inſtrumẽta declara vt per Bald hic. pręterea an & quãdo fieri debeat editio, vide Bar. hic.

§. Edere. 4.

Edere is nõ videtur, qui ſtipulationem totam non edit, perfecta etenim editio & integra eſſe debet, vide Ang. *conſ. 150. incip. reus ci uitatis.*

§. Eis qui ob ætatem 5.

Subuenitur eis qui ob ætatem, ob ruſticitatem, vel ob ſexum lapſi non ediderunt, hoc eſt, minor, ruſticus, miles, & mulier excuſantur, à pœna præcepti ſpreti.

l. ſi legatum. 2.

Quicumque petit legatum ex teſtamento, non tenetur edere teſtamentum hæredi.

¶ An inueſtitura domini per vaſſallum neceſſariò ſit edenda, declarat Zaſius hic.

l. Senatus. 3.

Alias incipit hæc lex, Nec quiſquam innuit hęc lex, quod fiſco eduntur inſtrumenta, ad intentionem fundandam ad cauſam, nempe faciẽtia, & non ad impertinẽtia. De materia autem huius legis, vide Alex. *conſ. 122. l. prætor ait. §. etiam. ff. h. t.* vide Iaſ. *in l. 1. verſ 5. C. eod.* præterea an hæc lex procedat in dote, vide Rom. *in l. 1. ff. ſolu. matrim.* & ibi per Alex.

l. Prætor ait. 4.

Argentarius rationes edere tenetur cũ die & conſule, his ad quæ pertinet, ita vt initio huius legis contineatur prætoris edictum.

Ad id quod dicit gloſ. de argentario. *l. Prætor in prin. de eden.* vide Alciat. *lib. diſpunct. vlt. & penult.*

¶ Argentarij qui & quomodo rationes edant: an & quomodo notarius inſtrumenta publica faciat: an filiusfamilias ex ſuis

Digitized by Google

contractibus obligetur,explicat hic Zaſius.

§.Huius edicti.1.

Commendatur hoc §.prætoris edictum.

¶ An notarius qui conficit inſtrumentum rogatus eſſe debeat ab ambabus partibus,vide Bald.*conſ.*52. vbi ponit an ſi creditor confiteatur abſente debitore ſibi ſatisfactum, & pręſente fideiuſſore poſſit rogare notarium, vt de illa confeſſione conficiat inſtrumentum.

Sed & filiusfamilias.

Filiusfamilias edere etiam cogitur,ſed an etiam pater,quæritur hic.

Cum patri quæſtum refert.Collige ex hoc loco,vt etiam notat Bal. quod pater tenetur ex facto filij, quando ex eius commodo ſentit commodum aliquod,vel lucrum.

§.Sed ſi ſeruus.2.

Si ſeruus argentaria faciat, dominum compellere poteſt,vt edat.

§.Etiam is.4.

Ad editionem etiam compellitur is qui argentariam facere deſiit hoc arguméto, quod ſcilicet ille qui deſiit exercere vſuras, ita compellitur ad reſtitutionem ſicut exercés. De vſurariis vide Bald.*conſ.*113.præterea obligatio, vel quaſi obligatio contracta ratione cuiuſdam officij,non finitur functo officio.

§.Sed ibi quis.5.

Vbi & quo loco quis edere cogatur, collige ex hoc §. dicit enim quod facit etiam quamlibet rationem tenetur quis edere, vbi eam adminiſtrauit, quo loco obiter notabis rationibus reddendis omnes adminiſtratores obnoxios eſſe,qua de re vide Rol.à Valle 2.*conſ.*49.

l.Spatiúmque.5.

Spatium aliquod ad perferendas rationes, omnibus tribuendum eſſe, ait hac lege Paulus.

l.Si quis ex.6.

Perducere, Donatus in Terentium interpretatur initium ducere. vide Forcatul. *dicto cap.*17.

¶Vel in horreo. Hoc ideo dixit Iuriſconſultus,quoniam in eo non pretioſiſſima quęque reponebantur. *l.pen.*§.*effractura. D.de off. præf.in gloſſ.*

¶ Adde *fol.*281.*num.*43. *& ſequent.repetitionum* 6.*folio* 127. *numero* 17. *& numer. ſequent. repetitionum* 7.

§.Cogentur.1.

Hæredes ſiue ſucceſſores argentarij rationes edere coguntur, ſiue ſint duo, ſiue plures.

Pro intellectu huius §.vide Bartol.*in l.*4.§. *Cato.ff.de verb.oblig.*

An & quomodo teſtis leuis opinionis ſaluetur: an & quomodo infamis à teſtimonio repellatur:an notarius malè verſatus in officio,illo amplius fungi poſſit,Zaſius hic.

§.Bugitur autem.2.

Editionem qui petit, iurare debet de calumnia.

§.Rationem autem.3.

Ratio quomodo accipienda, declaratur hoc loco,eſt enim ſcriptura dati & accepti.

¶ Ratio quid: an generalitas ad materiam ſubiectam reſtringatur,declarat hic Zaſius.

§.Ex hoc edicto.4.

Contra non edentem datur actio in factum,hoc vult hic §.

¶ An & hoc iure petatur editio, vide hic Barto.

§.Vnde apparet.5.

Rationes ad aliquem pertinere dicuntur, quando eo mandante, vel eius procuratore confectæ ſunt, & ideo tam ei quàm procuratori ſuo edendæ ſunt.

¶ An ſcriptura facta me àbſente, nemine pro me mandante, vel recipiente probet,vide hic Bald.

§.Si initium.6.

Ad intellectum huius §.vide Menoch.*de arbitr iud.lib.*1.*caſ.*64. Notabilis ſanè eſt textus hic,licet videatur cõmunis & vulgaris, quod ſcilicet dies in principio poſita, in ſequentibus repetita tacitè intelligatur, hunc etiam §.elegantiſſimè repetiit Bar.

§.edi autem.7.

Edere rationes eſt, vel dictare, vel tradere libellum, vel codicem proferre, coniunge *l.* 1.§.*edere,ſup.hoc tit.*

§.Prætor ait.8.

Continentur hoc §. alia prætorij edicti verba.

§.Prohibent.9.

Apud argentarium non fit rationum editio, niſi probet quod rationes quæ apud ipſum remanſerunt, perdidit caſu fortuito, vel niſi ſubſit alia iuſta cauſa.

§.An nec hæredi.10.

¶ Res perdita eſſe quomodo probetur, & quibus probationibus vtendum ſit.an & quæ dicantur manifeſta in probanda amiſſione rei,declarat hic Bar.

§.Nec iterum.11.

Poſtulanti iterum edi prætor iubet, niſi ex cauſa. ¶Hoc autem loco nota quòd qui ſemel inſtrumentum habuit & amiſit, non poteſt.

Digitized by Google

poteſt petere à notario, vt iterum ſibi edat niſi cum licentia & authoritate iudicis.

§.Hæc vox.1.

Vox iterum poſita in edicto.l.6.*&* 7.*ſ.h.t.* quas & quot ſignificationes habeat, diſce ex hoc §.

l.Vbi exigitur.8.

Argentarius tenetur de dolo vel lata culpa, ſi non edat rationes.

Dolo malo. Dolo malo nõ edit, & qui malitioſè edidit, & qui in totum non edidit.

§.Is autem qui.1.

Loriottus *de eo quod intereſt.axiom.*47. Nota autem hoc §. quod intereſſe non venit ex mora, ſed ex ſententia.

l.Quædam ſunt.9.

Vbi competit actio, non competit iudicis officium, vel ſi malis, vbi competit ordinarium remedium ceſſat extraordinarium.

Vide Dec. diuerſimodè loquentem circa illam l. *in c.*1.350.*coll. verſ. vtraque opinio.* *&* 36. *verſ.* Adde tamen *extr. de probationibus.* Et ad dicta ibi per Bart. *circa quaſt. de vſurario*, vide Abb. *in d. cap. in* 3. *coll* Et Dec. *in l.*1 *col. fin. C. de edendo declarantem circa med.*

Repet. 7. *fol.*16.*num.*14.

§.Nihil intereſt.1.

Bellonus *lib.*4.*ſuppur.c.*18. Hoc vult hic §. quod ſcilicet ſucceſſor argentarij cogitur ad edendum, licet non ſit eiuſdem profeſſionis, quis autem ſucceſſoris nomine intelligatur, declara, vt per Bald. hic, vide quid per iſtum textum dicat Felinus *in cap. fin. in* 1.*not.* D. *de probat.*

Succeſſoris appellatione, an & quis contineatur, & an hæredis appellatione contineatur, is qui propriè hæres vel ſucceſſor eſt, Bal. hic.

¶ Verſ. is autem cui. Notarius protocollam, ſine abbreuiationem ſuam vendere poteſt, vt not. hic Bald.

§.Nummularios.2.

Nummularij & argentarij pari paſſu ambulant, vtrique enim tenentur rationes edere.

¶ An valeat ſtatutum vt libris mercatorum detur fides, Bald. in deciſione reliquit, *conſ.*475.4.*volum.*

l.Argentarius.10.

Pro intellectu huius legis vide Cuiac. *lib.* 10.*obſer.cap.*14. Nannium *li.*1.*miſcel.cap.*9. hic autem obiter notandum eſt, quod argentarij, & omnes qui gerunt officium publicum, tenentur rationes ſuas edere.

¶ Quærit præterea hic gloſſa, vtrum tabelliones cogantur edere, qua de re vide Felin. *in cap. quoniam contra. de probat. in princip.* 2. *colum.*

¶ An tabellio pro confectione inſtrumenti, poſſit pecuniam accipere.

¶ An iudex in ſalarij taxatione committere poſſit, vicem alteri tabellioni. *fo.*31.*n.*307. *repet.*3. Hotom *lib.*8.*obſ cap.*12.

§.Ideo autem.1.

Redditur hic ratio, quare ſcilicet argentarij, & omnes qui gerunt officium publicum, teneantur rationes ſuas edere.

§.Edi autem.2.

Quod ratio edi debeat à capite, cõcordat *gloſſ. in cap. ſedes. de reſcript.* & vide quod notat Alexand. *in rub.* D. *ſolut. matrim.* Abb. *conſ.*25. *volum.*1.

§.Cum autem.3.

Ad hunc § ſcripſit Duarenus *de in litem iurando. num.*55. vbi hunc §. conciliat cum *l. ſemper. §. in hoc interdicto. infra vnde vi. l. qui tabul. infra de furtis.*

Pro intellectu huius §. vide quod not. Pau. de Leaza *in ca. conſtitutus. de electio. in clemen.* Petrum de Bellapertica *hic.*

Ad illum textum iuncta ibi not. per Bar. in 4. not. vide textum *in l. ſi quando. Co. vnde vi.* quomodo illum intelligit gloſ. *in §. ſi. in verbo probare, Inſt. de verb. oblig.*

Quo iure ſuccurratur contra iudicem, qui probationes non curauit, vide hic Bar.

l.Exempla.11.

¶ An ſubſcriptio ſiue præſentia partis ſit de ſubſtantia inſtrumenti, tractat hic Iuriſ. Modeſtinus.

l.Fœminæ.12.

Fœminæ remotæ ſunt ab omnibus officiis publicis, vt ait l. *fœminæ* 2. *D. de reg. iur.* & conſequenter ab officio argentarij, vt vult hoc loco Calliſtratus.

Tit.14. De pactis.

Scripſit in hunc titulum plurima præclara Duarenus, & nonnulla etiam *lib.*2.*diſput.c.*8.

Scripſere præterea, Æmilius Ferretus *qui deſinit in l.* 7. Sed poſtea addidit. §. *pactus ne peteret l. ſi vnus.* & optime Cuiacius, qui præter ea quid iſte titulus, cum præcedentibus commune habeat, docet *lib.*10.*obſ.cap.*30.

l.Huius edicti.1.

Ad faciliorem huius legis intellectum cõſule Charondam *lib.* 1. *veriſſim. cap.* 4. Ioan. Robert. *lib.*2 *ſent. iuris. cap.*1. Hotom. *vol.*1.*variar. diſput. cap.*7. Fortunium Garſiam.

Quod hic non ponatur definitio pacti, ſed quædam deſcriptio, vide Iacob. de Nigr. ad

Digitized by Google

Rub. *de verb. oblig. num.* 34. Hotom. *lib.* 1. *Inſt. titul.* 1.

Appellatione pacti non venit tacitum pactum poſt alios, de quib. ibi tenet Decius *ad Rub. C. de pact. num.* 3. *&* 4. vbi etiam dicit ſe conſuluiſſe. &'eſt *in conſilio* 245. tamen communis eſt contra eum, vt per Moder. *ad l. rogaſti.* §. *ſi tibi.* D. *ſi cer. pet. Ripa. ad* Rub. *de verb. oblig. num.* 21.

Cicero *li.* 2. *de inuentione* pactum, inquit, eſt quod inter aliquos conuenit, quod iam ita iuſtum putatur, vt iuri præſtare dicatur, Bal. *in l.* 1. *hoc tit. & in tract. de pact num.* 1. adde ad hanc legem & de iis verbis in idem quare in accuſatiuo & non in ablatiuo. Cacialup. *in tract. de pact.* 1. 3. *ad fin.* tu declara hoc procedere prout in ſimili. Bart. ad *l.* 1. D. *de tutor.* ad de Corn. *conſ.* 25. *num.* 10. *vol.* 4 An iſte textus habeat locum in pacto tacito, quod non facit, quia non habet conſenſum cum acquiratur ignoranti, *l. certi. C. locat. l. in eo.* §. *deinde, de rit. nup.* item per text. not. in *l. fi. C. in quib. cau. pig.* vbi eſt præſumptio legis ergo non propriè pactum, de quo hic.

§. Pactum autem. 1.

Hic continetur etimologia pacti, de qua vide hic Accurſium, vide etiam Bap. de S. Seuerin. dicentem, quod pactum dicitur à percuſſione palmarum, vt notat etiam hic gloſ. ſa, & malè ſanè, ſed potius à verbo antiquo paco.

De definitione pacti vide Bald. *in tract. de pact. numero* 1. *& in toto tit. de pac.*

§. Et eſt pactio. 2.

Quod ad definitionem pacti hic, ab Vlpiano traditã, duplex eſt lectio. Quidam enim *duorum pluriumve in idem placitum conſenſu.* Alij *duorum pluriumve in idem placitum & conſenſus legunt*, & hæc eſt vulgata lectio, quam retinendam eſſe cenſeo.

§. Conuẽtionis verbum. 3.

Conuentionis verbum ita generale eſt, vt ad omnia pacta contractus & diſtractus, referri poſſit.

§. Sed conuentionum. 4.

Propoſita ſuperiori §. conuentionis generali ſignificatione meritò, nunc eius diuiſionem ſubiicit, quod ſcilicet quædam ſint nominatæ, quædam innominatæ. Adde tractatum 12. *folio* 170, *numero* 2.

l. Labeo ait. 2.

Vide in hanc legem Fortunium Garſiam. Explicat autem hic I. C. aliam conuentionum diuiſionem, quod ſcilicet quædam ſint tacitæ, quædam expreſſæ. Repetitionum 1. *folio* 384. *numero* 2.

Pactum & donatio cauſa mortis, quomodo inter abſentes fieri poſſit.

¶ An & quomodo pactum exceptionem doli pariat, Bald. hic.

¶ Vide de hoc text. & ſimilibus loquentibus, de inſtrum. reſtit. pro ipſo debito. Bart. *in l. ſi is qui pro empto num.* 65. *de vſucap.*

§. Et ideo ſi. 1.

Pro intellectu huius §. adde textum *in cap. eccleſia* 2. *in fin. vt lite pendent. & ibi gloſſ.*

¶ Hoc innuit hic §. quod redditio inſtrumenti, vim pacti obtineat, quamuis pignoris remiſſio non inducat præſumptam remiſſionem debiti principalis.

Differentiam pignoris & inſtrumenti, vide hic apud Bartolum.

l. Poſtquàm. 3.

¶ An acceſſorium tollat principale, an inſtrumenti redactio inducat debiti remiſſionem: an ſolutio debiti vim habeat cancellationis, vide hic Bald.

Ad illum text. cum vno, quod ibi dicit Bal. *in fin. verſ.* vide Socin. *reg.* 193.

l. Item quia. 4.

Vide in hanc legem Fortunium Garſiam. Iuriſconſultus materiam eãdem perſequẽs, hoc eſt de tacita conuentione, ait quod inuecta in domum conductam, ſunt tacitè obligata pro penſione, quæritur autem hic, an hoc locum habeat in pupillo, cum res ipſius non poſſint obligari ſine decreto, qua de re vide Bart. hic.

§ Secundum 1.

Mutus paciſci poteſt, quoniam etiam ſi non poſſit loqui, ſignis tamen demonſtrare poteſt, & expreſſum dicitur, quod ex ſignis colligi poteſt, vide gloſſ. *in l.* 20. §. 1. *in verbo expreſſum. D. de oper. nou. nunt. gl. in l.* 1. §. *ſi quis ita. D. de verb. oblig.*

§. Huius rei argumẽtum. 1.

In ſtipulatione tacita conditio ineſt, ſi ſcilicet matrimonium ſequatur, coniunge l. 21. D. *de iure dotium.* vide Alexand. *conſ* 4. *vol.* 4. *conſ.* 3. *eod. vol.*

§. Ex facto etiam. 3.

Quę in præfationibus dicuntur, in ſequentibus repetita intelliguntur, hoc innuit hic §. Ang. *conſ* 61. Rom. *conſ.* 233. *&* 202.

l. Conuentionum. 5.

Hanc legem explicuit Ræuard. *lib.* 4. *varior. cap.* 1. Cuiac. *libro* 15. *obſ. cap.* 5. *&* 33. perſequitur autem hic Iuriſconſultus conuentionis alias ſpecies, quod ſcilicet conuentio, aut ſit publica, aut priuata, aut legima, aut iuris gentium.

An

Digitized by Google

¶ An præfectus militiæ poſſit facere pacem Bart.hic.

§.Publica.1.

Conuentio publica eſt, quę fit per pacem, quotiens inter ſe duces belli quædam paciſcantur.

l.Legitima.6.

Ad intellectum huius legis faciunt, quæ ſcribit Bellon.*lib.3.ſuppur.cap.7.* Gouean.*lib.2.variar.lect.ca.26.*Fortunius Garzia. Cũ autem ſuperiori lege dixerit, quæ dicatur publica conuentio, iuſto rectóque ordine tradit nunc quæ dicatur legitima.

¶ Vide Ioan.Fabr.*Inſt.de oblig.in 4.col.verſ. ego credo.* Alexand. *in conſ.75.col.7.in fin.1.voc.* cuius verba retuli, in rubric. incip. legitimam.

Ad eius intelligentiam, quare ibi fiat differentia inter conuentiones nudas & veſtitas, vide Socin *in Rub.de verb.oblig.coll.2.verſ. 4.concludo.*

Ad intelligentiã etiam gloſſ.in §.ſed cùm nulla.in verb.igitur.vide Ruin.*in l.1.§.ſi quis ita.char.2.de verb.oblig.*

Et ad intellectum §.quod fere vide eund. *in eo loco.*& vide omninò, quomodo inducat illum §.Petr.de Bella Pert.*Inſt.de action. & reſponde.*

Et ad §.igitur.vide Socin.*in d.Rub.colum 5. in princ.*

Ad regul. §. ſed cùm nulla.cum ſeq.§.*vide Bart in l.Ariſto.§.fin.in verſ. Ariſto. & quod ibi per eum.de donat.*Et ad gloſſam magn.ibi circa med.vide Iaſo.*Inſtit. de actio.§.actionum.in gl..in verb.ex permut.in prima concluſ.* & quod ibi per Gomeſ.*in antepen.col.* & ad §. quinimo vide Alciat *lib.5.paradox.cap.1.*

Quod actio detur ex nudo pacto, ſi iuuetur authoritate legis vel principis notat Gl. *in c.cum acceſſiſſent.extr.de conſt.20.*

l.Iuriſgentium.7.

In hanc legem ſcripſere Connan.*lib.6.comment.cap.2.& ferè toto libro.* Forcat.*dial.97.n.5.* Gilbertus Conſtanus *lib 1.quæſt.cur.cap.8.* Charond. *lib 2.veriſſ.cap.8.*Corraſ.*lib. 1.miſcell.cap.1* Alciat.*lib.3.prætermiſſ.*Forcatul.*dial. 69.numer.1.*Cuiacius *lib.2.cap.15* Ant. Cont. *lib. 1. diſput.cap.13.* Hoc autem initium vult quod iuriſgentium conuentiones aliæ pariant actionem, aliæ exceptionem, *fol. 227. num.29.repet.7.*

An & quare permutatio non dicatur contractus nominatus, ſi do rem, vt aliam mihi des, declarat Barto. hic. an donatio ſit contractus nominatus, vel innominatus, vide Bald.hic.

§.Quæ pariunt.1.

Conuentiones quæ pariunt actiones, in ſuo nomine non ſtant, ſed tranſeunt in proprium nomen contractus, vt emptio, venditio, &c.

§.Sed etſi.2.

Connan.*in l.naturalis.D.de præſcript.verbis. 531.per tot.4.deinceps.*

§.Si ob maleficium.3.

Turpis inepta, vel iniuſta cauſa non veſtit pactum.

¶ An & quotuplex turpitudo. An & quæ donationes inſinuationẽ requirant.an quælibet cauſa, vt puta iuramentum veſtiat pactum.Nudum pactum quid, & quomodo intelligatur, quod pariat actionem.

§.si cum nulla.4.

Vbi non ſubeſt cauſa ciuilis, neque obligatio neque actio naſcuntur, hic autem notabis in fine regulam. quod nuda pactio actionem non pariat. ſed exceptionem.

Actio ex pacto nudo non oritur, *vt hic & §.quinimò. & §. Marcellus.ead.l.& l.legem C.de pact.* not. gloſſ. & ibi latiſſimè Iaſon. *ad §.in perſonam.Inſt.de actio.* poſt Iaſonem hic latè, vide per Socin.*in reg.9.actio.*Doct.*ad Rub.D. de verb.obl.*Forcat.*dial.69.num.1.*

¶ Pactum nudum quid: an ex pacto nudo oriatur actio tam de iure ciuili, quàm canonico, vide Bar.hic.

¶ An pactum nudum ſine aliqua cauſa valeat, Bald.hic.

Latiſſimè & melius quæ alibi Felin.in *c.1. extr.de pact.*

§.Quinimò.5.

Pro intellectu huius §.conſule Corraſ.*lib. 3.miſcel.cap.10.* Charondas,*dict.lib.2.c.9.*Forcatul.*dialog.89.numer.1. & 5.* Vacon.*lib.1.declar.23.* Merce.*opin. lib. 1.cap.16* Bulg.*ad l.petens, Cod.de pact num.20.*Berreng.Ferna.*ad l. pacta conuenta.D.de contrah.empt.cap. 2. num. 19.*Cuiacius *3 obſ. 5.*

Quæ in ingreſſu contractus. Non ſignificat ab initio: ſed dum contractus ingreditur, & ambulat, id eſt dum contrahitur, dicitur enim contractus ambulare. l. *ſed vbi.* D. *de min.* qua de re vide Alciatum *2. parerg. capite 19.*

An & quot modis veſtiatur pactum: an & quomodo contractus innominati dicantur veſtiri: an ratione pacti non ſeruati competat rei vindicatio, vide hic Bald. An & quis contractus dicatur Feudum, & quæ actio oriatur, vide Iaſon.*in l.prima, D.de condict.ex lege.*

Digitized by Google

§. Adeo autem. 6.

Loriottus *de hæred. inſt. axiom.* 4 Cuiac. *lib.* 2. *obſ. c.* 15. quem reprehendit Ræuardus *libr.* 2. *varior. cap.* 13.

§. Ait prætor. 7.

Hoc §. continetur prætoris edictum, qua de re Forcat. *dial.* 69. *num.* 2. & 4. Vacon. *libr.* 5. *declar. cap.* 67. prætor itaque ait quod pacta ſeruabit, modo dans exceptionem, modo actionem, modo formans actionem, modo negans actionem, tot enim ſunt vires & effectus pacti, & ſignificationes verbi ſeruare, vt *l.* 10. *C. h. t. l.* 44. §. 1. *fam. erciſc. l.* 41. *D. de acquir. rer. dom.*

Pacta, an & quando ſeruari debeant, declara vt per Bald. hic.

§. Pactorum. 8.

Charondas *d. cap.* 8. Mercerius *dict. cap.* 16. Hoc autem vult hic §. quod pactum in dubio præſumitur reale, & tranſitorium ad hęredes.

Non minus ex verbis quàm ex mente. Duarenus ait huiuſmodi *yſtirologias* vſitatiſſimas eſſe iuriſconſultis, aliiſque Latinis authoribus, Vlpianus *l.* 3. §. *Labeo. D. de incend. ruin. nauf. l.* 3. §. *ſi emancipatus. D. de bonor. poſſeſ. contr. tab.* Seneca *de tranquillitate vitæ, lib.* 1. *c.* 8. vide & Charondam *dicto proximo loco,* & Mercerium *ibidem.*

§. Dolo malo. 9.

Cum ſuperioribus duobus §§. poſuerit I. C. edicti prætoris vtilia, nunc ad eorum explicationem accedit, & primo ait quid ſit dolus malus, & quid ſit paciſci dolo malo nempe alterius circumueniendi cauſa, cum nempe aliud agitur, aliud ſimulatur, de dolo malo, vide l. 1. §. *dolum, D. de dolo.*

§. ſed ſi fraudandi. 10.

Huius §. quæſtio eſt, vtrum de fraude paciſci liceat, quoniam edicti verba nullam de fraude mentionem faciunt, verum optimè Labeo ait pactum, ita conceptum iniquum eſſe, præterea fraus eſt ſpecies doli, & ineſt dolo, ſicut ſpecies ineſt generi, & eo remoto, remouentur etiam eius ſpecies.

Ineſt enim dolus & fraus. Vide Alciat. *in l. aliud eſt fraus. D. de verb. ſig.*

¶ An & in quo differat dolus à fraude, Bar. hic.

§. ſiue autem ab. 11.

Exceptionem doli parit, ſiue dolus committatur ab initio contractus, ſiue ex poſt facto.

§. Quod ferè. 12.

Stipulatio eſſe præſumitur, ſi præcedat interrogatio, & ſequatur reſpōſio, niſi in contrarium probetur, id eſt factum, contra ius commune, non eſt igitur hic locus contrarius *l.* 27. §. *in ſumma infra eod.*

§. ſi paciſcar ne. 13.

Pactum valet ſi paciſcar ne pro iudicati, vel incenſarum ædium agatur, ex culpa ſcilicet ad duplum, nam conſulto factum incēdium morte puniebatur. *Pau.* 5. *ſent.* 3. *l. capitalium.* §. *incendiarij. D. de pœn. l. qui ædes. l. pen. D. de incend. ruin. nauf. l. ſi quis dol. D.* [illegible] & hæc eſt quæ incenſarum ædium actio dicitur *in l.* 1. *C. de leg. Aquil.*

§. ſi paciſcar ne. 14.

Cuiac. *lib.* 10. *obſ. cap.* 10. ¶ An pactum valeat ſi paciſcar, ne operis noui nuntiationem exequar, magna hic dubitatio eſt, qua de re optimè hic Labeo.

¶ An nuntiatio noui operis, pacto remitti poſſit: an pactum factum contra rem publicam, vel priuatam vtilitatem valeat, necne, declarat hic Bald.

Nam & de furto paciſci. De furto paciſci licere conſtat ex hoc loco, quamuis in contrarium multæ extent leges, & præcipuè *l. tranſigere C. de tranſact.* verum hoc intelligēdum eſt de furto facto. *l.* 17. §. 1. *hoc t.* ſecus de futuro. *l.* 27 §. 4 D. *eod. tit.*

§. Sed & ſi quis. 15.

Pactum valet, ſi quis paciſcatur, ne depoſiti agat.

§. Et generaliter. 16.

Ad intellectum huius §. vide Cuiac. *libro* 1. *obſ. c* 24. à quo reprehenditur lectio Duareni, qui in hoc §. definit. De huius §. lectione nonnulla etiam Petrus Marthreſ. *in l. veteribus. infra eod. tit. ſ. l.* 21. Quod pactum à iure communi remotum ſeruari, minime debeat declarat hic iuriſconſ. præterea nec iuramēto nec ſtipulatione firmari poteſt, & multo minus legari.

§. Si ante. 17.

Pactum valiturum eſt, ſi ante hæreditatem aditam paciſcatur quis, cum creditoribus, vt minus ſoluatur.

¶ Repetitionum 7. *fol* 215. *num.* 30.

§. ſed ſi ſeruus. 18.

In vulgata editione hæc erat lex octaua, & ſuum: hoc autē vult lex, quod in his quæ ſunt communia, & ſingulis quod fit à maiori parte, præiudicat aliis fauore liberationis.

¶ Hinc etiam collige, quod maior pars creditorum præiudicare poteſt minori, quod tamen limita, vt per Roman. *ſingul.* 101. Cre. *ſing.* 22.

§. Hodie tamen. 19.

¶ Pactum per maiorem partem factum cum

Digitized by Google

cum herede futuro, de parte debiti remittenda, omnibus creditoribus legem imponit, & eſt ab omnibus obſeruandum.

¶An factum à maiore parte dicatur factum communit. vide Rom. *conſ.* 512.

Maioris partis voluntatem. Ex his verbis colligere poſſumus, numerum perſonarum præualere dignitati, quod facit *l. fin. C. de bon. auth. iud. poſſ.* quod intelligendum eſt, quando de commodo pecuniario tractatur, ſecus ſi de fide vel probatione veritatis, ſecundum Iaſonem hic. quem vide.

¶Vide Bar. & poſt eum cæteros. in *l.* 4. §. *Cato. vlt. q. de verb. oblig.*

l. Maiorem. 8.

Vide Gloſſ. *in can. placuit.* 4. *diſtinct.* 16.

l. Si plures. 9.

Innuit hæc lex, quod ſi duo ſint argentarij, vel res ſtipulandi, habentur tantum loco vnius.

¶Plures an & quo caſu loco vnius habeantur: an vnus duas voces habere poſſit, an voluntatis maioris partis ſtandum ſit, declara, vt per Bald. hic.

§. Cumulum. 1.

Cumulum debiti, hic non tantum ad ſortem, ſed etiam ad vſuras eius refertur, at non fit cumulatio ſummarum in caſu *l.* 11. *ſup. de iuriſdict.*

l. Reſcriptum. 10.

Abſentes tenentur ſtare pacto, per maiorem partem præſentem, etiamſi abſentes perſonalia priuilegia habeant, dum non habeant hypothecam. *fol.* 353. *nu.* 49. Repet. 6. & *fol.* 47². *nu.* 209. *eadem repeti.*

§. Si pacto. 1.

Petrus Aluarottus, Petrus Salernus, in hunc §. ſcripſere.

Si tamen ex cauſa pacti. Coniunge cum hoc §. *l.* 17. *C. de tranſact. l. pen. infra eod. l.* 121. *ff. de verb. oblig.*

§. Plerumque. 2.

Doli exceptio ſubſidium eſt exceptionis pacti.

l. Nam & nocere. 12.

In hanc l. Bellon. *q.* 5.

¶An, quot, & quibus caſibus procuratoris pactum noceat domino, declarat hic Bald.

l. Sed ſi tantum. 13.

Sic mutauit Taurellius, in editione Florentina, cum in archetypo Florent. eſſet Vlpianus, teſte Anton. Auguſt. *libro* 3. *emend. cap.* 1.

§. Sed ſi in rem. 1.

Procurator in rem ſuam, paciſcendo domino obeſſe poteſt, vt ait hic Gloſſa finalis.

l. Item magiſtri. 14.

¶Quæſtio huius legis: an pacta facta ab iis qui præſunt corporib⁹, vel collegiis proſint, vel noceant collegio, quæ vtilis eſt, & de hac vide Roman. *conſ.* 63.

Magiſtri ſocietatum. Magiſtri hi appellantur, cui præcipua cura rerum incumbit, & qui magis quàm cæteri diligentiam, & ſollicitudinem in rebus, quibus præſunt, adhibere debent, ita appellati à monendo, ſiue à monſtrando, ſic etiam dicuntur magiſtri vniuerſitatis, & venditionis bonorum præpoſiti. *l.* 9. *D. rem rat. hab.* nauium *l.* 1. §. 1. *D. de exercit. act.* equitum *l.* 2. §. 19. *D. de orig. iu.* Officiorum *vt toto tit. C. de magiſt. officior.* ſunt & plures alij quos recenſet D. Gothof. hic.

l. Tutoris quoque. 15.

Pactum tutoris pupillo prodeſt, & non nocet.

¶Pactum tutoris, vtrum noceat pupillo, declarat hic Bart.

l. Si cum emptore. 16.

Pactum factum cum habente vtiles actiones, præiudicat habenti directas. & hoc eſt quod innuit hic textus.

¶An pactum cedentis noceat ceſſionario. Pau. de Caſtr. *conſ.* 47 & *ſeq. per* Ang. *conſ.* 250. An exceptio compenſationis quæ obiici poteſt cedenti, poſſit etiam obiici ceſſionario, vide Bald. *conſ.* 487. & 207.

§. Sed ſi inter. 1.

Pactum eius cui ſunt cedendæ actiones, nocet ei qui eas habet, & cedere debet.

l. ſi tibi decem. 17.

Ad intellectum huius legis faciunt quę notauit Duaren. *de pactis. fol* 38. ¶ Hoc autem vult hæc lex, quod obligatio quæ re contrahitur, trahi non poteſt vltra quam peruenit, quæ quidem lex optimè commendatur à Bartolo.

§. Quædam actiones. 1.

Pactum tollit actiones deſcendentes ex maleficiis, coniunge autem *l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, D. de pactis.*

¶An iniuriam remittens, videatur damnum remittere. An vniuerſitatis ſindicus damna ſingulorum ciuium remittere poſſit: an in teſtamento pax fieri poſſit, & an pœnitentiam recipiens, videatur remittere iniurias, declara vt per Bald. hic.

§. De pignore. 2.

Pignus de iure prætorio ſolo cõſenſu con-

Digitized by Google

trahitur: ſed tamen ſolo conſenſu non tollitur.

¶ An hypothecaria ſit actio merè realis, vide hic Bald.

§. Si quis paciſcatur. 3.

Ad hunc §. Ioh. Robert. *li. 4. recept. ſent. c. 15.* quod pactum perſonale perſonam non egrediatur, declarat hic §. hoc eſt perſonalia pacta hæredibus non proſunt, vt pluribus declarat hic Accur. & quæ ſit ratio huius rei, vide *l. idem in duobus. 25. §. 1 perſonale. D. de pactis.*

§. Si pactus ſim. 4.

¶ Paciſci quis non poteſt extraneo filio, nec confirmatur pactum licet poſtea ille extraneus ſuccedat paciſcenti.

An pactum patris proſit filio: an doli exceptio quæratur extraneo, vide hic Bald.

Vide Ruin. *in l. Gallus. §. 1. in 28. char. de lib. & poſthu.* & ad ibi dicta per Bar. *in verſ. ex hoc edicto.* vide Abb. *in c. in præſentia, coll. 10. nu. 27. de proba.*

Et ad illum tex. vide Aret. *Inſt. de inutilibus ſtipulationibus, §. cæteri, 1. not.*

§. Pactum conuentum. 5.

Perſonale pactum ad ſucceſſorem in rem etiam porrigitur, viuo paciſcente, & quæ ſit ratio huius §. vide tres rationes quas adfert hic Accur. *in glo.*

Et in emptorem. In emptore potius legendum eſſe puto latinitatis ratione.

§. Cum poſſeſſor. 6.

Concordat textus in *l. ſi actionem, C. h. t.* innuit hic. §. quod pactum poſſeſſoris non prodeſt, neque nocet vero hæredi.

Neque nocere, neque prodeſſe. Quidam tamen aiunt prodeſſe, iuxta *l 22 de conſtit. pecun.* ita vt antinomiam quandam hic eſſe quidam exiſtimauerint, verum tamen eam ſic ſolue, vt dicas in *l. 22.* I C. ex ſua perſona loqui hic aliorum ſententiam referre.

¶ Repetitionum *7. fol. 194. num. 4.*

§. Filius. 7.

Filius paciſcitur, quandoque directo patri, quandoque directo ſibi.

§. item ſi filiusfam. 1.

Perſonale pactum filij tranſit ad patrem & ad hæredes eius, viuo filio, quo loco obiter notandum eſt, pactum quod prodeſt patri, proſit etiam filio.

l. Vel de in rem verſo. 20.

Ex hac lege inferunt quidam quod pater non cogitur præciſè filium defendere.

l. Et hæredi. 21.

Si filius paciſcatur, ne à ſe petatur, ipſi filio & patri proderit pactum, ſi pater conueniatur de peculio.

§. Quod ſi ſeruus. 1.

Huius §. ſententia hæc eſt. Si ſeruus paciſcatur, ne à ſe ſeruo petatur, non valet pactum. Sed ſi ſeruus realiter paciſcatur acquiritur, tunc exceptio præſcriptis verbis, ſi in perſonam pactum conferatur.

§. Nos autem his. 2.

Si pater paciſcatur, ne à filio ſuo petatur, iſtud pactum filio ſuo non prodeſt, quo ad pacti exceptioné, ſed exceptio doli datur filio.

¶ Quando dicatur pater ſtipulari filio vt filio, & quando filio vt hæredi, vide quod dicit Bald. *in cap. 1. in princ. an agnat. vel fil. res hære. poſſ.*

¶ Ne à Titio A filio potius legendum eſſe, doctè ſanè emendat Cuiacius.

§. Filiafamil. 3.

Pactum factum à filiofamilias tempore patriæ poteſtatis, nocet ei tempore exiſtentiæ ſui iuris.

§. Item filiusfam. 4.

Filiusfamilias rectè paciſcitur, de eo quod ſub conditione legatum eſt paria enim ſunt fieri tempore congruo, vel in illud tempus conferri. concord. *tex. in arg. l. in tempus. D. de hæred. inſt. text. in l. quod ſponſa. C. de donat. ante nupt.*

§ in his. 5.

Pactum rei prodeſt fideiuſſori, niſi ſit perſonale pactum. Nam perſonale perſonam non egreditur.

l. Niſi hoc actum. 22.

In hac lege obiter notandum eſt quod pactum ſimpliciter factum, reo porrigitur ad fideiuſſorem, quod tamen ſecus eſt, ſi mentio facta fuerit propriæ perſonæ.

l. Fideiuſſoris. 23.

Pactum fideiuſſoris non prodeſſe reo, negat hæc lex. Verum in cõtrarium facit. *l. duobus. §. à fideiuſſore. D. de iureiur.* quam antinomiam ſolue, vt per Bar. his.

l. Sed ſi fideiuſſor. 24.

Ex hac lege colligi poteſt materia, quę in vſu & foro eſt vſitatiſſima nempe quod licet quis, vt fideiuſſor accipiatur, tamen in veritate eſt principalis, & vt de principali eſt iudicandũ, quod vt in praxi vſitatum ſit, nemini dubiũ eſſe puto, hodie enim non conuenitur principalis, ſed fideiuſſor: vnde manauit prouerbium hoc, qui fideiubet, ſoluit.

l. Idem in. 25.

Ad intellectum huius legis, vide Cuiac. 22. *obſ. cap. 6.* Ratio dubitandi huius legis eſt, an pactum

Digitized by Google

pactum factum, vni ex duobus reis debendi, proſit aliis, quam quæſtionem optimè examinat hic gloſſa, Bar.& Bald.

§.Perſonale.1.

Pactum perſonale ad alios non pertinere, immo etiam nec ad hæredem ſatis ſupérque declarauit ſuperioribus. §.

§. ſed quamuis.2.

Regulariter fideiuſſoris pactum , reo non prodeſt.

l. Videlicet.26.

Dictio videlicet non ſolum declarat : ſed etiam aliquando reſtringit , qua de re vide *l.cum quidam.* §. 1.*de vſur.* notat.Bar.*in* l.1.*D. ad leg. Aquiliam.*

l. Si vnus.27.

Hęc lex eſt ſubtilis & difficilis.ideo ad eius intellectũ,vide Ioan.Robert.*lib.1.ſent.recep. c.25.*Pileum *queſt.*109.Charond.*li* 1.*veriſſim. cap* 21.Cuiac.22.*obſ.cap.6.* Rom.*conſ.ſuo* 209.

§. ſi cum reo.1.

Pactum factum ad tempus , non prodeſt poſt tempus,& poteſt principalis aciſci fideiuſſori,licet non paciſcatur ſibi.

§. Pactus ne peteret.2.

Scribit in hunc §.Ferretus, Vide Zaſ.*libr.1. ſing. reſp inſ. cap.5.* Charond. *lib.1.veriſſ. cap.4.* Ræuard.*lib.2.vario.cap.6.*Corraſ.*lib.2.miſcell. cap.16.*Bello.*lib.2.ſupput.cap.1. & 9.* Alciat.*lib. 1.parad.cap. vlt.* Molinæum *in labyrinth.de diuiduis & indiuiduis,in princip.num.*10.Hotom. *vol.1.variar. diſput.cap.7. poſt tract. de pactis*, & obiter Duaren. *ad tit.de in lit.iur.an. nu.16.& de pactis,fol.*38. Vaconium *lib. 1.declarat.c.*20. Prat.*ſin ent cap.*3 Rep.6.*fol.*118.*num.*40.

¶ Quod pactum nudum, non tollat actus, ipſo iure , nota hoc non procedere quando fit ante contractum perfectum,qua de re vide Cremenſ.*ſin* 49.

¶ De intellectu huius textus doctores hic latè. Adde Fortuniſium Garſiam hic *col* 7.Moder.Sabin.*lib.1.declar.iur.ciu.cap.16.& ſeq.*nouiſſime noſtri *ad principium Inſt. de oblig. nu.* 17.Crott. *in rep.ad l.ſi is qui pro emptore.n.*110. *D.de vſuc.* ¶ De virilibus pactorũ vide Bald. in l.*cum quis* , C.*de iuris & fact.ign.& in l.pacta qua contra leges C.eod.*

¶ Tu conſidera pro intellectu huius textus , quod ſecunda ſtipulatio formatur ſuper verbis, quæ continent omnem & totam obligationem. Sed in pacto verba non percutiũt totum contractum, & totam obligationem, vnde non tollit vniuerſaliter præcedentem obligationem, & hoc colligitur in textu *hic.*

¶ Mulier contrahens cum viro , qualiter obligari poſſit, vide Barto.in l. *Mænia*,§.1.D. *ſolut.matrim.*

¶ Quod in pactis factum verſetur, eſt contrarius textus in l.*fi.ibi,aliquid fieri vel paciſci.* C.*de pact.*vide ibi Dec.num. 12.*& vide Doct. ad dict.* R*ub.de verb.obli.* ¶ An vna acceptilatio tolli poſſit per aliam. An ex pollicitatione oriatur obligatio naturalis : an pactum temporale tollat obligationem naturalem: an renuntiatio tollat obligationem naturalem & ciuilem.vide hic Bald.

§.Illud nulla.3.

¶ Loquitur hic §.de dolo, an autem de culpa intelligi poſſit, dubitant doctores,an ſcilicet culpa futura remitti poſſit, vide de hac materia Alex.*conſ.67.vol.2.ad fi.*Iaſ. *in* l.*actione, C.de tranſact.*¶ Item an regula hui⁹ §.procedat in dolo præſumpto , vide Paulum de Caſtro hic.

Dolus futurus poteſt remitti. ſecus in præterito,de quo vide Cagnol.*ad* l.*contractus,n.* 80.*de regul.iur.*vide Lud.à Sard.*in tract.de na. lib.2.par.prin.§. de legit.per reſcrip.nu.24. in 6. vol. tract* Dec.*conſ.178.in cauſa,num.3.& conſ.* 192. *& conſ.16. viſa ad finẽ, & ad l.contractus,* D.*de reg.iur.*Alex.5.*conſ.*152.quod adeo verũ eſt,vt nec à teſtatore remitti poſſit Menoch. 2. *de arbitr. cap.*337. multa ſpecialia quæ permittuntur propter delictum futurum euitãdum ponit Bar. *conſ.94.vol.*1. vide Rom.*conſ.* 94.*& conſ.90.alias 60.tract.6.fol.357.num.34. Cagnolus de reg.*

§.Pacta quæ turpem.4.

Cuiac. *lib.1.obſ.cap.*24. & Menoch.*de recup. poſſ.rem 1.num.* 82.

A re priuata. Cuiacius emendat publica, qua tamen ratione neſcio,nam Florentinam vulgatámque lectionem ita ſuſtinere poſſumus,vt dicamus à re priuata, id eſt ſi non ſpectet priuatorum vtilitatem.

Verſ. Ante omnia.

¶ Pactum factum in vna re , non porrígitur ad aliam , adde Dec.*conſ.*360. *præſeruatus, & conſ.625.viſum ad finem.*

¶ Pactũ plurimũ reſpectu tertij nõ nocet, quo ad ipſos plures.Dec.*cõſ.374.in caſu propo.*

¶ In materia, vide trad.per docto.*ad* l.*ſi omnes.*§.*Criſogenus*, *D. de verb. oblig. & ad* l.1.*C. de tranſac.*Socin Iun.*conſ.6.viſo punct.col* 7.

§.ſi cum decem.5.

Repetitionum 6.*fol* 189.*nu.*11.*& ſeq.*

Minor ſumma ineſt maiori.

§. item ſi pactus.8.

Qui promiſit non petere totum , remouetur à petitione cuiuſlibet partis eius.

§. Si acceptilatio.9.

Inutilis acceptilatio valet vt pactũ ſimplex

Digitized by Google

hoc eſt, paria ſunt inutilis acceptilatio & pactum ſimplex, in contrarium facit *l.* 8. *D. de acceptilat.* vbi dicam.

§. Seruus hæredi. 10.

Vide Forcat. *dial.* 5. *num.* 3. Molineum *ad* l. 1. §. *ſi quis num.* 40. *D. de verb. oblig.*

l. Contra. 28.

Pupillus paciſcendo cõditionem ſuam deteriorem facere non poteſt, ſed meliorẽ: pupillus enim non poteſt, ſibi pręiudicare, ſine tutoris auctoritate.

Tractatuum 9. *fol.* 151. *nu.* 18.

§. Si curator furioſi. 1.

Curator paciſci poteſt pro domino, nõ autem contra dominum.

§. Si filius. 2.

Paciſci non poteſt filius in præiudicium patris, ſuper iure acquiſito, niſi ex iuſta cauſa. in acquirendis autem paciſci poteſt.

l. In perſona. 30.

Pro intellectu huius legis, vide Duare. *lib.* 2. *diſput. cap.* 11.

¶ Nota autem ex hac lege, quod filius concordiam facere non poteſt, de iniuria ſibi facta in præiudicium patris, imò vero pater remiſſionẽ facere poteſt de iniuria facta filio, qua de re vide Bald. *in* l. *ſed ſi vnus* §. *filio. D. de iniur.*

§. Qui pecuniam. 1.

Cuiac. *lib.* 8. *obſ. cap.* 11.

l. Paciſci. 31.

Per pactum poteſt quis legis beneficio derogare: ſed nõ ipſi legi, hoc eſt, derogare poteſt ſui vtilitati: ſed non legis authoritati.

¶ Quomodo autem intelligatur, quod pacta contra legem non valeant, vide Bart. *in* l. *pacta quæ contra. C. de pactis.*

l. Quod dictum. 32.

Hoc vult hęc lex quod ceſſante ratione legis, ceſſet & ipſa lex: vide quod notat Decius *in* l. *ex hoc iure. D. de iuſt. & iur.* & Angel hic.

l. Auus neptis. 33.

Cuiac. 10. *obſ.* 29. Exceptio pacti conferri poſſit, & acquiri, ita tantum vni ex pluribus heredibus, declarat hic iuriſconſultus, quod repetitur *in* l. *auus. ſ. de pactis dotalibus*, quæ ex hac lege emendanda eſt.

l. Ius adgnationis. 34.

Cotta *in voce liberum.*

¶ Vult autem hæc lex, quod agnationis ius pacto repudiari nõ poteſt, hoc eſt ius naturale, quod ex inſtinctu naturæ introductũ eſt, per pactum tolli non poteſt.

l. Tres fratres. 35.

Generalis remiſſio reſtriguitur, ne dolus alicui patrocinetur.

¶ Marc. Mant. *ſing.* 642. *fol.* 942.

Vide Iaſ. *in* l. *qui Romæ* §. *duo fratres. in* 9. *coll. poſt med. num.* 32. *D. de verb. oblig.* vide Bald. *in tract. de duob. fratribus.* qui ponitur inter tractatus Bart. *in* 2. *quæſt. in* 5. *volum.*

Vide Bart. *in* l. 5. §. *ſtipul. de verb. obl. in fi.* vide Alex. *in loco vbi ſup.* Iaſ. *in* 1. *coll.*

¶ An & quis fratrũ appellatione cõtineatur, vide Bald. hic, & Paul. de Caſtr. *conſ* 358. *l. Lucius* §. *quæſitũ. D. de leg.* 3. *l Lucius* §. *Mæuia*, vbi gloſſ. & Bart. & l. *fi. vbi gloſſa. D. ad Trebel.* & quod fratris appellatione ſoror contineatur, declarant ſupradicti textus. quod tamen verum eſt, in conſuetudinibus, ſtatutis, priuilegiis, contractibus, & omnibus diſpoſitionibus humanis, idque propter arctiſſimum nexum, ſanguinis & affinitatis, niſi materia ſubiecta, aut ſermo aliud exigat. Bart. *conſ.* 119.

l. Si cum fundum. 36.

In hanc legem Couarruuias *li.* 1. *variar. reſolut. cap* 14.

¶ Huius autem legis quæſtio eſt, an in pacto quod tendit ad liberandum locum habeat pœnitẽtia, & ad hoc hæc lex ſingularis.

Repetitionum 1. *fol.* 409. *num.* 106.

l. Imperatores. 37.

Reipublicæ adminiſtratores, quem liberare pacto gratuito nõ poſſunt, conſtitutione imperatorum Antonini & Veri.

l. Ius publicum. 38.

Vide Cuiac. *lib.* 21. *obſ.* 29. continetur autem hac lege regula quæ fixa memoriæ noſtræ inhęrere debet. quod ſcilicet publicum ius priuatorum pactis mutari non poſſit.

l. Veteribus. 39.

Ad intellectum huius legis Duaren. *de pactis. fol.* 36. & Forne. *ſelect. lib.* 2. *cap.* 18. Ex profeſſo ſcripſit ad hanc legem elegantem libellum Petrus Martreſius editum Pariſiis, anno 1551. Cuiac. 1. *obſ.* 10. Declara autẽ, vt per Alciat. *in* l. *nepos proculo. in gloſſ. in verb. in id. D. de verb. ſignif.* & ibi Bart. *in l.* 1. & 2. *D. locati.*

¶ Ambiguam conuentionem interpretamur contra proferentẽ, vide ad declarationem huius legis quando aliquid dicatur eſſe obſcurum, Alexand. *conſ.* 11. *Viſo. col. fin. vol.* 2. Dec. *ad reg. ſemper in obſcu. ad fin. D. de reg. iur.* & ibi Cagno. *num.* 16. *vbi exornat.* Idẽ Decius *ad l. in contrahẽdo n.* 2. *de reg. iur. & in conſ.* 101. & 41. Iaſon. *ad l ſtipulatio iſta.* §. *in ſtipulatio. n.* 3. *D. de verb. oblig.*

¶ Limita hoc non procedere in mandatis, quia tunc ſecundum mentẽ mandãtis fit interpretatio, vt not. gloſ. *ad c. petitur. de procur.*

Secundo limita quando vtitur aliquo termino

Digitized by Google

mino certo frequentioris vſus, Gerard.*ſing. 97.limit.* vbi ratione colligitur cõtraria mẽs Dec.*dicto conſ. 1. aliàs limitat.* vide per Iaſ. *vbi ſup.& in conſ.39.tota.lib.1.* Corn.*conſ.116. col.2.verſi.facit & quinto.lib.1.*Bellon.*conſ.80. nu.10.*Rimi.*ad prin Inſtit. de donation.nu.450. & 675.*Alciat *ad l.nepos proculo.D. de verb.oblig.*Cæp.*ad Rub.D.de verb.oblig.nu.152.*

Limita hanc legem procedere in contractib. Bar.*ad l.librorũ.coll.5. de verb.ſign.* Niger *in repet.ad Rub.D.de leg.1.nu.43* limit. vt non procedat quando qualitas aut natura actus, aliud ſuaderet.Crau.*in rep.ad Rub. de leg. 1.n. 132.*

¶An & quę ſit differentia inter obſcuritatem & ambiguitatem,declarat hic Bart.

Placet pactionem obſcuram. ¶ Coniunge *l.ſi quis intentione. D.de iudic.l.ſi emptione.D.de contrah.empt.l.eum qui.D. de verb.oblig.* Cuia. 1.*obſ.cap.10.*

l.Tale pactum.40.

In hanc legem Cuiac.18.*obſ 2.* hoc autem vult hæc lex,quod cõfeſſio ſine cauſa,etiam extra iudiciũ ad liberandũ,diſpoſitionẽ inducit: proponit autem Papinianus,exemplum pacti in rem, quod vocat generale pactum, quod non coarctatur perſona paciſcentium.

¶An confeſſio cauſa donationis exigat inſinuationem,declarat hic Bald

Profiteor. ¶ Profiteor,plus eſt quàm confiteor, Cicero pro M. Marcello,hic ego,inquit, non ſolum confiteor,ſed etiam profiteor.idem in oratione pro Cecinna.Ita cõfitetur,vt non ſolum fateri,ſed etiam profiteri videatur: de confeſſione igitur fruſtra hic diſputant interpretes,quoniam profeſſio plus eſt,quàm confeſſio.

§.Qui prouocauit.1.

Vide in hunc locum Cuiacium 20.*obſ 36.* Hieron.Ver.*ad Rub.de ver.oblig.n.*184.Iacob. Nig *ad l.1.nu 94.eo.tit.de verb.oblig* eſt & repet.Ang.de peruſio,*ſuper hoc §.f.48. nu. 18.& 187.repet.vlt fol.166.num 44.repetit.*

Ad Gloſſam magnam hic in verbo ſequitur vbicumque fuerit, vide Iaſon.*ad l.ſi conuenerit,in fin.D.de re iud.* optimè hanc legem repetiit Bald.hic.

§.Poſt diuiſionem.2.

Pro intellectu huius §. vide Commen. *in conſ.8.incip.duo erant ſocij,ante finem.*

§.Pater qui.3.

Molineus de donationibus factis,videlicet confirmatis in contract.matrim.num. 6.

Ad hunc textum,& ad gloſſam finalem. in fin.vide Tiraq.*ad l.ſi vnquam.C.de reuoc.don. in præfat.nu.56.*Claud. de Seiſel.*ad l.Gallus.§. & quid ſi tantum. D. de lib.& poſth.col.1.in fin.*

Soc.Iun.*conſ.128 n.87.lib.1.* Natta Aſten.*ad l. hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C. de teſtam n. nu.*209.Fab.Acoramb.*ad l. hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebell.num.39.*faciunt quæ a do infra *ad l.quidam cum teſtament.C.de poſthu.hæred.inſtit.*

¶Circa regulam huius §. quod ſcilicet ſtatutum in vno caſu, intelligatur ſtatutum in alio,in quo veriſimiliter ſtatuẽtes,idem ſtatuiſſent,ſi fuiſſent interrogati, vide Ang. *in conſ.24.in 4.vol. & conſ.54.* vide etiam Iaſon. *in l. Barbarius.ff.de offic.prator.*

l.Intra illum diem.41.

Alias hæc lex incipit ſi intra diem.

Pactũ de liberãdo in futurũ producit exceptionẽ in præſenti.vt hic not.Bart.& Ang.

l.Inter debitorem.42.

Vide illam legem allegatam per Felinum, *in c.cum ex officij,extr.de preſcrip.*

l.In emptionibus.43.

Ad faciliorem huius legis intellectum,Vide Cuiac.*lib 2 obſ.cap.24.* In hac autem lege Florẽtini ita ſcriptum habent & perperam. In emptionibus ſcimus, quid præſtare debitor debeat,vulgo rectius quid præſtare venditor debeat, quaſi diceret hic Iuriſconſultus, ſcimus quid debeat præſtare venditor quidq. emptor viciſſim:ſed ſi quid in contrahendo exceptũ fuerit pacto conuento ex his quæ iure venditi,& empti cõtinentur, id inquit ſeruari debet, Vlpian. *in l contractus.23. ff.de reg.iur* id ſeruatur,inquit, quod ab initio conuenit,legẽ enim contractus dedit,ſi quid exceptum fuerit. qua ratione forte etiã hæc pacta dicuntur exceptiones *in l.iuriſgentium. §.adeo.ff.h.t.* vt autem in Florentinis perperam hoc loco ſcriptum eſt, Debitor pro vẽditor,ita contraria ratione *in l.ſi quis dolo.§. 1.ff.de re iud.*venditor pro debitore ſimiliter malè in Florentinis *in l 18. de furtis.* cum debitore,& vulgo rectius cum emptore.

l.Cum in eo.44.

Corraſius *lib.4.miſcell.c.4.* Ad hoc allegatur quotidie hæc lex quod ſcilicet in eo qđ quis æquum putat in perſona aliorũ,in perſona propria,id etiam obſeruare debeat.

¶An creditor,vel debitor poſſit eſſe teſtamentarius tutor: An filius creditor patris poſſit eſſe curator,vide Bald.hic, & Roman. *ſing.585.*

l.Diuiſionis.45.

Hæc lex vult,quod ex nudo pacto diuiſionis non oritur actio,& in hoc eſt ſingularis.

l.Pactum inter.46.

Contrahentes omnes renuntiare poſſunt iuribus pro ſe introductis, vnde notatur re-

Digitized by Google

nuntiare reſtitutioni in integrum minorem non poſſe,& poſt Bal. tradit Menoch. 2. *de arbit. iud. caſ.* 263.

l. Emptor prædij. 47.

Molineus *ad Rub. de verb. oblig. num.* 86.

Emptor prædij. Contractus qui ſolo conſenſu perficitur, etiam ſolo conſenſu diſſoluitur re integra, *l. ſicut. C. de action. & oblig. l. nihil tam naturale. D. de reg. iur.* facit *ext. ca. 2. de ſponſal.* *Repetitionum* 6. *f.* 70. *nu.* 149.

§. Lucius Titius. 1.

Clauſula generalis per præcedẽtia reſtringitur ad ea ad quæ præcedentia adaptantur, vide Franc. Are. *in l. qui Romæ. ff. de verb. oblig.*

l. In traditionibus. 48.

In hanc legem ſcripſit Ioan. Robert. *libro 3. recept. ſent. cap.* 24.

¶ Pactum in rei traditione appoſitum, valet & veſtitur cohęrẽtia traditionis, concordat textus *in l. legem Cod. eo. & in l. rebus. ff. de rer. permut.* per Bar. & alios *in l. ſi intra ſup. eo.*

Ad gloſſ. ibi, vide quæ dicit Dec. poſt Soc. *in l. ſingularia in 2. not. ſi cer. pet.*

l. Si quis crediderit. 49.

Pactum ne quis conueniatur, vltra quàm facere poſſit, etiam ſi alias teneretur inſolidum valet, coniunge, *l. 2. D. ſolut. matrim. & l. 8. D. de reg. iur.*

l. Non impoſſibile. 50.

Coniunge, *l. ſi ita quis 31 ff. de euict.* quæ eſt eiuſdẽ inſcriptionis, *l. 15. D. de præd. vrba. l. 16. D. de verb. obl.* l. 174. *D. de ver. ſig. l. 32 ff. de reg. iur.* hoc autẽ innuit hæc lex, quod quæ fiunt per legẽ, per pactum fieri poſſunt. adde *l. domini. C. de agric. & cenſit.* contra etiã lege fieri poteſt quod pacto poteſt, *l. vlt. C. de fideiuſſ. dot. l. nam ſatis. §. & ſi. ff. quemad. ſeruit. amitt.*

l. Si cum te. 51.

Pactum per errorem factum, cauſæ actionem in effectu non perimit.

Debeo paciſci. Verbum hoc Debere ſuperuacuum eſſe quidam putant.

l. Epiſtola. 52.

Menoch. *de arbit. iud. lib. 2. caſ.* 94. An autem per epiſtolam quæratur alicui ius ſuccedendi huius legis quæſtio eſt, & de intellectu huius legis vide Innoc. *in l. ex hac ſcriptura, circa fin ff. de donation.*

§. ſi inter debitorem. 1.

Hoc innuit hic. §. quod pactum ſimplex ſeruari debeat etiam ab hærede.

§. De inofficioſo. 3.

Quod pactum perſonale, non etiam extendatur ad hæredem nota ex hoc §.

l. Sumptus. 53.

Hanc legem optimè emendat Anton. Auguſt. *lib. 4. emend. ca.* 12. & ad eius intellectum hic vide D. Gothof. hic.

l. ſi pactus. 54.

Non eſt in mora qui poteſt legitima exceptione ſe tueri.

l. ſi debitor. 55.

Fructuarius ſeruus acquirit fructuario exceptionem, & replicationem, & ad hoc allegatur quotidie hæc lex.

l. Ab emptione. 58.

Tractat hæc lex de reſolutione cõtractuũ.

Contractus qui ſolo conſenſu celebrãtur, ſolo conſenſu diſſoluuntur re integra, non niſi actus retro ſimilis interceſſerit: circa hãc materiam vide Crauett. *conſ.* 83. *num* 1.

An conſenſus eius, qui requiritur in contractu, requiratur & in diſtractu, vide Affict. *deciſ.* 214.

¶ An per conſtitutum creditor liberetur à traditione poſſeſſionis, latè per Guid. Pap. *deciſ.* 101. & 109. Iaſ. *ad §. actionum num.* 145. *Inſt. de action.* & latè per Tiraquell. *in tract. de iure conſt. poſſ. num. 7. & ſeq. 1. part.*

l. Per quos. 59.

Qui ius ac poteſtatẽ habet adquirendi alteri per ſtipulationem: ita etiam poteſtatẽ habet adquirendi alteri per pactũ: ita & colligere hanc regulam poſſumus, quod qui ſtipulari nobis poteſt idem poſſit, & paciſci.

l. Nemo paciſcendo. 61.

In hanc legem Ioan. Robert. *d. ca.* 24. Forcat. *in Cupid. iuriſper. cap.* 13. nota autem hic, quod pactum de non alienando rem propriam non valet.

l. Si reus. 62.

Pactum non valet, ſi paciſcar tecũ ne vendam fundum meum, vel ne faciam locum meum religioſum, vel quocumque alio modo paciſcar, adde Roman *ſing.* 183.

Extorqueri nõ poſſe. Immò poſſe, aiunt alij, iuxta *l. 27. § pactus. ſup. eod.* ſed huius argumenti ſolutio facilis eſt, dicemus etenim cũ reus ſolus pactus eſt, vt petere liceat vtilitatem prioris pacti ſemel quæſitã fideiuſſori non auferri: vt hic quod ſi ipſi quoq. fideiuſſor factus ſit eius exceptio explicatione doli eliditur, quo in caſu loquitur, *d. l.* 27.

¶ Quod pactum ex negligentia principalis non noceat fideiuſſori, cui iam erat quæſita deffenſio, vide hic Bart. *in l. item quæritur. §. qui impleto. D. loc.*

¶ Circa regulam huius legis, vide Iaſon. *in l. 3. § ſi is pro quo. ff. quod quiſq. iur.* Dec. *conſ.* 92.

Tit. 15. De tranſactio.

Ferretus

Ferretus ſcripſit in hunc titulum, vſque ad l. 9. Cuiacius ad totum, multa tradit Loriott. *in tract. de pact.* & Prateius *lib. 2. catapodiſm.*

¶De ſignificatione verbi tranſactionis, vide repetitionem Dom. Del Rio, *in l. tranſige re C. de tranſ.*

l. Qui tranſit. 1.

Lite incerta neque finita. Ideo hæc addidit Iuriſcõſultus, quoniam lis quandiu pendet, facit rem dubiam, atque incertã, & præterea euẽtus litis & iudiciorũ incertus eſt, *l. quod debetur. D. de proc.* vnde ſuper eo quod in quæſtione vertitur, fieri poteſt tranſactio & ideo dicitur lite nondum finita. nam ſi iudicatum eſſet, nec appellari poſſet nec aliquo remedio ſententia retractari: ita quod de ſentẽtia nõ dubitaretur, certè trãſactio non valeret. Verũ quod trãſactio de conſenſu partium, poſſit fieri de re certa, vide Bar. *in l. quid tamẽ D. de arbit.* & an trãſactio fieri poſſit ſuper re certa. Rom. *conſ.* 462. & an ſi tranſactio non valeat, vt tranſactio valeat, vt pactum, vide Ang. *conſ.* 94.

l. Tranſactum. 2.

Ad intellectum huius legis faciũt, quæ notat Petrus Fab. 1. S*emeſt.* 14. nota autem hic, quod duobus modis ſit tranſactio, per Aquilianam ſtipulationem, vel ſine Aquiliana ſtipulatione, & limita hanc legem, vt per Iaſonem *in l.* 1 *C. eod.*

l. Imperatores. 3.

¶Huius legis quæſtio eſt, an tranſactio facta inter hæredem ſcriptum, & legitimum, præiudicet legatariis, qui in agẽdo ſcriptum hæredem conuenerunt, & recte dicit I. C. nõ nocere, nec præiudicare.

¶ An tranſactio & compromiſſum æquiparentur, vide hic Bald.

§. Cum tranſactio. 1.

Ad §. hunc ſcripſit Cuiac. *lib.* 10. *obſeruation. cap.* 30 & Labithus *in vſu indicus ſui fol.* 6. hoc autem vult, quod tranſactio nõ porrigatur, ad codicillos poſtea repertos.

¶Codicilli reperti ſũt. Nota hic quod trãſactio, licet generalis, non porrigit ad codicillos poſtea repertos.

§. Debitor. 2.

¶ Tranſactio facta cum putatiuo hærede, non porrigitur ad hæredem.

l. Aquiliana ſtipulatio. 4.

Obligationes omnes per Aquilianam ſtipulationẽ tolli, ſi hic actum ſit, declarat hic Iuriſconſultus: ſed in dubio non tolluntur, niſi illæ, de quibus cogitatum eſt.

l. Cum Aquiliana. 5.

An iuramẽtum extendatur ad incognita, vid. *cap. veniens. & ibi gloſſ. ex. de iureiur.* Hæc autem lex in hoc notanda eſt, quod vult verba reſtringi ad cogitatum: hoc eſt generalis tranſactio non extenditur ad ea de quibus non eſt cogitatum, expreſſe vel tacite, vt hic & l. *qui cum tutoris in fi. §. ex c. dilecti. D. de maior. & obed. cap. ex multiplici, ex. de deci. c. audita, ex. de reſtit ſpoliat. cap. veniens. ca. clericus, ibi gloſſa ex. de iureiur. ca. ſuper eo. D. de offi. deleg.*

Liberalitatem enim captioſam.

¶ Nam ſi lites de quibus nõ eſt cogitatum, remitterẽtur, nullo accepto, liberalitas eſſet eaque captioſa. quia verba volũtati anteponimus. *arg. l. contra legem cum ſeq. D. de legib.* non eſt autem æquũ id auferri, de quo cogitatum non eſt, vide hic Ferretum & Prateium *lib.* 2. *Catapod.*

l. De his. 6.

Ad hanc legem faciunt. Labith. *l. lib. fol.* 7. Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem.* 4 *num.* 109. Guterius 3. *parte. reſolut. ca.* 2. Cuiac. *lib.* 3. *obſeruat. cap.* 7.

Super dependẽtibus ex vltima voluntate non poteſt trãſigi, niſi veritate reperta per inſpectionẽ vel cognitionẽ vltimæ voluntatis Socin. Iun. *conſ.* 116. *n.* 66. & 74. *l. b.* 1, & *conſ.* 129. *nu.* 33. 35. 56. & 63. *eod. lib.* 1. & vltra dicta hic per Bar. adde quod habet locum in omnibus conuentionibus, Alex. *conſ.* 114. *n.* 10. *lib.* 7. & procedit etiam ſi eius beneficio cum iuramento renũtiatum ſit, Pariſ. *conſ.* 12. *tranſactio. num.* 81. *lib.* 2. Natta *conſ.* 245 *nu* 6. & nouiſſi. per Cachera. *deci.* 112. *nu.* 2 6. 8 10. & 13. vbi non habeat locum in teſtamento nuncupatiuo, fallit in hæredibus tranſigentibus ſuper contentis in teſtamento, Iaſo. *ad l. ſi cum te. num.* 2. *D. de pact.* Iuramento autem renũtiari poteſt, Dec. *conſ.* 345. *viſis. coll.* 3. & *conſ.* 630. *in cauſa circa finem.*

¶Ad hũc textum quomodo procedat, Soc. Iun. *conſ* 98. *num.* 11. & 15. *l. b.* 2. Pariſ. *conſ.* 15. *n.* 77. *li.* 2. Gerad. Mazzol. *inter cõſ.* Soc. Iun. *conſ.* 144. *num.* 35. *volum.* 3.

l. Et poſt rem. 7.

Tranſigi poteſt, ſi de viribus ſententiæ dubitetur, & ad hoc allegatur ſemper hęc lex.

§. Si fideiuſſor. 1.

Colligitur regula ex hoc §. quod deſtructo fundamẽto, deſtruitur etiam quidquid ex eo dependet.

§. Vſque adeo. 2.

Solutum ex cauſa tranſactionis inualidæ in debiti ſolutionem conuertitur.

l. Cum hi. 8.

In hanc legem Forcat. *in penu iur. ca.* 18. Menoch. *de arbit. iud. lib.* 2. *caſ.* 170. Briſſon. *lib.* 1. *ſelect. cap.* 16. Ponitur autem hic conſtitutio

Digitized by Google

imperatoris, qua cauetur, ne poſſit tranſigi ſuper alimẽtis futuris, ſine licentia, & authoritate imperatoris.

§. Eiuſdem. 1.

Ioan. Robert. *lib. 4. recept. 5. cap. 19.*

§. Hæc oratio. 2.

Dicitur hic, quod quocumque modo, alimenta alicui relinquantur, tranſigi non poteſt ſine prætore.

Vel codicillis fuerit relicta. Vt voluntas teſtatorum ſeruetur, quem veriſſimile eſt legatario conſultum voluiſſe, quæ ratio ceſſat in his, quæ ex contractu debentur. nam obligatio ex conſenſu contrahentium orta eorundem conſenſu rectiſſime diſſoluitur, *l. prout. D. de ſolut. l. nih. l. tam naturale. D. de reg. iur.*

§. Siue igitur in. 3.

In quocumque tempore relinquantur alimenta, tranſigi non poterit ſine authoritate & iuſſu prætoris.

§. Sed & ſi. 5.

Quoniam ſuperioribus. §§. dictum fuit, quod alimentarius trãſigere non poſſit ſine prætore, illud verũ non ait eſſe, quando ſperamus alimentarium deteriorem ſuam cõditionem facturum. Si autem meliorem faciat alimẽtarius tranſigere poterit, qualiter autem conditionem ſuam meliorem facere poſſit, declara vt in textu:

§. Eam tranſactionem. 6.

Idẽ repetit hic §. quod ſuperiori loco dixit.

¶ An tutor relictis filiis infantibus poſſit ſe immiſcere hęreditati paternę, an datus in teſtamento imperfecto, & confirmatus dicatur teſtamentarius. Bald. hic.

¶ Quia meliorem. Quod alimẽtarius ſine prætore poſſit meliorem ſuam conditionẽ facere, limita ſingulariter, vt per Bart. *in §. ſi prætor. j. ead. l.*

§. Nihil autem. 7.

Alimentarius tranſigere poteſt, ſiue ſit libertinus, ſiue ingenuus, ſiue ſit pauper, ſiue diues.

§. Vult igitur oratio. 8.

¶ Prætor inquirere debet cauſam, propter quam quis tranſigere velit, qua de re ponuntur hic exempla plura.

¶ Quando alimenta relinquũtur, vtrum debeat fieri ſolutio, ſemel pro toto anno, an in ſingulis menſibus, vel qualiter, quærit hic Bart.

§. In cauſa. 9.

Prætor in primis inquirere debet, quæ cauſa ſit tranſigendi, nemo enim ſine cauſa tranſigere poteſt.

§. Modus. 10.

Præterea prætor inquiret, quantum velit dare hæres ipſi alimẽtario, plus enim iuueni quàm ſeni dandum eſt, quo loco obiter notabis, quod in alimentis attẽditur ætas alimentarij.

§. Sed & perſonarum. 11.

In hunc §. vide Cuiacium *obſ. 1. cap. 3.* Duaren. *2. diſp. 31.* Forner. *1. ſelect. cap. 5.*

¶ An autẽ hic ſequioris, an ſegnitioris legendum ſit, non ſatis conſtat. Verum Muretus *in annot. in Terentium.* Sequius (ait) idem valere quod minus bene. Liuius *lib. 2.* Inuitꝰ quod ſequius ſit de meis ciuibꝰ loquor. Afranius *ap. ad Cariſium.* Si id quod nõ ſpero ratio talis ſequius ceciderit, vnde ſequior pro deterior, quæ vox apud Apuleium Ammianũ, & alios inuenitur, vnde ſit vt aſſẽtiar Budęo, Alciato, & Cuiacio, *lib. 1. obſer. cap. 3.* ſequioris retinentibus licet Duare. *lib. 2. diſput cap. 31.* Segnioris &c. ſecundum Alciatum *in lib. 4. de ver. ſign. in pen. coll. in prin. quæ per* I. C. debet intelligi de his qui ſibiipſis alimenta ſuppeditare nequeunt. ſed de alienis laboribus pendent. Illud quod ſolet dici *per § ſi prætor.* Limitta vt per Alex. *in Auth. ex cauſa in §. coll. circa med. C. de lib. præterit.*

§. Qui tranſigit. 12.

Tranſactio alimentorum facta ſimpliciter non porrigitur ad habitationem & veſtiarium.

§. Sed & ſi quis. 13.

Is qui de alimentis tranſigit, non cogetur de habitatione, vel cæteris inuitus tranſigire.

§. De calciario. 12.

De calciario, itidem arbitrio pręetoris trãſigendum eſt.

§. Si vni. 15.

Quod Prætoris authoritas requiratur in alienatione, vel diuiſione fundi ob alimenta relicti, declarat hic §. qua de re vide Bar. *in l. qui Romæ §. duo fratres. in 10. q. D. de verb. oblig.*

§. Arbitratu. 16.

Tranſigere licet arbitratu prætoris, vel de vniuerſis alimentis, vel de parte eorum, totius etenim, & partis ratio eadem eſt.

§. Si prætor. 17.

Decretum ſine cauſę cognitione interpoſitum eſt ipſo iure nullum, & habetur pro omiſſo.

§. Tranſactiones. 19.

Alimentorum tranſactiones fieri poſſunt à procuratore Cæſaris, ſi à fiſco, ſcilicet petantur alimenta.

§. Si

Digitized by Google

§.Si cum his.20.

Tranſigi non poteſt inconſulto prętore de lite mota, ſuper alimentis.

§.Si in annos.23.

Tranſigere ſine prætore licet ſuper annuo legato dummodo relictum non fuerit contemplatione alimentorum.

l.Qui cum tutoribus.9.

Tranſactio quantumcumque generaliſſima, non obſtat agenti ex alia re, vel cauſa, quam illa ſuper qua eſt tranſactum.

Vide in hanc legem Petrum de Bella pertica.

Tranſactio non porrigitur ad ius, de nouo ab inteſtato proueniens ad gloſſ. 2. ibi actiuè & paſſiuè, adde Bald. *con*ſ. 79. *col.* 1. *lib.* 1. late Doct. *ad l. qui Rom . §. du fra* re*s. D. de verb. oblig.* vbi Iaſon. *nu* 5. *ad fin.* Alexand. *nu.* 35. *ante fin.* Crott. *num.* 30. *& ſequen.*

§.Tranſactio.1.

Tranſactio non porrigitur ad ea de quibus cogitatum non fuit, facit ad gloſſ. *in cap.* 1. *ext. eo. tit.*

§.Qui per fallaciam.2.

Quidam libri habent Fallaciam, hoc autem vult quod tranſactio non porrigitur ad ea quæ dolo alterius partis celantur.

§.Ei qui nondum.3.

Tranſactio generalis porrigitur ad ea de quibus actum eſſe per excipiẽtem probatur.

l.De re filiorum.10.

Nota in hac lege regulam, quod ſcilicet tranſanctio patris non nocet filio, & hac de re, vide Alex *conſ.* 314. *ante finem.*

l.Non eſt ferendus.12.

Tranſactio facta ſuper teſtamento refertur ad quamlibet partem teſtamenti, non autem ad codicillos poſtea repertos.

l.Nulli procuratorum.13.

Tranſigere nulli licet procuratorum principis inconſulto principe.

l.Controuerſia.14.

In hanc legem Math. *ſing.* 4. *fol.* 183.

l.Pacto conuento.15.

Quoniam ſolo pacto actio nõ tollitur, ideo pacto ſubiici poteſt Aquiliana ſtipulatio, & acceptilatio, ſic enim tollitur actio, l. 3. & l. 4. C. *de tranſac.* conſultius eſt etiam his omnibus addere pœnalem ſtipulationem, & ſi fortè quomodo pacti rũpatur fides ſuperſit petitio pœnæ, l. *vbi pactum. l. ſi quis maior. Cod. de tranſ. l. qui ſi fide ſupra eod.*

l.Qui fidem.16.

In hanc legem Gũterius *parte* 1. *reſolut. cap.* 60. *à num.* 2. facit ad hanc legem gloſſa *ſuper verbo*, Biennium *in cap. vlt. ex. de emp. & vend.*

l.Venditor.17.

Vide ad hanc legem quod notat Innoc. *in cap. cum inter R. ſeniorem de elect.*

LIBER III.

Tit.1. De poſtulando.

l.1.

An reſtitutio famæ peti poſſit per procuratorem, Bald. hic.

§.2.

An aduocatus literas ſcire debeat, vid Bart. *in l. ſtatutis. poſt gloſſ. de ſenten. ex* ... & Bart. *in l.* 1. §. *aduocatos. D. de va*... *& extraor. cogn.* vbi annotabis quod aduocatus illiteratus eſſe poteſt, dummodo conſuetudinem & peritiam aduocandi nouerit.

§.Initium.3.

Doctor quis eſſe poteſt. 17. anno. de quo vide Bart. & Alexan. hic hoc autem innuit hic quod minor 17. annis, vel ſurdus, non poteſt pro ſe, vel pro alio poſtulare.

An annus cœptus, hic habeatur pro completo, vide hic D. Gothofre minor 25. annis non eſt idoneus deffenſor

§.Ait prætor.4.

Prætor dat non inuenienti aduocatum, & ad hoc eſt notandus hic §.

§.Secundo loco.5.

De *Carſania*, vide Alciat *lib.* 2. *parerg. cap.* 37. Alij *Afrania*: idem tradit Tiraquellus *de legibus connubialibus* ex Valer. Maxim. *lib.* 8. *c.* 3 & P. Faber. *ad l. fœmina.* 2. D. *de reg. iur. pag.* 14. Coruiſius *lib.* 4. *miſcell. ca.* 1. Ioan Rober. *lib.* 3. *recept. ſentent. cap.* 23. Curſius Burgenſ. *li.* ... *ad fratrem ca.* 40. Declarantur autem hoc §. hi qui per ſe poſtulare poſſunt licet, non pro alijs.

In hunc §. Verſ. caſum. Duar. *lib.* 1. *diſput. cap.* 23. Briſſon. *lib.* 3. *ſelect. ca.* 14. & 15.

§.Remouet autem.6.

Tractat. 4. *folio* 191. *num.* 9.

§.De qua autem 10.

An populus per ſtatutum poſſit quem reſtituere famæ, vide hic Bart. & *in l. ſi.* §. *ſi.* C. *de ſenten. paſſ.*

l.Cui eorum.3.

An infamis poſſit eſſe tutor, quęrit hic Bar.

Digitized by Google

tutelarum genera, quot & quæ, *Bald. hic.*

§. Adfinitates.1.

Affinitates quomodo accipere debeamus, declarat hoc §. Vlpianus, nõ enim intelligũtur ex, quę quondam fuerunt, ſed pręſentes. §. *affinitatis. Inſtit. de nuptiis.* Affinitas enim non intelligitur, niſi donec durat matrimonium. Bald. *in fin. in prin. D. de verb. ſignif.*

§. item Pomponius.2.

Mutum accipe eum qui intellectu prorſus caret, mutus enim intelligens, non omnia agere poteſt.

An mutus & ſurdus ſemper egeant curatore, vide hic apud Bart. Quid in mente capto & fatuo, vide Bartol. *in l. Furioſi. C. de nuptiis.*

l. Puto autem.6.

Rati one officij neceſſarij, licet aliquid, quod alias non liceret. vide Innocent. *in cap. cum bona. ex. de æta. & qualit.*

§. Si quis aduocationem.1.

Ex quibus cauſis aduocationibus interdicẽdum, vide Socratem *apud Ariſtot. libro 7. Hecatonomiarum.*

¶An prohibitio, in dubio cenſeatur perpetua, vide hic Bald.

l. Quos prohibet.7.

Eos patiatur poſtulare. Si confirmanda electio à ſuperiore eſt, ſuperior poteſt ex officio inquirere de modo, & forma electionis, & de moribus electi, & ſententia: licet electo nihil obiiciatur. Gloſſ. *ſup. verbo ex officio, in cap. cùm nobis. ex. de electio.*

l. Imperator Titius.8.

Ad hoc allegatur hæc lex, quod prohibitum ad tempus, poſt tempus videtur eſſe permiſſum.

l. Ex ea cauſa.9.

¶Alciatus *lib. 8. parerg. cap. 20.* Inter genera pœnarum hoc quoque receptum eſt, & ex cauſa calumniæ aduocationibus, & poſtulationibus interdici, id eſt vt prohibeatur calumniator pro aliis poſtulare, & adeſſe litigatoribus *l. moris. D. de pœn.* quod eſt ſilentiũ irrogare aduocato, *in l. 8 hoc tit. pœna ſilentij.*

¶De prouinciis eiuſdem nominis, vide Alciat. *d. loco.*

Titul. 2. De his qui notantur infamia.

Ad hunc Titulum ſcripſit Chriſtophorus Hegendorphinus.

¶Continetur hoc titulo infamiarum enumeratio, quo obiter notabis, quod infamis generaliter dicitur is, quem vel S.C. vel decretum principis, vel edictum prætoris ex cauſa aliqua turpi notauit, vt ignominioſum.

¶Hoc autem vocabulo promiſcuè Iuriſconſulti vtuntur pro ignominia, l *pen. §. pen. D. de var. & ex. cog.* hócque vocabulo Cicero ſæpiſſimè vſus eſt, vt in *lib. 2. de finib.* De infamia facti, & iuris, paſſim in hoc titu. dicem⁹.

¶An iure canonico crimen omne infamet, vide Bart. *in tract. differentiarum inter ius ciuile & canonicum:* An & quando actio iniuriarum infametj, vide Fel. *in cap. cum te. ex. de re iud.* An & quando periurus ſit infamis, Felin. latè *in cap. teſtimonium. ex. de teſtib.*

l. Prætoris verba.1.

Ad intellectum huius legis, vide Loriottum *de exiſtima io. axiom. 4.* Mercerium *lib. 2. opinio. cap. 20.* Corraſ. *lib. 1. miſcell. cap. 19.* Ariſtot. *problem. 29. parte. problem. 2.* Vide Alciat. *libr. 2. parerg. cap. 30.* Molinc. *ad princip. leg. 2. de verb. obligationibus, numero 70.*

¶An condemnatus condictione furtiua ſit infamis: An infames dicantur capite minui, vide hic Bart.

l. Quod ait prætor.2.

In hanc legem Briſſonius *lib. 2. ſelect. cap. 5.*

§. Exercitum.1.

Hotom. *lib. 7. obſer. capit. 16.*

§. Ignominiæ.2.

Pet. Faber. *infra Semeſt. 17.*

¶Ad hunc locum vide Ant. Aug. *libro ſing. ad Modeſtinum cap. 8.*

¶Paria ſunt aliquem grauari facto, & per miſericordiam, concordat text. *in l. ſi quis pro uocatio. D. de appellat.*

¶Auctorare idem eſt quod obligare, & auctorati milites dicuntur ſacramento adſtricti, & quaſi obærati: hoc eſt ære ſtipendiario obſtricti, ac iam non ſui arbitrij, cuius exempla multa apud Liuium. & alios Cicero *primo officio.* Tranquillus *in Tyber. ca. 7.* Inde exauctorare, quod eſt auctoratum, & adſtrictum dimittere, & abire ſinere, & ſuo arbitrio reddere. Liuius *li. 8. li. 6. de bello* Macedonico. Lampridius *in Alex.* Herodianus *lib. 2.* Tranquillus *in Auguſto*: hinc exauctoratæ legiones. qua de re Lampridius *in Alexand.*

§. Miles qui.3.

¶An condemnatus de adulterio puniatur capite, vide hic Bart.

l. Qui autem.3.

In hanc legem Marcus Vertranius. *De iure liberorum. cap. 11.*

l. Athletas.4.

De vocabulis in hac lege occurrẽtibus Alc. *lib. 2.*

Digitized by Google

lib.2 praeterm.& 6.parerg.c 5.& meliùs Budęus hic,peius autem Alex.ab Alex.*libro Genialiũ dierum.*Optime de nonnullis, Cotta *in voce xyſtici*, & in voce *deſignatores.* Corraſ.*libro 4. Miſcel.ca.24* Briſſon.*lib.1.ſelect.c.10.* Ræuard. *lib.5.varior.cap.10.*

Agitatores & pantomimi quæ perſonæ ſunt,vide Pet Fab.*1.ſemeſtr.10.*

¶Xyſtici erant Athletæ qui in ampla porticu,per hyberna tempora ſub tecto exercebantur, teſte Vitruuio, & Cœlio Rodigino *lib.11.cap.52.*

§.Deſignatores.1.

Brabeutæ erant qui Gymnicis agonibus præerant,qui diſtribuebant ſymbola,&præmia victoriæ.

§.Pomponius.3.

An leno puniatur grauiùs, quàm meretrix,vide hic D.Gothof.

§.Calumniator.4.

Loriottus *in extiſtimat.axiom.4.*

¶An &quis dicatur calumniator,ſiue prępuaricator:An & quæ ſit pœna calumniæ: An eo ipſo, quod quis non probat præſumatur calumniator,vide hic Bart. *& conſ.1.quæm.§. notandum 2.q.3.* An & quomodo infamia probetur,vide hic Bald.

§.Item ſi qui.5.

¶ Si quis condemnatus ſit de furto,quod in veritate non fecit, an ſit infamis.Bartolus hic.

¶An ſit licitum dare pecuniam pro pace, vide hic Ang. & Bald.*in l.non intereſt.Co.quod met.cau.& in l.ſi.C.de condict. ob turp.cau.*

l.Quoniam confiteri.5.

Crimen confiteri intelligitur,qui paciſcitur,vide Rom.*ſingulari 302.*

Confeſſio ficta,an infamet, vide hic Dom. Alexand.& Imo.*in L.ictus fuſtium, & ibi Bar. inf.eod.*

l.Furti.6.

Loriottus in dicto tractatu *axiom.5.* Hoto. *lib.7.obſer.cap.16.*

§.Sed ſi fures.1.

Quando appellatio tollat, vel ſuſpendat effectum ſententiæ,vide Alex.*in l.ſi cauſa cognita.C.de tranſact.* vide Socin.*in reg.202.*

§.Si quis alieno.2.

Non infamatur damnatus alieno nomine, nec etiam is quem deffendit.

¶ Et quando quis dicatur cõueniri nomine alieno,adde Bart.*in l.alia.in princ.D.ſolut. matrim.& in l.ſi.C.de obſeq.patr.praſt.*

§.Pactúſve.3.

¶In grauioribus delictis, an ius ſuperioris excuſet,declarat hic D.Gothof.

¶An iuſſus delegati iudicis, & arbitri excuſet.vide hic Barr.

§.Mandati.5.

Bellonus *lib.2. ſupputat. cap.19.* Nota autem hic caſum in quo actio mandati contraria infamat.

§.Illud planè.6.

An ſocietatis damnatus, fiat infamis, vide hic D.Gothof.

§.Contrario iudicio 7.

Infamis non efficitur contrario iudicio damnatus.

l.Genero.8.

Legitimum tempus.

¶Olim quidem decem menſium, Cicero *pro Cluent.* Ouid.1. *Faſtor.*hodiè vero duodecim menſium,*l 2.C.de ſecund.nupt.*

l.Vxores viri.9.

Ad hanc legem vide ex parte vna Emanuelem Zoar. *lib.1. obſ.cap.38.*& contra eum Cuiacium *lib.9.obſ.c.17.*

¶Dicitur autem hic, quod viri vxores lugere non coguntur, ſic etiam ſponſa ſponſum lugere non tenetur.

l.Solet.10.

Vide Cuiac.*lib.6.obſer.cap.32.*

l.Liberorum.11.

Ræuard.*lib.1.varior.cap 20.*

An ſtatim poſt partum mulier poſſit nubere,vide Bar.hic,& Felinum *in proœmio Decretali* & gloſſ.*in Auth. de nupt.* §.ſi.& Bald. *in l.1.C.de ſecund.nupt.*

An vidua quæ peperit primo menſe,poſſit poſtea legitime nubere intra annum,vide hic Bart.

§.Etſi talis.1.

Ad hoc allegatur hic §. quotidie, quòd quando aliquid prohibetur, propter plures rationes, ſufficit quod vna ratio prohibens vrgeat,licet aliæ ceſſent.Ratio eſt,quoniam illa ſola reſeruat prohibitionis effectum.

§.Pomponius eam.2.

Mulier nubere poterit,ſi intra annum pariat: vnde obiter notabis mulierem nubere poſſe iure canonico ſtatim mortuo marito, nulla conſideratione habita anni luctus,*ca. pen.ext.de ſecund.nupt.*

§.Non ſolet autem.3.

De transfugis,vide Cuiacium *lib.6.obſ.cap. 26.& lib.15.cap.34.*

l.Qui iuſſu.12.

Digitized by Google

Non notatur infamia, qui iuſſu patris mulierem duxit, quamuis liberatus patria poteſtate eam retinuit.

l.Quid ergo ſi.13.

Nota in hac lege, quod ratihabitio nō trahitur retro, qua de re Felin. *in c.ſicut, de ſimo.*

§.Si quid alieno.1.

Molinæus *ad principium legis 2. de verb.obli. num.70. & 71.*

§.Quod ait prætor.2.

Vide Molinæum *dicto ſuperiori loco.*

Eodem tempore. Tempus ſi eſt de ſubſtātia pœnæ, vel delicti, alio tempore factum vel ratum habitum, non punitur, concord. quod not. C. *de petit.hæred.l.ſi poſt mortem, l. cum actum.* D. *de neg.geſt.*

§.Ex compromiſſo.5.

Sententia arbitri non infamat, qua de re Felin. *in c.ſi.ex:.de re iud.*

§.Pœna grauior.7.

Iudici ex cauſa licet leges transgredi, Grāmaticus *deciſ 36. a nu.3.* Hunc autem §. optimè repetiêre, Bar. & Bald.

¶ Qua pœna puniatur iudex, qui ſine cauſa auget, vel minuit pœnam, vide Rom. *ſing. 28. & ſing.697.* & circa deminutionem pœnę, vide Cæp. *cauſ.131.* Rom. *conſ.419.*

§.Crimen ſtellionatus.8.

Ioan. Robert. *lib.4. recept.ſenten.cap.17.* Cuiac. *lib.10. obſ.c.26.* Duaren. *lib.1. diſput.cap.22.* Gilbertus *lib.1. enantiophanon.c.3.*

l.Seruus.14.

Mutatione perſonæ: licet procuratoris annulletur ſatiſdatio, *vt l.ſi autem,* D. *iudica. ſol.* cum ibi notatis, aliud tamen eſt quando interuenit, & eſt actio famoſa.

l.Non alia autem.19.

Patri ſuam interdum patientiam nocere, notat hic D. Goth quem conſule.

l.Ob hæc.20.

Iudices plerumque non eſſe: ſed videri pronuntiabat Briſſon *lib.2. ſelect.cap.2.* Rquardus *pro tribun.ca.21.* Vide Gloſſam finalem, *in can.denique.6.diſt.*

Non enim qui exhortatur mandatoris opera fungitur.

¶ Huic legi, videtur contraria *l.1. §.perſuadere.* D. *de ſeru.corru.* ſed non eſt ita. Exhortare enim, & perſuadere diuerſa prorſus ſunt, & maximè eo ſenſu quo perſuadere accipitur, *d.§.perſuadere,* Anton. Fab. *lib.6. coniect.c.6. pag.231.*

Quod qui exhortatur mandatoris opera non fungatur, *vide cap.firmiter 1.ext.de ſum. trin.in gloſſ.*

l.Lucius Titius.21.

Ad Gloſſam magnam in principio, vide quæ dixit Iaſon eam declarantem *in l. 1. in vlt.col.poſt princ. Cod. de bonorum poſſeſſ.ſecundum tabul.*

l.Ictus fuſtium.42.

Corraſius *lib.1. miſcell ca.16.* Menoch. *libro 1. de arbit.iud.quæſt.7. num.65.* Ioann. Igno. *in repet.§. non alias l.neceſſarias, D. ad Syllanianum, num.291.*

Tit.3. De procuratoribus & defenſoribus.

Cum defenſores à procuratoribus ipſa inſcriptione ſecernantur, par nobis eſt idē diſcrimen retinere: etenim latius patet appellatio procuratoris quàm defenſoris: quoniam procurator tam eſt actoris, quàm rei, & tam in iudicio, quàm extra iudicium interuenire dicitur: verum defenſor, in iudicio tantummodo appellatur is qui citra expreſſum mandatum ad defendendum venit.

De procuratoribus. Procurare eſt pro alio aliquid curare: & procurator eodem modo dicitur, quod & proconſul, & protutor, & ſi qua ſint ſimilia: in quibus propoſitio ſignificat aliquid, pro alio, ſeu alieno nomine adminiſtrare; *procurator igitur eſt, qui mandato domini aliena negotia adminiſtrat.* Diuiſiones, ſiue procuratorum genera paſſim notantur hoc tit.

Defenſoribus. Defendere eſt iudicium rei nomine accipere, & eandem vicem obtinere quam reus ſubiturus eſſet, *l.ſed & hæc 35. §.defendere, l.filiusfamilias 8. in prin. l. minor.51. h.t.l.recte 63. D. de iudic.*

l.Procurator eſt.1.

Hic procuratoris definitio continetur, de qua dixi in Rubrica: verum hic notabis procuratorem in rem ſuam propriè non dici procuratorem.

§.Procurator autem.1.

Declarat hic Vlpianus ad quæ procurator conſtitui poſſit.

An cedens teſtis eſſe poſſit pro ceſſionario, & an minor poſſit eſſe procurator, declara hoc vt per Bald. hic.

§.Vſus autem.2.

Ad quid vtilis ſit procurator, diſce ex hoc §. eſt enim perquam neceſſarius, vt qui rebus aut cauſis ſuis ipſi ſupereſſe, vel nolunt, vel non poſſunt, per alios poſſint, vel agere, vel conueniri, hoc loco notabimus regulam, nempe procuratorem noſtrum, ea omnia facere poſſe, quæ ipſi faceremus.

§Dat i.

Digitized by Google

§.Dari autem.3.

Procurator & abſens dari poteſt: aliud tamen eſt in curatore ad lites,l. *qui habet*,l *pen.* D.*de tutelis*.

l.Dummodo.2.

Idem ait hæc lex quod §. ſuperior, quod ſcilicet procurator fieri poſſit inter abſentes: ſed hoc addit dummodo ille abſens qui procurator conſtituitur, certus ſit & ratum habeat.l.124.D.*d reg.iur.*

Sicut iudices quos eligere vult Imperator incerti eſſe non debent ita procurator incertus eſſe non debet, ſic etiam tutor incertus dari nō debet, l.*tutor incertus*,D.*de teſta. tut.*§.*tutor.Inſt.de leg.*Arbiter ſimiliter incertus eſſe non debet,*capit.innotuit,ext.de arbit.*

§.Furioſus.1.

Furioſus habendus non eſt,neque loco abſentis,neque loco præſentis: ſed loco mortui,quoniam diſcretionem non habet.

Quod furioſus locus abſentis habendus ſit,notat hic D.Gothof.

l.Item & ad.3.

Quod procurator dari poſſit ad litem futuram,& in diem,& ſub conditione,declarat hic Iuriſconſultus.

An procurator ſimpliciter conſtitutus videatur, conſtitutus ad futura, *notat hic Bald.*

l.Et in perpetuum.4.

Procurator dari poteſt in perpetuum.

l.præſens.5.

In hanc legem Briſſonius*lib.3.ſelect.cap* 13. Prateius *libro* 1.*Catapodiſmaton.* Præſens quis dicatur,notat hæc lex,& de multiplici genere abſentiæ, vide *in l.abſentem,D.de verbor. ſig.*An quis præſumatur abſens,Spec.*de acto.* §.*poſtquam.*

l.Et in foro.6.

Præſens etiam dicitur,qui in foro,& qui in vrbe,& in continentibus ædificiis eſt.

l.Filiusfamilias.8.

Dicitur hic quod filius familias ordinare poteſt procuratorem, qui filij nomine agat, ſiue in caſtrenſi vel quaſi, vel actione iniuriarum,vel ſi pater eſt abſens, & procurator patris defendit filium,vide Innocent.*in capi.* 3.*& 4.de re iudic.& cap.indecorum,de etate & qualit.*

§.Veterani.2.

An veteranus & miles poſſint eſſe procuratores,dubitatur hic.

¶ Quis autem dicatur veteranus, declaratur per Accur.hic.

§.Procuratorem.3.

*Item ſi dignitas.*Hunc textum allegat Rom. *in ſuis ſingu.folio* 4.*ſingu.*100. in cuius deciſione concordat. & facit textus *in l. licet,in fine, ſupra de arbit.*

l.Aut ſi.9.

Pro intellectu huius legis, vide Cuiacium *lib.*23.*obſer.cap* 26.

l.Vel hæreditas.10.

Nota hic,quod quis facta ſua pro factis alienis non tenetur dimittere, qua de re Bal*d*.*hic.*

l.ſed hæc.13.

Qui agit pro alio vt coniuncta perſona, tenetur in cauſa reconuentionis defendere,vide Marſ.*ſing.*133. Rom.*ſing.*127. *&* 619.Mantua *in pract.iud.caſ* 85.Amanuel.*de claris aqu. ſing.*20.Cott.*in verbo coniuncta perſona.* Berc. q.131.contra quem Ferretus *conſilio* 64.*&* 66. Crot.*ad l.ſi conſtante.*2.*repetit.num.* 123.*& ſeq.* D.*de ſoluto matrimon.*Straphil.*in tract.de literis*,Grat. *in* 4. *parte de vi & effect.clauſu.verſ. ſucceſſiue,numero* 29 *& ſeq.* & vide quæ notavi *ad legem Exigen. Cod. eod.* adde Pet.Duen. *reg.*123.*Coniunctus.*

l.ſi poſt datum.14.

Concordat cum hac lege gloſſ. *in capit.ex parte decani,ſuper verb.propter ſuſpicionem, in prin.de reſcrip.*

l.Si defunctus.15.

Hanc legem optime repetiit Bart.&Bald. hic ad hanc autem legem adde l.*ſi pecuniam, & quod ibi notat Bart.circa princip.C.de condic. cau.dat.*&Bald *in l.ſi ante acceptum,D.iudi.ſol. & in l.mandatum,C.de mandat.*vide Bart.*in l.* 2.§.*ſed ſi quis*, *D.de donat.folio* 89.*numero* 99. *repetitionum* 5.

l.Ante litem.16.

Hoc ait hæc lex cum octo ſequentibus, quod procurator ante litem conteſtatam libere à domino reuocari poteſt, poſtea verò non niſi in cauſa cognita,&facit *cap.in cauſis, in vlt.gloſ.ex.de electione.*

l.Poſt litem.17.

Vel in ciuitate manente. Ex hoc loco innuit.l.C.quod procuratore bannito, reuocatum videtur mandatum. Sed an poſt litem conteſtatam reuocari poſſit, procurator rei defendens ſine mandato,vide Bart.*in* l.*ſi ante*,D.*iudic.ſol.*An & quæ ſint cauſæ reuocandi.& an in reuocatione,requiratur ſolemnitas iudiciorum,vide Rom *ſing.*321.

l.Aut religionis.18.

In vulgatis editionibus incipit.*lex & religionis.*

An excommunicatio ſi peruenìens,reuocet mandatum procuratoris: vide Alex. de

Digitized by Google

Immola *in l. eum qui. §. qui ſibi. ff. de verb. oblig. & in l. rogaſti, §. fin. D. ſi cert. pet. & in l. ſi quis ſuo, de ſolut.*

l. Item ſi. 19.

An ſuſpicionis cauſa probari debeat, declara vt per Bar. hic.

l. Aut affinitate. 22.

An affinis contra affinem cogatur eſſe procurator, vel aduocatus, vel teſtis, vide hic Bart. Alex. *conſ. 19. vol. 4. & conſ. 13. eo. vol. 4. & conſ. 18. eod. vol. &* quod non ſit idoneus teſtis, adde Alex. *conſ. 132. in 5. volum.*

l. Mutari. 24.

Nota hic quod poſt litem conteſtatam, procurator cogitur præcisè peragere iudicium quod apparet, quia non poteſt mutari, niſi cauſa cognita, & ipſo poſtulante. quid autem ſi dominus comparet, an acta ſint nulla, vide Cæpol. *caut. 132* Paul. de Caſt. *latè in hac lege.* An & qualiter fiat mutatio, & litis translatio vide aliquid per Felin. *in cap. præſentata, ext. de teſtib.* Alex. *in l. 1. in princ. D. ad Treb. f. 63. nu. 109. Tract. 3.* vide Bart. *in repet. l. barbarius. in 2. coll. verſ. oppo. ad 1. not. de offic. præto.*

l. Quæ omnia. 25.

Ioan. Aurpachus, *lib. 1. ſingul. allegat. cap. 24.*

§. Sed ſi aduerſarius. 1.

Vide ad iſtum textum Alexan. *in l. Turpia. in 2. notab. de leg. 1.* Felin, *in cap. dilecta, extra de exception.*

l. In cauſæ. 27.

Hanc legem optimè repetiit hic *Bald.*

§. si ex parte. 1.

Actio vtilis vt directa an & quomodo tráſferatur in dominum, vide Bar. qui plenè declarat *in l. 1. Cod. de ſententiis.*

l. si procurator. 28.

Repetitionum *6. fol. 527. num. 10.*

An actio vtilis in iudiciis ſine ceſſione acquiratur, an preferatur directę, vide hic Bal.

l. si actor. 29.

Nota ex hac lege licere vnicuique conuenire quem velit, quam optimè declarat hic Bart. quæ licet paucis verbis comprehendatur, habet tamen materiam vtilem, & difficillimam.

Contra iſtam l. valet argumentum de actore ad reum, & cóſequenter etiam de procuratore actoris ad procuratoré rei, ad quod *l. non debet, de reg. iur.* Sed cur non item dixit. l. C. in procuratore rei, qui pro ſe ſentétiam obtinuerit, vt repetat expenſas ab aderſariis, domino litis exiſtente non ſoluendo, cogitabis, quia fortè debet ſuppleri.

Secundo, contra tex. facit. Nam procuratoris officium eſt gratioſum, vt Azo definit, Cùm igitur ita ſit, non videtur, ꝙ quis procurator teneatur expendere de ſuo etiam cũ animo repetendi. Nam ſatis eſt vel in paucis amici labore & opera frui, vt dicit tex *in l. tutori. C. de neg. geſt.* Melius eſt enim non ſoluere quàm ſolutũ repetere iuxta tex. in ſimili *in l. fin. ... in quib. ca. in integ. reſtit. non eſt neceſ.* Si igitur non tenetur de ſuo expendere, ſequitur quod ſi expendit, conſulto videtur donare, *iuxta l. cuius per errorem. D. de reg. iur.* Igitur non poteſt repetere, l. *poſt perfectam, de reuo. donat.* Solutio facilis, illa enim contraria loquitur, quando alia coniectura capi non poteſt quàm donationis: ſed hic capi poteſt alia coniectura, quod illas fecerit gratia producendi litem ad exitum, animo tamen repetendi, quia nemo præſumitur velle donare de ſuo. *Dec. ibi.*

Tertio contra tex. facit, quia dicit, ꝙ cópetat actio iudicati. Contra imo videtur, quod ex ſententia actio oriatur in factum, l. *actore. C. de iureiu.* vbi vocat actionem in factum, & l. *cum antea. C. de arbi.* vbi ex arbitrali ſenté tia oritur actio in factum. & eſt cómunis opinio Glo. vbique. Solutio imo iſta magis eſt vera & cómunis ſentétia, quę appellatur iudicati per multos text. ſimiles noſtros, quos citat Barto. *in l. nullus, §. iudicati, D. de re iudic.*

Quarto, facit contra text. quia dicit text. quòd dominus litis non eſt ſoluendo, intelligitur de ſuo principali actore, cuius erat procurator is qui iudicati agere vult: ſed certè non poteſt appellari dominus litis, imò ipſe procurator eſt dominus litis, l. *procurator, cum l. ſeq. Cod. de procurat.* Solue, quod intelligitur hoc, cum impropriè pro domino actionis & iuris, ſiue cauſæ: verè enim non eſt dominus litis. Ad idem. l. *licet, C. de procurat. & ibi Paul. Caſtr.* vltimò ſi hic procurator vicit, Quare dominus? idémque actor non debet eſſe ſoluendo. Condemnatus etenim reus fuit addendum aliquid, poteſt ſolui, quod potuit condemnari ad factum vel ad aliquid aliud, quod ſapiebat pecuniarium intereſſe.

l. Actoris procurator. 30.

Procurator, licet non poſſit agere iudicati, niſi ſit ei mandatum, poteſt tamen petere vt ſententia executioni mandetur, vſque ad quantitatem per eum in cauſa expoſitam, ſi dominus non eſt ſoluendo.

l. si quis. 31.

Notandus eſt in hac lege, modus condemnandi procuratorem, ſcilicet, condemno te procuratorio nomine Titij. Fran. Cre. *ſingul.* 114.

Digitized by Google

114.*fol.* 489.

§. Vnius litis. 1.

Quod vnius litis, plurium perſonarum, plures dari poſſint procuratores, ait hęc lex. Immo illis neceſſarium eſt vnum procuratorem dare. *l.1. §.pen.iud.ſolu.* has duas leges conciliat Arcur. hic in gloſ. quem vide.

§. Iulianus. 2.

Si duo procuratores dati ſint, dato poſteriori, prior reuocatur.

¶ An idem in tutela ſit dubitatur. Verum optime notat Gloſſa, idem non eſſe ratio eſt, quoniam tutore in codicillo dato, nõ intelligatur reuocatus tutor teſtamẽto datus, *vt l. & ſi à patre*, C. *de teſtam. tut.*

l. Pluribus. 32.

Pro explicatione huius l. vide Loriottum *in tract. de tute. axiom. 33.*

Hic præ cæteris notandum eſt, occupantis meliorem eſſe conditionem pluribus procuratoribus inſolidum ſimul datis, idem ait *l. ſi quis à multis.* D. *de noxal. act.* quæ tamẽ clauſula nullam habet vim aduerſario contradicente vel abſente.

l. Seruum quoque. 33.

De mente ac ſententia huis legis. 10. Robert. *lib. 2. recept. ſent. cap. 3.*

An ſeruus procuratorem conſtituere poſſit, vt ait hæc lex dubitant quidam. Verum optimè ait Gothofredus, hoc intelligẽdum eſſe, de ſeruo ad negotia non autem ad iudicia, *vt ait. l. 15. D. ex quib. cau. maior.*

§. Publicè vtile eſt. 2.

Ad intellectum huius §. Vide Menoch. *de arbit. iud. caſ. 264.* adde Marant. *in tract. de ord. iud 4 par. 1. diſtinct. nu. 42.* vide etiam ea quæ dixi *ad l pe. §. ad crimen, D de pub. iud.* Thom. Docci *conſ. 76. n. 1. inter conſ. diuerſ. ad cau. crimin. vel l. 1.* vt optime explicatur a Baldo hic.

Repetitionum *6. fol.* 536. num. 38 Repetitionum *1. fol. 454. num. 7. & 9. vſque ad num.* 13. & 17.

Vide Socin *in reg. 322. fol. 531. numero 23 Repet. 6.*

§. Æquum prætori viſum eſt. 4.

Concordat cum hoc §. textus, *cap. in iudiciis & c. non licet, de reg. iur. in 6. & ca. dilectis, de iudic. ex.* & pro intellectu huius §. vide Benedictum Capram *in reg. concl. 62.*

§. Si quis in rem. 5.

An appellatione procuratoris propriè veniat procurator in rem ſuam, vide glo. *in l. 1. ſup. eo.* & pro hoc optimè facit textus *in l. qua omnia verſ. plan è ſup. eod.* vbi procurator quis factus non præſumitur in rem ſuam, niſi probetur.

l. Sed & hæ. 35.

Non admittitur quis ad agendũ ſine mandato, niſi ſit coniecta perſona, tamen in Gl. *cap. 9 cum ad. ex. de conſt.* datur poſt litem conteſtatam cautio contra hunc textum ad cuius concilationem, vide ibid.

¶ Coniũctæ perſonę quæ dicantur, & quod hic dicit Vlpianus, de affinitate intelligendum eſt, cauſa affinitatis durante nõ ceſſante: nam cauſa ceſſante, ceſſat ipſa affinitas, qua de re vide Bald hic.

¶ Quot & quibus caſibus procurator defendere teneatur, declarat hic pluribus gloſſa.

¶ Tract. 8. *fol.* 134. *num.* 18.

§. Patronus. 1.

Procurator quando admittatur nécne hoc loco dubitatur, verum hac, Bartoli adhibita diſtinctione res fiet dilucidior, hoc pacto quando cauſa ſtatus agitur ciuiliter admittitur procurator: quando agitur criminaliter non admittitur.

§. Non ſolum. 2.

Quid ſit defendere, optimè explicat hic Iuriſconſultus.

l. Vel in operis. 36.

In hanc legem Cuiac. *lib. 22. obſ. cap. 16.*

l. Omnium autem. 37.

Rei procurator, vel in vnam rem defendere poteſt.

l. Non ſolum autem. 39.

An procurator ante litis conteſtationem, teneatur reſpondere interrogationibus.

¶ An poſſit petere dilationem, vt certificetur à domino quid reſpondeat. tradit hic Bar. vide Gloſſ. *in c. paſtoralis. 14. ex. de reſcri.*

§. Qui alieno nomine. 1.

Tacita hic videtur repetitio eius quod dictum eſt ſupra *in l. ſeruum, § ait prætor. in ſecũdo reſponſo*, vide igitur ea quæ ibi dixi.

An & qualiter probetur mandatum, Barto. hic.

§. Quæritur. 2.

Hæc verba is ad quem ea res pertinet, ad quid referantur dubium, hic eſt, verum referuntur ad dominum & hæredem eius, non autem ad creditorem.

An pater dicatur legitimus adminiſtrator in actione de dote, declara vt per Barto. *hic.*

§. Si pater filij nomine. 4.

Cautio de rato ceſſat, ſi pater filij nomine iniuriarum agat: cum duæ ſint actiones, vna patris, altera filij.

Digitized by Google

An pater in criminalibus cauſſis legitimus ſit filij ſui adminiſtrator, vide hic Bald.

§.Item ait.7.

Ibi nominatim, vide Bart. *in l.filiusfam.*D. *de donat.*

Repetionum *6.fol.543.num.16.*

l.Pomponius ſcribit.40.

Enumerantur hic cauſæ quædam, quæ requirunt ſpeciale mandatum, vide Rom.*conſ.* 383.*&* 470.

§.Si ſtipuletur.1.

Procurator ſi ſtipuletur damni infecti, vel legatorum, debebit de rato cauere, & ratio huius rei petenda eſt *ex l.* 20. D. *rem ratam hab.*

§.Sed & is qui.2.

De rato cauere debet, qui aliud defendit in actione reali.

¶Nota autem ex hoc textu quod argumẽtum à contrario ſenſu, locum etiam habet in ſentẽtiis affirmatiuis, vt declarat Roma. *conſ.*115.

¶ Nam cum iudicatur rem meam eſſe ſimul iudicatur illius non eſſe. Et hoc fit per quandam conſequentiam.concor.*can.*1.*in gl. ſuper verbo, prohibetur.*1.*diſtin.*

§.Ratihabitionis.3.

Quod procuratoris exceptiones opponi debeant ante litem conteſtatam, notat hoc loco Iuriſconſultus, ratio autem eſt, quoniam exceptiones ſunt dilatoriæ.

§.In his autem.4.

An coniuncta perſona agere poſſit contra mandatum, dubitatur hic, quod tamen fallit, ſi proprium intereſſe agẽtis verteretur, l.1. 2.*&* 3. *D.de liber.cau.*facit *l.non tantum.D. de appel.*& Bart.*in l.ſi conſtante.in* 10.*q.*2.*D.ſolu. matrimon.*

l.Fœmninas.41.

An mulier cum agit debeat renuntiare Velleiano, declarat hic, vt per Bar.

l.Licet in popularibus.42.

Ex hac lege deſumpta eſt, l.5.*&* 1. *D.de popular.actio.*vt optimè notat hic Duarenus.

§.Ad actionem.1.

Pro intellectu huius §.vide Robertum *li.* 4.*ſent.cap.*10.

§.Ea obligatio.2.

Loriottus *de pactis axiom.*2.Vaconius.*libr. declar.*90.Martreſius *in notis c.*4.

§ Reo latitante.7.

Fideiuſſor rei eſt eius procurator, & poteſt eum defendere, etiam per procuratorem.

§.Cum quæretur.1.

Concordat huic §.*can.ad quæſtiones, cum glo. ſuper verbo inhibitum.ex.de rer.permut.*

¶Prohibitorium eſt, Bart.ait in exemplari ducis Biturigum, addi rationem, quia ſcilicet quod non eſt nominatim prohibitum, videtur eſſe permiſſum.

§.Pœna non.4.

Pœna non defendentis procuratoris hæc eſt, vt denegetur ei actio.vt l.3. C.*hoc titulo.*

l.Cogendum.45.

Pro intellectu huius legis, vide Benedict. Capr.*dicto loco concluſ.*63.

§.Quia ita.1.

Ad hunc §.ſcripſit Cuiac.*libro* 22.*obſeruat. cap.*12.

§ Si procuratori.2.

Vide Bened.Cap *ſupra dicto loco concluſ.*60. concordat autem cum hoc §.textus *in l.de pupillo,§.qui rem miſſi onem.D de nou. per.nuncia.*& textus *in l.ſi pupillus,§.defendere,inf. de priuileg. cred.*vbi vide quæ dixi.

l.Qui proprio nomine.46.

Vide Socin.*in reg.*83.

§.Ei qui defendit.1.

Qui ſponte defendit, poteſt vnam cauſam tantum defendere.

§.Qui alium.2.

Regulam hanc quod nemo ſit idoneus defenſor alterius, ſine ſatiſdatione ampliа & limita, vt per Iaſon.*in l.filiusfamil.*D.*qui ſatiſd. cog.*

§.Item quæritur.3.

Hic §.optimè explicatur, à Bald.

l.Qui duos.47.

In contrarium facit, l.*ſi plures de teſtam.tut.* ſolue vt per Bart.*in d.l.qui duos*, item oppoſitio de dictis omnium poſita in textu, quæ eſt vniuerſ.l.*Iul.de leg.*3.

l.Itaque.48.

Eadem inſcriptio legis.46.& huius oſtendit vtramque eſſe coniungendam, & addendum ex Iuliano.l.47. vt alter mandatariorũ ab altero petere poſſit, ei oportere ſpecialiter mendatum eſſe.

l.Ignorantis nomine.49.

Quot & quibus caſibus procurator, ignorantis domini conditionem deteriorem facere poſſit, declarat hic Gloſſa. Hanc autem legem optime explicat Cuiacius *lib.* 24.*obſ. cap.*15.

l. Quacunque ratione.50.

Repet.*6.fol.*153.*num.*48.

l.Minor

Digitized by Google

l.Minor.51.

Benedict.Capra.*in parerg.concluſ.61.*

¶Duo autem nota in hac lege,primo quod non eſt idoneus defenſor qui poteſt in integrum reſtitui, ſecundo quod reſtitutio principalis prodeſt fideiuſſori.

An minor poſſit eſſe procurator,vide Ioã. de Ana. *conſ.*30. declarat etiam optime hic gloſſa prima: an ſi minor non vult reſtitui, fideiuſſor reſtitui poſſit,*vide Bald.hic.*

Hinc conſtat procuratores quibus lites aut negotia noſtra mandamus vice noſtra fungi, vt hac lege & Marcus Tullius ſic in quadam oratione ait, quibus in rebus ipſi intereſſe non poſſumus in iis procuratore opus eſt qui noſtra cauſa fidem ſuam iuratam interponat & vicem iuris noſtri ſumat.

§.Quoniam.1.

Nota hic quod defenſor repræſentat per omnia vicem eius quem defendit, quod ſanè quomodo intelligendum ſit, notat hic Bartol.

l.Neque fœmina.54.

Enumerantur hic quidam, qui idonei defenſores non ſunt, hoc eſt,perſonæ quædam inhabiles ad defendendum, & quæ officium procuratoris &defenſoris ſuſcipere non poſſunt: vt primo fœmina, licèt certis caſibus procurator eſſe poſſit.Secundò, miles armatæ militiæ.Tertiò,qui Reipublicæ cauſę abfuturus eſt.Quartò,qui morbo perpetuo tenetur. Quinto qui magiſtratum initurus eſt. Sexto & vltimo qui inuitus iudicium pati non poteſt.

§ Tutores.1.

Tutores eo loco defendi debent, quo adminiſtrauerunt.

l.Procuratore.55.

Tota hæc lex ad hęc duo verba refertur, quod ſcilicet actio vtilis pręferatur directa, vide de hoc per Bald. *in l.2. §.fina.* D. *de lege commiſ.*

l.Ad rem.56.

Qui vult conſequens, tenetur velle omne neceſſarium antecedens,quod procedit in his ſolum quæ dependent à mera voluntate diſponentis, ſecus in aliis, de quo vide Bartol. *in Authen.ſi quis in aliquo.* C.*de edend.* Crat. *conſ.134.numero* 45.Iaſ.*ad l.centurio.numero* 38. *D.de vulga.& pup.*Decius.*ad Rub.Cod.qui admitti.numero* 75. Bart.*ad leg.ex aduerſo.§.1.ff.de rei vind.* vide etiam Euerardum *in loco à conceſſione antecedentis, ad conceſſionem conſequentis,item in loco à conceſſione conſequentis,ad conceſſionem antecedentis*: & circa iſtam regulam, vide omnino quæ habes apud Barto.*in l.2.* D.*de iuriſd omn.iud.*quam limita,vt per Bald. *in l.ſi.in* 16.*opp.Cod.de hæred.inſt.* vt per Panor. *in cap.ex parte 3.ext.de dec.*& eam latè examinat Iaſ. *in l.2. ſupra de iuriſd.omnium iud.* Immo.*conſ.*33.

l.Qui procuratorem.57.

In hanc legem vide Menoch. *de arbit.iudic. lib.1.quæſt* 37. Benedict.Capra dicto loco *concluſ.64.* ad intellectum autem, & limitationem huius legis,vide Rom.*conſ.466.*

¶An ſi quis delegat cauſam iudici vt cognoſcat,poſſit ſententiari,& an cui committitur executio, videatur committi cognitio, declara vt per Bar.hic.

§.Si quis.1.

Nota hic quod ille qui renuntiat exceptioni,non poteſt poſtea ipſam opponere de nouo, nec perſequi eam oppoſitam, quoniam ſemel ſui iuri renuntiauit.

l.Procurator.58.

Tantum operatur generale mandatum cum libera,quantum ſpeciale,vide Iaſo.*ad l. ſi quis iniquum,§.ſi procurator,nu.13. D.quod cuiuſ.uu:.*Balb.*deciſ.52.* Cotta *in verbo procurator, cum libera.* vult autem hæc lex, quod procurator omnia facere poſſit,quæ ipſe dominus faceret, ſi liberam adminiſtrationem haberet.

l.Mandato.60.

Decidendi loco. Cuiacius legit *Deminuendi. in not. Inſt. de rerum diuiſion.ad finem,* Beroius *quæſt.33.*

Procurator cui rerum omnium adminiſtratio mandata eſt, tranſigere poteſt, *l.præſes, Cod.de tranſactio.* Sed ſine libera non poteſt.

¶ An habens generale mandatum cum libera,fideiubere poſsit, collige ex *l.ſeruus inſcio, D.de fideiuſſor.* & Bald. *in l.in perſonam,§. 1.ſupra de pactis.*

l.Plautius ait.61.

In hanc legem Cuiac.*lib.14.obſ.cap.30.*

¶Quid autem ſibi velit inſcriptio ad Plautium,vide Ant.Aug.*lib.1 cap.6.*

l.Ad legatum.62.

Ad limitationem huius legis, vide Roma. *conſ.461.*

l.Is cuius.64.

In hanc legem vide Cuiac. *libro 22.obſeru. cap.*10.

l.Si procuratorem.65.

De materia iſtius legis,vide Bart.*in l.1.C.de ſatiſdando.* optimè etiam explicauit hanc legem Bald.

Digitized by Google

An & quando literis procuratorium continentibus credatur, vide Paul. de Leazar. *in c. tertio loco. ex. de probat.* An mandatum poſſit probari per teſtes, vide per Bar. *in l. 1. ſup. eo.*

l. Si is qui. 66.

Electio per procuratorem facta valet, Bal. vnum adde quod etiam voluit Bart. hic, & *in l. ſi ita ſtipulatus fuero.* D. *de verb. oblig.* & Fulg. *in l. 1. ff. qui admit. ad bon. poſſeſſ.*

¶ An ſigillum apponens ſcripturæ alienæ, præſumatur illi conſentire, vide Antonium Gabrielium, *commun. opin. titul. de præſumpt. concluſ.* 4.

l. Procurator. 67.

Pro intellectu huius legis, vide Robertum *lib. 2. recept. ſent. cap.* 2. Molinæum *ad Rubricam,* D. *de verb. oblig. num.* 38.

¶ Nota autem hic quod finita negotiorum adminiſtratione, non ſoluitur obligatio procuratoris. Sed ſi quid eius nomine ſoluerit, contraria actione mandati recuperabit, *l. ſeruum,* D. *mand.* tutoris verò obligatio finito officio ſoluitur, quoniã finita tutela, ſi quid poſtea ſoluerit, experiri non poſſit, *l. vlt. ff. ſi quis caut.*

l. Pater filio. 70.

Nou. 72. *cap.* 1. vetitum eſt, ne creditores pupilli ad tutelam accedant.

l. Abſens. 71.

Iuſtificata legitima abſentia, ad hoc vt nõ poſſit procedi, quod tamẽ verificatur in Ciuilibus, in quibus procedit contra abſentes iure vulgato, *l. properandum, §. 1. & Authen. qui ſemel, & l. conſentaneum, C. quomodo & quando iudex.* Sed non verificatur in Criminalibus, in quibus quælibet abſentia impedit proceſſum ad pœnas, Doct. *l. abſentem.*

l. Si reus. 73.

Iudex ordinarius poteſt abſoluere reum ab obſeruantia iudicij, de quo vide Bald. *in l. conſentaneum, in 2. col. C. quom. & quan.* de quo vide, plenè interpretat hic Bolon. Ad hoc autem allegatur hæc lex, quod qui paratus eſt ſoluere, non cogitur iudicium ſuſcipere, optimè hanc legem emendauit Bald. hic.

Repet. 6. *fol.* 456. *num.* 129.

l. Qui abſentem. 75.

Repet. 5. *fol.* 10 *num.* 391.

l. Titius. 76.

Pileus *Quæſtione* 31.

l. Et ideo. 78.

Cuiacius 6. *ad Affrican.*

§. Ad duas res. 1.

Vide Cuiac. *ſupra dicto loco.* 6. *ad Affrican. cap.* 3.

Tit. 4. Quod cuiuſcunque vniuerſitatis nomine, vel contra eam agatur.

Tractatur hoc titulo, de actoribus ſeu Syndicis vniuerſitatum, qui vice procuratorum funguntur, *vt dicemus in l. 6. inf. eo.* De materia iſtius tit. vide *c. 1. ſupra ne ſede vacant.*

¶ Vniuerſitas dicitur hominum in ciuili ſocietate, viuentium ſocietas, qualis eſt in oppidis & pagis, & notant Ant. Faber. & alij in *§. vniuerſitatis, Inſt. de rer. diuiſ.* cuius tria genera facit Barto. *conſ* 189. *incip. primo quæritur. in princ.*

An ſtatutum loquens de perſona, verificetur in vniuerſitate, vide quæ habet in Bertach. *in verbo vniuerſitatis. in prin.*

l. Neque ſocietas. 1.

Collegium, ſocietatem, & huiuſmodi corpus paſſim habere, omnibus non conceditur.

¶ An & quæ ſit inter collegium, ſocietatẽ, & vniuerſitatem differentia, vide *hic Bar.* An & quæ collegia ſint approbata de iure.

¶ Collegia dicta eſſe Varro ſcribit à ſimul legendo, quia plures in vnum corpus colliguntur, nec enim vnus conſtituit collegium quamuis retineat, *l. ſi tut* 7. *h. t.* ſed plures & non pauciores quàm tres *l. Neratius* 85. D. *de verb. ſign.* diſtat autem ab vniuerſitate, quo pars à toto, nam non totius vniuerſitatis, ſed partis eſt.

Vniuerſitas per alium reſpondet, *vt can. qui manumittitur. cap.* 12. *q.* 1 *& in l. item eorum, §. actori* 6. *h. t.*

§. Quod ſi nemo. 2.

¶ An & quomodo collecta imponatur: An, quando, & quæ res acquirantur vniuerſitatis, & qualiter diuidantur inter ſingulos, vide hic Bald.

¶ An pro neceſſitatibus vniuerſitatis collecta imponi poſſit, vide Felin. *in c. cum omnes. ex. de conſt.* Alex. *conſ.* 124. *in prim. in* 4. *vol.* Abbas *conſ.* 61. *in* 2. *vol.* Bart. *conſ.* 175. An contra vniuerſitatem procedatur ad ſecundum decretum, vide *l. ſi finita, §. Iulia.* D. *de dam. inf.*

l. Si municipes. 2.

In ſumma nota in hac lege, ꝙ actor vniuerſitatis nõ dicitur actor ſingulorũ, & is præcipuè cogitur ciuitatẽ ſolã defendere, ſic etiam vaſallus vniuerſitatis, nõ dicitur vaſſallus ſingulorũ: quoniã vniuerſitas vna perſona cenſetur, *vt notat hic Bald.* nec habetur loco perſonarũ ſingulariũ. Bart. *in l. aut facta. §. fi. in* 1. *col.* D. *de pœn.* vnde notant, quod teſtis in cauſa vniuerſitatis, is etiam eſſe poſſit, qui eſt ex ipſa vniuerſitate, qua de re vide Lanfranc. *in praxi. c.* 8. *de teſtib. num.* 70. Socin. *reg.* 408.

l. Nulli.

Digitized by Google

l. Nulli. 3.

Concordat cum hac lege Gloſſ. *ſuper verbo non inuenitur, in cap. 2. ex. de tranſlat. epiſcop.*

Cum duæ partes, vt actus valeat, quot & quæ neceſſaria ſint, vide Cæpo. *in cautum* 2. 9. vide Felin *in cap. cum omni. ex. de conſt. & in c. eam te, verſ. actus, ex. de reſcrip.* & alia in materia, vide Bart. *in l. quod maior. D. ad municip.* Franciſcus Marcus *Penſion. quæſt. 367. folio 95. numero 3.*

¶ An agens contra communitatem, petere poſſit, vt ciuitati conſtituatur ſyndicus, & cogatur ad hoc, vt ſententia valeat, vide Bar. *in l. 1. Cod. libr. 11. de iure Reip.* An, quando, & qualiter Syndicus dicatur rectè conſtitutus, vide glo. *in l. aliud, §. refertur, D. de reg. iur.* an & cui æquiparetur vniuerſitas, vide *hic Bartolum.*

l. Planè vt. 4.

Collige ex hac lege, quòd electus numeratur in numero eligentium: atqui ſeipſum nemo eligere poteſt, vt optimè notat hic Gothof. Sed ad huius argementi ſolutionem, vide Bart *in l. ab omnibus, §. 1. D. de leg. 1.* Guil. de Cug. *in l. fin. ſupra de off. preſid.* Roma. *ſing. 44.* hanc etiam quæſtionem optimè Albericus explicat hic.

l. Illud notandum. 5.

Vocem interponere poteſt pater pro filio, & frater pro fratre. ratio eſt, quoniam patria poteſtas non attenditur.

¶ An etiam patronus poſſit ſeipſum præſentare, vel filium, vide Abbat. *conſ. 96.*

¶ Huius autem legis ratio eſt, quoniam in priuatis negotiis, pater filium, vel filius patrem iudicem habere poteſt, & ait l. *in priuatis 77. D. de iudic.* vbi dicemus.

¶ Suffragium dicitur illa ſcriptura, quam quis facit cum de aliquo eligendo conſentit, vt optimè notat hic. Accurſius, fiebat etiam voce ſuffragium, & hoc erat magnificentius. porro referátne ſuffragia, voce nuncupari, aut tabella occultari, diſputat plurimis iiſque elegantiſſimis verbis, Tull. *lib. 3. de legib.* quæ res fuit olim ſeditionibus popularibus iactata vexatáque.

¶ An præſtet electionem fieri ſorte, an ſuffragiis, diſputatur pluribus altercationibus inter N. Eprium & Heluidium Priſcum apud Cornelium Tacitum *lib. 20.*

¶ Et ſuffragiorum author quis fuerit, vide hiſtoriam fori Romani *lib. 5. cap. 8.*

l. Item eorum. 6.

¶ Municipij perpetua conſuetudo appellatur, id eſt conſuetudo ſpecialis, quæ vincit legem eo loci in quo recepta eſt, ſic etiam generalis, generalem vincit legem.

§. Si decuriones. 1.

Ait hoc. §. Paulus decuriones eligere poſſe, vel etiam alij electionem committere, vnde quod fit ab eo qui habet authoritatem, videtur factum ab eo qui conceſſit authoritatẽ, quod notat Ioan. Andr. *in cap. is cui. de praben. in 6.* adde quod voluit Roman. *conſ. 116.* an & qui ſint, qui poſſint committere, *vide hic Bart.*

¶ Perperam notat hic Accurſ. Duumviros minorem gerere honorem quàm decuriones. hoc enim falſum eſt. Nam duumviri in municipiis id erant quod Romæ conſules, Decuriones verò erant quaſi Senatores.

¶ Præterea in fine huius §. notabis paria eſſe per ſe facere, & alteri committere. & facit ad hoc *l. cum eſſent, §. fina. D. de ſeruit. ruſtic. præd.*

¶ An decretum iudicis cadere ſuper certo debeat, & quare actor dari non poſſit ad lites futuras, *vide hic Bald.*

¶ Actor conſtitutus ſimpliciter ad lites, intelligitur ad præſentes, non ad futuras.

§. Quid ſi actor. 2.

Decretum reuocari poteſt per contrarium decretum, ſiue per prohibitionem, vt notat *hic Bald.* ¶ Vnde notabis quod non ſufficit factum niſi duret factum. ¶ An autem actor conſtitutus à tutore cum conſenſu pupilli, poſſit per ſolum tutorem reuocari, vide Iul. *in l. ſi quis mancipiis, §. ſi impubes, D. de inſt.* hac de re plenè notat Bar. *in l. 1. D. rem rat. hab.*

¶ Comparatur autem decretum ſententiæ, non per omnia: *vt notat hic Albericus.*

¶ Differt etiam decretum principis à decreto magiſtratus. nam principis decretum cauſam quocumque tempore exortam dirimit at magiſtratus decretum eam tantum de qua agitur, ac interdum ne eam quidem ſi interceſſerit appellatio.

¶ Præterea decretum ſic definitur, vt ſit ſententia principis inter duas partes, de quarum ipſe cauſa cognoſcit, & iudicat pronuntiata.

§. Actor vniuerſitatis. 3.

¶ Dicitur autem hic, quod actor vniuerſitatis defendere tenetur: ſed non de rato cauere, niſi dubitetur de mandato: ratio eſt quoniam actor vniuerſitatis experitur tantum pro eo qui mandat, id eſt pro ipſa vniuerſitate: ſed actor tutoris experitur nomine eius à quo non habet mandatum, hoc eſt à nomine pupilli. ¶ An & quis iuret de calumnia. An actor cauere debeat iudicatum ſolui, præter hic dicta à Bartolo, vide Speculat.

Digitized by Google

in tit.de ſatiſdat.§. expedito, verſ.actor.& quod not. gloſſa *in §.ſin autem,in verbo quibuſdam, Inſt.de ſatiſdat.*

¶ Si contentio eſt inter vniuerſitatem, & rectorem, an & qualiter conſtituatur hic Syndicus.

¶ Et an nomina conſtituentium inſeri debeant in mandato, ſeu in inſtrumento Syndicatus,declarat hic Bart.

l.Sicut municipium.7.

Quid negotium publicum. Publicum impropriè dicitur, quod eſt alterius ciuitatis quàm Romanæ. qua de re vide l.*cum qui vectigal.6.& ſeq.D.de verb.ſig.*

¶An ſinguli de vniuerſitate conueniri poſſint,pro debito vniuerſitatis.vide Inno.*in ca. humilis,ex. de maior.& obed.*

¶An iuriſdictio in ſingulos poſſit exerceri,vide Innoc.*in c.dilectus,ex.de capel.*

¶ An ad mandata directa collegiis poſſint ſinguli compelli,vide *cap.eam te,ex.de reſcri.*

¶An vniuerſitas teneatur ex delicto præſidētiū, vel adminiſtratorū, not. Old.*conſ.06.*

§.Si quid.1.

Si quid debeatur vniuerſitati,ſingulis non debetur,ſic etiā quod debet vniuerſitas, ſinguli non debent.

¶An autem & quomodo vniuerſitas teneatur ex delicto ſingulorum, adde præter gloſſam hic Albericum *in l. metum,§. adminiſtratione, infra quod met.cau. Bart.in l.aut facta,D. de pœnis.*

¶Separata autem ſunt ea quæ vniuerſitatis ſunt à publicis,quamuis &hæc ipſa vniuerſitatis ſint, l.1. *D.de rer.diuiſ.*nimirum,quia publica non ſunt in patrimonio populi.*l.14.D. de adquir.rer. domin.* vniuerſitatis autem quæ ſunt in patrimonio populi habentur, vtraque tamen ſunt in vſu publico, & ſeparanda ſunt ab his quæ ſunt in patriminio fiſci, quæ non ſunt in vſu publico, l *pacta, §.vlt. D. de contrah.emp.*ac præterea publica communia ſunt, omnium hominum: vniuerſitatis verò communia tantum ciuitatium, illa iuregentium vſibus omnium, hæc iure ciuili vſibus ciuitati deſeruiunt,l.2.§.1. *D.ne quid in loco publi c.*& de his optimè Cuiac.*in initio tit.Inſt.de rer.diuiſ.*

§.In decurionibus.2.

Vniuerſitas ſemper remanet,licet perſonę mutentur,vt optimè notat.l.85.D. *de ver.ſig.* & quod magis eſt, ſi vnus ſolus ex vniuerſitate remaneat ius & nomen vniuerſitatis conſeruat: vniuerſitatis nomen in vno retinetur,licet per vnum ab initio conſtitui non potuerit:ſed per tres:Hinc conſtat vniuerſitatem ſolui, ſi nullus ex ea vniuerſitate remanſerit,ſecus ſi vnus.

¶*Cum ius omnium in vnum reciderit.*Facit ad hoc gloſſ.*in verbo pauciores,in cap.2.ext.de poſtul. prel.* quæ gloſſa ad hoc allegat hanc legem.

¶Ex quot conſtituatur populus,vide Gloſſam *in cap.1.ex.de elect.*

¶Quot homines gentem faciant.& an collegium remaneat in vno,vt vniuerſitas:prȩter hic dicta à Bar.vide Innoc. *in cap.cum in iuncto,D.de oper.nou.nunt.* & adde Barto.*in l.ſi grege,D.de leg* 1.

¶ An vnus ſolus qui remanſit, conſtituere poſſit Syndicum, & quid ſi nullus remanſit: declara vt per Bart.hic:facit *Inſt.§.ad quæſtiones,* de quibus per doctores in *l.ſi grege,D.de legat.*1.

l. An ciuitates.8.

¶ An quando quis vult citare vniuerſitatem,cogatur citare Syndicum, & qui ſint modi citandæ vniuerſitatis, declarat Bart.*in* l.*non poteſt,D.de reg.iur.*

¶ An cogi poſſit vniuerſitas ad reſtituendum Syndicum, vel procuratorem, *vide hic Bald.*

¶Nota hic,quòd ſi non reperiuntur res mobiles & immobiles, peruenitur ad nomina debitorum, hoc eſt, ad actiones debitorum, ſic etiam nomina debitorum omnium rerum quę vſu tolluntur, vel minuuntur appellatione veniunt, l.3. D.*de vſuf.ear.rer.quo vſu conſum.*

¶ Vniuerſitas quemadmodum & quo ordine cogatur iudicatum facere,vt in eam fiat ſententiæ executio, vide l.*à Diuo Pio,§.in vēditione.D.de re iudic.*

l. Si tibi.9.

Hoc vult hæc lex, quod contra ciuitatem, vel municipium agi poteſt diuiſorio iudicio,vt optimè notat hic Bald.

¶ Vnde collige hic quod vniuerſitas teneri poteſt iudicio familiæ erciſcundæ, communi diuidundo,& aquæ pluuiæ arcendæ.

¶*Cum municipibus.*Propriè municipes dicebantur, qui in ciuitatem Romanam recepti munerum participes fiebant. Municeps eſt, vt ait *Ælius Gallus* is qui in municipio liber natus eſt,item qui ex alieno genere hominū munus functus eſt, item qui in municipio à ſeruitute ſe liberauit à municipe.Municipes etiam erant, qui ex aliis ciuitatibus Romam veniſſent, quibus non licebat magiſtratum capere, ſed tantum muneris partem, dicuntur autem municipes quod munera ciuilia capiant, vnde dicti quod vna munus fungi debeant,vt teſtatur Varro *lib 5.de ling.Latin.* hine abuſiuè municipes dicimus, cuiuſcunque ciuitatis ciues, vt teſtatur Vlpian.*in* l.1.

D.*ad*

Digitized by Google

D. *ad municip.* vbi plura dicemus.

Tit. 5. De negotiis geſtis.

De materia iſtius textus & de forma libelli. vide Iaſo *in §. actionum. Inſtit. de action.*

¶ An ſi negotium ſit commune plurium, & negotiorum geſtor non gerat, niſi contemplatione aliquorum, an inquam, aliqua competat actio negotiorum geſtorum, vide Angel. *conſ.* 229. Rom. *conſ.* 436.

¶ Quod negotiorum geſtor repetat expenſas, licet in geſta ſortiat malum finem, modo fuerit bene cœpta. vide Barb. late *conſ.* 46. *vol.* 4 *in* 1. *dub. & conſ.* 71. *in* 4. *vol.* Harmo. *lib.* 5. *tit.* 11. Paul. 1 *ſentent. tit.* 4

l. Hoc edictum. 1.

In hanc legem Vitalis *lib.* 1. *Variar lect. c.* 10.

l. Si quis abſentis. 2.

¶ Vide Ioh. Fabr. aſſig ration. ad illum textum. *§. illud. Inſt. de ſociet.* Alex. *c.* 1. *ſ.* 8.

l. Ait prætor. 3.

¶ Actio negotiorum geſtorum eſt prætoria, licet quidam contradicant, qua de re *inſ. ſed iſta. Inſt. de action* Iohan. Andræas *in arbore actionum.* Roffredus *in libello*, ciuilem eſſe ait, Iacob. de Rauen. Pet. Cynus. *Ant. Fab. lib.* 4. *coniect. cap.* 7.

§. Negotia. 2.

Negotia accipe, ſiue vnum ſit negotium, ſiue ſint plura, pluralis enim ſermo reducitur ad ſingularem, qua de re plenius, vide hic Albericum, *cap. pluralis locutio* 40. *ex. de reg. iur. l. qui concubinam. §. ſi Stichus.* D. *de leg.* 2. adde Ange. Aret. *Inſt. de iure perſon. in prin. coll* 1. Felin. *late can. omnes leges.* 1. *diſtinct. in princip.*

¶ Nota autem hic quod quando aliquid per ſtatutum inducitur, propter legem, puta nouum delictum vel pœna, verificatur etiam in ficto, ita eleganter ait Iohan. And. *in ca. ſi. ex. de conſuetud.*

¶ Quod verba ſtatutorum intelligantur largè, & in propria ſignificatione, quando ſtatutum eſt fauorabile, licet ſit ſtricti iuris, vide Iaſ. *in l. qui ſe patris. C. vnde liberi*, vide eundem *in l. venia.* ff. *de in ius voc.* verum quando ſtatutum pœnale eſt, extendi etiam poteſt, quoniam fauorabile eſt, *vt in l.* 2. *§. parentes.* D. *de in ius voc.*

¶ Quod ſtatuta non trahantur ad caſum fictum, & quomodo, vide Aret. *in l. lege Cornelia. in* 2. *notab. infra de teſtam.*

¶ Vide aliquas quæſtiones circa hoc, *in l. Gallus. §. quid ſi is.* D. *de lib. & poſth.*

¶ Denique quod ſtatuta ſtrictè interpretari oporteat, vide Cæpo. *in conſ.* 24. *ad finem.* ſunt & aliæ plurimæ quæſtiones quæ hic paſſim à doctoribus explicantur, quas breuitatis cauſa omitto.

§. Alterius. 3.

In hunc §. vide Cuiac. *lib.* 12. *obſ. cap.* 7.

§. Pupillus. 4.

Ad intellectum huius §. vide Cuiac. 24. *obſer.* 7.

¶ Obiter autem notabis hic, quòd ſi pupillus negotia geſſerit poſt reſcriptum diui Pij, conueniri etiam poſſe in id quod factus eſt locupletior, & ſi quid dolo fecerit, in reſcripto hoc Diui Pij continetur *in l.* 3. D. *commodati.*

¶ An autem locupletari cum aliena iactura & dolum admittere paria ſint, quærit hoc loco gloſſa: ſed de hac re vide *l.* 1 *§. an in pupillum.* D. *depoſiti. l. reſcriptum.* 12. *§.* 1. *ſi aliena res.* D. *de diſtract. pignor.*

¶ De hac regula quod locupletari nemo debeat, videnda *lex locupletari.* 47. *ex. de reg. iur.* qua de re optimè Dynus in illa regula.

¶ Quod autem locupletari cum aliena iactura non videatur, qui cauſam lucratiuam habet, optimè Dynus *in l. Ratum* 9. *D. de reg. iur. num.* 12. & locupletiorem quem factum fuiſſe ex aliena iactura probare quis debet, vt optime notat Bald. *in l.* 1. *C. ſi aduerſus credit. & in l. prædiorum. Cod. de præd. minor.* ſic etiam locupletari proprietarius cum damno fructuarij non debet, vt ait *lex inutilium.* 69. D. *de vſufructu.*

§. Hæc verba. 6.

In hunc §, Vitalis *lib* 1. *varior. cap.* 1.

¶ Statuta verè & propriè ſumenda ſunt, nō autem fictè, ſeu impropriè, aut ad caſum fictum extendenda.

§. Hæc autem actio. 7.

Actio negotiorum geſtorum, cum ex negotio geſto oriatur, datur hæredi & in hæredem, *vt. Cod. h. t. l. curatorem.* 6.

§. Si executor. 8.

Vitalis *d. loco c.* 12. Executor tenetur in ratione doli in exequendo commiſſi.

¶ Executor an & quo caſu teneatur, vtili negotiorum geſtorum actione.

¶ An executores qui delinquunt in officio, puniri poſſint à iudice ex eius officio.

¶ An & quo caſu executor litem ſuam faciat, vide hic Bald.

§. Interdum. 9.

In negotiorum geſtorum actione, dolum ſolummodo verſari, optimè tractant Doctores noſtri *in l. Quod Nerua.* D. *depoſ. Paulus lib.* 1. *ſententiarum. Tit.* 4. *§.* 1.

§. Hac actione. 10.

Actione negotiorū geſtorum tenetur, nō ſolum is qui ſponte, & nulla neceſſitate cogente immiſcuit ſe negotiis alienis, & ea geſſit. verū etiā is qui aliqua neceſſitate vrgēte,

Digitized by Google

vel neceſsitatis ſuſpicione geſsit. vnde quęritur hic, vtrum hic qui putat ſe tutorem, & non eſt, gerendo tamen, teneatur actione negotiorum geſtorum, qua de re vide *l. armata, & ibi Gloſſ. Cod. qui dari tut. poſſ.*

§. Apud Marcellum. 11.

Huius §. quæſtio eſt, an actio negotiorum geſtorum, ſimul cum actione mandati concurrere poſsit, & reſpondet Marcellus nos vtraque actione vti poſſe, cui coniunge *l. ſi negotium. 16. C. h. t.* vbi eadem eſt quæſtio.

l. Sed videamus. 4.

¶ Fideiuſſor negotiorum geſtorum agere poteſt, niſi donandi animo fideiuſſerit. nota tamen hic fideiubere ſine mandato licere, quod debitoribus fraudi eſſe poteſt, quorũ intereſt non vexari ab huiuſmodi fideiuſsionibus.

l. Item ſi. 5.

Quia tam re quàm voluntate geritur negotium, error non omnino infirmat quod geritur vtiliter, *tit. de leg. Inſtit. §. ſi rem.* cùm alioqui quod ex ſolo animo pendet, falſa opinione vitietur, *l. is qui. D. de adquir. hæred.*

§. Sed et ſi. 1.

Si cum putaui Titij negotia eſſe, cum eſſent Sempronij, geſſi: ſolus Sempronius mihi actione negotiorum geſtorum tenetur, vnde nota hic quod negotium alicuius dicitur cura & ſolicitudine, vt optimè notat hic Gloſſ.* Vide Albericum hic.

l. Si pupilli. 6.

In hanc legem, vide *Repet. doctor. fol 77. nu. 54.* nota hic quod negotia gerens aliena mãdatu alterius, mandantem ſibi obligatum habet, non negotiorum geſtorum actione, ſed mandati.

§. Item ſi procuratori. 1.

An procurator qui per ſtipulationẽ promiſit, teneatur actione negotiorum geſtorum, an quando aliquis contrahit nomine alieno, vel ad alterius vtilitatem, obligetur ipſe contrahens tantum, an dominus tantum, an vterque.

§. Sed & ſi quis. 3.

In hunc §. vide Molineum *in conſuet. Pariſien. §. 1. in gloſſ. num. 89.*

§. Sed ſi ego. 6.

Ad intellectum huius §. videatur Benedict. Capr. *in reg. concluſ. 54.*

§. Item quæritur. 9.

Actio negotiorum geſtorum vnde oriatur quãdo, & quot eorum genera, vide hic apud Bart.

§. Idem ait. 10.

Ioan. Robert. *lib. 2. recept. ſenten cap 6.* Nota autem hic quod ſecundum leges actio proponenda eſt, quia nemo ſine actione experitur, *vt l. 1. D. de eden.*

l. Quia tantum. 7.

¶ Allegatur quotidie hæc lex, propterea quod ponitur ratio hic, quare veniant vſuræ ex mora.

l. Pomponius. 9.

Difficilis ſanè exiſtimatur hæc lex, ideò optimè eam explicat Bart. hic.* Ant. Fab. *lib. 6. coniect. cap. 10.*

l. Sed an vltro. 10.

Cuiac. *lib. 17 obſ. cap. 39.*

l. Si negotia. 11.

Gabriel Mudæus *in l. qui admittitur num. 9. D. pro ſocio.*

Quando procedat hæc lex, Cagnolus *de reg. iuris num. 2. fol. 7.*

l. Debitor. 13.

Curator datur hæreditati iacenti. cõcordat & facit textus *in l ſi quis inſtituatur. D. de hæredit. inſtit.* Datur etiam curator bonis abſentis.

l. Si filiusfamilias. 14.

In hanc legem, Cuia 13. *obſ. 7.* Contra iſtã legem oppo. *d. l. 3. §. ſed ſi alius. de pecul.* vbi Iuriſconſult. facit differentiam inter filium ex vna, & ſeruum ex altera, quando obligentur extra cauſam peculiarem: hic autem parificãtur. Secundo oppo. *d. l 1.* ponderando verba edicti *de peculio*, quæ non conueniunt legi noſtræ, quoniam is, cuius negotia geſta ſunt, non geſſit aliquis cum filio vel ſeruo.

l. Pomponius. 15.

Explicatur hæc lex à Bart. & Bald. hic.

l. Sed & cum. 16.

Vide Iaſ. *Inſtit. de act. §. omnium in 1. col. in ſ. cum ſeq.*

l. Eum actum. 17.

Vide ſimilem textum *ex. de ſpur. cap. ſacris*, vide etiam Innocent. *ext. de hæret. cap. fraternitatis.*

l. Atquin natura. 19.

Natura ſeruus obligatur, etiamſi nihil in peculio habeat.

§. Scæuola. 1.

Coniunge *l. 1. §. 12 infra de variis & extraord. cognit.*

§. Si libero. 2.

Congruit

Digitized by Google

Congruit cum hoc §.l. 54.§.3.D.*de acquir.rer. dom.*

§.Cum me abſente.3.

Ad hunc §.Cuiac.13 *obſer.cap.*16.ſingulare autem eſt, vt ad vſucapiendum non ſufficiat ab initio bona fides, niſi perſeueret, dũ compleatur longa poſſeſſio, *l.vnic.C.de vſuc.tranſ form.*quia vtiliter gerere non videtur, qui vſucapionem non impedit, vt qui à ſeipſo non exigit, *l.5.in fi ſupra e d.*

§.Non tantum.4.

Harmenopulus.*lib.*5.*ti* .11.§.64.

l.Sin autem.20.

Vitalis *lib.1.variar.lect o.cap.*13.

l.Nam & Seruius.21.

De obſidibus, vide glo.not.*extr.de iure iur. cip.ex reſcripto.** Anton.Faber.*lib.*11.*Coniecturarum cap.7.*

¶ Quomodo intell.*nu.* 110 *fol.* 117. Cagnol. *de reg.iuris.*

l.Nam & Seruius.21.

Vide *l 5.Cod.de poſthumis.*

§.Qui negotia.1.

Actio ſemel adquiſita contra hereditatem non mutatur, poſtea ob conditionem hæredis.

l Siue hæreditaria.22.

Culpa dicitur eſſe vitium, & ſic non ſolùm dolus eſt vitium, ſed & ipſa culpa: hoc audito, quod male facere eſt culpa, *l. fin.& ibi Bald.Cod.mand.*

l. Si quis negotia 23.

* Hermenopulus.*lib* 5.*tit.*11.§.63.

l.Si ego.24.

Gilbertus Regius *lib.*2. *ἐναντιοφ. cap.*20. vide Caſtrenſ.poſt groſſ.& Bart.*in l.qui mihi donatum de donat.*

l.Cum alicui.26.

Loriottus de tutelis *axioma*.35.*&* 39.

l.Ex duobus.27.

Coniũge *l.tres fratres.D.de pactis*, quod autem ſequitur *ſua ætatis*, deſignat maiorem 25.annis, pro quo tamen reponunt alij *iuſtæ ætatis*, vide Briſſon.*lib.3 ſ lect.antiq.cap.*2. Cuiac.*lib.6.obſer.cap.* 3. vide Bart.*in auth.hac ita. in 6.quæſt.in princ.*

§.Titium.1.

*Pietate erogata non repetuntur.

l.ſi quis mandata.28.

* Iunge *l.vlt. D.de contrariis tutelis.*

l.Ex facto.30.

Loriottus *de tutelis.axioma* 32.*Ant.Fab.*lib.* 11.*Coniecturarum.ca.7.*

l.Liberto 31.

¶ Pro intellectu huius legis, vide omnino quæ notat Innocent. *ex de fideiuſſor. cap. quod quibuſdam* Congruit autem cum hoc reſponſo, *l.vlt.Cod.de inſtit.actio.l.actori.C.de reb.cred. l.is cui.§.quar.D.vt in poſſ.lega.*

¶ Actio inſtitoria, vel quaſi inſtitoria dicitur adiectio, ſiue appellatio, quæ cuilibet accommodatur actioni legitimæ & honorariæ, vt inſtitoria actio mandati, inſtitoria actio ex empto, & in hoc propoſito actio vel quaſi inſtitoria negotiorum geſtorum *l.pen.in prin.* D.*de inſt.act.*

§.Inter negotia.1.

¶ Huius reſponſi ratio hæc eſt in gerendis negotiis, Sempronij etiam negotium Titij geſſi ignorans, quod forte permixtum erat rebus Sempronij, ſed putaui tãtum me gerere negotia Sẽpronij, cum partim eſſent Titij, quæritur hic an Sẽpronio tenear actione negotiorum geſtorum, non tantum ſui: ſed etiam Titiani negotij nomine? & ſanè Titio teneor, quamuis non eius cõtẽplatione negotium geſſerim, quoniam re ipſa negotium eius geſſi: teneor, inquã, Titio vtili actione, ne ſcilicet in damno Titius verſetur, & vice verſa etiam mihi tenetur Titius actione vtili negotiorum geſtorum, quia æquum eſt ne verſer in damno, qui reipſa negotium Titij geſſi: quod ſi Titio teneor, conſequens eſt & viciſſim, vbi cauſa ſubeſt Titium mihi teneri eadem actione, idem etiam eſt *in l. 6.§.ſi Titij ſeruum.h.t.*

§.Litem.2.

¶ Si reus litem conteſtatam deſerat, neque edictis, aut iudicis litteris vocatus ad iudiciũ adſit, peracto illo ordine edictorum, vel litterarum, vel denuntiationum, quibus denuntiatus & euocatus eſt, ſi non pareat, ſi non adſit iudicio, contumax dicitur, quod contemnat authoritatem iudicis, quem ſemel adierat, & apud quem litem inchoauerat, vt loquitur iuriſconſultus *in l. contumacia.* §. 1. *D de re iud.* qui fruſtrator hoc loco dicitur à Papiniano, id eſt contumax, quia fruſtrandi tantum actoris gratia iudicio abeſt, ne ſcilicet poſſit actor litem ad exitũ perducere, *l. vl. ſupra de procur.* putat enim litẽ nõ poſſe ad exitum perduci, niſi vtraque parte præſente vt cauetur lege duodecim tabularum, ne cuiquam lis addicatur niſi vtraque parte præſente.* Cuiacius *lib.* 9 *obſer.c.* 12.

§.Qui aliena.3.

¶.In hunc.§.Cuiac.*lib.* 11.*obſ.cap.*9.Ex hoc autem.§. tantum intelligimus, negotiorum geſtorum debere vſuras pecuniæ debitæ ob

Digitized by Google

cauſam adminiſtrationis, quas percepit, vel precipere potuit. Eam vero dumtaxat pecuniã deberi, ac proinde tantum eius pecuniæ vſuras præſtari, quæ deductis neceſſariis impẽſis ſupereſt, quos negotiorum geſtor fecit in rem alienam, quod ait Papinianus hoc loco, *purgatis neceſſariis ſumptibus*, id eſt purgatis rationibus, *vt in l. pẽ. Cod. de bon. proſcrip.* & apud Suetonium *in Caligula*, decimo quoque die ſe rationes purgare dicebat. verum addo purgari etiam debere ſumptuum vſuras, quoniam hę etiam veniunt in iudicium contrarium negotiorum geſtorum, *l. ob hoc negotium Cod. h. t.* Harmenop. *lib. 5. tit. 11. §. 65.*

§ libertos. 4.

¶Papinianus hoc §. ponit, libertos teſtatorem rogaſſe hæredem per fideicommiſſum dare ducenta libertis ſuis ad ſumptũ extruẽdum monumenti, libertos autem impẽdiſſe trecenta, quod fortè minori ſumma extrui non poſſet monumentum pro dignitate patroni. Quęritur nũc, an id quod amplius expenderunt, recuperare ab hærede poſſint actionę negotiorum geſtorum, veluti hæręditati negotio geſto: *vt l. hereditas in fi. D. de petit. hered*, & ait libertos neque iudicio negotiorũ geſtorum petere poſſe, quod amplius erogarunt in extruendo monumẽto, neque iure fideicommiſſi.

¶*De iure fideicommiſſi*. Omnes alij libri habẽt rectè. *Nec iure fideicommiſſi.* Florẽtini malè. *De iure fideicommiſſi*, cum dicat, ſi quid amplius fuerit erogatum, iudicio negotiorum geſtorum ab herede non rectè petetur, nec iure fideicommiſſi, rationemque addit quæ communis eſt, id eſt quæ vtramque actionem excludit, & negotiorum geſtorum, & fideicommiſſi, quoniam ſcilicet voluntas teſtatoris finem erogationis fecit.

§. Tutoris. 5.

Huius §. quæſtio eſt, tutor pupilli qui hæres extiterat patris qui quidem pater tutelã cuiuſdam pupilli cũ moreretur, adminiſtrabat, is inquam tutor non tantũm negotia pupilli ſui geſſit: ſed etiam eius negotia, cuius tutelam pater pupilli ſui cũ moreretur, adminiſtrabat. Quærítur an ex hoc facto tutoris pupillus, paterno pupillo teneatur, qua in re reſpõdet Papinianus eũ non teneri, ratio eſt, quoniã pupillus paterno pupillo nõ tenetur ſed ſolus tutor qui geſſit ſuo nomine, tenetur iudicio negotiorum geſtorum, nõn pupilli ſui nomine, quia pupillus ipſe nihil geſſit in rebus pupilli paterni, nec gerere quidquam potuit, aut debuit. atqui adeo nec explicare potuit, aut debuit, quæ pater inchoauerat in rebus pupilli ſui, *l. 1. ff. de fideic. lib.* quod pupillus ipſe explicare nõ debuit, ergo nec tutor eius nomine debet, vt cum non ſe obligauit.

§. Quamquam. 6.

Fœmina nec ſui filij impuberis tutor aut curator eſſe poteſt, niſi hoc ſpecialiter à principe impetrauit, *l. vlt. ff. de tutel.* vel niſi certis cõditionibus: hodie ex conſtitutione Valẽtiniani, *l. 2. Cod. quan. mul. tut. off. fun. poſſ.* at regulariter mater nec filij ſui tutor eſſe poteſt, negotia tamẽ eius adminiſtrare nõ prohibetur. negotia eius adminiſtrare poteſt, nõ tamẽ temerè aut paſſim, ſed ſi fortè pater ea ex teſtamento commẽdauerit, aut commiſe matri, vt fit plerumque pietatis materne fiducia, at tutorem aut curatorem teſtamento dare pater non poteſt. negotia tamẽ filij communis eis committere, & iniũgere potuit, alioqui mater non habet ius adminiſtrationis in reb⁹ filij ſui impuberis, *l. filia. in fi. D. de ſolut.* ſed ex ſuprema volũtate patris habet ius adminiſtrationis rerum filij, denique inter matrem & filium non poteſt eſſe iudicium tutelæ vel curationis.

§. Vno deffendente. 7.

Huius §. vltimi ſpecies hęc eſt, lis eſt de ſeruitute aquæ hauriendę, vel ducendæ, quę eſt communis mihi, & tibi quia debetur fundo communi mihi & tibi, tu eam litem deffendiſti ſolus aduerſus vicinum, & affinem qui negabat eam ſeruitutẽ deberi. & cauſam obtinuiſti, tu igitur negotium commune geſſiſti, quæritur an ſumptus in litem factos, neceſſario & probabiliter à me repetere poſſit, pro parte negotiorũ geſtorum iudicio. nam in hac actione veniunt tantum ſumptus neceſſarij & probabiles, vt vidimus ſupra *in §. qui aliena*, at videntur in hac ſpecie nõ venire ſumptus quos tu in eam litem feciſti, quia ſententia dicta eſt tibi, qui cum litem feciſti, id eſt deffendiſti, non mihi qui ceſſaui: ergo nõ videris geſſiſſe rem communem: ſed hoc Papinianus negat, quia non dicta eſt tibi ſententia: ſed fundo cõmuni, cui debebatur ſeruitus aquę, nõ tibi, vel mihi, & ratione fundi viciſti, non minus mihi quàm tibi viciſti, *l. eos §. ſi fund. D. ſi ſer. vin.* ergo ęquũ eſt litis ſumptus eſſe cõmunes, quia victoria eſt eorum.

l. Fideiuſſor. 32.

Libellus dicitur fruſtratorius, quando actio inepte eſt propoſita, & ex tali libello nõ rite concepto debet ſequi ſententia abſolutoria. adde *l. 3. C. de interd.*

§. Ignorante. 1.

Paulus *lib. 1. ſententiar. Tit. 4. §. 4.*

l. Neſennius. 34.

Is fuit Iuriſconſulto Paulo familiaris, *l. Neſennius. D. de re iud. Bal. Nouum tr. de dote. p. 6.*

Digitized by Google

l.Si liber homo.36.

Liber homo qui mihi bona fide ſeruiebat, cùm rem meam ageret, mutuam pecuniam ſumpſit ſuo nomine, eámque vertit in rem meam, quæritur cognita conditione ſua, ſtatu ſuo, ſi vindicauerit ſe in libertatem, qua actione eam pecuniam ei reddere debeam quam ipſe debet creditori: neq; enim teneri eo nomine videor actione contraria negotiorum geſtorum, quamuis eam verterit in negotia mea, quia non quaſi amici, vt ait, vt procurator voluntarius, qui & amicus voluntarius dicitur à Cicerone *pro Cecinna*, cui propriè competit actio negotiorũ geſtorũ, nõ inquam quaſi amici: ſed quaſi domini negotiũ geſſit, non ſua ſpõte omnino: ſed quaſi ex neceſſitate ſeruili, ideóque videbatur ei non eſſe dandã actionẽ negotiorũ geſtorum, at nihilominus Paulus cenſet dandam ei eſſe actionem negotiorum geſtorum, ſi non directam, attamen vtilem, vt rectè Odofredus ſentit hic, qua, ſcilicet eam pecuniã recipiat, cuius nomine obligatus eſt creditori, à quo mutuatus eſt non ſolui. Adde Bart. *in l. ſolutam verſ. venio. ff. de pignorat.*

Quaſi amici. Amici noſtri quidam plerumque ſunt, qui vltro nobis abſentibus, & ignorantibus ad negotia noſtra accedunt, eáque vtiliter, & fideliter adminiſtrant, *l. liberto.31. §. pen. h. t.*

l.Litis.37.

Coniunge *l.34. infrà de minoribus.*

§.Si pecunias.1.

Paulus *lib.1. ſententiarum Tit.4. §.3.*

§.Pater.2.

Hic §. ſumptus eſt ex Paulo *lib. 1. ſentent. Tit.4. §.7.*

l.Qui ſine.38.

Maximis vſuris. Vſuræ maximæ ſecundum Theophilum appellantur centeſimæ. *Inſt. de action. §. plus.*

l. Soluendo.39.

Inuitum & ignorantem ſoluendo eius creditori liberare poſſumus.

l.Si communes.40.

Ad not. per Bar. ibi, vide eum *in l. 4. §. Cato. in 12. & 13. col. de verb. oblig.* Ant. Fab. *lib.3. coniect. cap.2.*

l.Qui ſeruum.41.

Ratio huius legis eſt quia tale negotium tale verſatur circa perſonam ſerui.

l.Si ſerui.42.

De voce *Rogationis.* vide hic D. Godefredum.

l.Cum pecuniam 43.

Tractat hic I.C. de eo qui pro alio ſoluit, cui adde *l. vlt. in fin. infr. h. t.*

l.Is qui amicitia.44.

Si quis extraneus amicitia paterna ductus, quam, ſcilicet exercuit cum patre pupillorũ, aliquid impẽderit, in petendis tutoribus, vel curatoribus datis ſuſpectis poſtulandis. nam & hæc lis non agitur ſine ſumptibus, & ad hanc litem admittuntur quilibet extranei, qui ducũtur pietatis affectione, *l.6. C. de ſuſp. tuto.* & amici parentum defunctorũ: *vt ait l.2. D. qui pet. tuto.* an igitur, ſi quid extraneus amicus parentũ, vt pupillis de tutela proſpiceret aliquid impẽderit, an id ab eis repetet, quaſi negotio eorum geſto? minime, quia id geſſit non repetendi animo: ſed amicitiæ, & pietatis cauſa, & ita hæc lex debet declarari conſtitutione Diui Seueri, id eſt *d. l.1. C. eod.* ex quo apparet *in d. l.1.* affectionem domeſticam, accipi etiam pro ea quàm extranei habent erga familiam, vel domum aliquam.

l Quæ vtiliter.45.

Pro intellectu huius legis, iunge *l.41. infrà de don. inter. vir. & vxo.*

l.Mandaſti.46.

Cuiac. *lib.7 ad Africanum.*

l.Actio.47.

Ad ibi dicta per Gloſſam, vide aliam gloſſam ſimilem, & vide Bart. qui eas reprobat *in l. curatoris. C. de neg. geſt.* vbi gloſſ. *in l. ex legato nominis. C. de leg.* & per Iaſ. *Inſt. de action. in §. præiudiciales. in 12. col. num. 45.* Cuiacius.15. *obſer. cap.11.* Ant. Fab. *lib.5. coniect. cap.19.*

§.Nec refert.1.

Cuiacius *lib.15. obſer. cap.11.*

l.Si rem.49.

In hanc l. Cuiac. *lib.8. ad Africanum.*

Tit.6. De calumniatoribus.

In hunc titulum ſcripſit Turnebus *lib.8. aduerſ. cap.22.* de qua materia, vide Archidiaconum *1. q.1. cap. ſi.* Paul. *1. ſent.5.*

l.In eum.1.

Ant. Fab. *lib.6. coniect. cap.6.*

Pro his verbis CALVMNIAE CAVSA NEGOTIVM FACERET. Græci breuiter ita ſcripſerunt calumniandi cauſa, nam ſic Paulus 1. *ſententiarum* definit calumnioſum, quĩ ſciens prudens, negotium alicui comparat, hoc eſt, calumniator eſt, non tantum qui criminali: ſed etiam ciuili iudicio negotium alteri ſciens dolo malo comparat.

Digitized by Google

§. Hoc autem iudicium. 1.

Calumniator variis pœnis tenetur, hoc eſt, vel edicto de calumniatoribus, vel lege Iulia repetundarum, vel falſi, vel concuſſionis, vel lege Remmia.

§. Qui autem. 2.

Qui accepit pecuniam, ſiue ante iudicium, ſiue poſt iudicium acceptum, tenetur edicto de calumniatoribus.

§. Sed & conſtitutio. 3.

Huius meminit Vlpi. *in l. 2. D. de condict. ob turp. cau.* vult. autem hic §. quod qui corrumpit iudicem, vel aduerſarium, litem perdere debeat, quod tamen fallit ſi bona fide tranſigat.

Imperatoris noſtri. Antonini ſcilicet *in l. 1. C. de pœna iudicis, qui male iudicauit*, cuius inſcriptio hinc emendanda eſt.

Pecuniam dare. Si quis pecuniam, vel quid aliud iudici offerat, perdit litẽ ex ſupradicta conſtitutione Iuſtiniani, qua de re, vide Immol. *in l. Diuus. D. de re iud.* An autem liceat mihi aduerſarium meum corrumpere, vide Barto. *in l. 1. C. de pedaneis iudic.* An quando quis dedit iudici pecuniam verum lis perdatur ipſo iure, vel ſit neceſſaria ſententia: An quãdo procurator fuit corruptus, ſuccurratur domino etiam cõtra ipſum procuratorem, & quid in corrumpente aduocatum, dicẽdum ſit, vide hic Bart. An in cauſis criminalibus, liceat corrumpere aduerſarium, & an pecuniæ poſſint repeti, patet hic dicta à Bar. vid. Bal. *in l. 2. C. de abol. & in l. ſerui. C. de adul.*

§. Pecuniam autem. 4.

De pecuniæ verbo, & an latiſſimum ſit, prę ter hic ab Accurſio dicta, adde Gloſſam *in l. 1. in verbis* TVTELAM OCCVPASSE. *ſ. de offic. præf. vrb. & in §. ſed ſi quis. in verbo* REMITTITVR. *Inſt. de ſuſpect. tutor.* vide Bal. *in l. 1. Cod. de pœn. iud. qui male iud.*

l. Quinetiam. 2.

Nota hic quod ille qui liberat aliquem gratis, videtur donare, ita vt hęc donatio debeat inſinuari, facit *l. ſi quis obligatus. D. de reg. iur.*

§. Si igitur. 1.

Vide Forcatulum *dialog. 57. num. 4.*

¶ Iudex qui recipit pecuniam, vt barataret, (ita enim loquuntur barbarè barbari interpretes) punitur, etiamſi pœniteat, & vera baratatria eſt, quãdo aliquid datur iudici ne fiat iuſtitia, de quo vide Romanum *ſing. 328.*

¶ *Siue non fecit.* Conſtat ex hoc loco puniri propoſitum, licet non ſequatur effectus, hoc eſt voluntatem etiam ſine effectu puniri, quod verum eſt quando lex ſolum affectum ſine effectu cõſiderat, vide Bar. *in l. ſi quis leg. tũ. inf. de falſ.* vnde & illud optimè quæritur, an qui occidendi animo hominem vulnerauit damnandus ſit, lege Cornelia pro ſicariis, dãnandũ ſane ſcripſit Adrianus *in l. 1. §. diuus* * *illo titulo.* quod ratione quadã nititur, nimirũ quia res eſt ad actũ conſummationi proximũ deducta eſt, præterea qui vulnerauit, occidẽdi animo id feciſſe præſumitur, & delictũ præſertim in atrocioribus pro completo haberi debet, vt notat Bald. *in l. 1. num. 3. Cod. de adul.* Quãuis autẽ Salicetus exiſtimet, quod quãdo lex aliquẽ conatũ, punit ſicut effectum, tunc poſſe iudicem ex poteſtate ſibi à lege cõceſſa mitigare pœnam: ſed ad id non compelli. tamen in hac ſpecie ſemper in ea fui ſententia, & ſecundum quã ſæpiſſime iudicatum ſcio, vt exiſtimẽ non eſſe boni prouidique hominis, aut iudicis eum qui tantũ vulnerauit pro homicida dãnare.

§. Hoc edicto. 2.

Depectus is dicitur, qui turpiter pactus eſt, quaſi diceret, tenetur edicto de calumniatoribus, is qui depectus eſt.

§. Illud erit notandum. 3.

Sed ei dabitur petitio. Alias repetitio, quod cõfirmatur libro *Baſil.* vbi interpretatur Græc interpres actionem in factũ, *vt l. 7. infra. eo.*

l. In hæredem. 5.

Pro intellectu huius legis vide Ioannem Aurpachum, *lib. 2. epiſt. cap. 5.* collige autẽ ex hac lege quod actio de calumniatoribus datur contra heredem quatenus ad eũm peruenit, conſtitutum etenim eſt turpia lucra hæredibus extorqueri, licet crimina extinguantur: cõcordat cũ hac lege, *l. Gaius. D. ad S. C. Syllan.* in ſumma vult hęc lex, quod ex turpitudine, defuncti hęres lucrari non debet, & ſicut hæres non obligatur ad pœnam ex delicto defuncti ita pariter ex delicto defũcti lucrari non debet, & ideo tenetur de eo quod ad eũ peruenit: *vt h. tit. & l. hæredẽ. infra. de dolo.* idẽ ait textus *in l. quod diximus. §. fina. in l. quod aut. D. quod met. cauſ.* idẽ etiam in pupillo dicere poſſumus, qui ſicut non obligatur abſq. authoritate tutoris: ita pariter lucrari non debet, vnde etiã tenetur de eo, quod ad eũ peruenit, l. 1. §. 1. D. *de author. tut. l. ſi. C. de vſucap. pro emp. §. ſin autẽ. Inſti. quib. alie. lic.* idem eſt etiam in eccleſia & in bonæ fidei poſſeſſore, & quã plurimis aliis. * Ant. Fab. *li. 1. Coniect. cap. 12. & lib. 4. cap. 1.*

§. Sed etiam. 1.

In hunc §. vide Ioann. Aurpachum *lib. 2. epiſt. cap. 5.* ad cuius §. intellectum, ſciendũ eſt actionem de calumniatoribus, quantum ad ſimplum concurrere, cum condictione ob turpem cauſam, & vnam per aliam tolli, vnde no-

Digitized by Google

de notabis, quòd interdum cõdictio ob turpem cauſam competit cum actione in factũ ex hoc edicto, & tũc quæritur vtrum ob con dictionẽ ob cauſam tollatur actio in factum, hoc eſt, an tollatur in totũ, an in parte, an in ſimplo, an in nihilo, vt in furto.

l. Annus autem. 6.

In hanc legem Grammaticus *deciſion* 52.

¶ Diſcendũ ex hac lege, quod annus in actione de calumniatoribus cõputatur à die ſcientiæ, actionis autem quod metus cauſa annus ab initio vtilis eſt (vnde nõ currit ignoranti, qui experiundi poteſtatem nõ habet,) in ædiliciis vero actionibus ſex mẽſes omnino & paſſim vtiles, vt notãt hic Cynus & Raimundus, immo & hic & illic annus in totũ vtilis, vt Iacobus de Rauẽna exiſtimat.

Quia qui neſcit. Nota hic, quod donationes inſinuãdæ ſunt intra certum tempus, facit etiam hæc lex ad ſtatutum de Syndicis, vt maleficia intra certum terminum denuntient, de quo per Bald. hic, quod ſi donatio facta fuerit præſenti, ſtatim currit tempus: ſed ab ſenti al quo recipiente pro eo, currit à die ſcientiæ. idem etiam in inſinuatione teſtamẽtorum dicemus: vt ſupra dixi, vide de hac materia *can. anterioru*m. *c.* 2. *q.* 6.

l. Si quis. 7.

Actio de calumniatoribus competit danti non turpiter, & ei etiam ob cuius negotium datum eſt, licet ipſe non dederit.

¶ *Licet miſericordiæ cauſa*. Notandum, hic eſt aliquãdo repeti, quod pietatis cauſa datum eſt, ſi vel delictum, vel nulla beneficij ratio in accipiente fuit, l. 6. C. *de nuptiis*.

§. Si ſi vt filio familias. 1.

Huius §. ſpecies eſt. Dedi Seio decem, vt Semproniũ filiumfamilias accuſaret, dicitur hic quod patri Sempronij datur actio in factum in Seium, dicit etiam quod ſi Titius filiusfamilias accipiat pecuniam, vt alij negotium faciat, quod ipſe filiusfamilias tenetur.

§. Cum publicanus. 2.

Publicanus is dicitur qui publico fruitur hoc eſt, qui tributa, vel pedagia publica colligit emptores gabellarum publicanos appellat hic Bal.

l. Si ab eo. 8.

Actione de calũniatoribus tenetur, qui pecuniã accipit, vt deſiſtat ab accuſatione calũ ni oſa crimine non probato, vnde notat hic Bart. quod iudex qui cognoſcit de crimine, ciuiliter eo cõperto poteſt ex officio ſuo punire criminaliter, facit pro hoc, *l. diuus. D. de re iud. & ſimil.*

l. De ſeruo. 8. & vltima.

Ad hoc allegatur quotidie hæc lex, quod ſeparatorum ſeparata debeat eſſe ratio, qua de re vide Euciardũ *in loco à ſeparatis*. Limita autem hanc legem non habere locum in ſeparatis correlatiuis, ita Franc. Areti. *in l. certi condicti. §. quoniam in fi. D. ſi cer. pet.* ſic in *l. ſi maritus. C. de d. na. inter vir.*

Hactenus liber tertius.

LIBER IIII.

De reſtitutionibus in integrum tractat hic liber, quæ competũt vel iure actionis, vel officio iudicis, vel ex edicto iure actionis, vt titulo de eo quod metus cauſa geſtũ eſſe dicetur, & titulo de dolo malo: Officio iudicis, vt reſtitutio quæ datur ratione ætatis, qua de re datur titulus, de minoribus vigintiquinque annis, & de capitis deminutione: Ex edicto, vt edicto de alienatione iudicij mutandæ cauſa facta.

Tit. 1. De in integrũ reſtitutionib.

IN hunc titulum ſcripſit elegantiſſime Cuiacius: in vulgata autẽ editione legitur *de reſtitutione in integrum*: Reſtitutio aũt in integrũ eſt prioris ſtatus mutatio, qua de re vide gl. *in c. quia* ext. de elect.* reſtituere enim eſt aliquid reddere, & in priſtinũ ſtatũ reponere, *l. 75. reſtituere. D. de verb. ſig. l. præterea. 10. l. qui reſtituere. 58. D. de rei vin dic. l. 2. §. 27. D. ne quid in loco pub.* Paul. *li. 1. ſententiæ. cap. 7.* Dinus *in c. peccatum. ex. de reg. iur.* An autem reſtitutio in integrũ concedi poſſit motu proprio iudicis vide Rom. *ſing.* 465. & vide etiã quę notat Bar. *in Rub. D. de minor.*

¶ Reſtituere tamẽn aliquando ſumitur pro exhibere: *vt Inſt. de off. iudic. §. ſi ad exhibẽdum.* & eſt apud Paul. *l. de eo. §. ſi iuſta. D. ad exhib.* reſtitutionis autem & reſtituendi verbo quid contineatur, vide Harmenop. *lib. 1. tit. 12. §. 78. l. non ſolũ. 6. D. de reſt. in integ. l. vlt. §. vlt. D. de verb. & rer. ſignif. l. reſtituere 30. §. 1. & inf. eod. tit.* Emanuel. Coſta.* hic.

Digitized by Google

l. Vtilitas. 1.

¶ Commendatur hic vtilitas huius edicti, quæ multifaria eſt, prætor enim hoc edicto ſubuenit hominibus, vel lapſis, vel circũſcriptis, ſiue metu, ſiue calliditate, ſiue ætate, ſiue abſentia inciderunt in captionem.

Circumſcriptis. Circunſcriptio adoleſcentiũ lege Lætoria puniebatur, qua de re Cic. 3. *offic.*

¶ Quæritur autem hic, an ratione erroris cõpetat hæc in integrũ reſtitutio, qua in re diſtinguendum eſt, aut enim error eſt cõmunis aut ſingularis: ſi ſit communis, ſine dubio conceditur in integrũ reſtitutio, *l. quæſitum. D. quando actio de pecul. eſt ann* Sed ſi ſit error ſingularis, tunc iterum diſtinguendum eſt. nã aut eſt error partis, aut iudicis. Si ſit error partis, tunc non conceditur in integrum reſtitutio: ſed ſi ſit iudicis error, tũc refert, aut enim error eſt affectatus, & conceditur in integrum reſtitutio, aut non eſt affectatus error, & tunc non conceditur in integrum reſtitutio: ſed læſus appellat ſi vult, alias ſtabitur ſententiæ. Paulus *lib. 1. ſent. tit. 7. §. 2.* Harmenopulus *lib. 1. tit. 12. §. 69.*

l. Siue per ſtatus. 2.

Reſtitutio quandoque fit per ſtatus mutationem, aut iuſtum errorem. reſtitutio autẽ ex iuſto errore quando detur, vide exemplũ *in l. 7. in fi. inf eo. & in l. pen. inf. de confeſſ* quaſi diceret hoc loco Paulus, reſtitui eos qui per ſtatus mutationem, vel iuſtũ errorem capti frautiue ſunt.

Status mutationem. ¶ Status mutatio eſt capitis minutio, *l. 1. D. de cap. min.* at per cauſam ſolius capitis minutionis, non is qui capite minutus eſt reſtituitur: ſed creditori in debitorem capite deminutũ actio reſtituitur, videlicet ſi minima fuerit capitis minutio. *h. l.* nec enim in eos qui maximam, aut mediam capitis deminutionẽ paſſi ſunt, actiones reſtitui poſſunt: verum ob iuſtum errorem datæ reſtitutionis exemplum eſt in *§. ſi quis agens. Inſt. de action.* ¶ An autem reſtitutio locum habeat aduerſus libertatẽ, pluribus declarat hic Gloſſa dum tandem concludit non habere locum, ratio eſt, quoniam cũ res mutat ſtatum, nullus reſtitutioni locus eſt: *vt & in l. ſi ex cauſa. §. Papinianus. D. de minorib.*

l. Omnes in 3.

Reſtitutio in integrum conceditur cognita cauſa, an iuſta ſit & vera: hinc igitur colligere poſſumus, reſtitutionis cauſam iuſtam, ac veram eſſe debere.

Cauſa cognita. ¶ His verbis oſtendit Iuriſcõſultus, neceſſariam eſſe partis præſentiã, vel vt ſit cõtumax: *vt in l. in cauſa. §. cauſa cognita. D. de minor.* dicitur autem hic, quod reſtitutionis concedendæ cauſa debet eſſe vera & iuſta copulatiuè non diſiunctiuè, vt hic poſt Butrigarium ſcribit Albericus aduerſus hanc Gloſſ.

¶ An cauſa vera poſſit eſſe non iuſta, quærit hic Gloſſ. & Bar. An qui reſtitutionem petit cauſam allegare & probare debeat, declarat hic Bal. ſed de his plura vide apud Socin. *conſ. 247.*

¶ An in poſſeſſorio lis conteſtari debeat, Bald. hic.

A prætore. ¶ Quoniam magiſtratibus municipalibus ſuo iure non competit ſine ipſo mandato præſidis, *l. 26. §. 1* D. *ad municipal.* Paulus *lib. 1. ſent. tit. 7. §. 3. in fin.*

l. Scio. 4.

In hanc legem Forcatulus *auiarij cap. 21.* Dicitur autem hic reſtitutionem propter minimum non dari, *l. ſcio, D. de in integr. reſtitut. folio 193. numero 88 repetit. 5. & folio 253. numero 60. repet. 2.*

¶ *Pro modica læſione non datur reſtitutio.* De intellectu huius textus, latè contra communem per Dec. *ad capit. de appellationibus. col. pe. ex de appellat.* Gomeſi. *Inſt. de action. ad §. pœnales. 2. col. in fi.* Annibal. de Cano. *ad l. poſt contractum, num. 8. D. de donation.* Corraſ. *ad l. qui liberos. 1. parte. numero 60. D. de ritu nup.* Port. Imno. *lib. 3. concluſ. & reg. vtr. iur. concluſ. 30.*

l. Nemo videtur. 5.

Hoc vult hęc lex, quod nemo videatur excluſus quem prætor in integrum reſtituturum polliceatur, qua in re conuenit, *l. Labeo 14 §. 1. rem amiſiſſe, D. de verb. ſig.* rem enim nõ amiſit qui actionem habet ad eam recuperandam, vel vt hic dicitur, cui actio à prætore reſtitui poteſt.

¶ An in integrum reſtitutio concedi poſſit motu proprio iudicis, vide Roman. *ſingu. 465.* quædam etiam notat Barto. *in Rubr. infrà de minor.*

l. Non ſolum. 6.

Vide Bart. *in l. 1. de conſtit. princip.* ibi, Spec. ad hanc ſolutionem *col. 2.* ex illo habes pulchram doctrinam. *in verſi. priuilegia.* Nota hic quod beneficium reſtitutionis ad hæredes, & cæteros vniuerſales ſucceſſores tranſit, quod tamen declara vt per Bar. in *l. paterfamilias. inf. de priuileg. cred.* Hæc tamen lex fallit in caſu ſingulari *legis primæ. C. de ſent. aduerſ. fiſ. lat.* & ad intellectum huius legis, vide Ang. *in §. ſi quis, verſ fi. Inſt. de action.* Paulum de Caſtro. *in l. Pantonius, D. de acquir. hæred. & in l ſi infanti, C. de iur. delib.* vnde notat Dynus quod

vbique

Digitized by Google

vbicunque quis iuris ſucceſſor efficitur, ibi beneficium reſtitutionis in integrum in eum tranſeat.

Verſ. Iulianus lib.3. Aliàs citatur. *l. 2. Iulianus.* vt Bart. hic, Obiter autem notabis hic minorem ætatem ingratitudinis vitium non excuſare.

¶ An conſenſus in principali ad acceſſorium porrigatur: An omnis terminus legalis officium ſuum operetur, An iura ſint tranſmiſſibilia: Fiſcus ſuccedens ex delicto, an & quare non teneatur vltra vires bonorum. An ex priuilegio oriatur actio, vide Bal. hic. Roman. *ſing.* 98. Cuiacius hic.

l. Diuus Antoninus. 7.

Vide Duarenum *lib. 1. diſput. cap.* 7. Ræuardum *pro tribunali cap.* 1. Hæc autē lex ſingularis ſanè eſt, quæ interpretes noſtros in varias partes traxit, circa quam vide quæ notat Angelus hic. Maſuer. *in pract. for. tit.* 3. *de contum. num.* 1.

Comparens poſt ſententiam latam, an & quomodo reſtituatur: An comparēs per dolum aduerſarij appellare poſſit, vide hic Bal. An ſolemnitatis omiſſio vitiet actum: An cū petitur reſtitutio in integrum neceſſarius ſit libellus, litis conteſtatio, & ſimilia: ſignanter notat Bar. hic. In fine tandem notabis (quoniam hic de contumace loquitur) duplicem eſſe contumacem, verum aut fictum. verus contumax dicitur, qui nuntio extra iudicium dixit ſe nolle venire. fictus vero qui non inuentus fuit cui opponitur veriſſimus, qui inuentus negat ſe venturum. Quis autem contumax reſtitui poſſit, dubitatur. Ioannes enim putat verum, at Azo fictum & malè, vt optimè notat hic Bar. Ant. Fab. *lib. 2. coniect. cap.* 12.

§. Nec intra has. 1.

Deceptis ſine culpa, maximè ſi fraus ab aduerſario interuenerit, ſuccurri oportet. nota præterea quod boni prętoris eſt, litem reſtituere potius, vt & ratio & æquitas poſtulat quam actionem famoſam inſtituere, ad quā ſanè tunc demum deſcendendum eſt, cum remedio locus eſſe non poteſt.

¶ *Actionem famoſam conſtituere.* Vide Cicero. *pro Quintio*, veriſimile eſt omnes alias actiones prius moturū fuiſſe quàm ad actionem famoſam peruenturum.

l. Inter minores. 8.

¶ Pro intellectu huius legis vide Goueanum *lib. 1. variarum lect cap.* 43. *&* 44. melius Ræuardus *lib. 5. varior cap.* 8. Ad ibi dicta *per gloſſ. in fi. in verb. rerum contumacem.* vide Aret. *in l. qui Romæ, in prin.* in 1. *not. ff. de verb. oblig.*

¶ Notatur autem hic differentia inter minores viginti quinque annis, & eos qui Reipublicæ cauſa abſunt, quam vide.

¶ An & quot ſint abſentiarum genera, notatur hic à Bart. qua de re vide Felin. *in c. cum Berthaldus, ex. de re iud.* An & qualiter ſubuenіatur abſenti ex cauſa probabili ac neceſſaria, plene vide Innoc. & Doct. *in c.* 1. *extr. de probat.*

Tit. 2. Quod metus cauſa geſtum erit.

Vulgatæ editiones habent. *De eo quod metus cauſa.*

¶ In hunc titulum ſcripſit Cuiacius, vbi de metu nonnulla: Verum hoc titulo de ea ſpecie tractatur, cum quis reſtitui in integrum petit, quia vi metúve coactus ſit aliquid facere.

Metus cauſa. ¶ Quod metus cauſa geſtum eſt, prætor ratum non habet: metus autem eſt inſtantis periculi vel futuri cauſa mentis trepidatio, vt in l. 1. infra videbimus: nec eſt neceſſarium periculum eſſe præſens, dummodo metus ſit præſens de futuro periculo, de vi alio loco dicemus.

¶ Quis dicatur iuſtus metus, & an ſufficiat terror armorum, vide Alexand. *conſ.* 466. An metus allegari poſſit per eum qui dedit cauſam metus, vide Felin. *in ca. cum inter priorem, extr. de excep.* Harmenopulus: lib. 7. ti. 11. Paulus *lib. 1. Sent. tit.* 7. §. 5.

l. Ait prętor. 1.

Pro hac lege intelligenda, vide Menochiū *de arbit. iud. lib. 2. caſ.* 135. *cum ſeq.* Continetur autem hac lege prætoris edictum: hoc modo conceptum. Quod metus cauſa geſtum erit ratum non habebo, cuius etiam edicti mentio fit in *l. interpoſitas* 13. *C. de tranſact.* Quamuis autem Rubrica hæc, de vi nullam mentionem faciat, hæc tamen lex 1. definitionem vis atque violentiæ ponit, eiuſque ſpecies enumerantur hic à Gloſſa, eſt enim aut compulſiua, quæ imponit neceſſitatem contrariā voluntati contrariæ: quia id facit quod non faceret, ſi eſſet liberi arbitrij: Aut expulſiua quæ inducit interdictum vnde vi, aut ablatiua quæ inducit actionem vi bonorum raptorum: *vt l.* 1. §. 4. *D. de vi & vi arm.* Aut turbatiua, quæ inducit interdictum vti poſſidetis, Aut inquietatiua, quæ inducit interdictum quod vi aut clam.

¶ Metus an & qualiter purgetur per tacitū conſenſum, vide Innoc. *ex. in tit. de regul.*

l. Vis autem. 2.

Vis definitur hic maioris rei impetus qui repelli nō poteſt: aliter tamē legitur in Pauli *recept. ſentent. lib.* 1. *tit.* 7. §. 7. Ariſtot. 3. *Ethic.*

Digitized by Google

Quomodo autem definiatur hic vis, vide Gl. cui conſonum eſt quod initio legis. *Si ea res* 31 *D. de act. emp.* dicitur nempe aduerſus vim partim cuſtodiam proficere, vis enim non ſolum eſt torquere, & in carcerem detrudere: verùm & præter animi ſententiam quempiam cùm maximè propter ætatis fragile, ac infirmum conſilium voluntatis ſuæ dominus non eſt, ad contractum hortari & impellere, *l. qui in carcerem* 22. *D. h. t. & l. 1. §. perſuadere, D. de ſeruo cor.* De vi déq; eius diuiſione, vide Cuiac. *lib. 1. obſ. cap.* 20. quot modis committatur, vide Dec. *in l. quo tute. §. 1 ſi factum infra de reg. iur.* vnde dicta, vide Alciat. *lib. 1. parerg. c.* 28 & quot in iure accipiatur, vide eundem *d. l. 1. parerg. cap.* 33.

l. Continet. 3.

Dicit hoc loco Iuriſconſultus, edicto prætoris, vim & metum contineri quamuis in eo nulla de vi mentio fiat, ita vt ſi quis vi compulſus fuerit hoc edicto reſtituatur.

¶ Quæritur autem hic, an in maleficiis licita ſit compoſitio, qua de re Guliel. hic.

§. Sed vim. 1.

Quotieſcunque de vi loquimur, intelligimus de atroci, & de ea quæ aduerſus bonos mores fit, non autem de ea quam magiſtratus rectè infert iure licito: in atroci autem vi ineſt dol⁹: vt *l. 1. §. atrocē, D. de vi & vi armat. iure licito.* Nota hic quod iniuriam quis non infert, qui i⁹ exequitur, *l. iniuriarū. D. de iniur.*

l. Ego puto. 4.

In hæc & ſequētia reſpōſa. rectè Ariſtot. *libro 3. Et hic. c.* 6. 7. & 18. vbi copioſe diſſerit, quarum rerum metus ſit admittendus, vel non.

l. Metum. 5.

Ad intellectū huius legis Sarmientus *libro 2. ſelect. cap.* 2. Zoannetus *rerum quotid. cap.* 44.

¶ Metus intelligitur, qui cadit in cōſtantem virum, adde *cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, & per totū tit. ex. de his quæ met. cauſ.* Ad cuius declarationē vide Marſil. *ad l. 1. §. præterea, colū 3. cū duabus ſequent. D. de quæſt.* Tiraquel. *ad leges connub. parte nona num.* 160 Fortu. Garſ. *in tractatu de vltimo fine vtriuſque iur. num* 472.

¶ Verbo *Malitatis* vſus eſt Labeo loco *calamitatis*, perātiquo quidē & inuſitato, apto tamen ad ſignificandā energiam maioris mali.

l. Metum autem. 6.

Non de quolibet metum loquitur edictum hoc: ſed de eo tantum qui in conſtantem virum cadere poteſt.

In hominem conſtantiſſimum. Florētinæ Pandectæ. *In homine cōſtantiſſimo* de reliquo vide Sarmiēt. *lib. 2. ſelect. c. 2.* Zoan. *rer. quotid. c.* 44.

l. Nec timorem. 7.

In hanc legem Forner. *lib. 2. ſelect. cap.* 11.

§. Proinde. 1.

Pœnæ metus variæ ſunt, interdum enim metus illatus punitur ex ſententia, & verbis huius edicti, interdum ex ſententia tantum, interdum ex conſtitutionibus, interdum ex reſponſis prudentum

l. Iſti quidem. 8.

¶ Dolus cum dolo, an & quo caſu compenſetur, & quo caſu non, vide Bald. hic.

¶ An ſtuprum maius delictum ſit quàm homicidium, vide hic Bald.

¶ Ornatur hæc lex à Cagnolo *ſub num. 5 folio 178. de reg. iur.*

§. Quod ſi dederit. 2.

Stupri matris viro bono maior eſt quàm mortis.

§. Hæc quæ dixi. 3.

Cum pro affectu, parentes magis in liberis terreantur, Nota hic patrem ſolicitum eſſe de patre filij, & filium patrem potius diligere debere quàm pater filium.

l. Metum. 9.

Metus debet eſſe atrox, & talis qui cadat in conſtantem virum. concord. tex. *in l. interpoſitas. C. de tranſ. in l. item apud, §. quoniam,* D. *de iureiur.* Cyn. *in l. 1. C. de reſcin. vend.* concor. tex. *in cap. abbas. ex. e. d. c. delictus.* facit Innoc. *in c. nobis. ex. de elect.* Ad hoc autē vt locus ſit huic edicto, oportet quod in veritate metus ſit illatus & in præſenti, illatus inquam interueniēte actu alterius extrinſeco, ſuſpicio enim metus inferendi non inducit edictum hoc.

* Ant. Fab. *lib. 4. Coniect. cap. 7 pag.* 160.

§. Animaduertendum. 1.

Actio de eo quod vi metúſve cauſa geſtum fuerit, locum habet ſiue violentia inferatur à priuato, ſiue ab vniuerſitate & collegio, in hac de re vide Ang. *conſ.* 158. Paulus *lib. 1. ſentent. Tit. 7. §. 5.*

Verſ. Sed licet.

Hoc vult hic I.C. quod liceat mihi accipere pecuniam, vt te à violentia illata per aliū liberem, hinc notādum eſt quod quando lex cauſam ponit in dubio de proxima, non autem de remota intelligendum eſt.

¶ An tenear aliquem iuuare. vide textum *in cap. dilecti, ex. de ſenten. excommun. in 6.* legitur & notatur etiam hoc *in capit. quanta, eodē titul,* vide etiam quæ notat Bar. in *l. præſcriptione, in fin. Cod. ſi contra ius,* quod tamen fallit in familiari qui dominum adiuuare tenetur, *l. cum*

Digitized by Google

eum dominus, D.*ad Syllan.* hac de re vide Romanum *conſ.*117. *l.culpa*, D.*de reg iur.* quæ ad hoc ſingularis eſt,an ſcilicet poſſim recipere precium pro aliquo iuuando.

§.Idem Pomponius.2.

Huius §.quæſtio eſt,an aduerſus libertatē pupillus reſtitui poſſit, & certè ex *l.*10. *D.de minor* conſtat magna ex cauſa à principe pupillum aduerſus libertatem poſſe reſtitui.

§.Sed quod prętor.3.

Perfecta res dicitur, quando facta eſt executio, & ſententia condemnatoria requirit executionem regulariter,ſententia verò abſolutoria trahit ſecum executionem.

¶ *Actionem competere.* Exceptionem habēs, nihilominus agere poteſt, concordat textus in ſimili. *in l.ſi quis rem*, D.*de liberat.legat.* & *in l.Aurelius*,§.1.*eod.tit.* & *in l.ſi contendat*,D.*de fideiuſſ.*

§.Volenti.4.

Actio in rem,& in perſonam datur volenti,reſciſſa quidem acceptilatione,vel alia liberatione, quod quomodo intelligendū ſit, non ſatis conſtat,alia enim opinio fuit Iacobi Rauennatis, Ioannis, & Aſonis, qua de re pluribus gloſſa hic quæ ſanè difficilis eſt, & admodum intritica.*Paulus *li.*1.*ſent.tit.*7.§.4. & ibi Cuiacius.

§.Iulianus.5.

Is cui res metus cauſa tradita eſt, non ſolùm reddere, verùm & de dolo repromittere debet,l oc eſt metū inferens reſtituere tenetur,& de dolo cauere.

§.Licet tamen.6.

Quomodo tollatur actio in rem, ſatis ex hoc §.conſtat. tollitur enim per pœnalem,& è conuerſo, quia in pœnali continetur rei perſecutio.

§.Ex hoc edicto.7.

Per actionem quod metus cauſa fit reſtitutio in priſtinum ſtatum, & ad reſtituendum inferens metum compellitur.

§.Cum autem.8.

Quoniam actio quod metus cauſa in rem ſcripta eſt,ideo ea proponitur contra quemlibet, qui aliquod remedium ex metu illatū directè, vel per obliquū conſequitur, quod autem dixi actionem, quod metus cauſa in rem ſcriptam eſſe, hoc non intelligendum eſt in rem ſimpliciter,quoniam hæc actio vi ipſa in perſonam, ſcriptura in rem eſt:quippe in edicto verba in id quod geſtum eſt reſcindendum concepta ſunt,non in perſonam eius qui metum intulit.

l.Illud verum.10.

Vide quæ notauit D.Gothofredus *ad l.*45. §.2.*ff.mandati.*

§.Si metu.1.

Vel alios non minus idoneos. Nota hic quod fideiuſſoris certi dandi reus,ſi eum dare non poſſit,liberetur dando alium æquè idoneum ac ſufficientem.

l.Si quis.11.

In ſumma vult hæc lex, quod non teneatur,quis ex metu illato per alium niſi quatenus commodum ad eum perueniat.

l.Sed & partus.12.

In actione negotiorum geſtorum, veniunt acceſſiones perceptæ, & quæ à petitore percipi potuerunt.* Paulus *lib.*1.*ſent.tit.*7.§.6.

§.Quæri poterit.1.

Huius §.quæſtio eſt, an actio quod metus cauſa competat,ei qui ex metu damnificatus non eſt,& ſanè conſtat non cōpetere.Cuiac. hic.

§.Iulianus.2.

Hic textus ad hoc quotidiè allegatur,quod compulſus ad debitum conſoluendū,nō habet actionem quod metus cauſa,ſed cōpellens per vim cadit à iure ſuo.

l.extat.13.

In hanc legem vide Pileum *quæſt.*86.& 87. vide ad hunc textum Marcel.de Angel.*conſ.* 83.*numer.*3.*inter conſ.diuer.ad cau.vlt.volunt. volum.*1.

¶Creditor accipiens rem ſibi debitam propria auctoritate ſine volūtate debitoris vel iudicis,perdit rē & omne ius quod habet in re.Rip.*ad.cap.ſæpe,nu.*90.*ex.de reſtit.ſpol.*Iaſ. *ad l.non dubiū,Cod.de legib.Rip.ad* l.1.*nu.*20. D.*quor.lega.*Cotta *in memoralibus in verſ.creditor faciēs,Dec.conſ.*75.*in princ.*Socin.*regu.*34. Picus *ad leg.in quartam,D. ad l.Falci.nu.* 198. *f.l.*341.*numer.*179.*Repetiotinum* 7.Hāc etiam legē optimè repetierūt Bar.& Bal.Alex. *conſ.*406.Pau.de Caſt.*conſ.*35.

¶Si creditor priuetur iure ſuo vtrum per ſententiā,an ipſo iure priuetur:An authoritas iudicis incompetēs,excuſet à pœna huius legis: An promiſſio iudicis excuſet:oēs hæ queſtiones fuſiſſimè tractantur hic à Baldo.

l.item ſi cum.14.

Hæc lex in vulgatis editionibus incipit *ſi cum.*Vult autē actionem quod metus cauſa, non competere ei qui damnū paſſus non eſt:hinc notabis paria eſſe aliquē per exceptionem non teneri,vel ipſo iure.

Digitized by Google

§. In hac actione. 3.

Pro intellectu huius §. vide Ferrandum *lib. 1. explicat. cap.* 14.

§. Hæc autem actio. 4.

Vſque, dictio, accipitur excluſiuè, quidquid Gloſſa & Barto. hac diſtinguant, quandoque etiam ponitur incluſiuè: *vt l. patronus.* 35. *D. de legat.* 3.

¶ An quando feruntur duę ſententiæ, vtraque ſit definitiua, vide Bar. hic: definitiua autem ſententia dicitur ea quæ definit cauſam, quæ tamen dupliciter ſumitur, vt optimè notat Bart. *in l. Titia, D. de accuſ.* An appellari poſſit ab vtraque ſententia, vide Bald. in *l. ab executore, in prin. D. de appellat.* An in cauſa appellationis locum habeat pœnitentia, vide Gloſſ. *in l. 1. D. de act. emp.* facit etiam *l. creditor, §. iuſſus, D. de appel.*

Verſ. Pedius.

Vide Prateium, *capit.* 18. *Inuerſionum.* cōcordat textus *in l. & poſt rem.* §. 1. *ſupra de tranſa.*

§. Labeo ait. 6.

In hunc §. Auguſtinus *lib. 1. emendat. cap.* 2. Ioan. Robert. *lib. 1. recept. lect. cap.* 23. Goucan. *variar. lect. lib.* 1. *cap.* 11. vult autem hic. §. quod reſciſſo principali, reſcindatur etiam acceſſorium.

¶ An & qualiter liberetur fideiuſſor, declarat hic Bart.

Verſ. Labeo autem.

In hunc verſiculum Goueanus *lib. 1. lectionum variarum cap.* 11. Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. cap.* 23.

§. Quatenus. 10.

Hic §. eſt vnus ex difficillimis, qui ſint in toto iure, ideò optimè explicatur hic à Bart. & Bald. De huius §. ſententia & emendatione vide Ant. Fab. *lib.* 16. *coniect. cap.* 19.

§. Quid ſi homo. 11.

Loriottus *de mora axiom.* 16. Bellonus *lib.* 3. *ſupputat. cap.* 11. Goueanus *lib. 1. lectionum, c.* 12. Henric. à Suer. *repet. iur. ciuil. lect. cap.* 16. *pag.* 98.

§. Eum qui. 13.

Dicit hic §. actionem quod metus cauſa, & actionem de dolo concurrere ſimul in origine, non in executione.

§. Iulianus ait. 14.

Concordat cum hoc §. *l. quidam exiſtimauerunt. D. ſi cert. pet.* ſecundum Bald. hic.

l. Aut in. 15.

Cuiacius optimè in hāc legē in poſthumis.

l. Quod diximus. 16.

Iunge *l. 3. in prin. C. h. t.*

§. Sed ſi ſerui. 1.

Vide hic Accurſium.

§. Hæc actio. 2. & vlt.

Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 1. & lib. 1. c.* 12.

l. Videamus. 17.

Hæc lex eſt ſingularis, & non eſt alibi ſecundum Bar. & Bald. poſt eum hic.

l. Si ipſa res. 18.

Debitor ſpeciei licet liberetur per interitum antequam ſit in mora, *vt in l. ſi ex legati.* cum ibi plenè notatis. *D. de verb. oblig.* tamen non liberatur ſi loco illius perempta, ſubrogatur alia ſpecies facto debitoris, vt illa ſecunda pereat Bald.

l. Quod autem. 19.

Quid ſibi velit, quod Caius proconſulis mentionem faciat, cum de edicto prætoris agatur, pulchre Anton. Auguſt. *lib. 1. emendat. cap.* 5. verùm proconſul is erat qui in conſulari prouincia edicta proponebat, quæ prouincialia appellabantur. Antonius Auguſtinus *lib. 1. Emend. c.* 5.

l. Si mulier. 21.

Concordat cum hoc textu, quod notatur in *can. ad eius* 5. *diſtinct.* vide ad intellectum huius legis Alex. *cōſ.* 47. *in princ.* 4. *vol.* Felin. *in c. cum inter, extra de except.*

§. Si dos. 3.

Ex dote metu promiſſa non naſci obligationem, ait hoc loco Paulus, verum ex ſtipulatione per vim extorta naſcitur obligatio, *l. pen. C. de inutil. ſtip.*

§. Si metu. 4.

Pro intellectu huius §. vide Cuiacium *lib.* 16. *obſ. cap.* 40.

¶ Ad regulam huius legis. vide Gloſſam *in c. 2. in verbo coactus, ext. eod. tit.*

l. Qui carcere. 22.

In hanc legem Guterius *parte prima reſolutionum, cap.* 57. Vult autem hæc lex, quod qui in carcerem quem detruſit, vt aliquid ei extorqueret, quidquid ob hanc cauſam factum eſt nullius eſſe momenti, ratio duplex, quoniam vel vltra quantitatem debitæ pecuniæ extorſit, *vt l. ſequent.* vel debitorem in priuatum carcerem idque iniuria, & dolo malo per vim coniecit. *l* 5. *D. de vi publi.*

¶ An autē teſtamentum in carceribus fieri poſſit, quærit hic Gloſſa, quam vide, ſecus autē ſi iuſtè in carcerē coniectus promiſit. Exiſtimant tamē quidā tranſactionē, promiſſionē, cōuentionē, & traditionē in carcere factā nō valere, quoniā is qui in carcere detinetur, omnia metu facere præſumitur, & carcer iuſtus metus appellatur. Pau. *li. 1. ſent. tit.* 7. §. 10.

l. Non

l.Non eſt.23.

Pro intellectu huius legis, vide quod notat Zoannetus *rerum quotidianarum,cap.*47.

§.Si iuſto metu.1.

De lectione huius §.vide hic Cuiacium.

§.Si fœnerator.2.

Ad huius §. faciliorem intellectum, vide *fol.*132.*num.*28. *Repetitionum.* 7. Paulus *lib.*1. *ſenten.Tit.*7.§.8.

§.Si quis.3.

Ad hunc §. Vide Romanum *ſingulari* 513. Guterium *reſolutio.*3 *par.cap.*19. *à num.*7.Briſſonium *lib.*4.*ſelect.cap.*2.

Tit.3.De dolo malo.

Cuiacius ſcripſit in hunc titulum. Dolus eſt vbi factum eſt, quod legi dolet Petronius *apud Iſidorum cap.cap.*26. *lib.*3.vide etiam veteres grammaticos, *pag.*1356.Paulus 1.*ſent.*8. Differt autē hic titulus à titulo,de doli mali, & metus exceptione, quoniā in actione doli mali,dolus actione in factū vindicatur, nō reſtitutione in integrū.Nota tamē hic dolū nūquā operari, niſi ſit talis qui cadere poſſit in cōſtantē virū,vt optimè declarat *c.cum à lect°* *ex.quod metus cau.*& ibi expreſſ.Innoc.& Abba. Dicit autem de dolo malo, ad differentiam doli boni.Paulus *lib.*1.*ſent.Tit.*8.

l.Hoc edicto.1.

Ant Fab.*lib.*4.*conteſt.cap.*7.

Edicti de dolo malo origo, Caio Aquilio tribuitur,vt teſtatur Cicero *tertio officiorum.&* 3.*de natura deorum.* & ante eum ad leges duodecim tabularum.Cuiacius hic.

§.Verba autem.1.

In hoc §. edicti de dolo malo verba recitantur:videlicet. Quo dolo malo facta eſſe dicentur, ſi de his alia actio non erit, & iuſta cauſa eſſe videbitur iudicium dabo.

§.Dolum malum.2.

De doli mali definitione, vide Petrum Velleium, Gueuarram qui ſcripſit librū integrū de doli mali definitione.Prateiū *inuerſion.cap.* 20.Paul 1 *ſenten.*8.& Cicero 3.*Officiorū* nō obſtat autem *l.*7.*dolus.D.de pactis.*quoniam definitur ibi pactum dolo malo factum,hic definitur dolus malus vniuerſaliter acceptus. Cagnolus,*de regul.iur.ſub num.*42.*fol.*307.

De doli definitione vide Bal. *in l.pignus*, D. *de pign.act.* & quod notat Bar.*in l.quod Nerua*, *De depoſiti.*eadē etiā fuit definitio Aquilij Seruij,Pedij. Hotoman.1.*obſ.*19.*& lib.*3.*cap.*27.

§.Non fuit.3.

Propoſita doli mali definitione iam quæritur,an aliquis ſit dolus bonus, & qui capiatur in bonam partem:vt ait Ouidius *epiſtol.*1.*ſ.Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos,*id eſt ſtratagemata, de quo vide Boſſium *in examinibus reorum. num.*10.*& ſeq.*Marc.Mãt. *ſing.*305 *nu.*1.*fol.*887.

¶ Quo caſu fides hoſti ſeruanda ſit,vide Zaſium *in apolog.ad Iohan.Eckium.* Bart. *in l.conuen tionum, De pactis,*quæ notant Bar.& Bald. *in l.*1.*Cod.ſi à non compe.iudic.*Vtrum iudex qui fraudulenter,& cum promiſſionibus extrahit malefactorem de eccleſia,teneatur pacta ſeruare:an ſuper hoc poſſit ab eccleſia conueniri, vide hic per Cy.*in addit* Præterea dolo non facit,qui fraude excludit.*l.*77.§.*antep.*D.*de leg.*2.

¶Nota autem hic eſſe dolum bonum, quod ſcilicet committitur aduerſus hoſtes publicos, vide §.*præterea,Inſt.de action.*

§.Ait prętor.4.

De actione famoſa, vide Ciceronem *libr.*3. *de natura deorum.*meritò ergo prætor hanc de dolo malo actionem pollicetur ſi alia nõn ſit, ratio eſt quoniam famoſa actio non temerè debuit à prætore decerni: ſi ciuilis vel honoraria ſit, qua poſſit experiri.

¶Quæritur autem hic,an actio de dolo concurrat cum interdicto vnde vi, qua de re vide Gloſſ.& Bart.hic.

§.Idem Pomponius.5.

Daturus ſit ex ea actionem. Nota hic turpem ſtipulationem,nullius eſſe momenti, ideoque nullam parere actionem, qua de re vide *l.*26. *D.de verb.oblig.*

§.Idem Pomponius.6.

Actio de dolo malo, non competit ei qui tutus eſt ipſo iure, vel per in integrum reſtitutionem. Ant. Fab.*lib.*2.*conteſt.cap.*12.

§.Si quis cum.7.

Repetitionum 7.*fol.*124.*num.*17.

l.Nam is nullam.6.

Is nullam actionem habere videtur,cui propter inopiam aduerſarij inanis actio eſt.

*Inopiam aduerſary.*De exceptione paupertatis,vide Sebaſtianū Medicem *parte* 2.*q.*4.*de fortuitis caſibus.*

l.Et eleganter.7.

Ad intellectum huius legis, vide Bart.*in l.*1. §.*ſicut.in fin.verſ. & ibi.*Aretin. *colum.penult.ff. de acquirend.poſſeſ.limita.per glo.*in verb.non poſſumus. *D.de præſcript. verb.* & per gloſ. *in l.*1, *de æſtim.action.in prin.* Bald.*in l.*1.*C. ne ex delict.defunc.* Vbi dicit huius legis principium habere locum,quando dolus oritur in ipſo contractu.

Pro princip.iſtius l. not.etiam quæ dicit Bar. *in Rub. ſi quis aliquem teſtamen.prohib. folio* 581. *num.*110.*Repet.*6.

Optime etiā hanc legē explicant Bart.& Bal.

§. Pomponius.2.

Actionem de dolo malo ceſſare Pompo-

Digitized by Google

ni⁹ ait,ſi actio popularis ſit:vtputa pecuniaria vel albi corrupti, l.7.*in prin. ſupra de iuriſdict.* ſepulchri violati,deiecti vel effuſi, apertarũ tabularum ante quæſtionem familiæ.

§.Non ſolum.3.

Labeo ait ſi dubitetur, an alia actio ſit de dolo dandam eſſe actionem.

¶Doli actio an competat, ſi dubitetur aliã cõpetere:An & quæ ſit differentia inter contractus bonę fidei,& ſtricti iuris:An quis cogatur recipere rem deterioratam, vide Doctores hic.

§.Si ſeruum.4.

Hic §.in ſumma vult,quod actio legis Aquiliæ & ad exhibendum,item ex teſtamento actionem de dolo excludit.

§.Si quadrupes.6.

Actionem de dolo malo excludit actio de pauperie,licet non ſolutio : ſed deditio ſubſequatur.

§.Idem Labeo.7.

*Gaius *lib.Inſt.Tit.1.§.4.*Sueto.*de claris oratoribus.*

§.Seruus pactionis.8.

Hic §.eſt difficilis,pro cuius intellectu,vide Bereng.Ferrand.*ad l.pacta conuenta*, D.*de contrah. empt.in 3.cap. numer.30.* Præpoſ.Sen. *in ſuis quæſtio.4.caſ.q.6.princip.*Moder.Hiſp.*ad §.in perſonam.ad fi.*Inſt.*de action.*Dec. *ad cap.1. col.2 ante fi.ex.de probat.fol.306.num.30. Repetitionum 2.* Vult autem hic §.actione de dolo teneri,eum qui pactũ non obſeruat,ad quod naturaliter non ciuiliter erat obligatus.

§.Idem Pomponius.10.

Facit ad hunc §.*gl.2.in ca.recte de renunt.ex.*

l.Quod ſi.8.

Vide *l.20.infra hoc Titulo.*

l.Si quis adfirmauit.9.

Actio de dolo malo datur contra mentientem de ſubſtantia hæreditatis.

§.Labeo.3.

In vulgata editione eſt lex *ſi oleum.*

¶Sequeſtrata re quę ſeruando ſeruari non poteſt, res vendi debet eiuſque pretium ſequeſtri cauſa teneri.adde *l.vlt.infra de requir. reis,l.is cui,infra vt in poſſ.legat.l.litibus,C.de agricol.& cenſitis.*

§.Et ſi ſeruum4.

Pro intellectu huius §.vide Ræuardum *lib. 3.varior.cap.7.**Cuiacium *hic.*

l.id eſt vſque ad.10.

De auri æſtimatione,vide Cuiac.*li.19. obſ. cap.21.*Hanc etiam legem explicat idem Cuiacius in poſthumis.

l.Non debet dari.11.

Bar.ad *l.infamem.de pub.iud.num.4.*Cæpol. *cau.107.& 162.*Rip.*ad l.is cui bonis,num.6.ante finem,*D.*de verb.oblig.*Felin.*ad cap.cæterum, num.5.de iu.iu.*Gomeſius Inſt.*de action.in prin. in gloſſ.in verb.actio.num.24.& ibi Iaſon.nu.2.* & moderni noſtri *nu.* 171. & ſeq.vbi ampliat hunc textum multis modis.

§.Quibuſdam.1.

Vide Forcat.*in cupid.iuriſperit.ca.19.**Ant. Fab.*lib.3.coniect.cap.13.*

l.Nec ex dolo.12.

*Vide Cuiacium *in poſthu mis.*

l.Hęredibus.13.

Actio de dolo hæredibus & aduerſus hęredes dari poteſt.

§.Item ſi quid.2.

Quod procurator eiuſque dominus actione de dolo teneantur,ait hic.§. & concordat quod ait Paul.1.*ſen* 8.§.*vl*.Hoc eſt ſi procurator dolo fecerit,vt res ad dominum perueniret, ſane vterque de dolo tenetur, dominus,ſcilicet in quantum ad eum peruenit, & procurator inſolidum, *l.ſed & dolo,§.penult.* D.*de dolo.*

l.Quid enim 14.

*Pro explicatione huius legis,vide Cuiacium in lectionibus.

l.ſed ex dolo 15.

*Vide *l.4 in principio* D. *quando ex facto tutor.*

§.ſed an.1.

*Coniunge.*l.1.§.vlt.D.de acquir.poſſ.*

§.Item ſi quis.2.

*Paulus *li.1 ſenten.tit.8.§.2.*

l.item exigit.16.

*Cuiacius *in lectionibus.*

l.Si plures. 17.

*Ant.Fab. *cap.lib.4.Coniect.cap.1.*

l.Arbitrio.18.

Actio de dolo, an arbitraria ſit,vide Menochiũ 1.*de arbit.iud.q.5.**Ant.Fab.*l.3.coniect.c.3.*

§.Non tamen.1.

Vide Menochium *de arbit.iud.caſ.*207.

§.Si dominus.2.

Goueanus *lib.1.lection.variar.cap.38.*

§.De eo qui ſciens.3.

In eos qui falſis ponderibus merces appendunt,eſt comminatio. *Amos cap.8.*

§.Dolo cuius.4.

De dolo dandum iudicium. Nota hic teneri quem de fraudulento conſilio.concor.tex.*in c.recto.gl.2.ex.de renunt.*

l.Si

Digitized by Google

l.Si fideiuſſor.19.

* Ant.Fab. *lib.2 coniect.cap 8 pag.63 & c.11. eod.lib.pag.70.& 72.*

l.ſeruus tuus.20.

Actione de dolo tenetur dominus, cuius hortatu ſeruus accipit pecuniam, vt ſibi ſoluatur.

¶ Notanda hic differentia hortandi & iubendi, qua de re Gloſ.hic.

l.Nam ſufficit.22.

Ioan.Robert.*lib.2.recept.ſent.cap*,20.

¶Periurij pœna quæ ſit, ait Cicero 2.*de legib.* eſt enim diuina exitium & humana dedecus, *l.1.C.de reb. cred.* à Deo etiam expectanda, vt ait *Auth.decernit,C.de recept.arb.*

l.Cùm à te.25.

Vide Alex.*in l admonendi.in 2.not.de iureiur.* & ibi Caſtr. & poteſt etiam eſſe ratio, quare ibi ſententia retractatur ipſo iure, licet ſecus ſit *in l.diuus. D.de re iud.*&d cũt prędicti doct. quia *l. cum à te fuit*, circumuentus iudex & pars. Sed in contrario fuit circumuentus iudex, pro quo facit dictũ Barto in *l.ſi inſulam, num.1.de verb.oblig.*&vide Iaſon.*in l.Iulianus, verum debitorem, in ante p.col.de cond.indeb.*

l.In hæredem.26.

Variè actio de dolo in hæredem datur ex dolo defuncti. nam ex dolo defuncti extra contractum habito, hæres conuenitur quatenus ad eum peruenit, ex dolo defuncti contractus adhibito etiam, de eo quod ad eum non peruenit, *vid.l.1. C.ne ex delict.defunct. per Bar. & Bald.** Ant.Fab.*lib.4. coniect.cap 1.*

l.Dolóve.27.

In hac lege dicitur actionem, de dolo non dari in hæredem eius qui dolum commiſit, niſi de eo quod ad eum peruenit ex dolo defuncti, id eſt, quatenus ex dolo defuncti hæreditas ad eum locupletior peruenit, *vt h.l.*

l itaque.28.

* Vide *l.38.D.de regul.iur.*

l.Sabinus.29.

* Ant.Fab *lib 4.coniect.cap.1.*

l.Neque cauſæ.30.

Cauſæ cognitio in hęredis perſona non eſt neceſſaria.

l.Si duo.36.

Compenſatio doli fit cum dolo, ſaltem in re eadem admiſſa à pluribus, ita vt vnus aduerſus alium agere non poſſit, verum in rebus diuerſis admiſſi doli non fit compenſatio, vt ait Gloſſ.& Barto. *in l. 4. ſupra ne quis eũ qui in ius vocat. l.ſi duorũ. 42.de action.emp.*

¶Limita, vt per Soc.*in reg.36.*

l.Quod venditor.37.

Agitur hic de commendatione, qua de re *vide Bar.hic.** Harmenopulus. *lib.3.tit.3.§.25.*

l.Quidam.38.

¶Actione de dolo an teneatur qui prætextu falſarum literarum liberatus eſt, præter dcta hic ab Accurſio, adde Romanum *ſingul.* 286.& an procurator de dolo actione teneatur, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, ib.* Ant. Fab.*lib.2.coniect.cap.12.*

l.Si te Titio.39.

Hæc lex deſumpta eſt ex tractatu de prætoriis ſtipulationibus.

Tit.4.De minoribus viginti quinque annis.

Paul.*1.ſent.tit.9* Harmenop.*1.tit.12.* In hunc titulum ſcripſit Prateius *libr. 1. catapodiſmato.* Circa hanc materiam in integr.reſtitut. quid probandum ſit, & quomodo principaliter, vel incidenter, peti poſſit, vide quæ notat Bart.*in l. nam & poſtea. §.ſi minor D.de iureiur.& in Rub.ſupra de in integr.reſt.* Prætoris autem edictum eſt eiuſmodi. Quod cum minore quam viginti quinque annorum, natu geſtum eſſe dicetur, vtique quæ ea res erit animaduertam: & ſi iuſta cauſa mihi videbitur, etiam maiorem iam factum intra annum quo primum experiundi poteſtas erit in integrum reſtituam, hæredi aliive ſucceſſori legitimæ ætatis quod reliquum erit temporis conſtituti ad petendam reſtitutioné dabo.

l.Hoc edictum.1.

Initio huius legis, commendat Vlpianus edictum de reſtitutionibus in integrum. Ius gentium ſæpiſſimè pro iure naturali ſumitur. Hotom. 1.*Inſt.tit.2.§.2.** Ant.Fab.*lib.4. coniect.cap.7.pag.160*

§.Et ideo.3.

Vide Capitolinum *in D. Marci vita.* Sarmientum *lib.3.Select.cap.12.**Cuiacius hic.*

l.Nec per.2.

Adultus licet habeat multos filios, non ideo deſinit eſſe ſub cura ſui maioris concordat. *l.fin. D. de legit. tutor.* coniunge *l.6.D.de vſucap.l.8.D.de muneri b.& honorib.*

¶ *Ad honores pertinere.* Lege Papia & Iulia, qui quinque liberos habebat anno viceſimo autem qui tres habebat, viceſimo ſecundo ad honores ſane admitti poterant,* Vide hic Albericum.

l.Denique.3.

Ambitioſa decreta reſcindenda eſſe colligitur ex hoc loco cui iunge *l.ambitioſa, D. de*

Digitized by Google

decret. ab ord. facien. & quæ à Fornerio dicuntur *lib. 1. ſelect. cap. 17.* & à Reuardo *lib. 3. varior. cap. 16* Quis autem poſſit minori bonorũ ſuorum adminiſtrationem concedere, cõſtat ex hoc loco, hodie tamen ea poteſtas magiſtratui competit, qua de re vide conſtitutionem Leonis 28. *in fin.*

¶An teſtis depoſitio, trahatur ad diem iuramenti. An reconuentio locum habeat in ſummariis iudiciis. An beneficium abſentiæ commune ſit, tam minoribus quàm maioribus: an executio nullitatis impediat ſequeſtrum: an donatio in dote teneat inter patrẽ & filium. an & quomodo computatio propria temporis fieri debeat, notat hic Bal. Hotom. *lib. 6. obſ. cap. 5.*

§. Si quis. 1.

Paul. 1. *ſent. 9.* §. 3. *Iudicium tutelæ dictauerat.* Dictare iudicium eſt, intendere actionẽ, *vt l. ſi ſeruum*, D. *de noxal. act. in.* idem eſt actionem edictare, quo vtitur Paul. *in l. non diſtinguemus. infra de recep. arbit.* Goueanus *libr. 1. lectiom. var. cap. 12.*

¶ *Reſtitutionem ceſſare.* Si quis maior factus facto vel ſilentio comprobauerit, quod minor geſſerat reſtitutio ceſſat, vt hac lege conſtitutum eſt, quæ facti ſpeciem quandam proponit.

§. Scio. 2.

Pro intellectu huius §. vide apud Azonem. *tit. ſi maior. fact. ratum habuer. num. 2.* & ad regulam huius textus, vide Alciat. *lib. 2 præſump. 33.* Zuccar. *ad Rub. Cod. qui admitti. num 8.* Iacob. Menoch. *in tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 37. num. 12. fol. 53. nu. 83. Repet. 8.*

§. Minorem autem. 3.

Ætas minor quomodo inſpiciatur, declarat hoc loco Vlpia. ad cuius intellectum vide Budæum hic: hallucinatur enim Accurſius. Vbi optimè declarat quid ſit intercalare, intercalarius menſis & intercalatio. Ioann. Robert. *lib. 1. recept. ſent. cap. 2.* Sarmient. *lib. 3. ſelect. cap. 5.*

¶ An à momento in momentum tempus ſpectetur. Quot & quibus caſibus tempora de momento in momentum non conſideremus, & è contra, vide hic Accur.

¶ An & quando dies cæptus habeatur pro completo: vide quæ notantur per DD. & maximè per Bald. *in l. ſi cui. in prin.* D. *de leg. 1.* An tempus in dubio de momento ad momentum computandum ſit, vide Bald. *in l. ſi eos. §. ſi autem*, C. *de appel. l. anniculus*, D. *de verb. ſignif.* Bald. *conſ. 371.*

§. Sed vtrum. 4.

Difficilis eſt hic §. ideóque plures in eum ſcripſerunt ſed præter eos adde Rimin. *Inſtit. quib. alien. lic. vel non: num. 324.* Vigli. *ad princip. Inſt. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam. num. 23. ad verſ. ſi ibi quoniam dos ipſius filiæ proprium patrimonium eſt*, vide Corn. *conſ. 224. vol. 3.* Soci. *conſ. 9. vol. 1.* Rub. *conſ. 25.* Cæpha. *conſ. 256. nu. 52. volum. 2.* Graue. *conſ. 39. & 84.*

¶An filiusfamilias ex ſuo contractu conueniri poſſit: an iuſſus patris roboret contractum filij: an & quare dicatur dos proprium patrimonium filiæ. an pater reſtituatur propter dolum aduerſarij, reſtituto etiam minore: an & quale dominium habeat mulier in bonis mariti: an & quod ſit prætoris propoſitum in hoc edicto, vide Bald. hic.

§. Ergo etiam. 5.

¶An mulier hæres inſtitui poſſit in dote à patre, tractat hic Accur.

An minor reſtitui poſſit contra iuramentum ſuum, per quod conſentit patri ſi minor ſit læſus. an, quando & propter quid reſtituatur, vide hic Bald.

§. Si quid minori. 7.

Filiusfamilias minor reſtituitur, aduerſus liberationem legati condicionalis, vel cohærentis perſonæ.

§. Et ſi hæres. 8.

Minor reſtituitur aduerſus negligentiam, in non denuntiando adhibitam, vide Bald. *in l. pupillorum*, C. *de repud. hæred.*

§. Pomponius. 9.

Hic §. & eius materia explicatur pleniſſimè *in l. pater qui caſtrenſe. in prin.* D. *de caſtr. pecul.*

§. Si autem. 10.

Ant. Fab. *lib 4. coniect. cap. 5.*

§. Seruus. 11.

Quod ſeruus minor vigintiquinque annis non reſtituatur, declarat Paul. 1. *ſent. 9.* §. 2.

l. Etenim. 4.

Vide Cuiacium *lib. 7. ad Africanum.*

l. Minoribus. 6.

Quid ſufficiens ſit ad concedendam minoribus in integrum reſtitutionem, declarat hic D. Gothof. Hæc autem lex elegans eſt, & notabilis, in eo quod reſtitutionem minori dat, non ſolum cauſa damni pecuniarij, ſed etiam ratione vexationis.

¶. An & quo caſu minor pacem de morte patris facere poſſit, vide hic Bald.

l. Ait prætor. 7.

Explicat iam Vlpianus quid ſibi velint hæc verba in edicto adſcripta, *Geſtum eſſe dicetur*. Geſtique varias ſignificationes adfert, qua de re vide

Digitized by Google

re vide *l.Lab.19.in fin. D.de verb.ſign.& Soz. in reg.202.*

¶ An reſtituatur minor, ſi dolo inductus fuerit ad teſtificandum, vide Barto.& Docto. *in l.1.§. fuit quæſitum, D.ad Trebellian.& in l. ſi frater. Cod.qui teſtamen.facere poſſ.&* Rom. *conſ.9.*

§.Proinde.1.

Succurritur minori quando emit.*l.27.patri.§.ſi pecuniã.inf.h.t.* vedit. *vt l.vnica,C.ſi ad uerſ.vend.*ſocietatem contrahit,*l.in cauſa.16. §.item relatũm,infrà h. t.* mutuam pecuniam accipit,*l.vnic.C.ſi aduerſ.credit.*quando denique captus eſt.

¶ An & quare fideiuſſor quis dicatur, ſi minor petat reſtitutionem cõtra fideiuſſorem, an probare debeat ſe eſſe læſum: an minor aduerſus pœnę incurſionem reſtituatur, vide hic Bar.& Bal.*Soci.*Reg.202.*

§.Sed in.4.

Minoribus ſubuenitur in iudiciis, ſiue dum agunt, ſiue dum conueniuntur capti ſint.

§.Hodie certo.6.

Nota hic ſuccurri minoribus deceptis in eo quod non ſunt lucrati, quod tamen locũ non habet in lucro in quo læditur ius commune, vt optime notat Eancelot.poſt Ang.*in l.2.§.1. D.de iudic.*

¶ An reſtitutio detur aduerſus fortunam, vide Bal.hic.

§.Pomponius quoque.7.

In vulgatis editionibus eſt lex *octaua,& ſi ſine.*

¶ *Legatum repudiauerit.* Melius dixit legatũ quàm hæreditatem, quoniam legatum non poteſt non eſſe lucroſum, at hereditas damnoſa eſſe poteſt, *l.32.*D.*mand.*

§.Quæſitum eſt.8.

¶ An res minorum vendi poſſint ſine ſubhaſtatione, notat hic Bald.

§.Reſtitutus.9.

¶ An reſtitutione conceſſa iterum poſſit peti, vide Bald. *in l.2.Cod.ſi ſæp. in integrum reſtit.*

§.Sed quod Papinianus.10.

Hic §.fortis eſt & difficilis, ideoque pro eius intellectu, vide Goueanũ *lib.2.electiõn.variar.cap.13.& lib.2.cap.25.*vide Bart.*in l.quam diu.in.3.oppoſ.de acquir.hered.* Repetitionum. 8.*fol.136.num.45.**Ant.Fab.*lib.3. Coniect.cap. 4.& li.5.cap.7.*Faquineum *controuerſiarum.iuris.lib.4.cap.73.*

§.Idem ſi non.11.

Si minor non appellauerit reſtitui poteſt, vt appellet.

¶ An minor videatur læſ. eo ipſo q̃ nõ appellauit. minor quãdo petit ſe reſt tui ad appellãdũ corã quo iudice petat. vide hic Bart.

§.Item & in.12.

Quid ſit eremodicium, vide Cottam in *voce eremodicium* & Goueanum *lib.1.lect.variar.cap.40.*Verum eremodicium litis deſertiõ eſt, idque verbum ipſum ſonat, nõ autem deſertum vadimonium (vt quidam exiſtimant) deſertum etenim vadimonium eſt deſerta promiſſio ſiſtendi, *l.ſed & ſi quis.§.quaſi tum,* D. *ſi quis cautio.* quodque Galli vocant *peromp ion diſtance*, verum quomodo contrahatur, declarat hic D.Gotof.vide Budæum *in l.vlt. D.de orig.iur.**Harmenopulus *li.1.t.[illegible] 12.§.72.*

l.Minor.8.

¶ An & quomodo minor condemnatus, vt cõtumax reſtituatur, declarat hic D.Gothof. an & qualiter minor aduerſus dolum reſtituatur, & ſic quando fuerit contumax, vide hic Bart.

l.Si ex cauſa.9.

Quemadmodum reſtitui poteſt minor cõtra ſententiam, ita etiam reſtitui poteſt contra executionem ſententiæ, ſi læſus ſit enormiter.

§.In dotis.1.

Subuenitur mulieri aduerſus dotis conſtitutionem.

§.Non videndum.2.

Minor quomodo reſtituatur aduerſus pignoris venditionem, præter hic dicta ab Accurſio, adde Gloſ.*in l.2.C.ſi aduer.vend.in verbo, verſatus eſt.*

¶ An poſſit minor trãſigere cum aduerſario. An negans haberi poſſit pro confitente. An poſſit bannitus reſtitui contra bannum, vide hic Bald.*Paulus.*lib.1.ſent.tit.9.§.3.*

§.Si mulier.3.

Minor non reſtituitur aduerſus latam culpam.

§.Si in commiſſum.5.

Minor reſtitui debet aduerſus commiſſum vectigal. Bald.*in l.in minoribus, in fi.C.in quib. cau.in integ.reſt.*

§.Aduerſus.6.

Minori aduerſus libertatem ſubuenire, impoſſibile eſt à prætore, qua de re eſt *tit.Cod. ſi aduer.liber.*

l.Niſi ex.10.

Nota hic ſolum principem diſpenſare contra libertatem.*Cuiacius hic.

§.Ex facto.2.

Digitized by Google

l.Vtilitas.1.

¶ Commendatur hic vtilitas huius edicti, quæ multifaria eſt, prætor enim hoc edicto ſubuenit hominibus, vel lapſis, vel circũſcriptis, ſiue metu, ſiue calliditate, ſiue ætate, ſiue abſentia inciderunt in captionem.

Circumſcriptis. Circunſcriptio adoleſcentiũ lege Lætoria puniebatur, qua de re Cic. 3. *offic*.

¶ Quæritur autem hic, an ratione erroris cõpetat hæc in integrũ reſtitutio, qua in re diſtinguendum eſt, aut enim error eſt cõmunis aut ſingularis: ſi ſit communis, ſine dubio conceditur in integrũ reſtitutio, *l. quæſitum, D. quando actio de pecul. eſt ann* Sed ſi ſit error ſingularis, tunc iterum diſtinguendum eſt. nã aut eſt error partis, aut iudicis. Si ſit error partis, tunc non conceditur in integrum reſtitutio: ſed ſi ſit iudicis error, tũc refert, aut enim error eſt affectatus, & conceditur in integrum reſtitutio, aut non eſt affectatus error, & tunc non conceditur in integrum reſtitutio: ſed læſus appellat ſi vult, alias ſtabitur ſententiæ. Paulus *lib.1. ſent. tit.7.§.2*. Harmenopulus *lib.1. tit.12.§.69*.

l.Siue per ſtatus.2.

Reſtitutio quandoque fit per ſtatus mutationem, aut iuſtum errorem. reſtitutio auté ex iuſto errore quando detur, vide exemplũ *in l.7. in fi. inf. eo. & in l. pen. inf. de confeſſ* quaſi diceret hoc loco Paulus, reſtitui eos qui per ſtatus mutationem, vel iuſtũ errorem capti frautiue ſunt.

Status mutationem. ¶ Status mutatio eſt capitis minutio, *l.1. D. de cap. min.* at per cauſam ſolius capitis minutionis, non is qui capite minutus eſt reſtituitur: ſed creditori in debitorem capite deminutũ actio reſtituitur, videlicet ſi minima fuerit capitis minutio. *h. l.* nec enim in eos qui maximam, aut mediam capitis deminutioné paſſi ſunt, actiones reſtitui poſſunt: verum ob iuſtum errorem datæ reſtitutionis exemplum eſt in *§. ſi quis agens. Inſt. de action.* ¶ An autem reſtitutio locum habeat aduerſus libertaté, pluribus declarat hic Gloſſa dum tandem concludit non habere locum, ratio eſt, quoniam cũ res mutat ſtatum, nullus reſtitutioni locus eſt: *vt & in l. ſi ex cauſa. §. Papinianus. D. de minorib.*

l.Omnes in 3.

Reſtitutio in integrum conceditur cognita cauſa, an iuſta ſit & vera: hinc igitur colligere poſſumus, reſtitutionis cauſam iuſtam, ac veram eſſe debere.

Cauſa cognita. ¶ His verbis oſtendit Iuriſcõſultus, neceſſariam eſſe partis præſentiã, vel vt ſit cõtumax: *vt in l. in cauſa. §. cauſa cognita. D. de minor.* dicitur autem hic, quod reſtitutionis concedendæ cauſa debet eſſe vera & iuſta copulatiuè non disiunctiuè, vt hic poſt Butrigarium ſcribit Albericus aduerſus hanc Gloſſ.

¶ An cauſa vera poſſit eſſe non iuſta, quærit hic Gloſſ. & Bar. An qui reſtitutionem petit cauſam allegare & probare debeat, declarat hic Bal. ſed de his plura vide apud Socin. *conſ.247*.

¶ An in poſſeſſorio lis conteſtari debeat, Bald. hic.

A pratore. ¶ Quoniam magiſtratibus municipalibus ſuo iure non competit ſine ipſo mandato præſidis, *l.26. §.1* D. *ad municipal.* Paulus *lib.1. ſent. tit.7. §.3. in fin.*

l.Scio.4.

In hanc legem Forcatulus *auiarij cap.21.* Dicitur autem hic reſtitutionem propter minimum non dari, *l. ſcio, D. de in integr. reſtitut. folio 193. numero 88 repetit.5. & folio 253. numero 60. repet.2.*

¶ *Pro modica læſione non datur reſtitutio.* De intellectu huius textus, latè contra communem per Dec. *ad capit. de appellationibus. col. pe. ex de appellat.* Gomeſi. *Inſt. de action. ad §. pœnales.2. col. in fi.* Annibal. de Cano. *ad l. poſt contractum, num.8.. D. de donation.* Corraſ. *ad l. qui liberos.1. parte. numero 60. D. de ritu nup.* Port. Imno. *lib.3. concluſ. & reg. vtr. iur. concluſ.30.*

l.Nemo videtur.5.

Hoc vult hęc lex, quod nemo videatur excluſus quem prætor in integrum reſtituturum polliceatur, qua in re conuenit, *l. Labeo 14 §.1. rem amiſiſſe, D. de verb. ſig.* rem enim nõ amiſit qui actionem habet ad eam recuperandam, vel vt hic dicitur, cui actio à prætore reſtitui poteſt.

¶ An in integrum reſtitutio concedi poſſit motu proprio iudicis, vide Roman. *ſingu.465.* quædam etiam notat Barto. *in Rubr. infrà de minor.*

l.Non ſolum.6.

Vide Bart. *in l.1. de conſtit. princip.* ibi, Spec. ad hanc ſolutionem *col. 2.* ex illo habes pulchram doctrinam, *in verſi. priuilegia.* Nota hic quod beneficium reſtitutionis ad hæredes, & cæteros vniuerſales ſucceſſores tranſit, quod tamen declara vt per Bar. in *l. paterfamilias. inf. de priuileg. cred.* Hæc tamen lex fallit in caſu ſingulari *legis primæ. C. de ſent. aduerſ. fiſ. lat.* & ad intellectum huius legis, vide Ang. *in §. ſi quis, verſ fi. Inſt. de action.* Paulum de Caſtro. *in l. Pantonius, D. de acquir. hæred. & in l. ſi infanti, C. de iur. delib.* vnde notat Dynus quod

vbique

Digitized by Google

vbicunque quis iuris ſucceſſor efficitur, ibi beneficium reſtitutionis in integrum in eum tranſeat.

Verſ. Iulianus lib. 3. Aliàs citatur. *l. 2. Iulianus.* vt Bart. hic, Obiter autem notabis hic minorem ætatem ingratitudinis vitium non excuſare.

¶ An conſenſus in principali ad acceſſorium porrigatur: An omnis terminus legalis officium ſuum operetur, An iura ſint tranſmiſſibilia: Fiſcus ſuccedens ex delicto, an & quare non teneatur vltra vires bonorum. An ex priuilegio oriatur actio, vide Bal. hic. Roman. *ſing.* 98. Cuiacius hic.

l. Diuus Antoninus. 7.

Vide Duarenum *lib. 1. diſput. cap. 7.* Ræuardum *pro tribunali cap. 2.* Hæc autē lex ſingularis ſanè eſt, quæ interpretes noſtros in varias partes traxit, circa quam vide quæ notat Angelus hic. Maſuer. *in pract. for. tit. 3. de contum. num. 1.*

Comparens poſt ſententiam latam, an & quomodo reſtituatur: An comparēs per dolum aduerſarij appellare poſſit, vide hic Bal. An ſolemnitatis omiſſio vitiet actum: An cū petitur reſtitutio in integrum neceſſarius ſit libellus, litis conteſtatio, & ſimilia: ſignanter notat Bar. hic. In fine tandem notabis (quoniam hic de contumace loquitur) duplicem eſſe contumacem, verum aut fictum. verus contumax dicitur, qui nuntio extra iudicium dixit ſe nolle venire. fictus vero qui non inuentus fuit. cui opponitur veriſſimus, qui inuentus negat ſe venturum. Quis autem contumax reſtitui poſſit, dubitatur. Ioannes enim putat verum, at Azo fictum & malè, vt optimè notat hic Bar. Ant. Fab. *lib. 2. coniect. cap. 12.*

§. Nec intra has. 1.

Deceptis ſine culpa, maximè ſi fraus ab aduerſario interuenerit, ſuccurri oportet. nota præterea quod boni prętoris eſt, litem reſtituere potius, vt & ratio & æquitas poſtulat quam actionem famoſam inſtituere, ad quā ſanè tunc demum deſcendendum eſt, cum remedio locus eſſe non poteſt.

¶ *Actionem famoſam conſtituere.* Vide Cicero. *pro Quintio*, veriſimile eſt omnes alias actiones prius moturū fuiſſe quàm ad actionem famoſam peruenturum.

l. Inter minores. 8.

¶ Pro intellectu huius legis vide Goueanum *lib. 1. variarum lect. cap. 43. & 44.* melius Ræuardus *lib. 5. varior. cap. 8.* Ad ibi dicta *per gloſſ. in fi. in verb. rerum contumacem.* vide Aret. *in l. qui Romæ, in prin. in 1. not. ff. de verb. oblig.*

¶ Notatur autem hic differentia inter minores viginti quinque annis, & eos qui Reipublicæ cauſa abſunt, quam vide.

¶ An & quot ſint abſentiarum genera, notatur hic à Bart. qua de re vide Felin. *in c. cum Berth. Idus, ex. de re iud.* An & qualiter ſubuениatur abſenti ex cauſa probabili ac neceſſaria, plene vide Innoc. & Doct. *in c. 2. extr. de probat.*

Tit. 2. Quod metus cauſa geſtum erit.

Vulgatæ editiones habent. *De eo quod metus cauſa.*

¶ In hunc titulum ſcripſit Cuiacius, vbi de metu nonnulla: Verum hoc titulo de ea ſpecie tractatur, cum quis reſtitui in integrum petit, quia vi metúve coactus ſit aliquid facere.

Metus cauſa. ¶ Quod metus cauſa geſtum eſt, prætor ratum non habet: metus autem eſt inſtantis periculi vel futuri cauſa mentis trepidatio, vt in l. 1. infra videbimus: nec eſt neceſſarium periculum eſſe præſens, dummodo metus ſit præſens de futuro periculo, de vi alio loco dicemus.

¶ Quis dicatur iuſtus metus, & an ſufficiat terror armorum, vide Alexand. *conſ. 466.* An metus allegari poſſit per eum qui dedit cauſam metus, vide Felin. *in ca. cum inter priorem, extr. de excep.* Harmenopulus: lib. 7. ti. 11. Paulus *lib. 1. Sent. tit. 7. §. 5.*

l. Ait prętor. 1.

Pro hac lege intelligenda, vide Menochiū *de arbit. iud. lib. 2. caſ. 135. cum ſeq.* Continetur autem hac lege prætoris edictum: hoc modo conceptum. Quod metus cauſa geſtum erit ratum non habebo, cuius etiam edicti mentio fit in *l. interpoſitas 13. C. de tranſact.* Quamuis autem Rubrica hæc, de vi nullam mentionem faciat, hæc tamen lex 1. definitionem vis atque violentiæ ponit, eiuſque ſpecies enumerantur hic à Gloſſa, eſt enim aut compulſiua, quæ imponit neceſſitatem contrariā voluntati contrariæ: quia id facit quod non faceret, ſi eſſet liberi arbitrij: Aut expulſiua quæ inducit interdictum vnde vi, aut ablatiua quæ inducit actionem vi bonorum raptorum: *vt l. 1. §. 4. D. de vi & vi arm.* Aut turbatiua, quæ inducit interdictum vti poſſidetis, Aut inquietatiua, quæ inducit interdictum quod vi aut clam.

¶ Metus an & qualiter purgetur per tacitū conſenſum, vide Innoc. *ex. in tit. de regul.*

l. Vis autem. 2.

Vis definitur hic maioris rei impetus qui repelli nō poteſt: aliter tamē legitur in Pauli *recept. ſentent. lib. 1. tit. 7. §. 7.* Ariſtot. 3. *Ethic.*

Digitized by Google

Quomodo autem definiatur hic vis, vide Gl. cui conſonum eſt quod initio legis. *Si ea res* 31 *D. de act. emp.* dicitur nempe aduerſus vim partim cuſtodiam proficere, vis enim non ſolum eſt torquere, & in carcerem detrudere: verùm & præter animi ſententiam quempiam cùm maximè propter ætatis fragile, ac infirmum conſilium voluntatis ſuæ dominus non eſt, ad contractum hortari & impellere, *l. qui in carcerem* 22. *D. h. t. & l. 1. §. perſuadere. D. de ſeruo cor.* De vi déq; eius diuiſione, vide Cuiac. *lib. 1. obſ. cap. 20.* quot modis committatur, vide Dec. *in l. quæ tute. §. si factum infra de reg. iur.* vnde dicta, vide Alciat. *lib. 1. parerg. c. 28* & quot in iure accipiatur, vide eundem *d. l. 1. parerg. cap. 33.*

l. Continet. 3.

Dicit hoc loco Iuriſconſultus, edicto prætoris, vim & metum contineri quamuis in eo nulla de vi mentio fiat, ita vt ſi quis vi compulſus fuerit hoc edicto reſtituatur.

¶ Quæritur autem hic, an in maleficiis licita ſit compoſitio, qua de re Guliel. hic.

§. Sed vim. 1.

Quotieſcunque de vi loquimur, intelligimus de atroci, & de ea quæ aduerſus bonos mores fit, non autem de ea quam magiſtratus rectè infert iure licito: in atroci autem vi ineſt dolꝰ: vt *l. 1. §. atrocē, D. de vi & vi armat. iure licito.* Nota hic quod iniuriam quis non infert, qui iꝰ exequitur, *l. iniuriarū. D. de iniur.*

l. Ego puto. 4.

In hæc & ſequētia reſpōſa. rectè Ariſtot. *libro 3. Et hic. c. 6. 7. & 8.* vbi copioſe diſſerit, qua cum rerum metus ſit admittendus, vel non.

l. Metum. 5.

Ad intellectū huius legis Sarmientus *libro 2. ſelect. cap. 2.* Zoannetus *rerum quotid. cap. 44.*

¶ Metus intelligitur, qui cadit in cōſtantem virum, adde *cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, & per totū tit. ext. de his quæ met. cauſ.* Ad cuius declarationē vide Marſil. *ad l. 1. §. præterea, colū 3. cū duabus ſequent. D. de quæſt.* Tiraquel. *ad leges connub. parte nona. num. 160.* Fortu. Garſ. *in tractatu de vltimo fine vtriuſque iur. num* 472.

¶ Verbo *Malitatis* vſus eſt Labeo loco *calamitatis*, perātiquo quidē & inuſitāto, apto tamen ad ſignificandā energiam maioris mali.

l. Metum autem. 6.

Non de quolibet metum loquitur edictum hoc: ſed de eo tantum qui in conſtantem virum cadere poteſt.

In hominem conſtantiſſimum. Florētinæ Pandectæ. *In homine cōſtantiſſimo* de reliquo vide Sarmiēt. *lib. 2. ſelect. c. 2.* Zoan. *rer. quotid. c.* 44.

l. Nec timorem. 7.

In hanc legem Forner. *lib. 2. ſelect. cap.* 11.

§. Proinde. 1.

Pœnæ metus variæ ſunt, interdum enim metus illatus punitur ex ſententia, & verbis huius edicti, interdum ex ſententia tantum, interdum ex conſtitutionibus, interdum ex reſponſis prudentum

l. Iſti quidem. 8.

¶ Dolus cum dolo, an & quo caſu compenſetur, & quo caſu non, vide Bald. hic.

¶ An ſtuprum maius delictum ſit quàm homicidium, vide hic Bald.

¶ Ornatur hæc lex à Cagnolo *ſub num. 5 folio 178. de reg. iur.*

§. Quod ſi dederit. 2.

Stupri matris viro bono maior eſt quàm mortis.

§. Hæc quæ dixi. 3.

Cum pro affectu, parentes magis in liberis terreantur, Nota hic patrem ſolicitum eſſe de patre filij, & filium patrem potius diligere debere quàm pater filium.

l. Metum. 9.

Metus debet eſſe atrox, & talis qui cadat in conſtantem virum. concord. tex. *in l. interpoſitas. C. de tranſ. in l. item apud, §. quoniam, D. de iniuriis.* Cyn. *in l. 1. C. de reſcin. vend.* concor. tex. *in cap. abbas. ex. eod. c. delictu.* facit Innoc. *in c. nobis. ex. de elect.* Ad hoc autē vt locus ſit huic edicto, oportet quod in veritate metus ſit illatus & in præſenti, illatus inquam interueniēte actu alterius extrinſeco, ſuſpicio enim metus inferendi non inducit edictum hoc.

* Ant. Fab. *lib. 4. Coniect. cap. 7 pag. 160.*

§. Animaduertendum. 1.

Actio de eo quod vi metuſve cauſa geſtum fuerit, locum habet ſiue violentia inferatur à priuato, ſiue ab vniuerſitate & collegio, in hac de re vide Ang. *conſ.* 158. Paulus *lib. 1. ſentent. Tit. 7. §. 5.*

Verſ. Sed licet.

Hoc vult hic I. C. quod liceat mihi accipere pecuniam, vt te à violentia illata per aliū liberem, hinc notādum eſt quod quando lex cauſam ponit in dubio de proxima, non autem de remota intelligendum eſt.

¶ An teneat aliquem iuuare, vide textum *in cap. dilecti, ex. de ſenten. excommun. in 6.* legitur & notatur etiam hoc *in capit. quanta. eodē titul.* vide etiam quæ notat Bar. in *l. præſcriptione, in fin. Cod. ſi contra ius,* quod tamen fallit in familiari qui dominum adiuuare tenetur, *l.*

eum

Digitized by Google

eum dominus, D. *ad Syllan.* hac de re vide Romanum *conſ.* 117. *l. culpa*, D. *de reg. iur.* quæ ad hoc ſingularis eſt, an ſcilicet poſſim recipere precium pro aliquo iuuando.

§. Idem Pomponius. 2.

Huius §. quæſtio eſt, an aduerſus libertaté pupillus reſtitui poſſit, & certè ex *l.* 10. *D. de minor* conſtat magna ex cauſa à principe pupillum aduerſus libertatem poſſe reſtitui.

§. Sed quod prętor. 3.

Perfecta res dicitur, quando facta eſt executio, & ſententia condemnatoria requirit executionem regulariter, ſententia verò abſolutoria trahit ſecum executionem.

¶ *Actionem competere.* Exceptionem habés, nihilominus agere poteſt, concordat textus in ſimili. *in l. ſi quis rem*, D. *de liberat. legat. & in l. Aurelius*, §. 1. *eod. tit. & in l. ſi contendas*, D. *de fideiuſſ.*

§. Volenti. 4.

Actio in rem, & in perſonam datur volenti, reſciſſa quidem acceptilatione, vel alia liberatione, quod quomodo intelligendũ ſit, non ſatis conſtat. alia enim opinio fuit Iacobi Rauennatis, Ioannis, & Aſonis, qua de re pluribus gloſſa hic quæ ſanè difficilis eſt, & admodum intricata. *Paulus *li.* 1. *ſent. tit.* 7. §. 4. & ibi Cuiacius.

§. Iulianus. 5.

Is cui res metus cauſa tradita eſt, non ſolùm reddere, verùm & de dolo repromittere debet, hoc eſt metũ inferens reſtituere tenetur, & de dolo cauere.

§. Licet tamen. 6.

Quomodo tollatur actio in rem, ſatis ex hoc §. conſtat. tollitur enim per pœnalem, & è conuerſo, quia in pœnali continetur rei perſecutio.

§. Ex hoc edicto. 7.

Per actionem quod metus cauſa fit reſtitutio in priſtinum ſtatum, & ad reſtituendum inferens metum compellitur.

§. Cum autem. 8.

Quoniam actio quod metus cauſa in rem ſcripta eſt, ideo ea proponitur contra quemlibet, qui aliquod remedium ex metu illatũ directè, vel per obliquũ conſequitur, quod autem dixi actionem, quod metus cauſa in rem ſcriptam eſſe, hoc non intelligendum eſt in rem ſimpliciter, quoniam hæc actio vi ipſa in perſonam, ſcriptura in rem eſt: quippe in edicto verba in id quod geſtum eſt reſcindendum concepta ſunt, non in perſonam eius qui metum intulit.

l. Illud verum. 10.

Vide quæ notauit D. Gothofredus *ad l.* 45. §. 2. *ff. mandati.*

§. Si metu. 1.

Vel alios non minus idoneos. Nota hic quod fideiuſſoris certi dandi reus, ſi eum dare non poſſit, libéretur dando alium æquè idoneum ac ſufficientem.

l. Si quis. 11.

In ſumma vult hæc lex, quod non teneatur, quis ex metu illato per alium niſi quatenus commodum ad eum perueniat.

l. Sed & partus. 12.

In actione negotiorum geſtorum, veniunt acceſſiones perceptæ, & quæ à petitore percipi potuerunt.* Paulus *lib.* 1. *ſent. tit.* 7. §. 6.

§. Quæri poterit. 1.

Huius §. quæſtio eſt, an actio quod metus cauſa competat, ei qui ex metu damnificatus non eſt, & ſanè conſtat non cõpetere. Cuiac. hic.

§. Iulianus. 2.

Hic textus ad hoc quotidiè allegatur, quod compulſus ad debitum conſoluendũ, nõ habet actionem quod metus cauſa, ſed cõpellens per vim cadit à iure ſuo.

l. extat. 13.

In hanc legem vide Pileum *quæſt.* 86. *&* 87. vide ad hunc textum Marcel. de Angel. *conſ.* 83. *numer.* 3. *inter conſ. diuer. ad cau. vlt. volunt. volum.* 1.

¶ Creditor accipiens rem ſibi debitam propria auctoritate ſine volũtate debitoris vel iudicis, perdit ré & omne ius quod habet in re. Rip. *ad. cap. ſæpe, nu.* 90. *ex. de reſtit. ſpol.* Iaſ. *ad l. non dubiũ, Cod. de legib.* Rip. *ad l.* 1. *nu.* 20. D. *quor. lega.* Cotta *in memoralibus in verſ. creditor faciẽs*, Dec. *conſ.* 75. *in princ.* Socin. *regu.* 34. Picus *ad leg. in quartam*, D. *ad l. Falci. nu.* 198. *f. l.* 341. *numer.* 179. *Repetiotinum* 7. Hãc etiam legẽ optimè repetierũt Bar. & Bal. Alex. *conſ.* 406. Pau. de Caſt. *conſ.* 35.

¶ Si creditor priuetur iure ſuo vtrum per ſententiã, an ipſo iure priuetur: An authoritas iudicis incompetẽs, excuſet à pœna huius legis: An promiſſio iudicis excuſet: oẽs hæ quęſtiones fuſiſſimè tractantur hic à Baldo.

l. item ſi cum. 14.

Hæc lex in vulgatis editionibus incipit *ſi cum.* Vult auté actionem quod metus cauſa, non competere ei qui damnũ paſſus non eſt: hinc notabis paria eſſe aliqué per exceptionem non teneri, vel ipſo iure.

Digitized by Google

§. In hac actione. 3.

Pro intellectu huius §. vide Ferrandum *lib. 1. explicat. cap.* 14.

§. Hæc autem actio. 4.

Vſque, dictio, accipitur excluſiuè, quidquid Gloſſa & Barto. hac diſtinguant, quandoque etiam ponitur incluſiuè: *vt l. patronus.* 35. *D. de legat.* 3.

¶ An quando feruntur duę ſententiæ, vtraque ſit definitiua, vide Bar. hic: definitiua autem ſententia dicitur ea quæ definit cauſam, quæ tamen dupliciter ſumitur, vt optimè notat Bart. *in l. Titia, D. de accuſ.* An appellari poſſit ab vtraque ſententia, vide Bald. in *l. ab executore, in prin. D. de appellat.* An in cauſa appellationis locum habeat pœnitentia, vide Gloſſ. *in l.* 1. *D. de act. emp.* facit etiam *l. creditor, §. iuſſus, D. de appel.*

Verſ. Pedius.

Vide Prateium, *capit.* 18. *Inuerſionum*. cōcordat textus *in l. & poſt rem. §. 1. ſupra de tranſac.*

§. Labeo ait. 6.

In hunc §. Auguſtinus *lib. 1. emendat. cap.* 2. Ioan. Robert. *lib.* 1. *recept. lect. cap.* 23. Goucan. *variar. lect. lib.* 1. *cap.* 11. vult autem hic. §. quod reſciſſo principali, reſcindatur etiam acceſſorium.

¶ An & qualiter liberetur fideiuſſor, declarat hic Bart.

Verſ. Labeo autem.

In hunc verſiculum Goueanus *lib.* 1. *lectionum variarum cap.* 11. Ioan. Robert. *lib.* 1. *ſent. cap.* 23.

§. Quatenus. 10.

Hic §. eſt vnus ex difficillimis, qui ſint in toto iure, ideò optimè explicatur hic à Bart. & Bald. De huius §. ſententia & emendatione vide Ant. Fab. *lib.* 16. *coniect. cap.* 19.

§. Quid ſi homo. 11.

Loriottus *de mora axiom.* 16. Bellonus *lib.* 3. *ſupputat. cap.* 11. Goueanus *lib.* 1. *lectionum, c.* 12. Henric. à Suer. *repet. iur. ciuil. lect. cap.* 16. *pag.* 98.

§. Eum qui. 13.

Dicit hic §. actionem quod metus cauſa, & actionem de dolo concurrere ſimul in origine, non in executione.

§. Iulianus ait. 14.

Concordat cum hoc §. *l. quidam exiſtimauerunt. D. ſi cert. pet.* ſecundum Bald. hic.

l. Aut in. 15.

Cuiacius optimè in hāc legē in poſthumis.

l. Quod diximns. 16.

Iunge *l.* 3. *in prin. C. h. t.*

§. Sed ſi ſerui. 1.

Vide hic Accurſium.

§. Hæc actio. 2. & vlt.

Ant. Fab. *lib.* 4. *coniect. cap.* 1. *& lib.* 1. *c.* 12.

l. Videamus. 17.

Hæc lex eſt ſingularis, & non eſt alibi ſecundum Bar. & Bald. poſt eum hic.

l. Si ipſa res. 18.

Debitor ſpeciei licet liberetur per interitum antequam ſit in mora, *vt in l. ſi ex legati.* cum ibi plenè notatis. *D. de verb. oblig.* tamen non liberatur ſi loco illius perempta, ſubrogatur alia ſpecies facto debitoris, vt illa ſecunda pereat Bald.

l. Quod autem. 19.

Quid ſibi velit, quod Caius proconſulis mentionem faciat, cum de edicto prætoris agatur, pulchre Anton. Auguſt. *lib.* 1. *emendat. cap.* 5. verùm proconſul is erat qui in conſulari prouincia edicta proponebat, quæ prouincialia appellabantur. Antonius Auguſtinus *lib.* 1. *Emend. c.* 5.

l. Si mulier. 21.

Concordat cum hoc textu, quod notatur in *can. ad eius* 5. *diſtinct.* vide ad intellectum huius legis Alex. *cōſ.* 47. *in print.* 4. *vol.* Felin. *in c. cum inter, extra de except.*

§. Si dos. 3.

Ex dote metu promiſſa non naſci obligationem, ait hoc loco Paulus, verum ex ſtipulatione per vim extorta naſcitur obligatio, *l. pen. C. de inutil. ſtip.*

§. Si metu. 4.

Pro intellectu huius §. vide Cuiacium *lib.* 16. *obſ. cap.* 40.

¶ Ad regulam huius legis. vide Gloſſam *in c.* 2. *in verbo coactus, ext. eod. tit.*

l. Qui carcere. 22.

In hanc legem Guterius *parte prima reſolutionum, cap.* 57. Vult autem hæc lex, quod qui in carcerem quem detruſit, vt aliquid ei extorqueret, quidquid ob hanc cauſam factum eſt nullius eſſe momenti, ratio duplex, quoniam vel vltra quantitatem debitæ pecuniæ extorſit, *vt l. ſequent.* vel debitorem in priuatum carcerem idque iniuria, & dolo malo per vim coniecit. *l.* 5. *D. de vi publi.*

¶ An autē teſtamentum in carceribus fieri poſſit, quærit hic Gloſſa, quam vide, ſecus autē ſi iuſtè in carcerē coniectus promiſit. Exiſtimant tamē quidā tranſactionē, promiſſionē, cōuentionē, & traditionē in carcere factā nō valere, quoniā is qui in carcere detinetur, omnia metu facere præſumitur, & carcer iuſtus metus appellatur. Pau. *li.* 1. *ſent. tit.* 7. §. 10.

Digitized by Google

l.Non eſt.23.

Pro intellectu huius legis, vide quod notat Zoaqnetus *rerum quotidianarum,cap*.47.

§.Si iuſto metu.1.

De lectione huius §.vide hic Cuiacium.

§.Si fœnerator.2.

Ad huius §. faciliorem intellectum, vide *fol*.232.*num*.28 *Repetitionum*. 7. Paulus *lib*.1. *ſentent.Tit*.7.§.8.

§.Si quis.3.

Ad hunc §. Vide Romanum *ſingulari* 513. Guterium *reſolutio*.3 *par.cap*.19. *à num*.7.Briſſonium *lib*. 4.*ſelect.cap*.2.

Tit.3.De dolo malo.

Cuiacius ſcripſit in hunc titulum. Dolus eſt vbi factum eſt, quod legi dolet Petronius *apud Iſidorum cap.cap*.26. *lib*.3.vide etiam veteres grammaticos, *pag*.1356.Paulus 1.*ſent*.8. Differt autẽ hic titulus à titulo,de doli mali, & metus exceptione, quoniã in actione doli mali,dolus actione in factũ vindicatur, nõ reſtitutione in integrũ.Nota tamẽ hic dolũ nũquã operari, niſi ſit talis qui cadere poſſit in cõſtantẽ virũ,vt optimè declarat *c.cum d lect° ex.quod metus cau*.& ibi expreſſ.Innoc.& Abba. Dicit autem de dolo malo, ad differentiam doli boni.Paulus *lib*.1.*ſent.Tit*.8.

l.Hoc edicto.1.

Ant Fab.*lib*.4.*conſect.cap*.7.

Edicti de dolo malo origo, Caio Aquilio tribuitur,vt teſtatur Cicero *tertio officiorum*.& 3.*de natura deorum*. & ante eum ad leges duodecim tabularum.Cuiacius hic.

§.Verba autem.1.

In hoc §. edicti de dolo malo verba recitantur:videlicet. Quo dolo malo facta eſſe dicentur, ſi de his alia actio non erit, & iuſta cauſa eſſe videbitur iudicium dabo.

§.Dolum malum.2.

De doli mali definitione, vide Petrum Velleium, Gueuarram qui ſcripſit librũ integrũ de doli mali definitione.Prateiũ *inuerſion.cap*. 20.Paul 1 *ſ ntent*.8.& Cicero 3.*Officiorũ* nõ obſtat autem *l*.7.*dolus.D.de pactis*.quoniam definitur ibi pactum dolo malo factum,hic definitur dolus malus vniuerſaliter acceptus. Cagnolus,*de regul.iur.ſub num*.42.*fol*.307.

De doli definitione vide Bal.*in l.pignus*, D. *de pign.act*. & quod notat Bar.*in l.quod Nerua*, *De depoſiti*.eadẽ etiã fuit definitio Aquilij Seruij,Pedij. Hotoman.1.*obſ*.19.& *lib*.3.*cap*.27.

§.Non fuit.3.

Propoſita doli mali definitione iam quæritur,an aliquis ſit dolus bonus, & qui çapiatur in bonam partem:vt ait Ouidius *epiſto*.1.*ſ.Flebam ſucceſſu poſſe carere dolos*,id eſt ſtratagemata, de quo vide Boſſium *in examinibus reorum*. *num*.10.& *ſeq*.Marc.Mãt. *ſing*.305 *nu*.1.*fol*.887.

¶ Quo caſu fides hoſti ſeruanda ſit,vide Zaſium *in apolog.ad Iohan.Eckium*. Barto *in l.conuentionum, De pactis*,quæ notant Bar.& Bald. *in l*.1.*Cod.ſi à non compe.iudic*.Vtrum iudex qui fraudulenter,& cum promiſſionibus extrahit malefactorem de eccleſia,teneatur pacta ſeruare:an ſuper hoc poſſit ab eccleſia conueniri, vide hic per Cy.*in addit*.Præterea dolo non facit,qui fraudẽ excludit.*l*.77.§.*antep.D.de leg*.2.

¶ Nota autem hic eſſe dolum bonum, quod ſcilicet committitur aduerſus hoſtes publicos, vide §.*præterea,Inſt.de action*.

§.Ait prętor.4.

De actione famoſa, vide Ciceronem *libr*.3. *de natura deorum*.meritò ergo prætor hanc de dolo malo actionem pollicetur ſi alia nõn ſit, ratio eſt quoniam famoſa actio non temerè debuit à prætore decerni: ſi ciuilis vel honoraria ſit, qua poſſit experiri.

¶ Quæritur autem hic,an actio de dolo concurrat cum interdicto vnde vi, qua de re vide Gloſſ.& Bart.hic.

§.Idem Pomponius.5.

Daturus ſit ex ea actionem. Nota hic turpem ſtipulationem,nullius eſſe momenti, ideoque nullam parere actionem, qua de re vide *l*.26. *D.de verb.oblig*.

§.Idem Pomponius.6.

Actio de dolo malo, non competit ei qui tutus eſt ipſo iure, vel per in integrum reſtitutionem. Ant. Fab.*lib*.2.*conſect.cap*.12.

§.Si quis cum.7.

Repetitionum 7.*fol*.224.*num*.17.

l.Nam is nullam.6.

Is nullam actionem habere videtur,cui propter inopiam aduerſarij inanis actio eſt.

Inopiam aduerſary.De exceptione paupertatis,vide Sebaſtianũ Medicem *parte* 2.*q*.4.*de fortuitis caſibus*.

l.Et eleganter.7.

Ad intellectum huius legis, vide Bart.*in l*.1. §.*ſicut.in fin.verſ*. & *ibi*.Aretin. *colum.penult.ff. de acquirend.poſſeſſ.limita.per glo*.in verb.non poſſumus. *D.de praſcript. verb*. & per gloſ. *in l*.1. *de æſtim.action.in prin*. Bald.*in l*.1.*C. ne ex delict.defunc*. Vbi dicit huius legis principium habere locum,quando dolus oritur in ipſo contractu.

Pro princip.iſtius l.not.etiam quæ dicit Bar. *in Rub.ſi quis aliquem teſtamen.prohib*. *folio* 581. *num* 110.*Repet*.6.

Optimè etiã hanc legẽ explicant Bart.& Bal.

§. Pomponius 1.

Actionem de dolo malo ceſſare Pompo-

Digitized by Google

mi⁹ ait, ſi actio popularis ſit: vtputa pecuniaria vel albi corrupti, *l.7.in prin. ſupra de iuriſdict.* ſepulchri violati, deiecti vel effuſi, apertarũ tabularum ante quæſtionem familiæ. ;

§. Non ſolum. 3.

Labeo ait ſi dubitetur, an alia actio ſit de dolo dandam eſſe actionem.

¶ Doli actio an competat, ſi dubitetur aliã cõpetere: An & quæ ſit differentia inter contractus bonę fidei, & ſtricti iuris: An quis cogatur recipere rem deterioratam, vide Doctores hic.

§. Si ſeruum. 4.

Hic §. in ſumma vult, quod actio legis Aquiliæ & ad exhibendum, item ex teſtamento actionem de dolo excludit.

§. Si quadrupes. 6.

Actionem de dolo malo excludit actio de pauperie, licet non ſolutio: ſed deditio ſubſequatur.

§. Idem Labeo. 7.

*Gaius *lib. Inſt. Tit. 1. §. 4.* Sueto. *de claris oratoribus.*

§. Seruus pactionis. 8.

Hic §. eſt difficilis, pro cuius intellectu, vide Bereng. Ferrand. *ad l. pacta conuenta, D. de contrah. empt. in 3. cap. numer. 30.* Præpoſ. Sen. *in ſuis quæſtio. 4. caſ. q. 6. princip.* Moder. Hiſp. *ad §. in perſonam. ad fi. Inſt. de action.* Dec. *ad cap. 1. col. 2 ante fi. ex. de probat. fol. 306. num. 30. Repetitionum 2.* Vult autem hic §. actione de dolo teneri, eum qui pactũ non obſeruat, ad quod naturaliter non ciuiliter erat obligatus.

§. Idem Pomponius. 10.

Facit ad hunc §. *gl. 2. in ca. recte de renunt. ex.*

l. Quod ſi. 8.

Vide *l. 20. infra hoc Titulo.*

l. Si quis adfirmauit. 9.

Actio de dolo malo datur contra mentientem de ſubſtantia hæreditatis.

§. Labeo. 3.

In vulgata editione eſt lex *ſi oleum.*

¶ Sequeſtrata re quę ſeruando ſeruari non poteſt, res vendi debet eiuſque pretium ſequeſtri cauſa teneri. adde *l. vlt. infra de requir. reis, l. is cui, infra vt in poſſ. legat. l. litibus, C. de agricol. & cenſitis.*

§. Et ſi ſeruum 4.

Pro intellectu huius §. vide Ræuardum *lib. 3. varior. cap. 7.* *Cuiacium *hic.*

l. id eſt vſque ad. 10.

De auri æſtimatione, vide Cuiac. *li. 19. obſ. cap. 21.* Hanc etiam legem explicat idem Cuiacius in poſthumis.

l. Non debet dari. 11.

Bar. ad *l. infamem. de pub. iud. num. 4.* Cæpol. *caut. 107. & 162.* Rip. *ad l. is cui bonis, num. 6. ante finem, D. de verb. oblig.* Felin. *ad cap. cæterum, num. 5. de iu. iu.* Gomeſius *Inſt. de action. in prin. in gloſſ. in verb. actio. num. 24. & ibi* Iaſon. *nu. 2.* & moderni noſtri *nu. 171.* & ſeq. vbi ampliat hunc textum multis modis.

§. Quibuſdam. 1.

Vide Forcat. *in cupid. iuriſperit. ca. 19.* *Ant. Fab. *lib. 3. coniect. cap. 13.*

l. Nec ex dolo. 12.

*Vide Cuiacium *in poſthu mis.*

l. Hęredibus. 13.

Actio de dolo hæredibus & aduerſus hęredes dari poteſt.

§. Item ſi quid. 2.

Quod procurator eiuſque dominus actione de dolo teneantur, ait hic. §. & concordat quod ait Paul. *1. ſen 8. §. vl.* Hoc eſt ſi procurator dolo fecerit, vt res ad dominum perueniret, ſane vterque de dolo tenetur, dominus, ſcilicet in quantum ad eum peruenit, & procurator inſolidum, *l. ſed & dolo, §. penult. D. de dolo.*

l. Quid enim 14.

*Pro explicatione huius legis, vide Cuiacium in lectionibus.

l. Sed ex dolo 15.

*Vide *l. 4 in principio D. quando ex facto tutor.*

§. Sed an. 1.

*Coniunge *l. 1. §. vlt. D. de acquir. poſſ.*

§. Item ſi quis. 2.

*Paulus *li. 1 ſenten. tit. 8. §. 2.*

l. Item exigit. 16.

*Cuiacius *in lectionibus.*

l. Si plures. 17.

*Ant. Fab. *cap. lib. 4. Coniect. cap. 1.*

l. Arbitrio. 18.

Actio de dolo, an arbitraria ſit, vide Menochiũ *1. de arbit. iud. q. 5.* *Ant. Fab. *l. 3. cõiect. c. 3.*

§. Non tamen. 1.

Vide Menochium *de arbit. iud. caſ. 207.*

§. Si dominus. 2.

Goueanus *lib. 1. lection. variar. cap. 38.*

§. De eo qui ſciens. 3.

In eos qui falſis ponderibus merces appendunt, eſt comminatio. *Amos cap. 8.*

§. Dolo cuius. 4.

De dolo dandum iudicium. Nota hic teneri quem de fraudulento conſilio. concor. tex. *in c. recto. glo. 2. ex. de renunt.*

l. Si

l. Si fideiuſſor. 19.

* Ant. Fab. *lib. 2 coniect. cap 8 pag. 63 & c. 11. eod. lib. pag. 70. & 72.*

l. ſeruus tuus. 20.

Actione de dolo tenetur dominus, cuius hortatu ſeruus accipit pecuniam, vt ſibi ſoluatur.

¶ Notanda hic differentia hortandi & iubendi, qua de re Gloſ. hic.

l. Nam ſufficit. 22.

Ioan. Robert. *lib. 2. recept. ſent. cap. 20.*

¶ Periurij pœna quæ ſit, ait Cicero 2. *de legib.* eſt enim diuina exitium & humana dedecus *l. 1. C. de reb. cred.* à Deo etiam expectanda, vt ait *Auth. decernit, C. de recept. arb.*

l. Cùm à te. 25.

Vide Alex. *in l admonendi. in 2. not. de iureiur.* & ibi Caſtr. & poteſt etiam eſſe ratio, quare ibi ſententia retractatur ipſo iure. licet ſecus ſit *in l. diuus. D. de re iu.* & cũ prędicti doct. quia *l. cum à te fuit*, circumuentus iudex & pars. Sed in contrario fuit circumuentus iudex, pro quo facit dictũ Barto in *l. ſi inſulam, num. 1 de v rb. oblig.* & vide Iaſon. *in l. Iulianus, verum arbitrorem in an e .. . ... cond. indeb.*

l. In hæredem. 26.

Variè actio de dolo in hæredem datur ex dolo defuncti. nam ex dolo defuncti extra contractum habito, hæres conuenitur quatenus ad eum peruenit, ex dolo defuncti contractus adhibito etiam, de eo quod ad eum non peruenit, *eod. l. 1. C. ne ex delict. defunct. per Bar. & Bald.* * Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap 1.*

l. Dolóve. 27.

In hac lege dicitur actionem, de dolo non dari in hæredem eius qui dolum commiſit, niſi de eo quod ad eum peruenit ex dolo defuncti, id eſt, quatenus ex dolo defuncti hæreditas ad eum locupletior peruenit, *vt h. l.*

l itaque. 28.

* Vide *l. 38. D. de regul. iur.*

l. Sabinus. 29.

* Ant. Fab *lib 4. coniect cap. 1.*

l. Neque cauſæ. 30.

Cauſæ cognitio in hęredis perſona non eſt neceſſaria.

l. Si duo. 36.

Compenſatio doli fit cum dolo, ſaltem in re eadem admiſſa à pluribus, ita vt vnus aduerſus alium agere non poſſit, verum in rebus diuerſis admiſſi doli non fit compenſatio, vt ait Gloſſ. & Barto. *in l. 4. ſupra ne quis eũ qui in ius vocat. l. ſi duorũ. 42. de action. emp.*

¶ Limita, vt per Soc. *in reg. 36.*

l. Quod venditor. 37.

Agitur hic de commendatione, qua de re *vide Bar. hic.* * Harmenopulus. *lib. 3. tit. 3. §. 25.*

l. Quidam. 38.

¶ Actione de dolo an teneatur qui prætextu falſarum literarum liberatus eſt, præter dicta hic ab Accurſio, adde Romanum *ſingul. 286.* & an procurator de dolo actione teneatur, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter, ib. * Ant. Fab. *lib. 2. coniect. cap. 11.*

l. Si te Titio. 39.

Hæc lex deſumpta eſt ex tractatu de prætoriis ſtipulationibus.

Tit. 4. De minoribus * viginti quinque annis.

Paul. 1. *ſent. tit. 9* Harmenop. 1. *tit. 12.* In hunc titulum ſcripſit Prateius *libr. 1. catapodiſmata.* Circa hanc materiam in integr. reſtitut. quid probandum ſit, & quomodo principaliter, vel incidenter, peti poſſit. vide quæ notat Bart. *in l. nam & poſtea. §. ſi minor D. de iureiur. & in Rub. ſupra de in integr. reſt.* Prætoris autem edictum eſt eiuſmodi. Quod cum minore quam viginti quinque annorum, natu geſtum eſſe dicetur, vtique quæ ea res erit animaduertam: & ſi iuſta cauſa mihi videbitur, etiam maiorem iam factum intra annum quo primum experiundi poteſtas erit in integrum reſtituam, hæredi aliive ſucceſſori legitimæ ætatis quod reliquum erit temporis conſtituti ad petendam reſtitutionẽ dabo.

l. Hoc edictum. 1.

Initio huius legis commendat Vlpianus edictum de reſtitutionibus in integrum. Ius gentium ſæpiſſimè pro iure naturali ſumitur. Hotom. 1. *Inſt. tit. 2. §. 2.* * Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 7. pag. 160*

§. Et ideo. 3.

Vide Capitolinum *in D. Marci vita.* Sarmientum *lib. 3. Select. cap. 12.* * *Cuiacius hic.*

l. Nec per. 2.

Adultus licet habeat multos filios, non ideo deſinit eſſe ſub cura ſui maioris concordat. *l. fin. D. de legit. tutor.* coniunge *l. 6. D. de vſucap. l. 8. D. de muneribus & honorib.*

¶ *Ad honores pertinere.* Lege Papia & Iulia, qui quinque liberos habebat anno viceſimo autem qui tres habebat, viceſimo ſecundo ad honores ſane admitti poterant, * Vide hic Albericum.

l. Denique. 3.

Ambitioſa decreta reſcindenda eſſe colligitur ex hoc loco cui iunge *l. ambitioſi, D. de*

Digitized by Google

re vidę *l.Lab.19.in fin. D.de verb.ſign.&* Soz. *in reg.*202.

¶ An reſtituatur minor, ſi dolo inductus fuerit ad teſtificandum, vide Barto.&Docto. *in l.1.§. fuit quæſitum, D.ad Trebellian.& in l. ſi frater. Cod.qui teſtamen.facere poſſ.&* Rom. *conſ.9.*

§.Proinde.1.

Succurritur minori quando emit.*l.27.patri.§.ſi pecuniā.inf.h.t.*vedit. *vt l.vnica,C.ſi aduerſ.vend.*ſocietatem contrahit,*l.in cauſa.16. §.item relatum,infrà h. t.* mutuam pecuniam accipit,*l.vnic.C.ſi aduerſ.credit.*quando denique captus eſt.

¶An & quare fideiuſſor quis dicatur, ſi minor petat reſtitutionem cõtra fideiuſſorem, an probare debeat ſe eſſe læſum: an minor aduerſus pœnę incurſionem reſtituatur, vide hic Bar.& Bal.*Soci.*Reg.*202.

§.Sed in.4.

Minoribus ſubuenitur in iudiciis, ſiue dum agunt, ſiue dum conueniuntur capti ſint.

§.Hodie certo.6.

Nota hic ſuccurri minoribus deceptis in eo quod non ſunt lucrati, quod tamen locũ non habet in lucro in quo læditur ius commune, vt optime notat Eancelot.poſt Ang.*in l.2.§.1.D.de iudic.*

¶ An reſtitutio detur aduerſus fortunam, vide Bal.hic.

§.Pomponius quoque.7.

In vulgatis editionibus eſt lex *octaua,& ſi ſine.*

¶*Legatum repudiauerit.* Melius dixit legatũ quàm hæreditatem, quoniam legatum non poteſt non eſſe lucroſum, at hereditas damnoſa eſſe poteſt,*l.32.*D.*mand.*

§.Quæſitum eſt.8.

¶ An res minorum vendi poſſint ſine ſubhaſtatione, notat hic Bald.

§.Reſtitutus.9.

¶ An reſtitutione conceſſa iterum poſſit peti, vide Bald. *in l.2.*Cod.*ſi ſæp. in integrum reſtit.*

§.Sed quod Papinianus.10.

Hic §.fortis eſt& difficilis, ideoque pro eius intellectu, vide Goueanũ *lib.2.electıon.variar.cap.13.& lib.2.cap.25.*vide Bart.*in l.quam diu.in.3.oppoſ.de acquir.hered.* Repetitionum. 8.*fol.136.num.45.**Ant.Fab.*lib.3. Coniect.cap. 4.& li.5.cap.7.*Faquineum *controuerſiarum.iuris.lib.4.cap.73.*

§.Idem ſi non.11.

Si minor non appellauerit reſtitui poteſt, vt appellet.

¶ An minor videatur læſ° eo ipſo ꝙ nõ appellauit. minor quãdo petit ſe reſt tui ad appellãdũ corã quo iudice petat. vide hic Bart.

§.Item & in.12.

Quid ſit cremodicium, vide Cottam in *voce cremodicium* & Goueanum *lib.1.lect.variar.cap.*40. Verum cremodicium litis deſertiõ eſt, idque verbum ipſum ſonat, nõ autem deſertum vadimonium (vt quidam exiſtimant) deſertum etenim vadimonium eſt deſerta promiſſio ſiſtendi,*l.ſed & ſi quis.§.quaſitum,* D. *ſi quis cautio.* quodque Galli vocant *peromption diſtance,*verum quomodo contrahatur, declarat hic D.Gotof.vide Budæum *in l.vl.. D.de orig.iur.**Harmenopulus *li.1.b.. . it. 12.§.72.*

l.Minor.8.

¶An & quomodo minor condemnatus, vt cõtumax reſtituatur, declarat hic D.Gothof. an & qualiter minor aduerſus dolum reſtituatur, & ſic quando fuerit contumax, vide hic Bart.

l.Si ex cauſa.9.

Quemadmodum reſtitui poteſt minor cõtra ſententiam, ita etiam reſtitui poteſt contra executionem ſententiæ, ſi læſus ſit enormiter.

§.In dotis.1.

Subuenitur mulieri aduerſus dotis conſtitutionem.

§.Non videndum.2.

Minor quomodo reſtituatur aduerſus pignoris venditionem, præter hic dicta ab Accurſio, adde Gloſ.*in l.2.C.ſi aduer.vend.in verbo,verſatus eſt.*

¶An poſſit minor trãſigere cum aduerſario. An negans haberi poſſit pro confitente. An poſſit bannitus reſtitui contra bannum, vide hic Bald.*Paulus.*lib.1.ſent.tit.9.§.3.*

§.Si mulier.3.

Minor non reſtituitur aduerſus latam culpam.

§.Si in commiſſum.5.

Minor reſtitui debet aduerſus commiſſum vectigal.Bald.*in l.in minoribus,in fi.C.in quib. cau.in integ.reſt.*

§.Aduerſus.6.

Minori aduerſus libertatem ſubuenire, impoſſibile eſt à prætore, qua de re eſt *tit.Cod. ſi aduer.liber.*

l.Niſi ex.10.

Nota hic ſolum principem diſpenſare contra libertatem.*Cuiacius hic.

§.Ex facto.2.

Digitized by Google

In hunc §. *vide Innoc. de off deleg. in cap. cum contingat. in fin. magna Gloſſ. in c. conſtitutus. de in integ. reſtit.* Menoch. *de arbit. iud. q. 7. à n. 69.*

¶ An ſententia in præiudicium minoris non citati ſit nulla, vide hic Bald.

§. Sciendum. 3.

Paſſim hoc edicto minoribus non ſubuenitur, ſed cauſa cognita ſi capti eſſe proponantur.

§. Si locupleti. 5.

¶ Cotta *in voce Caſma.* *Cuiacius *ad Nouel. 7.*

§. Item. 6.

¶ An & quando priuilegiatus vti poſſit priuilegio, contra priuilegiatum. An ætatis priuilegium ſit potentius, quam priuilegium, quod cõceditur filiofamilias. *declarant hic Doctores.

l. Si apud. 12.

¶ Vide Abb. *in c. in præſentia, col. 1. num. 39. de probat. extr.*

l. In cauſæ. 13.

¶ *Non eſt æquum.* Reſtitutio rei principalis, fideiuſſorem non liberat, videlicet ſi ſciens reum minorem eſſe hoc conſilio fideiuſſerit vt quãdoque reſtituto reo, & ipſe liberetur, *l. 7. §. vlt. D. de excuſ* aliud tamen dicendũeſt, ſi ignorans eum eſſe minorem fideiuſſerit, *arg. l. ſi Titius. §. Seia. D. de fideiuſſ.* Item ſi non in re, ſed dolo creditoris minor deceptus fuerit, *l. 2. Cod. de fideiuſſ. minor.* vide Gloſ. *in cap. exhibita. 19. extr. de iud.* *Paulus *lib. 1. ſentent. Tit. 9. §. 6.*

§. Interdum. 1.

¶ Goueanus *lib. 1. lection. Variar. cap. 13.* Gilbertus Regius *lib. 21. enantiophanôn cap. 20.* Gouarr. *Reſolut. pag. 360.*

¶ An quando petitur in integrum reſtitutio citandus ſit tertius rei poſſeſſor, vide hic Bald.

l. In cauſæ. 16.

¶ Vualtherum *lib. 1. Miſcellanea. cap. 31.* Auxilium extraordinarium, in ſubſidium introductum non concurrit cum ordinario. Iaſ. *ad l. 1. §. hoc autẽ. nume. 20. D. de nou. oper. nuncia.* Doct. *ad l. cum filiusfam. D. ſi cert. pet.* Bart. *ad l. 3. §. 1. D. de nou. oper. nuntiat.* Nicaſ. *inſtit. tit. de bon. poſſ. §. 1. ad fin.* moder. genuen. *ad leg. diffamari. in lim. nu. 97. cum ſequen. C. de ingen. & manumiſſ.* vide ad iſtam regulam quatuor limitationes quas ponit Panorm. *in cap. ex parte. in fin. extr. de reſcript.* *Socin. *Reg. 4.*

§. Item. 1.

¶ In hunc §. Forcat. *dialog. 99. num. 4.*

§. Pomponius. 2.

¶ In integrum reſtitutionem non impedit condictio indebiti, vel ſine cauſa, Paul. de Caſt. *in l. Titia cũ teſtamẽto. §. Titia. D. de leg. 2.*

§. Idem Pomponius. 4.

Couarruuias *lib. 2. Reſolution. cap. 3.* Roſcius *lib. 2. memorabil. cap. 7. & 8.* Padilla. *in l. 2. Cod. de reſcind. vẽdit.* licitum eſt contrahentibus ſe inuicem decipere, dic non habere locum in foro conſcientiæ, & per Dec. *in conſil. 3.* cõtrariatur ſibi idẽ Dec. *ad l. ſemper in contractibus. in fi. D. de reg. iur. ad l. 1. C. de eden. ad l. pen. C. de pact. ad c. 1. in prima lectur. num. 67. extr. de conſtit.* Iaſ. *ad l. Quoties C. de rei vind. nu. 19.* Cępol. *caut. 4.* facit Marſ. *ſing. 441.* idem Cæpol. *in tract. de prima contract.* Fel. *ad cap. cum cauſa. in fin. extra de teſtib.* Gerard. *not. 22.* Iaſ. *ad l. ſi quis in conſcribendo. nu. 5. C. de pact.* Tiraq. *de ll. connub. l. 9. num. 9.* doct. *ad l. 2. C. de. reſcind. vend.* vbi Cagn. *nu. 11.* cum ſequen. Ancon. *in tract. de mora num. 6. & in tit. de ſponſ. 4. p. nu. 3. verſ. item quæro.* Tiraquel. poſt ll. connub. *glo. 5 par. 9. n. 18.* Pont. Cami. *in tract. de vlt. ſi. iur. cano. & ciuil. num. 277.* Iaſ. *ad. §. ſed ipſe. nu. 104. inſt. de actio.* Pet. Duen. *in reg. 148. contrahentibus.* Didac. Couarr. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 3. num. 2.*

*§. Nunc videndum. 5.

¶ Pag. *396.* Couarr. Reſolut.

l. Præfecti. 17.

¶ Vide ad quid eam alleget Bart. *in l. 1. in 3. coll. verſ. quæro. D. de iuriſdict. omnium iudic.*

l. Minor. 18.

¶ Minor magiſtratus reſtituere non poteſt contra ſententiam maiorum, ratio eſt, quoniam inferior factũ ſuperioris non retractat.

¶ An poſſit reſtituere par cõtra ſententiam paris. An inferior cognoſcere poſſit de nullitate ſententiæ, vide hic Bald.

§. Sin autem. 1.

¶ In hunc §. Forcatul. *dialog. 81. num. 3.*

§. Sed. 2.

¶ Nota hic quod princeps indulget in integrum reſtitutionem, cõtra res bis iudicatas.

§. Non ſolum. 5.

*Paulus *lib. 1. ſentent. tit. 9. §. 4.*

l. Interdum. 19.

¶ Briſſonius *lib. 3 ſelect. cap. 2.*

¶ An reſtitutio in integrum tranſeat ad hæredes: an & quando hęres melioris ſit conditionis, quàm defunctus, vide hic Bart.

l. Papinianus. 20.

¶ Non reſtituitur abſens ex cauſa neceſſaria, tantum ſi potuit procuratorem mittere.

l. Deſtitiſſe. 21.

¶ Deſtitiſſe videtur, non qui diſtulit, ſed qui liti renuntiauit in totum.

l. cum

Digitized by Google

l.Cum mandatu. 23.

¶An reſtitutio opituletur maioribus,notat hic Bart.*Ant.Fab.*lib.4.coniect.ca.*18.

l.Quod ſi minor.24.

¶ Vide Aret.*in l.1.de lig.1.*Ad quid citet hãc *l.coll.2.circa med.**Paul.*li.1.ſent.Tit.9.§.1.in fi.*

§.Scæuola.2.

¶Couarruuias *lib.1.reſolution capit.5.*Valla *tract.6.**Harmenop.*lib.1 tit.12.§.60.*

§.Reſtitutio.4.

Gilbertus Regius *lib.2.enantioph. cap 6.*Pileus *quæſt 63.*

l.Illud nullam.25.

*Coniunge hic *l.2.Cod.ſi aduerſ.ſolut.*

l.Patri.27.

Couarruuias *lib.1.reſolut.cap.6.* * Ant.Fab. *lib 4.coniect.cap.5.*

§.Si pecuniam.1.

*Harmenopulus *lib.1.tit.12.§.8.*Paul.1.*ſent.9.§.7.*

l.Etiamſi.29.

Menochius *de arbit.iudic.libro 2.caſ.95.*

§.Si hæreditate.2.

Reſtitutio in integrum non officit non citato,vnde nota partia eſſe aliquem eſſe præſentem aut citatum.

l. si filius.30.

Cõcordat cum hoc textu *cap.gratia de reſcrip. in clementin.*

Liti renunciare videtur. Tacite qui reſtitutioni in integrum renunciare videtur actu contrario.

l.Si mulier.31.

Factum rectè reuocari non debet.

l.Minor.25.annis.32.

In hanc legem vide Menochium *de arbitra.iud.caſ.*171.

¶An & quomodo probetur ætas minoris, vide hic Bart.& de probatione ex aſpectu.vide Bal.*in l Deo nobis Cop.de epiſc.& cle.*Bald. & Salic.*in l.ſi minorem.Cod.de in integ.reſt.* An decretum iudicis tollat reſtitutionem in integrũ,vide *l.2.Cod.de fideiuſ.mil.*probatur autem ætas ex natalibus,profeſſionibus,*l.2.D.de excuſ.tut.*ex cẽſualib⁹ libris,*l.3.D.de cenſ.* teſtibus etiam vt puta obſtetricibus & propinquis vicinis,vt optime notat Cuiaci⁹ hic.

l.si minor.33.

Minor reſtituitur aduerſus legatum onerosum,dummodo paratus ſit reſtituere quod accepit.at è contra minor non reſtituitur cõtra compromiſſum.

l.Si minor.34.

¶Minor qualiter & quomodo reſtituatur aduerſus arbitrium,vide Bald.*in l.cũ hi. §.ſed cum lis. D de tranſaction.*Rom.*conſ.*50 Baldus *conſ.33.*

§.Minores.1.

Ex ipſo quod minor contrahit,læſus videtur.Panor.*conſ.30.*

¶An autem quando,qualiter,&quomodo minor compromittere poſſit,vide hic Bar.

l.Si in emptione.35.

Minor reſtituitur aduerſus additionem ab alio factam,in ea quæ maiorum eius fuiſſet, adde late per Tiraquel. *in præf. tract. de retract.num.34.& ſeq.*ratio hui⁹ textus eſt,quia minor fingitur enormiter læſus,propter intereſſe mirabile,vt per Bal.hic adde Igne. *a l l.dudum.Cod.de cõtemp.num.31.*Seb.Sap.*ad l. vnic.Cod.de ſent.quæ pro eo quod num.36. et in l.1.4.col. de reb.dub fol.440.nu.36.*Repet.8. *& fol.469.num.21.repet.7.*

l.Minor.36.

Reſtituitur minor quando ius ſuum probare,vel proponere omiſit.

l.Auxilium.37.

Minor non reſtituitur aduerſus lucrum otioſum,adde Tiraquel.*in præf.tract.in vtroque ret act.num.57.glo.4.§ 35 gl'eſſ.2.num.10.& ſeq.* vbi ſubdit idem eſſe in eccleſia quæ non reſtituitur ad lucrũ cum iniuria alterius, vide Ruin.*ad l.1.§.nunciatio.num 219.& 2.0. D.de nou.op.nunc.*

¶An mulier aduerſus calumniam de furto reſtituatur. An & quę tempora currant minorib⁹,ſine ope reſtitutionis,notat hic Bald.

§.Sed & in.1.

In hunc §. vide Corraſium *lib. 2. miſcell. cap. 14.num 4.*Matheſil.*not.164.* Rom.*ſingul.*816. Marſil.*ſing.*628.Hippol.in.*conſ*135.*nu* 10.

l.Æmilius.38.

In hãc legem vide Anton. Rub.*ad l.non ſolũ.§.morte.D.de oper.nou.nun.nu.*37. Annibal. de can. *ad l.1.§.ſi quis ita.num 43.* D.*de verb. oblig.*Ant Rub.*ad l.vinum.D.ſi cer.pet.nu.*181. *&* 103.Sarmient.*lib.1.ſelect.cap.14.fol 354.nu. 354.& num.*150 Repetitionum 4 *fol.107.num.* 378.Repetitionũ 5 *fol.392.num.181.& 1 3. & ſeq.*55.Repetitionum 2.*fol.115.num.43.**notãter limitat Curt.Sen.*in conſ.58.lib.1.*

l.intra.39.

Appellari ab interlocutoria,quæ vim habet definitiuę poteſt, qua de re vide Lanfrã. *in prax cap.10.num. 67.*Ioãnes Robertus *lib.*

Digitized by Google

1.*ſent.cap.*12.Menochius *de arbit.iudic.caſ.*167.

l.Minor annis.40.

Cagnolus *de reg.iur.ſub.num.*8 *fol.*61.Marc. Mant *ſing* 645.*num.*1.*fol.*934.

l.Si iudex.41.

Vide Iaſ.*in.l.ſi arrogator.in* 2.*coll.* D.*de adop.* vbi not. etiam adiecta per Bartolum *in hac l. ſi iudex.*538.*&* 539.*num* 24 & multis ſequent. Tiraquellus,*de retractu.** Quod vnicuique liceat pro ſe introducta contemnere vide *l. pactum inter* 5.*de pact.* licere ſui iuris perſecutionem aut ſpem futuræ perceptionis deteriorem conſtituere.

l.Preſes.42.

Oroſcius *col.*41. Menoc.*de retinend.*poſſeſſione remed.* 3.*à num* 854.

l.De ætate.43.

Vide quæ notantur in cap.*literas.in gloſ pœna.de reſcr.in clem.* Hæc lex optime explicatur à Bartolo hic. & circa materiam probationis ætatis,vide omnino Bart.*conſ.*110.Paulus de Caſtr.*conſ* 140.*&* 141.

¶ An & quis ætatem probare debeat, vide Feli.*in c.in præſentia.ext.de probat.* Alex.*conſ.* 21.Im.*conſ.*13.Socin *conſ* 89. An & cui onus probandi ætatem incumbat,Bart.hic.

l.Non omnia.44

Minores non reſtituuntur niſi cum læduntur.

¶ Quæritur autem hic, nunquid filius emancipatus à patre, reſtitui poſſit aduerſus emancipationem,qua de re vide Bald.hic.

l.Etiam ei.45.

Loriottus *de concep.io.axioma* 9.

¶ An aduerſus vſucapionem reſtituatur minor. Vide quæ notauit doctiſſimus Gothof.*in l.vnic.Cod.ſi aduerſ.vſucap.*

§.Imperator.1.

Minor poteſt prius agere cum tutore, quàm cum contrahente

l.Eum qui.46.

Reſtitutio in integrum non tranſit ad defenſorem,ſine mandato.

l.Tutor.47.

Tutoris bona fides, non priuat minorem beneficio reſtitutionis, & matris proteſtatio.

§.Curator.1.

Molinæus *ad Labirinthum de diuiduo & in diuiduo.parte* c,*num.*609.

Tit.5.De capite minutis.

Alias *de capite deminutis*, alias *de capitis diminutione.*vtraque lectio tolleratur: nam apud Ciceronem legitur *in Topicis*, *de capite minutis*,apud Liui.*lib.*1.*Belli punici.*2.*in fine,de capite deminutis.*apud Feſtum *de capitis deminutione.* Nonius *lib.*1.*miſcell.cap.fin.* Hotoman.*lib.*1.*obſer.in D.cap.*12. Guillielmus Fornerius *ſelect.lib.*1.*cap.*26.

¶ Conſiſtit autem caput, ſiue ſtatus in libertate, ciuitate & familia, & capite minuitur,qui in huiuſmodi ſtatu non manet,datur itaque hæc reſtitutio iis qui propter minimam capitis diminutionem debitoris actiones ſuas amiſerunt, reſciſſa capitis diminutione.

l.Pertinet.2.

Ad quos bona peruenerunt eorum. Ita interpretatur edictum Iuriſconſultus Vlpianus, quaſi ad eos duntaxat pertineat,qui adoptione vel emancipatione ſtatum mutarunt,non vt his ſubueniatur:ſed aduerſus hos Paulus tamen & Caius ita producũt,vt emancipatis etiam reſtituatur actio, vel adrogatis qui in re caſtrenſi contraxerint *infra l.*7.8.*&*9.

§.Ait prætor.1

*Ant.Fab.*lib.*4.*coniect.cap.*7.

§.Hi qui capite.2.

Cuiacius *lib.*7.*obſ.cap.*11.

§.Emancipatio.1.

(Niſi in imaginariam.) Quamuis hæc hodie ſit ſublata,tamen adhuc hodie qui emancipantur,capite minuuntur, iuxta Salomonium *in l.Gallus.§.quod ſi nepos.D.de lib.& poſt.*. Briſſon *lib.*1.*ſelect.cap.*11.

§.Qui deficiunt.1.

*(Vel lege lata.)*Hanc lectionem probat Cuiacius *ad tit.de excuſat.pag.*29.

l.Tutelas.7.

In hanc legem vide Anton. Auguſt.*lib.*1.*emendat.cap.*2.,Gouean.*lib.*2.*variar.lect.cap.*12. Emanuel Zoares *lib.* 1.*obſ.cap.*36.quem refellit Cuiac.*lib.*9.*obſ.cap.*17. Hotom. *lib.* 3.*obſ. cap.*9.

§.Item cum.3.

Ioannes Aurpachus *lib.*2.*allegat.cap.*21.

l. Eas.8.

Loriottus *de iure axiom.*13 *&* 18.

Tit.6. Ex quibus cauſis maiores *vigintiquinque annis in integrum reſtituantur.

Tractat hic titulus de actione reſciſſoria, quæ &

Digitized by Google

quæ & reſtitutoria dicitur, *l. 3. ſup. de eo per quem fac. erit.*

l. Huius edicti. 1.

Ioannes Robertus *lib. 1. ſent. cap.* 1. Hotom. *lib. 7. obſ. cap. 12.*

l. Item hi. 4.

Reuocatur ab iſto priuilegio. ¶ Priuilegiũ hic intellige extraordinariũ auxilium, quod eſt cauſæ non perſonæ, nec omnibus iure communi competit, ſed abſentibus *l. 157. de reg. iur.* Sunt enim & alia priuilegia de ſingulis perſonis lata, quæ non niſi comitiis centuriatis ferre potuēre olim, *l. 8. §. de leg. & l. 1. de conſt. prin.*

l. Et qui data. 5.

Couarruuias *lib. 4. reſolut. variar. c. 8.*

l. Legatis. 8.

Ex verbis edicti non ſuccurritur his legatis, quod Reip. cauſa non abſint, quæ per excellentiam Romana intelligitur, non etiam municipij, *l. 7. §. hac clauſula. inf. arg. l. ſed ius qui dem. l. vlt. de iur. nat. gent. & ciui.* vide Couarruuiam *reſolu. lib. 4. c.* 8

l. ſuccurritur autem ei. 9.

(*Latumiis.*) alij legunt, *Lautumiis*, verùm Latumiæ inquit Aſconius *in Verrem* lapidicinæ dicuntur, & loca cæſis lapidibus electa, vt carcer Syracuſanus, de quibus vide Cottam *in memorabilibus in voce Latumiæ.* Ferand. *lib. 1. explic. cap.* 15. De carceris effractoribus multa Menoch. *de arbitr. iud. caſ.* 301 Seneca. 9. *declam.* & 5. *controuerſ.* & Cuiac. *6. obſ. 7.*

l. Ab hoſtibus. 15.

Alciat. *lib. 1. parerg. c. 35.* Auguſt. 4. *emendat.* 10.

§. Eum quoque. 1.

¶ Emanuel à Coſta. 2. *ſelect. c.* 18.* Pract. for. Maſuer. *t. 2. de dilation. num.* 4.

§. Non minus. 1.

*Cuiac. *ad l. iuriſgentium.* 7. *§. pactorum.* 8. *ff. depo.*

l. Denique. 19.

¶ Forcat. *dialog.* 78. *num.* 2. Vaconius *lib. 2. declar. cap.* 33. Gilber. Regius *lib. 2. ἐναντιοφανῶν. c.* 20. nouiter contra doctores *ad l. 1. D. de adquir. poſſ.*

¶ Vide Bart. *in l. fi. in 3. oppo. primæ partis, D. de vſucap.* Aret. *in l. 1. gloſſ. 1. in prin. de acquir. poſſ.* & ibi à Ruin. & per eum aliquid *in d. l. ſi is qui. in 4. char.* vide Gomeſ. *inſtit. de act. in prin. ſuper gloſſ. in verb. actio. in 2. par. nu. 23. tit. Inſtit. quib. mod. ius patr. pot. ſoluit. in §. ſi ab hoſtibus, in 3. col.*

l. Nec vtilem. 20.

*Vide hic Bartolum.

l. Ergo. 22.

¶ Ræuard. *pro trib. c. 3.*

l. ſed & ad. 24.

Qui conuenti fruſtrantur. ¶ Pauli tempore conuentio iudiciaria non interrumpebat ſilentium longi temporis, ſic nec conteſtatio vſucapionem, *l. ſi poſt. inf. de rei vind.* cui rei medetur, *l. 3. & 7. C. de praſcrip. 30. vel 40. anno. & l. 1. C. de annal. excep.*

¶ Fruſtrantur, id eſt, morantur, *l. ſi calnitur, D. de verb. ſign.*

l. Quod quidem. 25.

*Refer ad hunc locum *l. 19. infra de teſtib.*

*l. ſed etſi. 26.

§. Ait prætor. 4.

¶ Ioannes Robertus *lib. 4. recep. ſententia. cap. 21.*

§. ſi feriæ. 7.

¶ Ræuard. *lib. 5. varior. cap.* 10.

Caius Caſſius nominatim edicebat. ¶ Alij *dicebat*, ſed malè, quis enim neſcit hoc prætorium eſſe verbum, ſimilis tamen error eſt *in l. Barbarius* Philippus. D. *de off. præt.* nec tamen ſoli prætores edicebant, ſed omnes omnino magiſtratus: ſic enim edicunt Piſo, & Labinius conſ. vt ſenatus qui veſtem propter Ciceronem mutarat, ad veſtitum rediret. Edicunt Conſ. apud Gell. *lib. 15. ca. 2.* ſibi Latinorum Rhetorum ſcholas non placere, edicunt trib. pleb. apud Ciceron. *Verrin.* 4. ne quis Romæ eſſet, qui rei capitalis damnatus eſſet.

§. Quotiens. 8.

Siue habuit procuratorem, ſiue non. ¶ Cõtra facere videtur, *l. 39. inf. eo.* Sed quidam reiecta Duareni opinione exiſtimãt reſtitui, cũ qui procuratorem reliquit, ſi per eum non eſt deffenſus, vbi has leges inter ſe conciliare videtur, Equinarius Baro.

§. Item inquit. 9.

Ioannes Robert. *lib 3. recep. ſent. c. 1.*

§. Quod eius. 2.

*Ant. Fab. *lib. 3. coniect. c. 9.*

§. ſi cum. 4.

*Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 3.*

l. Necnon. 28.

§. exemplo. 5.

¶ Vt actio reſciſſoria datur ei, cuius res vſucapta eſt, cum abeſſet Reipublicæ cauſa, ita etiam ſi eius poſſeſſionem nactus fuerit, & ab eo vindicetur, datur ei exceptio, vnde falli videtur Goueanus, *variar. lect. lib. 1. cap.* 46.

Digitized by Google

§.in actione.6.

¶ Goucanus *lib 3.lect.varia.cap.*45. Rævar. *lib.4.vario.cap.*5 Cuiac.*lib.7.obſ.cap.*31.

l. Videlicet.29.

Cuiac.1.*lib.7.ad Africanum.*

§.Si is qui.1.& vlt.

* Ant.Fab.*lib.2.coniect.cap.*1.

l. Abeſſe.32.

Ad hanc legem ſcripſit Leodega.à quercu. item Cuiac.*lib.12 obſ.cap* 33.Sigonius *lib 1.de iur.ciui.*Briſſonius *lib.4 ſelect.c.*14.

l.inter eos.33.

Cotta in voce *commentarienſes.* Briſſ.*lib.4. ſel.cit.c.*21.

l.Hi qui.37.

Briſſonius *lib.1 ſelect.cap.*12.

l.Is qui.39.

¶ Volens reſtitui non auditur.Hoc pertinet ad poſterius caput edicti,& hoc modo interpretabimur. Volens reſtitui contra eum qui Reipub.cau.abſuit,& procuratorem reliquit non audietur,*l.i em ait prætor.§.hac autem reſtitutis.ſup.eod.*

Ad gloſſ.ibi vide Iaſ. *Inſt.de actio.§.rurſus. in prin.in 1.not.*

l.si quis.41.

Repet.7.*fol.*152.*nu.*179.

Tit.7.De alienatione iudicij mutandi cauſa facta.

Ad hunc titulũ ſcripſit Adrianus Puluęus multa,Cuiac.*obſer.lib.*10.*ca* 3. vide *l.24.in fin. inf.com.diuid.* Ex qua dictio iſtius elicitur à Cuiac.in paratitl *pag.*28. Ludouicus Vitalis, *lib.1.variar.lect.c.*17.

l.Omnibus.1.

*Ant.Fab.*lib.4.coniect.c* 7.

l.item ſi res.4.

Ad hanc legem vide quæ notat Innocent. *in cap.epiſcop.ext.de reb.ecc.non alien.*Curtius Brugenſis *ad fratrem ſuum lib.1.cap.*46.de illa phraſi tanti habuit.

§.Pedius libro nono.2.

In vulgatis editionibus,eſt *lex non ſolum.*

§.Hæc actio 5.& vlt.

* Ant.Fab.*lib.4.coniect.c.*1.

l.Et poſt annum.6.

*Cuiacius ad *l.14.ſup. Quod metus cauſa.*

l.Ex hoc.8.

*Vide hic Bartolum & Zaſium.

§.Sed hæredem.3.

*Conſule hic Bartolum.

§.Si quis alienauerit.4.

Alienandi verbum quomodo accipiendũ. Declarat hic Bart.

§.Qui venditori.5.

*Iunge *l.67.infra de verb.ſig.*

Tit.8. De receptis* qui arbitrium receperat vt ſententiam dicat.

In hunc titulum Corraſius *lib.4.miſcell.cap.*18.*&* 5.*cap.*11.vide Cuiac.*lib.*10.*obſ.cap.*38.*& in paratit.pag.*29. Ludouicus Vital.*lib.1.var. lect.cap.*4.

¶ Receptum hic appellat receptationem arbitri, & conſenſum, & quaſi pactum iudicandi.

l.Compromiſſum.1.

¶Compromiſſum eſt ſtipulatio inter litigatores vltro citróque interpoſita.Hũc locum etiam explicat Cicero *in oratione pro Roſcio Comœdo.*dictum eſt etiam cõpromiſſum, quòd vltro citróq. litigãtes promittũt pœnam ſi non ſteterint ſententiæ arbitri, quæ promiſſio cum per ſtipulationem fieret Pauli ſeculo condici non potuit:ſed pacti exceptio cõpetit,*l.11.inf.*§ *eo.l.vlt. C.eod.* vocatur autem receptũ,quod à compromiſſario iudice compromiſſum,litigatorum recipiatur, *l. rem non nouã.Cod.de iudic.*vide Corraſ.*miſcel. lib.4 cap* 18.*&* *lib.5.cap.*11.Cuiac.*obſ.lib.*10.*ca.*38.Ludouic. Vitalem *lib.1. variar.lect. cap.*4. Socinus Regul. 27.

Labeo ait.3.

*Minor reſtituitur aduerſus cõpromiſſum.

l.Nam magiſtratus.4.

Huc pertinet quod de Nonio Quęſtore refert Suetonius *in Iulio.*

l. Pedius.7.

¶Vide Ruin.*in.l.1.§.ſi vir vxori.in 1.no.de acq.poſſ.*vbi limit.*reg.* quæ per illum tex.in fi. traditur.

§.Vnde.1.

¶ Fornerius *lib.1.ſelect.cap.*7.

l.Sed ſi.9.

¶ In vulgat.editionibus eſt,lex,*ſed & ſi.*

§.Si quis iudex.2.

¶ Concordat textus *in ca.infames.3.q.7.*vbi ſunt verba iſtius §. ex quo nota quod nullus poteſt eſſe arbiter in ea cauſa, in qua eſt iudex.

¶ In hunc

Digitized by Google

¶ In hunc §. vide Briſſonium *lib.* 4. *ſelect. cap.7 fol.*478.*num.*61.*Repet.*1.

§.Idem Pomponius.1.

¶ In vulgatis eſt lex, *idem Pomponius.*

§.Inde Pomponius.3.

¶ Vitalis dicto *lib.*4 *cap.*9.

l. Qualem autem.19.

¶ Ex hoc textu ſumpta eſt, *l. ſi pus. D. de oper. nou. nunt.* vbi Vlpianus hæc ſic diſſeruit de ſententia verborum, quę tamen verba interpretatur Balſamon.

l.Quid tamen.21.

Cuiac.*lib.*12.*obſerua.cap.*2.

§.Si arbiter.1.

Ræuardus *pro tribunal.cap.*21.

§.Si cuius.5.

Num. 6 *coll.*3.*fol.*4 Couarr.*cap.quamuis.fol.* 4[illegible]3 *num.*78.*Repet.*6.

§. Si quis ex. 9.

¶ Ioannes Robert.*lib.*2.*recept.ſentent.ca.*1[illegible].

§.Intra quantum.12.

¶ Agi ex ſtipulatu non poterit. Modò nihil inteſuerit citius paritum eſſe, arbitrio. §. *vlt. Inſt. de ſociet.*

¶ Porro ad hunc §. vide Menoch. *de arbit. iud.lib.*2.*cap.*8 vide Bart.*in l.ita ſtipulatus.in* 5. *col.de verb.oblig.* & ibi Alex. *in* 13.*&* 14. *coll.* & ad hunc text. cum l. ſeq & ad gloſſ. in verb. med. vide Iaſ. *in l.ſi arrogato. in penult.col.de adopt.*& gloſſ. 1. *in l.Celſ.e*. ibi autem. Igitur declarat Bart.*in l.amplius non petan* 2 *col.verſ. Item.de leg.* 1. *D. rem ratam haberi.* de quo per Iaſ. *in l. qui Romæ.in princ in primo.not. de verb. oblig.* per Iaſ. *Inſt. de act.*§ *penul. in* 2. *collat.poſt med.*

l.Vtique.22.

*Ant Fab.*lib.*6.*coniect.cap.*7.

l.Celſus.23.

¶ Ioannes Robert. *l.*2.*ſentent.iur.cap.*18.ad reg. quam tradit ibi gloſſ.1. per illum text. vide Alciat.*lib.*4.*parad.cap.*20.& vide Iaſ.*Inſt.de act.*§. *itē in* 2.*col.& ad* §. *fin.cum l.ſequent.* vide Bar.*in l.ſi inſula.in.pen.col.verſ.*9 *quæro. de verb. ſig.* vide etiam Alciat. *lib.*5.*cap.*3.*parad.* *Ant. Fab.*lib* 6.*Coniect.cap.*7.

l.Labeo ait.25.

¶ *Col.*4.*fol.*5.Couarr.*cap.quamuis.* Exemplo iudicis dati, arbiter etiam & compromiſſor ſiue compromiſſarius plerumque eligitur, vt iudicet intra certum tempus quòd fit hodie ſemper, ſed nonnunquam additur hæc clauſula, vt poſſit proferre diem compromiſſi, id eſt poſſit producere, prorogare, prodere diē vt ex Lucilio notauit Nonius & Donatus in Andria, atque nuptiis filiæ prodat diem, id eſt differat, proroget, & arbitrium ita ſumptum vt poſſit proferre diem compromiſſi, poſſe proferre ſine nouo conſenſu partium, plura hac de re vide *l. arbiter* 33.*ī.h.t.*

l.Idem proferre.27.

¶ *Numer.*6.*c l.*3.*fol.*4.Couarr.*cap.quamuis.*

§.Si plures.3.

¶ Alciat. *lib.* 9 *parer. cap.* 14. Molinæus *in co ſuetudin.Pariſ. tit.* 3 §. 12.*gloſ.* 3. *item ad l.* 1.§.*ſi ſtipulanti. D. de ver.oblig. num.* 13. Couarr. *lib.* 1.*reſolution.variar. cap* 2 & Cuiacius *lib.*12. *obſeruat. cap.* 26.*pag.*5.*num.*6. Couarr. *reſol.*

l. Aduerſus.29.

Alciatus lib.1.diſpunct.

l.si quis.30.

Molinæus *in Labirint. de diuid. & indiuid. parte* 2.*num.* 574.*&* 576.*& de eo quod inter ſt. num.*18[illegible].

¶ Ad id quod ibi dicit gloſſ.fi.tu dic eſſe verum, vt declarat Bar.*in l.ita ſtipulatus.in* 5.*col. D. de verb. oblig.f*ol.438.*num.*245.*Repet.*6.

l.Ita demum.31.

Vide Iaſ.*in l.item quæritur.in fi.prin.*1.*fol.*3[illegible]8. *num.*28.*& num.ſequen.&* 31.*Repet.*

l.Non diſtinguemus.32.

Declaratur & ornatur *ſub nu.*7.*fol.*.196.*Cagnol.de reg.iur.*

§.Non cogetur.1.

Si pœna commiſſa ſit. Nam ſemel commiſſa pœna ſoluitur compromiſſum ait Paulus *in l.ſi duo rei.*§.*vlt.ī.eo.* vnde ſumenda eſt interpretatio huius loci. Fallūtur ergo qui hic legunt *ſi pœna compromiſſa ſit* Accurſius interpolat, *niſi pœna compromiſſa ſit.* Vide l.11. §.1. ī.*eod.* Guillielm. Forner. *ſelect. lib.*1.*cap.*23. rurſuſque contra eum Cuiac. *obſ.lib.*3.*cap.*37.

§.Item non.5.

*Harmenopulus *lib.*1.*tit.*4.§.77.

§.De liberali cauſa.7.

Maiores iudices. Guil e. Forne *lib. ſelect.cap.* 13. quem reprehendit Cuiacius *lib.*1.*obſeruat. cap.*17.

§.si is faciat.10.

Ræuardus *de præiudiciis lib.*2.*cap.*5.

§.Dies.11.

Poteſt non cum ex conuentione hæc vera le-

Digitized by Google

ctio eſt, aliàs legitur, *poteſt non ex conuentione*, aliàs *poteſt non ex conuentione*.

§. Cum quidam. 14.

Pro intellectu huius textus ſubtiliter Hieronym. Hipp. *in additio. ad Deci. ad rub. extr. de appel. 4. q. princ. circa fi. in litera* D. Lamſion. *in tract. de arbi. vlt. Pau. 22. quaſt. 3. vol. tract.* Anchara. *inter conſ.* Cal *le. C. de arbitr.*

§. De officio. 15.

Arbiter nihil poteſt, vltra illud, quod eſt ſibi in compromiſſo conceſſum, Adde Boer. *deciſ. 583. nu* 15. Corn. *conſ. 245. lib. 2.* Fel. *ad cap. ſicut. num. 33. de re iud.* Alex. *ad Auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.* Rom. *conſ.* 141. *nu.* 50. Alciat. *reg. 3. præſumpt. 12. nu. 5.*

§. Quæſitum. 16.

Prateius *in verſio. cap. 29. & 30.*

l. Arbiter. 33.

Cuiacius *lib. 3. obſeru. cap 7* Proferre diem eſt producere, prorogare, prodere referre autem eſt anteferre. anteuertere diem iubédo, vt partes adſint in illam diem, & Feſtus ait referri diem prædictam id eſt præferri, etſi partes iuſſerint referri & non affuerint non committitur pœna, ratio eſt quia nondum creſcit dies compromiſſi, quia nō poteſt ceſſum iri aut ipſum producere diem, & vt Græci [illegible]. Latini proferre diem, plura hac de re notaui *in l. Labeo. §. 2. Autem h. t.*

l. ſi duo. 35.

*Optimè emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib* 11. *coniecturarum lib.* 18.

l. Si feriatis. 36.

Vitalis *lib.* 1 *variar. lection. cap.* 18.

l. Cum pœna. 38.

Molinæus *in labyrinth. de diuid. & indiuid. parte 2. num.* 577. Ludouicus Vitalis *lib. 1. varia. teſt. cap. 7.*

l. Non ex. 39.

Ioannes Robertus *lib. 9. ſent. iur. cap. 21* Menochius *de arbit. iud. lib. 1. q. 74.*

l. Arbiter. 40.

* Vide Sebaſtianum Medicum *tractatu de morte. par. 2 conc. l. 2.*

l. Cum lege. 41.

Briſſonius *lib. 4 ſelectar. cap. 7* Benedict. Capra. *in regul. concluſ. 31.* * Cuiacius ad *l. 1. Cod. qui ætate ſe excuſa.*

l. Inter. 44.

Molinæus *in nouis intellectibus. fol. 472. num. 61. Tracta: num. 5.*

l. De his. 46.

*Ferrarienſis *in forma compromiſſi in verbo tunc vertentur.*

l. Si de re ſua 51.

Ad id, quod dicit Gloſſa ibi: item quid ſi promiſero in aliquem. vide Ruin. *in l. ſi quis arbitratu. in 1. char. de verb. oblig.* poſt Socin. & ibi Caſtrenſis *in l. centeſimis. §. fin. verſ. adde quarto. eod. tit.*

Tit. 19. Nautæ Caupones ſtabularij, vt recepta reſtituant.

* Scribit Petrus Peckius in Titulos iuris ad rem nauticam pertinentes.

l. Ait prætor. 1.

Ludouicus Vitalis *il. 1. variar. reſti. cap. 2* & Alciat. *lib. 3 diſpunct. cap. vlt. lib. 1 parerg. ca* 43. vide quæ dicunt Doct. *in Rub. D. de noui oper. nuntia.* quod verba illa edicti: quod nuſquam ſaluum fore receperit, referuntur non ad rem, ſed ad perſonam: & eſt ſenſus, id eſt, quodcunque etiam ſaluanda à quocunque receperit, & ſic ſiue à Domino, ſiue ab alio: verificantur illa verba *f. l. 3. num. 17. Repetitionum 5*

§. Maxima. 1.

Alciatus *lib. 3. diſpunct. cap. vlt. lib. 1. parerg. cap. 43. item Cotta.*

§. Qui ſunt. 2.

Alciatus *lib. 1. parerg. cap. 44.*

§. Ait prætor. 1.

Molinæus *de eo quod intereſt num. 207.*

§. Hæc autem. 4.

Gilbert. Regius *lib. 2. enantiophanon cap. 7.*

§. Poſſumus. 4.

Loriottus *de tutelis axiom. 71.*

l. Debet. 7.

Hic agitur de actione, quaſi ex maleficio ſupra actum fuit de actione ex contractu. Cuiacius *in paratitl. fol. 30.* Alciatus *lib. 1. parerg. cap. 43.*

§. Hæc iudicia. 6.

Gilbertus Regius *lib. 2. enantiophanon cap. 7.*

Finis τῶν πρώτων.

LIBER V.

Digitized by Google

LIB. V.

Tit.1. De iudiciis, & vbi quiſque agere, vel conueniri debeat.

AGitur hoc titulo de Iudiciis, quibus ſc. res noſtras petimus, & quidem ciuilibus & realibus. In iis enim propter rem mouemus cõtrouerſiam aduerſus eũ qui nullo nobis contractu eſt obligatus, ſic dicta quia à mero iudicis officio proueniunt.

¶Agitur etiam hoc titulo, de foro competenti & ordinario.

¶Hunc autem titulum non eſſe generalẽ, docet Cuiac. *lib. 7. obſ. cap. 32.*

¶De hac inſcriptione Prateius *in verſ. c. 3.* Reinald. Corſ. *lib. 3. Indagat. cap. 1.* Ræuard. *pro trib. cap. 5.* In hunc titulũ ſcripſit Equinarius Baro.

l. ſi ſe. 1.

Prateius *ſentent. cap. 4.*

l. Conſenſiſſe. 2.

Hęc quę dicuntur deſumpta ſunt ex tractatu de iuriſdictione vt notat Duarenus.

§. si & iudex. 2.

Hoc loco notandum eſt iudicem dari plerũque à magiſtratu, vt iudicent intra certum tempus, quo finito iam non poteſt iudicare niſi prorogauerint tempus partes, vt hoc §. videre eſt.

§. Legata. 3.

*Socinus *regula. 102.*

§. sed & ſi dubitetur. 6.

Gloſſ. in verbo, *Accipere*, vide quæ dicit Iaſon, & poſt eum alij *in l. 2. 5. coll. D. de iuriſd. omn. iudic. numer. 51.* Ant. Auguſt. *lib. 3. emend. cap. 8.*

§. His datur. 8.

Repet. 1. *fol. 308. num. 1. fol. 319. num. 163.* Briſſon. *lib. 3. ſelect. cap. 4.* Cuiac. *lib. 11. obſer. cap. 9.* Menoch. *de arbit. iudic. lib. 1. q. 74.** Delegatus mulctam inferre non poteſt, vide Socin. *pag. 85. delegatis.* Iuuen. *ad l. Imperiũ. ff. de iuriſ. om. iud. num. 11. & 161. & ibid. & Longeual. num. 163.*

l. Lis nulla. 4.

Cuiac. *lib. 9. obſ. ca. 13.* Vacon. *lib. 1. declar. 9. lib. 4. declar. 57.* Vide Bart. *in . ſi conſtãte D. ſolut. matrim. in 10. q.* & ibi Iaſon. Limita vt per Socin. *in reg. 244.** Socinus *Regula. 244.*

l. Si quis ex aliena. 5.

Antonius Corſetus *in ſing. in verbo iuriſdictio 1. num. 1 fol. 601.*

l. Cæcus. 6.

Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. cap. 13.* Duar. *lib. 1. diſput. cap. 23.*

l. Si quis poſteaquam. 7.

Franciſcus Hotom. *lib. 9. obſ. ca. 7.** Harmenopulus *lib. 1. tit. 1.*

l. Si quis in legatione. 8.

Cuiacius *lib. 13. obſ. cap. 17.*

l. Inſulæ. 9.

Ferandus *lib 1. explic. cap. 16.*

l. Si à me. 11.

Hoc deſumptum eſt *ex tit. de cap. minut.*

l. Cum prætor. 12.

Ioan. Robert. *lib. 3. ſent. iur. cap. 23* Bellõ. *lib. 3. ſuppu. ca. 10.* Gillotus *de iuriſdictio. lib. 2. cap. 21. & 23.* Quomodo intelligatur regula hac lege vide Bart. *in repe. l. 1. Cod. de ſacr. ſ. eccleſ. in 1. oppoſ.** Ant. Fab. *l. coni. c. 7.* Incluſio vnius eſt excluſio alterius, limita vt per Iaſ. *ad l. 1. n 32. Cod. de ſacroſ. ec cl. & ad l. 2. nu. 12. de vulg. & pup. ad l. 1. §. 1. num. 4. ff. de acquir. poſ.* Corſet. *ſing. in verbo argumentum.* Bello. *conſ. 52. n. 7.* Declara vt per Dec. *conſ. 99. verſ. 3. non obſtat.* Rip. *lib. 3. cap. 3. reſponſ.* Rim. *ad princ. Inſt. de donat. num. 309. & ſeq.* Ceph. *conſ. 257. nu. 45. lib. 1. & conſ. 257. nu. 21 & 25. lib. 2.* Iacob. Menoc. *in tract. de arbit. iud. lib. 1. q. 37. num. 22.*

§. Non autem. 2.

Moribus fœminæ. Ariſtot *1. politic. cap. 8.* hinc factum eſt vt vetuerit Iuſtinianus mulieres cuiuſquam negotij arbitratu conſtitui, *l. vlt. Cod. de arbit.* contrarium tamen ſcripſit Innocentius *in capite dilecti de arbit.** Harmenopulus *lib. 1. Tit. 4. §. 4.*

l. In tribus. 13.

Math. *in not. 114.* poſt Abb. *in cap. ex literis. in gloſſ. magna extr. de probat.** Maſ. *in pract. for. tit. 3. de conium. num. 1.*

l. Filiusfamilias. 15.

Cuiac *lib. 13. obſ cap. 18. & li. 8. cap. 9.* Zaſ. *parte. 1. antinom. 22.* Turneb. *lib. 19. aduerſ. cap. 16.* Gilbertus Regius Noſorenus *lib. 1. enantioph. capite. 14.*

l. Iulianus. 16.

Hæres iudicis qui litem ſuam fecit iure ciuili non tenetur, niſi in quantum ad eum peruenit.

l. Si longius. 18.

Cuiac. *lib. 5. obſ. cap. 33.*

§. Si filiusfamilias. 1.

Ant. Guibertus *lib. quaſt. iur. cap.* 10.

l. Hæres abſens. 19.

Prateius Gemination. *cap.* 130.

§. Si quis tutelam. 1.

*Vide Socinum. *Regula* 160.

§. Proinde. 2.

Cuiacius *lib.* 11. *obſ. cap.* 13. *Socin. *Reg* 159.

l. Omnem obligationem. 20.

Ant. Auguſt. *lib. 2. emend. cap.* 17.

l. Si debitori. 21.

* Pro intellectu huius legis, vide Petrum Rebuffum, qui hanc legem optimè explicauit.

l. Non poteſt. 23.

Vaconius *lib. 6. declaration.* 89. Vide Socin. *in reg.* 206. & Iaſ. *Inſt. de act. in princ. in coll pen. & in §. ſi minus. in antepen. col. ante fin. eod. tit.* & ibi per Aret qui etiam ſe remittit ad dicta ibi per eum in *princ. Inſt. de action* concordat quod notatur. *in ca ſignificantibus, de lib. & cap. ablatum. de re iud. in 6.*

l. Non alias. 24.

Sacræ euocationis formula extat apud Caſſiodorum *lib. 7. var.*

l. De eo. 26.

Legatus quaſi contrahens in legatione aut delinquens vel quaſi contrahens conueniri poteſt vt ſatiſdet.

l. Sed & ſi. 28.

Coniunge, *l. 3. ſi pars hæred. petat.*

l. Qui appellat. 29.

Forcatu *dialog. 58. nu. 6.* Alij legũt *qui prior.* Sed rectiùs Florentini.* Duarenus hic.

l. Vbi acceptum. 30.

Iudicium vbi cœptum eſt, ibi terminandũ. De hoc textu latè Rot. Neap. *deciſ 354. in cauſ. coll 1. 3. & ſeq.* & vide Felin. pluribus modis in *c. ex tenore. ex. de reſcript.* Diaz. *ad reg.* 382. Corſet. *in ſing. in verb. iudicium.* Abba. *ad cap. vt debitus, de appel.* adde per Philip. Port. *lib. 3. concluſ. & reg. concluſ.* 22.

¶ Limita hanc legem pluribus modis, vt per Corn. *in addit. ad cap. poſtulaſti de homicid.* quæ addit in repet. Abb. *in verb. iudicium.*

¶ Adde quod hæc lex locum habet parte reſiſtente, ſecus ſi conſentiente, Abb. in *cap. vt debitus, de appel. coll. fin.* vide multas limitationes per Felin. in *cap. ex tenore de reſcript. verſ. lex vbi acceptum.*

l. Non videtur. 33.

In iudicem conſentire non videtur, qui petit ſibi edi copiam libelli: at è contrà qui exceptione apud iudicem vtitur, is in iudicem conſentit.

l. Non quemadmodum. 35.

Arius Pinel. *Cod. de bon. mater. folio* 507. *& ſequent.*

l. Interdum. 36.

*Vide Bartolum *in l. 2. §. confeſtim ff. ad Trebellianum.*

l. Si de vi. 37.

Cuiac. *lib. 5. obſer. cap. 15. & lib. 2. cap. 35.* Cõſtantius Landus *prætermiſ. cap.* 5. Ad ibi not. per gloſ. vide Socin. *reg.* 124. Et ad not. per gloſ. in *l. tu non dic.* vide Iaſ *Inſt. de actio. §. à quo, ſup. gl. in verb. neget.** Faquineus *Controuerſiarum iuris lib 8. cap* 8.

l. Quod legatur. 38.

Limit. vt per Caſtr. per illum tex. *l. cum ſeruus ad leg.* 1. Hotoman. *lib. 3. obſ. cap.* 7.

l. Non quidquid. 40.

Vide Dec. *ad l. 1. nu. 14. D. de iuriſd. omn. iud. & ad cap. ad hæc. 3. de appell mou. ad l. uſſamuri, C. de ingen. & manu. in 99. nu. 103. & ſeq.* Iacob. Menoch. *in tract. de arbit. iud. libr. 1. qu.* 41. *num. 2.* vide Dec. *in l. 1. ſuper gl. in ver. poteſt. de iuriſdict. omn. iud. num.* 12.

l. In omnibus. 41.

Qui tenentur ad diem, vel ſub conditione, poſſunt conueniri ad præſtandam cautionẽ, adde Rap. ad *l. 1. num. 34. & ſeq. D. ſol. matrim.* Afflict. *deciſ* 108 Bart. *ad l dedi tibi, D. de cond. cau. dat ſing* 646. *l. 1. in omnibus* Anconi *in trac. de mercat 2 part. num 32* Crot. *ad l. 2. num 55* & ibidem alij *D. ſol. matri* Cuiac. *lib 17 obſer. cap.* 37. vide Bar. *in l. ſi conſtante in 6. quæſt. ſecunda partis, D. ſol. matri.* vbi dicit hanc l. habere locum in iudic. ſtricti iur. vide Bar. *in l. vniuerſa, Cod. de precib. Imperat. offer.* pro qua ipſe dicit in *l. creditores, de priuileg. cred. ſ. l.* 136. *num.* 108. *Repetitionum* 3.

l. Si vxor. 42.

Phanuccius, *de lucro dotis, nu. 15. fol.* 390. * vide hic Afonem.

l. Eum qui. 43.

Vide Dec. *in l. 24. num. 4. ff. de reg. iur.*

l. Non idcirco. 44.

Ad hanc legem ſciendum eſt, regulariter non valere ſententiam, quæ dicta eſt nõ præſente vtraque parte, non præſentibus omnibus, quos cauſa contigit: vt ait, *lex de vnoquoque. C. de re iud.* quod locum habet, non tantùm in ſententia iudicis: ſed etiam in ſententia arbitri compromiſſarij, *l. inter, ſupra de recept. arb.* quod tamen petitum eſt ex legibus duode-

Digitized by Google

duodecim tabularum,in quibus ita ſcriptum eſt,*præſentib.ambobus litem addicito.*

§.Cum poſtea.1.

Certiſſimum eſt cum ſeruo, nullum conſiſtere iudicium, nullam litem,ac proinde ſeruum non poſſe habere procuratorem lit.s, *l.ſeruum quoque.de procur.* Vide ſi eum qui agit per procuratorem de pecunia debita,tanquã de pecunia ſibi debita,aut ſuo nomine,celans ſe eſſe ſeruum: nam ſi palàm ſciuiſſet in ingreſſu iudicij eum eſſe ſeruum repulſus ſtatim fuiſſet à iudice,eum inquam qui per procuratorem egit de pecunia debita, ſi poſtea ſeru⁹ appareat hoc caſu debitor abſoluitur, cum quo egerat,creditori autem ſuo obligatus manet qui abſoluitur tantum ab obſeruatione iudicij,& hæc eſt ſententia huius §.

l.Argentarium.45.

Sententia Romæ dicta interdum in prouinciis executioni mandari poterat.

l. iudex.46.

Iudex dictus ſi furere cœperit non deſinit eſſe iudex,furor enim ſuperueniens prætori, vel præſidi,ei non abrogat magiſtratũ, quia mens ei redire poteſt, *l.nec mandante,§.1 D. de tut.& curat.dat.*furor quoq.ſuperueniens, iudici dato ei non abrogat iudicium, ratio eſt,quoniam rectè ab initio iudex datus eſt.

¶ *iudicandi neceſſitatem.* Quia regulariter inuitus iudicare iubetur:ſed ei morbus ſonticus hanc neceſſitatem remittit.

¶ *Morbus ſonticus.* De morbo ſontico dicetur alibi.*fol.477.num.43.Rep.1.*

l.Obſeruandum.47.

Ræuard.*pro tribun.cap* 10.

l.Pars litterarum.48.

Alciat.*lib 4.diſpunct.cap. 6.* & melius Auguſtinus *ad Modeſtinum* vide Alcia.*li.4 diſpunct. cap.6.* * Praxim huius legis vide *in l.38.in fin. D.de adulter.*

l.Venditor.49.

Couarr.*practicar.quæſt.cap.8.numer.3.col.2. fol.47.*

l.Si fideicommiſſum.50.

Zoannetus *rerum quotidianar.cap.* 5.

l.Sed & ſi.52.

Turneb.*lib.19.aduer.26.*Briſſon *lib.4.ſelect. antiq.cap.19.**vide hic Bartolum de exceptione doli, Socinus *Regul.25.*

§.Si libertis.1.

Briſſon.*dict.lib.ſelect.cap.19.*

l.Vix certis.53.

Auguſtin.*lib.2.emend.cap.9.* Ioann.Rober. *lib.3 ſent.iur.cap.26.* Ræuardus *lib.3. variar. cap.7.* vide Gl. *in cap.cũ deputati. 6.ex.de iud.*

l.Per minorem.54.

Ioann.Robert.*lib.1.ſentent.13.*Ræuard.*lib. 2. de præiudi .cap.7.*

l.Edictum.55.

Ludouicus Romanus *ſing.* 200.

l.Licet.56.

Idem Robert. *lib.2.ſent.iur.cap.6.* Limita, vt per Socin.*in regu.165.*& per Alex. *in l.cum fundum,§.ſeruum tuum imprudens.in 4.col.in fin. D.ſi cer.pet.* vide per Salicet. *in. c.ſedes. verſ. ſunt & alij.3.& 4.col.de reſcript.*

l.Tam ex.57.

Pet.Fab.*1.ſemeſt.12.& 13.*Hotom.*libr. 7 obſ. cap.20.*vide Socinum *Regula* 4.

l.Iudicium.58.

Bellon.*lib.3.ſupput.cap.* 10. Faber. *1.ſemeſt. 12.& 13.**Ant.Fab.*lib.4.coniect.cap.7.*

l.Si locus.59.

Coniunge *l.eum qui,ff.de iuriſ.l.iudex,de re iud.l.nemo 38.D.de reg.iur.*

l.Solemus.61.

Ornatur poſt *nu 7.fol.73.*à Cagnolo *de reg. iur.*Limit. per tex in *l.interdum, §.qui furem, de furt.*& ibi per Barto. qui dixit illum text. eſſe valde notabilem : de quo dic vt dicit Dec.in *l.2.antep.coll.de iuriſd.omn.iud.*

§.Latrunculator.1.

Iudex maleficiorum non poteſt cognoſcere de cauſis pecuniariis ciuilibus, Felin. *ad cap.cum oporteat,de accuſat. num.7.* Dec. *ad l. non debet* 111. *D.de regul.iur.*& ibi Cagnol.*nu. 8.& ſeq.*adde quod hæc regula habet locũ in feud.Caccialup.*in tract.de feud.cog.ar.6.n.10.*

l.Inter.62.

Cuiac.19. *obſ.cap.11.*

l.Exigere.65.

Mulier debet dotem ſuam exigere vbi maritus domicilium habuit, non vbi dotale inſtrumentum conſcriptum eſt: vide Dec.*conſ.* 284.Iaſon *ad l.1.num. 60. cum ſeq. C.de ſum. trin.*Felin.*ad Rub.& ad cap.1.num. 23.extra de ſponſ.*Bald.*conſ.471.quæritur,lib.1.conſ.31.libro* 3.Cotta *in memoralib.in verb Dos repet.* Tiraquel.*in ll.connubia.gl ſſ.5.num.28.& ſeq.& nu. 32.& 47.& poſt ll.connub gloſ.5.nu. 8.& glo.8. nu.241.& 229.*Caccialup. *ad l.cunctos populos, nu.114.& ſeq.*Ant.Rub.*ad l.vnum, D.ſi cert. pet.num.136.* Cremen *ſing 63.*Dec. *conſ. 9.& 402.*Cagnol.*ad l.cum quædam puella, nu.3.& ſeq.D.de iuriſd.om iud.*Didac.*de teſt.2.par.c.7. nu.6.*Phan.*in tract.de lucro dot.glo.9.nu.3. cum ſeq.*Rol. à Vall.*in eo.tra q.2.in.ſi.nu.15. & 16 num.5.& q.21.nu.28.*Ioan.Rob.*libr.1.ſent iur.*

Digitized by Google

cap.4. Auguſt.Beroius *q.108.* Zoannet.poſt al legat.*in l.1.num.41.* * & Conſtant.Rogerius *de dote.q.20.*

l.Si quis.66.

Ambigua oratio interpretatur ſecundum intentionem proferẽtis, declara vt per Dec. *conſ.77.* & ad Rub.*Cod.de eden.in fi.* Alex.*ad l.ſi finita.§.Iulia.D.de dam.infect. ad l.naturaliter,§.nihil commune,D.de acqui.poſſ.n.15.* vbi Fab. Acoramb.*num.93.* Rub. *num. 256.* Contra *in memorab.in verb.libellus dubius.* Socin.*reg.237.* Alex.*ad l.diuortio.in princ. D.ſolu.matr.* And. Barb.*conſ.93.num.37 vol.1.*

l.Qui ſe.67.

Repet.5.*fo.175.num.198.*

l. Ad peremptorium.68.

In hanc legem Duaren 1.*diſp. cap.7.* Ioan. Rober.*libr.3. ſent.iur. cap. 17.* Ræuard.*pro tribun.cap.3.** Cuiacius 20.*obſ.11.*

¶Loquitur autem ille textus ante definitiuam ſententiam,ita Bar.*in tract.ſuo de action. iudic.caſ.130.* Repet.5.*fol.164.num.77.*

l.Per interuallum.69.

Coniunge *l.59.de re iud.*

l.In peremptorio 71.

Concordat *cap.cauſam quæ,in fin. extra de reſcrip.** Naſ.*in pract.for.tit.3.de contum.*

l.Nonnunquam.72.

Limita vt per Soz.*in reg.51. per Imol.in cap. fi.in 3.not.extra de vit.& honeſt. cler.* vbi limit. non habere locum in pœnalib vbi in his trinam acquiſitionem requireret,Alleg.*gloſſ.in clem.1.in verſ.30.eod.tit. de vit.& honeſt.cleric.* & dicit hoc eſſe menti tenẽdum.*Maſuer. *in pract.for.tit.2. de dicat.num.22.* Socinus.*Reg.51.*

l.Et poſt edictum.73.

Duaren.1.*diſput.7.* Ræuardus *pro tribun. cap. 3.* Contumax fictus appellans auditur, vt hic & *l.Labeo, C.quom. & quand.iud.* vide Socin. *in reg.74.contumax,* Fel.*ad cap.quo ad conſultationem,de re iud.* Marant.*de ord.iud.6.par.verſ. & appel.num.275.*

§.Circumducto.2.

* Circumducere edictum,c'eſt en françois rabattre vn defaut.

§.Sciendum.3.

Limit.Socin.*in reg.73.74.*

l.De qua re.74.

Menoch.*de arbit.iud.cap.167.folio. 314.numero 30.* *Repetitionum.5.** Socin.*Reg.195.*

l.Si prætor.75.

Menoch.*de arbit.iud.libro 1.cap.38.*

§.Marcellus.1.

Sententia ex falſis allegationibus contra abſentem lata, ipſo iure nulla eſt. De intellectu poſt ſcrib.hic latè per Alex.*ad l.qui Romæ,§.duo fratres,D.de ver.obl.nu.41.& ſeq.* Matheſ.*not.15.quod ſententia,* Dec.*ad cap.ſi duobus extra de appell.* Fel.*ad cap.ſicut,num. 23.de re iud.* Pariſ.*ad cap.cum venerabilis,num. 74.extr. de excep.* Menoch. *in tracta.de arbitr.iud.libro 1.q.38.numero 16.* Ioann. Robert. *libro 3.ſent. iur.cap.2.* Briſſon.*libro 4.ſelect.cap.12.* in addit. ad Math *ſing 18.numero 4.folio.194.*

l.Proponebatur.76.

Alciat.*libro 6.parerg.cap.17* Ferrand.*libro 1.explic.cap.17.* Repetitionum.7.*folio 510.numer.127.** Plato *in Timæo.* Ariſtoteles.3.*Politic.* 2.Alex.ab Alexan.*Gen.dier.lib.3.cap.10.*

l.In priuatis.77.

Corraſ. *libro 4.miſcell. cap.9.* Duar.*libro 1.diſput.cap.5.* Cuiac.3.*ad Africa.* Repetitionum 1.*folio 338.num.3.* Vide *l.apud filiũfam. 1.cap.1. D.de off.præ.*

l.Quippe.78.

Vide *l.apud proconſ.,de manum.vind.*

l.Cum quem.79.

Vide Gloſſam finalem *cap.reprehenſibilis 26. extra de appell.*

l.Si in iudiciis.80.

Prius conueniri debet principalis, & poſtea fideiuſſor. Vide in materia Socin.*reg.134.excuſſio* Iaſ. *ad §. item ſi quis num. 67.* & quæ ibi ad eum *Inſt.de action.* Limita vt per Bart.& Iaſ.*ad l.decem.num.27 D.de verb.oblig.* Iaſ.*ad l.2.num.20.D.ſolu.matr.* Rip. ad *l.obligatione num 26.D.de pignor.* vbi dicit poſſe renuntiari beneficio huius Aut Guid. Pap. *deciſ.520. 94.26.*& 432.Bart.Paul.de Caſt. & Dec.*ad l. fin.coll.1.& 2.1.lect. D.ſi cer.pet.* Afflict.*deciſ. 318.* Vbi de fideiuſſore indemnitatis. Marſ. *ſing.230.* Bart *ad l.non iuſta Cod.de iure fiſci lib. 10.* Et quid de fideiuſſore qui promiſit ſoluere liberè ſine aliqua exceptione,an videatur renuntiaſſe beneficio huius legis. Marſ.*ſing. 132.*&de fideiuſſore qui proteſtatur coram iudice ſe nolle eſſe obligatum pro tali , etiam quod fideiubeat, an valeat talis proteſtatio. Gerard.*ſing.52.* Vide alias notabiles limitationes quas ponit,Dec.conſ.27 ad fi. in materia. Tiraq.*in præfat. ad l.ſi vnquam num. 152. C.de reuoc.don.* Ferret.*conſ.129.& ſeq.* Rip.*ad l. ita ſtipulatus num.5.de verbor.oblig.* Ro.*conſ. 211.* la e *Por.lib.1.conclu.*14.vbi ponit 25 ampliationes & 45. limitationes quid in patre promittente quouis modo pro filio quod non poſſit gaudere beneficio huius legis de communi Viu. *lib.1.comm. opin. in verbo. pater interueniens.*

Digitized by Google

l.Si in iudiciis.80.

Error in nomine, vel cognomine iudicis non vitiat iudicium.

Tit.2. De inofficoſo teſtamento.

In hunc titulum ſcripſit Equinarius Baro. *tom.*3.& Pratcius *catapodiſmat.lib.*2.Ioan.Ręuard.*de auctori.prud.cap.*13. Hac petitione ex lege Glaucia, reſcinduntur teſtamēta, in quibus, vel pater à filio, vel filius à patre exhęredatus eſt: in iis enim vtrique videntur ſui officij eſſe obliti, eáque reſciſſio poſtulatur à iudice. *Paulus *lib.*4.*ſent.tit.*5.§.9.

l.Sciendum.1.

Connanus, *folio* 7-8. *Paulus *lib.* 4.*ſent.tit.* 5.§.1.

l.Hoc colore.2.

Contra iſtam legem opponitur, quia videtur, quòd prauus ſit hic color, quoniam ſi agit querela inofficioſi teſtamenti, de ſe iudicat illud teſtamentum factum contra officium S.pietatis, vt verb. *inoficioſum* ſonat, vel ſe adducere poſtea quaſi à demente, &c. non videtur quod operetur, quando intelligatur factum contra pietatis officium, quod vitium videtur velle cooperire, illo colore quæſito. Potes pro ſolutione dicere, *q.l.* non vult cooperire illud vitium, quod videlicet ſit factum contra pietatem. Sed quomodo illud non videbatur legi ſufficiens vitium ad impugnandum teſtamentum, quod aliter erat ritè confectum, quoniam nullus cogi videtur, vti pietatis officio. Ideò volens prætor, quod impugnaretur, adinuenit colorem, ſeu quandam cauſam imaginariam, ſeu vitium, quod quando verè interuenit, facit teſtamentum nullum, fuit itaque illud factum à quaſi demente. Vel dic, quòd fortè non debet fieri mentio in libello ſeu petitione de verb. hoc *inofficioſum.*

¶ Sed inſtatur ſecundò, Fictio idem operatur in caſu ficto; quòd veritas in caſu vero, *l.filio quem pater.de liberis & poſthum.* Si igitur eſt vera furioſitas, teſtamentum eſt penitus nullum. Ergo, &c. Quarè fingitur. Reſpond. quod placuit legi ſtatuere, attento, quòd alia iuris ſolemnia fuerunt obſeruata, quę ex aduerſo inuenit eſſe mente ſanum. In tali itaque caſu media via intelligitur, vt valeat, ſed vt reſcindi poſſit.

¶ Tertiò, non debet defunctus iniuria affici, *Inſt.quib. ex cauſis manumit.non licet,* §.1.*ibi*, ne defunctus iniuria afficiatur, & multo magis contra id, quod eſt in veritate.

l.non eſt enim.4.

Cuiac.*libro* 2.*obſer.cap.*21.& *lib.*14.*cap.*14.

l.Nam & his.5.

Probatio incumbit ei qui dicit ſe eſſe exhæredatum, *vt l.liberi, C.de inoff.teſtam.* quod tamen correctum eſt *Nouel.*115.

l.Poſthumus.6.

Aug.*libro* 4.*emend.cap.*17. Corſetus in *ſing. in ver.ſenten.*15.*numero* 1.*folio* 635. vide Socin. *in l.ſed & quæſitum, in fi. verb. D.de lib. & poſth.* & Ruin.in *l.placet, in prin.de liberis & poſth.* & ibi Soc.in 1.*not.*

§.Si quis inſtituta.2.

*Paulus *lib.*1.*ſent.tit.*13.§.*vlt.*

l.Papinianus.8.

Cuiac.*libro* 9.*obſer.cap.*14. Cont.*libro* 1.*lect. ſubſecut.cap.*2. Gilber.Regius *libro* 1.*enantiophanôn c.*27.Briſſon.*libro* 4.*cap.*19.Repet.3.*folio* 468.*numero* 25.

§.Papinianus lib.2.

Corraſ.*libro* 6.*miſcel.c.*11.

§.Sed nec.5.

Repetitionum 8.*folio* 320.*numero* 173.& *folio* 283.*numero* 46.

§.Si quis mortis.6.

Forcat.*dial.*3, *num.*4.

§.Quarta autem.9.

De quarta legitima ſcripſit doctiſſimus Hotomanus *vol.*1.*diſput. cap.* 2. & Martreſius *in notis cap.*5.Repetitionum 7 *folio* 388.*numero* 120 *Paulus *l.* 4.*ſent.tit.*5. Tiraquellus in tractatu piæ cauſæ.

§.Meminiſſe.14.

Menoch.*de arbit.iud.cap.*7. Arius Pinellus, *Cod.de bon.mat. folio* 13. Gloſſa *in cap.quamuis* 35.*extra de ſent.& re iud.* *Paulus *lib.*4.*ſent.tit.* 5.§.9.

l.Si pars.10.

Cuiac. *libro* 10.*obſ.cap.*20.& *libro* 12.*cap.*16. Ræuard.*pro tribun.cap.*20.

l.etiamſi.11.

Curtius Brugenſis *libro* 3. *coniect. ad fratrem cap.*34. Auguſt.*libro* 4.*emend.c.*17.

l.Nihil intereſt.12.

Ræuardus *libro* 1.*de praiud.cap.*8.

l.Titia.13.

Valla *quæſt.in iure controuerſ.tract.*2.Ræuar. *pro tribun.cap.*17.& 20.

l.Pater filium.14.

Vvaltherus *libro* 1.*Miſcell.* .17. hanc legem vtiliter repetiit Ioannes Guterius Goz.*ad l. quæ ſe patris, C.vnde lib.num.*228.& 237.& 239. & Viglius *Inſt.de inoff.teſt.ad prin.numero* 5.nouiſſ.vide Ferran.Vaſq. *de ſucceſſ.creat.*§.30.*nu.*

138. *& ſeq.* Vide Ruin. *in l. ſi quis, pen. col. de lib. & poſthu.* Et ad gloſſ. ibi poſit. vide Barto. eã reprobant. *in l. in ſuis, de liberis & poſthu.* circa fi. & omnino vide, quia nouiter intelligit illam, Repet. 8. *fol.* 151. *&* 152. *num.* 228 237. *&* 239.* Harmenopulus *lib.* 1. *tit.* 9. §. 17.

l. Nam & ſi. 15.

Cuiac. *lib.* 8. *obſ. c.* 23 *fol.* 355. *num.* 270.

Repetitionum 5. vide Aret. *in conſ.* 75. 1. *vol.* 3. *coll. verſ. & reſpondetur,* Et Ruin. *in l.* 1. *in* 20. *char.* D. *ſoluto matrim.* poſt alios Docto. Repetitionum 8 *fol.* 390. *num.* 62 Mar. Mant. *ſingul.* 511. *num.* 1 *fol.* 919 *& ſing.* 512 H. I. Connanus, *fo.* 891. *&* 706.* Gellius *lib.* 5. Valco. *lib.* 9.

l. Filio qui. 16.

Repetitionum 1. *f.* 151. *num.* 231. Proponitur autem hic caſus, quo per querelam inofficioſi teſtamenti quæ liberis aut parentibus exhæredatis datur, teſtamentum reſcinditur pro parte tantum, id eſt teſtator ſit inteſtatus pro parte tantum, & pro altera parte manet teſtatus quod videtur eſſe abſonũ, nec ab initio fieri poteſt, vt quis ſit partim teſtatus, partim inteſtatus, niſi ſit teſtator miles, & poſt facto fieri poteſt, veluti per querelam inofficioſi teſtamenti, vt in caſu huius reſponſi.

l. Qui repudiantis. 17.

Ad intellectum huius legis ſciendum eſt, querelam inofficioſi teſtamenti dari liberis exhæredatis teſtamento patris, vel matris dicentibus ſe immeritò, & contra officium pietatis eſſe exhæredatos, & hac actione ag apud centumuiros, *l. vlt. Cod. de lib. præter* vt & verba huius legis demonſtrant, Plin. *libro* 5. *epiſt.* 1. vis autem & poteſtas huius querelæ eſt, vt teſtamentum reſcindat, vt parentem inteſtatum faciat, vt hæreditatem quam adierant, euincat hæredibus ſcriptis, ſi liberi exhæredati rectè probauerint immeritò fuiſſe exhæredatos, *l.* 6. §. *ſi quis, & l. nam & ſi,* §. *vlt. ſupra hoc tit.* l. *vt liberis,* C. *de colla.* Repetitionum 1. *f.* 499. *num.* 69.

§. Cum contra. 1.

Ex ſententia iudicis fieri. ¶ Quotieſcunq. cõtumax quis condẽnatur de iure eius, non de iure teſtamenti pronuntiatum eſſe intelligitur: vt igitur ſententia contra inofficioſum teſtamentum lata ius inter omnes faciat, neceſſe eſt hærede præſente pronuntiari.

l. De qua re. 18.

Teſtamentum inofficioſum non reſcinditur eo ipſo quod ſit inofficioſum, niſi præſente aduerſario pro inofficioſo iudicetur. * vide hic Baronem.

l. Mater. 19.

Hæc lex eſt de matre, quæ cũ duas haberet filias, vnã præteriit, omiſit, vel exhæredauit: quæ tria verba idẽ poſſunt in teſtamento matris, ſecus in teſtamento patris, longe enim aliud eſt præterire filium, aliud exhæredare.

l. Qui de. 20.

Carboniana cur non detur, impuberi exhæredato: An filius contradicens melioris conditionis eſſe debeat, quàm qui certus eſt de filiatione, declarat Bart. hic. An intentata querela, videatur intentata hęreditatis petitio, vide l. 1. C. *h. t.* & Bald. *in l.* 1. C. *de inoffic. donat.* An quærela inofficioſi teſtamenti & petitio hæreditatis ſimul in eodem libello proponi poſſint, notat hic Bar. qua de re Bart in *l. non abs re,* C. *vnde li.* & not. Bald. in *l. ſi quis in ſuo. C. h. t.* * vide quæ notat Zaſius hic.

l. Eum qui. 21.

Deſtitiſſe non videtur, qui in fraudem hęredis ſcripti deſtitit, hinc notabis renuntiationem per fraudem extortam non valere: an autem legata debeantur non adita hæreditate, notat hic Bald.

§. Item quæſitum. 1.

Qui ſciens indebitũ ſoluit, is non repetit.

§. Item reſpondet. 2.

In hunc §. Cuiac. *lib.* 15. *obſ. cap* 2. Dicitur autem hic quod querela inofficioſi teſtamenti inducit rem ad cauſam inteſtati, & reſtituit iura hæredi ſcripto quæ non haberet, ſi non adiiſſet, l. *& non tantum.* §. 1. *tit. ſeq.*

l. Filius non. 22.

Bellon. *lib* 4. *ſupput. ca.* 4. Alciat. *lib.* 4. *parad. c.* 3 Iaſon, *ad l.* 1. C. *qui admit. n.* 5. & ibi Iac. Nig. *nu.* 44. *& ſeq.* & Sebaſtian. Sapia. *num.* 49. 52 53. *&* 56. Zuccar. *num.* 76. *&* 78. Socin. Iun. *ad l. cum filiusfam. de leg.* 1. *num.* 2. latiſſimè Ari. Pinel. in *repet. ad l.* 1. *Cod. de bon. mater. in* 1. *par. f.* 20. *n.* 21. Politi. in *tract. ſubſtit. in mater. vulg. nu* 12 vide Bart. in *l. ſi quis hæres,* §. *fin. in* 2 *coll. cum ſeq. de acqui. hæred.* & quod ibi dicũt Doct. vide Doct. *in l.* 1. *ſuper gloſſ. in verb. emolumentum, C. qui admitt.* Et vide ibi D. Vnguin Bon. Cãpeg. qui dat verã intelligentiã iſtius text. vid. Nig. omninò in ſua Repet. *dict. l.* 1. *C. qui admitt.* Et D. Maria. Soc. *in l. filiusfam. de leg.* 1.

§. Et quærebatur. 1.

Repetitionum 8 *fo.* 72. *nu.* 44. *&* 45 *cum ſeq.*

§. Multo. 2.

Repetitionum 8. *f* 84. *num.* 44. 76. *&* 78.

§. Item ſi. 3.

Repetitionum 4. *fol* 87. *num* 1.

l. Si ponas. 23.

Hinc nota ſublatam eſſe ſuorum, & emancipatorum differentiam, emancipatus enim liberos ſuos excludit, vt in *c.* 1. *Nou.* 118.

Digitized by Google

¶ Emãcipatus an hodie ſit ſuus hęres: An fili[9] in poteſtate ſit neceſſarius hęres: An & cur ſucceſſoriũ edictũ locũ habeat in ſuis: An hæredis nomẽ nudũ ſucceſſoriũ caput impediat, deniq. an ſucceſſio ſit ĩ ipſa ſuitate, v. Bal. hic.

§. Si hæreditatem. 1.

Agnoſcere videntur. ¶ A querela inofficioſi teſtamenti excluditur is, qui aliquo medio defuncti voluntatem approbauit, *l. 8. C. eod.*

§. si duo. 2.

Nota hic quod renuntiatio litis inducit ius accreſcendi, quaſi diceret in querela inofficioſi teſtamenti, locus eſt iuri accreſcendi.

l. Circa. 24.

Quod quis ex parte teſtatus, & ex parte inteſta.[9] decedere poſſit, diſce hac lege, quod euenit quãdo in querela inofficioſi teſtamẽti contrariæ iudicium ſententiæ latę fuerũt.

l. si non. 25.

Inofficioſi teſtamenti querela ceſſat, quando mortis cauſa quarta datur.

Aut ſi minus habeat. ¶ Hæc incluſa addita videtur per Tribonianũ, vt teſtatur hic Accur.

§. si quis. 1.

Teſtamentum rumpitur eo quod non intereſt agenti.

l. si ſub hac. 26.

Ad intellectum huius l. vide quod notat Archidia. *in can. talia. cau. 8. q. 3.*

l. si inſtituta. 27.

Tranſactio non ſeruata fide, non officit tranſigenti.

§. Ei qui ſe. 1.

¶ An negotia teſtatoris filiationem tollat, quærit hic Bal. quem conſule.

§. De inofficioſo. 2.

¶ An filius fratris de iure dicatur nepos, quærit hic Bar. qua de re vide Fel. *in cap. per tuas. in vlt. not. ext. de prob.* Bal. *in l. vxor. C. qui accuſ non poſſ.* contrarium vide *in c. tua nos, ex. de conſang. & affin.* Pau. de Caſt. *in l. fi. C. de ſucceſſ. edict.* & Alex. Imol. *in l. ſi dotali 1. ſol. matr.* Alex. *conſ. 31. 4 part.*

§. De inofficioſo teſtamento nepos. 3.

In hunc §. Couar. *prac. q. c. 6. nu 6. col. 3. f. 38.* Couarr. *Deciſ. 11. poſt n. 2.* Deciſionũ Affl. *f. 25.*

§. De teſtamento. 4.

Matris præteritio habetur ꝓ exheredatione.

l. Cum mater. 28.

Curtius Brugenſis *libro 1. eina r. ad fratrem f. 35.* Forner *lib. 2. ſelect. cap. 16.*

l. si ſuſpecta. 29.

In hanc legem Couarruuias pract. *quæſt. c. 13. numero 3. col. 1.* Couarr. *quæſt. folio 85.*

§. De inofficioſo. 1.

De ſpuriis vide quæ no. Gothof. *in Nou. 74. & 89.*

§. Quamuis. 2.

In ſumma vult hic textus, quod tranſactio ſuper querela inofficioſi teſtamenti, facit teſtamentum in ſuis viribus remanere, & legata deberi, *l. 3. D. de tranſact.*

§. Quoniam. 3.

Fœmina non adoptare filiũ, abſq. licentia principis poteſt, vt traditur in *l 5. C. de trãſac.*

§. In ea. 4.

Nota hic quo loco inofficioſi querela peti poſſit, nempe in ea prouincia agi poſſe, in qua ſcripti hæredes domicilium habent.

l. Aduerſus. 30.

Pater naturalis de inofficioſo teſtamento rectè agere poteſt, aduerſus teſtamentum filij in adoptionem dati.

§. Tutoribus. 1.

Qui nomine alterius agit de inofficioſo teſtamento, non eſt indignus legato.

l. Si is qui. 31.

In querela inofficioſi teſtamenti locum eſſe ſucceſſorio edicto, notat hic Bal. qua de re vide *l. 1. D. quis ordo in bon. poſſ. ſeruet.* vide quæ notat Bar. *in l. pater filium, ſupra h. t.*

§. si hæres. 2.

¶ An & quæ ſit ratio differentiæ inter hęreditatẽ & legatũ, quærit hic Bar. quem vide.

l. si exhæredatus. 32.

Nota hic quod aduocatus pro hærede videtur approbare teſtamentũ, vnde quæritur an executor teſtamẽti exercẽte officiũ, teſtamẽtum quoque probare videatur, vide Ioann. Andr. *in addit. ad Spec. in tit. de inſtrum. edit.*

§. si legatario. 1.

Qui legatum petit, hęreſque eſt teſtatoris, teſtamentum eius approbare videtur, vnde legatarij hæres legatum petens, querelę inofficioſi teſtamenti, proponendę poteſtatem ac facultatem ſibi eripit.

Tit. 3. De hæreditatis petitione.

Eſt generalis & aſſis vindicatio, qua petim[9] nos hæredes declarari, & hæreditatẽ nobis reſtitui ab eo qui pro hærede vel pro poſſeſſore eam poſſidet. De materia petitionis hæreditatis multa Bald. hic, quem vide.

l. Hæreditas. 1.

¶ An autem hæredis appellatione ſimpliciter contineatur hęres inſtitutus in re certa, vide Bald. hic.

l. siue ſuo. 2.

Suo nomine & per ſe heredem fieri an & quę differentia ſit, notat hic Gloſſa.

Digitized by Google

l. Veluti. 3.

Ad intellectum huius legis, vide tex. *in l. qui in aliena, §. interdum, D. de acq. hæred.* & ibi doctores præſert. Bart. Imo *in l. ex filio, D. de vulgar. & pup.* & in *l. & an eadem, D. actiones in fin. D. de excep. rei iud.* * Cuiacius ad *l. 6. §. de in integr. reſtitut.*

l. Si hæreditatem. 4.

In hanc legem Couarru. *pract. quæſt. ca. 12. num. 6. col. 2.* Couarr. *quæſt. fol. 82.*

l. Diuus Pius. 5.

Eius reſtitutione ſatiſdare. Nota hic rei hæreditariæ alienationem permitti, data ſatiſdatione & cauſa cognita.

§. Diuus Hadrianus. 1.

Falſi accuſatio hæreditatis petitionem ſuſpendit, & quodlibet iudicium ſingulare.

§. Eorum qui. 2.

In hunc §. Cuiac. *lib. 10. obſ. cap. 20.*

l. Si teſtamentum. 6.

Non eſt dandum. Quod nemo audiatur ſimul falſum dicens teſtamentum, & legatum ex eo petens collige ex hac lege.

l. Si quis libertatem. 7.

Marthreſius *in notis cap. 6.* Hanc legem optimè explicant Bar. & Bald. hic.

§. Ita demum. 1.

In hunc §. Gilbertus Regius *enantiophanôn lib. 2. cap. 20.*

l. Regulariter. 9.

Limita vt per Iaſ. *l. fi. in vlt. col. C. de edict. diui Adr. toll.* vide quod notat Barto. *in l. 1. C. de inof. teſtam.*

l. Licèt. 10.

Hæreditatis petitio datur pro minima re, & hinc concludit de minimis, etiam quandoque curandum eſſe.

l. Pro hærede. 11.

* Explicat nunc Iuriſconſultus, quid ſit pro hærede poſſidere, & ſanè pro hærede poſſidet is qui ſe hæredem eſſe exiſtimat. * Theophilus §. 13. *Inſt. de interdictis.*

l. Qui interrogatus. 12.

¶ Hæredem qui ſe falſo eſſe contendit, qua actione conueniatur. An & quomodo poſſidere pro hærede, vel pro poſſeſſore quis cognoſcatur, vide Bar. hic.

l. Nec vllum. 13.

Vide Socin. *in reg. 242.*

§. Omnibus. 1.

Omnibus titulis. Nota hic titulum eſſe iuſtam cauſam poſſeſſionis.

§. Neratius. 3.

Alias incipit *lex Neratius.*

§. Quid ſi. 4.

Nota hic quod hæreditatis petitio datur quatuor modis aduerſus titulo poſſidentem.

Vtilem actionem Emptor vniuerſitatis hæres quodammodo habetur, quoniam ei actiones vtiles competunt.

§. Idem & in. 7.

Hæreditatis petitione tenetur is, qui ſolos fructus ex hæreditate retinet.

§. Si quis ſciens. 8.

Nota hic ſufficere bonam fidem, ad excludendam hæreditatis petitionem.

¶ Nemo enim prędo eſt qui pretium numerauit. Prædonem non facit mala fides ſed inuaſio, *vt l. nemo prædo eſt. D. de reg. iur.* prædo tamen eſt. ſi quis à furioſo maximè ſciens emerit, *l. nec vllam, §. 1. ſupra de pet. hæred.* Vel à pupillo, vel ab eo cui bonis interdictum eſt, qui autem ab eo emit, cuius rem non eſſe nouerat, prædo non eſt, & ideo petitione hæreditatis directa conueniri non poteſt, vtiliter conueniri nihil impedit. h. §.

§. Item ſi quis. 9.

Actio vtilis datur aduerſus eum, qui à fiſco hæreditatem quaſi vacantem emerit. Hęreditatis autem petitione conueniri poteſt actione vtili, qui vniuerſitatem bonorum emit à fiſco, immo fortè conueniri non poteſt, vt hæc lex corrigatur per leg. *bene à Zenone, C. de quadr. præſcrip.*

§. Apud Marcellum. 10.

Maritus vtili hæreditatis petitione tenetur, ſi hæreditas in dotem data ſit.

§. Hæredem. 11.

Vide in hunc §. Cuiac. *lib. 9. obſ. cap. 25.* notabis autem hic titulum vniuerſalem non excludere petitionem hæreditatis.

§. Si quis. 12.

Nomine proprio hæreditatis petitione conueniri non poteſt, qui alieno nomine poſſidet. vnde nota hic poſſeſſionem acquiri ſine animo.

§. Non ſolum. 13.

Actione petitionis hæreditatis tenetur qui non poſſidet, ſed vt poſſeſſor ſe obtulit. Qui autem rei voluntarij propriè dicantur, notat Bald. hic.

§. Item ſi quis. 14.

¶ An poſſeſſor liberare poſſit doloſum, & an è contra doloſus liberare poſſit poſſeſſorem. An futura veniant in vniuerſalibus. An poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſori detur actio in rem, nota vt per Bald. hic.

§. Item à debitore. 15.

Hæreditatis petitio competit, cõtra quemlibet obligatum defuncto, vel hęreditati tam ex contractu quàm ex delicto.

l. Sed vtrum. 14.

Hæreditatis petitione vt teneatur debitor hæreditarius, vtrum interſit, debitor ſit hæreditarius ex contractu vel ex delicto.

§. Sed & is. 1.

Hæreditatis petitione tenetur qui pretia rerum hereditariarum poſſidet, vel qui à debitore hæreditario exegit.

§. Non ſolum. 3.

Peti hęreditas poteſt, non ſolùm à defuncti debitore, ſed etiam à debitore hæreditario.

§. Iulianus. 4.

An omnes actiones ex edicto cedi poſſint, notat hic Bald.

An interdictum recuperandæ poſſeſſionis cedi poſſit, vide Tiraqu. *de retract. §. 26. gloſſ. 3. numero* 18. Bald. *in l. per diuerſas. C. mandati.*

§. Idem Iulianus. 5.

Alienata in fraudem patroni cur non reuocentur per petitionem hereditatis.

§. Idem ſcribit. 6.

¶ *Caluiſiana actione.* De actione Caluiſiana, vide *l. 2. Cod. ſi quid in fraud. patr* & an ea ſimul cum alia dari poſſit, vide hic Gloſſam.

¶ An autem & quæ ſit actionis Paulianæ, Fauianæ, & Caluiſianæ affinitas ac ſimilitudo aut differentia, notat hic Gloſſ.

§. Idem Iulianus. 7.

Veluti iuris poſſeſſor eſt. ¶ Pro poſſeſſore habetur qui iura cedere poteſt.

l. Quod ſi. 17.

An alienatio in fraudem creditorum facta teneat, quo ad ipſum alienantem, notat hic Bald.

l. idem videndum. 18.

Mihi autem in eo quod. Teſtium dicta ad concordiam reducenda eſſe, nota eſt hoc §. cui concord. *cap. cum tu fili. extra de teſtib.* idẽ in inſtrumentis fieri oportere, tradit hic Bald.

§. Nunc videamus. 2.

An feudum veniat in actione petitionis hæreditatis, vide Bald. *in l. liberti libertæque, C. de oper. lib.* & *in l. qui ſe patri, C. vnde liberi.* ad Bald. *conſ. 287 lib. 2. & conſ. 73.*

de

l. Et non tantum. 19.

In hanc legem Vitalis *libro 2. variar. lectio. cap. 1.*

Vide Paul. Pic. *in Rubr. de rei vendicat. in 14. charta.*

Et ad Gloſſ. in verb. *facile*, vide Alciat. *in l. naturaliter, §. nihil cõmune, ſecunda lectura,* D. *de acquir. poſſ.*

§. Veniunt. 2.

Nota hic quod vbi defunctus habet exceptionem, hæres habet actionem, quod maximè notandum eſt, hoc enim pacto fortius eſt ius hæredis, quàm defuncti, huius tamen rei ratio eſt, quoniam hæres titulũ habet, & dominium iure hæreditario, ſed defunctus titulum non habet.

§. Seruitutes. 3.

In reſtitutionem hæreditatis non veniunt ſeruitutes, cum nihil eo nomine reſtitui poſſit, competit tamen eorum nomine interdictum quorum bonorum, *vt l. 1. §. 8. D. quorum bonorum.*

l. Item veniunt. 20.

Iacob. Nig. *ad l. in inſulam, numero* 121. *& ſeq.* D. *de verborũ obliga.* Tiraquell. *in tract. le mort ſaiſit le viſ. 2. part. 9. declarat. numero* 21. *& ſeq.* Cott. *in memorab. in verbo ſubrogata, folio* 436. *numero* 221. *vſque ad num.* 224 Repet. 6. nota tamen hic quod in petitione hæreditatis veniunt ea, quæ hæreditatis nomine comparata ſunt.

§. Sed non. 1.

Non omnia quæ ex hæreditaria pecunia comparata ſunt, in hæreditatis petitionem veniunt, & quare hoc, vide quæ notauit Gothof. *in l. 48. in fi. D. de furtis.*

§. Simili medio. 2.

Res vendita abſque neceſſitate venit in hac actione, quod ſi vendita eſt ex neceſſitate, tunc pretium eius, venit in hanc actionem.

§. Item non. 3.

Nota hic quod fructus & aliæ acceſſiones hæreditatem augent.

¶ An rei vindicatio & hereditatis petitio circa fructus differant, notat hic Bart.

§. Cum prædiximus. 4.

Actio ſubrogata ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur, ſi natura eſt naturalis, ſecus ſi accidentalis, quod optimè probat textus hic.

§. idem rectè. 5.

Auguſtinus *l. b. 3. emend. cap. 3.* Repetionum *6. fo. 467. num.* 141.

H

Digitized by Google

§. Præter hæc. 6.

Alciat *lib.5 parerg. cap.*10.

§. Peritam autem. 11.

Menochius *de arbit. iud. caſu* 220. * Cuiac. hic.

l. Si & rem. 22.

Quid ſpeciale ſit in hæreditatis petitione notatur hic.

l. Vtrum autem. 23.

Ad intellectum huius legis vide Gabrielium 1. *concluſ. tit. de probat. concluſ.* 7.

§. Scire ad ſe. 6.

Vitalis *lib.1. var. lect. c.*24. Peckius *ad c. poſſeſſor. de reg. iur. in* 6. Hoc autem vult quod error iuris non inducit malam fidem. An vero error iuris in lucro prodeſſe poſſit, vide hic Bald. * Vide Faquineum *Controuerſiarum iuris. lib.8. cap.* 9.

§. Si ante. 7.

Si plures ſint poſſeſſores, poſt litem conteſtatam omnes poſſeſſores pares ſunt, & nemo cenſetur bonæ fidei.

§. Perinde. 8.

Not. hic quod dictio *perinde* omnimodò & perfectam ſimilitudinem denotat.

§. Conſuluit. 11.

In hunc §. Forcatu. *Auiarii cap.*2. Arius Pinellus, *C. de bonis maternis, f l.*455.

An & quæ dicatur obligatio ad antidora, vide hic Bald.

§. Si quis re. 12.

In hunc §. Duaren. *lib.1. diſput. cap.*5. & Ioan. Robert. *libr.3. ſent. iur. cap.*5. Martreſius *in notis, cap* 7.

§. Adeo autem. 15.

¶ Tribus viſionibus. Vide Ant. Aug. *libr.2. cap.*2. idem vocabulum extat in §.14. *in fin.* D. *de confirmatione digeſtorum.* * Antonius Faber. *lib.*14. *coniectur. cap.*2.

§. Quod autem. 16.

In hanc legem Auguſtinus *lib. 2. emend. ca.* 1. * Antonius Faber *ſupradicto loco cap.*3.

§. Item ſi rem. 17.

Difficilis ſanè hic eſt §. vt optimè declarat Bart ad cuius intellectum, vide quæ ab ipſo notantur hic.

¶ An autem & quomodo ſuccurratur hæredi contra emptorem rerum, vel cõtra bonæ fidei poſſeſſorem, vide Antonium *conſ.*25.

§. Petitio. 18.

Bellonus 2. *ſuppurationum* 4.

§. Augent. 20.

Augetur hæreditas propter partus, fructus, & alias acceſſiones honeſtè perceptas.

§. Reſtituere. 21.

* Paulus *lib.1. ſent. tit.*13. §.9.

l. Si & rem. 22.

* ¶ *Diſpicite*, De hac formula vide Suetoniũ *in Auguſto ca.*58. & *in Tiberio. cap.*29. & 67. *in Domitiano cap.*11.

§. Si quis. 12.

* Duarenus *lib.1. diſput. cap.*5.

l. Ancillarum. 27.

Hæreditatis petitione penſiones etiam ex lupanari veniunt & cur & quomodo, vide hic Gloſſam.

l. Mercedes. 29.

Fructuum loco ſunt, mercedes à colonis acceptæ, Vt ſunt penſiones locationum.

l. Iulianus. 30.

Arius Pinellus *fol.* 204. *ante num.*43. *Cod. de bonis maternis.* Dicitur autem hic quod bonæ fidei poſſeſſor ſortem & vſuras reſtituere cogitur, quas exegit, vel actioni cedere prout ipſe elegerit, Iulianus tamen aliter ſenſit.

l. Si quid. 31.

An malæ fidei poſſeſſor condicere poſſit, declara vt per Bald. hic.

§. Sed ſi ipſi. 1.

In hunc §. Cuiac. *lib.*15. *obſ. cap.*12.

§. Quod autem. 5.

Ioan. Robert. *lib 3 ſent. iur. cap.*5.

l. Per ſeruum. 32.

In hac actione veniunt, quæſita per ſeruũ hæreditarium extra rem poſſeſſoris. * Cuiacius *lib.*4. *ad Africanum.*

l. Filiifamilias. 34.

In hanc legem Cuiac. *lib.*13. *obſ. cap.*8.

l. Planè in. 38.

In hanc l. Cuiac. *lib.*13. *obſeru. ca.*26. * & 10. *obſ.*1. Huius etiam legis mens ac ſententia optimè explicatur hic à D. Gothof.

¶ An malæ fidei poſſeſſori pro expenſis cõſulatur, per doli exceptionem, vide hic Bart. & Bald. *in l. ſi vnus, §. pactus,* D. *de pact.* * Ant. Fab. *lib.1. coniect. cap.*8.

l. Vtiles autem. 39.

Impenſæ vtiles ac neceſſariæ ſunt quæ fiũt reficiendorum ædium gratia. * Ant. Fab. *lib.*2. *coniect. cap.*1. Faquineus 1. *part. controuerſ. ca.*55.

§. Videamus. 1.

Nota hic malam fidem quæ per litis conteſtationem inducitur, non nocere bonæ fidei poſſeſſori re naturaliter perempta.

l. Illud. 40.

In hanc

Digitized by Google

In hanc legem Ioan Rober. *lib. 1. ſent. c. 23.*

l. Si quo tempore. 41.

Concordat cum hoc textu Gloſ. *in cap. dudum ſuper verbo tēpore, in medio verſ. ſed ſi medio tempore, extra de electione.*

l. Si debitor. 42.

Hæreditatis petitione non tenetur debitor, niſi ſe aſſerat hæredem. Nota autem hic litis conteſtationem, non ſolum per confeſſionem aut negationem fieri poſſe, ſed per dubitationem.

l. Poſtquam. 43.

Contrarietas eodem tēpore non admittitur licet ſucceſſione admittatur.

l. Qui ſe liti. 45.

Qui ſe liti obtulit, vt poſſeſſor condemnatur, licèt non poſſideat, liti autem ſe offerre dicitur qui comparet tanquam contradictor volūtarius, ſecus ſit tanquā neceſſarius.

l. Prædonis. 46.

Prædo dicitur indigne poſſidens, etiamſi dominium habeat.

l. Lucius. 47.

Coniunge *l. eum qui, Cod. de inofficioſo teſtamento.*

l. In æſtimationibus. 48.

¶ An & quę dicatur alienatio voluntaria, notat hic Bald.

l. Si bonæ fidei. 49.

Differt hæc lex *à lege finali. Cod hoc tit.* cuius differentiæ ratio, declaratur hic à Bald. vide autem in hanc legem Cuiac. *lib. 20. obſer. cap. 35.*

l. Hæreditas. 50.

Corraſ. *ad l. qui liberos. D. de rit. nupt. num. 24.* Molinæus *in conſuet. Pariſ. p. 1. §. 1. glo. 5. numer. 109.* Antonius Queſada *lib. 1 quæſt. iur. cap. 5.*

l. Hæres. 51.

Sciendum eſt homini tantum ſanæ mentis, nō & furioſo & mente capto, hereditatem aut bonorum poſſeſſionem, ex teſtamēto, vel ab inteſtato legibus vel edictis deferri. *l. 1 §. furioſus. D. de ſucceſſ. edict.* quia dicitur deferri ea hereditas, vel bonorum poſſeſſio, quæ adquiri poteſt vel repudiari. atqui adquiri nō poteſt, vel repudiari vtiliter ab homine ſano, igitur inſano nō defertur, hinc veriſſimū eſt, neque hæreditatē furioſum adquirere poſſe, neque bonorum poſſeſſionē capere poſſe, iure & ex edicto, neque per ſe, neque per procuratorem ſuum excipitur. vnus caſus, qui refertur in hac lege.

§. Fructuum. 1.

In hoc §. Papianus differentiam conſtituit inter fructus perceptos, ante petitā hæreditatem, aut illatam actionem hereditatis, id eſt ante litem conteſtatam, quorum frufructuum vſuras præſtari ait, & fructus perceptus poſt petitam hæreditatem, quorum vſuras præſtari negat, & hoc intelligitur de fructib. venditis & in ſortē redactis. *l. 4. D. de pact. dotalib.* nam corpora fructuum in iudiciis, vſuras non recipiunt: ſed pretia tantum & ſortes. Rationem autem huius differentię Papianus non explicat aperte, ſed indicat & innuit eam dum ait, ante petitā hæreditatē, ipſam hereditatem auxiſſe, non igitur eos etiam auxiſſe hęreditatem qui percepti ſunt, petitam hæreditatem.

l. Si poſſeſſor. 52.

Quę ſit ratio deciſionis illius text. vide per Dec. *in l. quod te. in 3. col. verſ. 2. cōmunis. ſi cert. petatur.*

l. Non ſolum. 53.

Nota hic quod poſſeſſor iuſta de cauſa res hæreditarias minuere poteſt.

l. Ei qui. 54.

Hæc actio competit ei, qui hęreditatem à fiſco emit.

§. Hæres. 1.

Hæreditatis petitione, pignus peti poteſt, datum à defuncto.

§. Cum prædia. 2.

Poſſeſſor malæ fidei, tenetur in quantum prædia deteriora facta ſunt ex negligentia.

l. Euicta. 55.

Bonæ fidei poſſeſſor quod propter vim ſibi illatam exegerit lucrabitur nec reſtituet.

l. Cum hereditas. 56.

Ad intellectum huius legis, vide Cuiac. *tractat. 4. ad Africanum.*

l. Cum idem. 57.

Cauere quis debeat, vide Gloſſa n *hic & in l. vnic. in verbo qualitatem. ſſ. de ripa.* Roger. *in tract. de dote.*

Titul. 4. Si pars hæreditatis petatur.

Hæreditas cùm ſit ius non recipit partes certas & pro diuiſo vt corpora, *l. Pomponius. ī. de rei vendic.* recipit tamē ſolo intellectu & pro indiuiſo partes, *l. 3. §. ſi ego. & §. ſeq. hoc tit*

Diuiditur autem à lege in duodecim vncias quæ aſſis appellatione continentur, ſi ita teſtator voluerit, *l. ſeruum meum.* §. *vlt. ſ. de hæred. inſtit.*

l. Poſt actionem. 1.

Quomodo hæc actio à ſuperiore diſtet, vide hic Bart.

§. Qui hæreditatem. 1.

Ad hoc allegatur quotidiè hic textus, népe ius meriti ex perſona actoris.

§. Si ego. 3.

* Bartolus hic.

§. Item ſi. 4.

Mentio hic fit de compenſatione, qua de re ſi compenſatio locum habeat in reali iudicio, vide Bald. hic.

l. Si ex pluribus. 2.

* Ant. Fab. *lib. 1. coniect. cap.* 10.

l. Antiqui. 3.

Ad verſ. *Quinquies.* Vide Alciat. *lib. 1. prætermiſſ. f.* 234. *verſ penelopi.* Tiraquell. *de legib. connub. gl. 9. num.* 95. Cagnol. *ad l. ea quæ raro accidunt. num. 6. de reg. iur.* * Vlpianus *in fragmentis. Tit* 26. §. 3.

¶ Leodegarius à Quercu ſcripſit ad hãc legem, item Antonius Guibertus *in polyhiſtore cap.* 10. & 11.

¶ Ad verſ. *Sedet.* Vide Vigli. *ad Rubric. Inſt. de militar. teſtam. num.* 8.

¶ Ad hunc text. in fin. vide Alciat. *lib. 2. diſpunct. cap* 8.

* De numeroſo partu vide Plinium *libr.* 7. & Gellium *lib. 10. cap.* 2.

l. Illud ſciendum. 5.

An obſtreticum relatio probationem faciat, vide hic Gloſſam.

l. Permittendum. 8.

Coniunge *l. tutor.* §. *Lucius. inf. de vſur.*

l. Cum multi. 9. & vlt.

Petitione hæreditatis non tenetur procurator poſſeſſoris niſi poſſeſſori ſucceſſerit.

Tit. 5. De poſſeſſoria hæreditatis petitione.

Hac Bonorum poſſeſſor tantum conſequitur quantum hæres.

l. Ordinarium. 1.

Bonorum poſſeſſores non ſunt veri hæredes, ſed quaſi hoc eſt effectu hæredes, non tamen verum nomen hæredis ſuſtinent.

Tit. 6. De fideicommiſſaria hæreditatis petitione.

Hæc petitio iis competit quibus ex Senatuſconſulto Trebellian. reſtituitur hæreditas, hi enim loco hæredum habentur.

l. Quæ actio. 2.

Hæreditatis reſtitutio licet fiat officio iudicis, eius tamen petitio non eſt ciuilis.

DIGESTORVM, liber ſextus.

Tit. 1. De rei vindicatione.

AVlus Gellius *libr. 10. cap. 9.* Rei vindicatio, hic pro proprietatis aſſertione ſumitur. Nam rei verbum hic proprietatem ſignificat.

¶ Vt olim fieret vindicatio. & vt olim dabatur proprietario ciuiliter & directo, hac de re vide §. *omnium. Inſt. de actionib.*

¶ Iſtam rubricam repetit Mar. Lau. & circa rei vindic. vide Mat. *not.* 140.

l. Poſt actiones. 11.

Actio rei vindicationis, competit ad petitionem rerum ſingularium, hoc eſt, competit pro omnibus rebus corporalibus, non cõpetit autem pro incorporalibus, quod limita, niſi incorporalia acceſſoria ſint ad rem, vt per Alex. de Im. *in l. vendicatio inf. eod.*

§. Per hanc. 2.

In hunc §. Ioannes Robert. *lib. 1. ſentent. iur. cap. 13. fo. 54. num. 5. & fol. 82. & fol. 52.* Arius Pinellus. *C. de bonis maternis.* Repet. 2. *f.* 266. *num.* 8.

¶ De hac materia vide Inno. *in c. inter quatuor. extr. de maior. & obed.* Bald. *in l. 1. D. de lib. hom. exhib.*

l. Sed ſi par. 2.

* Pro intellectu huius legis conſule Zaſium hic.

l. Quo quidem. 4.

Actio ad exhibendum regulariter præparatoria eſt alterius actionis ſeu vindicationis, interdum tamen ipſa actione ad exhibendum continetur pretium.

l. Idem.

Digitized by Google

l.Idem Pomponius.5.

Vide Doct.*in l.ſingularia.Ad glo.1.§.ſi cert. pet. & ad §.fin.cum gloſ.* Vide Barto.*in §. nihil commune. in 5.lect.in fin.*& ibi Alexand.* *ff.de acquir.poſſ.*Repetitionum 7.*fo.*112.*num.*81.Repetitionum 5 *fo.*236.*num.*97.

§.Idem ſcribit.1.

Forcat.*dialog.*38.*num.* 3. Alciat.*lib.6.parerg. cap.*11.

¶ *Vtilem in rem actionem dabant.* Vtilis in rem actio datur, directa non datur. l. *adeo.§. vlt.& l.ſed ſi ex meis. D.de acquir.rer.dom.*quæ competit ei in cuius fundo coaluit.*argum.§. ſi quis ex aliena.Inſt.de rer.diuiſ.*

l.Si in rem.6.

Vide Ruin.poſt alios *in l.1.2.not. D.de liber. & poſth.*Pet.Gerard.*ſing.4.num.3.fo.*546. Repetitionum 3 *fo.333.num.* 59.* vide Bartolum hic.

l.Pomponius.8.

*Neque in hæreditatis petitione.*Id eſt iuris ipſius quod eſt temporale, nec poſſideri poteſt pro diuiſo. nam ſi hæreditas pro rebus hæreditariis accipiatur,pro diuiſo poteſt poſſideri,*l* 1.§.*ſi eg*· D.*ſi pars hæred.pet.*

l.Officium.9.

Ad hanc legem vide quæ ſcripſerunt Ant. Rub.*ad l.naturaliter.§.nihil commun.D.de acquir.poſſeſſ num.*227. Gomeſ. I*nſt.de action.§.*1. *num.*10 Fran. Viu.*lib.*1 *comm.opin.ſub littera actio.verſ Rei vindicatio.*vide intellect.per Alex.*in l·naturaliter §·nihil commune· num·*159· *de acquir.poſſ.* Adde eundem *num·*158 *& num.* 171.*& num* 180 Repetitionum 5 *f* 394.*numer.* 227· Hotom *lib.4.obſ cap·* 22 *in fin.** vide Cuiacium *ad Nouell* 22 *cap·*44·

l.Si res mobiles.10.

Collige ex hac lege cum duabus ſequentibus,rem vbi eſt à bonæ fidei poſſeſſore reſtitui,ſumptibus petitoris, à malæ fidei poſſeſſore,vel vbi inuenitur, vel vbi petitur idque ſumptibus eius.

l.Non ſolum.13.

Ad intellectum huius legis, vide quæ notant Doctor.& Bart.*in l·1·C·de iudiciis.*

§.Si quis.1.

Hadrianus Pulæus *de rei alienæ diſtractione cap*.4·Pileus *quæſt.*2·Emanuel Zoares,*lib.*1·*obſer·cap·*2.

§.item ſi.2.

Forcat.*dial*·18 *num·*5 Duaren.*lib.*2 *diſput·ca.* 35 Cuiac.l*ib* 1.*obſ.cap.*9·

¶ *Modice honoris gratia poſſeſſori dato*· Ita Apuleius in *Apol.* 2· *ad Claudium Maximum*·Rūpi tabulas iſtas iube, inuenies filium hæredem, mihi vero tenue neſcio quid honoris gratia legatum,ne ſi quid ei humanitus acciſſet, nomen maritus in vxoris tabulis non haberem,adde Duarenum *d l.*

§.Si ſeruus.3.

Faciunt huc quæ ſcribit Ioan.Robert.*lib.*1. *ſenten·iur.c.*23 Pileus *qu·* 104. vide Ioan. Fab. *Inſt·de rerum diuiſ·§ ſi tamen·in gl·ſi.& il i etiam Aret.*

l.Vtique.16.

Robertus *dicto ca·*23 Cuiacius *lib·*9 *obſ·cap.* 34.*Ant.Fab.*lib·*2*·coniect·cap* 6.

§.Culpa.1.

Menoch.*de arbit·iud.lib·*2· *cap.*61.

§.idem Iulianus 1.& vlt.

* Ant.Fab.*lib* 2 *coniect·cap* 6·

l.Si poſt.18.

Bart.*ſing.*117 *f·*11.

Vſu hominem cœpit· Quæ tamen vſucapio nihil ei prodeſt, cum eam reddere debeat,l. *more·de rei vind. l.nec bona· Cod. de præſcrip.long. temp.*

l.Præterea.20.

Iubere adire hæreditatem is poteſt,qui titulum habet:licet non ſit dominus.

§.Si homo.2.

Caſus ſuperueniens excuſat poſſeſſorem à præcedente culpa.

l.Si à bonæ fidei.21.

Cuiac.*lib* 11·*obſ cap.*39.

¶*Quo minus enim petitor.* Alij *nihilominus*, vnde quidam faciebant, *Comminus*, ſiue *Cominus*.

l.In rem actio.23.

*Licet de pictura quidam contra ſenſerint.*Particula licet corrigit,nec eſt contraria, *l. qua ratione·§.ſed non vti·D·de adquirendo rerum dominio.§·ſi quis in aliena·Inſtit·de rerum diuiſione.*

§.Item quæcunque.5.

Bart.*ad l.centuriæ.2.oppoſ.*vbi Rip.*numer.*31. *D. de vulg. & pupill.*Tiraquellus *in tract.de legibus connubial. part.5. gl.ff.*1.*num.*25.in textu ibi, *Ferruminatio.* Alciatus *l.b.*4.*de verbor. ſignif.& lib.6.parerg.c.*2.Marian.Socin.*in tract. de obligat.lib.*18.*num.*10.*in* 15.*vol.tract.*

¶ Ræuard.*ad l.duodecim tab.cap.*10.

l.is qui.24.

Conſultius eſt agere poſſeſſorio quam petitorio,vide ad intellectum huius legis Felin. *in cap.aduerſario,ex.de excep.*

l.is qui ſc.25.

Ad intellectum huius l.vide omnino Alexand.*in l.naturaliter.§.nihil commune.in 4.contin.D.de acquir.poſſeſſ.*

Digitized by Google

l. Nam ſi actor. 26.

Vide *l. 1. in fin. inf. de action. empt.*

l. Sin autem. 27.

Teſtatione, verbum teſtatio in frequentiori vſu eſt apud Iuriſconſultos quam alibi, vt optimè notat hic Pacius.

l. Quod ſi. 32.

Cuiac. *lib. 9. obſ. cap.* 38.

l. Fructus. 33.

Et ideo ſi dolo. Cuiacius legit *ſi ſine dolo:* ſed à Florentina lectione recedendum non eſſe exiſtimo. * Ant Fab. *lib. 2. coniect. cap. 6.*

l. Ex diuerſo. 35.

*Cuiac. *ad l. iuriſgentium. ff. de pact.*

l. Qui petitorio. 36.

Interrogationes quæ fiunt, an quis poſſideat, quando fieri debeant, declarat hic Bartolus. De forma interrogatorij & quid, ſi quid omittatur, vide Bartolum *in l ſi à te.* §. 1. D. *de except. rei iudic.* quomodo probetur quem dolo deſiiſſe poſſidere, vide Bartolum *in l. non ſolum.* §. *more.* D. *de oper. noui nunciatione.*

l. In fundo. 38.

Ad hanc legem, vide Tiraquellum *de retract.* §. 15 *gloſſ.* 1. *& ſeq.* Adde Felinum *ad cap. cum cauſam. num.* 28. *extra de ſentent. & re iud.* Cagnol. *ad l. ea eſt natura. num.* 11. *&* 15. D. *de reg. iur.* Marſ. *ſing* 177. Et de mater. deduct. expenſar. neceſ. vide per Tiraquellum *de retract* §. 15 *gloſſ.* 1. *& ſeq.* Cuiac. *lib.* 11. *obſ. ca.* 39.

¶ Ornat & declarat ſub *num.* 11. *f. l.* 165. Cagnol. *de reg. iuris.*

*Faquineus *Controuerſiarum iuris. lib. 7. c. 65.*

l. Si quis hac. 41.

Actus magis inſpicitur, quàm potentia, Bald. hic.

l. Si in rem. 42.

Si hæres non poſſidet abſoluitur litis conteſtatio.

§. Quę religioſis. 43.

Vide Gloſſam *in cap. quanto 3. extra de iudiciis.*

l. Fructus. 44.

Pete interpretationem huius legis ex Zaſio *parte 2. antinom. 6.* Couarruuia *libro* 1. *reſolutionum. cap. 3.* *Antonio Fabro. *lib. 1. coniectur. cap. 6.*

l. ſi homo. 45.

Poſſeſſor bonæ fidei tenetur de dolo ante litem conteſtatam, at malæ fidei poſſeſſor de culpa vt poſt litem conteſtatam bonæ fidei poſſeſſor.

l. Eius rei. 46.

Dominiũ rei præſentis vel poſtea ad præſentiam venientis tranſit in ſoluentem litis æſtimationem.

l. Hæc ſi res. 47.

Poſſeſſionem eius rei non traditum iri. ¶ Et ſi cauere non debeat actiones ſuas, ſe ei præſtaturum, cautiones autem ſunt diuerſæ, itaque magis diuerſa eſt hæc lex, *l. is qui. inf. eod.* quam contraria.

l. ſumptus. 48.

Valla *tract. 9.* Puluæus. *de alien. rei diſtract. c.* 11. Beroius *quæſt* 22. * Ant. Fab. *lib. 2. coniect. c. 1. & lib 3. cap. 2.*

¶ Regula hæc in quibus cauſis, procedat. Crem. *ſing.* 106. *num 2 f l.* 487.

Et ibi gloſſ. vide Soc. *in reg* 298. dicit autẽ hic Papinianus bonæ fidei poſſeſſorem, ſumptus neceſſarios & vtiles quos facit in prædium alienum, quod bona fide poſſidebat repetere non poſſe, per actionem à domino, qui prædium vindicat, nec ab authore ſuo, id eſt, ab eo à quo rem habuit. * Gaius *lib. 2. Inſtitutionum. Tit. 1.* §. 8.

l. Solùm. 49.

Hinc nota quod boue mihi legato, cóque mortuo corium mihi non deberi.

l. Si in rem. 51.

Hæres defuncti tenetur etiam ex proprio dolo vt notat hic Gloſſa.

l. Inter officium. 54.

Quæ differentia ſit inter vindicare & conſilium vindicanti præſtare, notat hic Gothofredus.

l. Vindicatio. 56.

Peculium quale nomen & quid contineat, vide Gloſſam hic & in *l.* 5. in verbo *ſed dotis, inf. de impenſ.* adde Campeg. *tract. de dote. part. 1. quæſt. 4.*

l. Is à quo. 57.

*Huius legis intellectum pete à Faquineo *lib. 1. controuerſiar. cap.* 5. Si duo vindicant eandem rem ab eodem poſſeſſore, primo vindicanti traditur præſtita cautione, adde Felin. *ad c. cum ſuper. col. 3. num.* 11. *in med. extra de re iudic.* de quo etiam per Afflict. *deciſ.* 15 *num* 2. Bartol *ad l. ſi alienam. in fin. D. ſolut. matr.* Iaſ. & Dec. *ad l. nam & ſi fur. D. ſi cert. pet.* Adde Guid. Papæ *deciſ.* 13. *ego retuli.* Item latè cur & quomodo procedat, & in quib. terminis, Baldus *in not. quadam ad leg. obſeruare.* §. *poſt hac, n.* 2. D. *de offic. proconſ. verſ pen.* adde Bart. vbi limit. & poſt eum Decium *nu.* 83. *in f. & ſeq. ad l. 1. in 2. lect. C. qui admitti.* vide Deciũ *ad l. ſemper qui non prohibet. num.* 12. *de reg. iur.* Zuccar. *d. l.* 1.

Digitized by Google

l.1 nu.93.& 96 Cagnol. *ad l. ſemper qui non prohibet num.17.* Couarru. *pract. quaſt. cap. 16.*

l.A quo.58.

Regulam illius legis limita, non procedere in matrimonio, ſecundum Roma *ſing.44.* plures alias limitationes, vide per Felin. *in cap. cum ſuper. extra de re iudic. & in cap. veniens, extr. de teſtib.*

l.Habitator.59.

Auguſtinus *lib.1. emendat. cap.6.*

l.Minicius.61.

Nam proprietas totius nauis. Nota hic quod factum ex aliena materia ſequitur dominũ materiæ, iuxta ſententiam Sabinianorum. *§. cum ex aliena. Inſtit. de rer. diuiſ.* quod tamen ex Iuſtiniani emendatione profectũ eſt, porro quę ſit differentia, cum in inſcriptione huiuſmodi capitum reperitur *ex minicio*, quæ cum ſcribitur. *Ad minicium* docebat te Antonius Auguſtus *emendationum lib.1. cap.6.*

l.Si nauis.62.

Ludouicus Vitalis *libro 1. variar. lect. cap.18.*

¶ *Quæ locari ſolent.* Nota hic mercedes & penſiones, id eſt fructus ciuiles rei vindicatione, vt naturales peti poſſe.

§.Generaliter.1.* & vlt.

Ad hunc §. vide Bald. *in l.1. C. de fide inſtrum. lib.10.** Ant. Fab. *lib.2. coniect. cap.6.*

l.Si culpa.63.

Quando vtilis & directa actio intentatur à diuerſis quæ obtineat, vide Bald. *in cap.2. §. fin. de lege Conr. & in l. procurator. ſupra de procurat.* An ille cui conceſſa eſt rei vindicatio, poſſit dicere ſe habere vtile dominium in libello: vide Bal. *in l. per diuerſas. in 111. 9. C. od. mand.* & hic adde quod notat idem Bald. *in l. eum qui §. pret. r. de publicia.*

l.Emptor.65.

Vallad *tractatu.* & Puluæus *vbi ſupra.** Harmenopulus *lib.3. Tit.3. §.98.*

l.Non ideo.66.

Ait hæc lex ſuum eſſe vindicare, quod facit quicunque agit in rem, *vt l. quintus.27. §. cui legatum eſt. D. de aur. & arg. leg.* & alibi ſæpe ſuum eſſe petere, *§. certe. Inſt de rer. diuiſ.* & alibi dominium petere, **l. ſi mancipium. §. vlt. D. de euictione* loquitur præterea de ſtatulibero, & de re ſub conditione legata.

¶ *Quod noſtrum eſſe.* Non videtur perfectè noſtrum eſſe, quod ex caſu puta ex euentu conditionis nobis auferri poteſt, quod à nobis auocari poteſt, *l. omnes actiones 139. §. vlt. D. de reg. iur. l. cum quis. §. hominem. D. de ſolution.* perfectè, id eſt in plenum, vt ait lex *Nevaritas. D. de condict. indeb.* vel purè, vt ait *l. vlt. §. ſed quia. . commu. de leg.*

l.Qui reſtituere.68.

Hanc legem explicat Corraſius *lib.6. miſcel. cap.1. & ad l. in actionibus. D. de in litem iurando. pag.263.* Duaren. *de in lit. iur. num.44.* Lorio: *t. de action. axiom.67 & de eo quod intereſt, axiom.17. & 74.* adde Alex. *ad l. ſi prius. num.44. D. de nou. oper. nunt. & l. in actionibus. num.9. D. de in lit. iuran.* vbi Deci. *num.27.* idẽ Alexander *ad l. naturaliter. §. nihil commune. n.48. D. de acquir. poſſeſſ.* Rimi. *ad §.1. Inſt. de donat. num.51.** Ant. Fab. *lib.6. coniect. ca.17. & lib.16. cap.17.* Zaſius *lib.2. Reſponſorum. cap.21.*

l.Is qui 69.

Ioan. Rober. *lib.1. ſent. iur. cap.19. & lib.4. cap.11.*

l.Nec quaſi.70.

Iniuſto pretio is emere videtur, qui iuſto quidem pretio rem emit ſed inuito.

l.si à Titio.72.

Publiciana profertur contra verum dominum.

l.Prætor.75.

Superficiei extraneus poſſeſſor non poteſt ſuperficiario obiicere exceptionem non ſoluti canonis, vide Glo. *in l.2. infra ſi ager vect.*

l. Quæ de.76.

Quod iuris eſt de toto quo ad totum, idem de parte quo ad partem.

l. Quædam.77.

Circa deciſionem huius legis, quid ſi venditio eſſet conditionalis, & nondum purificata cõditione reperiatur, poſſidere emptor cenſeatur tradita per venditorem vide gloſ. & Ang. *in l. ſeruitutes. ͞j de ſeruit. ii. gene.* Aret. *in l.1. §. ſi vir de acquir. poſſ.*

l.si eius fundi.78.

Cuiac. *lib.11. obſer. cap.39.* Porcat. *in pen. iuris cap.18.** Ant. Fab. *lib.4. Coniect. cap.17.*

l. si hominem. 79.* & pen.

Ad hanc legem ſcripſit Marcus Antonius Cucchus Lapus *allegat.64.** Ant. Fab. *l.2. Coniect. cap.6.*

l.In rem.80.* & vlt.

Vide Alexan. *in conſ.31 incip. in cauſa & lite. vol.5.* & Aret. *inſt. de act. §. ſic itaque. in.4. colum.* Boerius *in ſing. in verb. interrogatio numer.1. fol.372.*

Negans ſe poſſidere non poteſt conueniri, ſed ſi conuincitur de mendacio, transfertur poſſeſſio in actorẽ, & hoc quando ſpecialiter negat ſe poſſidere. Hippolit. *ſing.242.* quid ſi dicat ſe alieno nomine poſſidere, & conue-

Digitized by Google

uiatur, quod ſuo nomine poſſidet. Afflict. *deciſ.*18 Felin. *ad.cap. ex tenore.num.*3. vbi limit. *ext.de reſcript.* Marſ. *dicto ſing.*242. Guid. Papæ *conſ.*13. *& ſingul.* 609. Cotta *in memor. in verſ. mendax.* Iaſ. *ad §. omnium. Inſt. de action. numer.* 84. *vſq. ad* 99. nouiſſime Port. Immolen. *lib.* 1. *concluſ.* 30. qualiter intelligatur Guid. Pap. *ſing.* 609. *fol.* 439.

Tit. 2. De publiciana in rem actione.

Vitalis *lib.* 1. *variar. lect. cap.* 25. Hæc autem actio datur bonę fidei poſſeſſori, qui proprietario ſimilis eſt qui amiſit poſſeſſioné, coniunge §. *nam ſi cui. Inſt. de actionib.* vbi agitur de publiciana in rem actione. *Hermenopulus *lib.* 2. *tit.* 1.

l. Ait prætor. 1.

*Coniunge *l.* 13. *inf. hoc t. &* §. 411. *Inſt. de act.*

l. Vel mortis. 2.

*Vide Cuiacium. *lib.* 10. *obſer. cap.* 28.

l. Sunt & aliæ. 3.

Dominium an tranſeat traditione facta ex cauſa iudiciali: Bartolus putat in reali dominium transferri ex cauſa iudiciali, in perſonali autem poſſeſſione, alia eſt doctorum ſententia *Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. cap.* 18.

l. Sed & ſi 7.

Non vt & habeat actionem. Quod ſi rem ſuam eſſe iurauerit, actione in factum experietur, ſi qui detulit iuſiurandum, rem poſſideat, *l. ſed & ſi poſſeſſori. in prin.* §. *proinde.* D. *de iureiur.* Repetionum 6. *f. l.* 358. *num.* 123.

§. Marcellus. 2.

*Hermenopulus *li.* 3. *tit.* 3. §. 105. 106.
* Antonius Mercator. 2. *notat.* 17.

l. De pretio. 8.

Sozin. *reg.* 229. *in. l.* 1. *in vlt. col. in prin. numer.* 2. C. *de ſacroſanct. eccleſ.*

§. Si duobus. 4.

Et ibi per Gloſſam mag. vide Socinum *in regul.* 118.

§. Si duobus. 4.

Vide Soc. *regul.* 118.

l. Si ego emi. 11.

Seruitutes tam reales quàm perſonales Publiciana actione peti poſſunt.

§. Si de vſufructu. 1.

Repetitionum 1. *fol.* 326. *num.* 278.

§. In vectigalibus. 2.

Forcat. *dialog.* 19. *num.* 3. Ræuardus *lib.* 1. *varie. cap.* 5.

Quæ vſucapi non poſſunt. Niſi dominus miſſo etiam in poſſeſſionem aduerſario damni infecti cauere noluerit, & per contumaciam ſuam paſſus ſit iuberi à prætore eum poſſidere, *l. ſi finita*, §. *ſi de vectigalibus. D. de damno infecto.*

l. Quæcunque. 13.

Menchaca *Controuerſ. illuſtr. lib.* 1. *cap.* 39.

§. Qui à pupillo. 2.

*Vide Cuiacium ad *l.* 30. *in ſi. infra de verborum obligat.*

l. Papinianus. 14.

Repetitionum 1 *fol.* 509. *nu.* 8. *&* 10. *&* 130.

l. ſi ſeruus. 15.

Actio vtilis an præferatur directæ. An quomodo & quo tempore poſſeſſio precaria ſit vitioſa, vide hic Bald. * Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. cap.* 18.

l. Paulus notat. 16.

Publicianam actionem repellit exceptio dominij.

l. Publiciana. 17.

*Cuiacius *lib.* 8. *ad Africanum.*

Tit. 3. Si ager vectigalis, * id eſt emphyteuticarius petatur.

Coniunge *tit. C. de iure emphyteutic.* §. *adeo autem. Inſt. de locato.* Nouel. *de alien. & emph. col.* 9. *cap. potuit emphyteuta. extra de locato & conducto.*

l. Agri. 1.

Forcat. *dial.* 19. *per totum.* Ioan. Robert. *lib.* 3. *ſent. iur. c.* 28. *Ant. Fab. *lib.* 2. *coniect. c.* 17.

§. Qui in. 1.

Vide Rim. *ad Rub. Inſt. de donat. num.* 295. *& ſeq.* & nouiſſimè per Ar. Pinell. *in repet. ad l.* 1. *C. de bon. mater. in* 3. *part. fol.* 474. Ex iſto autem §. doctores ſumunt regulam, quod in dubio debent verba accipi in potiori ſignificatu: quod quando procedat hæc regula, vide Arc. *in rub. D. de adq. poſſ.* qui dicit regulam eſſe veram: ſed non procedere, quãdo æque proprie in vtroque caſu accipi poſſunt. ſed quãdo magis in vno, quàm in altero, vide Bal. *in l. cum res. in ſi. D. de probat.* fallit in libello cuius verbo latè interpretantur, & vt verificetur in vtili ſecundùm Ioan. Andr. *in c.* 2. *de libel. oblat.* vide alias remiſſiones in addit. ad Bart. in iſtamet lege, in verbo, *appellatione.* Arc. *in rub. de acquir. poſſeſſ. col. pen.* & Bart. *in l. ſi mater. de excep. rei iud.*

l. Idem eſt. 3.

Sarmientus *lib.* 3. *ſelect. interpre. c.* 2.

Digitized by Google

LIBER VII.

Tit.1.De vſufructu & quem admodum quis vtatur fruatur.

l.Vſusfructus.1.

HÆc eadem vſusfructus definitio repetitur *in l.5.in pr. infra ſi vſusfructus petatur.* Harmenopulus *lib.2.tit.10.*

l.Omnium.3.

Vide Doct.*ad l.3.§.& harum.De de verb.oblig.* maxime Socin. ibi *ad 2.coll.* & Aret.*Inſt. de actio.§.æque.in.2. coll. verſ.8.* & præmittit. Claud.Marmet.*in rep.l.naturaliter.§.nihil commune.nu.11.verſ.ſed tu declara.D.de acqui.poſſeſ.* Delarat Cachera.*deciſ.55.num.23.* *Cuiacius *lib.11.obſer.cap.36.*

l.Vſusfructus.4.

IeannesRober.*lib.3.ſent.iur.cap.*18.Parlad.*rer.quot.cap.*4.Arius Pinellus *Cod.de bon.maternis.*

l.Vſusfructus.5.

An locatio inducat vſumfructum formalem,vide hic Bald.

l.Vſusfructus.6.

Quot modis conſtituatur vſusfructus, declarat hoc loco Caius.

§.Acquiritur.2.

Vſusfructus adquiritur nobis, non ſolum per noſmetipſos:ſed etiã per eas quoque perſonas, quas iure noſtro ſubiectas habemus.

l.Vſufructu.7.

Molineus *in conſuetudinib. Pariſ.pag.1.§.1.gloſſ.1.numer.40.cum ſeq.* Cuiacius *lib.9.obſer.cap.18.*

§.Rei.1.

*Paulus *lib.2.ſententiarum.tit.6.§.12.*

§.Quoniam.2.

Gueuarra *in Topica.Cicer.pag.27.*

¶*Vel ſalarium.* Alij legũt *vel ſolarium*,vt ſit vectigal illud quod pro ſolo pẽditur,*l.1.inf.ne quid in loco pub.* *Harmenop.li.2.tit.10.§.8.

§.Caſſius.3.

Cuiac.*lib.2.obſ.cap.36.*

l.Quamuis.8.

Melius fieri non videtur, quod ſit contra domini voluntatem.

l.Item ſi.9.

Fundi vſufructu quid comprehendatur, declaratur hoc legis initio. *Harmenopulus *lib.2.tit.10.§.5.*

§.ſed ſi.2.

Lapidicinas aperiendo, an fundus ſit fructuoſior,Cuiac.*lib.15.obſ.ca.12.*

§.Si hæc.3.

Florentinã lectio deterior eſt, cum nullã metallorum mentionem fecerit ſuperiori loco. Loco igitur *Hæc*, reponendam credo particulam *Et*.

§.Huic vicinus.4.

Vſusfructus augetur latenti incremento; non autem euidenti.

§.Seminarij.6.

Cotta *in memor. in voce Seminarium.* Molin.*in conſuet. Par.ſ.tit.1.§.1.glo.4.num.7.* Zoannet.*reſtit.ad pand.cap.25.* vide Vlpianum *l.4.§.1.D.arb.fur.ceſ.*

l.Ex ſilua.10.

Silua cędua appellatur quæ cædi poteſt, cędere autem nõ ſolum eſt ſuccidere, quod eſt ſecuri, vel aſcia totam arborem crebris ictibus excidere:ſed etiã ferire & vulnerare,*l.5.& 7.etiamſi.D.arb.furt.ceſ.*

l.Sed ſi quales.11.

Nota hic quod appellatione ſiluæ venit ſolum, non tamen arboribus inciſis, vt per Alexand.& Imol. *in l. certo. D. de ſeruit. ruſt. præd.*

l.Arboribus.12.

Vide Alciatum *in l.ſilua.D.de verbor.ſignif.chart.126.*

§.Vſufructuarius.2.

Vſufructuarius locare poteſt alij,*l.5.de vſu & habit.§.1.* Vendere.*ibid.& l.arboribus.§.1.D.h.t.* Concedere etiam precario poteſt per ſe,vel per aliũ,*§.1.Inſt.de vſu & habit.* *Ant.Fab.*lib.1.coniect.cap.11.*

§.De illo.3.

Si fugitiuus in quo meus vſusfructus eſt. Alij legunt hoc modo, *Si fugitiuus nondum ab aliquo poſſeſſus in quo meus.* & hoc fieri quidam exiſtimant,ne hic §.*pugnet cum l.1.§.per ſeruũ.* D.*de acquir.poſſeſſ.* ſed veriſimilius eſt compoſitores Pandectarum, huc tantum congerere voluiſſe, quæ pertinent ad inſtituendam diſputationem de vſufructu, quæ autem ad poſſeſſionem acquirendam, vel dominium, ſuis locis reſeruaſſe.nam illis quoque verbis alia addenda fuiſſent, vt omnis difficultas

Digitized by Google

tolleretur, vt apparet ex *l. per eum.* D. *de acqu. hæred.* *Paulus *lib. 3 ſent. tit.* 6. §. 18.

§. Iulianus. 5.

Alias incipit *l. ſi fur.*

§. Cum igitur. 1.

An vſusfructus ſit pars fundi necne, præclarè diſputat Cuiacius *in l.* 58. D. *de verborum oblig.*

§. De præteritis. 2.

Actio legis Aquiliæ datur domino propter factum non propter negligentiam.

§. Sed ſi. 3.

Vſufructuarius rectè colere tenetur. *Ant. Fab. *lib. 1. coniect. cap.* 1.

§. Si tamen. 6.

* Charon. *lib. 1. veriſſ. cap.* 5. *in fin. & c.* 21. *circa princ.*

§. sed ſi ædium. 7.

Verſ. *Item Nerua.* Eadem Labeonis ſententia refertur *in l.* 7. §. *hac ratione, ſupra eo.* aliud verò dicendum eſt, ſi ſint diuerſæ ædes, & alterarum vnus proprietatem, alterarum alter vſumfructum habeat, *l.* 30. *infra eod. & l. Gaurus Marcello.* §. *Marcellus.* D. *de ſeruitut. vrbanor. præd.*

§. Mancipiorum. 1.

Cotta in voce *Calum al. Calon.* & in voce *Symphoniaci*, Cuia. *lib.* 11. *obſ. cap.* 36. vide Gloſſam 1. *in can. denique.* 1. *diſtinct.* 42.

§. Sufficienter. 2.

Gloſſ. *in cap. ſedes.* 35. *extr. de reſcrip.*

§. Proinde. 5.

Nota hic conſuetudinem viri boni conſiderandam.

§. sed nec. 6.

Nec ſeruitutem fundo imponere poteſt proprietarius. Ratio huius rei eſt, quoniam non habet totum ius ea de re ſtatuendi, vſusfructus enim illi deeſt, nemo autem poteſt fundo ſeruitutem imponere, niſi qui plenè dominus eſt, *l.* 1. D. *comm. præd.* nec quidquam refert, quod ſit dominus proprietarius, *l.* 25. D. *de verborum ſignif.* & fructuarij cauſa deterior non ſit, qui conſentit: & huic quoque paciſci licet, *l. paciſci, ſupra de pact.* ius ſuum, vel totum, vel pro parte remittere, *l. pen. Cod. de pact.* hæc enim omnia dominium plenum nō transferunt, vide hac de re Cuiacium *ad* §. *religioſa. Inſtit. de rer. diuiſ.* & Vitalem *lib.* 2. *varia. lect. cap.* 8.

l. Proculus. 19.

In materia ad hunc textum Alex. & alij *ad l. ſi conſtante. D. ſolut. matr.* Crem. *not.* 28. Marſ. *ſing.* 561. Bellon. *cōſ. num.* 8. & 11. Pariſ. *conſ.* 71. *num.* 2. & per totū, *vol.* 2. Roma. *conſ.* 206 *licet de cōmuni, num.* 4. Paul. de monte. pu. *in repet. l. Titia cum nuberet. num.* 171. *D. de leg.* 2. late & *l.* notanter cōtra omnes Pinel. *in repe. ad l.* 1. *C. de bonis mater.* 35. *num.* 41. 42. & 43. Sarmiētus *lib.* 3. *ſelect. interp. c.* 1. *fol.* 354. *nu.* 41. & *ſeq.* elegātiſſimè Arius Pinellus *C. de bonis maternis.* vide Bartol. *in. l. ex hac ſcriptura.* 2. *coll. verſ.* ſed contra prædicta *de donation.*

l. ſi quis ita. 20.

Afflict. *deciſ.* 401. *num.* 3. *fol.* 769.

l. ſi quis. 24.

Ducitur argumentum ab vſitatis & conſuetis, qua de re vide Albericum hic & Eurardum *in loco ab vſitatis ſeu à ſolitis.*

§. interdum. 1.

Gabriel Mudæus *ad. l. ſi ſeruus in quo vſuſfructus. de actio. emp. num.* 3. & 4.

§. Idem. 5.

Corraſ. *ad l. frater à fratre. num.* 4. D. *de condict. indeb.*

§. Quod autem. 1.

Cuiac. *lib.* 11. *obſ. cap.* 36.

§. Si ſerui. 2.

De quo miniſterio intelligat hic Vlpianus vide Pac. hic.

§. Si quid. 3.*

Videantur hoc loco elegantiſſimi Iuriſcōſ. Briſſon. *libro* 3. *ſelect. cap.* 11. Ræuard. *libro* 3. *var. cap.* 13.

Fuſiones, vide Cuiac. 18. *obſ. c.* 37.

§. sed etſi. 5.

Pœna an committatur aduerſus proprietarium ex facto fructuarij vide Gloſſ. hic.

l. Numiſmatum. 28.

Forn. 1. *ſelect.* 2. Cuiac. 9. *obſ.* 37.

l. Si is qui. 30.

Obſcurare. Quid ſit luminibus obſtruere, vide Bud. *in l. æquiſſimum, ſupra eod.*

l. Si Titio. 33.

Coniunge *l. Mauius,* §. *fund.* D. *de legatis ſecundo.*

§. Vſumfructum. 1.

Aduerſus hunc §. pugnare videtur, *l.* 4. §. *eo.* quæ tamen nihil obſtat, ſi rem penitus inſpiciamus, quomodo enim contrariæ hæ leges dici

Digitized by Google

dici poſſint, cum neutra aliquid generaliter definiatur.

l. Quotiens. 34.

Actus præſumitur factus, ſecundum ordinem ſcripturę, vide Dec. *arg. l. in teſtamēto, nu 12. Cod. de teſta. mil.* & dum hic probatur, quod incertitudo vitiat legatum vſusfructus: vide Hippol. *ad Rub. de probat. num. 33.* vbi multa in materia incertitudinis: adde ad hunc textū Iaſ. *ad l. 1. numero 4. D. ſoluto matrimonio. & ad l. 2. §. prius, D. de vulg. & pupil.* Rip. *ad l. ex facto. §. ſi quis rogatus, numero 11. & ad l. heredes mei, §. fin numero 7. D. ad Trebell.* Felin. *ad cap. cum dilecta, numer. 4. extra de reſcr.* Rim. *ad Rubri Inſt. qui. al. lice. vel non. num. 8. & 17.* Zaſ. *cōſ. 13. num. 15. & ſeq. libro 3.* Ad ibi dicta per Bar. *in fi. verb.* vide Iaſ. eā nouiter limit. *in l. quod ſe patris, in 23. col. vnde lib.*

§. Vniuerſorum. 2. & vlt.

Ad gloſſ. *ibi in fi.* Vide Bart. *in l. ſi ita. qui al legat.* gl. *de aur. & argent. leg. col. 3. in prin* *ſto num. 4.* qui reprehendit hanc gloſſ. eā tamen poſtea approbat *ibi Petr. in verſicu'. vel verius.* *Ant. Fab. *lib. 1. coniect. cap. 14.*

l. ſi vſusfructus. 35.

Vide Ruin. *in l. ſtipulationes, chart. 124. in pr. & in fi. D. de verb. oblig.*

l. Qui vſumfructum. 36.

Forner *lib. 2 ſelect. cap. 16.* * Cuiacius *lib. 5. ad Africanum & 9. obſ. ca. 8.*

§. ſtipulatus ſum. 1.

Vſusfructus retentio extinguitur morte retinentis, neque tranſit ad heredem, niſi dictum ſit vt ad hæredem etiam vſusfructus tranſiret quod vt minus generaliter ab interpretibus, inculcatum minus admitto hoc eſt ſine diſtinctione non admitto.

§. Vſusfructus. 2.

Vſusfructus ſerui Titio legatus eſt Alij legūt *Seruo Titio legatus eſt*: ſed optime vidit Accurſius priorem ſcripturam quæ in archetypo Piſano extare perhibetur veriorem eſſe: qui autem aliam malunt, viderint quomodo ipſi hanc legem concilient, cum *l. vlt. C. de vſufr.* vide & Forner. *ſelect. libr. 3. cap. 16.* Repetitionum 6 *fol. 197. num. 45.*

l. Quia qui. 39.

Vti frui re videtur qui eius precio vtitur & pretium loco rei ſuccedit.

l. ſi alij. 42.

Cagnol. *de reg. iur.* hanc legem declarat ſub *num. 11. & fol. 190.*

l. Etiam partis. 43.

Appellatione partis intelligitur dimidia.

l. Vſufructuarius. 44.

De tectoriis vide Vitruu. *lib. 7. de architect.* *Cuiacius *lib. 1. obſ cap. 36.*

l. ſicut. 45.

Nota hic quod modica vt ſæpius inſpicimus.

l. ſi abſente. 48.

Fructus immaturos colligens tenetur lege Aquilia & communi diuidundo.

§. ſiluam cæduam. 1.

Molin. *in conſuet. Par ſ. titu. 1. §. 1. Gloſſ 8 numero 30.*

l. Titius. 50.

Vſufructuarius reſtituere hæredi expenſas debet, quas ipſe hæres fecit in vſufructuaria re nomine ipſius vſufructuarij, quas expēſas factas hæres ſeruat etiam antequam rem vſufructuariam reſtituat: vt enim actionem ita exceptionem aduerſus vſumfructuarium habet.

l. Titio. 51.

*Cuiacius hic.

l. Si infantis. 55.

An vſusfructus ancillæ infantis valeat quęritur hic vide Rom. *ſing. 157.* *Paulus *li. 3. ſent. tit. 6. § 1.*

l. An vſusfructus. 56.

Vide ad hanc legem Goucan. *lib. 2. lect. var. cap. 8.* Corraſ. *lib 5. miſc. c. 18.*

l. Cuiuſcunque. 60.

Cuiac. *lib. 11. obſ. cap. 36.*

§. Si fundus. 1.

Vſufructuario proprietarius cauere debet, quod nō ſit prohibiturum eum vti frui, quod verū ſi per ſententiam coactus reſtituit nō ſi ſponte, hoc enim caſu vix æquitatis eſt vt caueat.

l. Vſusfructuarius. 61.

Cuiac *lib. 1. obſ. cap. 36.* Zoannet. *reſtitut. ad c. 24.* Corraſ. *lib. 1. miſcell. cap. 6.*

¶ *Nouum riuum parietibus vicinus non poteſt imponere.* Riuum accipe pro ſtillicidij genere, quod minus eſt, leniuſque fluit, quē admodū flumē pre eo quod copoſius maioriq. impetu decurrit. *l. ſeruitutes, §. ſtillicidium, & l. foramen, D. de ſeruitu. urbanorum prædiorum.*

l. Vetus. 68.

De hac quæſtione, vide Corraſ. *lib. 5. miſcel. c. 8.* Cuiac. *lib. 11. obſ. c. 36.* & Cic. *lib. 1. de finibus boncr. & malor.*

§. Fetus. 1.

*Paulus *lib. 3. ſentent. tit. 6. § 20.*

Digitized by Google

§.Planè.2.

Gregem ſupplere. Qua de re vide Cuiac.*lib. obſ.cap.36.*

§.Sed quod.3.

Aliud eſt vſumfructum gregis ſub vniuerſali legare, quam vſumfructum ouium legare licet decem oues gregem conficiant.

l.ſi in area.71.

Forner.*lib.2.ſelect.cap 16.*

l.ſi dominus.72.

Molinæus *in extricatione Labyrinth. ſexdecim legum.*

l.ſi areæ.73.

Gueuarra *in Topic.*Cic.*§.6.num.5.**Paulus *lib.3.ſentent.Tit 6.§.2.*

l.ſticho.74.

Arius Pinel.*C.de bon.mater.fol.613.*Couarr. *reſolut.pag.386.num.6.*

Titul.2. De vſufructu accreſcendo.

Doctores in *l.foramen 27. D.de ſeruitut.vrbanor.præd.*Bart.in *l.iuſto* 44.*§.nō mutat, D.de vſucap.*Paul.*lib.3.tit.6.* Gouean.*de iure accreſ.*

l.Quotiens.1.

Duaren.*lib.1.de iur.accreſ.c.13.*Ioan.Rober. *lib.2 ſent.cap.24.*Gilbert Reg.*lib.2.ἐναντιοφανῶν c.16.*Cuiac.*lib.8.obſ.c.35.* Labittus *in vſu indicis ſui.fol.26.*

§.Idem ait.2.

Coniunctio realis inducit ius accreſcendi in vſufructu & proprietate.

§.Interdum.3.

*Paulus *lib.3.ſentent.Tit.6.§.16.*

l.Ideoque.2.

Cuiac.*lib.5.tractat.**ad Affricanum.

§.Vnde Celſus.1.

Vſusfructus formalis accreſcit cauſali.

§.Non ſolum.2.

Fundi appellatione continetur proprietas & vſusfructus & ideo fundum dare non videtur, qui nudam proprietatem dat vſufructu detracto.*Zaſius 2.*Reſponſ.cap.29.*

l.ſi quis actio.7.

Zaſius *lib.1.reſponſ.ſing.cap.19.* Vvaltherius *lib.2.miſcell.c.14.*

¶Tantum habet vnus nominatus, quantū plures innominati coniunct. per nomen collectiuum. Declara vt per Dec. *conſ.470.n.10. &* 11 & per Bald.*ad l.vnic.§.vbi autem,in prin. C.de caduc.toll.*Sebaſt. Sap.*ad l.fi.C.de impub. num.*16. Pariſ.*ad c.in præſentia.num.96.extra de probatio.**Zaſius 1.*Reſponſ.ca.19.*

l.ſi mulieri.8.

Idem Zaſius *lib.1.ſingul.reſpon. cap.* 29. Pileus *quæſt.92.*

l.ſi proprietas 9.

Cuiac.8.*ad Affricanum.*

l.Interdum.10.

Cuiac.*lib.9.obſ.cap.11.*

l.Cum ſingulis.11.

Interpretationem huius reſponſi pete ex Duaren.*libro 1. de iure accreſ.cap.10.* Loriot. *de conteſt.action.2.& 10.** Faquineo *controuerſiarum iuris.lib.5.cap.30.*

Tit.3. Quando dies vſufructus legati cedat.

Dies cedere dicitur cum incipit deberi, *l. cedere diem 213.de verb.ſign.ff.*

l.Quanquam.1.

Vide Bart.*in l.ita ſtipulatus in 2.q.princ.in 1. memb.inf.de verb. oblig.* tamen in contrarium ipſe ponderat dictionem, malè agit, de qua in text.iſto, in contrarium allego tex.*in l. grege, §.ſi ſub conditione.inf.de pign.*

§.Dies.2.

Quid ſingulare ſit in legato vſusfructus, vide hic.

Tit.4. Quibus modis vſusfructus vel vſus amittatur.

Quot & quibus modis vſusfructus amittatur, vide Brant.

l.Non ſolum.1.

Repetitionum *6.fol.481.num.242.* Paulus *lib.ſentent.Tit.6.§.15.*

§.ſed ita.1.

Vſusfructus amittitur capitis deminutione. Etiam minima tempore Iuriſ. hodie verò ex conſtitutione Iuſtinian. media tantum vel maxima, *l.corruptionem,C.de vſufr.*

l.Sicut in annos.3.

Duaren. *lib. 1.de iure accreſc.cap.9.*vide Iaſ. poſt alios, quos alleg.*in l.re coniuncti,numero 20.& 23.*& ibi Ruin.*in 6.chart. & 8.de legatis tertio.*

§.Hæc autem.1.

Copula cadens inter diuiſas orationes facit coniunctionem verbalem, *l.1.§.his itaque, C.de cad.toll.*

§.ſi areæ.3.

Digitized by Google

Gueuarra *in Topic. Ciceronis.* §. 6. *num.* 5.

¶ *De teſtamento, vel de dolo tenebitur.* Vbi iam cõſtitutus fuerit vſusfructus ſcilicet, ante conſtitutum enim tenetur ex teſtamento hæres. *l. hæres, Inſt. de obli. quæ quaſ. ex contract. naſcun.* & alia actio deficit, *l. & eleganter*, D. *de dolo.*

§. Morte. 4. & vlt.

*Ant Fab. *lib.* 4 *coniect. cap.* 10. *& lib.* 1. vide Saluianum 1. *ad eccleſiam.*

l. Repeti. 5.

*Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. c.* 11.

l. Fundi. 8.

Acceſſorio vitiato non vitiatur principale, vt hic idem ſi vtrumque ſit principale.

l. Si cui balnei. 12.

Res intelligitur mutata mutato miniſterio ex quo dependet effectus.

l. Si fructuarius. 13.

Ioriottus *de fruct. axiom.* 21. *Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. cap.* 13.

l. Excepta. 14.

Vſusfructus extinguitur pro parte non vtendo & rei mutatione.

l. ſi ſub. 16.

Iuri accreſcendi locus non eſt ex teſtamentis diuerſorum.

l. ſi tibi fundi. 17.

Molinæus *ad conſuet. Pariſ. titu.* 1 §. 13. *gloſ.* 5. *numero* 34. *cum ſequen.* Arius Pinel. *C. de bon. mater. fol.* 178. *num.* 7.

l. ſi ſeruo. 18.

Molinæus *in extricatione Labyrinthi ſexdecim legum.*

l. Neque vſusfructus. 19.

Vide hic D. *Gothof.*

l. is qui. 20.

Vſu partis retinetur ius totius à ſciente ſecus ab ignorante. * Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. c.* 20. *& vlt.*

l. si vſusfructus. 21.

De aratro Horat. 1. Carm. Virgil. Cicero *Philip.* 1. Cæl. Rhodig. *lib.* 14. *c.* 5.

l. si mulieri. 22.

Nota hic quod vxor detinet poſſeſſionem per maritum & maritus per vxorem.

l. Si ager. 23.

An per inundationem perdatur poſſeſſio, vide Bald. declarantem & limitantem *in l. vn. C. de cont* vbi etiam quærit numquid perdatur poſſeſſio aquæ per maiorẽ inundationẽ.

l. Si ager. 26.

Poſtliminium ſuum res etiam inanimatæ habere intelliguntur.

l. ſi vſusfructus. 28.

Coniunge *l.* 7. *quemadm. ſer. amit. & l.* 13. *ff. de vſuf. leg.*

l. Pomponius. 29.

Cuiac. *lib.* 10. *obſ. c.* 26. Pileus *quæſt.* 139. Ad gloſſ. ibi in verb. *ſed quod nocet.* vide Bar. eam reprobantem in quæſt. ſua, incip. *publicianus quidam, in* §. *ſolutio. in* 3. *coll. verſ. ſciendum.*

l. Cum gregis. 31.

Gueuarra *dicto loco cap.* 9. *num.* 1.

Tit. 5. De vſufructu earum rerum* quæ vſu conſumuntur vel minuuntur.

Cicero *in Topicis.*

§. Quo ſenatuſconſulto. 1.

Arius Pinellus, C. *de bon. mater. fol.* 184.

l. Poſt quod. 3.

Vſumfructum pater habere debet in nominibus filij hoc ideo quia eſt legitimus adminiſtrator, *l.* 1 *C. de bon. mat.*

§. Si pecuniæ. 1.

Molinæus *ad prin. leg.* 1. *cap.* 1. *D. de verborum oblig. num.* 38. *Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. c.* 17.

l. Tribus. 8.

Molinæus ex profeſſo ad hanc legem ſcripſit maximè, *ad* §. *finito*, Arius Pinellus. *Cod. de bonis matern. fol.* 279. *num.* 76.

l. Cum pecunia. 12.

Ant. Aug. *lib.* 4. *emend. cap.* 7.

Tit. 6. Si vſusfructus petatur, vel ad aliũ pertinere negetur.

Hoc titulo continentur ac proponuntur duę actiones, cõfeſſoriã ſcilicet & negatoria.

l. si fundo. 1.

Cuiacius *libro* 1. *obſ. cap.* 16.

l. Si ab. 2.

Corraſ. *ad l. via, num.* 19. *D. de ſeruit.*

l. Qui vſumfructum. 3.

Corraſ. *ad l. naturaliter*, §. *nihil commune, D. de acquir. p. ff. pag.* 290.

l. Vti frui. 5.

Vide Hotoman. *lib.* 5. *obſ. cap.* 2. *Ant. Fab. *li.* 6. *coniect. cap.* 8.

§. Vtrum. 1.

Petrus Pithœus *in notis ad fragmenta Iuriſc. pag.* 79.

Digitized by Google

Tit.7. De operis ſeruorum.

De operibus ſeruorum loquitur hic Azo.

l. Fructus.4.

Gouean. *libro 1. lect. variar. cap.6.*

l. Operis.5.

Gouean. *lib.1. lect. variar. cap.6.*

Tit. 8. De vſu & habitatione.

l. Et clientes.3.

In vulgatis incipit *l. ſed & clientes.* * Paulus *lib.5. ſent. tit.*15.§.1.

§. Mulieri.1.

Vidua nubendo ſortitur forum mariti.

§. Sed ſi.1.

Alciat. *libro 2. parerg. c.*14. Ræuard. *libro 2. var. cap.*12.

§. Sed ſi.2.

Nota hic habitationem & vſum domus in effectu idem propemodum eſſe.

§. Si vſus.4.

Familiæ non licet, quod non licet domino.

l. Plenum.12.

Ornatur à *Cagn. de reg. iur. num.3. folio* 198.

§. Prętor.1.

Forcatulus, *in penu. iur. cap.5. & auiarij. c.13.*

§. Sed ſi boum.3.

Qui hoc loco *olei* reponunt, reprehenduntur à Fornerio, *lib. ſelect. c.2.* verũ illi reſpõdet, Cuia. *lib.9. obſ. c.37.* Gilbertus Regius, *l.1. enantioq. c.9.* * Harmenopulus *lib.2. tit.*10.§.10.

§. Equitis.4.

Alex ab Alex. *lib.5 genial. dier. c.*8. Ræuard. *lib.5. var. cap.*11.

l. Sed ipſi.13.

Nota hic differentiam inter locare ſeruum & mercedem ei pro opera imponere.

l. Per ſeruum.14.

Ad initium huius legis, vide Cuia. *li.14. obſ. c.23.* Gilbertus Regius *libro 1. enant. c.*11.

§. Vſusfructus 1.

Zaſius *1. par. antino nu.13.* Charon. *li.1. veriſſ. c.21.* Cuia. *li.8. obſ. c.9.* Molin. *ad l.1 §. ſed ſi initio, D. de ver. obl. nu 70. cum ſeq.* * Ant. Fab. *lib.1. coniect. cap. vlt.*

Folio 105. *num.355. & ſeq. repet.5.*

§. Vſu legato.2. 13

Paulus *3. ſent. tit.6.§.25.*

§. Poterit.3.

*Cuiacius *lib.13. obſ. cap.*12.

l. Fundi.15.

Labitt. *in vſu iudicis ſu.* 5.20. Har. *ll.2.*10.§.7.

§. Sicut.2.

Vſus verbo continetur interdum ipſe fructus, vtputa ſi tam modici prædij vſus relictus ſit, vt nihil ex eo vſu ſupereſſe poſſit.

l. Vſus pars.19.

Alciat. *libro 1. para . cap.17.*

l. Diuus Hadrianus.22.

Vide doct. *de vſu & habitat. in princ. in gloſſ. in verb. minus.*

§. Licet.1.

Corraſ. *ad l. ſi cui, num.13. D. de ſeruit.*

Tit.9. Vſusfructuarius quemadmodum caueat.

Paul. *3. ſent. tit.6.* & *libr.1. tit.* 11. Cyn. Bald. Caſtr. *in l.4. de vſuf.* Ang. *in prin. Inſt. de vſufr.* Gloſſa & Doctores *in cap. quaſi on e, de appell.* Bald. & Iaſ. *in Auth. cui relictum, Co. de indict. vid.*101.

l. Si cuius.1.

Cagnolus *de reg. iur. num.3. folio.*105.

Arius Pinel. *C. de bon. matern. fol.*185. *&* 174.

§. Cauere.3.

Ant. Aug. *libro 1. emen. cap.2.*

§. Recte.4.

De inuẽtario ab vſufructuario cõſcribendo & cõficiendo vide Rola. à Valle. *1. Conſ.92.*

§. Habet.6.

Cuiac. *lib.9. obſ. cap.39.*

l. Nam fructuarius.2.

Cuſtodiam & diligentiam omnem fructuarius præſtare debet, fortè exactiorem, quàm quis rebus adhibeat, exemplo commodatarij & vẽditoris, *l.3. de peric. & com. rei ven.* & hoc quidem eſt quæ ſtipulationi ineſt clauſula boni viri arbitratu, nimirum vt omnem diligentiam, omnem curam in ſeruanda re fructuaria præſtet.

§. Deſinere.1.

Notãdum hic eſt interdum deſinere quod non cœpit, vt & amitti quod nõ habetur alias quod nondum incipit, deſiiſſe nõ eſt dicendũ

§. Si hæres.4.

Vſufructuarius præſtare debet emptori proprietatis cautionem.

§. Sed ſi.1.

Alcia. *lib.2. parerg.c.3* Cuia. *lib.11. obſ. c.12.* Gilbertus Regius *enantioq. li.10. c.11.* * Ant. Fab. *lib.1. Coniect. cap. vlt.*

l. Idem eſt.6.

In hanc legem Franc. Gouean. *libro 4. comment.*

Digitized by Google

ment.iur. ciuil.cap.5. quem refellit Ioan.Rober.*lib.1.recep.iur. ciuil.lectionu cap.* 19. Nota autem hic hanc ſtipulationem locũ habere, non tantũ vſufructu, ſed & reditu aliquo legato, veluti vindemia aut meſſe: nã etſi redditus per omnia vſumfructum non imitentur, ſicut nec habitatio, vel operæ ſerui, vel cuius alterius animalis, *vt ait l.5 in fin.* redditus, inqua, per omnia vſumfructũ non imitãtur, percipiuntur quidẽ redditus percipiuntur vindemiæ & meſſes ex vſufructu, & ea quoq; reddita legata, morte legatarij finiuntur, & ad hæredem redeũt, à quo relicta ſunt, ſicut vſusfructus. *l. 22. D. de vſufr. l. 5.* per omnia tamen vſumfructum non imitantur.

l.Si tibi.8.

Si vni vſusfructus, alteri proprietas eiuſdem rei legata ſit purè, tunc non hæredi, ſed ei cui proprietas legata eſt, cautio præſtanda eſt, quia ad eũ non ad heredẽ vſusfructus redditurus eſt, ſed ſi vni vſusfructus, alteri proprietas eiuſdem rei legata ſit ſub conditione, interim & alteri & hæredi cauendum eſt, quoniam vterque ſperat proprietatem: & ſi duobus coniunctim legatus ſit vſusfructus, inuicem cauere debent cautione fructuaria, de vſufructu quandoque reſtituendo, quia vterque ſperat iuri accreſcendi, quod in vſufructu locum habet, etiam poſt acquiſitionẽ ſuę partis, totum vſumfructum ſibi obtingere poſſe, ſocio id eſt collegatario deficiente, itaque ſibi inuicem capere debent.

l.vſu quoque.11.

Etiam cohabitans cum proprietario debet ei cauere de vtendo arbitrio boni viri vt notat hic Albericus.* Vide hic Zaſium.

l.Si vaſorum.12.

Bellonus *lib.4.ſuppu.cap.*11.& Alciat. *lib.7. parerg.cap.*2.*Paulus *lib.3.ſent.*Tit.6.

¶*Fruiturũ.* hunc locum fortaſſis Priſcianus *lib.*10. intelligit, dum ait Vlpianum in lib. ad Sabinum *Fruiturum* non *Fructurum* dixiſſe.

¶*Niſi ſui*, alias legitur *niſi à fure.*

LIBER VIII.

Tit.1.

De ſeruitutibus.

DE ſeruitutibus ſcripſit Cæpola: * & Petrus Gambon. * & Corraſius & Duarenus ad hunc titulum.

¶De formulis ſeruitutum, vide Briſſoniũ 1.*ſelect.ar.*19.*Harmenopulus *lib.*2.*Tit.*4.

¶Seruitutis voce in dubio intelligitur prędiorum ſeruitus. Cuiac. hic.¶

¶Adde Vitalem 2.*Variar.lection.*2. Equinarium Baron.

* Extat Stephan. Forcatuli in hunc Titulum ſuperacta explicatio.

l.ſeruitutes.1.

Vitalis 2.*variar.lect.*1.

l.Vnus ex his.2.

Nota hic quod ſeruitutes non diuiduntur.

l.Seruitutes.3.

Martreſius *in notis ca.*8. Arius Pinellus, C. *de bonis maternis.* Repetitionum 1 *fol.*323 *nu.* 210.& 220.

l Seruitutes.4.

Zaſius *lib.*2.*ſing.reſp. cap.*30. Goueanus *libr.* 5.*lect.var.cap.*5. Parladorus *quæſt.quotid.cap.*1. §.8. Repetitionum 1.*fol.*322.*num.*210.*Ant. Fab.*lib.5.emend.cap.*16.

§.Modum.1.

Contractus legem accipiunt ex conuentione.

§.Interualla.

Martreſius *in notis cap.*9.

l.Via.5.

Seruitus prædialis conſtitui eiſdem modis poteſt quibus & perſonalis.

l.Ad certum.6.

Seruitus remitti poteſt, & conſtitui ad certam partem fundi.

l.Ius cloacæ.7.

Ius cloacæ ſeruitus eſt ruſtici prędij.

l.Vt pomum.8.

Forner.*lib.*3.*ſelect.cap.*28. & in hanc legem extat libellus, Ioannis Pyrandi Burdegalienſis, multa etiam Vitalis *d.lib.*2.*cap.*3.

l.Si cui.9.

Charondas *lib.*9.*verſ.ca.*5.* Oldendorpius *in Topicis.*

l.Si iter.10.

Repetitionum 6.*fol.*128.*num.*7.

l.Pro parte.11.

Molinæus *in labyrinth. ſexdecim legum.*

¶Ad eius limitationem vid. Ruin. *in l.ſtipulatione. an 9.chart.verſ.2.infertur,* D. *de verb. oblig.* & *in l.2.§.ex his,* C. *eo.tit.**Ant.Fab.*li.4. coniect.cap.*6.

l.Si tam.13.

Charondas 3. *cap.*5. Gouean.*li.*2.*variar. lect.cap.*17. Molinæus *ad l.1.§.ſi quis* 2 *num.* 42. *D.de verb. oblig.* Loriot. *de pactis axiom.* 14. Vaconius *lib.*5.*declarat.*69. vide Repetitiones doctor.6.*fol.*123.*num.*27.

Digitized by Google

¶In ſeruitutibus realibus, ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt, pro intellectu, vide Iaſ. *ad l.1.§.ſi quis ita, numero* 14. *D. de verborum obligat.* vbi Alciat. *num.* 20. Crott. 5. *lectu num.* 14. Bortigel. *nu.* 27. Iacob. de Nigris, *numero* 47. *folio* 151. *num.* 25. Repetitionum 6.* Ant. Fab. *lib.1. coniect. c. vlt.*

l.ſeruitutes.14.

Charondas *dicto c.*5. Ræuardus *ad l. Scriboniam, cap.*1. Ioan. Robert. *lib.*4. *ſent. iur. cap.*8. Martreſius *in notis cap.*10. * Hanc legem repetiit Martinus Laudenſis.

§.Publico.2.

An in conſtitutione ſeruitutis, videatur conſtituta obligatio perſonæ, vide quod notat Bald. *in l.3. in prin. C. e d.*

l.Quotiens.15.

Corraſius *de ſeruit. pag.*34 *& ſeq.* Ioan. Robert. *lib.*3. *ſent. iur. cap* 24. Goueanus *libr.*1. *lect. variar. cap.*15. Geraldus Lugollius *de ſeruit. vſucap. cap.*19.

l.Ei qui.16.

Creditori & emphyteutæ competit vtilis actio pro ſeruitute, qua de re Bart. hic.

l.viæ.17.

Nota hic ſeruitutes eſſe indiuiduas.

l.Papinianus.18.

Molinæus *in nouis intellectibus quatuor legum, numero* 27.

¶Vide intelleċt. per Pontanum *in l.1. num.* 24. *D. de leg.*1. & ibi etiam Rip.

l.ſi fundo.91.

Vide citatos *in l.* 15. *ſupra eod.* & Prateium *Senten. cap.*10. & Vitalem *libro* 2. *variar. lect.*2. Hotom. *lib.*8. *obſ. cap.*11.

l.Quotiens.20.

Ioan. Robert. *libr.*2. *ſent. cap.*26. *& lib.*3. *ſent. iur. cap.*24. Gerardas Lugollius *de vſucap. ſeruit. cap* 15.

Tit.2. De ſeruitutibus prædiorum vrbanorum.

Seruitutes quædam debentur prædiis vrbanis ſiue ruſticis parum enim intereſt.

l.Si intercedat.1.

Corraſius *de ſeruit. pag.*180.

l.Vrbanorum.2.

Forcatulus *dial.*16. *num.*11. *cum ſeq.*

l.Luminum.4.

Corraſius *de ſeruit. pag.*56. Cuiac. *lib.*17. *obſ. cap.*35. Ad hunc textum, cū ibi dictis, per Gl. &[Bart. vide Bart. Cæpol. *in tract. de ſeruitut. tit. de ſeruit. cum ibi. non. diſtinct.* & circa materiam iſtam, vide Alexan. *in conſ.*9. *in* 6. *vol. incip. prudent. verb. &c.*

l.Inuitum.5.

Zoannetus *reſtitution. ad* D. 20. vide Soc. *in rep.*391.

l.Hæc autem.6.

Ioan. Robert. *lib.*3. *ſent. iur. c.*8.

l.Quod autem.7.

Zoannetus *reſtitut. ad cap.*25.

l.Parietem.8.

Corraſius *lib.*4. *miſcell. cap.* 16. Gueuarra *in Topica Cicero.* §.14. *numer.*5. Martreſius *in notis cap.*11.* Duarenus hic.

l.Cum eo.9.

Nota quod quis poteſt ædificando in proprio vicini ædes totaliter obſcurare niſi ſi debeat ſeruitutem.

l.Gaurus.10.

Cuiac. *libro* 1. *obſer. cap.* 7. & *libro* 11. *obſeruat. cap.*11.

l.Qui luminibus.11.

Martreſius *in notis c.*13.* Cuiac. *lib.*17 *ca.*35.

l.Ædificia.12.

Ioan. Robert. *lib.*4. *ſent. iur. cap.*7.

l.Quidam.13.

Cotta *in memoral. in voce Tub.* Cuiac. *libro* 1. *obſer. cap.*4. Duaren. *libro* 2. *diſput. cap.* 18. adde Roman. *ſing* 40. Cæpola *cautela* 84. *in libellis,* Cagn. *ad l. qui in alterius, numero* 24 *D. de regu. iur.* Ludouic. Ro. *ſing* 401. *fol.*106. Hotom. *lib.* 2. *obſ. cap.*1.* Duarenus *lib.*2. *diſp.*25.

l.Imperatores.14.

Corraſius *ad l. ſi intercedat. num.*10. *de ſeruit.* Briſſon. *lib.*1. *ſelect. antiq. cap.*2. Cuia. *lib.*1. *obſ. cap.*4. Ioan. Robert. *lib.*2. *recep. iuris ciuil. lect. c.*10. Vitalis *lib.*2. *variar. lect. cap.*7.

l.Inter ſeruitutes.15.

Charondas *lib. veriſſim. cap.*5. Ioan. Rober. *lib.*4 *ſent. iur. cap.*7. * Harmenopulus *lib.*2. *Tit.*4.

l.Lumen.16.

Robertus, *dicto cap.*7.* Duarenus *lib.*1. *diſp. cap.*33.

l.Si arborem. 17.

Corraſius *ad l.*1. *de ſeruit. pag.*5 . & *li* 3 *miſcel. cap.*14. Cotta *in voce Heliocaminus,* Alciat. *libro* 12. *parerg. cap.*2. Auguſtinus *libro* 4. *emend. c.*16.* Budæus hic.

§.interdum.2.

Luminibus officere is etiam dicitur, qui ædi-

ædificium vel deprimit, vel tollit, qua de re Alciatus ſupra dicto loco. *Alciatus *lib. 2. parerg. cap. 5.*

l. Si fiſtulæ. 18.

Loquitur hæc lex de fiſtulis qua de re Bar. hic. *Ant Fab. *lib. 3. Coniect. cap. 1.*

l. Fiſtulam. 19.

Corraſius *lib. 6. miſcel. cap.* 10.

§. Iuxta communem. 1.

Cuiac. *libro 9. obſ. cap. 26.*

l. Seruitutes. 20.

*Ioan. Robert *libro 4. ſent. iur. cap.* 8 Hotom. *libro 7. obſ. cap. 1.*

§. si domo. 1.

Corraſius *ad lib. 1. D. de ſeruitut. pag.* 45.

§. Si ſublatum. 2.

Martreſius *in notis cap.* 14. hanc declarat & ornat. Cagnol *de reg. iur. num. 2. fol.* 160.

§. Si antea. 4.

Domus dominus dominantis, non poteſt facere id per quod conditio ſeruientis fiat deterior, ſed melior.

l. si domus. 21.

Corraſ. *lib. 4. miſcel. cap.* 14. Ibi adeſt gloſſ. fin. quæ format quæ ibi Sed quid è cõtra & c licet Bart. Paul. & alii videãtur Gloſſ. in hæc re. Contrarium tamen exiſtimant quidam, quia non ſequitur illatio, quam gloſſ. facit. Cum poſſit domus vicini ſtillicidia mea non recipere, etiamſi altius nõ tollat. Puta, ſi ego ſtillicidia mea per fiſtulas ſeu canalia alio diuertam. Sed vt hoc concilietur, neceſſario dici debet glo. procedere non ſimpleiter, ſi ego ſtillicidia mea conuertere non potueram. per l. quam allegat, & ita erit limit. gloſſ.

l. si ſeruitus. 23.

Pratei. *in uerſ. cap* 33. vide Fabr. *Inſtit. de ſeruit. in fin. verb. ad primũ.* Barto. *in l ſi ita, in 3. collat. D. de auro & argento legato.* Socin. *in regul.* 247. §. 1. ibi, *humanius.* vide text. quem ibi in contrarium põderat Aret. *in l. ſtipulat. iſta. in prin. D. de verborũ obligat.* Cagnolus, *de reg. iur. nu. 7. folio* 4.

l. Cuius ædificium. 24

Corraſ. *lib. 3. miſcell. cap.* 24. *Harmenopulus *lib. 2. tit. 4. §.* 80.

l. Hoc quod. 25.

Molinæus *in nouis intellect. 4. leg. num.* 16.

§. Si ex tribus. 1.

Communem parietem domus vicinæ ſeruientis tollere licet inuito domino fũdi dominantis.

l. Sed ſi. 27.

Molinæus *dicto loco, num.* 48. vide Alexand. *in l. 1. §. nunciatio D. de nou. operis nunc.* & Caſtr. *ibid. in verb. item, in verſ. dum vero, verbũ illud rem perlat,* hoc eſt ius prohibendi. argumento text. *in l. Sabinus. Communi diuidũd. verſic ſi autem, fol 59. num. 25. & 27. repetitionũ* 5. Conciliationem huius legis cum *l. 4. §. ſi communem, D. fin. regund.* vide Henric. à Suer, *repet. iur. ciuil. lect. c. 21. pag. 61.** Duarenus hic.

l. Foramen. 28.

Carraſius *ad l. ſeruitutes. 4 num. 2. & 5. de ſeruit.* Cuiac. *libro 15. obſer. cap. 3.* Valla. *tract. 7.* Vitalis *lib. . variar. lect. ca.* 13. Parladorius *quaſt. quotid. cap. 1. §. 8.* Martreſius *in notis cap. 15 folio 312. numero. 212. & 217. & 251. repetitionum 1.* vide Gloſſam *in can. reperiuntur. 6. c. 1. q. 1.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris lib. 8. c. 22.*

§. si partem. 1.

Molinæus *in nouo intellect. 4 legum.*

l. Si teſtamento. 31.

Deſtructa domus poteſt ad ſtatum priſtinũ reſtaurari, num obſtante ſeruitute ne luminibus officiatur.

l. Si ædes. 32.

Si plura ſint prædia dominantia, tot dicuntur eſſe ſeruitutes.

§. Libertas. 1.

Corraſ. *ad l. 1. de ſeruit. pag.* 20.

l. eum debere. 33.

Pilæus *quaſt.* 4

l. Et qui. 34.

Nec dici debet ei res ſua ſeruire, *l. 26. ſup. eo.* cum tradendo alteram eius dominium à ſe alienet, *l. ſi quis duas, D. comm. præd.*

l. Si binatum. 35.

Vide Paul Caſtr, *in l. ſed ſi, in §. fin. de cond. indeb.* & vide omnino Portium *in l. Item. §. ſi. D. de pactis.* Cuiac. *ad l. iuriſgentium. ff. de pact.*

l. Binas. 36.

Martreſius *in notis cap.* 12.

l. Si ædes. 38.

Huius legis ſententia hæc eſt, vt ſi tecum habita conuentione ædibus meis hanc ſeruitutem imponam, ne mihi altius ædes meas tollere liceat, ne luminibus tuarum ædium officere liceat. & ædes meæ à tuis tantum diſtent, vt conſpici non poſſint, aut medius mons earum conſpectum auferat, ea ſeruitus quam impoſui ædibus meis non valet, quia tuarum ædium nihil intereſt: nam ſeruitutis cuius nulla eſt vtilitas, nulla etiam impoſitio eſt, *l. quotiens. ſup. tit. prox.*

Digitized by Google

l.Eos qui. 40.

Cuiac. *lib.1.obſ.cap.31.& lib.2.ca.40.* *Harmenopulus *lib 2 tit.4.§.76.*

l.Olympico. 41.

Si res legatur ad vitam in dubio non videtur ei impoſita ſeruitus licet duret facultas eundi.

§.Lucius. i.

Duar. *lib.1.diſput.cap.32.* Ioan Robert. *lib.4. ſent.iur.cap.6.* Cuiac. *lib.13.obſ.cap. 7.*

Tit.3. De ſeruitutibus ruſticorum prædiorum.

Ruſticorum prædiorum ſeruitutes ſunt, quæ ruſticis prędiis debētur vt hę iter actus, via aquæductus, aquæhauſtus, appulſus pecoris paſcendi, calcis coquendæ.

l.Seruitutes.1.

Duaren. *lib 1.diſput.anniuerſ.ca.31.* Ioan. Robert. *lib.4.ſent.iur.cap.5.* Loriottus *de eo quod intereſt axiom.7.* Iacob. Rẹuard. *ad l.xij.tabul. cap.14.* Nannius *libro 9.miſcel.cap.5.* Hotomā. *lib.2.obſ.cap.7.* Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro 1.coniect.cap.20.*

l.Ruſticorum 2.

Gouean. *lib.1.lection.variar.cap.16.* Loriot. *in vſu iudic.ſui pag.15.*

l.Item ſic.3.

Ad id allegatur quotidie hæc lex quod vitiato expreſſo, vitiatur & tacitum. intellige vt per Bart. *in l.1. colum. 8.in princip.num.31. de vulg.*

§.Qui habet.3.

Congruit *l.1.ſupra de iuriſd. omn.iud.* & nota eleganter ex iſto textu, quod conceſſo antecedente conceditur acceſſorium, vide Bald. plene in *l.quamuis, C.de fideic.*

l.Pecoris.4.

Vt hæc lex facilius intelligatur, ſciendum eſt ſeruitutes aut perſonarum, ſiue hominū, aut prædiorum vrbanorum, vel ruſticorum, *l.quoties de ſeruit.* aut in rem eſſe aut in perſonam: & prædiorum quæ in rem ſunt prædiis, quæ perſonarum ſunt perſonis debentur, & quæ prædiis debentur ſequuntur emptorem prædiorum hęredemque ad quem ea prędia peruenerunt, id eſt ſucceſſorem omnem, emptoris etenim nomine, vt in duodecim tabulis ſignificatur, quilibet ſucceſſor rei, hęredis autem nomine ſignificatur, quilibet ſucceſſor iuris, quæ vero perſonis ſeruitutes debētur cum perſonis extinguuntur, nec tranſeunt ab iis ad emptorem ſeu hęredem, quod oſtendit *lex vſus aquæ, D.de vſu & habit.*

§.Neracius.1.

Seruitus realis imponi non poteſt, niſi quatenus exigit vtilitas prædij dominantis.

§.item longe.1.

Molinæus in *labyrintho de diuiduis & indiuiduis.par.3.num.304.*

l.Qui ſella.7.

Cotta *in voce ſella.* Ioan. Robert. *libro 4.ſent. iur.cap.5.* Zoanne *reſtit.ad D.c. 6.*

l.Viæ latitudo.8.

Molinæus *d.p.3.num.36.* Prateius *lib.4. veteris iuriſpr.lib 12.*

l.Labeo.10.

Gouean. *lib.1.var.lect.cap.17.*

l.Per fundum.11.

Tempus an ſit modus inducendi vel confirmandi. An minor pars habeat formam vniuerſitatis, vide hic Bald.

l.Inter actum.12.

Nota hic differentiam actus & itineris. *Connanus *lib.4.comment.cap.11.*

l.Certo.13.

An promiſſa & conceſſa trahantur ad futura, vide Bald. *in l.diuortio, §.ſi fund. D.ſoluto matrimon.*

§.Si totus.1.

Ad huius §.intellectum, vide omnino Roman. *in l.ſtipulationes non diuiduntur, infra de verb.oblig.*

l.Per quem.14.

An ſeruitus aquæ ducendæ, & itineri habendi, vno loco concurrere, ſimul poſſint, vide Zaſium hic.

l.Diuus Pius.16.

Corraſ. *ad l.1. D.de ſeruit. pag.63.* Forcat. *auiarij cap.4.*

l.Imperatores.17.

Menoch. *de arbit.iud.caſ.241.*

l.Vna eſt.18.

Cuiac. *lib.4.obſ.cap.11.*

l.Si vnus.19.

Molinæus *in labyrintho ſexdecim legum,* vide Ruin. *in l.2.§.ex his.chart.16. in 2.coll. de verb. oblig.in 17.coll.circa med.*

l.Si mihi.20.

Qui habet duo iura remittendo vnum non videtur remittere aliud.

§.Seruitus.1.

Non tenetur dominus pro læſione, ex ſeruitute

Digitized by Google

uitute naturaliter cõtingente, qua de re Bar. hic adde *l.1.§.[illegible] de aq.pl.[illegible]*

§.Hauriendi.3.

An hauriendi ius hominis, an verò prædiis ſit, dubitant hic, verum aquæ hauſtus eſt ſeruitus perſonæ, *l.14.in pr.infra de aliment.*

l.Sed quæ.22.

Nota hic quod indefinita reſtringitur ad loca minus damnoſa. Bald.

l.Viæ.23.

Molinæus in *labyrintho de diuiduis & indiuid.par.3.num* 361.

Vide Curt. *in l.2.colum. pen. de iuriſdictione omnium iudic.*

§.Si fundus.2.

Ad huius §.intellectum, vide quæ ſcribit Baldus *in l.3.C.de ſeruit.*

§.Quæcunque.3.

Ius ſeruitutis eſt totum in toto, & totum in qualibet parte totius, niſi vſum eius aliquid impediat.* Cuiacius 9. *ad Africanum.*

l.Ex meo.24.

Molinæus *d.p.3.nu.*346.351.*&* 352. Hotom. *lib.8.obſ.cap* 14.

l.Si partem.25.

*An & quomodo diuiſio aquę fiat, vide hic Bart.

l.Si via.26.

Corraſius *ad l.ſi cui, ſupra de ſeruit.nu.*6. Vitalis *lib.2.var.lect.cap* 10.

l.si communi.27.

Molinæus *in nouis intell.4.legum.* Gilbertus Regius *lib.1.[illegible].c.6.*

l.Itineri.28.

Molinæus in Labyrintho *ſexdecim legum,* Repet.6.*folio* 27[illegible].*numer.* 1[illegible]4.*& ſeq.*

Vide Bart. qui reprobatur. *in col.2.& fi.in fi. de verb.oblig.*

l.Is qui.29.

Determinata conceſſio hoc operatur, vt quis ea non poſſit vti niſi ſecundum formam limitationis.

l.Qui duo.30.

Confer hanc *cum l.*205. *D. de verborum ſignificat.** Ant.Fab *lib.2 coniect.c.9.*

l.Tria prædia 31.

Redemptione partium etiam pro indiuiſo ſeruitus non extinguitur, niſi omnes redimantur, Iaſ. *ad l.ſi ita reſcriptum, §.regnum.*10. *& ſeq. D.de liber.& poſthum.* vide Camil.Plau. *in tract.de not.* Crauet. *libro 1.cap.5.cum ſequen.* De intellectu Socin. Iun. *conſ.2.numero* 25.*libro* 3.

l.Fundus 32.

Paria ſunt fieri aliquid tempore permiſſo, & fieri tempore quidem prohibito, ſed conferri in tempus permiſſum.

§.Per plurium.1.

Molinæus *in labyrintho, de diuiduis & indiuiduis p.3.numero* 35. *Anton.Fab. *lib.5.coniectur. cap.*11.

l.Vnus ex.34.

Molinæus *in intellect.4.legum.* Vitalis *libro* 2. *variar.lect cap.*3.5.*&* 11. Gilbert. *Reg.d.cap.*26. Ad eius limitationem & declarationem vide Ruin. *in l. ſtipulationes non diuiduntur. char.* 9. *verſ.infertur. de verb.oblig.*

l.Lucius.37.

Et in determinata conceſſione, reſpectu fundi dominantis, pręſumitur conceſſio perſonalis Pro intellectu huius textus, vide Alciat. *libro 2. diſpunct.cap.*7. aliqua per Dec. *conſ.* 262 *numero* 11. Ioan.Longoual *ad l.imperium, D.de iuriſdict.omn. iud. numero* 223. *& ſequen. folio* 323.*numero* 223. & quæ ſit ratio deciſionis eius legis *num.5.4.repetitionum* 1. vide Iaſ. *Inſt. de action.§.æquo, in 1.notab.* Et ad dicta per Bar. vide & adde, quę dixit Iaſ. *in §. nam ſi in facto. in 4.not.in fin.D.de verb.oblig.*

l.Flumine.38.

Gouean. *lib.1.variar.lect.cap.*36 Alciat. *lib.*6 *parerg c.*13.

Tit.4. Communia prædiorum.

l.Ædificia 1.

An molendinum vel nauis dicantur prædia ruſtica vel vrbana, vide Bald. *in l.certi. Cod.locati*, & quandoque ędes appellantur ruſticę, ſed impropriè, *l. cætera, §.ſed etſi quis. & ibi Bart. D.de legat.*3. * Anton.Fab. *libro 4. coniect. cap.*6.

l.De qua.2.

Cuiac. *libro 3.obſer. cap.*28. Vitalis *libro 2 variar.lection.cap.*9. Rǫuard. *ad legem ſcriboniam. cap.*2.

l.Proprium.5.

Molinęus *in labyrintho ſexdecim legum.* Vide Ruin. *in l.1.§.ſed etſi mihi, in 2. not. poſt alia quæ alleg. de verborum obligatió. folio* 133. *numero* 26 *repet.*6.

l.Si quis duas.6.

Auguſtin. *lib.3.emend.cap.*6.

Digitized by Google

§.item ſi duo.2.

Carolus Molinæus *in nouo intell.4. leg.* Auguſtin.*libr.4.emend.cap.*17.Vitalis *lib.2.varia. l. & cap.*4.

l.in tradendi.7.

Nota hic quod generalitas parit obſcuritatem & idcirco exceptio omnis debet ſpecialiter fieri.

§.interpoſitis.1.

Si duobus eodem momento diuerſarum rerum fiat traditio, non valet ſeruitus alteri impoſita,ſecus ſi ſeparatim.

l.Quidquid.10.

Molinæus *in labyrintho ſexdecim legum*,Martreſius *in notis cap.16.*

l.Refectionis.11.

Conceſſa ſeruitute omnia conceſſa videntur ſine quibus quis vti ſeruitute non poteſt, & ſicut quis non poteſt facere contra ſeruitutē,ita nec cōtra ea quæ ei tacitè accedunt.

l.venditor.13.

*Ant.Fab.*lib.5conie&.cap.*11.

Repetitionum.6.*fol.*331 *num.*363.*& ſeq.*

§.Si conſtat.1.

Cogi quis poteſt conſuetudine ad res ſuas diſtrahendas honeſto tamen pretio.

l.Poteſt.16.

Nota hic quod teſtamento conſtituitur ſeruitus.

l.Receptum.18.

Quod vltima voluntas pendere non debet ex alieno arbitrio,Limita vt per Bartol. *in l.1.col.5.num.* 22.*C.de ſacroſ. eccleſ.*vide etiā Bart.*in l.omnes, poſt num.*28. *D.de iuſt.& iur.* reſtringuentem hanc l.

¶ Multis modis limitat Marc. Mant. *ſingu.* 213.*num.*1.*fol.*172.Zaſius hic.

Tit.5.Si ſeruitus vindicetur *vel ad aliū pertinere negetur.

l.Actiones.1.

De formula actionis confeſſoriæ & negatoriæ,vide *leg.*15.*in fin.ſupra de ſeruit.*

l.De ſeruitutibus.2.

An & quare cōfeſſoria & negatoria ſic dicātur. An ſeruit⁹ debeatur prędio, & an prædiū dicatur illū poſſidere,vide Bal.in *l.2.C.de ſer.*

§.Hæc autem.1.

Confeſſoria in rem actio,nulli alij cōpetit quàm domino fundi, quod quidē directo intelligendum eſt,vt optimè notat hic D.Gothof.vtilis etenim datur creditori ſuperficiario,&vſufructuario iuribus per eū allegatis.

§.Pomponius.3.

Notanda eſt hic actionis & interdicti differentia,quoniam in actionibus de iure quæri principaliter poteſt,at in interdictis de facto ſeu de poſſeſſione.

l.Loci.4.

Ioan.Robert.*lib.3.ſent.iur.cap.*8.

§.Qui iter.1.

* Ant.Fab.*lib.1.conie&.cap.*20.*& lib.2.cap.*9.

§.In confeſſoria.2.

An intereſſe pro fructu computetur,&an intereſſe hoc veniat officio iudicis mercenario,vide Bald.*in l.ſi quid,C.de ſeruit.*

§.ſi fundus.3.

Math.in *l.1.C.ſi vnus ex pluribus appel.nu.*7. *fol.*352.Gloſſa *in cap.quamuis* 35. *extr. de ſent. & re iud.*

§.Sed & de.6.

Hauſtus aquæ ſeruitus eſt, & ex ea competunt nobis in rem actiones.

§.Competit.7.

Excipere non poteſt quis de iure tertij quod non eſt excluſiuum iuris agentis.

§.Si cui.8.

Vide *l. & ideò.l.ſi fortè.cum§.vlt in l.ſi ſeruitus.D.de ſer.vrb.præd.& l.qui ædificium*,D.*eod.* & ibi Connanus.*pag.24.

§.Sciendum.1.

Eorcat.*dial.*16.*num.*7.

§.Si ædes.4.

Vſusfructus diuidi poteſt,at ſeruitutes ſunt indiuiduæ,*l.*1.§.9.*infra ad l. Falcid.**Cuiacius *ad l.*85.*ff.de verbor.obligat.*

l.Harum.7.

Qui eſt in poſſeſſione alicuius rei debet in ea defendi,*gloſſ.*2.*in cap. duo ſimul. extra de off. iud.ord.*

l.Sicut autem.8.

Ius ſeruitutis reuiuiſcit.

§.Competit.1.

Quid differat ſeruitus tigni immittēdi à ſeruitute oneris ferendi,vide hic Bart.

§.Sed ſi.3.

Cont.*libro 1.lectio.ſubſecut.cap.*1.Hotom.7 *obſ.cap.*16.

§.Ariſto.5.

Duaren. *libro* 1. *diſput. anniuer.cap.*24.Briſſon.*lib.*4.*ſelect. cap.* 15.*Harmenopulus *lib* 2. Tit.4.§.8.vide Soc.*Reg.*189.

§.Apud.Pomponium.6.

Auguſt.*lib.2.emend.ca.*1. Ioan.Robert.*lib.*3. *ſent.iur.c.*24.Duaren.*lib.1.diſpu.c.*14.

l.Si ea.

Digitized by Google

l. Si eo loco. 9.

Seruitutis debitor in præiudicium ſeruitutis à ſe debitę, quidquam facere non debet, vt è contra creditor ſeruitutis hoc eſt is cui ſeruitus debetur.

l. Si quis diuturno. 10.

Duaren. *lib. 1 diſput. cap. 3 4.* Corraſ. *lib. 5. miſcel. c 5. & ad l. ſeruitutes. 4. infra de ſeruit. num.* 31. Ræuard *in Triboniano. pag. 22. & ad legem Scriboniam. pag. 32.* Vitalis *lib. 2. variar. lect. cap. 2* Parlador. *quaſt. quotid. cap. 1. §. 8 f. 324. num.* 242. *Reper. 1.* Hotom. *lib. 8. obſ. ca. 12.* * Cuiacius ad *l. 2 ff. de vſucap.*

l. An vnus. 11.

An is qui vxorem habet liberam poteſtatem habeat, vide hic Bald.

l. Si quando. 17.

Alciat. *lib. 6. parerg. c. 7* Cotta in voce *Cucuma.* Forcat. *in cupid. iuriſper. c. 20.* Cuiac. *lib. 10. obſer. cap. 15.*

§. Cum in domo. 1.

Alciat. *lib. 12. parerg cap. 2.*

l. Is cuius. 18.

Vide Bald. *in Auth. & qui iurat. C. de bon. auth. iud. poſ* Hęc autem lex optimè reperitur hic à Bart.

l. si de communi. 19.

Vitalis *d. lib. 2. cap. 6.*

§. Plures. 1.

Ius paſcui ſequitur prædium.

Tit. 6. Quemadmodum ſeruitutes amittantur.

Seruitutis amittendę modi qui & quot, vide hic Aſon.

l. Iter ſepulchro. 4.

Corraſ. *ad l. ſeruitutes. 4. §. ſeruitus, D. de ſeruit.*

l. Nam ſatis. 6.

Martreſ. *in notis. cap. 17.*

§. si ego. 1.

Corraſ. *ad l. 1. de ſeruit. pag. 70.* Molinæus *in Labyrintho ſexdecim legum.* Cuiac. *lib. 14. obſ. c.* 11. Hotom. *lib. 1 amicab. reſp. cap. 19* et 1. *obſ. cap. 31.*

l. si ſic. 7.

Martreſius *in notis. cap. 18.* * Harmenopulus *lib. 2. Tit. 4. §. 113.*

l. Si ſtillicidij. 8.

Ius ſeruitutis amittit qui in loco ſeruiente ędificari permittit.

l. Aqua. 9.

Hotom. *lib. 7. obſ. cap. 16.*

l. si communem. 10.

In indiuiduis retinet, quis per ſocium, quod per ſe non poteſt, adde Ferrat. *caut. 10.* Felin. *ad c. 1. num. 6. extr. de praſcrip.* Iaſ. & Dec. *ad l. ſi emancipati nu. 1. Cod. de collat.* Marſil. *ſingu.* 180. Corſet. *verſ. Spurius* Afflict. *deciſ.* 213. Boer. *deciſ.* 300 Iaſ. *ad l. imperium, n. 3. D. de iuriſd. omn. iud.* Cotta *in memoral. in v. rbo connexarum.* Didac. Couar. *lib. 1. pract. quaſt. ca. 14 num. 2.* Ratio huius legis habet locũ in materia indiuidua, id eſt quod vnus conſequetur ex perſona alterius, quod ex ſua non poteſt, & quando non minuitur ius illius, ex cuius perſona beneficium capit. vt tradit Dec. *in l. ſi emancipati, C. de collat.* Gloſ. *in cap. quamuis, extra de ſen. & re iud.*

§. Hęres. 1.

Connanus *in l. cum conſtet. D. de aqua quotid. & æſtiu.*

l. Qui fundum. 12.

Anton. Guibert. *libr. 1. quaſt. iur. cap.* 18. Iac. Labitt. *in vſu indic. ſui, fol. 24.* Ræuard. *ad legem Scribonian cap. 7.*

l. si locus. 14.

Ludo. Rom. *ſing.* 798. *f.* 175.

§. Cum via. 1.

Vide *can. omnes 1. diſtinct. 1.*

l. A quam. 16.

An ius accreſcendi locum habeat in non conſortibus, vide hic Bald.

l. Labeo ait. 17.

Ant. Aug. *lib. 4. emend. cap. 17.*

l. Si partem. 19.

Molinæus hanc legem explicuit *in nouis intellectibus.* vide ad intellectum Iaſ. *in l. 1. num. 62. de leg. 1.* * Harmenopulus *lib. 2. tit. 4. §. 123.*

§. Si per fundum. 1.

Corraſ. *ad l. ſeruitutes. 4. num. 39. de ſeruit.*

l. Vſu. 20.

Geraldus Lugollius *de ſeruitutum vſucap. cap. 19.*

l. Seruitute. 25.

Actio perſonalis præſcribitur ſpatio 30. annorum etiam abſque bona fide.

Digitized by Google

LIBER NONVS.

Titulus primus.

Si Quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.

H. Armenop. *lib.6.tit.1.§.3.& 4.*

l. Si quadrupes. 1.

Paul. 1. *ſent. 15.* Plutar. *in vita Solonis.* Plato 11. *de legibus.*

§. Ait prætor. 3.

Pauperies eſt damnum ſine iniuria facientis datum.* Ariſtoteles *lib.5. Eth. cap.9.*

§. Et generaliter. 7.

Hæc actio datur quoties fera contra naturam nocet.

§. Et cum etiam. 12.

Ioan. Aurpachus *lib.ſing.alleg.c.12.*

l. Hæc actio. 2.

Actio hæc non ſolùm domino competit: ſed etiam ei cuius intereſt, vt in commodato, in quo tamen differt actio de pauperie ab actione legis Aquiliæ, vna enim nõ domino competit, altera domino tantum competit.

l. Hæc actio. 4.

Huius legis ſententia ad alia animalia porrigitur, & de cane Peſulania lex nominatim idem cauit: vt Paulus ait *lib.1. ſenten. recept.* vbi actionem de paſtu pecoris huic de pauperie exæquare videtur.

l. Agaſo. 5.

Ioan. Aurpachus *ſing. alleg. c.18. lib.1.*

Tit. 2. Ad legem Aquiliam.

Mencha *illuſtr. quæſt. cap.48.*

§. Quæ lex. 1.

Legem Aquiliam eſſe plebiſcitum conſtat tam ex hoc loco, quàm ex *Nou.18.c.8. & in §. 15. Inſt. ad leg. Aquil.*

l. Lege Aquilia. 2.

Hotom. *lib.7. obſ. cap.12.*

§. Vt igitur. 2.

Ad intellectum huius loci, vide quæ notauit D. Gothof. *in l.3. inf. de cap. min.*

l. Si ſeruus. 3.

Homicida priuatus eſt omni officio.

l. Itaque. 4.

Forner. *ſelect. lib.1. cap.15 & 22.* Cuiac. *libro 11. obſer. c.27. & lib.14. c.13.* * *lib.5. obſer.18.* Clarus *lib.5. quæſt.67.*

l. Sed & ſi. 5.

An furem nocturnum liceat occidere, anque diurnum, ſi ſe telo defendat, vide hic Bart. verum tamen occidere licet metum armis nobis inferentem, etiamſi nondum percuſſerit.

§. Iniuriam. 1.

Iniuria quomodo accipienda ſit in hac actione, declarat hoc §. Vlpianus.

§. Et ideo. 2.

Vide *l. ſi infantis. ſup. de vſufructu.*

§. Si magiſter. 3.

Cotta *in memoralibus in voce Eluſcare.*

l. Præceptoris. 6.

In hanc ſententiam pulchrè Quintilianus *lib.1. Inſt. orator.* vbi diſcipulos non eſſe verberibus cogendos cenſet.

§. Occiſum. 1.

Occiſum quomodo accipiendum ſit, declarat hoc loco Vlpianus, & præter his occidendi modis, adde eum qui alimenta denegat, is enim occidere videtur, *vt in l.4. infra de liberis agnoſcendis.*

§. Sed ſi quis. 2.

Socinus *Regula 315.*

§. Si quis in. 4.

Nõ punitur ille qui in publica pugna percutit pugnantem, ſecus ſi nõ pugnantem, vel extra locum pugnæ. Iodoc. *in prac. crim. c.84. num.31.* dicit hunc textum quantum ad colluctationem non eſſe correctum: nam etſi torneamenta, & huiuſmodi ſpectacula ſint prohibita, non tamen reperitur prohibita colluctatio, cum in ea non periclitentur animæ, nec homicidia committantur. ad quod facit quod per hunc textum conſuluit. Dec. *conſ.9.* quem ſequitur & probat Marſ. *in pract. crim. §. vlterius, num.9.* Stephan. Caſtr. *in tract. de Lud. 1. art. §. 2. num.74. vol. tract. fol.191. poſt num.7. tract.4.* * Plato *lib.7. de legib.*

§. Sed ſi. 5.

Ad hunc §. vide Petr. Calefat. *conſ.180. nu. 16. inter concluſ. diuerſ. ad cau. crim. tom.1.*

§. Proculus ait. 8.

Briſſon. *lib.2. ſelect. antiquit. c.4.*

l. Idem iuris. 8.

* Paulus *lib.3. ſentent. tit.23. §. vlt.*

l. Item ſi. 9.

Cuiac. *lib.17. obſ. cap.27.* Benedict. Capra *in reg. concluſ.80.* Vide Ruin. *in l.1. in prin. in pen. col. in fin. de nou. oper. nun.*

§. Si quis

Digitized by Google

§.ſi quis hominem.2.

Si quis hominem fame necauerit, in factum actione tenetur, vt ait *l.5. Co. hoc eodem tit.* immo etiam vtili Aquilia, ſolue autem vt hac gloſſa.

l.Nam luſus.10.

Ioan. Aurpachus *lib.2 allegat.c.29.*

l.item Mela.11.

Plaza miſcellan. *lib.1.cap.12.*

§.ſed ſi plures.2.

Maleficium quando pluribus dicitur commiſſum: licet perſona incerta ſit, omnes tamẽ puniuntur. adde Anchar. *conſ.116.* Roma. *conſ. 401. eo præſuppoſito.* Alex. *conſ.15.li.1. viſo proceſſu. & conſ.50. lib.1.num.7. viſis, & conſ. 76 lib.4.* copioſe. & Felin. *ad c. ſignificaſti.2. extr. de homicid.* Boer. *deciſ.247.* vide Dec. *ad regu. ſemper in obſcur. num.10. verſ.2. fallit. de regul. iur.* & ibi Cagnol *num.20.* * Clarus *lib.5. ſentent. §. vlt. quæſt.60. num.23.*

§.Celſus ſcribit.3.

Zaſius *lib.2. intellect ſing. cap.6.*

§.ſi plures.4.

Vide Rom. *ſing.258.*

§.item cum eo.5.

Ornatur *ſub numero 20. ſ. lit. 47.* Cagnolus, *de reg. iur.* *Paulus *lib.5. ſent. Tit.11. §.3.*

§.ſed ſi ſeruus.8.

Menoch. *de arbit. iud. caſu.362.*

§.Eum qui.9.

An lege Aquilia commodatarius agat, an vero actione de pauperie Gloſſa hic.

§.An fructuarius.10.

Lege Aquilia vtili non directa agere poſſunt fructuarij, vel vſuarij etiam aduerſus ipſum dominum.

l.Liber homo.13.

Prateius *inuerſ. cap.14.* Nemo eſt dominus membrorum ſuorum, vide Felin. *ad c. conuenientibus.1. ext. de ſent. excomm.* Rip. *ad l. obligatione. nu.8. de pignor.* Iaſ. *ad l.1. nu 5. C. de ſer. fugit.* Dec & Doct. *in ca. inter cæteras. de reſcript.* Cagnol. *ad l. nemo plus fraudare. poſt nu 6. D. de reg. iur.* Quid iuris in conſuetudine, quod percutiens ponat ſe in manibus percuſſi, dic non valere, Boer. *deciſ.262. num.4.* Marſ. *ſing.18*. & nota Gloſſ. in hac materia, *in l. penul. D. de arbit.*

l.Huic ſcripturæ.15.

An vbi quis reperitur mortuus, nec apparent vulnera, an inquam præſumatur mortuus, vide Bald. hic.

l.ſi dominus.17.

Auguſt. *lib.3. emend. cap.1.*

l.ſed etſi is.18.

Creditor occidens ſeruum ſibi obligatum, tenetur Aquilia, & pignoraticia.

l.Ait lex.21.

Socin. *in conſ.78.*

l.Proinde.22.

Nota hic rem conſiderari, cum ſuis qualitatibus & cohærentiis, non autem ſimpliciter.

§ item cauſæ.1.

Molinæus *de eo quod intereſt, numero 102. & 170.*

§ idem iulianus.2.

Pro intellectu huius textus, vide ſcribentes *ad l.1. C. de inſt. & ſubſt.* maximè Alexand. *col.2. in princ.* & Dec. *nu.10.* vbi deffendit communem, contra Socin. *ad l. ſi Titius.2. col 11. D. de condit. & demonſtr.* mihi autem placet cum Socin. per fundamentum eius quod ſuccurratur inſtituto, nõ per legẽ Aquiliam: ſed per remedium generale, *l.ſi. D. de his qui deiec. vel eff. l.15. §.1. Iudex. Inſt. de oblig. quæ ex quaſ. deli.* & latè tradita per Hippo. *ſing 5 5. proximus. teſta reg ita vulneratus, ant. ſi D. ad l. Aquil.* quia ſcilicet maleficia non debent &c. & ad intellectum huius § per Socin. *ad l. in teſtamento. num. 3. D. de condit. & demonſt.*

§.idem iulianus.3.

Sarmientus *lib.2. ſelectar. interpr. c.2.*

§.ſed etſi ſeruus.4

Condictio & damni iniuriæ actio competit de cautione ſubrepta aut corrupta.

§.ſed etſi bonę frugi.5.

Ad intellectum huius §. vide omnino Ioannem de Imola, *in l. in teſtamento.2. D. de condit. & demonſtrat.*

§.Hanc actionem.8.

Actiones pœnales non dantur in hæredes, niſi locupletiores factos: Pœnales autẽ actiones dicuntur, quæ continent aliquid extra noſtrum patrimonium, & quibus pœnam perſequimur, & ab eo cui nihil adeſt perimus, quæ lite conteſtata tranſmittuntur in hęredes. * Ant. Fab. *lib.4. coniect. cap.1.*

§.ſi dolo.9.

Actiones pœnales non dantur in hęredes, niſi locupletiores factos.

§.Hæc actio.10.

An liceat pœnitere, an & quomodo mendacij cauſa puniatur Gloſſa hic.

Digitized by Google

§. ſi quis hominem.11.

Quæritur hic an confeſſio contra naturam, vel impoſſibilis valeat.

l. Proinde.25.

Nota hic differentiam contra mortuum & occiſum, vide quæ notat Barto. in *l. & quid ſi tantum, D. de lib. & poſthum.* ille enim natura, alter per accidens extra viuos.

§.Notandum.2.

Inſtrumentum guarentigiæ executionem paratam habere debet, ſi eſt liquidum: vide Bal. *in l. 2. & in l. in executione, C. de exec. rei iud.* & Bart. *in l. fi. §. 1. D. quod vi aut clam. in l. elegan ter. in prin D. de condic. indeb.* vide Bald. *in l. apertiſſimi. C. de iudic. & in l. cū teſtamento, in fin. D. de teſtam. manu.* Adde quæ dicantur inſtrumenta guarentigiata, Paulum de Caſtro *conſ.* 63. & Ang. *conſ.* 161.

l. Seruus.27.

Vide Alciat. *in tit. de excuſ. arti. libr. 10. Cod.* Hotom. *lib. 4. obſ. cap.* 11. * Cuiacius *lib. 17. obſ. cap.* 15.

§.Item ſi ſeruus.2.

Noxæ deditio diuiſionem non recipit, hoc eſt indiuidua eſt, vnde colligit Baldus principali indiuiduo acceſſorium diuiduum eſſe.

§.Serui autem.3.

Dominus obligatur ex delicto ſerui, non autem ille qui iam poſſidet, vt optimè notat Bald. hic.

§. ſi quis igitur.6.

Primò capite legis agitur de occiſo, ſecundo de intercepta nobis aliqua vtilitate, tertio de vſto, facto, rupto, vt hoc §. videre eſt.

§.ſi fornicarius.9.

Afflict. *deciſ. 57. nu. 9. fol. 126.* * vide *Rub. 5. de off. praf. vigil.*

§. Si furnum.10.

Nota hic quod in ſuo foco & igne impunè vti poteſt.

§.Proculus ait.11.

Locati actio certo caſu noxaliter proponi poteſt, cum alias actiones ſolæ ex delicto vel quaſi noxaliter proponantur *l. 2. § cum ſeruū, D. de noxal. action.*

§.inquit lex.13.

Pitheus *in notis ad fragm. iuriſcon. pag. 73.*

§.Et ideo.14.

Cotta *in memorabilibus in voce Lollium.*

§.Et non negat.16.

Corrupti appellatione fractum & vſtum continetur & ſic generale verbum, multis ſpecialibus enumeratis frequenter adiici ſolet, *adde l. ſed & ſi quis, §. quæſitum. ſupra ſi quis cau tion.* Dyn. *in proœm. D. de regulis iuris.* Guiliel. Durand. *extra de elect. in 6.*

§.Si oliuam.22.

Sarmien. *in lib. 1. ſelect. Interp. §. 5. c. 10.* Forca. *in pen. iuris. c.* 10. Nota hic quod quando quis malum facit non puniri immo remunerari, vt ille qui colligit oliuam immaturam, an imo non dandi damnum, & hic tenetur hac lege Aquilia, vt hoc loco videre eſt.

§.Et ſi purum.28.

Cui. *in paratit. p. 93.* Mercer. *l. 1. opinio. cap. 17.*

§.Si calicem.29.

Tetrum & diatretum Grecè foratile, pertuſum, tornatile aut torno factum ἀτρητῶ καὶ διατρητῶ. Sunt igitur calices diatreti & tornatiles.

§.Si cum maritus.30.

Turneb. *lib. 27. aduerſ. cap. 17.*

§.Item ſi tectori.35.

Cuiac. *lib. 10. obſ. cap. 9.* Turneb. *d. loco.* Prateius *ſentent. cap. 11.*

l. Quemadmodum.29.

Repetitionum 5. *fol. 44. num. 8. &* 30.

§.Si protectum.1.

Valla *tract.* 8. Pilæus *quæſt.* 10.

§. ſi nauis tua.2.

Cuiac. *lib. 9. obſ. c. 10. & lib. 14. c. 13.* Turneb. *d. c. 31. num. 46. pag. 229. deciſ. capitij.*

§.Item Labeo.3.

Forcatulus *auiarij c. 5.* Molinæus *de eo quod intereſt. nu 84.* Beneuent. *tract. de nau. naui & nauig. num. 45. pag. 228. deciſionum Capitij.*

l. Si funem.5.

Idem etiam in Pontone dicendum eſt, quod Galli vocant *ſac*: quod ſæpiſſimè occurrit.

§.Magiſtratus.7.

Fame animalia aliena interficiens tenetur, non tantum actione in factum: ſed & vtili Aquilia.

§. Hæc verba.8.

Repetitio clauſulæ interdum ſubintelligitur, de quo vide Bald. & Albericum hic.

l. Qui occidit.30.

Lege Aquilia non tenetur, qui deprehenſum ſeruum alienum adulterum occidit, adulterum enim filiæ quemcumque non vt patri, ita marito occidere l[illegible] et.

§.In hac qu[illegible].2.

De igne vide Cæpol. [illegible]

Digitized by Google

§.Si vulneratus.4.

Clarus *d.num.*42.

l.Illud quæſitum.32.

Cuiac.*lib.*8.*obſer.cap.*20.

l.ſi ſeruum.33.

Ioan.Robert.*lib.3.recept.ſent.cap* 14.

l.Titio & Seio.34.

An ſicut actio perſonalis accreſcit ita & dominium Bald.hic.

l.Liber homo.37.

Ornatur *num.6 fol.*289.Cagnol.*de reg.iur.*

l.Quintus Mutius.39.

Ad intellectum huius legis,vide Barto.*in l. hoc amplius,§.de his,D.de dam.infect.*

§.Pomponius.1.

Ratus *in conſuet. Pict.n.* & Pyrrhus *ad conſuet.Aurelian.*Speculator in tit.de actore.

l.in lege.40.

Molinæus *de eo quod intereſt.nu.*107. *&* 202. *fol.*508.*verſ nec obſtat.*Arius Pinellus C.*de bonis mater.*Pet.Rauen.*ſing.*24 *fol.*499.

§. interdum.1.

Furtum ſine affectu furandi non committitur, hoc eſt in furto non ſufficit merum factum ſine animo,*vt l* 53.*infra de furt.*

l.Ob id quod.43.

Hæreditati qui paret damnum datum, parit Aquiliæ legis actionem vtilem, vel in factum.

l.in lege.44.

Hæc lex ſingularis eſt habétque varias lecturas,vt notat hic Bart.

l.Scientiam.45.

Cuiac.*lib* 5 *obſ.cap* 18.

l.Cum ſtramenta.3.

Menoch.*de arbit.iud.caſ.*363.

§.Qui cum aliter.4.

Nota hic quod vleiſcendi verbo defenſio interdum ſignificatur Cicer.in orat.*quibus te vleiſci laceſſitus poſſis, quo caſu vim inferentem vleiſcendi cauſa ferire conceditur, l. deuotum, C. de metat. l. prima, C.d quando lice. vnic.ſine iud.*

l.ſi vulnerato.46.

An ſolutum ex cauſa vulneris computetur in pœnam homicidij,vide Bald.hic.

l.ſed etſi priore.47.

Albericus notat hic pacem factam de vulnere,extendi etiam ad mortem.

l.ſi ſeruus.48.

An diuerſitas factorum exigat diuerſitatem pœnarum,vide hic.Bald.

l.ſi quis fumo.49.

In hunc locum vide Cuiac.15.*obſ.cap.*26.

§.Quod dicitur.1.

An iuſto metu poſſit quis vicinas ædes euertere ne ad ſe ignis vicinus perueniat, vide hic Gloſſam.

l.Qui domum.50.

Cuiac.*lib.*15.*obſ.cap.*26.

l.ita vulneratus.51.

Plaza *d.c.* 12.Clarus §.*homicidium,à nu.*42.

§.idque.1.

Huc pertinet *c.*21.Exod.

§.Æſtimatio.2.

Horat.1.*ſermon.*3.

l.ſi ex plagis.52.

Clarus *d.num.*42.

§.Tabernarius.1.

Cotta *in memoralib.in voce Dolones.*Hotom. *de verb.ſign.ead.voce.* Aug.*lib.*1.*emend.c.*2. Prateius *ſenten c.*11.Pilæus *quæſt.*98.

§.in cliuo.2.

In cliuo. Id eſt in loco anguſto, & in altum aſcendenti,& arduo.

§.Quidam boues.3.

Venditio rei interdum fit ſub hac conditione,vt rei periculum faciat emptor.

l.Legis Aquiliæ.54.

Hanc legem explicat Equinarius Baro *tom.* 3.Ioan.Aurpachus *lib.*10.*ſing.alleg.cap.*1.

l.ſtichum.55.

Nota quod in actione legis Aquilię minuitur intereſſe, tamen non minuitur actio, vt notat hic Bald.* Ant.Fab.*lib.*2.*coniect.c.*15.

Tit.3.De his qui effuderunt.

Hic titulus ſpecies quædam eſt damni dati, quæ grauius coercetur, quàm alia damna ex tit.præcedenti.

§.Summa.1.

Intereſt Reipublicæ, vt viæ publicæ ſint ſecuræ, quæ autem dicatur via publica vel priuata, vide *l.*2. §.*viarum, D. ne quid in loco publico.*

§. Hæc in factum.4.

Iniuria non videtur illata in corpus, ſi veſtibus illata ſit,qua de re plura Barto. *in l. ...* §.*quid illicitè infra de public.*

§.Si filiusfamilias.7.

Notandum hic eſt mortuo filio, poſt litis conteſtationem transferri iudicium in patrem etiam de peculio, *l. 37. infra de iudiciis.* *Ant.Fab. *li.3.coniect.cap.1.*

§.Cum ſeruus.8.

Iniuriam in dubio cenſeri perſonalem potius quàm realem hinc colligit Baldus.

§.Si quis gratuitas.1.

Cœnaculariam. Quid ſit cœnacularia, declarat hic Gothof.*vide *l.3.§.3.5.de off.praf.vig.*

§.Interdum.2.

Cotta *in memoralibus in voce exhedra.*

§.Si horrearius.3.

Collige ex hoc §. magiſtros teneri facto diſcipuli.

Tit. 4. De noxalibus actionibus.

Qualis ſit vſus huius edicti pluribus declarat hic Vveſemb.

l.in omnibus.3.

Velle is videtur qui ſcit delictum admitti, neque prohibet cum prohibere poſſit.

l.In delictis.4.

Repetitionum 7. *folio* 111. *numero* 62. *& numer.ſeq.cum* 64.

§.Si extraneus.1.

Maleficium non auget qualitas poſt maleficium admiſſum contingens.

§.ſi detracta.3.

An noxales actiones formam habeant actionum realium nec ne, vide hic Gloſſam.

l.ſi ſeruus communis.8.

Cuiac. *lib.17.obſ.cap.15.* vide Ruin. *in repet.§. Cato.in 12.& 13.coll.l.4.de verb.obl.* Repetit.6. *fol.358.num.12.*

l.ſi bona fide.12.

Videtur poſſe qui facit quominus poſſit.

l.Non ſolum.13.

An ſerui occidentis nomine teneatur is cui bona fide ſeruit, vide *l.27.h.t.*

l.ſi quis à.14.

Ant.Auguſt *lib.1.emend.cap.2.*

l.ſi ex duobus.17.

An beneficium vnius extenuet maleficium alterius, vide hic Bald.

l.ſi in re communi.19.

An conductor teneatur noxali actione notat Gloſſa finalis hic.

§.ſi ſeruus.2.

An dominus teneatur vicarij ſeruo nomine, vide hic Gothof.

§.is qui pignori.1.

An actione noxali teneatur is qui precario rogauit declarat hic §.

§.Quid eſt habere.2.

Is facultatem rei recuperandæ habere intelligitur, qui pecuniam habet, nõ qui pecuniam ex rerum ſuarũ diſtractione reparare poteſt, nec enim fieri poſſe videtur, quod incommodè fieri poteſt.

§.Dominus qui.3.

Vide *l.qui habet, & l.ſi Titius.ℸ.de leg.3.*

§.ſi negau[illegible].4.

Notat ex hoc loco Græcus quidam interpres, conſtare ex inopia probationum rediri non poſſe ad iuſiurandum, de quo tamen ambigit.

l.De illo videndum.24.

Ille qui dolo deſiit poſſidere tenetur etiã ſi in alium ſit regreſſus. Bald.hic.

§.item ſi ex.2.

Dolo qui deſiit poſſidere qua actione cõueniatur controuerſum eſt, nam Gloſſa cum cõueniri directa vtiliter putat, alij vtili, vide Bartol. *in l.quanquam,§. Iulianus, D. de aqua pluuia.*

§.ſi is qui.4.

Vide Bart. *in l.quanquam,§. Iulianus.de aqua pluuia arcen.*

Vide circa hunc §. multa, quæ dicuntur per Doct. *in l.quod te.in* 1. *oppo* Bar. *ſi certum petat.* & eundẽ *in l.quanquam & Iulianus de aq.plu. arc.* & quo ad illorum verborum expoſitionem, quia hæc actio in locum directæ ſuccedit. Vide ibi Odofred declarantem, cuius declaratio non placet, quia ſine legibus procedit, vnde aliter putarẽ poſſe intelligi directam, non enim poſſeſſionem vtilem. verſ. quam non poſſideat. Sed eo modo directam & vtilem accipi, quo accipitur per Imperatorem. Inſt. *de noxalib.in §.omnis.* & vide contrarium, quod formari poteſt. *de leg.1.§.ſi rem depoſitam.depoſ.* Et an probetur opinio Bart. *multa ibi per Doct.*

l.Et generaliter.28.

Vide Cuiac. *libro 6.ad Affrican.18.obſeruat. cap.25.*

l.Non ſolum.29.

In poteſtate alium habet qui eum habere poteſt quoties voluerit.

l.In

Digitized by Google

l.in noxalibus.30.

Coniunge *l. eorum, D. de dam. inf.*

l.Et ſi condemnatus.35.

Vide Socin. *regul.*398. Et ad gloſſ 1. *ibi vide Bar. in l. ſi finita, D. de vectigal. in vl. col. num.* 13. *& ibi* Alex. *num.*51. *verſ. item in quartū.* Bar. *colum.* 20. *de damno infecto.*

l.ſi quis ſeruum.36.

Dominus onera realia poteſt recuſare licet res poſſit ab eo auferri.

l.ſi plurium.39.

Liberum eſt domino non defendere.

l.ſi ſeruus.40.

Furtum rei hæreditariæ non fit, niſi ſit pignorata, aut commodata, aut talis in qua alius vſumfructum habuit.

l.Cum ſeruus.41.

Cuiac. *lib.*17 *obſ. cap.*15.

l.ſi ad libertatem.42.

Ioan.Robert. *libr.*1. *ſent. iur. cap.*12. Menoch. *de arbit. iud. caſ.*567.

§.Hæ actiones.2.

Noxales actiones quomodo perpetuæ eſſe poſſint, notat hic in Gloſſ.

LIBER DECIMVS.

Tit. primus.

Finium regundorum.

EXtant quidam *de finibus regundis tractatus.* Vide Frontinum & Agenium vrbicum. *Paul.* 1. *ſentent.*16. An & quando iudicium iſtud competat, vide Felin. *in cap. ex literis. infra de probation.* item quod ad iſtam materiam, finium regundorū, & quod in eis probandis ſufficiant ſeniores probationes, vide Dec. *in conſilio* 41.

In hunc titulum ſcripſit Petrus Corneſius Ceſpitelenſis.

§.iudici.1.

Cuiac. *lib.*10. *obſer. cap.*2.

§.in iudicio.1.

Vtilitas quælibet dicitur intereſſe, concordat & facit *l. loci corpus, §.1. ſupra ſi ſer. vind.* Nota etiam quod finium regundorum iudicio veniunt, perſonales præſtationes.

l.Sed & ſi quis 3.

Iuramentum in litem defertur aduerſus eum qui non paret iudici.

§. ſi dicantur.4.

Conſtant. Lādus *enarrat. in tit. de iuſt. & iur. cap.*24.

§.ſi alter. 5.

Cicero *lib.*1. *offic.*

§. Non ſolum.8.

Actio finium regundorum, competit non ſolùm inter duos fundos, ſed etiam inter tres pluréſve, vt hoc §.

§.Finium regundorum.9.

Finium regundorum actio datur ei cuius intereſt.

§.Hoc iudicium. 10.

Confines ſunt prædiorum ruſticorum, vt vicini prædiorum vrbanorum, vnde actio finium regundorum, non ad vrbana prædia, ſed ad ruſtica pertinet. Vicinus autem & vicinia quomodo vſurpetur apud Bartolum, *vide l. ſi terrius infra de aq. plu. arcen.*

l.De domo.7.

Cuiac. *lib.*10. *obſ. cap.*2.

§. Ad officium. 1.

Iudex poteſt in rem præſentem venire, & oculis controuerſiā terminare, qua de re eſt *l. illicitas, §. veritas, ſupra de off. præſ.* nota autem hic quod arma deferentem iudex punire poteſt, ſiue relatiuè ad principem.

An & quomodo iudicandum ſit An iudex pronunciare poſſit ſecundùm conſcientiam, vide hic Bald.

l. In finalibus.11.

Papinianus hoc reſponſo oſtendit, in lite de finibus regundis probationes finium ſumi ex antiquis monumentis, & monumenta intelligit quæ ſunt in agris ſculpta ſaxis vel ære priſco, quæ conſtitutio Tiberij Imperij de *l. agrorum* & limitum apud Iulium Frontinum, aut publicam fidem tenere.

l. Eos terminos.12.

Zaſius *lib.*2. *ſingul. intellect. cap.*14. contra Gloſſ. & Doct. G.1.2. Zaſius.

l.ſciendum.13.

Alciat. *lib.*1. *parerg. cap.*18. *lib.*2 *diſpunc cap.*6. *& in l. quinque pedum. C. fin. regun.* Valla *tract.* 8. Crinitus *de quinque pedibus.*

Tit.2. Familiæ erciſcundæ.

Prateius *catapodiſmat. li.*2.

l. Hæc actio. 1.

Ad intellectum huius legis vide Bald. in *l.*

Digitized by Google

non ignorat. *Cod. qui accuſ.* Quando autẽ quis negatur eſſe coheres, an quare & quomodo non poſſit agere familiæ erciſcundæ, vide Bald. in *l. non epiſtolis. C. de probat.*

§. Quæ quidem. 1.

Vide §. *quidem, Inſt. de action. l. 1. in toto titul. D. & C. famil. erciſ.* & Cuiac. 9. *obſ. cap. 36. ibi, explicat. l. familiæ. 27. D. fam. erciſ.* per coheredes etiam hic intelligimus, quaſi, ſiue vice hæredes qualis eſt bonorum poſſeſſor, *l. 1 infra de poſſeſ. hæred. pet. l. 2. D. de bonorum poſſeſ.* quemadmodum etiam per contractum & delictum, intelliguntur etiam quaſi contractus, & quaſi delicta.

§. ſi quarta. 1.

Non tantum hæredi, ſed etiam bonorum poſſeſſori, directam non vtilem familiæ erciſcundæ actionem competere, quidam aduerſus communem doctorum oppinionem exiſtimant. Duplex autem eſt huius loci lectio, quidam enim ſic legunt. *Si quarta ex conſtitutione Diui Pij ad aliquem deferatur*, quod vt cõcinnius etiã viris doctis probari video, nam arrogatio inquiunt ex conſtitutione Diui Pij non eſt profecta: ſed ex ea delata eſt adrogatis quarta, *l. ſi arrogator, D. de adoption.*

§. Item ſi filiifamilias. 2.

Hæreditas lege duodocim tabularum agnatis defertur.

§. In familiæ. 3.

Coniunge cum hoc §. *l. inter cohæredes. 44. §. Qui familiæ. 4. infra hoc tit.*

l. Planè ad officium. 3.

Bonorum appellatio tria continet, mobilia, immobilia & nomina, in mobilibus & immobilibus iudicis facto opus eſt, ſi alias inter cohęredes non poteſt conuenire, vt hac lege: at nomina ipſo iure diuiduntur, ex lege duodecim tabularum idque pro hæreditariis portionibus, *l. ea quæ, C. eod. l. 1. C. ſi cert. pet. l. pro hæreditate. C. de hæred. act.*

§. Mala medicamenta. 1.

Magicis artis. Quemadmodum in actis Apoſtol. cap. 19.

l. ſi quæ ſunt. 5.

Vide gloſſ. *in l. 1. §. dies in gloſ. mag. circa med. D. de edend.*

l. ſi hæres vnus. 7.

Pro intel. iſtius l. vid. per Alex. *in l. ſæpe, col. 5. de re iud.*

l. Pomponius. 8.

Cuiac. *lib. 3. obſer. cap. 13.*

l. Veniunt. 9.

Quæcumque veniunt in petitionem hæreditatis, veniunt etiam in hoc iudicio, *l. ſed etſi. 25. §. pen. ſupra de petit. hæred.* hæ autem res veniunt in petitione hæreditatis &c. *l. 19. in prin. D. de petit. hæred.* & hac lege. Vnde quod cohæres ante iudicium familiæ ex re hæreditaria vſucapit, non ſibi tantum, ſed etiam cohæredibus vſucapit, vt hic videre eſt.

l. Item prædia. 10.

Nota hic quod cohæredes poſſunt inter ſe diuidere rem emphyteuticam etiam irrequiſito domino.

§. Res quæ ſub. 2.

Sententia res transferuntur cum ſua cauſa & quales quales ſunt.

l. Alienationes. 13.

Martreſius *in notis cap. 19.*

§. Vſusfructus. 1.

Vſusfructus qua ius eſt, diuidi non poteſt qua modum vtendi continet, poteſt.

l. Et puto. 16.

Vſusfructus inter cohæredes, aut adiudicatur vni aut alterna fruitione communicatur, Zaſius *hic num. 16.* adde *l. 7. §. 10. h. t.*

§. Id quod amnis. 3.

Quod amnis fundo poſt litem conteſtatã illuit. Hæc eſt Florentina lectio, quæ à Charonda quoque retinetur: Ruſſardus autem quia alia exemplaria referunt, *Alluit* mutabat hoc in *attulit*, vt *l. adeo. §. præterea infra de acquir. rer. domin. & §. præterea. inſtit. de rer. diuiſ.*

l. His conſequenter. 18.

Vide Bart. *in l. fin. de cond. ſubſt. cauſ in fin.* quem refert & ſequitur Ruin *in rubr. ſolut. matrim. 19 char. in fin* Ad gloſ. poſitam pręſertim *in §. cum monumenta*, vide Bald. *in rubr. ex tr. de teſtam. in 2. col. 2.*

§. Sed an in. 1.

Nota hic ius vindicandæ necis defuncti vni hæredum non attribui.

§. Idem quærit. 2.

Ad intellectũ huius §. vide Zaſiũ hic, *n. 33.*

§. Celſus etiam. 4.

Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, non tenetur diſcedere de poſſeſſione, niſi ſibi ſoluatur, in contrarium tamen facit. *Authentica Et qui. C. de bon. auth. iud. poſſid.* qua de re Bart. *in l. ſi pecunia in fine. et in poſſeſſ. legat. & in l. ſi finita. §. 1. D. de dam. inf.*

§. Cum vnus. 6.

Molinæus *in Labyrintho de diuid. & indiuid. part. 2. num. 328.*

l. Item ex diuerſo. 19.

Licet in finium regundorum iudicio, pluribus ad-

Digitized by Google

ribus adiudicari eadẽ res pro indiuiſo poſſit, l. 4. §. *ſi alter. D. fin. reg* ſecus tamen eſt in hoc & communi diuidundo iudiciis. Vide Cuiac. *lib. 22. obſer. cap. 39.*

l. ſi filia nupta. 20.

Hæc lex eſt notabilis in eo quod ait eum dotem percipere debere, qui onera matrimonij ſubſtinet.

§. ſi filiusfamilias. 1.

Si pater meus, vxoris meæ nomine dotem dederit, ad eam conferendã non teneor, hãc enim accipio, vt creditor & ex cauſa lucratiua, *l. ex promiſſione D. de oblig. & act.* quod ſi eam non abſtulero à patre viuo, debebo illam in diuidẽda hęreditate præcipere, vt hic dicitur, quod & hodie ſine controuerſia eſt, cum iure Codicis actiones quas contra defunctum hęredes habent non confundantur, ſed ſimiles in eo reliquis creditoribus hęredes ſint, ſi modo inuentarium confecerint.

§. Familiæ erciſcundæ. 4.

Familiæ erciſcũdæ iudicio amplius quam ſemel agere quis nõ poteſt, niſi cauſa cognita, quod ſi quædam res indiuiſæ relictæ ſint communi diuidundo de his agi poteſt, *vt hoc §. & l. tres fratres. ſup. de pactis* licet diuiſione cõſenſu cohæredum abſque iudice facta, familiæ erciſcundæ agi permittatur, *l. 1. Co. hoc titulo.*

§. Idem ſcribit. 6.

Fideiubere pro filio pater videtur, cum ei conſentit magiſtratum aut munus aliud ambienti.

§. Neratius. 7.

Alciatus *lib. 1. parerg. cap. 22.*

§. Item Papinianus. 8.

Quem teſtator onerauit vt ſolus ſuſtineat onera, ſic etiam ſolus commoda percipere debet.

l. Item Labeo. 22.

An iudex & quo caſu poſt ſentẽtiam poſſit ei adiicere modum. An incerta ſententia ſuper principali ferri poſſit, vide hic Bald.

§. ſed & regionibus. 2.

Adiudicare verbum proprie pertinet ad iudicia diuiſoria.

l. Propter ſpem. 2 3.

Quando dubius euentus emptus eſt qui poſtea non contingit emptori nihil redditur.

l. Hæredes eius. 25.

Vide Dec. *in rub. ſi cert. pet. col. 2. in prin.*

§. ſi miles. 1.

Militibus licet patrimonia ſeparare.

§. Quantum verò. 2.

Bellon. *lib. 2. ſuppur. cap. 5.*

§. De pluribus. 3.

Nota hic quod in genere actio reperiri poteſt, vide Caſtrenſem & Cynum *in tit. C. de oblig. & action.*

§. Quod pro emptore. 7.

Titulus ſingularis excludit iudicium familiæ erciſcũdæ, ſicut excludit petitionem hæreditatis, vt notat hic Bart.

§. Idem ſcribit. 8.

Faber. 1. *Semeſtr. 23.*

§. An ea ſtipulatio. 9.

Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. par. 3 num. 97.* Valla *tract. 18.*

Vide Paul. de Caſtrenſ. *in l. 2. §. fin. col. 2. de verb. oblig.*

§. Contra ſi. 10.

Viam promittere is etiam poteſt, qui fundum non habet.

§. In illa quoque. 12.

Si vnus ex hæredibus quid prohibet omnes hæredes tenentur, intereſt enim prohibiti à nemine prohiberi.

§. Idem iuris. 13.

Pileus *quæſtion. 18. & 19.*

§. Idem obſeruatur. 14.

Cautio in pignoribus ſoluendis præſtari debet, vt notatur hoc §.

§. ſi vnus ex cohæredibus. 15.

In iudicio diuiſorio veniunt ea quæ pro parte non poſſunt expediri, ſecus autem in his, quæ poſſunt expediri pro parte.

§. ſi incerto. 17.

Electio generis legati cuius ſit quæſtio eſt difficillima, triplex enim fuit in ea re opinio, vna Bulgari, altera Rugerij, tertia Ioãnis, de quibus vide gloſſam hic.

§. Iudex familiæ. 20.

Diuiduntur res hæreditarię omnes, modo ſui natura diuidi poſſint, nec quicquam iudex familiæ erciſcundæ indiuiſum relinquere debet, vt hac lege.

§. Item curare. 21.

In iudicio familiæ erciſcundæ euictionis cauetur, vbi in eo ſit adiudicatio rei vni cohęredum, vt hoc §. quid ſi omiſſa eſt à iudice euictionis mẽtio in illã adiudicatiõe, nihilominus tamẽ euictio debetur, vt notat hic Azo.

l. Officio. 26.

Si vni ex hæredibus pecunia quæ domi relicta eſt relegata ſit à cohæredibus perinde pręſtabitur officio iudicis familiæ erciſ-

Digitized by Google

cundæ, atque ſi in hæreditate inuenta eſſet vt hac lege.

l. in hoc iudicio.27.

An res iudicata pro parte valere poſſit, *vide l.non ideirco. D. de iu .. ſi cum vn.. ſi ex nox. cau.agat.*

l.Rem pignori.28.

Vide *l.cum a tenam.C.de legat.*

l.ſi pignori.29.

Martreſius *in n. ti.cap.10.*

l.Fundus.30.

Fundus in quo eſt locus religioſus venit in diuiſione loco religioſo excepto.

l.Quę pater.32.

Vide Ruin. poſt Alex. *in .1.in vlt.chart. in addi .ſolut.matr.* & latè Iaſ.*in vl . v rb.illius* l. Ad iſtum textum cũ gloſ.vide Bar.*in tract. de duobus fratrib.in 1.parte 1 q.23. q.prin.in 5.coll.*

l.ſi paterfamilias.33.

De huius legis intellectu, vide latè Bar.*in l.qui Roma. §.duo ſ atres.in fi.q.D.de vert.oblig.*

l.ſeruos inter.34.

Emptio, ſtipulatio ac denique legatũ conditionale perimitur, ſi pendente conditione extinguatur.

l.Pomponius.35.

Inter patrem & filium ex cauſa dotis conſiſtit donatio, de hoc textu *in not. qu.* vt non procedat, niſi quando eſſet expreſſum pro dote. Socin. Iun.*conſ. 44.retro actu.& conſil. praced.lib.3.*Dec.*conſ.414.nu.13.*Iaſ.*ad l 1.num. 52.D.ſolut.matr.*vide Alex. *in l.mulier.§. cum proponeretur.in 5.coll.ad Trebell.* * Ant. Fab.*lib. 7.coniecturarum cap 12.*

l.Cum putarem.36.

In hanc legem Molinæus *in conſu.Pariſ.tit. 1.§.16 num.16* Pilæus *quaſt 106.* Ioan.Aurpachus.*lib.2.epiſto.cap.4.* Alciat *lib.1.diſpunct. cap.8* vide Alciat.*lib.1.diſp inct. ap.5.*

l.Qui familiæ.37.

Cuiac.*lib.9.obſer.cap.36.*

l.Lucius.38.

Diuidere prædia quoad culturam, & redditus minores inter ſe poſſunt, non quo ad proprietatem.

l.Ex parte.39.

Quod pro omnibus factum eſt, ab omnibus ſarciri debet, itaque quod vnus præſtitit in cauſa communi, ab aliis ſeruari debet, *l. haredes §.ſi vnus 3. hoc tit.*& ſi vnus ex hæredibus litem quam omnes cohæredes patiebantur, deffendit plerumque credimus communi nomine factam eſſe expenſam. *l.ſed etſi.§. ſi ec.D.geſt.de petition. hareditatis.*

§.inteſtato.1.

Colligit hinc Bart. bona diuiſa à teſtatore per prælegata vim hæreditatis portionis aſſumere.

§.Seruo libertatem.2.

Legatum alienum ſeruo relictum naturaliter debetur, ciuiliter verò indebitum.

§.Filius Reipub.3.

Frater fratri debita non imputat.

§.Pater in filios.5.

Non præſumitur voluntas defuncti mutata niſi mutetur ideoque ſtatur diuiſioni partis in codicillis factæ.

l.Si ex aſſe.40.

Molinæus *in lect. Dolanis.*

l.Quædam mulier.41.

Coniunge *l. vlt.de iure patron.* inſcriptio etenim, & res ipſa oſtendit eandem ſpeciem vtroque loco tractari.

l.Arbitrum.43.

Cuiac *lib.9.obſer.cap.14.* Gilbertus Regius *lib.1.i .noq.cap.16.*

l.inter cohęredes.44.

Repetit *6 f.32 1 num 58 f.214 num 35.*

§.Si familię.1.

Tuetur qui actionem aut exceptionẽ dat. *Cuiac.*ad l.iuriſgentium.§.ait 7 ff.de pact.*

§.Fructus quos.3.

Vide *l.ſed etſi.§ p n.ey vl .ſup. de pet.hared.*

§.Quod ex facto.5.

An hæres repetat à cohærede quod ex ſuo facto prę̃ſtitit, & an cohæredes repetãt quod eius facto præ iterunt, vide Gloſſam.hic.

§.Si quis ſtipulatus.6.

An ſtipulatio facti diuidui contrà hæredem vel contra facientem committatur, Bartolus hic.

§.Vſufructu.7.

An dos pro parte ſolui poſſit, Gloſſa hic.

§.Dolus.1.

Iudicio familiæ herciſcundæ conuenitur is qui geſſit.

l.Si maritus.46.

Cuiac.*lib.14.obſ.cap.31.*

l.In iudicio.47.

In ſingularem ſucceſſorem ex neceſſitate, tranſit inſtantia iudicij, de hoc textu & eius intellectu contra gloſ.& Bart.*ad l.non ſolum. §.morte 1.colum.D de oper.nou nunt.*vide Præpoſ.Seneſ.*7.caſ.q.3.*Harman.Dot.*ad d.§.morte.num.*

Digitized by Google

*te.num.*18.& ibi Ant.Rub.*numer.*1.*6*.Ludou. Bologn.*ad l.qui viam.num.*10. *D.de oper.nou. nunciat.*Repetitionum 5.*fol.*75.*num.* 8.*& fol.* 128.*num.* 10.& 18.

l. ſi familię.48.

Plures hæredes vnius hæreditatis,debent vnum procuratorem conſtituere,non ſeparatim agere:ad hunc textū,vide Cæpol.*ad l.quod ſi nolit.§.ſi plures.D.de ædilit.edict n.*15. & de intellectu Galiau.*ad l.4.§.Cato.D.de verbor.oblig.numer.* 10.& ibid.Rum. *nu.*85.Orman.*nu.*477.Socin.Iun. *nu.*145 Bolog *n.*188.

l.Qui erat hęres.49.

Hęres qui iuſſu prætoris vendidit duplum quo promiſit commiſſa ſtipulatione vtili actione partim a cohærede repetit.

l.Quæ pater.50.

Martreſius *in nouis,cap.*21.

l.Męuius.52.

In hoc familiæ erciſcundæ iudicio, ſingulares res,ſingulis hæredibus iudex adiudicare debet,& ſi in alterius perſona pręgrauare videatur adiudicatio,debet hunc inuicem co hæredi certa pecunia condemnare, *vt hac l. & §.ſi fam liæ.Inſt.de offic.iud.*

§.ſeruus liber.1.

Seruus inſtitutus à domino an & cur ex rationib.dominicis teneatur cohęredibus ſuis.

§.Arbiter.2.

Condemnari vnus poteſt compenſatione condemnationum facta.

§.Cum familiæ.3.

Compenſatio per condemnationem an & quemadmodum fiat,Gloſſa hic.

l.Pecuniam.53.

Actio quæritur patri adiecto ad ſolutioné.

l.ſi familiæ.55.

Repet.6.*fol.*277.*num.*110.

l.Arbitro.57.

Agitur hac in lege de diuiſione hęreditatis paternę facta à fratribus mutuo cõſenſu poſt acceptum arbitrium familiæ erciſcundę pendente iudicio,pẽdente lite,quam ſi fecerint, & Papinianus ait pietatis officio, functi ſunt miſſa lite omni.D. Ambroſius *lib.* 5. de fide bona pietas,inquit arbitros refugit etiam in diuiſione patrimonij rata tranſactio eſt litis, certe inter fratres,vel iurgij potius.

Tit.3.Communi diuidundo.

Actio communi diuidundo differt ab actione familiæ erciſcundæ, quia illa eſt vniuerſalis ,hæc ſpecialis , differt etiam ab actione pro ſocio,de quo alibi.

l.Communi diuidundo.1.

Communi diuidundo actio eſt, quæ inter eos redditur, inter quos communes ſunt res ſingulæ , vt earum diuiſio, & præſtationes perſonales fiant.Differt autem ab actione familiæ erciſcundæ,quæ de rebus vniuerſis hæreditariis competit.

l.Nihil autem.2.

Ad id quod ibi dicit Bart. vide Abb.*in cap. cum M. Ferrarien. ext. de conſtit. notatur in l.ex pluribus.in* 10.*col.in fi.D.de duob.reis.*Iaſon *Inſtit.de actionib.§.quada.in* 2.*col.in prin.in* 3.*not.*

§.In tribus.1.

Inter quos contrahatur ſocietas, declarat hic gloſſa.*Maſuer.*in tract.foren.tit.*2.*de dilationibus.num* 9.

l.Per hoc iudicium.4.

Actio communi diuidundo,eſt directa.

§.Hoc iudicium.2.

Communi diuidundo iudicium differt ab actione familiæ erciſcundæ, quoniam communi diuidundo iudicio iterum agi poteſt, at non familiæ erciſcundæ.

§.ſicut autem.3.

Congruit,*l.*1.*§.*4.*infra eodem & l.ſi finita.§.cum autem plures.D.de dam.inf.*

§.Ea propter.4.

Vide *l.ſi ſeruus communis. D. de noxalibus actionib.*

l.ſed ſi res.5.

Collige ex hac lege, ſententiam ex ſecundo decreto transferri dominium,*l.*5. *infra de dam.inf.ct.*

§.Quare etſi.1.

Fructus in iudicio communi diuidundo veniunt, ſiue immediatè percipiantur à ſocio, ſiue locentur colono nomine communi.

§.ſiue autem.2.

Communi diuidundo iudicium quando exerceri non poſſit,vide hic D.Gothof.

§.ſed & partum.4.

Officio iudicis, in familiæ erciſcundæ iudicio omnia quæ ad rem pertinent veniunt, poſt litem conteſtatam.

§.ſi quis in communem. 6.

An inuito ſocio quis poſſit mortuum in ſepulchrum commune inferre declarat hic Gloſſa.

§.Si fundus.8.

Vacca *tract* 10.

§.idem Iulianus.9.

Vide Romanum *ſing.*177.

Digitized by Google

§.Cætera.11.

Ratio eadem eſt hæreditatis, & cuiuſlibet alteriusrei communis, vt eleganter oſtendit Cicero *in oratione pro Roſcio Comœdo circa fin.*

§.Vrſeius.12.

Denuntiatio vni facta, omnibus facta intelligitur.

l. Communi diuidundo.7.

Nota hic vectigalem fundum non diuidi, quod verum eſt, ſi iudici id expedire viſum fuerit, alias etenim poſſet diuidi.

§.Qui in rem.2.

An qui publicianam habet, iudicium communi diuidundo intentare poſſit. An poſſeſſione ſola præſumatur, quis dominus in iudiciis diuiſoriis, vide hic Bald.

§.inter prædones.4.

An iudicia diuiſoria dicantur poſſeſſoria, vide Bald. *in l.poſt ſententiam. . de ſentent.* An poſſidens præſumatur iuſtè poſſidere. Bald. & Ang. *in l. ſuper longi* *C.de præſcrip.long.temp.* & gloſſa *in cap.1.§.ſi duo de pace tenenda.*

§.Iulianus ſcribit.5.

Dominus non eſt, qui precario poſſidet, hoc tamen non impedit quin agere poſſit interdicto vti poſſidetis.

§.Si duo ſint.6.

Nota hic, quod duo creditores communi diuidundo iudicio agere poſſunt, immo etiam familiæ erciſcundæ, *vt l.25.ſupra familia erciſcunda.*

§.item ſi duo.8.

Poſſeſſio ea dicitur iuſta, quæ fit à prętore.

§.Cum de vſufructu.10.

Iudex omnes res de quibus quidem actum erit, (nam vltra id quod in iudicium eſt deductum, extendi poteſtas iudicis nequit,) diuidere debet.

§.Neque colonis.11.

An coloni inquilini, & depoſitarij dicantur poſſidere Gothof.hic.

§.Inter eos.12.

Pignoraticia propriè in perſonam competit, itaque pignoraticia hic, pro hypothecaria poſita eſt, *vt l.3.§.eſt autem infra ad exhib.*

§.Venit in.2.

Agi iudicio communi diuidundo poteſt, vt ſarciat damnum qui rem communem fecit deteriorem.

l.Sed poſteaquam.9.

Hanc legem explicat Cuiac. *lib.7.tract.ad African.*

l.Item quamuis.10.

Vſum vnius indiuiduum eſſe ſatis conſtat, ſi tamen duo vſum habent, poterit id neceſſitatis cauſa admitti, vt vnus ſolus vtatur, & alteri pecuniam reficiat, vt hic.

§.In communi.2.

In hac actione iudex, ex officio ſuo iuſto pretio rem æſtimari, & alterum alteri de euictione caueri iubet.

l.Si ædes communis.12.

Guevarra *in Top.Ciceron.§.14.nu.5.* Beroius *quæſt.26.*

l.In hoc iudicium.14.

Valde corruptam eſſe hanc legem declarat Ant.Fab. *lib.3.coniect.cap.1.pag.167.*

§.Impendia.1.

Molinæus *tit.1.§.1.gloſ.5. num.59.in conſuet. Pariſ.*

§.Si conueniat.2.

Pactum ne perpetuo diuidatur, non valet: de intellectu declaratione & limitatione huius textus, vide notata per Dec. *in conſ. 265.* ampliat hunc textum vt procedat, etiam ſi iuramentum interuenerit, Alex *conſ 18.viſis col 2.lib.2.* & amplia, vt non producat naturalem obligationem, Ang. *conſ 215.col.1.* Rom. *conſil. 3.idem videtur mihi.*

l. Vt fundus.18.

Anton.Guiber. *lib.quæſt iur. cap.9.* Grammaticus *deciſ 19.*

l.Arbor.19.

Vide Gloſſam & Bartolum. *in l.in prouincia li. D.de oper.nou.nunt.*

§.De veſtibulo.1.

Aul Gell. *lib.16.cap.5.*

§.si per eundem.

Aditus an diuidi poſſit Godof.hic.

§.Iudex communi.3.

Impenſa facta non in re communi, ſed eius occaſione quo iudicio quáve actione repetatur: vide Gloſſ.hic.

§.Aquarum.4.

Martreſius *in notis cap.12.* Cuiac. *lib.9.obſer. cap.37.*

l.Si is cum quo.20.

Duar. *lib.1.diſput.anniuerſ.c.4.* Ioan.Rober. *lib.3.ſent.iur.cap.4.* Ræuardus *lib. 1. variorum cap.7.* Cuiac. *lib.13.obſer.cap.29.*

l.Si conuenerit. 23.

Hæc lex deſumpta eſt ex *tit.pro ſocio.*

§.Cum agere.1.

Bellon. *lib.1.ſuppuiat.c.5.*

l.Sabinus

Digitized by Google

l.ſabinus in re.28.

Zaſius *lib.1.intellect.ſing.cap.1.*

l.Si quis cum.29.

Pupillus obligatur vbi ex re actio venit, *l.furioſus,D.de oblig.& action.*

l.Communi.30.

Bellonus *dicto cap.5.*

Tit.4. Ad exhibendum.

Hæc actio eſt mixta, quia eſt perſonis in rem ſcripta, & datur maxime ob rei vindicationẽ,cuius eſt præparatoria, exhibere autẽ eſt facere in publico poteſtatem,vt ei qui agere intendit.experiundi ſit copia *l.1.h.t.*

l.Exhibere.2.

Exhibet qui poteſtatem facit videndæ & apprehendẽdæ ipſius rei,vnde teſtibus oportere exhiberi maleficium, vel reum cuius teſtes eſſe debent.hinc colligunt,vt videre poſſit an ſit res ipſa de qua agitur, & eius ſigna, adde *l.cum ſi exhibuiſſent.inf.de publicanis.*

§.Qui ad exhibendum 1.

An exhibitio ad inſtructionem actoris fiat, vide hic Bald.

§.Eſt autem.3.

Actio ad exhibendum eſt perſonalis,vt notat hic Iuriſconſultus,ſed diſſentit Donellus *in §.omnium autem.num.14.Inſt.de action.*

§.ſed etſi quis.5.

Cuiac.*lib.5.obſ.cap.23.*

§.ſi quis noxali.7.

Actor vero deſignare non poſſit. Florentini archetipi *deſtinare* referunt:quod nihil aliud eſt quàm deſignare.

§.ſi quis extra.8.

Cuiac.8.*obſer.7.*

§.ſciendum eſt.9.

Ad gloſſam hic in ver.*ſummatim.*adde Bartol.*in extrauag. ad reprimendum in verbo ſummarie.*Guid.Papæ.*deciſ.*349.Marant.*in tract. iur.in 4.parte diſtin.9.nu.* 41. quia melius quã omnes.

§.Si mecum.11.

Cuiacius *dicto cap.23.*

§.ibidem ſubiungit.13.

Ex hoc textu generaliter dici ſolet, exceptiones oppoſitas in iudicio præparante,reiici ad iudicium directum, ſi aliorum quæſtionem deſiderent.

§.interdum æquitas.14.

An inſtrumenta ſua ſibi edi recte quis ſibi poſtulet.D.Gothof.hic.

§.Sciendum eſt.15.

Actio ad exhibendum competit aduerſus eum duntaxat qui poſſidet, vel detinet, aut qui dolo malo deſiit poſſidere aut detinere, *l.5.§.idem Iulianus.l.Theſaurus in prin.D.ad exhib.*vnde nec hęredi, vt hæredi datur: ſed ſi eius interſit,nec cõtra hæredem vt hæredẽ: ſed poſſeſſorem,*l.de eo.12.h.t.*

l.Nam & cum.4.

Depoſitarius, commodatarius, & conductor naturaliter rei incumbunt.

§.Iulianus.1.

Ad intellectum huius §. vide Bart. *in l.qui reſtituere in fin. D.de rei vind.*& Bart.*in l.peregre.§ ſi.in fin. D.de acquir.poſſeſſ.*

§.idem Iulianus.2.

*Ruta caſa.*Quid ſibi velint, hæc verba. optime D.Gothof.hic.

§.item Celſus.3.

Exhibendi reus,an teneatur poteſtatem facere rei vendendæ,Gloſſa hic.

l.Gemina.6.

Ræuard.*ad leg.xij.tabu.pag.68.*

l.Tigni appellatione.7.

Vide *l.vtrum.D.de reb.dub.l.adeo.inf.D.de acquer.rer.dom.l.6.inf.de verb.ſignif.*

§.item municipes.3.

Nota hic quod vniuerſitas ad exhibẽdum, etiam teneri poteſt.

§.Si quis non.4.

An poſſidere ante ſententiam ſufficiat, vt quis rem reſtituere condẽnetur,Gloſſa hic.

§.ibidem.7.

Deceptio tua non intereſt actori, etiam poſt litem conteſtatem opponi nõ poteſt,ſi iure opponãtur:ſec⁹ ſi perſonæ.adde Innocẽtiũ *in c.ſuper hu.extr.de excuſat.*& Bald.hic.

l.Si ad exhibendum.8.

Collige ex hac lege poſſeſſionem hereditatis ſuperuenientem parere condemnationem ex inſtantia cœpta cum defuncto.

l.Iulianus.9.

Repetitionum *7.fol.* 260.*num.37.*

§.Glans ex.1.

Ad intellectum huius §.Vide titulum. *De glande legenda infra.*

§.Si quis rem.2.

An denominatio fieri poſſit à forma declarat hic Bald.

§.Sed ſi quis.3.

Digitized by Google

Nota hic quod forma dat eſſe rei & commutata forma ſubſtantiali, res non dicitur eadem: ſed diuerſa.

§. Quantum autem. 5.

Res exhibenda eſt in ea cauſa, in qua fuit cum iudicium acciperetur, vnde ſi inter moras exhibēdi vſu capta ſit res à poſſeſſore, nihilominus condemnabitur hac lege, *&* §. *ſi ad exhibendum. Inſt. de off. iud.*

§. Proinde. 6.

Cuiac. *lib. 6. obſ. cap. 9.*

l. ſed etſi hæreditas. 11.

Amittere rem is non videtur, cuius propria nunquam fuit.

§. quo autem. 1.

Exhiberi ibi rem oportet, vbi fuit cum lis conteſtaretur, periculóq. & impendiis actoris perferenda, ducendáue eo loci vbi actum eſt.

§. Et filiuſfamilias. 1.

Actione ad exhibendum tenetur filiusfamilias, ſi facultatem rei exhibendæ non habeat.

§. ſi quis ex vuis. 3.

Vide *l. idem Pomponius. §. idem ſcribit. ff. de rei vind.*

§. ſi poſt iudicium. 4.

Bellon. *lib. 4. ſupput. c.* 8. Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. cap. 3.* *Faquineus *lib. 8. ca. 101. controuerſiarum iuris.*

l. ſi liber 13.

* Pro libero homine exhibendo non competit actio ad exhibendum, quia exigit pecuniarium intereſſe.

l. Theſaurus. 15.

An verum ſit quod vbi vnum iudicium eſt præparatorium alterius, in illo ſufficiat ſummaria probatio, vide Bald. *in l. quod tēpore. C. de reſtit. milit.* facit quod notat Bal. *in l. 2. Cod. quan. fiſ. vel priua.* Fel. *in c. qua in eccleſiar. ext. de conſt. & in cap. veniens. in fi. de teſt.*

l. Si quis hominem. 17.

Tenetur quis actione ad exhibendum, ſi hominem debilitatum exhibeat.

l. Solutione. 18.

Cuiac. *lib. 9 obſ. cap. 7.*

l. Ad exhibendum. 19.

Auguſt. *lib. 1. emend. cap. 18.*

l. quæſtionis. 20.

Torqueri quis ſeruus poteſt, vt ſocios & correos criminis patefaciat, an autem idem ſit in libero homine, vide Gloſſam hic.

LIBER. XI.

Titulus primus.

De interrogationibus in iure faciendis.

IN hunc tit. Duar. *lib. 1. diſput. anniuer. cap. 43.* Ræuard. *pro trib. c. 5.* Rænald. Corſus *lib. 3. indagat. c. 6.*

l. Toties hæres. 1.

Loriott. *de hæred. inſt. axiom.* 1. Briſſon *lib. 4. ſelect. antiq. c.* 1. Cic. in oratione *pro Cæcinna,* Ioan. Robert. *lib. 4. ſent. iur. c. 18.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cap. 51.* vide Dec. in Rub. *extra de probat. in 5. coll. in fi. verſ.* 1. Arct.

l. Edictum. 2.

Quomodo probetur, an quis ſit hæres, an bonorum poſſeſſor quæritur hoc loco, verũ extraneus hæres nuda voluntate fit, & contraria repellitur.

l. Quia plerunque. 3.

Probatio aditæ hæreditatis difficilis eſt.

§. Quod ait. 1.

Hotoman. *lib. 1. obſ. cap.* 40. recte reprehenſus à Ioan Robert. *lib. 1. recep. iur. ciu. lectionis. c. 13.* & Iacob. Cuiac. *lib. 14. obſer. c. 11.* Ræuard. *pro trib. c. 7.*

l. Qui interrogatur. 5.

Ioan. Robert. *lib. 4. ſent. iur. cap. 18.*

l. Et quia hoc 6.

Quo caſu interrogatus non teneatur reſpondere notatur hic.

§. interdum. 1.

Qui laqueum timet Capricornis non tenetur reſpondere.

§. Si quis interrogatus: 8.

Si ſeruus damnũ dederit, tenetur dominus.

l. Si ſine. 9.

Reſponſio ſine interrogatione aliquem obligat interdum.

§. Interrogatum. 1.

Quid interrogandi verbo intelligendum ſit, explicat hoc loco Vlpianus.

§. Sed ſi ſeruus. 2.

Collige ex hoc §. regulã ſeruum in iudicio eſſe non poſſe, ſiue agat, ſiue deffendat.

§. Alius pro alio. 3.

Interrogationum materia declaratur à Cyno *in l. 1. 2. & 3. C. de confeſſ.*

§. Celſus. 4.

Bellon. *lib. 1. ſupput. c. 17.*

§. Qui

Digitized by Google

§. Qui interrogatus. 5.

Qui ſimpliciter reſpondit, an ſuper toto reſpondiſſe intelligatur, vide hic Zaſ.

§. Illud quæritur. 6.

Summatim iudex cognoſcere poteſt an petitio ſit pertinens an impertinens.

§. Si de peculio. 8.

An impertinenti interrogatione reſpondendum ſit, declarat hic Zaſius *numero* 10. & 11.

l. Non alienum. 10.

Ex negatiua confeſſione quis ſibi in perpetuum præiudicat, eámq. niſi incontinenti erroreq. probato reuocare poteſt, *l. iſtud. inf. de acquir. hared. §. item iniuſta Inſt. de act.*

l. De ætate. 11.

Repetitionum *6. fol. 87. num. 16.*

§. Si quis cum hæres. 1.

Menoch. *de arbit. iudic. lib. 2. caſ 93.*

§. qui ex quadrante. 2.

Si quis interrogatus falsò reſponderit, tenetur hac actione.

§. Si cum eſſet. 3.

An & quæ ſit mentiẽtis pœna, vide Bartol. hic.

§. qui tacuit. 4.

Ioan. Robert. *d. cap.* 18. Concenn *lib.* 1. *quæ. cap. 9.*

§. quod autem. 5.

Alciat. *lib. 2. diſpunct. cap.* 10.

§. Si interrogatus. 6.

An appellatione partis, dimidia contineatur, vide *l. etiam. D. de vſufructu.* Bald. *in l. ſcimus. in prin. C. de inoff. teſtam.*

§. Nihil intereſt. 7.

Dubitare & obſcurè loqui an eadem ſint, vide Damhouderium in enchiridio parium in pari dicere obſcurè.

§. Ex cauſa. 8.

An ex cauſa iuſti erroris poſsit quis confeſſionem ſuam reuocare, vide hic Bart.

§. qui interrogatus. 9.

Confeſsio iudicialis, extraiudicialis & cauſam non habens an obliget, vide hic D. Gothof.

§. Qui iuſto errore. 10.

An & quemadmodum iuſto errore negare quis poſſit ſe eſſe hęredem, vide hic Gloſſam.

§. Sed etſi quis. 11.

Si quis forte culpa malè reſponderit, non tenebitur niſi culpa dolo proxima fuerit.

§. Celſus ſcribit. 12.

Auguſt. *lib. 1. emend. cap 6.*

l. Si filius. 12.

Filius an ex mendacio vel taciturnitate puniatur, vide hic Bart.

§. Exceptionibus. 1.

An quiſque confeſſione ſua vti poſſit, vide hic D. Gothof.

l. Confeſſionibus. 13.

Auguſt. *lib. 1. emend. cap. 3.*

§. Eum qui. 1.

Confeſſio vt vera ſit quid neceſſarium.

l. Si ſeruus. 16.

Idem Auguſt *lib. 1. emend. cap. 3.*

§. Quanquam. 1.

An ſimplex confeſsio conſtituat nos dominos & quid præterea requiratur, vide hic D. Gothof.

l. Si filius. 19.

An & quatenus contumax habeatur pro confeſſo, vide Felyn. *in c. cum Ber bold. ad fin. 7. col. ex. r. de re iud.* An reſpondens videatur confiteri, vide Paul. de Caſt. *in l. 3. C. od. qui teſtam.* & Lanfranc. *in rep. c. quoniã contra. de proba.* Fel. *in c. ii. el. ... circa prin. de iudic.*

l. Qui ſeruum. 20.

An homicidium, ſi ſit in vno punitum releuet alium a pœna, vide hic Gloſſ.

l. Vbicumque. 21.

Iudex poteſt ex officio poſt concluſionem in cauſa, ad declarationem retroactorum in iudicio interrogare. Amplia non ſolum in retroactis in iudicio. ſed etiam ad fundandã de nouo intentionem partis: Alex. *ad l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium, numer.* 18. *D. de damn. infect.* Abb. Dec & Rip. *ad cap. 1. extr. de iudic.* Iacob Menoch. *de arbit. iudic. lib. 2. cent. 1. caſ. 51. num. 34.*

l. Procurator. 22.

Fol. 465. num. 223. Repetitionum 3. & quo caſu procedat. *pag. 60. num. 5. fol. 553.*

Tit. 2. De quibus rebus ad &c.

Mynſing. *4. obſ. cent. 1.*

l. Si inter. 1.

Gloſſa huius legis mentionem facit de reconuentione, qua de re vide Gloſſam *in leg. cum Papinianus. C. de ſent.*

Tit. 3. De ſeruo corrupto.

Digitized by Google

l.Ait prætor.1.

Vide Alciat.*lib.2.pratermiſſ.fol.*240.

§.Qui bona fide.1.

Cuiac.*obſ.lib.*17.*cap.*11.

§.Perſuadere.3.

Plaza *lib.1.miſcellan.cap.*7. Alciat. *lib.1.prætermiſſ.* qui non recte verba græca hic emendat, vt nec Budæus nec Catellianus Florentina lectio vera eſt, Bened.Capra *in Reg.c.*11.

§.Sed vtrum.4.

Clarus 5.*ſent.§.vlt.quæſt.*89.

§.is quoque.5.

Quot & quibus modis ſeruus corrumpatur, declaratur hoc §.

l.Dolo malo.3.

An iocose facta promiſſio obliget, vide Guid.Pap.*ſing.*65.*& cap.tua nos.*

l.Doli verbum.5.

Ad intellectum huius legis vide Bald. *in l.1.C.de legitim.hæred.*

l.sed & hæres.8.

An hæres ſerui corrupti nomine agere poſſit, vide hic.

l.Neratius.11.

Huc pertinet regula quæ eſt *in l.*138. *inf.de reg.iur.*

§.Quamuis.2.

An damnum dediſſe videatur, qui cauſam vel occaſionem proximi delicti dederit, vide hic Gloſſam.

§.sed etſi quis.1.

Zaſius *lib.1.ſing.reſponſ.cap.*14.

§.si ſeruus.2.

An affectionis ratio in condemnationibus interdum habeatur, vide hic Gloſſam.

§.in hac actione.5.

Auguſt.*lib.1.emend.cap.*2.

Tit.4.De fugitiuis.

An & quomodo fugitiuus ab errone diſtinguatur, Pac.*in Synopſi.*

l.is qui.1.

Furti actione tenetur is, qui fugitiuum celauit.

§.senatus.1.

Contra hoc Senatuſconſultum eſt, quod dominus iubet. Deut.*ca.*23.*non trades ſeruum domino ſuo, qui ad te confugerit, habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in vna vrbium tuarum requieſcet, ne contriſtes eum.*

§.Hoc autem.2.

Stationarij milites qui dicantur, notat Budæus in Pandectas.

§.Fugitiuum.5.

Fugitiuum hic cum errone confundit.

§.Diligens.7.

Diligenter ſæpenumero exponitur ſecundum ſubiectam materiam, vide Corſetum *ſing.diligenter.*

l.Fugitiui.2.

Cuiac.*lib.7.obſ.cap.*12.

l.Limenarchæ.4.

Cotta *in memor.in voce Limenarcha.*

Tit.5. De aleatoribus.

Benedictus Capra *in reg.conſ.*89.

l.Prætor ait.1.

Vide Ciceronem 1.*Philippica.*

§.Quod autem.3.

Auguſtin.*lib.4.emend.cap.*17.

§.in eum.4.

Cotta *in memoralib.in voce Latomia.* Cuiac.*lib.6.obſ.cap.*7.

l.solent.n.2.

Rainald.Corſus *lib.3.indagat.cap.*11.*fol.*191.*poſt nu.*11.*tractatuum* 4.

§.senatuſconſultum.1.

Vide Græcum epigramma, de quinque ludorum generibus, *lib.1.tit.1.* * Forcatulus in Capedine *iuriſper.cap.*20.

§.Aduerſus.2.

An quod amiſſum eſt in ludo prohibito repeti poſſit, vide hic Gloſſam.

Tit. 6. Si menſor falſum modum dixerit.

Iaſon poſt Alex. *in l.arbitro, num.*10. *D.qui ſatiſd.cog.*

l.Aduerſus.1.

Alciat. *lib.3.diſpunct.c.*15. Zoannet.*lib.reſtit.D.c.*6. Vaconius *lib.6.declar.iur.ciuil.c.*88. Dec. *ad l.edita, C.de eden.* vbi Rip.*num.*9.

§.Hęc actio.1.

Si negligenti quid accidit mali, de ſe queri debet.

§ is autem.2.

Nota hic regulam quod facere videtur, qui per alium facit.

§ sed ſi ego.1.

Electio malæ culpæ, ſpecies dicitur.

§.Competit.1.

Hęc actio competit ei cuius intereſt.

§.Hanc

Digitized by Google

§.Hanc actionem.5.

Actio hęc quatenus eſt pœnalis,deneganda eſt hæredi.

l.Hæc actio.4.

Notatur hic tempus huius actionis.

l.si menſor.5.

Liberetur. Zoannet.*reſt.cap.* 6.legit *lædetur,* quod placet Cuiac.*lib.7.obſ.c.*37.

l.Siue de itineris.6.

Alciat.*lib.3.diſpunct.cap.*15.*&* *cap.*20.

§.Et ſi menſor.1.

Cuiac.10.*obſ.cap.*2.

§.Ego etiam.4.

Cotta *in memoralib.in voce Tabularius.*

Tit.7.De religioſis & ſumptibus funerum * & vt funus ducere liceat.

Scripſit in hunc Titulum Ion.Baptiſta Aſinius, Aul.Gel.*li.*4.*c.*9.Vide Cælium Rhodiginum *l.b.*9.*an iq. ect cap.*44.poſt Ciceronem *Tuſc.*1.Alex.ab Alex.*lib.*3.*genial.dier.c.* 2.*&* 7.Ræuard.*ad leg. xij.tab.cap.*151.copioſè Vanderanum *in prolegom.lib. de priui.credit. c.* 1.Briſſon.*lib.*2.*ſelect. antiq.cap.* 25. Nonnulla quoque Rebuffus *de ſententiis proniſionalibus, in præfat.*præſertim de actione funeraria.De quadruplici antiquorum funere multa Voſſ. Zazius *lib.*3.*de Repu.Rom.cap.*18. * Paulus *lib.* 1.*ſentent.tit.*21.

l.Locum in quo.2.

Quis locus appelletur religioſus, declarat hoc loco I.C.

§.Qui mortuum.1.

Nota hic differentiam eſſe inter bona fide poſſidere,& eius dominium habere.

§.Purus autem.4.

Purus locus appellatur in quem nemo fuit illatus,Varro 4.*de ling.lat.*

§.Sepulchrum.5.

Sepulchrum hic definitur,vbi corpus oſſáue hominis condita ſunt,non totum locum qui ſepulturæ deſtinatus eſt, totum non eſſe religioſum : ſed eatenus duntaxat quatenus corpus humatum eſt.*Briſſon.*lib.*2.*ſelect.ca.* 15.

§.Monumentum.6.

Quid ſit monumentum,vide hic.

§.Locum qui ſeruit.8.

*Fol.*24.*num.*32.*&* *num ſeq.*39.*Repet.*1.

l.Ex concenſu.3.

Nota hic communi voluntate quædam valere,quæ alias non valerent.

l.Familiaria.5.

Briſſon.*lib.*2.*ſelect.antiq.cap.*14.

l.Vel quod.6.

Briſſon. *d.c.*14.Forcat.*dial.*1.*à num* 33.

§.Si adhuc.1.

Briſſon.*lib.*2.*ſelect.antiq.c.*16.

l.Oſſa.8.

Corraſius *ad l.*1.D.*de ſeruit.pag.*59 *f* 44.*nu.* 22.Repet.5.*&* *fo.*58.*nu.*15.*eadem repetit.*

§.Si locus.1.

De dictione *Quaſi,*vide hic Gloſſam.

§.si in locum.2.

Cicero *lib.*2.*de legib.*

§.Nec ſolum.4.

Repetitionum 5.*fol.*15.*num.*177.*&* 181.

l.Quod ſi locus.11.

Forcat.*dial.*92.*num.*3.

l.Si quis ſepulchrum.12.

*Deciſ.*265.*num.*108.*fol.* 470.*deciſionum.Afflicti.*

§.Prætor vel.6.

Plato *de legib.dial.*12.

l.Et ſi quis.14.

Menoch.*de arbit.iud.caſ.*276.

§.Funeris.2.

Ad corpus commendandum. Hoc eſt deponēdum ad tempus,vt in libello quodam oblato Seuero Imperatori cum ſubſcriptione Iuuentij Celſi Iuriſcōſulti,cum inquit ante hos dies coniugem & filium amiſerim , & preſſus neceſſitate corpus eorum fictili ſarcophago commendauerim, donec quietus locus quem emeram ædificaretur.

§.impenſa.4.

Cuiac.*lib.*2.*obſ c.*17.*&* *lib.*11.*c.*1.

§.Non autem.5.

Sepeliri nemo debet cum ornamentis,etiamſi hoc ſpecialiter mandauerit,facit *l.fin.* §.*fin.*D.*de aur.& arg.leg.*

§.Hæc actio.6.

Superſtitio in omi actione vitanda eſt.

§.Fortaſſis.9.

An confeſſio indefinita in omnibus præiudicet, vide *l.*5.*C.de diu.reſcript.* Alber.*in l.ſi deffenſor* §.*qui interrogatus.ſ.de interrog.act.*

§.iudicem.10.

Vide Senecam *libro de remediis fortuitorum.*

Digitized by Google

§.Diuus autem.14.

Vlpian. *in frag. tit.* 1.

§.Qui mandatu. 15.

Funeraria actio, an detur ſi alia actio cõpetat, vide hic Gloſſam.

§.Datur.17.

* Paulus *lib.1.ſenten. Tit. vlt. §. vlt.*

l.Funeris.15.

Actio funeraria in quem detur, vide Paul. 1 *ſen. tit. vlt. §. vl.*

l.Sed ſi nondum.17.

Sciendum eſt ei qui mulierem] mortuam funerauit ſuis ſumptibus non animo donandi, aut pietatis cauſa, id quaſi negotiũ alienum gerens, dari actionem funerariam, de recuperandis ſumptibus factis in funus mulieris, actio eſt prætoria & priuilegiaria, *l. quæſitum*, D. *de reb. auth. iud. poſſ.* & datur hæc actio ceſſante ac deficiente alia actione, vt patet *ex l. ſed & ſi quis.* §. *Labeo ait*, D. *hoc tit.*

l.Impenſa.18.

Funeris impenſa quo loco habeatur, vide hic D.Gothof.

§.Cum materfamilias.2.

Funeris impenſa, an omne creditum excludat, vide hic D.Gothof.

l.In patrem.21.

Funeraria actione qui teneantur, declarat hic Gloſſa.

§.Maritus.1.

Si maritus dote abutatur quid præſtandum ſit, declarat hic D.Gothof.

§.Qui ſeruum.1.

Paul. 1. *ſent. vlt. §. vlt.*

l.Si filiusfamilias.31.

* Paulus 1. *ſent. tit. vlt. §. vlt.*

l.Si locus.34.

Conditione legati pendente, an ius legati hæres mutare poſſit, vide hic Gloſſam.

l.Minimè.35.

An hæc lex locum habeat in bannito qui rueret contra patriam, vide Dec. *ad c. quæ in eccleſiarum. nu. 61. extr. de conſt.* an habeat locum ſi filius occideret patrẽ bannitũ, Ang. *ad l. ſi adult. cum inceſt. §. libert.* D. *de adult.* ſed Bart. contrarium tenet, & de intellectu huius legis, vide Nell. *in tract. bannit. in 2. part. ſecundi temporis qu.* 10. Veron. *conſ. 5. caſus talis. & conſ.* 48. *col.* 3 & 4. *n.* 715. *cum ſeq.* itẽ de hoc textu contra Bart. Socin. Innoc. *conſ.* 54 *conſideratis, col pen in fi. lib* 3. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 2. *q.* 90. *n.* 46 Ad hanc legẽ ſcripſit Marcus Mãtua poſt mille loquiũ. * Zaſius *hic n.* 22.

l.Cum loca.36.

Antonius Guibertus *lib.* 1. *quæſt. iur. cap.* 3.
* Hotoman. *lib* 5. *illuſt. quæſtion.*

l.Funeris.37.

Cuiacius *lib.* 11 *obſer. c.* 21 & *libr.* 5. *c.* 40.

§.Monumentum.1.

Ræuardus *lib.* 3. *variar. cap.* 3.

l.Ne corpora.38.

Mortui inferendi cauſa quot & quæ remedia competant, vide hic Gloſſam.

l.Diui fratres.39.

Ræuard. *lib. 2. variar. cap.* 4. Cuiac. *libro* 11. *obſ. cap.* 21.

l.Si quis enim. 40.

In hanc legem Cuiacius *lib. 2. obſ. cap.* 17. Si quis inquit Paulus hac lege, eo animo corpus intulerit, quod cogitaret poſtea inde alio transferre, magiſque temporis gratia depoſuerit, quàm quod veluti æternæ ſedi deſtinauerit, aut tradiderit, manebit ille locus prophanus locus purus, nec erit religioſus, id enim non eſt ſepelire, ſed deponere & commendare.

l.Si plures.41.

An fauore religionis in communi fundo inuito ſocio ſepelire ſocium liceat, vide hic D Gothof.

l.Monumentum.42.

Briſſonius *lib. 2. ſelect. cap.* 15.

l.Sunt perſonæ.43.

Ræuardus *lib. 3. varior. cap.* 3. Labitus *in vſu indicis pag.* 24. Cuiacius *lib. 3. obſ. cap.* 22. & *lib.* 11. *obſ. cap.* 11. Ioannes Robertus *libr. 2. recept. iur. ciuil. lect. cap.* 5.

l.Cum in diuerſis.44.

Ad intellectum huius legis, Forcatulus *dial. 1. nu.* 35. Si diuerſis inquit locis corpus cæſum, vt ſolebant ſepultum ſit, vtrumque locum non eſſe ſepulchrũ ait hoc loco Paulus, quia vna ſepultura plura ſepulchra efficere non poteſt, & vna eſt ſepultura, quæ vnius eſt, vna tutela quæ vnius pupilli, vna noxa quæ vnius ſerui: ſed illum locum ait eſſe religioſum, vbi quod eſt principale conditũ eſt, & principale ſtatuit eſſe caput, cuius, inquit, imago ſit, vnde cognoſcimur.

§.Cum autem.1.

Si quando impetratur à principe, vel magiſtratu, vel collegio pontificũ, vt reliquiæ quæ ſemel traditæ ſunt iuſtę ſepulturæ loco moueantur, & in aliũ commodiorẽ transferantur, quod ſi res exigat impetrari ſolet, l. 39. *hoc tit.* vt ſi fortè reliquiæ vi fluminis contingantur, L.1.C. *eo. tit.* locus quo mouentur, qui

Digitized by Google

qui ſanè erat religioſus, deſinit eſſe religioſus,idem etiam euenit,ſi locus ille captus ſit ab hoſtibus , nam victoria & captiuitas prophanat omnia : & locus ſepulchri captus ab hoſtibus deſinit eſſe religioſus , ſicut homo captus ab hoſtibus deſinit eſſe liber.

l.impenſa.45.

An impenſa funeris ſemper ex hæreditate deducatur,declarat hic Marcianus,qua de re vide *l. 30 iuncta l.1. D. ad leg.Falcid.*

l. si plura.46.

Si vſumfructum defunctus omnium prædiorum ſeparatim legauerit vbi ſit ſepeliendus, vide hic textum.

§.Ei cui.2.

Si veſtimenta legata in funus erogentur quid præſtetur.vide hic textus.

Tit.8.De mortuo inferendo, *& ſepulchro ædificando.

Hunc locum Cicero copioſe tractat *libro 2.de legibus.*

l.Prætor ait.1.

Fornerius *ſelect.capite 9.libro* 1.vide Gloſſam,*in capite,quanto 3.extra de praſcriptio.*

§.Qui inferendi.1.

Quid ſit prohibere,inferre, declarat hoc loco Vlpianus.

§.Hoc interdicto 2.

Quis hoc interdicto de mortuo inferendo vti poſſit, vide hic.

§.item ſi mihi.3.

Si quis via prohibeatur , an poſſit hoc interdicto experiri,probat hic §.

§.Hoc interdictum.4.

Interdictum de mortuo inferendo prohibitorium eſſe, conſtat ex hoc loco.

§. Prætor ait.5.

Continetur hoc §. aliud edictum nempe de ſepulchro ædificando quod itidem prohibitorium eſt.

§.interdictum.6.

Exponit quæ ſit ratio eius edicti, & ait religionis eſſe , vt monumenta extruantur & exornantur.

§.Facere.7.

Quis poſſit eſſe locus ſepulchri condendi, textus hic.

§. Ædificare. 8.

Si *iure te.* Duplex eſt hic lectio, alij legũt *ſi ire:*ſed rectius *ſi iure*, vt ſenſus ſit, ſi iure prohibeam te machinam imponere.

§.Ædificare.9

Reficiendi verbum,an & quid comprehendat,vide *l.5. §.penul.ʃ.de i.in* & Gloſſam hic.

l.Negat lex.2.

Vide Valerium Maximum, *libro 1. cap.vlt.*

l. si propius. 3.

Labitus *in vſu iudicis ſui pagina* 18.

§.si propius.1.

Legitimum modum ſtatuit lex duodecim tabularum 60.pedes,Cicero *libro 2.de legib.*

l.Longa poſſeſſione.4.

An res incorporales præſcribi poſſint,declarat hic Gloſſa.

l.Si in eo monumento.5.

Hæc lex eſt de monumento perficiendo, & loco religioſo reficiendo.

§.Sed ſi religioſus.1.

Ad quos pertineat cura ſepulchrorum,vide D.Gothof.hic.

LIBER XII.

*Hic incipit Digeſti veteris pars poſterior:in quam ſcripſit Raphael Fulgoſius natione Placentinus.

Titulus primus.

De rebus creditis.

HVnc titulum non eſſe generalem neque vllos inD. titulos generales inueniri docet Cuiac.*lib.7.obſ. c.32.& in parat.pag.*54. contra Ant. Cont.*lib.1.diſſut ſubſeciuar.ca.* 4.Ad hanc Rubricam vide Ant.Aug.*lib.3 emēd.cap fin.*Bellon *lib.2.ſupputat.cap.*10. Gilbert.Reg.*lib.1. inarmoq.cap.4.* * In hunc titulum vide Commentaria Iohannis Borcholten. Imp.in 8o. 1596.

¶ Ad verba inſcriptionis huius tituli ſcripſit breuem ſententiam Franciſcus Zoannet. * In hanc legem Iacobus de Nigris.

l.Ere eſt.1.

Cotta *in memorabil.in voce more.* Vacon*lib. 3.declar.*45. *Papon.1.*notar.pag.3.*

l.Mutuum damus.2.

¶ Mutuum contrahitur ratione rei conſiſtentis,numero pondere,vel menſura,declarat per Alciat.*lib.2.paradox.cap.*20 Bellon. *lib.1.ſupput.cap.4.&* 16 Vacon *declar.*94.ſed contra eius intellectum facit *l.certum in fin. ʃ.eod.vbi declarat.* *Pap.1.*notar.c.de preſt mut.*

Digitized by Google

¶ Verbum *functionem* quomodo intelligatur, adde Forcat. *in Necyoma. Iur. dial.* 13. Bel. *lib 2. ſupput. cap.* 12. Non. *ad prin. Inſt. quib. mod. recont. oblig. num.* 2.

¶ Ad hunc textum in fine, quod aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt. Socin. *in reg.* 377. Aretin. *ad l. lecta. 2. not. D. eod.* Curt. Burgenſ. *lib. 3. ... ad fratrem. c* 30. Aug. *lib.* 4. *emend. cap.* 8. Zaz. *ſing. intell. lib. 1. cap.* 1 Duaren. *lib.* 1 *anniuerſal. diſput. cap.* 14. Charõd. *lib. 3. veriſſ. cap.* 13. Vvalther *lib. 2. miſcell. cap.* 11. Ioan. Robert. *lib. 3. ſent. iur. cap.* 14. Forcat. *in penu iuris cap.* 13.

¶ Limita §. 1. vt per Socin. *reg.* 377.

¶ Declara vt per Aret. *in l. litera. in 2. not. eo. tit.* & Alciat. *lib. 2. parad.* 20 ad prin. *vid. eund. lib. 1. parad. ca.* 19. *& in* §. *appellata*, ad ea quæ ponit Dec. ibi. circa etymolog.. vide Nigr. *in ſtit. de teſtam. in princ.* qui eum reprobat. Romanus *ſingulari* 28. Repetit. 2. *fol.* 35. *num.* 24.

§. Mutui datio. 1.

Seneca 6. de beneficiis.* *Pag.* 1. *notat. pag.* 4.

*Quid ſibi Paulus voluerit in hoc §. declarat Faquineus. 1. *par. controuerſiarum iuris. lib.* 2. *cap.* 48.

§. Appellata. 2.

Nota hic argumentum ab etymologia vocabuli, Vide Bald. *in l. non ſine. Co. de bon. qua lib.* *Papon. 1. *notar. cap. de preſt mutuel.*

§. Creditum. 3.

Nota hic quod mutuum naturale non contrahitur, niſi reipſa fiat numeratio.* Pap. *notar. 1. cap. de preſt mutuel.*

§. In mutui. 4.

Mutuum ciuile & naturale quid ſit, declarat hôc loco D. Goth. *Papon. *ſupradicto loco.*

§. Verbis. 5.

Mutuum damus, & credimus ciuiliter.

l. Cum quid. 3.

*Papon. 1. *not. cap. de preſt mutuel.* Bellon. *lib. 1 ſuppu. cap.* 4. *&* 5. *& lib.* 4. *cap.* 17. *Loriottus *de eo quod intereſt axiom.* 537. Corraſ. *lib.* 3. *miſcell. cap.* 12. Mar. Mant. *ſing.* 243. *nu.* 1. *fol* 876.

*In hanc legem ſcripſit Petrus Franciſcus Curtius.

l. si quis nec. 4.

Auguſtinus *lib. 4. emen. cap.* 17. *Faquineus *Controuerſ. parte prima lib. 2. cap.* 76.

§. Res pignori. 1.

I*n iuſta cauſa.* Male legitur hic *iuſta*, quade re Auguſt. *d. loco.* 5.

l. Quod te. 5.

Equinarius Baro *tom.* 3. Ioan. Robert. *lib.* 2. *ſent. ca.* 17. *Faq. *Contr. iur. par. pri. lib. 2. cap.* 71.

l. Certum eſt. 6.

Ioan. Robert. *lib. 3. ſent. iur. cap.* 14.

l. Omnia. 7.

Zaſius *lib. 1. ſing. intellect. cap.* 1.

l. Proinde. 8.

Cuiac. *lib. 2. obſer. cap. 7. fol. 76. num.* 10. *& ſeq. repet.* 1.

l. Certi. 9.

Ad limitationem eorum quæ dicuntur per Doctores in quantum concludunt quod diuerſus eſt modus concludendi in libello demonſtratiuo, vide Ruin. *in l. 1. §. ſtipulatio. pag.* 39. *D. de verb. oblig.* *Cuiac. *ad l. iuriſgentium. D. de pact.*

§. Competit. 1.

Auguſtinus *lib. 3. emendat. cap.* 6.

§. siue autem. 2.

Obligamur nomine proprio & alieno.

§. Quoniam. 3.

Hic §. optime explicatur à Bartolo hic, quem vide.

§. Numeraui. 4.

Certi condictio vtrum mihi competat, ſi quod tibi numeraui, alij dari ſtipulatus ſim, vide hic Gloſſam.

§. item quæri. 6.

An in teſtamentis conditio impoſſibilis vitiet legatum, vide hic D. Gothof.

§. Sed ſi ei. 7.

Is cui bonis interdictum eſt non poteſt ſe obligare, ratio eſt, quoniam redigitur ad inſtar furioſi.

§. Si nummos. 8.

Emanuel Zoares *lib. 1. obſ. cap.* 13. valet argumentum à ſolitis & conſuetis accidentibus, vt eſt in Gloſſa. *in l. neque natales. C. de probat.* vide Marſ. *ſing.* 1. Paul. de Caſt. *ad l frater à fratre num. 4. &* 11. *D. de condic. indeb.* & ibi Socin. *num.* 25. Doctores *ad. l. ſi à furioſo numer.* 6. *D. ſi cert. petatur.* Vacon. *lib. 3. declar. cap.* 96. Marſ. *ſing.* 491. Mod. Ancor. *in tract. de mercat. 2. parte num.* 10. Zuccar. *ad Rub. eod. tit. num* 44. Euerard. *in loco à communiter accidentibus.* * Iaſon.

§. Depoſui. 9.

Depoſitum conuertitur in cauſam mutui, ex ſola voluntate contrahentium.

l. Quod ſi ab initio. 10.

Auguſtinus *lib. 2. emendat. cap.* 1.

l. Rogaſti. 11.

Baro *tom.* 3. Ioann. Robertus 2. *ſentent. iur. cap.* 5. Pap. 1. *notar. cap. de preſt mutuel.*

§. ſi tibi

Digitized by Google

§.Si tibi.1.

Duarenus *de pactis f.l.38.* Loriott.*de pactis axio.15.19.& 20.* *Pap 1.*not.c.de preſt mutuel.*

§.si fugitiuus.2.

An & quis dicatur fugitiuus,& an ob ipſam fugam amittat liberam adminiſtrationem peculij,vide hic Gloſſam.

l.si à furioſo.12.

Coniunge *l.ſi pupilli.de ſolution.*

l.Nam & ſi fur.13.

Cuiac.*lib.13.obſ.cap.28.*

§.si ſeruus.2.

Ad intellectum huius §.vide Bart.in additionibus.

l.si filiusfamilias.14.

Cuiac.*lib.14.obſ.cap.35.*

l.singularia.15.

Charondas *lib.2.veriſſ.cap.14.* Corraſ.*lib.6. miſcell.cap.14.15.& 16.* Cuiac.*libr.8.obſ.cap 8.* Ioan.Rober.*lib.2.ſentent.iur.cap.4.* Emanuel Zoares.*lib.1.obſ.cap.4* Prateius *inuerſio.cap.5.* * Pap.1.*notar cap.de preſt mutuel.*
* Faquineus *controuerſ part.1. lib.2.c.73.*

l.si ſocius.16.

Hæc lex pertinet ad tit. pro ſocio, Cuiac. *lib.8.obſ.c.8.** Pap 1.*not.cap. de preſt mutuel.*

l.Cum filiusfamilias.17.

Anton.Guibertus *lib.1.quaſt.iur.ca.10.* Labitus *in vſu indicis ſui fol.15.*

l.Si ego.18.

Baro *tom. 3.* Charondas *lib.2.veriſſimilium cap.2.** Pap.1.*not.cap.de preſt mutuel.*

§.Si ego.2.

Error in cauſa contractus, quando impediat translationem dominij. Actum ab vna parte,an & quando inſpici debeat,Bartolus hic.

l.Non omnes.19.

Vide ad quid ponderet,iſtam GloſſamIaſ. poſt Ruin.*in l.1.coll.1.in fin.Cod.de iur.emphyteut.*Ad illam regulam,quæ eſt vt actus agētium non operentur,vltra intentionem.Vide Socinum,qui eam limitat *in l.1.§.ſi inſerim.in 2.notab.de acquirend.poſſ.ſſ.* quæ eſt formaliter,quod illa procedit ratione effectus, non autem modi.Nam diuerſitas modi concurrente eodem effectu non impeditur,per illam regulam notabilem.

§.Si pupillus.1.

An mutuum & ſolutio reconcilientur cōſumptione,& quare,vide hic Bart.

l.Si tibi pecuniam.20.

Vide Bart.*in l.1.in 2.oppoſit.de donationib.* * Pap 1.*not.cap.de preſt mutuel.*

l.Quidam.21.

Baro *tom.3.*Anton.Guibertus *lib.1.quæ.iur. cap.9.*Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid.l.pag.2.num.13. & 47.*vide Sozin.*in l.qui Roma.in prin.in 5. col.num.10.de verb.oblig.*limita vt per Sozin.*in reg.75.*

l.Vinum.22.

Bellonus *lib.1. ſupput.cap.17.* Ad hanc ex profeſſo Francìſ. Hotom. ſcripſit Loriottus *de eo quod intereſt axiom.52.*In hāc legē Corraſius ſcripſit poſt epiſtolicas quęſtiones,vide eundem *in dictis quæſtionibus, cap.5.* & Ioannem Antonium de Rubeis.

* ¶Quomodo intelligenda ſint verba illa, Quanti tunc fuiſſet, cùm peritum eſſet, explicat Faquineus *part.1. Controuerſiarum iuris lib.2.cap.74.*de vera huius legis interpretatione conſule *Anton. Fabr. lib. 17.coniect. cap.3.*

l.Si eum ſeruum.23.

Cuiac.*2.ad Africanum.*

l.Si quis certum.24.

Repetitionum *6.f 576.num.14.16.& 18.*

l.Creditor.25.

Materia huius legis, optimè explicatur à Gloſſa hic quam vide.

l.Si pecuniam.26.

Tract.*7.f.197.num.66.*

l.Ciuitas.27.

Zoannet. *rer. quotid.cap.45.* * Faquineus *Controuerſiarum iuris part 1.lib.2.cap.75.*Extat in hanc legem diſputatio Petri Scholcher. in 8o.1593.

l.Creditor.28.

Vide Roman.*conſ.222.*

l.Si inſtitorem.29.

Cōiunge *leg.47.de pecul. & leg.5.quod iuſſit.*

l.Qui pecuniam.30.

Ad ibi dicta per Bart. vide Iaſ.poſt alios *in l.qui Romæ.in prin.in antepen. col.num.31.& 32.*& vide Bald.*in l.cum quis.C.de iur.& fact. ignor f.444 num. 59. rep.1.**Pap.1.*not.c.de preſt mutuel.*

l. Cum fundus.31.

An omnes contractus ſint hodie bonę fidei,declarat hic Zaſius.

§.Seruum tuum.1.

Errans an & quando transferat dominium,Bart.hic.

l.Si & me.32.

Facit *l.ſeruus,quem poſt princip.inf.de action.*

Digitized by Google

*empt.** Antonius Faber. *lib.* 11. *coniectur. cap.* 8.

l. Principalibus. 33.

Benuenut. *tract. de m. r. num.* 44 *fol.* 25. *decif. cap.* 9.* Vide Faquineum *controuerſ. lib.* 2. *c.* 78.

l. Præſidis. 34.

Alciat. *lib.* 1. *pa erg. cap* 25.

l. Periculum. 35.

Huius legis ſpecies proponitur *in l.* 41. *tutor. D. de vſur.* ideo eam coniunge.

l. Pecuniam. 36.

De dictione *Tanquam*, vide Gloſſ. *in cap. ſolita. in verbo tanquam. extr. de ma o. & obed.*

l. Cum ad præſens. 37.

Alex. *conſ.* 97. *& conſ.* 40. *volum.*

l. Reſpiciendum. 38.

Ant A g. *lib.* 2. *emend. cap.* 2.

l. Itaque. 39.

Conditio quæ propriè dicatur, notat hic D. Gothof.

l. Lecta. 40.

Baro *tom.* 3. & in illam extat Balduini commentarius; Briſſon *lib.* 3. *ſelect. cap.* 9. Ræuard. *lib.* 1. *variar. c.* 15. Ant. Auguſt. *lib.* 1. *emend. c.* 10. Loriott. *de pact. axio.* 30. Latiſſimè habes hic per ſcribêtes præſertim per Butigel Groſſor. Curt. & Pau. de Mon. *in reg* Alcia. *lib.* 3. *diſpun. cap.* 2 Bereng. Fernan. *ad l. pacta conuenta. D. de contrah. empt. cap.* 1. *num.* 54. Franc. Curt. *ad l. petens. Cod. de pactis n.* 51. *& ibi* Bulg. *nu.* 5. 11. & 25. Connan. *in comment. iur. ciuil. lib.* 7. *ca.* 1. *num.* 12. Didac. *in collat. veter. num fin. cap.* 4. *n.* 4. Fortun. Garzia. *ad l. iuriſgentium. §. quinimo. D. de pactis num.* 18. 20. & 22. Faber. *ad §. qui hoc anno. circa fi. Inſt. de inutil. ſtip.* Bart. *ad l. qui hoc anno. D. de verb. oblig.** Cuiac. *ad l. iuriſgentium* 7. *§. quinimo.* 5. *D. de pact.*

¶ Ad verſ. igitur, vide Ioan. Fabr. *Inſt de inutil. ſtipul. §. ano. circa fin.* & Portium & Aret. *in §. etſi ſtipulatus. Inſtit. de verb. oblig.* & gloſ. *in verb. hoc anno in* 1. *concluſ.* & Bar. *in l. qui hoc anno. de verb. oblig. fol.* 299. *num.* 54. *repet.* 2. *& fol.* 200. *num.* 5. *&* 11. *&* 25. *& fol.* 198. *num.* 51. *repet.* 7. *fol.* 418. *nu.* 18. *&* 20. *&* 27. *repet.* 1.* Hanc legē repetiit Arnoldus de Reyga Imp. Ionæ 1593.

l. Eius qui. 41.

Baro *tom.* 3. Loriottus *de morte axiom.* 12. optimè Cuiac. *ad Affrican. tract.* 8. & in hanc legem & ſequentes extat commentarius Hugonis Cyni. campani.

l. Si ego decem. 42.

Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. parte* 2. *numero.* 349. Guterius *parte* 1. *reſolut. cap.* 23. *numero* 22.

§. Labeo. 1.

Coniunge *l. ita ſtipulatus* 67. *D. de verb. oblig. l. ſi quis ab alio. D. de re iud.*

Tit. 2. De iureiurando.

Scripſit in hunc titulum Duarenus Conſtantius Landus prætermiſſor. *cap* 13. vide Cottam. *in voce iuſiurandū*, & Emanuel. Zoar. *lib.* 1. *obſer. cap.* 7. Alex. ab Alexan *genial. dier. lib.* 5. *cap.* 10.

l. Maximum. 1.

Latè Dec. conſ. 23. *& in l.* 2. *num.* 15. *de reg. iur. & in conſ.* 22 vbi etiam loquitur de fœminis. Adde quod iſta regula non procedit in exceptionibus, quæ habent vim actionis, & poſſunt intentari, ſine expectatione aduerſarij, ſecundum Cardinalem Zabarellum *in clem.* 1. *vt calumniis in* 14. *quæſt. de re iud.* Dec. *conſ.* 80. *coll. pen.* & quod reſtitutio in integrū non competat. poſt 4. annos, etiam in modum exceptionis, Iaſon *in l. nam poſtea. §. ſi minor. num.* 12. *de iureiur.*

l. Iuſiurandum. 2.

Forcat. *dial* 46. *num.* 2.

l. Ait prætor. 3.

Repet. 3. *fol.* 483. *num.* 254 *&* 256.

§. Quacunque. 1.

An iuſiurandum in criminali cauſa interpoſitū proſit ei, qui iurauit, vide Gloſſā hic.

§. Sed & ſi de. 2.

An & quando in matrimoniali cauſa poſſit iuramentum deferre, vide Bart. hic.

§. Vnde Marcellus. 3.

Ræuard. *lib.* 5. *variar. cap.* 5. Conſtantius Landus *præter. cap.* 14.

l. Vel filiorum. 4.

Vide Ioannem Chriſoſtomum *lib. de virginitate.*

l. Non erit. 5.

Forcatulus *dial.* 12. *per totum.*

§. Diuus Pius. 1.

Quam varium & multiplex iuſiurandum apud diuerſas gentes, Alex. ab Alex. *lib.* 5. *gen. dier. cap* 10

§. Dato iureiurando. 2.

Fol. 276. *nu* 92. *repet.* 7. *fol.* 216. *nu.* 24. *repet.* 2.

§. Sed ſi quis 3.

Vide Balſam. *ad cap.* 95. *ſynodi ſexta.*

§. Si neque. 4.

Cato Sacuſ. *ad l. admonendi, D. eod. num.* 104. & vide quod pulchrè per hunc textum notatur hic per Iaſon. *nu.* 10. & conſuluit ante Zaſius in conſiliis ſuis *conſ.* 5. *lib.* 2.

l. Remittit

Digitized by Google

l.Remittit.6.

Paulus 2.*ſent.tit.*1.§.3.

l.Ait prætor.7.

Rei appellatione quid cõtineatur Bar.hic.

l.Nam poſteaquam.9.

Non ſolum exceptio iuriſiurandi impedit litem conteſtari,ſed & periurium, Ant.But. *in c.dilecti,de excep.*

§.Iureiurando.1.

Actio hæc ex iurtiurando vnde oriatur, vide hic Bart.

§.ſi damnetur.2.

Adde Marſ.*ſing.*141.*audiuiſti* Io.Igne.*in repet.ad l.neceſſarias,§.non aliàs, D.ad Sillan.nu.* 2?7.2 6.*& ſeq.*

§.ſi is qui.3.

Guterius *Reſolut.part.3.cap.1.*

§.ſi minor.4.

Explicatur hoc commodiſſimè *ex l.non omnia.ſup.de minoribus.** Cuia.*ad l.*7.§.10.D.*de pact.*

§.ſed & ſi quis.5.

Iuſiurandum in fraudem creditori delatum non ſeruatur.

§ iuſiurandum.6.

An procurator in rem ſuam acquirat domino actionem vel exceptionem, vide hic Gloſſam.

§.ſi petitor.7.

Quod ex iudiciali iuramento oriatur actio facit,*l.actori,C.de iureiur.*

l.Quia non.10.

Acta inter alios,an,quando, ſeu in quibus aliis noceant,vide Gloſſam hic.

l.ſed ſi poſſeſſori.11.

Hanc legem inducit Lanfranc. *in ſimili in tract.de arb.char.*42.

§.Item ſi iurauero.2.

Hunc §.optimè explicat Zaſius hic.

§.ſi cum de hæreditate.3.

Balbus *deciſ.*300.Rom.*ſing.*22.

l.ſi duo.13.

Repetitionum 6.*folio* 263.*numero* 46.*Faquineus *controuerſiarum iuris lib.4.cap.96.*

§.Iulianus.1.

Ræuard.*in Tribon.pag.*22.Corraſ.*ad l.ſeruitutes.*4.*num.*14. Gram.*deciſ.*45.*à nu.*4.*fol.* 341. *num.*73.*& ſeq.repet.*5.*fol.*360.*num.* 69.*repet.*?. *f.*502.*nu.*121.*repet.*6 *fol.*237. Couar.*c.quamuis.* *Quis ſit ſenſus huius §. vide Faquineum *parte prima controuerſiarum iuris lib.*1.*c.*70.

§.idem Iulianus.2.

Ant.Auguſt.*libro* 4.*emend.cap.*6.

§.Si quis iurauerit.3.

Forcat.*in Cupidin.iuriſp.cap.*18.Ioan.Rober. *libr.* 2.*ſent.iur.cap* 20.Ræuard.*lib.*1.*varior.cap.* 3.Cuia.*libro* 8.*obſ.ca.*7.Duarenus *de in lit.iuran.num.*54.

§.idem dicemus.4.

Repetitionum 7.*fol.*308.*num.*51.

§.Marcellus.5.

An iuramento quaſi contrahatur,vide Bal. *in cap querelam,ext.de elect.*

§.ſi quis iurauerit.6.

Cuiacius 7.*obſ.c.*14.vide Duarenum & Contium.

l.Quotiens propter.14.

Iuramentum veritatis parenti vel patrono non remittitur.

l.Ad perſonas.15.

Couar.*c.quamuis,col.*2.*folio* 7.

l.ſi patronus.16.

Coniunge *l.patronus,De re iud.cum aliis.*

l.Iuſiurandum.17.

An iuramentum ſit modus inducendæ obligationis,vide Bar.*hic*,& Alex.*conſ* 37.*lib.*2.

§.Pupillus.1.

An qui non poteſt alienare, iuramentum non poſſit deferre,vide Bar.hic.

§.Procurator.3.

Concordat gloſſa ſuper verbo ſpeciali *in c.nonnulli,§.cum autem,extra de iureiur.*

l.Aliàs autem.18.

Duaren *lib.*1.*diſput.vniuerſ.c.*2. Ioan. Rob. *lib.*3.*ſent.iur.c.*2.Cuia *lib.*5.*obſ.c* 33.

l.Si itaque.19.

An valeat quod procurator facit extra mandatum,Bald.hic.

l.Quidam de peculio.22.

Cuiacius Bald.*lib.*8 *obſ.cap.*11.

l.Si ſeruus.23.

Congruit hæc lex cum *l.ſeruus.*20.*ſup.h.t.*

l.Multo magis.24.

Vulgo hæc lex incipit *quanto magis.*

l.Qui iuraſſe.26.

Cuiac.*lib.*1 *obſer.ca.*21.Guterius *parte* 1.*reſolut.cap.*13 *numer.*15.

§.Si pater.1.

Iuramentum patris ſuper obligatione,an & quando proſit filio Bart.hic.

Digitized by Google

§. Iuriſiurandi. 2.

An iuramentum tollat naturalem obligationem, an habeat vim nouationis, vel fictæ ſolutionis, vide Bar. hic.

l. Iuſiurandum. 27.

Vide *l. iuſiurandum. §. 1. de verb. ſignif.*

l. In duobus. 28.

Repetitionum. 2. *fol.* 214. *num.* 47.

§. Quod reus. 1.

Iuramentum delatum ab vno ex reis debendi, an noceat alteri, Bart. hic.

§. Exceptio. 4.

Iuramenti exceptio vtrum mutatione actionis ceſſet, vide Gloſſam hic.

§. Si quis iurauerit. 5.

Nota hic quod ſpecie remota non remouetur genus.

§. Colonus. 6.

Tenetur quis proponere actionem quandoque, quia cum ex vna cauſa plures actiones oriuntur non ſufficit cauſam proponere ſimpliciter.

§. Quæ iurauit. 7.

Vxor an & quando furti & rerum amotarum actione teneri poſſit, vide Gloſſam hic.

§. Igitur ſi quis. 8.

Iuramentum vnius quando proſit alteri vel noceat, notat Bart. hic.

§. Item Pomponius. 9.

Ratio huius §. optime explicatur hic in Gloſſa.

§. Item cum. 10.

An iuramento poſteriori ſtetur, vide Bartol. hic.

l. Eum qui. 30.

Alexand. *conſ.* 29. *vol.* 3. *&* *conſil.* 100. Felin. *in cap. de hoc, de Simonia.* Barb. *conſi.* 51. 1. *col. volum.* 2.

§. Si iurauero. 1.

An & quando res quæ non eſt iuramento deberi poſſit, Bart hic.

§. Si mulier. 2.

Vide Socinum, *regul.* 366. *incip. ſententia lata.*

§. In popularibus. 3.

Vide ad iſtum textum *cap. lator. de re iud.* *&* *in Rubr. de ſponſ. in fi.* Rom. *conſ.* 213.

§. Si libertus. 4.

An iuramentum habeatur pro veritate, Bartol. hic.

§. Si iurauero. 5.

Bald. *in cap. dudum. 2. de electiom.*

l. Admonendi. 31.

Scripſit in hanc legem Corraſius *tom. 1.* Duaren. *lib. 2. diſput anniuer. cap.* 33. Guterius *parte 3. reſolut. cap. 6. &* *numer.* 10. nonnulla de materia hac Menoch. *de arbit. iudic. libro 2. caſ.* 193.

¶ Ad ibi dicta per Bart. *in 2. col. in fin. verſ. venio ad ſecundam.* vide Soz. *in regul.* 163. Et ad verſ. ſolent cum materia, vide eundem *in regul.* 204. ad materiam iſtius l. vide Alexand. *conſ.* 32. *vol.* 1. *incipit. viſo puncto.* Repet. 2. *fol.* 216. *nu.* 18. *&* 13 *Extat Ludouici Pontani in hanc legem repetitio. Curt. Senioris & Ludouici Schinderi.

l. Iuriſiurandi. 32.

An tutor poſſit compromittere cauſam pupilli in arbitratorem cum poteſtate iudicandi de iure & de facto, vide Angel. *in l. Imperatore, infra de pact.*

l. Qui per ſalutem. 33.

Si non eſt legitimè iuratum, iterum iurandum eſt. Paul. de Caſt. *ſing.* 1. 6. Caſſ. *ad deciſ. 2. de iud.* Tiraquell. *de ll. connub. gl ſ. nu.* 26. *&* *gloſ. 7. num.* 108. Item add Iaſ. *ad l. . numer.* 10. *D. de lib. & poſthum.* vbi allegat hanc legẽ quod requiſitum pro forma non ſufficit per æquipollẽs ſeruari, in qua materia Pariſ. *cõſ.* 41. *nu.* 15. *lib.* 4 latiſſimè Felin. *ad ca. ad aures. numer.* 12. *&* 13. *de reſcript. & ad c. ſedes. col.* 8. *conclu.* 216 *intellige* 2 *eod. tit.* Socin. Iun. *conſ.* 57. *nu.* 14. *& ſequen. lib.* 2.

l. Iuſiurandum. 34.

Exceptio per quæ verba opponi poſſit, vide *l. ſi debitor. D de petit. hæred.*

§. Defenſor. 1.

An deffenſor municipij æquiparetur tutori, an procuratori, vide Bart. hic & Alexã. *conſ.* 22. *in vlt. col. in* 1. *vol.*

§. Pupillo. 2.

Pupillo non defertur iuſiurandum.

§. Procurator. 3.

Iurare *non compelli*, delendam eſſe negationem ex authoritate, Baſil. quidam exiſtimant.

§. Qui iuſiurandum. 4.

Cuiac. *lib. 2. obſ.* 37.

§. Si de qualitate. 5.

Diſcordia inter pares diſcernitur arbitrio iudicis, vide Iaſon. *in l. 1. in 3. not. de iud.* Feli. *in cap. cum te. de re iud.*

§. Ait prætor. 6.

Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 185.

§. Non

Digitized by Google

§. Non ſemper. 8.

Menoch. *de arbit. iud. lib. 2. caſ.* 189.* Anton. Faber. *lib.* 16. *coniect. cap.* 12.

§ Cum res. 9.

Bald. & Ange. *in l. ſi reus paratus, ſupra de procurat.*

l. Tutor pupilli. 35.

Vide Dec. *cap. 3. col. 4. extra de probat.* Iaſ. *in repet. huius legis.* Dec. *in l. ſi certū petatur, in prin.*

§. Prodigus. 1.

Quoniam prodigo rerum ſuarum adminiſtratio non competit, ideo ſi deferat iuſiurandum audiendus non eſt.

§. Qui non. 2.

Iurare quis non cogitur vbi non poteſt conueniri.

l. ſi actor. 36.

Iuramentum ad quid reſtringatur, vide D. Gothof. hic.

l. ſi non fuerit. 37.

Paul. 2. *ſent. tit.* 1. §. 2.

l. Manifeſtæ. 38.

Vide ad eius intellectum quod dicit Iaſ. *in l. admonendi. in 32. coll. in fin. cum ſeq. eod. tit.* vide Soc. *in regu.* 205. Hip. Marſ. *ſing.* 83. *nu.* 1. & 6. *folio* 660.

A paucis & rectè & ſanè intellecta, & de ipſius intellectu. Hip. Marſ. *dicto ſingulari.*

Si cui deferatur iuramentum, & voluerit nec iurare nec deferre, habetur pro cōfeſſo, quod intellige procedere, quando actor haberet aliquam iuris præſumptionem pro ſe, vel aliquid ſemiplenè probatum, Marſ. *ſing.* 83. v. Iaſ. *ad l. admonendi, num.* 72. & 73. D. *de iureiur. in 2 lect.* & ibi Rip. *nu.* 65. & alij, & *in l. iuſiurandum, §. procurator. num.* 18. D. *eod. t.* latius per Socin. *regu.* 205. *iuramentum.* Dec. *ad c. ſicut, de probat. in* 283. *col.* poſt Specu. *vt* ibi, fallit in caſu *l. fi. C. de fideicom.* vbi hæres eſt obligatus iurare vel ſoluere, nec poteſt ibi dicere nolo iurare, ſed iures tu. Adde quod communis eſt, quod hæc lex locum habeat etiam in actore nihil probante, Crauet. *conſ.* 207. *n.* 4. & affirmat Decius *d. cap. 2 de probat.* Boer. *deciſ.* 95. *nu.* 5. & 6. Limita tamen hanc communem quando actor aſſumpſit & tentauit probare, & nihil probauit, quia tunc nō habet locum iſtā lex Boer. *d. deciſ. nu.* 6. Rim. *quib. alien. licet vel non.* 6. 1. *n.* 109. Claud. Cant. *ad §. fi. Inſt. de fideicom.* Balb. *deciſ.* 29. Stephan. Forcat *in necyomon d. al.* 54. *nu.* 4. an iſte textus ſit hodie correctus, Iaſo. *ad §. ſi quis poſtulanse, num.* 83. *Inſt. de action.*

l. ſi quis cum. 39.

An pœnitere liceat in contractibus innominatis ſub modo factis, vide Bar. Ang. Fulg. *in l. ab emptione, ſupra de pactis.*

l. Iuſiurandum. 40.

Iuſiurandum præſtitum ſuper principali extenditur ad acceſſoria, vt notat Bald. hic.

l. Labeo. 41.

Ræuard. *lib. 5. varior. cap.* 2.

l. Creditore. 42.

Iuramentum debitoris an & quando proſit fideiuſſori, & an iurari poſſit ſuper iure Bart. hic.

§. Si fideiuſſor. 1.

Auguſtin. *lib. 4. emend. cap.* 17. Hotom. *lib* 4 *obſ. cap.* 15.

§. Sed etſi. 2.

Ant. Aug. *lib. 4 emend. cap.* 17.

Tit. 3. De in litem iurando.

In hunc titulū ſcripſit Baro *tom* 3 & Duarenus. & de in litem iurando ſcripſit Phannucius, & multa tradidit Ioan. Baptiſt. Plotus *in repetit. l. ſi quando, C. vnde vi.* multa, & Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 207. & 208.

l. Rem in iudicio. 1.

Molinæus *de eo quod intereſt, num.* 191.

l. Siue noſtrum. 2.

An iuretur in litē cōtra eū qui eſt in dolo, an contra eum qui eſt in culpa, vide hic Bar.

l. Nummis. 3.

Corraſ. *lib. 6. miſcell. c.* 3 *n.* 3. & Bellon. *lib* 3. *ſupp. c.* 16. Duaren. *in comment. de in lit. iur nu* 5. Pet. Rebuf. *ad l. vn. C. de ſent. quæ pro eo. n.* 421. Beren. *ad d. l. vnicam, num* 119. & 124 Io. Plot. *in rep. l. ſi quando C. vnde vi, num* 417. & pluribus ſeq. Loriottus *de eo quod intereſt, num.* 23. Molinæus *de eo quod intereſt, num.* 47. & 98 *f.* 473. *num.* 421. repetitionum 8. & *fol.* 492. *nu.* 119. & 124. eadem repet.

l. Videamus. 4.

Repetitionum 8. *fol* 435. *num.* 16. *fol.* 440. *n.* 26 & *fol* 490. *num.* 98.

§. Deferre. 1.

In fine huius §. nota quod culpā iudex æſtimare debet, qua de re vide Doctores hic.

§. Iurans. 2.

Duarenus *d. loco n* 27 & Cuiac. *lib* 2 *obſ cap.* 12. Menoch. *d caſ* 207.* Antonius Faber *lib* 16. *coniect cap* 17.

§. Ex culpa. 4.

Hunc §. optime declarat Zaſius hic.

l. In actionibus.

Hanc legem expoſuerunt Curtius Iunior.

Digitized by Google

Bolognetus, Frãciſ. Duaren. & Corraſ. *tom.* 1. *pag.* 264. *& libro* 6. *miſcell. cap.* 4. Menoch. *de arbit. iud. libro* 1. *cap.* 3. *cum duob. ſeq.* *Antoni⁹ Faber proximè citato loco.

§. sed iudex. 1.

Nota hunc §. quod ad effectum iuriſiurandi.

§. sed in his. 3.

Culpa lata in criminalibus dolo non comparatur, qua de re vide Socin. *reg* 95. *dolum:*

l. Alias ſi. 6.

Ad quod allegetur hæc lex, vide Aret. in *D. de verb. oblig.* §. *locati.*

l. Vulgo. 7.

An dominus iuret in litẽ pręter hic dicta à Gloſſa vide Bart. hic.

l. Tutorem. 8.

Coniunge *l.* 48. *D. locati.*

l. Cum furti. 9.

Libitus *in uſu iudicis ſui, folio* 23. Menoch. *de arbit. iud. libro* 2. *caſ.* 47.

l. in inſtrumentis. 10.

Iuratur in litem contra non exhibentem inſtrumentum.

l. De periurio. 11.

Quid ſibi velit Paulus in hac lege optimè declarat hic l. Pac.

Tit. 4. De condictione cauſa data.

Raynald. Corſ. *libro* 1. *indagat. cap.* 26. Prateius *in verſ. cap.* 13.

l. si ob rem. 1.

An inſtitutus ſub conditione eam implendo videatur adire, vide hic Iaſon.

§. si parendi. 1.

Ad intellectum huius §. vide Zaſium hic.

l. sed etſi. 2.

Pro faciliori huius legis intellectu, vide notata à Bar. *in l.* 1. *C. h. t.*

l. Dedi tibi. 3.

Forcat. *dialog.* 94. *num.* 1. Cotta *in memorabilibus in voce pantominus.*

Ad eius limitationem vide Caſtr. *in ult. col.* & poſt eum Alex. & cæteros *in l.* 2. *in princ. ſi certum pet.* & ad rationẽ eius deciſionis, vide quæ dicit Dec. *in l. certi, in prin. in gloſſ. in verb. centum, ſi cer. pet.* & ad ibi dicta per Barto. vide Iaſ. *in l. qui Romæ.* §. *Flaccus, in* 2. *col. de verborũ oblig.*

§. idem erit. 1.

Loquitur hic § de cautione Mutiana, qua de re vide Bart. *in l. Mutiana, D. de condit. & demonſtrat.*

§. Quinimo. 4.

De dictione *Vltro* hic poſita vide Donatum in Terẽtio. *Cuia. *ad l. iuriſgentium, ff. de pact.*

§. si liber homo. 5.

Corraſius *in epiſt. quæſt. cap.* 12.

§. si quis quaſi. 6.

Filius an & quando patrem corrigere poſſit, declarat hoc loco Bart.

§. sed ſi ſeruus. 7.

Æquitas naturalis inſpicitur penes effectum.

§. Quanquam. 8.

Plurimum hunc textum commendat Bart. hic. *vide Antonium Fabrum. *lib.* 8. *Coniecturarum cap.* 7.

l. si quis accepto. 4.

Acceptilatio an in diem, an ſub conditione fieri poſſit, vide *l.* 5. *ſupra de acceptilat.*

l. si pecuniam. 5.

Facit Gloſſ. *in verbo aſſumatis. in cap. cum inter, extra de elect.*

§. si ſeruum. 1.

Non eſt hic inſiſtendum Gloſſæ quæ videtur reprehendere iuriſconſultum.

§. item ſi quis. 2.

Ant. Aug. *lib.* 2. *emend. cap.* 1.

l. sed ſi accepit. 3.

Hic §. optime explicatur à Zaſio hic quem vide.

l. si extraneus. 6.

Pro intellectu huius legis, vide *l.* 29. *D. ſolu. matrimon.*

§. Sed & ſi. 1.

Vide Prætum. 3. *de interp. vlt. volunt.* 3. *dubitat.* 1. *ſolut.* 11. *num.* 49.

l. Qui ſe. 7.

Zaſius *lib.* 2. *intellect. ſing. cap.* 12. *&* 29.

§. Fundus. 1.

Vſurarum & fructuum an & quæ differẽtia ſit, vide hic Gloſſam.

l. Quod ſeruius. 8.

Datum cauſa dotis non repetitur, donec matrimonium putetur ſubeſſe, vt ſpes ſit quod contrahatur poſt Iaſ. hic vide Alcia. *de præſump. reg.* 2. *præſump.* 16. Zucchar. *ad Rub. C. qui admitti. col.* 6. *in princ.* Decius *conſ.* 335. *viſo, num.* 3. Tiraq. *de ll. connu. glo.* 2. *num.* 19.

Vide Gloſſ. *in l. ſi pecuniam. & ibi Bart. & alios doct. eod. tit.*

l. ſi

Digitized by Google

l.ſi donaturus.9.

Dos an ſit Titulus lucratiuus, vide Campegium *de dote part.1.q.17.*

§.ſi quis indebitam.1.

Explicatur hic locus copioſe à Bart.hic.

l.ſi mulier.10.

Repetitionum 1.*fol.38.num.23.& ſ.q.*

l.ſi hæres.11.

Condicitur datum nudo miniſterio cauſa non ſequuta.

l.Cum quis.12.

Donatio mortis cauſa quibus actionibus reuocetur, vide Glo.*in l.1.C.de don.cau.mort.*

l.ſi filius.13.

Loquitur hæc lex de collatione, ideo ad eius intellectum, vide *l.3.§.vlt.D.de bonorum coll.*

l.ſi procuratori.14.

Pro faciliori huius legis intellectu coniungenda eſt, *l.ſi procurator, D.de cond.indeb.*

l.Cum ſeruus.15.

Vide Iaſ.*Inſt.de act.§.ex maleficio, in 1.not.*& ibi Gomeſ.*qui latius loquitur.*

l.Dedi tibi.16.

Cum quis promittit dare ſpeciem pro quãtitate, & ſic transferre dominium non eſt emptio, ſed contractus innominatus, quod tamẽ limita non procedere, quando eſſet conuentio de dando genere pro quantitate, cũ vt ſupra proximè diximus, in emptione generis teneatur quis etiam transferre dominium, vt per Bart.*ad l.2.in ſi princ. num.7.D.ſi cert.pet.* Adde Afflict.*deciſ.*108.Corraſ.*libro 2. miſcel.cap.9.*Zaſius *in 2.parte antin.diſſol.coll.2.* Fortun.Garſ.*ad l.iuriſgentium, in princ. nu.17. D.de pactis.*Bart.*ad l.1.in 2.col.D. de donat.*Iaſo *ad §.ſic itaque, num.12.Inſt.de donat.*Alciat. *lib.1.de eo quod intereſt.* Molin. *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis. in prin.num.22.* Forcat. *dialog.49.num.2.* * Cuiac.*ad l.iuriſgentium* D. *de pact.4.*

Titul.5.De condictione ob turpem cauſam.

Raynald.Corſus *libro 1.indagat.cap.26.*

l.Omne.1.

Pignora data ob turpem cauſam quando poſſint repeti, vide hic Bart.

§.Ob rem 1.

De dictione *igitur*, vide hic Gloſſam.

l.Vtputa.2.

Turpiter facit qui fecit aliquem redimere.

§.Sed ſi dedi.2.

Clar.*5.ſent.§.vlt.quæſt.73.*

l.Vbi autem.3.

Ioan.Robert.*libro 1.ſent.iur.cap.11.*

l.Idem ſi.4.

Coniunge *l.7.§.inde, & l.ſeq. ſupra quod mea cauſa.*

§.ſed quod meretrici.3.

Nauarrus *enchiridij cap.17.nu.34.cum ſeq.*

§.Si tibi iudicium 4.

Iulius Clarus *lib.5.ſententiarum, §.fi.q 87.*

l.Perpetuo.6.

Hac lex quomodo intelligenda ſit, declarat hic Bart.

l.Ex ea ſtipulatione.7.

An & quomodo pecunia violenter ſoluta ex promiſſione etiam violenta repetatur, vide hic Doctores.

l.Si ob turpem.8.

Huius legis queſtio eſt, an ſi ſolui quod ſtipulanti promiſeram ob turpẽ cauſam, veluti ob ſtuprũ, qua in re verſatur turpitudo ſtipulantis & promittentis, dantis & accipientis an id cõdicere poſſim, quæſtio non eſt de turpitudine accipientis tantum, vt gloſſę volunt. & interpretes qui ex vno caſu qui proponitur hoc loco, conficiunt duos diuerſos malè, quæſtio inquã non eſt de turpitudine accipientis, tantum, quo caſu conſtat etiã re ſoluta condictioni locum eſſe cum ex parte dantis, nulla verſatur turpitudo, vt ſi dedi ne mihi iniuriam faceres, *l.1.& 4.h.t.* Sed quæſtio eſt de turpitudine vtriuſque, de turpiter dato, vel ſoluto & turpiter accepto, & ita Græci hanc legem interpretarunt.

l.Si veſtimenta.9.

Quæ ſit differentia condictionis ob turpem cauſam, & condictionis ob cauſam, vide hic Gloſſ.

Tit.6.De condictione indebiti.

Raynal.Corſus *libro 1.indagat.cap.26.*

l.Nunc videndum.1.

Ioan.Robert.*libro 1.ſent.iur.cap.6.*

Ad dicta per Bart.nu. 6. An ex teſtamento ſolũ oriatur naturalis obligatio, vide Bald. *in l.2.verſ 75 C.de ſacroſ. eccleſ.* Ad ibi dicta ꝑ Bart *in 5.coll.ſub.num 20.verſ.præterea ſi contractus.* vide Azon.qui dicit contrarium *in rubri. Inſt.de oblig.in vlt.c.in princ.* & vide Nigr. *in 5. col.verſ.2 adduco.*

Digitized by Google

Addicta per Bar. *in 3. coll. ſub. nu.* 10. *verſ praterea*, vide gloſſ. quæ contra eam eſt *in l.* 1. §. *denique. in verb. onerari. de cond. indeb.* & ad ibi dicta per Bar. *in 3. coll. ſub. num.* 10. vide Gloſſam *ſuper verb. impub.* §. *teſtis.* *Inſtit. de teſtam.* quæ tenet contrarium quod dicit Bartol.

§. Et quidem. 1.

Hic locus copioſiſſimè explicatur à Bartolo.

l. ſi quis ſic. 2.

Ioan. Robert. *libro* 1. *ſent. iur. cap.* 7. Repet. 7. *fol.* 384. *num.* 77.

l. Idem eſt. 3.

Ioan. Rober. *lib.* 1. *ſent. iur. c.* 7. Curtius Burgenſis *lib.* 3. *iuar. ad fratrem cap.* 35.

l. Nec nouum. 5.

Optimè explicatur hæc lex à D. Gothof.

l. Si procurator. 6.

Mandato generali an contineatur illicitum, vide hic Bart.

§. idem Labeo. 1.

Procuratoris contumacia ſiue negligentia an noceat domino pluribus ait hic Bart.

§. Celſus ait. 2.

Ad huius §. intellectum, vide quæ not. hic D. Gothof.

§. Iulianus. 3.

Iuliani ſententia quę hic proponitur ad quæ referenda ſit, vide hic Gloſſam.

l. quod indebitum. 7.

Agens condictione indebiti quidnam petere debeat, vide hic Bart. *num.* 1.

l. quod nomine. 8.

Ad materiam huius legis, vide Alexand. poſt Barto. *in l. ex diuerſo, in fine, D. ſoluto matrimonio.*

l. In diem. 10.

Ioan. Robert. *lib.* 1. *ſent. iur. cap.* 26.

l. Si is cum quo. 11.

An ſolutum pro ſeruo repetatur, vide hic Barto.

l. Si fundi mei. 12.

An condictio indebiti tranſeat ad hæredem Bart. hic.

l. Naturaliter. 13.

Ioan. Robert. *lib* 1. *ſent. iur. c.* 6. Ad eius limitationem, vide Sozin. *in l. qui Romæ, in prin. in* 2. *not. de verb. oblig.* Barto. in *l. ex hoc iure, in* 4. *col. de iuſt. & iur.*

§. Idem qui. 1.

Vide *cap. ſuam* 9. *extra de pœn. can. ius naturale, diſt.* 1. *& can. primum* 22. *q.* 2.

l. Nam hoc. 14.

Couarr. *cap. quamuis, colum.* 1. *in fin. & ſeq. fol.* 235.

l. Indebiti ſoluti. 15.

Vide Fortu in *l.* 1 §. *conuentionis. col. fi. de pact.* qui eam declarat reprobata declaratione Alex. & Caſtrenſ. ibi.

§. ſed & ſi nummi. 1.

Zaſius *ſing. intell. cap.* 13. *lib.* 2. *fol.* 279. *nu.* 3. & 11. & 13. *Repet.* 2. *fol.* 180. *Zaſius.*

l. ſub conditione. 16.

Ioan. Robert. *lib.* 1. *ſent. iur. c.* 26. Cuiac. *lib.* 13. *obſ. cap.* 20.

§. Quod autem a.

Nihil emendandum eſſe hic oſtendit Ant. Fab. *lib.* 1. *coniect. cap.* 20 *pag.* 9.

l. Nam ſi cum. 17.

Ioan. Robert. *d. c.* 26. Eman. Coſta *lib.* 1. *ſelec. c.* 18 vide Iaſ. *in l. q. ... dotis. in* 2. *lectu. tit. ſolu. matrim. in* 21. & 22.

l. Quod ſi ea. 18.

Robert. *d. cap.* 26.

l. ſi pœnæ. 19.

Repet. 1. *fol.* 41. *num.* 26.

§. Quamuis. 1.

Zaſius *parte* 1. *antinom. iuris, n.* 14. Charond. *libro* 2. *verſ.* 5. *cap.* 15. Cuiac. *lib.* 8. *obſ. c.* 9. Gilbertus Regius *lib.* 1. *iuarr. cap.* 12.

§. ſi falſo. 2.

An & quomodo reconcilietur debitum, vide hic Bart.

§. Si putem. 3.

Error circa rem debitam inducit repetitionem.

§. Si duo. 4.

Si duo ſint rei debendi qui debeant ſinguli inſolidum eandem pecuniam puta decem, non dena & per errorem pariter ſoluerint viginti, id eſt ſinguli dena, rectè ait hic Paulus ſingulos quina quaſi indebita repetituros, vt creditor non habeat niſi decem quæ ſola eidem debebantur à duobus reis, nec ſua decem quæ ſoluit, repetat vnus potius quam alter, quia nec apparet, vt & indebitum ſoluerit, quia pariter ſoluerunt, vt igitur par ſit ratio omnium melius eſt ſingulos repetere quina.

l. Si reus. 20.

Ait hæc lex idem eſſe ſi reus principalis & fideiuſſor pariter 20. ſoluerint, cum in obligatione eſſent decem tantum, ſinguli enim repetet quina, & in hac cauſa inquit reus & fideiuſſor non diſtant à duobus reis debendi.

In hac cau-

Digitized by Google

In hac cauſa. Rectè ait in hac cauſa, nam in aliis cauſis multum diſtant reus & fideiuſſor eius à duobus reis debendi. fideiuſſor compenſare poteſt quod reo principali debetur, *l.4. & 5. D. de compenſ.* Correus non poteſt compenſare quod correo debetur, niſi ſocius ſit, *l. ſi duo* 10. D. *de duob. reis conſt.* fideiuſſor ſi ſoluerit habet in reum principalẽ actionem mandati, vel negotiorum geſtorum, *l.20. mandati.* Correus ſi ſoluerit aduerſus correum nullam actionem habet, quia ſuo nomine ſoluit, *l. ſi pro patre. §. vl. D. de in rem ver.* aliæ ſunt multæ differentiæ quæ paſſim in iure reperiuntur.

l. Planè. 21.

In hanc legem Vitalis *libro 2. variar. lection. cap. 13.*

l. ſed etſi. 22.

Coniunge *l. 21. ad Trebell. l. 29. de vſucap. l. 3. pro ſocio.*

§. Cum iter. 1.

Ad illum text & ad ibi dicta per Bart vide Ang. *Inſt. de verb. obliga. ſuper gloſſ. in verbo ex ſtipulat.*

l. Eleganter. 23.

Quomodo intelligatur hæc lex declarat hic Gloſſa.

§. ſi poſt rem. 1.

An valeat tranſactio poſt rem iudicatam, vide Roman. *conſi.* 504. Alex. *conſ. 9.* Panorm. *conſ. 64. vol. 1.*

§. ſi quis poſt. 3.

Valde commendatur hic §. à Bartolo, quem conſule ad faciliorem eius intellectum.

§. ſi qua lege. 4.

An & quæ ratio ſit quod in actionibus quę creſcunt per inficiationem ſolutum indebite non poſſit repeti, vide hic Bart.

l. ſi is qui. 24.

Repetitionum 2. *folio. 270. nu. 34.*

l. Si non ſortem. 26.

Ioan. Robert. *lib. 2. ſent. iur. cap. 16.*

§. Supra. 1.

Alciat. *libro. 6. parerg. cap. 15.*

§. ſi quis falſo. 2.

Hotom. *libro 3. obſ. cap. 4.*

§ indebitum. 3.

Quod nemo inuitus compellatur ad communionem declarat Gloſſa *in cap. 9. cum M. Ferrarienſis, extra de conſt. l. qui admittitur,* D. *pro ſocio.*

§. ſi centum. 4

Ioan. Aurpach. *libro 2. epiſt cap. 4.*

§. Adeo autem. 7.

Tutus exceptione perpetua per errorem ſoluens repetit.

§. qui filiofamilias. 8.

An procurator reuocatus poſſit obligare dominum, vide hic Bart.

§. Filiusfamilias. 9.

Contra factum ſuum quis venire non poteſt ad ſui commodum etiam ex perſona alterius.

§. Libertus 12.

Zaſius in gloſſ. *tom. 5* Cuia. ad tit. *Inſt. de acquiſit. per arrogat.* Marcus Vertranius *de iure liber. cap. 12.* Cuiac. *ad l. 1. D. de pact.*

ſi decem. 13.

Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. part. 2. numero 133.* Cuiac. *libro 8. obſ. cap. 35.* Ad eius intellectum vide *gloſſ. fi.* & poſt eam Bar. *in l. 2. §. 1. de verb. oblig. in gloſſ. fin.* & Alciat. *libro 1. paradox. cap. 8.*

l. qui loco. 27.

Vide D. *Gothof. hic.* pluribus hanc explicantem.

l. Iudex. 28.

Qui Tutus exceptione rei iudicatæ ſoluit non repetit.

l. Interdum. 29.

Ioan. Robert. *libro 1. ſent. iur. cap. 10.*

l. Qui inuicem. 30.

Compenſatio vbi non habeat locum, vide hic Gloſſam.

l. Is qui plus. 31.

An cautiones conduci poſſit D. Gothofred. hic.

l. Cum is qui. 32.

Cuiac. *libro 8. obſ. c. 35* Labittus *in vſu indicis ſui pag. 25. cum ſeq.*

§. Fideiuſſor. 1.

An ſolutio eadem poſſit parere liberationem & repetitionem, vide Bald. *in l. pacta quæ contra, C. de pactis.*

§. Mulier. 2.

Hunc §. emendat Cuiacius *in quadam lectione.*

§. Qui hominem. 3.

Zaſius *libro 2. ſing. reſpon. c. 40.* Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. cap. 9.*

l. Si in area. 33.

Molinæus *ad conſuet. Pariſien. titu 1. gloſſ. 5. numero 90. cum ſeq.*

Digitized by Google

l.Is cui hæreditas.34.

Repetitionum 6.*fol.3*5*3.num.*84.

l. qui ob rem.35.

Concordat cum hoc textu, *l.ſancimus, C.de fideiuſſ.*

l.Seruus.36.

Alciat *libr.8.pareg.*.16.Cotta *in voce Magides*, adde Marſil.*ſing.* 3 volo, Hiero. Botti. *ad legem cum fundus*, §.*ſi ſeruum,num.*60. D.*ſi ſeruum pe*.*fol.*105.*numero* 60,*Rep.*2.

l.Frater à fratre.38.

Hotoman.ter ad hanc legem ſcripſit. primo in fine *lib. obſ. ad D.* ſecundum in ſcholis Valentinis. Tertio poſt illuſtres quæſtiones, explicarunt etiam hanc legẽ Corraſius *to.* 1. *pag.*307. Loriottus *de conſan.nu.*28. Bellon. *libro* 4 *ſupp.c.*9 Zaſius *in Scholi. tom* 1. Ioan. Robert. *libro* 1. *recept.lect.c.*30. Charondas *libro* 1. *veriſſi.c.*9. & omnium optimè Cuiac. *ad African.tract.*9. à quo tamen longe diſcedit, Hotomanus: ex profeſſo hanc legem explicans poſt illuſtres quæſtiones, exſtat etiam in hãc legem libellus Leſcurij I.C.*folio* 269.*numero* 15. Repetitionum 2. Hen. à Suer. *reper. iur. ciuil.lect.cap.*10.*pag.*33.

§.Legati.3.

Fideiuſſori ſoluenti indebitum non competit repetitio.

l.Si quis cum.39.

An cautio omiſſa per errorem condici poſſit, vide hic D.Gothof.

l. qui exceptionem.40.*

Ioan.Robert.*libro* 1.*ſent.iur.c.*8.*folio* 270.*nu.*32.*Repet.*2. Ad eius limitationem *in l.ſi quis, in* 1.*col.de verb.obliga.*& ad notata ibi per Bar. *numero* 4. dum loquitur de ſtatuto prohibente mulierem: vide Ruin.*in rubr.ſol.matrimo. char* 38.*& ad* §.*ſi pars*, vide gloſſ.*in l.ſed & ſi*, §.*ſi.ne cond.indeb.* Ad limitationem principij vide Iaſ.*in* § *bona,col.*9. *ſuper gloſſ.in verb.doli*, *Inſt.de act.*& ad dicta per Bart.*in* §.*ſi pars*.ibi, in vlt.oppoſ.dum dicit poſſeſſionem eſſe certam, contrarium Paul. Caſtr.*in l.*1.*de tribut.* ibi, dum reddit rationem quare tributoria competat cum certi condictione, ſed tamen poſſeſſ.ſaluare Paul & dicere, quod ibi dicit, dari triticarij cum ad reſtitut.poſſeſſ.quę eſt incerta, cum facturn ſit, vnde poteſt referri illud relatiuum, *qui* ad reſtitutioné, non autem ad poſſeſſionem.*Cuia.*ad l.*1. *D.de pact.*

l.Quod pupillus.41.

Confer cum *l.qui operas, D.de praſ.verb.*

l.Pœnæ.42.

Cuiacius *libro* 8.*obſ.cap.*39.

l.Si quis iuraſſet.

An iureiurando tollatur naturalis obligatio, vide Gloſſam hic.

l.Repetitio.44.

Gilbertus Regius *d.c.*12.*folio* 275.*nu.*7.*&* 23. *& fol.* 279.*numero* 13. *Repet.* 2 allego propter cõtrarium difficile, *de l.ſi pœna*, §.1.D.*eo.* propter quod multum laborant Doct. Iaſ.*de orig. iur.alias in l.collatio fuit.* quod verbum *ſuum* debet intelligi, hoc eſt rem ſuam, quæ erat penes ſoluentem, licet non eſſet obligatus, illi reſtituere, in quo dicunt, quod debet eſſe magis priuilegiatus argumẽto, *l.licet,cũ ſimilibus,c qui potior.in pig.hab.* vide Petr. Stell *in interpretatione huius legis*, indicans, illam dictionem ſignificare dominium, per quod nõ eſt contrarium, §.*granius,l.ſi pœna,eod tit.* qui loquitur de ſolutione, in rem debitã inverb. *ibi ſuum*, id eſt ſibi debitum, ſicut exponit gl. *in l.ſi quis*, D.*de nou.& in l.purè*, §.*ſi is* *m.,q ui de dol.except.* de qua exceptione, vide infra Bar. ſummarium non placet, dicentis an ſit debitum, inſpiciatur perſona cui debetur, quoniam non eſt paſſim verum, quo ad ius repetendi, de quo principaliter tractat l. & titulus ſub qua eſt ſituata. Ideo melius ſummat Caſt.circa ſolutionem quam dat gloſſ.hic ad §.*quamuis*, *& l.ſi à patre*, dic quod non videtur procedere attento exemplo quod potuit iure conſ.

l.Qui hæredis.46.

An nummus ſit res corporalis vel incorporalis, vide hic D.Gothofred.

l.In debitam.47.

Repetitionum 1.*fo* 384 *num.*11.

l.Qui promiſit.48.

De dictione Si, & Cum, vide hic Iaſonem.

l.Damus.52.

Ad limitationem eius quod ibi dicitur, vide Alex.*in l.*2.§.1.*in* 13.*col.in prin. cum ſequen. de verbor.oblig.*

*l.Dominus.53.

*Antonius Faber *lib.* 8.*coniecturarum cap.*8.

l.Si vrbana.55.

Locatio vera & propria quæ dicatur, vide hic Gloſſ.

l.Sufficit.56.

Tractatuum 7.*folio* 258.*numero* 12.

l.Cum indebitum.57.

Si tutor nomine pupilli per errorem ſoluerit pecuniam indebitam, puta maiorem pecuniam quam pupillus debet, initio huius legis Papinianus ait condictionem indebiti pupillo competere, cuius nomine tutor indebitum

Digitized by Google

bitum ſoluit, aut plus debito, nec diſtinguit ſuam an pupilli pecuniā tutor ſoluerit, vnde conectura capi poteſt, quaſi nihil interſit ſuam, an pupilli pecuniam ſoluerit, dummodo pupilli nomine ſoluerit, quod etiam cōfirmat, *l.6.§. ult.D.h.tit.* ſed hoc ita intelligi debet, ſi pupillus hęres factus ratam ſolutionem habuerit.

§.Creditor.1.

Ad huius §.faciliorem intellectum, finge creditorem mandaſſe debitori ſuo, vt debitam pecuniā ſolueret ſuo procuratori: procuratorem verò ſuum delegaſſe vt eam pecuniam acciperet de manu debitoris ſui & debitorem procuratori per errorem ſoluiſſe maiorem pecuniā, putà centum cū quinquaginta tantum deberet quæritur in quem ei qui ſoluit, competat condictio indebitæ pecuniæ condictio ſuperflui, quod ſoluit in debitum: verum ei competat in procuratorem qui accepit, an in dominum qui mandauit vt ſolueret procuratori, & optimè reſpondet Papinianus in dominium competere condictionem indebiti.

l.Seruo manumiſſo.58.

Eman.*Coſta lib.1.ſelect.c.9.* Sarmient.*lib.2.ſelect. interpret. cap.1* Gilbertus Reg.*lib.1. var.cap 6.*

l.Si fideiuſſor.59.

Repetitionum *6.fol.47 num.164.*

l.Iulianus.60.

Ioan.Robert.*lib.1.ſent.iur.c.6.* diffusè etiā hanc legem interpretatus eſt Bar.& Iaſ.Salyc. *in l.cum quis, C.de iur. & facti igno an.col. antep n.1 .verſ.circa, & col.pen.circa med. verſ. ad l.Iulianus*, vide ea, de quibus per Doct.*in gloſſ.in verb.neceſſitatem, Inſt. de obligat.in prin. fol.41.num.24.* Repetitionum 1.

S.*mitémque ei eſſe dic...* Quęri poteſt ſi quis ita ſtipulanti promiſerit, Siue nauis venerit ex Aſia, ſiue non venerit, vtrum pura ſit an conditionalis ſtipulatio, & verius eſt conditionalem eſſe. Etiamſi certum ſit alterutrum caſum futurum, quia ex ea petitio non datur antequam alteruter caſus extiterit.

§.Vbi autem.1.

Ant.Fab. *lib.4.coniect.cap.20.pag.95.*

l.Tutores.61.

An ſententia abſolutoria tollat obligationem naturalem vel ciuilem optimè Iaſ.hic.

l.Fideicommiſſum.62.

Ioan.Robert.*lib.1.ſent.iur.cap.7.*

l.Si quod.64.

Repetitionum 1.*f.61.num.2.*

l.in ſumma 65.

Vide Bart. *in l. ſtipulationes, in oppoſ. & ibi Doct.de verb.oblig.*

§.Et quidem.1.

Molinæus *de diuiduis & individuis, parte 2. num.10.*

§.Id quoque.2.

Henric.à Suer.*libr.repet.iur.ciuil.lect.ca.44. pag.160.*

§.In frumento.6.

Zaſius *2.reſponſor.*

§.Et ſic habitatione.7.

Vide *D.Gothof.hic.*

l.Hæc condictio.66.

Ioan.Rob.*lib.1., en .var.cap.8.*

l.Stichus 67.

Vide Iaſ.*in l.qui Romæ, §.duo, in 13.col.verſic.idem, num.5.de verb.oblig.*

§.Tutor creditori.1.

Hotom.*lib.5 Illuſ.cap.24.*

§.Titius cum.2.

Inſtrumentum ſolutionis apud quem eſſe debeat Gloſſa hic.

§.Idem quæſiit.3.

Couarruu.*lib.2.reſolut.variar cap.4.* Auguſtin.*lib 4.emend.cap.12.f.297.num.106.* Repetitionum 7.

§.Lucius Titius.4.

Marſ.*ſing.4...*

Tit.7. De condictione ſine cauſa.

Vide quæ notat hic D.Gothof.

l.Eſt & hæc.1.

Loriottus *de pact.axiom.39.*

§.Siue ab initio.2.

Initio quid fiat ſiue poſt nihil intereſt.

§.Conſtat.3.

Plin.*libr 35.*

l.Si fullo.2.

Cuiacius 11.*obſ.* Senec.*epiſt.15.*

l.Nihil refert.4.

Cuiacius 8.*ad Affrican.*

l.Auunculo.5.

Ant.Aug.*lib.4.emend.cap.8.*

Digitized by Google

LIBER XIII.

Titulus primus.

De condictione furtiua.

Alex. ab Alexan. *lib. 6. Genial. dier. cap.* 10. Prateius *ſent. cap.* 1.

l. in re furtiua. 1.

Ad hanc Rub. *& leg.* 1. vide Butrig. *in Rub. de verbor. oblig. col. fin. & D. Maria.* Soc. *in Rub. de leg.* 1. & ibi Nig.

¶ Circa gloſſam rubricariam vide multa per Iaſo. & alios *in rub. de leg.* 1. *col.* 2. vide tex. cum ibi dictis per Ioan. Fabr. *Inſt. de rer. diuiſ. §. ſi tamen.*

l. Condictioni. 2.

Pupillus conueniri poteſt cum authoritate tutoris.

l. Si condicatur. 3.

An id quod intereſt in lucro conſiſtens attendatur, vide per doctores *in l. vnic. C. de ſen. quæ pro eo quod intereſt.* vide Coſtalium *in l. 3. ſupra de in lit. iur.*

l. ſi ſeruus. 4.

Rectè hic ad notant Græci interpretes hāc condictionem non eſſe directam, ſed ex bono & æquo dari.

l. ſi pro fure. 7.

Cuiac. *libro* 10. *obſ. c.* 11.

§. Furti actio. 1.

Folio 483. *num.* 70. *tractatuum* 5.

§. Condictio. 2.

Actio ex delicto quando detur contra hæredem, & an actio furti, & condictio furtiua poſſint eodem libello cumulari, vide Bal. in *l. 3. C. de re iud.*

l. in re furtiua. 8.

Æſtimatio eſt in obligatione poſt interitum.

§. ſi ex cauſa. 1.

Condictio furtiua eſt, qua quis rem ſibi furto ſubreptam aduerſus ipſum furem qui furtum fecit, vel eius hæredem conſiſtens perſequitur, *l. 6. §. 4. ff. de action. rer. amot.*

l. in conditione. 9.

Cuiacius *libro* 7. *obſ. cap.* 37. Repetitionum 6. *folio* 248. *numero* 42. *folio* 380 *numero* 117. *folio* 302. *numero* 193. *& ſeq. &* 24.* Faquineus *Controuerſ. iur. lib.* 9. *c.* 5.

l. ſiue manifeſtus. 10.

Fur manifeſtus quis dicatur diſce ex hac lege.

§. ei quoque. 1.

Condictio furtiua an & quatenus detur domino, ſiue res maneat, ſiue non maneat, vide hic Gloſſam.

§. Tamdiu. 2.

Actio furti an extinguatur re aliena, vide hic Bart.

l. ſed nec. 11.

An & quæ ſit differentia furti & condictionis furtiuæ, vide hic Gloſſam.

l. & ideo. 12.

Condictio furtiua datur dominis contra naturam condictionis.

§. in communi. 1.

An dominium ſine poſſeſſione interdum acquiri poſſit, vide hic Gloſſ.

§. Neratius. 2.

Vide Cæpol. *in l. 1. C. de vſucap. pro empt.*

l. ex argento. 13.

Sarmientus *libro* 1. *ſelect. cap.* 10.

§. Cauere. 1.

Malæ fidei poſſeſſori litis æſtimationem ſoluenti de euictione non cauetur.

§. Boue ſubrepto. 2.

Ioan. Robert. *libro* 2. *ſent. iur. cap.* 9.

l. Quod ab alio. 15.

Coniunge *l. 67. de furtis.* idem omnino reſcriptum eſt à Gordiano Imperatore *in l. licet, C. an ſeru. ex ſuo facto.*

l. Qui furtum. 16.

Bellon. *libro* 4. *ſupput. cap.* 11. Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 298.

l. Parui. 17.

Vide Cuiac. *ad l. 29. in fine, infra de verborum obligatio.*

l. Quoniam. 18.

Bellon. *dicto cap.* 11.

l. Iulianus. 19.

Quam condictionem intelligat hic I. C. vide Iul. Pac.

l. Licet fui. 20.

Coniunge *l. pen. ff. de vi & vi arma.*

Tit. 2. De conditione ex lege.

An & quando condictio ex lege competat, vide Cuiac. *in paratitlis.*

l. Si

Digitized by Google

l.si obligatio.1.

Bellon.*libro 1.ſupput.cap.* 11. Repetitionũ 2. *folio* 414.*numero* 51.*In hanc legẽ extant Ludolphi Schraderi commentaria Imp. in 8o. 1596.

Tit.3. De condictione triticaria.

Omnino vide Cuiac. *in paratit.*hic Molin. *in tract.de contract.vſur.q.*62.*num* 99.

Qui certam.1.

Alciat.*lib.* 2 *pareg.c.vlt.* Ad vnum,quod ibi videtur velle Caſtr.quod poſſeſſio ſit incerta,vide Bart.*in l.qui exempt.§.ſi pars,de cõdict. indeb.*

§.Rem autem.1.

Condicere rem ſuam quando quis poſſit, vide hic Bart.

l.In actione.3.

Alcia.*libro* 2.*diſpunct.cap.*11.Repetitionum 8.*folio* 447.*numero* 62.* Antonius Faber.*li.*16. *coniectur.cap.*3.

Tit. 4.De eo quo certo loco.

An id quod certo loco debetur alio loco peti poſſit,vide hic D.Gothof.

l.Alio loco.1.

Vide Theoph.*in §.plus autem.Inſti.de actio.*

l.Arbitraria.2.

In hac actione habetur ratio intereſſe actoris & rei vide per Gloſſ.& Bald.*in l.*1.*Cod. eodem tit.*

§.Si quis Epheſi.2.

Creditor non poteſt debitori auferre vtilitatem loci.

§.Scæuola.3.

Ant.Aug.*libro* 1.*emend.cap.*9.

§.Si quis ita.4.

Alciatus *libro* 2.*pareg.c.*49.

§.Si quis inſulam.5.

Incertitudo loci vitiat relictum niſi in piis cauſis.

§.Idem Iulianus.7.

Angel.*in l.ſi marito.§.fin.ſ.ſoluto matrim.*

§.Nunc de.8.

Briſſon.*libro* 3.*ſelect.cap.*1.

l.Ideo in.3.

Repetitionum 8.*folio* 499.*numero* 196.*Ex hac lege modum articulandi circa valorem rerum colligunt Baldus.

l.Quod ſi.4.

Curtius Brugenſ.*lib.*2.*coniec.ad fratrem c.*9.

§.Interdum.1.

An arbitrator poſſit in totum condemnare,aut in totum abſoluere,vide Bart.*in l.furti.§.qui iuſſu*, D.*de his qui not. infa.* *Antonius Faber,*lib.*15.*coniectur.cap.*2.

l.Aut mutuæ.6.

In vulgatis eſt,*l.aut ſi mutua.*

l.In bonæ fidei.7.

Actiones bonæ fidei non dicuntur arbitrariæ propter locũ: ſed actio ſtricti iuris ſic Iac.Nig.*ad rub.*D.*de ver.obli.nu.*155. Matheſ. *ſing.*46.Fab.de Monte *in tract.de emp.& vend.* 5.*q.princ.num.*55.*fol.*482. *num.*55.*tractuũ* 5 *fol.* 6.*num.*135.*Repetitionum* 6.

l.Centum.8.

Corraſius *libro* 2.*miſc.ca.*13.Labittus *in vſu indicis ſui folio* 21.*cum ſeq.*

l.Is qui certo.9.

Vide Socin.*in l.qui Romæ.in princ.in* 3.*col.nu.* 6 *ff.de verb.obl.*

l.ſi poſt.10.

In hanc legem Duaren.*libro* 2.*diſput.cap.*11. Martreſius *in l.veteribus ſupra de pact.folio* 38. *cum ſeq.*

Tit.5. De conſtituta pecunia

l.Si poſt.10.

Oldendor.*claſ.*4.*act.*8.*in princ.** Paulus *lib.* 2.*ſent.tit.*2.

l.Hoc edicto.1.

Vide Iaſ.*§.omnis,Inſt de action.in gl. in verb. nullo.*

§.Ait prætor.1.

Hotom.*libro obſ.cap.*3.

§.De pupillo.2.

An & quomodo pupillus obligetur, vide hic Gloſſam.

Eum qui.4.

Bald.Nouel,*ad l.*1.*§.ſi quis ita,D.de verb.obl. num.*28.vbi Iacob.Nig.*num.*79.Fortu.Garzi. *ad l.leg. D.de pactis,num.*50.Forcat.*in Necyom. iur.dial.*5.*numero* 6.Loriot.*de pact.axiom.*147. *fol.*396.*nu.*50.*Repet.*1.*fol.*114.*num.*28.*Repetitionum* 6.*fol.*184.*nu.*97.*Repetitionum* 6.* Iaſ. *in §.in perſonam in vltimo notabili in fine. Inſt.de actionib.*

§.Iuriſiurandi.2.

An iuramentum tollat naturalem obligationem, an habeat vim nouationis, vel fictæ ſolutionis, vide Bar. hic.

l.Iuſiurandum.27.

Vide *l. iuſiurandum. §.1. de verb. ſignif.*

l.In duobus.28.

Repetitionum.2.*fol.*214.*num.*47.

§.Quod reus.1.

Iuramentum delatum ab vno ex reis debendi, an noceat alteri, Bart. hic.

§.Exceptio.4.

Iuramenti exceptio vtrum mutatione actionis ceſſet, vide Gloſſam hic.

§.Si quis iurauerit.5.

Nota hic quod ſpecie remota non remouetur genus.

§.Colonus.6.

Tenetur quis proponere actionem quandoque, quia cum ex vna cauſa plures actiones oriuntur non ſufficit cauſam proponere ſimpliciter.

§.Quæ iurauit.7.

Vxor an & quando furti & rerum amotarum actione teneri poſſit, vide Gloſſam hic.

§.Igitur ſi quis.8.

Iuramentum vnius quando proſit alteri vel noceat, notat Bart. hic.

§.Item Pomponius.9.

Ratio huius §. optime explicatur hic in Gloſſa.

§.Item cum.10.

An iuramento poſteriori ſtetur, vide Bartol. hic.

l.Eum qui.30.

Alexand.*conſ.*29. *vol.*3. *& conſil.* 100. Felin. *in cap. de hoc, de Simonia.* Barb. *conſi.* 51.1.*col. volum.*2.

§.Si iurauero.1.

An & quando res quæ non eſt iuramento deberi poſſit, Bart hic.

§.Si mulier.2.

Vide Socinum, *regul.* 366. *incip. ſententia lata.*

§.In popularibus.3.

Vide ad iſtum textum *cap. later. de re iud. & in Rubr. de ſponſ. in fi.* Rom. *conſ.*213.

§.Si libertus.4.

An iuramentum habeatur pro veritate, Bartol. hic.

§.Si iurauero.5.

Bald. *in cap. dudum.2. de electiõ.*

l.Admonendi.31.

Scripſit in hanc legem Corraſius *tom.* 1. Duaren. *lib.2. diſput. anniuer. cap.* 33. Guterius *parte 3. reſolut. cap.*6. *& numer.*10. nonnulla de materia hæc Menoch. *de arbit. iudic. libro* 2. *caſ.*193.

¶ Ad ibi dicta per Bart. *in 2. col. in fin. verſ. venio ad ſecundum.* vide Soz. *in regul.*163. Et ad verſ. ſolent cum materia, vide eundem *in regul.* 204. ad materiam iſtius l. vide Alexand. *conſ.* 32. *vol.* 1. *incipit. viſo puncto.* Repet.2.*fol.* 216.*nu.*18. *&* 23 *Extat Ludouici Pontani in hanc legem repetitio. Curt. Senioris & Ludouici Schinderi.

l.Iuriſiurandi.32.

An tutor poſſit compromittere cauſam pupilli in arbitratorem cum poteſtate iudicandi de iure & de facto, vide Angel. *in l. Imperatore, infra de pact.*

l.Qui per ſalutem.33.

Si non eſt legitimè iuratum, iterum iurandum eſt. Paul. de Caſt. *ſing.* 1.16. Caſſ. *ad deciſ.2. de iud.* Tiraquell. *de ll. connub. gl* 5. *nu.*26. *& gloſ.7. num.*108. Item add Iaſ. *in l.* . *numer.* 10. *D. de lib. & poſthum.* vbi allegat hanc legẽ quod requiſitum pro forma non ſufficit per æquipollẽs ſeruari, in qua materia Pariſ. *cõſ.* 41.*nu.*15.*lib.*4 latiſſimè Felin. *ad ca. ad aures, numer.* 12. *&* 13. *de reſcript. & ad c. ſedes. col.*8. *conclu.*216 *intellige* 2 *eod. tit.* Socin. Iun. *conſ.*37. *nu.*14. *& ſequent. lib.*2.

l.Iuſiurandum.34.

Exceptio per quæ verba opponi poſſit, vide *l. ſi debitor. D de petit. hæred.*

§.Defenſor.1.

An deffenſor municipij æquiparetur tutori, an procuratori, vide Bart. hic & Alexã. *conſ.*22. *in vlt. col. in* 1. *vol.*

§.Pupillo.2.

Pupillo non defertur iuſiurandum.

§.Procurator.3.

Iurare *non compelli*, delendam eſſe negationem ex authoritate, Baſil. quidam exiſtimant.

§.Qui iuſiurandum.4.

Cuiac. *lib.2. obſ* 37.

§.Si de qualitate.5.

Diſcordia inter pares diſcernitur arbitrio iudicis, vide Iaſon. *in l.1. in 3. not. de iud.* Feli. *in cap. cum te. de re iud.*

§.Ait prætor.6.

Menoch. *de arbit. iud. caſ.*185.

§.Non

Digitized by Google

§. Non ſemper. 8.

Menoch. *de arbit. iud. lib. 2. caſ.* 189.* Anton. Faber. *lib.* 16. *coniect. cap.* 12.

§ Cum res. 9.

Bald. & Ange. *in l. ſi reus paratus, ſupra de procurat.*

l. Tutor pupilli. 35.

Vide Dec. *cap. 3. col. 4. extra de probat.* Iaſ. *in repet. huius legis.* Dec. *in l. ſi certũ petatur, in prin.*

§. Prodigus. 1.

Quoniam prodigo rerum ſuarum adminiſtratio non competit, ideo ſi deferat iuſiurandum audiendus non eſt.

§. Qui non. 2.

Iurare quis non cogitur vbi non poteſt conueniri.

l. ſi actor. 36.

Iuramentum ad quid reſtringatur, vide D. Gothof. hic.

l. ſi non fuerit. 37.

Paul. 2. *ſent. tit.* 1. §. 2.

l. Manifeſtæ. 38.

Vide ad eius intellectum quod dicit Iaſ. *in l. admonendi. in* 32. *coll. in fin. cum ſeq. eod. tit.* vide Soc. *in regu.* 205. Hip. Marſ. *ſing.* 83. *nu.* 1. & 6. *folio* 660.

A paucis & rectè & ſanè intellecta, & de ipſius intellectu. Hip. Marſ. *dicto ſingulari.*

Si cui deferatur iuramentum, & voluerit nec iurare nec deferre, habetur pro cõfeſſo, quod intellige procedere, quando actor haberet aliquam iuris præſumptionem pro ſe, vel aliquid ſemiplenè probatum, Marſ. *ſing.* 83. v. Iaſ. *ad l. admonendi, num.* 71. & 73. D. *de iureiur. in* 2 *lect.* & ibi Rip. *nu.* 65. & alij, & *in l. iuſiurandum, §. procurator. num.* 18. D. *eod. t.* latius per Socin. *regu.* 205. *iuramentum,* Dec. *ad c. ſicut, de probat. in* 283. *col.* poſt Specu. *vt ibi,* fallit in caſu *l. fi. C. de fideicom.* vbi hæres eſt obligatus iurare vel ſoluere, nec poteſt ibi dicere nolo iurare, ſed iures tu. Adde quod communis eſt, quod hæc lex locum habeat etiam in actore nihil probante, Crauet. *conſ.* 207. *n.* 4. & affirmat Decius *d. cap.* 2. *de probat.* Boer. *deciſ.* 95. *nu.* 5. & 6. Limita tamen hanc communem quando actor aſſumpſit & tentauit probare, & nihil probauit, quia tunc nõ habet locum iſtã lex Boer. *d. deciſ. nu.* 6. Rim. *quib. alien. licet vel non.* 6. 1. *n.* 109. Claud. Cant. *ad §. fi. Inſt. de fideicom.* Balb. *deciſ.* 29. Stephan. Forcat *in necyomon d. al.* 54. *nu.* 4. an iſte textus ſit hodie correctus, Iaſo. *ad §. ſi quis poſtulanse, num.* 83. *Inſt. de action.*

l. ſi quis cum. 39.

An pœnitere liceat in contractibus innominatis ſub modo factis, vide Bar. Ang. Fulg. *in l. ab emptione, ſupra de pactis.*

l. Iuſiurandum. 40.

Iuſiurandum præſtitum ſuper principali extenditur ad acceſſoria, vt notat Bald. hic.

l. Labeo. 41.

Ræuard. *lib.* 5. *varior. cap.* 2.

l. Creditore. 42.

Iuramentum debitoris an & quando proſit fideiuſſori, & an iurari poſſit ſuper iure Bart. hic.

§. Si fideiuſſor. 1.

Auguſtin. *lib.* 4. *emend. cap.* 17. Hotom. *lib* 4 *obſ. cap.* 15.

§. Sed etſi. 2.

Ant. Aug. *lib.* 4 *emend. cap.* 17.

Tit. 3. De in litem iurando.

In hunc titulũ ſcripſit Baro *tom* 3 & Duarenus. & de in litem iurando ſcripſit Phannucius, & multa tradidit Ioan. Baptiſt. Plotus *in repetit. l. ſi quando, C. unde vi.* multa, & Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 207. & 208.

l. Rem in iudicio. 1.

Molinæus *de eo quod intereſt, num.* 191.

l. Siue noſtrum. 2.

An iuretur in litẽ cõtra eũ qui eſt in dolo, an contra eum qui eſt in culpa, vide hic Bar.

l. Nummis. 3.

Corraſ. *lib.* 6. *miſcell. c.* 3 *n.* 3. & Bellon. *lib* 3. *ſupp. c.* 16. Duaren. *in comment. de in lit. iur nu* 5. Pet. Rebuf. *ad l. vn. C. de ſent. quæ pro eo. n.* 421. Beren. *ad d. l. unicam, num* 119. & 124 Io. Plot. *in rep. l. ſi quando C. vnde vi, num* 417. & pluribus ſeq. Loriottus *de eo quod intereſt, num.* 23. Molinæus *de eo quod intereſt, num.* 47. & 98 *f.* 473. *num.* 421. repetitionum 8. & *fol.* 492. *nu.* 119. & 124. eadem repet.

l. Videamus. 4.

Repetitionum 8. *fol* 435. *num.* 16. *fol.* 440. *n.* 26 & *fol* 490. *num.* 9.

§. Deferrè. 1.

In fine huius §. nota quod culpã iudex æſtimare debet, qua de re vide Doctores hic.

§. Iurans. 2.

Duarenus *d. loco n* 27 & Cuiac. *lib* 2 *obſ cap.* 12. Menoch. *d caſ* 207.* Antonius Faber *lib.* 16. *coniect cap* 17.

§. Ex culpa. 4.

Hunc §. optime declarat Zaſius hic.

l. In actionibus.

Hanc legem expoſuerunt Curtius Iunior.

Digitized by Google

Bolognetus, Frãciſ. Duaren. & Corraſ. *tom.1. pag.264. & libro 6. miſcell. cap.4.* Menoch. *de arbit. iud. libro 1, cap.3. cum dubiis ſeq.* *Antoni⁹ Faber proximè citato loco.

§. sed iudex. 1.

Nota hunc §. quod ad effectum iuriſiurandi.

§. sed in his. 3.

Culpa lata in criminalibus dolo non comparatur, qua de re vide Socin. *reg 95. dolum:*

l. Alias ſi. 6.

Ad quod allegetur hæc lex, vide Aret. in *D. de verb. oblig. §. locati.*

l. Vulgo. 7.

An dominus iuret in litẽ prę ter hic dicta à Gloſſa vide Bart. hic.

l. Tutorem. 8.

Coniunge *l.48. D. locati.*

l. Cum furti. 9.

Libitus *in vſu iudicij ſui, folio 23.* Menoch. *de arbit. iud. libro 2. caſ.47.*

l. in inſtrumentis. 10.

Iuratur in litem contra non exhibentem inſtrumentum.

l. De periurio. 11.

Quid ſibi velit Paulus in hac lege optimè declarat hic l. Pac.

Tit. 4. De condictione cauſa data.

Raynald. Corſ. *libro 1. indagat. cap.26.* Prateius *in verſ. cap.13.*

l. si ob rem. 1.

An inſtitutus ſub conditione eam implendo videatur adire, vide hic Iaſon.

§. si parendi. 1.

Ad intellectum huius §. vide Zaſium hic.

l. sed etſi. 2.

Pro faciliori huius legis intellectu, vide notata à Bar. *in l.1. C. h. t.*

l. Dedi tibi. 3.

Forcat. *dialog.94. num.1.* Cotta *in memorabilibus in voce pantominus.*

Ad eius limitationem vide Caſtr. *in vlt. col.* & poſt eum Alex. & cæteros *in l.2. in princ. ſi certum pet.* & ad rationẽ eius deciſionis, vide quæ dicit Dec. *in l. certi, in prin. in gloſſ. in verb. centum, ſi cer. pet.* & ad ibi dicta per Barto. vide Iaſ. *in l. qui Romæ. §. Flaccus, in 2. col. de verborũ oblig.*

§. idem erit. 1.

Loquitur hic § de cautione Mutiana, qua de re vide Bart. *in l. Mutiana, D. de condit. & demonſtrat.*

§. Quinimo. 4.

De dictione *Vltro* hic poſita vide Donatum in Terẽtio. *Cuia. *ad l. iuriſgentium, ff. de pact.*

§. si liber homo. 5.

Corraſius *in epiſt. quæſt. cap.12.*

§. si quis quaſi. 6.

Filius an & quando patrem corrigere poſſit, declarat hoc loco Bart.

§. sed ſi ſeruus. 7.

Æquitas naturalis inſpicitur penes effectum.

§. Quanquam. 8.

Plurimum hunc textum commendat Bart. hic. *vide Antonium Fabrum. *lib.8. Coniecturarum cap.7.*

l. si quis accepto. 4.

Acceptilatio an in diem, an ſub conditione fieri poſſit, vide *l.5. ſupra de acceptilat.*

l. si pecuniam. 5.

Facit Gloſſ. *in verbo affirmatis. in cap. cum inter, extra de elect.*

§. si ſeruum. 1.

Non eſt hic inſiſtendum Gloſſæ quæ videtur reprehendere iuriſconſultum.

§. item ſi quis. 2.

Ant. Aug. *lib.2. emend. cap.1.*

l. sed ſi accepit. 3.

Hic §. optime explicatur à Zaſio hic quem vide.

l. si extraneus. 6.

Pro intellectu huius legis, vide *l.29. D. ſolu. matrimon.*

§. Sed & ſi. 1.

Vide Prætum. *3. de interp. vlt. volunt. 3. dubitat. 1. ſolut. 11. num.49.*

l. Qui ſe. 7.

Zaſius *lib.2. intellect. ſing. cap.12. & 29.*

§. Fundus. 1.

Vſurarum & fructuum an & quæ differẽtia ſit, vide hic Gloſſam.

l. Quod ſeruius. 8.

Datum cauſa dotis non repetitur, donec matrimonium putetur ſubeſſe, vt ſpes ſit quod contrahatur poſt Iaſ. hic vide Alcia. *de præſump. reg.2. præſump.16.* Zucchar. *ad Rub. C. qui admitti. col.6. in princ.* Decius *conſ.335. viſo, num.3.* Tiraq. *de ll. connu. glo.2. num.19.*

Vide Gloſſ. *in l. ſi pecuniam. & ibi Bart. & alios doct. eod. tit.*

l. ſi

Digitized by Google

l. ſi donaturus. 9.

Dos an ſit Titulus lucratiuus, vide Campegium *de dote part.1.q.17.*

§. ſi quis indebitam. 1.

Explicatur hic locus copioſe à Bart. hic.

l. ſi mulier. 10.

Repetitionum 1. *fol.38. num.23. & ſ.q.*

l. ſi hæres. 11.

Condicitur datum nudo miniſterio cauſa non ſequuta.

l. Cum quis. 12.

Donatio mortis cauſa quibus actionibus reuocetur, vide Glo. *in l.1. C. de don. cau. mort.*

l. ſi filius. 13.

Loquitur hæc lex de collatione, ideo ad eius intellectum, vide *l. 3. §. vlt. D. de bonorum coll.*

l. ſi procuratori. 14.

Pro faciliori huius legis intellectu coniungenda eſt, *l. ſi procurator, D. de cond. indeb.*

l. Cum ſeruus. 15.

Vide Iaſ. *Inſt. de act. §. ex maleficio, in 1. not.* & ibi Gomeſ. *qui latius loquitur.*

l. Dedi tibi. 16.

Cum quis promittit dare ſpeciem pro quãtitate, & ſic transferre dominium non eſt emptio, ſed contractus innominatus, quod tamẽ limita non procedere, quando eſſet conuentio de dando genere pro quantitate, cũ vt ſupra proximè diximus, in emptione generis teneatur quis etiam transferre dominium, vt per Bart. *ad l.2. in ſi princ. num.7. D. ſi cert. pet.* Adde Afflict. *deciſ.*108. Corraſ. *libro 2. miſcel. cap.9.* Zaſius *in 2. parte antin. diſſol. coll.2.* Fortun. Garſ. *ad l. iuriſgentium, in princ. nu. 17. D. de pactis.* Bart. *ad l.1. in 2. col. D. de donat.* Iaſo *ad §. ſic itaque, num.12. Inſt. de donat.* Alciat. *lib.2. de eo quod intereſt.* Molin. *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis. in prin. num. 22.* Forcat. *dialog.49. num.2.* * Cuiac. *ad l. iuriſgentium D. de pact.4.*

Titul. 5. De condictione ob turpem cauſam.

Raynald. Corſus *libro 1. indagat. cap.26.*

l. Omne. 1.

Pignora data ob turpem cauſam quando poſſint repeti, vide hic Bart.

§. Ob rem 1.

De dictione *igitur*, vide hic Gloſſam.

l. Vtputa. 2.

Turpiter facit qui fecit aliquem redimere.

§. ſed ſi dedi. 2.

Clar *5. ſent. §. vlt. quæſt.73.*

l. Vbi autem. 3.

Ioan. Robert. *libro 1. ſent. iur. cap.11.*

l. Idem ſi. 4.

Coniunge *l. 7. §. inde, & l. ſeq. ſupra quod mea cauſa.*

§. ſed quod meretrici. 3.

Nauarrus *enchiridij cap.17. nu.34. cum ſeq.*

§. Si tibi iudicium 4.

Iulius Clarus *lib.5. ſententiarum, §. ſi. q 87.*

l. Perpetuo. 6.

Hac lex quomodo intelligenda ſit, declarat hic Bart.

l. Ex ea ſtipulatione. 7.

An & quomodo pecunia violenter ſoluta ex promiſſione etiam violenta repetatur, vide hic Doctores.

l. Si ob turpem. 8.

Huius legis quæſtio eſt, an ſi ſolui quod ſtipulanti promiſeram ob turpẽ cauſam, veluti ob ſtuprũ, qua in re verſatur turpitudo ſtipulantis & promittentis, dantis & accipientis an id cõdicere poſſim, quæſtio non eſt de turpitudine accipientis tantum, vt gloſſę volunt, & interpretes qui ex vno caſu qui proponitur hoc loco, conficiunt duos diuerſos malè, quæſtio inquã non eſt de turpitudine accipientis, tantum, quo caſu conſtat etiã re ſoluta condictioni locum eſſe cum ex parte dantis, nulla verſatur turpitudo, vt ſi dedi ne mihi iniuriam faceres, *l.1. & 4. h. t.* Sed quæſtio eſt de turpitudine vtriuſque, de turpiter dato, vel ſoluto & turpiter accepto, & ita Græci hanc legem interpretarunt.

l. Si veſtimenta. 9.

Quæ ſit differentia condictionis ob turpem cauſam, & condictionis ob cauſam, vide hic Gloſſ.

Tit. 6. De condictione indebiti.

Raynal. Corſus *libro 1. indagat. cap.26.*

l. Nunc videndum. 1.

Ioan. Robert. *libro 1. ſent. iur. cap.6.*

Ad dicta per Bart. nu. 6. An ex teſtamento ſolũ oriatur naturalis obligatio, vide Bald. *in l.2. verſ 75 C. de ſacroſ. eccleſ.* Ad ibi dicta p Bart *in 5. coll. ſub. num 20. verſ. præterea ſi contractus*, vide Azon. qui dicit contrarium *in rubri. Inſt. de oblig. in vlt. c. in princ.* & vide Nigr. *in 5. col. verſ.2 adduco.*

Digitized by Google

Addicta per Bar. *in 3. coll. ſub. nu. 10. verſ præterea*, vide gloſſ. quæ contra eam eſt *in l. 1. §. denique. in verb. onerari. de cond. indeb.* & ad ibi dicta per Bar. *in 3. coll. ſub. num. 10.* vide Gloſſam *ſuper verb. impub. §. teſtis. Inſtit. de teſtam.* quæ tenet contrarium quod dicit Bartol.

§. Et quidem. 1.

Hic locus copioſiſſimè explicatur à Bartolo.

l. ſi quis ſic. 2.

Ioan. Robert. *libro 1. ſent. iur. cap. 7.* Repet. 7. *fol. 384. num. 77.*

l. Idem eſt. 3.

Ioan. Rober. *lib. 1. ſent. iur. c. 7.* Curtius Burgenſis *lib. 3. ciuic. ad fratrem cap. 35.*

l. Nec nouum. 5.

Optimè explicatur hæc lex à D. Gothof.

l. Si procurator. 6.

Mandato generali an contineatur illicitum, vide hic Bart.

§. idem Labeo. 1.

Procuratoris contumacia ſiue negligentia an noceat domino pluribus ait hic Bart.

§. Celſus ait. 2.

Ad huius §. intellectum, vide quæ not. hic D. Gothof.

§. Iulianus. 3.

Iuliani ſententia quę hic proponitur ad quæ referenda ſit, vide hic Gloſſam.

l. quod indebitum. 7.

Agens condictione indebiti quidnam petere debeat, vide hic Bart. *num. 1.*

l. quod nomine. 8.

Ad materiam huius legis, vide Alexand. poſt Barto. *in l. ex diuerſo, in fine, D. ſoluto matrimonio.*

l. In diem. 10.

Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. cap. 26.*

l. Si is cum quo. 11.

An ſolutum pro ſeruo repetatur, vide hic Barto.

l. Si fundi mei. 12.

An condictio indebiti tranſeat ad hæredem Bart. hic.

l. Naturaliter. 13.

Ioan. Robert. *lib 1. ſent. iur. c. 6.* Ad eius limitationem, vide Sozin. *in l. qui Romæ, in prin. in 2. not. de verb. oblig.* Barto. in *l. ex hoc iure, in 4. col. de iuſt. & iur.*

§. Idem qui. 1.

Vide *cap. ſuam 9. extra de pœn. can. ius naturale, diſt. 1. & can. primum 22. q. 2.*

l. Nam hoc. 14.

Couarr. *cap. quamuis, colum. 1. in fin. & ſeq. fol. 235.*

l Indebiti ſoluti. 15.

Vide Fortu. in *l. 1 §. conuentionis. col. fi. de pact.* qui eam declarat reprobata declaratione Alex. & Caſtrenſ. ibi.

§. ſed & ſi nummi. 1.

Zaſius *ſing. intell. cap. 13. lib. 2. fol. 279. nu. 3. & 11. & 13. Repet. 2. fol. 180. Zaſius.*

l. ſub conditione. 16.

Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. c. 26.* Cuiac. *lib. 13. obſ. cap. 20.*

§. Quod autem. 1.

Nihil emendandum eſſe hic oſtendit Ant. Fab. *lib. 4. coniect. cap. 20 pag. 9[illegible].*

l. Nam ſi cum. 17.

Ioan. Robert. *d. c. 26.* Eman. Coſta *lib. 1. ſelec. c. 18* vide Iaſ. *in l. q. ex dotis. in 2. lectu. tit. ſolu. matrim. in 21. & 22.*

l. Quod ſi ea. 18.

Robert. *d. cap. 26.*

l. ſi pœnæ. 19.

Repet. 1. *fol. 41. num. 26.*

§. Quamuis. 1.

Zaſius *parte 1. antinom. iuris, n. 14.* Charond. *libro 2. verſ. 5. cap. 15.* Cuiac. *lib. 8. obſ. c. 9.* Gilbertus Regius *lib. 1. enarr. cap. 12.*

§. ſi falſo. 2.

An & quomodo reconcilietur debitum, vide hic Bart.

§. Si putem. 3.

Error circa rem debitam inducit repetitionem.

§. Si duo. 4.

Si duo ſint rei debendi qui debeant ſinguli inſolidum eandem pecuniam puta decem, non dena & per errorem pariter. ſoluerint viginti, id eſt ſinguli dena, rectè ait hic Paulus ſingulos quina quaſi indebita repetituros, vt creditor non habeat niſi decem quæ ſola eidem debebantur à duobus reis, nec ſua decem quæ ſoluit, repetat vnus potius quam alter, quia nec apparet, vt & indebitum ſoluerit, quia pariter ſoluerunt, vt igitur par ſit ratio omnium melius eſt ſingulos repetere quina.

l. Si reus. 20.

Ait hæc lex idem eſſe ſi reus principalis & fideiuſſor pariter 20. ſoluerint, cum in obligatione eſſent decem tantum, ſinguli enim repetét quina, & in hac cauſa inquit reus & fideiuſſor non diſtant à duobus reis debendi.

In hac cau-

Digitized by Google

In hac cauſa. Rectè ait in hac cauſa, nam in aliis cauſis multum diſtant reus & fideiuſſor eius à duobus reis debendi. fideiuſſor compenſare poteſt quod reo principali debetur, *l.4. & 5. D. de compenſ.* Correus non poteſt compenſare quod correo debetur, niſi ſocius ſit, *l ſi duo* 10. *D. de duob. reis conſt.* fideiuſſor ſi ſoluerit habet in reum principale actionem mandati, vel negotiorum geſtorum. *l.20. mandati.* Correus ſi ſoluerit aduerſus correum nullam actionem habet, quia ſuo nomine ſoluit, *l. ſi pro patre. §. vl. D. de in rem ver.* aliæ ſunt multæ differentiæ quæ paſſim in iure reperiuntur.

l. Planè. 21.

In hanc legem Vitalis *libro 2. variar. lection. cap. 13.*

l. ſed etſi. 22.

Coniunge *l. 21. ad Trebell. l. 29. de vſucap. l. 3. pro ſocio.*

§. Cum iter. 1.

Ad illum text & ad ibi dicta per Bart vide Ang. *Inſt. de verb. obliga. ſuper gloſſ. in verb. ex ſtipulat.*

l. Eleganter. 23.

Quomodo intelligatur hæc lex declarat hic Gloſſa.

§. ſi poſt rem. 1.

An valeat tranſactio poſt rem iudicatam, vide Roman. *conſi. 504.* Alex. *conſ. 9.* Panorm. *conſ. 64. vol. 1.*

§. ſiquis poſt. 3.

Valde commendatur hic §. à Bartolo, quem conſule ad faciliorem eius intellectum.

§. ſi qua lege. 4.

An & quæ ratio ſit quod in actionibus quę creſcunt per inficiationem ſolutum indebite non poſſit repeti, vide hic Bart.

l. ſi is qui. 24.

Repetitionum 2. *folio. 270. nu. 34.*

l. Si non ſortem. 26.

Ioan. Robert. *lib. 2. ſent. iur. cap. 16.*

§. Supra. 1.

Alciat. *libro. 6. parerg. cap. 15.*

§. ſi quis falſo. 2.

Hotom. *libro 3. obſ. cap. 4.*

§ indebitum. 3.

Quod nemo inuitus compellatur ad communionem declarat Gloſſa *in cap. 9. cum M. Ferrarienſis, extra de conſt. l. qui admittitur, D. pro ſocio.*

§. ſi centum. 4

Ioan. Aurpach. *libro 2. epiſt cap. 4.*

§. Adeo autem. 7.

Tutus exceptione perpetua per errorem ſoluens repetit.

§. qui filiofamilias. 8.

An procurator reuocatus poſſit obligare dominum, vide hic Bart.

§. Filiusfamilias. 9.

Contra factum ſuum quis venire non poteſt ad ſui commodum etiam ex perſona alterius.

§. Libertus 12.

Zaſius in gloſſ. *tom. 5* Cuia. ad tit. *Inſt. de acquiſit. per arrogat.* Marcus Vertranius *de iure liber. cap. 12.* * Cuiac. *ad. l. 1. D. de pact.*

ſi decem. 13.

Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. part. 2. numero 133.* Cuiac. *libro 8. obſ. cap. 35.* Ad eius intellectum vide *gloſſ. fi.* & poſt eam Bar. *in l. 2. . 1. de verb. oblig. in gloſſ. fin.* & Alciat. *libro 1. paradox. cap. 8.*

l. qui loco. 27.

Vide D. *Gothof. hic.* pluribus hanc explicantem.

l. Iudex. 28.

Qui Tutus exceptione rei iudicatæ ſoluit non repetit.

l. Interdum. 29.

Ioan. Robert *libro 1. ſent. iur. cap. 10.*

l. Qui inuicem. 30.

Compenſatio vbi non habeat locum, vide hic Gloſſam.

l. Is qui plus. 31.

An cautiones conduci poſſit D. Gothofred. hic.

l. Cum is qui. 32.

Cuiac. *libro 8. obſ. c. 35* Labittus *in vſu indicis ſui pag. 15. cum ſeq.*

§. Fideiuſſor. 1.

An ſolutio eadem poſſit parere liberationem & repetitionem, vide Bald. *in l. pacta quæ contra, C. de pactis.*

§. Mulier. 2.

Hunc §. emendat Cuiacius *in quadam lectione.*

§. Qui hominem. 3.

Zaſius *libro 2. ſing. reſpon. c. 40.* Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. cap. 9.*

l. Si in area. 33.

Molinæus *ad conſuet. Pariſien. titu 1. gloſſ. 5. numero 90. cum ſeq.*

L.

Digitized by Google

l.Is cui hæreditas.34.

Repetitionum 6.*fol.*353.*num.*84.

l. qui ob rem.35.

Concordat cum hoc textu, *l.ſancimus, C.de fideiuſſ.*

l.Seruus.36.

Alciat *libr.*8.*pareg.* .16.Cotta *in voce Magides*, adde Marſil.*ſing.* 3 volo, Hiero. Botti. *ad legem cum fundus*, §.*ſi ſeruum*, *num.*60. D.*ſi certum pet.fol.*105.*numero* 60.*Rep.*2.

l.Frater à fratre.38.

Hotoman.ter ad hanc legem ſcripſit. primo in fine *lib. obſ. ad D.* ſecundum in ſcholis Valentinis. Tertio poſt illuſtres quæſtiones, explicarunt etiam hanc legẽ Corraſius *to.* 1. *pag.*307. Loriottus *de conſan.nu.*28. Bellon.*libro* 4 *ſupp.c.*9 Zaſius *in Schol. tom* 1. Ioan.Robert. *libro* 1. *recept.lect.c.*30. Charondas *libro* 1. *veriſſi.c.*9.& omnium optimè Cuiac. *ad African.tract.*9. à quo tamen longe diſcedit, Hotomanus: ex profeſſo hanc legem explicans poſt illuſtres quæſtiones, exſtat etiam in hãc legem libellus Leſcurij I.C.*folio* 269.*numero* 15. Repetitionum 2. Hen.à Suer. *reper. iur. ciuil.lect.cap.*10.*pag.*33.

§.Legati.3.

Fideiuſſori ſoluenti indebitum non competit repetitio.

l.Si quis cum.39.

An cautio omiſſa per errorẽm condici poſſit, vide hic D.Gothof.

l.qui exceptionem.40.*

Ioan.Robert.*libro* 1.*ſent.iur.c.*8.*folio* 270.*nu.* 31.*Repet.*2. Ad eius limitationem *in l.ſi quis, in* 2.*col.l.de verb.obliga.*& ad notata ibi per Bar. *numero* 4. dum loquitur de ſtatuto prohibente mulierem: vide Ruin.*in rubr.ſol.matrimo. char* 38.*& ad* §.*ſi pars*, vide gloſſ.*in l.ſed & ſi*, §.*ſi.de cond.indeb.* Ad limitationem principij vide Iaſ.*in* §.*bona*, *col.*9. *ſuper gloſſ.in verb.dol*, *Inſt.de act.*& ad dicta per Bart.*in* §.*ſi pars*.ibi, in vlt.oppoſ.dum dicit poſſeſſionem eſſe certam, contrarium Paul. Caſtr.*in l.*1.*de tribut.* ibi, dum reddit rationem quare tributoria competat cum certi condictione, ſed tamen poſſeſſ.ſaluare Paul & dicere.quod ibi dicit, dari triticarij cum ad reſtitut.poſſeſſ.quę eſt incerta, cum factum ſit, vnde poteſt referri illud relatiuum, *qui* ad reſtitutionẽ, non autem ad poſſeſſionem.*Cuia.*ad l.*1.*D.de pact.*

l.Quod pupillus.41.

Confer cum *l.qui operas, D.de praſ.verb.*

l.Pœnæ.42.

Cuiacius *libro* 8.*obſ.cap.*39.

l.Si quis iuraſſet.

An iureiurando tollatur naturalis obligatio, vide Gloſſam hic.

l.Repetitio.44.

Gilbertus Regius *d.c.*12.*folio* 275.*nu.*7.*&* 23. *& fol.* 279.*numero* 13. *Reper.* 2. allego propter cõtrarium difficile *de l.ſi pœna*, §.1.D.*eo.* propter quod multum laborant Doct. Iaſ.*de orig. iur.alias in l.collatio fuit.* quod verbum *ſuum* debet intelligi, hoc eſt rem ſuam, quæ erat penes ſoluentem, licet non eſſet obligatus, illi reſtituere, in quo dicunt, quod debet eſſe magis priuilegiatus argumẽto, *l.licet, cũ ſimilibus, & qui potior.in pig.hab.* vide Petr. Stell *in interpretatione huius legis*, indicans, illam dictionem ſignificare dominium, per quod nõ eſt contrarium, §.*grauius*, *l.ſi pœna*, *eod. tit.* qui loquitur de ſolutione, in rem debitã inverb. *ibi ſuum*, id eſt ſibi debitum, ſicut exponit gl. *in l.ſi quis*, D.*de nou.& in l.pure*, §.*ſi id m.*, *quod de dol.except.* de qua exceptione, vide infra Bar. ſummarium non placet, dicentis an ſit debitum, inſpiciatur perſona cui debetur, quoniam non eſt paſſim verum, quo ad ius repetendi, de quo principaliter tractat l. & titulus ſub qua eſt ſituata. Ideo melius ſummat Caſt.circa ſolutionem quam dat gloſſ.hic ad §.*quamuis*, *& l.ſi à patre*, dic quod non videtur procedere attento exemplo quod potuit iure conſ.

l.Qui hæredis.46.

An nummus ſit res corporalis vel incorporalis, vide hic D.Gothofred.

l.In debitam.47.

Repetitionum 1.*fo* 384 *num.*11.

l.Qui promiſit.48.

De dictione Si, & Cum, vide hic Iaſonem.

l.Damus.52.

Ad limitationem eius quod ibi dicitur, vide Alex.*in l.*2.§.1.*in* 13.*col.in prin. cum ſequen. de verbor.oblig.*

*l.Dominus.53.

*Antonius Faber *lib.* 8. *coniecturarum cap.*8.

l.Si vrbana.55.

Locatio vera & propria quæ dicatur, vide hic Gloſſ.

l.Sufficit.56..

Tractatuum 7.*folio* 258.*numero* 12.

l.Cum indebitum.57.

Si tutor nomine pupilli per errorem ſoluerit pecuniam indebitam, puta maiorem pecuniam quam pupillus debet, initio huius legis Papinianus ait condictionem indebiti pupillo competere, cuius nomine tutor indebitum

Digitized by Google

bitum ſoluit, aut plus debito, nec diſtinguit ſuam, an pupilli pecuniã tutor ſoluerit, vnde coniectura capi poteſt, quaſi nihil interſit ſuam, an pupilli pecuniam ſoluerit, dummodo pupilli nomine ſoluerit, quod etiam cõfirmat, *l.6.§. vlt.D.h.tit.* ſed hoc ita intelligi debet, ſi pupillus heres factus ratam ſolutionem habuerit.

§.Creditor.1.

Ad huius §.faciliorem intellectum, finge creditorem mandaſſe debitori ſuo, vt debitam pecuniã ſolueret ſuo procuratori: procuratorem verò ſuum delegaſſe vt eam pecuniam acciperet de manu debitoris ſui & debitorem procuratori per errorem ſoluiſſe maiorem pecuniã, putà centum cũ quinquaginta tantum deberet quæritur in quem ei qui ſoluit, competat condictio indebitæ pecuniæ, condictio ſuperflui, quod ſoluit in debitum: vtrum ei competat in procuratorem qui accepit, an in dominum qui mandauit, vt ſolueret procuratori, & optimè reſpondet Papinianus in dominium competere condictionem indebiti.

l.Seruo manumiſſo.58.

Eman.*Coſta lib.1.ſelect. c. 9.* Sarmient.*libro 2.ſelect. interpret. cap.1* Gilbertus Reg.*libr.1. iuarr.cap 6.*

l.Si fideiuſſor.59.

Repetitionum *6.fol.47.num.164.*

l.Iulianus.60.

Ioan.Robert.*lib.1.ſent.iur.c.6.*diffusè etiã hanc legem interpretatus eſt Bar.& Iaſ.Salyc. *in l.cum quis, C.de iur. & facti ignoran.col. antep.n.1 .verſ.circa, & col.pen.circa med. verſ. ad l.Iulianus*, vide ea, de quibus per Doct.*in gloſſ.in verb.neceſſitatem, Inſt. de obligat.in prin. fol.41.num.24.Repetitionum 1.*

Similémque ei eſſe dicit. Quæri poteſt ſi quis ita ſtipulanti promiſerit, Siue nauis venerit ex Aſia, ſiue non venerit, vtrum pura ſit an conditionalis ſtipulatio. & verius eſt conditionalem eſſe. Etiamſi certum ſit alterutrum caſum futurum, quia ex ea petitio non datur antequam alteruter caſus extiterit.

§.Vbi autem.1.

Ant.Fab *lib.4.coniect.cap.20.pag.95.*

l.Tutores.61.

An ſententia abſolutoria tollat obligationem naturalem vel ciuilem optimè Iaſ.hic.

l.Fideicommiſſum.62.

Ioan.Robert.*lib.1.ſent.iur.cap.7.*

l.Si quod.64.

Repetitionum *1.f.61.num.1.*

l.in ſumma 65.

Vide Bart. *in l. ſtipulationes, in oppoſ. & ibi Doct. ff.de verb.oblig.*

§.Et quidem.1.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, parte 2. num.10.*

§.Id quoque.2.

Henric.à Suer.*libr.repet.iur.ciuil.lect.ca.44. pag.160.*

§.In frumento.6.

Zaſius *2.reſponſor.*

§.Et ſic habitatione.7.

Vide *D.Gothof.hic.*

l.Hæc condictio.66.

Ioan.Rob.*lib.1.,en .iur.cap.8.*

l.Stichus 67.

Vide Iaſ.*in l.qui Romæ, §.duo, in 13.col.verſic.idem, num.5. ff. de verb.oblig.*

§.Tutor creditori.1.

Hotom.*libr.5 i ſ.cap.24.*

§.Titius cum.2.

Inſtrumentum ſolutionis apud quem eſſe debeat Gloſſa hic.

§.Idem quæſiit.3.

Couarruu.*lib.2.reſolut.variar.cap.4.* Auguſtin.*lib 4.emend.cap.12.f.297.num.106.Repetitionum 7.*

§.Lucius Titius.4.

Marſ.*ſing.48.*

Tit.7. De condictione ſine cauſa.

Vide quæ notat hic D.Gothof.

l.Eſt & hæc.1.

Loriottus *de pact.axiom.39.*

§.Siue ab initio.2.

Initio quid fiat ſiue poſt nihil intereſt.

§.Conſtat.3.

Plin.*libr 35.*

l.Si fullo.2.

Cuiacius *11.obſ.* Senec.*epiſt.15.*

l.Nihil refert.4.

Cuiacius *8.ad Affrican.*

l.Auunculo.5.

Ant.Aug.*lib.4.emend.cap.8.*

Digitized by Google

l.ſi obligatio.1.

Bellon.*libro* 1.*ſupput.cap.* 11. Repetitionũ 2. *folio* 414.*numero* 51.*In hanc legẽ extant Ludolphi Schraderi commentaria Imp. in 8o. 1596.

Tit.3. De condictione triticaria.

Omnino vide Cuiac. *in paratit.*hic Molin. *in tract.de contract.vſur.q.*62.*num* 99.

Qui certam.1.

Alciat.*lib.* 2 *pareg.c.vlt.*Ad vnum,quod ibi videtur velle Caſtr.quod poſſeſſio ſit incerta,vide Bart.*in l.qui exempt.*§.*ſi pars,de cõdict. indeb.*

§.Rem autẽm.1.

Condicere rem ſuam quando quis poſſit, vide hic Bart.

l.In actione.3.

Alcia.*libro* 2.*diſpunct.cap.*11.Repetitionum 8.*folio* 447.*numero* 62.*Antonius Faber.*li.*16. *coniectur.cap.*3.

Tit. 4.De eo quo certo loco.

An id quod certo loco debetur alio loco peti poſſit,vide hic D.Gothof.

l.Alio loco.1.

Vide Theoph.*in* §.*plus autem.Inſti.de actio.*

l.Arbitraria.2.

In hac actione habetur ratio intereſſe actoris & rei vide per Gloſſ.& Bald.*in l.*1.*Cod. eodem tit.*

§.Si quis Epheſi.2.

Creditor non poteſt debitori auferre vtilitatem loci.

§.Scæuola.3.

Ant.Aug.*libro* 1.*emend.cap.*9.

§.Si quis ita.4.

Alciatus *libro* 2.*pareg.c.*49.

§.Si quis inſulam.5.

Incertitudo loci vitiat relictum niſi in piis cauſis.

§.Idem Iulianus.7.

Angel.*in l.ſi marito.*§.*fin.*ſ.*ſoluto matrim.*

§.Nunc de.8.

Briſſon.*libro* 3.*ſelect.cap.*1.

l.Ideo in.3.

Repetitionum 8.*folio* 499.*numero* 196.*Ex hac lege modum articulandi circa valorem rerum colligunt Baldus.

l.Quod ſi.4.

Curtius Brugenſ.*lib.*2.*eluer.ad fratrem c.*9.

§.Interdum.1.

An arbitrator poſſit in totum condemnare,aut in totum abſoluere,vide Bart.*in l.furti.*§.*qui iuſſu*, D.*de his qui not. infa.* *Antonius Faber,*lib.*15.*coniectur.cap.*2.

l.Aut mutuæ.6.

In vulgatis eſt,*l.aut ſi mutua.*

l.In bonæ fidei.7.

Actiones bonæ fidei non dicuntur arbitrariæ propter locũ: ſed actio ſtricti iuris ſic Iac.Nig.*ad rub.*D.*de ver. obli.nu.*155. Matheſ. *ſing.*46.Fab.de Monte *intract.de emp.& vend.* 5.*q.princ.num.*55.*fol.*482. *num.*55.*tractuũ* 5.*fol.* 6.*num.*135.*Repetitionum* 6.

l.Centum.8.

Corraſius *libro* 2.*miſc.ca.*13.Labittus *in vſu indicis ſui folio* 21.*cum ſeq.*

l.Is qui certo.9.

Vide Socin.*in l.qui Romæ.in princ.in* 3.*col.nu.* 6 *ff.de verb.obl.*

l.ſi poſt.10.

In hanc legem Duaren.*libro* 2.*diſput.cap.*11. Martreſius *in l.veteribus ſupra de pact. folio* 38. *cum ſeq.*

Tit.5. De conſtituta pecunia

l.Si poſt.10.

Oldendor.*claſ.*4.*act.*8.*in princ.** Paulus *lib.* 2.*ſent.tit.*2.

l.Hoc edicto.1.

Vide Iaſ.§.*omnis,Inſt.de action.in gl. in verb. nullo.*

§.Ait prætor.1.

Hotom.*libro obſ.cap.*3.

§.De pupillo.2.

An & quomodo pupillus obligetur, vide hic Gloſſam.

Eum qui.4.

Bald.Nouel.*ad l.*1.§.*ſi quis ita,D.de verb.obl. num.*28.vbi Iacob.Nig.*num.*79.Fortu.Garzi. *ad l.leg.D.de pactis,num.*50.Forcat.*in Necyom. iur.dial.*5.*numero* 6.Loriot.*de pact.axiom.*147. *fol.*396.*nu.*50.*Repet.*1.*fol.*114.*num.*28.*Repetitionum* 6.*fol.*184.*nu.*97.*Repetitionum* 6.* Iaſ. *in* §.*in perſonam in vltimo notabili in fine. Inſt.de actionib.*

Digitized by Google

§.Debitum.7.

Legata an & quomodo debeantur, vide hic Zaſium.* Cuiac. ad *l. iuriſgentium. ff. de pact.*

§.ſed & is.8.

Cuiacius 11. *obſ.* 17.

l.Quod ſi filij.2.

Vide Aret. & poſt eum Soz. in. *in l.1. in prin. in 1. not. D. de verborũ oblig.* Ruin. *in princ. & plenius in 17. lectura.*

l.Quod ſi maritus.3.

Vide pro declaratione Alex. poſt Imol. *in l. non tantum de re iu.ti.*

§.ſi quis autem.1.

Repetitionum 1. *fol.* 419. *num.* 26.* Cuia. *ad l.1. ff. de pact.*

l.ſed etſi.4.

Vide Alex. *in l. vinum, in gl. mag. in princ. ſi certum pet.*

l.Eum qui.5.

Vide Iaſ. *inſt. de action. §. in perſona, in 2. col. in gloſſ. in verb. conſtituens.* qui videtur aliter illius §. literam legere, quàm communiter habetur. Et ego vidi Codicẽ antiquum manuſcriptum, cuius verba ſtant, vt legit Iaſ. ſed ſi quis conſtituerit alium, ſoluturum non pro ſe pro alio non tenetur.

§.Iulianus.1.

Cuiacius *libro* 13. *obſ. cap.* 17.

§.Quod exigimus.2.

Zaſius §.9. *Inſt. de actio.*

§.Iulianus quoque.3.

Conſtitutum aliis modis fieri poteſt quàm per verba conſtituo.

§.ſed ſi quis.4.

Fieri poteſt conſtitutum per verba de futuro.

§.Iulianus.6.

Felyn *in cap. 2. ext. de reſcriptis.*

§.item tutori.7.

An ſi procurator concipiat verba libelli in perſona domini valeat libellus, vide hic Bar.

§.ſi actori.9.

Quis dicatur qualis qualis ſeruus hic, vide D. Goth. hic.

§.ſeruo quoque.10.

Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap.* 35.

l.ſed etſi.7.

Conſtitutum valet ſi & filiofamilias conſtituatur.

l.ſi vero.8.

An ſolui poſſit adiecto, vide hic Gloſſam.

l.idem eſt 10.

An conſtitutum per omnia ſit ſolutioni ſimile, tractat Gloſſa hic.

l.Hactenus.11.

An conſtituens debitum teneatur actione de conſtituta pecunia, vide hic D. Goth.

§.ſi quis.1.

Circa gloſſ. in verb. *tenetur,* vide Caſtren. reprobantem hanc gloſſ. *in l. iuriſgentium, §. ſed cum nulla, colum. 2. de pact.*

l.ſed etſi.12.

Vtile per inutile non vitiatur.

l.ſed ſi quis.13.

Conſtitutum plus debito, an valeat ſaltem vt donatio, vide Bald. *in rub. C. h. t.*

l.Qui autem.14.

Hunc textum allegat Bartolus *in l.1. in 3. q. D. de iuriſd. om. iud.*

§.ſi quis.1.

Bellon. *lib. 3. ſuppur. cap.* 13.

§.ſed etſi quis.2.

Paul. de Caſt. & Rom. *in l. ſtipulatio iſta, D. de verb. oblig.*

§.Conſtituere.3.

Vide Alex. *in l. quod quis, C. de probat.*

l.Et licet.15.

Hotom. *libro* 4. *obſ. cap.* 12.

l.ſi duo.16.

Vide *Nou.* 99. *cap.* 1.

§.ſed & certo.1.

Euerardus *in loco à nomine dignitatis.*

§.Ait prætor.2.

Repetitionum 1. *fo.* *lio* 448. *num.* 26.

§.Hæc autem.4.

Ioan. Robert. *libro* 2. *ſent. iur. c.* 18.

l.Sed etſi alia.7.

Vide Alex. *ad l. qui Romæ, §. 2. cohæredes, nu. 6. D. de verborũ oblig.* Iacob. de Nig. *ad l. ſi inſulam, D. de verb. obli. num.* 199. Ant. Rub. *in d. l. vinum. D. ſi cer. pet. numero* 179. *fol.* 92. *nu.* 176. *Repetitionum* 2.

l.Item illa verba.18.

Molinæus *in Labyrinth. de diuiduis & indiuid. pars. 3. num.* 161.

§.Quod adiicitur.1.

Hunc §. notat Bald. *in Rub. C. h. t.*

§.Et re autem eſt.2.

Hæc actio eſt rei perſecutoria & non pœnalis.

§.Vetus

Digitized by Google

§.Vetus fuit.3.

An & quomodo tollatur vetus actio tradit hic D.Gothof.

l.Id quod ſub.19.

Oldendorp.*claſ.4.act.8.nu.8.*

§.Si pater.2.

Impoſitionis tempus quando inſpiciatur Bart.hic.

l.Promiſſor.21.§.ſi ſine.1.

Quod dicatur modicum tempus, vide Glo. mag.*in clem.1. de reb.eccleſ.nõ alien.* ſuper verbo *modicum.* *Antonius Faber.*lib.15.Coniect. cap.4.& 5.*

l.ſi poſt.22.

Repetitionum 7.*fol.194.num.3.*

l. Promiſſor.23.

Vide Ozer. *Inſt.de inutil.ſtipul.in princ.ſuper gloſſ.in verb.credebatur.Ad §.1.vide quæ remiſſiue dicit Aret.*

l.Titius ſeio.24.

Epiſtola quãdo inducat obligationem vel inductam probet, vide hic Bar.

l.Quidam ad 26.

Vide Ozer. *Inſt.de obligat.coll.7.num.45.*

l.Qui iniuriarum.29.

Hunc textum notat Bald. *in l.1.C.ex delict. defunct.*

l.ſi quis duobus.30.

Cuiac.*lib.13.obſ.cap* 20.* in fine.

l.Lucius Titius.31.

Duaren.*lib.1.diſput.cap.45.*

Tit.6.Commodati,* vel contra.

Paulus 2.*ſent.tit.4.*

l.Ait prætor.1.

Gilbertus Norſorenus *lib.1. ἐναντιοφ. cap.2.*

§.Huius edicti.1.

Facit Gloſſa *in verbo conſiſtit, in cap.1.extra eod.tit.** Vide Albericum hic.

§.impuberes.2.

Contractus ſi ab initio non tenet ratione inhabilitatis perſonę nũquam confirmatur, vide *l.ſi vſuſſructus,ſ.de ſtip.ſer.*

l.ſed mihi.3.

Locupletari cum alterius iactura etiam pupillus non debet.

§.ſi reddita.1.

Nota hic quod actiones bonæ fidei non extinguuntur re deteriore reſtituta aduerſus debitorem,quia de damno conueniri poteſt, vt hac lege.

§.in hac actione.2.

Repetitionum 2.*fol.63.num.42.& 46.** Quę ſit vera huius loci interpretatio,declarat Anton. Fab.*lib.17.Coniect.cap.3.* Hotom.5.*obſ.15.*

§.Hæres eius.3.

Vacon.*declar.191.*Alciat.*ad l.4.§.Cato.D.de verb.oblig.num.*81 *vſque ad* 88 vbi Hiero.Bottigel.*num.*87.Ang.*num.*12 Lancel.Gal.*nu* 33. Horman.*nu.*189 *&* 223 *& ſeq.* Socin.Iun.*nu.* 89.111.*&* 113.Molin.*in labyrinth.de diuiduis & indiuid.part.2 nu.*232.233 *&* 237.*& part.3. nu.* 230.*cum ſeq fol.*302 *num* 18*.& nu.ſeq.&* 223. *&* 225. *&* 228. *Repetitionum 6 fol.*263. *numer.*12. R*epetitionum* 87.*Repet.*6. *& fol.*272.*num.*33.*eadem repetitione.*

¶ Ad eius intelligentiam vide Doctor. *in l. ſtipulationes non, n* 8.*oppoſ. Bart.de verb.oblg.*& Socin.*in l.4 §.Cato,in* *collat.de verb.obliga.*& ibi per alios omnes 2.oppoſ.Bar.& etiam ſuper 2.aliquid. & vide ibi Ruin. vbi ponit vnum verbum ad declarationem iſtius text.*in* 15.*chart.coll.2.*

¶ Et ad intellectum §.in hac ea l.vide glo. mag.*in l.vinũ, D.ſi cer.pe* .& ibi Doct.omnes. Et ad § hæres,vide Iaſ in Rubric.*ſi cert.pet.in* 1.*chart.*Ad gloſſ.1.illi⁹ l.vide Aret.*Inſt.de autho.tut.2.coll.*Ad §.ſi reddita.vide Bart.*in l.ſtipulationes non,6.quæſt. de verb.oblig.fol.*527.*nu.* 89.*& num.ſeq.&* 111 *&* 113.*Repetitionum.6.*

l.ſæpe etiam.4.

Duaren.*lib.1. diſput.c* 47.Alciat.*lib.4.diſpũc. c.*15.Corr. *lib.4.miſcellan.c.*8.Forcat.*dial.7.nu.* 5.Cuia.*lib.5.obſ.c.33.** *& lib.*10.*obſ*37.Couarr. *lib.4.variar.reſolut.c.* 8. Turneb.*lib.11.aduerſ. cap.*20.Sigonius *in annotat. Liuianis.* *Auguſtinus *lib.2. emend. cap.2.* Petrus Pithœus 2. *aduerſ.*8.

l.ſi vt certo.5.§.ſi quis hac.1.

An litis æſtimatio ſit ſimilis emptioni, vide *l.litis æſtimatio.ſ.pro emp.*

§.Nunc videndum.2.

Concordat. *cap.2.cum gloſſa 2.in princ.extra depoſ.**Bartolus hic.

§.Etſi fortè.3.

Bald.*in l.1.num.9.C.commod.*

§.Quod vero.4.

Paulus 2.*ſent.4.§.2.*

§.Cuſtodiam.5.

Vide Innoc.*in cap.nuper.ext.de ſent.excom.*

§.ſed an etiam.6.

Fugitiuus an & quando in dubio debitor vel alius non præſumatur, vide hic gloſſam.

§.ſed interdum.7.

Vide Gloſſam *in cap.1.extr.hoc eod.tit.*

Digitized by Google

§.Quinimò.8.

Prateius *ſent.cap.*13.

§.Vſque adeò.9.

Forcat.*auiarÿ cap.6.* *Pullus an cenſeatur venditus equa vendita, vide hic Albericum.

§.Interdum planè.10.

Bart.*in l.pen.*§.1.*D.ſol.matr.*

§.Nunc videndum 11.

Qua actione agendum ſit, quando res mea eſt per te pignorata.*declaratur hic.

§ si me rogaueris.13.

Ant.Aug.*libro 3.emend.cap.6.*

§.si de me petiiſſes.14.

An per appoſitionem cuſtodis videatur remiſſa cuſtodia, vide Bald.*in l.ex diut*, *Cod. locati.* & ibi etiam an dominus teneatur ex mala cuſtodia.

§.si duobus.15.

Domini in ſolidum plures eiuſdem rei, vel iuris eſſe non poſſunt, vt hic & *l.3.§.ex contrario,D.de acquir.poſſeſ.*adde Socin. *vbi ponit* 8.*limit.in reg.99.domini*, vide Vacon.*declar.*72. tãgunt doctor.ad *l.4.§.Cato* , D.*de ver.ol l.*vbi Socin.Iun.*n.*51.nouiſſimè Ari.Pinel.*in repet. ad l.1.Co. de bonis mater. 3.part.num.*10.*& ſeq. folio* 307.Molinæus *in labyrintho de diuid & in diuid.part.3.numero* 190.208.216.Ioã.Robert. *libro 3.ſent.iur.cap.*8.Martreſius *in notis cap.23. folio* 307 *numero* 10.*cum ſeq.*

l.Vel alterutro.6.

Molinæus *d.par.3.num.*162. *Accurſius hic.

l.Vnde quæritur.7.

Martreſius *in not.c.*24.vide Ioan.de Platea, *Inſt.de teſtam.*§.*legatarius.*

§.sed ſi legis.1.

Nemo id præſtare cogitur quod præuidere non potuit. *Vide hic Iacob.de Arena.

l.Rei commodatæ.8.

Nota in hac lege quæ ſit differentia commodati & mutui.*Seneca epiſt.63.

l.Eum qui.10.

An redditum videatur quod deterius eſt redditum, vide Gloſſam hic.

§.Si rem.1.

Vide Bart.*in l.cum proponas*,*C.de dolo.*

l.Qui non.11.

Mala electio culpæ tribuitur.

l.Si mei cauſa.12.

Gilbertus Regius *libro 2. enantioph. cap.*20.

l.Is qui.13. §.Si quem.1.

An furtum faciat qui re commodata ſciẽs vtitur ad alium vſum contra domini voluntatem, vide hic Gloſſam.

l.Si ſeruus.14.

Cuiacius *libro 17.obſ.cap.*12. *Dynus *in cap. Nullus extr.de regu.iur.*

l.Commodare.15.

Bart.*conſ.1.volum.1.& in l.iudex.D.de minoribus.*

l.In commodato.17.

Dolus futurus remitti non poteſt , vide Gloſſam *in l.ſi vnum,§.3.ſupra de pactis.*

§.Contraria.1.

An & ex quibus contractibus ſoriantur tam directæ quàm contrariæ actiones , vide hic Bart.

§.Si ex facto.2.

Bald.*in l.curatoris,C.de neg.geſt.*

§.Sicut autem.3.

Gilbertus Regius *libro 1.enantioph.cap* 2.

§.Duabus.4.

Vide Alex.*in l.ſi mihi & tibi, D.de leg.*1.

§.Rem commodatam.5.

In alternatiuis cuius ſit electio , notat Bart.hic.

l.In rebus.18.

Piratarum. De Piratis *Seneca 4.declam.cap.* 4.Cicero *5.off.*

§.Poſſunt.2.

Vide Bart.*in l.diuortio,§.impendia*, D.*ſoluto matrimonio.*

§.item qui.3.

An vitioſam rem reddens teneatur ad intereſſe, vide Bald.*in l.1.C.de ſent.quæ pro eo.*

§.Quod autem.4.

Vide *cap.dilectus,ext.de ord.cogn.* * Oldendorp.*claſ.4.actio.*15.

l.Ad eos qui.19.

Conductor, ſiue commodatarius an teneatur de damno dato à tertio , vide hic Barto. & Gloſſam.

l.Argentum.20.

Si res culpa nuntij perdatur, perit periculo domini, ſi remittens non fuit in culpa malæ electionis, adde Dec. *ad cap.ſignificauit.nu.9.vſque ad fin.extr.de appel.*Cagnol.*ad l.contractus.numero.32. D.de regu.iur.*vide aliqua circa hanc legem per Petrum de duobus fratribus. *in 38.q.8.*

l.Rem mihi.21.

Cuiacius 8.*ad Affrican.*

§.In exe-

Digitized by Google

§.in exercitu.1.

Contubernalibus. De contuburnio, vide Veget.1.*de re mil.* Iſid.9.*orig.vlt.*

l.ſi ſeruus.22.

Paulus 2.*ſent.tit.*4.§.1.

l.ſi commodauero.23.

Harmenop.*libro 6.tit.*14.

Tit.7. De pigneratitia actione.*vel contra.

Paulus 2.*ſent.tit.*5.

l.Pignus.1.

Ad gloſ.ibi, in verb.*tradit*, & quod ibi per Iaſ.*Inſt.de action.§.item in præmiſſis.*

§.ſi igitur.1.

Quæ ſit differentia inter pignus prætorium & conuentionale, vide hic Bart. *Paulus *lib.*5.*ſentent.tit.*25.§.4.

§.ſi quis tamen.2.

Simon.de Prateis 3.*de interp.dub.*2.*ſolut.*4.

l.ſi debitor.2.

Aliena res an poſſit obligari, notat Bartol. hic.

l.ſi quaſi.3.

An & quando emptor dicatur fidem habere de pretio, vide hic Bart.

l.ſi conuenerit.4.

Menoch *de arbit.iud. caſ.*210. vide Aret.*Inſt. quib.alien.lic.in* 1.*col.*§.1.*in fin.* hanc limita, vt per Alex. *in l.deducta,in §.nummis,circa fi.*D. *ad Trebell.fol.*205.*num.*13. *Repetitionum* 5.

l.idque iuris.5.

Ad hanc legem, vide Roman.*conſ.*44.

l.Quamuis.6.

Paul.2.*ſent.*5.§. 1. *&* *tit.*13.§.5. * Antonius Faber.*lib.*7.*Coniecturarum cap.*16.

§.ſi creditor.1.

Vſuræ veniunt poſt moram in actione pigneratitia.

l.ſi neceſſarias.8.

An & quæ dicantur neceſſariæ impenſæ vide hic Gloſſam.

§.ſi annua.3.

Couarr.*lib.*1.*variar.reſol.cap.*13.

§.De vendendo.4.

Conditio adimpleta an tranſeat ad hæredes remiſſiuè, Bar.hic.

§.Cum pignus.5.

Cuiac.*lib.*5.*obſ.cap.*27.

§.ſi rem alienam.9.

Ad gloſſ.*l.cum res,Cod.ſi alien.res pignor.data ſit*, Deciſ. 40.*poſt numer.*2.*fol.*92.*deciſionum Afflicti.*

§.Non tantum.1.

Res hypothecæ dari poteſt pro quacunque obligatione.

§.Propriè.2.

Vide Vallam *lib.*6.*Elegantiar.*

§.Omnis pecunia.3.

Neguſant. *tract.de pignor.parte* 5.*memb.*3 *par.* 3.*num.*4.

§.Qui ante.5.

Repetitionum 6.*fol.* 444. *nu.*319.

l.Solutum non.11.

Repetitionum 1.*folio* 388.*numero* 20.

§.Si quaſi.2.

Robert. *recep. lect. cap.*27. Cuiac. 19.*obſ.*27.

§.Si in ſortem.3.

Cuiac.*lib.*5.*obſ.c.*28.*&* *lib.* 15.*c.*12. *Harmenopulus *lib.*3.*tit.*5.§.14.

§.Si creditori.4.

Robertus 1.*animad.*25. Anton.Mercat.2.*notar.*26.*Harmenopulus *ſupra dicto loco* §.7.

§.Solutam.5.

Gilbertus Regius *lib.*2. *enarr.c.*20. Io.Robert.*lib.*1.*recep.iur.ciuil.lect.cap.*27. Vitalis *lib.* 2.*variar.lect.cap.*18. Si domum tibi à domino locatam, tu mihi relocaſti quod iure permittitur certa mercede, qua ex cauſa friuola & vaſa, quæcunque mea in eam domum induxi, intuli, importaui tacitè mercedis nomine, non tantum tibi locatori meo, ſed etiam locatori tuo pignorata ſunt, vt oſtenditur in fine huius §.& ideo ſi locatori tuo, mercedem ſoluero nō tibi rectè ſolui, quia friuola mea ei quoque pignorata erāt, atque ita iuſta mihi fuit cauſa ei ſoluendi. *Romanus *ſingular.* 552.

§.Per liberam.6.

Ioan.Robert. *lib.*2.*ſent.iur.cap.*1. Cuiac. *ad tit.**Inſt per quas perſon.nobis adquir.*

l.Vel vniuerſorum.12.

Ornat. ſub *num.*7 *folio* 113. Cagn.*de reg.iur.*

l.Si cum venderet.13.

Coruarr. *libro* 3 *reſolut. cap.*8.*pag.*829 *nu.*3. *fol.*514. *num.* 41. *&* *numer. ſeq. repetitionum* 7.

*De ſpecie & ſententia huius legis, conſule Antonium Fabrum in libro de erroribus pragmat.*decad.*22.*cap.*9.

§.Venit autem 1.

In hunc §.Cuiac.19.*obſ.*24.

Digitized by Google

l.Creditor.15.

Inquiſitio an hodie ſit neceſſaria, vide D. Gothof.

l.Tutor.16.

Pignus quemadmodum & qua ex cauſa poſſit dari, collige ex hac Gloſſ.

§.Etiam vectigale.2.

*Fol.*470. Arius Pinellus, *C. de bonis matern.*

l.Sanè.17.

De lectione huius loci, vide hic Gloſſam.

l.ſi conuenerit.18.

Rem mihi pignoratam, alij pignorare poſſum.

§.Seruus rem.4.

Pignori an & quatenus dari poſſit is, qui liberam rei adminiſtrationem habet.

l.Aliena.20.

Aret. *in l.2.in 3.col.in verſ.3. principaliter, D. de duobus reis.*

§.Si pluribus.1.

Res an pluribus obligata, & in dominio plurium eſſe poſſit, vide Bar. hic.

l.Domo.21.

Area eſt pars domus, & domus pars areæ.

l.ſi pignori.22.

Corraſ. *lib.6.miſcel.cap.7.* Bellon. *lib.2.ſupp. cap.14.* Vitalis *lib.2.variar.lect.c.17.*

§.idem Papinianus.1.

Hotom. *lib.5.obſ.c.23.*

§.ſi prædo.2.

*Antonius Faber *lib.7. coniecturarum c.19.*

§.Si creditor.4.

Culpam admittere quis non videatur, vide hic Gloſ.

l.Eleganter.24.

Briſſon. *libr.4.ſelect.cap 9.*

§.Qui reprobos.1.

Pilæus *quaſt.5.& 35.*

§.ſi vendiderit.2.

Aug. *lib.1.emend.cap.1.* *Paulus *lib.2.ſenten. tit.13.§.1.*

§.In pignoratitia.3.

* Romanus *ſingulari.554.*

l.ſi ſeruos.25.

Paulus *2.ſent.13.§ 7.*

l.Non eſt mirum.26.

Grammat. *deciſ.51.*

§.Sciendum 1.

Ad intellectum huius §. vide Bartolus *in l.1.in princ.D.de acquir.poſſ.*

l.Petenti.27.

Vincent. Lirinenſ. aduerſus prophanas nouat.

l.Petenti.28.

Neguſ. *tract.de pignor.parte 7.memb.1.*

§.Si ſeruus.1.

Actio commodati datur contra dominum de peculio.

l.Si rem alienam.29.

Qualiter intelligatur quod res aliena nō poſſit pignorari, vide per Gloſſ.& Doct. *in l. cum res, C. ſi res pign.da.* *vide hic Albericum & Accurſium inter ſe diſcidentes.

l.Qui ratiario.30.

Cotta *in memorab.in voce Ratiarius.*

l.Si ſeruus.31.

Cuiacius *libro 8.ad Affrican.*

l.Cum debitore.32.

Nota hic quod plus eſt cautionis in rem quàm in perſonam.

l.Si pecuniam.33.

Alciatus *libr.2.diſpunct.cap.3.* Cuiac. *libro 3. obſ.cap.35.*

l.Titius cum.34.

Nicolaus Valla *tract.11.*

l.Cum & ſortis.35.

§.Pignus.1.

An dicatur creditor poſſidere pignus debitoris, vide hic Gloſſ.

l.ſi quis in.36.

Hæc lex pertinet potius ad Titulum de dolo.

§.Sed & ſi quis.1.

Ad hunc §. adde textum notabilem *in l. quem prædium, Cod. ſi res aliena.*

l.Pupillo.38.

Vt pupillus conueniri poſſit actione pigneratitia quid neceſſarium ſit, vide hic Bart.

l.Gaius.39.

Puluæus *de alienat.rei diſtract.cap.*10. Hotom. *libr.5.obſer.cap.13.*

l.Debitor.40.

Initio huius legis oſtenditur actionem pignoratitiam, quæ de reſtituenda poſſeſſione proponitur, debitori nō aliter dari, quàm ſi totum debitum ſoluat, vel offerat in iudicio, *vt in l.ſi rem,§.vlt.hoc t.* vel eo nomine creditori ſatisfaciat, *l.ſi rem.§.omnis,l.hæredes.§.idē obſeruatur, ſupra fam.ercij.* & hoc eſt quod dicitur

Digitized by Google

citur indiuiduam eſſe pignoris cauſam, *l. rem*, D. *de euiction.* quoniam nec parte maiore pecunia ſoluta, vllo modo vllave ex parte pignus liberatur, *l. 6. C. de diſtrac. pig.* vniuerſa pecunia ſoluta creditori, vel oblata, vt dixi, pignus liberatur.

§. Debitoris. 1.

Ait hoc loco Papinianus, patrono patris præterito, dari partis debitæ verecundiæ patronali id eſt, legitimæ patronalis bonorum poſſeſſionem contra tabulas in hęredē ſcriptum, quæ non daretur in filium hæredē ſcriptum, nec in filium exhæredatum reſcindentem teſtamentum, per querelam inofficioſi teſtamenti, §. *ſed noſtra*, I*nſt. de ſucceſſio. libertor.* Vnde nota hic exhæredationem auferre ius noménque hæredis & ius peculij.

§. Soluta 2.

Hoc reſponſo oſtenditur pignus quidem à creditore, alij creditori ſuo pignori obligari poſſe, id quod conſtat ex *l. gregem, §. pignori, infra de pignor. l. 1. ſi pignus pignori datum ſit.* ſed ſi debitor qui dedit pignus creditori, id eſt, ſuo creditori, ſoluerit omnem pecuniam, vtraq. obligatio pignoris perimitur, & creditor primus tenetur debitori pignoraticia actione, vt pignoris poſſeſſionem reſtituat tantum, non vt quicquam amplius præſtet.

l. Rem alienam. 41.

Alciat. *lib. 7. parer. c. 14.* Duaren. *lib. 2. diſput. c. 4.* Ioan. Robert. *recep. iur. ciuil. lect. lib. 2. cap. 1* Pulæus *dicto loco c. 26.* Martreſius *in notis ca. 35.* Io Aurpachus *lib. 1. epiſt. iurid. cap. 8.* *Connanus *lib. 2. comment. ca. 13.*

Pignoris perſecutio. Pignoris perſecutio nihil aliud eſt quàm actio hypothecaria quam appellant pignoraticiam, vt & alij ſępe eam ita nuncupant Cuiac. *lib. 19. obſ. cap. 26* *Hotoman. *lib. 5. obſ. 7.*

l. Locum purum. 43.

Alciat. *lib. 2 parerg. cap. 9.*

§. Titius. 1.

Cotta *in memoralib. in voce Culleus, & in voce Intertrimentum.*

LIBER XIIII.

Titulus primus.

De exercitoria actione.

HAc actione tenetur inſolidum exercitor nauis, ex contractu magiſtri eius rei nomine, in quā magiſter datus eſt. Exercitor autem nauis dicitur, is ad quem obuentiones & reditus omnes proueniunt, ſiue ſit dominus nauis, ſiue eam conduxerit, *l. 1. §. exercitorem h. t.*

l. Vtilitatem. 1.

Ad materiam huius legis, vide multa per Bald *in Rub. C. h. t.* *Harmenopulus *li. 2. Tit. 11. §. 7 & lib 6. Tit. 3. § 15.*

§. Magiſtrum. 1.

Magiſtrum quomodo hac in lege accipere debeamus, declarat hic iuriſconſultus. An magiſter obliget dominum, vide Pau. de Caſtr. & Bald. *in l. cauſa. §. 1. D. de procurat.* & Imol. *in ca. inter dilectos, ext. de fide inſtr.*

§. Magiſtri. 3.

Columella *libro 4. cap. 3.* Iſidor. *5. orig. 5.* Harmen. *2. tit. 11.* *Iſidor. *lib. 5. orig. tit.*

§. Cuius autem. 4.

An minor poſſit eſſe procurator ad negotia, faciunt leges hic citatæ ab Accur.

§. Magiſtrum. 5.

Relatiue Benuenut. *trac. de nau. naui. & nauig. num. 2. folio 139. deciſionum Capitij*

§. Nauem accipere. 6.

Cotta *in memorali in voce liberorum.* Aulus Gell. *libro 1. cap. 25.*

§. non autem ex. 7.

Pro intellectu huius §. vidi Bart. *in l. habeba. ff. de inſt.*

§. ſed etſi in pretiis. 10.

Creditor impropriè liberari creditur

§. igitur præpoſito. 12.

Afflict. *deciſ 82. dubitatur, numer. 9.* Aconit. *tract. de mercat. in tit. manda. nu. 25.*

Benuenut. *ſuper tit. manda. num. 25 deciſionū capitij.* Dec. 82. *n. 9 fol. 165. deciſionum Afflicti.*

*De lana 60. vide Pallad. *cap. 3. c. 5.* Iſidor. *lib 16. orig. cap. 27.* Briſſon *2. ſelect. cap. 16.* Ant. Auguſt. *lib. 4. emend. cap. 16*

§. ſi plures. 13.

Gellius *libro 10. cap. 25.* & Plin. *lib. cap. 25.*

§. ſed & ſi ſic. 14.

Cotta *in memorab. in voce legatus, & in voce Emphraſta,* Alciat. *libro 1. parerg. cap. 43.*

§. Exercitorem. 15.

Cuiacius *lib. 8. obſer. cap 9.*

*§ Parui autem. 16.

*Vide *l. 4. Cod. hac titulo.*

§. Eſt autem. 17.

Digitized by Google

Exercitor conueniri poteſt ex contractu ſuo.

§. Sed ex. 18.

* Pro intellectu huius §. vide D. Godofr. hic.

§. Si is qui. 19.

Bellonus *libr. 4. ſupput. cap. 14.*

§. Licet. 20.

Cuiac. *lib. 12. obſ. cap. 32.*

§. In poteſtate. 21.

Loquitur hic §. de poteſtate, qua de re vide Bar. hic.

§. Si tamen. 22.

* Vide hic Accurſium.

§. Quanquam. 23.

Paulus *2. ſent. tit. 6.*

§. Hæc actio. 24.

Exercitor & magiſter tenetur inſolidum, vnius tamen ſolutio alium liberat.

§. si plures. 25.

* Vbi plures ex contractu vnius conueniuntur, quilibet conuenitur inſolidum vide hic Godofr.

l. Ne in plures. 2.

Fidelitatis iuramentum ſingulis defuncti hæredibus, vaſſallus facere non cogitur vt hic colligitur, aduerſus gloſſam *l. ſi cuius 13. in verbo oportet, ſupra de vſufr.* quæ communiter in eo reprobata eſt.

l. Nec quicquam. 3.

* Coniunge *l. 13. in fin. ff de inſtitut. actio.*

l. ſi tamen. 4.

Ad intellectum huius l. vide Bart. *in l. eandem, infra de duobus reis*, & Bald. *in Rubr. Cod. eod. ad fin.*

§. Sed ſi ſeruus. 2.

An mortuo magiſtro detur actio in dominium, vide hic Bar.

l. ſi ſeruus. 6. §. ſi communis. 1.

Tributoria locum non habet vbi merx eſt peculiaris.

l. Lucius. 7.

Iſte textus ſolum habet locum in perſona priuata, non in priuilegiata, vt eccleſia, ciuitate, & ſimilib. ita Bart. hic. & doct. *ad l. ciuitas, D. ſi cer. pet. ad fin.* vbi Iaſ. *num. 28.* & vide Alex. *conſ. 4. libr. 3.* adde ad Alexan. Maler. Ancon. *in tract. de mercat. in tit. de nautis in 5. part. verſic. ſcio, num. 2.*

§. Interdum. 1.

Cuiacius 8. *ad Affricanum.*

§. Eadem 2.

An & quomodo probetur, quid eſſe conuerſum in vtilitatem alicuius, vide Bald *in l. 1. C. ſi aduerſ. cred.* adde Pet. de Anch. *conſ. vlt.*

Tit. 2. De lege Rhodia de iactu.

Paul. *2. ſent. 7.* Harmen. *11. tit. 13.* * Tertullianus *3. aduerſ. Marcionem.*

l. Lege. 1.

Decius de *reparat. eccleſ. cap. 8. num. 2. ad gloſ. ſi. in fin.* vide Ioan. Fabr. *in §. ſi plures, in fi. verb. Init. de fideicommiſſ.*

l. si laborante. 2.

Cuiacius *lib. 3. obſer. cap. 2. & lib. 11. c. 11.*

§. Cum in eadem. 2.

Menoch. *de arbit. iud. caſ. 145.*

§. ſi nauis. 3.

Harmen. *2. tit. 11.*

§. Portio. 4.

* Harmenop. *lib. 2. tit 11. §. 11. & 17.*

§. Seruorum. 5.

Pro derelicto rem quis habere non videtur.

§. Res. 8.

Pro derelicto, rem habere nō videtur, qui res ſuas nauis leuandæ cauſa in mare proiicit, niſi forte ex qualitate ipſius iactus, res præſumatur pro derelicto habitæ.

l. Cum arbor. 3.

Contributio in iactu arboris quibus caſibus debeatur, vide hic Gloſſam. * Paulus *libro 2. ſentent. tit. 7. §. 3.*

l. Nauis. 4.

Scapham. De ſcapha, vide Iſidor. *19. c. 1.*

§. ſed ſi. 1.

Ant. Aug. *lib. 1. emend. cap. 3.*

§. Cùm autem. 2.

Virgilius *3. Æneidos*, Cuiac. *12. obſ. vlt.*

l. Amiſſæ. 5.

* Amiſſa naue qui res ſuas naufragio liberarunt non conferunt.

l. Nauis. 6.

Curtius Brugenſis *libro coniect. ad fratrem cap. 15.*

l. Qui leuandæ. 8.

Connanus *in l. falſus, D. de furtis.* * Harmen. *lib. 2. tit. 11. §. 19.*

Aliens. 9.

Huius legis explicationem pete ab Alciat. *libr.*

Digitized by Google

lib.2.diſpunc.c.9. Forcat. *in cupid.iuriſper.ca.9.* Menchaca *lib.1. illuſtr. qu.cap.20 cum ſeq.* copioſè. Igneus *in ſua diſcu.* An imperatori ſubſit Rex Franciæ, Bartholom. de San. Caſas *in tract. An princeps ſubditos alienare poſſit.* §.3.

l.ſi vehenda.10.

*Huius legis interpretationem vide apud Cuiacium *libr.3.obſ.* .2. Difficultas ſuperueniens excuſat a pœna, Bell. *l.br.ſuppui.cap* 13. vide per Dec. *conſ.* 439.*num*.8. Requard.*can* 43. *anno præterito*, Afflict. *decſ.*19 . *Grammat.q*.2. per totũ Fed. de Sen. *conſ*.122 Aret. *conſ*.142. *colum*.3. Dec *conſ*.313.*column.penu*.ad principium. late Pariſ. *conſil*.110.*num* 25.*cum ſequ*. *libr*.10. Ioan. Laud. *de praſis. conſ* 47. & Ioan. Anton. *ſen. conſ*.14 *num*.8. *inter conſil.diuerſ. ad cauſ.crimin.tom.*1

¶ Deciſ. Cle.*n*.31.*f* 269. *deciſionum Afflict.*

§.Si ea.1.

Bellonus *lib.3.ſupput.cap*.13 Pilæus *quæſt*.7.

§ ſi conduxiſti.2.

Auguſt. *lib.3 emend. cap*.6. Benuenut. *tract. de nauibus, num.5.f.260. deciſionum Capitii, n.16.fol.264. deciſionum Capitij.*

Tit.3. De inſtitoria actione.

Paulus 2.*ſent*.8 §.1.

l.Æquum.1.

Inſtitoria actione inſolidũ tenetur pater vel dominus, qui merci vel negotiationi ſuæ filium vel ſeruum præpoſuit, æquum enim eſt, ſicut ex inſtitorum actu commoda ſentiunt, vt ex contractibus ipſorum etiam obligentur & conueniantur, vt hac lege.

l.Inſtitor.3.

Inſtitor quis dicatur diſce ex hac lege.

l.Cum.4.

Locus emendi & vendendi non mutat actionis cauſam.

l.Cuicunque.5.

Quando quis videatur præpoſitus inſtitor, vide hic Bart.

§.Nam &,1.

* De inſtitario vide quæ ſcribit Dion. God. *ad l.16.§.1 ff. de vſu & habit.*

§.Labeo.2.

Paulus 2.*ſenten*.8 §.2.

§.Sed.5.

Qui dicantur muliones Budæus in Pandectas.

§.idem ait.8.

Corta in memorali in voce *libitinarij*, & in voce *pollinctores.*

§.Idem.9.

Vide *l.16.in fin.ſuſ.de in rem verſo.*

§.Sed & cum.10.

Paulus 2.*ſenten*.8 §.2.*l*.

§.Non tamen.11.

Procurator datus ad vendendum an poſſit vendere habita fide de pretio, vide hic Bar.

§.ſi ei.14.

*Pro intellectu huius loci cõſule D. Godofr. hic.

§.Item.15.

Ant. Aug. *lib.2.emend.cap.*1.

§.Idem.16.

Vide Gloſ. *in cap.cum omne, ext.de off.deleg.*

§ ſi ab alio.17.

An mandatum vniuerſale finiatur morte, notat Bar. hic.

l.Sed & ſi.7. §.Parui.1.

Mulier poteſt eſſe executrix teſtamenti, ſicut poteſt eſſe executrix inter viuos extra iudicium. * Harmen. *lib.1.tit.2.§.58.*

§.Pupillus.2.

* Vide l.27 §.2 *ſupr de arbitr.*

l.Eatenus.10.

Huius legis regula variè illuſtratur hic à D.Gothof.

l.ſed ſi.11. §.ſed etſi.1.

Ancor. *in tract. de mercat. in tit. de contract. mer.nu.19.Cagnol.ad l.qui cum alio, poſt num.3. de reg.iur.Fel.ad cap.ex parte, ext.de reſcrip.*

§.De quo palam.2.

Cuiacius *lib.7.obſer.cap.*29.

§.Proſcribere.3.

*Nota hic, quod loci conſuetudo in proſcriptionibus publicis ſpectanda.

§.Proſcriptum.4.

In proſcriptione quot & quæ neceſſaria ſint declarat D.Goth. hic.

§.Condicio.5.

* Condicio in qua quis præponitur ſeruanda.

§.Sed ſi.6.

Vide Roman *ſi. g* 473.

§.ſi inſtitoria.7.

* Ratio huius §. adfertur hic à Dion. Godofr.

l.Habebat.13.

Qui reſtringit ſe ad vnam cauſam, ſi non probat, debet ſuccumbere: ad hanc regulã, adde Felyn. *ad cap.2.colum.11.de reſcrip.* & *ad*

Digitized by Google

c.licet,col.10 de probat.Soci.ad l.naturaliter. §. nihil. nu.21.& 3.D.de acq.poſſ. Gloſ.in .6.ext. de iudic.

§.Meminiſſe.1.

Menoch.de arb.iud.lib.1.7.3.

§ si duo.2.

Strabo libro 3. Suetonius in Tyberio, Euſeb. 10.hiſtor.eccleſ.5.

*l.Idem erit.14.

*Iunge l.4.§.1.ſupra de exercitoria.

l.si cum.16.

Cuiacius libro 10 obſer.cap.37.

l.si quis.17. §. si ſeruum.1.

Liuius libro 34.cap.38.

§.si impubes.2.

Pro intellectu huius §.vide Alex. in l.eius qui,D.ſi cer.pet.

§.Eius.3.

Socin.regul. mand.254.

§.Proculus.4.

Mediceus tract. mori omnia ſoluit, parte 2.conclus.64.numero 1,2.

§.Ex hac.5.

Cuiacius 8.ad Affricanum.

*l.inſtitor.18.

*Continetur hoc loco inſtitoris definitio.

l.In eum.19.

Equinarius Baro tom.3.

§.si dominus.1.

Bald.in l.mandatum,in 3.opp.C.mand.

§.Tabernæ.2.

Textum hunc eſſe ſingularem notat Bart. in l.mandatum,C.quod cum eo.

§.Seruus.3.

An inſtitor obliget dominum, vide hic Bart.

l. Lucius. 20.

Hæc lex optime explicatur à D.Goth.hic.

Tit.4.De tributoria actione.

Hac actione filiifamilias, aut ſerui in peculiari merce ſciente patre,vel domino negotiatis creditor petit, vt quod in mercibus peculiaribus eſt,inter ſe & alios creditores,pro rata portione diſtribuatur.

l.Huius.1. §.Licet.1.

Quod diſcrimen ſit inter nolle & velle, & non nolle, vide hic D.Gothof.

*§.Peculiarem.2.

*Continetur hic peculij & peculiaris mercis differentia.

§.scientiam.3.

Bellonus libro 4.ſupput.c.14.Alciat.lib.5.parerg.c.13.

§.Poteſtatis.4.

Poteſtatis verbum ad quid porrigi poſſit, vide hic textum.

l.Sed ſi.3. §.si ſeruus.1.

Coniunge cum hac l.leg.7,infra vt ex inſcriptione intelliges.

l.Procuratoris.5.§.sed & ſi.2.

An tributoria, an tributoria dicatur actio hæc,vide hic Gloſſam.

§.In tributum.6

Cotta in memoral.in voce ſagaria.

§.si plures.15.

Vide Aret.conſ.57.

§.Planè.17.

Vide Gloſſam in l.quod quis,D.de priuil.cred.

§.sed ſi.18.

Ant.Aug.libro 2.cap.1.

l.Non enim. 6.§. si cuius.2.

Auguſt.libro 3.emend.cap.6.

l.Quod.9.

Vide Iaſ.qui format optimè contrarium de hoc textu in l.1.de nou.oper.nun.circa med. ver. in 10.q.Bart.fol.105.num 56 repet.7.

§.Eligere.1.

De materia huius §.vide Bar.poſt Dyn.in l.1.§.vnde quæritur.ſ.de pub.in l.edita,Cod.de edendo, Roma conſ.13 Aret. conſ.19.Alex. in l.cum proponas,poſt Bar. de tranſ.

§.Si ſeruo.2.

Hæres ex proprio dolo tenetur in ſolidũ, ex dolo defuncti in id tantum quod ad eum peruenit,vide Dec.in l.toties in hæredem.D.de reg.iur.Gloſ.in l.vn.C.ex delict.defunct.

Tit. 5. Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicatur.

Hunc titulum generaliter pertinere ad contractus filiorumfamilias, & ſeruorum, conſtat ex tit.7.lib.4.Inſt.

l.omnia

Digitized by Google

l.Omnia.1.

Quamobrem hic proconſulis mentio fiat Vide Ant.Aug.*lib.1.emend.c.5.*

l.Ait.2.

L imita vt per Zozin.*reg.167.*

§.ſed etſi.1.

Gellius *lib.1.c.13.*

l ſed an.3.

Roman.*ſing.56.*

*l Sed ſi.14.

*Pro intellectu huius legis iunge *l.2. & in fine, & l.7.hoc titulo.*

§.interdum.1.

Mendacium vt puniatur, vide *Nouell.* 28. *cap.*10.

§.Quanquam.2.

Roman.*ſing.*181.

§.ſoli.3.

Huius edicti beneficium, non tranſit ad hæredem filij.

§.ſed an.4.

Brunus *tract.ceſſ.bon.4.queſt.*20.

§.is qui.5.

Qui ſemel egit an poſſit iterum eadem actione agere, vide hic Bart.

l.ſi filius.5.

Felin.*in cap.exceptionem extr. de exception.* Rom.*conſ.*300. Socin.*conſ.*221.

*§.ſi filio.1.

*Iunge Nou.1.*cap.*1.§.1.

l.Eum qui.6.

Beneficiũ perdit aliquis propter mẽdaciũ.

l.Pater.7.

Vide Cæpol.*caut.*15.& Bart.*in l.ſi dubitet, in §.filius, D.de fideiuſſ.*

l.Titianus.8.

Cuiac.*lib.3.obſ.c.35 & lib.17.cap.20.*

Tit. 6. De Senatuſconſulto Macedoniano.

Alex.ab Alexand. *lib* 1.*genial.die.c.*3. Ioan. Rob.*lib.1.ſent.iur.c.*8.

l.Verba.1.

Forcat.*dial.98. num.* 1. Alciat.*li.2.parerg.c.*32. Ad principium huius legis cum materia, vide Iaſ.*Inſtit.de action.in 7.coll.nu.35.& 36.*& textum, *in l.in pupillo*, D.*de ſolu.* vide etiã Abb. *in c.cum cõtingat, nu.*22. *verſ.vnde ſi bene*, D.*de iureiur.* an ſit principaliter odioſum.

§.Si pendeat.1.

Declaratur *n.9.ſ.*246. à Cagnolo, *de reg.iur.*

§.Certe.2.

Vide Bald.*in l ſi.in verſ.venio*, C.*de ſent.paſ.*

§.in filio.3.

Nou.81.abrogat ea quæ hic dicuntur.

l.Vſque.2.

Miles filiusfamilias præſumitur in cauſam caſtrenſis peculij mutuum accepiſſe, idque cauſa militiæ expendiſſe.

l.ſi quis.3.

Quomodo procedit *nu.* 216. Plautius *in l. Barbarius. ff.de off.preſid.*

§.Vnde.1.

Duarenus *lib* 1.*anniuerſ.diſput.c.*14.

§.Proinde.2.

Bart.*in l.Labeo*, D.*de ſuppellect.leg.*

§.is autem.3.

Menoch *de arbit.iudic.caſ.*21.

§.ſi à filio.4.

Gellius *lib.1.cap.13.*

l.Quia.4.

Quibus caſibus filiofamilias non ſit credendum, vide hic Gloſſam.

*l.Ergo hic.5.

*Vide in hãc legem Cuiacium *in poſthumis.*

l item.7.§.idem.1.

Si colore quæſitus. Color hoc loco prætextum ſignificat, vt optime notat hic D.Gotho.

§.ſed etſi.2.

An filiusfamilias poſſit mutuum in cauſam patris accipere, vide hic Gloſſam & Bartolum.

§.Non ſolum.6.

Cremenſis *ſing.*38.

§.Proinde.7.

Verius dicendum eſt. Duarenus exiſtimat *ſeuer us* legendum eſſe, & rectè meo iudicio.

§ item.8.

Nota hic ignorantiam interdum nec prodeſſe, nec nocere.

§.interdum.11.

Principale vbi non tenet nec acceſſorium.

§.Proinde.12.

Rom. *conſ.*353. *col.*1. Paul. de Caſtr. *conſ.*74. 1.*vol.*

§.Quod.13.

Vide Corſetum *ſing.expenſa.*

§.Si pater.16.

Patrem qui ſoluit, præſumitur approbare debitum.

Digitized by Google

l.Sed ſi.9.§.Si ab alio.1.

Cuiac.*lib.14.obſ.c.35.*

§.Hoc ſenatuſc.2.

Exceptio Macedoniani, an competat etiam patri, vide hic D.Gothof.

§.Non ſolum.3.

Ant.Aug.*lib.5.cap.7.*

*§.Et hi.4.

*Exceptio Macedoniani pœnalis eſt.

l.Tamen.11.

Zaſius *lib.2.reſponſ.ſing.c.28.* Auguſt.*lib.4.emend.cap.17.*

l.ſi tantum.12.

Vide quod notat Bald. *in Auth.ſi qua, Cod. ad Velleianum.*

*l.ſi quod.13.

*Pro ratione huius legis vide *l.3.§.3 ſupra hoc titulo.*

l.Filium.14.

Concedere an quis poſſit, quod facere ipſe non poteſt, vide hic Gloſſam.

l.Nihil.15.

Ciuitas an minore minus priuilegiata, vide *l.Reſpublica*, C.*ex quib.cau.*

l.ſi filius.16.

Circa materiam taciturnitatis & quid operetur, vide multa per Panorm.*conſ.81.*& quomodo poſſit extorqueri confeſſio ab aduerſario; vide Mat.*not.22.**Marſ.*ſing.344.taciturnitas.* Cæpol.*caut.9.*Iaſ.*in repet.l.admonendi.nu.142.de iureiur.*Fel.*in proœ.*Greg.*col 6* Rip. *ad dict.l.admonendi, num.137. cum ſeq.*Lucc.*ad Rub.C.de pact.num.72.* Crqt. *ad l.non ſolum.§.morte, ff.de nou.op.nunt.num 94. & ſeq.*Rim.*ad princ.Inſt.quib.alien.lic. vel non.num 190.* Ant. Rub.*ad l.vinum, num 71.ff.ſi cert.pet.* Franc. Caſon.*in tract.de iud.fol. 47. num. 4.* explicat Menoch.*in tract.de arbit.iud.lib.2.cent.1.caſ.21. numero 3.*

l.Titius.17.

De intellectu huius l. vide Alex.*in l.non ſolum.§.morte, D.de op.no.nunt.*

l.Creditor.18.

*Vide hic Bartolum & Baldum.

l.Iulianus.19.

Paria ſunt ſcire, & ſcire debere.

l.ſi is qui.20.

Ioan.Robert.*lib.1.ſent.iur.c.8.*

LIBER XV.

Titulus primus.

De peculio.

PEculij octo ſignificationes enumerantur hic à Cuiacio *in paratit.*

l.Ordinarium.1.

Ad intellectum huius legis, & denique totius Tituli, vide Bart.poſt Gloſſam *in l pater ius caſtrenſe.C.hoc tit.*

§.Eſt autem.1.

An & in quo differat actio de peculio, ab actione exercitoria, notat Bart.hic.

§.Verba.2.

Riſi hoc ego aliquando, ſed eodem vſus eſt ſilo quo Homerus & Ariſtot *lib.3.Rhetor.*

§.De eo.3.

Scip.Gentil *lib.1 parerg.c.3.*

§.ſi cum.4.

Actio de peculio in quo differat ab actione tributoria, notat Bar.hic *nu.11.*

§.Poteſtatis.5.

An actio de peculio ſit in rem, vel in perſonam, Bartol.*in l.frater à fratre.ſup.de condict.indeb.*

§.Nec magis.6.

Actio de peculio, an oriatur ex obligatione ciuili, & naturali, an ex naturali tantum, vide Bart.hic.

l.Licet.3.

An actio de peculio ſit datiua, notat Bart. hic.

§.Parui.2.

De ſignificatione huius verbi *Alterius*, vide Bar.hic.

§.In furioſi.4.

Curatoris nomine libellus concipiendus eſt, quoties agendum aduerſus furioſum.

§.Si filius.5.

Vide Doctor.*in l.ſi ex duobus*, §.1. & ibi omnino Ange.*D.de duob.reis.*

§.Si ſeruus.8.

Cuiac.*lib.8 obſ.cap.31.*

§.ſed ſi.9.

An filius poſſit compromittere ſine conſenſu patris, notat Bart hic.

l.Creditor

Digitized by Google

*§. Quare. 10.

* Compromittere filius poteſt, etiam ſine conſenſu patris.

§. idem. 11.

Marc. Mant. *ſing. 447. nu. 1. fol. 908.*

§. Ex furtiua. 12.

In delictis an pater teneatur pro filio de peculio, vide textum notabilem, *in l. quoties magna.* & ibi Bart. D. *de noxal. act.*

§. si filius. 13.

Cuiac. *lib. 7. obſ. c. 31.*

l. Peculij. 4.

De materia huius legis, vide Bald. *in l fi. C. quod cum eo.*

§. Sed hoc. 1.

Quod remittere ſit dare, facit textus *in l. ſi mulier ſ. de cond. ob cauſ.*

§. Ex his. 2.

Liberationis & obligationibus differentia notatur hic in Gloſſa.

*§. sed ſæpe. 3.

*Peculiũ minuit ſeruus delinquendo, cum ex delicto obligatur.

§. si opem. 4.

Vide quæ notantur à Bartolo *in l. 4. cum ſeq. ſ. de cond. furt.*

§. si aere. 5.

Petr. Rauen. 2 *feud. tit. 14. in fi.*

l. Depoſiti. 5. §. si filius. 2.

Iureiurando quaſi contrahitur, ſicut per ſententiam.

§. Peculium. 3.

Vnde dicatur peculium, vide hic.

§. Peculium. 4.

Dominiũ an & quomodo accipiatur, vide Gloſſam hic.

l. Definitio. 6.

Ræuard. *lib. 5. varior. cap. 10.*

l. Quam. 7.

Vitalis *lib. 2. variar. lection. cap. 25.* Aug. *lib. 1. emend. cap. 4.*

§. Et adiicit. 1.

Alciat. *lib. 2. diſpunc. c. 9.*

*§. scire autem. 2.

*Quotuplex ſit ſcientia declarat hic D. Gothof.

§. Pupillum. 3.

An ſeruo manumiſſo videatur peculium ademptum, vide Bald. *in l. 2. Co. an ſeruus ex ſuo facto.*

§. in peculio. 4.

Car. *conſ. 66.*

l. Non ſtatim. 8.

Ademptio peculij quid operetur, vide Imol. poſt Bart. & Doct. *in l. ſilio 2. D. ſolut. matrim.*

§. Peculium. 2.

Repetitionum *3. fol. 35. num. 437.*

§. si ipſe. 7.

Forcat. *in cupid. iuriſper. c. 12.*

l. Si verò. 10.

Et de peculio. Temerè quidam adiiciunt cõiunctionem, *&*.

l. si noxali. 11. §. Eſt autem. 3.

Vide Bald. *in l. fi. C. quod cum eo.*

§. Denique. 4.

In explicatione huius §. variantur Doctores, de quibus Gloſſa hic.

l. Quis ergo. 16.

Cotta *in memoral. in voce peculium.*

l. si ſeruus. 17.

Horatius 2. *ſermon 7.* Cuiac. 8. *ad Affrican.*

l. Cui. 18.

Quæſtio eſt ſubtiliſſima: ſeruus ordinarius eſt maioris cuiuſdam actus ſeruus, veluti diſpenſator, vel actor rerum domini, qui ponitur ſupra rationes, & plerũque habet ſub ſe alium ſeruum, qui vicarius eius dicitur, vel plures alios ſeruos vicarios, *l. 1. D. de inſt. act.* vicarius igitur eſt ſeruus peculiaris ſerui ordinarij, *l 39. h. t.* denique ſeru* ordinarius intelligitur quodam modo eſſe dominus ſerui vicarij, vicarius etiam dicitur conſeruus ordinarij, & illo loco Horatij, ſiue vicarius inquit, eſt qui ſeruo paret. Proinde ſicut in comediis Plauti, ſæpe duo domini vnius ſerui conſtituuntur, maior & minor, id eſt, paterfamilias & filiusfamilias, ita rectè dicemus, vicarium habere duos dominos, maiorem & minorem dominum & dominulum.

l. Hinc quæritur. 19.

Maritus tenetur de peculio ſerui.

*§. Poteſt 1.

*Antonius Faber *lib. 7. Coniecturarum cap. 14.*

l. summa 21.

Dolo facit qui rem in alium transfert, cum ſuſpicatur alium acturum.

§. si dolo. 1.

Cotta *in voce peculium.*

Digitized by Google

l.Curator.24.

Coniunge *l.9.D.de rit.nupt.*

l.id veſtimentum.25.

An veſtimenta vſu deterantur. vide hic D. Gotof.

l.Et ancillarum. 27. §. Conſtat.1.

Hæres deducit quod ſi ſibi debetur.

§.sed etſi.5.

Debere iudicium. temere in quibuſdam libris ſublata ſunt hæc verba.

l.si quis.29.

Vide Caſtrenſ. *in l. frater à fratre. in 7. col. dum examinat partem gl. de cond. indeb.*

l.Quæſitum.30.

Concordat Gloſſa, *in cap. dudum ſuper verbo tempore extr. de elect.*

§.si cum.1.

Bellon.*lib.4 i bor.cap.9.*

§.sed ſi ipſe.2.

Præſumitur liber fieri, qui liber inſtituitur.

§.in dolo.6.

Cuiacius negat hanc legem de replicatione doli intelligendam.

l.Si ex duobus.32.

Ad intellectum huius legis vide Paul.Caſt. & Alex.*in l. cum fundus, §. ſeruum ſuum, D.ſi cert.petat.*

§.Venditor.2.

Vide Bart. *in l.frater à fratre,* D. *de condict. indeb.*

l.sed ſi.33.

Peculium penes quem ſit diſce ex D.Gothof.hic.

l.Si creditor. 47.§.Si ſeruo.1.

Cuiacius 12.*obſ.*8.

§.seruum.2.

Cuiac.*l.b.14.obſ.c.*8.

l.Depoſui.38.

Vide Cuiac.8.*ad Africanum.*

§.Si nuptura.1.

Vide *l.conſenſu,§.hoc niſi,C.de repud.*

§.Seruo.3.

Cuiacius hunc §.optime explicat.

l.Peculium.39.

Terentius *in Phormione act.2.ſcen.1.*

l.Peculium.40.

Ariſtot.3.*de anima.*

§.Quomodo.1.

Cuiacius 9.*ad African.*

§.Nec ſeruis.41.

Nota hic quod ciuilis obligatio in ſeruum non cadit, hoc eſt quod ſeruus necquidquam debere, nec ipſi deberi poteſt, verum quod ſeruo debetur ab extraneis, dominus recte petet, *l.ſerui D.de act. & oblig.* Secus autẽ eſt in naturali. nam ſeruus obligatione naturali obligatur, *l.naturaliter, D.de cond. indeb.* quod verum eſt niſi ex cauſa fideiuſſionis promitteret, quia tunc etiam naturaliter ſeruus nõ obligatur, l.*ſed etſi ſeruit.in prin.* D.*de fideiuſſ.* Pręterea ſeruus obligatur, non in contractibus: ſed in delictis prout textus diſtinguit, *in l. ſerui,* D.*de action. & obligat.* quæ dicit idẽ eſſe in quaſi maleficio.

l.Ideoque.45.

Hæc lex deſumpta eſt, *tit.de bon.auth.iud.poſſ.*

l.Quotiens.47.§. Quæ diximus.6.

Roman. *ſing.* 217.

l.Libera.48.

Marſ. *conſ.*26 *& ſing.*202.

l.Non ſolum.49.§. Vt debitor.2.

Iure ciuili inter dominum & ſeruum nulla eſt obligatio.

l.Eo tempore.50.

Pars proprie dicitur illa, ſine qua tota conſiſtere non poteſt. In materia vide Soc & Iaſ. *ad Rub.*D *de leg.*1. vbi vide Alua. *num.*14. & quot modis accipiatur totum & pars. Bart *ad l.re coniũcti. de leg* 3. Vacon.*li.4.de clar.iur.ciuil.ca.*155. Vide Gloſſam, *Inſtit.per quas perſonas nobis acquiritur, § 1.in verb.re.in fi.& ibi de clar.* Ioan.Fab.

§.Etiam.1.

An naturaliter, an ciuiliter obligetur ſeruus, vide hic D.Gothof.

§.Seruus.3.

Ad differentiam inter ex, & propter & ob, vide quæ notat Baldus *in l.ſed etſi vnus, de iniur.*

l.Quod debetur.51.

Qui ideo tenetur, quia actionem haberet eam cedendo liberatur, ait hanc regulã procedere, quando quis ex eo tantum teneatur quia actioné habeat, ſecus ſi ex alio teneatur, licet actionem eam habeat vt declarat Bart. *ad l.cũ fundus. §.ſeruum, D ſi cert.pet.* Corn.*cõſ.*231.*incip.videtur in præſenti.col.ſi.vol.*2, Soc.Iun.*in rep.ad* l.4.§.*Cato,nu.*26. *ver.nec obſtat,*

Digitized by Google

obſtat, D. de verb. oblig. & num. ſeq. vbi plenè declarat. An & quando quis liberatur c. dedo actionem.* Cuiac. *obſ. lib. 18. cap. 1.*

l. Filio. 54.

Ant. Aug. *lib. 1. emend. cap. 7.*

Tit. 2. quando de pecul. actio annalis eſt.

Peculium an & quando extinguatur, vide hic Cuiac.

l. Prætor. 1. §. Quandiu. 1.

Repetitionum 5 *f. 342. num. 85.*

§. Annus. 2.

Repetitionum 7. *f. 473. num. 82.*

§. Alienatio. 4.

Gell. *lib. 1. cap. 13.*

§. Quæſitum. 10.

In vulgatis editionibus eſt *l. 2.*

l. Cum poſt. 2.

De dictione *cum*, vide hic Gloſſam.

l. Definitione. 3.

Cuiac. 9. *ad Affrican.*

Tit. 3. De in rem verſo.

Paul 2. *ſent 9.* Cuiac 8. *ad Affrican.*

l. Si hi qui. 1.

Ant. Auguſt. *lib. 1. emend. cap. 2.*

§. Nec videtur. 1.

Contrahere cum patre vel domino quis videatur, vide hic Gloſſam.

l. Quod ſi ſeruus. 3. §. Et regulariter. 2.

Paul. 2. *ſent. tit. 9.*

l. Nam. 6.

Diuerſa ſunt eſſe in peculio ſerui, & in rem domini verſum eſſe.

l. Et nihil. 8.

Dotare pater non tenetur filiam hæreticam vel iudæam, qua de re Rom. *in l. 1* D. *ſolut. matrim.*

* l. ſi vero. 9.

* Pro intellectu huius textus vide D. Godofr. hic.

l. ſi pro patre. 10.

Filius poteſt fideiubere pro patre, & hoc caſu filius vtiliter obligatur, *l. ſi filius, D. ad Macedon.* Sic etiam vice verſa filij nomine fideiubere pater pôt. *l. ſi ex alio, C. quod cũ eo.*

§. Sed ſi. 5.

Concordat textus *in l. quamuis, C. de vſur. text. in l. bona fides, Cod. de condict. indeb. cum ſimilibus.*

§. Verſum. 6.

Zazius *parte 2. Antinom. num. 9.*

* §. Si dominum. 7.

* Nõ reuiuiſcit extincta ſemel obligatio.

l. Quod ſeruus. 11.

Vide Bart. *in l. ſi in 1. quæſt. de duobus reis.* Et ad declarationem priuilegij huius legis, vide quod dicit Caſtrenſ. *in d. §. §.* qui § eſt ſingularis ſecundum inductionem Caſtrenſ. *& in Auth. hoc ita C. eod.* non habet locũ, quando pecunia mutuata fuit conuerſa in vtilitatem vnius tantùm: tunc enim non poſſunt eſſe duo rei, ſicut dicitur in fideiuſſore & principali per Bart. *in d. Auth. in 7. quæſt. & in l. eadem, in 5. quæſt.* * Antonius Faber *libro 11. coniectuarum cap. 7.*

l. ſi fundum. 12.

Vide Ioan. Fabr. *§. illud cum ſi. inſtit. de ſociet. vbi aſſignat rationem ad illum text.*

l. Si in rem. 13.

Ant. Auguſt. *lib. 3. emend. c. 1.*

*l. Interdum. 14.

* De emendatione huius legis, vide Cuiac. *lib. 8. ad Affrican. in explicatione legis 17. huius Tituli.*

l. Quidam. 16.

Sarmientus *lib. 3. ſelect. interpret. c. 8.*

l. Seruus. 17.

Cuiac. *lib. 8. ad Affrican.*

*l. Filiusfamilias. 19.

* Vide Cuiacium in quæſtionibus Pauli.

Tit. 4. Quod iuſſu.

l. Merito. 1. §. Sed ego. 2.

Iuſſus & mandati differentia quæ ſit, notat hic Gloſſa.

§. Sed etſi. 3.

Tiraq. *de pœnis cauſ 35.*

§. Sed etſi. 4.

Quinam iubere videantur optimè declarat hic D. Gothof.

§. Quid ergo. 5.

Conſentit qui ſciens ſubſcribit.

§. Si pupillus. 7.

Quot & quibus caſibus ratihabitio comparetur mandato vide hic Gloſſam.

l. Si tutoris. 2. §. Si iuſſu. 2.

An & quomodo obligemur nomine alieno, declarat Gloſſa hic.

Digitized by Google

l.Dominum.3.

Vitalis *lib 2.lection.cap.24.*

l.Si iuſſu.4.

Nota diſtinctionem Gloſſæ hic.

LIBER XVI.

Titulus primus.

Ad Senatuſconſultum Velleianum.

Scripſit in hunc tit.paratit. *Æmilius Ferretus.*

l.Velleiano.1.

Limita diſpoſitionem illius legis & totius tituli per textum,& ibi not.per gloſſ. *in c.ex reſcriptis. de iureiur.* de qua limitatione latè per Curt.*conſilio 43. ſuper contingentia.in 5.col. circa med.*

§.Nam.1.

Hotom.*lib.4.obſ.cap.15.*

l. Et primo.2.

Cotta *in voce annona in memoral.* Hotoma. *lib.6.obſ.in* D.*c.14.*

§.Poſtea.1.

Hotom.1.*obſ.c.14.*

§.Verba.2.

Cuiac. *4.ad African.*

§.Sed ita.3.

Baptiſta Egnatius *cap.3.*

§.Omnis.4.

Quid comprehendat verbum intercedere, declarat hic Bart.

l.ſed ſi.3.

In hac lege cum tribus ſequentibus proponuntur tres caſus, in quibus ceſſat Senatuſconſultum Syllanianum.

l.ſed ſi ego.4.

Ignorantia creditoris,an faciat interceſſionem valere,vide Bald.*in l.1.C.eod.*

§.Proinde.1.

Portius *in §.apum,Inſt.de rer.diuiſ.*

l.ſi fideiuſſore.6.

Mulieri conſulit Senatuſconſultum Velleianum.

l.Quanquam.7.

Guterius *parte 3.reſolu.cap.*18.Benedict.Capra *in reg.concluſ 79.*

l.Quamuis.8.

Nota hic mandatum inutile,non impedire actionem negotiorum geſtorum.

§.ſi mulier.1.

Hotoman. *lib.5.obſ.ca.23.**Antonius Faber *lib.18.coniect.cap.1.*

§.ſi mulier.2.

Paulus 2.*ſent.11.§.2.*

§.Interdum.3.

Vide iſtum textum allegatum per Bald. *in l.ſi vnus,§.pactus.D.de pactis.*

§.ſi conuenerit.8.

Imbertus in Enchiridio in verbo *retraict.*

§.Marcellus.9.

Vide Bald.*in l.4.C.eod.*

§.Quanquam.11.

Liberatio per nouationem vni facta,prodeſt omnibus.

§.ſi mulieri.12.

Cuiac.*obſ.lib.13.c.11.*

§.Planè.13.

Cuiac 15.*obſ.cap.11.*

§.ſi cum.14.

Cuiac.16.*obſ.27.*

§.Illud.15.

Mulier ipſo iure non obligatur, vt notant Doct.*in l.1.C.de repud.*

l.Hæ actiones.10.

Oldendorp *in tract.de iure ſing.*

l.ſi mulier.11.

Dec.*in l.non vult heres,D.de reg.iur.*

l.Aliquando.13. §. De pignoribus.1.

Quid ſit tranſcribere , vide Bud. *in l.ſi vir vxori,D.de præſ.verb.*

§.Si ſuo.2.

Non ſemper ſpectatur conditionis euentus.

l.Si mulieri.15.

An & quando mulier iuuetur Velleiano, notat hic Bart.

l.ſi mulier.16.

§.ſi ab ea.1.

Exceptiones debitoris principalis licet competant fideiuſſori, fallit tamen in fideiuſſore ſpontaneo.

l. Vir vxori.17.

Cuiac.*lib.4.ad African.*

§.ſi mulier.1.

Vide Bart *in l.ſi conſtante. ſol.matr. in 4.qu. prima partis.fol.162.nu.131.repet.2.*

l.Tutor.

Digitized by Google

l.Tutor.19.

Vide Cuiacium in hanc legem 4. *ad Africanum.*

§.Nec 1.

Paul.2.*ſent.tit.*11.§.2.

§.Cum haberes.5.

In hunc §. vide Cuiac. hic. * *& tract.*1. *ad Afr.*

l.Si pro vno.20.

Cuiac.in hanc legem, vide 8. *ad Africanum.*

l.Si mulieri.22.

Pro intellectu huius legis,vide Bald. *in l.*1. *C.hoc tit.*

l.si mulier.23.

Hunc textum allegat, Paul. de Caſtro *in d.l.*1.

l.si domina.25.

Iuſſus non eſt interceſſio: ſed eſt fideiuſſio.

l.Bona fide.27.

Color quæſitus inter mulierem, & debitorem creditori non nocet.

§.Cum ſerui.1.

Mulier non iuuatur Velleiano, ſi contrahat cum ſeruo.

l.Quidam.29.

Vide Alex *in l.ſi mulier. infra eod.*

l.si decipiendi.30.

Bart.*in l.ſi fœminis,C.eod.*

§.Procurator.1.

Quomodo probetur quod mulier voluerit decipere,vide Bart.*in d.l.fæminus.*

l.si mulier.32.

Vide Bald.*in l.*1.*C.hoc tit.*

§.si mulier.4.

Exceptione Velleiani an poſſit quis renunciare,vide hic Bart.

Tit. 2. De compenſationibus.

Harmen.*lib.*3.*tit.*9.§.30.

l.Compenſatio.1.

In materia compenſationis,vide Felin.*in c. ſuborta,in* 1.*col.de re.iud.*

l.Vnuſquiſque.2.

Compenſatio an tollat debitum ipſo iure,vide hic Bart.

l.etiam.6.

Ioan.Robert.*lib.*1.*ſent.iur.c.*6. Iſta lex habet locum, quando requiritur indebitum natura debitum,ſecundum Bar.*in l.fin.nu.*3.*C.ſi aduerſus ſolu.*& vide eundem,*in l.ex hoc,num.*11.*ſi verò, D.de iuſt. & iur.* vide & Corn. & in *l.*1.*nu.*32.*cum ſeq.de leg.*1.

l.Quod.7.

Repetitionum 6 *fol.*481.*num.*246.

l.Si ambo.10.

Vide Iaſ. *in Inſtit. de act.* §. *omnium, in* 20 *col.circa med.*

§.Quotiens.2.

Cuiacius *lib.*13.*obſ.c.*31.

§.in ſtipulationibus.3.

Cuiac.2.*obſ.cap.*37.

l.Cum alter.11.

Cuiac.*lib.*8.*obſ.cap.*16.

l.Quod Labeo.13.

Contra *de l.in numerationibus ff.de ſolu.*Item contrarium *de l.à fideiuſſore maximè vlt.reſponſo illo tit.de compenſ.*3. quia l.iſto modo,eſt indubitabilis. ideo debet intelligi, quando eſt deſtinata,ſimpliciter & adhuc perfecta compenſatio. Quarto videntur contra iſtū text. facere, quia pro eodem debito poteſt fideiuſſor capi,& principalis.per doctores,*in c.in literis.*§.2.*de fideiuſſ. chart.pen.* Adde textum, *in l.cum quis,*§.*de peculio.de ſolut.*

l.Quæcunque.14.

Bellonus *lib.*2.*ſupput.c.*1.

l.Pecuniam.15.

Auguſt.*lib.*2.*emend.c.*1.

l.Cum militi.16.

Vide Ruin.qui aſſignat rationem ad illum text.Rub. *D.fol.matr.*49.*char.*post Bar.quem repetit,*in l.ita,in prima quaeſt.de verb.obl.*

§.Cum intra.1.

Cuiacius *ad l.*118.*D.de verb.obl.*

l.Ideo.17.

Duarenus *lib.*1.*diſput. anniuerſ. c.*25. Cotta *in memora.in voce Annona.* Ioan.Rober *lib.*3. *ſentent.iur.cap.*16.Cuiac.*lib.*2.*obſ.cap.*23. *& li.*14.*cap.*13.

l.Debitor.19.

Duarenus *lib.*1.*diſput.c.*12.

l.Ob negotium.20.

Duarenus *d.loco cap.*25.

l.si debeas.22.

Ioannes Robertus *lib.*1.*opin.c.*12.

l.id quod.23.

Baſil.*lib.*10.*cap.*23.

Tit.3.Depoſiti vel contra.

Paulus 2.*ſent.tit.*4.Harm.*lib.*3.*tit.*9.

Digitized by Google

*Extat Vincentij Carocij tractatus de depoſito, Imp. Coloniæ, in 8o. apud Gymnica.

l. Depoſitum. 1.

De depoſito, vide Cicero 3. *off. in fine*, Ariſtot. *probl.* 1. *ſect.* 17.

§. Prætor. 1.

Ioan. Rober. *lib.* 3. *ſent. iur. cap.* 11.

§. Merito. 2.

Duarenus *lib.* 1. *diſput. cap.* 11.

§. Hæc autem. 4.

Ferrandus *lib.* 1. *explic. cap.* 18. Duarenus *lib.* 1. *diſput. anniuerſ. c.* 11. Ioan. Robert. *lib.* 3. *ſentent. iur. c.* 11. *& lib.* 1. *recep. iur. ciuil. lection. ca.* 31. Contra Cuiac. *in l.* 2. *Co. de fide inſtrument.*

§. Quæ depoſitis. 5.

In hunc locum Ariſtoteles, *problem. ſect.* 17.

§. ſi conuenit. 6.

Facit Gloſſa 2. *&* 3. *in cap.* 2. *extr. depoſiti.*

§. ſi quis. 9.

Corraſius *lib.* 2. *miſcell. cap.* 12.

§. Quod ſi rem. 12.

Repetitionum 6. *f.* 442. *num.* 398. *Cuiac. *l. iuriſgentium*, D. *de pact.*

§. idem. 13.

Depoſiti actio quando naſcatur, antequam dolus committatur, vide hic Bar.

§. An in pupillum. 15.

Ad huius §. intellectum, vide Gloſſam, *in l.* 2. & ibi Bart. *D. de fideiuſſ.*

§. ſi res. 16.

Actiones bonæ fidei non extinguuntur re deteriore reſtituta aduerſus debitorem, quia de damno conueniri poteſt, vide *l. ſeu mihi*, §. *ſi redditur*, *D. commodati*, & quæ ibi dixi.

§. ſi apud. 18.

Repetitionum 6. *fol.* 220. *numer.* 127. *f.* 135. *num.* 84. *f.* 303. *num.* 202.

§. Non tantum. 20.

Facit ad hunc §. Gloſſ. *in cap. dudum extr. de elect.*

§ inde ſcribit. 21.

Optimè explicatur à Bartolo in additionibus.

§. Eſt autem. 22.

Concordat cum hoc §. *cap.* 2. *cum gl. in prin. extr. h. t.*

§. ſi rem. 25.

Dolus commiſſus in vendendo, non purgatur rem redimẽdo, declara vt per Paul. de Caſtr. & Iaſon *ad l. quod te. nu.* 4. *D. ſi cert. pet.* Iac. de Nig. *ad l. ſi inſulã. n.* 298. *D. de ver. oblig.*

§. ſi rem à ſeruo. 32.

Puluæus *ad l. Atiniam. cap.* 16.

§. Eleganter. 33.

Hunc textum inducit gloſſa *in l. ſi ſeruos, C. de act. empt.*

§. ſi pecunia. 34.

Ræuardus *libro* 1. *varior cap.* 15.

*§. ſæpe euenit. 35.

*Depoſitarius culpam etiam leuiſſimam præſtat, ſi ita conuenerit.

§. ſi pecunia. 36.

Rom. *ſing.* 1.

*§. ſi quis. 38.

*Vide quæ ſcripſit D. Gothof. *in l.* 2. *C. de aliment. pup. præſt.*

§. ſi prædo. 39.

Concordat cum hoc §. gloſſ. *in cap.* 2. *ex h. t.*

§. ſi quis 40.

Bart. *in l. in rem*, *D. de rei vind.*

§. ſi ciſta. 41.

Cuiac. *lib.* 8. *obſer. c.* 1.

§. ſi apud. 43.

Vide Bart. *in l. reos, in princ.* 3. *q. de duo. reis.*

§. quia. 47.

Concordat. *c.* 2. *cum gloſſ.* 2. *extr. eod. tit.*

*l. Quid ergo. 2.

*Ceſſio actionum ſuccedit loco pretij non exacti.

l. Planè. 3.

Gilbert. Regius *lib.* 2. *enantioφ. cap.* 20.

l. Ei apud. 5.

Duarenus *de in lit. iuran. num.* 20. Bellonus *lib.* 2. *ſupput. c.* 14.

l. ſi hominem. 7.

Auguſt. *lib.* 4. *emend. cap.* 8, Guilielmus Fornerius *ſelect. lib.* 2. *cap.* 1. Cuiac. *lib.* 9. *obſer. cap.* 37. Turnebus *lib.* 23. *aduerſ. cap.* 20. Gerard. *ſing.* 9. *num.* 8. *f.* 551.

§. datur. 1.

Terent. *in Eunuch. act.* 4. *ſcen.* 4.

§. Quoties. 2.

Ræuardus *lib.* 1. *varior. c.* 15. Socrat. 2. *hiſtor.* 427. Cuiac. 9. *obſ.* 37.

§. item. 3.

Saluſtius *libro* 4.

*l. Quod priuilegium. 8.

*Quod argentariorum vſus ſit neceſſarius declarat Nou. 136.

l. in depoſiti. 9.

Fol. 219. *n.* 111. *repet.* 6. Iunge *l. incõmeda*, §. *ſi ex fa-*

Digitized by Google

ex facto. D. commod f.351. num.26.136.138.141. & 171.repet.6 f.:c6.num.277. repet.6.f.31.nu. 134. & ſeq.repet.6.

l. quod ſeruus.11.

Cum hac lege concordat textus *in l.ſi ſeruum.ʒ.de ſolut.*

§.Depoſitum.1.

Pro intellectu huius loci,vide Bartol.*in l. audari.inf.de public.*

§.Cum ſequeſtre.2.

Robert.*1.ſent.23.*

§. quemadmodum.3.

Ioannes Robert.*lib.1.ſentent.iur.cap.23.*

l.ſi quis.13.

Fab. Acoramb. *ad l. naturaliter, §.nihil,D. de acquir.poſſ.num.79.*Fran. Bald. *ad* l.*cel.ss.ff. de vſucap.nu.155* Afflict.*deciſ.18.*Cagnol.*ad* l. *qui in alterius,n 15. D.de iur.ad* l.*de pupill.§.qui procuratorio.de nou.oper.nunt.*Corſet.*in ſing. in verb.pro ur.**C iac.*ad lib.31.Paul.ad Edictum.*

¶ Ornatur & declaratur ſub *num.15.f.126.* à Cagnolo,*de reg.iuris.deciſ.ea poſt num.2 f 45. deciſ. Afflict.f.234 nu.79. repet.5 fo 385.nu.115. repet.5.*

l.Si plures.14.

Repet.2 *f.74.num.*20.

§.Siue.1.

Robertus *d. c.23.* Ad eius intelligentiam, vide gloſſ. Bart. & alios *in* l.*quod te.D.ſi cert. pet.in gloſſ.2.*

l.qui rem.15.

Limita hãc legẽ per l.*certè,§.ſi inf.de preca.*

l.ſi is apud.16.

Cuiac.*lib.7.ad African.*

l.Licet.17.

Corraſius *lib.1.miſcell.cap.2.*Zaſius *parte 2. Antinom.num.4.*

l.Si ſine.20.

* Vide Cuiac. *ad lib.18.ad Edictum* Pauli.

l.Si duo.22.

Molinæus *in Labyrintho de diuid.& indiuid. potiſſimum par. 2. nu.192 336.& par.3.nu.245. f.334.nu.156.repet.6 f.251.num 81 repet.6.*

l.Actione.23.

Pithœus *in notis ad fragm. iuriſconſ pag* 98. *Hanc legem explicat Cuiacius *lib.2.differentiarum Modeſtini.*

l.Lucius.24.

Bellonus *lib.1.ſupput. cap 7 f 576 num 17 repetitionum 6.** vide Cuiacium lib 9.quæſtionum Papinian.

l.Die.25.

Cuiac.*ad 2.Paul.ſent.12 §.vlt.* *Paulus *lib.2. ſentent.tit.12 § 2*

§.qui pecuniam.1.

Tribus modis ſoluimus quod debemus.eãdem ſpeciem idémve corpus ſoluimus in cõmodato & depoſito, niſi forte pacto conuẽto actum ſit,vt idem genus reddere liceat.

*In vſuras quoque.*Si non inuito domino depoſitarius , rẽ depoſita vtatur,ex mora fructus & vſuræ veniunt , quoniam depoſiti actio bonæ fidei dicitur eſſe,*l.1.§ hanc autem, l.ſi ſacculum,*l.2 *C h.t.*

l.Publia.26.

Valla tractat.*2.quaſt. in iure controuerſ* vide Bart.*in l.quod dicitur in vl tim.col verſ quaero an mater in obl q de verb.obl g.*Ad §.fin. vide etiã Bal.*in l.ſi ex cautione.coll 1.C. de no num.pecun. in prin.*& vide Ozer.*de oblig. in 7. coll.in fi.cum ſeq.*poſt Doct. *In tit. de obl g in illo articulo:* vtrum ex contractu literarum oriatur ciuilis vel naturalis obligatio,vel vtraq. Et ad textum.vide Alc.*lib. 1.paradox.cap.1.* Hæc lex explicatur etiam ab Ant.Fab.*lib.1.coniect.c.4.*

§.Lucius. 1.

Alciatus *libro 1.diſpunct.cap.28.*

§.Titius.2.

Pro intellectu huius text.in quib.caſib.loquatur,& quomodo, per Ozet. *ad prin.inſtit. de oblig.nu.45.* Alc.*lib.1.diſpunct.c 19.*Bello.*in vno caſu ad §.praeterea.Inſt.quib.mod.re contrah. oblig.*Curt.*ad l.2.in prin.ſi cert.pet.* Hier.Cam. *ad d.prin.inſt.de obl.n 99.*nouiſſimè Menoc.*in tract.de arbit. iud. lib.2. cent.1.caſu 91.num.16.* *Duar.*lib.1.diſput.c.45.*Robert.*lib.4.ſent.20.*

l.Lucius.27.

Hotom.*lib.3.obſ.c.2.*& *lib.5.cap.11.*

l.Si ſacculum.29.§.Si ex.1.

Hotomanus *libro 4.obſeruationum cap.10.*

l.Quod Nerua.32.

Dolus latæ culpæ æquiparatur,vide Soc. *reg.95.dolus,*& quid ſit dolus,lata culpa,leuis & leuiſſima gl & doct *ad §.praeterea,inſt.quib. mo.re.con.obl.* Alc.*ad* l.*magna,de ver.ſig.*Cagn. *ad l.contractus.D. de reg.iur* Corraſ.*lib.4.Miſcell.c.1.*Zaſ.hic elegãter declarat ferè ſingula verba huius legis, Zazius *in gl.tom.5.& lib. 1.ſing.reſp.c.2.* Benedict. Capra *in reg.concl.78.* Curtius Brugẽſis *ad fratrem,lib.1. eiuſd.capite 29.*Corraſ.*lib.4.miſcell.c 1.& 2.* Charondas *lib.3.veriſſ cap.9.*Ioan.Robert.*lib.2. recept.iur. ciuil.lect.cap.7* & Delrio in explicatio *l.contractus,D. de reg.iur.*limita vt per Soc. *reg 95.* vide gloſ.fin. *Inſt.pro ſocio,& glo.in §.ſuſpectus autem,in verſ.ob culpam.inſt.de ſuſpect.tut.*quę limitat hanc l. Adde quæ dicit Salyc.*in l.ſi nulla,Cod.de pignoratitia act.*vbi multa.

Digitized by Google

LIBER XVII.

Titulus primus.

Mandati.

Vide elegantem locum de mandato apud Ciceronem, *pro Roſcio Amerino.*

l. Prima. §. Mandatum. 4.

Rainaldus Corſus *libro 1. indagat. capite 5.*

l. Præterea. 3.

Cuiacius *libro 12. obſeruationum capite 34. & ad lib. 3. Pauli ad edictum.*

l. Diligenter. 5.

Fines mandati ſunt diligenter ſeruādi. Ampliā & limita pluribus modis, vt per Felin. *ad c. cum dilecta, col. 9. & ſeq. de reſcript.* Iaſ. *ad l. ſi procurator, col. 1. C. de procur.* Aul. Gel. *lib. 1. noct. att. c. 13.* Iaſ. *ad l. 1. §. ſi procurator, nu 3. D. ſi quis ius dic. non obtemp. & ad l. 2. §. prius, col. fin. in fi. D. de vulg. & ad l. ſi quis. § ſi coram, n. 2. D. de acq. hæred. & ad l. 1. n. 57. D. de offi. eius, & ad rub. de acquir. poſſ. num. 19.* Modern. Ancon. *in tract. de mercat. in tit. mandat.* Bulg. *ad l. 1. C. qui admitti. nu. 60. & ſeq.* Soz. *in reg. 25.* vide quo modo intelligatur per Abb. *c. qui ad conſultationem, n. 24. de re iud.* Vide etiam Abb. *in c. 1. de lite conteſtata, numero 23.* vbi diſtinguit, an contra aut præter mandatum fiat. *Cuiacius *ad lib. 32. Pauli ad edictum.*

l. ſi remunerandi. 6.

An mandati actio impediat datum cauſa remunerationis, vide hic Bald.

§. ſi cui. 1.

Hotomanus *octauo obſeruationum, capite 10*

§. ſi paſſus. 2.

Repetitionum *7. folio 135. numero 53.*

§. Rei turpis. 3.

Hotomanus *libro 5. obſeruationum, capite 20.*

§. ſi tibi. 4.

Cuiacius *obſeruationum libro 17. cap. 20. 29.* *Hotoman. *lib. 4. obſ. cap. 32.*

§. Planè. 5.

Vide Fabrum *Inſt. mand. in §. tua tamē, & §. fi.*

§. Apud. 6.

Bellonus *libro 4. ſupputationum, capite 7.*

§. Marius. 7.

Petrus Martreſius *in notis, cap. vltimo.* *Hotoman. *lib. 5. obſ. cap. 9.*

l. ſalarium. 7.

Cuiacius *libro 16. obſeruationum, capite 16.*

l. ſi procuratorem. 8. §. ſed & ſi. 1.

An procurator ad negotia poſſit alium ſubſtituere, quandocumque. An procurator datus ad excipiendum, poſſit ſubſtituere ante litem conteſtatam, & an nuntius alium ſubſtituere poſſit, vide hic Bald.

§. ſed &. 2.

*Conſule hic D. Gothofred.

§. Si quis. 3.

An procurator ſubſtituendo deſinat eſſe procurator, ita vt ſubſtitutum reuocare poſſit. An & quando aliud ſubſtituere poſſit, declarat hic Bald.

§. Si tutores. 4.

Cuiacius 13 *obſeruationum. 15.*

§. Mandati. 6.

Cuiacius *libro obſeruationum 17. capite 29.*

§. Si ignorantes. 7.

Fideiuſſorem omittentem exceptionē excuſat ignorantia, omittentem vero appellare excuſat paulifper, & denuntiatio facta principali, vide per textū *ad l. 2. §. ex his, nu. 5. D. de verb. oblig.* Latius per Iaſ. *ad l. 4 §. Cato n. 8.* Bar. oppoſ. & ibi Alc. & Soc. Iun. *in 4. tom. nu. 173. & ſeq.* Rui *n. 63.* Ormandet. *nu. 352. & ſeq.* Bologn. *in n. 114.* Felin. *ad c. clim, de excuſat. ad tex. & glo. in ver. inopia* adde Boer. *deciſ. 247. nu. 14.* Duen. *reg. 337. amplia 6.* Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. parte 2. n. 167.* Benedictus Capra *in reg. concl. 65. folio 336. nu. 173. & 175. repetitionum 6. & folio 311. n. 352. repetitionum 6.* vide Bart. *in l. 4. § Cato, in 8. oppoſ. & ibi Ruin. poſt alios in vtraque lectura, de verborum obligationibus folio 283. num. 63. repet. 6.*

§. Dolo. 9.

Gilbertus Regius *libro enantioph. capite 19.*

l. De tuo. 9.

Cauere de ſuo pacto quis cogatur, vide hic Gloſſam.

l. Idemque. 10.

Procurator tenetur bonam fidem præſtare, leuem & leuiſſimam culpam, qua de re Gloſſa hic.

§. ſi procurator. 3.

Cuiacius *libro 13. obſeruationum, capite 25.*

§. ſi quis.

Repetitionum *7. folio 466. numero 5.*

§. ſi cui. 6.

Hic §. optimè explicatur à Bartolo hic.

§. ſi quis. 7.

Vide Bartolum *in l. ex maleficiis, D. de actionibus & obligationibus.*

§. Idem.

Digitized by Google

§.idem.9.

Vide Alex.*conſilio* 197.*alias* 48. *columna* 2.

§.Generaliter.12.

Cuiacius *libro* 11.*obſerua.cap.*40.Guterius 3. *parte reſolut.i num. capite* 13.*numero* 15 *&* 16.

§.ſi fideiuſſori.13.

Cuiacius *libro* 11.*obſeruationum,capite* 40.

§.ſi vero.12.

Remunerandi an donandi animo quid fiat multum intereſt.

§.Idem.4.

Vide Gloſſam *in l.ſi filiusfamilias,*78.*infra de verborum obligationibus.*

§.ſi filio.5.

Bartolus *in lege ſi is qui* 15.*numero* 48.*inf.de vſuc ap.*

§.ſi filio.6.

Bartolus Gloſſam huius §. reprehendit.

§.Contrario.7.

Menochius 2.*de arbit.cent.*1.*caſu* 88.*numero* 53.54 55.

§.Inde.8.

Vide Gloſſam *Nou.*2.*in fine* 1.*in verb.videri.*

§.ſi mihi.9.

Paulus 2.*ſent.*15.§.2.

§.Cum.12.

De verbo *commendandi,*vide D.Gotho.hic.

§.ſi quis.13.

Baldus *in l.ob hac verba,*ſ.*de is qui not.inf.*

§.ſi quis poſt.14.

Vitalis *libro* 2.*variarum lectionum,capite* 21.

§.item.17

Vide Romanum *conſilio* 22.

l.idem.13.

Nota hic quod mandatum ſemper finitur morte.

l.Hæredem.14.

Singularis eſt hæc lex ſecundum Baldum, *in l.ſi inſolutum* C.*de act.& obl.*

§.ſi fideiuſſor.1.

Alexander.*conſ.*34.*volumine* 2.

l.Si mandaſſem.15.

Benedictus Capra *in regula concluſ.*35.

l.Si quis.16.

Cotta *in memorab.in voce pharecterium Aerium & in verb.hypocauſtum.*

Ad quid allegetur per Bart,*in l.ex hoc,in* 6.*col.verſ.*quærit gloſſa hic *de iuſt.& iur.*&vide Crot.*in l.ſtipulatio,in* 20.*coll.de verb.oblig.*vide Aret.& Iaſon *de act.§.actio.ſuper gloſſ.in verbo quamuis.*in illo articulo,vtrũ actio ſit de iure ciuili, aut de iure gentium introducta, & vide ad quid alleget Bald.*in l.& pluribus circa fin.de leg* 2.

Vide Bart.*in l.*1.*in* 2.*coll.verſ.ſed quæro,D.de nouatio.*&Ozer.*Inſt.mand.in* 1.*coll.verſ.noto.ibi autẽ volente* Aret.*Inſti quibus modis tollitur obligatio,in §.præterea,in gloſſ.*

l.Qui patitur.18.

Alciat.*ad rub.de verb.oblig.num.*6.*in prin.& ante fi.*Zuccar.*in rub.C.de pactis,numero* 51 54. Fortaculus *in Necyom.iu.dial.*52.*numero* 3.

Mathe.*in l.*1.*C.de ſent.& innterloc.n.*21.*f.*329.

l.Ex mandato.20.

Vide Barto.*in l.ſi conſtanter,in*7.*quæſt.princ.&ibi cæteros,ſolut.matr.*

l.Si mandauero. 22.§. Interdum.2.

Notant hunc §.Bart. & Bald. *in l.qui bis,D.de verb.oblig.*

§.Si hi querum.3.

An emptio rei ſuæ conſtat, vide hic Gloſ.

§.Is cuius.5.

Bart.*ad l.ex hoc iure, D.de iuſtit.& iur.*Iaſ.*in ſtitut.de action.in prin.n.*45.Dec.*conſ.*442.Forcat. *in Necyom. iur.dial.* 89.*numer.* 6. Gomeſ. *inſtit.de act.ad princ.nu.*40. Nonius *ad princip. Inſtit.de teſtam.*

§.Qui edendum.6.

Sunt qui putent in hoc §. ſubaudiendam eſſe particulam *ad.*

§.Si tibi.7.

Ioann.Aurpachus *lib.ſingul.cap.*53.

l.Inter cauſas.26.

Vide Bart.poſt Alex.*in l.eius qui in prouincia,D ſi cert.pet.*

§.Abeſſe.2.

Gloſſ.*in l.ſi quis ſtipulatus,*112. *D.de verbor. oblig.*

§.Non omnia.6.

Vide Felin.*in cap* 1.*de teſtibus.*

l.Si quis. 27. §.Qui mandatum.2.

Mandatum finitur morte mandatis.

l.Si Papinianus.28.

Bald.*in l.*1.*in* 2.*col.C.de action.& oblig.*

l.Si fideiuſſor.29.

Benuenut.*tract.quomo.in cauſ.proced.ſit.nu.*2.*f.*457.Decij Capitij.

§.Non male.1.

Balbus *deciſ.*374.

Digitized by Google

§.secum.2.

Menoch.*de arbi. iudic.caſ.*101.

§.Hoc idem 3.

Balbus *deciſ.*17. * Antonius Faber *libro* 18. *coniecturarum capite* 2.

§.Quędam.4.

Romanus *conſ.*430.

§.in omnibus.5.

Ant.Aug.*lib.2.emend.capite* 2.

§.Fideiuſſor.6.

An interruptio facta contra principalem operetur contra fideiuſſorem, Bald. *in l.tam mandator.C.de non num.pec.*

l.si hominem.30.

Ad materiam huius legis, vide Corſett. *in ſing.ſuis in verb.in cani.*Lancell. Dec *ad l.omnes populi,D.de iuſt.& iur.*Felin. *ad capite* 1.*de conſt.* Tiraq.*in tract. de pœn. temp.a numero* 25. *vſque ad* 30.Pileus *quaſtion.*101.

l.Hæreditatem.32.

Ant.*conſ.*46.

l.Rogatus.33.

Campeg.*de tertia parte* 3.q 172.& 173.& ſeq.

l.qui negotia.

De intellectu huius legis, & quomodo ſal uetur à contrarietate *ſingularia*,D.&ibi doct. vt Bart.*num.*20.Alex.*nu.*30.Iaſ.*num.*40.Corraſ.*lib.*6 *miſcel.cap.*10.Conna. *in commen iur. ciuil.lib.*7.*cap.*1.*num.*11 Cuiac.*lib.*8.*obſeru.c.*8. Ioan.Robert.*lib.*2.*ſent.iur.ca.*35.Molinæus *in tract. de vſur.nu.*29.Hotoman.*lib.*1.*obſer.cap.*4 quem refellit Ioan. Robert. *recep.iur.ciuil. lection.lib.*1.*cap.*12. vide per gloſ. & doct.*in l. ſingular a.in gloſſ fin.ſi cer .pet.*vbi latiſſimè per Iaſ.*in* 77.*vel* 17.*&* 18.*col.*& vide Az.*C.ſi cer.pet.*

§.Cum hæres.1.

Hotom.*lib.*1 *obſ.cap* 34.Robert.1.*recept.*12.

l.si fundum.35.

Menoch.*de arbit.iudic.caſ.*143.

l.Ita vt.36.

Cuiac.8.*ad African.*Robert.3.*ſent.*6.

§.simili 1.

Cotta *in memoral.in voce ad dictio.* Gilbert. Regius *lib.*2.*enant.cap.*20.

§.Quod ſi.2.

Terent.*in Eunucho,& in Heauton.*

l.Hominem.37.

Ad eius intellectum vide Alex.*in l.quod.in* 2.*col.ſi cert.pet.** Anton.Fabrum.*lib.*16.*coniect. cap.*7 9.

l Lucius.38.

Limita,vt per Soc.*repet.*145.Adde verſic.*in cap.antepen.& fideiuſſ.in antiquis.*

l.Si pro te.40.

Rub.Port.*inſt.de mand. in* §.*illud,in* 2.*coll.*& Soc.*in reg.*137.

l.Qui mandatum.43.

*Fol.*481.*nu* 43.Repetitionum 6. vide quod per hanc legem determinat Bart.*in l.ita ſtipulatus,in* 2.*q.prin.in* 1.*c.infra de verb.oblig.* Sed iſte textus non probat opinionem Bar.At ibi etiam dicunt Modern conſentiri, quia intelligi poteſt de actionibus futuris, vel eorum ſpecie.Item an iſte textus intelligatur de certi condictione ſpeciali,vide Aret.*in d.l.ita ſtipulatus,col* 23.*in fi.* qui tenet affirmatiuam,& tunc textus potes inducere ad not. per Bart. *in l.certi condict.*vt colligitur ex dictis Aretin. *in d.l.ita ſtipulatus.*

l.Dolus.44.

Quando procurator dicatur eſſe in dolo, declara vt in gloſſa hic.

l.Si mandatu.45.

Alex.*in l.facere poſſe & l.*2.*D.ſolut.matrim.*

l.Si quis.46.

Huius legis hæc eſt ſententia, fideiuſſi pro eo qui ita promiſerat, ſi fundum non dederis centũ dare ſpondes?& fideiuſſi ac caui nõ me daturum fundum,quoniam caui rem alia de re, quam quæ poſita ſit in obligatione, quæ cautio eſſet inutilis: ſed caui me daturum centum pro reo principali, ſi ipſe morã faceret, aut non reſponderet mandaui mihi: vt fideiuberem cum eo qui fideiuberet pro nobis mandatum contrahimus, quoniã man damus ei vt fideiubeat: cum eo vero apud quem fideiubemus, ſtipulatio contrahitur in mandato, igitur in obligatione fuerunt centum tantum, vide quæ notaui *in l.obligationum*, 44.§.5.*ſi ita*,D.*de oblig.& action.*

l.Seruum.49.

Molin.*ad Rub.de verb.oblig.num.*79. Valla *tract.*9.

l.Si is qui 50.§.Siue.1.

Vide Bartolum *in l.lecta,in fi.*1.*col.D.ſi cer. petat.*

l.Fideiuſſor.51.

Vide gloſſ.quæ videtur contra iſtam l. *Inſtit.manda.in verb.mercede.* pro qua facit textus *in l.vbi autem,de verb. oblig.* niſi dicamus, quod in iſto textu licet fideiuſſor in certum promiſerit tamen princip.vitium peſſimum & ſic certum promiſerat, vt videtur velle textus,ſi bene conſideretur.

l.Cum ſeruus.54.

Vide Alciat. *de eo quod intereſt*, *lib.vnico char.*181.*fol.*497.*nu.*179.Repet.8.

§.Si liber

Digitized by Google

§.si liber.1.

Cuiac.*lib.13.obſer.c.*2.

l.procurator.55.

Huius legis ſententia apertiſſima eſt, ſi etenim procuratori meo dederim res aliquas incluſas in ciſtam, vt perferret ad Sēproniū non pertulit:ſed retinuit ciſtam, nec tamen aperuit eam aut fregit atque rem non cōtrectauit, ait Papinianus hunc domino non teneri actione furti, quoniam furtum ſine contrectatione non fit, id eſt quin res loco moueatur:ſed eum teneri actionemādati, quod ſcilicet mandati fidē non expleuerit, neque vero earum rerum nomine tenetur furti, qui res non contrectauit, vt dixi neque ciſtæ nomine, quia lucrandæ ciſtæ animum non habuit, & tamen ſi rem contrectaſſet ciſtæ nomine etiam furti teneretur, etiamſi animum non habuerit ciſtæ ſubripiendæ, *l.qui ſacrā. h.t.& tit.de furtis.*

l.Qui mutuam.56.

Roman.*conſ.*12.

§.Fideiuſſor.1.

Alex.*conſ.36.vol.*2.

§.Non ideo.2.

Quando quis videatur reuocare procuratorem, vide Inn.*in cap.pacto, extr.de procurat.*

l.Mandatum 47.

Aug.*lib* 1.*emend.cap.*2. Fran.Zoan.*reſtit.ad Pandect.c.*18 quem reprehendit Ioan.Rober.*lib.2.recept.iur.ciuil.lection.cap.16.*

l.si præcedente.58.

Cuiac.16.*obſ.cap.*6.

§.Lucius.1.

Crem.*ſing.*21.& Matth.*not.*104.

l.si mandatu. 59.§. Paulus.1.

In hūc §.vide Paul.de Caſt.*in l.eum qui ita, D.de verb.oblig.*

§.Paulus.2.

Alex.*l.1.col.1.D.qui ſatiſd.cog.*

§.Paulus.3.

Corſetus *ſing.ſuo in verbo cautio.*

§.Creditor.4.

Iaſ.*in l.diuortio,§.interdum, D.ſolut.matrim.* *De ſententia & emendatione huius loci, vide Antonium Fabrum *lib.*17.*coniect.cap.*12.

§.illo.5.

In hunc §.Menoch.*de arbit.iudi.caſ.*220.In hoc autem §. proponitur caſus ſingularis & ſummē notādus, quo neque ipſo iure, neque remedio exceptionis obligatio mandati collata ad tempus perimitur tēpore, qui caſus diligenter excutiendus eſt, quia iam Accurſium valdè perplexum habet, qui in eum attulit quatuor interpretationes, nec in qua cōſiſtat expoſuit, cuius autem ſpecies recte proponatur ob Accurſio hic.

§.Paulus.6.

Cuiac.*lib.1.obſ.c.*14.

l.Creditor.60.

Vide Bart.*in l.eadē. in prin in 6.q.in vlt.col. C.de duob.reis,& in Auth.hoc ita.C.eod.tit.*Ad §.Lucium, vide Alciat.*lib.4.diſpunct.cap* 4.*& gloſſ.in l.pluribus,de procurat.in fin.*

§.Ad eum.1.

Vide Bald.*in l* 1.*C.de neg.geſt.*

§.Duobus.2.

Bart.*in l generaliter,C.de non num.pec.*

§.si inter.3.

Imol.*in l.continuus.§.cū ita,D.de verb.obli.*

§.Lucius.4.

Vide Iaſ.*ad l cum filiusf.D.de verb.obli.*Rim.*inſt.quib.alien.licet vel non.§.1.num.*122.*& ſeq.* Iaco.Menochium *in tract.de arbit.iud.lib.1.num.63.*

l.Cum.62.§.Mandaui.1.

Alex.*conſ.*40.*vol.*5 Oldr.*conſ.*126.

Tit.2.Pro ſocio.

Ad hunc titulū bene ſcripſit Grabiel Mudæus.*Tractatum de ſocietate, edidit Nicolaus Moſſius.

l.societas.1.

Couarru.*lib.3.variar.reſolut.c.19.*

§.In ſocietate.1.

Vide Gloſſam finalem *in can.reperiuntur 6. c.1.q.1.*

l.Quia.2.

Hotom.*lib.7.obſ.cap.*7.

l.Ea vero.3.

Nota hic difficilius iura & actiones ſeparari quam res corporales.

§.De vllo.9.

Optimè Arius Pinellus C. *de bon.matern.f.*35*v.nu.*151.*Rep.*8.

Hæreditas ex teſtamento non dicitur legitima, ità textus hic & not.gl.*in verſi. ex teſtam.quae ?lt.* quod etiā illa dicatur legitima cōfirmatione, de quo latè per Iaſ.*ad l.vnicā. col.2.C quan.non peten.par.*declarat Alciat.*l.*4.*paradox c.*7.Bellon.*lib.1.ſuppùt.c.*7. Dec.*ad l. vnicam.nu.*3.& ibi alij Zuccar *ad l.fi.Co.de edict.diu.adr.tol.nu.*151 Forcat.*in Neci. iur.dial.* 99.*nu.*5.Fernan. Vaſque *de ſucceſſ.creat.in præfat.num.*17.*&* §.10.*num.*41.*fol.*215.*nu.*36.*&* 38.*&* 40.Repet.7.* Faquin.*contro.iur.lib.*6.*c.*41.

Digitized by Google

§. ſocietas. 3.

Forcat. *dial. 99. num. 5.* Cuiac. *ad l. iuriſgentium. 7. §. ſed ſi 10. ff. de pact.*

l. Societate. 4.

Vide Bart. *in l. ſi ita, de aur. & argent. leg. col. 2. verſ. oppoſ. de legat. 1 & l. ſi ſocietatem* videtur eam ſibi ſecus limitare, vide Socin. *in l. ſi quis arbitratu. col. 2. verſ. 2. concluſ. & col. 9. verſ. ſed contra.* quem ſequitur Ruin. *ibi in 5. chart.* poſt Bart. *in 1. oppoſ.* Ad dicta per Bart. *ibi in 7. col. verſ.* quæro quæ dicitur parua. *nu. 15.* vide Aret. *Inſtit. de empt. & vend. §. precium in 2. col.*

§. Diſſociamur. 1.

Anton. Aug. *lib. 1. emend. c. 6.*

l. Societas. 5. §. Societas. 1.

Zoannet. *rer. quotid. cap. 39.*

§. Donationis. 2.

Societas non rectè contrahitur donationis cauſa.

l. Coiri. 7.

Valla *tract. 13.*

l. Nec adiecit. 9.

Nota hic quod beneficium præſupponit merita.

l. Sed nec. 12.

Æs alienum eſt illud æs quod nobis debetur.

l. Sed etſi. 13.

Repetitionum 3. *f. 449. num. 482.*

l. ſi conuenerit. 14.

Soz. in *in reg. 444.*

l. Idémque. 16.

Coniunge cum hac l. 2. *C. de repudijs.*

§. Qui igitur. 1.

An emptor teneatur ſtare colono pretiario, vide Bald. *in l. emptor. D. locati.*

l. Qui admittitur. 19.

Socius ſocij non eſt mihi ſocius.

l. Nam ſocij. 20.

Optimè explicatur hæc lex à D. Gothofr. hic.

l. Non ob eam. 25.

Negligentia an cum lucro compenſetur, Gloſſa hic.

l. ſi non fuerint. 29.

Ariſtot. *3. polit. cap. 6.*

§. Ariſto. 2.

Cotta *in memoral. in voce ſocietates.* Zoann. *rerum quotid. cap. 39.* Lapus *allegationum 93.*

l. Mutius. 30.

Baldus *in l. 21. in fin. C. de naufragio, lib. 12.*

l. Vt ſit. 31.

Cicero in oratione pro Roſcio Comœdo.

l. Planè. 37.

Futuri temporis tractatio, an ad iudicem pertineat. vide hic Gloſſam.

l. Si quis. 41.

Folio 285. num. 3. Repet. 2. f. 438. nu. 247. Repet. 6. vide Bart. *in l. ita, in 13. col. de verb. oblig.*

l. Quod. 42.

Pœnæ conuentionalis & legalis differentia notatur hic in Gloſſa.

l. Idem eſt. 46.

Cuiacius *lib. 9. obſeru. cap. 15.*

l. Mente 51.

Iſta regula quod quis præſumitur in iure ſuo, ad hoc, vt delictum excludatur. Limita, vt not. Bart. *in l. qui iuraſſe, §. ſi pater, nu. 40.* nõ procedere, niſi quãdo quis allegat in ſui defenſionẽ ſecus in agendo, quia tunc illi præſumptioni non ſtatur. & regulam quod quis præſumitur bonus. Limita, vt per Felyn. *in c. cùm in iure, de officio deleg.* Decius *in l. ſi emancipat. colum. 3. de collat.*

Nunquam fit præſcriptio delicti Alciat. *de præſum. reg. 3. præſum. 1.* Crau. *conſ. 57. nu. 6.* Felyn. *ad c. cum dilecti, num. 2. ext. de accuſ. & ad c. in præſentia, nu. 13. de prob.* vbi etiam Dec. *nu. 57.* Marſ. *ſing. 28.* Iaſ. *ad l. 1. nu. 24. C. de ſer. fugit.* Fallit in mulieribus Cagnol. *ad l. fœmina, num. 9. licet reprobet ad reg. iur.* Fallit ratione patriæ, Tiraq *de leg. b. connub. lib. 7. num. 7.* Fallit ratione parentum, Tiraqu. *ibi num. 8.* Fallit in populo illegitimè coadunato, Abb. *ad cap. 2. nu. 3. extra de elect. & ad l. cum eccleſia, num 31. de cau. poſſ. & propri.* Cotta *in memor. in verb. delict.* Soc. *reg. 39.*

l. Cum duobus. 52.

Pollicatori damus legendum, ſecundum Pier. *in libr. pro Sacer.* Barb. *conſ. 8. pollicitatori.* Adde Nebricenſ. *in Dictionario Iur. ciuil. in verbo Pollinctores.*

§. Venit. 1.

Hotomanus *4. obſeru. cap. 16.*

§. Vtrum. 2.

Ant. Aug. *4. emendationum cap. 9.*

§. Damna. 3.

Ennius *3. Satyr.*

§. quidam. 4.

Turnebus *30. aduerſariorum cap. 6.*

§. Cum. 5.

Robertus *1. ſententiar. recept. cap. 31.*

§. Papinianus. 6.

Paulus *2. ſententiarum tit. 16.*

§. Item

Digitized by Google

§.item.7.

Mynſing.2 *reſp.* 8.*numero* 33.

§.idem.

Idem ad *l.ſi vt proponis*, C.*de ædific.priu.*Cremenſ *ſing.*98 Cæpola *caut.*85.Moder.Ancon. *in tract.de merca.in titulo de naui*, 2.*parte num.* 8.Riminaldus *ad* §.1.Menochius *in tract.num.* 44.*&* *ſeq.* Soc. Iun.*conſ* 41.*num.* 26.*&* *libro*.3.

§.idem.10.

Cuiacius 10.*obſeruationum,capite* 21.

§.ſi quis.11.

Cepola *in titulo pro dote numero* 8.

§.Item.

Laudenſis *tractatu de fiſco numero* 266.

§.Mela item.13.

Cotta *in memoral.in voce contra Titius.*

§.ſiquis.15.

Vitruuius *libro* 8.

§.ſocium.16.

Rolandus a Valle *conſiliorum* 91.*num.* 49.

l.Quod.53

Cicero *libro primo officiorum.*

l.Nec prætermittendum.57.

Cicero *ibidem officiorum.*

l.ſi id quod.58.

Ant.Auguſt. *libro* 2.*emendationum capite* 2.

§.item.1.

Determinatio vnde ſumatur,vide D.Gothofredum hic.

l.Adeo.59.

Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum capite* 25.

§.Quod.1.

Laudenſis *tractu de fiſco numero* 190.

l.Socium.60.

Cuiacius *libro* 13.*obſeruationum capite* 15.

l.Verum.63.

Cicero *pro Roſcio amerino.*

§.Item.4.

Campeg.*tract.de dote parte* 4.*q* 258.259.

§.In hæredem.8.

Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum capite* 25.

§.Societas.10.

Abſens quiſnam dicatur, & è contra notat hic D.Gothof.

l.Actione.65.

Oldendorp.4.*claſſ.actu primo numero* 8.

§.Morte.9.

Cuiacius *libro decimo obſeruationum cap.*26.

§.Societas.11.

Societas mutata perſona tranſit ad alium.

§.Si communis.14.

Repetitionum *6.folio 329.numero* 112.

§.Nonnunquam.15.

Vide Doct.maxime Aret.*Inſtit.de ſociet.§.ſi.*

l.Si vnus.67.

Bartolus *in lege ſi duo*,D.*ſi quis caut.*

l.Nemo.68.

Auguſtinus *libro primo emendationum ca.*5.

l.Cum.69.

Cuiacius *quarto obſeruationum capite* 17.

l.Nulla 70.

¶Sic arguitur vltra textum, quod ſi contrahentes faciant pactũ, ſocietas ſit æterna,contra ſicut quando faciunt pactum,vt perpetua ſit tale verbũ reſoluitur,id eſt donec viuunt. Nam perpetuum propriè eſt,id quod eſt ſine interruptione aliqua & ſic ſine fine, vt Grãmatici atteſtantur,accedat ratio.quia in dubiis verba cõtractus ſic debẽt interpretari,vt actus potius poſit9,in aliqua ſui parte valeat quã in totũ pereat,per reg. *l. quoties,inſtit.de ver.obli.&* *leg.vbi eſt de reb.dub.* Hinc videm9 quod verbũ præſentis vel præteriti trahitur ad futurũ,quando alias diſpoſitio ſiue cõtractus eſt inutilis.Iaſ.*in l.cũ ſtipulamur*, 2.*col.de verb.oblig.*Tertio ſẽper & in omni materia ſi non valeat, quod ago vt ago,valet vt valere poteſt.hanc regulam facit Iaſ.ex dictis Barr. *in lege prima,§.ſi quis,de verborum oblig.*

l.Duo.71.

Ad eius intellectum, vide Zozin.*in Rub.de vreb.obli.verſ.*2.*monetur, nu.*18.& Din.11.*char. in princ.de verb.oblig.*& Bart.*in l. ita ſtipulatus, columna* 11. *cum ſequen.de verborum obligatio.*

§.Duo.1.

Scip.Gentil.*libro* 1.*parergon.capite* 1.

l.ſi ſocietatem.73.

Verba generalia extenduntur ad futura.

l.ſi trita.75.

*Fol.*386. *num.*29. *&* *ſeq.Repet.*6. Iſte textus intelligitur quod pactum fuerit factũ ſuper ſubſtantialibus,ideo totum corruit, ita dicit communem Alex.*ad l.ſi quis arbit.D.de verb. oblig.*Cur.Iun.*conſ.*36.*colum.penult.nu.*6. Dec. *conſ.*404.*viſo,in fin.*Ambroſ.*ad dict.l.ſi.quis arbitr.numero* 29.declarat Iacob.Menoch.*in tractat.de arbit.iud.libro* 1.*q* 68.*num.*22.vide gloſ. *in l.poſita.eod.tit.*&Barto.*§.arbitrorum*,4.*oppoſ.* Ad intellectũ *d.l.ſi ita*, vide Alex.*in l.ſi quis, ſuper gloſſ.*1.*&* *Soz in.de verb.obl.*]

l.ſocietatem.76.

Corraſius *libro* 4.*miſcell. cap.*18. Hotoman, *obſ.cap.*10.

Digitized by Google

l. Veluti. 77.

Balb. *tract. de praeſcr. 4. part. 4. q. 33.*

l. Vnde. 79.

Menoch. *de arbit. iud. libro 2. caſ. 73. cum duobus ſeq.*

l. Quid. 80.

Gellius *libro 5. cap. 4.*

l. Socius. 81.

De intellectu huius textus, latè Dec. *conſilio 66. numero 3. & conſilio 1. in fin. & ſeq.* Alex. *conſilio 103. libro 3. numero 2.* Crot. *not. ad l. ſi conſtante, ſ. ſoluto matrimonio, in 2. lect. col. 30. & pr.* poſt Rom. quod Socin. nouiſſime Ruin. *conſ. 103. retento, 1. q. lib. 1.* & Corne. *conſ. 58. & in 10 4. numero 20.* Ruin. *ad l. 1. D. ſoluto matrim. uio, numero 73.* Ioan. Cepha. *conſilio 160. numero 1. volumin. 2.*

¶Hæc lex locum habet, vbi inter ſocios actum eſt, quòd dos de communi conſtituatur, *conſ. 91. numero 13. & 15* Sed contra, *num. 40. 47. & 54.* Rolandus à Valle.

l. Iure. 82.

Vide Bertran. *4. conſ. 15.*

l. Illud. 83.

Rolandus à Valle *1. conſ. 9. num. 1.*

LIBER XVIII.

Titulus primus.

De contrahenda emptione.

Harmenop. *7. tit. 3.*

l. Origo. 1.

NVdæus *hic*: Charondas 3. *veriſimil. 11.* Forcat. *in Necyone iur. dial. 48. per totum.* Ad verſ. *ſed an ſine*, vide Alciat. *libro 9. parerg. cap. 17.* Ad gl. fin. ibi, *denuncia ad id deſtinato*, vide Rom. *not. 324.* vbi de communi latiſſimè in *no. caſu de matrim. d. Ant.* Querſa *inter conſ. 109. libro 2.* Ant. *prin. libro 2. folio 331.* Contra conſ. Stel. *conſ. 29. circa prin. libro 2. folio 331.* Contrarium *queſt.* vide Crot. *in l. 1. §. 1. col. 3. ad fin. de verb. oblig.*

l. Inter. 2.

Emptio ſine pretio & quidem certo non conſiſtit, licet loco pretij volente creditore dari poſſit vt hic, idem in mercede locationis Ioan. de Lignano & Laurentius de Pinu *cap. vlt. de vſur.* Franciſcus de Platea *tract. de vſur. verſ. vſura, queſt. 15.*

l. Si res. 3.

Alex. *conſilio 95.*

l. Et liberi. 4.

Franciſ. de Platea *tract. de vſur. q. 9.*

l. Sed Celſus. 6.

An locus publicus vendi poſſit, vide Bald. *in rub. C. eod.*

l. Hæc venditio. 7.

Ioannes Robertus *libro 2. ſent. iur. c. 12.*

l. Nec emptio. 8.

Bart. *in l. 1. §. hoc autem interdictum, D. de noui operis nunt.*

l. in venditionem. 9.

Harmenop. *libro 3. tit. 3.*

§. inde. 2.

Forcatul. *in penu. iur. c. 9.* Cuiac. *libro 15. obſ. cap. 17.*

l. in huiuſmodi. 12.

Moſes Deuteronom. *cap. 22.*

l. Quid. 14.

Curtius *ad ſ. atrem eiusd. libro 2. ca. 31* Alcia. *libro 2. parerg. c. 8.* Zaſius *partan. num. 18.* Cuiacius *libro 2. obſeru. cap. 4. libro 8. cap. 9. & l. 22. de verborum obl. ge.* Eduard. Henriſonus *de iuriſdict. & imper.* pro Æquinario Barone, *libro 2. f. 35. pag. 2.* Cuiacius *ad l. D. de verborum c. cuius §. vlt. in l. cum ab eo, D. eo. 487.* B. D. Connanus.

l. ſuæ. 16.

Vide Iaſ. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, in col. 17. numer. 72. de verb. oblig.*

l. Officio. 17.

Vide Bart. *in l. ſocietatem, §. bellicorum, 4. oppo. in ſi pro ſocio.*

l. ſed ſi. 18.

Roman. *ſing. 108.*

§. ſi ſeruus. 1.

Curtius *tract. de ſequeſt. cap. 2.*

l. Quod. 19.

Forner. *lib. 1. ſelect. cap. 8.* Pilæus *q. 78.*

l. Labeo. 21.

In dubiis interpretatio non fit contra perſonam.

l. Hanc legem. 22.

Vide Bald. *in l. ſi quis, §. certum, D. de ſecund. nupt.*

l. in modicis. 24.

Vide Bar. *in c. cum Bertholdus, in 1. not. de ſen. & re iudic.*

l. ſi ita. 25.

Ræuard. *libro 4. varior. cap 19.* quem refellit Ioannes Robertus *libro 1. recept. iur. ciui. lect. cap. 13.*

l. ſi ſciens. 26.

Prohibitio facta à iudice impedit trãslationem dominij, Bal. *in l. ea lege, C. de cond. ob cauſ.*

1 Rem

l.Rem.28.

Per Rebuf *ad l.vnic.C.de ſent.qua pro eo quod intereſt,numero* 416.& Petr.de Vnzo *in tracta. pract.aut notar.ſub rub. de empt.rei alienæ.* vbi plures in materia,*folio* 433.*numero* 416.*Cor raſ.in explicatione arreſt. Martini Guerr.

l.Quotiens.29.

Vide Gloſſ.*l.Iatuliberos* 3. §.*ſi quis ſeruum, infra de ſta.ulib.*

l.Qui.32.

Folio 321 Artus Pinellus,*Cod.de bon.mater.* Videre potes , quid arg. huius l.dicit Abb. poſt Innocent.*in c. examinat. numer.* 6. *extra de testic folio* 488.*numero* 34.*tract.*5.

l.Cum 33.

Corraſius *libro* 8.*miſcell.cap.*15.

l.si in emptione.34.

Ad hanc legem vide Bart.*in l. ab emptione, ſupra de pact.*

§.Tutor.7.

Pilæus *quæſt.*60.

l.Quod ſæpe.35.

Arrhæ quot & quibus modis dari ſoleant, notat his D.Gothof.

§.Illud.1.

Ioannes Robertus *libro* 2.*ſent.iur.cap.*12.*folio* 388.*numero* 49.

§.si quis.3.

Ad eius intellectum vide Aret.*l.*1. *in princ. in* 2 *colum. in verſ.aduerte, D.de verborum obligation.folio* 163.*numero* 53.*& numero ſeq.* Repetitionum 6.

§.In his.5.

Ad quem ſpectet periculũ rei venditæ ad menſuram,ſiue ponderationem ante menſurã vel ponderationem factam,& vtrum talis contractus dicatur imperfectus quantum ad obligationem vel quantum ad principium. Adde poſt Paul.de Caſt.*ad l.*2. *C.de pericu & commod.rei vend.*& Bar.*conſ.*75.*in fi.* Affli&. *deciſ.* 80.*&* 399.Bar.*ad l.Iulianus,§. ſi Titius, de act.emp* Socin.Iun.*conſ.*42.*&* 43. *libro* 2.& ad hunc textũ in fin. adde Corraſ.*libro* 2.*miſcel. capite* 20.*num.*4.Didar.Couar.*in lib.practic.q. capit.* 3.*numero* 7. Ioan. Cepha.*conſ.*36.*num.* 21.*col.*4 *folio* 29.Couarr quæſtionum.

§.si quis.8.

Corraſius *libro* 1.*miſcel.cap.*20.

l.Cum.36.

Vide ad hanc legem Dec.*in conſ.*440.& Alciat *in lib.vnic.de eo quod intereſt.*

l.si quis.37.

Vide Barto.*in l ſi diuortio, infra de verborum obligat.*

l.si quis.38.

Couarr.*libro* 2.*reſolut.variar.c.*4.Sarmient. *libro* 1.*ſelec.interpret.c.*11.

l.si debitor.39.

Cuiacius *libro* 2.*obſer.capite* 12.

l.Qui fundum.40.

Ant.Aug.*libro* 4.*emend.cap.*17.

§.Fundi.3.

Conſtant.Land.*prætermiſ.cap.*3.Ioan.Aurpach.*epiſt.iuridic.libro* 1.*capite* 1.

l.Cum.41.

Aug.*libro* 4.*emend.capite* 4.

§.Menſam.1.

Cuiacius *libro* 2.*obſ.capite* 4.

l.Domini.42.

Vendere ſeruum quo pacto poſſimus,vide hic Gloſ.

l.Ea quæ.43.

Vide Barto.*in l.dolum,C.de dolo.*

l.Si duos.44.

Vide Bart.*in l.ſcire debemus,in* 2.*oppoſ.de verborum obligat.* & non nihil per Doct.*in Rub. de leg.* 1.*folio* 55.*numero* 292.*Repet.*6.

l.Labeo.45.

Vide Alex.*in l.ſi pecun.prin.*6. *colum in fi. de cond.ob cauſam.*vbi remittit lectionem ad ea, quæ dixit *in l.ſi quis cum debito, D.de iureiur.* vbi de intelligentia huius legis habetur per Bart.& alios.*folio* 418.*numero* 15.*Repetitionum* 1.*Et folio* 303.*numero* 50. *Repetitionum* 1.*Et fol.* 431.*numero* 15.*Repet.*1. *Et folio* 513.*numero* 37. *Repetitionum* 7.

l.Non licet.46.

Cuiacius *libro* 16 *obſer.capite* 13.

l.Si aquæ.47.

Harmen.3 *tit.*3.

l.Labeo.50.

Quando conditio habetur pro impleta vide Hieron.Veri.*ad Rub.D.de ver.obl.nu.*192. vbi Bald.*col.fi.*& Iac.Nigr.*coll.*11.*ad prin.*Fort. Garzi.*ad l.iuriſgentium,§. quinimo , numero* 13. *D.de pact.*Gozz.*ad l.*3 *C. de pact. inter emp.& ven nu.*37.Bulgar.*ad l.potens, C. de pact.nu.*23. *& ſeq.*Bald.*ad Rub. C.eo.*48. Forcat.*in Necyo. iur.dial.*91 *nu.*4.*Cuiac. *ad l.iuriſgentium.*7.*§. quinimo* 5.*D.de pact.*

l.Littora.51.

Folio 487.*poſt num.*16 *tract.*5.

Digitized by Google

l.Senatus.52.

*Num.3.col.1.f.74.*Couar.*c.quamuis.*

l.Res bona.54.

Alex.ab Alex.*libr.6.genial. dier.cap.1.*

l.Nuda.55.

Ant.Cont.*diſput.libr.1.cap.16.*

l.Si quis.56.

Hotom.*amic.reſp.libr.1.cap* 20.

l.Domum.57.

Molinæus *in nou.intellect.* Emanuel Zoares *libr.1.obſ.c.34.* Hotom.*libr.1.obſ.c.34.* Ioãnes Robert.*recept.iur.ciui.lect.c.16.* Cuiacius *libr.9.obſ.c.17.& lib.14.c.11.l.ſi quis duos ſeruos,D.eod.*489.A.B.C.D.E. Connanus.

l. qui officij.62.

Cicero *in 6 actione in Verrem,* Ræuardus *libro 2.varior.c.*20.

§.Res.2.

Hotomanus *libr.1.obſer.in.D.c.*19.

l.Cum ſeruo.63.

Alex.*conſi 9.volum.5.*

l.Fundus.64.

In contractibus inter viuos eſt locus iuri accreſcendi, quando promiſſoris hoc intereſt,vide Doct.*ad l.ſi mihi ſuper oppoſ.*Bart. *de verb.oblig.*Tiraq *iur.tract.de retract.§.23.Gloſ. 1.nu.*15.Bald.*conſi.*124 Bald. hic ponit fallentias ad hunc textus, & confirmat Fabian. de monte *in tract. de empt. & vend.3.par.princip. quaſt.*12.

* Ruin.*ad l.ſi quis arbitratu col. 25.in fin. & ſeq.in prin.ff.de verb.oblig.*

l.in vendendo.66.

In contractu emptionis veniunt quædam etiam ſi non dicantur, quædam nõ,vide Iaſ. *ad l.ſeruum,§.ſi ſtatu num.4.de leg.1.* Cæpol. *in tract.de ſer.vrb.præd. cap.38.& de ſeruit. ruſtic.præd. de ſeruit. iur. paſcen.cap.8.num.7.*Iaſ. *ad l.ſi fundum §.qui fundum.num.14.de legat.1.* Dec.*ad l.cui,num.33.de iuriſd.omn. iud.* Paul. de Caſtr.*ad l.refectionis,D.commu.præd.*Iaſ.*ad l.fin.in prin.D.de conſt.*l.prin.Corn.*conſ.*154. *in hac conſul.volum.*2.

l.Si cum.68.

Venditionis cura & ſolicitudo tacitè includitur etiamſi expreſsè non dicatur.

l.Rutilia.69.

Vide quid per hoc conſuluerit, Bald. *conſilio* 370.

l.Liberi.70.

Innoc. *in ca.cum olim cauſam, extra de cenſibus.*

l.Pacta.72.

Hotoman.ex profeſſo Duar. *de pact.fo.*32. Loriot.*de pac.axiom.*17.Corraſius *tom.1.pag.* 383.Cuiacius *libr.2.obſ.ca.15.& libro 14.ca.28.* * *& ad l.iuriſgentium.7.§.ad eo.ff.de pact.**Ræuardus *libro 2.varior.cap.1. & libro 4.var.cap.* 1.Cont.*lib.1.diſput.ſubſeciuar.cap.*17. in hanc legem ſcripſit poſt epiſtolic. quæſtion.Corraſ.*f.*301.*num.2.Repetitionum* 2.

l.Æde.73.

Briſſonius *libro 2.ſelect.c.*17.

l.Clauibus.74.

Ad l.hanc,vide quid Pap.*conſ.*71.Afflict.*deciſ.*299.*in fin.deciſ.*80.*de reſtit.* Zaſ.& alij *ad l. 1.num.* 92. *D. de acquir.poſſ.* vbi etiam ponit *ſub num.*80. Alex. *nu.*78.vbi aliquid Pap.*deciſ.22.&* 81.Dec.*ſing.*137.Cap.*in alleg.*127.Didac. Couarruuias *in tract. var.reſol.libr.3.cap.* 16.*num.*11.*f.*954.*f.*381.*numer.* 63. *Repetition.*5. Pro intellectu iſtius l.vide gloſſ. & Bart.ſuper ea.*in l.1.4 quæſt.prin.de acquir.poſſ.*vbi videtur , quòd diſpoſitio iſtius l. procedat, ſi emptor ſciat locum determinatum horrei, vbi præcisè res ſunt collatæ , quem damnant Scribent.

l.Qui fundum.75.

Balb.*tract.de præſump.*2.*par.q.*3.

l.In lege.77.

Auguſt. *lib.3. emend.cap.*7.Gilbertus Regius *lib.2.iuarr.cap.*10.

l.Fiſtulas.78.

Cotta *in memoral.in voce caſtellum,*Corraſius *lib 6 miſcell.c.*15. Bellon. *lib.2.ſupput.cap.* 19.*& lib.3.c.*14.Ant.Quæſada *libr.1.quæſt.iur. cap.*14.Guterius *reſolut.par.1.c.*24. vide Bart. *in l.ſingularia,ſi certum petatur, in col. 4. & ibi alios Doctor.*maximè Moder.ſuper *gloſſ.*1.*Tiraq *poſt leg.connub.gloſſ.*2.*nu.*35.

§.Frumenta.3.

*Quæſt.*472.*num.*2[illegible].45.*deciſ.Franc.Marc.* vide Bart.*in l.ſed etſi* [illegible]*,§.quæſitum,D.ſi quis caution.*de quo per A[illegible]t.*in l.2.in 2.not.de duobus reis,f.*88 *nu.*80 *repetitionum* 2.* Ant.Fab. *ad l.vinum num.*80.*ff.ſi cert.pet.*

Quis

Digitized by Google

Quis ſit huius legis ſenſus explicat Faquineus *controuerſiarum iuris.1.parte lib.1.cap.86.*

l.Fundi.79.

Fortacul.*dialog 90.numero* 1.vide Bar.*in ſua q.incipit.publicanus quidã,in 3.parte,in 3.col.poſt prin.* Et ad eius intelligentiam vide Alex.*in* l. *bonæ fidei,C.de pactis.col.pen.circa fin verſic.per hoc,& in 2.col.circa medium,verſ.ideo reſponde.* extra ea etiam colligitur, quod pactum eſt pars pretij,vide Dec.*in conſilio 30.*

l.Cum manu.80.

Adde Dec.*conſilio 440.in prin.* Alber.Alex & Iaſ.*ad* l.2.*in fi.D ſi certũ pet.* late & Neapol.*in ne.q.poſt.* Bal.*l.& conſil.* Alex *Deciſ 33.nobilis, numero* 5.Zaſ.*libro 1.reſponſ.c.*12 Beręg.Ferna. ad l.*Pacta,* *de contrah.emp.in 1.c.numero 61.* Forcat.*in N.cyom.dial.4.numero 3.* Alcia.*lib.1. de eo quod intereſt.*

§.Nemo.3.

Forcatulus *dialog 4. numero 3* Loriottus *de pact.axiom.*113.Gomeſ. *tom.2.reſolut.c.2.num.* 30 *Deciſ 338.numero 5.folio 637.deciſionum Afflicti.*

l.Titius 81.

Marc.Mant.*ſing.47.numero 2.& 3.fol.*

§.Lucius.1.

Molinęus *ad conſuet.Pariſ.* §.52.*gloſſ 2. numero 20.*

Tit.2.De in diem addictione.

Cotta *in memoral in voce adiectio.* Auguſt.*libro 1.emend cap.3.* Couar.*libro 3.variar.reſolut. cap.8.*

l.Iudicem.1.

Alciatus *lib.1.parerg c.21.*

l.Quoties.2.

Emanuel.Coſta *libro 1.ſelect.ca.21.folio 345. numero 52.repet.5.*

l.Item.6.

Beroius *q.59.*

l.Licet.7.

Aug.*libro 1.emend.c.3.*

l.Neceſſe.8.

Coniunge caſum l.35.*ſ.de minorib.*

l.Sabinus.9.

Franc.Crem.*ſing 41.numero 2.f.478.*

l.Sed ſi.10.

Offerre plus dicitur qui offert idoneum ad ſoluendum.

l.Quod.11.

Varro *lib.4.de lingua latin.*

l.Si venditor.14.

Vide Bart.*in l.fin.ſupra de cond.indeb.*

l.ſi prædio.15.

Folio 486.numero 55.repetitionum 6.

l.Imperator.16.

Rubrica declarat dubium textum,Cæpol. *conſilio 12.* Roman *conſ.104* Ana *conſ.62.* Panorm.*in cap.ad audientiam,de rebus eccleſ.non alien.* Bar.*in* l.*cum vir colum.2.in fine,D.de vſucap.*

l.Cum duo.17.

Si duæ res vendantur duplici pretio, hoc pacto, vt aliquid adiiciatur ad preciũ illius, venditio reſoluitur:ad cuius pretiũ fuit aditum quod ſi non apparet neutra de ratione &intellectu,vide Hercul.ad l.1.D.*ſoluto matrimonio,colum.19.in fin.* licet vno verbo tãgat clarius Socynus ad l.*ita ſtipulatus.numero 90. verſic.ad* l.*cum duo D.de verb.obligat.folio 468. numero 100.repetitionum 6.*

l.Cum.18.

Cuiacius *libro 3.Affrican.f.30.*

Tit.3. De lege commiſſoria.

Paulus 2.*ſent.tit.13.*

l.Si fundus 1.

Molinæus 1. *conſuet.* §.23.*numero 10.& ſeq.*

l.Cum venditor.2.

Nota hic formulam legis commiſſoriæ.

l.Nam legem.3.

Molinæus ſupradicto loco.

l.Si fundus.4.

Romanus *ſing.53.* *Cuia.*ad* l.*iuriſgentium.* 7.§.*quinimo.5.ff de pact.*

§.Marcellus.4.

Ioannes Robertus *libro 2.ſent.iur.c.18.*

l.Lege.5.

Ioannes Robertus *libro 2.ſent.iur.c.15.*

l.Poſt diem.7.

Tractant. Alexand.*conſilio 14.numero 12.lib. 2.* Aret.pulchre *conſilio 149.viſis,colum.penult. & fin.* Alexand.*cõſilio 185..numero 9.* Salic.*ad l. commiſſoriè,C.de pact.inter emp.& vend.*

l.Mulier.8.

Vide Bar.*in l.non ſolum,§.morte,in prima ſen-*

N.

Digitized by Google

cie proteſtationis, in verſic. circa prin. de noui operis nuntiat.

Tit. 4. De hered. vel act. vend.

Circa iſtam materiam, vide Comen. *conſilio* 54.

l. Venditor. 2.

Cuiacius *libr. 2. c. 30.* vide Socin. *reg.* 362.

§. Illud. 2.

Guterius *reſolut. cap. 42. num. 3.*

§. Apud. 12.

Reuardus *libro 2. varior. cap. 13.*

l. si nomen. 4.

Iniuriarum actio an ſit in bonis, & an vendi poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Cum hæreditatem. 7.

Aug. *libro 2. emend. cap. 2.*

l. Quod. 8.

Molinæus *de eo quod intereſt, numero 69. & 161.*

l. Niſi. 15.

Nota hic quod affirmatione quis obligatur.

l. Si quaſi. 16.

Vendens tanquam hæres cum ſit fideicommiſſarius, tenetur ad intereſſe emptori, vt notat hic Bald.

l. Nomina. 17.

Pignerari poteſt quod emi & vẽdi poteſt.

l. Si hæreditatem. 20.

In hanc legem Cuiac 7. *ad Affrican.*

l. Venditor. 21.

Notanda eſt hic differentia inter venditionem hereditatis & rei ſingularis.

l. Hereditatis. 22.

Molinæus 1. *conſuet. §. 23. numero* 18.

Tit. 5. De reſcindenda venditione & quando liceat ab emptione diſcedere.

Harmen. *libro 2. tit. 3.*

l. Si quis. 2.

Couarr. *reſolut. folio 395. cap. 3.*

*l. 3.

*Cuiac. ad *l. iuriſgentium. 7. §. quinimo ff. de pact. & ad §. adeo &. ibid.*

l. Cum emptor. 5.

Collige ex hac lege ſtipulationem inutilem habere vim pacti. *Cuia. *ad l. 2. ff. de pact.*

l. Si conuenit. 6.

*Cuia. *ad l. iuriſgentiũ 7. §. quinimo. 1. ff. de pact.* Alciatus *libro 5. paradox. cap. 1.* Oppo. Emptio nõ eſt in alterius, maximè in emptoris arbitrio, *l. in emẽtis, C. de cõtrah. emp. & l. quod ſæpe. §. 1.* Solutio facilis opp. quod non debet dari actio ex empto, non ſtatim cum diſpliceuiſſet reſolutus eſt contractus, ergo non eſt præexiſtens materia, ex qua naſci debeat actio. Item non datur actio in factum præſcriptis verbis, quicquid dicat glo quia loquitur ſine lege nam *l. apud, in primo reſponſ. de præſcript. verb.* non probat, quia ibi venditio non erat adhuc celebrata, ſed dictũ fuit, vt ſi placuiſſet emere, merito datur actio præſcriptis verbis, quia eſt contractus innominatus, & ibi in *l. ſi tibi polienda.* Hic autem erat iam factus contractus, & ad hoc optimus textus *in d. l. apud, §. item apud.* nulla quæritur. vbi Iuriſconſultus diſtinguit, aut perfectus eſt contractus, & datur actio ex vẽdito, Aus non, & datur præſcriptis verbis Sol. eſt per l. *exemplo, §. ſi is, qui de action. emp. & per* l. *ſed Celſus. §. ſi fundus, D. de contrah. emp.*

Ad ſecundum Sol per Salycet.

Tertio oppo. Imo videtur quod danda eſt actio redhibitoria, non autem actio ex empto, nec actio præſcriptis verbis, vt eſt caſus, in l. *ſi prædium, C. de ædilit. action.* vbi Salicet. dicit quod quando pactum interdicit in hac l. datur actio in factum redhibitoria, quando vero alia ratione adhibetur, datur actio ex ẽpto redhibitoria, vt ibidem gloſſ.

l. Si id quod. 7.

Hanc legem Bart. obiicit *in* l. *pupillus obligari. §. pupillus, D. de auct. tut.*

l. Fundus. 9.

Vide Bald. *in* l. *vnic. C. ne liceat 3. prouoc.* Et Aret. *in* l. *qui Rom. in prin. in 1. not. de verb. oblig.* & ibi Iaſ. *in 2. not.* Et Bar. *in* l. *creditor, de diſtrac. pig.* Vide Imol. *in* l. 5. *§. ſtipul. prope fi. de verb. oblig.*

l. Seius. 10.

Ant. Aug. *libro 4. emend. cap. 17.*

§. Emptor. 1.

Anton. Auguſt. *ibid. fo. 113. num. 465.*

Tit. 6. De periculo & commodo rei venditæ.

In hunc titulum Baro ſcripſit *tomo 3.*

l. Si viam. 1.

Ionnes Robertus *libro 3. ſent. cap. 12.* Ant. Aug. *libro 3. emend. cap. 6.*

§. Sed

Digitized by Google

§.Sed.1.

Auguſt.*d.c 6.& lib.2.emend.c.vlt.*

§.ſi dolium.2.

Benuenut. *tract.de merc.par.2.num.* 90.*pag.* 89 *deciſ.Capitij.*

§.ſi dolia re.14.

Turneb.*libro* 1.*aduer.cap.*1.Cuiacius *libro* 2. *obſ.cap.*36.

l.Hoc ita.2.

Varro 1.*de re ruſt.cap.*22.

l.ſi quis.4.

Henr.à Suer.*repet.iur.ciui.lect.c.*28.*pag.*77.

§.ſi auerſione.1.

Aug.*d.c.*6.Gouean *libro* 2.*variar.lect.ca.*14. Cuiacius *libro* 8.*obſ.c.*9.Hotom.*obſer in* D.*lib.* 1.*cap.*19.

l.id quod.7. §.Quod.1.

Forcat.*dialog.*1.*numero* 8.

l.Neceſſariò.8.

Folio 483.*numero* 56.*repetitionum* 6.*folio* 330. *& ſeq.numero* 40.Arius Pinellus,*Cod.de bonis maternis.*

§.ſi ita.1.

Emanuel Coſta *libro* 1.*ſelect.c.*17.

l. ſi in venditione.10.

Couarr. *practic. q. c.*3. *numero* 10 *col.*2.*f.*23. Couarr.*quaſt.*

l.ſi vendita.11.

Cuiacius *libro* 17.*obſ.cap.* 29. Grammatic. *deciſ.*3.*vide Rub.5.*de off.praf.vigil.*l.3 §.1.

*Quis ſit ſenſus huius legis. Declarat Faquineus *controuerſiarum iuris.par.*1.*li.*1.*c.*7.

l.Lectos.12.

Ioannes Robertus *libro* 3.*ſent.iur.c.*4. Briſſon.*libro* 4.*ſelect cap.*12.

l.Eúmque.13.

Hotom.5.*obſ.cap.*10.

l.Quod ſi.14.

Paulus 5.*ſent.tit.*6.§.2.

l.ſi vina.15.

Cicero 2.*in Verrem.*

l.ſerui.16.

Gellius *libro* 1;.*cap.*13.

l.illud.17.

Roman.*ſing.*185.

l.Habitationem.18.

Neguſant.*tract.de pignor.par.*5.*num.*3.

§.Ante.1.

Auguſt.*libro* 1 *emend.cap.*1.

l.Venditori.19.

Corraſius *libro* 3.*miſcell.cap.*13. Guterius *reſolut.par.*1.*c.*2.*numero* 8.

Tit.7.De ſeruis exportandis vel ſi ita mancipium venierit, vt manumittatur, vel contra.

Ræuardus *pro tribuni.cap.*13.

l.exportandus.2.

Diſpoſitio limitata, limitatum producit effectum.

l.ſi quis.3.

Vide Iaſ.*in* l.*qui Roma*, §.*Flauius*, *in pen.col.* *numero* 27.*de verborum oblig.*

l.ſi minor.4.

Declara vt per Ruin. *in* l.*Gallus*,*in prin.in* 9. *char.de liberis & poſthum.* Aret.*in* l.*ſi filius*,D. *de teſtam.*

l.Cui pacto.5.

Gellius *libro* 13.*noct.attic.ca.*14.

l.Si venditor.6. §.Si quid.1.

Cuiacius *libro* 2.*obſ.c.*3*.Forcatul.*dialog* 92. *per totum.* * Quod incendium, ſine culpa & negligentia fieri non poſſit, ſic accipiendum eſt,vt plerumque incendia fiant culpa inhabitantium,vt eſt in l.3.*§ quia,ff. de off.praf.vig.*

l.ſeruus.7.

Ad huius legis intellectum vide per Doct. omnes,*in l.ſtipulatio iſta*,§.*alteri, de verb.oblig.* *folio* 491.*numero* 112.*repet.*8.

l.Quæſitum.8.

Cicero 2.*officior.*

l.Cum venderet.10.

Cuiacius *libro* 11.*obſ.cap.*20.* Antonius Faber.*lib.*14.*coniect.cap.*4.

LIBER XIX.

Titulus primus.

De actionibus empti & venditi.

MVdæus *hic*: Charondas 3 *Veriſſimil.*12.

l.ſi res.1.

Repetitionum 6. *folio* 589. nu-

Digitized by Google

mero 41. & 8. *folio* 440. *numero* 40. Molinæus *de eo quod intereſt, num.* 83. Cuiac. 9. *obſ.* 31. Vandus 1. *q.* 99. Pileus *q.* 16.

l. ſi in emptione. 2.

Paulus 2. *ſent. tit.* 17.

l. Ratio. 3.

Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap.* 19. Hotoman. *illuſt. quaſt.* 11.

§. ſi iter. 2.

Folio 197. *numero* 48. *repet.* 6.

§. ſi per. 3.

Folio 82. *numero* 30. *repet.* 2. *f.* 97. *numero* 19. *repet.* 2. & *folio* 4*2. *numero* 411. *repet.* 8. *f.* 92. *numero* 190. & 213. & 215. & 224. & 226. *repetitionum* 2.

l. ſi ſeruum. 4.

Cæpol. *caut.* 86.

l. Si hæres. 5.

Molinæus *in nou. intellectibus.*

l. Tenetur. 7.

Vide Bart. *in l. Ariſto, in princip. verſ. quæro, de donat* vide quid pro hoc §. dicat Alexan. *in* l. *ſi quis, vlt. col. de verborum oblig.*

§. ſi vendidi. 1.

Molinæus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis, par.* 3. *numero* 35.

§. Vas. 4.

Ant. Guib. *libro* 1. *q. iur. ca.* 13. Molinæus *de eo quod intereſt, numero* 49. 54. 55. & 77.

l. Fundum. 7.

Alex. *conſ.* 24. *vol.* 5.

l. Tibi. 8.

Vide Alex. *in* l. *ſi quis cùm aliter, in vlt. coll. in prin. de verborum obl.* & Caſt. *in* l. *ſed etſi, me putem, in* §. *ſi. de cond. indeb.*

l. Non eſt. 10.

Quæ actiones peti poſſint in eodem libello, vide Gloſſ. *in c. querelam, extra de elect.*

l. Ex empto. 11.

* Corraſ. *in explicatione arreſti Martini Guerre.* Venditor non tenetur transferre dominium. limita non habere locum in venditore generis, vt per Bart. *ad* l. 2. *in fin. prin. numero* 7. *D. ſi certum pet.* Bald. *ad* l. *contractus, in* 4. *col. verſ. deinde circa legem, C. de fide inſtr.* Soc. *reg.* 438. Ruin *ad* l. *ſtipulationes non diuiduntur, numero* 66. *cum ſeq. D. de verborum oblig.* Gloſſ. *in* §. *præterea, in verb. tradi. inſt. de emp. & vend.* & ibi Doct. maximè Ozer poſt Angel.

§. Redhibitionem. 3.

Magius *libro* 4. *miſcell. c.* 3.

§. Venditorem. 7.

Molinæus *de eo quod intereſt, numero* 86. 87. & 88.

§. Qui autem. 18.

Dixit Delrio in aduerſar. ad traged. Senecæ.

l. Si actum. 12.

Forcatulus *dialog.* 43. *numero* 3. Molinæus *vbi ſupra, numero* 81.

l. Iulianus. 13.

Molinæus *vbi ſupra numero* 4. Pilæus *q.* 70. *f.* 434. *numero* 31. & *numero ſeq. repet.* 8 *f.* 493. *numero* 128. & 130. *repet.* 8.

§. Item. 1.

Guibertus *d. c.* 13.

§. Per contrarium. 5.

Folio 581. *numero* 107. & *ſeq. repet.* 6.

§. Idem. 6.

Cuiacius *libro* 5. *obſ. c.* 40. Briſſonius *libro* 3. *ſelect. c.* 8.

§. Offerri. 8.

Vide Alexan. *in l. filia, §. licet, C. de collat.* poſt Barto. quem allegat *in* l. *ſi duo patroni, §. ſi quis iurauerit, de iureiur.* vide Caſtr. *in* l. *ſi ſoluturus, de ſolut.* De intellectu huius legis vide quæ habet Carol. Apolin. in l. 1. *Cod. de eo quod intereſt, numero* 4.

§. Si fructibus. 10.

Couarruuias *libro* 1. *variar. reſol. c.* 25.

§. ſi Titius. 14.

Couarruuias *pract. q. c.* 3.

§. Ex vendito. 19.

Folio 481. *poſt num.* 45. *tract.* 5.

§. ſi procurator 25.

Ioannes Robertus *libro* 2. *ſent. iur. c.* 2. * Petrus Surdus *deciſio.* 264 *num.* 21.

§. ſi quis. 27.

Folio 33 *numero* 34. *cum multis ſeq.* Arius Pinellus *C. de bonis matern.*

l. Id eſt. 14.

Harmen. *libro* 3. *tit.* 10.

l. Lines. 15.

Cuiacius *libro* 6 *obſ. c.* 7.

l. Fundi. 17.

Curtius Brugenſis *libro* 1. *eiuſ.* *ad fratrem c.* 9. Alciatus *libro* 7. *parerg. c* 3. & *libro* 1. *cap.* 20. Cotta *in memoral. in voce piſtominum*, Cuiacius *libro* 11. *obſ c.* 13.

l. Granaria. 18.

Alciatus 3. *parerg. c* 22.

l. Veteres. 19.

Alciatus *libro* 5. *parerg. c.* 15. & *libro* 3. *c.* 22.

l. Idem

Digitized by Google

l.Idem.20.

Cuiacius *lib.9.obſ.cap.15.*

l.Si ſterilis.21.

Vlpianus *in fragmentis tit.16.in fin.*

§.Si pretij.1.

Molinæus *de eo quod interest,numero 46* Beninca ſius *ad§.actionum,numero 44.de act.* Auguſt.*libro 4.emend.cap.27.* Forcatul. *in cupid. iur.ſ.cap.8.* Cuiacius *libro 2.obſ.capite 5.*

§.Cum 2.

Antonius Guibertus *libro 1.q. iur.ca.4* Petrus Loriottus *de eo quod intereſt,axiom.22.26. & 64.& de pact. axiom.114.* Molinæus *de eo quod,n.96.97.& 99.* Guido Pap.*ſing.628 folio 443.folio 467.numero 338.repetitionum 8.*

§.Qui domum.6.

Pilęus *quæſt.4.*

l.Si quis.23.

Barto.*in l.ſi conſtante,§.ſi vir , D.ſoluto matrimonio.*

l.Si ſeruus.24.

Huc acceſſe,l.*cum fundus,§.ſeruum tuum, ſupra ſi certum petat.*

l.Qui pendentem.25.

Molinæus *in nouis intellectibus.*

l.Prædia.28.

Ad eius intellectum vide Imol. *in l.ſi ſic.2. D.de verborum obligat.* Ruin.*in l. ſtipulationes non.30.chart.in prin.eodem tit.folio 302. numero 42.repetitionum 2.*

l.Cui res.29.

Vide Bart.*in l.qui Romæ , §. duo fratres , in pen.q.de verborum obliga.* & ibi Iaſ. *in 17. col. verſ.ego vltra ſcrib.numero 69.cum ſeq.*

l.Seruus.30.

Cuiacius 8. *ad Affrican.*

l.Si ea res.31.

cero *in orat.pro Murena.*

§.Et non.1.

Vide per Soci.*reg.100.* Allegatur etiã per Alex.*in l.1. de acquiren. poſſeſſ.in illo articulo: An poſſeſſio ſit eius.*

l.Etſi.33.

Vide Bart.*in l.ſcire debemus,in princ.de ver. oblig.*

l.Venditor.36.

Molinęus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis,parte 3,numero 205. & 207.* Contra illum textum volentem venditorẽ teneri de negligentia, facit prima facie,*text. in l.venditor,ex hæreditate,circa med. D.de hæred.vel actione vend.*

l.Sicut.37.

Dolus venditoris non nocet emptori,vide l 3.*C.de peric.& com.rei vend.*

§.Firmus. 2.

Cuiacius *libro 2.obſer. cap.6* De his Vitruuius *libr.8.cap.7* Budæus tamen aliter exiſtimat,quem vide hic & Angel.in *tractat.ſuo de ſerui .urbanorum prædiorum,quæſt.189.*& Bart. *in l.Iulianus,§ fin.ſupra hoc tit.*

l.Quæro.39.

Briſſonius *libr 1.ſelect. cap.19.* Exceptio cauilloſa obſcura & nimium generalis venditorem non liberat,neque patrocinatur venditori excipienti.

l.Quintus.40.

Quis ſit effectus venditionis arborum pẽdentium,vide Bald.*in Rub. Cod.de contrahenda empt.*

l.In venditione.41.

De annua præſtatione ſcripſit Iacobus Venantius Bononienſis. Hanc legem allegat Bald.*in l.fin.§ fi.C.com.de legat.*

l.Si duorum.42.

Bald.*in d. l.ſicut.§.fin.C.eodem.* vide Gloſſam notabilem,&ibi Bart.*in l.ſi quis domum, in fin.prin.inf.locati.*Paul.de Caſt. *conſ.337.*

l.Titius.43.

Bald.*in l.in fine, Cod. de peric.& commod.rei vendit.*

Gaz.*ad l.qui ſe patris, C. vnde liber.num.83.* & ibi Fab.Acoram *6.numer.68.*Berenga.Paullac.*ad l.vnic.C.de ſenten.quæ pro eo quod intereſt,num 130.& 231.& ſeq.* vbi Petr. Rebuff. *nu.130.134.138. & 140.* Forcat.*in Necyom.iur. dialog 44.numero 3.*ad quid eam citet Bart.vide *in l.1.§ petitiones,colum.2.circa fin.* & dicas illum textum non probare opinionem Bart. *f.111. numero 416. repetitionum 5 folio 457.numero 130.& num ſeq.& 134 & 138.& 140 repetitionum 8 f 493.numero 130. & 232. & 233. repetitionum 8.fol.144 numero 83. repetitionum 8.folio 434.numero 15.repetitionum 8. & numero ſequent.f.432.numero 72. & 73.repetitionum 8.fo.159.numero 68.repetitionum* 8.Barto.*in l.1. Cod.de ſentent. quæ pro eo quod intereſt,* Alex. *conſ.67 volum 2.*Bald.*in l ſi controuerſia,D. de euictione.*

l.Cum.44.

Cuiacius 8.*ad Affrican.* iunge textum ſingularem ſecundum Bart.*in l.1.col.7.C.de ſent. quæ pro.*

Digitized by Google

l.idque.45.

Paul.de Caſtr. & Alexand.*in* l.*vendito.infra de verborum oblig.*reputant iſtum textum ſingularem.

§.Supereſt.2.

Repetitionum 1 *folio* 412.*numero* 13.*& ſequen.*ſingularis autem eſt hic textus, nec alibi reperitur iure noſtro.

l.si quis.46.

Vendens rem alienam non transfert dominium in præiudicium veri domini, vide Gloſſ.*in* l. *exempto* 11.*in prin.ſupra eod.*

l.Lucius.47.

Ioannes Robertus *libro* 2. *ſentent.iur.cap.*18. Cuiacius *libro* 3.*obſer.cap.*15.qui retractat ſententiam *libro* 13.*cap.*35.*fol.* 429. *numero* 126.*& numero ſequen.&*131. *repetitionum* 6.*Et f.*429. *numero* 126.*& ſequen.* Et *folio* 452. *numero* 82. *repetitionum* 6.vide Bald.*in* l.2.*in fin.Cod.de vſur.*

Vide ad intellectum huius legis Iaſ.*in* l.*& ſi poſt tres,D.ſi quis caut.*

l.Titius.48.

Vide Innocen. *in cap.fin. extra de emptio.& vend.*

l.Qui per.49.

Facit ad hanc legem exemplum Caninij & Pithij, apud Ciceronem 3.*officior.*

l. Bona fides. 50.

Molinæus *ad rub.de verborum obligat.numero* 60.*cum ſeq.*Gomeſ. *tom.*2,*reſol.cap.*2.*numero* 32 Bald.*in fin.C.de peric. & comm.rei vend.*

l.si& per.51.

Singularis textus ſecundum Iaſ.*in* l.*prætor,* §.*fin.infra de operu noui nuntiatio.*Romanus *ſingul.* 285.

l. Creditor. 52.

Bald.*in* l. *edicto*, *Cod.ſi aduerſ.fiſc. & in* l.*ſi ea pactione.Cod.de vſu.*De locatione vide plura apud Bart.hic.

l.si mercedem.53.

Romanus *ſing.*27. Suetonius *in Nerone c.*11. vide Budæum in Pandect.

l.si ſeruus.54.

Alciatus *libro* 1.*parerg.cap.*20. Turneb.*libro* 27.*aduer. cap.* 18. *Poll.libro* 4.*cap.*19. plura hac de re vide D Gothof.

l. si ſeruus.55.

Difficultas præſtationis non reddit ſtipulationem inutilem. vt notant hic Doctores præſertim Accurſius.

Tit.2.Locati conducti.

Circa hanc meteriam locationis,vide Iaſ. *in* §. *actionis. Inſt. de action.* Cuiacius *libro* 2. *obſer. cap.* 28.Harm. *libro* 1.*tit.*8.Paulus 2.*ſent. tit.*18.De differentia conductionis & locationis alibi dicam.

l.Locatio.1.

Ex hoc loco conſtat ius naturale ſæpiſſimè pro iure gentium ſumi, vt teſtatur Cicero *libro* 3.*officior.* Triphoninus *in* l. *bona fides* 31. D.*depoſiti.*

l. Locatio. 2.

Cuiacius *libro* 4.*obſer.cap.*26. Nota hanc legem vt per Barto. *in* l.*ſi pecuniam, poſt mediũ ſupra de condict.indeb.*

l.Cum fundus.3.

Vide quæ notat Bar. in l.3. §. 1 *de cond.ob cau.*Petr. Ancharan. *conſilio* 71. *incipient. tantam familiaritatem.*

l. Locatio. 4.

Barto.*in* l.*& quia,circa fin.*D.*de iuriſd.omn. iud.*

Vide Dec.*ad reg.eius eſt nolle.de regul.iur.* Tiraquel. *ad* l. 60 *numero* 3. §.*hoc ſermone,* D.*de verborum ſign. numero* 5. pro nouo intellectu ad hũc textum, vide Iacob.Menoch.*in tract. de arbi. iud.libro* 1.*q.*60.*numero* 18.*&*20.Gloſſa *in* l.*ſi vt certo.*§. *nunc videndum,in verbo periculum, ſupra commod.* Bald. *in* l.1.*numero* 5.*C. commod.*

l. si tibi 5.

Locati & conducti actio datur locatori & conductori,etiamſi remiſſa ſit penſio,vt notat hic Gloſſa.

l. is qui.6.

Cuiacius *libro* 8. *obſer. cap.*39. Conductor ſi exigit pœnam à damnificante ex forma ſtatuti non cogitur reſtituere domino.

l. si tibi.7.

Molinæus *de eo quod intereſt,numero* 195.Nota autem hic quod locator tenetur conductori ad intereſſe.

l.Nos videamus.8.

An conductor locare poſſit fundum quem conduxit aliis, vide hic Gloſſam.

l. si quis.9.

Molinæus *dicto numero* 195. Hanc autem legem limita vt per Bald. *in* l.1.*ad fin.C.de iure fiſci.libro* 10. Anton. Auguſt. *libro* 4.*emend. cap.* 9.

l. Et ego.10.

Conductio ſublata eſt mero iure cum rea

Digitized by Google

facta eſt cõductoris,vide l.21.*infra de vſucap.* & *ibi Bart.*

l.Videamus.

Molinæus *de eo quod, numero* 196.Cuiacius *libro* 11. *obſ.cap.*1. vide Alexand.*conſilio* 119.*per totũ*, Stracha *tracta.de mercator. parte 3.titu.de nauta.*

§.inter.4.

Conſtantius Landus *prætermiſſ. cap.* 10 *Igne illato ſe occidit.*In manuſcripti.legitur *ſuccedit* puto tamen rectius eſſa *ſucceſſit.*

l. ſed etſi .12.

*Damni ratio.*alij ſic legunt *Damni locati habebitur ratio.*

l.item quæritur.13.

*Ciſium.*Quid ſit Cyſium, notat Budæus *in Pandectas.*

§. Exercitu.7.

Menoch. *opere lib.*1.*caſ.*137.Nota autem hic Diſtinctionem quam allegat hic D. Gothof.

§. ſi quis. 8.

Duarenus *libro* 1.*diſput.cap.*26. Huc refert illud Perſij *fregerit heminas Areti Ædilis iniquas*,idem Iuuenal.*Satyr.*14.

§.Qui impleto.11.

Adde Afflict.*deciſ.*365.*numero* 5.Gozad.*ad* l. 1.*de pact.inter emp.& vend.numero* 161.&172. & 174. & per Gozad. *conſilio* 94. *numero* 52. Caſſan.*in catal.glor.numero* 5.*par.*27.*conſ.verſ. ſic olim.* Ad §. exercitu huius legis, vide Socin.Iun.*conſ* 120. *num.* 19.*vol.*3.

Hic §. optimè explicatur à Bartolo hic quem vide.

l.Qui ad certum.14.

Corraſius *ad* l.*qui liberos*, D.*de ritu nup.ſecunda parte*, *numero* 162. Dec.*ad* l.*verum*,*numero* 3.*de reg.iur.*Modern.Leon.*ad* l.*diem functo*,*nu.*10.& 12. D.*de offic.aſſeſſ.folio* 260. *numero* 161.*repetitionum* 2.

An locatio ſcripturam requirat, & an furioſus conſentire poſſit, notat D.Gothoff. hic.

l.Ex conducto.15.

Cuiacius *libro* 15. *obſer.cap.*28. An teneatur dominus locans ad refectionem,vide omninò Aret.*conſ.*111.qui vult idem eſſe in conductore ad longum tempus.

*§.Competit.1.

*Propter cauſam contingẽtẽ in fundo vel fructib.antequã ſeparẽtur à ſolo ſit remiſſio mercedis,vide qualiter fieri poſſit iſta remiſſio.*Capol. caut.* 48. & in materia Guid. Pap.q. 630.Cotta *in memorabil. in verbo conductor non tenetur*,& *in verbo querra.*Abb.*ad cap.*1.*ext.de decim.Rip.in tract.de peſte.*2.*par.pr.col.* 4. idem in ſuſpicione belli.Anch.*conſ.*87. Imol. *conſ.* 7.in caſu ad fin.refert Dec.*conſ.*312.*licet baſtenus in princ.*& *in fin.*vbi limitat.

l. Cum eo.16.

An & quando minor inutiliter reſtitutionem poſtulet, vide hic D.Goth.

l.Tutelæ.17.

Facit. l.7. C.*arbit. tutel.*

l.in quo. 18.

Congruit l. *vltim. infra de adminiſtratione tutorum.*

l.ſed addes.19.

In hanc legem multa Budæus hic in prioribus annotationibus in Pandectas.

§. ſi quis.1.

Molinæus *de eo quod intereſt*,*numero* 49.50. & 51.Antonius Guibertus *lib.*1.*quæſt. numero* 1.*cap.*13.Facit ad hunc §. *cap.cum ſit ars*,*cũ Gl. ſuper verbo deprehendi*, *extra de ætat.* & *qualit.*

§.illud. 2.

Cotta *in voce Tympanum* Ant.Aug.*libro* 1.*emend. cap.*7.& 11.vide Budæum hic,Colum. *libro* 1. Cato *de re ruſtica.*

§.Ex conducto.8.

Auguſt.*libro* 1.*emend.cap.*7.Ex hoc loco cõſtat quod litigatores, libellos principi offerebant,quibus ipſe de conſilij ſententia reſpondebat idem *in* l. *diui fratres*, D.*de iure patronatus.*

l. ſicut. 20.

Cuiacius *libro* 16.*obſer. cap.*21.vide Iaſon.*in* l.4 *ſupra de off.aſſeſſ.*

Duobus quis ſeruire non poteſt, & ideò à duobus ſalarium accipere itidem non poteſt.

§.interdum.2.

Couar.*reſol. folio* 756. & 760.vide Imol.*in* l.*fin.*§.*ſi filio*, D. *ſoluto matrimonio*,& quæ ibi notat Bart.

l.item 22.

Robertus 1.*animad.cap.*2.Ant.Mercat.1.*notator.cap.*11.Robertus 5 *ſent.c.*12.

§. Quemadmodum.3.

Ioannes Robertus *libro* 3.*ſent.iur.cap.*12.Nota hic quod ſublata ſpe quæſtus languet mercatus, vt ait Seneca *capit. penultim. de emption.*

l.Et ideo.23.

Reſcindi locatio non poteſt locatione facta

Digitized by Google

prætextu minoris penſionis, ſi nullus dolus aduerſarij probari poſſit.

l. Si in lege. 24.

Cotta in memorabil. *in dictione arbiter cui data eſt*, nota autem hic arbitrium doloſe latum nullius eſſe momenti.

§. Si domus. 2.

In quod tempus ſolerent veteres locare prædia. Vide Alexād. *l. in illa not. 2. limit. 2. de verborū obligat.* & ad princip. vide Iaſ. *in l. qui Romæ, §. Callimach. in 6. not. verſ. limit. hunc, de verborum obligat.* & Dec. *in l. diem, de offic. aſſeſſ.* Varro 5. *de ling. latin.* & de luſtro, vide hic D. Gothof.

§. Colonus. 4.

Nota hic moram purgari poſſe intra paucos dies qua de re vide.

Folio 427. *numero* 94. *repetitionum* 6. Roma. *ſing.* 398 *folio* 105. iunge *l.* 16. *D. de liberatione legat.*

l. Si merces. 25.

Prateius *vniuerſ. cap.* 26. Paul. 2. *ſentent. tit.* 18. §. *vltimo.*

Principium huius legis videtur eſſe aptatum à Triboniano, *ex l. vlt. Cod. de contrahenda empt.*

§. Vis maior. 6.

Alciatus *libro* 2. *prætermiſſ. cap.* 2. Cicero 2. *de inuent.* Plinius 18. *cap.* 28 *in fin.* Colum. 1. *cap.* 51. Seneca 1. *de beneficiis.* Harmen. 3. *tit.* 8.

§. Qui columnam. 7.

Quomodo procedat ſub *numero* 45. & 46. *folio* 89. Cagnolus *de regulis iuris.*

Nota autem hic quod diligentia excuſat, ſeu potius excludit culpam.

l. in opere. 26.

Gomeſius *tom.* 2. *variar. reſol. capit.* 2. *numero* 20. *colum.* 3. Felin. *in cap. tranſlato, extra de cōſti.* Aret. *in l. ſi quis autem, §. ſi ſuus, D. de vulgari & pup. ſubſt.*

l. Habitatores. 27.

De impedimento peſtis, vide Bart. *in cap. ſi propter ſterilitatem, de locat.* & vtrum peſtis æquiparetur hoſtilitati, Felin. *in c. ex tranſmiſſa, extra de conſt.*

§. iterum. 1.

Similis eſt Gloſſ. vt notant Doctores *in l. ædem, C. locati.*

¶ Iuſtus timor facit, vt fiat diminutio merced. Adde Guid. Pap. *Deciſ.* 130. & Afflict. *Deciſ.* 258. *& poſtquam.* Couar. *libro* 4. *reſol. var. cap.* 6. Plin. *epiſt.* 7. *ca.* 27. vide Bald. *in l. ſi ea lege, C. de vſur.*

l. Quod ſi. 28.

De lectione huius legis dubitant plerique Doctorum hic, qua de re vide D. Goth. hic.

l. in lege. 29.

Vide Gloſ. *in l. ubi illa* 50. *infra de verborum oblig.*

l. Qui inſulam. 30.

Locare per ſingula cœnacula & locare domum auerſione contraria prorſus ſunt, nam auerſione eſt totam locare vno pretio.

§. Ædilis. 1.

Briſſonius *libro* 3. *ſelect. c.* 10.

§. Qui ædem. 3.

Briſſonius *libro* 4 *ſelect. cap.* 23. vide Corſ. *in ſing.* 3. *in verbo onus*, & Rom. *ſing.* 29.

§. Colonus 4.

Grammaticus *Deciſ.* 3. vide Barto. *in l.* 4. §. *quæſitum*, *D. ſi quis caut.* vide quoque *l. ſi tibi domum, in prin. infra eod.* Rom. *ſing* 29. *Vide l. *nam ſalutem* 3. §. *cognoſcit* 1. *D. de off. præ.*

l. In nauem. 31.

Specie perempta an & quando debitor liberetur, adde Dec. *ad l. quod te, numero* 6. *D. ſi certū petatur.* Steph. Forcat. *in Necyom. iur. dialog.* 6. *numero* 7. ibi *oneris auerſi actione.* & vide Alciat. *libro* 6. *cap.* 28. *parerg.* quem reprobat Hotoma. *in com. verb. iur. in verb. act. oneris auerſi.* Relatiuè Benuenut. *tract. de nauibus, numero* 26 *folio.* 268. Deciſionum Capitij. Cuiacius *libro* 7. *obſ. cap.* 39. Quid autem ſit onus auertere declarat hic D. Goth quem vide Iuuen. Martial. 6.

l. Qui fundum. 32.

Hanc legem limita vt per Alexan. *conſilio* 118. *volum.* 5. colonus autem non tenetur ſtare in conductione re in alium tranſlata quod limita, vt per Bart. hic.

l. ſi fundus. 33.

Cuiacius *libro* 8. *ad African.* Nota autem hic poſt traditionem publicato fundo nullam eſſe emptori actionem.

l. Et hæc. 35.

Auguſt. *libro* 3. *emend. c* 6. Charondas *libro* 3. *veriſſimil. c.* 5. Cuiacius *libro* 1. & 8. *ad Africanum.* & hic nota regulam quod qui eſt dominus partis pro indiuiſo poteſt locare totum fundū, vide Bald. *in l. prima, C. qui teſtament.*

l. Opus. 36.

Auguſt. *cap.* 6. Hotoman. *libro* 1. *obſ. in D. cap.* 19. De Hortulanis ex tranſlatione Haloandri, vide *l. vlt. ſupra ad l. Rhod.*

l. ſi prius. 37.

Periculum in ſe recipiens non tenetur de caſu fortuito.

l. Qui

l.Qui operas.38.

Pilæus *quaſt*.54. & 91. Paria ſunt feciſſe & non ſtare per ſe vt facias notat *cap. cum ſtat*. & *cap. impuberi, extra de reg. iur. in* 6.

l.Non ſolet.39.

Sarmientus *libro* 3.*ſelect. capite* 2. Ex loca- in longum tempus vel in perpetuum transfertur poſſeſſio naturalis, vt notat Bart. *in l.* 1. *ſi ager vect.*

l.Qui mercedem.40.

Vide Paulum Caſtrenſem diſtinguentem hanc legem.

l.Si vulneraueris.43.

Actio rei perſecutoria, aliam non tollit.

l.Locare.44.

Repetitionum 1. *folio* 124. *numero* 239. Etſi autem ſeruitus locari non poſſit vſusfructus tamen poteſt

l.Si domum.45.

Bald. *in Authen*. & *qui. de bon. auth. iud. poſſit.*

l.Si quis.46.

An venditio vno nummo fieri poſſit, vide quæ notant paſſim in iure Doctores & præſertim in hac lege.

l.Cum apparebit.47.

Vide *Nou*. 99. *cap*. 1.

l.Si cui.48.

Cuiacius *libro* 4. *obſ. cap*. 3. Vide Plotium, §. 4. *numero* 84. *ſupra de in litem iurando*.

l.Si [illegible].49

Alciatus *libro* 2. *diſpunct. capite* 2.

l.Si ignorans.50.

Ariſtotel. *libro* 3. *ethic. capite* 1. Petr. Duen. *reg. conſtitutio*.

l. Ea lege.51.

Vide Ioan. Fab. aſſignantem rationem ad illum textum, *in §. illud, Inſt. de ſociet*. Roman. *ſing*. 31 Bald. *in* l.2. C. *eod. tit.*

l.Si decem.52.

Si in quantitate mercedis erretur, ſtatur volūtati eius qui mercedem recipere debet. Hieron Bottigel *ad* l.1. §. *ſi ſtipulanti*, *D. de verborum oblига. numero* 8. & ibi omnes Doctores, Ruin. *Inſtit. quibus alien. li. et vel non, in princip. numero* 43 *folio* 157. *numero* 8. *repetitionum* 6. vi de Papien. *in* l.5. §. *ſi ſtipula*. *in antepen. colum. de verborum obliga*. & ibi Ruin *in* 41 *char. in* 2. *coll*. Nota autem hic quod locatio non valet ſi contrahentes diſſentiunt in mercede.

l.Qui fideiuſſor 53.

Manceps eſt qui publica prædia colono dat, dicitur etiam is qui à populo emit conducitve Feſtus *in dictione manceps*.

l.Quæro.54.

Alexand. *conſilio* 32 *colum* 1. *volum*. 4. & *conſilio* 126. & 14. *volum*. 4. Corraſius *libro* 2. *Miſcell. cap*. 12. Guterius *reſo. par*. 1. *cap*. 37. Beroius *quaſt*. 53.

§.Inter.1.

Promiſſio de non expellendo, intelligitur ſi colonus in ſolutione penſionis per biennium non ceſſauerit. Adde Marſ. *ſing*. 42. *frangenti*, Fortun. Garzi. *ad* l. *t. m, num*. 34. *de pact*. Curtius Iun. *ad* l. *cum mota*, *Cod. de tranſact. numero* 24. Didac. Couarruuias *ad* Rubr. *extra de teſtamen*. 2. *par. numero* 12. *f*.388. *numero* 34. *repetitionum* 1. & *f*. 226. *numero* 24. & *ſequen. repetitionum* 7. Alexand. *conſil*. 474. & *conſilio* 111. *volum*. 3. Bald. *in* l.1. *in vlt. colum. Cod. de vſufruct.*

l.Dominus.55.

Vide Salicet *in* l. *ex diui*, *in fin. Cod. locati*. Cuiacium *libro* 16 *obſer. cap*. 21. Bald. *in* l.1. *in prin. Cod. locati.*

Quando quis teneatur pro cuſtodia, vide Bald. *in* l. *ex diuo*, C. *eod.*

l.Cum domini.56.

Bald. *in auth. quæ res*, C. *de ſacroſ. eccleſ* Menochius *de arbitr. iudic. libro* 2. *caſ*. 79. Bald. *in* l. *edem*, *Cod. eodem*. Alexan. *conſilio* 131. *colum*. 1. *volum*. 4.

l.Qui domum.57.

Corraſius 2. *miſcellan*. 12. *numero* 9. De clauſula hic contenta, vide D. Goth. hic.

l.Inſulam.58.

Inſula eſt ædificium quod proprio ambitu conſtat, vt optimè notat hic D. Gothofred.

§.In operis.1.

Adde Bald. *in* l. *arbores*, §. 1 *D. de vſufructu*. Ioannes Robertus *libro* 1. *ſent. iur. cap*. 15. Bart. *in* l.1. *verſ. quæro*, D. *de his quæ pæn. nom.*

§.Quidam.2.

Quid in ſententia vide l. *cum eorum*, *Co. de ſenten*. Forcatulus *dialog*. 94. *numero* 3. Ioan. de Imo. *in* l. *fideicommiſſi*, *D. de leg*. 1.

l.Marcius 59.

An locans operas ſuas pro conficiendo opere teneatur omnino de confectione operis vide Cremenſ. *ſingul*. 82. Molinæus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis, par*. 3. *numer*. 67. *cum multis ſeq.*

Digitized by Google

Quando ædificans teneatur de vitio operis, Roman. *conſ.* 227.

l. Cum in plures. 60.

Imol. *conſilio* 79. Roman. *conſilio* 432 Barto. *in* l. 1. *de iure emphyteut.* Antonius Auguſt *libro* 4. *emend. capite* 4. Petr. de Ancharan, *conſilio* 403. Arct. *conſilio* 52. Iaſon. *in* l 1. *Cod. de iure emphyt.*

§. Locator. 6.

Cuiacius. 9. *obſer. capite* 22. Goueanus 2. *variar. lect. cap.* 23.

Propoſitio in mente retenta patri non expreſſa, nihil releuat. Barto. *ad* l. *pacta, Co. de pact. numero primo.* Orman. *ad* l. *non ſolum*, §. *morte, numero* 69. *&* 71. *D. de noui operu nunt.* vbi etiam Ant. Rub. *numero* 218. *cum pluribus ſeq.* & Ioan. Crot. *numero* 85. & Franc. Cur. *ad* l. *pacta, numero* 25. *vſque ad numero* 30. *folio* 178 *repet.* 7. *folio* 78. *numero* 69. *&* 71. *repetitionum* 5. *folio* 124. *numero* 85 *& numero ſeq. &* 89. *repet.* 5. vide Barto. *in* l. *non ſolum*, §. *mortem. ſpecie proteſtationis, in verſic. circa ſecund.* & ibi moderni multa cumulantes, *de operis noui nunt.* & Alciat. *in* l. *deteſtatio*, *de verborum ſign. colum.* 1. *folio* 98. *numero* 248. *&* 250. *&* 252. *&* 273. *repetitionum* 5. Vide circa intellectum huius §. Arit. *in* l. *Titia*. §. *idem reſpondit*, *D. de verborum oblig.*

l. Colonus. 61.

De expenſis factis per colonum, vide Paul. de Caſt. *in* l. *ſeruitutes*, D. *de ſeruit.*

Etiam qui eiicitur propter penſionem nõ ſolutam repetit expenſas vtiliter factas, adde Fulgoſ. *conſilio* 9. & Dec. *conſil.* 418. Bart. *ad* l. 2. *C. de iure emphyt.* & ib. Doct. præſertim Iaſ. *numero* 28. Ad limitationem huius legis vide Dec. *conſilio* 142 *colum.* 3. idem in emphyteuta Iaſo. *ad* d. l. 2. *not.* 71. Idem in emptore ſtante pacto de redimendo, Cagnol. *ad* l. 2. *q.* 24. *numero* 96. *C. de pact. inter empt.* Alex. & Iaſ. *ad* l. *domos de legat* 1. Alex. *conſil.* 131 *colum.* 1. *vol.* 4. Bar. *in Auth. qui rem, C. de ſacro. eccle.*

l. Si vinum. 62.

Cicero 1. *epiſtol. ad Q. Fratrem*, Cuiacius *lib.* 15. *obſ. capite* 29.

Tit. 3. De æſtimatoria.

Hic ſubintelligendum eſt verbum *Actione.*

l. Actio. 1.

Vide circa iſtam materiam multa per Iaſ. & alios *in* §. *actionum, Inſt. de action.*

l. Hæc actio. 2.

Æſtimatoria actio an detur vbi merces interuenit, an vero locati dari debeat, vide hic Gloſſam.

Titul. 4. De rerum permutatione.

Corraſius *libro* 2. *miſcell. capite* 15. Loriottus *de pact. axim.* 113. *&* 122. *cum ſequent. vſque ad axiom.* 129. Anton. Fab. 6. *coniect. capite* 9. *pag.* 24. Hotan. *libro* 3. *obſ. capite* 2. vide multa pro intellectu huius tituli apud Iaſ. *Inſt. de axiom. & in* l. *finali*, D. *de conditione ob turpem cauſam.*

l. ſicut. 33.

An permutatio conſiſtat ſi res nõ erat permutantis, vide Bald. *in* l. 1. *C. eod.*

Gilbertus Regius *libro* 2. *ii. arr. capite* 10. Pro eius intellectu vide Socin. *in rubric. de verborum obligatio. in* 3. *colum. ad gloſſ.* 16. *in verb. nomen*, & quod ibi Barto. *numero* 34. vide Iaſon. *in* l. 1. *in princip. in* 3 *colum. in fin. verſicu. ex his, ſi certum petatur*, & vide omnes reprobantes, & gloſſ. & Iaſo. *Inſtit. de act.* §. *actionum, in antepenultim colum. folio* 19. *numero* 31. *&* 33. *repetitionum* 6. Benuenut. *tracta de nauibus, numero* 7. *folio* 271. *deciſ. Capity*, Petr. de Ancharan. *in c. quanto, extra de iudiciis*, Barto. *in* l. *Ariſto*. D. *de donation.* l. *ſi in emptione*, *D. de contrahenda emptione.* *Pap. 1. *notar.* 1.

§. Item. 2.

Repetitionum 1. *folio* 405. *numero* 50. *&* 56. Corraſius 1. *miſcell. capite* 23. *&* 2. *capite* 5. vbi defendit permutationem eſſe contractum nominatum. * Cuiac. *ad* l. *iuris gentium*. D. *de pact.*

l. Ariſto. 2.

Quod permutatio non ſit contractus nominatus, vide Corraſ. 2. *obſer. cap.* 15. & ſi à prima ſententia, videtur reſilire.

Tit. 5. De præſcriptis verbis & in factum actionibus.

In quibus locis habeat locum actio præſcriptis verbis, vide Doct. *in* l. *ex placito*, *D. de præſcrip. verb.*

Alciatus *libro* 4. *diſpunct. capite vlt.* De differentia actionis præſcriptis verbis, & actionis in factum, vide hic Bart.

l. Nonnunquam. 1.

An actio præſcriptis verbis & in factum ſint. idem notat Bald. *in* l. 2. *poſt gloſſam*, *Co. de rerum permut.*

l. Nam. 2.

Vide l. 7. §. 2. *D. de pactis.*

l. Inquam

Digitized by Google

l.Inquam.3.

Vide Hotoman. hic, & Oldendorp.*in ſuo actionum tractatu.* * Cuiac *ad l.iuriſgentium ff. de pact.*

l.Natura.4.

Huic pertinent quę de fingendis nouis vocabulis præclarè explicat Cicero *libr.3.de Finib.circa princ.*

l.Naturalis.5.

Quomodo ex contractibus innominatis oriatur obligatio naturalis ante implemétum & cuius ſit effectus, vide Socyn. *ſuper Rub.de verborum oblig.*

Mudæus *ad l.cum,§. nemo,num.3.de contrahen da empt.*Loriottus *de pact.axiom.*113 Ad hanc legem ſcripſit Meneſius in l. *Senatus cenſuit, D.de donatio.cauſa mort.* 5 1.C, Connanus.* Pap.1.*notar.cap.de preſt mutuel.*

§.Etſi.1.

Vide Barto.*in l.2.§.1.D.ſi certum petatur,& in l.cum mora ,C.eod.*

¶Forcatulus *dialog.49.numero* 3.& 5.Gilbertus Regius *libro* 2 *enart.cap.*10.Corraſius *libro* 2.*Miſcell.cap.*9.Molinęus *ad rubric.de verborum obligat.numero.*83.& *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis,in princip.num.*25.Ad ibi dicta per Barto.vide Zocin.*in rubric.de verborum oblig.in 6.colum.*Et ad dicta per Gloſſ.in§ quod ſi faciam,vide Sozin.in *l.*2.§.& *harum, in 1 not.de verborum oblig.*Et ad §.fin.vide Iaſ. in *l.qui Roma,in princip.*10.*colum.numer.*27.& 28.*de verborum obligatio.Folio* 475.*numer.*462. *repetitionum* 8.Bellonus *libr.1.ſupput.c.*6.Nota autem hic formam libelli.

§.At tum.2.

Bart.*in* l.3.§.1.*D.de condictione ob cauſam.*

¶Forcatulus *dialog.97.numero* 5 Goueanus *libro 2.lect.variar.cap.*117.Corraſius *lib.2.Miſcell.ca.*11.Loriottus *de eo quod intereſt,axiom.* 76.Loriottus *de pact.axiom.* 127.13.51.40.Labittus *in vſu.indic.ſui,colum.*33.Bellonus *ſupput.libro* 1.*ca.*6. Alciatus *lib.* 5 *paradox.cap.*7. Duarenus *ad tit.de pact. f.*27. Amplia vt per Lancell.*in* l.2.*in princ.in verbo depoſitum,*D.*ſi certum pet.* * Cuiac.ad l.*iuriſgentium.ff de pactis* 17.

§.Quod ſi.3.

De iſta materia per Iaſ.poſt alios *in §.actionum,Inſt.de action.*

¶In contractibus facio vt des,nō habet locum actio pręſcriptis verbis, ſed ad actionē de dolo recurritur: declara vt per Alciat. *libr* 5.*paradox.cap.*7.Corraſius *libr.2.Miſcell.c.*10.Garzi *ad l.iuriſgentium, §.& ideo recte,numero* 6.D.*de pact. f* 410.*numero* 6.*repetitionum* 1.Bald.*in l.1.Cod.de action.& obligat.*Bartol.*in l.cum proponas.C.de dolo,& conſ.*5.& 95.* Cuiac *ibid.*

l.Inſulam.6.

Pro intellectu & limitatione huius legis, vide Bartol.*in l. ſi quis ante, D.de acquirenda poſſeſſione.*

¶Iac.Niger *ad l.ſi quis, D.de verborū obligat. numero* 80.Cagnol.latè exornat ad l.*quoties, poſt numer.*2. D.*de regu.iur.* Vacon.*libro* 5.*declar.*60.vide Iaſ.*in* l.*qui Roma,in princip.in* 10. *col.numero* 27. & 28. *de verborum oblig.fo.* 181. *numero* 80 *repetitionum* 6. Alexand. *conſ.*44. *vol.*1.Bald.*in* l *fin.C.de vſur.*Ioan.Andr.*in tit. de inſtrum.edit.*

l.Si tibi.7.

Vide Cuiac.*libro* 8.*ad Affrican.* in explicatione l.70.*de act.emp.& vend.*

l.Si dominus.8.

Pactum appoſitum iuxta traditionem rei non eſt nudum,qua de re Iaſ.hic.

l.Ob eam.9.

Vide quod notat Barto.*in* l. *quamuis , Co. de tranſact.*

l.Partis.10.

Pecunia data ad fruendum, omiſſa cautione finito vſufructu, repetitur per actionem in factum.

l.Quia.11.

Lex Aquilia vbi deficit ſuppletur per actionem in factum , vt notant hic Doctores.

l.Si vir 12.

Quid ſit tranſcribere,declarat hic Budæus *in annotationibus ad Pandectas.*

l.Si tib.13.

Hanc legem allegat Bart. *in* l. *ſi paciſcenda.* Ad quid allegetur per gloſ. in l.2. *in princ.* §. *depoſitum , ſi certum petatur*, ſignantes ibi Lancell.Dec.ad eius faciliorem intellectum adde l.*ſi paciſcenda,C.de pact.** Cuiac. *ad* l.*iuriſgentium D.de pact.*

l.Qui ſeruandarum.14.

Bald.*in* l.*ex placito maximè,in* 4.q.*Co.de rer. permut.*& ibi etiam *in* 6.q.* Cuiac.*ad* l.*iuriſgentium D.de pact.*

l.Solent.15.

Paulus *libro 2.ſententiarum ,titu.* 15.§.1.& *ſequen.*

Contius *libro* 1.*diſput.ſubſeciuar,c.*13.& *ca.* 14.*folio* 309.*numero* 80.*repetitionum* 2.*folio* 410.

Digitized by Google

commodat Barto. *in* l. 3. *infra de ſuperf* aliam *in* l. *fin. eodem titul.* vide Gloſſ. *in l.3. in fin. J. de ſuperf.* quam commendat Bar.

§. Si ſub. 5.

Nota hic, quod licet agere ante conditionem exiſtentem.

Hunc textum notanter limitat Romanus *in* l. *in inſulam. D. de verb. oblig.*

l. Quæſitum. 14.

Dilatio conceſſa ſuper ſorte, intelligitur conceſſa ſuper acceſſorio vſurarum, l. 6. §. 1. *quibus modis pign.* niſi debitor cui facta ſit dilatio ſuſpectus ſit de fuga, vel de lapidatione ſui patrimonij, vt hic, vide Roman. *ſing.* 175. Hinc etiam colligitur debitorem in diem propter ſuſpcionem ſuperuenientem capi poſſe, adde glo. l. 42. *ſupra de pignoraritia actio.* adde Curt. *tract.* [illegible] *ſeq. cap. 2. num.* 46. Nota autem hic quod pignus ante diem vendi non poteſt.

l. Et quæ. 15.

Ioannes Robertus *libro* 1. *ſentent. iur. cap.* 20. Volenti creditori non fit iniuria, qua de re Doctores hic & præſertim Bart.

l. Si fundus. 16.

De ratihabitione, vide Dyn. *in cap. ratihabitio, de reg. iur. in 6.*

§. Si duo. 8.

In addit. Math. *ſing.* 71. *numero* 8. *folio* 2 8. vide Socin. *conſ.* 135. Harmen. *libro* 3. *tit.* 5.

§. Poteſt. 9.

Valla *tract.* 11. Pilæus *quæſt.* 7. De intellectu huius §. vide Aret. & Imo. *in* l. *ſane, D. de verborum oblig.*

*Vide Faquineum *Controuerſiarum iuris parte prima lib. 2. cap.* 1.

l. Pignoris. 17.

Hotamanus *libro* 6. *obſ. cap.* 17.

l. Si ab eo. 18.

Ex hac lege colligunt quidam, quaſi dominum poſſe ſeruitutem imponere, vide quæ notat D. Gothof. *in* l. *ſi ego* 11. *D. de public.* Hinc autem colligunt Doctores quaſi dominium poſſe ſeruitutem imponere.

l. Cum conuenit. 20.

Vide Ciceronem *epiſt. 7. ad Treb.*

l. Si inter. 21.

Procurator priuati & Reipublicæ pignori dare poteſt.

§. Si debitor. 1.

Debitor non poteſt referre quæſtionem dominij, vide §. *item Seruiana, Inſt. de action.*

*§. Vlt.

*Antonius Faber *lib. 16. Coniecturarum cap.* 16.

l. Si Titio. 22.

An defunctus poſſit expreſſe in contractu obligare bona hæredis futuri, vide Alexand. poſt Bald. *in l. ſi hæredis ſeruus, infra de legatis primo.*

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap* 4. Charondas *libro* 1. *veriſſimil. cap.* 20 Pulæus *de alien. rei diſtracta, cap.* 26. Ioannes Aurpachus *libro* 1. *epiſt. iurid. cap.* 8. *folio* 531. Arius Pinellus, C. *de bonis maternis* Alciatus 7. *parerg. cap.* 14. Cuiacius *lib.* 19. *obſ. cap* 26.

l. Creditor. 23.

Re vtitur qui locat & creditor pignore vti non poteſt inuito domino.

l. In quorum. 24.

Vide Car. *in cap. nulli, de rebus eccleſ. non alienand.*

Ad intellectum huius legis vide Aret. *conſilio* 14. *& conſilio* 125. Barto. *in Rub. de rebus eccleſ. non alienand.* Felin. *in cap. venerabilis, extra de offic delega. ad fin.* Ancharan. *conſ.* 150. *in* 6. Quid ſi quis prohibetur acquirere an poſſit pignori accipere Cyn. & Bald. *in d. l. ſi. C. de rebus eccle. non alien.*

l. Cum vitioſe. 25.

Pignoratio vitioſa ius retentionis non tribuit, vt declarat l 6. *ſupra qui ſat ſ dare cogantur.*

l. Fideiuſſor. 26.

Coniunge l *Caius D. de pign. act.*

§. Pater. 1.

Ant. Aug. *libro* 2. *emend. c.* 1. *& libro* 2. *c.* 2. Socin. *reg.* 285.

Valla *tract.* 10. Pulæus *de diſtract. rei alien. cap.* 10.

l. Seruum. 72.

Cuiacius 8. *ad Affrican. folio* 189. *in fin.*

l. Si legati. 28.

Auguſt. *libro* 2. *emend. cap.* 1. Nota autem hic quod ex aduentitiis & contractu patris acquiritur vtilis actio filio, Doct. *in l. de rebus ſupra de tranſ.*

l. Paulus. 29.

Vide Bald. poſt Gloſſ. & Bart. *in l. vbi adhuc, C. de iure dot.* Cyn. & Bald. *in l. fin. D. qua res pignor.*

§. Domus

§.Domus.2.

Hunc § intellige & declara vt per Alex. *in apoſt.* hunc §. intellige, & declara vt per Aret. hic, vide No. 6. *capite* 6.

l.Periculum.30.

Vide Barb. *conſ.19.in 1.volum.* Emphyteuta poteſt donare rem emphyteuticam ſine conſenſu domini Gloſſ. *in cap. vlt. extra de empt. & vend.*

l Lex.31.

Bald. *in cap.1. de ali. feud. in vſibus feudorum.* Vide Alexand. *conſilio 38. conſideratis, colum. 2. volumin. 2.* Dec. *conſilio 320. praeclariſſimè, col. final. numero 3* Arium Pinellum, *in repetitio. ad* l.1. *C. de b nis maternis, in 3. part. numero 72. f.* 485. Alexand. *conſilio 38. volumin 2. & conſ. 93. vol. 2. col. 172* *Quomodo autem intelligatur hæc lex, ſecundum Bartolum notat Surdus. *deciſ 286. numero 5.*

l.Debitor.32.

Molinæus *in conſuet. 1. titu. 22 numeris* 45. facit textus *in capite qua contra*, 8. *diſtinctione.*

l.Is qui.33.

Adiecto pignus dari non poteſt quin datum reuocetur.

l.Cum tabernam.34.

Vide quæ notat Bart. *in* l. *generali, §.1 D. de vſu & vſuf. leg.*

Couarruuias *libro 3. variar. reſol. capite* 10. *folio 42. numero 46. cum multis ſequen.* Arius Pinellus, *C. de bonis maternis.* vide Iaſ. poſt alios *in* l. *qui Romæ, §. Callimachus, colum. 4. in 1. not. de verborum obligat. au* §. & Alciatus *libro 9. diſ. capite* 17. vide Alciat. *libro 2. diſpun. capite* 18 & Barto. *in* l. *ſi conſtante, in. 4. quæſt princip. D. ſoluto matrimonio.*

§.Idem.1.

Ioannes Aurpachus *libro 3. epiſt. capite 6.* Ad intellectum huius §. circa diem & conſulem, vide quod notat Bald. poſt Cyn. *in* l. *ſi qua beneficia, C. de diuerſ. reſcr.*

§.Creditor. 2.

Couarruuias *reſol. folio* 879. *numero* 2. An pecunia veniat in obligatione, generali, vide Bald. *in* l. *certi, 6. q. C. locati.*

l.Si inſula 35.

Pactum de non vendendo ad inſulam renouatam porrigit.

Titul.2 In quibus cauſis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur.

Vide Neguſant. *tracta. de pignor. numero* 162 vbi de hac tacita hypotheca.

Quemadmodum conſenſus eſt, aut expreſſus, aut tacitus, vt in l. 2. 3. 4. *& ſequen. ſupra de pact* ita etiam pignus conuentionale, aut eſt manifeſtarium aut tacitum. Conſenſus autem vel conuentio tacita eſt, quæ à iuris præſumptione inducitur, vt cum inquilinus inducit res ſuas in ædes conductas, præſumitur tacitè domino pignerare, l. 4. *in princip. h. tit. dict.* l. 4 *in princip. ſupra de pactis.* Hic autem nota diuiſionem hypothecæ, vt alia ſit tacita, alia expreſſa.

l.Senatus.1.

De reſtitutione vſurarum, vide Bald. *in* l. *executorem, in princip. D. de execut. rei iud.*

l.Pomponius.2.

Alias incipit hæc lex non ſolum, Cæpol. *tracta. de ſeruitutibus vrbanorum prædiorum, ca.* 11. *numero* 46. Mynſinger. 4. *obſeruation. capite* 69. *Cuiac. *ad* l. D. *de pact.*

l.Si horreum.3.

Inuecta in horreum ſunt tacitè obligata pro penſione.

l.Eo iure.4.

Conſtituitur hic differentia quædam, inter prædia ruſtica & vrbana, quamuis nulla ſit, ſi exacta ratione quæramus, vide Cuia. *ad* l. 4. *ſupra de pactis*, adde l. 5. *ibidem, &* l. *ſupra locati.* Differentia autem nulla eſt aut ſaltem exigua inter ruſtica & vrbana prædia, Cuiacius *ad* l 4. *ſupra de pact.* *Hugo Donellus *in tract. de pignor.*

l.Pomponius.5.

Neguſant. *tract. de pignor. 2. part. 4. membro, numero* 64.

§.Si quis.2.

An fideiubẽdo videatur quis ratificare, vide omnino in l. *exceptione, cum ibi ibi not. maximè per Bal.* C. *de euict. & ibi etiam gloſ.*

l.Licet.6.

Sciendum eſt ſeruos pecunia pupilli emptos, tacitè pignoratos pupillo, & eos poſt tacitam obligationem fruſtra à quopiam manumitti.

l.In prædiis.7.

Fructus intelliguntur tacitè obligati pro penſione, adde etiam quod dominus prohibere poteſt, ne colonus exportet fructus, & eos retinere, vt not. Bald. in l. *eadem, in 1. ſol.* C.

Digitized by Google

locat. Adde etiam dominum poſſe prohibere ne colonus exportet fructus & eos retinere, vt notat Bald. *in l. eadem, in 1. colum. Cod. locati.*

l. Cum debitor. 8.

Hotomanus *libr. 1. obſer. cap.* 4. Ioannes Robertus *lib. 1. recept. iur. ciui. lect. cap.* 14. Cuiacius *lib. 8. obſer. cap.* 17. Briſſonius *libr. 3 ſelect. antiq. cap.* 1 Vitalis *libr 2. variar. lect. c.* 15. Tacitum autem *ἀντιχρήσεως* pactum iure canonico improbatur.

l. Eſt differentia. 9.

Cuiacius *libr* 17. *obſeru. cap.* 39. Differentia inter obligationem tacitam & expreſſam, & inter obligationem generalem & ſpecialem dic ſecundum Bart. *in l. rem legatam,* D. *de adim. leg.*

l. Tutoris. 10.

Cuiacius 7. *obſer. cap.* 19.* Interpretatio acuta huius reſpõſi Scæuolę, extat apud Baldum *in tract. de pign. rubr. de vi & effectu pignorum num.* 8.

Titul. 3. Quæ res pignori vel hypothecæ datæ, obligari non poſſunt.

Harmen. 5. *tit* 3.

l. Pupillus. 1.

Decretum requiritur vt res minoris pignori detur. Accurſius & Bartol hic, & Fulg. *in l. etiam, C. ſi aduerſ. vend.* Didacus 2. *variar.* 16. vide plura apud Simocellum *tract. de decr. lib.* 2. *tit.* 5 *inſpect.* 2. Seruus autem liberam peculij adminiſtrationem habens, non tantum pignerare, ſed & alienare poteſt.

§. Eam rem. 2.

Venditionis verbo omnis contractus, omniſque alienatio intelligitur. adde Gloſſã *in verbo Seruare, Codice de vſucap. pro empt.* de quo vide plura ibidem apud Cæpolam *numero* 25. vbi hanc ſententiam multis explicat. Hanc regulam limitat quatuor modis Bernardus de Luco *regula* 227. *&* 774. quinque autem modis limitat Fabianus de Monte *tractatu de empt. & vend.* 2. *quæſt.* 5. vide l. *vlt. C. de litigioſis.*

l. Si alius. 2.

Quando exceptio porrigitur ad fideiuſſorem porrigitur etiam ad pignus datum ab alio.

l. Ariſto. 3.

Vide Dinum *ad caput quod alicui, de regulis iuris, in* 6. Iaſon. *ad l. ſi emancipati, num.* 5 *Cod. de collationibus.* Felin. *ad caput* 1. *de præſcript.* Crettam *ad l* 1. *numer.* 25. *de verborum obligationibus.* Socinum *ad l. cum Senatus, ad l. ſi D. de reb. dub.* Ad id quod per iſtam legem ſolet dici, adde quæ cumulat Iaſon *in l. niſi emancipati, in* 3. *coll. num.* 5. *verſi. notate, cum ſeq. Co. de collat.* vbi pulchre multa dicit, ideo omnino vide eum. An poſſim ab extraneo conſequi, quod per me non poſſum, vide l. *ſi fundus,* §. *pen. ſup. de pig.*

l. Titius. 4.

Hæc lex intelligenda eſt, quoties ſcilicet gratis pecunia data eſt. * Papon. 1. *notar. cap. de preſt mutuel.*

l. Creditor. 5.

Paulus 2. *ſent. tit.* . §. 1. *& tit.* 25. §. 8.

Tit. 4. Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur, & de his qui in priorum creditorum locum ſuccedunt.

Cuiacius *lib.* 11. *obſeru. c.* 32. Circa hanc materiam, vide Cepolam *cautela* 137.

l. Qui dotem. 1.

* Quod hæc lex non procedat ſpecialiter in dote ſed in quolibet alio creditore, vide Neguſ. *in tract. de pignor. in* 2. *part* 1. *memb.* 4.

Deciſ. 402. *num.* 9. *&* 14. *f.* 8 3. *&* 805 *deciſ. Afflicti.* vide hic D. Gothofredum pro intellectu huius loci.

l. Qui generaliter. 2.

Valla *tractatu* 11. Faber *libro* 6. *coniecturarum. cap.* 13. *pag.* 271. Ex generali obligatione potior habetur creditor qui antea contraxit, eo cui poſtea ſpecialiter res pignori datæ ſunt.

l. Creditor. 3.

An & quando pignerari poſſit res aliena, vide hic Bart.

§. Poſt. 2.

Nicolaus Valla *tractatu* 10. Baldus *conſilio* 438. *libro* 2. vide l. *vltimam, Cod. communi diuidundo.*

l. Si debitor. 4.

Vide quid per iſtam legem voluit Alexãder *in conſilio* 12. *volum.* 2.

l. Interdum. 5.

Connanus *libro* 4. *emendationum, c.* 17. Benuenut. *tract. de nau. naui. & nauig. num.* 2. *fol.* 240. *verſ.* Capitij. Alexander *in l. non ſortem,* §. *ſi*

Digitized by Google

§ ſi centum, D. *de condict. indeb.*

§. Tantundem. 2.

Hinc colligit Cuiacius *libro 9. obſeruationum cap.* 8. Vectori merces quas conduxit vehẽdas pro vectura tacito iure obligatas eſſe.

l. Idemque. 7.

Vide ad hanc legem Azonem in ſumma *in titulo, in quibus cauſis pig. numero* 8. Neguſa. *tractatu de pign.* 2. *parte* 4. *memb.*

§. Si tibi. 1.

Specul. *in titulo de obligationibus & ſolutionibus*, §. 1. *verſ. item pone*, vide Gloſſam *in l. ſi vt proponis*, 8. C. *de rei vind.*

An res empta ex pecunia pignorata, ſit pignori obligata, vide hic Bald.

l. Si pignus. 8.

Vide Dynum *in regula qui prior. de regul. iuris, in* 6. Bartolũ *in Nouella* 91. *vt exactio inſt.*

l. Qui Balneum. 9.

Auguſtinus *libro* 4. *emendationum, capite* 14. Valla *tractatu* 11. Amplia & limita regulam huius textus, per Baldum *in capite contingit, de dolo & contum. capite ex literis extra de pignor.*

l. Si & iure. 10.

Fornerius *libro* 2. *ſelect. capite* 7. Cuiacius *libro* 9. *obſeruationum cap.* 37. vide Imolam *conſ.* 110. de differentia pignoris, prætoris, & pignoris ex cauſa iudicati, Bartolũ *in l. à diuo pio* §. *ſi ſuper rebus*, D. *de re iudicata*, Bartolũ *in l. cum vnus* 12. *infra de rebus authoritate iudicum poſſiden.*

l. potior. 11.

Vide Ruin. *in l. ſi is qui pro ẽptore, in* 30. *char.* D. *de vſucap.* Et id quod dici ſolet per §. 1. limita, vt per Bar. *in l. quoties, in final. verb. de donat.* Vide exceptiones, & cautiones aduerſus hanc legem apud Cepol. *caut.* 4.

§. Si paratus. 4.

Nota hic formulam exceptionis hypothecariæ.

Tractat hic Iuriſconſultus de his qui in priorum creditorum locum ſuccedunt.

l. Creditor. 12.

Nota hic diem incertum ſumi aliquando pro conditione, vt pluribus notat hic Gloſſa.

§. Si primus. 2.

Hic eſt textus maximè notandus quem ponderat Bald. *in Rub. C. de priuil. credit.*

§. Si tecum. 4.

Vide Bartolum *in l. finali C. de remiſſ. pignor.* Huius §. ſpecies optimè proponitur hic à D. Gothofredo quem vide Ioannes Andr. *in additio n. ad ſpeculatorem, in Rub. de ſolut.*

§. ſciendum. 6.

Cuiacius *libro* 11. *obſeruationum, capite* 32. & pluribus aliis locis.

Vſurarum vſuræ, quas gerendo negotiorum geſtor dependit, veniunt hic itaque in negotiorum geſtione, vſuræ ab ipſo geſtore defenſæ, in ſortem mutantur, & ſortem efficiunt, vt alteras vſuras pariant. Nota autem hic caſum ſingularem. ſecundum Bartolum hic.

l. Inſulam. 13.

Interpretatiua an fieri debeat contra vẽditorem, vide hic Gloſſam.

l. ſi non. 14.

Coniunge hic l. *qui prior*, §. *doctores, extra de regulis iuris in* 6.

l. Etiam. 15.

Solarium. alij legunt, *Salarium* ſed perperam, de ſolario etenim meminit Varro *libro* 4. *de lingua Latina*, Cuiacius 14. *obſeruationum capite* 1.

l. Claudius. 16.

Ad intellectum huius legis, vide Bartolum hic, qui pluribus eam explicat. * Hanc legẽ explicat Hugo Donel. *in tit. de pig. cap.* 1.

l. Eum qui. 17.

In vulgatis eſt lex *qui à debitore.* vide quod notat Bartolus *in l. potiores*, D. *de his qui in prior. credit.*

l. Lucius. 18.

Cynus *in l. pignus*, C. *de vſur.* vide Bart. *in l. ſi cum dotem* § *ſin autem*, D. *ſoluto matrim.*

l. Mulier. 19.

Bart. *in l. conſentaneum*, C. *quomodo & quãdo iudex.* Baldus *in rub.* C. *de priuilegio dot.*

l. Quærebatur. 20.

Hyperocham. Hyperocha gallis appellatur *la plus value.* Cuiacius *lib.* 4 *obſ. c.* 25. Alciat. *l.* 1. *parerg.* huius exemplum extat *in l.* 15. *in fi. ſupra de pignor* & quid ſit, Cuia. declarat d. loco

l. Titius. 21.

*Hãc legem optimè explicat Hugo Donel. *in tract. de pignor. & conciliat cum l. ſi qui mihi ff. de iure fiſci.*

Fornerius 2. *ſelect. capite* 24 cui aduerſatur Cuiacius *libro* 10 *obſeruationum, capite* 22.

§. Negotiatori. 1.

Fornerius *libro* 2. *ſelect capite* 24. Cuiacius. *libro* 10. *obſeruationum, capite* 22. Vital. *libro* 2. *variarum lectionum capite* 20.

Ti. 5. De diſtractione pignor. 1.

Harmenopulus *libro* 3. *tit.* 4.

Digitized by Google

l.Creditor.1.

Vide Iaſonem ad vnum ſingulariter notantem iſtũ textum, *in §.item,in 6.col.in fin. cum ſeq.* Inſti*.de action.*

l.Fideiuſſor.2.

Tractatur hac in lege de re eadem à debitore, duobus creditoribus diuerſis tẽporibus pignori obligata, ex diuerſis cõtractib⁹ & cauſis, in quo pignore certiſſimũ eſt potiorem eſſe priorem creditorem, quia id pignus poſterior creditor nec priori creditori auferre poteſt, neq. ei qui emerat à priori creditore diſtrahẽte pignus iure cõuẽtionis, ſed hoc tantũ iuris habet poſterior creditor aduerſus priorem, cum ambobus idẽ pignus datum eſt vel depoſitum, vt priori creditori etiam inuito ſoluat omnem pecuniam, quæ ei debetur, vel ſortem vel vſuras.

l.Cùm prior.3.

Cynus *in l.ſi potiores,C.de his qui in prior.cred. loco.* Paulus de Caſt *conſ.*370.

l.Cùm ſoluendæ.4.

Nota hic quod pignus vendi non poteſt, antequam debitor ſit in mora & dilatio conceſſa ſuper principali, cenſetur conceſſa ſuper acceſſorio, vide *l.4.in fi.ſup.de pact.*

l.Si creditor.7.

Vide Ruinum *in l.ſi filiusfamilias,§.diui,44. chart.de leg.1.*

§.Illud.1.

De ſententia huius §.vide Antonium Fabrũ *lib.de error.pragm.decad.25.cap.6.*

§.Quæritur.2.

Pactum de non vendendo appoſitum ab eo qui habet ius in re impedit venditionẽ. Iaſ.*ad l.ſi ita.§.ea lege.nu.29.cũ ſeq.D.de verb. ſig.* quod ad hoc vt impediat dominij trãslationẽ, ſufficit ſi fuerint ſibi obligata, vel hypothecata omnia bona, in caſu contrauẽtionis. Soc. Iun. *conſ.129.nu.4.vol.2.* alioquin nõ ſufficeret, etiã ſi in inſtrumento eſſet iurat. cum iuramentum afficiat perſonam non rẽ, vt per Hiſpan. *ad princ inſtit.de act.* vide Rip. *ad l.filius,§.diui.num.87.cum ſequen.* vbi Iaſõ & alij *de legatis* 1. Boerius *deciſione 49.numero* 4. Iaſon *ad l.qui Romæ,§.coheredes,nume.7.D. de verborum obligationibus.* Chriſto. de Caſtel. *conſ.58,n.45.47. & 48 vol.1.inter conſ.diuerſ. ad cauſas vltimarum voluntatum.* Paulus *in l.filiusfamilias,§. diui,D.de leg.1.* Alex.*cõſilio.*59. Bartolus *in l.3.C.de pignor.** Neguſant.*tract. de pignor.memb.1.2.part.num.5.*

l.Creditoris.8.

Antonius Auguſtinus *libro.4.emendationum c.17.* Baldus *in l.fina.Co.de bon.auth.ind.poſſid.*

l.Quæſitum.9.

Nuda pignoris venditio non liberat debitorem, ſed ſolutio ex eo facta creditori.

l.Etſi is.10.

Valla *tractatu 9.*

l.Arbiter.11.

Hæc lex reperitur totidem verbis *in l.vlt. hoc tit.*

l.Reſcriptum.12.

Reſcripti Seueri imperatoris mẽtio fit ve hiſtoriç hic docent, tunc libellos egiſſe Papinian. nec dum præfectũ prætorio fuiſſe. qua in re vehemẽter allucinatur hic Ruſſardus.

l.Arbitri.14.

Auguſtinus *libro 1.emendationum,capite 7.*

Tit.6. Quib.mod.pign. vel hypoth.ſoluitur.

l.Debitoris.1.

Quot & quibus modis tollatur pignus optime declarat hic Gothofre. Ad iſtum text. vide glo.& ibi not.Bald.*in l.qui ex cauſa,C. de remiſſ.pign.*& circa iſtã legẽ vide Paulum de Caſt.*in conſilio 368.*

l.Si creditor.2.

Vide Cępol.*in l.tertia numero 9.Codice pro donato.** Antonius Faber.*lib.16.Coniecturar. cap.16.*

l.Si res.3.

Vide ad hęc Alexandrum *in l.ſi patroni,§. finali,colũna 1.D.ad Treb.* Alexander *conſilio* 45.vide. Bartolum omnino *in l.in diem,D.de aqua pluuia arcenda.*

§.Si in venditione.1.

Creditor conſentiendo venditioni pignoris. videtur ius ſuum remittere, niſi contrarium fuerit proteſtatus, vide Romanum *conſilio 94.nume.7.* Dec. *conſilio 460.* Cagnolum *ad l.creditor qui promittit,num.2 D.de reg.iur.* adde Petr. Duen.*regula 172.creditor* Neguſ. *in tract.de pig,membro 6.parte 1,num 18.cum pluribus ſeq.* ornatur *numero 1.folio 236.*à Cagnolo *de regulis iuris,* Romanus *conſilio 94.& conſilio 140 & conſilio 132.* Bartolus *in l.fin.D.de eo quod certo loco.*

l.Soluitur.5.

Hypotheca eatenus videtur remiſſa, quatenus & debitum.

l.Item liberatur.6.

Vide Duenaſium *reg.actio perſonalis 19. in fine.*

§.Qui

Digitized by Google

§.Qui paratus.1.

Vide Bartolum *in l.finali, de diſtract.pignor.* oblatio ſola quando ſufficiat ad hoc, vt pignus liberetur, vide hic Bart.

§.In ſatiſdatione.2.

Auguſtinus *libro 1.emendationum, capite 1.*

l.Si conſenſit.7. §.Videbimus.1.

Qui pignus remittit donare intelligitur liberam peculij adminiſtrationem habens ſeruus.

§.Illud.4.

Nicolaus Valla *tract.* 10.Cuiacius *ad* l.21. *infra de fideiuſſoribus,& tract.7.ad Aſfrican.*

l.ſicut.8.

Hotomanus *libro 7.obſeruationum, capite 7.*

§.Creditor.

Hic §.optime explicatur à Baldo hic. Romanus *conſil.* 132. vbi ponit an conſentiens venditioni vnius rei, ſi habeat hypothecam generaliter videatur alijs rebus renunciaſſe.

§.superuacuum.7.

Alciatus *libro 1.parerg.capite* 10. pro intellectu huius §. vide Angelum *conſilio* 48 *& conſilio* 100.Baldum *in l.illud, C.de ſacroſanctis eccleſiis.*

§.Venditionis.11.

Venditionis generalis eſt appellatio. de quo vide Fabianum de Monte *tract. de empt.* 2.*7 princ.* vbi tractat quid veniat appellatione venditionis & emptionis, vbi etiam docet quinque caſibus emptionis & venditionis vocabulum ſtricte vſurpari. Adde Franciſcum de las Caldas *in l.ſi curatorē in verbis venenum dediſti,C.de in integrum reſtitutione min.* Hunc textum vnicum eſſe in iure, declarat Bartolus *in l.venditioni,C.pro emptore.*

*Vēditionis appellatione cōtinetur omnis actus per quem dominiū transfertur etiā ex vltima voluntate concordat textus *in l.ſtatu liberi §. quintus D. de ſtatulib.* declara vt per, Bald.*ad* l. *voluntas col.fin. verſ.ſcias autem C. de fideicommiſſ.* Alciat. *ad* l.*alienationis verſ. & ibid. D.de verborum ſignificatione.* Hotom. *in comment. verb. iur. in verbo emptionis* per hunc textum Iaſ. *ad l. cum rem alienam col.*1. *in fin.numero* 5.*C.de legat.* limita regulam illius legis quod legatum rei alienæ factum, teſtatore ignorante non valeat, vt non procedat per hunc textum, quando teſtator diſponeret legando cum conſenſu domini, ſecundum Bald.*ibi col. pen.* & poſt eū Salyc. & hunc textum exiſtimat ſingularem Baldus *ad cap.*1.*§.praeterea quibus modis feud.amitt.& ad* l.*venditionis* C.*de vſuf.pro empt.* Amplia hūc textum vt per Bal.& Saly.*ad* l.*cum rem alienam, vbi Iaſon refert col* 2.*in prin.* limita vt per Alexand.*conſ.*20.*numero* 11.*vol.* 3. Baldum *ad cap.*1 *in prin.de proh.feud.alien.*

§.Non videtur 15.

Valla *tractatu* 10. Pileus *quæſt.*46. Limita hunc textum, vt per Baldum *in* l.1. *Cod. de remiſſ.pignor.* Alexandrum.*in* l.*qua dotis*,D.*ſoluto matrimonio.*

§.ſi creditor.19.

Vide Bartolum *in* l.*qui Romæ,§.duo fratres, in 9. columna, de verborum obligationibus.* An hæres cogatur dotare ſicut defunctus, vide Bart. *in d.§.ſi voluntate.*

l.Titius.9.

Alciatus *libro 2.parergon. capite* 33. Cotta *in voce annona,in memoral.*vide Ruinum *in* l.*qui Romæ,§. duo fratres,in pen.q.de verborum obligationibus*,& ibi Iaſ *in* 10.*collat.cum ſeq.*Hunc textum allegat Bartolus *in* l. *cum patre, §.libertis*,D.*de legatis* 2.

l. Voluntate.10.

Ratio poteſt eſſe, quia res facilimè reuertitur ad propriam naturam,*iuxta* l.*ſi vnus, §. pactus ne pactus. in gloſſa ſi.* Coniunge gloſſam *in* l.*vltima in fine*,C.*de rem.pignor.*

l.Lucius.11.

Vide quid per iſtum textum conſuluit Alexander *conſilio* 12. *volumine* 2. & Socinus *conſilio* 266 *columna* 1.

l. Paulus.12.

Aliud eſt remittere per exceptionem, aliud ipſo iure.

§.Qui pignoris.12.

Bartolus *in* l. *mulier, ſupra qui potior in pignore hab.* vide Baldum *conſilio* 84.*volumine* 3. Bart. *in* l.*prior*, C. *qui potior in pignore habeat.* Cuiacius 11.*obſeruationum* 35.

l.ſi deferente.13.

Pignus duobus modis liberatur,aut iureiurando, aut ſententia.

l.Cum colono.14.

Repetionum 3.*folio* 50. *numero* 398. Nota autem hic pignus tolli ex pacto, ſeu ſatisfactione,vt optime notat Bartolus hic.

l.Primi creditoris.13.

Limita hanc legem per Alexandrum *in* l. *quidam exiſtimauerunt*,D.*ſi certum petat.*

*Hanc legem explicat Neguſat. *in tract.de pignor.memb.*3.2.*parte* 5 *part.prin.*

Digitized by Google

l.Creditor.1.

Vide Iaſonem ad vnum ſingulariter notantem iſtū textum, *in §.item,in 6.col.in fin. cum ſeq.Inſti.de action.*

l.Fideiuſſor.2.

Tractatur hac in lege de re eadem à debitore, duobus creditoribus diuerſis tēporibus pignori obligata, ex diuerſis cōtractib⁹ & cauſis, in quo pignore certiſſimū eſt potiorem eſſe priorem creditorem, quia id pignus poſterior creditor nec priori creditori auferre poteſt, neq. ei qui emerat à priori creditore diſtrahēte pignus iure cōuētionis, ſed hoc tantū iuris habet poſterior creditor aduerſus priorem, cum ambobus idē pignus datum eſt vel depoſitum, vt priori creditori etiam inuito ſoluat omnem pecuniam, quæ ei debetur, vel ſortem vel vſuras.

l.Cùm prior.3.

Cynus *in l.ſi potiores, C. de his qui in prior.cr.l. loco.* Paulus de Caſt *conſ.370.*

l.Cùm ſoluendæ.4.

Nota hic quod pignus vendi non poteſt, antequam debitor ſit in mora & dilatio conceſſa ſuper principali, cenſetur conceſſa ſuper acceſſorio, vide *l.4.in fi.ſup.de pact.*

l.Si creditor.7.

Vide Ruinum *in l.ſi filiusfamilias,§.diui,44. chart.de leg.1.*

§.Illud.1.

De ſententia huius §. vide Antonium Fabrū *lib.de error.pragm.decad.25.cap.6.*

§.Quæritur.2.

Pactum de non vendendo appoſitum, ab eo qui habet ius in re impedit venditionē. Iaſ. *ad l.ſi ita.§.ea lege.nu.29.cū ſeq.D.de verb. ſig.* quod ad hoc vt impediat dominij trāslationē, ſufficit ſi fuerint ſibi obligata, vel hypothecata omnia bona, in caſu contrauētionis. Soc.Iun. *conſ.129.nu.4.vol.2.* alioquin nō ſufficeret, etiā ſi in inſtrumento eſſet iurat. cum iuramentum afficiat perſonam non rē, vt per Hiſpan. *ad princ inſtit.de act.* vide Rip. *ad l.filius,§.diui.num.87.cum ſequen.* vbi Iaſō & alij *de legatis* 1. Boerius *deciſione 49.numero 4.* Iaſon *ad l.qui Romæ,§.coheredes,nume.7.D. de verborum obligationibus.* Chriſto.de Caſtel. *conſ.58.n.45.47. & 48 vol.1.inter conſ.diuerſ. ad cauſas vltimarum voluntatum.* Paulus *in l.ſi liusfamilias,§.diui,D.de leg.1.* Alex.cōſilio 59. Bartolus *in l.3.C.de pignor.* * Neguſant. *tract. de pignor.memb.1.2.part.num.5.*

l.Creditoris.8.

Antonius Auguſtinus *libro.4.emendationum c.17.* Baldus *in l.fina.Co.de bon.auth.iud.poſſid.*

l.Quæſitum.9.

Nuda pignoris venditio non liberat debitorem, ſed ſolutio ex eo facta creditori.

l.Etſi is.10.

Valla *tractatu 9.*

l.Arbiter.11.

Hæc lex reperitur totidem verbis *in l.vlt. hoc tit.*

l.Reſcriptum.12.

Reſcripti Seueri imperatoris mētio fit vt hiſtoricę hic docent, tunc libellos egiſſe Papinian nec dum præfectū prætorio fuiſſe. qua in re vehemēter allucinatur hic Ruffardus.

l.Arbitri.14.

Auguſtinus *libro 1.emendationum, capite 7.*

Tit.6. Quib.mod.pign. vel hypoth.ſoluitur.

l.Debitoris.1.

Quot & quibus modis tollatur pignus optime declarat hic Gothofre. Ad iſtum text. vide glo. & ibi not. Bald. *in l.qui ex cauſa, C. de remiſſ.pign.* & circa iſtā legē vide Paulum de Caſt. *in conſilio 368.*

l.Si creditor.2.

Vide Cępol. *in l.tertia numero 9.Codice pro donato.** Antonius Faber. *lib.16.Coniectur. cap.16.*

l.Si res.3.

Vide ad hęc Alexandrum *in l.ſi patroni,§. final, colūna 1.D.ad Treb.* Alexander *conſilio 45.* vide Bartolum omnino *in l.in diem,D.de aqua pluuia arcenda.*

§.Si in venditione.1.

Creditor conſentiendo venditioni pignoris. videtur ius ſuum remittere, niſi contrarium fuerit proteſtatus, vide Romanum *conſilio 94.nume.7.* Dec. *conſilio 460.* Cagnolum *ad l.creditor qui promittit,num. 2.D.de reg.iur.* adde Petr.Duen. *regula 172.creditor* Neguſ. *in tract.de pig,membro 6.parte 1.num 18.cum pluribus ſeq.* ornatur *numero 1.folio 236.* à Cagnolo *de regulis iuris.* Romanus *conſilio 94.& conſilio 140 & conſilio 132.* Bartolus *in l.fin.D.de eo quod certo loco.*

l.ſoluitur.5.

Hypotheca eatenus videtur remiſſa, quatenus & debitum.

l.Item liberatur.6.

Vide Duenaſium *reg.actio perſonalis 19. in fine.*

§.Qui

Digitized by Google

§. Qui paratus. 1.

Vide Bartolum *in l. finali, de diſtract. pignor.* oblatio ſola quando ſufficiat ad hoc, vt pignus liberetur, vide hic Bart.

§. In ſatiſdatione. 2.

Auguſtinus *libro 1. emendationum, capite 1.*

l. Si conſenſit. 7. §. Videbimus. 1.

Qui pignus remittit donare intelligitur liberam peculij adminiſtrationem habens ſeruus.

§. Illud. 4.

Nicolaus Valla *tract.* 10. Cuiacius *ad l. 21. infra de fideiuſſoribus, & tract. 7. ad Affrican.*

l. ſicut. 8.

Hotomanus *libro 7. obſeruationum, capite 7.*

§. Creditor.

Hic §. optime explicatur à Baldo hic. Romanus *conſil.* 132. vbi ponit an conſentiens venditioni vnius rei, ſi habeat hypothecam generaliter videatur alijs rebus renunciaſſe.

§. ſuperuacuum. 7.

Alciatus *libro 1. parerg. capite* 10. pro intellectu huius §. vide Angelum *conſilio* 48 *& conſilio* 100. Baldum *in l. illud, C. de ſacroſanctis eccleſiis.*

§. Venditionis. 11.

Venditionis generalis eſt appellatio. de quo vide Fabianum de Monte *tract. de empt.* 2. *§ princ.* vbi tractat quid veniat appellatione venditionis & emptionis, vbi etiam docet quinque caſibus emptionis & venditionis vocabulum ſtrictè vſurpari. Adde Franciſcum de las Caldas *in l. ſi curatorē in verbis venenum dediſti, C. de in integrum reſtitutione min.* Hunc textum vnicum eſſe in iure, declarat Bartolus *in l. venditioni, C. pro emptore.*

*Vēditionis appellatione cōtinetur omnis actus per quem dominiū transfertur etiā ex vltima voluntate concordat textus *in l. ſtatu liberi §. quintus D. de ſtatulib.* declara vt per Bald. *ad l. voluntas col. fin. verſ. ſcias autem C. de fideicommiſſ.* Alciat. *ad l. alienationis verſ. & ibid. D. de verborum ſignificatione.* Hotom. *in comment. verb. iur. in verbo emptionis* per hunc textum Iaſ. *ad l. cum rem alienam col. 1. in fin. numero 5. C. de legat.* limita regulam illius legis quod legatum rei alienæ factum, teſtatore ignorante non valeat, vt non procedat per hunc textum, quando teſtator diſponeret legando cum conſenſu domini, ſecundum Bald. *ibi col. pen.* & poſt eū Salyc. & hunc textum exiſtimat ſingularem Baldus *ad cap. 1. §. præterea quibus modis feud. amitt. & ad l. venditionis C. de vſucap. pro empt.* Amplia hūc textum vt per Bal. & Saly. *ad l. cum rem alienam, vbi Iaſon refert col 2. in prin.* limita vt per Alexand. *conſ. 20. numero 11. vol. 3.* Baldum *ad cap. 1. in prin. de prob. feud. alien.*

§. Non videtur. 15.

Valla *tractatu* 10. Pileus *quæſt.* 46. Limita hunc textum, vt per Baldum *in l. 1. Cod. de remiſſ. pignor.* Alexandrum. *in l. qua dotis, D. ſoluto matrimonio.*

§. ſi creditor. 19.

Vide Bartolum *in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 9. columna, de verborum obligationibus.* An hæres cogatur dotare ſicut defunctus, vide Bart. *in d. §. ſi voluntate.*

l. Titius. 9.

Alciatus *libro 2. parergon. capite* 33. Cotta *in voce annona, in memoral.* vide Ruinum *in l. qui Romæ, §. duo fratres, in pen. q. de verborum obligationibus,* & ibi Iaſ. *in 10. collat. cum ſeq.* Hunc textum allegat Bartolus *in l. cum patre, §. libertis, D. de legatis 2.*

l. Voluntate. 10.

Ratio poteſt eſſe, quia res facilimè reuertitur ad propriam naturam, *iuxta l. ſi vnus, §. pactus ne pactus. in gloſſa fi.* Coniunge gloſſam *in l. vltima in fine, C. de rem. pignor.*

l. Lucius. 11.

Vide quid per iſtum textum conſuluit Alexander *conſilio* 12. *volumine* 2. & Socinus *conſilio* 266 *columna* 1.

l. Paulus. 12.

Aliud eſt remittere per exceptionem, aliud ipſo iure.

§. Qui pignoris. 12.

Bartolus *in l. mulier, ſupra qui potior in pignore hab.* vide Baldum *conſilio* 84. *volumine* 3. Bart. *in l. prior, C. qui potior in pignore habeat.* Cuiacius 11. *obſeruationum* 35.

l. ſi deferente. 13.

Pignus duobus modis liberatur, aut iureiurando, aut ſententia.

l. Cum colono. 14.

Repetionum 3. *folio* 50. *numero* 398. Nota autem hic pignus tolli ex pacto, ſeu ſatisfactione, vt optime notat Bartolus hic.

l. Primi creditoris. 13.

Limita hanc legem per Alexandrum *in l. quidam exiſtimauerunt, D. ſi certum petat.*

*Hanc legem explicat Neguſat. *in tract. de pignor. memb. 3. 2. parte 5 part. prin.*

Digitized by Google

LIBER XXI.

Titulus primus.

De Ædilitio edicto & redhibitione,& quanti minoris.

AD hunc titulum ſcripſit Cæpola & ex modernis Balduinus. Paulus 1.*ſent.tit.*11. Bartolus *in* l. *quaro,ſupra de act.emp.*

l.Labeo.1.

Horatius pœnæ ſecurum eum eſſe ait, qui in vendendo ſeruo excepit fugam.

§.Cauſa 2.

Nota hic quoſdam eſſe morbos qui omnibus poſſunt apparere, Antonius Guibertus *libro* 1.*quaſt.iur. c.*13. facit ad hunc textum *capite cum ſit ars, cum gloſſa extra de ata.& qual.*

§.Si intelligatur.

Quomodo procedat textus hic, exponit Pet.Surdus *deciſ.*146.*num.*19.*&* 21.

§.Sed ſciendum.7.

Gellius *libro* 4.*noctium atticarum,ca.*1. Cicero 4. *Tuſcul.* Alciatus *libro* 2 *pratermiſſorum.* Galenus 2.*terapeutica.* Auicenna *phen.*2.*can.*1. *doct.*1.*cap.*1 Fernel.2.*de abdit.*

§.Apud.9.

Fanaticos. Hinc fanaticus error, Horatius *de arte poetica*, Virgilius 6 *Æneidos*, Forcatulus *dialog* 88. Briſſonius *libro* 2.*ſelect.c.*13. Lucanus Iuuenalis *Satyra* 2. Lampridius *in Heliogabalo.*

§.Idem.10.

Forcatulus *dial.*88. Auguſtinus *lib.*4.*emend. c.*11. vbi recte explicat hoc verbum *Luxuriã*, & hanc veram lectionem adfert in locum adulterinæ à Budæo inuectæ.

l.Vel.2.

Melancholici dicuntur, qui atra bili vexantur, qua de re Budæus. melancholicis Venerem mederi ſcribit Aretæus 1.*c.*5. *in fi.* Ægeneta *lib.*1.*c.*35. Oribaſius 1.*c.*6. De pruriginoſis, vide Iſidorum 4.*c.*7.

l.Vel proterui.3.

Proterui qui ſint, ignorauit hic Accurſius, ideo vide quæ notantur à D.Gothof.hic.

l.Ob vitia quæ.4.

Nota hic mutum aliquando accipi pro eo, qui tardè loquitur.

§.ſed ſi.1.

Fatuus præſumitur, qui in publico loco loquitur verba deriſoria & contemnẽda Fran. de Aret. *in* l.1 *in* §.*ſi pen.col.*1.*de verb.obl.* vide Budæum hic.

§.idem.3.

Cotta *in memoral.in voce murgiſo.* Martialis pleriſque in locis Feſt. Iſidor. Gellius *li.*1.*c.*2.

§.illud.5.

De Sontico morbo; vide Gothofredum hic, de eo meminit Cuiacius *lib.*11. *obſ.cap.*18. Gellius 10.*c.*1.

l Et quantum.5.

Cicero in Tuſculanis quæſtionibus nomina iſta Græca reddidit. Hæc lex optimè explicatur hic à D.Gothof. quem vide, Alciatus *libro* 2.*diſpunct.c.*35.

l.Pomponius.6.

Iſidorus 4.*c.*8. Galenus 5. *de compoſ.med.c.*7.

§.ſpadonem.2.

Gellius *lib.*..*noctium atticarum,c.*2. In hunc locum, vide Cæl.Rhod *ca.*8.*lib.*7. Auguſtinus *lib.*3.*emendationum c.*5.*& lib.*4.*emendationum c.*7. qui Accurſium reprehendit, & rectè putantem hunc eſſe ſpadonem, quod hic non dicitur.

l.ſin autem.7.

Nota hic quod caſtrati olim ſerui pretioſiores aliis habiti.

l.ſi cui.8.

Cæpola *tract.de ſeruitute vrbanorum prædiorum,ca.de a boribus* 81.

Morboſi ſunt furioſus mutuſve, cuique quod membrum lacerum læſúmque eſt, aut obeſt quo ipſe minus aptus ſit, Maſurius Sabinus 2.*iur.ciui. lib.*4. apud Gellium 2. *in fin.* De particula In,& pro quo aliquando ponatur, vide Cæpolam dicto loco.

l.Mutum.9.

Alciatus *libro* 2.*diſpunct.c.*15.

l.idem.10.

An digitus ſit membrum, optimè declarat hic Bald.

§.ſed ſi.2.

Miope: verbum eſt Græcum à verbo *μυω*, qui & luſcioſus dicitur à Latinis. Gellius *lib.* 4.*c.*2. qui ea quæ prope ſunt cernit, quæ procul non videt. Ariſtoteles *prob.*31.

§.Quæſitum 5.

Cælius Rhodig *libro* 11.*antiq lect.cap.*1. Alciatus *libro* 2.*pratermiſſ.* Cotta *in memora.in voce triplum.* Cælius *libro* 16. *antiq. lect. cap.*20. Gellius *libro* 4.*cap.*2.

l.Cui dens.11.

Eum cui dens abeſt Seruius redhiberi poſſe reſpon-

Digitized by Google

ſe reſpondit. Labeo autem contra in cauſa redhibendi eſſe negauit, Gellius dicto loco.

l.Qui clauum.12.

Vide Cor.Celſ. *libro 6. capite* 8. Budæus *in anno*. *ad pand.*

Ad facil:orem huius legis intellectũ ſciendum eſt quid ſit clauus. Clauus eſt tuberculum in cute extans rotundum,calloſum,claui caput repræſentans,prædurz radici ad fixum & in pedibus maxime naſcitur,& in gradiendo dolorem inducit, vide Æginetam 7. *capite* 10. *&* *libro* 6. *capite* 87. Ætium ..*tetrab.* 2.*capite* 82. Ægin.3.*capite* 24.*&* 6. *capite* 25 Actuar.2.*capite* 8

§.Si quis.2.

Scæuam,is eſt qui feneſtra loco dextræ vtitur,Varro 6.*de lin ua Latina*.Cuiacius *libro* 11.*obſeruationum,capite* 10. Forcatulus *dialog.* 8).*numero* 5.Plato 7.*de legibus*, ait vtramque manum eſſe naturæ æque validam.

§.Is cui.4.

Hircoſum,*Strabonem*,Duplex eſt huius loci lectio,Ioſephus Scaliger *ad* 6.*Varr.de lingua Latina* legit R*aponem*.Sed Cuiacius 10.*obſeruationum,capite* 10.legit *Hircoſum S rabonem*, quis autem dicatur Scrabo ſiue Strabo , vide hic D.Gothof.

l.item.13.

Clodus quaſi Clauſus pedibus] hinc Claudiorum familia à quibus tribus Claudia.

l.Quæritur.14.

Gellius *libro* 4. *noctium atticarum capite* 2. Vitruuius contraria eſt ſententia.

An mulier quæ ſemper mortuos peperit. morboſa ſit huius legis quæſtio eſt], Gellius dicto loco.*can. periculoſum* 7. *quaſt*.1.l.*ſi quis iuſiurandum,C.de reb.cred.*

§.Item de eo.4.

Antonius Auguſtinus *libro* 1. *emendationum capite* 9.Paul.Ægine.*libro* 3.*capite* 45.*in fine*.Rufus Epheſius *tit.de appll.part.cap.*8.

§.Si quis 6.

De curatione digitorum cohærentium,vide Gellium 2.*capite* 32. Celſum *libro* 7.*capite* 32.Aetium 4.*tetrab. capite* 95 *&* 96. Petrus Surdus *deciſ*.146.*numero* 19.21.

l.Quæ bis.15.

Plinius *libro* 7.*capite* 15.]De morbis hic contentis , vide Æginetam *libro* 3. *de remed.capite* 61.

l.Quod ita 16.

Iunge l.10.*in princ.ſupra hoc titulo.*

l.Quid ſit.17.

Cotta *in voce fugitiuus* , *&* *in voce aſylum*. Quis ſit fugitiuus, vide Iaſonem *in* l 1.*Co. de edendo.*

§.Pignori.11.

Aſylum quid, vide Cottam *in memorabilibus in verbo Aſylum*.vide Salyc:tum *in* l.*in bone fidei*,C.*de reb.cred.*

l. si quid.18.

Cotta *in memora*.*in voce collegia.* De cocis Liuius *libro* 9.Plinius *libro* 9.*capite* 17.Iul.Scalig 1.*poetar.*

l.Sciendum.19.

Hunc textum allegat Bartolus *in* l. *ſi vnus.* §.*pactus,ſupra de pactis.*

§.Dictum.2.

Vide Ozer.*in Rub.Inſtit.de verb.oblig*.Nig. *in rubrica de verbis*,*col*.19. Alexandrum *conſ.* 15.*viſo proceſſu.*

l.Si verò.20.

Quis huius legis ſit ſenſus,declarat. D.Gothof hic quem vide.

l.Redhibere.21.

Quid ſit redhibere , optimè declarat hæc lex.Varro 2.*de re ruſtica*,*meminit cautionis hic contenta.*

l.Cum autem.23.

Emptor rem redhibens quid præſtet emptori,vide Gloſſam hic.

§.Iubenti.1.

Pro declaratione , vide Marian. Soc.*in* §. *Cato*,*numero* 158.*de verborum obligationib*.Virgilius 11.*Aeneidos.* Antonius *in* l.*ſi pater*,*D.de vulg.* *&* *pupill.*

l.Ædiles.25.

Ferrandus *libro* 1.*explic*.] *capite* 20. Familiæ appellatione quid veniat], iunge quæ hic dicuntur *in* 2.*interpret. Dolo.*

§.Pedius.4.

Auguſtinus *libro* 3.*emendationum*, *capite* 7. Nota autem hic quod quæ ante litis conteſtationem accidunt ad officium iudicis pertineant.

l.Debet.27.

Iaſon *in* l.1.*D.de condi.ob cauſam*.Vide Romanum *ſing*.61.poſt Baldum hic , facit textus *in* l.*cum autem*,*ſupra eodem tit.*

l.Venditor.28.

Vide hic Martianum Silium poſt Albericũ.

l.Illud.29.

VideBud.in annotationibus in pandectas.

l.Item ſi ſerui.30.

Nota cum non agere,qui non excipit.

Digitized by Google

l. Quod ſi nolit. 31. §. Si plures. 5.

Iunge l. *ſi familia, D. familia erciſcundæ, folio 285. numero 86. repetitionum 6 folio 363. numero 187 folio 341. numero 244.* An & quando emptor teneatur ad rem reſtituendam, vide hic Gloſſam.

§. Idem. 8.

Repetitionum 6. *folio* 301. *numero* 182.

§. Pomponius. 9.

Hiero. Botticel. *ad* l. 4. §. *Cato, D. de verborum obligationibus, n.* 101. *& ibi* Hotoman. *nu.* 288. & Soc. Iun. *num* 142. *folio* 307. *num.* 28. *& ſequen. repetitio.* 6. *Et folio* 237. *num.* 101. *& ſeq. ead. repetit.* Et *folio* 332. *numero* 144. *repet.* 6. Molinæus *in labyrintho de diuid. & indiuid. parte* 3. *numero* 185. Nota autem hic quod omnia quę quis in hæreditate dolo aut culpa fecerit in iudicium familiæ erciſcundæ venire.

§. Si mancipium. 11.

Triplex hic enumeratur culpa, vt ſit aut leuis, alia lata alia leuiſſima.

Menochius *de arbit. iudic. caſ.* 271.

l. Reſtitui. 19. §. Quia aſſidua. 20.

Ad hunc textum & an, & quando aſſueta opponi in aliquo actu, vel contractu ſubintelligantur, vt habeantur pro appoſitis, vide Iaſonem *ad* l. *certi condictio*, §. *ſi nummos, numero* 23. *D ſi certum petatur, & ad* l. Gallus. §. *idem nu.* 12. *&* 22 *de liber. & poſth.* Felinum *ad cap. ad hoc. ext. vt lit. non conteſt. numero* 10. *& ad ea ornat.* idem Felinum *ad capit. cum munus. extr. de conſt.* facit *cap. cum tua, extr. de conſtit.* Bart. *in* l. *nemo, D. de reb. dub.*

§. Si quid. 22.

Baldus *tractatu de præſcript. parte* 3 *quæſt* 34. Adde Soc. Iun. *conſilio* 145. *numero* 4. *& numero* 52 *& ſeq. libro* 1. Felinum *ad rubr. de præſcrip. numero* 15. Docto. *late ad* l. *ſi quis arbit. ſuper* 4. Bartolum *quanto tempore duret poteſtas arbitrandi, D. de verbor. obligat.* Vaſq. *in tract. de ſuc eſſ. crea.* § 10. *numero* 16. Didacum Couarru. *in tract. variar. reſolut. libro* 1. *capite* 9. *numero* 4. *folio* 158. Iac. Menoch. *in tract. de arbit. iud. libro* 1 *quæſt.* 22. *numero* 12 *& quæſt.* 17. *numero* 7. & late Ruin. ibi. *in* 6. *chart.* Alex. *ibid* 7. *col.* & Socin *in* 17. *Repetitionum* 6 *folio* 390. *numero* 75. Guid. Pap. *deciſione* 319. *& ſequent.* Alciat. *libro* 1. *præſump. capite* 48.

§. In his. 24.

Repetitionum 4 *folio* 174. *numero* 484. *& numero ſequen. &* 495. *&* 561. Nota autem hic tria tempora redhibendi, pręfinitum ſeu conuentionale, tacitum & perpetuum.

l. Itaque. 32.

In acceſſoriis ea præſtantur, quæ in principali ſunt.

l. Proinde. 33.

Principali redhibito, an acceſſoria redhiberi videantur, vide hic Gloſſam.

l. Cum eiuſdem. 43.

Ad rationem huius deciſionis, vide Ruin. *in* l. 1. *in* §. *ſed etſi, in penult. col. illius*, §. *de verb. oblig.* & ad limitationem eius, & ſimilium probantium, vide Bart. *in* l. *ſtire, de verb. oblig.* & poſt eum Ruin. *in* l. *ſtipulationes*, *in* 14. *charta. eodem tit.* Cuiacium 6. *ad Affrican.*

An & quomodo præſumptio inducatur, vide hic Gloſſam.

l. Si plura. 36.

Plaut. *in Trucul.* & Seneca 5. *epiſtolar.*

l. Præcipiunt. 37.

Gilbertus Regius *libro* 1. *enantio. ca* 7. Cuiac. *libro* 8. *obſer. capite* 9. Ioannes Aurpach. *libro* 2. *alleg. capite* 50.

l. Ædiles 38.

Varro *libro* 2. *de re ruſtica.* Hanc & alias huius edicti partes explicat Varro *lib.* 2. *de re ruſt. capite* 2 *& capite* 1. Alex. ab Alex. *lib.* 4 *genial. dier. ca.* 4. Menoch. *de arbit. iud. lib.* 2. *c.* 50.

§. Cum autem. 14.

Cotta *in voce ſpolia*, *& in voce Pantonumi.* Componere pro ſoluere, addealium textum hoc termino vtentem, *in capite* 1. §. *ſi quis aliquem de pace tenenda in vſibus feud.*

l. Vel fratres. 39.

Cuiacius *libro* 6. *ad Affricanum.*

l. Hi enim. 40.

Paulus 1. *ſententiarum, tit.* 15. §. 1. Harmenopulus *libro* 6. *titulo* 1.

l. Qua vulgò. 41.

Æſtimatio fit hic hominis liberi, atqui negatur fieri poſſe ex hac lege, reſpondeo non eſſe hæc propria æſtimatio corporis liberi: ſed impropria, vide Bud. hic. Antonius Auguſtinus *libro* 2. *capite* 9.

l. Bouem. 43.

Nota hic quod ceſſum ire ſignificat retrocedere.

l. Iuſtiſſimè. 44.

Bartolus *tractat. de teſtimon. numero* 63. *& ſeq.* Cuiacius *libro* 16. *obſeruationum, capite* 28. Demoſthenes *in oratione pro Phormione.* Ariſtoteles 3. *politicorum* 3. *in fine.*

l. Redhibitoria. 45.

Actio redhibitoria interdum datur in duplum, interdum in ſimplum.

l. Si ho-

Digitized by Google

l.Si hominem.47.

Manumiſſio dicitur eſſe morte ſimilis.

l.Si tamen.48.

Nota hic quod audiendus eſt is, qui de vitio aut morbo ſerui querens,reſtituere eum vult.

§.Ei qui.3.

Ornatur à Cagnolo *de regulis iuris, numero 2.fo.289.* Vide l.*de quibus.D.de legibus.*

§.Ædilitiæ.5.

An ſcientia noceat emptori,vide hic Gloſſam.

§.Simplarium.8.

Corraſius *libro 2. Miſcellaneorum,capite 24.* Cicero 4.*de legib* Budæus hic, vide Vegetiũ *libro 2.*

l.Etiam.49.

Fundus peſtilens appellatur *in* l.4.*C. eod.*

l.Varicoſus.50.

De varicoſo Iuuen. Sa*tyr.6.*Cuiacius *libro 8.ad Affricanum.*

l.Cum mancipium.51.

Vide Cuiacium ſupra dicto loco.

§.Circa.1.

An nuntius vicem epiſtolæ gerat,vel è cõtra, vide hic Gloſſam Ioannes Robertus *recept.iur. ciuil.lect.lib* 1 *capite* 4. An procuratoris ementis morboſum, vel vitioſum mens potius quàm domini ſpectanda ſit,vide hic textum.

l.Si furtum.52.

Vide Connanum *libro 3.commen. capite* 14. reprehenſus a Roberto *libro 2.recept.ſentent. cap* 4.

l.Qui tertiana.53.

De cauſis tertianæ & quartanæ, vide Fab. 3.*ſect.*1 *capite* 10.

l.Actioni.54.

Plinius *libro* 10. *capite 23. & libro 28.capite* 5.

l.Cum ſex.55.

Plato 1.*de legib.*Mercur 4.*vario.capite* 7.

l.Latinus.56.

Emptionis nomine venditionem etiam intellige,*vt l.tres fratres ſup.de action.empt.*

l.Si ſeruus.57.

Agens ex contractu,an implere ipſum contractum pro ſua parte debeat,vide hic Gloſſ.

l.Quæro.58.

Coniunge l.4.*de probat.*1.

§.Seruus.2.

Antonius Auguſtinus *libro 1.emendationum, capite 2.* huc locum emendat Menochius *de arbit.iudic.libro 2.caſ.99.*adde textum &Gloſ. *in capite quinto,§.de adult.*

l.Cum in ea.59.

Dolo facit qui quod reſtituturus eſt,petit.

l.Quotiens. 1.

Vide l.3.*ſup.de actionibus empti.*

l.Ad res.62.

An donator cogatur cauere redhibitoriæ actionis nomine,vide hic Gloſſam.

l.Sciendum.63.

Cuiacius *libro 12.obſeruationum,capit.*38.Gilbertus Regius *libro* 1.*enantiophan.capite* 1. An in locatione regulariter transferatur dominium, Gloſſa hic.

l.Labeo.64.

Caſſiodorus *libro 2 variarum,*adde Cuiacium *libro 16.obſeruationum,capite* 4.

l.Annui.65.

Gellius *libro 20.noctium atticarum,cap.*1.

§.Seruus.2.

Cuiacius *lib.*8.*obſer.cap.9.* Gilbert. Regius *lib.*1.*enantioph.cap.7.*Cicero *in Piſonem.*

Tit.2. De euict. & duplæ ſtipul.

Quid ſit euincere, optime declarat hic D. Gothof.quem vide.

l.Siue.1.

Cuiacius *libro 6 ad Affrican.*adde & Molin. *de eo quod intereſt numero 67. & numero 159.* An quis pro parte euicta agere poſſit,de euictione vide Paul.de Leaz.*c.ſi venditor,extr. de empt.& vend.*

l.si dupla.2.

Bartolus *in l.exempto,in fine.ff.de actionibus empt.* Molinæus *de eo quod intereſt numero* 87. An executio ſtatim fiat contra non cauentem,qui cauere deberet,vide hic Bart.

l.Cum in venditione.3.

Iunge hic l.29.*ſupra de contrah.empt.*

l.Illud.4.

Cicero *libro 3.ad Atticum.* Cuiacius *lib.* 11. *obſeruationum.capite* 4.Cicero 13.*epiſtol.*

l.serui.5.

Varro *libro 5.de lingua Latin.*

l.si fundus.6.

Benedictus Capra *in regul. concluſ. 24. fo. 29. numero 37.* Arius Pinellus.*Cod. de bonis maternis.*Bartolus *in* l.*cunctos populos, Cod.de ſum.trin.*

Digitized by Google

l. Qui à pupillo. 7.

Varo *libro 2. de re ruſtica.*

l. Venditor. 8.

Molinæus *de eo quod intereſt, numer.* 138. 139. congruit autem hic l. 11. §. 2. *ſupra de act. empt.*

l. ſi vendideris. 9.

Ad intellectum huius legis, adde l. 49 *ſupra mand.*

l. Lucius. 11.

Adde ſimilem caſum deciſum, vt per Crauetam *conſ. 95. viſis.* quæ copioſè Bartolus *in procem.* D. *numero 3. ante finem*, Zaſius *conſ. 1c. libro 2. num. 8.* Tiraquellus *in tract. ceſſan. cauſ. in 1. vel 2. parte numero 20.* Hopper. *ad titulum inſtit. de oblig. libro 4. ſub rub. de effect. empt. numero 13. D. de offi. aſſ. ff.* Hotom. *illuſt. quæſt. c 1.*

Declaratur hæc lex à Faquineo *lib. 8. ca. 62. controuerſiarum iuris.*

l. Quidam. 12.

Valla *tract. 10.* vide Romanum *conſilio 87.* iunge *Nouell.* 83.

l. Bonitatis. 13.

Molinæus *de eo quod intereſt, numero* 159. An qui promittit duplum rei valoris intelligatur ſe referre ad valorem rei tempore contractus, vide hic Bald.

l. ſed ſi quid. 15.

Cuiac. *ad* l. 16. ☞. *eod. & 6. ad Affric.*

§. Si vſus. 1.

Cuiacius *libro 2. obſ. c. 26.*

l. Euicta. 16.

Hæc datur in priuatis cõtra. Certè hic venditor eſt in culpa, vendendo rem non ſuam, ſed habeo, quod vẽditor propter culpam, id eſt, ſi fuerit in mora vendendi vinum venditum, quæ culpa eſt, *l. mora, D. de vſuro* tenetur ad intereſſe, quãti plurimi valet vinum, Et ſi de præſente nõ valuit, l *datis, §. ſi per vẽditionẽ, D. de act. emp.* Secũdò opponitur, dum dicitur dari actionẽ ex empto ad intereſſe vltra pretium, *d. l. emptorem, §. qui autem, de act. emp. verſ. ſed Iul.* vbi I. C. refert opinionẽ Iuliani, quem approbat, qui dicebat etiã ſi venditor apertè pronuntiat per ſe hæredémque ſuum nõ fieri, quò minus habere liceat aliis euincentibus, tenetur duntaxat ad pretiũ, nõ autẽ ad intereſſe. Tertiò opponitur, in quantum dicit euicta re, & ſic præſupponit, quòd ante euictionem non competat contra dictam *l. ſeruum, §. ſi. de act. emp.* vbi ponitur caſus. Quod ſi ſciens alienum ſeruum vendidiſti mihi, teneris actione ex empto, antequam ſeruus euinciatur, quãti mea intereſt, ſeruum fuiſſe factum. Quartò opponitur cõtra textum indiſtinctè loquentem, quod tenetur ad intereſſe: Imò etiam iſtud recipit diſtinctionem per caſum, l. *tenetur, §. ſi. D. de action. emp.* vbi excedat intereſſe immodicè non datur, niſi pro duplo pretij communis, vt ibi etiam declarat ponendo exemplum.

§. Si ſeruus. 2.

Vide Gabrielem Mudæum *ad* l. *ex empto, §. etiamſi ignorans, D. de act. emp.*

l. Vindicantem. 17.

Hãnc legem limita *in caſſ ſing* l. *fin. C. eod. ti.* Quando de euictione tenet actio, eundem agẽtem repellit exceptio. limita vt per Rip. *ad* l. *qui Romæ, §. duo, numero 43.* vbi Crott. *numero 77. D. de verborum obligationib.* vide Bartolum *conſ. 72. in fi.* declarantem hunc textum nouiſſimè Ar. Pinel. *in repet. ad* l. 1. C. *de bonis maternis, in 3. parte folio 493. numero 73. & folio 525. numero 82.* Socin. Iun. *conſ. 119. num. 2. lib. 3.*

Vide Bartolum *in* l. *qui Romæ, §. duo fratres, de verborum oblig. in 1. oppoſ.* & poſt eum Iaſon. *in 18. coll. verſ antequã deueniam. not. 76. & 77. & etiam in ſeq. coll. numero 78. & 79.* Alexand. *conſ. 109.* Aret. *conſ 30.*

l. Sed etſi. 18.

Exempto. Hæc verba *ex empto.* Baro *4. manual. expungit.*

l. ſed & ſi. 19.

Ex empto agi poteſt deficiente dupla.

l. Fundum. 20.

Hotomanus *libro 3. obſ. ca. 1.*

l. ſi ſeruus. 21.

Quis huius legis ſenſus ſit, vide hic D. Gothof. Cuiac. *ad* l. 23. ☞. *eod.*

§. inde. 1.

Cuiacius *libro 3. obſeruationum, c. 37.*

l. ſi pro re. 22.

Anton Queſada *libro 1. quæſt. iur. c. 14.* An ſingularis ſucceſſor emptoris debeat, & poſſit denuntiare litem primo venditori, an verò authori ſuo, vide Baldum *in* l. 1. *C. de rerum permut.*

l. ſed etſi. 23.

Hinc colligit Baldus, fundum euicto marito cenſeri euictum mulieri.

l. Non tamen. 24.

Cuiacius *libro 8. ad African.*

l. ſi ſeruum. 25.

Per iſtum textum, vide quid decidat Bald. *in* l. *libera, C. de ſent.*

l. Hoc iure. 27.

Coniunge l. *vlt. ſupra de publi in rem act.*

l. ſed ſi. 28.

Exceptio non obiicitur de authoris dolo.

l. Si rem.

Digitized by Google

l.ſi rem.29.

Congruit Gloſſ. *in capite ex literis, extra de conſtitut.*

l.ſi ita.31.

Fortaculus Auiarij *capite* 1. Cuiacius *lib.9. obſer.capite* 3. Varro *libro 2.de ruſtica,capite* 2. 4. & 5. Cuiacius *ad* l.50. *de pactis.*

l.Quia.32.

Antonius Aug. *libro 3.emend.capite* 7.

l.ſi mancipium.34.§.ſi communi.1.

Barb. *conſilio* 128. *vol.2.* Alex. *in l.ſi conſtante, D.ſoluto matrim.* Molinæus *de eo quod intereſt, numero* 132.

l.Euictus.35.

Vide hic Ludouicum Romanum, & Alexandrum.

l.Emptori.37.

Nota hic ſimplariam venditionem aliquã do dici.

l.In creditore.38.

Vide Soc. *reg.*142. Nota hic quod actiones venditoris non tranſeunt in emptorem, ſecus in exceptionibus.

l.Minor.39.

Rom. *conſ*55. Feli. *in capite eccleſia,de conſt.* Reuard. *pro trib.cap.*5. Cum *conſilio* 146. Alex. *conſilio*9. Bartolus *conſilio* 61.

l.ſi is qui.40.

Euictionis non tenetur hæres ob legatum ſpeciei.

l.ſi ei cui.41.

Pilæus *quæſt.*62.

l.ſi prægnans.42.

Vide hic Baldum & Iaſonem.

l.Vaccæ.43.

Nota hic differentiã fructus & vſusfructus.

l.ſcapham.44.

De Scapha, vide *l.3.§.1.ff.de rei vindic.* & l. *vlt.de inſtruct.* Iſidor.19. *orig.*1.

l.Qui fundum.45.

Iunge l. *ſi ines,C.eod.* Rationem huius legis explicat Harmenopulus *libro 3.tit.3.*

l.Fundum.46.

Cuiacius 6. *ad Affrican.*

l.ſi duos.47.

Cuiacius *libro.8.ad Affrican.*

l.Cum fundus.48.

De hac voce *optimus*, vide hic Gloſſam.

l.ſi ab emptore.49.

Nota hic vſumfructũ dici partem dominij.

l.ſi pignora.50.

Coniunge *l.30.§.2.ff.mand.*

l.ſi per.51.

Ad limitationem huius legis vide Alex. *in* l. *ſtipulatio iſta*, D. *de verb.oblig.*

l.ſciendum.52.

Cuiacius *ad* l. 14. *ſup.eod.h.t.*

l.ſi fundo.53.

An dolus interdum præſumatur. vide hic gloſſam.

l.Qui alienam.54.

Paulus de Caſtr. *in* l. *is qui, D.de ſolut.*

l.Si ideo.55.

Auguſt. *lib.3. emend.capite* 7. Matheſ. *ſing.*25. *numero* 4. *fo.*202.

l.Si dictum.56.

Recta huius legis ſententia & lectio explicatur ab Ant. Fab. *libro* 1 *obiect.capite* 3. *pa.*211. Molin. *de eo quod intereſt. nu.*184. Cuiac. *lib.* 11 *obſer.cap.4.fo.17.nu.*214 & *ſequen.repet.5.f.* 28. *nu.23.repet.*5.

§.Si compromiſero.1.

Benedict. Capra *in regul.conclu.*87. *nu.*242.

§.In ſtipulatione.2.

Molin. *in d.tract.num.*129.

§.Sed etſi.6.

Vide Bart. *in* l. *de pupillo,§.ſi quis ipſi pretori. in 3.oppoſit.de noui operis nunciat.*& ibi Alex. *in 3.col.*& alios limitantes iſtam legem, & ad §. *in ſtipulatione*, vide Bar. *in* l.1. *in primo oppoſ.eo. tit.*& vide Auin. *in §.Cato,in 2.lect.in 34.chart. cum ſequen.de verb.oblig.*

§.Pupillo 7.

Molin. *in conſuet.Pariſien.titulo* 1.§.13. *gloſſ.* 10. *numero* 7 *fo.*111. *num.*431. *repetit* 5. præterea adde allegatos hic per D. Gothof.

l.Habere 57.

Imola & Angelus *in* l. *ſi inſulam,D.de verb. oblig.*

l.Hæres.58.

Adde optimum textum *in* l. *ſi domus,* §. *de euict.D.de legat.*1.

l.Si res.59.

Baldus *in* l.1. *C.de rer.permut.* Bart. *in* l.2. *Cod. com.de leg.*

l.Si venditione.60.

Loriottus *de eo quod intereſt, axioma* 8.

Digitized by Google

l.Si rem.62.

Vide l.*ſi pro rem,ſup.eod.*& Bart.*in* l.1.*in fin. C.de iure dot.*

l.Herennius.63.

An remittentibus ſuas actiones dentur ad eas regreſſus,vide Gloſſ.hic.

§.Gaia.1.

Vide Socinum *in reg.362.*

l.ex mille.64.

Molinæus *de eo quod intereſt, numero 2. cum ſeq.*Mudæus *in comment.de act.emp. pag 247.f.* 80.*numero 5.tractatuum* 17.

l.Rem.65.

Repetitionum 6.*folio* 220.*numero* 129.

l.Si cum.66.

Repetitionum 5.*f.*115 *numero* 514.

§.Diuiſione.3.

Molinæus *de eo quod intereſt , num.* 143.147.

l.emptori.67.

Euicta re emptori, & ex ſtipulatu agenti, an ſatisfit ſolo intereſſe oblato , vide hic Gloſſam.

l.Cum ea.68.

Pro faciliori huius legis intellectu, vide l. *reſcriptum,*§.1.*ſup.de diſtr.pig.*

l.Qui libertatis.69.

Couarruuias *lib.3.var.reſolut.c.*17.

§.sed etſi.5.

Non perfunctoriè,ſed perſuſoriè legendũ contendit. Martreſius *ad l.veteribus, ſupra de pact.f.33 & ſeq.*

l.euicta.70.

Molineus *de eo quod intereſt,num.*68.

l.Pater.71.

Folio 440.*num* 34.*repetitionum* 8.Vide Ruin. poſt alios quos allegat *in l.1.in 37.chart.ſolut. matr.* Repet 7.*folio* 101. *numero* 41. Repet.8. *numero* 305 *folio* 465.

l.Cum.72.

Quomodo dicatur inſtrumentum vnum declarat hic D.Gothof.

l.seia.73.

Arius Pinellus *C.de bonis maternis,fol.*527.

l.si plus.74.

An factum iudicis cenſeatur factum patris. An vendere & fingi vendere diuerſa ſint, vide hic Bart.

l.Quod ad.75.

Vide l.169. *D.de verb.ſign.*

l.si alienum.76.

Alciatus *libro 2.parerg.cap.9.*Rèuard.*pro tribun.cap.5.*

Tit. 3. De except.rei vend.& traditæ.

Aduerſus quem competat hęc exceptio, declarat hic D.Gothof.

l.Marcellus.1.

Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.

§.si eum.4.

Ad exceptionem in factum , vel ad actionem decurritur, l.*premiſſa, C. an ſeruus*,quoties iure ciuili actio,vel exceptio deficit,quę & vtilis appellatur , quod directo non detur ex verbis & ſententia iuris,l. *quoties,de praſcr. verb.*

l.si à Titio.2.

Vide l 72.*ſup.de rei vind.*

LIBER XXII.

Titulus primus.

De vſuris, & fructibus,& cauſis, & omnibus acceſſ. & mora.

Hotom.ſcripſit duos libros,de vſuris,qui ſunt in tto 10'. *variar d.ſput.* Scripſère de hac re tractatus Hotom.& Molin.vide etiam Couarr. *lib.3. variar.reſol.c.*1.Ferrand.*lib.1.explic.iur.c.* 8.Corraſ.*epiſt.quaſt.c.*1.

*Vſurarum materiam copioſiſſimè pertractauit Lælius Zechius Imp Venetiis in 8o.

De mora exſtant tract.Æmilij Ferreti.

l.Cum iudicio.1.

Acceſſionum vocabulo quid contineatur, declarat hic D.Gothof.

l.Vulgò.2.

Cuiacius *libro 6.ad Africanum.*

l.In fideicommiſſi.3.

Ioannes Robertus *lib 3.ſent.iur.c.9.*

§.Cùm.3.

*Interpretatur hæc lex ab Antonio Fabro *li.7.cõiect.c.1.*Ad eius ampliationẽ vide Alex. *in l.cum filio,in 9.col.de legatis* 1. Aretinum ibi *col.13. cum ſeq.* & Ruinum *chart.68* poſt Bartolum *ibi in 5.col.verſ.pro cuius euidentia.*

Vide gloſſam *in l.1.verb.vſura,C.de cond.indeb.folio* 100.*numer* 185.*repet.4.*

*§.in his.

*Antonius Faber *li.7.coniecturarum c.2.*

l.Sti-

Digitized by Google

l.Si ſtipulatus.4.

Regulam huius legis, intellige procedere, quantum ad hoc vt non detur in plus, vel minus quàm competat actio ex illo contractu, ſed bene datur efficatius. l.*miles*, §.*decē*, *D.de re iudic.* Iaſon. *ad* l.*commota*,*numero* 10.*Cod.de tranſ.* Hiero.Veri.*ad Rub.D.de verborum obligationibus*, *numero* 321.*& ſeq.* vbi Ruinus *numero* 57. *& ſeq.* Iac.de Nigr. *numero* 168. Fortun. Garzi. *ad* l. *Iuriſgentium*,*in prin num.*20. *D.de pactis*,*folio* 402.*numero* 20.*repet.*1.

§.Si poſt.1.

Facit l.18.§ 9.*D. de damno infect.*

l.Cum.6.

Ex diuturna ſolutione probatur debitum, vide Socinum *in reg.*82. *debitū.* Decium *ad* l. *ſi certus*,4.*col. Cod.de pactu.* latiſſimè poſt Iaſonem *ad* §.*præiudiciales*,*col.pen.& fin.inſt.de act.* *vbi numero* 56.ampliat hunc textum,non ſolùm in contractibus bonæ fidei, ſed etiam ſtricti iuris.

Vide Socinum dicto loco, vbi etiam aliquid ad dicta Bartoli ibi & vide gloſſam *Inſtit. de act.*§ *præiudiciales*, & ibi Iaſ.*colum*, 15. *numero* 56. *vſque ad numerū* 1. vide Bart. *in q. mulier habens amplum matrimonium*,& Baldū Nouell. *in tract dot.*6 *parte.in* 14 *pri.* vide Iaſonem etiam ponentem multas limitationes ad iſtum textum *in* l *ſi certis annis*,*C.de pactis*,*numero* 11.*vſque ad finem*,l. *chart.*74. vide Alciatum *in tract.præſumpt.* l.1.*num.* 8. & pro intellectu,vide Baldum *in d.*l *ſi certis*,*numero* 67.*&* 9.*folio* 165.*numero* 12.*repet.*6 *folio* 205.*numero* 8.*repetionum* 7.*folio* 201 *numero* 16.*& numero ſeq.* An diſpoſitio illius legis procedat in patiente tantum,*numero* 18.*repet.*7.

*Aret.*ad* §.*æque num* 4.*Inſt.de actionibus* in materia aliqua per Iaſ. *ad* l. *qui in alienum num.*44.D. *de acquir hæred.* Adde quod diſpoſitio huius legis locū habet etiam de iure canonico, Rip. *in tract. de peſte in tit. de remed. preſeruat. contra peſtem nu.*243. Corraſ. *ad* l. 1.*num.*12.*de ver.oblig.* Franciſ. Curt. *ad d.*l.*ſi certis annis nu.*16. & 18.& ibi Goz *ad.nu.*8. Niger *ad d.* l. 1. *de verb.oblig.in* 1.*op.Bart.num.*73. *&* Crot.*numero* 30.

¶Vide Antonium Fabrum *lib.*7.*coniecturarum cap.*8.9.

l.Debitor.7.

Hac lege oſtenditur debitorem certæ pecuniæ ſub vſuris,quem vocant debitorem vſurariū, ex ea die non debere vſuras, ex quo pecuniam obtulit creditori,& eam cū creditor accipere nollet obſignauit in ſacculo, & depoſuit in loco tuto, quia ſcilicet ea depoſitio pro ſolutione eſt, ergo deſinūt currere vſuræ,ac ſi ſoluta eſſet pecunia in manum creditoris,quod &oſtenditur multis in locis,l.1. §.*h.*1.l.*ſi creditrici*,*&* l.*acceptum*,C.*h.tit.* Marc. Tul.6.*ad Atticum epiſt.*1.*Conſiſtere, inquit, debitas vſuras quæ erant in edicto meo,& deponere volebam.*

l. Equis.8.

Modeſtinus idem ad verbum repetit,*in* l. *equus infra eod.*

l. Pecuniæ.9.

Alex. ad Alexand. *libro* 1.*genial. dier.capite* 7.*poſt medium*,Briſſonius *libro* 3.*ſelect.cap.*1.

l.Gaius.11.

Officialis acquirere poteſt actionem Reipublicæ ſine ceſſione.

l. Seia.12.

Vide ad intellectum huius legis, Bart.hic.

l.Qui ſemiſſes.13.

Roman.*ſing.*10 & Doctor.hic. *Pap.1.*notar.tit.de preſts vſurarres.*

l. Reſpondit.14.

Alias incipit hæc lex *mora.*

§.Hæres.1.

Corraſius *libro* 5.*miſcell.cap.*8.

l. Neque.15.

Ioan. Robert.*libro* 2.*ſent.iur.cap.*13.

l. Liberalitatis.16.

Vide ne confundas cum legato quod hæres neceſſario dat.

l.Cum quidam.17.

Quæ dicatur cētesima vſura,vide Glo.hic.

*§.Si dies. 8.& vlt.

*Loquitur textus hic de vſura triente qua de re loquitur Iulius Capitolinus *in Antonino Pio*:cúmque vocat fœnus triētariū ibi fœnus trientarium,hoc eſt minimis vſuris exercuit vt patrimonio ſuo plurimos adiuaret.

l.Euictis.18.

De interpellatione pro homine, vide l.12. C.*de contr ſtip.*

l. Videamus.19.

Vide ad quid alleget illam Bart. *in* l.*iuriſgentium*,§.*quinimò*,*nu.*15.*circa med D.de pact.*

l. Vſuras.20.

An adiectio inutilis vitiet, vide hic Gloſſ.

l.Sciendum.21.

Tiraq.*tract.de pœnis*, *cau.*22.*q.*67.

l. Sed etſi. 23.

Mora in re an & quando fieri dicatur,vide hic Gloſſam.

l.Si quis.24.

De huius legis intellectu vide per Bart.*in* l.*qui autem*,§.1.*ſupra de conſt.pec.*

Digitized by Google

l. Qui ſcit.25.

Loriottus *de fructibus axioma.21.*

§.in alieno.1.

Charondas *libro* 1. *verſſ.capite* 7.

§.Bonæ fidei.2.

Couarruuias *libro* 1. *variar.reſolut.c* 3.*nu*.7. Loriott. *de fructibus.axioma* 50.*&* 51 Vacon. *libro* 2.*declar*.41. Ludouicus Vitalis *libro* 1. *variar.lect.capite* 19.vide gloſſam, *Inſtit.per quas perſonas nobis ius acquiritur.in prin.gloſſ.in ver. bona fide,in fi.*ibi Ioan.Fabr.

*Menochius *de recuperanda poſſeſſione remedio* 15. *numero* 603. Equinarius Baro *in* §.*ſi quis à non domino.inſt.de rer.diuiſ.* Donellus *in comment.de iure ciuili lib*.4.*cap*.24.vide Faquineum *Controuerſ.iur. par*.1.*lib*.1.*cap*.59.

l.venationem.26.

Corraſius *libro* 5.*miſcell capite* 8.

l.Cum patrifamilias.27.

Cuiacius *libro* 8.*ad Africanum.*

§.Partus.1.

Menochius *de arbit.iudic. caſ*.210.

l.Placuit.29.

Briſſonius *libro* 3.*ſelect.capite* 1.

l.Etiam.30.

Paulus 2 *ſent.tit* 14.§.1.

l. Quod in ſtipulatione.31.

An vitientur ſtipulationes vſurarum incerti ratione.vide hic Gloſſ.

l. Mora.32.

Charondas *libro* 1. *veriſſimil. capite* 12.Corraſ. *libro* 2.*miſcel.c*.6.*&* 7.Hotomanus *libro* 2. *obſeruat.capite* 12.*&* c.8.*volum*.1.*variar diſputatio.* Ioannes Robertus *libro* 2 *ſent.iur.c*.17. *& libro* 4 *ſent.iur. c*.15. Menoch. *de arbit.iud. caſ*.220.Marc. Mant. *ſing*.131.*num*.1.*ſol* 886.

§.ſed ſi duo.4.

Molinæus *in labyrinth. de diuid. & indiuid. parte* 3.*numero* 122. *cum ſequent.*

§.item.5.

Limita regulam huius legis non procedere in paupertate. Nam paupertas vnius nocet aliis & in aliis, vt per Bar. *in* l.*ſi conſtante, ſolut.matrim.in* 8.*quæſt.princ.quæſt.*

l. ſi bene.33.

Vide Budæum in prioribus annotationibus,hoc ipſo titulo.

l. Vſuræ.34.

Cuiacius 18.*obſ.cap*.3.

l. Lite.35.

Vide Gloſſ. *in* l.1. *in verb.vſuras*, C.*de cond. ind*.4.

l.Prædiorum.36.

Nota hic quod fructus appellatione continentur prædiorum vrbanorum penſiones.

l.Et in contraria.37.

An vſuræ veniant etiam in actione negotiorum geſtorum cõtraria, vide Gloſ.hic.

l. Videamus.38.

Quæ ſit differentiæ ratio inter contractus bonæ fidei, & ſtricti iuris, vide Bald.*in* L.1.C. *de vſur.& lit.excep.*

§.ſi actionem.7.

Molin. *de eo quod intereſt.num*.239.*&* 244.

§.ſi dos.16.

Molin. *ad rub.de verb.oblig.numero* 48.

l. Equis.39.

Hæc lex idem continet, quod 8.ſupra h.t.

l.Tutor.41.

Math. *in l.* 2. *Cod.de vſur.rei iud.numero* 2 *f*. 338. vide Sozinum *in l. qui Romæ, in princip.in* 2.*col.numero*.20 *de verbor.oblig.*vide Aretinũ, *poſt gloſſam, in* §.*ſicut autem, inſt. quibus modis re contrah oblig. in* §.*item ſi acceptilationem,ſol*. 9.*numero* 13.*repete num*.2.

l.Herennius.42.

Vſuras citra conuentionem quo iure petat fiſcus, vide hic Gloſſam.

l. Herennius. 43.

Vide Alciatum *in l.* 1.*verſic. videamus nunc quemadmodum actio in rem,in* 5 *limit.*

l.pœnam.44.

Briſſonius *libro* 3.*ſelect.capite* 1.

l.Fructus.45.

Corraſius *libro* 5.*miſcell capite* 13 Goueanus *libro* 2. *variar. lect. capite* 15. Charond.*libro* 1. *veriſſimil.capite* 7 Menochius *de arbit.iud.libro* 2.*cent*.2.*caſ*.210.Forcatul.*in penu iur.cap* 18.

¶De fructibus à bonæ fidei poſſeſſore perceptis, vide Antonium Fabrum *libro* 4.*coniectu rarum capite* 79.

*Horum verborum *ſicut, nec cuiſubet bonæ fidei poſſeſſoris*, quis ſit ſenſus declarat Faquineus *prim.parte Controuerſiar. iuris lib*.1.*cap*.58.

¶ Interpretatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro* 7.*Coniecturarum cap*.4.

l.Quod.46.

Vide l.36.§.5. *D.de petit.hæred.*

l.Fructus.49.

Coniunge *cap*.72. *fructus de regulis iuris in ſexto.*

Tit. 2.

Digitized by Google

Tit.2. De nautico Fœnore.

Aulus Gellius *libro 16.capite 12.* Cuiacius *li. 9.obſer. capite 11.* Peckius *in commentar.titul. ad rem nauticam pertinente.*

l.Traiectitia.1.

Quæ dicatur pecunia traiectitia, notant Doctores hic præſertim Bald.

l.Labeo.2.

Ant. Auguſt. *libro 2.capite 1.*

l.Nihil.4.

Briſſonius *libro 3.ſelect.capite 1.* Auguſt. *libro 1.emend.capite 9* Cuiacius *libro 5. obſer.capite 30.* Duarenus *libro 2.diſput.capite 3.* Hotomanus *libro 5.obſ.capite 17.*

§.Pro operis.1.

Cuiacius *libro 2 obſ.capite 11.*

l.Periculi.5.

Hotomanus *libro 5.obſ capite 12.*

Cuiacius *libro 9.obſeruat.capite 29.* Hotom. *libro 1.obſ.in* D.*capite 8.folio 305.numero 28.repet.2.* Hotomanus *libro 3.obſ.capite 5.in fine.*

l.Fœnerator.6.

Bartolus *in* l.*non vtique,§.ſi quis,ſupra de eo quod certo loco.*

l.Seruius.8.

Neguſantius *tract.de pignor.parte 5.memb.3.*

Titulus 3. De probationibus & præſumptionibus.

Duarenus *libro 1.diſput.capite 27* Ioan.Robert.*libro 4.ſent.iur.capite 15* Praeteius *libro 2. catapodiſmat.* Gloſſa *in capite cum deputati,36. extra de iudiciis.** Tractatum ampliſſimum de probationibus compoſuit Maſcardus.

l.Quotiens.1.

Quis huius legis ſit vſus, vide hic D.Goth.

l.Ei incumbit.2.

Contius *libro 2 .electi.on capite 8.*

l.Cum tacitum.3.

Vide textum & gloſſ.*in verb.videbatur, in §.ſi petitum,l.generaliter,de fideicommiſſ.libert.*

l.Ab ea parte.5.

Ad gloſ ibi verſ.*idem*, vide quid doctores circa finem dicunt.*in* l.*imperium. D. de iuriſd. omn. iud.* vide etiam pro intellectu Bart.*in* l. *de quibus,coll.4.numero 7 D.de ll.*

l.Cum probatio.7.

Cuiacius *libro 5.obſeruationum ca.38.*

l.Si filius.8.

Summatur vno modo, quod illa l. probet, quòd filius præſumitur eſſe ſub patria poteſtate. Sed hic intellectus nõ eſt ex mente gl. Imo contra mẽtem profectò, quia requirit, vt pater ſit in quaſi poſſeſſione paternitatis & legitimę. Ideo nõ eſt aliqua ratio præſumptionis, ſed regula cõmunis, quod actore nõ probante, abſoluitur reus. Et ita intelligunt, & Bald. & Salycet. & expreſſius gloſ.*in* l.*Lucius.D.ſolu .matr in 2.nu ſolut.* Sed tamen poteſt defendi hic intellectus inſpecta prima ratione, quę refertur à Iuriſcõſulto de pietate, & erit ſpecialitas, quia etſi ſit filius in quaſi poſſeſſione ſui iuris, dummodo pater ſit in quaſi poſſeſſione paternitatis legitimæ, non præſumitur tamẽ in poteſtate, qa quaſi poſſeſſio non releuat ab onere probandi, quãdo quaſi poſſeſſio eſt contra primęuũ ſtatũ naturæ. Ita Alex. *in* l. *Titia. 2.coll.* D.*ſolut.mat.propriè in terminis.* Tunc ergo incumberet onus probandi patri, quando filius non tantũ eſſet in quaſi poſſeſſione ſui iuris, ſed negaret ſe eſſe filium legitimum illius, & pater nõ eſſet in quaſi poſſeſſione legitimationis. Sed iſto modo nõ debet intelligi textus, vt qui ſolũ ponit de quæſtione patriæ poteſtatis. Vult ergò per duas iſtas rationes textus dicere, quod aut filius non eſt in quaſi poſſeſſione ſui iuris & fatetur ſe filium legitimum, & ſecundum communem regulam, quæ obſeruatur in ſeruis, qui proclamant de quaſi poſſeſſione ſeruitutis ad libertatem, onus probandi incumbit filio. Aut eſt filius in quaſi poſſeſſione ſui iuris, & tantumdem conſtituo, quòd pater habeatur pro legitimo patre, puta ex confeſſione filij, & hoc propter charitatem paternam.

*l.Si pactum 9.

Vide Bartolum *in* l. *praſentia,coll.10.numero 16.eod.*

l.Cenſus.10.

Solutio cenſus melius probatur per monumenta publica, quàm per teſtes Doct. ſcribentes hic dic, quod iſte textus intelligitur de inſtrumento publico confecto manu notarij publici, quæ faciunt fidem magis indubitatam. Felinus *ad cap.ad audientiam,numero 12.de praſcrip.* Bartolus *ad l.1. D.ſi cert.pet. numero 22.* & ibi Purpur *poſt numeru 153* Crauett.*de antiq. temp.prima par.ſect. quia in lib. eff.numero 3.& ſequen. anteced.in princ.* An intelligatur de publicis inſtrumentis, receptis manu notarij & fidem habentibus indubitatam. Et de quibus ſcripturis intelligatur in libro Officialium.*numero 3.folio.80.* Aymon. Crauetta dicto loco.

l. Non eſt.11.

Mantica 2. *de coniect. vltim. volunt 30.in fi.*

Digitized by Google

l. Quingenta. 17.

Vide Eraſm. *chil. 1. cent. 9. p. oblem.* 58.

l. Circa. 14.

Ad gloſſam finalem huius legis, vide Iaſ. *Inſtit. de action. in §. omni, in gl ſſa, in verbo, dicit in 21. col.*

l. Quidam. 15.

Gilbertus Regius *libro 2. enarr. capite* 20.

l. Etiam. 16.

Briſſonius *libro 2. ſelect. capite* 25.

l. Cum de lege. 17.

Couarruuias *variar. reſolu. c. 6.* Ad hãc glo. quã notant & menti tenent, citat Bald. hic & Iaſ. *in §. licentia, in fi. C. de iur. delib.* a[illegible] mirabilẽ. nota limitationem Pauli Caſtrenſ. *in l. Maui. n. 4. ſolu. matrim.* Quod contra Paulum tenet Alex. *in d. §. licentia*, & Ioan. Crot. *in repet. l. ſi conſt. in prima lect. num. 11. col. 3. eo. tit.*

Ad eius intellectum, vide Ruin. *in Rub. de nou. oper. nun in 9. char. in princ.* poſt Bart. quem allegat *in l. ſi quis, ex argentar. §. pen. D. de eden.* Zap. *in l. fi. § licentia, in fi. 1. col. C. de iur. deli. in l. qui Romæ, in princ. in 6. col. numero 28. de verb. or. oblig.* & Iaſ *in l. conſtanter, verſ. ext. gl ſſ. hic* Bar. in illo articulo quomodo probentur facultates mariti non ſufficere. ſoluto matrimonio, vide etiam Niconitium, *in Rub. de oper. nou. nun. 269. 272. & 274.* limitat Fel. *in c. fi. col. 2. de præſumpt.* * Pro intellectu huius textus vide Hormanot. del. *ad Rub. ff de nou. op. nunt. n.* 41 & 43. ad Gloſſam hic quod negatiua probari per aſſertionem alicuius rei, & tunc qui aliter vult dicere debet probare vide Iaſonem *ad l. ſi conſtante num. 121. D. ſolu. matr. & ad l. [illegible] poteſt num. 83. de acquir. hæred.* Alciat. *reg 3. præſ. 10. nu. 2.* Afflict. *deciſ. 377. num. 1.* Crau. *in tract. de antiq. comp. 2. par prin. num* 11. & de probatione negatiuæ, vide Rip. *ad l. in illa D. de verb. oblig.* Dec. *ad l ſi emancipati nu 2.* vbi Cagnol. *num 68 C. de collation.* Crauet. *conſ. 1.* Annibal. de Cano *ad Rub. D. ſolut. matrim. num. 193. 196. 198.* Ioan. Ign. *in repet. l. neceſſarios §. non alias D. ad Syllan. num. 53. & ſeq* Rip. *ad ca. cum eccleſia ſutrina num. 29. & ſeq. ex de cau. poſſ. & propri.* Bellon. *conſ. 34. num. 2.* aliquid poni *ad l. actor. C. de probat.*

l. Quotiens. 18.

Habes hic in glo. in fi. in verb. *hæredem.* quę vult quod acta poſſint probari per teſtes, vide not. per Bart. *in l. curent, de teſtibus* vbi eſt ſimilis gloſſ. & ibi per Alexand. *in Apoſtil.* vide per Bart. *in l. ſocietatem, §. arbitror, numero 32. pro ſocio.*

l. In exceptionibus. 19.

Nota hic non omnes procuratores dari vel fieri poſſe.

l. Si quis. 20.

An violenta poſſeſſio liberet poſſeſſorem à probatione, vide hic D. Gothof.

l. Verius. 21.

Mercerius *libro 2. opin. capite* 10. Gloſſa *in capite cum deputati, 16. extr. de iudic.*

l. Antè. 23.

Ioannes Robertus *libro 1. ſent. iur. capite* 20.

l. Si chirographum. 24.

Remiſſiuè Ludouic. Rom. *ſing. 643. folio* 149.

l. Cum de indebito. 25.

De ratione huius textus, vide Iaſ *ad §. nihil, num. 75 l. naturaliter, de adquir. poſſ.* & ibi Rip. *numero* 121.

Ad tex. in fi. vid. Pet. Duen. *in reg. 118. & 119.*

Ad glo. hic *in verb. legitim.* Iſta gloſſa hic reputatur ſingularis, quod vbicunque requiritur legitima probatio, non ſufficit probatio iuratoria vide Alex. *conſ. 119 lib. 2. num. 9.* Iaſ. *ad l. ſi quando, num. 9. & ſeq. C. unde vi.* & ad l. *1. §. licentia, num. 2 C. de iur. de lib.* * Antonius Faber *libro 18. conjectur. ca. 10.*

l. Procula. 26.

Add. Afflict *deciſ. 13. numero 11.* explicat Alciatus *præſum. reg. præ[illegible]um. 32.* Iaſon *ad l. qua dotis, numero 18. D. ſoluto matrim.* Alexander *conſilio 56. numero 6. & 14. vol. 4.* Decius *conſ. 79. & 267. colum 2.* Bartolus *ad l. cum pen. col. ſi cer. peta.* Aretinus *ad l. recuſari, 2. col. de acquir. hæred.* Socinus Iun. *conſ. 128. numero 127. 129. numero 165. libro* 1. Neuizan *conſilio* 26. Menoch. *in tract. de arbit. iud. libro 1. centur. 1. caſu 88 numero 17. fo. 30.* deciſionum Afflicti. vide Barto. *in l. cum quid, in pen. col. in verſ. quid enim, D ſi cert. pet.* gloſſa. quæ Bartolo contradicit *in l. libertis, §. 1. D. de aliment. leg. in verſ. ſed et ſi.* Aret *in l. ſecus, in col. de acquir. hæred. l. cum alius alleg.* per Iac. & Iaſ. *in d. l. cum quid, char. 46. ſi certum petat.*

l. Qui teſtamentum. 27.

Vide Eraſm. *chil. 2. cent. 10 prouerb. 32.*

l. Si arbiter. 28.

Cuiacius *libro 3. obſerua. ca. 26.* Ræuardus *libro 1. variar. reſo. ca. 14.* Ioan. Rob. *recept. iur. ciuil. lect. libro 1. ca. 22.*

l. Imperatores. 29.

Sed & epiſtulas. Diuerſam huius loci lectionem, vide hic in Gloſſa.

§. Mulier. 1.

Briſſonius *libro 1. ſelect. capite* 5.

l. Si ancilla. 30.

Vide *Nou. 78. c. 4.*

Tit. 4. De

Tit.4. De fide inſtrumentorũ & amiſſione eorum.

In hunc titulum ſcripſit Æmilius Ferretus, multa Couarruuias *practicar. quæſt. capite 19. cum tribus ſequentibus.*

l. Inſtrumentorum. 1.

De actis priuatis & publicis, vide hic Got.

l. Quicunque. 2.

Couar. *quæſt. fo. 32. col. 4.*

l. Repetita. 3.

Vide quod notat Bart. *in l. ſi teſtamentum. ff. de teſtibus.*

l. In re. 4.

Nota hic ſcripturam interdum neceſſariam eſſe ad probationem.

l. ſi res 5.

Huius legis exceptionem adfert hic D. Gothof. quem vide.

l. Si de tabulis. 6.

Hæc lex pertinet ad intellectum edicti quemadmodum teſtamenta aperiantur.

Tit. 5. de teſtibus.

Vide in hunc titulum Ferretum, exſtat tomus tractatum eorum omnium qui de teſtibus ſcripſerunt. Hac de re tractatum edidit Ioannes Crotæ & in eum Petri de Monchada additiones & Hector Hemilius.

l. Teſtimoniorum. 1.

An ſi iudex velit nõ teneatur credere teſti, vide Bartolum *in l. Lucius in fin. ff. de his qui not. infam.*

§. Quanquam. 2.

Briſſon. *libr. 2. ſelect. capite* 17. Menochius, *de arbitr. iud. caſ. 2 19.*

l. in teſtimoniis. 2.

Oldendorp. *c. 66. except.* 1. Paul. *5. ſent. 15. §. 1.*

l. Teſtium. 3.

De teſte luſore, quod repellatur Grammat. *deciſ. 11.*

§. Ideoque. 1.

Iudicis poteſtati cõceditur, vtrum debeat adhiberi fides teſti vel non practicam huius loci ponit Bar. *ad l. Lucius, ad §. D. de iis qui not.* & cũ ibi ſequitur Dec. *conſ. 94. col.* . Grammat. qui dicit ſecundum Bartol fuiſſe iudicatum, Dec. *numero* 43. & vide *in deciſ. 92. ad fin.* Item iudex poterit adhibere fidem teſtibus ſingularib' ſi ſibi videbitur, Crauet. *conſ. 78. column. penultim. numero* 7. In materia Diaz. *in reg. 761*

*Eiuſdem. 2.

*Fama an & quomodo probet de ſe vel cum alio teſte, vide Socin. *reg. 144. fama* per Felin. *in l cap. veniẽs 1. ext. de teſtib. circa* princip. *2. col.* In materia de fama vide Soc. Iun. *conſ 32. nu. 2. lib. 2. & conſ. 148. num. 46. eod. lib.* & quę dicatur fama vehemens relinquitur arbitrio iudicis Marſ. ſing. 17. *fama ad fin.* in materia nouiſſime *Viu. 1. comm. ob in verbo fama pub.*

§. Lege Iulia. 5.

Duarenus *libro 2. diſput. cap. 13.* Cuiacius *lib. 13. obſ. cap. 7.*

l. Lege Iulia. 4.

Briſſonius *libro 4. ſelect. capit. 7. folio 177. numero 10. tracta. 5.* Hotoman. *libri 6. obſeruation. cap. 10.*

l. in legibus. 5.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. *in l. parentes, C. eod.*

l. idonei. 6.

Tractatuum *5. fo. 178. poſt. num. 16.*

l. Serui. 7.

Hodie ſerui ad teſtimonium non admittuntur, vt not. Nou 70. *cap. 6.*

l. inuiti. 8.

Rom. *ſing. 419.* Ioan. Andr. *in c. 1. ext. de teſtib.* Felin. *in c. ſuper eo, eod.*

l. Teſtis. 9.

Harmen. *6. tit. 6.* vide qui notat Barto *in l. qui teſtamento infra de teſtamen.*

l. Nullus 10.

Limita hanc legem vt per Socin. *in reg. 515.*

l Ad finem. 11.

Forner. *lib. 2. ſelect. cap. 7.* Limita vt per Port. *Inſt. de teſtam. §. ſi. in fi.*

l. Vbi numerus. 12.

De plurali locutione duorum numerorum. Adde Rip. *ad l. ex facto. §. ſi quis, num. 51. D. ad Trebellian.* Marſ. *ſingul. 47. in ore duorum vel trium, & ſing. 435. circa* Corraſius *epiſtol. quæſt. cap. 11.*

l. Quæſitum. 13.

An magis attendatur mens quàm verba, vide hic Alexand. *conſilio 52. & conſilio 54. volumin. 4.*

l. ſcio. 14.

Cicero *in orat. pro Roſcio amerino,* Pithæus 4. *notar. Moſaic.*

l. Repetundarum 15.

Ad intellectum huius loci iunge l. 10. *ſup. de ſtat. hom.*

l Qui falſo. 16.

De materia huius legis dixit Bart. *in l. eos. ff. de falſ.*

Digitized by Google

l. Ex eo. 18.

De argumento à contrario ſenſu, vide Iaſ. in l. 1. *in prin.* D. *de iuriſd. omn. iud.*

l. inuiti. 19.

Alciatus *libro 2. parerg. cap* 43. Cuiacius *libro 2. obſeruation. cap.* 21. Ræuardus *libro* 5. *variorum, cap.* 4.

l. In teſtimonium. 20.

Cuiacius *libro* 16. *obſeruat. cap.* 25. An minor quatuordecim annis torqueri poſſit in crimine maieſtatis, vide hic D. Goth.

l. Ob carmen. 21.

Cuiac. *lib.* 16. *obſ. c.* 1. *ſtatuend.* 2. *q.* 6. *ſo.* 181. *nu.* 15. *tract.* 5.

§. illud. 1.

Menoc. *lib.* 1. *q.* 73.

l. Curent. 22.

Duaren. *lib.* 1. *diſput. c.* 30. Ionnes Rober. *li.* 1. *ſent. iur. ca.* 4. & *lib.* 4. *cap.* 4. Ræuardus *libro* 3. *varior. cap.* 1.

l. Produci. 23.

Vide Bart. *in* l. 1. §. 1. D. *vi bonorum raptorum*, Bald. *in Authen. at qui ſemel, in princip. de probatio.*

l. Teſtes. 24.

Duarenus *d. cap.* 30. & *libro* 1 *diſput. cap.* 29. Ioannes Robertus *libro* 1. *ſenten. iur. ca.* 4. & *libro* 4. *cap.* 3. & 4 Forner. *libro* 2. *ſelect. ca.* 10. Cuiacius *libro* 2. *obſ. cap.* 21. Ræuardus *libro* 2. *varior. cap.* 8. Grammat. *deciſ.* 34. *numero* 18 & *numero* 20.

Tit. 6. De iuris & facti ignorantia.

Harmen. *libro* 1. *tit.* 1. Ignorantia an & quomodo ſit excuſabilis, vide Alex. *conſ.* 52. *vol* 4. Socin. *conſ.* 5.

l. Ignorantia. 1.

Vide Nouel. 22. *cap.* 47. *in fine*, & & Nouel. 118. *cap.* 2.

l. in omni. 2.

Ioannes Robert. *lib.* 4. *ſent. iur. c.* 15.

l. Plurimum. 3.

Cum ſimilibus de quibus ibi per gloſſ. limita vt per Socin. *reg.* 16.

l. iuris. 4.

An pupillus res ſuas alienare poſſit ſine tutoris authoritate, vide hic Gloſſam & paſſim Doctores omnes.

l. iniquiſſimum. 5.

Scientia vẽditoris an & quomodo noceat, aut proſit emptori, vide hic Gloſſam.

l. Nec ſupina. 6.

Congruit cum hac lege Gloſſ. *in cap. ab excommunicato in verbo de facto, in fin. extra de reſcript.*

l. iuris. 7.

Cuiacius *libro* 5 *obſ. cap.* 39.

l. Error. 8.

Libertus an & quando impunè patronum in ius vocare poſit, notat hic Gloſſa.

l. Regula. 9.

Cuiac. *lib.* 5. *obſ. d. c.* 39. Ioan. Rob. *recept. iur. ciuil. lect. lib.* 2. *c.* 27.

§. Si quis. 5.

Ioan. Robert. *lib.* 1. *ſent. iur. cap.* 6. Cuiac. *lib.* 3. *obſ. cap.* 38.

l. Impuberes. 10.

Impuberes ſine tutore agentes peierare non dicuntur.

LIBER XXIII.

Titulus primus. De ſponſalibus.

DVarenus hic Briſſon. *lib. ſing. de ritu Nuptiarum & iure connubior.* 4. Gel. 4. Cuiac 16. *obſ.* 33. Alciat. 1. *diſpunct.* 20.

l. Sponſalia. 1.

Quomodo Græci ſponſalia vocent, vide Harm. *libro* 4. *tit.* 3.

l. ſponſalia. 2.

Varro *libro* 4. *de ling. Latin.*

l. Vnde. 3.

Vnde nata ſit ſponſi ſponſæue appellatio, notat hic textus.

l. Sufficit. 4.

De conſenſu qui requiritur in ſpõſalibus, vide quæ notat Barto. *in Nouell.* 22. *de nuptiis. cap.* 1.

l. Hæc ita. 5.

Vide Iaſon. *hic.*

l. Si puellæ. 6.

Spes matrimonij & ſponſalia idem eſſe nota hic.

l. In ſponſalibus. 7.

Nota hic quod ſponſa filia, ſciens & tacens habe-

Digitized by Google

habetur pro conſentiente: quid autem ſit in filio, Gloſ. *in l. Lucius, D. ſol. matrim.*

l. Furor. 8.

Iunge *cap dilectus filius, extra de ſponſalibus.*

l. Quæſitum. 9.

Alciatus *libro 12. parerg. ca. 7.* Cuiac. *libro 11. obſ. cap. 15*

l. in poteſtate. 10.

An pater poſſit ſponſalia filiæ exiſtentis in poteſtate diſſoluere, vide hic Bald.

l. Sponſalia. 11.

An & quomodo ſponſalia conſenſu contrahantur, notat Bald. hic.

l. Sed quæ. 12.

Ioann. Andr. *in capit. 11. extra de deſponſ. impub.*

l. Filiofamilias. 13.

Gellius *libro 2. noct. attic. cap. 7.*

l. in ſponſalibus. 14.

Vide Plac. *lib. 6. in fin.* vbi fœminas à 16. ad 35. mares a 20. ad 53. vult coire in matrimonium.

l. Tutor. 15.

Iunge l. 6. *C. de interd. matrim.*

l. Oratio. 16.

Guterius *pass. reſol. c. 51. num. 9. & 10.*

l. Sæpe. 17.

Cuiacius *libro 1... ſer. cap. 39.* Dion. *lib. 54*

l. in ſponſalibus. 18.

Facit hic l. 2. D. *de pactis.*

Tit. 2. De ritu nuptiarum.

*Vide Tractatus cauſarum matrimonialium Melchioris Kling.

Alexander *libro 1. genial. diel. cap. 24. & libro 2. cap. 5.* Briſſonius *d. loco, & libro primo ſelect. cap. 18.*

l. Nuptiæ. 1.

Ex lege Romuli *apud Halicarnaſ.* Solonis *apud Demo.* id teſtatur & Euripides *in Andromacha.*

l. Nuptiæ. 2.

Ant. Guibert⁹ *libro 1. queſt. iur. ca. 12.* Corraſ. *c. 29 epiſto. quaſtion.* Contius *libro 1. ſubſcec. lect. cap. 4.* *Corraſ. *in arreſt. Martini Guerre.*

l. Si neptem. 3.

An inter fratris & ſororis liberos valeant nuptiæ negat Caius tit. 4. affirmat hic textus hac de re vide Cont. 2. *lect. 2.*

l. Minorem. 4.

Concordat cum hac lege *c. puberis extra de deſponſ. impub.** vbi abſq; libero conſenſu matrimonium ritè peragi, nō poſſe omnibus in confeſſo eſt.

l. Mulierem. 5.

Ioan Rob. *lib. 3. ſent. iur. cap. 1.* Briſſon. *libro 1. ſel. ct. cap 18.*

l. Denique. 6.

Vide *l. 16. C de donat. ante nup.*

l. Ideoque. 7.

Concennatus *libro 2. quaſt. c. 2.*

l. Libertinus. 8.

Alciatus *libro 4. parerg. c. 21.*

l. Si nepos. 9.

Furioſi conſenſus in adeunda hæreditate an requiratur Gloſſ. hic.

l. ſi filius. 11.

Ratio huius legis petenda eſt, *ex l. 42. infra eodem.*

l. ſi qua. 12.

Quæ dicantur inceſtæ nuptiæ, notat Accurſius hic.

l. ſi patrona. 13.

An & quæ patrona dicatur ignobilis, vide hic D. Gothof.

l. Adoptiuus. 14.

De contubernio & quod iuris nomen ſit, vide Hotom. Inſt. *libro 1. tit. 2. de iure nat. gent. & ciuil.*

l. Vxorem. 15.

Tiraq. *in legib. connub. l. 4. gl. 1. par. 4. numer. 5.* Prateius *in verſion. c. 2.*

l. Oratione. 16.

Hæc quæ hic dicuntur hodie correcta ſunt, & obſoletæ: permiſſæ etenim ſunt quantumuis illuſtribus perſonis cum libertis nuptiæ, vt declarat *Nou. 78. cap. 3. & 117. cap 6.* Paul. 2. *ſent. 19. § 4.*

l. Per adoptionem. 17.

Contius *lib. 1. lect. ſubſec. c. 5.* Hotom. *amicab. reſp. cap. 10. lib. 1.*

l. Nuptiæ. 18.

Vide *tit. Inſt. de nuptiis, in principio.*

l. Capite. 19.

Hanc legem limitat Bald. *in l. mulier, §. cum proponeretur, D. ad Trebel.*

l. ſciendum. 20.

Mercerius *libro 1. opinion. cap. 8.*

l. Non cogitur. 21.

Filiusfamilias non cogitur vxorem ducere.

Digitized by Google

l.Si patre.22
De metu reuerentiali, vide Boer. *deciſ.*100. *num.*11. *& ſeq.*

l.Lege Papia.23.
Lex Papia hodie abrogata eſt, vt notatur *Nou.*78.*cap.*5.

l.in liberæ.24.
Ioan Robert.*lib.*3.*ſent.iur. cap.* 2. Hotom. *lib.*1 *obſer.in D.cap.*9.

l.Filius.25.
Alciatus 3.*præſumpt.cap.*38. Cõtius 1.*ſubceſ. cap.*4.

l.Reas.26.
Vide *l.*17 *C.de adulter.*

l.Si quis.27.
Nota hic quod interdum vitioſum ab initio reconualeſcit.

l.inuitam.28.
An matrimonia debeant eſſe libera, D. Gothof. hic.

l.Quod. 29.
Congruit *l matrimonij* 51. *ĩ. eod.*

l.ſimulatæ.30.
De ſimulatis ac fictis nuptiis loquitur hęc lex.

l.ſi ſenatori.31.
Hæc lex notat tantum in ſenatori, ſed extende ad omnes, *vt Nou.*117.

l.Plerique.33.
Vide *l.penult.*§.5. D. *ſol.matrim.*

l.Generali.34.
Eligere qui poteſt, an poſſit & poſtulare, vide hic Gloſ.

l.Filius.35.
Contius *d.lib.*1 *c.*4. Cuiac. *lib.*16.*opin.c.*33.

l.Tutor.36.
Ræuard.*lib.*2.*varior.cap.*20.

l.Libertum.37.
Pro intellectu huius legis iunge l. 64.*inf.e.*

l.Si quis.38.
Cuiac.*lib.*4.*obſ.c.*22 Ioan. Rober.*lib.*1.*ſent. iur cap.*4 Ad rationem illius textus, vide per Ruin.*in Rub.ſol.matrim.*

l.ſororis.39.
Cuiac.*lib* 16.*obſ.c.*37.

l.Ariſto.40.
Priuignæ filia non minus duci poteſt quàm ipſa filia.

l.Probum.41.
In quibuſdam libris legitur *ſtuprum.*

l.Semper.42.
Ionnes Robertus 3.*ſent.iur.c.*2.

l.Palam.43.
Circa regulam huius legis, in quantum dicit in delictis neceſſitatem non excuſare, nũquid autem metus excuſet, vide Panorm. *conſ.*4.

§.Senatus.10.
Ioan. Robert.*lib* 4.*ſent.iur.c.*10.

l.Lege.44.
Duar.1.*diſput.ca.*11. Vlpian.*tit.*13.§.1.*in fragmentis.*

l.in eo.45.
Iunge l.1.*inf.de concub. &* l.*vlt.inf.de diuortiis.*

§.Si ab hoſtibus.6.
Duarenus *libro* 2.*diſput.c.*11.

l illud.46.
Meum dicitur etiam quod commune eſt. Adde Dec. *ad reg.id quod noſtrum, numer.*4.*cũ ſeque. & in ca.ratio.numero* 9.*extra de præben.* Socin.*ad* l.*ſerui*,§.1.*numero*.8.& ibi Rip.*num.* 10.*de leg.*1.

l.Senatoris.47.
Nobilitas quemadmodum perdatur, vide hic D.Goth.

l.Obſeruandum.49.
Ouid. *in Deianira.* Liuius *lib.*4.

l.Proximè 50.
In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.

l.Matrimonij.51.
Facit hic l.21. *ſ.qui & à quib.manum.*

l.inceſtæ.52.
Nuptiæ inceſtæ ac inutiles quæ dicantur, vide Gloſſ. hic.

l.Nuptiæ.53.
Plato *lib.*6.*de repub.*l.17.*ſup.eo.*

l.Et nihil.54.
Plato 8.*de legib. &* 8.*de repub.* Varro 2.*de re ruſt.*

l.Quinetiam.55.
Contius *d.lib.*1.*c.*5.

l.Etiam.56.
Vide l.11.§ 1.*D.de adulter.*

l.Qui in prouincia.57.
Alex.*conſ* 3.*vol.*5. Barb.*conſ.*58.*vol.*2. Alex. *conſ.*77.*vol.*1.

§.in libro.1.
Mercerius *lib.*1.*opinion.cap.*11.

l.A diuo

l.A diuo.58.

Ad gloſſam ſecundam ibi, vide Aretin.qui dicit eam ſingularem, & pro ea allegat textum *In 7. de exception.in princ.in 1.coll.in gloſſ.in verſ.tu dic.*

l.Senatus.59.

Vide l 36.§.1.*&* l.61.D.*ad l.Iul.de adult.*

l.si quis.60.

Vidua intra tempus luctus an deſponſari poſſit,vide hic Gloſſ.

§.Quamuis.5.

Briſſonius *lib.1.ſelect.c.15.*vide Ruin. *in Rub. ſoluto matrimoni, chart.28.* poſt Bartol.quem allegat *in l.fin.D. de cond.ſi ne cauſa allegat.*

l.Dote.61.

Dos caduca quæ dicatur, notat hic D.Gothof.quem vide.

l.Quanquam.62.

Arbitrium generale reſtringitur ad bona & honeſta.

l.Præfectus.63.

Cuiacius *libro 6.obſ.c.16.*

l.Libertum 64.

Filij appellatione quis nonnunquam intelligatur vide hic Gloſſam.

l.Eos qui.65.

Cuiacius *libro 1. obſ.cap.11.*

l.Non eſt.66.

Cuiacius *libro 16.obſ.cap.33.*

l.Non ſolum.67.

Vide Alex *in l.apud Iulianum,§.ſi pupillus.ff. quibus ex cauſis in.*

l.Iuregentium.68.

Menoch.*de arbit.iud.caſ.24.*

Tit.3.De iure dotium.

Ant.Guibert.*de dot.per totum.* Phanutius *de lucro dotis.*& Bald Nouel.*de dote.* Hotom.*vol. 1.variar.diſput.c.6.*

l.Dotis.1.

Quid ſibi velit Iuriſconſultus his verbis, declarat hic D.Goth.

l.Reipublicæ.2.

Repetitionum 3.*fol.*24.*numero* 117.

l.Dotis 3.

Dotis nomen vbi non cadat, notat D.Gothof.hic.

l.Si proprietati 4.

Nota hic de argumento dotis,adde l.*etiam, Cod.eodem.*

l.Profectitia.5.

Arius Pinellus,*C.de bonis matern.numer.15. folio 113.*vide Soc.*in c.1.numero 8.colum.1.ſoluto matrimonio.*& ad principium vide Ruin.*in Rubri ſoluto matrimonio.in 2.chart. & ad §.ſi quis,* vide Roma. *in l.2.§.extra de iur.dot.* de quo ad hoc meminit Soc. *in l.1.4.chart. in addit.ſoluto matrimonio.*

§.Si pater.5.

Goueanus *libro 2.var.lect.c.4.*

l.Iure.6.

Vlpianus *in frag.tit.6.§.4.*

l.Dotis.7.

Bald.*in l.incendium, C.ſi certum pet.*Bart.*in l.falſus,C.de furt.*

l.Sed niſi.8.

Nota hic verba cum effectu eſſe intelligenda.

l.Si ego.9.

De hoc textu late per Dec.*conſ.35 col.fin.*& per Afflict. *deciſ.111.numero 7. & deciſ.185 numero 6.*notat Felin.*ad c.relatum.2.fallen.de offi. deleg.*nouiſſime Didac.Couarr.*in tract.varia. reſol.libro 1.c.14.numero 15. cum ſeq.* adde Ioan. Cephal.*conſ 122.nu.14.vol.1.*Vide Bar.& alios *in l.ſi pecuniam, in princip. ſuper gloſſ. mag. de cond.cauſa data.*& ad principium vide Iaſ.*in l. qui Romæ,§.Flauius,in pen.coll. D.de verb.oblig.* & Bar.*in l.ſi pecuniam 2.ff. de vſufr.leg. in princ.* vide Soc.*in l.cum filio,in antepen.col.in fin.cum ſequen.de leg.1.*

§.Si res.1.

Deciſ.385 numero 6. folio 750. diuiſionum Afflicti. * Antonius Faber *libro 8. coniecturarum cap.9.*

l.Plerunque.10.

Ad hanc legem in fine dum probat, quod in alternatiuis: &c.pro eius ampliatione, vt procedat nedum in obligatione alternatiua: ſed etiam in facultate alternatiua, vide Bald. *in l 1.4.q.C.de procurat.*

§.si ante.4.

Cuiacius *libro 17.obſ.cap.1.*

§.si res.6.

Menoch.*de arbit.iud.caſ.163.*

*l.sanè.11.

*Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro 7.coniecturarum cap.5.*

l.si res.12.

Ioannes Robertus *libro 4.ſententiarum iur. cap.24.*

Digitized by Google

l. Si mulier. 13.

Repetito matrimonio an dos repetita intelligatur, vide hic gloſſ.

*§. Ex aſſe.

* Explicatur à Faquineo *lib. 2. controuerſiarum iuris cap. 11. ante 1.*

l. Si rem. 14.

Vide l. 10. §. 1. *ſupra hoc eodem tit.*

l. Quotiens. 16.

Cuiac. *obſ. lib. 17. cap. 1* * Diſpoſitio huius legis an ad aliam quàm mulieris perſonam extendatur vide Bal. Nou. *in tract. de dote. par. 11.*

l. In rebus. 17.

Ad gl. 1. huius legis, vide Bar. *in l. quod neme. in quæſt. prin. inſt. D. depoſiti.*

l. Si mancipia. 18.

Coniunge hic l. *penultimam*, §. 3. *D. ſoluto matrim.*

l. Etiam. 19.

Accepiſſe dotem quomodo maritus videatur, vide hic Gloſſa.

l. Iulianus. 20.

Hanc legem ſingularem notat optimè Bald. hic.

l. Stipulationem. 21.

Tract. 7 *f. 29. ante num. 2. Glo. 54.*

l. Et licet. 22.

Nota hic quod ſermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice, vt notat Bartol. hic.

l. Quia autem. 23.

Contius *lib. 1. diſput. c. 6.* quem refellit Cujac. *lib. 13. obſ.* 21.

l. Si filia. 24.

Concordat textus *in* l. 27. *in princip. ſupra de pactis.*

l. ſi ei. 25.

Nota hic argumentum à minori ad maius.

l. ita. 26.

An & quæ ſit differentia actionis vtilis & non damnoſi, vide Gloſſ. hic.

l. Poſt nuptias. 28.

Repet. 3. *f.* 22 *num.* 67.

l. Cum pater. 29.

Folio 32. numero 6. & 7. g oſſ. 61. tractatuum 7. Bar. *in* l. *qui habet, de tutel.*

l. Dotem. 30.

Dos data in primo matrimonio intelligitur in ſecundo repetita, vide Bar. *ad quæſtionē quæ incipit mulier*, habens magnum patrimonium. Abb. *conſ.* 6. Bellon. *libro* 4. *ſupput. c* 17. *num* 8. Cur. Iun. *conſ.* 4. *col. antepen.* Rol. à Vall. *in tract. de lucro dotis, q* 80. *num.* 11.

l. Quod ſi. 31.

Vide l. 32. §. 11. *inf. de don. int. vir. & vxo.*

l. ſi ex lapidicinis. 32.

Cuiacius *lib. 15. obſ. cap. 21.*

l. ſi extraneus. 33.

Cuiac. *lib. 12. obſ. c.* 17.

l. Mater. 34.

Dotare filium de patrimonio matris pater poteſt, Bald. *in* l. *neque, C. eod.*

l. Dotem. 35.

Vide Corn. *in concluſ.* 254. 1. *vol.* vide Ruin. *in* l. 1. *num.* 1. 2. *ſol. matr.*

l. ſanè. 38.

Quæ ſit huius legis quæſtio optimè declarat Gloſſa hic.

l. ſi ſerua. 39.

Vide Bal. *in Auth. ex cōplexu, C. de inceſt. nup.*

§. ſi ſpadoni. 1.

Ad eius intellectum vide Soc. *in* l. 1. *num.* 2. *ſol. matr. & in l. quæſitum, in prin. verb. de libe. & poſthum.* Ruin. poſt alios *l. ſi quis, in fin. prin. de lib. & poſthum.*

l. Diuus. 40.

Bellon. *d. c* 17. * vide quæ notaui *ad* l. *dotem.* 30. *ſup. h. t.*

l. Promittendo. 41.

Emanuel Coſta *lib. 2. ſelect. c. 21.*

*§. ſi à debitore.

* Antonius Faber *lib. 12. coniect. c* 8.

l. Res. 42.

Harmenop. *lib.* 4 *tit.* 8.

l. Licet. 43.

Vide Dec. *in Auth. præterea*, C. *vnde vi. in* 2. *col.* * Cuiac. *ad* l. 4 D. *de pact.*

§. Quoties. 1.

Ioannes Robertus *libro* 2. *ſent. iur. c.* 4.

l. ſi pater. 44.

Mors patris comparatur cum emancipatione.

l. Quod ſi. 45.

An cedi actio patri contra filium poſſit, vide hic Gloſſ.

l. Quemadmodum. 46.

Vel donationem. Perperam codices quidam habent traditionem.

§. Pater.

Digitized by Google

§.Pater.2.

Ad intellectum huius §. vide Connanum hic.

l.Si ſeruo.47.

Ioan.Robert.*lib.4.ſent.iur.c.24.*

l.Tali facta.48.

Auguſt.*lib.1.emend.c.2.*Vide Ruin.*ſol.matr. in Rub.chart 24.& 27.*

l.Vir ab eo.49.

Quomodo hæc lex intelligenda ſit, vide hic Bald.

l.Quæ fundum.50.

Cuiacius *libro 8.ad Affrican.*

l.Si res.51.

De intellectu huius legis, vide D.Gothof. hic.

l.Non ſolum.52.

Vir quidnam vxori promittere debeat, declarat hic D.Gothof.

l.Cum vir.53.

Vir ſcienter accipiens pro dote, nomina non idonea donare videtur.

l.Res quæ.54.

Cuiacius *libro 5.obſ.c.29.*

l.Cum dotis.55.

An fideiuſſor dotis dandę conſtitui poſſit, vide hic Gloſſam.*Faquineus *controuerſiarum iuris.lib.8.c.76.*

l.Si is qui.56.

An dos ibi eſſe debeat vbi ſunt onera matrimonij, vide itidem Gloſſ.hic.

§.Quod dicitur.3.

*Num.*18.*folio* 15.Phanuccius,*de lucro dotis,folio* 54.*num.*18.*Repet.*3.

l.Nuptura.57.

An & quando ſtetur præſumptioni, vide l. 23.§.*quod metus cauſ.*

l.ſi ſponſalibus.58.

An & quando fructus & partus in ſtipulationem veniant, notat Gloſſa hic.

*l.ſi mulier.59.

*Cæpol.caut.140.communis. Iaſ.*ad l.cum ſecundum,C.de fideicom.num.*2.in materia Anton.Rub.*ad l.non ſolum.* §.*morte, num.*15. *D.de nou.op.nun.*

§.Ex aſſe.1.

Contius *libro 1.diſput.cap.*1. vide Bar. l.*qui ita*,§.1.*D.ad Trebell.* Alexand.poſt alios, quos allegat *in* l.*apud Iulianum*, §.*virum*,2.*not.eod.tit.*de quo meminit Ruin. l.2.*char.*38.*in addit. mag.ſoluto matrimonio,folio* 86.*numero* 15.*Repetitionum* 5.*Tiraquel.*in tract.de vtroque retract.tit.*1.§.26.*glo.*1.*num.*45. Fideicommiſſum vniuerſale non poteſt cedi & procuratori in rē ſuam non cogitur hæres fideicommiſſum vniuerſale reſtituere, Bart.hoc notat *in* l.1.*nu.* 9.*ff.de leg.*1. vbi Iaſon *nu.*96.an habeat locum tam in ceſſione quàm in delegatione. Crot. *ad* l 1.*num.*40. *cum ſeq.* & ibi Crauet. *nu.*150. *cum ſeq.de leg.*1.

§.Eius.2.

Cuiac.*libro* 13.*obſ.c.*40.

l.Quæro.60.

Marcus Vertranius *de iur.lib.c.*31.* Faquineus *controuerſiarum iuris,lib.*8.*cap.*75.

l.ſiue.61.

An curator detur ad vnum tantum, vide hic Bart.

l.Titia.62.

Molin.*de eo quod intereſt,num.*71.

l.ſtipulatio.63.

Ius quæſitum tertio ei auferri non poteſt ſine eius facto.

l.Poſt diuortium.64.

Vide Gloſſ.*in* l *peculium,ſup.de pecul.*

l.ſi legato.65.

Hanc optime explicat Baldus hic.

l.ſi vſusfructus.66.

Magnam huius legis partem ex profeſſo Molin.explicuit,*folio* 343.cum multis ſeq. Arius Pinellus,C.*de bon.matern.*

l.Proculus.67.

De intellectu huius textus, *in* l.*Pomponius*, §.*in dotem, & de acq.poſſeſſ.* Scribentes hic latè,& notanter per Bald.Nouel.*in tract.de dot. & part.*Annib.de Cano *ad Rub.ff ſol.matr.nu.* 323.*fol.*31.*num.*3 3.*Repet.*3.

l.Dotis.68.

Bart.*ad* l.1.*infra ad l.Iul.maieſt.*Bald.*in* l.*inuitus,ad fin.C.de procurat.*

l.Cum poſt.69.

Id quod dicitur de iure. Amplia vt per Alexand.poſt alios, quos allegat *in* l.*ita ſtipul. in* 2.*colum.propè fin. de verborum obligation.* Et vide Doctores omnes.*in* l 1.*ſuper gloſſ.in verb. ſemper, dum allega: iſtum textum ſoluto matrimonio.* maximè Sozin.*in* 9.*colum.* Roma.*in* 31. *chart.*Et Ruin.poſt alios, quos allegat *in* l.*ſi quis arbitratu in* 2.*chart .in fi.de verborum obligationibus.*

§.Gener.4.

Promiſſio incerta valet fauore dotis,con-

Digitized by Google

tra regulam iuris communis, vide Bald. Nouell. *in tract. de dot. 6. part. prin.* 10. *priuil* Afflic. *decis.* 337. *nu.* 9. & 371. *per totam*. Dec. *conſ.* 5 6. *num.* 10. Paul. de Caſtr. *conſ.* 11. *col.* 3. *libr.* 1. quẽ refert Soc. Iun. *ad l. ſi ita ſtipulatus, magn. n.* 94. D. *de verb. oblig.* Rui. & Socin. *ad l. num.* 51. *cum ſeq. D. ſol. matrim.* * Pro intellectu Ambroſ. Opizzo. *ad l. ſi quis arbitratu. n.* 50. *ff. de verb. oblig.* poſt doctor. ibi Bald. Nou. *ad l.* 1. *nu.* 111. *ff. ſol. matr.* vbi Ruin. *num.* 16. Coraſ. *conſ. fin. n.* 2. Crot. *ad l. ſi quis pro emptore ff. de vſuc. n.* 95. Iacob. Menoch. in tract. *de arbit. iud. lib.* 2. *cẽt.* 2. *caſ.* 149. *num* 26. *d.* 36. & *lib.* 1. *q.* 68. *num.* 41.

l. In ambiguis. 70.

Vide Campegium 10. vbi ſcribit dotis fauore interpretationem fieri pro loquente.

l. Cum dotem. 71.

An dotis exigendæ moram maritus præſtet, vide hic Gloſſam.

l. Mulier. 72.

Forcat. *Necyom. dial.* 39. Concennat. *libro* 2. *quæſt. c.* 3 Ad gloſſ. 1. vide Caſtr. reprobantem *in Auth. præterea. Cod. vnde vir & vxor.* & ibi Iaſ. *in* 4. *not.* & Dec. *in* 3. qui dicit cõmuniter reprobari, vide Ruin. *in l.* 1. *num.* 92. *ſol. matr.*

l. Mutus. 73.

Vide Bart. *in Auth. hoc ita, C. de duobus reis, in* 11. *q.* 3. *q. princ.*

l. ſi ſponſa. 74.

Nota hic quod vbi eadem ratio ibi ius idem, atque idem priuilegium eſſe debet.

l. Quamuis. 75.

Ioannes Robertus *libro* 3. *ſent. iur. c.* 18.

l ſi mulier. 77.

An fictione iuris duo actus interuenire præſumantur, vide hic Gloſ.

l. Cum in fundo. 78.

Vide Bart. *in l. Iulianus, §. inde Celſus, de act. empt.*

l. Auus. 79.

Repetitionum 4. *fol.* 348. *num.* 241. & 243.

l. ſi debitor. 80.

Iunge *l.* 83. *ſ. eod.* ad faciliorem huius legis intellectum.

l. Pater. 81.

Cuiac. *lib.* 13. *obſ. c.* 18.

l. ſi de dote. 84.

Zaſius *lib.* 2. *reſponſ. ſing. cap.* 9 20. *q. quarta. q. prin. ſub nu.* 11. *fol* 8; & 22. *q. quarta. q. princ. ſub num.* 3. & *num.* 4. *fol.* 93. & 31. *q. quarta. q. prin. n.* 11. *fol.* 175. Matth. Brunus, *de ceſſione bonorum*

l. Fundum. 85. * & vlt.

Nota hic fundum dotalem poſſe diſtrahi ex cauſa vtili mulieri & marito. * huius legis ſenſum pete ex Bald. Nou. *in tract. de dot. par.* 5. *n.* 5. Antonius Faber. *lib.* 8. *Coniecturarũ c.* 10.

Tit. 4. De pactis dotalibus.

l. Paciſci. 1.

De quibus rebus paciſci poſſint inter ſe coniuges, vide hic Gloſſ.

l. Pacta. 3.

Pacta in diuortij tempus collata, diuortio facto locum non habent.

l. Si conuenerit. 4.

Non valet pactum in quo quis inuitatur ad delinquendum, * quod quomodo intelligendũ ſit declarat Gomeſ. *ad §. pœnales, col. fi. Inſt. de act.* Rip. *ad l. nem.., n.* 56 *de leg.* 1. Alex. *conſ.* 2. *lib.* 1. *num.* 2. & 17. Ruin. *ad §.* 1. *nu.* 247. *Inſt. de don.* & *ad §.* 1. *Inſt. quib. alien. licet vel nõ, numero* 157. Paris *ad cap. fraternitatis. nu.* 56. *C. de teſtib.*

l. Illud. 5.

In vulgatis hæc lex incipit *conuenire*.

l. Pomponius. 6.

Repet. *6. fol.* 579. *num.* 76.

l. Cum dos. 7.

Zaſius *lib.* 2. *intellect. ſing. c.* 1. Ioan. Rob. *lib.* 1. *recep. iur. ciuil. lect. c.* 11.

l. Quotiens. 8.

Ad pacta dotalia qui idoneus ſit, vide hic Gloſſ.

l. ſi Ita. 9.

Emanuel Coſta *lib.* 1. *ſelect. c.* 16.

l. Auus. 10.

Cuiacius *libro* 11. *obſ. c.* 29. Repet. 3. *fol.* 247. *numero* 55.

l. Cùm pater. 11.

Clauſula poſita in præcedenti quãdo videatur repetita in ſequenti, vide hic Bart.

l. ſi pater. 12.

An valeat pactum vt dos mortuo marito, remaneat penes hæredes, vide Socin. *in l.* 1. *D. ſol. matrim.*

l. De

Digitized by Google

l.De dic.14.

Hac de re noua deciſio exſtat *in* l.1.§. *exa-ctio.C.de rei uxor.act.*

l.Atilicinus.17.

Vide latiſſime per Im.*in* l.*ſi ſocer*,§.*Lucius*1. *ſolut.matrim.*

*Cuiac.ad l.*iuriſgentium* 7.§.*quinimo*.5.*ff de pact.& tract* 1.*ad Affri.*

l.Aliud.19.

Cuiac *libro* 11.*obſ.c.*19.

§.Si conuenerit.2.

Reper.1.*fo*.395.*num*.40.

l.Pater.23.

Emanuel Coſta *lib*.1 *ſelect.c.*26.Cuia.*lib*.7. *ad Affrican.*

l.inter ſocerum.26.

Couarr.*li*.2.*var.reſol.c.*7.

§.Cum inter.2.

Zaſius *lib* 2.*reſponſ.ſing.c.*2. Cagnol.*de regu. iur.num.*9 ſ . 92. Lex iſta non habet locum in inferiore,qui diſpenſare non poteſt.*num.* 246.Plautius *in* l.*barbarius.* * Antonius Faber *lib* 13.*coniect. cap*.3.

l.Cum maritus.29.

Vide Iaſ.*in* l.*qui Romæ*,§.*Flauius*, *in* 9. *col. verſ.limita de verb.oblig.* & *in* l.*qui dote.nu.*14. & 15 *ſol.matr.*Et Alex.*ibi in* 3.*col.in fin.verſic. hoc tamen.*

§.Mulier.2.

Labirant ſcribentes poſt gloſſam. *ad* l.*quæ dotis*, *D.ſ.l.matr.*poſt Bar.*ibi* 2. *opp.* & *ſeq.*vbi poſt Alexan Iaſ. & alios. hinc Hercul *nu*.13. Aret.*conſ*.74 *diligenter*, *col.* 3. *qui tenet intelle-ctum* Bar.*ad d.*l.*quæ dotis*,& poſt alios Rimi-nal.princip I*nſt.de don.num*.32.& *ſeq*.Anto-nius Faber.*lib*.12.*coniecturarum cap*.2.

l.Bæbius.30.

Zaſius *lib.*2.*reſponſ.ſing.c.*2 Cuiac.*lib*.4.*obſ c.* 23.Cont.*lib*.1.*disput.ca*.5 quē refellit Cuiac. *lib*.13.*obſ.c* 25.*AntoniusFaber.*li*.13.*coniectu-rarum cap*.8.

l.ſi inter.31.

Zaſ.*lib*.2.*reſpon.c*.2.Iaſ.*ad* l.*poſt dotem nu*.97. C *ſo.lmatr.*Deci.*conſ*.23 *circa fin.nu*.7.Cagn. *ad* l.*qua dubitationi*,*num*.9.*de reg.iur.*

l.Vxor viro.32.

Ioan.Rob.*lib* 2.*ſent.iur.c.*12. Guterius *reſol. c.*1 *à num.*11.

Tit.5.De fundo dotali.

Concennatus *lib*.2 *q c*.7.& 8.

l.interdum.1.

Alex.ab Alex *genial.dier.lib*.4.*c*.8.

l.Fundus.3.

Cuiac.*lib*.14.*obſ c*.9.

§.Totiens.1.

Repet.3.*fo*.44.*num*.17.

l.Lex Iulia.4.

In hanc legem Iuliam,vide Alex.ab Alex. *lib*.4.*genial.dier.cap*.8.& *ibidem*,multa de iure dotium.

l.Iulianus.5.

Cuiac.*lib*.14.*obſ.c*.9.

l.ſi maritus.7.

Cæpol.*tra*.1.*de ſeruit. vrb. præd.c.*14. *nu*.10.

l.Vir in fundo.8.

Cuiac.*libro* 7.*obſ.c*.24.

l.Si marito.9.

Cuiac.*libro* 8.*ad Affrican.*

l.Erit ergo.10.

Nota hinc ambulatoriam dici ſupremam voluntatem.

l.Quod ſi fundus.11.

Cuiac.*lib*.8.*ad Affrican.*& 11.*obſ.c*.28.

l.Etiam ſi.12.

Roman.*ſing*.169.

l.Dotale.13.

Vrbanum ac ruſticum prædium quid ſit, notat hic Gloſſa.

l.Si nuptura.14.

Cuiac.*lib*.14.*obſ.c*.15.

l.Dotale.15.

Cuiac.*lib*.9.*obſer.c*.4.

l.Si fundum.16.

Contius *libro* 1.*diſput.ſubſeciuar.cap*.8.&Cu iac.*libro* 24.*obſerua.capit*.7.pro intellectu per textum illius textus ſingularis,vide quendā Marcel.*ſuper rubr.de acqu.poſſeſſ.nuper impreſ. char*.1.

l.Vir in fundo.18.

Quæ ſit huius legis ſpecies optimè Accur ſius hic.

§.Si per mulierem.1.

Molin.*in labyrinth.de diuid.& indiuid.parte* 3.*numero* 601.

Digitized by Google

LIBER XXIIII.

Titulus primus.

De donationibus inter virum & vxorem.

IN hũc titulum ſcripſit Duarenus. Edidit Molinæus *tractatum de donationibus factis vel confirmatis* in matrimonio multa huc pertinentia, tradit Ioan. Pyrrhus, *in repetition. l. quod autem, §. ſi vir vxori, hoc titulo.* Vide Socin *in reg.* 104. vbi tradit limitationem, vide Alciat *libro 3. diſpunct. capite* 14 * Vide multa in materia donationis inter virũ & vxorẽ per Tiraq. ad l. ſi vnquã in verbo libertis n. 108 cũ multis ſeq. Cod. de reuoc. donat. Et an hic Titulus procedat in donatione præſumpta vel ficta, vide Tiraq ad l. ſi vnquam verb de natione largitus num. 151. Limita autem hanc Rubricam quando maritus facit pactum vxori, vt ipſa habeat fructus dotis pro ſuis & ſuæ familiæ alimentis vt conſuluit Socin. Iun. *conſ* 139. *lib.* 2. ita limitat, ſi veſtes precioſas, vel quid aliud propter ſuum honorem maritus ei, vel è cõtrà vxor marito donauit. l. *nuper hoc eod. tit.* & Socin. Iun. *d. conſ.* 129. *col. fin.* In materia huius Tituli vide nouiſſimè Franc. Viui. *libro* 1. *com. opin. in verb. donatio.* 275. *opin.*

l. Moribus. 1.

Donatio inter virum & vxorem prohibita eſt, *hic, D. & C. eodem tit. per totum,* vide Socin. *reg.* 104. *donatio.* Ad intellectum huius legis, Iaſo. *ad l. pacta quæ contra.* 2. *not. C. de pact.* Veronen. *caut.* 112. *donatio.* Aret. 3. Rationes ponit *conſ.* 74. *colum.* 3. Alc. *libro* 3. *diſput. capite* 14. declara vt per Marſ *ſing.* 50. Corraſ *libro* 2. *miſcel. capite* 25. *in fi. & libro* 5. *capite* 14. *numero* 4. Crot. *ad* l. 1. §. *ſi vir. num.* 13. *vbi etiam alij, D. de acquir. poſſeſſ.* Iul. Cla. *libro* 4 *ſenten.* §. *donatio* 9. *vbi quid ſi fuerit appoſitum iuramentum, & quæſt.* 17. *verſi. ſed hic inſidenter.* Bald. Nou. *in tract. de dote parte* 6.

l. Nec eſſet. 2.

Vide Alciat. *libro* 3. *diſpunct. capite* 14. *in Authent.* vt fine prohibitis. Ad id quod ibi glo. dicit in verb. *Senatus.* vide Abb. *in capite* 2. *in fine verb. de probat.*

l. Hæc ratio. 3.

Ferrandus *libro* 1. *explic numero* 1. *capite* 21. Vide Dec. & modern. poſt alios *in l. ſingularia*, *in* 3. *not. ſi certum petatur & ad verſ. nam ſui, in eodem* §. vide Dec. *in præalleg. lege* 11. *colum. in fine* & poſt eum Horad. *ibi in* 8. *chart. in fine cum ſequen. ad prin.* vide Alciat. *libro* 3. *diſpunct.* 13. *vel* 14.

§. ſciendum. 10.

Donatio inter virum & vxorem, non valet etiàm ſi ſecuta fuiſſet traditio, Adde Bocin. *reg.* 102. *donatio.*

Item vtrum talis donatio valeat ſine conſenſu patris, qui habet eos in poteſtate, vide Alex. *conſ.* 25. & 166. Crauet. *conſ.* 38. 84. & 92. *columna.*

l. ſi ſponſus. 5.

An conſtante matrimonio donatio valeat, vide hic D Gothof.

§. ſi maritus. 1.

Repetitionum 7. *folio* 139. *numero* 123. *folio* 84 *numero* 52. repetitionum 4 *folio* 349. *numero* 134. repetitionum 5.

§. Generaliter. 2.

Molinæus *ad* l. 1. §. *ſed ſi mihi, numero* 21. *D. de verborum obligat.* vide Ruin. *in* l. 3. §. *ſed ſi.* 1. *numero* 49. *poſt Caſtren. ibi de verborum obligation.*

*§. Si quis rogatus.

*Faquin. *controuerſiarum iuris libro* 5. *cap.* 7.

§. Circa. 5.

Cuiac. *libro* 2. *obſ. capite* 4. Couarruuias *reſo. pag.* 433. *numero* 1.

§. ſi donationis. 6.

Repetitionum 5. *fo.* 353. *numero* 219.

§. Marcellus. 17.

Alciatus *libro* 3. *diſpunc. capite* 17.

l. Quod autem. 7.

An litis conteſtatæ tempus inſpiciatur ad uerſus eum qui locupletior factus eſt, vide hic Gloſſam & Doctores.

*Duobus locis corruptum eſſe textum huius legis declarat Antonius Faber *coniecturarum libro* 7. *capite* 6.

§. ſi maritus. 1.

Cuiacius *libro* 9. *obſer. capite* 30.

§. ſi vir. 2.

Cuiacius *libro* 15. *obſer. capite* 21. hunc §. repetit. Ioannes Pyrrhus. *folio* 438. *verſ. minus obſtat* Arius Pinellus, *C. de bon. matern.* vide Sozin. *in* l. 1. *col.* 13. *ſolut. matrim*

*¶ Vide Faquineum *controuerſiarum iuris parte prima lib.* 3. *capite* 80.

Digitized by Google

l.Si antequam.8.

Quare reſoluatur donatio rationem adfert D.Goth.hic quem vide.

l.ſi eum.9.

An per alium manumittere quis poſſit, qui per ſe manumittere non poteſt, vide hic Gloſſam.

l.ſed interim.11.

Paulus 2. *ſententiar*. §. *vlt*.

§.ſi vxor. 9.

Ad id quod per hunc textum ſolet dici vid. Ieſ. *in* l. *qui Roma*, §. *Flauius*, *pen. colum. de verborum obligation*. Ad principium vide per Socin. *reg*. 10.

l.Sed ſi mors.13.

Cotta *in memorabil. ibi donatio mortis cauſa facta*.

§.Cum quis.2.

Cuiac. *lib. 3. obſer. cap* 10.

l.Quod ſi vir.14.

Donationes factæ inter virum & vxorem non valent, niſi certis ex cauſis, veluti ſi fiant manumiſſionis, aut ſepulturæ aut diuortij, aut exilij aut mortis cauſa, quæ non valent, reuocantur per rei vendicationē, ſi res donatæ extent, vel ſi conſumptæ ſint per conditionem ſine cauſa, vel ex inuita cauſa, l. 5. §. *vlt.* & l. 6. *D. de donat. int. vir. & vxo.* quæ valent ſi repetantur, obſtat exceptio doli mali, vt in ſpecie huius legis 14. *fol. 472. verſicu. ex quibus eleganter intelligi poteſt*. Arius Pinellus, C. *de bonis maternis*.

l.Quid ego.16.

Annua præſtatio eſt ad inſtar donationis, vt ait l. 22. *in fine ſupra de pactis dotalibus*.

l. Si vxor.19.

An donare videatur impenſas qui in alieno ſciens ædificat, vide hic Gloſſam.

l.ſi is ſeruus.20.

An donatio inter virum & vxorem quoad fructus retrotrahatur, vide Bart. hic.

l.ſi quis.21.

Molinæus *tracta. commer. quæſtion. 73. numero* 495.

l.Vxori.22.

Donatio cauſa mortis quando cenſeatur reuocata, vide hic Bart.

l.Papinianus.23.

Corraſius *lib. 5. miſcel. cap* 1. Tiraquel. *de retract. conuent. pag. 269. num.* 48. quæ traditionem requirit, an intelligatur in donatione, an in ſimplici promiſſione donandi 767. *nu.* 48. Tiraqu. *de tractatu*. * Conſtantius Roger. *in tract. de dote*.

l.ſi inter.24.

Nota hic in præſcriptione tempus dici ſuffragari.

l.ſed etſi.25.

Cuiac. *lib.* 8. *obſ. cap.* 15.

l.Si eum qui.26.

An & quomodo liberemur, vide hic Gloſſam.

l.Si id quod.28.

Fruct s dotis ad quem ſpectent, vide Gloſſam hic.

l.Sed ſi vir.31.

Cuiac. *lib 9. obſer. cap.* 30.

l.Cum hic.32.

Briſſonius *libro* 1. *ſelect. cap.* 16. vide Bart. *in* l. *poſt contractum, de donationibus* 4. *col. verſ. in contrarium videtur*. vbi citat hanc legem, vide tere ſimilem textum *in l. ſi aliquis. ibi, quamuis cætera donatio. cauſ. mort.*

§.ſi diuortium.10.

Forcatul. *in cupidin. iuriſper. c.* 15. Coccennatus *lib. 2. q. cap.* 1.

§.Quid ergo.11.

Matrimonij reſtauratione conualeſcit prius facta donatio.

§.Quod ſi.12.

De voce *frunita* vide l. 11. §. 5. *infra de pignor*.

§. ſi ambo.14.

Couarruuias *lib. 2. reſolut. c.* 7.

l. ſi ſtipulata.33.

Quæ ſolemnitatem requirere videantur, notat hic Gloſſa.

l.ſiue.34.

Bart. *in* l. *fin. in prin. D. de donat*.

l.ſi non.35.

Campeg. *tract. de dote, parte* 1. *q.* 9.

l.ſi donatæ.36.

Ioan. Robert. *lib. 1. ſent. iur. c.* 16.

l. ſi mulier.37.

Vide l. 27. & 30 *ſupra ad l. Aquiliam*.

l.ſeruus.38.

Valla *tractatu* 10.

l. vir vxori.39.

Vide Iaſo. *in* l. *quod ſi te, in 6. coll. in princip.* & Dec. *ibi in* 2. *ſi cer. pet.* & vide Alex. *in* l. *ſi ex le-*

Digitized by Google

gati, in l. not. de verb. oblig.

l. Quod adipiſcendæ. 40.

Hunc textum optime notat Bald. hic.

l. Nuper. 42.

Alex. ab Alex. *libro 4. genial. dier. capite 11.* Briſſonius *libro 3. ſelect. capite 16.* Cuiacius *libro 12. obſeruat. capite 39. & libro 14. capite 33.* Conſtat autem ex hoc loco quod Caius fuit Pij Antonini ſiue Adriani temporibus, *vt l. vtrum, D. de rebus dubiis.*

l. Inter. 43.

Seruius *Æneid. 9. & 1.*

Si extraneus. 44.

Balb. *tracta. de præſ. 3. parte 1. quæſtion. 12. numero 3.*

l. Marcellus. 45.

Cuiacius *libro 5. obſer. capite 26.*

l. Inter virum. 46.

Vide l. 1. §. 4. *infra de acquir. poſſeſſ.*

l. Vtrum. 47.

An præſumatur interdum donatio, vide Accurſium hic.

l. ſulpitius. 49.

Curtius Brugenſ. *libro 3. ad fratrem, capite 24.*

l. ſi cum. 50.

Nota hic quod vnius ſolutio alterum interdum non liberat.

l. Quintus. 51.

Acquiſita per mulierem conſtante matrimonio præſumuntur acquiſita de bonis mariti, adde hunc textum latè per Aret. *conſ. 31. conſiderata per tot.* Crauet. *conſ. 81. numero 4. 15. conſ. 61. num. 7.* Bellon. *conſ 67. n. 4. 10. cum ſeq.* Moder. Peruſ. *in tract. de pauper. 48 ſpecial. 2. num. 24.* Fern. Vaſque, *in tract. illuſtr. quæſt. libro 3. capite 105.* cum Alex. *conſ. 21. nume. 2. libro 1.* Alcia. *reg. 3. præſum. 26.* Crem. *ſing. 6.* Rip. *libro 3. reſponſ. capite 4.* vel ſecundum aliam impreſ. in interpret. *L. reſponſum, nume. 4. & per totum in tit. de don. inter virum & vxorem* Bald. *ad l. 1. C. de natur. lib.* Sylua nuptia. *lib. 4. numero 20. cum ſeq.* vbi ponit 4. ampliationes & 11. limitationes ad hunc textum. Pariſ. *conſ. 80. nu. 12. lib. 1.* Corral *libro 3 miſcell. cap. 5* Ruin. *ad §. 1. numero 27. & ſeq. Inſtit. per quas perſon. nob. acquir. & numero 192.* Diaz. *reg. 9.* vide Ioan. de Platea *in §. ſi cui fundus, Inſt. de legi.* vide Sylu. nupt. *chart. 114. cum plu. ſequent.*

l. ſi vir. 52.

Concordat textus *in l. etiam, Co. eodem titu.*

l. Mortis. 53.

Dotalibus rebus vtens mulier conſtante matrimonio viri conſenſu commodum habet ſine damno.

l. Vir vſuras. 54.

Pro intellectu ad hunc text. Corn. *conſ. 145. colum fin. nume. 24. volum. 2* poſt Ant. *ad §. fuerat, inſt. de act.* vbi quod iſte textus procedat ſolum in vſuris odioſis non his quæ ſubeunt vicem fructuum, & quod iſte textus procedat, quando fuit facta donatio expreſſa prout glo. hic videtur primo intelligere, vide Dec. *conſ. 571. ad fi. numero 6. nouiſ. tamen reprobatio* Corn. intel. Cacher. *deciſ 132. numero 12.*

l. Vxor. 55.

An & quæ differentia ſit actionis de dote & condictionis ſine cauſa, vide hic Gloſſam.

l. Ea quæ. 57.

Ioannes Robertus *libro 1. ſenten iur. capi. 4.* Ad eius intelligentiam vide Docto. *in l. 1. in princ. poſt gloſſ. in ver. abſens, de ver. oblig.* & ibi Ruin. latè & per Iaſ. *in l. ſciendum, in 4. col. in fin. eod. tit.*

l. Si prædia 58.

An inter virum & vxorem fieri poſſit contractus permutationis, vide Bald. hic.

l. Vel ſenectutem. 61.

Hæc lex abrogata eſt Nouell. 117. *ca. 12. in fine.*

l. Et ideo. 62.

An hodie matrimonium bona gratia diſſolui poſſit, vide hic Gloſſam.

l. De eo quod. 63.

Vide l. 45. *ſupra hoc eod. tit.*

l. Vir mulieri. 64.

Hiſtoriam quam hic innuit, habes apud Ioſeph. Scaligerum *in notis ad elegiam albinouani de obitu Mæcenatis.*

l. Quod vir. 65.

Coniunge, l. 32. §. 27. *ſupra hoc tit.*

l. Seia. 66.

Lactant. *libro 6.*

§. Virum. 1.

Ferrandus *libro 1. explic. iur. ca. 22.* Briſſon. *libro 3 ſelect. capite 13.* Cuiac. *libro 11. obſeruation. capite 2.*

Tit. 2. De diuortiis & repudiis.

Alex. ab Alex. *libro 4. genial. dier. capite 8.* Aulus Gellius *libro 4. capite 3.*

l. Dirimitur. 1.

Iacobus Coccennatus *libro 2. quæſt. capite 1.*

l. Diuor-

Digitized by Google

l.Diuortium.2.

Hieronymus Magius *libro 2.miſcel.c.5.*

l.Diuortium.3.

Corraſius *li 1.miſcell.c.8.* Forcat.*in cupedin. iuriſper.c.25.*

l.Iulianus.4.

Cicero *in Philipp.2.*

l.ſi filia.5.

Dotem pater non amittit delicto filiæ, adde Gloſſ.*in* l.*ſi do em,C.de iure dôt.*

l.Vxores.6.

Hæc lex tota deſumpta eſt pauciſſimis verbis exceptis ex Nou. Iuſtin. 2. ipſúmque orationis genus,ſatis per ſe [illegible] prodit. *Nota autem hic Ethnicis ipſis iniquum viſum fuiſſe vt mulier, cuius vir diu patria abſuiſſet, alteri nuberet, niſi prius de eius morte certior facta fuiſſet,vt hac lege & l.*vxor,& Auth.hodie, C.de repud. §. ſed etiam.de nupt.in Nou.Iuſt.col.4. cap.in præſentia. extr.de ſponſal.*

l.Diuus.8.

De his qui alienas vxores detinent, *vide* l. *2.infra de lib.exhib.*

l.Nullum.9.

Cuiac.*libro 8.obſ.cap.16.*

l.Patrono.10.

Sueton.*in Tiber.*Dion.56.

l.Quod ait.11.

Facit l.*ſi defunctus,C.arbitr.tut.*

PANDECTARVM, SIVE DIGESTORVM PARS ALTERA QVÆ vocatur Infortiatum.

*In ſecundam huius Infortiati partem ſcripſit Ludouicus Texera, Ioannes Sadoletus.In primam & ſecundam huius voluminis partem ſcripſit Cumanus.

IN hunc librum ſcripſit Corraſius *epiſt. q. c.22.* Rainaldus Corſus *indagat. iur.lib.1.cap.1.* Andreas Alciatus, Barthol. Cæpol. Chriſtophorus de Albericis, ſuper vniuerſo Infortiato ſcripſit Goffredus Saligniacus, Guido Papa, Ioan.de Imola,Marianus,Soc. Iunior,Raphael Fulgoſius, Raphael Cumanus. Vldaricus Zaſius.

An & quare hic liber appelletur Infortiatũ. An ſit curandum de nomine, An ſi matrimoniũ ſit prohibitũ poſſit reperi datũ, Bal.hic.

Tit.3.ſoluto matrimonio.

In hunc titulum extat laudatiſſimus Franciſci Duareni commentarius,& in priores aliquot leges Zaſius,Alciatus, Ripa & Corraſius benè ſcripſerunt, vide Corraſium,*c.14.epiſtol.quæſt.*hãc etiam Rubricã repetiit Ioannes Bolognetus,ad id quod dicit ibi Bar.in 3. coll.verſ.ſed an hæc exceptio.*nu.* 12. Adde quod dicit Dec. *in Rub.ſi cert. pet. in aduer. ad lectur.aliquam, quæ ponitur ante ipſam lecturã.*

*Franc.Nicon.optimè in hanc Rub.ſcripſit Ruinus.

Matrimonium non eſt, niſi ſit animorum & corporum coniunctio, quæ indiuiduam vitę cõſuetudinẽ contineat, id eſt conſortiũ totius vitæ,ad matrimonium igitur neceſſarius eſt cõſenſus.*c.1.de deſpõſ.impu.*error etenim impedit matrimonium, *c. vlt.de coniug. ſeruor.*cúmq impediunt cognatio vel conſanguinitas,affinitas, honeſtas publica, frigiditas,hoc eſt,qui non ſunt idonei ad matrimonium. An contractus dotis de iuregentium, vel ciuili an nominatus vel innominatus ſit, Ioannes Franciſcus de Ripa hic.

An dos dicatur ante dationem vel traditionẽ. An dos dicatur etiam quæ talis ſit,vt oneribus matrimonij non deſeruiat.An dos ſit propriè extra matrimonium, vide hic Alciatum.

l.Dotium cauſa.1.

Hanc legem explicuit Antonius Guibertus Conſtant.*in tract.de dotib.per totum.* Ferrãdus *lib.1.explic.iur.cap.23.*Repetiit hanc legẽ Bolognetus *tomo* 1.vide & in hanc legẽ Frãc. Zoannetũ.Ioan. Corraſ.Vltra latiſſime tradita hic per ſcrib. Rim.*Inſtit.quib.alien.lic.vel non.ad princ.nu* 133. & regulam huius legis extende,vt per Mant.*apoph.2,*

Digitized by Google

¶Per hunc textum videtur poſſe dici, quòd lucrũ dotis ex forma ſtatuti debitum, debeat detrahi, priuſquam legitima debita filiis ex primo matrimonio, omnes enim admittunt, quod æs alienum neceſſarium, prius debeat detrahi quàm legitima at dos eſt quid neceſſarium, *vt h.l. & l. mulier, §. cum proponeretur, D. ad Treb. & §. quaro nunc, in Auth. de nupt. verſ. nos igitur.* ergo lucrum dotis priuſquam legitima detrahi debet. Sed in contrarium videtur communis opinio, vt per Bald. & omnes *ad* l.1. C. *de ino. dot.* Raphael Cumanus *conſ.*110.2.*col.* Deci. *conſ.*346.*num.*5. Guido Papæ. *deciſ.*96 *nu.*1. *ante fin.* Bald. *ad* l. *hac edictali. C. de ſec. nupt.* 1. *col.*

¶In medio huius legis dicit Pomponius, neceſſarium eſſe mulieres eſſe dotatas, ad procreandam ſcilicet ſobolem & replendam liberis ciuitatem, de quo vide Ariſto. 2. *polit.* 7. & Plutarchum *in Laconicis & in Lycurgo*, vnde rectè annotauit Gothofredus conditionẽ viduitatem indicentem Reipublicæ vtilitati repugnare, quem conſule hac l. & tex. ibi per eum allegatos.

Circa doctrinam Bar. *in 3. col. verſ. ſed quid ſi mutus.* per Ruin. cum reprobantem *in l.* 1. *in* 1. *not. D. de verb. oblig.* & ad hanc legem vide gl. *in verb. malè vtatur, in §. ſed maior. Inſt. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.*

¶De hac particula *ſemper*, quæ extat initio huius legis, vide Bald. *conſ.*443. *col.*2. *vol.*2.

¶Contra lege Lycurgi & Solonis cautum eſt, mulieres indotatas nuptui collocandas, ratio eſt ne pecunia potius quàm vxor eligi videretur, vt refert Bermon. Chyonero. *in tract. de concub. & in verbo vxorem ducat. nu* 4. Quod autem dicit hic Pomponius neceſſarium eſſe, mulieres eſſe dotatas ad propagandam ſobolem, conuenit cum Moyſ. *Geneſ. c.*1. cum enim Deus maſculum ac fœminã creaſſet, dixit, *creſcite & multiplicamini & replete terram*, de quo multa Rom. *conſ.*59. *ad diſcutiendum, in prin.* & Bald. *in l. ambiguitates, in pr. Cod. de indic. vid. toll.* Crot. *in l. ſi conſtante*, *col.* 31. *eodem* idem etiam legitur Deuteronom. *cap.*25.

¶Quod nubere non ſit turpe, immo honeſtum, vide Bald. *conſ.*336. *iuxta, columna* 1. *volum.*1.

¶Quod in dotibus verſetur vtilitas publica, ſitque præferenda priuatæ, tradit ex multis Gerar. *pet. ſaac. ſing.*79. *communis vtilitas.* Alexand. *in* l.3. *in §. ſi intra. in fi. D. de dam. infect.*

¶Quod cauſa dotis pia ſit, & fauorabilis, oſtendit ex multis copioſiſſimè Deci. *in cap.*1. *col.*11. *de probat.*

Et in hanc quoque legem conſule Antonium de Rubeis, & Alciat. *li.*4. *parerg. cap.*5.

¶An autem ſponſa habeat realia priuilegia: An dotis actio directa ſit & contraria: & an iudex patre abſente, poſſit dotare illius filiam de bonis paternis, docent Doct. maximè Bald. hic.

l. Soluto matrimonio. 2.

Hæc lex ſecunda explicatur à Zaſio, *antinom. part.*2. *num.*12. & à Gouean. *libr* 1. *variar. lect. c.*44. Vide dicta per Tho. perpaliam. per Ioan. Crottam, & per Zanetinum, vide & in hanc legem collectanea Marci Mantuæ, & Antonium de Rubeis.

§. Quod ſi in patris. 2.

Certum eſt patrem agere ex ſtipulatu mortua filia, ſine liberis, ergo non ea viuente, de quo tamen hic plenè per Doctores, adde tamen Bald. *in l. poſt dotem, in repet. col.* 1. & 2. Quod dos ſit in quadam communione alias inter patrem & filiam, inque patris priuilegium, hoc idem inductum ſit, quoniam ab eius bonis deſcendit tradit Bald. *in l. ſi cum dotem. in* 1. *col. infra eodem.*

§. Voluntatem autem filiæ. 2.

Quando patientia habeatur pro conſenſu, vide Bald *in prin. D. de tut.* multa Dec. *in l. in negotiis, col.*1. *D. de reg. iur.*

l. Non ſolum autem. 3.

Ad intellectum huius textus, notandum eſt verbum exigere, hic ſtrictè poni, quoniam alias etiam pro agere capitur, latè Bald. *in l. falſus, col.*2. *C. de furt.* vide ea quæ notauit D. Gothof. in hanc legem.

l. Si pater ſine. 4.

Solutio directa libera. ipſo iure.

l. De diuiſione. 5.

In hanc legem optimè Cotta *memorab. in voce Diploma.* & Cuiacius *libro* 14. *obſ. c.*22 Ad hoc vt maritus lucretur fructus dotis, neceſſe eſt vt matrimonium teneat, vtque dos ipſa tradita ſit, de quo vide Bald. *in l pen. in §.*1. *ad fin. D. quod. fal. tut.* Præterea de hac re conſule Ioann. Corraſ. vide Ruin Rub. *eod. tit. in char.* 31. *cum ſeq.*

Ad iſtam legem cum materia, vide Iaſonem *in l. qui Romæ in princip. in pen. verſ. extra gloſſ. D. de verb. obligat.* Vide Ruin. *ſub eod. tit. in* 32. *char. cum ſeq.*

l. Si ante. 6.

Ad id de quo hic, quod verbum *quaſi* veritatis expreſſiuum ſit, adde multa per Alex. *conſ.*1. *viſis, colum.*10. *volum.*1. Fecit & in hanc legem Duarenus.

l. Fructus

Digitized by Google

l fructus eos eſſe conſtat.7.

Materia huius legis explicatur ab Alciato *libro 3.paradox. cap 1.* à Duareno *libro 1. diſput. anniuerſ.c.fin.* à Charonda. *lib. 1. veriſſim.c.*10. à Corraſio *lib.5. miſcell. c.*7.ab Antonio Guiberto. *in tract. de dote,pag.*72. & à Cuiacio *d.c.* 22.vide etiam Odon Mercandillum,& Ioan. Buteonem.

¶Initium huius legis diuerſimodè legitur, aliis etenim eſt lex *Fructus*,aliis *lex diuortio,* ſed hæc parui ſunt momenti.

¶De fructibus, poſt doctores hic vide Tiraquell. *de retract. titu.* 1.§. 15.*gl.prima,per totam.*

¶Fructuum appellatione quid veniat,vide eundem,*ibi numero* 27.adde tamen Boerium *deciſ.*224.*num.*4

¶An palea veniat appellatione fructuum, Vide Rom.*ſing* 555.*palea venit.*

¶Quod fructus dicantur deducta impenſa, ex multis probat Guid. Pap. *deciſio.*541. *quidam teſta or.c. l.m.* 1. Decimæ prædiales ſolui debent expenſis non deductis contra hanc noſtram legem, ſed de ea fallentia,vide plene Capici. *deciſ* 20.*in cauſa colum.* 1. & Ioan. de Anan. *in capit.ad liberandam,columna ſexta, ſecunda.*

¶Verbum *fructus* hic generaliter accipitur ex etymologia verbi,vel à ferendo,vt quid quid ex fundo percipitur, l. *ſtē fundus*, D. *de vſufr.* vel à fruendo,vt quidquid occaſione fundi ad vſum domini eſt, vt locationes & penſiones domorum, & ſic fructuum verbo generaliter ſumpto ſignificat omnem commoditatem homini competentem, l. *fructus*, D. *de regulis iuris*, hoc tamen verbum ſtricte refertur ad arboris fructus, l. *vndecima*, D. *de glan.l.g.* Fructus etiam intelliguntur deductis impenſis.

§. Papinianus.1.

In hunc §.vide Robert. 2.*animad.*8.& Anton.Merc.2. *notat.*8. Zaſium Duarenum hic. & 1. *diſp. c. vlt.* Alciat.3.*paradox.*1. Cuiac.4. *Feud.*30.

De tempore vindemiarum, eaſque eſſe in menſe Octobri vide Plinium 18.& Gothofr. *hic.* Ad hunc §.vide Iaſonem *in l. qui Romæ,in princip pen. coll. verſic. extra gl. ff.* D. *de verbor. oblig.*

§.E contrario.2.

Vide in hunc §.Robert.2.*animad.*9 & Anton.Mercat.2.*not.*9.

§.Ob donationes. 5.

Hunc §. explicuit Charondas *libro 2.veriſſim.cap.*22. quem tamen Duarenus abrogatum eſſe ſcribit, de quo vide D. Gothofr. *ad hoc §.*

§.Quod in anno dicitu.6.

Vide Zaſium hic. *num.*9.

An bis in anno fructus capi poſſint, vide Plin. *lib.*7. *cap.*17.*lib.*17. *cap.*18.*lib.*18. *cap.*22. *lib.*17.*c.*4.*lib.*18.*c.*1.

§. Et in pluribus annis.7.

Huius §. mentem ac ſententiam optimè explicat doctiſſimus Gothofredus initio huius §.

§.Item ſi locatio.8.

Hæc vox *ſuper*, quidnam includat,vide hic Gothofredum,in medio autem huius §.1.aliquid amplius præſtari dubitarunt hic doctores,præſertim Iaſon & Zaſius, qui diuerſimode de hac re ſentiunt,quorum opiniones recenſentur hic à D.Gothofredo.

§.Non ſolum autem.9.

Ex hoc §.Bald. *in l. qui ſub prætextu, in princip. Cod. de ſacroſanct. eccleſ.* argumentum ſumit,quod clericus qui eſt in ſtudio dicitur eccleſiæ ſeruire, quoniam ſtudet,vt poſtea eidem melius ſeruiat.

§.Si fundum.12.

Antonius Auguſtinus *lib.*3.*emend.c.*7. Forcatulus Cupidine *iuriſper.cap.*19.

¶Licet maritus ſit dominus rei dotalis,non tamen poteſt arbores fructiferas ſuccidere, quia non ſunt in fructu, ſed in proprietate, de quo vide Bald.*conſ.*290. *vulgare eſt in prin. volum.*2.

¶Emphyteutam non poſſe amputare fructiferas arbores cum magna rei deterioratione, declarat Bald. *in Authen.qui rem,colum.* 2. *Cod. de ſacroſanctis eccleſ.vbi etiam & Iaſon.*

¶De arboribus cæduis, ſiue vt hic dicitur gremialibus,vide Columel.*libro* 12.*cap.*19.& quid hæc gremialis vox ſibi velit, copioſe declarat hic D.Gothof.

§. Si vir in fundo. 13.

Zaſius *libro* 2. *ſingul. intellect.cap.*4. Ioannes Robertus *libro* 1.*recept. iur. ciuil. lect.cap.*10. Franciſc.Sarmientus *libro* 3.*ſelect.cap.*10. Alexander ab Alexandro *libro* 5. *genial. dier.cap.* 9.Cuiac.*lib.* 15.*obſer.c.*21

¶Quod lapidicinæ non ſint in fructu, niſi vt hic dicitur renaſcantur lapides, quemadmodum in Gallia & in Aſia,vide fuſius Nico. Boer. *Deciſ.*19.quo ad ſecundam quæſtionem *num.*4.& 5. *vol.*1. *Camp. de dote.part.*7.*q.*30. *numero* 2.

§.Interdum marito. 15.

Vide Corraſium *libro* 5.*miſcel.cap.*6.Gloſſa huius §. notanda eſt, per quam deciditur,

quod ſi legatum contineat res ad alimenta pertinentes, quod vltra quinquennium durare nõ præſumentur, addendúſque eſt Seyſel. *in l. ita ſtipulatus, in §. Sabinus. in fine, D. de verborum oblig.*

l. Si fundus in dotem. 8.

Vide pro intellectu huius legis Bartol. hic.

§. Quod in ſementem. 1.

Ad materiam huius §. nota quod fructus dicitur, quidquid ex terra vel alia re capitur, & hoc modo ſumitur integraliter, abſque aliqua diminutione, multa ad propoſitum Fl. tradit *in l. 1. in 2. column. D. famil. erciſcund.* vbi etiam textum iſtũ decidit ſingularem: ad id quod ſentit gloſ. in verſ. ex vni de iura, prout eam ponderat Dyn. *in l. fina. eod. titul.* quem refert Bart. *in l. diuortio. §. impeditus. eodem tit.* vide Ruin. *in rubric. eodem titu. chart. 19. cum ſequen.*

l. Si mora. 9.

Quod dolus præponderet culpæ, tradit Iaſ. *in l. 1. in fin. prin. D. de noui oper. nunt.* Ad ibi notata per Bartolum in vlt. oppo. quem ſequũtur. D.D. communiter, dum vult de iure ſſorum, dominium non tranſire ipſo iure in vxorem, vide Ruin. *in l. 1. in 38 chart. ſoluto matrimonio.*

l. Si ab hoſtibus. 10.

In hanc legem vide commentaria Ioannis Aurpachi *lib. 4. epiſt. c.* 12. vide Ruin. *in Rubr. D. eod. chart.* 48.

§. Si vir vxorem. 1.

Qui occidit vxorem, non debet aliquid ex dote lucrari, de quo vide addit. Ioan. de Ami. *conſ. 9.* Ruin. *conſ. 11. lib. 5.* Roland. à Valle *in tract. de lucr. dot. q. 68. num. 9. & 20. quæſt. 78. numero 12.*

¶ Quid in fratre occidente fratrem, filius patrem, & aliis agnatis, vide multa in Boer. *deciſ. 25 frater, colum. 1. & 2. volum. 1.* Bartol. *in l. idemque erit, D. pro ſo.* Bald. *in l. hu conſequenter. in §. 1. fam. erciſ.*

¶ Quod ſi vir expellat vxorem ſine cauſa, debeat lucrum dotis perdere, vide Guil. Benedict. *in cap. Raynut. parte 1. numero 800. de teſtamen.* & Anchar. *conſ. 349. de iure communi, ad finem.*

l. Si alienam. 11.

Bartol. *in repetit. §. Cato, D. de verborum obligation.*

l. Maritum in id quod. 12.

Maritus habet beneficium ne conueniatur, niſi in quantum facere poteſt, de quo multa etiam Iaſon. *in l quod nomine, D. de. con. indeb.* breuiter vide Socin. *reg. facit in ſuis.* vbi nouem ponit limitationes. *nu. 357. incip. maritus,* vide & in hanc legem Connanum. Limita vt per Socin. *in reg. 257.* & vide textum concord. *in §. item ſi de dote.* & quod ibi doct. Inſt. *de actionib.*

l. quia tale beneficium. 13.

Hanc legem omnium optime explicat Zaſius *lib. 2 ſing. cap. 3.*

l. Alia cauſa. 14.

Iunge l. 23. ff. *de re iudic.*

§. Eleganter quærit. 1.

Quod iuri reuerentiali renuntiari non poſſit, obſeruat Iaſon. *in l pen. column. 5. Cod. de pact.* Deci. *in l. vnic. numero 10. Cod. de in ius voca.* Gomeſ. *in §. pœnales, numero 30. Inſtit. de act.*

¶ De reuerentia quæ maritis exhibenda ſit, vide Ariſtotelem *2. Oeconom. 1.* & Plutarchum *in præceptis connubialibus.*

l. Rei iudicatæ 15.

Vide in hunc locum Bald. Nou. *in tracta de dote, par. 4. q 24.*

§. Hæredi mariti. 1.

Vide Zaſium *libro 2 ſingul. intellect. capite 7.* vide Iaſ. *in §. bona fidei, ſuper gl. ſſ. in verb. ipſo iure, numero 77. in fin. Inſt. de action.* & Barto. *in l. fina. ſi conſtante, in 7. quæſt. 3. quæſt. princ.* vide Iaſ. *in §. bona fidei, ſuper gloſſ. in verb. ipſo iure, numero 77. in fin. Inſtitu. de action.* & Barto. *in l. fina. ſi conſtante, in 7. quæſtion. 3. quæſtion. princip.*

§. Socero quoque. 2.

Beneficium quod habet maritus, *vt ſupra in l. maritum*, extenditur etiam ad ſocerum, cuius rei ratio in ſequenti lege adfertur, de quo tamen vide Roman. *conſ. 464. in propoſita quæſtione, colum. 2.* & Aret. *conſilio 24. quatuor dubia, colum. 2.* Bart. *quæſt. 16. vtrum iudex, colum. vltim.*

l. Quia parentis locum. 16.

Valer. Maximus *libro 2. cap. 1.*

l. Ex diuerſo. 17.

Vide Zaſium *libro 1. intellect. ſing. cap 5.* adde pro intellectu ad hunc textum Riminald. *ad §. 1. numero 76. Inſtit. de donat.* vide gloſſam ibi. & Fortun. *colum. penult. gloſſ. in verbo confeſſi, de pactis.*

§. item ſi mulier. 1.

Quod inter virum & vxorem ſocietas contrahi poſſit, ſiue omnium bonorum, l. *alimẽta, §. ſi. D. de alim. leg.* ſiue lucri & quæſtus,

l. cum

Digitized by Google

l.*cum hic ſta*tus,§.*inter*,D.*de dona*. *inter virum & vxorem*.vide latè Gerar.Petraſant.*in ſingul. ſuis* 99.*inter virum & vxorem.per totum*.

§.ſi in iudicio.2.

In hunc §. vide Zaſium *libro* 2. *reſponſ.ſing. capite* 1.Charondam *libro* 1.*veriſſim. capite* 18.

¶ Omnis exceptio, quæ non minuit obligationem,ſed moderat executionem, poteſt opponi in ea. ſi de ea non eſt prius diſputatum,vide Bald *in* l. *ab executione colum*.4. *Co. quo.appel non recip*.

l.Etiam filios mulieris.18.

Contrarietatem gloſſæ hic optime explicat D.Gothof.quem vide.

§.Licet in dotalibus.1.

Culpa in re propria tolerabilis eſt,in aliena non,de quo vide Cynum, *in* l.3.C.*de epiſc. aud*.& Decium *in capit*. ,*qua in eccleſiarum,col. pen.de conſtit*.

l.ſi mulier diuerterit.19.

Seruit.ad q.textus iſte,de qua per Doctor. *in* l.*poſtquam litis*,C.*de pact*.

l.Quamuis mulier.20.

Iuxta hanc ſententiam Cicero , eos verè liberales cenſet,qui ſuis facultatibus aut captos à prædonibus redimunt.

l.ſi cum dotem.22.

In hanc legem, copioſe admodum Antonius Guibertus, *de dote capite* 62.Pardulphus Prateius.*ſenten.iur.capite* 2.Chriſt. de Caſtellio.& Conſtantin.Reg.vide etiam Ruin *in* l. 1.§.*ſi ſtipulari,in* 2.*not*. D.*de verborũ obligation*. vide repetitiones doctorum , *numero* 63.*folio* 336.* Antonius Faber *libro* 13.*coniect.capite* 3.

¶Quod caſus omiſſus remaneat in diſpoſitione iuris communis,vt hic notauit Doctiſſim.Gothofred.vide plura apud Dec. *conſ*. 9. *& pro tenui.colum*.2.*volum* 2 & Bald.*conſ*.443. *primo,colum*.1.*volum*.2.Math.*ſing*. 406.*numero* 1.*folio* 902.

§.ſi pater filiæ.3.

Omnium fuſiſſimè hunc §.explicat Cuiac. *libro* 3.*obſeruat.capite* 16.Ioan.Aurpachus *libro* 2.*ſingul. allegat*.30. Zoannetus *rerum quotidianarum* , *capite* 16. vide & repetitiones doctorum. *numero* 100 *foli* 397. *& numero* 62.*folio* 182. Corraſius *ad* l.*filium quem habentem*.C.*o. famil.erciſcund.numero* 101.Pab.de pedis,*in Authen.præterea*,C.*od vnde vir & vxor.numero* 61. *folio* 182.*numero* 62.*repetitionum* 8.*folio* 397.*numero* 100.*repet*.7.

§.ſi patri.4.

Quod ratione Banni non amittatur patria poteſtas,vide hic Bald.

§.Eo autem tempore.5.

Vide Menochium *de arbit.iud.caſ*.242.

§.Nec non illud.6.

Ad intellectum huius §. conſule Cuiacium *lib*.6.*obſer.capite* 22.

§.ſi maritus,vel vxor.7.

Quod vxor debeat eſſe particeps infortunij & è contra,tradit Bal *in* l.*vbi adhuc,col*.3. C.*de iure dot*.Seyſel.*in* l.*ſi conſtante,in not.q.col*. 7.*infra eodem*.

¶De amore coniugali,vide Valer.4. *capite* 6 & Halicar.2.

§.ſin autem in.8.

Quod alimenta condigna præſtari debeãt, ſecundùm conditionem perſonarum & quantitatem bonorum,vide tum hic Gothofr.qui hæc optimè declarat, tum Paulum de Caſtro *conſilio* 167.*conſiderandum* , *in fine*. *volumine primo*.

De alimentis vxori præſtãdis.
De Fideiuſſione.
De Sæuitia viri.
} Vide Bal.*conſ*.176.*Cæcilia,vol*.1.

Quando poſſit dos ſequeſtrari notabilem doctrinam tradit Bald. tres caſus conſiderando in l.*vbi adhuc,columna tertia* , *Cod.de iure dotium*.

§.Tranſgrediamur.12.

Vide Boer.*deciſ*.23. Tiraquel. *in tracta.retract*.§.3.*infra gloſ.vnic.numero* 7.Modern.Ancon. *in tract. de mercat.in titu.de contract.mercat.numero* 10.

An pater cogatur ſe obligare ad dotem ſeu pro dote quæ datur filio , vide præter alios Flor. *in* l.*ſi filia,in* §.1.*columna* 1.*&* 2.D.*famil. erciſcund*.& Bald.*in* l.*ſi conſtante,in princip.infra hoc.tit*.

§.Si mulier.13.

Hic §. explicatur ab Antonio Auguſtino, *lib*.2.*capite* 1.

¶Quod ſponſa priuilegium dotis retineat, licèt matrimonium ſecutum non ſit , & probatur etiam *in* l.2.*in* §.*fina*. *D.de priuileg.credit*. Dec pulchrè.*conſilio* 35.*præſtantiſſimè*, *columna* 3.*volum* 1.

l.Si conſtante.24.

Hanc legem Corraſius in lecturis Italicis explicuit,vide eundem *ad* l.*qui liberos*, *D.de ritu nuptiar.pag*.434 Nicolaum Vallam *de rebus dubiis*. *ſeu quæſtionibus in iure controuerſis,tractat*.13.Fecit & in hanc legem Arius Pinellus C.*de bon.mater.f*.638 *Camp.*de do*e 19.q.n.3.

*§.Si exhæredato.1.

*Pro intellectu huius §.vide Bald.Nouell. *in tract.de dote,parte* 7.*priuil*.32.*numero* 1.

Digitized by Google

§.Quoties mulieri.2.

Vide Zaſium *libro 2. reſponſſin.capite* 3.Gu terium *reſolut.part.1.capite 21.numero* 8.

¶Quod inter vſurium medij temporis,cedat lucro mariti,vt hic dicitur , notat etiam Bald.ad propoſitum,*in* l.*diuortio* , *in* §.*non ſolum,ſupra eodem.*

§.si maritus.5.

Ad intellectum huius §. vide Antonium Auguſtinum *libro 3.emend.capite* 7.

§.si vxor.6.

Materiam huius §.declarat Menoch. *de arbit.iud.libro 2.caſ.25.*

§.si bona mulieris.7.

Quoniam hic fiſci mentio fit , notandum eſt eum non eſſe hæredem : ſed ſucceſſorem quendam anomalum , de quo Bald.optime *in capite in præſentia, in quinta columna,de probation.*

l.si filiofamilias 25.

De hac lege , vide Ioan.Robert.*libro* 1.*recept.lectio.iur. capite* 13. vide notata in deciſio Capel.Tholoſan.2.

§.si poſt diuortium.2.

Per iſtum textum dicunt doctores *in* l.*quotte*,quæ & eſt communis opinio, vt ibi teſtat. Iaſ.*col.*10. *D.ſi certum pet.*quod indiſtinctè ſpecie perempta, poſt moram periculum ſit debitoris,idem etiam ait gloſ.*in* l.*cum res*,§.*fin.* *D.de leg* 1.

§.si vir in quinquenniũ.4.

Sicuti mulier tenetur ſtare colono mariti, vt hic. ita maritus è contra tenetur ſtare colono vxoris,ita Cuma Imo & Moder. & poſt eos Seyſel.*in* l.*diuortio,col.vlt.ſupra eodem*,hac de re copioſe D.Goth.in hoc §.

l.semel mora facta.26.

In hanc legem.vide Bartol.de Salycet.

l.si poſt diuortium.27.

Vide Paulum de Caſtro notabiliter limitantem hunc textum.

l.Facere poſſe.28.

Ex hac lege notandum eſt , quod quamuis ille videatur ſuſpectus,qui immobilia poſſidet.l.*ſciendum, D.qui ſatiſd.cog* non videbitur tamen etiam quod immobilia non poſſideat, dummodo plures habeat debitores,vt notatur à Baldo hic,dum tamen ſint debitores tuti,& magnarum quantitatũ, vt optimè notat Alex.poſt Imo.hic,& alios *conſ.37.viſo,c.l.4.* & 5. *vol.2.*& Iaſ.*in d.l.ſciendum,in 2.col.*

¶Huius legis quæſtio continuari ac referri poteſt, *ad* l.*maritum* 12. *de qua ſuperiori loco diximus.*

l.Quotiens pater.29.

Licèt pater quandocunque paciſci poſſit, etiam antequam matrimonium contrahatur,extraneus tamen non poteſt, niſi tempore promiſſionis , de quo vide Bald *in* l.*ſi cum dotem,col.*1.*ſupra eodem.*

¶In fine huius legis,vide Bald.*in* l.*legem,C. de pactis,& ad d.l quoties* , *cum ibi notatis per Bar.in.1,oppoſit.*vide Monſer.*in ſi conſtante, D. hoc tit.coll.2.*

§.si quis.1.

Si quis ſtipulatur,dotem ſibi ſoluto matrimonio, ſi ſolutio fiat vxori , maritus ab oligatione non liberatur,de quo vide Dec.*conſ.* 35. vbi an hoc habeat locum de iure canonico. Tiraquel.*de ll.connub.*1.*par* 2.*gloſſ.numero* 1.*& ſeq.*

l.nupta non.30.

Coniunge l.6.D.*de condict.cauſ dat.*

l.si marito publico.31.

Repetitionum 3.*folio* 158.*numero* 29.

§.si pater cum.1.

Licet acceptilatio in dote æquiparetur naturali numerationi, & eodem modo aperiat viam exactioni ipſius dotis , ſecus eſt tamen in pacto , vt hic, & declarat Bald.*in* l.*pen.*§.*pen.per illum textum,etiam infra eodem.*

§.si fundum dotalem.4.

Vide in hunc §.fuſius Bald. *in* l.*fin.* *in* §.*præterea,colum.*2.C.*de iure dotium,folio* 61. *numero* 12.*repetitionum*.3.

l.Si prior maritus.32.

Ad intellectum huius legis, vide Anchara. multa *conſ.1*[illegible]3.*viſis.col.3.*

l.Quæ dotis nomine.33.

In hanc legem , vide repetitionem Bologneti.

¶Quod de facili præſumatur donatio, inter cõiunctas perſonas,pulchrè notat. Anch. *conſ* 176.*præmitten um,colum.2.conſilio* 180.*viſa,colum.1.*

l.Titia diuortium.34.

Quæſtio huius legis examinatur à Bald. *in* l.1.*col.*2.*Cod.ſi vnus ex pluribus app.*

l.Liberta quæ in.35.

An diuortium fiat nouo iure mutuo conſenſu,vide hic Gloſſ. in.

l.Si maritus. 36.

Publicata bona, an publicatæ ſint etiam actiones,vide elegant. Bar. in l.*ſi conſtante,in* §.*ſi bona,*

Digitized by Google

§.*ſi bona,in fin.ſupra eodem.*& ante eum Guide Suza. ibidem. & Spec. *in tit.de fruct.inter.* vide Ruin.*rubr.ſol.matr.chart* 36.

l.Lucius Titius.38.

Vide ad hanc legem Menoch.*de arbitr.iud.caſ.*25.*folio* 533.*&* 58. Arius Pinellus,C.*de bonis maternis.*

l.Viro atque vxore.39.

Quod multa delicta pari compenſatione tollantur, vide Socin.*regul* 86.Anchara.*conſilio*.244.*quia,in fin.*Bald.*in* l.*fin.colum.*2.*Cod. de compenſ.*

l.Poſt dotem.40.

De hac lege,vide Cuiac.*lib.*4.*obſ.c.*21.quā etiam repetiit Bolognetus, de qua vide Pileum *quæſt* 89.vide etiam Benedict.*de Plombino.**Explicatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib.*13.*coniect.cap.*9.

¶Ad doctrinam Barto. vbi in vltima quæſtione,vide per Ruin.*in* l.1.*ſoluto matrimonio, in* 21.*chart.in addit.*D.*eodem.*Et ad diuiſionem illius l.ſecundum communem lect.vide Bal. *in* l.1 *sol.matr.in prin.* Et ad not per Bar.in ea quæſt.in fi.vide Ruin.*in loco præallegato,in* 28.*chart.*

l.Pater ignorans.41.

Quæ ſit ratio dubitandi huius legis notat D.Goth.hic.

l.In inſulam.42.

Vide Ruin.*Rubr.eod.tit.char.*30.

l.Si maritus in id.43.

Duplex eſt hic lectio,qua de re vide Duar. hic.

l.Si Socer à genere.44.

Vide *can.quæritur pater.*2.*q.*7.

§.Lucius Titius.1.

Huius §.ſententia optimè explicatur hic à D.Gothof.

l.Gaius Seius.45.

*Defrudetur.*Verbum antiquum eſt.veteres enim dicebant defrudo non defraudo.*Antonius Faber.*lib* 13 *coniectur.cap.*5.

l.Qui dotem ſtipulanti.46.

Legatum quod non poteſt capi non poteſt in dotem compenſari.

l.Cum mulier viri.47.

Approbatio tantum valet poſt factum, quantum ante factum.

l.Si dotali inſtrumento.48.

Filij appellatione quinam intelligantur, declarat hic Gloſſa.

l.Mæuia marito ſuo.49.

Ad intellectum huius legis,vide Rom.*conſil.*445.*conſultatio.col.*1.*&* 2.

l.Æſtimatis rebus.50.

Vide in hanc legem Co...art. p... *ticarum quæſtionum.ca.*28.vide etiam Sigiſm.de Homod.

l.Æſtimatæ res.51.

Licèt hic probari videatur,quod ſolus vſus veſtium quotidianarum ſit mulieris proprietas autem mariti: attamē Baldus quatuor opiniones recitat *in* l.*in his,in* §.*ſeruis,col.*2.*q.*6. & tandem poſt Bartolum tenuiſſe, quod vſuales ſint vxoris. & hæredum ſuorum,precioſæ vero mariti,vt probatur *in* l *ſi vt certo, in* §.*ſed interdum.D.commod.*

l.Maritus dotem.52.

Nota dotem indebitè redditam condici

l.Si filiofamilias.53.

Dubito in caſu huius legis, quomodo poſſet fieri executio contra filiumfamilias, qui de iure fforum nihil habebat,l *nam is*, D. *de dol.*.Soluit Bar.*in* l.3.*in*.§.*ſed vtrum*,D.*de mi.* Latius Iaſon.*in* §.*actiones autem,nu.*7.*Inſt.de act.*&licet dicatur quod nō poſſit fieri,ſi pater ſe opponat & verum ſit,non ſeruatur tamen in curia parlamēti,vt plenè Guid.Pap. oſtendit*deciſ.*526.*executio*.per totum,niſi ſint bona materna,in quibus pater habet vſumfructum,vt ibi,*&* in l.1.D.*de bonis matern.*

l.Si quis ſic ſtipuletur.56.

Vide Ruin.*in rubric.eodem titul.chart.*48.*numero* 50.

l.Vſufructu in dotem.57.

Quot modis vſusfructus in dotem detur, vide hic copioſè admodum D. Gothofred.

l.Seruus dotalis.58.

Vide in hanc legem Cuiacium,*libro* 12.*obſ. cap.*32.

l.Filiæ meæ.59.

Collige ex hac lege in fine Caium fuiſſe temporibus Adriani & contemporaneum Iuliani.

l.Dotalem ſeruum.61.

In hanc legem,vide Cuiacium *libro* 2.*obſ. cap.*34.

Q

Digitized by Google

§.Item quidquid.5.

Nota quod per iſtum textum determinat Bal. *in l. diuortio, in §. quod in anno. ſupra eodem.* quod illud quod ſupra ordinarium præſtatur, puta plauſtrum lignorum in fructu quinquennij computatur.

§.De viro hæredéq; eius.9.

* In hanc §. extant Ludouici Pontani repetitiones.

Statuta correctoria iuris communis loquentia in vna perſona, non extenduntur ad aliam, licet videatur eadem ratio. adde Iaſ. *ad leg. ex facto, numero* 21. D. *de vulg.* & ibi Hieron. Veri. *numero* 159. *& ſequen.* Alciat. *libro* 2. *char.* 111. *de verb. ſign.* Crot. *ad leg ſi conſtante, ſecunda repet. num.* 73. *vſque ad nu.* 78. *D. eod. tit.* Pet. And. Gram. *in tract. de extenſio. numer.* 36. *cum ſeq.* vide etiam Ludouicum Romanum. vide Bart. *in l. omnes populi, in 4. quæſt 5. quæſt. princip. de iuſt. & iur.* & Bart. *in l. ſi conſtante, in quæſt. 7. ſol. matr.*

l.Hæc actio.65.

In hanc legem, vide Cuiacium *lib. 2. obſeru. cap.* 34.

§.Seruis vxoris.1.

Dubitat Bartol. hic, an famulo recedente, poſſint eius veſtes auferri, & de iure ſentit quod non, licet aliud ſit de conſuetudine, & contrarium ſeruetur, vt per eum fuſius, adde Bal. ipſum tamen aliter inducentem *in Authen. habita. Cod. ne fil. pro pat.* vide hic Duarenum, & D. Gothof.

§.Mancipia in dotem.3.

Couarr. quæſt. *fol.* 195.

l.In patrem.67.

Pœnæ pecuniariç & mulctæ quas Galli emendas vocant, ſunt fructus iuriſdictionis, vt hic per Bar. late Chaſſaneus *in conſuetud. Burgundia. fo.* 170. *col.* 4.

LIBER XXV.

Pandectarum.

Hic vigeſimus quintus liber, ſex omnino articulis mira arte diſtinguitur.

1 In primo articulo ponitur actus præcedens nuptias, népe ſponſalia, *vt ſ. tit. de ſponſ.* quoniam ſponſalia ſunt mentio & repromiſſio nuptiarum futurarum. *l. 1. illo tit.*

2 Secundus articulus ſpectat contractum ipſum nuptiarum, *ſ. l. tit. de rit. nupt.*

3 Tertius eſt de iuribus tam nuptiarum quàm dotis, quæ nuptiarum acceſſio eſt, *l. 3. ſup. de iure dot.*

4 Quartus articulus eſt proprius conſtáte matrimonio, quo tempore prohibetur donatio inter coniuges, *tit. de don. inter vir. & vxor ſup.*

5 Quintus de diſſolutione matrimonij, quod quidem dirimitur diuortio morte, captiuitate, vel alia contingente ſeruitute alterutrius, *vt ſup. tit. de diuor. & repud.*

6 Sextus articulus reſpicit tempus ſequens diſſolutionem nuptiarum.

Titulus primus.
De impenſis in res dot.

De impenſis in res dotales factis repetendis ac deducendis ſoluto matrimonio, duobus modis ſiue caſibus quæritur, nempe pro, vel à muliere, vel à marito eæ factæ ſunt, *l. fructus,* 75. D. *ſolut. matrim.*

l.Impenſarum.1.

Cotta in voce memorabilibus in voce *Moles.*

l.Neceſſariæ.1.

An vir teneatur facere vtiles impenſas: Impenſæ neceſſariç quæ dicantur, declarat Bar. hic.

Neceſſariæ impenſæ dicuntur, quç in ſe habent neceſſitatem impendendi, *l.* 1 §. 1. *hic,* quam neceſſitatem intellige, non vt Accurſius hic in initio: ſed ex concurſu duarum cõſiderationum: nempe tam ratione rei dotalis, propterea quod ſi eæ impenſæ factæ non ſint, res dotalis peritura aut certè deterior futura ſit, quàm ratione mariti: propterea quod ſi à marito omiſſæ ſint, tanti ſit damnandus per actionem dotis quanti mulieris interfuerit eas impenſas eſſe factas.

§.Inter neceſſarias.3.

Liuius *lib.* 2.

l.Vel ſi viros 3.

Zoannet. *reſtitut. ad* D. *cap.* 23.

l.Quod dicitur. 5.

Phanuccius, *de lucro dotis, nu.* 19 *fol* 15. *fol.* 56. *num.* 113. *Repet* 3.

Hæc eſt huius legis regula, quod ſcilicet neceſſariæ impenſæ à marito in rem dotalẽ factæ, dotem ipſo iure minuãt, ad cuius faciliorem intellectũ tres diſtingue hoc modo articulos pro triplici conſideratione rerum dotalium,

Digitized by Google

doralium, quæ vel ſunt tantum corpora, vel tantum pecuniæ, vel ſimul corpora, ſiue corpus & pecunia, ſi corpora tantum in dotem data ſint, videtur eſſe falſa illa regula, quia corpora ipſa non minuũtur corporaliter abſurdum etenim eſt diminutionem corporis fieri. Hæc à Ruellio viro acutiſſimi ingenij tradita ſunt, in quadam prælectione in hanc legem.

l. Veluti. 6.

Auguſtinus *lib. 1. emend. cap. 2.*

l. Quod ſi hæ. 10.

Alciat. 1. *prætermiſſ.*

Tit. 2. De actione rerum amotarum.

l. Rerum amotarum. 1.

Alciat *lib. 7. parerg. cap. 26.* Vide Cuiac. *ad §. cum ex aliena. Inſt. de rer. diuiſ.*

An mulier teneatur condictione furtiua, An & quomodo dignoſcatur actio furti ab actione rerũ amotar. An mulier poſſit facere elemoſynam de bonis mariti, vide hic bart.

§. si filiafamilias. 4.

Ordinem mutandum eſſe hic Pet. Faber. 1. *ſemeſt. 24. exiſtimat*, de quo vide hic D. Goth.

l. Marcellus. 11. §. Qui rerũ. 1.

In criminalibus verum ſit reſpondendum poſitionibus, An poſitioni continenti turpitudinem debeat reſpondere, declarat hic Bartolus.

§. At ſi in dotem. 2.

An & qua actione mulier conueniatur, Bar. hic.

§. Rerum amotarum. 3.

Quæſada *lib 1. quæſt. iur. cap. 25.*

An & quomodo habeatur ratio lucri amiſſi. Bart. hic.

l. si propter rei. 22.

An mulieri ſoluenti æſtimationem ſit cedenda actio: An vxori ſoluenti æſtimationem vir debeat cauere de euictione, explicat hic Bartol.

l. Redintegrato. 23.

Vide Cuiacium *lib. 8 ad African.*

l. Rerum quidem. 25.

Tit. 3. De agnoſcendis vel alendis liberis.

l. Senatuſconſultum. 1.

Qui partum falſo ſupponat, vide l. 1. *Cod. de Falcid.* & ibi copioſe Gloſſam.

§. Permittit. 1.

Domus quid intelligatur declarat hic Gothofredus.

Differentiam ciuitatis, villæ, & municipij, declarat hic Bart.

§. idem Iulianus 14.

Auguſtinus *lib. 1. emend. c. 9.* Menoch. *lib. 2. de arb. iud. caſ. 89.*

§ Ex his apparet. 15.

Quando mulier contemnit Plautianum & filius petit alimenta: an debeat probare ſe verum filium, Bart. hic.

§. Planè ſi. 16.

Ex hoc §. collige quod ſententia lata in cauſa filiationis, inter patrem & filium, facit fidem, quod ad omnes & nulli præiudicat. præterquam patri & filio.

*L. 3.

*Cuiac *tract. 1. ad African.*

§. Quia Plancianum. 1.

Plautianum Senatuſconſultum vbi habeat locum de donat. hic D. Gothof.

Actio præiudicialis a quo differat à rei vindicatione: An & quare actio in rem dicatur præiudicialis. Bart. hic.

§. Illud tenendum. 5.

Nota hic caſum in quo inſtãtia iudicij non tranſmittitur ad hæredes.

l. Necare videtur. 4.

Quis necare videatur, adde poſt D. Gotho. hic.

l. Si quis à. 5.

In hanc legem, vide Menoch. *de arbit. iud. lib. 2 caſ. 167.* Conſtant. Land. *enarrat. in tit. de iuſti. & iur. c. 15.*

§. Sed vtrum. 1.

Stobeus *ſermon. 203.* Ariſtot. 8. *animal, c. 3. & lib. 9. c. 13* Plato 4. *de legib.*

Patre bannito, an filius cogatur eum alere, vide hic Bart.

§. Vtrum autem. 2.

An pater filiam cogatur alere: An quis cogatur alere filiam, vel dotare baſtardam: An frater teneatur alere fratrem, declarat hic Bartolus.

§. Sed ſi filius. 7.

Ioannes Aurpachus *lib. 1. epiſtol. iuriſd. c. 4.*

§. Si vel parens. 8.

In cauſa alimentorum quomodo procedatur, D. Gothof. hic.

An ſententia quæ datur ſuper cauſa alimentorum ſit definitiua, vel interlocutoria.

Digitized by Google

An interim donec cauſa pendet debeat ali filius. Bart. hic.

§. Si quis ex his. 10.

Sententiam alimentorum definitiuam eſſe, optimè ait Bart.

§. idem iudex. 11.

Ex quibus cauſis poteſt parens filium exhæredare, ex iiſdem poteſt ei denegare alimenta, & dotem.

§. A milite. 15.

An militia ſoluat ius pietatis paternæ, D. Gothof. hic.

§. Solent iudices. 18.

Sententia lata in cauſa ſummaria, non facit præiudicium ſi agatur ordinaria, vt notat hic Bart.

§. Vtrum autem. 20.

An liberti libertorum teneantur alere patronos, & an patroni teneantur alere filios liberti, dic vt in gloſſa.

§. De alimentis. 25.

An presbyter eccleſiæ teneatur alere patronum eccleſiæ, ſi eſt inops, vide Bart. hic.

l. Alimenta. 6.

Militia non ſoluit ius pietatis paternæ.

§. Imperatoris. 1.

Vtrum Vaſallus teneatur alere dominum. An filius emancipatus qui denegat alimenta, reuocetur in poteſtatem. Bart. hic.

l. ſi neget. 7.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. hic.

l. Non quemadmodum. 8.

Vide *Nou. 117. c. 7. in fin.*

l. in bonis. 9.

An filius dicatur habere aliquod ius in debito bonorum ſubſidio viuente patre. Bart. hic.

Tit. 4. De inſpiciendo ventre.

Continuatio huius Rubricæ apparet *ex l. 1. infra hoc tit.*

l. Temporibus. 1.

Hanc legem limita, vt per Aret. *conſ.* 147.

§. Ex hoc reſcripto. 1.

Repet. 4. *fol.* 168. *num.* 314. *& num.* 338.

§. Secundum. 2.

An qui recuſat reſpondere, habeatur pro confeſſo néne, vide hic D. Goth.

§. Et notandum. 5.

Conſultor ſi debeat eligi, à quo eligatur, D. Gothof. hic.

§. Quamuis ſit. 11.

Parum prudenter faciunt, qui legum interpretationes omnes damnant.

§. Denuntiare. 12.

Arius Pinellus *Cod. de bonis maternis, fol.* 373.

§. Sed etſi ſeruus. 13.

Vide in hunc locum Valerium Maximum *libro* 9. *capite* 16. vide etiam Appianum *libro* 1. *de bello ciuili.*

§. Quod autem. 15.

Vide Alexandrum, *in Rubrica de noui operis nuntiatione, in* 3. *&* 4. *collatione, verſ. non obſtat.* dum *Fulg.* & ibi Ruinum *numero* 3. *chart.*

Solemnitas leuis quæ dicatur, præter dicta à Baldo *in l.* 8. *C. qui teſt.* vide D. Gothofredum hic.

l. Edictum. 2.

Solemnitas leuis quæ dicatur, notat hic D. Gothof. quem vide.

l. Qui ventri. 3.

Nota hic partum eſſe fauorabilem.

l. is à quo. 4.

Fideicommiſſarius vniuerſalis, admittitur ad cuſtodiam partus petendam.

Tit. 5. Si ventris nomine.

l. Hoc edicto. 1.

An partus ſit fauorabilis, vide hic D. Gothofredum.

§. Hæc actio. 4.

Briſſonius *libro* 4. *ſelect. cap.* 2.

l. Dolo facit mulier. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Cuiacium *libro* 23. *obſer. cap* 28.

Titulus 6. Si mulier ventris nomine.

l. Si de poſſeſſione. 1.

Iuramentum mulieris excuſat eam à calumnia, & partui non nocet nec prodeſt, de quo vide Bart. hic.

l. Libertati planè. 11.

Paulus 2. *ſent. fol.* 20.

Titulus 7. De concubinis.

¶ Grammat. *deciſ.* 4. *numero* 7. Clarus §. *fornicatio, à numero* 6. *cum ſeq.* Alex. ab Alexand. *genial. dier. cap.* 21.

Digitized by Google

¶Quæ dicantur concubinæ, & an aliquo caſu licitũ ſit tenere concubinas, vide Ioan. de Ana. *in rub. de adult.*

¶Notandum autem eſt Concubinatum de iure canonico eſſe prohibitum, nec poſſe concubina damnari, de quo vide Angelum *conſilio* 14.

¶De materia qualiter concubinatus ſit permiſſus, & qualiter puniatur, & an concubina poſſit relinqui, & qualiter coitus puniatur, vide omnino late Caccialup. *in repet. ſi qua illuſtris, ad Orfician.*

l. Quæ in Concubinatu. 1.

De concubina, & quid differat ab vxore, vide hic D. Gothof.

l. Si patronus. 2.

Nota hic quod furore non tollitur concubinatus nec matrimonium.

l. in concubitu. 3.

Alia eſt Haloandri lectio, legens *in concubinatu.*

Pro intellectu huius legis, vide Gilbertum Regium *libro 2. ènarrat. cap.* 20. Marcum Vertranium *de Iure l. 6. cap.* 30.

An concubinatus ſit licitus: An & quomodo debeat intelligi, quod concubinatus ſit legitimus coitus, declarat hic Bart.

§. Nec adulterium. 1.

Per leges ciuiles, concubinatus erat legitima & licita conſuetudo: eſt tamen concubinatus prohibitus. De quo vide Ariſtot 6. *Politic.* 16. & vt ait l. 41. *&* 42. D. *de rit. nup.* concubinatus eſt inhoneſtus, cui adde *can. nemo. & can. dicat aliquis.* 33. *queſt.* 4. vbi quidquid præter vxorem legitimam committitur adulterij crimine damnatur, ergo per conſequens concubinatus prohibetur, licet hac lege contrarium dicatur.

l. Concubinam. 4.

Concubina quomodo æſtimanda ſit, quæritur hoc loco, verum, vide l. 18. C. *de adult.* & quod notat Cuiacius *in Paul. 2. ſent. tit.* 20. vide Port. *Inſt. de adopt. in 3. col. in prin.*

LIBER XXVI.

Titulus primus.

De tutelis.

DE Tutelis ſcripſit Plato, 11. *de legib.* vide Harmenop. *li. 5. tit.* 11. *Extat Tractatus de tutela & cura minoribus exhibenda duorum præclariſſimorũ I. C. Antonij Piaggij I. C. Hiſpellatis & Vincentij Manzini I. C. Arimi. in quibus enchiridij vice, quidquid in hac materia à legum candidatis deſiderari poſſit, compendio ſi pertractatur.

l. Tutela eſt. 1.

Hic proponit initio Paulus Tutelæ definitionem, de qua vide Forcat. *Necyomant. dialog.* 66. Mercer. *lib. 2. opin. ca.* 21 vide etiam quæ dicit Vveſembechius *Inſtit. hoc tit.* & Gellius *lib. 5. cap.* 19. Harm. 5. *tit.* 11. §. 1.

Tutelæ duabus de cauſis maximè inuentę ſunt, ob ætatem, quę circumſcriptioni obnoxia eſt, & rerum gerendarum atque explicandarum, & imbecillitatem, vt ait Vlpian. 11. *t.* 1. propter foreſium rerum ignorantiam.

§. Tutores autem. 1.

Qui dicantur tutores, & vnde dicti, declarat hic Paulus.

In quot & quibus tutoris officium contineatur, optimè declarat Theophil. hic cum ait, ἐν τῷ ἀφιέναι ποιῆσαι τοῦ νέου καὶ τὰ πάντα αὐτοῦ πράγματα.

In fine dicitur æditues eos eſſe qui ædes tuentur, quos Cicero vocat *hierophylaca.* l. 20. §. 1. *D. de an. leg.* & Plin. *lib.* 14. *ca.* 7. & Gell. *lib.* 12 *cap.* 10. De his meminit etiam Varro 6. *de ling. Latin.* hinc etiam æditimus, qui ædes ſeruat, quaſi ædis infirmis, & hic æditiuus ab ęde uenda, ſiue ſacræ ædis tuitor, id eſt curam gerens, & Varro 2. *de re ruſt.* Inde æditiuus Gloſſis *neaphila.* De æditu o meminit l. *cum pater,* 77. §. 26. *Dona. ionis*, *D. de leg.* 2. §. 2. *Inſt. de tutel.*

§. Mutus. 2.

Propoſita definitione, & etymologia nunc oſtendit, qui tutores dari non poſſint, & primo Mutus, ratio eſt, quoniam authoritatem præbere non poteſt, l. 17 ff. *eod.* l. *pen. in fi. de legit. tutor.* Mutus autem intelligitur, qui eloqui nihil poteſt, non qui tarde loquitur. ſæpe enim etiam literati, & eruditi homines variis caſibus, & audiendi & loquendi facultatem amittunt, ait Iuſtinianus *in titul. quibus non eſt perm. fac. teſtam.* de quo vide l. *mutum.* D. *de ædil. edict.* & Theophilus dicto loco.

§. Surdus. 3.

Secundo loco Surdus tutor dari non poteſt, qua de re vide l. *pen. & vlt.* D. *de legit.* ff. & quæ ibi dixi, quod intelligendum eſt de eo qui omninò non exaudit, non autem de eo qui tardius exaudit. etenim tota natura differt ſurdus à ſurdaſtro. ſi quidem is qui omninò non exaudit, teſtari non poteſt, verùm ſubdaſtrus, vt ait Iuſtinianus & Theoph. *Inſt. quibus non eſt perm. fac. teſtam.* §. 2. *& ſeq.*

Digitized by Google

l. qui habet tutorem.

Repetitionum 3.*fol.*555.*numero* 180.& 192. & 282.

Si minor 25. annis ſit prodigus, an dabitur ei curator, vt prodigo, an vt minori, vide hic Bart.

§. quia autem. 1.

Quod in dubio naturalis cauſa magis inſpiciatur, quàm accidentalis, optimè hic tradit D.Gothof.& Bartolus ibidem.

§. quolibet loco. 3.

An curator omni loco & tempore dari poſſit, vide Rebuffum. *in tract. de ſententiis prouiſionalibus. art.*3.*gloſſ.*2.

An contractus furioſi vel prodigi, validetur iuramento: An pupillus poſſit citari viua voce ad petitionem tutoris, vide hic Bart.

* Faquineus *Controuerſiarum iuris. lib.* 8. *cap.*60.

§. ſi pupillus. 4.

Procurator datus in omnes res videtur datus, vt videre eſt *in l.*4. & 5. *infrà eo. Deciſ.* 256.*num.*2.*fol.*437.*deciſionum Afflicti.*

l. Quod dicitur. 4.

Quod indefinita æquipollent vniuerſali, tradit hic Bald.

Procurator ſimpliciter conſtitutus. vtrum videatur conſtitutus ad lites futuras. Baldus hic.

§. Poſſunt autem. 1.

In hoc §. dicitur plures dari poſſe procuratores quod aduerſatur *l.* 5. *in fin. D. iudic. ſolui.* vbi vnus tantùm dandus eſt, quæ vt & quo pacto concilientur, vide dict. leg. 5.

§. Et ſi Titius. 1.

Quod ratione diuerſarum cauſarum, vnus & idem vicem duorum curatorum ſuſtinere poſſit, notat hic pulchrè D.Gothof.

l. Muto. 6.

Ad intellectum huius legis, vide Bellon. *lib.* 1.*ſupput.cap.*2.

l. Tutoris datio. 2.

Tutorem dare is poteſt, cui ſpecialiter permittitur, de quo vide Bellon. *ſupradicto loco* Corraſ. *lib.*5.*miſcell.cap.*24. Marc. Salom. *ad l.*1.D.*de off. eius cui.num.* 4. & ibi omnes Doct. vide Caſt. *in l.*1.*ad fin. de iuriſdic. reprob.* 237.*numero* 4.*Repet.*1.

l. Si filiusfamilias. 7.

Cuiac.7.*obſ. vltim.fol.*48. *num.* 190.& *num. ſeq.* & 193.& 196.& 199.*Repet.*6.*folio* 165 *nu* 86.*Repet.*6.

l. Patronus 8.

Pro intellectu huius legis, vide Cuiacium ſupradicto loco.

l. In eos extra. 9.

Lud.Rom.*ſing.*471.*fol.*121.

l. Etiam non municeps. 10.

Anton. Auguſt. *lib. emend. cap* 3.

l. Furioſus cum. 11.

Vide hic Ruſſardum.

l. Quæſitum eſt. 12.

Congruit cum hac l. *cap. venerabilis, extr. de off. deleg.*

l. Solet. 13.

An & quomodo finiatur cura, notat hic Gloſſa.

l. Si adrogati. 14.

Collige pupillum deportari poſſe.

l. Si quis tutor. 15.

Transfuga an tutor & ciuis Romanus eſſe deſinat, Gloſſa hic.

l. Tutela plerunque. 16.

Mulieres tutelæ officio interdum fungũtur, vt toto Tit. Cod. *Quando mulieres tutelæ officio fungantur.*

l. Complura. 17.

Vide *l.*40.*inf. de excuſat. tutor.*

l. Fœminæ. 18.

Iunge hic *l. fœminæ.*2.D.*de reg. iur.*

Tit. 2. De teſtamentaria tutela.

l. Duodecim. 1.

Lex duodecim tabularum ait, *Paterfamilias vti legaſſit ſuper pecunia, tutelâve ſua rei ita ius eſto*, de qua meminit Vlpian. 11.§.14.& Cicero 1.*ad Herennium l.*53. *l.*120. *D. de verb. ſignif.* de quo vide Ræuardum *ad leges xij. tab. c.*12.

l. Nec militem. 2.

Quæ ſit ratio huius legis, vide *l.*28.*D. de milit. teſt.*

§. ſed eos demum. 1.

Paria ſunt non fieri aut non de iure.

l. Pater hærede. 4.

Ad intellectum huius legis, vide Cuiac. *in notis, ad tit. Inſt. de tutelis.*

l. Si quis filiabus. 5.

Vide Sozin. *in l. ſi cognatis. in* 14. *coll. verſ. prima concluſio. de reb. dub. num.*27.

l. Quis ſi nepotes. 6.

Liberorum appellatione qui contineãtur necne, declarat hic D.Got. vide Ruin. *in rub. D. de lib. & poſt. in* 1.*chart. verſ. ſi planè.* vide eũdem Ruin. *in l.*2.*C. eo. tit. in* 2.*chart.* Et vide *ad verſ.*

Digitized by Google

verſ.caterum. Ozer. *Inſt.de teſtam.in prin.ſuper gloſſ.1.verſ.vt agitur ſuper hoc.*

l.Tutores.7.

Cuiac,*lib.17.ob.c.38.*

l.Tutor datus.8.

An regula Catoniana locum habeat in tutela necne,vide hic Gloſſam.

l.ſi nemo.9.

Quis huius legis ſenſus ſit, optimè declarat hic Accurſius.

*Vide quæ notaui *ad* l.*ſi nemo* 181.*inf.de reg. iur.*

l.Si hereditas.10.

Tutela teſtamentaria, omnes alias tutelas ſolet præcedere.

§.Qui filium.2.

Alciat.*lib.1 diſpunt.cap.*20.

§.Seruus alienus.4.

Cuiac.18.*obſ.*1.Connanus per totum.

l.Si quis ſub.11.

Cuiac 18.*obſ c.*5.

l.Certatum.12.

Vide Peckium 2 *de teſtam.coniug.*17.

l.Et ſi datus 13.

Tutor datur perſonæ principaliter,ſecundario rei.

l.Quia perſonæ 14.

Curator datur rebus principaliter,ſecundario perſonæ.

l.ſi tamen 15.

Nota hic tutorem non dari rebus quę ſunt in certa ciuitate.

l.Si quis ita 16.

Poſthumorum appellatione qui non contineantur,Gloſſa hic.

§.Si poſthumis.5.

Poſthumorum appellatione iam nati non continentur,l.*commodiſſime.*10.*inf.de lib.& poſthumis.*

*§.Si quis cum.

Declaratur §.hic à Pet.Surdo *in dec.*207.*n.*15.

l.Teſtamento.17.

Vide Bart.*in* l.*item in poteſtate,D.de his qui ſunt ſui.*

l.ſi nemo tutorem.19.

Qui non participat in iure principali,non participat in iure offerendi.

l.Tutor incertus.20.

An tutor incertus dari poſſit,vide quę notaui in l.2.*D.de proc.*

l.Teſtamento.21.

Vlpian.*tit.*11.§.15.

l.ſi quis tutorem.22.

Vide in hanc legem Bart.& Bald.

l.Tutor.23.

Cuiac *lib.*8.*ad Affrican.*

l.Si plures.24.

Vide l.*curator pupillo,D.de tutor. & curat.*

l Duobus.25.

In teſtamento de vno ad aliud non infertur.

l.iure noſtro.26.

Hoc ius hodie correctum eſſe conſtat *ex Nou.*11.*cap* 5.

l.idem fiet.27.

Nota hic quod ſemper præſumitur pro teſtamento,licet dicatur falſum.

l.Qui tutelam.28.

Quænam directo dari dicantur, notat hic Gloſſa.

l.Ex ſententia 29.

Nota hic ſuſpectum eum videri,qui ſe ingerit.

l.Duo ſunt.30.

Limita vt per Ioan.Fabr.*Inſtit.de vulg.ſub. in fin.*

l.ſi pater.31.

Agnatione poſthumi non rumpitur teſtamentaria tutela.

l.Quæro.32.

Minor 25 annis, an poſſit dare tutorem filiis, notat hic Bart.

§.Lucius.2.

Ioan.Mercerius *lib.2.opinion.ca.*18.Briſſon. *lib.3.ſelect.antiq.cap.*2.

l.Tutoribus.33.

Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.cap.*11.

l.Cum codicillis.34.

Tutores illi verè non ſunt,qui dati ſunt in vltimis codicillis.

Tit. 3. De confirmando tutore.

Tutores inutiliter dati,an in teſtamento ſint confirmandi,vide hic Bar.

l.Vt ne.1.

Latè hanc explicat,& vertit Auguſtinus *ad Modeſtinum.* vide Cuiac.*lib.7.obſ.c.*6.

l.Mulier liberis.2.

Harmenop.*lib.5 tit.*11.

l.Qui à patre.3.

Vide gloſſ.*in* l.*hac conſultiſſima.C.de teſtam.*

Digitized by Google

in verb.lib.in prin gloſſ.

l.ſi patronus.4.

Felin.*in cap.cum olim, verſ.quãdo autem ext. de teſtib.*

l.Tutores.5.

Vide *cap.cauſam.quæ cum gloſſ.extr. de reſcrip.*

l.Si filio.6.

De lectione huius legis,vide hic Gloſſ.

l.Naturali.7.

Quæſada *lib.1.quæſt.iur.c.13.*

l.in confirmando.8.

Iunge hic l 4.*in fi.D.de teſtamen.tutor.*

l.vel cum.9.

Vide l *vnicam.C.ne tutor.veſtig.*

l.Vtilitatem.10.

Spectamus potius mẽtem teſtatoris quàm verba.

Tit. 4. De legitimis tutorib.

In hunc titulum,vide Cuiac.11.*obſeru.c.26.* Cont.*lib.1.ſubceſiuar.lect.c.6.*

l.Legitimæ.1.

Vlpian.*tit.11.§.3.Nou.118.c.5.*

l.Legitimam.2.

Vlpian.*tit.11 §.9.*

l.Tutela.3.

Ad intellectum huius legis,vide Cuia.hic.

l.Quod defuncto.4.

Vide Cuiac.*Inſt.de fiduciaria.*

l.Legitimos.5.

Beroius *quæſt.68.*

l.inteſtato.6.

Quid dicatur inteſtatum, vide Gloſſ.*in cap. fin.extr.de ſucceſ.ab inteſt.*

l.ſunt autem.7.

Nota hic quod cognati in agnatis intelliguntur.

l.ſi relinquero.8.

Si perfectæ ætatis. Hæc verba addita fuêre à Triboniano.

l.ſi plures ſunt.9.

Cuiac.*lib.10.obſ.c.11.*

l.Adgnato.10.

Vide l.*diſcretu.C.qui teſtam.*

Tit. 5. De tutoribus & curatoribus datis ab his,qui ius dandi habent, &c.

Hanc Rubricam hic in paratitlis,Cuiacius emendat.

l.Siue proconſul.1.

Vide Alcia. *in l.2.in prin.de verb.oblig.*Doct. *in rubr.* D.*ſoluto matrim.*maximè Ruin. *in 42. chart.*

l.Cum quidam.2.

Appellari an poſſit à datione tutoris,vide hic Gloſſam.

l.ius dandi.3.

Vide §.*nos autem,Inſt.de Attilia.tutor.*

l.Prętor ipſe.4.

In hanc legem ſcripſit Cuiacius *lib. 7. obſ. cap.17.*

l.illud ſemper.5.

Nota hic tutoris & curatoris differentiam.

l.Non tantum.7.

Marcus Vertranius *de iure liberor.c.31.*

l.Nec mandante.8.

Vide Bart.*in l.4.§.ſi ita,de dam.infect.*

l.impuberi.9.

Iunge hic l.13.*infra eod.*

l.Tutor.10.

Ad eius intellectum,vide Alex.l.*is cui bona, in 3.coll.in princ.de verb.oblig.*

l.Curator.11.

Congruit lex ſequens ad intellectum huius.

l.His qui.12.

Cuiacius *in Paratitlis.& lib.*10.*obſeruation. capite 37.*

l.ſi impuberi.13.

Quando puella curatorem habere incipiat,vide hic D.Gothof.

l.Libertus.14.

Cuiac.*lib.14.obſ.capite 6.*

l.in omnem.15.

Concordat l.11.§.*de tutelis.*

l.Nec ille.16.

Hæc lex pertinet ad ſtipulationem prætoriam,rem pupilli ſaluam fore,& docet tutorem qui abeſſe cœpit,Reipub.cauſa quæ abſentia neceſſaria eſt ad tempus excuſari non deſinere tutorem eſſe, ſed excuſari ad tempus,& in locum eius,etiam ad tempus alium tutorem vel curatorem dari,nec ſcilicet pro tempore abſentiæ eum teneri actione tutelæ,vel ex ſtipulatione rem pupilli ſaluam fore.

l.Ei qui 17.

Vide l.1.C. *qui dare tutor.*

Digitized by Google

l.In dando.18.

Iunge hic *l.15.§.2 D.de excuſat.tutor.*

l.Vbi adſunt.19.

Adde hic §.4.*Inſtit.de Attil.tutor.*

§.Magiſtratus.1.

Ad intellectum huius §. vide Cuiac.*libro* 7. *obſ.cap.*17.

l.Ventri tutor.20.

Cuiac.*lib.17.obſ.c.7.& lib.7.c.6.*

l.Scire oportet.21.

Ad hanc legem quemadmodum & reliquas omnes ex ſex Modeſtini de excuſationibus libris decerptas, eleganter ſcribit Antonius Auguſtinus, vide Alciatum *lib.2.parer.cap.39.* Ferrandum *lib.1.explic.c.24.*

l.Et qui non ſunt.22.

Pro intellectu huius legis, vide Anton. Auguſt.hic.

l.ſimul plures.23.

Concordat *l.1.C. de tutoribus illuſt.*

l.Diui Marcus.24.

Facit *l.1.§ 10. D.de magiſtrat.conuen.*

l.Curatorem.25.

Coniunge *l.1.C.quan.tutor.eſſ.deſinant.*

l.Seiæ regreſſæ.26.

Harmenop.5.*tit.*11.

l.Pupillo.27.

Prætor prouincialibus, præſes vrbanis rebus tutorem non dat.

l.Romanius.28.

Vt hæc lex melius intelligatur, vide *l.60.§. 1.ſup.de ritu nup.*

l.Si peregrè.29.

Facit *l.13.§.1.J de excuſ.tutor.*

Tit. 6. Qui petant tutores vel curatores, & vbi petantur.

l.Matris.1.

Mater tenetur filiis impuberibus tutorem petere non adultis.

l.Si minores.2.

Auguſtinus *lib.4.emend.c.4.*

§.Alij igitur.1.

Contius 1.*diſpu*.16.

Verſ.Diuus.

Ant.Auguſt.*lib.1 emend.c.6.*

l.Curatorem.

Cicero *in oratione pro Murena.*

l.Decreto.3.

Pro intellectu huius legis, vide Cuiac.*libro 7. obſ. cap.17.* Petrum Pitœum *in notis ad frag. iuriſconſultorum pag.76.*

Tit. 7. De adminiſtratione & periculo tutorum, &c.

De adminiſtratione & periculo tutorum, vide Cuiac.hic *in paratitlis.*

l.Gerere atque.1.

An tutor cogatur gerere ac adminiſtrare tutelam, vide hic Bart.

§.Sufficit.2.

Arius Pinellus C. *de bonis maternis,fol.*241.

l. Si tutor.2.

Vide Imolam in ſimili *in l.4.§ ſi ex conuentione,in fi.D.de re iudic.*

l Si plures.3.

An & quis ex mala conuerſatione præſumatur ſuſpectus, vide hic Bart.

§.Quamuis.3.

Reper.4.*fol.*171.*num.*401.

l.Vel in.4.

Iunge hic *l.2.C.de adminiſt.tutor.*

l.ita autem.5.

Vide Bart in *l.4.§.abeſſe.D.de dam.infect.*

§.Iulianus.7.

Alciatus *lib.2.parerg.cap.25.*Zoannetus *rerum quotidianarum,c.32.*

l.Hoc autem.6.

Concordat cum h.l. *c.1.cum gloſſ.ſuper verbo allegari.extr.de poſtulat.prælat.*

l.Tutor.7.

Roland à Valle 1.*conſ.49.*

§ ſi tutor.1.

Conſtantius Landus *lib.prætermiſſ. cap.* 11. Ioan.Aurpachus *lib.1 ſingul. allegat. capite* 19.

§.vſuræ à tutoribus.11.

Cuiac.*lib.5.obſer.cap.*12.

l.Tutelæ.8.

Arius Pinellus *C.de bon.matern.fol.*460.

l.Quoties.9.

Couarruuias *lib.3.variar.reſol.c.2.*

§.ſicut.5.

Corraſ.*lib.6. Miſcell.c.35.*

l.Generaliter.10.

Deffendere pupillum quando non videatur tutor, declarat hic Gloſſa, quam conſule.

l.Circa.11.

Tutor res pupilli alienare non poteſt.

Digitized by Google

l. Cum plures 12.

Tutor vendere poteſt legitimè res pupilli ſui.

§. Nimium. 2.

Pileus *quaſt.* 90.

§. Cum tutor. 3.

Briſſon. *lib.* 4. *ſelect. antiq. c.* 3.

l. Tutor. 13.

Vide ſimilem caſum *in* l. 5. §. 4. *in fin. ſupra commodati.*

l. Etiam contutoris. 14.

Ioan. Aurpachus *lib.* 2. *alleg. c.* 49.

l. Si tutor. 15.

Hæc lex correcta eſt per Nou. 72. *cap.* 6.

l. Cum quæritur 16.

Variatio non admittitur circa diuerſa connexitatem non habentia.

l. Qui iuſſui. 17.

Tutor à quo tempore teneatur, declarat hic Bart.

l. Qui tutor. 18.

Vide *l.* 23. ſ. *de tutel. & ration. diſt.*

l. Actus ſui. 19.

Tutor faciens inuentarium, alteri nolenti facere, an teneatur illud oſtendere, vide hic Bald.

l. Tutor. 20.

Iunge textum ſingularem *in l. ſcire oportet.* §. *oportet. D. de excuſat.*

l. Lucius Titius. 21.

Aretinus *conſilio* 29. Baldus *in l.* 1. *Cod. quod cum eo.*

l. Tutor ad. 22.

An appellari poſſit à datione tutoris declarat hic Gloſſa.

l. Vulgo obſeruatur. 23.

Rom. *ſing.* 66. & *ſing.* 557. Cepol. *conſ.* 12.

l. Decreto. 24.

Vide hic Cynum & Iacobum de Aretio, poſt quos Bart. hic.

l. Si minoris. 25.

Nota pulchram limitationem huius legis, *in l. licet. C. de iudic.* vide Cynum *in l. ſi cum tibi. C. eod. tit.*

* Antonium Fabrum *lib.* 11. *Coniecturarum. cap.* 10.

l. Cum curatore. 26.

Procurator quando poſſit conueniri, officio durante diſce ex Bart. hic.

l. Tutor qui. 27.

Menoch. *de arbit. iudic. caſ.* 174.

l. Tutor pro. 28.

Finita tutela finiuntur ſatiſdationes.

l. Maximéque. 29.

Auguſtinus *lib.* 1. *emend. c* 3.

l. Tutoris. 30.

Quod ſit tutoris præcipuum officium declarat hic Marcellus.

l. Diui Seuerus. 31.

Forma pro quo accipiatur, declarat hic Gloſſa.

l. Sine hærede. 32.

Vide Bart. *in l. ſi quidem. C. de præd. minor.*

§. Lucius Titius. 6.

Arius Pinellus *C. de bon. matern. fol.* 74.

l. A tutoribus. 33.

Tutoris officium quando finiatur, vide hic Gloſſam.

l. Ad inſtruendam. 34.

Torqueri poſſunt ſerui pupilli, in cauſa ſuſpecti tutoris.

l. Inter tutores. 36.

Cuiac. *lib.* 8. *obſ. c.* 16.

l. Tutorem. 37.

Ad intellectum huius legis, vide Bald. *in l.* 1. *C. de tranſ.*

l. Si plures. 38.

Vide *c. qua fronte in fine, ext. de appell.*

l. Tutores. 39.

Bart. *in l. ſi actor. C. de appell.*

§. Curator. 1.

Repet. 6 *fol* 181. *num* 72.

l. Impuberi. 40.

Priuilegium intelligi debet ſine alterius iniuria, *l. nec auus. C. de emancip. lib.*

l. Qui plures. 41.

Pro intellectu huius legis, vide Barto. hic.

l. Ex pluribus. 42.

Corraſ. *lib.* 3. *miſcell. c.* 3. Quod non eſt trãſmiſſibile ad heredes, non eſt ceſſibile. Quod hoc argumentum nõ valet affirmatiuè Not. Moder. Hiſpa. *ad* §. *fuerat, num.* 16. *Inſt. de act.* Dec. *ad l. ſi maritus. ad fi. C. de coll.* Quamuis cõtrarium dixerit, & malè Soc. *ad l. rem quæ nobis. vlt. q.* 2. *prin. D. de acq. poſſ.* Adde Iaſ. *ad l.* 3. *col.* 1. *in fin. de fideicomm. ff.* aliquid per Decium *ad legem emancipatam.* 2. *lect. col.* 2. *poſt prin. C. qui admit.* Alex. *ad l. ſi ſtipulatus fuerim. in princip. D. de verb. oblig.* Tiraquel. *in tract. de vtro. retract.* §. 26. *gl.* 1. *n.* 44. Ruin. *conſ.* 62. *vel* 77. *num.* 8. *volum.* 5. Limita, vt ſumitur à Bart. per Aluar. *in l. ſi ſtipulatus fuero, illud, aut illud. in prin. de verb. obli.* & vide Socin. *in l. cum filio. in pen. col. de*

Digitized by Google

col.de leg.1.& Bart.qui alibi etiam affirmatiuè ponit regulam huius legis in *l ſi mulier. §.ex aſſe.de iur.dot.*

l.Cum poſt.43.

Debitoris nomen idoneum ſufficit, tempore finitæ tutelæ.

§.Qui.1.

Vide Ruin.*fol.matr.char.36.* Alciat.*in l.1.§.nuntiatio.de nou.oper.nunt.*

l.Qui.44.

Crinitus *de honeſta diſciplina.lib 18.cap.3.*

l.Si pupillus.45.

Vide Bart. *in l. cum quis. §.ſi quis pro re. in 2. coll.in verſ.& pro hoc.de ſolut.*

l.Lucius.46.

Corraſ.*lib.1.miſcell.c.3.*

§.Sempronius.1.

Alciat.*lib.2.parerg.c.29.*

§.Tutelæ.5.

Sarmient. *lib.3.ſelect.cap.*11. Guterius *part.1.reſol.c.50 num.7.*

l.Titium.47.

De vnciariis vſuris, vide Budæum hic, & Ant.Aug.*lib.2.cap.10.*

§.Altero.6.

Cuiac.*lib.10.obſ.c.36.*

l.inter,48.

Vide latè Bald.& Alexand. *in l.preſes. C.de tranſ.*

l.Ob fœnus.49.

Fœnerari pecuniam pupillarem,an & quando tutores teneantur, vide Gloſſam *in Nou. vt hi qui obligatas.72.cap.6.*

l.Si res.50.

Vide *l.3.C.de priuil.tutor.*

l.ſi duo.51.

An tutor pro leuiſſima culpa teneatur, declarat hic Gloſſa.

l.Curator.52.

Vide Ioan.de caſa veteri. *in conſuet.Tholoſ. Rub.de minoribus.*

l.Æmilius.53.

Magiſtratuum poteſtas quotuplex ſit, vide hic Gloſſam.

l.Non exiſtimo.54.

Corraſ.*lib.6.miſcel.cap* 14.

l.Tres tutores.55.

Contius *lib.1.lection.ſubceſiu.cap.2.*

§.Quod.4.

Fol.366.nu.12.fol.171.num.399.repet.4. vide Alex.*in l.is cui.3.coll.de verb.obl.*

l.Tutor.56.

Marc.Mant.*ſing.338.nu.1.fol.891.*

l.Chirographis.57.

Cuiac.*lib.9.obſ.cap.36.*

l.Qui.58.

Repet.5.*fol.46.num.76.*

l.Cum hereditas.59.

Nota hic quod officium ſuum nemini damnoſum eſſe debet.

l.Si tutoris.60.

Quid veniat in actione tutelæ, vide Bart. hic.

l.Apud.61.

Afflicto afflictio danda non eſt.

Tit.8.De auctoritate & conſenſu tutorum & curatorum.

Quid ſit auctoritas, vide Cuiac.hic.

l.Quanquam.1.

Zuares *conſ fol.516.*

l.Nulla differentia.2.

Clarus *4.ſent.§.donatio.q.6.in fin.*

l.Etiam.3.

Craſſus *§.donatio cauſa mortis q.3.*

l.Etſi.4.

Vide Bald,*in l.1.C.de tranſact.*

l.Pupillus.5.

Ad intellectum iſtius textus, vide Petr.de Bella Pert.*inſtit.de oblig.in 5.col.poſt prin.*

l.Tutores.6.

Tutores an & quando poſſint adminiſtrare tutelam, notat Bart.hic.

l.Quod dicimus.7.

An filius notarius poſſit conficere inſtrumentum de contractu patris, vide hic D.Gothof.

l.Etſi conditionalis.8.

Felin.*in cap.cum contingat.extr.de off.deleg.*

l.Obligari.9.

Vide Iaſ.*in l.Gallus.in prin. de lib. & poſthu. num.19.verſ.contra iſtam communem.*

§.Tutor ſtatim.5.

Cuiac.*lib.13.obſ.cap.31.*

l.Tutor qui.10.

Quid ſibi velit hæc lex, vide Bald.hic.

l.Si ad pupillum.11.

Vide Rom.*conſ.149.in prin.*

Digitized by Google

l.Impuberes.13.

Nota hic quod re contrahitur mutuum,& indebiti acceptio.

l.Non multum.14.

Pro intellectu huius legis, iunge l.1.*in fi. ſ.eod.*

l.Accipientis.15.

Ioan.Aurpach.*lib.2.alleg.c.*11.

l.Etiamſi.16.

An teſtis cæcus in omnibus eſſe poſſit, vide hic Gloſſ.

l.Si tutor.17.

Faciunt hic quæ notat Bart.*in l.ſi cum dotem* §.*eo autem tempore ſup.ſolut.matrim.*

l.Poteſt.18.

Vide *cap.Relatum.ext.de teſtam.& ca.nulli. extr.de reb.eccle.non alien.*

l.Curatorem.19.

Alex.*conſ.*122.*volum.*1.

l.Inter pupillos.20.

Sequitur Aret.*conſ.* 22. *in* 1. *col.* vide etiam Alex.*conſ.7.*

l.Deffendente.21.

An ſententia ſuper incidenti, ferri poſſit ſine ſcriptura, vide Bal.*in l ſin.Cod.de ſent.ex breuis.*

l.Si quid eſt.22.

Bart.*in* l.*tutor.69.ſ.de fideiuſſ.*

Tit.9. Quando ex facto tutoris.

In hunc titulum ſcripſit Cuiac.

l.Ob dolum.1.

Vide Bart.*in* l.*ſi quando.C.vnde vi.*

l.ſi tutor.2.

Bald.*in.l.ſi vt propenis,C.de rei vindicat.*

l.Dolus.3.

An pupillus ex dolo tutoris conueniri poſſit, vide hic Gloſſ.

l.Atſi extrinſecus.4.

Quando extrinſecus aliquid admittere dicatur tutor, notat hic Gloſſa.

l.Poſt mortem.5.

Vide Bald. *in tract. de duob.fratrib.* qui ponitur inter tractatus Bartoli *in* 1. *q. ſecunda partis in* 2.*coll.*

l.Tutor.6.

Tutor actorem pupillo dare non poteſt, niſi decreto iudicis.

l.Tutori.7.

Nota hic iudicati actio pupillo dari poteſt.

l.Tutor.8.

Pro intellectu huius legis, vide Bart hic.

Tit.10. De ſuſpectis tutoribus.

Quis tutor ſuſpectus dicatur, vide hic Cuiacium.

l.Hæc clauſula.1.

An cauſa ſuſpecti ſit ciuilis vel criminalis, vide Bald.*in l* 1.*C.ſi tutor non geſſ.*

l.Libertus.2.

Ingratus libertus redigitur in ſeruitutem.

l.Tutor quoque.3.

An tutor accuſare poſſit contutorem, faciunt quæ notat Bart. *in* l.1. §.1. *de noui operis nunt.*

l.Hæc enim cauſæ.4.

An remotus abſque dolo ſit infamis, vide Ioan.Andr.*in cap.ſuper e..extr.de elect.*

l.Suſpectus.5.

Auguſtinus *lib.4.emen.c.*8. Hotom.*obſer. lib.2.cap.3.in fi.*

l.Quia ſatiſdatio.6.

Vide *cap.venerabiles.extr.de electio.*

l.Impuberibus.7.

Ad hanc legem, vide quæ notat Bart.*in l.ſi conuenerit.D.de re iud.*

l.ſuſpectum.8.

Tutor ſuſpectus dicitur ex moribus, non ex diuitiarum defectu.

l.ſi tutor.9.

Cuiac.*lib.* 2.*obſ.cap.*32.

l.Decreto.10.

Ad hunc textum, vide Bar.*in* l.*iuſiurandum.* §.*fi.de iureiur.*

l.Poſt finita.11.

Vide Gloſſ.*in cap.per tuas.ext.de ſimonia.*

l.Nihil proponi.12.

Ad intellectum huius legis, vide quæ notat Bart.hic,& in additionibus ad eum.

LIBER XXVII.

Titulus primus.

De excuſationibus.

Scripſit

Digitized by Google

Cripſit ad hunc titulum Cuiacius.

l. Herennius.1.

Ferrandus *lib.1.explic.c.25.*

§. Non poteſt.5.

Cuiac.*7.obſ.*11.

l. Excuſantur.2.

Ariſtot.*lib.3.politic.c.1.*

§. Remittit.2.

Mercus Vertranius *de iure lib.c.17.*

l. Tria onera.3.

Vide Bart. *in l.qui fundum.§.cohares in fine. infra ad l.Falc.*

l.Diximus.4.

Hunc textum allegat.Bart.*in* l.*admonendi. de iureiur.*

l.Tria onera.5.

Notat Bart. *in* l. *cum filius in princ. infra de verb.oblig.*

l. Si duas.6.

Spic.Gentil.*parer.lib.1.cap.1.*

§. Philoſophos.5.

Vide Ferrand.*lib.1.explicat.c.26.* Aul.Gell. *lib.15.c.11.*

§. Tutela non eſt.15.

Zoann.*reſtit.ad Pandect.c* 10.

l. Dat remiſſionem.17.

Alciat.*ad* l.*Athleta. D. de verb.ſig.*Couarr. *pract.queſt.c.*18 Menoch. *de arbitr. iud.lib.1.q.*18.idem Menoch.*lib.2.caſ.*194.

l.Paupertas.7.

Qualiter probetur paupertas,Iacob.de Aret.ponit hic.

l. Sed etſi milites.8.

Dion.51.Tacit.*lib.1.*

l.si tribunus.9.

Vide Sebaſtianum Medicem *tract. mors omnia ſoluit.part.2.conclu.83.*

l.Non ſolum.10.

Bald. *in cap.1. §.firmiter.de prohib.feud.alien. per frid.*

l.Et non.11.

Iunge hic l.10.*infra eod.*

l. Idem.12.

Circa regulam huius legis,vide Felin.*in c. nonnulli.extr.de reſcr.*

l.Scire oportet.13.

Vide Bart. *in* l.4.*§. prætor ait.in 1.q.de dam. infect.*

§.Conſequens.4.

Repet.*9.fol.*493.*num.*15.& 17.

l.Libertum.14.

Paul.*2.ſentent.29.§.1.*

l.Spadonem.15.

Ferrand.*lib.1.explic.cap.27.*Menoch.*de arb. iud.lib.2.caſ*89.

§.Iam autem.6.

Cuiac.*lib.7.obſ.c.30.*

l.Gaius.16.

Quis tacitè renuntiet excuſationi tutelæ, vide hic D.Gothof.

l.Non tantum.17.

Nota hic paruum ſpacium, ſumi pro ſemeſtri.

§.Ilienſibus.1.

Cuiac.*lib.10.obſ.c.5.*

§.Eos qui.2.

Ræuard.*de reg.iur.pag.*13.

§.is quæ.4.

Briſſon. *lib.3.ſelect.c.10. & lib.2.c.23.* Marc. Vertranius *de iur.lib.c.18.*

l.Bello.18.

Ferdinandus Palei *in tract. de excuſ. par.ob. nu.lib.nu.*42 Hotom.*lib.7.obſ.c.7.*

l. illud.19.

Quod ſit priuilegium eorum, qui in Italia domicilium habent,vide hic Gloſſam.

l. Propter.21.

Vide Bald. *in* l.*parentes circa fin. Cod.de teſt.*

l.Geometræ.22.

Cuiac.*in* l.6.*§.1.ſupra eod.*

l. Propter.23.

Magiſtratus municipales, non excuſantur à tutela.

l. Nequaquam.24.

Manumittens ex neceſſitate,an & quæ cōmoda percipiat ex huiuſmodi manumiſſione,vide Gloſſam hic.

l.Excuſare.25.

An poſſit tutor conteſtari accuſationem per libellos,vide hic D.Gothof.

l. Menſores.26.

Cuiac.*lib.12.obſ.c.8.*

l.Legatarius.27.

Per alium quis retinere poteſt,quod per ſe non poteſt.

l. Tutor.28.

Hanc legem limita per legem ſequentem.

§.Quæ tutoribus.1.

Corraſ.*lib.2.miſcell.cap.4.*

Digitized by Google

l.Planè.29.

Accuſatio ſuſpecti, per procuratorem fieri non poteſt.

l.iuriſperitos.30.

Vide Bald. *in l.pen.C ſi cert.pet.*

l.ſi is qui.31.

Cuiac. *ad l.2 ſup.eod.hoc tit.*

l.Neſennius.32.

Concordat *cap.ad audientiam,ext.de decur.*

l.ſed hęc.33.

Notat hic Baldus codicillos trahi ad mentem teſtamenti & contra.

l.Ex eis.34.

Non credimus hominem aliquid velle, niſi id quod velit.

l.Quid autem.35.

Remotus ab officio ſalarium amittit, facit *l.Mauia.infra de ann.leg.*

l.Amiciſſimos.36.

Cicero *in oratione pro Roſcio Com.de.*

§.Lucius.1.

Marcus Vertranius *d. iur.lib.c.17.*

l.Qui teſtamento.37.

Auguſt. *lib.1. emend. cap.2.* Marcus Vertranius *de iur.lib.c* 19.

l.Quinquaginta.38.

Non prius currit tẽpus proſequendi, quàm proponendi.

l.ſi qui.39.

Conſtituere, eſt conſiſtere vel conſtare.

l.Poſt.40.

Probari paupertas vbi debeat, vide multos caſus per Ang. enumeratos *in Auth. de hared. & Fakid.*

l.Adminiſtrantes.41.

Priuilegium domini tranſit ad eius comites ſine quibus eſſe non poteſt.

l.Cum ex oratione.44.

Dic procedere non ex vigore orationis, ſed ex vigore reſcripti poſtea ſubſecuti. Bart. *ad l.omnes populi.6. q.princ.num.62.ad fin. D.de iuſt. & iur.* Ruin. *ad l.1.col.4 de leg.1.* Arct. *ad l. quidam cum filium.col fin. D.de verb.obli.* Vide Repet. *in l.ſi filius qui patri. in 16.chart.de vulg. & pupill.*

l.Titius.45.

Roman. *ſing 723.*

l.Qui in collegio.46.

Roman. *ſing.64.*

Tit. 2. Vbi pupillus educari vel morari debeat, & de alimentis ei præſtandis.

Alimentorum pupillo præſtandorum modus conſtituitur decreto prætoris vel præſidis.

l.ſolet.1.

Menoch. *de arbit.iud.caſ.168.*

l.Officio.2.

Idem *caſ.169.& caſ.173.*

l.ius alimentorum.3.

Alimentorum decernendorum ius prætori competit.

l.Qui filium.4.

Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.cap.22.*

Tit.3. De tutelę & rationibus diſtrahendis, & vtili curationis cauſa actione.

l.in omnibus.1.

Nota argumentum à teſtamento ad donationem cauſa mortis.

§.Officio.3.

Berous *quaſt.15.& 31.* Zoannetus *rerum quotia.ca.32.*

*Tutor librum rationum conficere ac reddere tenetur pupillo, alias tutelæ officio obligatur Rip *ad l.admonendi.nu.115. D.de iureiur.* Purpur. *ad l.1.Cod.de eden.num.55.* Ruin. *conſ.108.libr.5* vide etiam quæ habet *ad l.quidam decedens.ff.de admin.tut.*

*§.Nunc tractemus.

* Quis ſit ſenſus huius §. optimè declarat Antonius Faber *lib.11.coniecturarum cap.11.*

§.Vſque adeo.15.

Auguſt. *lib.1.emend.cap.2.*

§.in tutela.21.

Idem Auguſt. *d.c 2.*

l.Actione.2.

Plato *lib.2.de legib.11.*

l.Niſi finita.4.

Specul. *in titul.de inſtrument.editione. §.nunc verò.*

§.Cum furioſi.3.

Cuiacius *obſeruationum, libro 17.cap.7.*

l.Si

Digitized by Google

l.Si pupillus.7.

Collige hinc valere iudicium contra captiuum hoſtium.

l.Quamuis.8.

An fictio ſuperueniēs extinguat iudicium, vide hic Bald.

l.Si tutor.9.

Hæc quæ dicuntur hic in fine, correcta ſunt per Nou.72.

l.Sed non.10.

Condictio furtiua, an in hæredem compe tat, vide hic Gloſſam.

l.Si filiusfamilias.11.

Variatur qualitas & modus agendi, propter varietatem temporum.

l.Filius.12.

Ratio quæ ſuſpendit principale, eadem etiam ſuſpendit acceſſorium.

l.si tutor.13.

Pro connexis qua actione agatur, vide hic Bart.

l.Si poſt.14.

Mora breuiſſimi temporis non inducit diſcrepantiam.

l.Si ex duobus. 15.

An tranſactio minus operetur quàm ſolutio, vide hic Gloſſam.

l.si cum.16.

Actio cumulata, an poſſit ante principalem proponi notat Accurſius hic.

l.Imperatores.17.

Vide l. *quoniam.C.de teſtib.*

l.Cum tutor.18.

Cuiac.*lib.7. obſerua.12.*

l.si probatum.19.

Probatum ſemel nomen, poſtea reprobari non poſſe, hinc colligit Bald.

l.Alterius.20.

In quantum alter releuatus eſt. ¶Releuandi verbo vtitur Papinianus, & ſane reſtitutio in integrum nihil aliud eſt quàm releuatio, lapſi captiui minoris ætate, quo etiam verbo in idiotiſmo loquimur ſemper ſignificantem reſtitutionem in integrum.

Per vtilem actionem.¶ Vtilem̄ actionem vocat Papinian. actionem reſtitutoriam negotiorum geſtorum, ſicut mulier ſubducta, quę interceſſit pro alio facta nouatione, ſubducta & liberata beneficio Senatusconſulti Velleiani, vel etiam minore 25. annis, quæ expromiſit pro altero ſubducto beneficio reſtitutionis in integrum, dicitur in veterē debitorem qui nouatione fuerat liberatus, dari vtilem & reſtitutoriam actionem. l. *quā uis.§.ſi conuenerit.D.ad Velleian.*

*¶ Explicat hanc legem Antonius Faber. *libro 11. Coniecturarum capite 12.*

l.Cum pupillus.21.

Ceſſio in tutoribus, an fiat in ſolidum contra tutorem, vide hic Bart.* Emendatur & explicatur hæc lex ab Antonio Fabro. *libro 11. coniecturarum capite 10.*

l.Defenſor.22

Ex perſona defenſoris rei, non mutatur priuilegium petitoris.

l.Conuento.23.

An nouatio expreſſè fieri debeat, vide Bar *in l.Valerianus, ſupra de præt.ſtip.*

l.Non ſolum.25.

Priuilegium quem habet pupillus, in bonis tutorum, an etiam habeat eius hæres.

Tit.4. De contraria tutelæ, & vtili actione.

Cui competat hæc actio, declarat hic D. Gothof.

l.Contrariam.1.

Vide Bald.*in Rub.C.de pact.*

l.Longè.2.

An vindicare ſe liceat, vide hic Gloſſam.

l.Quid ergo.3.

Quid ſit triens vſura, declarat hic Gloſſa.

§. Vſuras.4.

Auguſtinus *d.capite 2.*

l.Tutela.4.

Tutelæ actio an ſit perpetua, declarat hic Gloſſa.

l.si tutor.6.

Abeſſe nobis videtur id, in quo ipſi pro aliis fideiuſſimus.

Tit.5. De eo qui pro tutore próve curatore negotia geſſit.

l.Pro tutelæ.1.

Vide Iaſ. poſt alios *Inſtit.de action.§.actionum.ſuper gl.in verb.tutela.* quibus adde, quòd imò videtur velle quod dicebat Dyn. propter dictionē, *quoq.* quę eſt implicatiua, vnde videtur, quod idem eſſet in actione tutelę &

Digitized by Google

de neceſſitate videtur ita intelligi debere, nã cui dubium fuiſſet, quod à tempore litis cõteſtatę, prout in contractibus ſtricti iuris.

l. Si is qui. 2.

Auguſt. *lib. 4. emend. cap.* 17. Adrianus Pulæus *ad legem Atiniam. cap.* 17.

l. Quæro. 3.

Vide Bald. *in* l. *filius*, D. *de furt.*

l. Qui pro. 4.

Tutor quam fidem pręſtare debeat, in rebus pupillaribus, declarat hic Gloſſa.

l. Ei qui. 5.

Pro tutelæ actio, alia directa, alia contraria.

Tit. 6. Quod falſo tutore au ctore geſtum eſſe dicatur.

Ad hunc titulum ſcripſit Carolus Molinæus *in lectionibus Dolanis.*

l. Huius. 1.

Prætor ſupplere poteſt defunctum tutoris.

l. Si id. 2.

Repet. 5. *folio* 81. *num.* 117.

l. Planè. 3.

Extraordinario auxilio non indiget, qui ipſo iure tutus eſt.

l. Minori. 4.

Succurritur minori 25. annis.

l. Interdum. 5.

Cuiac. *lib.* 1. *obſ. cap.* 13.

l. Pupilli. 6.

Seneca *lib.* 5. *de beneſ.*

l. Nouiſſimè. 7.

Vide Aret. *in tract. malefic.*

l. Et ideo. 8.

Iſte textus eſt ſingularis, ſecundum Alex. *conſ.* 188. *in* 5. *volum.*

l. Huius. 9.

Nota hic quod nomine facti delictum intelligitur.

l. Si falſo. 10.

Spec. *in tit. de litis conteſtat.*

l. Falſus. 11.

Plato *dial* 6. Ariſtot. *lib.* 7. *politic. ca.* 16.

l. Ex eo. 12.

Mendacium quod nemini nocet non punitur.

Tit. 7. De fideiuſſoribus & nominatoribus, & heredi tus tutorũ & curatorum.

Ad glo. ibi, vide Ozer. *Inſtit. eod. in præmiſſis.* & ibi Fabr *eod. tit. in verb. fideiuſſor.*

l. Quamuis. 1.

Vide Harmenop. *lib.* 5. *tit.* 11.

l. Poſtulare. 2.

Paul. 2. *ſent.* 28. § 1. *&* 2.

l. Etiam. 3.

Per alium qui facit, ipſe facere videtur.

l. Cum oſtendimus. 4.

Pro intellectu * huius textus & quomodo intelligatur quod ſimplex patientia in iudicio habeat vim ſtipulationis. vide Doct. *in l.* 1. *in prin. D. de ver. oblig.* Ruin. late *in d. l.* 1. *in* 3. *col.* & latiſſimè per Nigr. *poſt not. antequam veniat ad glo. in verſ. videndum erit.* & per Pet. *in d. l.* 1. *in prin. col.* 1. *cum opt* §. *non autem. Cod. de bon. quæ lib. err* vide Fabr. *Inſt. de ad-p'.* §. *item non aliter.* *vide Rip. *n.* 16. cum multis ſequentibus an taciturnitas inducat conſenſum Marſ. *ſing.* 344.

§. Fideiuſſores. 3.

Molinæus *ad l.* 1. *in princ. num.* 27. D. *de verb. oblig.*

l. Si cum. 5.

Vide l. 6. *in fi. ſ. h. t.*

l. Pupillus. 6.

Congruit l. 51. *ſ. de fideiuſſ.*

l. Si fideiuſſores. 7.

Vide *Nou.* 4. *cap.* 1.

l. Hæredes. 8.

Litis conteſtatione an pœnales actiones tranſeant ad hæredes, vide hic Gloſſ.

Tit. 8. De magiſtratibus conueniendis.

Idem eſt *in lib.* 5. *Codicis.*

l. in ordinem. 1.

Auguſt. *lib.* 1. *emend. c.* 3.

§. Si inter. 9.

Alexander ab Alexãdro *genial. diër. li.* 3. *c.* 16.

l. Proponebatur. 2.

Hæc lex reputatur ſingularis, vt non repęriatur alibi.

l. Non ſimiliter. 4.

Cuiac. *lib.* 13 *obſ c.* 39.

l. duo tutores. 5.

Hęredis perſona, qualitas actionis alteratur.

l. Quod

Digitized by Google

l.Quod ad heredem.6.

Pro fideiuſſore quis nam habeatur, vide hic D.Goth.

l.In magiſtratus.7.

Doli & culpæ an & quæ ſit ſimilitudo, vide hic Gloſſam.

l.An in magiſtratus.9.

Bald.*in l.vinum,D.ſi cert.pet.*

Titul.9.De rebus eorum qui ſub tutela vel cura ſunt,ſine decreto non alienandis vel ſupponendis.

Alienationis verbo quid hic intelligatur, vide hic Cuiac.

l.Imperatoris.1.

Briſſonius *libro 1.ſelect.antiq.c.16.*Latè Menoch.*de arbit.iud.lib.2.caſ.*171.

*§.fin.

* Neguſant. *in tract.de pignor.4.par.prin.nu.*47.Gozad.*conſ.*15.Tiraq.*ad ll connub.glo.7.nu.*90.*& in tract.de vtroq.retra.* Curt. Iun. *conſ.*145.*præſupponitur,num.*2.& nouiſſimè Ar.Pinel.*in repetitione ad l.1. C.de bon. mat.in 3 par. fol.*390. *nu* 52. Faquineus *controuerſiarum iuris.par.1.lib.1.cap.3.* Quomodo procedat hæc lex,declarat Petr Surdus *deciſ.*173.*num.*24.

l.Sed hic.2.

Nota hic quod confirmatio inualidum validum facit.

§.Pignori.1.

Cuiac.*lib.7.obſ.cap.23.*

§.Si cui.4.

Alciat.*libro 1.parerg.cap.36.*Turneb.*lib.30. aduer.cap.35.*

§.ſi lapidicinas.6.

Alciatus *libro 1.parerg.cap.39.*Turneb.*dicto loco.*

l.Magis puto.5.

Alciatus *libro 1.parerg.cap.36.*

§.Non paſſim.9.

Turneb.*d.cap.35.*

§.in primis.11.

Auguſtinus *libro 4.emend.cap.3.* Cuiac.*libro 8.obſ.cap.1.*

l.Sed ſi fortè.6.

Socin.*reg.229.*

l.Si pupillorum.7.

Vide Barto.*in l.iubemus,la 2.de ſacroſ.eccl.* & Socin.*reg.228.& 329.*

§.ſi prætor.3.

Molin *dicto cap.55.gloſſ.1.num.4.*

l.Qui neque.8.

Vſucapio an requirat titulum, vide hic Gloſſam.

l.Quamuis.9.

Tutor an & quatenus res pupilli emere ipſe ſeu comparare poſſit,notat hic Gloſſa.

l.Illicito.10.

Cuiacius *ad* l.14. *in fine, ſupra quod metus cauſa.*

l.Non ſit.12.

Contrarium eſt *in Nouell.* 72. *in principio.*

l.Si fundus.13.

Cæpol. *ad* l.*vltim.numero 26. Cod.pro emptore.*

l.Paulus.14.

Colligit hic Bald. teſtamentum irritum probare voluntatem defuncti.

Tit.10. De curatoribus furioſo, & aliis extra minores dandis.

Pro intellectu huius Rubricæ,vide Cuiac. hic.

l.Lege duodecim.1.

Emanuel Zoares *libro 1.obſ. cap.5.* Ræuardus.*ad l.xij.tab.c.*17.

l.Dum liberant.3.

Paul.*3.ſent.4.§.7.*

l.Curator.5.

Menochius *de arbit.ind.caſ.*150.

l.Conſilio.7.

Vaconius à Vacuna *libro 2.declarat.iur.ciui.declarat.*43.Gilbertus Regius *libro 2.enant. cap* 20.

* Contractus ſunt facti: pro intellectu vide Hiſpa.*ad prin.Inſt.de action.num.*23 Ruin. *ad leg.4. §.Cato ff.de verb.oblig.num.*107.Vacon.*lib.2.declar.*86.

l.Et mulieri.15.

Fornerius *libro 1.ſelect.c.5.*Emanuel Zoares *lib.1.obſ.c.5.*

Digitized by Google

l.Si furioſo.16.

Paulus 3.*ſent.*4.§.6.

l.Curator.17.

Alciat.1.*præſump.*15.

LIBER XXVIII.

Hæc eſt quinta pars digeſtorum ſecundum conſtitutionem ad omnes populos.

Titulus primus.

Qui teſtamenta facere poſſunt.

AD hunc titulum cum quatuor ſequentibus exſtant eruditiſſimi & puriſſimi Iacobi Cuiacij commentarij: vide Charondam *lib.*2. *veriſim.c.*10. *&* 11. Conſtantium Rogerium & Franc. Hotom. ad hunc titulum & ad teſtamentariam materiam pertinentes 100. quæſtiones decidit Clarus *in* §.*teſtamentum.* *Ioan.Dauth.Francum.

¶ Temerarius actor condemnatur in expenſis, an & quando actor debeat condemnari in expenſis, vide Socin.*in reg.*139.*expenſas.*Ial.*ad* l.*properandum,*§.*his autem,*C.*de iudic.*Marſil.*ſing.*207.*victus.*Rip.poſt Bart.& alios *ad* l.*naturaliter,*§.*nihil commune,num.*115. D. *de acquir. poſſ.* *: & ad hunc textum adde Ferre.*conſ.*34.

l.Teſtamentum.1.

Vt poſſis ab omnibus defendere Iuriſconſultus intelligit illud *ſententia iuſta* pro ſententia diffinitiua. Secus erit in codicillis, quia erit teſtatoris ſententia interlocutoria,&ſic non erit ſententia iuſta. Nam in codicillis de quarta tantùm diſponit teſtator: & iſte intellectus eſt nouus, quem tamen ego ex mente Barto.collegi *in* l.*cunctos populos,C.de ſumma Trinita.& fid. Cathol. num.*41. *coll.*15. Nec deſunt textus appellantes noſtram vltimam voluntatem iudicium *in* l. *omnium,* §.1.C.*de teſtibus,*vide Alciat.*libro* 4 *parad.& l.obuenire,D.de verb.ſign.*

l.In eo.2.

Aulus Gellius *lib.*6.*c.*12. Ræuardus *de aucto.prudent.c.*11.

l.Teſtamento.3.

Charondas *libro* 2.*veriſim. cap.*12. Hotoman.*in princip.quibus non eſt permiſſ.fac.teſtamen.*

l.ſi quæramus. 4.

Ad ibi dicta per Bart. prope finem, vide Socin.*reg* 133.Ad regulam illius textus,vide Azon.vel Ozer.*in Rub.Inſt.de teſt.*

l.A qua ætate.5.

Paulus 3.*ſent.tit.*4.§.1.

l.Qui in poteſtate.6.

Clarus *d.*§.*quæſt.*18. Filiusfamilias teſtari non poteſt etiam patre permittente, vt hic, & *Inſtit. quibus non eſt perm. fac. teſtamen. in prin.&* l.*iam is,*D.*de donat.cauſa mort.*& Socin.*in reg.*153.*filiusfam.* adde de quibus rebus intelligatur, & nunquid poſſit donare inter viuos & cauſa mortis patre permittente, Crau.*conſ.*39.92 doct. *ad* l.2.D.*de leg.*1.Viui. *libro* 1.*comm.opin in verb.filiusfam.*

l.Si mutus.7.

An ſurdus poſſit teſtamentum facere,vide Nouellam Leonis 40.

l.Eius qui.8.

Alciat.*libro* 1.*parerg.cap.*23.Couarr.*quæſtio. pract.col.*2.*fol.*162.

§.ſi cui aqua.1.

Clarus *dict.* §. *quæſtion.*19. *cum quinque ſequentibus.*

l.ſi quis.9.

Condemnatus ad mortem,an teſtari poſſit ad pias cauſas,vide Gloſ.*in* l.1.C.*de ſacroſan. eccleſ.*

l.Qui manus.10.

Ferrand.*libro* 1.*explicat.cap.*18.vide Barto. *in* l.2.*in pen.coll.de public.iudic.* Vide quod dixi *in* l.*imperium, in lect. de iuriſdict. omnium iudic.*

l.Obſides.11.

Obſides captiuis comparantur, Tacit. *libro* 11.

l.Lege Cornelia.12.

Limit.vt per Socin.*reg.*426. & ad gloſſ.ibi vide Bart.*in* l.*qui teſtamento.* §.*quicunque,in vlt. col.* D. *de teſtam.* ad illum textum vide gloſſ.*in* l.*parentes,C.de teſtam.*

l.Quia latronibus.13.

De capto à Ianuenſibus,dicit gloſſa *in* l.2. §.*non fuit,*D.*de dolo.*

l.Qui

Digitized by Google

l.Qui teſtamento.14.

Vide *Nouel.Leon 37.**

l.De actu.15.

Mercerius *libro 1.opin.ca.2.*

l.Filiusfamias.16.

Cicero *3. Philipp.7.*Valer. Maximus *libro* 8. Lactant.*3.cap.23.* * Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib.8. coniecturarum cap.19.*

l.in diuerſa.17.

Paulus *3 ſententiarum,tit* 4 §.7.

l.is cui.18.

Aulus Gellius *libro 6.c.7.*Clarus §.*1 ,Iamctum,q.34.folio 23.numero 376. repetitionum 3.*

l.si filiusfamilias.19.

Paulus *3.ſententiarum,tit.*4 §.3.

l.Qui teſtamento.20.

Clarus *dicto loco queſt.37.* Hotomanus *lib.1. obſer.cap.21.*

§.Per contrarium.2.

Emanuel Zoares *libro 2.obſ.c.*18.

§.Ne furioſus.4.

Auguſt.*lib 3.emend.c.7.*

§.sed ſi detenti.10.

Molinæus *ad* l.1. *qui præſens,in fine,de verborum oblig.*

l.Hæredes.21.

Teſtamentum vno contextu fieri debet, Iaſ. *ad* l. *etſi peperit, numero 8. D. de liberis & poſthumis,* Alex.*ad* l.*nemo poteſt, de leg.*1 & ibi Iaſ.*num* 20. & an iſti contractus celebrati in vltima voluntate,poſſint reuocari per teſtamentum,Iaſ.*ad* l. *nemo poteſt, nu.*20.* & hoc quod ex hac gloſſa colligitur quod,An contractus poſſint fieri in teſtamento,*limita vt Bald. ibi Lapus *alleg.* 91. & quod ſit communis opinio quod in teſtamento poſſint celebrari contractus.vide Roman. *conſilio 171.nu.* 6.Pariſ. *conſilio 2. numero 19.libro 3. & conſilio 46.numero 36 libro* 4.Didac.*ad Rub.de teſtam. 3.par.poſt.num.* 16. Clar. *ad* §.*teſtam q.75.libro 3.ſent.*Dec. *conſilio* 195.*&* 291.Boer.*deciſ.*353. Et quod huiuſmodi contractus poſſint probari per duos teſtes, Doct. ſupra dict. adde Tiraquel.*ad ll.connub.ad gloſſ.3.verſ.contrahere,numero* 94.Et quod retineant vim & naturam actus inter viuos non aut teſtamenti, Bart. *ad* l.*cum quis decedens,* §.*in codicil.de leg.* 3.Tiraq.*in tract.de conſt.2. par.ampl.24 numero* 1.&vide Socin.*ad* l.1.§.1.*ad fin. D.de verborum oblig.*vbi Crot. *in* 1.*lect.numero* 21.Tiraq. *poſt ll. connub. gloſſ.5.numero* 101. *& ſequen* limita vt procedat quando contractus qui celebrantur in actu teſtamēti, nō ſunt penitus extranei ab ipſo teſtamento, * de communi, Alciat. *ad* l. 1. §. *qui præſens numero* 21. *D. de verborum obligatione.* Iulius Clarus vbi ſuprà.

§.Si quid.1.

Vide text.& ibi Bart.*in* l.*non ad ea,de cond. & demonſt.gloſſa finalis* eſt communiter approbata, vt dicit Socin. *in* l.1.§.1.*ad fin.de verborum oblig.*& Crot.*in* 1 *lect.numero* 12.

l.Ad teſtium.22.

Hotoman *libro* 1 *obſ.cap.*21.

§.Signum.5.

Ioannes Robertus *libro* 2. *recept. iur. ciuil. lect.c.*21.Cuiac.*libro* 14.*obſ.c.*3.

l.Si teſtamento.23.

Res ad naturam ſuam tacitè redit.

l.Vnum.24.

Vide *cap.ex tenore,ext.de reſcript.*

l.Si is cui.25.

Ad notata ibi per Barto. *numero* 2. *&* 3.vide Ruin poſt Card.quem allegat *in* l.*Gallus,* §. *idem credendum, in 32.chart.in fine,cum ſeq, de liberis & poſthumis.*

l.Cum lege.26.

Turnebus *libr.* 29.*aduerſ.cap.*14. Ræuardus *ad* l.*xy.tab.*c.10.

l.Domitius.27.

Nota hic quod ſtulte interroganti ſtultè eſt reſpondendum.

l.Seruus.28.

Paulus de Caſtro *in* l.*ſerui electione,* D.*de legatis* 1.

l.Ex ea.29.

Alciatus *libro 2.diſpunct.c.19.*

§.Ex his verbis.1.

Pro intellectu vide Ludou.Zaſ.*in* l.*quidam relegatus, D.de reb.dub.col.4.*

l.Singulos 30.

Collige hic ſubſcriptionem non poſſe alteri committi ne quidem notario,vt optimè notat hic Bald.

l.Eius bona.31.

Teſtamentum non inducitur ſeu non cenſetur factum, ex ſola ac nuda verborum iactatione.

Tit. 2. De liberis & poſthumis heredibus inſtituendis vel exheredandis.

Digitized by Google

Ad hunc titulum ſcripſit Franciſc. Hotom. hunc titulum interpretatur Fran. Sarmient⁹ libro 4. & 5 ſelect. interpret. Cuiac. lib. 3. obſ. c. 4. Rub. repetit Bologn.

l. Quid ſit. 1.

Quando aliquid dicatur nominatim fieri, vide Abb. in c. cum Lateranenſi. de præbend. Felin. in cap. tranſlatum. col. 2. de conſt.

l. Nominatim. 2.

Inſtitutio poſthumi trahitur ad omnem poſthumũ, etiam ex alia vxore natum, adde Palcot. de not. & ſpur. cap. 29. numero 8. Abb. c. quoniam abbas, numero 7. & Deci. extra de offi. deleg. & Ruin ad Rub. de liberis & poſthumis, & idem ad l. Gallus, in prin. eodem tit. vbi contradicit iis quæ ibi dixerat ſuſtinendo dictum Socin. ibi, ad cuius dicta vide etiam Ruin. in loco præalleg. 4. char. in fine, ad l. ſi cognatis 13. col. verſ. 3 infert de rebus dubiis, Couar. reſ. pag. 216. De benigna interpretatione vide Gomeſ. In ſtit. de act. num. 4. colum. 2. circa finem, verſ. poſſet, & in 5. circa princ. verſ. ſed tamẽ aduerte, vbi allegat Dec. hanc legem declarantem. Vide Ruin. in Rub. eiuſdem tit. in 1. & 2. char.

l. Etſi. 3.

Cuiacius ad Africanum primæ partis, pag. 49.

l. Placet. 4.

Palcotus de notis & ſpuriis filiis, c 29. Zuccar. ad l. poſthumo, Cod. de contra tab. numero 11. Gomeſ. ad rub. de act. numero 4 columna 2. circa fi. verſic. poſſet, & in quinta 5 circa princip. verſ ſed tu aduerte, Vide Abb. in cap. quoniam Abbas, 3. col. de offic. deleg. & Bero in 25. char. in fi. cum ſequen. extra de offic deleg. Ruin. in rubric. de liberis & poſthum. in 2. vel 3. chart. & in l. Gallus, in princip. in 2. char. in verſ. 2. oppo. vbi contradixit eis quæ ibi dixerat. Ad dicta enim vide hic etiam eundem Ruin. loco præallegato, in 4. chart. Socin. in l. ſi cogn. in 13. colum. verſ 3. infertur, D. de rebus dubiis. vide Doct. maximè Bauer poſt alios in §. poſthumi, ſuper gloſſ. Inſtitut. eodem. * Faquineus controuerſiarum iuris lib. 4. cap. 89.

l. ideóque. 5.

In hanc legem vide Alexandrum & Iaſonem pluribus verbis etiam explicantem.

l. ſed eſt. 6.

Vide Socin. contrà, in 2. not. ſoluto matrim. Ad finem illius legis cum gloſſa finali, vide Ruin. in l. Gallus in princip. chart. 2. oppoſ. 2. eodem tit.

§. Spadonem. 1.

Zoannetus reſtitution. cap. 23.

l. ſi filius. 7.

Vide Bart. in repet. l. ſi arrogator, de adopt. col. 3. numero 8. oppo. verſ. ſed iſta ſolut. nõ placet, vide Soc. regu 396. Imol. in l. ſi pater, in pen. col. prope fin. de hæred. inſt. Ruin. & §. & quid ſi, in 5. col. de liberis & poſthum.

l. ſi primo. 8.

Cuiacius in notis ad titulum de exheredat. libero. inſtitut. & ad Africanum dicta parte 1. pagina 46. * Antonius Faber lib. 8. coniecturarum cap 20.

l. ſi quis. 9.

Hotomanus libro 1. obſ. in D. cap. 13. Zoannetus reſtit. cap. 13 vide Ruin. in l. Gallus, in prin. in 4. chart. in fin. cum ſeq. D. eod.

Et ad gloſſam poſitam in principio iſtius legis vide Socin. l. ſi cognatis, 11. col. D. de rebus dub. vbi etiam declarat dicta per Aret. dũ facit differentiam, an fiat mentio de filiis, an de cognatis.

§. ſed ſi. 1.

An locus ſit ſucceſſorio edicto in querela inofficioſi teſtamenti, vide hic Bart.

*§. ſi filium.

* Emendatur hic §. ab Antonio Fabro libro 10. coniecturarum cap. 12.

l. Commodiſſimè. 10.

Forcatulus in cupidine iuriſper. ca. 21. Clarus §. teſtamentũ, quæſtion. 76. numer. 10. Caſus omiſſus relinquitur in diſpoſitione iuris communis ad idẽ l. ſi extraneus, D. de cond. ob cau. adde & limita hanc regulam vt per Iaſ. ad l. Gallus, §. & quid ſi tantum, D. de liberis & poſthumis, numero 21. & ſeq. Rip ad l 1. num. 92. & ſeq. D. de vul. & pup. Tiraq. de vtroque retrac. §. 20 gloſſ. vnic. per totam Bart. ad l. iam hoc iure in princip D. de vulg. Corraſ. ad l. quamuis, C. de impub. numero 9. & 11. Crau. conſ. 130. nu. 7 Faber ad §. illud, inſtit. de ſociet. Fer. Vaſque in trac. de ſucceſſ. creat. §. 20. numero 127. Paulus Leonius in trac. de ſubſtit. ſub rubrica de vulg. numero 90. Viu. libro 1. com. opin. in verſic. caſ. 12. 31. opi. Pro intellectu vide Rip. in l. hæred. D. de vulgari & pup. numero 92. & 93.

l. in ſuis. 11.

Forcatulus Necyom. dial. 36. Vaconius lib. 3. declarat 50. Zoannetus reſtit. axiom. 71. ca. 19. Adde Vacon. declar. 112. Tiraq. ad l. ſi vnquam in præfat. numer. 19. Moder. Bono. libro 1. reſtit. D. c. 19. aiunt legendum loco verbi eorum eã rem, vide Soc. Iun. conſ. 1 numero 79. Cepha. conſ. 186. numero 58. libro 2.

l. Quod. 12.

Repet. 8. folio 102. numero 11. * Phanucius de Phanuciis in tract. de lucro dotis numero 12.

l. Si

Digitized by Google

l.Si ita.13.

Molinæus *ad princ. legis primæ, de verborum oblig. numero 45. & in intellectibus cap.38.* vide Ruin. *in repet.§.& quid ſi tantum, num.* 51. Et ad §.fin. vide Ruin. *in l.Gallus, in prin. char.8. de lib. & poſth.* Item ad principium vide Iaſ. *inſtit. de act. in §.omnium. col.5.* poſt Bar. *in l.2. in prin. de verbor. oblig.* vide Aret. & Crot. *in §.& quid ſi, nu.44. de lib. & poſth* & Soz. poſt Cum. *in l.2. D. de verb. oblig.*

§.Regula.1.

Cuiacius *lib.17. obſ. c.38* Gilbertus Regius *lib.2. ἐναντιοφ. c.11.*

§.Teſtamentum.2.

Repetitionum *3 folio 317. numero 6.*

l.ſi poſthumus.14.

Vide Cuiac. in hanc legem 4. ad Africanũ.

§.Quod vulgò.1.

Auguſtinus *lib.3. emend. cap.7.*

l.ſi filius.16.

Goueanus *lib.1. variar. lect. c.4. & 1. animaduerſ. cap.4.* Cuiac. *libro 3. obſer. cap.21* Emanuel Coſta *libro 2. ſelect. ca.1.* Idem ex profeſſo ſcripſit ad hanc legem Gomeſ. *tom.1. variar. reſol. c.9.* Quomodo concilietur hæc lex cum *l. ventre 84. D. de acqu. hæred.* vide Henr. à Suer. *lib. repet. iur. ciuil. lect. ca.35. pag.9.* Anton. Fab. *libro 1. coniect. cap.10.*

l.Filij.17.

Quibus verbis inſtitutio & exhæredatio fieri poſſit, vide Vlpian. 21. §.1.

l.Multi.18.

Repetitionum *3 folio 166. numero* 100.

l.Cum quidam.19.

Emanuel Coſta *ad cap. ſi pater. par.1. glo. in re certa, num.1.*

l.Sub conditione.20.

Vide Cuiacium hic.

l.ſi filium.21.

Quando ſcriptura prima potior ſit ſecunda, vide hic Bald.

l.Cum poſthumus.22.

An poſthumus inſtitui poſſit ſub quouis genere conditionum, vide hic Gloſſ.

l.Filio.23.

Menchaca *libro 3. illuſt. controuerſ. c.106.*

l.Poſthuma.24.

Vide hic Dyn. Alber. Bald. & Iaſon.

* De emendatione huius legis, conſule Antonium Fabrum *lib.19. Coniecturarum c.5.*

l.Titius.25.

Vide Ruin. *in l.2. D. eod.*

§.Lucius.1.

Repetitionum 8. *folio 334 numero 41. & 87.*

* Antonius Faber *lib.9. Coniecturarum. c.2.*

l.Filiusfamilias.26.

An filiusfamilias miles poſſit exhæredari, notat Bar. hic.

l.Poſthumum.27.

An inſtitui heres poſſit filius naſciturus, vide hic Gloſſam.

l.Filius.28.

Molinæus *in intellectibus.*

§.Filiusfamilias.1.

Vide ad quid allegetur iſte textus per Inſtitu. *de exhæred. liber. §. poſthum. in primis verbis.*

§.ſi quis eo.3.

Cuiacius *libro 17. obſ. cap.18.*

l.Gallus.29.

Ad hanc ſcripſerunt præter ordinarios Alciatus Ferretus, Eguinarius Baro, Corraſius, Bolognetus, Goueanus, Taurellus, Hotom. Gratianus, vide Alci. *libro 3. parad. 1. cap.2. & ſeq.* Duare. *libro 2. diſput. cap.38.* Corraſ. *libro 2. miſcell. cap.3.* Charondam *libr.1. veriſimil. cap.15.* Forcatul. *Necyo. dial.8. & dial.51.* Gouean. *animaduer. libro 1.* Sarmientum *libro 5. ſelect. interpret.* Menochium *de arbit. iud. libro 2. caſ.89.* Didac. *ad cap. Raynutius, §.3. num. 9. extra de teſtamen.* Menoch. *in tracta. de arbit. iud. libro 2. centu. caſ.84. numero 144.* vbi quomodo hic decem menſes computentur. Henric. à Suerin. *libro recept. iuris ciuilis lectionũ capit.38. p.113.*

* Ad legem Gallus.29.

* De formula poſthumi inſtituendi poſt decem menſes nati vide *l. vlt. C. De lib. & poſth. & l. vlt. D. de fideic. lib.* Vide Plautum *in Truculento.* Item *in Ciſtellaria.* Et Virgil. Eclog.4. Menſes verò iſtos non ad ſolis curſum ſed lunæ admenſos eſſe. Cic. *lib.2. de natur. deor.* Vide etiam Macrob. *lib.2. c.12. &* Cenſorin. *lib. de die natal.* Plutar. *in quæſt. Rom.* & Seruium *in lib. Georg.1.* & Ouid. *li.10. Faſt.1. & 3.* Id Leg. 12 *tabul. confirmatur.*

§.Quidam.1.

Vltra ſcribentes hic adde ad hunc textum ibi, *vt eo caſu valeat qui ex verbis concipi poſſit,* Bald. *ad l.1. numero 20. Cod. de his qui an. aper. tab.* Dec. *conſ.369.* pro quo facit textus *in l. ab omnibus niſi princ. D. de leg.1.* Dec. *conſil.95. 205. in fine 236 & 246.* Pariſ. *conſilio 82. vol.2. cõſ.4. volumin.3. & conſilio 21. num.11.* Crauet. *cõſilio 22.131.* Ioã. dilect. *caut.6. in titu. de hæred. inſtitu.* Clarus *§. teſtamẽtũ. quæſt.82.* Hẽric à Suer. *in dicto loco pag.113.* * Antonius Faber *lib.9. Coniecturarum cap.12.*

Digitized by Google

§.Idem credendum.2.

Forcatul. *Necyom.dial.9.* Tractat.7 *fo.*110. *nu.*11.12.13.14.15.24.*&*25.Repetitionum 3.*fo.* 327.*numero* 90. Henric.à Suerin. *ibidem pag.* 117.*Socin.Antonius Faber *lib.9.coniect.c.*13.

§.Ecquid.5.

Ad hunc §. ex profeſſo ſcripſit Emanuel Coſta, cum repetiit Ioan.Bolognet. Repet. 8.*f.*219.*&* *f.*334.*numero* 45.Tractat.7.*fo.*126. *numero* 22.23 24.*&* 25. Henric.à Sucrin.*iam citato loco,pag.*120.*Antonius Faber. *lib.9.coniecturarum cap.*3.

§.Quid ſi.6.

Goueanus *libro* 1.*var lect. capite* 31. Henri.à Suer.*dicto loco pag.*122. *De emendatione & quomodo emendari debeat hic textus optimè declarat Antonius Faber.*lib.9.coniecturarum capite* 4.

§.Si eius.7.

*Antonius Faber. *lib.9.coniectura.capite 6.*

§.Forſitan.8.

*Antonius Faber.*lib.9.coniecturarum ca.* 9.

§.In omnibus.10.

Coſta *ad .§.& quid ſi tantum,par.* 1. *numero* 9.Forcatul. *Necyom. dial.*9. Gilbertus Regius *lib.*1.*enantioφ.capit.*20.Henric.à Sucrin.*ibidem pag.*128.*Antonius Faber.*lib.9.coniecturarum cap.*10.

§.Videndum.14.

Henric.à Suer.*reper.iur.ciuil. lectionum cap.* 39.*pag.*142.*Antonius Faber.*lib.9. coniecturarum capite* 17.

§.Ille caſus.15.

Ioannes Robertus *libro* 1.*recept.iur.ciuil.lect. cap.*32.Gilbertus Regius *libr.*2.*enantioph. cap.* 20. Ad ibi dicta per Barto.in princ.*verſic.oppo.infra de lega.*1.ibi dum dicit,licet ille textus loquatur ab inteſtato,vide Ruin.*in eadem* l.*Gallus,in prin.in* 1.*chart.*

¶ Et ad §. in omnibus ibi,ex aliqua parte, vide Ruin.*in prin.huius* l.*in* 15.*chart.* * Antonius Faber.*lib.*10.*coniecturarum capite* 13.

¶Et ad §. etſi parente, vide eundem Ruin. *in loco praalleg.in 6.chart.*

¶Et ad §.fin.cum ibi notatis vide Aret.*Inſtit.de hared.inſt.§.ſeruus autem alienus, in ult. not.*

¶Et ad gloſ.poſitam in principio, in verb. *ſi filius,prope fin.*vide Raphael Fulgoſ.*in* l.*cum quid,2.col,in princ.ſi cert.pet.* Ad dicta per Bal. & Aret.*in §.& quid ſi tantū.*vide hoc,*in* l.*quid ſi cognatis,in* 13.*col.verſic.*4.*infra de rebus dubiis.*

¶Et ad ſententiam §.*quidam rectè*,vide textum *in loco praallega.columm.*16.*verſic.cauſa fin.*

¶Ad §.*ille caſus* indiſficilis eſt ſeparatim nō coniunctim, vt communiter habetur per Alciat.*libro quarto , de verborum ſignificatione columna* 97.

¶Ad principium vide Barto. *in* l.1.*in princ. in 3.q.princip.in princip. de vulg.* Et ad id quod dicit Barto.*in princip. 2.col.verſicu.2.oppo.* vide textum *in* l.*cum in teſtamento. in princip.de hared.inſt.*qui probat clarè, filium eſſe inſtitutum facta ſubſtitutione ſecundum conſ.Galli.Et pro intelligentia vide Alciat.

¶Ad §.*ille caſus* facit ſimil.tex.*in* l.*in confirmando de confirm. tut.* Et ad principium *cum noſtra* vide Alciat. *libro 3.parad.cap.* 2.*&* 3.Ad id quod dicit ibi Bart.*de verb.poſſeſſ.*praecedente negatiua,vide ibi *cap.*4.

l.inter cætera.30.

Forcatulus *Necyom. dial.*85. Clarus §.*teſtium,quaſt.*42.*&* 43.Rationem ad illum textum,vide per Alciat.*libro 3.paradox.capite* 5.& Aret.*in* l.*Gallus, in 2.column.circa finem,de liberis & poſthumis.* Repetitionum 8.*folio* 608. *numero* 85.

l.Dum apud.31.

Robertus *libro* 1.*recept.cap.*22.

l.Si filio.32.

Barb.*conſ.*44.*vol.*1.

Tit.3.De iniuſto rupto & irrito facto teſtamento.

Ad hunc titulum pertinent exempla apud Valerium *libro 7.cap. de teſtamentis.*

l.Teſtamentum.1.

Clarus §.*teſtamentum,q.*89.

l.Tunc.2.

Primum teſtamentum an rumpatur , ſi in codicillis ſint inſtituti venientes ab inteſtato,notat Bar.hic.

l.Poſthumi.3.

Vide Doct.*in Rub.de liber. & poſthum.* maximè Ruin.ibi *in pen.chart.*

§.Poſthumos.1.

Vide Doct.*ad Rubr. D.de liber.& poſthumis*, Alciat.*ad* l.*nomen filiarum,in prin.D.de verborum ſignificat.libro* 8.*parerg.cap.*13.Dec.*ad* l.*poſthumo. Cod. de bon.poſſeſſ. contra tab.* Forcat.*in Necyom.iur.dialog.* 8.*numero* 2. Moder Ferrar. *ad prin.inſt.de bon.poſſeſſ.numero* 29.Forcat. *Necyom.dialog.*15.

§.Ex his.3.

Cuiacius *libro* 13.*obſ.cap.*4.

l.Denique.4.

Cuiacius *ad* l.8.*de liberis & poſthum.*

l.Nam.

Digitized by Google

l.Nam.5.

Cuiacius ad l.3 in verb. ſi ita teſtatus, circa fin. D.de liberis & poſthum. & ad Africanum in 1.parte.pag.48. Ant. Guibert. libro 1.quæſt. iur.c.20.numero 16.

l.Si quis filio.6.

Ad §.irritum vide Paul.de Caſt.in l.& militibus,C.de teſtam.milit.

*§.sed ſi filio.1.

*Antonius Faber lib.9.Coniecturarum c.7.

§.ſiue autem.2.

*De emendatione huius §.conſule Antonium Fabrum lib.9.Coniect.cap.8.

§.Eius qui 7.

Alci.li.4.parer.c.4.Menoc.de arb.iud.caſ.284.

l.Si miles.7.

Hæc lex alias incipit Nam ſi.

* Quomodo præcedat hæc lex vide Petr. Surd.in deciſ.144.num.15.

l.Verum.8.

An inſtituere adrogator, adrogatum filium cogatur,vide hic Gloſſam.

§.Filia.1.

Hotom.ad tit.Inſtit.de exhered.liber.in prin.

* Antonius Faber lib.10.Coniect.c.15.

l.Poſthumus.12.

Forcatulus Necyom.dialog.10. Clarus d.§. teſtamentum. q. 45. Teſtamentum ruptum poſthumi agnatione,eo decedente viuo teſtatore conualeſcit: de iure prætorio, adde Alcia.libro 3 paradox.c.8.Raph.Cuman.in repet.ad l.ſi filius qui in poteſtate,nu.33.D.de liberis & poſth. Forcat.in Necyo.iur.dial.20.per totum,Hier.Ver.ad l.ex facto,nu.393.& 487. D.de vulgari & pup.Iaſ.in l.Gallus,in prin.lect. D.de liberis & poſthum.& ibi Socin.in §.idem credendum, 1.not. Iaſ. ad l.ſi arrogator,de adoptionibus. Deci.in l.poſthumo, 1.& 2.lect.not. 2.de bon.poſſ. contra tab. Fernandus Vaſqu. de ſucceſſ.creat.§.15.nu.40.Pet.Gerard.ſing.3.nu. 21.folio 146.Repetitionum 3 folio 576.numero 487.fo.570 nu.195. Repet 8.folio 102.num.16.

*Antonius Faber lib.9.Coniectur.cap.15.& lib.10.cap.11.

§.Si paganus.1.

Vide Iaſ. in l.Gallus,in prin. in pen.col.in 1. lect.de liberis & poſthum.& etiam quædam ad principium,vide Socin.in l.Gallus,§.idem,in 1.not.& pro ratione dicti §.idem,vide Repet. in l.ſi filius,qui patri.33.char.de vulgar.& pup. & vide Iaſ. in l.ſi arrogator. in 13. col. cum ſeq. circa fin. D. de adop. vbi declarat principium illius §.& verſic.idem & circa, & ad dicta per Bart.ibi.numero 2.coll.verſ.ſed contra,vide quę dixit Rui.in l.ſi filium,qui poteſtate,in 43.char. verſ.ego dubito, D.de liberis & poſthum.Ad rationem Bartoli aſſignatam in principio huius legis, vide Ioan.Fabr.Inſt.de exhered.lib. quaſi in fin. primum aſſignantem ſpecialem rationem. Adde Dec.in l.poſthumos,in 1.& 2. lect.in 2.not.C.de contra tab.

l.Poſthumorum.13.

Quinam dicantur poſthumi, declarat hic D.Goth.

l.ſi ita.14.

Auguſtinus libro 4.emend. cap.ult. Molinæus ad l.2.in princip.numero 45. D.de verborum obligat.vide Ruin.in repet.§.& quid ſi tantum,de liberis & poſthum. numero 52. Et ibi Crot.numero 35. Et pro intellectu vide Iaſ. in d.l.Gallus,in prin.coll.11.Et Socin.in rub.de liberis & poſthum. Dec. in l.poſthumo, col.2.C. de contra tab.

l.Qui vxorem.15.

Vide Rom.ſing.109.

* Explicatur hæc lex ab Antonio Fabro lib.10. Coniecturarum cap.9 Et quomodo conciliètur hæc lex cum l. poſthumus 12. ſupra hoc titulo,vide eundem eodem lib.10.coniecturarum cap.11.

l.Cum in ſecundo.16.

Vide Gloſ.in c.ex tenore, extr.de foro compet.

l.Filio.17.

Filio præterito, relicta in teſtamento,nō debentur, niſi filius ius ſuum omiſerit, ampliа hoc procedere,etiam in teſtamento matris. Pap.Deciſ.596.in reuiſione, & pro intellectu ad hunc textum, vide Fortun. Gar.ad l.1.numero 48.D.de iuſt.& iur. Rapha.Cuma. in repet.l.ſi filius qui in poteſtate,nu.9. D.de liberis & poſthum.Pileus q 66.

An generalis ſit ſententia huius legis,vide Ant.Fab libro 1.Coniect.c.19.pag.69.

*Antonius Faber lib.9.Coniect.cap.18.& li. 11.cap.15.

l.Si qui.18.

Nota hic caſum in quo inſtitutio non vitiatur.

l.Si ego.19.

Repetitionum 8 folio 112.num.130.

l.Lucius.20.

Quid dicatur cancellatum, vide Bald.in l. nihil intereſt,D.de adim.leg.

Tit.4. De his quæ in teſtam. delentur inducuntur vel inſcribuntur.

*Explicatur hic Titulus ab Antonio Fabro lib.18.Coniect.cap.17.

Digitized by Google

Ad hunc titulum vt monui Cuiacius ſcripſit.

l. Quæ. 1.

Felin. *in c. ex literis ex penul. colum. extra de fide inſt.*

*Antonius Faber. *lib. 18. coniect. cap. 16.*

l. Cancellauerat. 2.

Quid ſit cancellare optimè, declarat hic Bart.

l. Proximè. 3.

Gloſ. *in c. cum veniſſent, extra de iudic.*

l. Pluribus. 4.

Ad id quod ibi per iſtum textũ dicit Ang. de Bannito, vide Alex. *in conſ. 65. in 3. vol. in 1. coll. verſic. hoc etiam, incip.* Domini *redemptoris, in 3. vol.*

Tit. 5. De hæredibus inſtituendis.

Ad hunc titulum ſcripſit Hiſpanus Peralta. & Cuiacius multa Clarus *d. §. teſtamentum, à quæſt. 35.*

l. Qui teſtatur. 1.

Iaſ. *conſilio* 8. *libro* 3. & quid in ſubſtitutione idem Iaſ. *conſ. 72. eodem lib. 3.* Crauet. *de antiq. temp. 4. par. num.* 129. Bell. *libro 4. ſupput. c. 28.* Ad verſi. *ſin autem*, vide Zuccard. *in repet. ad l. fi. C. de edict. diui Adr. toll. numero* 194.

§. Qui neque. 3.

Vide Ruin. *in l. 2. in 2. not. de liberis & poſthumis.*

§. Si autem. 5.

Repetitionum 8. *folio* 362. *numero* 16.

l. Circa. 2.

Fol. 50. *numero* 185. 190. *&* 192. repetitionum 5. *folio* 50. *numero* 185. 190.

l. Seruus. 3.

Clarus 3. *ſent. §. teſtamentum, q. 39.*

l. Suus. 4.

Campeg. *de dote, parte* 1. *q.* 29.

*Cuiac. *ad l. 5. ff. de pact.*

l. Apud. 5.

In vulgatis exemplaribus incipit, l. *ſi eiuſmodi.*

l. Sed ſi. 6.

Vbi eſt conditio & dies, conditio impleri non poteſt poſt diem.

§. Solemus. 2.

Vvalterus *libro 2. miſcell. ca. 15.* Briſſon. *libro 2. ſelect. c. 13.*

l. Si ſeruus. 7.

Vide Cuiac. hic, argumen. l. 90. *infra eodem.*

l. Duo. 8.

Vide hic Bart. & Bald.

l. Quotiens. 9.

Congruit cum hoc principio, *ca. cum ſuper abbatia. extra de offic. deleg.*

§. Tantundem. 5.

Repetitionum 5. *folio.* 95. *numero* 217.

*Faquineus *controuerſiarum iuris lib. 4. c. 4.*

§. Si quis. 8.

Emanuel Coſta *libro 1. ſelect. c. 3.*

§. Heres. 9.

Clarus *d. §. numero* 36.

l. Si alterius. 10.

Dictio *perinde* an denotet omnimodam ſimilitudinem, vide Gloſ. *in l ſacrilegij, §. ſin autem, C. de crim. ſacr.*

*Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro. *li. 17. coniectur. cap.* 1.

l. Attius. 11.

Quæ ſit huius legis ratio, vide l. 17. §. 4. *inf. eodem.*

l. Si inæqualibus. 12.

An eodem teſtamento quis ſe corrigere poſſit, declarat hic Cuiacius.

l. Interdum. 13.

Ad ibi dicta per Barto. vide Bauer. 257. *de hæred. inſt. §. hæreditas plerumque, in primo notab.*

§. Paterfamilias. 1.

Alexander ab Alexandro *libro 1. genial. dier. cap.* 1.

l. Si quis. 14.

Vide Iaſ late in repetitione l. *re coniuncti, in* 11. *coll. cum ſequen. de lega* 3. Paul. Caſtrenſ. *in l. itẽ quod ſibi, in 2. coll. verſicu. ſed mihi videtur, de hær. inſtit.* Et Ruin. *in d. l. re coniuncti*, *in* 15. *chart. folio* 236 *numero* 80. *repetitionum* 3. Et *fo.* 302. *num.* 27. *repet.* 3. Repetitionum 8. *fol.* 261. *numero.* 15.

l. Iulianus. 15.

Repetitionum 8. *folio* 267. *numero* 7.

l. Nam. 16.

An vnus plurium vicem aliquando ſuſtinere poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Item. 17.

Hic incipit l. C. tractare aliam materiam.

Digitized by Google

§. Idémque.2.

Ad gloſſ.ibi vide Barto.*in* l.*ſi*.C.*de vſufruct. in fin*.Gomeſ. I*nſtit.de actionibus*,§.*actiones autem,col.8*.

§.Sed ſi.4.

Adde *l.11.ſupra eodem*, & l.59.§.2.*ſupra eodem.*

§.Quod ſi quis.5.

Duarenus *libro 2. diſput.ca.36*.Auguſt. *lib.3 emend.c.3*.Hotomanus *ad* §.7.*Inſtit.de hæred inſt.*

l.Sabinus.18.

Auguſtinus *libro 1.emend ca.6.*

l.Ex facto.19.

Bellonus *libro 2.ſupput.cap* 18.Goueanus *libro 2.variarum lectionum cap.16.* Auguſt.*lib.1. emend.cap.2.* vide Bartol.*in l.ex hac ſcriptura, colum.2.de donat.*vide Gloſ. *in* l.*Lucius, vlt.de hæred.inſt.* quæ vult illud dictum procedere, quando expreſſè non diſponunt, ſed tacitè, & Alexand. *in* l. *Gallus*, *in principio*, *in 3.columna.*

l.Quo loco.20.

Loquitur hæc lex de iure accreſcendi,qua de re alibi.

l.Trebatius.21.

Conditio illa *ſi quis mihi hæres erit*,vt impoſſibilis reiicitur nullo alio inſtituto.

l.Si expleta.22.

Hæreditate non adita an relicta in teſtamento valeant,vide hic Gloſſam.

l.Si quis.23.

An hæres inſtitutus ſub conditione poſſit interim pendente conditione,petere bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas, & an faciat ius,vide Cynum *in* l.*filius matrem, C.de inof.teſt.*

l.Titius.24.

Couarruuias *in 4.decret.folio 342.numero 2. colum.1.*

l.Quia.25.

Baldus hic notat omnem inſtitutionem collatam in defectum hæredis eſſe vulgarem.

l.idque.26.

Subſtitutio fit in legatis,ſicut in hæreditate,vide l.*hæredibus*,ff.*de leg.2.*

l.ſi re ſolum.27.

In inſtitutionibus quæ inſtitutio præualeat,vide hic Gloſſam.

l.ſi ita.28.

Forcatulus *Nyciom.dialog.59.*

l.Hoc articulo.29.

De nominibus collectiuis & diſtributiuis, vide hic Bart.

l.Pignori.30.

Quomodo intelligenda ſit hæc lex, vide hic Gloſſam.

l. Non minus.31.

Capacitas ſerui vel incapacitas, pendet à domini capacitate vel incapacitate, quod intellige procedere,quando ſeruus inſtituitur domini contemplatione, ſecus quando ſua, Iaſ *ad* l.*Gallus,numero 12.D.de liberis & poſth.* & ibi per Ruin. *in princ.18.char.* Iaſ.*ad* l.1.*col.3.C. de hæred.inſt.* Regulam iſtius legis limita vt per Ruin.*dicto loco.*

l.illa.32.

Auguſtinus *libro 4. emend. cap.15.* Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.cap.21.* Ad gloſſ.ibi in ver. *pendere*.vide Caſtr. *in* l.1.*in princ. in 1.col.ad l. Falcid.* Abb.*in rubr.extra de teſtam. colum.2.*& ibi apoſtil. latè Bart.*in d.rubr.in 1.colum.in fi. cum ſeq.* vide Iaſ.*in l.qui ſeruum,C.qui teſtam. facere poſſunt,numero 9.* & Ruin.*in l.2.in 3.col. infra de leg.1* & quæ addo ad Barto hic.& mirum videtur, quod legata & fideicommiſſa poſſunt aliquo modo conferri in alienam voluntatem, *l.ſi ſit legat. infra de legat.1.* Marc.Mant *ſing.68.num.2.fol.*846.

l.ſi quis.33.

Non expectatur conditio, cuius euentus nihil prodeſt.

l.Hæreditas.34.

Cuiacius *lib. 13. obſer. cap.34.* Aret.*ad* §.*hæres,Inſt.de hær.Inſt.*Dec.*conſilio 597.*Sagn.qui latè exornat *ad l.ius noſtrum,num.7.de reg.iur.* *Ioan. Dilect. *in tract.de art. teſt. tit.4. cau.5.* Fabian. de Monte *conſ.*149. *numero 10. inter conſ.diuerſ.ad cauſ.vlt.volun colum.1.*vide Bal. in l.*Gallus, in prin.de liberis & poſthumis*, dantem nouum ſenſum, in 9. chart. in litera A. Ornatur poſt *numer. 6.folio39.*Cagnol.*de regulis iur.*

l.Ex facto.35.

Rainaldus Corſus *libro 3.indag.c.18.*

l.ſi quis.36.

Quid in contractu vbi conditio habetur pro impleta,qua actione agetur,vide Barto in l.2.*C.de inſt.& ſubſt.*

l.Cum.37.

Coſta *ad* §.*& quid ſi tantum,pag.4.*

l.Qui.38.

Digitized by Google

Vide Bartol. *in l. ſi arrogator 4. coll. 24. de adopt.*

l. Si paterfamiliàs. 40.

Alciatus *libr. 1. diſpunct. cap. 2.* Vaconius *libro 6. declarationum iuris ciuilis, declar. 85.* Cuiacius *lib. 17. obſer. c. 21.* Propter repugnantiã iuris communis admittitur concurſus inſtitutionis & ſubſtitutionis pro intellectu huius textus, Bald. Nouell. *ad l. cum filio, de leg. 1. num. 34 & 39.* & ibi Lauer. *num. 309.* Socin. Iun. *num. 159. & 16:.* Crauet. *num. 230. uſque ad num. 251. in 2. par.* Vigl. *ad §. ſi. numer. 5. Inſt. de vulg. ſubſt.* Folio 12. *num. 2. Tractatuum 7. folio 11. num. 2.*

l. Et hoc. 41.

Alciatus *dicto c. 2.* Cotta *in voce teſtamentum.*

l. Qui. 42.

An regula Catoniana pertineat ad legem Iuliam & Papiam, vide hic Cuiacium.

l. Inuicem. 43.

Nota hic quod inualida poſtea confirmari poſſunt.

l. Pater. 44.

Corſetus *ſing. teſtator.* Rom. *ſing. 111.*

l. ſi mæuia. 45.

Coſta *lib. 1. ſelect. cap. 11.* Sarmient *libr. 2. ſelect. cap. 2. repetitionum 6. folio 486. numero 16. & ſeq.*

l. Quidam. 46.

Antonius Quæſada *libro 1. quæſtion. iuris, capite 5.*

l. ſi ita. 47.

Cuiacius *libro 4. ad Affricanum.*

l. His verbis. 48.

Emanuel Coſta *libro 1. ſelect. c. 3.* Vaconius *lib. 4. declar. 124. & 125.* Fornerius *ſelect. libro 1. cap. 19.* Ad id, quod dicit gloſſ. 1. vide Bartol. *in l. centurio, in 4. quæſtion. princip. verſi. vlterius quæro, de vulgari & pupill.* Salyc. *l. quoniam indignum, C. de teſtam. milit. in l. 1. §. 2. de hæred. inſtit.* & Ruin. poſt Doct. *in Rub. ſoluto matrimonio, in 23. chart.*

l. ſi alienum. 49.

Si alienum ſeruum liberum & hæredem eſſe iuſſi, quamuis poſtea meus factus ſit neutrum valet, quia libertas alieno ſeruo inutiliter data eſt, h. l.

§. In extraneis. 1.

Vide Iaſ. *in l. ſi arrogator, in 14. coll. 2. de adop. fol. 133. num. 34. & 35. tract. 7.*

l. ſeruum. 50.

Antonius Auguſtinus *libro 2. emend. cap. 8.* Duar. *libro 2. diſput. cap. 56.*

l. Talem. 51.

Ad hunc textum, vide l. *ſi quis in diem, D. de cond. & demonſt.*

§. ſi quis. 1.

Corraſius *ad l. 1. de ſeruitutibus, pag. 47.*

l. ſeruus. 52.

In ſeruo hæreditario inſpicitur conditio defuncti.

l. Lucius. 53.

Hanc legem copioſè fuit interpretatus Alciatus *tomo* 5. latè Clarus §. *teſtamentum, q. 77.* circa illam quæſtionem. An filij vel deſcendentes poſiti in conditione, vocati cenſeantur & idem proſequitur *quæſt. 78. & 79.* Tractat. 7. *f.* 106. *num. 29.* vide Ruin. *in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, in Repert. in 11. col. de liberis & poſthum. & in §. ſi inſtitutus. ea. l. chart. 67. & in §. idem credendum, ea. l. in 1. notab. Repetitionum 7 f. 1-6. num. 78. & ſeq. Repetitionum 3. f. 52. num. 21. & f. 403. numero 107. repetitionum.* 8. Et ad gloſſ. vlt. vide Alex. *in conſi. 105. incip. perſpectu verb. in 1. volumin. in verſ. 3. confirmatiue, & in conſ. 102 7. volum. num. 16.* & Aret. *in §. ſinguli, Inſtit. de pupillari ſubſtitu. & in §. fin. Inſtit. qui teſtam. tut. poſſunt dari,* & Iaſ. *& ad eandem gloſſam,* vide Dec. *in l. 1. C. de pact. in 1. lect. num. 15.*

l. Pater. 54.

Nota hic quod prius teſtamentum rumpitur à poſteriori, qua de re doctores hic.

l. ſi is. 55.

De loco & gradu hic quædam notat Gloſſa quam vide.

l. Poteſt. 56.

Teſtator poteſt voluntate ſua derogare regulæ Catonianæ.

l. ſi is qui. 57.

Licet ſeruum vel ſolum inſtituere, vel cohæredem libero ſcribere, vel ei liberũ cũmque libero ſubſtituere hac lege, & §. 1. *Inſtit. qui & à quibus.*

l. Nemo. 58.

Vide Sozin. *in l. ſi cognatis, in 7. coll. propè fi. cum ſeq. D. de rebus dub.*

l. Liber. 59.

Nota hic quod dubius euentus in vltimis voluntatibus non tranſmittitur.

l. Qui ſoluendo. 60.

Qui nihil in bonis habet, atque adeo qui multo

Digitized by Google

multo plus debet quàm habeat,hæredem tamen inſtituere poteſt ratio eſt,quoniam hæreditas iuris nomen eſt.

l.Qui.61.

An ſenſum magis quàm verba ſpectare debeamus,vide Manticam *3.de coniect.vltim. volunt.3.*

l.In tempus.62.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis tract. 4.* An inſtitutio poſſit cōferri ,in tēpus habile:vide Veron.*Caut.*38.& de hoc textu,& ei⁹ ratione nota &quare &quomodo procedat,ob cōtrarias regulas quod quæ ab initio non valent, inhabilitate perſonæ, poſteà non conualeſcũt.Aret.vtiliter*in notabili quaſtione cōſ.*142. *ex facto,colum.4.numero 3.& ſequen.*limita in notabili caſu,vt per Dec.*ad l.pactum quod dotale,in princip.Cod.de pact.*Iaſ.*ad l.inter ſtipulātem,§.ſacram,D.de verborum obligat. num.*13. Zuccard.*ad l.1.Cod.de pact.numero* 156.Tiraq. *in tracta.de ll.connu.gloſſ.8.numero 161.vel 291. Repetitionum 7. folio 151. num. 156.*vide Socin. *in l.Gallus,in princ.in 2.not.de liberis& poſthumis,*& Rui.*ibi in 9.chart.*Aret.*in l.ſi filius,de teſtamen.* Papienſ. *in d.* l. *Gallus. in 3. colum.*& Ruin.etiam *in 2.chart.*poſt Barto.quem allegat *in* l.1. §.*nunciatio , de noui operis nunciatione.*

§.Quotiens.1.

Paulus *3.ſententiarum tit.4.§.16.*

l.Heredes.63.

Charondas *lib.veriſim.c.*14.

l.Eius.64.

Seruus hæreditarius nullus eſt veritate inſpecta fictione , tamen dicitur hæreditatis.

l.Hereditas.65.

Vide quæ notat Bald. *in l.ſi ſic, D.de legatis tertio.*

l.ſi ita.66.

Coniunctus re tantum,& coniunctus verbis tantum, ad portionem vacantem pariter admittuntur, adde Rip.*ad l.re coniuncti,num.* 118.*&* 112.*D.de leg.3,*Duaren.*libro 2.cap.13.de iure accreſc.* *Gribal.*cap.9.ſuar.declar.*

l.ſi ita 67.

Duarenus *in hephtameron li.2.c.13.*

l.ſi quis.68.

Sarmientus *libro 2. ſelect.ca. 6.* Connanus *li.9.ca.4.num.3.*

l.Cornelius.69.

Inſtitutio *ſi voluerit,*an ſit condicionalis, vide hic D.Gotho.

l.Captatorias.70.

Corraſius *libro 5.miſcel.cap.13.*Antonius Auguſt.*libro 4.emend.cap.15.*Cuiacius *libro 26.obſer.cap.39.*Antonius Guibertus *li.1. quaſt.c.7.* Franciſcus Sarmientus *libr.2.ſelect.cap.4.*Pro intelligentia vide Ludo.Zaſ.*in l.quidam relegatus,§.cum quidam,char. 39. colum.1. & 2.de reb.dub* Afflict.*deciſ.*37.Dilect.*de arte,in fine, de legat.caut* 8. Iaſ.*ad* l.*captatoria,D.de leg.3.*

l.Ille 71.

Inſtitutio non valet facta ſpe alterius ſubſtitutionis.

§.Sed.1.

Cuiacius *lib.16.obſ.c.1.*

l.Si quis.72.

Vide l 2.*C.de naturalib.lib.*

l.ſub.73.

Solidi non capax inſtitui poteſt ab eo qui non eſt ſoluendo.

l. ſi ita.74.

Corraſius *lib 2.Miſcel.c.1.*

l. ſi filius .75.

Iunge l.3 *in fi.ſupra de liber.*

l. ſeruus.76.

An donatio inutilis impediat teſtamentum,vide Gloſſam hic.

l.Aſſe.77.

Agitur ex ſcriptura declarata,non ex ſcriptura declarante Dec. *conſilio* 47. *&* 463.*nu.* 14.*& conſilio* 325.Tiraq. *poſt* l.1. *connub.gloſ.7. numero* 182.Dec 161.*conſ.73.libro 3.* Vide Soc. *reg.*169. per Barto.& Salic. quos allegat *in* l. *non codicillum , C.de cod.* & quod dicunt DD. *Inſt.de vulg.in prin.*

l.Qui non.78.

Nota hic quod generis ad genus fit compenſatio.

l.Quod.79.

Habes hunc textum *in* l. 2. *ſupra eodem titulo .*

l.Quod.80.

De capacitate & incapacitate,vide Gloſſam hic.

l.Clemens.81.

Partis & reſidui appellatio quid comprehendat,vide hic Bald.

l.ſi quis.82.

Ex voluntate defuncti,eſt locus ſucceſſioni ab inteſtato, & ex teſtamento, vide Cor-

Digitized by Google

raſ. *libr* 2. *Miſcellan.cap.*19.*numero* 12. *l.Gallus, in princip.numero* 80.*D.de liberis & poſthumis*, Mar. Soloni *dict. l. Gallus,poſt, princip. numero* 27.

l.Si non.83.

Politianus *Miſcell.c.*84.

* Antonius Faber *lib.*18.*coniectur.c.*13.

l.Si ſeruo.84.

Serui an pecuniam propriam habere dicantur,vide hic Gloſſam.

l.Lucius.85.

Forcatulus *Necyoman.dialog.*50.Nicolaus Valla *de rebus dubiis &c. tractat.*4. Corraſius *libr.*2.*miſcellaneor.cap.*29.Gribal.*ca.*18.*ſuarum declarat.*Fortun.Garzi.*ad* l.*Gallus*,§.*idem credendum,D.de liberis & poſthum.num.*21.Ruin. *ad* §. *& quid ſit tantùm , in repet.num.*38.Zuccar.*ad* l.1.*C.de pact.num.*78. *& ſeqq.*Socin. *in conſ*14.*vol.*1.*& conſ.*6. *&* 63.*vol* 3. Socin.Iun. *conſ.*118. *num.* 12. *vol.*1.Cepha.*conſ.*19 .*num.* 194.

*Interpretatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib.*17.*coniect.cap.*19.

¶Ad gloſſam finalem hic,cum qua clarius Barto. & communi. quod filij poſiti in conditione non intelligantur,hæc limita vt per Iaſ.poſt Ang.ibi ad l.*in legatis,C.de leg.num.*6. per Dec.*ad* l.1.*num.*14. *& ſeq.C.de pact.*Crauett.*conſ.*130.vbi de communi cum hac gloſſa,Dec.*conſ.*270.655.319.*num.* 1. Guido.Papa *deciſ.*600.Boer.*deciſ.*155 *in* 1.*par.*Alexand. *ad* l.*ex facto*,§ *ex facto,num.* 3. *D.ad Trebell.* vbi Rip. *num.* 90. Socin.*ad* l.*cum Auus,ad fin.de cond.& demonſtrat.*Iaſ.*ad d.l.*1 *num.*8. *& ſeq. Cod.de pact.conuen.*Guid.Pap.*quaſt.*39.Rip.*ad l.centurio,num.*159.*&* 162.*cum ſeq.de vulg. & pupil.* Crot.*in memora.in verbo filij in conditione*,Socin.Iun. *conſ.*118.*libr.*1 *per tot.* Curtius Iun.*conſ.*43.*num.*7.*& ſeq* moder.Imol.*libr.*1. *concluſ.& reg.conclu.*12.& per Iul. Clar.*lib.*3. *ſent.*§. *teſtamentum, quaſt.*77.*cum ſeq.*vbi quid ſi teſtator eos grauauerit,'& quid ſi impoſita ſit dictio maſculis,Goz.ad.*conſ* 29.*videtur prima facie, & conſi.* 63. In materia Ancharan. *conſ.*74. Alba.*conſ.*9. *numero* 1.*& ſequ.*Didac. *ad ca.Raynutius,de teſt.*§.3.nouiſſimè cumulat Franc.Marzat. *in epitom.mat.fideicomm.*2.*par.* 20.*quaſt.*1.

*Faquineus *controuerſiarum iuris libro* 4.*capite* 51.

l.Iam dubitari.86.

Nulla eſt alia conditio magis poteſtatiua quàm hæc *ſi volueris.*

§.Non abs re.1.

Alciatus *lib.*1.*parerg.c.*34. Emanuel Coſta *lib.*2.*ſelect.c.*3.

l.Ex vnciis.87.

Dupondium pluriúmve aſſium ratio ad aſſem ſemper reducitur.

l.Et qui.88.

Quæ ſit huius legis ratio,vide l.3.§.2.*ſupra eodem.*

l.si ſocius.89.

Seruus communis quot & quibus caſibus comparetur ſeruo proprio , vide hic Gloſſam.

l.Teſtamento.90.

An publica vox priuatæ præiudicet,declarat hic Gloſſ.

l.Imperatorem.91.

Quæ ſit huius legis mens ac ſententia, vide hic Bald.

l.Pactum eius.92.

Cuiacius *libr.* 2.*obſer.c* 26.Coccennatus *lib.* 3.*c.*6. Vide Barto. *ad* l.*filio præterito,in* 2.*quaſt. verſi.ſed contra*,D.*de iniuſt. rup. & irrit.teſtam. & in Authen. ex cauſa,in* 2.*oppoſ.verſ.ſed contra*,Ruin. *ad* l.*ſi filius,numero* 42.*D.de liberis & poſthum.gloſſ.*1.§.*ſed & ſi quis priore,in verb. expreſſum*,vide multa ad materiam,& limitationem per Gomeſ. *in regul. cancell.q.*1.*in reg. de annal.poſſeſſ.*Idem in ſententia l 1.*in fin.*vbi Bald.& Moder.*D.de orig.& iur.* Et limita *ad c.contingit,colum* 1.*num.*1. *de fide inſtru.*latiſſimè Barbat.*conſ.*10.*col. pen.num.*3.*libr.*1. Dec. *conſ.*86.*col.*4.Item pro limitatione huius legis,vide Rom *ſing.*255.*incip.item.*

Tit.6. De vulg.& pupil.ſubſtitutione.

De hac materia Hippolitus,Zaſius,&Ferrettus ſcripſerũt,& Molinæus ac Paulus Leonius,vide Charondam *libro* 2.*veriſimil.cap.*15. Vaconium *lib.*4.*declara.*6.*&* 65. Duarenum *libro* 2.*diſput.c.*7. Goueanus *ad totum titulum ſcripſit.* rubricam repetiit Ioannes Bolognetus,Antonius Guibertus *libr.* 1.*quaſtion. ca.*6. *&* 9. Alciatus , Conſtantius Rogerius, Michael Iterus,Pompeio Politanus.

* Antonius Caius.

l.Hæredes.1.

*Vide Ioan.Dauth.Francum.

Vaconius *lib.*4.*declarat.*62.Forcatulus Necyomant.*dialog.*23. Ad ibi dicta per Barto.*in* 5.*q.p.in verſ.dubitatur etiam, an exiſtentia ſui hæredis,num.*50 .vide in repet.l *ſi filius,qui patri,in* 22.*char.eodem tit.*& ad dicta Bart.*in* 4.*q. p.in* 1.*effectu. numero* 18.vide Abb.*in ca.in præſentia,in penultim.colum.numero* 66,*verſi.de iis bonis.*

Et

Et ad dicta per Bart. *in pen. q.num.26. dum dicit*, quod l.qui habebat.nihil facit,vide Iaſ. *in d.l.qui habebat,3.notab.*

Ad dicta per Bart. *in 7. col.num.30 verſ.vlterius quæro*, dum ponit reſponſionem ad §. *Iulia.* vide Bart. ſibi contrarium *in l.2.eod tit. in 4.col.verſ.quæro,in addit.*& conſidera ſi aliquo modo poſſit conciliari.

l.Moribus.2.

Vaconius *lib.1.declaration. 63.* Alciatus *lib 4.parerg.c.21.* Cuiacius *hic in paratit.* Zaſius *libro 2.ſingular.intellect.cap.8.* Forcatulus *Necyomant.dialog.31.* Corraſius *epiſt. quæſt.cap.14.* Menchaca *controuerſ.illuſt.c.106.* Briſſonius *lib.3.ſelect.ca.12.*

¶Verſ.*ſed & ſi extraneum.* ¶Corraſius *ad l.quamuis,Cod.de impub.num.2.* Didac.*ad cap. Raynutius,§.5. num.3 extra de teſtam.* Ad ibi dicta per Barto.*in 4.quæſt.in princ.in verb.ſed quæro quid ſi filiarum*, vide Repet. *in l.ſi filius qui patri, in 23.chart.ff.eod.* Ad §.*prius,in verſ. poſthumam*, vide Ruin.*in l.Gallus,in princ.in 2. char.de liberis & poſthum.* Et ad dicta per Bar. *in pen.colum.verſ.vlterius quæro,ſed probari poteſt*, Soc.*in l.ſi cognatis,in 17. colum.verſ.2.concluſ.de rebus du.* Et aduerſus, vlterius quæro quid eſt,*in 6.col.*vide Socin. *vbi ſupra verſ.4. conclu.* Ad §.*ſed ſi ita*, vide Bart.*in l.1.in 1.col. verſ.iuxta hoc,D.eod.*circa intellectũ,§.prius. Vide Gloſſ.*in §.ſed ſi,in verb.ſcire,Inſt.de verborum oblig.in prin.*

¶Et vide omnino *Inſtit.*ibi, *quia videtur ſentire ſuper opinionem illam*, ſed vide gloſ *in §.liberis,Inſt.de pup in verſ.& ſibi.*quæ tenet expreſsè opinion Barto.& gloſ.*in d.§.prius*, ſed tamen ibi eam reprobat Angel.Aret. vt per eum ibi.

§.Prius.4.

¶Goueanus *lib.1.variar.lect.ca.8 & cap.31.* Emanuel Zoares *lib.1. obſeruat.cap.19.* Ioannes Robertus *lib. 1. receptarum lectionum,capite 34.*

l.Cum filio.3.

¶Alex *conſ 119.vol. 6.* Molinæus *ad reg.34. Cancellariæ,num.97.*

l.Iam hoc iure.4.

¶ Goueanus *lib. 1. animaduer.* Forcatulus *Necyomant.dialog.24.& 26.* Cuiacius *in paratit.fo.133*

*Antonius Faber *lib 15.coniectur.ca.19.*

¶Subſtitutio vulgaris expreſſa,cõtinet tacitam pupillarem,limita quãdo mater eſt in medio Doctores *ad l.precibus, C.de impu.* Itẽ in teſtamento militis, Vacon. *declar.160.* vide ad hunc textum Paul. Leon. *in tract.ſubſti.ſub rub.de vulg.nu.120.& ſub Rub.de pupil. nu.49.& ſub rub.de comp.num.38.* Adde illud quod oratio determinans plura determinabilia,debeat pariformiter determinare. Dic verum quando eſt eadem ratio, ſecus ſi diuerſa, Iaſ.*ad l coheredi,§.qui diſcretas,D.eodem tit.l.Mulieri & Titio.* Bello.*lib.4.ſuppu.ca.17.* Fortu Garz.*ad l.Gallus,§.quidam,num.15.D. de lib.& poſth.* Diaz *reg.188.* Soc.Iun.*conſ 100. num.15.& conſi.211 n 17.& conſil.128.num.46. vol.1.& conſi.1.n. 48.vol.4.* Crauett. *ad l.cum filioſa.de leg.1. num.13.& 15.in 3.par.* Forcat *in Necyom.iuris dial.54.num.5.& dial.25.num.2,* Cur.Iun *conſ 72.nu. 4.*

*¶Faquineus *controuerſiarum iuris libro 4. cap.59.*

l.si in teſtamento.5.

Nota hic quod pars iure accreſcendi dicitur propria.

l.si is qui.6.

Emanuel Zoares *lib.1.obſ.c.40.* Cuiac.*libro 9.obſ.c.17.*

l.Verbis ciuilibus.7.

Vaconius *lib.4.declarat 64.* Forcatulus *Necyomant.dialog.25.* Alciatus *tom.5.& lib 10.pareg.c.1.* Duarenus *libro 2.diſput.cap. 9.* Cuiacius *lib.11.obſer.c.25.* Tractatuum *7 f.15. numero 18.& fol. 20. num.11.* Subſtitutio compendioſa facta a pagano verbis directis, non valet poſt pubertatem,nec in vim fideicommiſſi. Adde Guid. Papæ *deciſ. 534.* *Paganus.* Alciatus dicto loco declarat, quæ dicantur verba ciuilia in ſubſtitutione. Pro intellectu huius textus, adde Vacco. *declar.168.* Alciatum *libro 1.paradox.c.5.* Seb.Sap.*in l.precib.C. de impub.numer.59.& ibi* Corraſ.*numer.59.alij omnes.* Repetitionum 3. *fol. 432. num.263.* Tractatuum 7. *folio 167. numero 6.fol.278. numero 59. repetitionum 8. & fol. 283. numero 58. repet.8.*

*Antonius Faber,*lib.15. coniectur.ca.12.*

l.Qui liberis.8.

Paulus 3.*ſententiarum,tit.4.§.8.*

§.Hæc verba.1.

Vide Aret.*in l.cum filio,de legatis 1.in 2.coll.* Socin.*ibi* in 3. Ruin. poſt alios,*in 4.& 5.vol. 54.chart.*[Et aliquid ad limitationem *d.§.hæc verba.in 22. chart. à.* l.*cum filio,fo.365.numero 241.repetitionum 8.*

l.si pater.9.

Goueanus *libro 1 animaduerſ.*

l.sed ſi plures.10.

Spes vulgaris ſubſtitutionis non tranſmittitur ad hæredes.

Digitized by Google

§.Quos.1.

Vide l.2 §.4.*ſup.hoc eodem tit.*

§.Filio.2.

An coniunctorum & vnitorum, impoſſibilis ſit ſeparatio, vide hic D.Goth.

.Idémque.3.

Nota hic principali caduco acceſſorium eſſe caducum.

§.In adrogato.6.

Zaſius *libro ſecundo, intellect.ſingular. capite nono.*

§.Nemo.7.

Zaſius *libro ſecundo intellect.ſingul.capite decimo.*

l.ſi is qui.11.

Vide Vlpian.*tit.*14.§.1.

l.Si filius.12.

Optimè Alciatus *tomo* 5. *hanc legem enarrat.*

l.Quo gradu.13.

Vide l.36.j.*eod.hoc tit.*

l.In pupillari.14.

Ad ibi dicta per Barto. in *vlt.fol. verſ.quæro,quid ſi pupillus*, vide eundem Bart.contrarium tenentem *in* l.*ſi arrogator, in* 8. *col. verſ. & faciunt*, D.*de adopt.f.*432.*numer.*265.*repet.*3. *folio* 453.*numero* 265.

l.Centurio.15.

Hanc legem breuiter Gratianus, copioſè Zaſius, Alciatus, & Ripa expoſuerũt.fusè repetiit Ioannes Bolognetus, vide Vaconium *lib.*4.*declarat.*64. Forcatulum *Necyoman.dialog.*25.Duarenum *lib.*2.*diſput.cap.*7. Charondam *lib.*1.*veriſſimi.ca.*11.Cuiacium *libr.*11.*obſerua.c.*25.& *libr.*12.*ca.*27. Emanuelem Zoarem *lib.*1.*obſer.cap.*3.Zoannerum *rerum quotidianarum c.*4. Ioannem Aurpachum *libro* 2. *epiſt.iuridic. cap.* 3. *repetitionum* 8.*f.*283.*numero* 55.l.*centurio,de vulga.*vide Bartol. *in* l. *ex tribus,Cod.de inofficioſo teſtamen.column.*2. *verſic. non obſtat,l.centurio.*An lex iſta habeat locum in doctore legente vel in adnot.ſicut locum habet in milite, vide Dec. ibi, *numero primo, chart.*75.

*Antonius Faber *libro* 15.*coniecturarum capite* 22.

l.Si quis.16.

Vide Doct. *in* l.*Gallus, in princ.de liberis & poſthumis* maximè Aret. *ibi in* 3.*col.verſ.*2.adde & vide Socin.eam declarantem poſt Aret. *in* l.1.§.1.*columñ.*2. *in fin. de verborum obligat.* & Bartol. *in* l. *cum in teſtamento, de hæred.inſtit.in prin.*

§.ſi ſuo.1.

Iacob.Nigr. *ad* l.1. §.*qui patris*, D.*de verborum obligat.num.*34.& *ſequen.*Forcat. Garzi. *ad l.Gallus, ad princip numero* 89. *D. de liberis & poſthum.* Hieron. Veri. *ad* l.*ex facto*,§.*Lucius Titius*, D.*eodem, de vulgari & pupillari.numero* 30.*fo* 174.*num.*35. & *ſequ.repetitionum* 6. *fol.*583.*num.*30.& 32.*repet.*3.*fol.* 237.*numer.*89. *repet.*3.

l.Subſtitui.17.

Nicolaus Valla *de rebus dubÿs tract.*4.

l.Idem.19.

Vide l.38 *ſup.de hæred.inſt.*

l.Patris.20.

Vide Roman.*conſ.* 458.

l.Si ita.21.

Gomeſius *tomo* 1. *variarum reſolut.c.*3.

l.Is qui.22.

Ad intellectum huius legis, vide Bartol. hic.

l.Qui plures.23.

Cuiacius *libro* 10. *obſeruation. cap.* 40. vide repet. *in l.ſi filius qui patri, in chart.*9.*de vulg. & pupill.*

l.Si plures.24.

Hæres hæredis an dicatur hæres, vide Bar. *in* l *filius*,§.*aui, in fine*, D.*de leg.*1.

l.Si pater.26.

Agnatione poſthumi rumpitur teſtamentum ex ſubſtitutione.

*Antonius Faber, *lib.*9. *coniecturarum capite* 5.

l.ſi Titius.27.

Subſtitutus ſubſtituti, videtur vtrique ſubſtitutus.

l.Lex Cornelia. 28.

Cuiacius *libro decimoquinto, obſeruation.capite* 17.

l.ſi pater.29.

Vide Bald.*in cap.in præſentia, extra de probat.*

*Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro, *lib.*10.*coniecturarum,c.*7.

l.Quidam.30.

Ex præſumpta voluntate defuncti, coniũctus præfertur ſubſtituto, de intellectu huius textus per Doct.hic, & *ad l.pen.* C.*de impub.*vbi Dec.*num.*6.*latè.*Alexand.*ad l.hæredes mei*,§.*cum ita*, D. *ad Trebel.numero* 39. *verſic. nunc videndum*, vbi etiam Socin.& Fab Corraſ. *ad l.poſt aditam*, *numero* 70.*Cod.de impub.* Duaren. *libro* 2.*ca.* 16.*de iure accreſ.folio* 347. *numer.*

Digitized by Google

num.53.repetitionum 4.Et folio 400.numero 83. repetitionum 4.Et folio 260.numero 70.repetitio num.8.

l.In ſubſtitutione.31.

Alciatus *tom.5.*Emanuel Coſta *libro 1.ſele-ctarum cap.11.*Gilbertus Regius *libro 2.i'ua'l. cap.20.*

l.Qui complures.32.

Repetitionum 8.*folio 89.numero 15.*

l.ſi mater.33.

Gomeſius *d.tomo 1.cap.3.folio 265.numero 25. repet.8.*

l.Ex duobus.34.

Cuiacius *libro.8.ad Africanum.*

l.Etſi.35.

Goueanus *li.1.animaduerſ.*

l.Poteſt.36.

An quis gradus plures hæredum facere poſſit vide hic Gloſ.

l.Vel ſingulis.37.

Alciatus *tomo 5.*Vigilius *ad § liberis,Inſt.de pupillari ſubſtitutione. l. vel ſingulis,de vulgari & pup.*vide Gloſſ.*in §.vel ſingulis, Inſtitu. eodem.*

l.Qui plures.38.

Argumentum de perſona ad tempus an valeat,vide Bald.*in* l.*videamus,D.de in litem iur.*

l.Cum ex filio.39.

An expreſſum faciat ceſſare tacitum,vide Dyn.*in* l.2.*D.de leg.1.*

l.Cauſa.40.

Folio 576. numero 483. 484. & ſeq.repetitionum.3.

l.Cohæredi.41.

Aliciatus *tomo 5.hanc explicat.*

§.Cum filiæ.2.

An filius poſſit grauari in ſua legitima, Rip.poſt alios, *ad* l.*centurio,numer.42.cum ſequen.D.de vu'g.*Socin.*ad* l *ſi cognatis,D.de rebus dub.*Socin.Iun.*conſilio 126.num.6.& 50.li. 1.& conſ.06.numer.6.volum 3.*Cur.*ad* l.1.*Cod. de pa ct.numero 5.& ad* l.2.*de ſucceſſ edict.*Crauett.*ad* l.*cum filio,de leg.1.par.num.* 253.Coraſius *ad* l.*quãuis,Cod.de impub.numero* 4.dixi,infra *ad* l.*quoniam in prioribus,Cod.de inoffi. teſtamen.ſub num.422.folio 255.numero 4.repetitionum* 8.

§.Qui diſcretas.4.

Subſtitutio breuiloqua,vocat prius in inſtitutione coniunctos,poſtea diſiunctos,vide Dec.*conſilio 186.numero 4.*Iaſ.*ad* l.*primam,numero 2.Cod.de impub.*Crauet. *conſilio 43.num.* 2 pro intellectu Socin. Iun.*conſilio 100.num. 61.libro 3.*

§.Cohæres.6.

Iacobus Cuiacius *libro 4.obſeruation.ca. 36. & 37.*

§.Non videri.8.

Cuiacius *libro 10.obſ.cap.40.*

Subſtitutus in parte trahitur ad totum, ſi nõ reperitur alius,Declara &amplia vt poſt Barto.hic per Iaſ.*ad* l.*centurio,num.61.D.eodẽ,*vbi etiam alij. Imol.*in repet.*l.*filio præterito.numero 319.D.de iniuſto rup.& irr.teſt.*quomodo procedat iſte textus Cepha.*cõſilio 231. numero 11. volumin.2.*vide Ruin.poſt alios *in* l.*Gallus,in princ.in 8.char.de lib.& poſth.* Et ad dicta per Bart.*in §.cum filia,verſ.quod ſi in hæredem,*vide Iaſ.*in* l.*ſi arrogator.22.col.de adopt.* Ad principium legis,vide Gl.*in* l.*qui habebat D.de operis.*& ibi Docto.maximè Imol.Et ad dicta per Barto.in loco allegato,vide Caſtr. *in* l.*ex tribus,in 3.colum. de inofficioſo teſtamẽto.* Ad principium vide Alciat.*libro 1. char. 3. de vulgari & pupill.folio 435.numero 319.repetitionum 3.*

l.Qui duos.42.

Vide Fab.Acoramb.*ad §.cùm ita,*l.*hæredes mei,D.ad Trebell.numero 26.*vide Ang.à Gambel.*in tract.de teſtamen.gloſſ.4.numero.23.*Rapha.Fulgoſ.*conſilio 59 numero 15.inter conſil.diuerſ.ad cauſ.vltim.volunt.volumin.2 fo.14.numero 23.gloſſ.4.tractatuum 7.fo.395.numero 26. repet.4.*

l.Ex facto.43.

De ſubſtitutione exemplari loquitur hæc lex.

l. Ex pupillari.44.

Cuiacius *lib.7.obſ.cap.18.*

l.Lucius.45.

Subſtitutio breuiloqua,facta perſonis imparibus,continet tantum vulgarem,ſi perſonis paribus continet etiam pupillarem,quæ matrem excludit,vide Gabr.Palcot.*in tract. de not.& ſpur.c.37.*Forcat.*in Necyom.iur.dial. 24.numero 5.*Pau.Leon.*in tract.ſubſtit.in titu. de pupil.numero 76.*vide repet *in* l. *ſi filius qui patri,in 4.chart. D.eodem.*Itẽ ad gloſſ.in verb. *ſi primum caſum,*cum textu,vide Socin.*in regul.285.*

l.Paterfamilias.46.

Cuiacius *lib.17.obſ.c.26.*

Digitized by Google

l.Qui habebat.47.

Spes ſubſtitutionis pupillaris non tranſit ad hęredem pupillariter ſubſtitutum, pro intellectu ad hunc textum poſt Bald & docto. hic, vide Alexand. *ad* l.1. *numero* 42. *in fi. & ſequen. D. de vulgari & pupil.* Soci. Iun. *conſil* 94. *numero* 45. *& ſequen. li.* 1. Pariſ. *conſ.* 73. *numero* 23.203. Prępoſ. Senen. 6. *caſ.* 42. Hier. Veri. *ad* l. *facto. D. de eodem, num.* 415. *& ſequen.* Pariſ. *conſ.* 18. *num.* 45. *libro* 2. *folio* 572. *nu.* 425. *& ſeq. repet.* 3.

l.Seruum.48.

Alienatio à pupillo facta, non officit pupillari ſubſtitutioni.

§.Titius. 1.

Zaſius *lib.* 2. *intellect. ſing. c.* 10. Goueanus *lib.* 1. *animaduerſ.*

Titul. 7. De conditionibus inſtitut.

Quid ſit conditio, declarat hic Cuiac. quem vide.

l.Sub.1.

Emanuel Coſta *libro primo, ſelectionum, capite* 8.

l.Si teſtamento.2.

Commune quod eſt an & quomodo meum ſit, vel non ſit, vide hic Cuiac

l.Si ita.3.

Conditio vt habeatur pro impleta quid neceſſe ſit, vide hic Bart.

l.Si qui.4.

Cuiacius *libro ſecundo, cap.* 1. & Eundem *conſult.* 5.

§.idem Iulianus.1.

Cuiacius *lib.* 5. *obſ. cap.* 2.

l.Si hæredi.5.

Molineus *ad conſuetud. Pariſien. titu.* 1. §. 2. *gloſſ.* 4. *numero* 35. *folio* 190. *numero* 12. *repetitionum* 6.

l.Si quis.6.

De ſumptu triduano ſepulchri, vide Ciceronem *in.* 2. *&* 3. *de legis.*

l.Si quis.7.

Vide Barto. *in* l. *ſi cui, & ibi* Socin. *de cond. & demōſt.* Alex. *in* l. *filius*, § *diui*, 2. *col. & ibi* Ruin. *in* 1. *char. &* 2. *de leg.* 1.

l.Quæ ſub.8.

Cuiacius *li.* 5. *obſ. c.* 1. Fortacul. *Necyom. dial.* 55. *&* 56.

§.Et in mortis.3.

Coſta *lib.* 1. *ſelect. c.* 10.

§.Quotiens.6.

Sarmientus *libr.* 1. *ſelect. cap.* 3. *& libr. ſelect. cap.* 2.

l.Conditiones.9.

Vide Socin. *in* l. *dubitamus, D. de cond. & demonſtr.*

l.Inſtitutio.10.

Cuiacius *libro ſeptimo, obſeruation. capite decimooctauo.*

§.ſi quem.1.

Emanuel Coſta *libro primo, ſelectionum, capite* 1.

l.Si quis.11.

Hanc legem difficilem exiſtimat Bartol. hic.

l.Verba.12.

Quæ dicatur ridicula exhæredatio, vide Gloſſ. hic.

l.Ei qui.13.

Legatum an & quomodo dicatur acquiri, notat. Bar. hic.

l.Conditiones.14.

Paulus 3. *ſent. tit.* 4. §. 15.

l.Filius.15.

Vide Ioan. Crot. *in ca. Raynutius, in* 5. *colum. in fine, extra de teſtamen.* ibi not. declarat & limitat iſtam l. per l *ſcimus*, §. *cum autē, Cod. de inofficioſo teſtamento*, per Bartol. & Doctores in l. *finali, Cod. de inſtitutionibus & ſubſtitu. ſub cond. fact.*

l.Si Titius.16.

Oldend. *conſ.* 208. *in prin.*

l.Si plures.17.

Conditio adiecta inſtitutioni, videtur adiecta legato.

l.Cum ſeruus.18.

Cuiacius *lib.* 8. *obſ. c.* 36.

l.Si ita.19.

Trebellianicam quis non deducat, vide hic Gloſſ.

l.Mulier.20.

Vide Alexand. not. declar. quomodo proced. *in* l. 162. §. *ex ſui, in vlt. colum. poſt. mediū, de verborū obliga. & in* l. *ſi filius, in* 6. *colum. de liberis & poſthumis*, Imol. *in* l. *hæreditas ex die, de hæred. inſtit.* & ad princip. cum concordantibus,

Digitized by Google

bus,vide Ruin. *in rubric. ſoluto matrim,chart.* 33. *& adde §.ſi quis,* vide Ruin. qui facit men tionem *in d.rubr.colum.4.ad fin.* & vide ad intellectum illius §.Ruin.*in* l.1.*colum.3.de vulgari & pupil.*poſt Socin. & per Ruin.*in* l.*Gallus,§.& quid ſi tantum, numero 34. D.de liberis & poſthum.*

§.Si quis.1.

Forcatulus *in cupidine iuriſper.c.6.*

l.ſeruus.21.

Rationem huius legis notandam eſſe ait hoc loco Bart.

l.Quia ratio.22.

An hæreditas ſola dari poſſit in diem vel ſub conditione,vide hic Gloſſam.

l.Vter.23.

Quando voluntas defuncti dicatur repugnare,vide Corn.*conſ.38.ad medium.*

l.ſub conditione.25.

Cuiacius *lib.8.obſ.c.16.*

l.ſi pupillus.

Vide §.*ſed cum factum,Inſt.de ſtipulatio.ſeruorum.*

l.Quidam.27.

Lanfran.*in rep.cap.quoniam contra falſam,ex de probat.*Alexand.*in* l.*furioſum,Cod.qui teſta. fac.*

l.ſi filius.28.

Vaconius *lib.1.declar.50.*Emanuel Coſta *li.2.ſelect.cap.1* Sarmientus *lib.2.ſelect.c.2.*Duarenus *lib.1.diſput.c.15.*

Tit. 8. De iure delib.

Vide Vlpian.*tit.22.§.17.*

l.ſi ſeruus.1.

Dec.*ad* l.*edita,numero 15.C.de eden.& ad capit. de cauſis, de offi.deleg.* Modern.Genuen.*ad* l.*diffamari,C. de ingen.& manu.in quaeſt.99.n.51.& 52.vbi exornat.*

l. itaque 2.

Quoniam Prætor tempus non adiecit, ideo hic adiicitur.

l.Nec non.3.

Nota hic quod deliberandi ſpatium ſępius ex magna cauſa dari poteſt.

l.ſed hoc.4.

Ius deliberandi in qua cauſa impetrari debeat,vide textum hic.

l.Ariſto.5.

Venalicius. Venalicia quæ dicantur, notat Gloſſa hic.

l.Ait prætor.7.

Hotomanus *lib.3.obſ c.16.*

l.Si quis.8.

Facit hic l. *fina. §.vt autem, C. de bon.qua lib.*

l.Filius.9.

Loquitur hæc lex de alimentis, qua de re vide Bald.hic.

l.Qui filium 11.

Alciatus *lib.4. parerg. c.5.*Cuiacius *libr.3.obſ. capite 37.*

LIBER XXIX.

Titulus primus.

De teſtam.milit.

Teſtamenti militaris priuilegia,vide apud Petr. Bellom. *in tract.de re milit.folio 1.cum ſequent.* & Clarum §.*teſtamentum,q 5.*

l.De militis.2.

Vide Bart.*conſilio 182.*

l.ſi miles.3.

Varro 4. *de lingua Latina*, Alciatus 3. *præſumpt.31.*

l.in re militari.4.

Vigilius §.*quinimo,Inſt.eod.*

l.Milites.5.

Vide l.6.*in fine,C.hoc tit.*

l.ſi miles.6.

Circa hunc textum,vide Felin.*in C.ex officij,extra de præſ.*

l.Qui iure.7.

Hæc lex ſemper allegatur,quòd ſufficit cogitare in genere, dic quod vel non probat hoc,ad quod paſſim à doctorib' citatur, imò facit pro contraria opinione, quia loquitur in caſu ſpeciali, ergo ius commune, in contrarium,l.*ius ſingulare,D. de leg.*retenta tamẽ communi opinione,fallit vt per Alexand.*ad* l.*qui Roma.§.duo fratres, D.de verborum oblig. colum.19.ante fi.* Tiraq.*ad* l.*ſi vnquam,in princ.*

numero 78. 115. Alciat. *deciſ.* 121. 354. *numero* 11. & quod iſta regula confundatur Mant. *apoph.* 105. pro quo textus *in l. ſi quis ita, §. pen.* D. *de teſta. tutel.* vide Rip. *in tracta. de peſte, fo.* 43. *numero* 83. *& ſequen.* Auguſtinus *libro* 3. *emendat. cap.* 7.

l. Idem. 8.

An ignorantia officiat teſtamento mrlitis vide hic Bald.

l. Idemque. 9.

Facit *l.* 15. *§.* 2. *j. eod. tit.*

l. Facere. 10.

Auguſtinus *libro* 4. *emend. c.* 10.

l. Ex militari. 11.

Alexander ab Alexandro *libro* 2. *genial. dier. cap.* 13. Briſſonius *libro ſecundo, ſelectarum, capite* 6.

l. idem. 13.

Nota hic quod teſtamentum militis citius conualeſcit quàm pagani.

§. Si ſeruum. 3.

Cuiacius *obſ. libro* 17. *c.* 21.

l. Tractabatur. 14.

*Antonius Faber *lib.* 18. *coniect. cap* 13.

¶ An ſeruus in teſtamento liber eſſe poſſit adita hæreditate, vide hic Gloſſam.

l. in fraudem. 15.

Hunc locum pulchrè & optime explicat Viglius *in §. ſed & ſi quis ante Inſtitu. de milit. teſt.*

§. Miles. 4.

Miles hæredem ad tempus facere poteſt, quoad viuit, *vt* l. *miles* 42. *D. hoc tit.*

l. Dotalem. 16.

Campeg. *de dote, parte* 1. *q.* 80.

l. Si certatum. 17.

Auguſtinus *lib.* 3. *emend. c.* 3.

l. Si vero. 18.

Compoſita legata quomodo hic accipiantur ab Accurſio, vide eum hic.

l. Quærebatur. 19.

Petrus Faber. *ad* l. 7. *de regu. iuris.* Fortaculus Necyom. *dial.* 23.

§. Si quis. 2.

Iaſ. *d. Rub.* D. *de vulgari & pupillar. numero* 8. Corraſius *ad Rub. Cod. impub. numero* 6. *&* 10. Fortaculus *in Necyom. iur. dialog.* 23. *numero* 7.

l. Tribunus. 20.

Priuilegium quod conceditur propter officium, eo finito terminatur.

l. Quod. 21.

Cuiacius *libro* 4. *ad African.*

l. Miles. 22.

An & quomodo teſtamentum militis rumpatur, vide hic Bart.

l. Diuus. 24.

Corn. *conſilio.* 149. 215. *libro* 2. Natta *ad* l. *hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, q.* 30. *C. de teſtam. nu.* 160.

l. Titius. 25.

Spartianus *in Hadriano.*

l. Teſtamenta. 26.

Capitolinus *in vita Marci.*

l. Centurio. 27.

Contius *libro* 1. *diſput. cap.* 3. Zoannetus *reſtitution. cap.* 1.

l. Cum filius. 28.

Filiusfam. miles poteſt filium ſuum impuberem inſtituere, & eidem ſubſtituere, non tamen tutorem dare. De hoc textu dic latè, per Socin. *ad* l. *centurio. D. de vulg. num.* 10. *& ſequens.* Hieron. Veri. *ad* l. *ex facto, numero* 117. D. *de vulg.* pro intellectu, vide Lancel. Poli. *in tracta. ſubſtitu. ſub Rubrica de pupi. numero* 58. Ang. Aret. qui aliter videtur loqui ad princip. *Inſtit. de pupi. in primo not.*

l. ſi à milite. 29.

An in militis teſtamento locum habeat ſenatuſconſulti Trebelliani authoritas, vide hic Bald.

§. Patri. 3.

Cuiacius *libro* 8. *obſ. cap.* 23. Ræuardus *de auctor. pruden. cap.* 5.

l. Nam. 30.

Vide Nouellam de ſanctiſſimis epiſcopis *§. presbyter.*

l. ſi miles. 31.

Coniunge hic, l. *primam, C. de communi ſeruo.*

l. ſi ſecundum. 32.

An legata ad pias cauſas non adita hæreditate debeantur, vide hic Bald.

l. ſi filius. 33.

An poſtumus rumpat teſtamentum, notat Bart. hic.

l. Eius.

l. Eius. 34.

Facilius tollitur ius ſpeciale, quàm ius commune, vide Dec. *ad l. poſtquã lite, numero 31. & ſequen. Cod. de pact.* Rip *ad l. centurio, nume. 25. de vulgari & pub.* Doctores *ad Rubr. de offic. eius,* contra iſtum textum ſolet allegari *Auth. hoc inter liberos, C. de teſta* Ita dicit Iaſ. *ad d. l. centurio, num. 12.* Ad declarationem. vide Alciat. *reg. 3 præſũp. 36.* Tiraquel. *in trac. ceſſ. cauſ. lim. 11. numero 4.* Dec. *ad l. in teſtamento, nume. 11. & ſequen. Cod. de teſtamen. milit.* De hoc textu late Crauet. *ad l. 1. nume. 87.* Annib. de Cano. *ad l. ſi inſulã, de verborum obligationib. numero 74. & ad l. nemo poteſt. numero 400. de leg. primo.*

l. Miles. 35.

Teſtamentum perfectum rumpit imperfectum.

l. Militis. 36.

An qui ſuccedit in partem hæreditatis, ſuccedat in partem onerum, vide hic Bald.

§. Miles. 2.

Auguſtinus *libro primo emendationum, capite 2.*

§. Veteranus. 3.

Hannib. de Cano. *ad l. nemo poteſt, de legat. 1. nume. 464.* Cagnol. *ad l. nihil tam naturale. D. de regulis iuris, numero 2. ad finem,* Crot. *ad l. ſtipulatio hoc modo concepta. numero 17. D. de verborum obligat.* nouiſſimè Fernan. Vaſque. *de ſucceſ. creat. §. 15. numero 62 folio 137. num. 464. Reper. 4.*

l. Si duobus. 37.

Verbum *Redeat* quale verbum ſit, declarat hic D. Goth.

l. Quod dicitur. 38.

Nota hic priuilegia coniungi.

l. Si filiusfamilias. 39.

Similiter. Hoc vocabulum magnam vim habere indicat Cuiacius.

l. Lucius. 40.

Molinæus *ad l. 1. §. eadem, n. 12. cum ſeq. D. de verb. oblig.* Cuiacius *lib. 3. obſ. c. 3* Vvalterius *l. 2. Miſcell. cap. 12.* Briſſonius *libro 4. ſelectarum, cap. 21.* * Antonius Faber. *l. 15. Coniectu. cap. 19.*

l. Miles. 41.

Miles turpem perſonam inſtituere non poteſt.

l. Ex eo tempore. 42.

Vide l. *unic. in fine, infra de bonor. poſſ. ex teſtam.*

l. Filiusfam. 43.

Potẽtia proxima actui, habetur pro actu, Vide Iaſ. *ad l. diuor. §. interdũ, numero 15. ſoluto matrimonio.* Felin *ad cap. cum te numero 57. & ſequen. extra de reſcrip.* Tiraquel. *de vtroque retrac. titu. primo, §. 1. gloſſ. 7. num. 43.* Mar. *ſingul. 106.* Staffil. *in tract. de liter. grat. in tit. de prærogat. expectan. in 3. parte, n. 23.* Vigil. *ad §. ſed & ſi quis, in gloſſ. 1. Inſtitu. de milit. teſtamẽ.* Tiraq. *in ll. connub. in gloſſ. 2. numero 2. & pluribus ſeq.* vbi ad plura infert ad §. *item ij qui, Inſtitu. de excuſa. tutor.* Briſſonius *lib. ſecundo, ſelectarũ, cap. 7.*

l. Reſcripta. 44.

An miles qui in hoſtium & inimicorum manus moritur, poſſit ſine vlla ſolemnitate teſtari, vide hic Bald.

Titul. 2. De acquir. vel omit. hæred.

Cuiacius *libro 7. obſ. cap. 18.*

l. Qui totam. 1.

Vide circa hunc textũ doctores *in l. re coniuncti, in tractatu. l. vnic. c. quãdo non pet. pars.* & in locis ibi allegatis, & ad dicta Iaſ. dicit quod ius accreſcẽdi, poteſt habere locũ ab hærede duobus illis modis, dicas fieri poſſe, vt teſtator habeat ius accreſcendi, quod eſt trãſmiſſibile ad hæredes, quia fuit inſtitutus in aliqua parte tantũ, & cohæredes eius eo mortuo voluerunt adire, quo caſu accreſcit hæreditas illius, qui adiuit, & iſte eſt ſenſus verus illius l.

Ad notata per Bart. *in* l. *qui totam, vide repet. in* l. *filius, in 14. collat. de vulg. & pub.*

l. Quandiu. 3.

Limita, vt per Socinũ *in* l. 1. *col. 25. in prin. in 4. quæſt. de vulg.* Tractatuum *7. folio 57. poſt numerum 12.*

l. Nolle. 4.

Paulus *4. ſententiarum 4.*

l. Mutuum. 5.

Paulus *1. ſententiarum, tit. 6. §. 32.*

Digitized by Google

l. Qui in aliena. 6.

Alciatus *lib. 2. paradox. cap. 2.* Bellonus *lib. 3. ſupputat. cap. 2. & 3.* Gomeſius *variar. reſolut. tom. 1. cap. 3.* Rimi. *Inſtit. per quas perſonas nobis acquir. §. item vobis, num. 74.* Nouiſſimè Arius Pinellus *in repet. ad l. 1. C. de bonis mater. in 1. par. folio 126. numero 25. folio 155. & 156. nume. 14. 19. 21. 22. & 28. repet. 8* Hotom. *7. obſ. cap. 7.*

§. interdum. 5.

Per hunc §. *interdum,* ſecundum Iaſ. *ad l. qui ſe patris, col. 1.* vbi Dec. *col. 2. C. vnde lib.* Limitātur omnia iura, quæ dicũt, quod nepotes, qui non obtinent primum locum, non poſſũt dici ſui heredes, quia ſecundùm eos intelligitur ex teſtamento contra voluntatē aui vel ab inteſtato, ſed ſecundum voluntatē quando ſunt inſtituti, vere dicantur ſui heredes: ita Iaſ. & Dec. ibi. ſed cōtrarium quod iſte §. non loquatur de ſuo herede, ſed tantũ de neceſſario, tenuit Gozadi. *ad l. qui ſe patris. col. 6 & 7. & ſeq.* vbi latè de intellectu huius textus, & ibidē Bolog. & Sebaſtia. *n. 5.* & Fa. Acorambo. *numero 14. & 19. vſque ad 25.* Soc. Iun. *ad l. cum filio, numero 119.* & ibi Crau. *2. par. n. 194. vſque ad numerum 204. de legatis.* Nouiſſimè Fernan Vaſque. *in tractat. de ſucceſſion. §. 10. numer. 220 & numero 444.*

Ad §. fin. qui incipit, *celſus,* vide Bartolum *in l. non ſolum, §. morte, in 4 & 5. coll. numero 7. ibi, & idē puto, de noui operis nunt.* ad §. *interdũ,* vide Aretinum *in l. cum filio, de leg. in 9. coll.* Socinum *ibi in 21.* Papien. *etiam 11.* & Ruin. poſt alios, *in 65. chart. cum hoc §. interdum* cōcordat textus, qui nō allegatur *in l. filias. verſ. licet. de bon. libert.* Ad iſtam l. cum not. per doct. vide Alciatum *libro 4. paradox. capite 2.** Antonius Faber. *lib. 9. Coniecturarũ cap. 2.*

*§. ſed ſi non aliter.

Declaratur § hic à Petro Surdo *in deciſ. 140. num. 12. & 13.*

l. ſi quis. 7.

Repetitionum 8. *folio 53. numero 88. & 90.*

§. Si filius. 1.

Corraſius *libro 1. miſcell. capite 2.*

l. Morte. 8.

Ad ibi dicta per Bart. quē reprobāt Doct. cōmuniter, *in l. mutuum, eod. tit.* vide Ruin. cũ ſaluantem *in Rub. ſolut. matri in 39. chart.* iſtũ textum declara, vt per Socinum *in reg. 330*

l. Pupillus. 9.

Iunge hic *l. 18. C. de iure delib.*

l. Ei qui. 12.

Vide l. 6. *ſ. ad Trebell.*

l. is qui. 13.

Vide Socinum *in reg. 328.*

l. is qui. 15.

Ferrandus 1. *explication. capite 29. repet. 8. folio 95. numero 53.*

l. is poteſt. 18.

Couarruuias *libro 2. variar. reſolution. capite 6.* ad limitationem huius legis. vide Bart. *in l. ſi infanti, col. 3. verſ. vlterius, C. de iu. delib.* Alex. *in l. is qui §. ergo, in prin. de acquir. hared. & in 3. col.* & ad id quod dicit hic Bart. *in 3. col. in verſ. ſed oppo.* vide Aret. cum reprobantem *in l. Iul. de leg. 2.** Hāc legē repetiit Robertus Marāta.

l. Qui hereditatem. 19.

Vide l. 32. *infra eod.*

l. Pro herede. 20.

Auguſtinus *libro 4. emendationum, capite 8.*

l. ſi quis. 21.

Vide Bar. *in l. qua ōnia. D. de procu* & Doct. *in capit. quanto, extr. de iuretur.*

l. ſi is ad quem. 22.

Præpo. *in can. neque 9. diſtinc.* Felin. *in capite 1. de excepto.*

l. in repudianda. 23.

In repudianda hereditate vel legato, certus eſſe debet is qui repudiat de ſuo iure, ſi quis enim dubitet, viuat teſtator necne repudiando, nihil agit, *l. is qui heres, 13. §. 1. h. t.* ſic etiam nec legatum nec hæreditatem quis repudiare poteſt, niſi ſit certus de iure ſuo.

l. Fuit. 24.

Quæ ſit ratio huius legis, vide l. 1. & 2. *h. t. ſi quis omiſſa cauſa.*

l. Si quis. 25.

Collegium licitum quando dicatur, vide hic Gloſſam.

§. Si quis planè. 2

Cælius Rodiginus *libro 13. antiqua. lection. capite 53.* Cuiacius *libro 13. obſer. capite 10.*

§. iuſſum. 4.

Iuſſus præcedere debet, auctoritas ſequi. adde Ro. *conſ. 54.* Capit. *deciſione 13.* Bellon. *libro 3. ſupputationum, capite 2. & capite 8.* Tiraquellus *poſt ll. connub. gloſſa 6. in principio, & num. 6.* per Gozad. *conſilio 94. numero 48.*

§. ſed ſi. 11.

Nota hic à forma mandati non eſſe recedendum, nam qui à forma recedit, à ſubſtātia quoque recedit.

l. ſi ego. 26.

Inſtrumenta an & cui edi debeant, notat D. Gothof. hic.

l. Nemi-

Digitized by Google

l. Neminem. 27.

Nota hic quod viui, ſeu viuentis hæreditas nulla eſt.

l. Ariſto. 28.

An rationes defuncti peti poſſint, notat hic Alex.

l. Qui hæres 29.

Adire hæreditatem non videtur, qui petit inſtrumenta defuncti.

l. Cum. 30.

Hotomanus *libro 7. obſ. capite 30. & vlt.*

§. Quod. 1.

Repetitionum 8 *folio 47. numero 32.*

l. Hæredi. 31.

Nota hic argumentum duci ab inuito, ad ignorantem.

l. Hæres. 32.

Vide omnino Angel. *in conſilio 182.*

l. Quod ſi dubitet. 33.

Vide quid per illum textum decidat Bart. *in l. [illegible], D. de verborũ obligationib.* Et Aret. *in l. [illegible] in prin. in 2. coll. D. de duob. reis.* Repetitionum 8. *folio 200. numero 79.*

l. Sed etſi. 34.

Pro declaratione huius legis, vide Bartolum *in l. [illegible]*

l. Si quis. 35.

Vide Imol. *in capite Rainutius, extr. de teſta.*

§. Si excluſus. 1.

Cuiacius *libro 12. obſeruationum, capite 14.*
*Antonius Faber *lib. 15. coniecturarũ cap. 20.*

l. Si ex ſua. 36.

Portio quo mihi per aliũ acquiritur, quomodo acquiri poſſit, notat hic Gloſſa.

l. Heres 37.

An hæres quandoque plus iuris habeat, quam defunctus, vide hic Bart.

l. Si duo. 38.

Alciat. *in tract. de præſump. reg. 3. præſump. 32. nu. 14.* Lud. Burg. *in reper. l. ſi ſe ſubiiciãt, n. 150. D. de iud.* Cagn. *ad l. qui cum alio, num. 8. ff. de reg. iur. folio 405. numero 150. Repetitionum 1.*

l. Quandiu. 39.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis, & c. tract. 6.*

l. Quæſitum. 40.

Vide reper. late loquentes, in l. *ſi filius qui patri id 4. chart. in fin. cum ſequent. de vulg. & pup. folio 137 numero 60. tractatuum 7.*

l. Filius. 41.

Gomeſius *dicto tomo 1. capite 5.*

l. Iulianus. 42.

Filius cum vtitur iure proprio, non ſe immiſcet paternæ hæreditati.

l. Heres. 43.

Hæreditarius ſeruus, an aliquid hæreditarium acquirere poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Quotiens. 44.

Quando geſta à pupillo rata habeãtur, notat hic Bart.

l. Aditio. 45.

Vide Aret. *inſt. per quas perſonas nobis acquit.*

l. Cum falſum. 46.

Vide Cepolam *conſilio 12.*

l. Qui ſeruum. 47.

Mandatum vt finitur morte, ita vt furore ſu peruenienṫe.

l. Si quis. 48.

An furor ſuperueniens, vitiet actũ iã perfectum, quæritur hic: verum conſtat non vitiar, ſic etiam furor ſuperueniens nõ mutat dignitatem, ſiue dominiũ, *vt l. qui furere, 20. D. de ſtatu ho.* nõ tollit filiationem *vt l. patre furioſo 8. D. de his qui ſui,* non tollit magiſtratum, *vt l. nec mãdate. 8 §. 1. ſi prætor, D. de tuto. & curat* iuſſum tamen facit reuocari, *vt l. qui ſeruum 47. h. t. §.* vbi poſt iuſſum adeundę hęreditatis interueniente furore domini, iuſſũ extingui Africanus docet. nam in omnibus his cauſis perſeuerantem voluntatem, exigimus, quæ non eſt in furioſo.

l. Pupillum. 49.

Cuiac *libro 4. ad Affrican. fo. 46.*

l. Si per 50.

Voluntas deficiens an pro nulla habeatur, vide hic Gloſſam.

l. Eum qui 51.

Vide limitationem relatam ad illum textũ per Iaſ. *in l. qui Romæ, § duo, in 27. coll. verſ. ſic etiam, numero 105 ad §. filius, D. de adquiren. hæreditate,* pro intellectu, vid. Dec. *in l. 1. in gloſſ. in verb. ſ[illegible] numero 52.* & ibi Doct. alios *D. de off. eius.* cui iſte §. allegatur in prædicto loco ad hoc quod argumentũ à cõtrario ſenſu validum eſt in mandato, & præmittebat quod olim filius non poterat adire hęreditatem ſibi delatam ſine conſenſu patris, & pater ſine conſenſu filij quando hæreditas erat delata ipſi filio, l. *qui in aliena. in prin.* & ibi Doct. *c. tit. de adquir. hæred.*

l. Cum hæres 52.

Vide Bart. Bald. Alexand. Imol. & Ludouic. Rom. hic.

l. Qui ex duabus. 53.

Vide Soc. *in l. 1. de vulg. & pup.*

Digitized by Google

l. Hæres. 54.

Ad limitationem iſtius legis, vide omninò *in* l. *ſi is qui pro empt. in* 4. *quæſt.* 1. Bart.

l. Cum hæreditate. 55.

Hanc legem limitat Bart. *in* l. *in teſtamẽto, C. de impub.*

l. ſi is. 56.

Nota hic cõditionem ſumi pro electione.

l. Neceſſariis. 57.

An beneficium abſtinendi ſit de iure ciuili, vide Baldum *in* l. *ſi paterna, Co. quæ in fraud. cred.*

l. Ex parte. 58.

Vide Iaſ. *in addit. ad port. Inſtit. de vulg & pupill. ſubſtit. numero* 35. vide Bartolum *in conſilio* 48. Incip. Gallus Philippi. pro intellectu vide Socinum *in* l. *centurio. D. de vulg. & pupil. ſubſtitut. numero* 35.

l. Qui patri. 59.

Ius accreſcendi tranſit ad hæredes cum pupillari ſubſtitutione trahitur ad eam, vt habeat locum poſt aditam hereditatem, & trahatur ad bona impuberis Cra. *ad* l. *cum filiof. de legatis.* 1. *parte* 2. *num.* 347 *& ſeq.* Fab. Acoramb. *ad* l. *hæredes mei*, §. *cum ita. ad Treb. nu.* 32. Lancel. Polit. *in tract. de ſubſtit. ſub Rub. de pupill. numero* 29. Declarat Ioan. Cepha. *conſil.* 16. *numero* 46. *volu.* 1. Balthaſ. Quintius *conſil.* 177. *numero* 86. *inter conſ. diuerſ. ad cauſ. vlt. volunt. volum.* 1. Repet. 4 *fol.* 295. *numero* 32. *tract.* 75. *folio* 123 *numero* 19. *&* 20. Ad intellectum hui⁹ legis, & ad dicta per Doct. ibi vide Cro. *in* l. *re coniuncti. coll.* 38. *cum ſeq.* & poſt Bart. ibi & Ruin. *in* 21. *chart.* poſt Bart. *ibi in vlt. quæſt. prin. in effectu coniunctionis. de legatis* 3.

l. Filium. 60.

Ant. Auguſtinus *libro* 3, *emend. capite* 3.

l. ſi minor. 61.

Nota hic caſum in quo portio hæreditatis non accreſcit cohæredi *in* l. *hæreditatem*, §. *eo. titulo.*

l. Antiſtius. 62.

Hanc intellige, vt per Iaſ. *in* l. *infantis, in fi. C. qui admitti.*

§. ſi ſeruus. 1.

Fol. 157. Arius Pinellus *C. de bonis matern.*

l. Furioſus. 63.

De furioſo, Hotom. *libro* 5. *obſer. capite* 29.

l. ſeruus. 64.

Quinque leges ſequentes ſunt coniungendæ.

l. Etſi. 65.

Seruus communis duorum dominorum perſonam repreſentat.

l. Si ſeruus. 66.

Ad dicta per Bart. ibi in verſ. nec obſtant contraria, cum quo pertrãſeunt communiter Doct. vide Ruin. *in* l. *Gallus, in princ. in* 3. *chart. de lib. & poſthum. folio* 232. *numero* 29. *&* 31. Repet. 3.

l. Seruus. 67.

Alciatus *libro* 4. *paradox. capite* 8.

l. Cum ſolus. 68.

Graſſus §. *ius accreſcendi*, *q.* 3.

l. Quandiu. 69.

Poſſe quis non dicatur, vide hic Gloſſ.

l. in plurium. 70.

Fol. 47. *numero* 179. *Repet.* 6. *folio* 151. *numero* 15?. *Repet.* 7.

l. Si ſeruum. 71.

Vide ad limitationem textus, Gloſſ. *in* l. *pro hærede*, §. *Papinianus eod. tit.*

l. Si quis. 72.

Emanuel Coſta *libro* 2. *ſelect. c.* 13.

l. Si quis. 73.

Actus diuerſus ab aditione, non includit hæreditatis aditionem.

l. Qui putat. 74.

Iunge hic l. 1. *C. de iure deliber.*

l. Ex ſemiſſe. 75.

An actus erroneus valeat, ſiue fiat coram iudice, ſiue extra iudicium, vide hic Bald.

l. Si tu ex parte. 76.

Nota hic quod repudians ex inſtitutione, admitti poteſt ex ſubſtitutione vulgari.

l. Illud. 77.

Qui vult conſequens, vult & neceſſarium antecedens. Iaſ *ad* l. *Gallus, nume.* 26. 2. *lect. de liberis & poſthumis, ad* l. *centurio. numero* 58. *de vulg. & pupil. ad* l. *quæ de legato, nume.* 17. *de legatis* 1. Bart. *ad* l. 1. *numero* 3. *ſup. eod. de acquirenda hæredit.* Rip. *ad* l. *is cui bonis, num.* 34. *de verborum obligationib.* Euerard. late, *in ſua centu. in loco à conceſſ. conſeq. col.* 2. *verſ.* 2. *argumentum.* quomodo procedat regula huius legis, Soc. Iun. *conſilio* 44. *numero* 2. *volumine* 3.

Cuiacius *libro* 7. *obſer. cap.* 18.

l. Duo fratres. 78.

Alciatus *libro* 4. *paradox. capite* 1. Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum, capite* 16.

l. Placet. 79.

Quæ nobis acquiruntur, per eos qui ſunt in poteſtate noſtra, momento non reſident penes eos. Alciat. *libro* 4. *paradox. cap.* 3. Ioan.

Baſ t.

Digitized by Google

Bapt.Caccialup.*ad* l.*frater à fratre*, D.*de condict.indeb.numero* 51.& ibidē Corraſ.*in* 2.*parte,num.* 29.limita vt per Bald.*ad* l.*fin.in fine*, D.*de cond.inſtit.* Pinel.*in repetit.ad* l. 1.*Cod.de bonis maternis*,1.*part.numero* 10.*f.*110.Cephal. *conſilio* 69.*numero* 13.1.*par.*

Vacon.*libro* 4. *declarationū* 57.*fo.* 270. *num.* 30.*repet.*

l.Si ſolus.80.

Cuiacius *libro* 12.*obſer.cap* 14.

*§.Item ſi ſeruus.

Emendatur §.hic ab Antonio Fabro *li.*15. *conjectur.cap.*20.

Cuiacius *libro* 7.*obſer capite* 18.

* Vide Antoniū Fabrū proximè citato loco.

l.ſi ſeruus.82.

Gilbertus Regius *libro* 2.*enantioφ.cap.*17.

l.ſi totam.83.

Cuiacius *libro* 2.*obſer capite* 7. *&* *libro* 3.*capite* 36.*&* *libro* 12.*capite* 13.Vide Iaſ.*in* l.*re coniunctis*.*in* 31.*col.de legatis* 3.*fo.*575.*numero* 29.*&* *ſeq.*32.*Repet.*3.

l.Ventre.84.

Alciatus *tome* 5.*&* *libro* 3.*parerg.capite* 14 Emanuel Coſta *ſ.lect.libro* 2. *capite* 1. Cuiacius *libro* 3. *obſeruationum* , *capite* 21.*fo.* 43. *numero* 35 *Repetitionum* 8.

l.cum bonis.87.

Immixtionis,& pro hærede geſtionis, an & quæ ſimilitudo ſit,vide hic Gloſſam.

l.Gerit 88.

In hanc legem Ioannes Vandus *li.*2.*quæſt. variar.quæ.*25. hæc autē lex loquitur de eo genere adquirēdę hęreditatis,quod pro hęrede geſtio ſiue pro herede geritiō vocatur, quo genere extranei,id eſt qui nō ſunt in poteſtate & familia morientis,cuius de bonis agitur, ſibi delatam hæreditatem adquirunt. Gerit inquit Paulus pro hęrede qui animo agnoſcit ſucceſſionem,licet nihil attingat hęreditarium.

l.ſi pupillus.89.

Vide repet.*in* l.*ſi filius qui patri*,*in* 3.*chart.cū ſeq.eod.*Ad not ibi per Caſtr.& Aret.*in* l.*ſtipulatio hoc modo cōcepta*,*chart.*12.Et ad hunc textum,vide dictos repetentes,*chart.*23.*&* 24.

l.Per procuratorem.90.

Duarenus *libro* 1. *diſput.capite*27. Cuiacius *libro* 1 *obſ.capite* 34 Contius *li.*2 *ſubceſiu. lect. capite* 17.Ræuardus *de auctor.prudent.c.*5.

*Faquineus *controuerſiarum iuris li.*6.*cap.*96.

l.ſi is qui.91.

Cuiacius *lib.*7.*obſ.capite* 18.

l.Filius.92.

Paulus 4.*ſent.*4.§.1.

l.Pater.93.

Repetitionum 4.*fo.*78.*numero* 99.

§.Mutus.1.

Duarenus *libro* 1.*diſput capite* 3.

l.ſi metus.85.

Cuiacius *libro* 16.*obſ.cap.*40.

l.Pannonius.86.

Alciatus *libro* 7.*pareg.capite* 18.*fo.*474.*num.* 36.*Repet.*3.

*Explicatur & emendatur hæc lex ab Antonio Fabro.*li* 14.*coniectur.cap.*1.

l. qui ſuperſtitis.94.

Guterius 2.*part.reſol.capite* 5.

l.Recuſari.95.

Repetitionum 8.*fo* 82.*num.*50.

l.Qui ſe.96.

Optime notat Baldus,veritatem præferri opinioni.

l.Clodius.97.

Quis non repudiet hęreditatem,ex priori teſtamento delatam,vide hic D.Gothof.

Tit. 3. Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur, & deſcribantur.

Paulus *libro* 4.*ſententiarum*,*tit.*6.

l.Omnibus.1.

Ad dicta ibi per Bart.*in* §.*fi.in fi.*vide Soc. *in reg.*421.

l.Tabularum.2.

Ad gloſſam ibi in verbo *pub.*vide Bart. *in in* l.1.*col.*1.*de teſtam.*Iaſonem *in* l.*publicat*.C. *de teſtam.*1.*coll.in fin.*

§.ſi dubitetur.4.

Cuiacius *libro* 7.*obſ.cap.* 7.*&* *libro* 11.*ca.*1.

§.ſi quis.8.

Duarenus *libro* 2.*diſput.cap.*34.

l.Cum.4.

Paulus 4.*ſen* .6.§.1.

l.ſed ſi maior.6.

Bartolus *in* l 3.§.*ſi procurator*, *D. quod quiſque iur.*

l.ſed ſi quis.7.

Quod iniquitas quandoque tolleretur,notat Gloſſa hic.

l.Pupillares.8.

Paulus 4.*ſen.tit.*6.§.2.

l.ſi mulier.9.

Curator ventri datur à magiſtratu.

l.ſi in duobus.10.

Digitized by Google

An teſtamentum fieri poſſit in duobus exemplaribus, notat hic Gloſſa.

l. Sicut. 11.

Nota quod codicilli intelliguntur pars teſtamenti.

l. ſi quis. 12.

Vide Rom. *ſing.* 32.

Tit. 4. Si quis omiſſ. cauſ. teſtam. ab inteſtato, vel alio modo poſſideat hæreditatem.

Circa hanc materiam, vide Franc. *conſ.* 106. quare introductum fuerit edictum hoc, declara vt per Gloſſam hic.

l. Prætor. 1.

Nota modum vt legata debeantur non adita hæreditate.

§. Si proponatur. 5.

Corraſius *libro* 1. *miſcell. cap.* 2.

§. Qui ſub. 8.

Emanuel Coſta *libro* 2. *ſelect. cap.* 2.

l. Licet. 2.

Quis pro hærede non gerat, declarat hic D. Gothof.

l. ſi quis. 4.

De dictione *Maximè*, vide hic Gloſſ.

§. ſi quis. 3.

Cotta *in memoral. in voce hæreditate.*

l. excuſatus. 5.

Poſſidere dicitur, qui dolo deſiit poſsidere.

l. Quia. 6.

Hic locus oſtendit, legitimam onerari legatis non poſſe.

§. Hoc edictum. 9.

Cuiacius *libro* 3. *obſeruationum, cap.* 20.

l. quidam. 7.

An prælegata per hoc edictum conſeruentur, vide hic Gloſſ.

l. ſi quis. 8.

Quæ ſunt in conditione, non ſunt in diſpoſitione. amplia procedere in legatis, ſicut in hæreditate, vt per Iaſonem *ad* l. 1. *nu.* 12. *C. de pact.* & vide Rip. ibi *num.* 11. Limita hunc textum duobus modis, vt per Heren. Fern. *in repet. ad l. in quartam* 2. *c. prin. num.* 40. *verſ. ad ſecundum, ff. ad l. Falc.* In materia nouiſſimè, Vaſque *de ſucceſſione creatorum*, §. 20. *nu.* 358.

l. ſi non ſolus. 10.

Poſsidens cum doloſo in fraudem creditorum, conuenitur ſimul cum eo.

l ſi ab inſtituto. 11.

Lege hæreditatem poſſidere quid ſit, notat hic Gloſſa.

l. Delibertatibus. 12.

Ex dolo defuncti deſcendit obligatio in hæredem.

l. quamuis. 14.

Pars hæreditatis impropriè in vna re intelligitur, vt §. *ſi quis vna* 9. *Inſtit. de fideicommiſſ. liber.*

l. Nec id. 15.

In hanc ſententiam, Ariſtoteles *libro* 5. *Ethicorum, cap.* 11.

l. ſi quis. 17.

Vide hic Placentinum.

l. ſi duo. 18.

In vulgatis exemplaribus incipit l. duo.

l. ſi filius. 21.

Cuiacius *dicto capite* 20.

l. ſi in teſtamento. 22.

Hæc verba *Si hæres eris*, quomodo intelligantur, vide hic Gloſſam.

l. ſi filius. 23.

Cuiacius *lib.* 3. *obſer. cap.* 20.

l. Cui ſeruus. 25.

¶ Auguſtinus *libro* 2. *emend. cap.* 2.

l. Iulianus. 26.

¶ Gilbertus Regius *libro* 1 *enant. folio* 107. Arius Pinellus *Codice de bonis maternis.*

l. qui omiſſa 29.

¶ Hæc lex optimè explicatur à Bartolo hic, quem vide.

Tit. 5. De Senatuſconſ. Sillaniano, & Claudiano, quorum teſtamenta ne aperiantur.

¶ Cuiacius *lib.* 1. *obſer. c.* 18. ſcripſit de hac materia Ioannes Igneus.

l. Cum aliter. 1.

¶ Tacitus *lib.* 4 Plinius *in epiſtolis.*

§. Domini. 6.

¶ Domini appellatione continentur filiifamilias, cæterique liberi qui in poteſtate ſunt, quod tamen intellige, vt per Ang. *in Rub. de ep. nou. nunt. verſ. item.* Domini appellatio accipitur etiã latiſſimè, pro eo qui de peculio conuenitur, *vt l. depoſiti* 5. §. *peculium*, D *de peculio*, continetur etiam fœmina, *Nouella* 8. *tit. ſuſiur. quem praſt.*

§. ſi vir. 15.

¶ Nota

Digitized by Google

¶Nota hic quod propriè res vxoris non dicuntur viri, an vna familia appelletur vna domus, vide l. *tria onera, D. de excuſ. tut.*

§. Si tibi.22.

Si quis ſibi manus intulerit, ceſſat Senatuſconſultum Syllanianum, puniendi tamen ſunt ſerui, qui cùm prohibere poſſent, non prohibuerunt, idque hæres defuncti exequatur, *vt hoc* §.

§. Hoc reſcriptum.29.

Vide Aretinum §. *fi. de iur. perſon. & in tract. maleſ. in verb. pluribus.* Panorm. *in cap. ad noſtram, de rebus eccl. non alien.* Bart. *in l. ſi femina arb.* & ibi Alex. *in apoſt. D. arb. fur. caſ.* Bald. *in l. hac conſultiſſima, in fi. qui teſtamēta fac. poſſunt.*

§. Excuſantur.34.

Auguſtinus *libro 2. emendationum, capite 9.*

l. Diuus.12.

Cuiacius *libro 18. obſeruationum, capite 22.*

l. Si quis.3.

Qui reum recipit, tenetur eiuſdē criminis.

§. Vtrum.14.

Auguſtinus *libro 1. emend. capite 9.* Petr. Gerar. *ſing. 13. numero 4. & 5. folio 552.* vide Ruinū *in l. 1. de operis noui nūciatione, in lect. 2. poſt not. in 2. fal.* & ibi Alciatum *charta 9. numero 24.*

§. Etſi.21.

Qui ignorans occiſum apparuerit, non debet hoc edicto teneri, ratio eſt, quoniam nō præſumitur doloſus qui ignorat. de qua præſumptione vide Alciatum *præſumptionum 30.*

§. Eleganter 30.

Corraſius *ad l. emancipatum, in fi. D. de ſena.*

l. Qui poſthumos.4.

Cuiacius *libro 4. obſeruationum, capite 13.*

l. Neceſſarios.5.

Paulus *3. ſententiarum 5. §. 1.*

l. Etſi.6.

Paulus *3. ſententiarum, tit. 5. §.*

l. Et in libros.7.

Vide *legem 2. Codice de libert.*

l. in cognitione.13.

Cuiacius *libro 4. obſeruationum, capite 13.*

l. Cum dominus.19.

Vide declarationem Alex. *in l. naturaliter, §. nihil commune, numero 6. de acquirenda poſſeſſ.*

l. Hæres. 20.

Quæſtio huius legis verſatur in eo, an interſit veneno quis necatus ſit, an clam, an palam? & hoc maximè intereſt, quaſi per vim domin⁹ à familia necatus eſſe dicatur, Syllaniano edicto cauetur, vt non poſſit hæres, ſi nolit hæreditatem eripi à fiſco, nō poſſit inquam adire hæreditatem, vel quodammodo acquirere, ante queſtionē habitam de ſeruis, qui ſub eodē tecto locóve fuerunt, quo tempore dominus per vim occiſus eſt, & ante ſumptum ſuppliciū de noxiis poſt habitam quæſtionem, & ſumptum ſupplicium, vltámque necem defuncti, tunc adire poteſt hęreditatem cum effectu ante non. quod ſi veneno clam à familia necatus eſſe dicatur, hęres non prohibetur tenere hęreditatem, & petere bonorum poſſeſſionem, quia Senatuſconſultum loquitur de domino palam occiſo.

l. Gaius.22.

Addit Math. *ſing 70. numero 9. fo. 236.*

l. si antequam.23.

Ingratus quis dicatur hæres D. Gotho. hic.

l. Lege.25.

Pro intellectu huius loci Bald. hic.

Titul. 6. Si quis aliquem teſtari prohibuerit, vel coegerit.

Cuiacius *in paratitlis, f. 20. & 140.* latè Menochius *de arbi. iud. caſ. 395*

l. Quidum.1.

Forcatulus *in cupidine iur. ſper. capite 6.*

l. Si quis.2.

Vide l. 2. §. *vlt. D. ſi quis caution.*

l. Virum.3.

An ſit crimioſum iudicium vxoris poſtremum in ſe prouocare maritali ſermone, vide hic D. Gothof.

Tit. 7. De iure codicillorum.

Quid ſit codicillus, vide Cuiacium *libro 2. ad Affrican.*

l. Sæpiſſimè.1.

Forcatulus *Necyomant. dial. 5.*

l. Quod diei.2.

Molinæus *in l. 1. §. ſi quis, numero 64. D. de verb. oblig.* Ludouic. Roma. *ſing. 467. f. 120.*

*§. Codicillorum.

* Emēdatur. hæc lex ab Antonio Fabro *lib. 15. coniecturarum cap. 16.*

§. Furioſus.3.

Hūc textū in illis verbis *in omnibus & per omnia.* Ang. hic reputat ſingularē & dicit, quod raro reperitur in iure eiuſmodi loquēdi formula, quod quidē verū eſt de iure ciuili: ſed de iure canonico, ſūt plures text⁹, ſimiles his,

Digitized by Google

verbis vtentes, *in c. grādi. circa med. de ſupplen. neglig. prælat. in 6. c. fundamēta, poſt med. de leg. in 6. & in cle. exiui de paradiſo, §. circa æquorū, de verb. ſig.* Adde quod vis iſtorū verborū eſt, quod inter duo ſubiecta non debet eſſe aliqua differentia, ſecundū Ang. hic, & alios, limita tamē, vt nō trahatur ad inſolita & inhoneſta & cū difficultate concedenda. Ant. de Butr. *in conſ. 19. refert.* Iaſ. ad l. 1. *nu. 20. cum ſeq. de leg.* 1. vbi alij, Itē limita, niſi ſequatur aliquod abſurdū, vel inconueniens, vel quia quis indebitè damnum patiatur, arg. l. *ſi re oportet, §. aliud,* D. *de excuſ. tut. & lege 2. Codice de noxalibus,* Angelus *conſ. 6.* Iaſon vbi ſupra, & ibidem Alexander, Socinus & alij reprobant, & de iſtis verbis, vide per Pariſ. *conſ. 38. numero 5. lib. 4.* late & copiosè per Rolandum a Val. *conſ. 60. numero 27. cum pluribus ſequentibus, libri 1.*

l. ſi quis. 3.

An qui ſuccedit ab inteſtato grauari poſſit, vide hic D. Gothof.

l. cum qui. 4.

An & quando inſpiciatur tempus codicillorum vel teſtamenti, vide hic Gloſſ.

l. Ante. 5.

Duarenus *libro 2. diſputationum, cap. vlt.*

l. Diui. 6.

Cuiacius *libro 18. obſ. c. 7.*

§. Licet. 2.

Cuiacius *lib. 14. obſ. ca. 7.* Couarruuias *in 4. decret. columna 2. folio 227.*

l. Quædam. 7.

De verbo *Eſt*, & quod tempus denotet, vide D. Goth.

l. Conficiuntur. 8.

Codicilli facti, quatuor modis confirmantur, de quibus gloſſa hic.

§. Codicilli. 2.

Repetitionum 4. *folio 157. num. 55.*

* §. Si factum.

*Antonius Faber *lib. 10. coniect. cap. 20.*

l. Quod. 10.

Vide Eraſm. *chil. 4 cent. prouerb. 18.*

l. Qui graui. 11.

An & quæ ſit diuidui, & indiuidui differentia, vide hic Gloſſam.

l. Illud. 13.

De verbo *volo*, vide hic Bart.

§. Tractari. 1.

Vide Socinum *in* l. 1. *col. 2. D. de legatis 1.*

l. Quidam. 14.

Vide Crottam poſt alios, quos citat *in l. re coniuncti, collatione 35.* & ibi Ruin. *char. 2. in fi. cum ſeq. de legatis 3.* Et ad principium, vide Ozer. *Inſt. de teſtam. in Rub.*

l. ſed. 15.

Cuiacius *libro 2. ad Affrican.*

l. Ab inteſtato. 16.

Repetitionum 8. *folio 301. num. 90.*

l. Litteræ. 17.

Hæreditas an promitti poſſit, vide Baldum hic.

l. Plotiana. 18.

Nota hic quod verbum futuri temporis, etiam præterita comprehendat.

l. is qui. 19.

Connanus hic.

l. ſi palam. 20.

Alciatus 1 *præſump. 3.*

LIBER XXX.

Titulus primus.

De legatis, & fideicommiſſis, primo.

VIde ad rubricam & priores aliquot leges Alciatum, Zaſium, Ripam, Ferretum, Vaconium *libro 4. declar. 51. cum ſeq.* rubricam repetiit Ioannes Bolognetus, * Marcus Antonius Bellarm. Aymon. Crauetta, & Iacobus de Nigris.

l. Per omnia. 1.

Vigilius *ad §. legatariis, Inſtit. de teſtam. ordin.* Duarenus *in commentar. ad tit. de pactis, & lib. 2. diſput. cap. 9.* Molinæus *ad l. 1. de verb. oblig.* Antonius Auguſtinus *libro 3. emendationum, cap. fin.* Ioannes Robertus *libro 2. ſent. iur. c. 23.* Ræuardus *libro 3. varior. cap. 4.* Corraſius *libro 5. miſcell. cap. 17.* Cuiacius *lib. 8. cap. 4.* fuſiſſimè hanc legem repetiit Ioannes Bolognetus. Vide Bartolum *in l. omnes, in 4. q. 2. q. in prin. in fi. D. de iuſtitia & iure.*

l. ſciendum. 2.

Qui teſtandi ius habent fideicommiſſum relinquere poſſunt, vltra latè tradita, hic per ſcribentes, præſertim per Doctores noſtros, ad regulam huius legis, vide Bartolū, & alios nos. Iaſ. *ad rub. hoc eodem titulo, colum. penultima,*

Digitized by Google

penultima,num. 18. qui reprobat dictum Angeli *in conſi.7.colum.fin.*& intellige hunc textum,in eo qui teſtamentum facere non poteſt, ſecus ſi de iure ſpeciali alicui permitteretur facultas teſtandi, qui de iure communi non poterat. nam hoc non ſequitur, &c. Dec.*conſilio* 512.vbi addit quod ſemel actum non poteſt iterum mutari. Socin.Iun.*conſilio* 89.*libro* 1. cui multi ſe ſubſcribunt,contrariũ tamen videtur verius *per l.cum hic ſtatus*, §.*ſi miles, D. de don.cauſ.mort.* & facit quia licet regula ſit,quod reſcriptum eſt ſtrictè interpretandum, non habet locum in concedente,*in hanc legem optime Soci.Iun.quia cõtra ipſum eſt latè interpretandum,Dec. *conſilio* 45.Item facit diſtinctio *ad* l.1.§.*lex Falcidia,in fine*, D. *ad l. Falcidiam.* vbi extenſio paſſiuè poteſt fieri, præſertim cum hic per modum regulæ ſit facta æquiparatio., Socin. Iun.*conſilio 6.numero* 23.*lib.*1.

l.Hæc verba.3.

Repetiit Ioannes Bolognetus. Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur,vide Port.*vbi addit.a l.cum ad §.cum autem impuberes,num.*11.*Inſtit.de adop.* Rip. *ad l.1.colum.*3.*num.*7 *Cod.de pactis*, & *ad l. centurio,numero* 159.*ad finem*,D.*de vulg. & pupill.*Scribẽtes *ad* l.*Gallus*,§. *& quid ſi tantum*,D.*de liberis & poſthum.*ex hac ſumitur,quod ea, quæ tacitè inſunt,nihil operantur.Iſta regula intelligitur, quando inſunt neceſſario, vt declarat Bartolus *in* l.*re coniuncti,de legatis* 3. *in* 2.*collat.non autem quando inſunt voluntariè.*

*Ioannes Sadoletus.

l.Si quis.4.

Alciatus *lib.7.parerg.c.* 4. Ferrandus *libro* 1. *explicationum c.*30. Forcatulus *Necyom.dialog.*38.Vacon.*libro* 4.*declarationum* 56 Ræuardus *libro* 1.*variorum,cap.*19. Ioannes Robertus *lib.*1.*ſententiar.iur.capite* 16.*folio* 4,2. *num.* 269.*Repet.*3.

§.Si quis.1.

Couarruuias *cap.quamuis,folio* 28.

l.Serui.5.

Ad gloſſam ibi, vide Doct. qui communiter eam reprobant.*Inſti.de leg.in* §.*non ſolum, ſuper gloſſ.*1. Et vide Sozinum *in regula* 224.*fo.* 15.& eius gloſſ. acerrimè defenditur, *numero* 6.*coll.*3.ibid.Couarr.quæſt.

§.Labeo.1.

Cuiacius *libro* 2.*obſeruationum, cap.*39.

l.Stichum.6.

Cuiacius *dicto loco,cap.* 39. ad eius intellectum,& limitationem, vide Beroin.*in c.quẽadmodum Abb.ſuper* 1.*gloſſ.in* 19.*col.extra de offic.deleg.*

l.Legatum.7.

Cuiacius *lib.*3.*obſ.c.*11 Alias legitur,*eſt deliberatio*,vt per Corn.*conſi.*757.24.Adde quod quod debet ſubaudiri verbum, *facit* in illa l. alias non poteſt conſtrui. Legatum eſt deliberatio hæreditatis, quam teſtator, ſcilicet, facit ex eo,&c. Reliqua adde, quod Iaſ.*in* l.1. *nu.*52.*de legatis* 1.legit,eſt deliberatio hęreditatis.ex qua teſtator vt tũc nihil debeat ſubaudiri.*f.*98 *num.*150 *Repetitionum* 4.

l.Si ex toto.8.

Zoannetus *rerum quotidianarum,cap.* 11.

l.Id quod.9.

Auguſtinus *lib.*1 *emendationum,cap.*2.

l.Iulianus.10.

In optione tacita ineſt repudiatio, & electo vno ex pluribus aliud repudiatur.

l.Cum filio.11.

Alciatus *tomo* 3.*lib.*5.*paradox.c.*14.Ioannes Rob.*lib.*2.*ſent.iur.c.*8. Contius *lib.* 1.*diſput.ca.* 1.Cuiac.*lib.*10.*obſ.cap.*38.*& lib.*5.*obſ.capite* 16. Goueanus *lib.*2.*variar.lect.c.*32. Vaconius *libro* 4.*declar.*57. repetiit hanc legem Ioannes Bolognetus *fo.*100.*numer* 189.*Repetitionum* 4. *fo.*709.*num.*115 *Repet.*4. *Marcus Antonius. Faquineus *controuerſiarum iuris lib.*5. *c.*56.

l.Si mihi.12.

Gaibus,vide Horatium 2.*Od.*2.

§.in legatis.3.

Cuiacius *lib.*1 4.*obſeruationum,cap.*7.

l.Cum incertus.13.

Vide l.49.*ſup.de ſolutionibus.*

l.Si ita.14.

Cuiacius *dicto capite* 7.

l.Qui quartam.15.

An in dictis teſtium in maiori ſumma inſit minor.Bald.*conſilio* 222.

l.Si duobus.16.

Vvalterius *lib.*2.*miſcell.c.*13.Vide Crot.*in* l. *re coniuncti*,4.*columnæ.*& 6.*de legatis* 3.*& gloſſa in* l.*pen.de vſufructu accreſ.*

§.Si Titio.2.

Forcatulus *dialog.*18.

l.Qui filiabus.17.

Alciatus *lib.*8.*parerg.cap.* 13.Gilbertus Regius *lib.*2.*enant.cap.*3.

Vna pars teſtamenti declaratur per aliam, vt hic nota per Bar.& Dec.*conſ.*15.*n.*3.*verſ.confirmatur.*Gozad.*late conſ.*45. *viſis,in prin.* Soc. Iun.*conſ* 95.*lib.* 1. *& conſ* 28.*n.*221.*&* 244.*eod. lib.*Iul.Clar.*lib.*3.*ſent.*§.*teſtamentum,q.*76.*in* 3. *reg.* vide Sozin. *in* l.*ſi cognatis,in* 14.*col.verſ.*1. *concluſ.de reb.dub. & etiam in* 2.*&* 3.*concluſ.*

Digitized by Google

l.Et quidem.18.

Vide *l. ſed ſi in conditione, §.fin. ſup. de hæred. inſt.*

l.Legata.19.

Cuiacius *lib 8. obſeruationum, cap.36.*

l.Qui duos.20.

An & quando legatarij electio ſit, vide hic D.Gothof.

l.si grege.22.

Abb. *conſil.15. & 33* Bald. *conſilio 318.*

l.ſi quis.23.

An legari pars bonorum poſſit, vide hic gloſſ.

l.Quod 24.

Repet. *3.f.462.num.404.408. & 409.*

l.A filio.25.

Coniunge L. *vbi purè ad S.C. Syllanianum.*

l.Non amplius 26.

Damnum pati videtur ſeu intelligitur, qui lucrum amittit.

l.Poteſt.27.

Falcidiam hæres vtrum in vna re poſſit deducere.

l.ſi creditori.28.

Paulus de Caſt. *conſilio 136. & in l.in omnibus. D. de iur.*

§.Marcellus.1.

Vide Socinum *in regula 120.*

l.ſin autem.29.

Cuiacius *libro 14. obſeru. cap.24.*

l.Talis.30.

Cuiacius *libro 7. obſeru. capite 20. & libr.15. cap.19.* Ad principium huius legis cum ſeq. vide Bart. *in l ſi ita, de auro & argento legat.* qui ponit vnam regulam harum leg. *col.2. circa med.*

l.ſed etiam 31.

Præteritum an ad futurum tempus porrigatur, vide *cap. de cauſis, extra de off. deleg.*

l.ſi quis.32.

Vlpianus 24.§.28.

l.ſi pluribus.33.

Coniuncti re & verbis pro vno reputãtur.

l.Planè 34.

Ad ibi dicta per Aret. *in l.Planè, cum l.præcedenti*, vide Socinum *in l.penultima, & vltima col.fin. de rebus dubijs.* Ludouicum Rom. 138. *fol 67.*

§.ſed ſi corpus.3.

Cuiacius *lib.14. obſeruationum, cap.19.* Charondas *lib.1. veriſſ. cap.21.*

§.ſi coniunctum.9.

Forcatulus *Necyomant. dial.67.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris libro 4. capite 94.*

§.ſed ſi in.10.

Pro intellectu ad hunc textum, & quod deficiat communi impreſſioni copula, & per Crot. *ad l.re coniuncti, n.88. de legat. 3* ſed ego credo non deficere propter verbum *illud*, ab initio poſitum in 2. reſponſ. h.§. & verbum *concurſus* poſitum in 2. & ſic diuerſi caſus, quando altero caſu fiunt partes ab initio, altero per concurſum, & adde ad finem textus, Forcatulum *in Necyomant. iur. dialog.57. numero 7.*

§.ſi duobus.11.

Vvalterius *libro 1. miſcel. cap.14.* Ludouicus Romanus *ſing.740. fol.167.*

§.ſi ita 14.

Ioannes Robertus *lib.1. ſent. iur. cap.18.*

l.ſi heres.35.

In Florent. exemp. *l. incipit ſi alienum.*

l. Titiæ.36.

Alexander ab Alexandro *lib. 3. genialium dier. c.22* Ioannes Robertus *lib.2. ſent. iur. cap. 13.* Molinæus *ad l. ſi quis ſimpliciter, numer.62. D. de verb. oblig.* vide Alexandrum, & alios *in l.1.§. ſed ſi mihi, in fin. de verb. oblig.*

l.Legato.37.

Ioannes Robertus *lib.2. ſent. iur. cap.14.* vide Socinum *regula 119.* Alciatum *lib.1. paradox. cap.10. circa fin.*

l.Legatarius.38.

Repetitionum *6 folio 207. num.10.*

l.Cum ſeruus.39.

Paulus *3. ſententiarum, tit.6.§.46.*

* Cuiac. *tract.1. ad Afr.*

§.Conſtat.7.

Briſſonius *lib.3. ſelect. antiq. cap.20.*

l.ſed ſi.40.

Robertus *3. animaduerſionum, 11.*

l.Cætera.41.

Mercator *3. notar.11.*

§.ſi duobus.4.

Vide Ozer. *Inſt. de inutili ſtipul. in prin. in gl. in verbo credebatur, ad princ.* & Socinũ *reg 222.* Ad §.ſed etſi par. D. de legatis 1. contra iſtum textum, eſt textus *in l lex Iulia. ff. de fundo dot.* vide Socinum *in Rubrica,* D. *ſoluto matrimonio, in principio, num.4.*

*Cuiac. *lib.18. obſ. cap.1.*

§.Item hoc.9.

Alciatus

Alciatus *lib.1.parergon.c.20.* Politianus *miſcellaneorum,c.97.*

l.Senatus.43.

Cuiacius *lib.5.obſeruationum,c.26.*

§.Marcellus.1.

Cuiacius *lib. 5. obſeruat.cap.26.* Briſſonius *lib.3.ſelect.cap.13.*

§.Legatum.2.

Charondas *lib.1. veriſſi.cap.21.* Cuiacius *libro 2.obſeru.c.2.* Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.ca.21.* Ioannes Robertus *libr.2.ſententiarum iur. cap.10.& 11.* Sarmientus *libro 2.ſelect.capite 6.* Couarruuias *in 4. decretorum. numero 8 folio 209.numero 8.*

l.seruum.44.

Vide l.39.§.3.*ſupra hoc eodem tit.*

§.ſi idem.7.

Ad dicta per Alexandrum *in gloſſa 2.* vide Ruinum *in l.14.ad leg.Falcid.2.notab.*

l.si à ſubſtituto.45.

Res quæ ſubiacet pupillari ſubſtitutioni, ignoranter alienari poteſt.

l.Quæ delegato.46.

Hinc notare poſſumus ſimilitudinem contractuum,& vltimarum voluntatum, qua de re Duarenus hic.

l.Cum res.47.

Hotomanus 2.*obſeruationum,c.12.*

§.Itaque.2.

Repetitionum 6 *fol.443.num.307.*

§.ſed ſi.3.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,parte 2. numer.150.& 151.* Gilbertus Regius *lib.2.enantioph.c.20.*

§.Item.4.

Ioannes Robertus *lib.1.ſent.iur.c.23.*

§.Culpa.5.

Menochius *de arbit.iudic.lib.2.caſu 49.*

l.ſi hæredis.48.

Repetitionum 8.*fol.246.numero 20.*

l.si cui.49.

Ad ibi dicta per Bartolum in fine principij,vide rationem per Ruinum *in rubrica,ſoluto matrimonio,in 16.chart.*

§.Meminiſſe.8.

Vero pretio. ¶De vero & iuſto pretio,vide Fornerium *lib.2.ſelect.cap.19.*

l.ſi ſeruus.50.

Ad eius intellectum, vide Papienſ.*in l.1.§. ſi quis,in 2.col.de verb. oblig.* & ibi Ruin.*in 23. chart. & in l.centurio, in 22.chart.* & Iaſonem *ibi,num.33.de vulg.f.283.num.59 repet.8.*

§.si hæreditatis.1.

Cuiacius *libro 2.obſeruationum,cap.7.& 16. capite 32.* Ioannes Robertus *libro 2.recept.lect. capite 13.*

§.si quis.2.

Tractatuum 5.*folio 484.poſt num.94.*

§.ſi numerus.3.

Clarus §.*teſtamentum,quæſt.76.*

l.ſed ſi certos.51.

Vide Baldum *in l.talis ſcriptura,col.2.ſup.eo.*

l.si cui.52.

Aretinus *conſilio 120. in præſenti,colum.2* latiùs Crot.*in l.re coniuncti,colum.4.D. de leg.3.*

l.Quid.53.

Sciendum hic eſt, quod per adiectionem nouæ perſonæ inducitur noua depoſitio, vt notant Ang.Imol.& communiter Doctores *in l.ſcire debemus, in principio, D.de verb.oblig.*

l.Turpia.54.

Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.c.3.* vide Doctores *in l.3.in princip.de liberis & poſth.*& ibi Ruinum *in 25.chart.* Ad dicta per Bartolum *in l.ſi.* ibi,quæro,quid ſi nomine, vide Aretinum *Inſtit.de vulg.ſubſtit.§.ſi ex ſubſtit.*

§.ſi pars.3.

Repetitionum 6 *folio 220 num.325.*

l.Nemo.55.

Hanc legem nouiſſimè repetierunt poſt multos,Ioannes Bolognetus,& Ioannes Guterius, vide Clarum, §.*teſtium,quæſt.62.cum aliquot ſeq.vſque ad numerum 76.*

*Hann.de Cano.

l.ſi legatis.56.

Folio 71.num 169.repet.6 fo.57. numero 324. repetitionum,6.f 17 num.41.repet.6.

l.ſi res.57.

Limita,vt per Socinum *in reg.71.*

*Anton.Faber.*lib.11.coniecturarum c.10.*

l.Domus.58.

Auguſtinus *lib.3.emend.c.1.* Cuiacius *libro 6.obſeruationum,cap 3.* Fornerius *lib. 1.ſelect.c. 2.* Menochius *de arbit.iud.caſ.215.*

*Augerius Ferrerius Tholoſanus ſcripſit in hãc legem Gallicè Lutetię apud Petrum Cauellat.1580.

l.ſi modo.59.

Nota hic quod incendium facile non fit, ſine alterius culpa.

l.Quod.60.

Vide Bartolum *in l.qui Romæ,§.duo ſratres, in vltima columna,de verborum oblig.*

Digitized by Google

l. Et quidem. 18.

Vide *l. ſed ſi in conditione, §. fin. ſup. de hæred. inſt.*

l. Legata. 19.

Cuiacius *lib 8. obſeruationum, cap. 36.*

l. Qui duos. 20.

An & quando legatarij electio ſit, vide hic D. Gothof.

l. ſi grege. 22.

Abb. *conſil. 15. & 33* Bald. *conſilio 318.*

l. ſi quis. 23.

An legari pars bonorum poſſit, vide hic gloſſ.

l. Quod 24.

Repet. *3. f. 462. num. 404. 408. & 409.*

l. A filio. 25.

Coniunge L. *vbi purè ad S.C. Syllanianum.*

l. Non amplius. 26.

Damnum pati videtur ſeu intelligitur, qui lucrum amittit.

l. Poteſt. 27.

Falcidiam hæres vtrum in vna re poſſit deducere.

l. ſi creditori. 28.

Paulus de Caſt. *conſilio 136. & in l. in omnibus. D. de iur.*

§. Marcellus. 1.

Vide Socinum *in regula 120.*

l. ſin autem. 29.

Cuiacius *libro 14. obſeru. cap. 24.*

l. Talis. 30.

Cuiacius *libro 7. obſeru. capite 20. & libr. 15. cap. 19.* Ad principium huius legis cum ſeq. vide Bart. *in l. ſi ita, de auro & argento legat.* qui ponit vnam regulam harum leg. *col. 2. circa med.*

l. ſed etiam 31.

Præteritum an ad futurum tempus porrigatur, vide *cap. de cauſis, extra de off. deleg.*

l. ſi quis. 32.

Vlpianus 24. §. 28.

l. ſi pluribus. 33.

Coniuncti re & verbis pro vno reputãtur.

l. Planè 34.

Ad ibi dicta per Aret. *in l. Planè, cum l. præcedenti*, vide Socinum *in l. penultima, & vltima col. fin. de rebus dubijs.* Ludouicum Rom. 138. *fol 67.*

§. ſed ſi corpus. 3.

Cuiacius *lib. 14. obſeruationum, cap. 19.* Charondas *lib. 1. veriſſ. cap. 21.*

§. ſi coniunctum. 9.

Forcatulus *Necyomant. dial. 67.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris libro 4. capite 94*

§. ſed ſi in. 10.

Pro intellectu ad hunc textum, & quod deficiat communi impreſſioni copula, & per Crot. *ad l. re coniunctis, n. 88. de legat. 3* ſed ego credo non deficere propter verbum *illud*, ab initio poſitum in 2. reſponſ. h. §. & verbum *concurſus* poſitum in 2. & ſic diuerſi caſus, quando altero caſu fiunt partes ab initio, altero per concurſum, & adde ad finem textus, Forcatulum *in Necyomant. iur. dialog. 57. numero 7.*

§. ſi duobus. 11.

Vvalterius *libro 2. miſcel. cap. 14.* Ludouicus Romanus *ſing. 740. fol. 167.*

§. ſi ita 14.

Ioannes Robertus *lib. 1. ſent. iur. cap. 18.*

l. ſi heres. 35.

In Florent. exemp. *l. incipit ſi alienum.*

l. Titiæ. 36.

Alexander ab Alexandro *lib. 3. genialium dier. c. 22* Ioannes Robertus *lib. 2. ſent. iur. cap. 13.* Molinæus *ad l. ſi quis ſimpliciter, numer. 62. D. de verb. oblig.* vide Alexandrum, & alios *in l. 1. §. ſed ſi mihi, in fin. de verb. oblig.*

l. Legato. 37.

Ioannes Robertus *lib. 2. ſent. iur. cap. 14.* vide Socinum *regula 119.* Alciatum *lib. 1. paradox. cap. 10. circa fin.*

l. Legatariis. 38.

Repetitionum *6 folio 207. num. 10.*

l. Cum ſeruus. 39.

Paulus *3. ſententiarum, tit. 6. §. 46.*

* Cuiac. *tract. 1. ad Afr.*

§. Conſtat. 7.

Briſſonius *lib. 3. ſelect. antiq. cap. 20.*

l. ſed ſi. 40.

Robertus *3. animaduerſionum, 11.*

l. Cætera. 41.

Mercator *3. notar. 11.*

§. ſi duobus. 4.

Vide Ozer. *Inſt. de inutili ſtipul. in prin. in gl. in verbo credebatur, ad princ.* & Socinũ *reg 222.* Ad §. ſed etſi par. D. de legatis 1 contra iſtum textum, eſt textus *in l. lex Iulia. ff. de fundo dot.* vide Socinum *in Rubrica,* D. *ſoluto matrimonio, in principio, num. 4.*

*Cuiac. *lib. 18. obſ. cap. 1.*

§. Item hoc. 9.

Alciatus

Digitized by Google

Alciatus *lib.1.parergon.c.20.*Politianus *miſcellaneorum,c.97.*

l.Senatus.43.

Cuiacius *lib.5.obſeruationum,c.26.*

§.Marcellus.1.

Cuiacius *lib. 5. obſeruat.cap.26.* Briſſonius *lib.3.ſelect.cap.13.*

§.Legatum.2.

Charondas *lib.1. veriſſi.cap.21.* Cuiacius *libro 2.obſeru.c.2.* Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.ca.21.*Ioannes Robertus *libr.2.ſententiarum iur. cap.10.& 11.*Sarmientus *libro 2.ſelect.capite 6.* Couarruuias *in 4. decretorum. numero 8.folio 209.numero 8.*

l.ſeruum.44.

Vide l.39.§.3.*ſupra hoc eodem tit.*

§.ſi idem.7.

Ad dicta per Alexandrum *in gloſſa 2.* vide Ruinum *in l.14.ad leg.Falcid.2.notab.*

l.ſi à ſubſtituto.45.

Res quæ ſubiacet pupillari ſubſtitutioni, ignoranter alienari poteſt.

l.Quæ delegato.46.

Hinc notare poſſumus ſimilitudinem contractuum,& vltimarum voluntatum, qua de re Duarenus hic.

l.Cum res.47.

Hotomanus 2.*obſeruationum,c.11.*

§.Itaque.2.

Repetitionum 6 *fol.443.num.307.*

§.ſed ſi.3.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,parte 2. numer.150.& 151.*Gilbertus Regius *lib.2.inamicq.c.20.*

§.Item.4.

Ioannes Robertus *lib.1.ſent.iur.c.23.*

§.Culpa.5.

Menochius *de arbit.iudic.lib.2.caſu 49.*

l.ſi hæredis.48.

Repetitionum 8.*fol.246.numero 20.*

l.ſi cui.49.

Ad ibi dicta per Bartolum in fine principij,vide rationem per Ruinum *in rubrica,ſoluto matrimonio,in 16.chart.*

§.Meminiſſe.8.

Vero pretio. ¶De vero & iuſto pretio,vide Fornerium *lib.2.ſelect.cap.19.*

l.ſi ſeruus.50.

Ad eius intellectum, vide Papienſ.*in l.1.§. ſi quis,in 2.col.de verb.oblig.* & ibi Ruin.*in 23. chart. & in l.centurio, in 22.chart.* & Iaſonem *ibi,num.33.de vulg.f.283.num.59 repet.8.*

§.ſi hæreditatis.1.

Cuiacius *libro 2.obſeruationum,cap.7.& 16. capite 32.*Ioannes Robertus *libro 2.recept.lect. capite 13.*

§.ſi quis.2.

Tractatuum 5.*folio 484.poſt num.94.*

§.ſi numerus.3.

Clarus §.*teſtamentum,quæſt.76.*

l.ſed ſi certos.51.

Vide Baldum *in l.talis ſcriptura,col.1.ſup.eo.*

l.ſi cui.52.

Aretinus *conſilio 120. in præſenti,colum.2* latiùs Crot.*in l.re coniuncti,colum.4.D. de leg.3.*

l.Quid.53.

Sciendum hic eſt, quod per adiectionem nouæ perſonæ inducitur noua depoſitio, vt notant Ang.Imol.& communiter Doctores *in l.ſcire debemus, in principio, D.de verb.oblig.*

l.Turpia.54.

Emanuel Coſta *lib.1.ſelect.c.3.*vide Doctores *in l.3.in princip.de liberis & poſth.*& ibi Ruinum *in 25.chart.*Ad dicta per Bartolum *in l.ſi.* ibi,quæro,quid ſi nomine, vide Aretinum *Inſtit.de vulg.ſubſtit.§.ſi ex ſubſtit.*

§.ſi pars.3.

Repetitionum 6 *folio 220.num.125.*

l.Nemo.55.

Hanc legem nouiſſimè repetierunt poſt multos,Ioannes Bolognetus,& Ioannes Guterius, vide Clarum, §.*teſtium,quæſt.62.cum aliquot ſeq.vſque ad numerum 76.*

*Hann.de Cano.

l.ſi legatis.56.

Folio 71.num 169.repet.6.fo.57. numero 324. repetitionum,6.f.17 num.41.repet.6.

l.ſi res.57.

Limita,vt per Socinum *in reg.71.*

*Anton.Faber.*l.l.11.coniecturarum c.10.*

l.Domus.58.

Auguſtinus *lib.3.emend.c.1.* Cuiacius *libro 6.obſeruationum,cap 3.*Fornerius *lib 1.ſelect.c. 2.*Menochius *de arbit.iud.caſ.215.*

*Augerius Ferrerius Tholoſanus ſcripſit in hāc legem Gallice Luteriæ apud Petrum Cauellat.1580.

l.ſi modo.59.

Nota hic quod incendium facile non fit, ſine alterius culpa.

l.Quod.60.

Vide Bartolum *in l.qui Romæ,§.duos fratres, in vltima columna,de verborum oblig.*

Digitized by Google

l.ſumptus.61.

Audio doctiſſimum virum Iacobum Cuiacium hanc legem emendaſſe.

l.ſi ancilla.62.

Bartolus *in* l.1. *D.de peculio leg.*

l.Captatoriæ.64.

Auguſtinus *libro* 4. *emendationum, cap.*15.

l.ſi ita.65.

Quando conditio incidit in contractu tranſitorio tranſit ad hæredem, *vt* l.2.*C.de pactis, inter emptorem & vend.*

l.Et ſi.66.

Nota quod vbi fit mentio emptionis, ibi ſemper debet intelligi iuſto pretio, & ad idem faciunt quæ habentur *in* l. *pretia rerum*, D.*ad legem Falc.*

l.ſi poſt.68.

Anchar.*in cap* 2.*canonum*. *col.*121.*ff.de conſt.*

l.ſeruo.69.

An quod relictũ eſt contemplatione mea, mihi directo acquiratur, de hoc vide latè ſcribentes *in* l.1.*C.qui admitti.*

§.ſi teſtator.2.

Emanuel Coſta *lib.*2 *ſelect.c.*22.Molinæus *de diuiduis & indiuiduis parte* 2.*nu.*130.

*Diſcutitur hic §.à Petro Surdo *in deciſ.*50. *num.*9.

l.ſi ſeruus.70.

Vide Ang.*in* l. *ſeruo legato*, §.*ſeruus, qui in negotio.inf.eod.*

§.Quare.3.

De ratione huius §.vide hic Gloſſam.

l.ſi domus.71.

Vide Imolam, Alexandrum, & Aretinum *in* l.*planè*,§.*ſi coniuncti*, *ſuper gloſſ.in verb.parte enim eodem tit.* Bartolum *in* l. *re coniuncti, in* 4.*coll.verſ.ſed contra prædicta,de legatis* 3.

§.ſi fundus.5.

Sarmientus *lib.*3.*ſelect.cap.*2.

l.ſi quis.72.

Ang.*in* l.*ſi in venditione,D.comm.præd.*

l.ſi heres.73.

Hunc textum ſingularem ait Ang.*conſ.*227.

l.Licet.74.

Legata ab inſtituto relicta, cenſentur repetita à ſubſtituto vulgari,niſi ex aliqua cõiectura de contraria volũtate defuncti conſtet, Iaſ. *ad rubricam de vulg. num.*8.vbi Rip. Corraſ. *ad rubricam*, C.*de impub.nu.*9 Ozer. *Inſt.de vulg.*2.*col.* Bartol.*ad* l.*in ratione*,§.*quod vulgo,colum.*2.*circa finem,ad* l. *falcidiam.* Socinus *regula* 334.*f.*144.*num.*9.*repet.*8.

l.ſi ſic.75.

Menochius *de arbit.iud.lib.*1.*quæſt.*7.8.*&* 9. *folio* 262.*num.*74.*repet.*6.

l.Quod ſi quis.76.

Nota hic actionem accipi pro actionis cõmodo.

l.ſi pecunia.77.

Baldus *conſilio* 151.*caſus volum.*3.

l.Fideicommiſſum.78.

De diſtinctione huius textus,vide Iac. de Aret.hic.

l.ſi quis.79.

Auguſtinus *libro* 23. *obſeruationum,cap.*1.

l.Is qui.80.

Relinquere accipitur pro in bonis dimittere.

l.ſi fundum.81.

Repetitionum 3.*fol* 565.*num.*350.

§.ſi pater.7.

Vide Bart.*in* l. *ratione*.§.*quod vulgo,in* 2.*col. verſ.oppono,ad* l.*ſi fundus*, D.*ad* l.Falc.

§.A filio.10.

Adimitur legatum ſub contraria conditione.

l.Non.82.

Repetitionum *folio* 38.*num.*64.

l.Titius.83.

Huius legis ſententia, optimè explicatur hic à D.Gothof.

l.Huiuſmodi.84.

Socinus *regula* 463.

§.ſi is cui.13.

Vide Bartolum *in* l.2.§ *ſi ex his, in* 2.*colum. prope finem,de verborum obligationibus.* Adde Bart. *in* l.*naturaliter*, §. *nihil commune,de acquirenda poſſeſſ.* Et ad not. per Bart.*in d.*§.*pater*,vide Ruinum *in rubrica,ſoluto matrimonio*, 5. *charta cum ſeq.*

l.Duobus.85.

Bald.*in* l.2.*ad fi.C.de falſ.cau.adiect.*

l.ſi tibi.86.

Baldi opinio reprobatur hic ab aliis.

§.ſi in teſtamento.1.

Repetitionum 5.*folio* 41.*num.*74.

§.ſi

Digitized by Google

§.Si fundus.3.

Folio 305.*numero* 249.251.*&* 253. *repet*.6.*fo*. 263.*nu*.15.*repet* 6.*folio* 259 *num*.23.*repet*.6.

§.Valet.4.

Corraſius *ad* l.*ſeruitus*.2. D.*de ſeruit*.*nu*.9.

l.Filio.87.

Auguſtinus *libro* 4. *emendationum*, *cap*.17. Limitat Sozinus *in reg*.156.

l.Nam nec.89.

Hanc legem declarat Iaſon *in* l.*frater à fratre*,*col*.77.D.*de cond*.*indeb*.

l.Quid ergo.90.

Hunc textum ait ſingularem,Seyſel. *in* l. *centurio*,*col*.10. D.*de vulg*.*&* *pup*.*ſubſt*.

l.Quæſitum.91.

De hac materia vide Bart. *in* l. *ſtipulatio*, *hoc modo* *ff*.*de verb*.*oblig*.

l.Si fundum.92.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis &c*.*tract*.20.

§.Si Titio.1.

Emanuel Coſta *libro* 2.*ſelect*.*cap*. 22. Clarus,§.*teſtamentum*,*q*.72.*numero* 2.

*Antonius Faber *lib*.15.*coniect*.*cap*.14.

l.Quod.93.

Repetitionum 4.*fo*.72.*num*.29.*&* *ſeq*.

l.Planè.94.

Hanc legem declara, vt per Baldum *in* l. *Titius in prin*.C.*de oper*.*liber*.

l.Videndum.95.

Materiam huius legis declarat Baldus *in* l. *etiam*,*col*.2.C.*de falſ*.*cauſ*.*ad*.

l.Quidam.96.

Bart.*in* l.*quod te*,*in prin*.*ff*.*ſi cert*.*pet*.

§.Si tibi.2.

Col.1.*&* 2.*fo*.193.Couar.*quæſt*.*col*.1.*f*.191.

l.Si mihi.97.

Cap. Rainaldus § 3. *numero* 12.*col*.1.*f* 390. Couarruuias *in*.4.*decret*.

l.Seruus.98.

Captus ab hoſtibus,an rectè legetur, vide hic Gloſſam.

l.Si domino.99.

Hunc textum inducit Abb.*in cap*. *ex parte numero* 6.*extra de off*.*deleg*.

l.ſi mihi.100.

Nota hic quod diſpoſitio hæredis non tollit diſpoſitionem defuncti.

l.ſi ſeruo.101.

Repudiato vno iure non intelligitur aliud repudiatum.

l.ſi minor.102.

Vide *Nou* 119.*cap*.2.

l.in tacitis.103.

Tacitè quid fieri dicatur,notat hic D.Gothof.

l.Ab omnibus.104.

Auguſtinus *libro primo*,*emendationum*,*capite* 6.

§.in teſtamento.1.

Emanuel Coſta *libro* 1.*ſelect*.*ca*.9.Sarmientus *libro* 1.*ſelectionum*, *capite* 1.*&* 2. Alciatus *libro* 2.*prætermiſſ*.

§.Etiam.2.

Ioannes Robertus *libro* 1.*ſententiarum iur*. *capite* 17.

§.ſi Allio.3.

Folio 33.*numero* 6.*gloſſa* 65.*tractatu* 7.

l.Legatum.105.

Bononienſ.*in capite* 1.*col*.48.*de rer*.*permut*. *in* 6.

l.ſi in teſtamento.106.

Amplia hanc legem per textum *in* l.*cum pater*, §. *cum imperfectam*, *infra de legatis ſecundo*.

l.ſi à pluribus.107.

In hanc legem Cuia. *libro* 2.*tract*.*ad Africanum*.

l.ſi ſeruus.108.

Vide in hunc locum Cuiacium 2. *ad Affricanum*,*fo*.19.

§.ſi id quod.1.

Vide Socin.*reg*.*cauſa dua* 42.

§.Cum homo.2.

In legato generali, legatarij eſt electio.

§.Huiuſmodi 3.

Certitudo ſuperueniens idem operatur, quod certitudo ab initio.

§.ſtichum.4.

Vide l.102.§.2.*de legatis* 3.

§.ſed ſi.5.

De verbo *Amplius*,vide hic Gloſſam.

§.ſi ita.7.

An falſa demonſtratio minuat legatum, D.Gothof.hic.

§.ſi ſeruus.9.

Forcatulus *Necyomant*.*dialog*.12.Molinæus *ad* l.1.§.*ſi quis*,*numero* 43.*cum ſequentibus*, D. *de verborum obligat*. Vaconius *libro* 4. *declarat*.64.

Digitized by Google

* Legatum vtile per inutilem libertatis dationem non vitiatur, cur libertas directa ſeruo alieno data non trahatur ad fideicommiſſariam vide Doct. *ad* l.*verbis ciuilibus D. de vulg. D. ad* l.*precibus numero* 17. *Cod. de impub.* Alciat. *lib.* 1.*parad.cap.* 5. Alexand. *ad* l.*centurio D. de vulga.* 4.*col.* & ibid. Iaſ. & Socin. *col. pen. in princ.* & Socin. Iun. *num.* 219.*cum ſeq.* Lancel. Polit. *in tract. ſubſt. in capi. de ſubſtitutione compendioſa* 10. *column.* Dec. *ad cap. cum ſuper in fine de off. deleg.* Herc. *ad* l.1.*col.* 2.*D. ad* Trebel. Vacon. *lib.* 4.*declar.cap.* 164. Iac. Nig. *ad* l.1.§.*ſi quis ita num.* 64. *&* 66. *vſque ad nu.* 24.*D. de verb. oblig.* Forcat. *deciſ.* 28.*numero* 8. Paul. Leo. *in tract. ſubſt. ſub Rub. de compendioſa numero* 284. *&* 350. *cum ſeq.* 354. 390 *&* 361.

l. si quando. 109.

Quod verba ſuperflua eſſe non debeant, caſus eſt hic ſingularis.

§. Heres. 1.

Ioannes Robertus *libro* 1.*ſenten.iur.*

l. si heres. 110.

An actio ex teſtamento ſit ſtricti iuris, vide hic Bart.

l. Etiam. 111.

Coniunge *l.*3.*ſ. de iure patronat.*

l. si quis. 112.

Ad materiam huius legis facit quod notat Baldus *in l. illud, C. de ſacroſ. eccleſ.*

l. Seruo. 113.

Quomodo ſeruo alieno legari poſſit, declarat hoc loco Iuriſconſultus.

§. Ineptas. 5.

Alexander ab Alexandro *libro* 3.*genialium dierum, capite* 2. *& libro* 6.*capite* 14.

l. Filius. 114.

Vide Socinum poſt Alexandrum *in* l.*centurio, in* 9. *&* 10.*colum. de vulg.* & Decium *in cap. præſentia, in* 13.*columna, extra de probationibus.* Et ad §. cum pater, vide Socinum *in* l. *ſi cognatis. in* 10.*columna, poſt principium, de rebus dubiis.*

¶ Ad dicta per Bartolum *in* §. *Diui, in vlt. columna, verſ. quæro vtrum res.* vide Socinum *in reg.* 15. & ad dicta ibi per Bartolum, verſ. quærit Dynus, vide Sozinum *in regula* 284.

¶ Ad dicta in verſ. *quæro vtrũ res*, vide Bartolum *in* l.*vbi, D. de vſucap. pro emptore.*

¶ Pro intelligentia, vide not. Bart. *in* l.*peto, de legatis* 2. *numero* 8. vide Sozinum *an & quando habeat locum, in* l.*is cui, de cond. & demonſt. numero* 3.

§. Vt quis. 6.

Forcatulus *Necyomant. dialog.* 50. Molinæus *ad d.*§.*ſi quis, numero* 74. Auguſtinus *libro* 1. *emendationum, capite* 9.

* Per ſuper exiſtentiam liberorum licet repudiantium ceſſat conditio ſubſtitutionis adde & limita vt per Alexandrum *ad* l. *centurio numero* 60.*D. de vulg.* vbi Gali. *numero* 109. *cum ſeq.* & Socin. Iun. *numero* 135. Paleot. *de not. & ſpur.* 2.2 *numero* 4. Seb. Sap. *ad* l.*precibus C. de impub. numero* 29. Forcat. *in Necyom. iur. dial.* 50.*numero* 1. Sephal. *conſ.* 186.*nume.* 4. *& conſ.* 221.*num.* 14.*vol.* 2.

§. Apud Marcellum. 3.

*Corruptum fuiſſe à Triboniano Reſponſum Marcian. in hoc textu, declarat Antonius Faber. *lib.* 17.*coniect.cap.* 6.

§. Cum erit. 13.

Paleotus *de nothis & ſpuriis filiis, ca.* 27.

§. Diui. 14.

Scripſerunt *in hunc* §. præter Ripam, Alciatum, Opizonem, Crotum, & alios copioſè Ferdin. Zoares, & Bartholomeus Romuleius, Ioannes Bolognetus, vide Cuiacium *libro* 5.*obſeruation. cap.* 16. *& libro* 9.*capite* 24. Rœuardum *libro* 3.*variar. cap.* 16. * Faquineus *controuerſiarum iuris lib.* 4.*cap.* 50. Antonius Faber. *lib.* 18.*coniect.cap.* 4.

§. Cum pater. 15.

*Quomodo procedat hic textus declarat Petrus Surdus *in deciſ.* 242.

l. Etiam. 115.

Soc. Iun. *conſilio* 179.*numero* 4. *&* 78. Decius *conſilio* 23.

l. Legatum. 116.

Antonius Guibertus *libro* 1.*quæſt.capite* 14. Cuiacius *in paratitlis, pagina* 143.

l. si quid. 117.

Nota hic ciues accipiendos eſſe propriè & ſtrictè, pro his nempe qui nati ſunt in ciuitate vel in ſuburbiis.

l. Et eo modo. 118.

Huic coniungenda eſt l. *etiam hoc titulo.*

l. Si ſeruus. 119.

Legatum vtile per inutilem libertatis dationem non vitiatur: cur libertas directa ſeruo alieno data, non trahatur ad fideicommiſſariam, vide doct. *ad* l.*verbis ciuilibus, D. de vul.* Dec. *ad* l.*precib. num.* 17. *C. de impub.* Alc. *lib.* 1.*Paradox. capite* 5. Alex. *ad* l.*centurio, D. de vulg.* 4. *col.* & ibidem Iaſ. & Soc. *columna pen. in prin.* & Socin. Iun. *numero* 219. *cum ſeq.* Lancel. polit. *in tract. ſubſti. in capite de ſubſti. compen.* 10.*col.* Dec. *ad cap. cum ſuper, in fine, de offic. deleg.* Hercul. *ad* l.1.*in principio, columna* 2. *D. ad Treb.* Vacon. *libro* 4.*capite* 164.*ſuarum declarationum.* Iac. Nigr. *ad* l.1.§.*ſi quis ita, n.* 64 *&* 66.*vſ-*

Digitized by Google

& 65.vſque ad numerum 74. D. de verborum blig. Forcatulus *in Necyomant. iur. dialog. 28. numero 8.* Paulus Leo *in tractatu ſubſtit. ſub Rubrica de compen. numero 284. & 350. cum ſequentibus. 354. 360 & 36*.

l.Nihil.120.

Bartolus *in l 1. columna 2. C. de pact.*

§.Fructus.2.

Vide Bartolũ *in l. filius familias, §. ſi verò,* vbi plenè de materia illius legis, *D. ſoluto mat.* Et eundem *in l, qua dotis, columna 4. eodem tit.*

l.Si quis.121.

An dictio *Cum*, faciat conditionem, vide hic D.Gothof.

l.Ciuitatibus.122.

Alexander ab Alexandro *libro 6. genialium dierum, capite 19.* Fornerius *ſelectionum, libro 2. capite 11.* Ræuardus *libro 2. variorum, cap. 16.*

l.Lucius.123.

Ludo. Roma. *ſing. 546. folio 134.*

l.Si heredes.124.

Virilium portionum onus inducitur perſonarum enumeratione.

l.Si heres.125.

An capax quiſque in dubio præſumatur, vide hic Gloſſam.

l.Ab exheredati.126.

Alexander *in l. licet, ſ. eod.*

l.A fratris.127.

Duarenus *libro 2. diſput. cap. 38.* Forcatulus *Necyomant. dialog. 8.* Iacobus Cuiacius *ad titulum de excuſationibus, pag. 10.*

l.Si tutor.128.

Petrus Santer. *de ſponſion. mer. numero 21. folio 542. deciſion. Capitij.*

LIBER XXXI.

Titulus primus.

De legatis & fideicommiſſis ſecundo.

AD hunc titulum ſcripſit nouiſſimè perlatè Hiſpanus.

l.In arbitrium.1.

Auguſtinus *libro 4. emendationum, capite 15.* Cõſta *libro 1. ſelect. capite 21.*

l.Quotiens.2.

Aut plura ſunt legata vni relicta, aut vnũ, plura ſunt ſi plures res legatæ ſint, nominatim & diſcretim, veluti Stichus & Pamphilus & domus: vnum autẽ eſt legatum, quod nec pro parte agnoſci, nec pro parte ſperni poteſt, quia eſt vnum, ſi ſunt plura vnum licet ſpernere, & alterum complecti: ſi vnum id ſcindere non licet, & vnum eſt legatum ſi legetur ſupellex, quãuis ſub eo plures res contineantur, ſi legetur inſtrumentum fundi, ſi peculium, ſi argentum omne quod fuit depfuncti, id eſt, vaſa argentea, ſi grex, ſi armentum, ſi corus, vnum eſt legatum.

l.si ita 3.

Vide Dyn. *in alternatiuis. de reg. iuris, in 6* ad huius legis intellectũ, vide per doct. omnes *in l. ſtipulatio. §. alteri, de ver. oblig.* ad illum textum cum limitatione, de qua ibi per Bart. vide Iaſonem *in l. qui Roma, §. duo, in columna 26. verſ. 6. ad idem, de verborum oblig.*

l.Neminem.4.

De huiùs legis materia, iam ſupra dictũ eſt.

l.sed.5.

Legatarius pro parte acquirere, & pro parte repudiare vnum & idem legatum nõ poteſt, *vt l. legatarius* 38. *D. de leg. 1.*

l.si Titio.7.

Baldus *conſ. 204. teſtator, col. 1. & 2. vol. 1.*

l.si quis.8.

Nota quod decidit per iſtum textum Bald. *in Auth. habita, col. 9. C. ne filius pro patre.*

§.si ita.1.

Ioannes Robertus *libro 1. ſent. iur. capite 18.*
* Antonius Faber. *lib. 18. coniect. cap. 18.*

l.Cum autem.9.

De particula *autem*, vide hic Gloſſam.
* Antonius Faber. *ſupra dicto loco.*

l.Cum fundus.10.

Couarruuias *practicarum quæſt. cap. 2.* Zoan. *rerum quotidianarum, capite 11* vide Sozinum *ni l. 1. in 5. notab. in fine, de rebus dub.*

l.statuliberum.11.

Baldus *conſilio 67. col. 1. vol. 1. & conſilio 323.*

§.stichum.1.

Repetitionum *6. folio 409. numero 76.*

l.si pecunia.12.

Legatum conditionale dicitur, quod legatur in certa die. Cuiac. *lib. 18. obſ. 1.*

l.Qui duos.13.

An iura ceſſa vni, poſſint alteri cedi notat D.Gothof.

l.si idem.14.

Nota hic quod libertas in dubio præualet.

l.Si quis.15.

De alternatiua re legata loquitur hic, textus.

Digitized by Google

l.Si Titio.16.

Molinæus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis, parte 3.num.135. & in lect. Dolanis.*

l.si quis.17.

Abbas *in cap.requiſiuiſti, col.2. de teſtam.*

l.Heredem.18.

Legari mihi, res mea poteſt, in qua alius habet ius,

l.si is cui.19.

Molinæus *in dicto tract. parte 2 numer.136.* Cuiacius *lib.8.obſer. capite 35. folio 439.numero 256.repetitionum 6. & f.458.num.155.repetitionum 6.*

l.Et proculo.20.

Gilbertus Regius *lib.2.i.art.cap.16.*

l.Cum.21.

Pet.Gerat.*ſing.6.num.4. & 6.fol.548.*

l.Lucius.22.

Folio 250.poſt numerum 3 tract. 6.repet.2.fol. 325.num.50.repet.3.

l.Lucio.23.

Vide quod dicit Socinus *in* l. *2.in principio, not. D.de rebus dub.*

l.Cum quidam.24.

De verbo, *volo*, Menochius *lib.1.de arbitr. iud.q 7.*

l.is cuius.26.

*An & quæ ſit differentiæ vſusfructus, & prædialium ſeruitutum, notat hic Gloſſa.

l si illud.27.

Ioannes Robertus *lib.1.ſent.iur. cap.18.*

l.Cum patronus.28.

Anchar.*conſi.185.quæſt.col.1.*

l.Pater.29.

In materia iuris accreſcendi, textus hic eſt notabilis.

*Antonius Faber *lib.18. coniectur.cap.15.*

l.Quidam.30.

Legatum incertum ad viam reficiendam valet. Amplia idem procedere, ſi eſſet relicturus pro domo. Iaſ. *ad* l.*ita ſtipulatus, nu. 11. D.de verborum oblig.*& de verbis importantibus liberam voluntatem teſtatoris, & arbitrium boni viri Adde Guido Papæ *deciſione 475.in iure*,& Socinum & alios *ad* l.1.*num. 51.cum ſeq. D.ſoluto matrimonio*, vbi Rimi.*numero 79.*

l.Si quis.31.

Vide quod per hanc legem decidit Baldus *in* l.*ab eo,in vlt.col.C.de fideicom.*

l.Omnia.32.

An rei appellatione veniat etiam homo, vide Corn.*in ſing.res.*& Baldum *in* l.1.D.*de ſtatu hom.*

§.Species.5.

Repetitionum 5.*f.21.num.294. & ſeq.*

§.In fideicommiſſo.6.

Alciatus *tomo* 5. Couarruuias *pract.quæſt.c.* 38. Zoannetus *rerum quotidianarum, capite* 17. Ad relictum familię primo vocantur nominati,& poſtea proximiores in gradu. Dec.*conſilio* 1. Gozad. *conſil.17.* Pariſ.*conſi.17. & 38.libro 2.*Decius *conſilio 79. numero* 1.Curt.*ad* l.2. *numer. 9. C.de ſucceſ.edict.*Socinus Iun.*conſilio 126.num.17. & 24.libro* 1. Aretinus *ad* §.*cum filius,1.col.Inſtit.de hæredit.quæ ab inteſtato deſer.* Ruin.*ad* l.*Gallus,§.quidam recte,de liberis & poſthumis, in* l. *Lucius,§.Lucius,in fin. oppo. de legatis* 2. Et ad dicta per gloſ.ibi in verb. *proxim.* vide Ruin. *in præalleg.* l.*chart.25.*poſt Socinum *in pen.col.in principio*, & Soz.*in dicta* l.*ſi cognatis,in 9.colum. verſ ſimil.eſt,in verſ. 2. concluſ.cum ſeq. de rebus dub.* & vide Decium *in conſilio,incip.memini,in col.2.* vide Gratian. *conſi.67. & ad § Species.*

*Ad gloſſam penultimã hic quæ vult quod ſi fideicommiſſa ſint relicta familiæ, filius vnius ex patribus ſuccedat vna cum patruo. Dic ſecundum aliquos cum iſta gloſſa eſſe communem opinionem vt per Alex.*conſ.88. lib.1. & conſ.26.lib.3* Gonz.*d.conſ.4.* Rum.*conſil.175.lib.2.* vide Alex.*in conſ.37.col.fin.*Curt. Iun. *conſilio* 57.Decius *ad* l.2. *Codic.vnde liber.* Rip.*ad* l. *ex facto num. 7.ff. ad Treb.* Socin. *conſ 90.* Iaſ.*conſ.158.volu.1.* Dilect.*de art.teſt. cauſ.27.tit.2.contra quos* Aret.*ad d.§.cum filius 2.col.* notat Iaſ. *ad* l. *fin.num.5. Cod.de ſucceſ. edict.*vbi Dec.& Bellon.*conſ.10.* Alex.*conſil 4. lib 4. & conſ.129.lib.5.* Dec.*d.conſi.1. & conſi.* 300.408. & 412.*cap.conſ.5.*Tiraquel.*in tract.le mort 2.part.declar.10.numer.* 6.Ruin.*ad* §.*quidam recte*,& vide Pariſ.*conſ.30.num 65. & conſil.37.num.74. & conſ.30.num. 13 lib.2.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris, lib.4.capite 85.*

l.Legatorum.33.

Legatum ab hæredibus, quomodo petatur, notat hic Gloſſa.

l.Titia.34.

Ad gloſſam finalem, ibi in fine, vide Bart. eam reprobantem, *in* l.*qui hominem,§.1.D.de ſolut. Repet.4.folio 394. nu.8. & folio 242.nu.5. & ſeq.* Vide Bart.*in* l. *Lucius.1.in 20.col.ff.eo.tit.*& Bart.*in* l.*cum pater eod.tit.de leg.2.*de quo per Ruinum *rub.ſolut. matr.in 15. & 22.chart.* vide dicta per Bartolum *in penultima coll. Co. de impub.* & Decium *in* l.*precibus, in 6. coll.de impub.*

§.Lucius.

Digitized by Google

§.Lucius.1.

Ferrandus *libro 1. explic. capite 31.* Prateius *capite 2. inuerſionum.ſ 10.numero 123.repet.4.*

§.Lucia Titia.2.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis,& c.tract.10.* Cuiacius *libro 3.obſ.c.11.*

§.Titia.7.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.19.*

l. Legatis.35.

Hunc textum ait eſſe ſingularem Ludouicus Romanus in ſuis ſingularibus.

l.Legatum.36.

Legatum donatio eſt vt, ait Roman. *conſ. 189.col.1.*

l.Qui teſtamento.37.

Nota hic vtile,per inutile,non vitiari.

l.Quod ſeruus.38.

Angel. de Gambellio.*in tracta.de teſtam.in Gloſſ.23.*

l.Si areæ.39.

Quod ædificatur in area, legata, cedit legato.

l.Si duobus.40.

Vide Crot. *in* l. *re coniuncti in 43. coll. de legatis 3.*

l.Mæuio.41.

Adde Rip.*ad* l.*re coniuncti, D.de legatis 3. numero 123.cum ſeq.*Forcatul.*in Necyom.iur.dia. 59.numero 6.* Duarenum *libro 2.de iur.acc.cap. 13.*Alciat.*libro 7 parerg.c.9.*De huius legis intellectu diſputant DD. in l. *re coniuncti, D.de leg 3. gloſſ. mag.** ¶ Faquineus *controuerſiarum iuris lib.4.cap.98.*

§.A me.1.

Goueanus *libro 1.variarum lectionum, capite 13.*

l.Cum ei qui.42.

Capere impropriè dicitur,qui quid capit, vt alij reſtituat.

l. Si ita.43.

Panorm.*in cap.fin. in fine , extra de coniung lepr.*

l.Si pluribus.44.

Limita id, quod per hanc legem ſolet dici per Doct. *in* l *omnes po ul ,in 3.q.ſex a q.prin. de iuſt & iur.*vide Ruin.*in* l.2.*de liberis & poſthum.lect.8.verſ in 2.parte.*

Et ad dicta per Bar in fi.huius principij,vide Iaſ.*in* l.2.§.*item ſi in facto,in 3. not.* ibi & ideo pro declaratione,coll.1.vide doct. in l.1. *de reg.iur.in 6.*

Et ad §.primum. Addo quod per illum textum decidit in argumento Cuman. *in* l.*re coniuncti, de legatis 3.*prout Iaſ.repetit *numero 57.*

§.Si ita.1.

Crot.*in* l.*re coniuncti, columna 6.D.de legatis 3.*

l.ſi ita.45.

Alciatus *libro 2.parerg.c.48.*

§.ſi ſub.1.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.c.20.*

l.ſcripſiſſet.46.

De materia renuntiationis, vide Bald. *in* l. 1.*col.3.C.de pact.*

l.Sempronius.47.

Cuiacius *libro 14.obſ.c.7.*Menochius *de arb. iud.libro 2.caſ.212.*

l.Licinnius.48.

Conditionem in releganda dote , an & quomodo facere poſſit maritus , vide hic Gloſſam.

l.Mortuo.49.

Couarruu. *li.4.var.reſ.c.1.* Alex.*li.4.genialium dierum,cap 2.*

§.Si teſtator.4.

Alciatus *libro 2. parerg. cap. 22.* Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,par.2.num.371.fo.301. numero 172.repet.6.*

l.Vt hæredibus.50.

Quod ſubſtitutio vulgaris,fieri poſſit etiã in legatis & fideicommiſſis , tradit Paul. de Caſt.*conſ.159.col.1.vol.2.*

l.ſi ita.51.

Verbum *Poteſt*, extenſiuum eſt, & ad futurum trahitur, vt notat Bartol.*in* l.*qui Romæ, in §.duo fratres,D. de verborum oblig.*

l.Non oportet.52.

Tempus teſtamenti præſens,an & quomodo ſpectemus,vide hic gloſſam.

l.Cum ab vno.53.

Molinæus *dicta parte 1. numero 227.cum ſequen.*

*Declaratur hæc lex à Petro Surdo *deciſ. 90.num.6.& 10.*

l.ſi cui.54.

Forcatulus *in cupid.iuriſper.cap.16.*vide Soc. *in* l.1.*in 4.col.de rebus rub.*

l.ſi Titio.55.

Baldus *in* l.*diuus,ſupra de teſtamen.milit.*

l.Quod.56.

Goueanus *libro 2. variarum lectionum, capite 31.*

Digitized by Google

l.ſi auguſtæ.57.

Dec. *in cap. quoniam abbas, col. 4. extra de officio deleg.*

l.ſi cui.58.

Nota hic quod partis acceptatio, reliquum ad ſe trahit.

l.ſi mihi.59.

Gilbertus Regius *libro 2. enarmoq. c. 20.*
*Cuiacius *ad l. iuriſgentium D. de pact.*

l.Iulianus.60.

Hanc legem declara per Bart. *in l. ſi quis Titio, in prin. ſupra eod.*

l.ſi Titio.61.

Quod ius accreſcendi perueniat ex mente & voluntate teſtatoris vide Ang. & Imo. *in l. ſi in teſtamento, D. de vulg. & pup.* * Antonius Faber *libro 28. coniecturarum capite 14.*

l.ſi alienus.62.

Onerari non poteſt is, cui nullum lucrum relictum eſt.

l. Cum proponebatur.64.

Clarus *§. teſtamentum, q. 76.*

l.Peculium.65.

Vide Bart. *l. fi. §. 1. C. eod. tit.*

l. Mæuius.66.

Vide Alciat. *libro 1. diſpunct. c. 14 & § fundo,* & Alexand. *in l. ſtipulatio, §. 1. in fin. de verborum oblig.*

§.Duorum.1.

Alciat. *libro 1. diſpunct. c. 24.* Molineus *d. par. 2. numero* 102 Auguſt. *libro 2. emend. cap. 2.* Cuiac. *libro 14. obſer. cap. 21.* Hotomanus *illuſt. quaeſtio. 18.*

l.Vnum.67.

Electio fieri poteſt in vltimis voluntatibus, & ea non vitiat teſtamentum.

§.ſed ſi vno.3.

Cuiacius *libro 15. obſ. c. 1.*

§.Sed etſi 5.

Goueanus *d. libro 2. capite 19,* Cuiacius *libro 15. capite 2.*

§.Si rem.8.

Molinæus *d. par. 2. numero 353.*

§.item.10.

Emanuel Coſta *libro 1. ſelect. c. 7.* *Antonius Faber *libro 14. coniecturarum cap. 2.*

l.Sequens queſtio.68.

Vincentius à Sala *ad l. filium quem habentē, Cod. familiæ erciſcundæ, numero 43.* Corraſius *ad l. cum virum, Cod. de fideicommiſ. numero 56. & 58.* Goueanus *d. libro 2. c. 20. f. 382. num. 56. & 58. repetitionum 8. f. 376. numero 43. repetitionum 7.*

l.Peto.69.

Res prohibita alienari, poteſt alienari cauſa neceſſitatis, vide Dec. *conſ. 38. num. 1.* limita vbi eſſet dictum quod non alienetur, vt continuo & perpetuo remaneat in familia, Ruin. *conſ. 168. colum. 8. libro 3.* Idem vbi eſſet dictum quomodo Ruin *conſilio 163. colum. fin. libro 3.* Idem vbi neceſſitas ſuperuenit poſt mortem prohibentis, Tiraquel. *de vtroque retract. §. 1. gloſſ 14. numero 16. & poſt ll. connub. gl. 8. numero 282.*

§.Prædium.1.

Cuiacius *libro 15. obſeruation. cap. 5.* vide Al. *in conſ. 25. in 1. vol. circa fin. & ad §. fratre,* vide Socin. *in l. qui Romæ, §. cohæredes, in illo artic. & ſeq.* quos examinat illa in coll. cum ſeq. *de verborum oblig.* & vide Soc. *in l. ſi cognatis, in 10. col. de rebus dub.*

§.Fratre.3.

Res alienata extra familiam contra prohibitionem teſtatoris reuocatur per omnes de familia ordine ſucceſſiuo, pro intellectu huius textus, Dec. *conſ. 378.* Crauet. *conſ. 280. n. 2.* Bologni. *conſ. 42.* Annib. de Cano. *ad l. naturaliter, D. de vſucap. numero 228.* Soci. *ad l. qui Romæ, §. cohæredes, de verborū oblig. ad l. ſi cognatis, D. de rebus dub.* Ioan. Crot. *conſ. 58. nu. 1.* Chachera. *deciſ. 50. numero 7. & 8.* Beroius *q. 42. f. 353. numero 2 9. repet. 5.* * Antonius Faber *li. 4. coniecturarum cap. 6.*

l.imperator.70.

Quid ſit diminuere, vide l. 21. *ſupra de hæred. petit.*

*§.ſi centum.

* Emendatur §. hic ab Antonio Frabre *lib. 17. coniecturarum cap. 7.*

l.Sed quod.71.

Cuiacius *libro 7. obſ. c. 20.*

l.idem.72.

Robertus *1. recept. ſent. c. 24.*

l.Si quod.73.

Donationis verbum ſumitur aliquando pro fideicommiſſo.

l.Titio.74.

Cuiacius *libro 7. obſeruat. cap. 20. & libro 15. cap. 19.* Ioannes Robertus *libro 1. recept. iur. ciuilis lect. c. 42.*

l.Miles.

Digitized by Google

l.Miles.75.

Cuiacius *libro 2.obſ.cap.3.*Gilbertus Regius *libro 2.*[illegible]*cap.20.*

l.Cum filius.76.

Quintilianus *libro 12.cap.5.*

§.Hæres.3.

Pro intelligentia vide Ludo. Zaſ. *in l.3.D. rebus dub.char.25.col.2.*

§.ſeruus purè.4.

Molinæus *in labyrintho ſexdecim legum.*

§.Variis.8.

Vide Barto.&Ang.I*nſt.de legat.in prin.in 1. col.circa med.*Et ad §.dominus, vide Bart.*in l. §.fi.verſ.item quaro,de leg.*1.Gloſ.*in cap. 6.extra de iud.*

l.Cum pater.77.

Goueanus *libro 1. variarum lectionum, capite 21.*

§.Hæreditatem.4.

Cuiacius *libro 3.obſ.cap.20.*

§.Euictis.8.

In prælegato vni non debetur euictio,ſecus ſi pluribus prælegetur Præpoſ. Sen. *q* 4. 6.*caſ.* nouiſſimè Fernand. Vaſque *de ſucceſ. creat.§.25.numero 35.& §.17.numero* 1:8.

§.A filia.10.

Cuiacius *libro 10.obſ.cap.39.folio* 194.*numero 95.repetitionum* 5.

§.Fidei.11.

Alciatus *libro 4.diſpunct.capite* 1.

§.Libertis.

* De ſententia & emendatione huius §. Conſule Antonium Fabrum.*lib.14.coniecturarum capite* 8.

§.Dulciſſimis.20.

Fornerius *ſelection.libro 1. capite 3.* Clarus *d.§.q.76.*

§.Filius.23.

Ioannes Robertus *libro 1.ſent.iur.cap.21.*Emanuel Zoares *libro 1. obſer. capite 87.* Guterius *reſolut.par.2.cap.2.*Cuiac.*obſeruation.libro 17.capite 25.*

¶Iuramentum poſitum in teſtamento habet vim clauſulæ codicillaris, adde quod venientes ab inteſtato intelliguntur rogati, quia iuramētum facit,vt actus valeat,*omni meliori modo.adde, & limita vt per Iaſ.*in l. eam quam, numero 17.Cod.1.de fideicommiſſ.*in materia, Soc.Iun.*conſ.44.numero 49.libro 2.* Boer.*deciſ.3. numero* 8.Tiraquel. *poſt ll.connu. gloſſ. 5. numero 8. & gloſſ. 7. numero 152. & ſeq.* Socin.Iun. *conſ. 129. numero 69. libro* 1. Abb. *ad capit. cum contingat,numero 25.cum ſeq.ext. de iu.*.Iaſ. *Inſt. de act.§.item ſi quis poſtulante, verſ. nono. iuramentum, numero* 14. *cum ſeq.* Didacus Couarruuias *ad cap.* Rainaldus, *extra de teſtam §.3.numero* 10.

§.Cum inter.28.

Emanuel Zoares *libro 1. ſent. capite* 30. Filius libertæ connumeratur in familia libertorum ad hunc textum, adde Dec.*conſ.13. col.fin.& conſ 481. col.2.& ſeq.* Socin.*ad l.qui Romæ,§.coheredes,col.2.de verb. oblig.* Alex.*ad l.ſi finita,§.ſi de vectigalibus.ff.de damno infect.* Ruin.*& alij ad l.filius fam.§.diui,de leg.1.*

*Antonius Faber *lib.14.coniect.cap.12.*

§.Cum exiſtimaret.29.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis & tract.2.*

§.Titio.31.

Couarruuias *lib.1.var.reſol.cap.2.*

§.A te peto 32.

Valla *d.operis tract.4.*

§.Vices.33.

Legatum valet, licet qualitas non fuerit adiecta, quam teſtator adiecturum ſe dixerit,Petr.Criſpus *ad Rub. de leg 1. numero 74.* Socin.Iun.*ad l.ita ſtipulatus.de verb.oblig.nu. 77.vſque ad num.80.*

l.Qui ſolidum.78.

Ioannes Rob. *libro 2. ſent.iur. capite 9.folio* 158.*numero* 18. *Repetitionum 6.*

§.Etiam.2.

Corraſius *libro 2. miſcel. cap.7.* Menoch.*de arb.iud.caſ.177.*

§.Prædium.

*Antonius Faber *libro 14 coniect.cap.7.*

l.Quæ.79.

Dec.*in l.iuris ignorantiam,Codi.qui admitti.*

l.Legatum.80.

Nota hic legatum ſumi, pro ipſo actu legandi.

l.Si quis.81.

Legata relicta ex teſtamento non debentur ab inteſtato.

l.Debitor.82.

Molinæus *in labyrintho ſexdecim legum numero 142. & de verborum oblig. in rub. numero 42.& in labyrinth.de eo quod intereſt,*Corraſius *libro 1.miſcellaneor.capi.20.* Forner.*libro 2.ſelect.capite 16.*

§.Seruo.2.

Cuiacius *libro 17.obſ.ca.5.*Regula quæ ſolet

Digitized by Google

tradit per hunc textum limita vt per Bar. *in l. 1. C. de har. inſt. 2. col.* & ad illum textum, vide Bald. *in l. 1. pen. col. C. de har. inſt.*

l. Latinus 83.

Socin. Iun. *conſ. 157. in princip. numero 13. volum. 2.*

l. Si quis. 84.

Corraſius *libro 2. miſcel. c. 7.*

l. Creditorem. 85.

An legati & dotis fiat compenſatio, vide Bar. & Bald. *in l. ſi cum dotem, §. ſi pater, D. ſoluto matrimonio.*

l. Gaius. 86.

Paulus 3. *ſent. tit. 6. §. 8.*

l. Titia 87.

Couarruuias *libro 4. var. reſol. c. 1.*

§. Vſuras. 1.

Corraſ. *libro 2. miſcel. c. 6. & num. 4.*

Ceſſante cauſa priuilegij, debet ceſſare priuilegiũ, vide Iaſ. *ad l. filium à patre, §. filiusfam. num. 3. de liberis & poſthumis.* & ad *l. 1. num. 61. de offic. eius cap. ad ea quæ in eccleſ. num. 29. extra de conſtit.* Iaſ. *ad l. ſciendum, §. ſi fundũ, nu. 4. qui ſatiſd. c. g.* Tiraq. *in tract. ceſſan. cauſ. 1. par. nu. 103* Alex *conſ. 20. numero 5. 2. vol.*

§. Seia.

Fideicommiſſum ab vno ex hęredibus qui vltimo loco deceſſerit relictum, facit videri hæredes inuicem ſubſtitutos, vide plura in materia per Doct. *ad l. hæredes mei. § cum ita, D. ad Treb.* vbi Rip. *numero* 16. Fab. Acoramb. *nu.* 18. Socin. Iun. *numero* 11. *& ſeq.* Curt. Iun. *conſ. 16. num 4.* Soc. *ad l. cum filio 2. col. de leg. 1.* vbi Cranet. *numero* 61. Vigli. *ad §. vel ſingulis. Inſt. de pupil. ſubſt.* Didac Couar. *ad c. Rainu. §. 8. per tot. extra de teſt.* Soc. Iun. *conſilio 243. num. 42. vol. 3.*

* Antonius Faber *lib. 13. coniecturarum ca. 16.*

§. Imperator. 3.

Cuiacius *libro 5. obſe. c. 14.* Nicolaus Valla *de rebus dubiis, & c. tract. 2.*

* Faquineus *controuerſiarum iuris lib. 6. cap. 84.*

l. Lucius. 88.

Guid Pap. *deciſ. 541. quidam.*

§. Quiſquis mihi. 3.

Emanuel Coſta *libro 11. ſelect. c. 22.*

§. Teſtator. 5.

Cuiacius *libro 11. obſ. c. 13.*

§. Lucius. 6.

Tract. 7. numero 13. folio 131.

§. inſtituto. 15.

Alciatus *libro 2. diſpunct. c. 1.*

* Antonius Faber. *lib. 14. coniectur. cap. 11.*

l. Teſtamento. 89.

Cuiacius *libro 14. obſ. c. 7.*

§. Maritus 7.

Alciat. *tomo 5.* Rainaldus Corſus *libro 3. indagat. c. 7.* Zoannet. *rer. quotid. c. 46.*

Iuſta hæredis igorantia, alienationem rei per fideicommiſſum relictę, quę ſubiacet reſtitutioni cõfirmat, vide Rip. *ad l. filiusfam. §. diuus, numero 11, de leg. prim.* & ibidem alij. Dec. *conſ. 38. numer. 4. in fi.* Alex. *ad l. Marcellus, §. rei quæ, num. 4. D. ad Treb.* Corſet. *ſing. 23. in verb. alien.* Tiraq *poſt ll. cõnub. gl. 7. num. 50.* Soc. Iun. *conſ 129. nu. 19. & ſeq & conſ. 59. nu. 1.* Alex. *cõſ. 3. nu. 3. vol. 3.* Ioan. Dilect. *de arte teſtan. caut. 9. tit. 8.* Cur. Iun. *conſ. 80. numero 5.* Io. Ceph. *conſ. 194. numero 50. vol. 2.*

LIBER XXXII.

Titulus primus.

De legatis & fideicommiſſis tertio.

HOc titulo agitur de verborum & rerum ſignificatione, quæ ad legata pertinent.

l. Si incertus. 1.

Alex Socin. & Seyſel. *in l. Gallus, in §. inſtituens, D. de liberis & poſthum.*

§ Hi quibus 2.

Alex. ab Alex. *li. 3. genial. dierũ ca. 5.* Cælius *libro 1. antiq. lection. c. 48* Duaren. *libro 1. anniuerſ. diſput. c. 8.*

* Antonius Faber *lib. 18. coniectur. cap. 14.*

l. Ex filio. 2.

Vide Bart. *in Auth. ex cauſa, C. de lib. præterit. col. 6.*

l. A patre. 4.

Pignoris remiſſio an & quando ſit donatio, vide hic Gloſſam.

l. Si fuerit. 5.

Dare ſumitur aliquando pro relinquere.

l. ſed etſi. 6.

Zaſius *libro 2. ſing. intel. c. 11.*

§. Sic autem. 1.

Vaconius *libro 4. declar 53.*

Hæres hæredis, poteſt onere fideicommiſſario grauari ſub nomine appellatiuo non

ſub no-

Digitized by Google

ſub nomine proprio.Pro intellectu ad hũc textũ,Zaſ.*libro 2.intell.c.*11 Soc.Iun *ad* l.*cum filio,de leg.1.numero 76.& ſeq.nu.69.* ſuper 1. gloſſ.& ibidem Crauet.*numero* 56.103.*&* 121.

l.ſi deportati.7.

Plinius *libro 2.c.7.hiſtoria.*

l.ſi legatarius.8.

An & in quem actio ex teſtamento detur, vide hic Gloſſam.

l.ſi ita.9.

Vide Soz.in.*in* l.*ſi cognatis, de rebus dub.in* 13. *col.verſ.7.infertur.*

l.ſi tibi.10.

Ad ibi dicta per Bart.vide Soc.*in* l.*quadam, in 4.not de rebus dub.*

l.Fideicommiſſa.11.

Videndus eſt Decius *in conſ.11.quoniã iudicantium,col.2.vol.1.*

§.Quotiens.1.

Cap.relatum,in nun..9.& ſeq.col.4.folio 290. Couar.*in 4.decret.*

§.Cum eſſet.3.

Ablatiui abſoluti,non ſolum cõditionem: ſed etiam diſpoſitionem inducũt,quãdo referũtur ad eos,quos teſtator poteſt grauare, Bart.*ad* l.*à teſtatore,D.de cõd.& demõſt.* Alex *conſ.155.volum.2.nume.15.verſ 8.non obſtat & incip.viſo &c.& conſ.193.eod.vol.nu.14.verſ.6.non obſtat,incip. viſo praeſtãti concilio** Vincent. Salui.ab Ocha ad Rub. *D.ſol.matr.numero 23.ad finem** vbi etiam Annibal de Cano. nu.13.

§.ſic fideicommiſſum.5.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.cap.*24.Cuiac. *libro 14.obſ.c.9.nu.9.col.2.folio* 299.*Couar.in 4.decret.*

§.ſi cui.11.

Folio 262.*numero* 59.*Repet.3.*

§.Plerumque 20.

Cuiacius *d.libro 24.c.*26.Forner.*libro 1.ſelect. cap.*19.

§.ſi in opere.23.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,par.2.n.* 469. Vide Barto.& ibi Doct. *in* l.*ſtipul. non diuiduntur,in 8 oppoſ.& ad §.ſi ſit,in gloſ.in verb. dederit,*vide aliter ſoluentem,*in* l.*poſt dotem, coll.2.ſol.matrim* ſpeciale in vltimis voluntatibus.

§.ſi quis.25.

Carraſius *libro 2.miſcel.cap.3.*

l.Stichus.12.

Bald.*conſ.184 pater,col.1.vol.2.*

l.Si ſic.13

Fundi legatum inutile eſt,ſi fundi nomen non eſt adiectum.

l.Non dubium.14.

Aret.*conſ.18 diligenter.col.vlt.*

l.Hæc.res.15.

Nota hic paria eſſe vendere pretio non iuſto,& non vendere.

l.Sæpe.16.

Inſula nata. De his,vide Plinium 87.

l.Etiam.17.

Inſulæ in fluminibus frequẽter enaſcunt in mari vero raro.

l.Si iure.18.

Bald.*in l.1.in princip. Cod.de fideicommiſſ.liber.*

l.Si tibi.19.

Cauere de modo implendo legatarius cogitur.

l.Si res.20.

Vlpianus 25.§ 3.

l.Nutu.21.

Molinæus *ad l.1.§.ſi quis,numero* 16.*cum ſeq* [illegible] *D.de verborũ obliga.* Cuiac.*ad l.6.D.qui etiam.facere poſſ.*Guil Forner.*libro 1.ſelect.ca* [illegible] 3.

Rip.*ad l.1.numero 37. de lega.*1.& ibi Ponta. [illegible] *numero* 49.tenet quod habeat locũ etiam in fideicommiſſo vniuerſali,pro quibus facit *l.cum proponebatur,de leg.2* vbi dicit, quod coniuncta ſufficit ad fideicommiſſum, & ibi gloſſ niſi dicas quod ibi intelligitur de cõiectura quæ ſequitur ex verbis,vt videtur velle Paul.de Caſtr.*ad l.pen.C.de impub.*& facit *l.& ſi ſine,Cod.ad Trebell.*ibi in diſcrimine vitæ deſignauit,& hanc opinionem tenet Alciat.contra Iaſ.*ibi ad l.1.§.ſi quis ita,nume.15. de verborum oblig.*& ibidem Bald.& Iac.Nig. *numero* 30.Socin.Iun.*numero* 11 ſed in contrarium fortiter obſtat,*l.1 §.de illo, D.ad Trebell.* & ibi per Doctores,vbi habetur quod appellatione hæreditatis,venit fideicommiſſum, ſed hæreditas non poteſt relinqui nutu. Ergo nec videtur poſſe relinqui fideicõmiſſũ, & hanc opinionem tenet Aret.*conſ.*71. Adde Iaſ.*ad d.l.11.§.ſi quis ita,de verborum obliga.numero* 9.Rip.*nume.12.& de intellectu huius textus,*vide Angel.à Gãbel.*in tract.de teſtamen. gloſſ.3.numero* 8.limita vt per Salic.*ad l.& in epiſtola,C.de fideicom* quem refert & ſequitur Iaſ.*ad l.ſi is qui pro empt.num.174.de vſucap.*& idẽ Iaſ.*ad l.ſi quis in fundi vocabulo , num.* 56.

Digitized by Google

*de leg.1.*vide Didac.*ad c.cum tibi, 1. num.3.extra de teſta.*

An textus corrigatur(hodie in muto ex accidẽti,qui ſcribere neſcit,per l.*diſcretis,C.qui teſtam.fac.poſſ.*Doctores communiter tenent quod ſic, poſt Angel.de Perigl.& Bald.Nou. refert Pontan.*ad l.2.colum.2.num.1. D.de leg.1.*limita vt per Salyc.*in l.in epiſtola,C.de fideicom.*quem refert & ſequitur Iaſ.*in l.ſi is qui,in 46.col.de vſucap.*& idem Iaſ.*in l. ſi quis in fundi vocabulo,numero 56.de legat.1.folio 11.numero 8.glo.3.tractatuum 7.*

l.Si quis.22.

Cuiacius *libro 14.obſ.cap.7.* Sarmient.*libr.3.ſelect.c.14* Clarus §.*teſtam.quaeſt.99.*vide Rui. *in l.ſi miles,in 8 chart. D.de leg.1.* & eundem *in l.2.de leg.1.chart.21.D. de liberis & poſthumis,* vbi idem ponit ad iſtum textum,cum notatis ibi,vide per Alexand.*conſ.114.in 1.volum,maximè 2 colum.vbi nouiter declarat hunc textũ,f 228.numero 32.& 13 Repetitionum* 8. * Faquineus *controuerſiarum lib.4.cap.92.*

l.Ex imperfecto.23.

Auguſt.*libro 1.emend.cap.3.* vide Alciat.exponentem in verbo *vendicare,l.1.in differentia legatorum & fideicommiſſariorum de lega.*

Nota hic quod imperatorem decet leges ſeruare , quibus ipſe ſolutus eſſe videtur.§. *vlt.Inſt.quib.mod.teſtam.*

l.Creditoris.24.

Creditor quis impropriè dicatur,notat hic Gloſſ.

l.ille.25.

Rom.*conſ.53 viſis,col.2.*

l.Paula.27.

Monoch.*de arb.iud.caſ.232.*

§.Pompeius.1.

At hic nota & fin.§.vbi quod ſi teſtator iubet aliquem eſſe contentum,aliqua accepta re pr[illegible]is quę teſtamento relinquerat.Intelligitur de relictis purè,non autem ſub conditione.Adde Rom.*ſing.585.* Iaſ.poſt Alex.*ad l.qui Roma,§.duo fratres,D.de verborum oblig. numero 30.& 48.* & ibi Crot. *numer.89.*& Socin.Iun.vide Iaſ.*in l.qui Roma,§.duos fratres,in 13.coll.in fin.cum ſeq.nu.51. & 52.verſ.non quoque obſtat.& in 15.coll.verſ.in ea glo.num.27.de verb.oblig.*

l.Si fidei.28.

Fideicommiſſum relictum à non capaci an valeat,vide Gloſ.*in l.eam quam,C.de fideicom.*

l.Qui.29.

Folio 386.numero 12.Repet.1.

l.Qui quatuor.30.

Forcatulus *in pen.iur.cap.10.*

§.Vxori.5.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.c.19.*Zoannetus *rerum quotid.cap.34.*

l.Si cui.31.

Appellatione partis totum comprehenditur,Dec.*conſ.69.*

l.Sextiam.32.

Nota hic quod prælegata non veniunt in ſubſtitutione vulgari.

l.Vxori.33.

An nominis legato vſuræ contineantur, vide D Gothof.hic.

l.Nomen.34.

Bald.*conſ.327.pridie col.3.vol.1.*

l.Patronus.35.

Alciatus *libro 1.parerg.cap.16.* Couarru.*libro 4.variarum reſ.capite 1.*Cuiac.*libro 7. obſ.c.14.& libro 10.cap.37.* Ræuard. *de auctoritate prudent.c.7.*

§.ſempronio.1.

Cuiac.*libro 10.obſ.c.36.*

l.Nec fideicommiſſa.36.

Optimè notat hic Bald. Rupto teſtamento per quærelam non præſtari legata.

l.Cum quis.37.

Ant.Faber.*libro 1.coniect.c.4.*

§.Codicillis.5.

Alciatus *lib.4. diſpunct.c.12.* Guterius *reſol. par.3.c.54.numero 14.& 15.*

§.Titia.6.

Alciatus *libro 2.prætermiſſ.*

l.Pater.38.

Vide Socin.*in l.qui Roma,§. cohæredes,in 5. col. de verborum oblig.* Ad §.quindecim, vide Caſtr.*ad l filius,§.diui,in pen.co. D.de lega.1.*& ad §. Mater, vide Caſtr.*in d. §.diui,in 2.coll.in prin.* & ad dicta per Bart.*in d. §. mater, in vlt. oppoſ.*vide Ruin.eum reprobantem *in l.filius, §.diui,in tit.2.in 9.chart.ad §.primum.*vide Alciat. *libro 1.diſpunct.cap.3.f.336.numero 69. Repetitionum 3.*

§.Filiam.2.

Cuiacius *libro 15.obſ.c.4.* *Antonius Faber *lib.14.coniecturarum cap.16.*

§.Fundum.3.

Alciatus *tomo.5.* * Antonius Faber *lib.14. coniecturarum cap.7.*

§.In-

Digitized by Google

§.Iulius.4.

Ad glo.fin.vide Iaſ. *ad* l.*filiusfam.*§.*diui*,1. & 2.*lect.num.*45.& 88.*de leg.*1.Dec.*conſ.*21.*nu.* 2.& *conſ.*235.Cępol.*caut.*32 Diaz.*reg* 28.Bellon.*lib.*4 *ſupp.c.* 12. Tiraq. *de retract.in praf. num.*50.& 5.

*Antonius Faber *ſupra dicto loco, & caſu* 2.

§.Quindecim.5.

Bellonus *lib.* 4.*ſupput.c.*12. Menoch.*de arb. iud.lib.*1 q.54.

¶Prohibitus alienare partem ſuã, non eſt prohibitus alienare partem quam redemit. de intellectu,vide poſt Bart.hic & *ad* l *quemadmodum,C.de agr.col.& cenſit.*per ſcribentes *ad* l.1.*D.de offic eius,ſuper* 3.*qu.*Bar. vbi Alex. *col pen.num* 88.& *ſequen.*Dec.*col.fin.*Iaſ.*col.*15. *poſt medium* Purpur.*num.*614.Dec.*conſ.*88.*ad fin.*& *conſ.*182.*col.fin* Paul. Iaſ.& alij,*ad* l.*filius*,§.*diui, de leg.*1.vbi Rip. *numero* 66.Barto. Iaſ.&alij,*ad* l. *voluntas,C.de fideicomm.*Iaſ.*ad* l.*ſi in teſtamento,num.* 3 *D.de vulgari & pupil.* Tiraq.*in tracta. de vtroque retract.*§.37.*gloſſ* 1. *numer.*5. Ripa *ad* l. *centurio,colum.*6.*num.*14. *D.de vulg.& pup.*

*vide Antonium Fabrum *libr.*14.*coniecturarum,c.*6.

§.Mater.7.

Goueanus *libro* 2.*variarum lectionum , capite* 18.

¶Non ſolùm ex verbis:ſed ex mente teſtatoris fideicommiſſum inducitur,de hoc textu & eius intellectu , Socin. 249. ſecundum quod refert & tenet Dec.remiſſiue *conſ.*425. *in caſu num.*6.Ant.Rub.*ad* l.*Gallus*,§.*quidam rectè,num* 69. *D.de liberis & poſthum.*

l.Pamphilo.39.

Roman.*ſing.*154.

*Antonius Faber *libr.* 14.*coniecturarum capite* 3.

§.Propoſitum.1.

Cuiacius *lib.*9.*obſ.c.*37. Alciatus *lib.*5.*parerg. cap.*23 Pileus *quaſt.* 117. verbum *volo.ſeu vellem* prolatum à teſtatore inducit diſpoſitionem,ita Bart. hic not. & *in* l.*cunctos populos, col.* 1.*in fine, & ſequen. Cod.de ſumma trin.*ſed communis contra quòd non inducatur diſpoſitio ex illo verb. *vellem,* ſed ex aliis quæ in hoc textu concurrunt.rationem eius vide per Bart.*in* l.*gerit,in* 13.*coll.in verſ.quaro quid, ff.de acquir.har.* Et vide Ruin.*in* l.*ſerui electione,in prin.in* 7.*coll.in fine,cum ſeq. D.de leg* 1.Et Ruin.*in* l. 1. §.*ſi quis,in* 6.*coll.de verborum obliga.f.*177.*num.*32.& *ſequen. Repetitionum* 6 *f.* 112.*num.*17.*Repetitionum* 6.*folio* 80.*numer.*24. *Repetitionum* 6.

*Antonius Faber *lib.* 14. *coniecturarum capite* 5.

l.Poſt.40.

Retinere ea propriè dicimus, quæ prius habuimus.

l.Vxorem.41.

Fornerius *lib.*1.*ſelect.c.*11.

§.In teſtamento.1.

Briſſonius *lib.*3.*ſelect.c.*13.

§.Concubinæ.5.

Auguſt.*libro* 3.*emend.cap.*13.*f.*252.*numer.*22. *Repetitionum* 3.

§.Legauerat.6.

Arius Pinellus,*C.de bonis matern.*

§.Eius.8.

Emanuel Coſta *lib.*1 *ſelect.c.*13.

§.Agri.9.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, parte* 3. *num.*605. Fornerius *lib.*1.*ſelect.c.*16.vide Socin.*in* l.4.§.*Cato,col.*7.Pap. *in* l.*ſtipulationes nõ diuiduntur,in* 13.*col.* Et ibi Ruin. *in* 11.& 12. *chart.de verborum oblig.*

§.Pater.11.

Pater non tenetur dotare filiam naturalem tantum,adde quod procedit in filia quæ habet vnde ſe alat, alias ſi non habet, tenetur ei tantum in dotem conſtituere,quod ad alimenta ſufficiat,vt per Bald.*ad* l.*neque mater, num.*5.*C.de iur.dot.*Camil.Viſitar.*ad* l.1.*num.* 116.*D.ſoluto matrimonio,*Paleotus *de nothis & ſpurijs filijs,c.*49.*f.*110.*num.*116.*Repe.*3.

§.Scæuola 13.

Emanuel Coſta *libro* 1.*ſelect.c.*25.Sarmientus *lib.*2.*ſelect.c.*6.

§.Hæredis. 14.

Gilbertus Regius *lib.*1.*enantiophan.c.*20.*f.* 71.*num.*37.*repet.*4.& *folio* 580.*numero* 65.*repetitionum* 7.

l.Titius. 42.

An is cui cura monumenti committitur, ad expenſas inſolidum teneatur, vide hic Bart.

l.ſi filiæ.43.

An & quomodo dos conſtituatur Gloſſ. hic.

l.ſi fundus.44.

Nota hic, quod temporaria non videntur eſſe in loco.

l.Hoc legatum.45.

Illud quod hic dicit Bartol. limita vt per Alexand. *in* l. *certi condi. in* 3.*col.de rebus cred.* & in quibus caſibus procedat regula huius legis,vide Socin. *in* l.*cum quaritur,in princip. de rebus dubiis.*

Digitized by Google

l. Ea tamen. 46.

Relatiuum *quis* vel *qui*, poſitum cum copula auget, ſiue, reſtringit, notat Bart. *ad* l. *omnes populi*, 1. *oppoſit*. D. *de iuſtitia & iure, & ad* l. 1. *colum*. 1. C. *de ſumma trin*. vbi Iaſ. *numero* 2. Bald. *ad* l *præcipimus, num*. 4. C. *de appell*. Aret. *Inſt. de act*. §. *omnium, coll*. 1. Old. *conſ* 126. Barba. *conſ*. 38. *coll*. 12. *vol*. 2. Soc. *ad* l. *ſi is qui ducenta*, §. *vtrum, numero* 2. D. *de rebus dub*.

l. ſi quid. 47.

Quint. *libro* 5. *cap*. 10.

§. inter. 1.

Cuiacius *libro* 12. *obſ. cap*. 8.

l. item. 49.

Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap*. 16.

l. Cum filio. 50.

In ſuam tutelam veniſſe quis dicatur, vide hic Gloſſ.

§. Ex his. 3.

Emanuel à Coſta *libro* 2. *ſelect. cap* 13.

l. ſi filiæ. 51.

Viripotens quæ dicatur, notat hic Gloſſa.

l. Librorum. 52.

Cotta *in memoral. in voce l brorum*.

§. ſi homeri. 2.

Auguſt. *libro* 4. *emend. c*. 2.

§. Quod. 4.

Vaconius à Vacuna *libro* 4. *declarat. iur. ciui. declar*. 56.

l. ſi purè. 54.

Cuiacius *libro* 8. *obſ. cap*. 36. Alexan. ab Alexand. *libro* 5. *genial. dierum, cap*. 7. Auguſtin. *libro* 4 *emend. c*. 1.

l. Ligni. 55.

Cotta *in memor in voce Balanus*.

§. Lignis. 3.

Cotta *in voce diata*, & in voce *hipocauſtum*.

§. Lignorum. 5.

Alciatus *libro* 2. *prætermiſſor*.

§. ſi lignum. 7.

Cælius Rhodiginus *libro* 13. *antiq. lection. c*. 48. Cotta *in voce ſtrobili*.

l. Pali. 56.

Plinius *libro* 16. *c*. 15.

l. ſeruus. 57.

Iunge hic l. 86. §. 1. *infra eod*.

l. Cum vxori. 58.

Cuiacius *libro* 12. *obſ. cap*. 8.

l. Qui chirographum. 59.

Andreas *in cap. ſedes apoſtolica, de reſcrip*.

§. Prædiis. 3.

Corraſius *libro* 5. *miſcell. cap*. 21. Auguſt. *libro* 1. *emend. cap*. 1.

l. Textoribus. 61.

Paulus 3. *ſent. tit*. 6. §. 38.

l. Qui duos. 62.

Quod maſculinum concipiat fœmininum trita regula eſt, *in* l. *ſeruis legat. infra eodem*.

l. in repetundis. 63.

Nota hic quod dictio *Item*, repetitionem inducit.

l. Qui filium. 64.

Cuiacius *libro* 6. *ad Affric*.

l. Legatis. 65.

Zoannetus *reſtit. c*. 7.

§. Si ex officio. 1.

Forcatulus *in pen. iur. cap*. 27. Cuiacius *libro* 9 *obſeruation. cap*. 21. Emanuel Zoares *libro* 1. *obſ. cap*. 39.

§. Ornatricibus. 3.

Cuiacius *libro* 11. *obſerua. cap*. 16. Conſtantius Landus *enar. in tit. de iuſt. & iur. c*. 11. Benuenut. *tract. de merc. numero* 71. *fi. l*. 34. *deciſionum Capitij*.

§. Pecoribus 4.

Alciatus *libro* 2. *prætermiſſ*.

§. Ouibus. 7.

Forcat. *auiarij ca*. 9. Gomeſ. *tomo* 2. *variar. reſol. c*. 2. *numero* 14.

l. Auibus. 66.

Forcat. *Auiarij cap*. 1. & 3. Prateius *inuerſion. c*. 4.

l. Qui ſaltum. 67.

Ad tempus quæ in fundo ſunt, fundi eſſe non intelliguntur.

l. Teſtatorem. 68.

Vide Roman. *ſing*. 153.

l. Non

Digitized by Google

l.Non ante 69.

Significatio propria debet aſſumi,& omitti impropria, niſi de mente diſponẽtis aliud appareat, quomodo dicatur apparere de mẽte Bart. *ad l.omnes populi,in 3.q.6.q.princ.verſ.2.caſu D.de iuſtitia & iur.* Alciat. *libro 2.de verborum ſignif.fo.72.* Bellon. *conſil. 82. numero 6.* Iulius Clar. *libro 3.ſent.§.teſtamentum, q. 76.* Vide Socin. *in reg.441.*

l.Si cui.70.

Auguſtinus *libro 4.emend.cap.16.* Cotta *in memoral.in voce lana.* Cuiacius *libro 11. obſer. cap.6.*

§.Lanæ.3.

Gouean. *libro 2.variar.lect.cap.9.* Gilbertus Regius *lib.2.enantioph.c.20.*

§.Lana.9.

Alciatus *libro 2.prætermiſſ. & libro 6 parerg. cap.25.*

§.Verſicoloribus.12.

Valla *libro 6.elegant. cap.37 o.* Floridus Sabinus *in li.de iur.interpret.* Alciat. *libro quarto, de verborum ſignification.* Forcatulus *in cupid iuriſper.cap.11.*

§.Purperæ.13.

Cotta *in memoral.in voce purpura.*

l.Cum ſuæ.71.

Vide Bart. *in Rubr. infra de operis noui nunciatione.*

l.Quos 73.

Guid.Pap. *decif.442.teſtator.col.2.*

l.Si quis.74.

Folio 209. Arius Pinellus *Cod.de bonis maternis.*

l.Nummis.75.

Dec. *in l.certis annis,numero 7. Cod. de pactis.*

l.Cum in.77.

Legatorum appellatione continentur libertates.

l.Quæſitum.78.

Bald. *conſilio 328 quæritur,col.3.vol.1.*

§.Coccum.5.

Catellianus Cotta *in voce coccum.* Alciatus *libro 2.parerg.c.1.*

§.Cum vir.6.

Cuiacius *lib.12.obſ.c.9.*

l.Si chorus.76.

Bald. *in l.in teſtamento,col.2.Cod de milit.teſtam.*

§.His verbis.1.

Cotta *in voce peculium,* Forcat. *Necyom.dial.56.* Rœuar. *libro 5.var.c.17.* Corraſ. *li.1.miſcell.cap.13.* Socin.Iun. *conſilio 120.numero 19.lib.1.* Pinel. *in repet ad l.1.C.de bonis mater.2. par.f.211.numero.48.& 49.* Dec. *ad l.ſingularia, nu.21.D ſi certum petatur,* adde Rip. *ad l.ſi ex toto, numero 9.de leg.1.ad §.ſi* adde Iaſ. *ad l.inter ſtipulantem,§.ſacram,num. 16. de verborum obli. f 211.numero 48 & 49.* Arius Pinellus C. *de bonis mater.*

§.Area.2.

Fornerius *libro 2.ſelect.c.19.* vide Ozer poſt alios *Inſtitu. de inutil.ſtipul.§.ſuper gloſſ.in ver. ſimilia.*

l.Coniunctim.80.

Hotomanus *libro 3.obſ.c.3.*

l.ſeruus.81.

Vlpianus *24.§.22.*

l.ſeruus.82.

Paulus *3.ſent.6.§.69.*

l.Quod his.83.

Vide Bart. *in l.cum filio,in 5.coll.pro cuius euidentia,de leg.1.*

l.Cui quæ.84.

Crauet. *conſ 295.*

l.Nuper.85.

Emanuel Coſta *libro ſelect.cap.6.* Cotta *in voce annona.*

l.ſi ita.86.

Vide Bart. *in l.cum de laniotis.§. Sabinus,ſ. de fund.inſt.*

l.Et fidei.87.

Nota hic legata & fideicommiſſa eſſe paria.

l.Lana.88.

Paulus *2.ſent.tit.6.§.85.in fine.*

l.Re coniuncti.89.

De iure accreſcendi Duarenus & Goueanus ſingulares tractatus ediderunt: legem hanc prolixè repetiit Valla&Hiſpan.Copioſè hãc legem fuerunt interpretati,Alciatus, Ferretus,Ripa,Politus,Beſucius,& Bolognetus,vide Zaſium *reſponſ.ſingul.cap.18.* Alciat *libro 4.paradox.cap.6.& 9.& libro 6 ca.7* Ioan. Rob. *libro 2.ſent.iu.c.24.& 25.* Gouean. *libro 1. animad.* Forcat. *Necyom. dial.59.* Ad ibi dicta per Bar. *in prin.col.verſ.quæro.circa ſi.* Vid.So-

Digitized by Google

z.in.*in* l.*ſi cognatis, in pen.coll.de rebus dub.* Socin. *in* l.*mulieri & Titio, numero 3. D.de conditio.& demonſt.*

* Extat diſputatio de iure accreſcend. Balthaſari Knauſtis.

* Quæ ſit ſententia huius legis optimè declarat Faquineus *Controuerſiarum iuris lib.4.cap.98.*

l.Nominatim.90.

Zaſius *libro 2.reſponſ.c.18.*

l.Prædiis.91.

Deç.*conſ.1.col.23.*

§.Titio.3.

Beroius *q.48.*vide Soc.*in* l.1.*in fin.in 2.lect. in 6.coll.D.de reb.dub.*

§.Balneas.4.

Zoannetus *rerum quotid.c.11.*

l.Si mihi.92.

De hoc textu nota poſt Crot. Crau. *ad* l. 1.*de leg.1.numero 72. & ſequen. & numero 78.* Iaſ. & Dec.*ad* l.1.*ſingularia, ff.ſi certum petatur,* Ant.Rub.*ad* l.*Gallus, §.quidam rectè,ff de liberis & poſthumis, numero 199.*Gomeſ.*ad* §. *item Seruiana,numero 20. Inſt. de action.* Dec. *conſ.472.*Arius Pinellus *in repet. ad* l.1.2.*par. numero 46.C.de bonis matern.*

§.His verbis.1.

Folio 207.numero 46. Arius Pinellus *C.de bonis maternis ,folio 346.numero 199. Repetitionum 3.*

l.Lucius.93.

Folio 17.numero 101.Repetitionum 4.

§.Semproniæ.1.

Ad dicta per Bart.*in fin.verb.huius* §. Soc. *regul.284.*

§.Quæſitum.3.

Bellonus *libro 1.ſupput.cap.14.*

l.Is qui.94.

Briſſonius *libro 2.ſelect.cap.14.*

l.Quiſquis.95.

Forcatulus *Necyom.dialog.42.*

l.ſi Titius.96.

Appellatione hæreditatis, non continentur legata & fideicommiſſa , vide Decium *conſilio 55.numero 9.& conſ.80. num.10.*Bellonum *libro 4.ſupput.ca 19.*Corraſ.*ad* l.1.*cum virum,Cod. de fideicomm.num.23.31.32. & 37.39. 44.47.* Gozad.*conſ. 81.numero 19.*in materia, Socin. Iun.*conſ. 106. libro 3.* pro ampliatione Cepha.*conſ.259.numero 17.vol.2.* faciunt quæ notant DD. *ad c.Marcellus, §. quidam liberis, D. ad Treb.folio.104.95.Repet.7.*

l.Ofidius.97.

Auguſt.*libro 2.emend.c.6.*

l.ſi plures.98.

Guid.Pap.*deciſ.545.ſupra in princ.*

l.Seruus.99.

Forcat.*in pen.iuris,c.13.*

l. Heres.100.

Barto.*in* l. *cum filiusfamilias, in fine D. de legatis 1.*

§. Cui.3.

Cotta *in memoral.in voce baſes.*Alciat.*libr.4. parerg.c.2.*

l.Qui.101.

Alciat.*libro 4.diſpunct.cap.18.*Ferran. *lib.1.explic.c 33.*Straim.*in antinom. pag.12.* Bona prohibita alienari , non poſſunt pignorari , pro tanto pretio quanto valent , adde quod hoc non procedit , in re quæ fuit anteceſſorum, propter affectionem rei illius,vt per Rip.*ad* l.*filius,§.diui, numero 3. D.de leg.1.*& Tiraq. *in præfat.tract. de vtro.retract. num. 36.* & de hoc textu vide etiam Soc.*in reg.96.dominum* Matheſ.*in* l.*libera,C.de ſent.& interloc.omn.iud.n. 4.folio 323.folio 330.numer. 184.repet.8.fol.265.* verſi.*limita ſeptimò.*Arius Pinellus,C.*de bonis maternis.*

l.His verbis.102.

Auguſt.*libro 4.emend.c.8.*

§.Pater.1.

Alex.ab Alex.*libro 3 genial.dier.c.4.*Cuiac. *libro 11.obſ.c.30.*

§.idem.3.

Cuiacius *libro 11.obſ.c.30.*

l.Si pater.103.

Cuiac.*lib.2.obſ.c.32.& lib.3.c.9.*

LIBER XXXIII.

Titulus primus.
De annuis legatis.

Arnal-

Digitized by Google

Arnaldus Contadis ſcripſit ad hunc titulum & ſequentem Ludouicus Bologninus.

l.Cum in.1.

In dubio legatum ibi dari debet vbi petitur.

l.In annos.2.

Cuiac.*ad* l.9.*ſup.de pactis.*

l.Si legatum.3.

Hotoman. *libro* 2.*de vſu. c.*4.*num.*1. *volum. variar.diſput.*Couarruuias *variar.reſolut.c.*11. *libro* 2.

Declara iſta verba annua, bina, trina die, vt per Bud.*ad* l.*ſi neceſſarias*, D.*de pign.act.fo.*100.vide Paul.Caſtr.*ad* l.*pœnales*, §.*annua*,*ff. ad* l.*Falcid.* Iaſ.*ad* l.*eum qui calen. numero* 3.*ff. de verborum obligation.*& *ad* l.*ſoluto,numero* 5. *ſoluto matrim.*

§.si cui certa.6.

Couarru.*libro* 3.*reſolut.cap.*1. & Briſſon.*lib.*3.*ſelect.c.*1.

l.si in ſingulos.4.

In annuis præſtationibus an ſufficiat vna præſcriptio,vide hic Bart.

l.A vobis.5.

Sig.*conſil* 0 52.Ang.*in* l.*diem functo,ſupra de off.aſſeſſ.*

l.Annuam.6.

Ludos. Ludi ſacri qui dicantur, notat hic Gloſſa.

l.Quintus.7.

Officium iudicis non eſt actio, vt notat Bart. *in* l.*prima, ſupra de iuriſdictione omnium iudicum.*

l.in ſingulos.8.

Fructus pendentes ad hæredem ſuum vſuſfructuarius non tranſmittit.

l.Fundus.9.

Tiraquel.*tracta.de pœn.temp.cau.*22.*numero* 67.

l.seio.10.

Menoch.*de arbit.iud.caſ.*223. vide Bart. *in* l.1.§.*ſed viuus*, 2. *coll.verſ.* 2.*quæro, de var. & extraord.cogn.*

§.Medico.

Folio 174.*numero* 493.*Repet.*4.

l.Cum in annos.11.

In legato in annos, continentur plura legata.

l.Gaius.12.

Corraſ.*ad Rub.de ſeruit.pag.*39.

l.Mæuia nepotem.13.

Ratio decidendi ad hunc textum potuit eſſe, quia in legatis ſicut in contractibus eſt locus oblationi, l. *vter.de condit. inſtit. verſ. plerunque.*Et ad hoc propoſitum allegat hūc textum, gloſſ.*in verb.faciat*,l.*iuriſgentium,in prin.de pact.*

l.Si cui.14.

Vide Bart.*in* l.*ſi certis*, C.*de pactis*,*in* l.*cum*, D.*de vſur. in diſput. incip. Mulier habens amplum.in vlt.col.*Bart & poſt eum alij *in* l.1.*col.*3.*ſol.matr.*maximè Socin.ibi *in* 13. *chart. cum ſequen.*

l.Iauolenus.15.

Incipit aliàs hæc lex Eum qui.

l.Seruus.16.

Officium iudicis in quibus maximè imploretur,declarat hic Gloſſ.

l.Legatum.17.

Legatum donec nubat intelligitur annuum.

l.Codicillis.18.

Legatum annuum finitur morte.

l.Titia.19.

Nota hic æquipollentium orationum eandem vim eſſe ac poteſtatem.

§.Qui.1.

An legato generali per ſpeciale derogetur,vide Bart.hic.

l.annua.20.

Vide in hanc legem Cuiac. *libro* 17.*obſ.ca.*21.*in fin.*

§.Attia.1.

Alexand.ab Alexand.*libro* 5.*genial.dierum cap.*17.

l.Liberto.21.

Cuiacius *libro* 9.*obſ.cap.*15.

§.Filium.2.

Auguſtinus *libro* 2.*emend.cap.*8 *folio* 387.*numero* 105.*Repetitionum* 7.*folio* 381. *numero* 48. *Repetitionum* 8.

§.Lucius.3.

Lapus *allegation.*87.

l.Filiæ.22.

Emanuel Coſta *libro* 2.*ſelect.c.*18.

l.Cum quidam.23.

Forcatulus *Necyomant.dialog.*1.Magius *lib.*2.*miſcell.cap.*22 Raeuard *libro* 2.*variot.cap.*16. Couarruu. *libro* 3.*variar. reſolut.cap.*9. *numero* 10.

Digitized by Google

l.Cum erat.24.

Iunge hic l.79 *ſupra de legat.l.*

Tit. 2. De vſu & vſufructu, & reditu,&c.

Vide ad hunc tit.Graſſum, *lib.ſenten.§.legatum quaeſt.23.24.25.26.27.ad finem 36.*

l.Nec vſus.1.

Molin.*de diuid.& indiuid.par.3.numero 319. cum ſequen.*

Vide Ioann.Longoual. *ad* l. *imperium, D. de iuriſdict. omnium iudic. numero* 118. *&* 232. Cępol.*in tract.de ſeruit.pag.2 numero* 4. Arius Pinollus,*in repetit.ad* l. 1.C.*de bonis maternis, 3.part.numero 6.* *Cuiac.ad l.*iuriſg.*D.*de pact.*

l.Hominis. 2.

Cuiacius *libro* 14.*obſer.capite* 23.

l.Hominis.3.

Corraſius *ad* l.*admonendi, numero* 24.D.*de iureiurand.*

l.ſi purè.4.

Cuiacius *libro* 19.*obſ.cap.*22.

l.Vſum.5.

Vſumfructum ſibi *cum morietur* quis ſtipulari non poteſt.

l.ſi vſus.6.

An vſusfructus ad diem legari poſſit, vide hic Gloſſam.

l.Si vſus.8.

Cuiac.*cap.*34.*de praeſcriptionibus.*

l.ſi ab eo.9.

Legatum caducum penes quem remaneat, notat hic Bar.

l.ſi Titio.10.

Hanc legem limita, vt non procedat in iudiciis,ſecundum Aret.*in* l.*naturaliter,§. nihil commune,*D.*de acquir.poſſ.*

l.Habitationis.11.

An,quando,& quomodo habitatio videatur relinqui,vide hic Gloſſam.

l.Heres.12.

Nota hic villam,pro domuncula ſumi fructuum gratia.

l.Cum vſus.13.

Cuiacius *libro* 14.*obſ.capite* 18.

l.Duos.14.

Alciatus 1.*parerg.capite* 22.

l.Damnas.15.

Cuiacius *in paratit.pag.*41.

Intellige de facultate facti in habitando, non de ſeruitute habitationis, quae conſiſtat in iure,ob textum *in* l. *Aquilius,D.de donat.* valdè enim haec differunt,vt notabiliter tradit Dec.*conſilio* 555.*diſpoſitum prima.colum.*1.*q. ad fin.* Adde Ruin.*ad prin.Inſt.de dona.numero* 441.*& ſeq.*

l.Legatum.16.

Alciatus *libro* 1.*parerg. capite* 22. Lapus *alleg.*87.

l.Qui plures.18.

An incertae perſonae legari poſſit,declarat hic Gloſſa.

l ſi alij.19.

In dubio plus valet ſcriptura quàm quod actum eſt,dummodo de illo non conſtet. Paris.*conſ.*94.*volum.*2.Iaſ.*ad* l.*ſi poſthumus, §.fin. de liberis & poſthumis,* Pic.*ad* l. *Titia, §.Titio, D.de legat.*2.*numero* 88. *cum ſequen.* Cotta *in memor.in verſ.fundus ſi legatus* , Rom.*ſing.*18. Soci.Iun.*conſ* 109.*nu.*41. *& conſ* 115.*nu.*10.*lib.* 1.Cagn.*ad* l.*in toto iure, numero* 10.13. *& ſeq. D.de reg.iuris.vbi exornat.*

l.Titio.21.

In alternatiua cuius ſit electio , vide hic Gloſſam.

l.Patrimonij.22.

Quae ſimilia ſunt eiuſdem iuris cenſentur.

l.Licet.23.

Cuiacius *libro* 14.*obſ.cap* 17.

l.Vxori.24.

Beroius *quaeſt.*13.

l.Qui fructus.25.

Nota hic vſumfructum morte finiri.

l.Sempronius.26.

Vide l.*qui vſumfructum, §.*1.*verſ.hoc ita ſupra de vſuf.*

l.Vxori.27.

Facit ad explicationem huius legis , quaeſtio quam ponit Gloſſa *in c. plerumque , extra de don.inter vir.& vxor.* *Cuiac.*in libro* 1.*Fer.*

l.Quaero.28.

An lucri & oneris eadem debeat eſſe ratio,tradit hic Gloſ.

l.Qui.30.

Molinaeus *de diuid.& indiuid.part.*3. *nu.*587. *cum ſeq.*

l.is qui.31.

Nicolaus

Digitized by Google

Nicolaus Valla *de rebus dubiis, &c. tractat.11.*

l.Generali.32.

An conſilium dans legare intelligatur, vide hic Gloſſam.

§.Filius.1.

Cuiacius *libro 20 obſ.c.39.*

§.Vxori.2.

Couarruuias *libro 2. variarum reſolut. cap.5.* Beroius *quæſtion 29. & 30.* Crot *ad l.ſi conſtante, 2.repet. D.ſoluto matrimonio, numero 49.* Cagnol. *ad l 1. numero 27. & 35. D. de reg.iur.* Moder. Anco. *in tract. de mercat. in tit.mand.1.par. verſic.reliquum eſt.nouiſſimè* Arius Pincllus *in 1 pet. ad Rubric.Cod.de bonis maternis.in 1.part. folio 33. numero 39.* Crot. *conſilio 136. numero 40.*

l.ſempronio.33.

An legato generalis habitationis, vſusfructus derogetur per legatum proprietatis, vide Bald. *in l.q uoties in fine, Cod.familiæ erciſcundæ.* & Bartol. *in l.ſi quis ſeruum, §.final. D. de legatis 2.* vide aliquid per Paul.de Caſtr. *in conſilio 288.*

l.Codicillis.34.

Nota hic quod accreſcendi verbo inducitur fideicommiſſum.

* Faquineus *controuerſiarum iuris lib.4.c.81.*

§.Qui.1.

Cuiac. *libro.3. obſ.cap.27.*

l.Vxori.35.

Vide Arium Pinel. *in Authen.niſi, C.de bonis matern.*

l.Sticho.36.

Legatum coniunctis perſonis debetur etiamſi ſit res aliena.

l.Vxori.37.

An aliqua ſit differentia, inter vſumfructum & legatum redditum quoad viuat, vide hic D.Gothof.

l.Fundi.38.

Vide l.110. *ſupra de leg.2.*

l.Filios 39.

Fundo ſimpliciter legato, an proprietas intelligatur legata, vide hic Bart.

l.illi.40.

Vide l.36.§.2. *ſupra de leg.1.*

l.Cum ita.41.

Nota hic differentiam inter vſumfructum & fructum annui legati.

l.In fructu.42.

Forcatulus *in penu.iur.cap.10.* Molinæus *ad conſuetudin. Pariſien. titu.1. §.1. gloſſ.8.nu.31.*

l.Nihil.43.

Couarruuias *libro 2.variarum reſolutionum cap.2.*

Tit.3.De ſeruit.legat.

l.Qui duas.1.

Vide ad ibi dicta per Barto. quæ ponit Dec. *in l.2. in penultim. coll. D. de iuriſdictione omnium iudic.*

l.Fundum.2.

Via vna & eadem pluribus, & à pluribus legari poteſt.

l.Si fundum.3.

Molinæus *in labyrintho 16.leg.* Cuiac. *lib.1. obſ.cap.23.*

l.Et ſi.5.

Molinæus *ad d.labyrintho.*

l.Pater.6.

Cuiac. *in paratit.pag 41.* Ad gloſ.ibi in verbo *plenum*, vide Iaſ. *Inſtit.de action.in §.pœnales, in 11.coll.in fin.cum ſeq.*

l.Cum.7.

Dies legatæ ſeruitutis quando cedat, vide hic Gloſſam.

Tit.4.De dote prælegata.

Molinæus *ad rub.de verbor.obliga. num.48.* & Cuiac *in paratit.pag.247.*

l.Cum dos.1.

Cuiacius *libro 7.obſ.cap.20.*

§.Impenſæ.4.

Ioan.Corraſ. *ad l.qui liberos, D.de ritu nupt. in 1.par.num.45. Ad verſ.ſed quod diximus*, vide Bal.Nouel. *in tract.de dot.2.par.* Doct.omnes *ad l.1.ſolu.matrim. in illa q.an dos ſit ius vniuerſale.* Vaco. *libro 6.declar.iur.ciu.cap.258.f.259. numero 45.rep.4.*

§.Mela.14.

Quando relinquitur fundus dotalis, an debeatur æſtimatio, an verò fundum, vide Bart. *in l.planè.§.1.D.de leg.1.*

l.Cum quis.2.

Menochius *de arb.iud.caſ 212.*

l.Qui ita.3.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.36.*

l.Cum vulgari.4.

Goueanus *libro primo, variarum lectionum cap.28.*

Digitized by Google

l.Dote.5.

Cuiacius *d.libro obſ.cap.20.*

l.Pater.7.

Cuiacius *lib.11.obſ.cap.29.*

l.Vir.8.

De æſtimatione hic contenta,vide l.10.*ſupra de iure dot.*

l.Vxori.9.

Qui ſuper dotem legat,ipſam dotem etiam legare.

l.ſi ſeiæ.10.

Hanc legem optimè explicat hic Gloſſa.

l.ſeia.11.

Vide Iaſ.*in* l.*qui Romæ*, §.*ſuum,in 9.col.verſ. 2.limit.de verb.oblig.*& Bart.*in* l.*quæ dotis,col.1. in fin.ſol.matrim.*

l.paulus.13.

Alias incipit hæc lex *ſi filiusfamilias.*

l.Theopompus.14.

Alciatus *libro 2.parerg.cap.19.*Couarruuias *libro 2.variarum reſolut.cap.* 18 Menoch.*de arbit.iud.libro 1.q.59.*Deciſ.371.*poſt numer.4.fo. 720.deciſionum Afflicti,fo.136.num.13.& ſeq. repet.6.*

l.Licet.15.

Vide Bald.*in* l.*prædia,Cod.de fideiuſ.*quæ refert Alexand.*in* l.5.*ſi res obligata,de legatis primo.*&Ruin.*in Rubric.D.ſoluto matrimonio,numero* 17.Ioan.Fabr.§.*ſed ſi in rem, Inſtitut. de legat.*

l.Qui dotem.16.

Cuiacius *libro 11.obſer.cap.13.*

l.Vxori.17.

Si teſtator legat vxori quæ ei debet,videtur dotem relinquere.

Titul. 5. De opt.vel elect. legat.

Vide Cuiac.hic.De optione agit,§.22.I*nſt. de leg.*

l.Diuus.1.

Pluralis numerus in tribus quoque conſiſtere debet.

l.Quotiens.2.

Optione data hæres debet eligere de rebus hæreditariis.

§.Data.2.

Data optione ſi quis optauerit alienū ſeruū, vel hominem liberum, nihil agit,quoniam optione data debet eligi de rebus hæreditariis,vt optimè notat hic Barto An electio ſemel facta,ſi non valet, iterum fieri poſſit,habetur per Bald.*in* l.*qui per ſalutem* 5. *de iureiurand.*

l.ſcilicet.3.

An deguſtatio ſola faciat electionem,vide hic D.Goth.

l.ſcyphi.4.

Electio non tenet,facta ante exhibitionem rerum.

l.Nec ſolum.5.

Cuiacius *libro* 8.*ad Affricanum.*

l.Mancipiorum.6.

Auguſt.*libro 4.emend.cap.* 17.*fo.439.numero 166.& 168.repetitionum 6.*

l.immo.7.

Hotomanus 32.*illuſt.quæſt.*

l.ſi tibi.8.

Seneca 24.*controuerſ.*

l.Cum ita.9.

Specialia generaliter derogant generalioribus.

l.ſi Pampilo.10.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,parte 2. numero* 16.Adde ibi notata per Barto.*in fine*, vide Ruin.*in* l.*ſecunda,cha t.9.de verborum obligat.*

l.ſi Eros.11.

Vide Bartol.*in* l.*perinde, D.de ſtipulation.ſeruorum.*

l.ſeruo.12.

Vide l.107.§.1.*ſupra de leg.1.*

l.Si optio.13.

Nota hic quod legatum dicitur purum, quando familia recedit in vnum.

l.Optione.16.

An poſt mortem teſtatoris fieri poſſit electio,vide l.*ſi Pamphilo* 5.*eod.*

l.Cum optio.17.

Vide Roman.*ſing.25.*

l.Homine.18.

An & quæ ſit repudiationis & pacti differentia,vide hic Gloſ.

l.Illud.19.

Vide l.12.§.*quand.dies legat.*

l.Apud.20.

Hotamus 32.*illuſt.quæſt.*

l. Filium.21.

Vlpianus 24,§.14.

l.Mari-

Digitized by Google

l.Maritus.22.

Vide *l.34.§.1.ſupra de leg.3.*

Titul.6.De tritico,vino, vel oleo legato.

Vino legato omne continetur quod ex vino natum eſt,& defunctus reliquit, etiam acetum ex vino factum, &quidquid teſtator vini numero habuit, *l.prima,& l.ſi quis vinum hoc tit.*

l.Vino.1.

vnde ſumatur coniectura voluntatis defuncti,vide hic Gloſſam.

l.Cum alij.2.

Nota hic quod generi per ſpeciem derogatur.

l.si cui.3.

Macrobius *libro 7.Saturnal.*

l.Cum certum.4.

Forcatulus *in penu.iur.cap.12.*

l.Cui vinum.6.

Congruit hic l.*9.& l.15.infra eod.*

l.Quidam.7.

An legumina contineantur appellatione frumenti, notat hic Bart.

l.Si heres.8.

Vide Bartol *in l.prima,infra de alimentis legatis.*

l.Si quis.9.

Alciatus *libro 9.parerg.cap.2.* Forcatulus *in penu.iuris,cap.8.* Cuiacius *libro 11.obſeruation. cap.30.* Cotta *in memoral.in voce cauſa, in voce Stichum, in voce ceruiſia: in voce ſapa, & in voce Embana.*

§.Vino.3.

Zaſius *libro 2.reſponſ.c.14.*Cuiac.*libro 15.obſ. cap.27.*

l.Vetus.11.

Aulus Gellius *libro 13.c.29.*

l.Nam.12.

Vinum vetus quod appelletur, tradit hic Bart.

l.Ex eo.13.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.21.*

l.Vino.14.

Hac de re vide l.*ſi cui.3.hoc tit.*

l.Vinum.15.

Cuiacius *lib.2.obſer.c.36.*Gilbertus Regius *libro 2. enantioph.cap.10.*

l.Qui vinum.16.

Alciatus *d.cap.21.**Maſuer.*in pract.for.tit.2. de dilation.numero 6.*

§.Cui.1.

Forcatulus *in penu.iur.cap.17.*Alciat.*lib.1. diſpunct.cap fin.*Cuiac.*lib.8.*

Titul.7.De fundo inſtruct. vel inſtrum.legato.

Auguſt *libro 1.emend.cap.4.*

l.Siue.1.

De fundo principaliter legato tractat hæc lex,qua de re vide Gloſ.hic.

l.Cum pater.2.

Alciat.*libro 1.prætermiſſor.*Turnebus *libro.8. aduerſ.capit.6.* Fornerius *libro 1.ſelection.capite 2.*

l.Fundum.3.

Vide Cuiac.*ad Nou.28.*

l.Cum.4.

Forcatulus A*uiarij.cap.12.*

l.Si cui.5.

Forcatulus N*ecyom.dialog.40.*

l.Nepoti.6.

An & quomodo fiat nouatio,declarat hic Gloſſa.

l.Tabernam.7.

Briſſonius *libro 4.ſelect.c.18.*

l.In inſtrumento.8.

Cotta *in memoral.in voce.viuitur*, Cuiacius *libro 10.obſer.cap.34.36.*Corraſ.*libro 4.Miſcellaneor.cap.21.*Conſtantius Landus,*prætermiſſor.cap.9.*

l.De grege.9.

Vide *l.ſecundam,Cod.de verborum ſignificatione.*

l.Si reditus.10.

Paulus *3.ſent.6.§.36.*

l.Quæſitum.12.

Paulus *3.ſent.6.§.35.*

§.Conſeruandi.1.

Forcatulus *auiarij cap.13.*

§.Sed an.6.

Turnebus *libro 8.aduerſ.cap.9*

§.Vxores.7.

Paulus *3.ſent.6.§.38.*

§.si aliqua.8.

Cotta *in voce ſapa,*Turnebus *d.cap.9.*Briſſonius *libro 2.ſelect.cap.8.*

Digitized by Google

§.Si domus.16.

Cuiacius *libro 13. obſeruation. capit.* 13. Cotta *in voce ſpecularia, in voce Phormiones, in voce centones.*

§.Papianus.23.

Alexand. ab Alexand. *libro* 5. *genial. dierum cap.* 2. Turnebus *dict. cap* 9. Cuiac. *libro* 14 *obſ. cap.* 41.

§.Sed ſi fundus.28.

Anton. Auguſt. *libro* 2. *emend. c.* 4. Turnebus *d. c.* 9.

§.Si inſtructum.32.

Turnebus *d. c.* 9.

§.idem.38.

Cuiac. *libro* 1. *obſer. cap.* 28. Briſſonius *libro* 4. *ſelect. c.* 18.

§.idem.39.

Turnebus *libro* 18. *aduerſar. cap.* 23. Cotta *in voce Diata.*

§.Si quis fundum.40.

Dyn. *in c. generi per ſpeciem, de reg. iur. char.* 1. Et vide Dec. *extra in Rub. de probationibus in q.* An confeſſio ſit probatio. *coll.* 5. *verſic.* 4. *per iſtam.*

l.Tabernæ.13.

Alciatus *libro 7 parerg. cap.* 3. Turnebus *libro* 2. *aduerſ. cap.* 22. *&* *libro* 18. *c.* 23. Cotta *in voce Anchones.*

l.Continetur.14.

Turnebus *libro* 8. *aduerſ. cap.* 9.

l.Si ita.15.

Par vbi ratio eſt, ius idem ibi eſſe debet.

l.Villæ.16.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 68.

l.Item.17.

Cotta in voce *cauteria*, Turnebus *dicto capit.* 9.

§.inſtrumento.2.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 65.

l.Cum.18.

Duarenus *libro* 2. *diſput. c.* 16. Briſſonius *lib.* 1. *ſelect. c.* 6.

§.Deputatoribus.7.

Fundo inſtructo legato, Fabri ferrarij, itē lignarij, & generaliter, qui fundi cauſa ruri morantur continentur.

l.Si mancipia.19.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 68.

§.Paulus.1.

Agro vel fundo legato, villa, etiam continetur, quoniam pars eſt fundi, *l. ſi ita, in fi. D. de inſtr. vel inſtr. leg.*

l.Seiæ.20.

Hotomanus *libro* 3. *obſ. c.* 23.

§.Pamphilæ.6.

Vide Bart. *in l. ſi his qui, colum.* 2. *de vſucap.* & ad dicta per Bart. *in §. Titio,* Vide Soc. *in l.* 1. *de rebus dub. in* 5. *not. in fin.* 2. *lect. in* 6. *coll.*

l.Cum fundus.21.

Paulus 3. *ſent. tit.* 6. § 36.

l.Fundo.22.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 47.

l.Cum.23.

Vide l. 32. *ſup. de contrah. emp.*

l.Fundus.24.

Facit hic l. 5. *ſupra de legat.*

Iaſon. *ad l. qua Roma §. duo fratres num.* 62. *ff. de verb. oblig.* Felin. *ad cap.* 1. *verſ. priuilegium continens, nu.* 7. *de reſcript. & ad c. ſedes, col. pen. eod. tit. num.* 5. *ad fin.* Ioan. Ceph. *conſ.* 23. *num.* 98. *vol.* 1.

l.Fundi.25.

Facta plerumque conſideramus non ius facti.

§.Molas.1.

Molæ quę ſunt ad vſum quotidianum, veniunt appellatione ſuppellectilis, magis quàm inſtrumenti, vt notat hic Bart.

l.Prædia.27.

Fundi appellatione quæ non contineantur, notat hic D. Goth.

l.Lucius.28.

Legata vniuerſalia quando cedant, declarat hic Gloſſa.

l.Si nauem.29.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. *in l. imperium, ſ. de iuriſd. omn. iud. in quinto gradu meri imperij.*

Tit.8.De pecul.legat.

l.Seruo.1.

Quæ ſit ratio huius legis, vide l. 2. *in ſ. eod. am.*

l.Nam quæ.2.

Acceſſorio non confirmato, non confirmatur principale.

l.Peculio.5.

Nota hic reddere interdum ſumi pro dare.

l.Si peculium.6.

Addę

Digitized by Google

Adde Gloſſ. *in* l.1. *ſupra de edendo.*

§.Sicut.4.

De iſto textu vide notata per Bar. *in* l *ſi certis, in vlt.col. C.de pactis*, per Bald. *in* l. *geris, in vlt.col. D.de acq.hæred.* per Bald. *in* l. *fi.C.an ſeruus ex ſuo facto.*

l.Si quis.7.

Iunge hic l.42. *ſupra de pecul.*

l.Denique.8.

Hæres non eſt dominus, niſi poſt aditam hæreditatem.

§.interdum.7.

Ruin. *conſ.* 39. *viſo, col.3. & ſeq. lib.3.* Alex. *conſ.24.num.8.vol.3.* Curt. Iun. *ad l.poſthumo. nu 32.C.de bon.poſſ.contra tab.* Lancel Polit. *in tract.ſubſt.ſub Rub.de compend.ſubſt.num.43.*

Quæ inducuntur ad diminutionem, operantur augmentum, quando aliàs diſpoſitio non poſſet habere effectũ, vide not. per Iaſ. *ad l.centurio, num.37.verſ.non obſtat. tex.in d.l. denique, D.de vulg.* contra quem tamen tenet F. Acoramb. *ad l.hæredes mei, §.cum ita, nu.9. D.ad Treb.* vide Bart. *in l.ex hac ſcriptura, in 2. col.de don.in verſ.ſed quæ 33.q.* Alex. *in l.cum filio, col.2.de legat.1.* & Sozin. ibi *col.2.* & etiam Ruin. *ibi char 5.* vide text. *in §.peculium, in fin. Inſt.de leg.* Iaſ. *Inſtit.de action. §.rurſus, in glo.in verb in poteſtate.*

l.Si peculium.10.

Specialiter legari intelliguntur, quæ aperte & circa ambiguitatem legantur.

l.Ei quoque.11.

Concordat textus *in l.30.ſup.de pecul.*

l.Quidam.14.

Folio 246.numero 47.repet.3.

l.Stichus.16.

Vide Cuiac. *libro 5.ad Africanum.*

l.Qui.17.

Iunge l.38. *ſupra de pecul.*

l.Si ſeruo.18.

Nota hic manumiſſum ſumi, pro manumittendo.

l.cum dominus.19.

Vide Roman. *ſing.132.*

§.Filiusfamil.2.

Hunc textum allegat Bart. *in Rub.C.de verborum ſignif.*

l.Dominus.22.

Vide *cap.1.extra de ſentent.excom.*

l.Dominus.23.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.13.*

l.Si legatus.24.

Contrarium tenet Paul. *3. ſent.tit. 6. §.34.* vbi ait ſeruo legato peculium deberi, quod quomodo concilietur, vide ibid. Cuiac.

l.Titi.26.

Suetonius *in Galba c.11.*

Tit.9.De penu legat.

Folio 453.numero 89.repet.6.folio 429.numero 129 & 151.repetitionum 6.

l.Vxori.1.

Romanus *ſingulari 296. incipiente lego Titio.*

l.Penu.2.

Gellius *libro 4.cap.1.*

l.Qui penum.3.

Cuiac. *libro 9.obſ.cap.9.*

l.Nam.4.

Quæ ſine alio eſſe non poſſunt, acceſſionis loco ea rapiunt, ſine quibus non conſiſtunt.

§.Si cui.6.

Regula quæ ſolet dari per illum textum. Limita & declara, vt per Dyn. *in rubric.de reg. iur.in 6.* Bart. *in l.ex his, de leg.* Dec. *in Rubric. de probationibus, folio 2.* Gomeſ. *Inſt.de actionibus, §.ſic itaque, in 14.col.pag.438.numero 5.Couar.reſol.*

l.Non omnes.5.

Circa diſtinctionem de qua per I.C. *in l. iſta*, vide Alciat. *in annotatiunculis in l.negotiantes partim, C.de excuſ.numero 10. char.186. ſecund.num.continuatum, num.22.poſt medium, de conſtit.*

l.Inſtrumentum.6.

Cuiacius *libro ſecundo obſeruation.capit.6.in fine.*

l.Penum.7.

Dioſcor. *cap.66.*

Tit.10.De ſuppel.leg.

Vnde ſuppellex dicatur, vide *l.7.infra eodem.*

l.ſuppellex.1.

Vide Cuiac hic.

l.id eſt.2.

Vide *l.107.infra de verb.ſign.*

Digitized by Google

l.Supellectili.3.

Supellectili legata quæ contineantur, declarat hoc loco Iuriſconſultus.

l.Redæ.4.

Auguſt.*libeo 1.emend.c.4.*

l.De tapetis.5.

Sicut Toralia. Quid ſit To:al.optimè Turne.2.*aduerſ.24.*

l.ſupellectilis.6.

Cuiac.*lib.10.obſ.cap.13.*

l.Labeo.7.

Vide Soc.*in reg.441.ad prin.*vide Alciat.*lib.1.diſpunct.c.5.*

l.Cum quidam.8.

Plinius *libro 33.c.11.*

l.Legata.9.

Vide Bart.*in l.1.in 2.oppoſ.de rebus dub.*

l.Qui veſtem.10.

Turnebus *aduerſ.23.*

l.Vaſa.11.

Cotta *in voce.Gemma.*Turnebus*libro 8.aduerſ.cap.9.*

l.Quemadmodum.12.

Vide l.4.§.*qui orio,ſupra de pœnis.*

l.Nunquam.13.

Suppellectilis appellatione,quæ non contineantur,vide hic D.Goth.

l.Fundo.14.

Paulus *3.ſent.6.§.34.*

LIBER XXXIIII.

Titulus primus.

De alimentis, vel cibariis legatis.

ANtonius Gueſada *1. quæſtionum* 21. & 23.

l.ſi alimenta.1.

De alimentorum fauore,Rebuff. *in tract.ſenten.prouiſ.*

l.Si quis.2.

Vide notata ad l.*liberti 21.ſupr.de annuis legatis.*

l.Solent.3.

Pet.Gerard.*ſing.23. numero 5.folio* 558. ad id quod ibi dicit Bart.*in vlt.col.nu.9.verſ.ex hoc.* adde Bald.Nouell. *in addit.ibi in contra ?.doc. in l.patre in fin.*

l.Τοῖς τε.4.

Vide Cuiac.ad l.8.§.12.*ſupra de tranſact.*

l.Verba.5.

Nota quod filij viuo patre ſunt quaſi domini.

l.Legatis.6.

In hanc legem,vide Roland.à.Valle *conſilio 12.*

l.Pecuniæ.8.

Miniſter nudus dicitur,apud quem nullum lucrum remanere debet.

l.Alio 9.

Hæc lex optimè explicatur à Bartolo hic. De executore vniuerſali & particulari,vide hic Bart.

l.Cum vnus.10.

Tiraq.*priuil.81.pia cauſa.*

§.Fin.

Folio 16.numero 68.repet.4.

l.Is cui.11.

Vide Roman.*ſing.34.*

l.Lucius.12.

Roman.*ſing.432.*

l.Gaio.13.

Tranſlatio quomodo fiat,notat hic Gloſſa.

l.Mela.14.

Gellius *libro 10.noctium attic.cap. 61.& 62.* vide Bartol.*in l. ex facto,de vulg. in princ. nu.1.in §.ſed ſi alimenta.* vide Bart. *in l.ſi ita prælegatum eſſet,de auro & argento legat, colum.2. circa fin.*

§.Sed ſi.2.

Bellonus *lib.1.ſupput.cap.20.*Dec.*ad l.certi cōdictio,§ ſi nummos, numero 5.D.ſi certum pet.* & per eundem ad Rubr.*extra de conſtit.* Moder.Anco.*in tract.de mercat.par.2.num.8.poſt* Cagnol.*ibi* Bellon.*libro 1.ſupput.c.20.fo.*664. *num.40.repet.1.*

§.Quidam.3.

Corraſius *ad rubric. de ſeruitut. pagina* 39. & 40.

l.A filio.15.

Relatiuum *quis vel qui*, an quomodo & quando ſuum antecedens reſtringat, vide Doctor.*in l.cunctos populos,Cod.de ſumma trinitat.*

l.Alimenta.16.

Alciatus *in l.Modeſtinus,col.pen.D.de verb. ſign.*

Digitized by Google

ſign.vide eundem *libro 2.prætermiſſ in tit.de alement.leg.chart.143.*

* §.Baſilice.1.

*Papon.1.*notar.tit.de preſts vſuraires* 13.

l.ſeruos.17.

Nota hic quod ſeruorum appellatione ancillæ continentur.

l.Liberti.18.

Vide Barto. *in* l. *Lucius, de legatis ſecundo,* Alexan. *poſt alios in* l.*huiuſmodi,* §.*cum pater, de legatis* 1.*folio* 40.*numero* 51.59.*&* 62.*repetitionum* 1.

l.teſtamento.19.

Ant.Auguſt.*lib.3.emend.c.2.*

l.Stichus.20.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.1.*

l.Diariis.21.

De Diariis,vide *Nou.*57.

l.cum alimenta.22.

Iunge hic l.14.*ſupra de annuis leg.*

Titul.2. De auro & argento legat.

Vide Lazarum Bayſium *de re veſtiaria.* Cuiacium *libro* 10.*obſeruat.cap.*17.*&* 18. Aulum Gellium *lib.* 4 *c.* 1. Cælium Calcagninum *libro 3.epiſt.c.1.*

l.ſi alij.1.

De mundo muliebri, vide Liuium *libro* 37.

§.cui.1.

Cuiacius *d.cap.*17.

l.Qui tibi.2.

Cuiacius *libro 2.ad Affric.*

l.Vxori.3.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap.*17.

l.cum quidam.4.

Vide Cuiacium ſupra dicto loco.

l.apud.5.

Cuiacius *libro* 1.*obſer.cap.*9.

l.ſeia.6.

Briſſonius *lib.2.ſelect.cap.*11.

l.ſi ita.7.

Legatum ſimpliciter & infinite prolatum, refertur ad tempus teſtamenti. Felin. *ad c.ſi. colum.fina.de conſti.* Barba.*conſilio 6.volumin.3.* Bellon.*conſilio* 5.1.*&* 2.*col.*Socin.Iun.*conſ.*98.*numero* 26.*libro* 1. Anton.Rub.*ad* l.*non ſolum,* §.*morte,numero* 201. *D.de noui operis nunciatione.* Didac Couarruu. *libro practic.quæſtion.c.*2.*numero* 5.*columa.*2.*folio* 15. Couarr.*quæſt.* vide Caſtr.*in* l.*fin.*§.1.*de lega.*2.*folio* 94.*numero* 201.*repetitionum* 5.

l.Plautius.8.

Auguſtinus *lib.1.emendation. cap.6.* Cuiac. *d.cap.*17.

l.cum certum.9.

Vide l.35.*infra eodem.*

* ¶ *Sed pretium*) Quid ſignificent hæc verba declarat Faquineus *Controuerſiarum iuris. par.1.lib.2.cap.*11.

l.Quintus.10.

Cuiacius *dicto loco.* Emanuel Coſta *libro* 1. *ſelect.cap.*4. Vvalterus *lib.*1.*miſcel.cap.*3.

l.Si quis.11.

Pag. 446. *numero* 10. Couarruuias *reſolutionum.*

l.Si imaginem.12.

Statuæ & imaginis, an & quæ ſit differentia,vide hic Gloſſam.

l.Vxori.13.

Cotta *in memoral.in voce carruca.*

l.Si ſtatuam.14.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap.*17.

l.Species.15.

Cuiacius *dicto capite* 17.

* Faquineus *Controuerſiarum iuris libro* 5. *cap.*46.

l.Filiam.16.

Cuiacius 10.*obſ.cap.*39.

l.Si gemma.17.

Emblemata quæ dicantur,vide Paulum 3. *ſent.tit.*6.§.89.

l.Qui vxori.18.

Cuiacius *vbi ſupra,* l.*qui vxori,* 1.*reſponſ.de auro & argento legato,* vide Ioannem Fabrum *Inſtit.de leg.*§.*ſed & ſi legatarij.*

l.Cum aurum.19.

Vvalterus *libro* 1.*miſcellaneorum,cap.*3.Forcatulus *Necyomant. dial.*38. Cuiacius *libro* 12. *obſ.cap.*37.

§.Planè.4.

Cuiacius *libro* 12.*obſeruationum,cap.*39.

§.Idem.6.

Cuiacius *libro* 10. *obſer.cap.* 17. Turnebus *lib.*18.*aduerſ.cap.*23.

§.Argento.9.

Cotta *in memoral.in voce argentum,& in voce calumniarium,*&Cuiac.*dicto capite* 17.Turnebus *libro* 28.*aduerſ.cap.*23.

Digitized by Google

§.Si cum.12.

Cuiacius *libro 2.obſeruat.capite 6.& libro* 10. *capite* 17.

§.Perueniamus.13.

Cuiacius *dicto libro* 10.*capite* 18.Cotta *in voce Gemmæ.* Forcatulus *in cupidine iuriſper. cap.* 11. Turnebus *libro* 18.*aduerſ.cap.*23.

l.in argento.21.

Alciatus *libro* 8.*parerg.cap.*4. Cotta *in voce calumniarium.* Cuiacius *lib.*10.*obſeruationum capite* 17.

l.Veſtimentum.22.

Auguſtinus *libro* 3.*emend.capi.*7. Gilbertus Regius *libro* 2.*enant.capite* 20. Fornerius *libro* 1.*ſelect.cap.*1.

Ad hunc textum add. Tiraq.*poſt ll.connub. numero* 10.*& in tract. ceſſ.cauſ. numero* 2. *parte* 12.limi.19.& 20.Barbat.*conſilio* 57.*præclare,col.* 5.*verſic.item fuerit,libro* 1.

l.Veſtis.23.

Cuiacius *libro* 10.*obſeruationum,capite* 18.& *libro* 12.*obſer.capite* 24.Alciatus *lib.*1.*parerg.ca.* 4. Cotta *in memoral. in voce amphitapa, & in voce capicinus.*Turnebus *dicto capite* 23.Corraſius *epiſt.quæſt.cap.*14.

l.Argumento.25.

Turnebus *dicto capite* 23. *& libro* 1. *aduerſ. cap.*17.Alciatus *lib.*6.*parerg.cap.*25.Ferrandus *libro* 1.*explic.cap.*24.Cotta *in memoral. in voce faſcis, in voce vdones,in voce viriola,in voce macula,in voce alabaſtra,in voce mitra*, Cuiacius *libro* 5.*obſeruation*, *capite* 11.*libro* 8. *capite* 1.& *libro* 10.*capite* 17. Ræuardus *libro* 1. *variorum, capite* 4.Aulus Gellius *libro* 13.*capite* 20.Gilbertus Regius *libro* 1.*enarmeq.cap.*16.

§.Ornamento.10.

Armillæ. Armillæ & viriolæ, ornamenta ſunt manuum,Cuiacius 10.*obſ.cap.* 17.*in fine.*

l.Quamuis.26.

Alciatus *libro* 2.*prætermiſſ.*Ferrandus *libro* 1. *explic.cap.*36.

l.Quintus.27.

Vide l.9.§.9.*ſupra eod.*

§.An cui.1.

Gueuarra *in topica Ciceronis,pag.*22.Vvalterus *miſcell.dicto loco.*

§.Cui aurum.4.

Cuiacius *lib.*10.*obſ.cap.*18.

§.Argentum.6.

Alciat.*lib.*6.*parerg.cap.*26. Ferrandus *lib.*1. *explic.cap.*37.Cotta *in voce ſcriptura, & in voce lampas quotiens.*Cottā allegans *de memor.ſent.*

l.Cum in 28.

Fornerius *lib.*1.*ſelect.cap.*21.

l.Si quando.29.

Horat.1.*epiſt.*

l.Si quis.30.

Couarruuias *lib.*2.*variar.reſol.cap.*5.*Faquāneus *controuerſiarum iuris.lib.*5.*cap.*68.

l.Qui laudem.31.

Cuiacius *lib.*10.*obſ.cap* 31.

l.Pediculis.32.

Cuiacius *lib.*10.*obſ.cap.*36.*in fine.*

§.Auro.1.

Cotta *in voce emplemata,in voce cymbium.* Cuiac.*lib.*6.*obſ.cap.*31.

§.Argento.2.

Couarruuias *reſolut.pag.*449.

§.idem.4.

Arius Pinellus C.*de bonis maternis*, *folio* 4. *& ſeq.numero* 40.& 41.

§.Titia.7.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.capite* 17.

l.Item.8.

Ferrandus *libro* 1.*explic.cap.*38.

l.Inter.33.

Fornerius *libro* 1.*ſelect.capite* 1.

l.Scribit.34.

De verbo *Erit,* vide l.123. *D.de verborum ſignif.*

§.Quod.2.

Emanuel Coſta *lib.*1.*ſelect.cap.*6. Cuiacius *libro* 2.*obſ.capite* 39.

l.Titiæ.35.

Vide hic Bartolum & Baldum.

l.Seiæ.36.

Alciatus *lib.*7.*parerg.capite* 3.Alexander ab Alexandro *lib.*3.*genial.dier.cap.*11.Cotta *in voce modiolos.*Cuiacius *libro* 11.*obſeruat. capite* 7.

l.Ornamentorum.37.

Corraſius *ad rub.de rebus creditis,pagina* 451.

l.Titia.38.

Vide l.61.& l.22.*ſupra de leg.*1.

§.Semproniæ.1.

Alciatus *libro* 2.*parerg.capi.*21. Turnebus *libro* 23.*aduerſ.cap.*19.& *libro* 27.*cap.*28.

§.Seia.2.

Sarmientus *libro* 3.*ſelect.cap.*3. Antonius Auguſtinus *libro* 2.*emend.ca.*1. adde Peckium *de eccleſ.reparand.cap.*1 *folio* 265. Couarruuias *in* 4. *Decreet.* quomodo procedat, *ſub numero* 10.*folio* 45.Cagnolus,*de regulis iuris* ,*folio* 313. *numero* 51.*tract.*1.

l.Si vxori.

Digitized by Google

* Fauore religionis in dubio intelligitur quod eſt maius adde Rom. *ſing.521. quæro quid ſi lego*, Socin. *reg.* 310. *in* 41. *priu. pia cau.* D. c. *ad l. ſemper in obſcuris, num.3. D. de reg. iur.* & ibi Cagn. *num.*10. Capr. *conſ.3. num.6.* Hiero Alb. *conſ 39.1.q. num.4.* Gozad. *conſ.60. num.* 15. Pet. And. Gram. *in tractatu de extenſ. num.* 51. Didac. *ad c. indicante n.5. ext. de teſtam.* Faquineus *controuerſiarum iuris libro 6. cap.26.* Pet. Surdus *deciſ.298 numero 3.*

l. ſi vxori. 39.

Turnebus *libro 27. capite* 18.

l. Medico. 40.

Conſtantius Landus *prætermiſſ. capite* 8.

Tit. 3. De libert. leg.

Continuationem huius Rubricæ ponit hic Bartol.

l. Omnibus. 1.

Iunge hic §.13. *Inſt. de legat.*

*Vide Antonium Fabrum *libro 17. coniecturarum capite* 10.

l. Hæredem. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. *in* l. *ſi quis infra eod.*

l. Liberationem. 3.

Quot & quibus modis liberatio relinqui poſſit, vide hic Bart.

*Cuiac. *ad* l. 2. *D. de pact.*

l. Liberationem.

Vide Aretinum *in* l. *ex duobus in 2. queſtion.* Bartolum *de duobus reis, & in §. ſi tamen hominem in pen. columna, in fine* & Ruinum *in vlt. chart.* reprobantẽ Bar. *in* l. *ſi quis rerum, de lib. leg.* qui contra iſtum textum, multa notanter dicit, *& in Authen. hoc ita, C. de duobus reis, in 6. queſt. tertia quæſt. princ.*

l. Quid. 4.

Nota hic formam libelli.

l. Si quis. 5.

Ad ibi dicta per Bart. vide Sozinum *in* l. 2. *in §. ſi tamen hominem, in fine, de verborum obligationib.* & Ruinum ibi *in vlt. char.* qui reprobat Bart.

*Vide Antonium Fabrum *libro 17. coniecturarum cap.*11.

l. Poſt 6.

Glo. §. 1. *D. de lib. leg.* vide Iaſonem *in* l. *qui Romæ. §. duos fratres, in 5. col. numero 15. & numero 6. numero 18. de verborum oblig.*

l. Non ſolum. 7.

Ad intellectum huius loci, vide Bartolum *in* l. *apud Iulianum, de leg.2.*

§. Vnde. 5.

Quod eſt relictum ſubſtituto, videtur relictum condicionaliter ab ipſo pupillo.

l. Non ſolum. 8.

Vide Bartolum *in* l. 1. *in principio, D. ſi quis ius dicenti.*

l. Si quis. 9.

Zoannetus *rerum quotid. c* 32.

l. Si damnatus. 10.

Concordat l. 105. *in fine, ſupra de leg. 2.*

l. Si debitor. 11.

Legari poteſt quod mea intereſt potius nõ ſoluere, quàm ſolutum repetere.

l. Lucius. 12.

Bart. *in* l. 1. *ſup. de act. emp. & vend.*

l. ſi quis. 15.

In dubio relictum liberationis intelligitur relictum in rem.

l. Ei cui. 16.

In vulgaris editionibus eſt lex *ſi ei cui.*

l. Caſſius. 18.

Iunge l. 14. *in fin. ſup. locati.*

l. Cum ita. 19.

Vix eſſe ponitur, pro non eſſe, & nullo modo eſſe.

l. Aurelio. 20.

Alciat. *lib.6. parer. c.23.* Auguſt. *lib.3. emend. c.7.* Cuiac. *lib.7. obſer. cap.16.*

l. Si id. 21.

Nota hic argumentum à ſolutione ad confuſionem.

l. Quòd. 22.

Quæ ſit ratio huius legis, optimè declarat hic Gloſſa.

l. Procurator. 23.

Procurator interdum negligentem rationem non reddit.

l. Cum hæres. 24.

Iunge l. 21. *ſup. eod.*

l. Legaui. 25.

Emanuel Coſta *lib.1. ſelect. cap.5.*

l. Tutor. 26.

Cuiacius *in para tit. pag.*123.

*Emẽdatur hæc lex ab Ant. Fa. *li.17. cõiec. c.9.*

l. Videamus. 27.

Legata hodie cedunt à morte teſtatoris.

l. Aurelius. 28.

Alciatus 1. *præſump.6.*

§. Mæuia. 4.

Couarr. *lib.2. var. reſol. c.14.*

Digitized by Google

l. Cum erat. 24.

Iunge hic l. 79 *ſupra de legat.* 1.

Tit. 2. De vſu & vſufructu, & reditu, &c.

Vide ad hunc tit. Graſſum, *lib. ſenten §. lega tum quæſt.* 23. 24. 25. 26. 27. *ad finem* 36.

l. Nec vſus. 1.

Molin. *de diuid. & indiuid. par 3. numero* 319. *cum ſequen.*

Vide Ioann. Longoual. *ad* l. *imperium, D. de iuriſdict. omnium iudic. numero* 118. & 232. Cępol. *in tract. de ſeruit. pag. 2 numero* 4. Aruis Pinollus, *in repetit. ad* l. 1. C. *de bonis maternis*, 3. *part. numero* 6. *Cuiac. ad l. *iuriſg.* D. *de pact.*

l. Hominis. 2.

Cuiacius *libro* 14. *obſer. capite* 23.

l. Hominis. 3.

Corraſius *ad* l. *admonendi, numero* 24. D. *de iureiurand.*

l. ſi purè. 4.

Cuiacius *libro* 19. *obſ. cap.* 22.

l. Vſum. 5.

Vſumfructum ſibi *cum morietur* quis ſtipulari non poteſt.

l. ſi vſus. 6.

An vſusfructus ad diem legari poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Si vſus. 8.

Cuiac. *cap.* 34. *de præſcriptionibus.*

l. ſi ab eo. 9.

Legatum caducum penes quem remaneat, notat hic Bar.

l. ſi Titio. 10.

Hanc legem limita, vt non procedat in iudiciis, ſecundum Aret. *in* l. *naturaliter*, §. *nihil commune*, D. *de acquir. poſſ.*

l. Habitationis. 11.

An, quando, & quomodo habitatio videatur relinqui, vide hic Gloſſam.

l. Heres. 12.

Nota hic villam, pro domuncula ſumi fructuum gratia.

l. Cum vſus. 13.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. capite* 18.

l. Duos. 14.

Alciatus 1. *parerg. capite* 22.

l. Damnas. 15.

Cuiacius *in paratit. pag.* 41.

Intellige de facultate facti in habitando, non de ſeruitute habitationis, quæ conſiſtat in iure, ob textum *in* l. *Aquilius*, D. *de donat.* valdè enim hæc differunt, vt notabiliter tradit Dec. *conſilio* 555. *diſpoſitum prima. colum.* 1. *q. ad fin.* Adde Ruin. *ad prin. Inſt. de dona. numero* 441 & *ſeq.*

l. Legatum. 16.

Alciatus *libro* 1. *parerg. capite* 22. Lapus *al- leg.* 87.

l. Qui plures. 18.

An incertæ perſonæ legari poſſit, declarat hic Gloſſa.

l ſi alij. 19.

In dubio plus valet ſcriptura quàm quod actum eſt, dummodo de illo non conſtet. Pariſ. *conſ.* 94. *volum.* 2. Iaſ. *ad* l. *ſi poſthumus*, §. *fin. de liberis & poſthumis*, Pic. *ad* l. *Titia*, §. *Titio*, D. *de legat.* 2. *numero* 88. *cum ſequen.* Cotta *in memor. in ver. fundus ſi legatus*, Rom. *ſing.* 18. Soci. Iun. *conſ* 109. *nu.* 41. & *conſ* 115. *nu.* 10. *lib.* 1. Cagn. *ad* l. *in toto iure, numero* 20. 13. & *ſeq.* D. *de reg. iuris vbi exornat.*

l. Titio. 21.

In alternatiua cuius ſit electio, vide hic Gloſſam.

l. Patrimonij. 22.

Quæ ſimilia ſunt eiuſdem iuris cenſentur.

l. Licet. 23.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. cap* 17.

l. Vxori. 24.

Beroius *quæſt.* 13.

l. Qui fructus. 25.

Nota hic vſumfructum morte finiri.

l. Sempronius. 26.

Vide l. *qui vſumfructum*, §. 1. *verſ. hoc itaſupra de vſuf.*

l. Vxori. 27.

Facit ad explicationem huius legis, quæſtio quam ponit Gloſſa *in c. plerumque, extra de don. inter vir. & vxor.* *Cuiac. in libro 1. Fer.

l. Quæro. 28.

An lucri & oneris eadem debeat eſſe ratio, tradit hic Gloſ.

l. Qui. 30.

Molinæus *de diuid. & indiuid. part.* 3. *nu.* 587. *cum ſeq.*

l. Is qui. 31.

Nicolaus

Digitized by Google

Nicolaus Valla *de rebus dubiis, &c. tra-ctat.*11.

l.Generali.32.

An conſilium dans legare intelligatur, vide hic Gloſſam.

§.Filius.1.

Cuiacius *libro* 20 *obſ.c.*39.

§.Vxori.2.

Couarruuias *libro* 2. *variarum reſolut. cap.*5. Beroius *quæſtion* 29. *&* 30. Crot. *ad* l.*ſi conſtante*, 2. *repet. D. ſoluto matrimonio, numero* 49. Cagnol. *ad* l.1. *numero* 27. *&* 35. *D. de reg. iur.* Moder. Anco. *in tract. de mercat. in tit. mand.* 2. *par. verſic. reliquum eſt. nouiſſimè* Arius Pinellus *in repet. ad Rubric. Cod. de bonis maternis. in* 1. *part. folio* 33. *numero* 39. Crot. *conſilio* 136. *numero* 40.

l.ſempronio.33.

An legato generalis habitationis, vſusfructus derogetur per legatum proprietatis, vide Bald. *in* l.*quoties in fine, Cod. familiæ erciſcundæ.* & Bartol. *in* l.*ſi quis ſeruum*, §.*final. D. de legatis* 2. vide aliquid per Paul. de Caſtr. *in conſilio* 288.

l.Codicillis.34.

Nota hic quod accreſcendi verbo inducitur fideicommiſſum.

* Faquinęus *controuerſiarum iuris lib.*4.*c.*81.

§.Qui.1.

Cuiac. *libro.*3.*obſ.cap.*27.

l.Vxori.35.

Vide Arium Pinel. *in Authen. niſi, C. de bonis matern.*

l.Sticho.36.

Legatum coniunctis perſonis debetur etiamſi ſit res aliena.

l.Vxori.37.

An aliqua ſit differentia, inter vſumfructum & legatum redditum quoad viuat, vide hic D.Gothof.

l.Fundi.38.

Vide l.110. *ſupra de leg.*2.

l.Filios 39.

Fundo ſimpliciter legato, an proprietas intelligatur legata, vide hic Bart.

l.Illi.40.

Vide l.36.§.2. *ſupra de leg.*1.

l.Cum ita.41.

Nota hic differentiam inter vſumfructum & fructum annui legati.

l.In fructu.42.

Forcatulus *in penu. iur. cap.*10. Molinæus *ad conſuetudin. Pariſien. titu.* 1. §.1. *gloſſ.*8 *nu.*31.

l.Nihil.43.

Couarruuias *libro* 2. *variarum reſolutionum cap.*2.

Tit.3. De ſeruit. legat.

l.Qui duas.1.

Vide ad ibi dicta per Barto. quæ ponit Dec. *in* l.2. *in penultim. coll. D. de iuriſdictione omnium iudic.*

l.Fundum.2.

Via vna & eadem pluribus, & à pluribus legari poteſt.

l.Si fundum.3.

Molinæus *in labyrintho* 16. *leg.* Cuiac. *lib.*1. *obſ.cap.*23.

l.Et ſi.5.

Molinæus *ad d. labyrintho.*

l.Pater.6.

Cuiac. *in paratit. pag* 41. Ad gloſ. ibi in verbo *plenum*, vide Iaſ. *Inſtit. de action. in* §.*pœnales, in* 11. *coll. in fin. cum ſeq.*

l.Cum.7.

Dies legatæ ſeruitutis quando cedat, vide hic Gloſſam.

Tit.4. De dote prælegata.

Molinæus *ad rub. de verbor. obliga. num.*48. & Cuiac *in paratit. pag.*247.

l.Cum dos.1.

Cuiacius *libro* 7. *obſ.cap.*20.

§.Impenſæ.4.

Ioan. Corraſ. *ad* l.*qui liberos, D. de ritu nupt. in* 1. *par. num.*45. *Ad ver. ſed quod diximus*, vide Bal. Nouel. *in tract. de dot.* 2. *par.* Doct. omnes *ad* l.1. *ſolu. matrim. in illa q. an dos ſit ius vniuerſale.* Vaco. *libro* 6. *declar. iur. ciu. cap.* 238. *f.*259. *numero* 45. *rep.*4.

§.Mela.14.

Quando relinquitur fundus dotalis, an debeatur æſtimatio, an verò fundum, vide Bart. *in* l.*planè.* §.1. *D. de leg.*1.

l.Cum quis.2.

Menochius *de arb. iud. caſ* 212.

l.Qui ita.3.

Cuiacius *libro* 8. *obſ. cap.*36.

l.Cum vulgari.4.

Goueanus *libro primo, variarum lectionum cap.*28.

Digitized by Google

l.Dote.5.

Cuiacius *d.libro obſ.cap.20.*

l.Pater.7.

Cuiacius *lib.11.obſ.cap.29.*

l.Vir.8.

De æſtimatione hic contenta, vide l.10.*ſupra de iure dot.*

l.Vxori.9.

Qui ſuper dotem legat, ipſam dotem etiam legare.

l.ſi ſciæ.10.

Hanc legem optimè explicat hic Gloſſa.

l.ſcia.11.

Vide Iaſ.*in* l.*qui Romæ*, §.*ſuum*, *in 9.col.verſ. 2.limit.de verb.oblig.*& Bart.*in* l.*quæ dotis*, *col.1. in fin.ſol.matrim.*

l.Paulus.13.

Alias incipit hæc lex *ſi filiusfamilias.*

l.Theopompus.14.

Alciatus *libro 2.parerg.cap.19.* Couarruuias *libro 2.variarum reſolut.cap.* 18 Menoch.*de arbit.iud.libro 1.q.59.* Deciſ.371. *poſt numer.4.fo.720.deciſionum Afflicti,fo.136.num.13.& ſeq. repet.6.*

l.Licet.15.

Vide Bald.*in* l.*prædia, Cod.de fideiuſ.* quæ refert Alexand.*in* l.5.*ſi res obligata, de legatis primo.*&Ruin.*in Rubric.D.ſoluto matrimonio, numero 17.* Ioan.Fabr.§.*ſed ſi in rem, Inſtitut. de legat.*

l.Qui dotem.16.

Cuiacius *libro 11.obſer.cap.13.*

l. Vxori.17.

Si teſtator legat vxori quæ ei debet, videtur dotem relinquere.

Titul. 5. De opt.vel elect. legat.

Vide Cuiac.hic. De optione agit, §.22.*Inſt. de leg.*

l.Diuus.1.

Pluralis numerus in tribus quoque conſiſtere debet.

l.Quotiens.2.

Optione data hæres debet eligere de rebus hæreditariis.

§.Data.2.

Data optione ſi quis optauerit alienũ ſeruũ, vel hominem liberum, nihil agit, quoniam optione data debet eligi de rebus hæreditariis, vt optimè notat hic Barto. An electio ſemel facta, ſi non valet, iterum fieri poſſit, habetur per Bald.*in* l.*qui per ſalutem 5. de iureiurand.*

l.ſcilicet.3.

An deguſtatio ſola faciat electionem, vide hic D.Goth.

l.ſcyphi.4.

Electio non tenet, facta ante exhibitionem rerum.

l.Nec ſolum.5.

Cuiacius *libro 8.ad Affricanum.*

l.Mancipiorum.6.

Auguſt.*libro 4.emend.cap.17.fo.439.numero 166.& 168.repetitionum 6.*

l.immo.7.

Hotomanus 32.*illuſt.quæſt.*

l.ſi tibi.8.

Seneca 24.*controuerſ.*

l.Cum ita.9.

Specialia generaliter derogant generalioribus.

l.ſi Pampilo.10.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, parte 2. numero 16.* Adde ibi notata per Barto.*in fine*, vide Ruin.*in* l.*ſecunda, col.* 9.*de verborum obligat.*

l.ſi Eros.11.

Vide Bartol.*in* l.*perinde, D.de ſtipulation.ſeruorum.*

l.ſeruo.12.

Vide l.107.§.1.*ſupra de leg.1.*

l.Si optio.13.

Nota hic quod legatum dicitur purum, quando familia recedit in vnum.

l.Optione.16.

An poſt mortem teſtatoris fieri poſſit electio, vide l.*ſi Pamphilo ſ.eod.*

l.Cum optio.17.

Vide Roman.*ſing.25.*

l.Homine.18.

An & quæ ſit repudiationis & pacti differentia, vide hic Gloſ.

l.Illud.19.

Vide l.12.ſ.*quand.dies legat.*

l. Apud.20.

Hotamus 32.*illuſt.quæſt.*

l. Filium.21.

Vlpianus 24,§.14.

l.Mari-

Digitized by Google

l.Maritus.22.

Vide *l.34.§.1.ſupra de leg.3.*

Titul.6. De tritico, vino, vel oleo legato.

Vino legato omne continetur quod ex vino natum eſt, & defunctus reliquit, etiam acetum ex vino factum, & quidquid teſtator vini numero habuit, *l.prima, & l.ſi quis vinum hoc tit.*

l.Vino.1.

vnde ſumatur coniectura voluntatis defuncti, vide hic Gloſſam.

l.Cum alij.2.

Nota hic quod generi per ſpeciem derogatur.

l.ſi cui.3.

Macrobius *libro 7.Saturnal.*

l.Cum certum.4.

Forcatulus *in penu.iur.cap.12.*

l.Cui vinum.6.

Congruit hic l.9.& l.15.*infra eod.*

l.Quidam.7.

An legumina contineantur appellatione frumenti, notat hic Bart.

l.Si heres.8.

Vide Bartol *in l.prima, infra de alimentis legatis.*

l.Si quis.9.

Alciatus *libro 9.parerg.cap.2.* Forcatulus *in penu.iuris, cap.8.* Cuiacius *libro 11.obſeruation. cap.30.* Cotta *in memoral.in voce cauſa, in voce Stichum, in voce ceruiſia: in voce ſapa, & in voce Embana.*

§.Vino.3.

Zaſius *libro 2.reſponſ.c.14.* Cuiac.*libro 15.obſ. cap.27.*

l.Vetus.11.

Aulus Gellius *libro 13.c.29.*

l.Nam.12.

Vinum vetus quod appelletur, tradit hic Bart.

l.Ex eo.13.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.21.*

l.Vino.14.

Hac de re vide l.*ſi cui.3.hoc tit.*

l.Vinum.15.

Cuiacius *lib.2.obſer.c.36.* Gilbertus Regius *libro 2. ἐναντιοφ.cap.10.*

l.Qui vinum.16.

Alciatus *d.cap.21.* *Maſuer.*in pract.for.tit.2. de dilation.numero 6.*

§.Cui.1.

Forcatulus *in penu iur.cap.17.* Alciat.*lib.1. diſpunct.cap.fin.* Cuiac.*lib.8.*

Titul.7. De fundo inſtruct. vel inſtrum. legato.

Auguſt *libro 1.emend.cap.4.*

l.Siue.1.

De fundo principaliter legato tractat hæc lex, qua de re vide Gloſ.hic.

l.Cum pater.2.

Alciat.*libro 1.prætermiſſor.* Turnebus *libro.8. aduerſ.capit.6.* Fornerius *libro 1.ſelection.capite 2.*

l.Fundum.3.

Vide Cuiac.*ad Nou.28.*

l.Cum.4.

Forcatulus *Auiarij.cap.12.*

l.Si cui.5.

Forcatulus *Necyom.dialog.40.*

l.Nepoti.6.

An & quomodo fiat nouatio, declarat hic Gloſſa.

l.Tabernam.7.

Briſſonius *libro 4.ſelect.c.18.*

l.In inſtrumento.8.

Cotta *in memoral.in voce.viuitur,* Cuiacius *libro 10.obſer.cap.34.36.* Corraſ.*libro 4.Miſcellaneor.cap.21.* Conſtantius Landus, *prætermiſſor.cap.9.*

l.De grege.9.

Vide *l.ſecundam, Cod.de verborum ſignificatione.*

l.Si reditus.10.

Paulus *3.ſent.6.§.36.*

l.Quæſitum.12.

Paulus *3.ſent.6.§.35.*

§.Conſeruandi.1.

Forcatulus *auiarij cap.13.*

§.Sed an.6.

Turnebus *libro 8.aduerſ.cap.9*

§.Vxores.7.

Paulus *3.ſent.6.§.38.*

§.ſi aliqua.8.

Cotta *in voce ſapa,* Turnebus *d.cap.9.* Briſſonius *libro 2.ſelect.cap.8.*

Digitized by Google

§. Si domus. 16.

Cuiacius *libro* 13. *obſeruation. capit.* 13. Cotta *in voce ſpeculiaria, in voce Phormiones, in voce centones.*

§. Papianus. 23.

Alexand. ab Alexand. *libro* 5. *genial. dierum cap.* 2. Turnebus *dict. cap.* 9. Cuiac. *libro* 14 *obſ. cap.* 41.

§. Sed ſi fundus. 28.

Anton. Auguſt. *libro* 2. *emend. c.* 4. Turnebus *d. c.* 9.

§. Si inſtructum. 32.

Turnebus *d. c.* 9.

§. idem. 38.

Cuiac. *libro* 1. *obſer. cap.* 28. Briſſonius *libro* 4. *ſelect. c.* 18.

§. idem. 39.

Turnebus *libro* 18. *aduerſar. cap.* 23. Cotta *in voce Diata.*

§. Si quis fundum. 40.

Dyn. *in c. generi per ſpeciem, de reg. iur. char.* 1. Et vide Dec. *extra in Rub. de probationibus in q.* An confeſſio ſit probatio. *coll.* 5. *verſic.* 4. *per iſtam.*

l. Tabernæ. 13.

Alciatus *libro* 7. *parerg. cap.* 3. Turnebus *libro* 2. *aduerſ. cap.* 22. *&* *libro* 18. *c.* 23. Cotta *in voce Anchones.*

l. Continetur. 14.

Turnebus *libro* 8. *aduerſ. cap.* 9.

l. Si ita. 15.

Par vbi ratio eſt, ius idem ibi eſſe debet.

l. Villæ. 16.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 68.

l. Item. 17.

Cotta in voce *cauteria*, Turnebus *dicto capit.* 9.

§. inſtrumento. 2.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 65.

l. Cum. 18.

Duarenus *libro* 2. *diſput. c.* 16. Briſſonius *lib.* 1. *ſelect. c.* 6.

§. Deputatoribus. 7.

Fundo inſtructo legato, Fabri ferrarij, itē lignarij, & generaliter, qui fundi cauſa ruri morantur continentur.

l. Si mancipia. 19.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 68.

§. Paulus. 1.

Agro vel fundo legato, villa, etiam continetur, quoniam pars eſt fundi, l. *ſi ita, in fi. D. de inſtr. vel inſtr. leg.*

l. Seiæ. 20.

Hotomanus *libro* 3. *obſ. c.* 23.

§. Pamphilæ. 6.

Vide Bart. *in* l. *ſi his qui, colum.* 2. *de vſucap.* & ad dicta per Bart. *in* §. *Titio*, Vide Soc. *in* l. 1. *de rebus dub. in* 5. *not. in fin.* 2. *lect. in* 6. *coll.*

l. Cum fundus. 21.

Paulus 3. *ſent. tit.* 6. § 36.

l. Fundo. 22.

Paulus 3. *ſent.* 6. §. 47.

l. Cum. 23.

Vide l. 32. *ſup. de contrah. emp.*

l. Fundus. 24.

Facit hic l. 5. *ſupra de legat.*

*Iaſon. *ad* l. *quæ Romæ* §. *duo fratres num.* 62. *ff. de verb. oblig.* Felin. *ad cap.* 1. *verſ. priuilegium continens, nu.* 7. *de reſcript. &* *ad c. ſedes, col. pen. eod. tit. num.* 5. *ad fin.* Ioan. Ceph. *conſ.* 23. *num.* 98. *vol.* 1.

l. Fundi. 25.

Facta plerumque conſideramus non ius facti.

§. Molas. 1.

Molæ quę ſunt ad vſum quotidianum, veniunt appellatione ſuppellectilis, magis quàm inſtrumenti, vt notat hic Bart.

l. Prædia. 27.

Fundi appellatione quæ non contineantur, notat hic D. Goth.

l. Lucius. 28.

Legata vniuerſalia quando cedant, declarat hic Gloſſa.

l. Si nauem. 29.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. *in* l. *imperium*, ȷ. *de iuriſd. omn. iud. in quinto gradu meri imperij.*

Tit. 8. De pecul. legat.

l. Seruo. 1.

Quæ ſit ratio huius legis, vide l. 2. *inf. eodem.*

l. Nam quæ. 2.

Acceſſorio non confirmato, non confirmatur principale.

l. Peculio. 5.

Nota hic reddere interdum ſumi pro dare.

l. ſi peculium. 6.

Adde

Digitized by Google

Addc Gloſſ.*in* l.1.*ſupra de edendo.*

§.Sicut.4.

De iſto textu vide notata per Bar.*in* l *ſi certis,in vlt.col. C.de pactis*, per Bald. *in* l.*geris,in vlt.col. D.de acq.hæred.*per Bald.*in* l.*ſi.C.an ſeruus ex ſuo facto.*

l.Si quis.7.

Iunge hic l.42.*ſupra de pecul.*

l.Denique.8.

Hæres non eſt dominus, niſi poſt aditam hæreditatem.

§.interdum.7.

Ruin.*conſ.*159.*viſo,col.3.& ſeq.lib.3.*Alex.*conſ.24.num.8.vol.3.* Curt. Iun.*ad l.poſthumo.nu* 32.*C.de bon.poſſ.contra tab.* Lancel Polit.*in tract.ſubſt.ſub Rub.de compend.ſubſt.num.*43.

Quæ inducuntur ad diminutionem, operantur augmentum, quando aliàs diſpoſitio non poſſet habere effectū, vide not. per Iaſ. *ad l.centurio,num.37.verſ.non obſtat.tex.in d.l.denique, D.de vulg.*contra quem tamen tenet F.Acoramb.*ad l.hæredes mei,* §.*cum ita, nu.9. D.ad Treb.*vide Bart.*in l.ex hac ſcriptura,in 2.col.de don.in verſ.ſed quæ 33.q.*Alex.*in l.cum filio,col.2.de legat.*1. & Soz.in. ibi *col.2.* & etiam Ruin.*ibi char* 5.vide text.*in* §.*peculium,in fin. Inſt.de leg.* Iaſ.*Inſtit.de action.* §.*rurſus,in glo.in verb.in poteſtate.*

l.Si peculium.10.

Specialiter legari intelliguntur, quæ apertè & circa ambiguitatem legantur.

l.Ei quoque.11.

Concordat textus *in* l.30.*ſup.de pecul.*

l.Quidam.14.

Folio 246.*numero* 47.*repet.3.*

l.Stichus.16.

Vide Cuiac.*libro* 5.*ad Africanum.*

l.Qui.17.

Iunge l.38.*ſupra de pecul.*

l.Si ſeruo.18.

Nota hic manumiſſum ſumi, pro manumittendo.

l.cum dominus.19.

Vide Roman.*ſing.*132.

§.Filiusfamil.2.

Hunc textum allegat Bart.*in* Rub.*C.de verborum ſignif.*

l.Dominus.22.

Vide *cap.1.extra de ſentent.excom.*

l.Dominus.23.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.*13.

l.Si legatus.24.

Contrarium tenet Paul.3.*ſent.tit.* 6. §.34. vbi ait ſeruo legato peculium deberi, quod quomodo concilietur, vide ibid. Cuiac.

l.Titi.26.

Suetonius *in Galba c.*12.

Tit.9.De penu legat.

Folio 453.*numero* 89.*repet.6.folio* 429.*numero* 129 & 151.*repetitionum 6.*

l.Vxori.1.

Romanus *ſingulari* 296. *incipiente lege Titio.*

l.Penu.2.

Gellius *libro* 4.*cap.*1.

l.Qui penum.3.

Cuiac.*libro 9.obſ.cap.9.*

l.Nam.4.

Quæ ſine alio eſſe non poſſunt, acceſſionis loco ea rapiunt, ſine quibus non conſiſtunt.

§.Si cui.6.

Regula quæ ſolet dari per illum textum. Limita & declara, vt per Dyn. *in rubric.de reg. iur.in 6.* Bart.*in l.ex his,de leg.* Dec.*in Rubric. de probationibus,folio* 2.Gomeſ. *Inſt.de actionibus,*§.*ſic itaque,in 14.col.pag.*438.*numero* 5.*Couar.reſol.*

l.Non omnes.5.

Circa diſtinctionem de qua per I.C. *in l. iſta*, vide Alciat. *in annotatiunculis in l.negotiantes partim,C.de excuſ.numero* 10. *char.*186. *ſecund.num.continuatum,num.*22.*poſt medium, de conſtit.*

l.Inſtrumentum.6.

Cuiacius *libro ſecundo obſeruation.capit.6.in fine.*

l.Penum.7.

Dioſcor.*cap.*66.

Tit.10.De ſuppel.leg.

Vnde ſuppellex dicatur, vide *l.7.infra eodem.*

l.ſuppellex.1.

Vide Cuiac. hic.

l.Id eſt.2.

Vide l.207 *infra de verb.ſign.*

Digitized by Google

l.Supellectili.3.

Supellectili legata quæ contineantur, declarat hoc loco Iuriſconſultus.

l.Redæ.4.

Auguſt.libeo 1.emend.c.4.

l.De tapetis.5.

Sicut Toralia. Quid ſit Toral.optimè Turne.2.aduerſ.24.

l.ſupellectilis.6.

Cuiac.lib.10.obſ.cap.13.

l.Labeo.7.

F. Ant. faber. de (?) lib. 3. c. 17. par.

Vide Soc.in reg.441.ad prin.vide Alciat.lib.1.diſpunct.c.5.

l.Cum quidam.8.

Plinius libro 33.c.11.

l.Legata.9.

Vide Bart.in l.1.in 2.oppoſ.de rebus dub.

l.Qui veſtem.10.

Turnebus aduerſ.23.

l.Vaſa.11.

Cotta in voce Gemma. Turnebus libro 8.aduerſ.cap.9.

l.Quemadmodum.12.

Vide l.4.§.qui orto,ſupra de pœnis.

l.Nunquam.13.

Suppellectilis appellatione,quæ non contineantur,vide hic D.Goth.

l.Fundo.14.

Paulus 3.ſent.6.§.34.

LIBER XXXIIII.

Titulus primus.

De alimentis,vel cibariis legatis.

ANtonius Gueſada 1.quæſtionum 21.& 23.

l.ſi alimenta.1.

De alimentorum fauore,Rebuff.in tract.ſenten.prouiſ.

l.Si quis.2.

Vide notata ad l.liberto 21.ſupr.de annuis legatis.

l.Solent.3.

Pet.Gerard.ſing.23.numero 5.folio 558.ad id quod ibi dicit Bart.in vlt.col.nu.9,verſ.ex hoc adde Bald.Nouell.in addit.ibi in contra ?.dot.in 1.partre in fin.

l.Τοῖς τε.4.

Vide Cuiac.ad l.8.§.12.ſupra de tranſact.

l.Verba.5.

Nota quod filij viuo patre ſunt quaſi domini.

l.Legatis.6.

In hanc legem,vide Roland.à Valle conſilio 12.

l.Pecuniæ.8.

Miniſter nudus dicitur,apud quem nullum lucrum remanere debet. lucas. libr. 7. reſpon. Papin.

l.Alio 9.

Hæc lex optimè explicatur à Bartolo hic. De executore vniuerſali & particulari,vide hic Bart.

l.Cum vnus.10.

Tiraq.priuil.81.pia cauſa.

§.Fin.

Folio 16.numero 68.repet.4.

l.Is cui.11.

Vide Roman.ſing.534.

l.Lucius.12.

Roman.ſing.432.

l.Gaio.13.

Tranſlatio quomodo fiat,notat hic Gloſſa.

l.Mela.14.

Gellius libro 10.noctium attic.cap.61.& 62. vide Bartol.in l.ex facto,de vulg.in princ.nu.1.in §.ſed ſi alimenta. vide Bart. in l.ſi ita prælegatum eſſet,de auro & argento legat,colum.2.circa fin.

§.Sed ſi.2.

Bellonus lib.1.ſupput.cap.20.Dec.ad l.certi cōdictio,§.ſi nummos,numero 5.D.ſi certum pet.& per eundem ad Rubr.extra de conſtit. Moder.Anco.in tract.de mercat.par.2.num.8.poſt Cagnol.ibi Bellon.libro 1.ſupput.c.20.fo.664.num.40.repet.2.

§.Quidam.3.

Corraſius ad rubric.de ſeruitut.pagina 39.& 40.

l.A filio.15.

Relatiuum quis vel qui, an quomodo & quando ſuum antecedens reſtringat, vide Doctor.in l.cunctos populos,Cod.de ſumma trinitat.

l.Alimenta.16.

Alciatus in l.Modeſtinus,col.pen.D.de verb.ſign.

Digitized by Google

*ſign.*vide eundem *libro 2.prætermiſſ.in tit.de alument.leg.chart.*143.

*§.Baſilicc.1.

*Papon.1.*notar.tit.de preſts vſuraires* 13.

l.ſeruos.17.

Nota hic quod ſeruorum appellatione ancillæ continentur.

l.Liberti.18.

Vide Barto. *in* l. *Lucius, de legatis ſecundo,* Alexan. *poſt alios in* l. *huiuſmodi,* §.*cum pater, de legatis* 1.*folio* 40.*numero* 51.59.& 62.*repetitionum* 1.

l.teſtamento.19.

Ant.Auguſt.*lib.3.emend.c.2.*

l.Stichus.20.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.1.*

l.Diariis.21.

De Diariis,vide *Nou.*57.

l.cum alimenta.22.

Iunge hic l.14.*ſupra de annuis leg.*

Titul.2.De auro & argento legat.

Vide Lazarum Bayfium *de re veſtiaria.* Cuiacium *libro* 10.*obſeruat.cap.*17.& 18. Aulum Gellium *lib.* 4 *c.*1. Cælium Calcagninum *libro 3.epiſt.c.*1.

l.ſi alij.1.

De mundo muliebri , vide Liuium *libro* 37.

§.cui.1.

Cuiacius *d.cap.*17.

l.Qui tibi.2.

Cuiacius *libro 2.ad Affric.*

l.Vxori.3.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap.*17.

l.cum quidam.4.

Vide Cuiacium ſupra dicto loco.

l.apud.5.

Cuiacius *libro* 1.*obſer.cap.*9.

l.ſeia.6.

Briſſonius *lib.2.ſelect.cap.*11.

l.ſi ita.7.

Legatum ſimpliciter & infinite prolatum, refertur ad tempus teſtamenti. Felin. *ad c.ſi. colum.fina.de conſti.*Barba.*conſilio* 6.*volumin.*3. Bellon.*conſilio* 5.1.& 2.*col.*Socin.Iun.*conſ.*98. *numero* 26.*libro* 1. Anton.Rub.*ad* l.*non ſolum,* §.*morte,numero* 201.*D.de noui operis nuntiatione.* Didac Couarruu. *libro practic.quæſtion c.*2. *numero* 5.*column.*2.*folio* 15. Couarr.*quæſt.* vide Caſtr.*in* l.*fin.*§.1.*de lega.*2.*folio* 94.*numero* 201. *repetitionum* 5.

l.Plautius.8.

Auguſtinus *lib.1.emendation. cap.6.* Cuiac. *d.cap.*17.

l.cum certum.9.

Vide l.35.*infra eodem.*

* ¶ *Sed pretium*) Quid ſignificent hæc verba declarat Faquineus *Controuerſiarum iuris. par.1.lib.2 cap.*11.

l.Quintus.10.

Cuiacius *dicto loco.* Emanuel Coſta *libro* 1. *ſelect.cap.*4.Vvalterus *lib.1.miſcel.cap.*3.

l.Si quis.11.

Pag. 446.*numero* 10. Couarruuias *reſolutionum.*

l.Si imaginem.12.

Statuæ & imaginis, an & quæ ſit differentia,vide hic Gloſſam.

l.Vxori.13.

Cotta *in memoral.in voce carruca.*

l.Si ſtatuam.14.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap.*17.

l.Species.15.

Cuiacius *dicto capite* 17.

* Faquineus *Controuerſiarum iuris libro* 5. *cap.*46.

l.Filiam.16.

Cuiacius 10.*obſ.cap.*39.

l.Si gemma.17.

Emblemata quæ dicantur,vide Paulum 3. *ſent.tit.*6.§.89.

l.Qui vxori.18.

Cuiacius *vbi ſupra,* l.*qui vxori,* 1.*reſponſ.de auro & argento legato,* vide Ioannem Fabrum *Inſtit.de leg.*§.*ſed & ſi legatarij.*

l.Cum aurum.19.

Vvalterus *libro* 1.*miſcellaneorum,cap.*3.Forcatulus *Necyomant. dial.*38. Cuiacius *libro* 12. *obſ.cap.*37.

§.Planè.4.

Cuiacius *libro* 11.*obſeruationum,cap.*39.

§.Idem.6.

Cuiacius *libro* 10. *obſer.cap.* 17. Turnebus *lib.18.aduerſ.cap.*23.

§.Argento.9.

Cotta *in memoral.in voce argentum,& in voce calumniarium,*&Cuiac.*dicto capite* 17.Turnebus *libro* 28.*aduerſ.cap.*23.

Digitized by Google

* Fauore religionis in dubio intelligitur quod eſt maius adde Rom. *ſing.521. quæro quid ſi lego*, Socin. *reg.* 310. *in* 41. *priu. pia cau.* Dec. *ad l. ſemper in obſcuris, num.3. D de reg. iur.* & ibi Cagn. *num.10.* Capr. *conſ.3. num.6.* Hiero Alb. *conſ 39.1.q. num.4.* Gozad. *conſ.60. num.15.* Pet. And. Gram. *in tractatu de extenſ. num.51.* Didac. *ad c. indicante n.5. ext. de teſtam.* Faquineus *controuerſiarum iuris libro 6. cap.26.* Pet. Surdus *deciſ.298. numero 3.*

l. si vxori. 39.

Turnebus *libro 27. capite* 18.

l. Medico. 40.

Conſtantius Landus *prætermiſſ. capite* 8.

Tit. 3. De libert. leg.

Continuationem huius Rubricæ ponit hic Bartol.

l. Omnibus. 1.

Iunge hic §.13. *Inſt. de legat.*

*Vide Antonium Fabrum *libro 17. coniecturarum capite* 10.

l. Hæredem. 2.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. *in* l. *ſi quis infra eod.*

l. Liberationem. 3.

Quot & quibus modis liberatio relinqui poſſit, vide hic Bart.

*Cuiac. *d* l.2. *D. de pact.*

l. Liberationem.

Vide Aretinum *in* l. *ex duobus in* 2. *queſtion.* Bartolum *de duobus reis, & in §. ſi tamen hominem in pen. columna, in fine* & Ruinum *in vlt. chart.* reprobantē Bar. *in* l. *ſi quis rerum de lib. leg.* qui contra iſtum textum, multa notanter dicit, *& in Authen. hoc ita, C. de duobus reis, in 6. queſt. tertia queſt. princ.*

l. Quid. 4.

Nota hic formam libelli.

l. Si quis. 5.

Ad ibi dicta per Bart. vide Sozinum *in* l.2. *in §. ſi tamen hominem, in fine, de verborum obligationib.* & Ruinum ibi *in vlt. char.* qui reprobat Bart.

*Vide Antonium Fabrum *libro 17. coniecturarum cap.*11.

l. Poſt 6.

Glo. §.1. *D. de lib. leg.* vide Iaſonem *in* l. *qui Romæ. §. duos fratres, in 5. col. numero 15. & nume 6. numero 18. de verborum oblig.*

l. Non ſolum. 7.

Ad intellectum huius loci, vide Bartolum *in* l. *apud Iulianum, de leg.2.*

§. Vnde. 5.

Quod eſt relictum ſubſtituto, videtur relictum condicionaliter ab ipſo pupillo.

l. Non ſolum. 8.

Vide Bartolum *in* l.1. *in principio, D. ſi quis ius dicenti.*

l. Si quis. 9.

Zoannetus *rerum quotid. c.*32.

l. Si damnatus. 10.

Concordat l.105. *in fine, ſupra de leg.2.*

l. Si debitor. 11.

Legari poteſt quod mea intereſt potius nō ſoluere, quàm ſolutum repetere.

l. Lucius. 12.

Bart. *in* l.1. *ſup. de act. emp. & vend.*

l. si quis. 15.

In dubio relictum liberationis intelligitur relictum in rem.

l. Ei cui. 16.

In vulgatis editionibus eſt lex *ſi ei cui.*

l. Caſſius. 18.

Iunge l.24. *in fin. ſup. locati.*

l. Cum ita. 19.

Vix eſſe ponitur, pro non eſſe, & nullo modo eſſe.

l. Aurelio. 20.

Alciat. *lib.6. parer. c.*23. Auguſt. *lib.3. emend. c.*7. Cuiac. *lib.7. obſer. cap.*16.

l. Si id. 21.

Nota hic argumentum à ſolutione ad confuſionem.

l. Quod. 22.

Quæ ſit ratio huius legis, optimè declarat hic Gloſſa.

l. Procurator. 23.

Procurator interdum negligentem rationem non reddit.

l. Cum hæres. 24.

Iunge l.21. *ſup. eod.*

l. Legaui. 25.

Emanuel Coſta *lib.1. ſelect. cap.*5.

l. Tutor. 26.

Cuiacius *in para tit. pag.*123.

*Emēdatur hæc lex ab Ant. Fa. *li.17. cōiec. c.*9.

l. Videamus. 27.

Legata hodie cedunt à morte teſtatoris.

l. Aurelius. 28.

Alciatus 1. *præſump.*6.

§. Mæuia. 4.

Couarr. *lib.2. var. reſol. c.*14.

Digitized by Google

§.Teſtamento.5.

Cuiacius *libro 8.obſ.capite 36.*

§.Centum.8.

Moder.Germ.*ad* l.*Diffamari,Cod.de ingen. man.& in* l.*iui,numero* 106.Dec.*ad cap.in præſentia,in 3.not.extra de probat.in 3.not.*

§.Idem.12.

Ad ibi dicta per Bartolum, vide Iaſonem in l.*vt vim vi,in 3.col.cum ſeq.de iuſtitia & iur.* Ad §.*centum,*vide Decium *in capit. in præſentia,de probat 3.notab.*

l Creditor.31.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.cap.5.*

Titul. 4. De adimendis, & transferendis legatis.

Legatum ademptio peremit,adeo vt res maneat apud hæredem:translatio,quia non ſolùm ademptionem, ſed etiam nouam dationem in ſe continet, hæredi non prodeſt. Quot autem & quibus modis fiat ademptio ſiue translatio,vide Doctores hic.

l.Qui.1.

Ab itinere actus eſt diuerſus.

l.Fundo.2.

Fructus vt legari,ita adimi poſſunt.

l.Si quis.3.

Ben dict.de Plumb.*ad* l.*fratris*,Cod.*de iur. delib.numero* 39 Soc.Iun.*ad* l.*cū filio,de legatis 3.numero* 252. *Et ad verſ.ſed & cum quis,* vide Iac de Nigr.*ad* l.*ſi inſulam,D.de verborum obligationib.*313.

§.Si duobus.7.

Perſonarum incertitudo vitiat legatum.

§.Cum Titio.10.

Cotta *in voce tantum.*

§.Non ſolum.11.

Ioannes Aurpachus *libro 4.epiſt.cap.5.*

l.Quod.4.

Nota hic ambulatoriam eſſe teſtatoris voluntatem,ad extremum vſque ſpiritum.

l.Sicut.5.

Alciatus *libro 7.parerg cap.*8.

¶ Teſtator legando duobus, videtur adimere primo,quod an quando verum ſit, vide Bartolum *ad* l *re coniuncti.* vbi Iaſon *numero 24. D. de legatis* 3. Iaſ.*ad* l.*planè, numero. 5.de legatis* 1.Socin.Iun.*cōſilio* 184.*numero* 69. *volum.1.*

l.Translatio.6.

Nouiſſimę voluntates ſunt ſeruandæ.

l.Quod ſi.7.

Rationē huius legis pete *ex* l.*6.inf.quand. dies.*

l.Cum centum.9.

Menochius *de arbit.iud.caſ.*212.

l.Si legatum.10.

Tacitè quod agitur pro cauto habendum eſt.

l.Qui hominem.11.

Adde l.7.§.1.*ſup.de liberat.leg.*

l.Vt Stichum.12.

Nota hic argumentum à contrario in iure validum.

l.Diui.13.

Vide Franc.de Aret.*cap.2.de probat.*

l.Legata.14.

Antonius Guibertus *libro 1. quæſt.iur.c.*20.

§.Quibus.1.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.cap.*24.

l.Cum ſeruus.15.

Hunc textum allegat Baldus *in* l.3. *Cod.de leg.*

l.Nihil.16.

Adimit legatum,qui inducit.

l.Nihil.17.

Vide l.*emptor* §.*Lucius,in fine de pactis.*

l.Rem.18.

Reuocatur legatum,ſi teſtator voluntariè alienauit rem legatam,amplia idem procedere in donatione cauſa mortis,Marſ *ſin.*136.

l.Licet.20.

Legare ſeruis propriis,ſine libertate non poſſumus.

l.Legatum.21.

Legatum nulli alij adimi, quam cui legatum eſt,poteſt: quoniam quæ facti ſunt non tranſeunt ad alium,*vt* l.44.*D.de cond.& demonſtr.*

l.Ex parte.22.

Quomodo intelligatur hæc lex, vide Bar. *in* l.*ſi iure D.de legatis* 3.

l.Pater.23.

De primipilo,vide Veger.*libro.2.*

l.Legatum.24.

Roman.*ſing.*137.

l.Alteri.25.

Ad hanc legem,vide Bald.*in* l.*in teſtamento, in vltima col.C.de teſtam.mil.*

l.Si ſeruo.26.

Baldus *in* l.*ſi ita,*§.*regula,ſup.de liberis & poſthumis.*

Digitized by Google

l.Seruus.27.

Nota hic reddere, ſumi aliquādo pro dare.

l.Libertus.26.

Vide l.*diuus*,*ſ.eod.*& ibi Bart.

l.Alumnæ.30.

Cuiacius *libro.8.obſeruationum,capite* 36.

§.Qui.3.

Ferrandus *libro* 1. *obſeruationum,capite* 39.

l.Filio.31.

Nota quod quis præſumitur memor eorum quæ fecit in teſtamento.

Tit.5.De reb.dub.

Ad hunc titulum ſcripſit Eguinarius Baro. * Et Ludouicus Texera.

l.Fundum.1.

Cuiacius *lib.8.obſeruationum, capite* 25.Ioannes Robertus *receptar.iur.ciuil. lection. libro* 2. *capite* 6.

Vna pars, alternatiuè aliam declarat Alexander *in addit.ad* Bartolum,*ad* l.*ſi fugitiui*, *C. de fur*.Rip.*ad cap.inter cæteras,numero* 35.*de reſcript.* poſt Bartolum hic Roman. *conſilio* 231. *prætermiſſorum*, ſequitur Dec. *conſilio* 261. *numero* 2.

l.Ciuibus.2.

Ad ibi dicta per Bartolum,vide Beroum,& cæteros, *in cap. quem.*Abb.*in* 24.*poſt medium, extrà,de officio deleg.*

l.in ambiguo.3.

Gellius *libro* 10. *capite* 12.

l.Paulus.4.

Franc.Sarmientus *libro* 2.*ſelect. capite* 3.

l.Quidam.5.

Cæterorum appellatione,qui comprehendantur,notat hic D.Gothofredus.

§.Si tibi.1.

Forcatulus *Necyomant.dial.*68.

l.Vtrum.7.

Aulus Gellius *libro* 11. *cap.*2. vide Iaſonem *in* l.*re coniuncti,columna* 23.*num.*92. *de legatis* 2.*folio* 289.*numero* 14.*Repet.*8.

l.Si inter.8.

Couarruuias *libro* 2. *variarum reſolutionum, capite* 7.

l.Qui duos.9.

Paulus 2.*sent. variarum,titulo* 23.§.5.

§ Cum bello.1.

In hunc §.ex profeſſo ſcripſit Emanuel Coſta, obiter Ludouicus Charondas *libro* 1.*veriſimilium,capite* 21. Couarruuias *dicto cap.*7.

§.Si cum.2.

Couarruuias *dicto capite* 7.

§.Si maritus.3.

Couarruuias *dicto loco.*

l.si fuerit.10.

Alciatus *libro* 9.*parerg.capite* 10.

l.Quotiens.11.

Ornatur *numero* 4. *folio* 168. Cagnolus *de regulis iuris.*

l.Quotiens.12.

Alciatus 3.*præſumpt.*34.

l.si is qui.13.

Menochius *de arbit.iud.caſ.*212.

§.Cum ita.2.

Folio 275. *numero* 78.*& ſeq.&* 80. *Repet.*1.6. *folio* 338. *numero* 202. 205.*&* 207. *Repet.*6.*folio* 313.*numero* 397.*& ſeq.&* 401.402.*&* 405.*Repet.*6.*folio* 397.*numero* 57.*Repet.*4.

§.Vtrum.3.

Cuiacius *libro* 5.*obſeruationum,capite* 3.Goueanus *lib.*2.*variarum lectionum,cap.*22. Ioannes Robertus *libro* 2. *recept.iur.ciuil.lect.capite* 22.vide Bartolum *in* l.*ſi pluribus*, 2.*coll.de legatis* 2.vide ad quid alleg.hunc §.& §.*cū ita* Alciat.ad dict.per Socinum *in* 2.*no.libr.*1. *parad. capite* 15.*in fine*,& ad hunc §.ad quid illum alleget, vide eundem Alciatum *in* l.*ita ſæpe, de verb.ſig.in prin.* & ad hunc §. vide textum qui illi aduerſari videtur in ea l. §.*ſi idem.* Thomas dicebat, ita facit dubium cōtra textum, quia iſtæ duæ pœn. in effectu in nullo differunt.

l.si quis.14.

Guilielmus Fornerius *libro* 2. *ſelect.cap.*12. Sarmientus *libro* 2. *ſelect.capite* 3. vide Ioann. Fab.§.*legatariis in vl.verſ.quid ego,Inſt.de teſta.*

l.Quędam.15.

Cuiacius *libro* 9.*obſ.capite* 37.

l.Quod.16.

Couarruuias *libro* 2. *variar. reſolut. capite* 7. Menchacha *Illuſtr.controuerſ.c.*91.in addit.Matheſil.*ſing.*71.*numero* 20.*folio* 239.

l.idem.17.

Couarruuias ſupra dicto loco.

l.sed.18.

Couarruuias *libro* 2.*variar.reſolut.c.*7.

l.si cognati 19.

Forcatulus *Necyomant.dial.*19. Zoannetus *verū quotid.c.*17 circa illum textum, & dicta per Bartolum ibi *in* 2. *coll.in verſic. oppoſ.prout hic* l.vide Ruinum *in* §. *& quid ſi.tantū,in repet.*14.*chart.cum.ſeq.* & limita illum textum, per gloſſam, in verbo *non poteſt*, *de hæred.inſt.*

Digitized by Google

ſtit. Ad principium huius legis, vide glo. *Inſt. de cap. diminut. §. quod autem, in verb. manumiſ.*

*Qui legat cognatis videtur legare his qui vel ſunt cognati tempore teſtamenti vel tẽpore mortis. An hoc procedat in fideicõmiſſariis condicionalibus. Curt. Iun *conſ. 57. num. 11.* Pariſ. *ad cap. in præſentia num. 71. ex de probat.* Ioan. Crot. *conſ. 58. num. 1.*

l. Cum Senatus. 20.

Ad ibi adiecta per Bertolum *in ver. ſed quæro quid,* vid. Socinum *in l. ſi cognatis, in vlt. not. eodem tit.*

l. vbi. 21.

Veriſſimile eſt, quemque id potius permittere quod ſuum eſt quàm quod alienum.

l. Si mulier. 23.

Alciatus 2. *præſump.* 49.

l. Cum in. 24.

Interpretatio fieri debet iuxta hoc, quod eſt magis veriſſimile.

l. quem. 25.

Pro intellectu huius l. vide hic Soc.

l. Cum quæritur. 26.

Vide l. 99. ?. *de verborum oblig.*

l. si quis 27.

Legatum libertatis vitiatur ratione incertitudinis.

l. Qui habebat. 28.

Vide Bartolum *in l. demonſtratio, in prin. D. de cond. & demonſtr.*

l. Plures. 29.

Vide Baldum *in l. 1. in fine, C. de legit. hæred.*

Titul. 6. De his quæ pœnæ cauſa relinquuntur.

Vlpianus 25. § 13.

l. Filiofam. 1.

Emanuel Coſta *libro 1. ſelect. c. 12.*

l. Pœnam. 2.

Vide Baldum *in l. 1. Codice eod.*

Tit. 7. De regula Catoniana.

Cuiacius *libro 4. obſer. capite 4.* Hotamanus *libro 2.*

l. Catoniana. 1.

Cuiacius *dicto capite 4.* Goueanus *libro 2. ſelect. cap. 29.* Vide Sozinum, poſt Bart. *in l. ſi cognatum 8. col. circa finem, de rebus dub.* Bartolũ *in l. debitor, §. ſeruo, de leg. 2.* & vide Gloſſam *in quod attinet, circa medium de regulis iur.*

l. Catoniana. 3.

Cuiacius *libro 4. obſ. capite 5.*

*Antonius Faber *lib. 12. coniecturarum capite 19. 20.*

l. Placet. 4.

Hotomanus *libro 4. obſ. capite 3.*

*Antonius Faber *ſupra dicto loco.*

l. Regula. 5.

Goueanus 2. *variar. cap. 29.*

Titul. 8. De his, quæ pro non ſcriptis habentur.

l. si quis. 1.

Auguſtinus *libro 4. emend. c. 15.*

l. Quæ in. 2.

Cuiacius *libro 14. obſ. 4.*

l. si in. 3.

Hotomanus 2. *obſ. capite 3.*

l. si eo. 4.

Cuiacius *libro 18. obſ. capite 15.*

Tit. 9. De his, quæ vt indig. auferuntur.

Boſſius *tit. de his quibus vt indig. cum ſequent. folio 461.*

l. Diui. 1.

Briſſonius *libro 4. ſelect. capite 4.*

l. Aufertur. 2.

Nota hic indignum eum eſſe, qui teſtamentum patris impugnat.

l. indignum 3.

Hoſtienſ. *tit. de ſecund. nupt. §. quare.*

l. Papinianus. 4.

Indignus non eſt, omni teſtatoris hæreditate, qui vnum tantum hæredem accuſauit.

l. Poſt legatum. 5.

Hæc lex optimè explicatur à Bartolo hic, quem vide.

§. Ætatati. 9.

Licèt regulariter alieno nomine accuſare non liceat, pupilli tamen nomine & iure, tutor aut curator adoleſcẽtis nomine, extra calumniæ pœnam accuſationem inſtituere poteſt: id enim non ſua ſimultate aut malitia: ſed ex officio facit, plerunque cogẽte pupilli matre vel libertis paternis, l. *tutorem h. t.* atq. ideo ſic accuſat pupillus verius, quàm tutor. quo fit, vt nomine pupilli, ſaluum teſtamentum accuſante tutore hæreditatem, aut legata pupillus amittat, conſeruantur tamen interdum, maxime ſi tutor falſum dixerit nomine

Digitized by Google

mine pupilli, ſua ſponte non coactus, vt hoc §. & ita hæc Pauli ſententia accipienda eſt.

§. An libertas. 15.

Sarmientus *lib. 1. ſelect. c. 14.*

l. Reſcriptum. 6.

Pœna non debet egredi delictum, Iaſ. *ad l. ſi prius, num. 31. D. de noui operu nuntiat.* poſt Romanum *in ſingul. vbi,* ibi Felin. *ad ca. nonnulli, de reſcriptis, column penultim.* Cepha. *conſilio 139. num. 31. 1. part.*

l. Si inimicitiæ. 9.

Quæ ſit huius legis ratio, tradit hic Bartolus.

l. in fraudem. 10.

Vlpianus 25 §. 17.

§. Rectè. 2.

De offic o liberorũ erga parentes, déque ea re ex philoſophiæ libro, in quib. ſcriptũ quæſitúmque eſt, an ſemper in omnibus patris iuſſu obſequendum ſit, Gell. *lib. 2. c. 7.*

l. Cum quidam. 12.

Vide *l. 3. ſup. de hu qua in teſtament.*

l. Claudius. 13.

Quæ pœna imponatur adultero, de iure digeſtorum, vide *cap. ſignificaſti, de adult.*

l. Mulierem. 14.

Romanus *ſing. 331.*

l. Cum tabulis. 16.

Bartolus *in l. miles, §. fin. D. de adult.*

§. Quoniam. 1.

Cuiacius *libro 5. obſ. cap. 6.*

l. Heredem. 17.

Gellius *libro 1. cap. 19.*

l. Eum. 18.

Apuleius *lib. 1. de Aſino.*

l. Si ſcriptis. 19.

Muretus 11. *variar.* 17.

l. Ei qui. 20.

Vtrum occidens vxorem, vel nõ vlciſcens mortem eius, lucretur dotem, vide Baldum *in l. ſequens gradus, §. 1. D. ad Syllan.*

l. Portionéſque. 21.

Indignus eſt patronus, qui mortem liberti non vlciſcitur.

l. tutorem. 22.

Vide Bart. *in l. etiam, C. de furtis.*

l. ſi quilibet. 23.

Paulus 3. *ſent. tit. 4. §. 9.*

l. ſi gener. 25.

Spurij qui ſint, habemus textum *in l. 4. Co. ſoluto matrimonio.*

LIBER XXXV.

Titulus primus.

De conditionibus & demonſtrationibus.

M Enchacenſis *illuſtr. controuerſ. c. 93.*

l. Legatis. 1.

Emanuel Coſta *lib. 1. ſelect. c. 7.* Ad gloſſ. ibi *in verbo conditio,* vide Ozer. *Inſt. de oblig. in 6. col.* & Iaſonem *in Rub. ſoluto matrimonio, in princ.* circa doctrinam Bart. ibi, de ablatiuis abſolutis.

l. Conditionum. 2.

An tempus implendi cõditionem currat ignoranti, vide Bald. *in l. 1. C. de inſt. & ſubſt.*

l. Obtinuit. 3.

Emanuel Coſta *lib. 1. ſelect. cap. 8.* Gilbertus Regius *lib. 1. enarr. cap. 6.* Sozin. *declar. in l. 3. §. pure, in 2. col. de liberis & poſthum.*

l. ſi his. 4.

Coſta *libro 2. ſelect. c. 7. & lib. 2. c. 13.*

l. Conditionibus. 5.

Coſta *libro 2. ſelect. c. 3.*

l. Multa. 6.

Multa cuius arbitrio imponatur, declarat hic Gloſſa.

§. Si ſeruos. 1.

Coſta *lib. 1. ſelect. cap. 11.* Sarmientus *2. ſelect. cap. 2.*

l. Mutianæ. 7.

Coſta *lib. 2. ſelect. cap. 6.* Ad eius intellectum vide Socinum *in l. is cui, ſub condit. eod. tit.* & quod ibi per Gloſſam 1. vide Aretinum *Inſti. de verborum obligationibus, §. ſi quis ita ſtipulatus.*

l. ſi quis. 8.

Coſta *libro 2. ſelect. cap. 18.*

l. ſolemus. 9.

Ad probandam continuam poſſeſſionem quid opus ſit, vide D. Gothoſ. hic.

l. Hæc. 10.

Coſta *libro 2. ſelect. cap. 12.* Cuiacius *libro 13. obſeruationum, cap. 40.*

l. ſi iam. 11.

Cuiacius *libro 14. obſeruationum, cap. 2.*

l. ſi ita. 12.

Nota hic differentiam inter cauſam & conditionem.

Digitized by Google

l.ſi fundus.13.

Harmenopulus *libro 4.tit.2.*

l.Titius.14.

Baldus *in* l.1.C.*de his quæ pœn.nom.*

l.Cui fuerit.15.

Ioannes Aurpachus *lib.1.epiſt.iuridic.c.12.*

l.In his.16.

Nicolaus Valla *de rebus dubijs, &c.tract.14.*

l.Demonſtratio falſa.17.

Ad ibi dicta per Bartolum *in 3.col.verſ.venio ad 3.*vide Sozinum *in* l.*ſi cognatus,in 3.nota. de rebus dub.*

l.Item.18.

De cautione Mutiana,vide Gloſſ.

l.In conditionibus.19.

Repetitionum 4.*folio 57.num.*10.

l.Non dubitamus.20.

Turpes conditiones teſtamentorum ſunt remittendæ.

l.Multum.21.

Robertus 1.*animad.*1.2.3.

l.Quotiens.22.

Mercat.1.*not.*1.2.3.

l.Qui duobus.23.

Conditionem ſcindere , an & quando ſit permiſſum,vide hic Gloſſam.

l.Iure.24.

Zaſius *libro 2.ſingular.intellect.capite* 25.Molinæus *ad conſuetud. Pariſien. tit.* 1.§.3 *gloſſa* 2. *num.*21.Auguſtinus *libro 4.amendationum,capite* 17.

l. Cum vir.25.

Hotomanus *lib.*4.*obſeru.cap.*21.

l.Hæc ſcriptura.26.

Cuiacius *lib.5.obſ.cap.*1.

*Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro. *libr.17.coniectur.cap.*

l.in teſtamento.27.

Repetitionum 6.*fol.182.num.82.*

l.Filiæ.28.

Cuiacius *obſeruationum lib.17.capite 22.*vide Abb.*in c.qui Abbas in 22.col.in fin. extrà de offic.deleg.*

l.Hæc.29.

Emanuel Coſta *libro 2.ſelect.*Vacon.*Ad* l.1. §.*ſi ſtipulanti,num.9.de verb.oblig.*

l.ſi ſeparatim.30.

Vide ad intellectum huius legis Socinum hic.

l.in teſtamento.31.

Cuiacius *libro 2.ad Africani*

l.Quamuis.32.

Cuiacius *libro 9.ad Affric.*

l.Falſa.33.

Cuiacius *libro 7.obſeruationum, c.19.* Ad eius intellectum,vide Sozinum *in* l.1.*de vulg. & pupill.in 3.effectu vulgaris* , vide Bartolum *in* l.*ſcire debemus , de verborum obligationibus, in prima oppoſ.verſ.breuiter.*

l.Nominatim.34.

Cuiacius *lib.1.obſ.cap.2.*

l.Leuiſſima.35.

Cuiacius *lib.7.obſ.cap.9.*

l.Publius.36.

Quidnam repreſentari dicatur , vide hic Gloſſam.

l.ſi quis.37.

Falſus modus , vel cauſa legato appoſita, non vitiat legatum.

l.ſi ita.38.

Vide Paul.de Caſtr.& Baldum *conſi.118.libro 2.*

l.Quæ 39.

Aëris alieni loco quæ deducantur, declarat hoc loco Paulus.

l.Quibus.40.

Baldus *in l.properandum,*§.*ſin autem,Cod.de iudic.*

§.Seruus.5.

Quæſada *lib.1.quaſt.iur.c.11.*

l.Legata.41.

Conditio legatum ſuſpendit.

*Cuiacius *obſeru.lib.18.cap.1.*

l.Filiofam.42.

Emanuel Coſta *libro 2.ſelect.c.17.*

l.Plautius.43.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,parte 2. num.*402. Ad gloſſ. ibi in verbo *capere*, vide gloſſ.contrariam *in* l.*Lucius, D.de vulg.& pupill.*de quibus per Socinum *reg.285.*

l.Qui heredi.44.

Coſta *libro 2.ſelect.cap.*8. Molinæus *d.tract. in principio,num.12.folio 274 numero 174.* Repetit.3.

§.ſed.1.

Vide Alexandrum poſt Imolam,quem alleg.*in* l.*ſeruum,*§.*ſi idem,de legatis* 1.& declara,vbi per eundem,vide Ruinum *in* l.*Gallus,* §.*& quid ſi,num.21. de liberis & poſthum.* vbi tradit intellectũ in principio huius legis,vide Bart.*in* l.*cum filio,in 4.coll. de legatis* 1.Aretin.referens Rapha.Cuma. *num.8.in fin.& in 10.col.in ſ.*per Ruinum ibi *in 66.chart.*

Ad id

Digitized by Google

Ad id quod communiter allegatur iſta lex in principio, vide Ruinum *in Rub. de liberis & poſthumis, in 4. 1. chart. ſeu in 5. in illo artic. 2 trā ad limit. reuoc. donat. in primo caſu*, & eundem Ruinum *in §. ſed ſi. 2. coll. quem apoſt.*

Et de intellectu d. §. *cum hæreditas*, vide latiſſime per Ruinum *in l. Gallus, §. & quid ſi, de liberis & poſthum.*

Et ad principium, vide Gloſſam *in l. placet, de acquirenda hæreditate*, vide Decium *extra rubricam, de probationibus, num. 14.*

§. Cum hæreditas.

Repetitionum 8. *fol.* 383. *numero* 83.

§. ſi duorum.

Repetitionum 6. *folio* 174. *num.* 178.

l. Iulianus. 45.

Vide Bartolum, qui videtur loqui contra hunc textum *in l. amplius, in fin. D. rem ratam haberi, fo.* 366. *num.* 61. *Repet.* 5.

l. ſi in diem. 46.

Dilatio temporis non prius poteſt habere finem quàm principium.

l. Seruo. 47.

Vide quæ notat Bartolus *in l. talem, §. 1. ſ. de hæredibus inſt.*

l. Non putabam. 48.

Cuiacius *ad l. 5. C. qui teſtam.*

l. ſi cui. 50.

Vide ad quid alleget hunc textum Aretinus *in l. 1. col. 2. verſ. ſed ista opinio, de lega. 1.* vult probare per iſtum textum fideicommiſſum olim conſueuiſſe peti iure actionis. Tu non inducas hunc textum ad hoc aliter ibi *ſi id tardius* iuncta doctrina Bartoli *in l. vbi exigitur, §. 1. D. de edend.* vbi voluit, quod cum ſummis in rebus quæ iure actionis incipit à tempore moræ, ſecus verò in his quæ petũtur officio iudicis, vbi intereſſe, nec mora aliqua intereſſe dici poteſt ante iudicis præceptum: ſed cum hic contrarium dicatur, ergo textus bene ibi *quaſi ex mora vſuram præſtitura*, quod diximus, vide per Caſtr. *in l. qui per colluſionem, §. 1. de act. empt.* vbi dicit doct. Bart. *in l. vbi exigere*, habere locum in officio iudicis, & nota.

l. ſub diuerſis. 51.

Iunge l. 86. & 87. 88. & 89. ſ. *eod.*

l. Nonnunquam. 52.

Emanuel Coſta *lib. 1 ſelect. c. 21. 1.*

* Quomodo concilietur hæc lex cum lege 1. ff. de leg. 2. declarat Faquineus *controuerſiarum iuris lib. 5. cap. 58.*

l. ſi quis. 53.

Auguſtinus *lib. 4. emend. c. 15.*

l. Mæuius. 55.

Valla *de rebus dubijs, &c. tract. 14.*

* Conditio impleri debet in forma ſpecifica adde & declara vt per Doctores *ad l. Gallus §. & quid ſi tantum 2. opp. Bart. ff. de liber. & poſth.* vbi Fort Garz *num.* 128. Dec. *ad l. 3. Cod. de inſt. & ſubſt. & ad Rub. ext. de probat. nu.* 154. *cum ſeq. & in conſ. 11. num. 19.* Crauet. *ad l. cum filio de leg. 12. part. num.* 166. *vſque ad num.* 171.

l. Cui fundus. 56.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, parte 2. num.* 389. & 404. Ad eius declarationem, vide Bartolum *in l. Stichum, qui meus erit, de leg. 1.* Iaſ. *in l. 2. §. ex his, col. 61. in princ. de verb. olig.* Et ad dicta Bartoli ibi, vide Iaſonem plene, & ſcribentes *in l. re coniuncti, circa fin.* Bart. *in 1. parte de legatis 3.* vide etiam Marian. Soz. *in l. 4. §. Cato, num. 215. de verb. oblig. fol. 337. num.* 182. & 184. *Repet.* 4.

* Conditio dandi adiecta vni nõ ſcinditur, ſecus ſi pluribus adijciatur, pro intellectu poſt Bart. & alios omnes Socin. Iun. *ad l. 4. §. Cato ff. de verb. oblig. ſuper 8. oppoſ.* Bart. *numer.* 182. *cum ſeq* & latè *conſ. 117. num. 146. libro 1.* & per Bald. *ad l. 1. 2. opp. C. vt actio ab hæredit. in princip.* Rip. *ad l. re coniuncti numer. 55 ff. de legatis 3.*

l. ſi ancillæ. 58.

Poſſibilis conditio dicitur, quæ eſt poſſibilis ſtatu mutato.

l. intercedit. 59.

Fornerius *libro 2. ſelect. c. 20.*

¶ Legatario mortuo, vel libertate priuato, conditione pendente, legatum extinguitur. de ratione huius legis, vide Ioannẽ Crot. *ad l. Gallus, §. & quid ſi tantum, D. de liberis & poſthumis, ſuper quæſt.* an appellatione mortis, veniat mors ciuilis, *num. 12. cum pluribus ſeq.* & vide Iaſonem *ad l. ex facto. §. fin. numero* 8. *D. de vulg. & pupil.* vide Anton. de Roſel. *in tract. de legit. rub. de cau. materia legit. num.* 47. & 52. 6. *volum. tract. folio* 267. *numero* 47. & 52. *tract.* 6.

* Ad intellectum huius legis conſule Faquineum *controuerſiarum iuris parte prima lib. 1. cap. 39.*

l. in facto. 60.

Vide Alexandrum *in l. de die, §. ſi liber, D. de cond. ob cauſ.*

l. ſed ſi. 62.

Legare vxori ſub conditione nubendi, maritum non poſſe, hinc colligit Bald.

§. Cum vir. 2.

Digitized by Google

Alciatus *lib.2.parerg.cap.21.*

l.Cum ita.63.

Melius eſt vxori carere marito, quàm malum habere maritum.

l.Hoc modo.64.

Briſſonius *libro 3. ſelect.cap. 3.* Alexander ab Alexandro *libro 4.genial.dier.c.8.*

l.Legato.65.

Hanc legem limita, vt per Bart.hic.

l.Heres.66.

Qui eſt negligens in vno, an videatur negligens in alio, vide Bart. *in l.ſi ſeruus, vi bon. rapt.*

l.Cum ſub.67.

Vide Bald.*in l.poſt aditam C.de impub.*

l.ſi ita.68.

Verba conditionalia, in dubio intelliguntur de futuro.

l.ſi ita.69.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. hic.

l.Titio.71.

Emanuel Coſta *libro 2.ſelect.c.6.& 10.*

¶Modus reſpiciens vtilitatem legatarij intelligitur impulſiuus, ſi vtilitatem tertij dicitur eſſe finalis. De intellectu huius legis, vide nouiter per Crot.*ad l filiusfa.§.Diui, D. de leg.1.9 col.n.28.& 30. verſ conſiderabã.* alias poſt alios intell.de quib.ibi antea cumulatis per eum latè Ruin.*conſ.42. l. 2.in rub.ff. ſoluto matr.n.6.& ſeq.* Crot. *in verbo Teſtator ligando.* vide Bart.*in l.filius,§. diui, in 2.col.circa iſtum text.*& ibi Doctores, Ruinum poſt alios *in 5.chart.* ad notata per Bart. *in l.Titio in fine verb.vide fol.244.num.38.Repet.7.*

§.Titio.1.

Cuiacius *libro 24.obſ.cap 27.*

§.Titio genero.3.

Coſta *libro 2.ſelect.c.22.*

¶Caue omnino, quia hic gl.in verbo vitio ſuo, facit vnam expoſitionem, quæ non probatur, malè intelligit iudicio meo, primo quia id non eſt veriſimile, quod nõ prodeſſet, cum in principio huius §. teſtamentum ſupponatur.vnde quare petebat, ille vir, ſi nolebat probare, iuribus vulgaribus, ſecundo quia textus dicit, *vitio ſuo cecidit à cauſa,* non probare, non eſt vitium, quod conſiſtit propriè in dolo & in faciendo argumento l. 1.§.*ſed ſciendum, D. de ædil.edict.* ſed eſt culpa in omittendo, quod non propriè eſt vitium, maximè quando non potuit, prout eſt veriſimile, quod deberet eſſe retento intellectu gloſſ. Tertiò quia textus dicit *cecideras*,& tamen ſi ſolum non obtinuit, quia non probauit, non videtur propriè cecidiſſe, quia cadere à cauſa, eſt ab ea perpetuò priuari, *l.1.C.de formul. cum vulg.* & tamen maritus in cauſa dotis potuiſſet repertis nouis probationibus iterum petere. Argumento l. *Imperatores, D. de re iud.ibi publica.*

*Faquineus *controuerſ.iuris lib.5.c.48.*

l.Cum tale.72.

Auguſtinus *lib.4.emend.c.17.*

§.Titius.2.

Cuiac *libro 14.obſ.c.17.*

§.Si arbitratu.4.

Emanuel Coſta ad hũc §. ex profeſſo ſcripſit, vide Briſſon.*lib.3.ſelect.c.3.*

l.Titio.73.

Tiraquellus *priuil.48.piæ cauſæ.*

l.Mulieri.74.

Alciatus *lib.6.paradox.c.8.*Ioan. Rob.*lib.2. ſent.iur.c.27.*Briſſon.*c.3.*& ibi per Bart.& Papien.*in l.re coniuncti, in 4.coll.* vbi etiam Bart. *in 3.q.prin.* dum tractat de effectu coniunctionis *de leg.3* & ibi potes videre per Crot.*in 24. coll.*vide Iaſ *in l.re coniuncti, in 4.c. l.cum ſequ. de leg.3.*& ibi per Aret.*in 23.c.lum.*& vide ibi Ruin.*nouiter, in 17.chart.*

*Qui admittitur ad legatum de iure ſpeciali cõtra voluntatem defuncti, non habet ius accreſcendi, vide Rip.*ad l.re coniuncti ff.de leg. 3.num.144.*& ibi poſt Socin Paul.Caſt.Crot. *num.72.ante fin.* Hannib de Cano. *ad l.nemo p teſt de leg.1.nu.492.*& quod habeat locũ ſolum in legato vſusfructus, non in legato dominij Socin hic.*num.6.* Ad hunc text.Fern. Vaſq.*in tractat.de ſucceſ.creat.§. 10. num.130.* Ceph.*conſ 60.num.9.* Duar.*lib.2.ca.fin.de iur. accreſ.*Faquineus *controuerſiarum iuris libro 4. cap.99.*

l.Dies.75.

An & quoties dies incertus ſit, vide hic D. Gothof.

l.Fideicom.76.

Vide Bart.*in l.ſi cognatis.*& ibi Sozin.*in 10. col.cum ſeq.de reb.dub.*

* Filio grauato reſtituere ſi ſine liberis deceſſerit, tunc filij adoptiui filij inſtituti non faciunt fideicommiſſum deficere, limita non procedere quando eſſent adoptati à teſtatore in locum nepotis, vel à filio ad inſtantiam teſtatoris vt per Socinum *ad l.ſi cognatis, numero 20.ff.de rebus dubijs*, vide Dec. *conſ.399.*

l.Auia

Digitized by Google

l. Auia. 77.

Cuiacius *libro* 8. *obſer. capite* 36. *in fine*.

§. Pater. 3.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. capite* 37.

l. Cum pupillus. 78.

Guido Pap. *ſing.* 309.

l. Hæres. 79.

Paulus 3. *ſentent. tit.* 6. § 6.

Cuiacius *obſ. lib.* 18. *capite* 1.

§. Quamuis. 3.

Cuiacius *libro* 14. *obſer. capite* 32.

§. Quod. 4.

Briſſonius *libro* 3. *ſelect. capite* 2.

l. Eas. 80.

Iacobus Curtius *libro* 2. *coniect. capite* 9. Fornerius *libro* 1. *ſelect. ca. vlt.* Auguſt. *libro* 4. *emend. capit.* 17.

l. Iuljus. 81.

Cuiacius *libro* 9 *ad Affric. folio* 216.

§. Tunc. 1.

Alciat. *libro* 1. *parerg. cap.* 24. Auguſtinus *libro* 4. *emend. cap.* 12.

l. Cum ſeruus. 82.

Anton. Auguſt. *libro* 1. *emend. capite* 3.

l. Lucius 83.

Fornerius *ſelect. lib.* 2. *ca.* 6. Paleotus *de nothis & ſpuriis filiis, c.* 21. Menoch. *de arb. iud. lib.* 2 *centur.* 1. *caſ.* 89. Menchaca *illuſt. controuerſ c.* 48. *fol.* 379. *nu.* 12. *Repet.* 6. vide Ruin. *in Repet.* §. *& quid ſi tantũ, nu* 33. & Dec. *extrà, de proba. in Rubric. col.* 28. & Beroum reſpondendo ad Doct. dicentem: quòd condicio impoſſibilis de materia, non autem de facto vitiatur: ſed impoſſibilis de facto vitiat, *in* 10. *notab.* per Bartolum *in* l. 1. *de condit. Inſtit.* Tu ad hoc vide text. *in* l. *ſuus quoque*, §. *puto generaliter, de hæredibus inſtit.*

l. illis. 84.

Emanuel Coſta *libro* 2. *ſelect. cap.* 19.

l. Titia. 85.

Nicolaus Valla *de reb. dub. &c. tract.* 4.

l. Quod. 87.

Nota hic quod vltimæ ſcripturæ in legatis conſiderantur.

l. Non. 89.

Pro intellectu ad hunc textum Dec. *conſil.* 190. *col. pen. & fin.* Iaſ. *ad* l. *qui bis idem, num.* 5. *ad finem, D. de verb. oblig.* Cephal. *conſilio* 296. *num.* 30. *libro* 2. adde hũc textum non habere locum in contractibus, Alex. *ad* l. *ſingularia, numero* 9. *in fine*, & ibidem Dec. *numer.* 16. *D. ſi cert. pet.* adde non habere locum in mulieribus, Dec. *conſil.* 113. *col. fin.*

l. Per fideicommiſſum. 90.

Vide l. 5. *in fine* ff. *de manum. teſtam.*

l. Conditionum. 91.

Ant. Aug. *libro* 3. *emend. capite* 7.

l. Si cui. 92.

Paulus *libro* 4. *ſentent. tit.* 12.

l. Mater. 93.

Verba actus pro potentialibus in iure ſæpe vſurpantur.

l. cum ita. 94.

Nota hic argumentum à contrario ſenſu.

l. Legatum. 95.

Vide l. 24. ff. *de adimendis leg.*

l. Titio. 96.

Nota hic interdum quod non cœpit deficere dici.

l. Municipibus. 97.

Gloſſ. *in cap. bona memoriæ, extra de elect.*

l. Mea. 98.

Coniunge l. 41. §. 2. ff. *de leg.* 1.

l. Conditiones. 99.

Vide in gloſſ. *in* l. *item quia in prin. in gloſſa magna D. de pactis*, vide Ozer. *inſtit. de act. col.* 3. *circa medium declarant. m*, & quado conditio dicatur extrinſeca, gloſſ. *inſtit. de leg.* §. *ſi peculiũ in gloſſa magna.* Areti. *in* l. *qua liberis, in fine princ. D. de vulg. & pupill.* Ad dicta per Bartolum ibi *in primis verbis*, vide Alciatum *libro parad.* 1. *capite* 20.

l. Titiæ. 100.

Couarruuias *libro* 1. *variar. reſolut. capite* 19. Auguſtinus *libro emend. capite* 2.

l. pater. 101.

Non dicitur nolle, qui non poteſt velle, pro intellectu declarat Decius *conſilio* 273. *columna* 2. *ad finẽ, & ſeq.* Cagnolus *ad* l. 3. *D. de reg. iur.* Forcat. *in Necyom. iur. dial.* 30. *nume.* 7. Beren. Fernan. *ad* l. *final. numero* 65. *C. de poſthum. hered. inſtit.* Decius *conſilio* 291. Lancell. Polit. *in tract. ſubſtit. ſub rubrica, de vulg. nume.* 6. Ruinus *in* §. *Et quid ſi, in* 4. *collat.* & Socin. *in* l. 1. *numero* 14. *coll. verſ. aditio. de vulg. & pup.* Alciat. *ibid. d.* l. 1. *intellect. numero* 1. *f.* 28. Cagnol. *de reg. iur. folio* 97. *poſt numerum* 6. *tract.* 7. *fol.* 125 11. 7. *tract.* 7. *fol.* 336. *numero* 65. *repet.* 8.

l. Cum auus filium. 102.

Couarruuias *pract. quæſt. capite* 38. Forcatulus *Necyomant. dial.* 50.

Digitized by Google

*¶ An hæc lex habeat locum cum filius hæres inſtitutus, filios habuit tempore conditi à patre teſtamenti exponit Faquineus *Controuerſiarum iuris lib.4. cap.59.* An ad filios adoptiuos extendi poſſit idem Faquineus *lib. 4.cap.58. controuerſiarum iuris.* Antonius Faber *lib.7.Coniecturarum cap.14 & 15.*

¶ De coniectura illa pietatis de qua in hac lege, vide Antonium Fabrum *lib. de errorib. pragmatic.decad.20.cap.10.*

l.ſi ita.103.

Hotomanus 13.*illuſtrium quæſt.*

l.Eum.104.

Clarus 3.*ſententiarum,q.77.*

l.Hoc.106.

Conditio quæ poteſt impleri viuo legatario non impletur præſtita cautione Mutiana.

l.Aliquando.107.

Illam legem cum ſimilibus limita, vt per Bartolum *in* l.1.§.*item ſi ita,D.ad legem Falcidiam.*

l.Libertis.108.

De dictione *Eo amplius,*vide hic Bart.

l.A teſtatore.109.

Collige hic ablatiuum abſolutum facere conditionem.

l.Etiam.110.

In vulgatis exemplaribus incipit lex Inuitis.

l.qui ſub.111.

Auguſtinus *libro* 4.*emend.cap.*7.

l.Tales.112.

Vide Bartolum *in* l.*in teſtamento,ſupra eodem & text.in* l.*ſi peculium ſeruo,*§.*ſi cui ſeruus, de ſtat.lib.*

Tit.2. Ad legem Falcidiam.

Ad hunc titulum exſtant Duareni & Goueani commentarij:ad rubricam & l.1.ſcripſerunt Alciat.& Ferretus, vide Alexandrū ab Alexandro *libro 6 genial.dier.cap.15.* ad Rubricam ſcripſit Ioannes Bolognetus *tomo 2. repet.*

l.Lex.1.

Vvalterus *libro* 2. *Miſcell.cap.16.* Duarenus *libro 1.diſput.cap.58.& lib.2. cap.10.* Contius *libro 1.lect.ſubceſiuarum,cap.3.*

§.Ad eos...

Guilelmus Fornerius *libro 2.ſelect.c.25.diſput.cap.25* & Ioannes Robertus *lib.recep.iur. ciuil.lect.cap.15.*

*§.Ad municipum.

* Faquineus *Controuerſiarum iuris libro 5. cap.17.*

§.Item.8.

Menochius *de arbit. iud. libro 2.caſ.30. folio 434.num.183.repet.6.*

§.ſi legatarius.11.

Repetitionum 1.*folio* 485. *numero* 152. & 154.

§.id quod.13.

Cuiacius *lib.4.obſ.c.35. fol.137.numero 4.& 8.tract.5.*

*Faquineus *Controuerſ.lib.5.c.39.*

§.ſi cohæredis.14.

Cuiacius *dicto cap.35.& lib.15.c.14.*

*Antonius Faber *lib.18.coniect.c.15.*

l.Nec.2.

Plato *dial.12.de leg.*

l.ſi hæres.3.

Dictio vix accipitur pro nullo modo, ſeu cum difficultate.

§.item.2.& vlt.

* Papon.1.*notar.tit.de preſts vſuraires.* Cotta *in voce vſura trientes.* Auguſtinus *libro 2.emend.cap.10.*Couarruuias *libro 3.varia. reſol.c.9.* Antonius Guibertus *libro 1.quæſt.iur. cap.1.fol.119.num.31.repet.1.2.*

* Faquineus *controuerſiarum iuris libro 5. cap.14.*

l.Fundo.4.

Capitolinus *in Alexan.*

l.Verbis.5.

Dynus *in cap. factum de regulis iuris, in 6. in fine.*

l.ſi vir.6.

Pro intellectu huius legis,Gloſſa hic.

l.Lege.7.

Vide l.*is cui,infra eod.tit.*

l.in legem.8.

Graſſ.§.*Falcid.quæſt.8.*

l.in Falcidia.9.

Gulielmus de Cunco *in* l.*qui in vtero,D.de ſtatu hom.*

l.quod.10.

Cuiacius *lib.4.obſ.cap.36.*

l.in ratione.11.

Albericus *in Rubrica,* D. *de vulgari & pupillari.*

§.Quod.

Digitized by Google

§.Quod.5.

Corraſ. *tom.2.pag.*161. Zaſius *in gloſſ.tom.5.* Cuiac.*libr. 4.obſer.cap.34.*ibi intelligit Caſtr. quia ibi de duabus Falcid.ſubſtit.nō poſſunt. quia eſſet legatum à pupillo vltra dodrantē, ita vt ipſe detrahere potuiſſet. Illud ius detrahendi ad heredem ſubſtitutum tranſmiſiſſet in primis quartā detraxiſſet,pręſertim cū impubes patris heres extitiſſet, l.*qui fundum,§.qui filiū.*j.*eod.*quē textum omnino vide, quia declarat hunc textum iudicio meo. Nec me mouet,ſi quis dixerit ibi ſubſtitutū, inſtitutum fuiſſe in ſemiſſe cum impubere, & poſtea ſubſtitutum ,quæ res efficit, vt ſint duæ hereditates ſeparatæ,& imo nimis,ſi duplex ſit detrahenda Falcidia,&per ſubſtitut. & per impub.tamen. Bart. format oppoſitionem *de* l.præcedenti ad finē huius legis,quia licet ſint ſeparatæ hereditates.tamen quia & à ſe,& à ſubſtitut. & ab impub. legata relinquit,viſus eſt omnia confundere , & ita erit. vna hereditas,ſedfaciam nihil à ſubſtituto legatū,tunc dico rationē textus illius multum nobis prodeſſe , quia non ſuo nomine obligatum:tamen cogita,quia multum obſtat vetra reſponſio. Et ad intelligentiam præſuppone,quod hic legata integra,quæ à pupillo facta ſunt,ſoluantur,vt innuit littera quæ in caſu noſtro loquitur, & poſtea ſubſequitur, tunc propterea , quia ſecund. tab. dicta ſunt & contributio facienda eſt , quaſi dixerit, vt melius conſiderari poſſit , quantum in cæteris legatis ratio Falcidiæ detrahenda ſit.

l.si debitor.12.

Declara vt per Socin.Iun.*conſilio* 131. *numero* 66 *libro* 1.Paul.*ad* l.*in quartam , D.eod.numero* 177.& ibid. Soc.Iun.*num.*84.

l.si tantum.13

Cuiacius *libro 7.obſ.capite* 31.

l.Pater.14.

Folio 332.*numero* 41. *& ſeq. repetit.* 4.*& folio* 383.*numero* 62.*repet.*7.*folio* 397.93.*repetition.*7.

l.Quod.15.

Pic.*in* l.*Titia,§.Titia.col.*47.*D.de leg.*2.

§.Frater.1.

Alexander ab Alexandro *libro* 2.*genial.dier. capite* 23.

§.Quod.3.

Adde Gozard.*conſilio* 204. Crauett. *conſilio* 16.Rota.*deciſion.3.in nouis.*Pariſ.*conſil.*1.*numero* 90.*cum ſeq.libro* 3.Socin.Iun.*conſ.*57. *numero* 11.14.*libro* 3.Roland.à Valle.*conſ.*95. *numero* 24.*lib.*2.

l.si ex pluribus.16.

Crot.*in* l.*nemo poteſt,numero* 19.*D.de leg.*1.

l.Si poſt.17.

Nota hic legi Falcidiæ locum eſſe in militis teſtamento.

l.Filius familias.18.

Ad illum textum.& ad ibi dicta per Bart.vide Socinum *in rub.ſoluto matrim.num.*36.Ad illa verbà dixi *& Falcid.*2. Adde Socinum *in* l.1.*in col.2.de legatis* 1.Ad illa verba *ſit quod heredes* 17. vide Aretinum *in* l.*qua poteſt, D.de teſtam.in fin.verb.*

l.si pupillus.21.

Repetitionum 6.*folio* 56.*numero* 305.*& ſeq.*

§.Si ego.1.

Cuiacius *libro 7.obſ.cap.*55.

l.Neſennius.22.

Vaconius à Vacuna *lib.4.declar.iur.ciuil.declar.*59.Gilbertus Regius *libro* 1.*enantioph.capit.* 1.Rainaldus Corſus *libro* 1.*indagat.cap.*3.vide per Bart.*in* l.*in* 4.*in* 3.*&* 4.*oppoſ. pen.partis* , & ibi per omnes Doctores modernos,D.*eod.*& Alciatum *libro 6. capite* 5. *& in Rubr. de leg.* 1.

l.Si fundus.23.

Legatū non valet , quando aliquis grauatur de dādo totum,quod conſequitur ex legato.

l.Falcidiæ.24.

Charondas *libro* 2. *veriſſimil.cap.*3. Menochius *de arbitr.iud.libro* 2.*caſ.*49.

l.Maritum.25.

Vide Bartolum *in* l *fi.C.de eden.*

l.Lineam.26.

Baldus *in* l.2.*col.2.C.eod.*

l.scius.27.

Baldus *in* l.*pactum,in princip.*C.*de collat.*

l.Si à me.29.

Quod heres habiturus eſt iure hereditario, non imputatur in Falcidiam , de intellectu huius textus per Dec.*conſilio* 88.*tenui,numero* 3.Doct.*ad* l.*in quartam.D.ad* l.Falcid.& pręcipue Rip.*in* 8.*oppoſ.*Bart.*numero* 51. Corraſ. *ad* l.*filium quem habentem,*C.*fam.herciſc.nu.*226. Bereng Fernan.*ad* l.*in quartam,2.cap.princip. num.56 in fin. & ſeq.*poſt Ruinum ibi,*numero* 9 Cagnolum *in repet.ad* l.1.*numero* 71.*Cod.de pactis,inter empt.& vend.*

l.In ratione.30.

Baldus *conſilio* 135.*pater ad finem,vol.*1.

§.Tametſi.7.

Repetitionum 7.*folio* 384.*numero* 67.

§.Cum lex.8.

Cuiacius *libro* 14.*obſ.cap.*10.

Digitized by Google

l.Si cui.31.

Baldus *in Auth. generaliter, Cod. de epiſcopis & clericis.*

l.Pœnales.32.

Cuiacius *libro 7.obſ.c.35.*

§.Iulianus.2.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis.part.2.n. 434. cum ſeq. folio 223. num. 182. & ſeq. repet. 6.folio 276.numero 95.& ſeq.repet.6.& fo.285. nu.81.repet.6.fo 261.nu.67.repet.6.*

§.Si Titio.4.

Vide ad quid hunc §.citet gl.*in* l.1.*C.commun.de leg.in verb.aliquid lucri*:tu dicas quod facit pro contrario, nō pro eo quod glo.cū intelligit ibi,*nec ex ſua perſona*, nec me mouet,quod legatari⁹ nō poteſt ex perſona ſua Falcidiam deducere , nā hoc caſu ex perſona hęredis deducitur,&ratio differentię eſt, quia ibi vnic.leg.eſt illius qui legat,&veniēt ea alij reſtituenda. Ideo non diſtrahat legatum ibi *ad* § *Iulianus,verſi.omnes*,vide Bartolum,& alios doctores *in* l.*fin.* §. *Cato,numero 74.de verborum oblig.*

l.Si ſeruus.33.

Falcidia libertatem non minuit.

l.Iuliani.34.

Vide l.36.*j.eod.*

l.Sed ſi.36.

Aret.*conſilio 67.diligenter col.pen.*

l.Sin.2.

Ad intellectum huius §. vide Goueanum hic.

l.Eius.37.

Quis non ſit ſtatuliber,vide hic Gouean.

l.Statuliber.38.

Vide Paulum *in recept.ſent.*

l.Ad veterani.40.

Veteranus quemadmodum teſtari debeat, vide hic Gloſſam.

l.Dolo.41.

Alexander & Bartol.*in* l. *pignus,C.de pign. actio.*

l.in falcidia.42.

Ant Aug.*libro 3.emend.c.1.*

l.Serui.43.

Serui ab hoſtibus capti, quoties fingantur non capti,vide textum hic.

l.Falcidia.44.

Vide Baldum *in* l.*non amplius,ſup. de leg.1.*

l.Qui quod.46.

Vide Cuiacium *ad Nou.1.fol.339.*

l.Lex.47.

Vide Graſ.*Falcidia,q.1.*

l.Cum emptor.48.

Bartolus *in* l.*finali,in* §.*in computatione numero 5.C.de iur.delib.*

l.Plancius.49.

Auguſtinus *libro 1 emend.cap.6.*

l.Ex aſſe.52.

Vide l.1.§.7.*tit.proximo.*

l.Pater.54.

Vide Rip.*ad* l.*in quartam,numero 29.cū ſeq. inf.eod.*& ibi Pi. *num.41.& ſeq.* Fernan.3. *capite princip.1. Arti.num. 2. verſi.lim.2.* Lancel. Pali.*ad* l.*filium quem habentem, C.familia herciſcunda,numero 62.*& ibi Corraſ.*nu.93.*

l.Cum Titio.55.

Couarruuias *libro 3.variar.reſol.c.9.*

l.Cum quo.56.

Alexander *in* l.*in ratione 2.col.1.ſ.eod.*

§.ſæpius.57.

Quarta in hęredem teſtatore viuo collata, facit ceſſare Falcidiam.De intellectu ad hūc textum per Mathe.*ad* l.*filium quem habētem, Cod familia herciſcunda* 84.&ibidem Corraſ. *numero 96.99.&* 101.Doctor.*ad* l. *in quartā. ſuper 2.oppoſ.*Bartol.*D.eodem* vbi Soc.Iun.*numero 32.*

l.Cum dotem.57.

*Ornat.ſub.numero 7.folio 61.*Cagnolus *de regulis iuris.*

l.Beneficio.59.

Tiraq. *in tract.pia cauſa in præfat.*

l.Cum pater.60.

Repetitionum *7.folio 370.numero 84.*

l.Alienas.61.

Cuiacius *libro 14.obſ.capite 36.*

l.in lege.62.

Aretinus *conſil.126.in cauſa ad finem.*

*Antonius Faber.*lib.11.coniecturarum c.16.*

§.Corpora.1.

Molinæus *in lectionibus Dolanis.*

l.Pretia.63.

Ioannes Robertus *libro 3.ſent.iur.cap.14.folio 385.nu.86.repet.7.& folio 442.nu.76.repet.8.*

l.ſi in teſtamento.64.

Falcidiam vtrum teſtator poſſit prohibere, vide hic Gloſſam.

l.Circa.66.

In hanc legem,vide Alexandrum.

l.Quotiens,67.

Cuiacius *libro 7.obſ.c.31.& libro 8.c.3.*

l.Hæres.

Digitized by Google

l.Hereditarium.68.

Molinæus *de vſuris quæſt.72.*

*De legato alimentorum detrahitur Falcidia habita ratione ætatis, vide Crau. *conſ.194* Affl. *deciſ.34.per tot.* Bereng. *ad l.vn.Cod.de ſe . quæ pro eo num.30.* Crauer. *conſ.105. num.10.* *Ceph.conſ.13.col.fin* nouiſſimè Didac. Couarr. *in tract.var.reſol.lib.3.cap.9.num.8.*

l.Vſufructu.69.

Paulus 3 *ſent.tit 6.§ 17.*

l.Poteſt.71.

Iuri ſuo quilibet renuntiare poteſt.

l.Quantitas.72.

Ad intellectum huius legis, vide Gloſſam hic.

l.In quantitate.73.

Falcidiam non deducit, qui ſolida legata præſtare cogitur.

§.in diem.4.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.2.*

l.Sed.75.

Ant. Aug. *libro 3.emend.cap.1.*

l.In ſingulis.77.

Cuiacius *libro 4.obſ.cap.34.*

l.Quod.78.

Nota hic argumentum à ſimili.

l.In duplicibus.79.

Legata non ſoluũtur, niſi prius deducto ære alieno.

l.Si is.80.

Afflict. *deciſ.21.dubitabatur,col.pen.*

l.Sed vſuſfructus.81.

Ang. *conſ.251.& 134.*

l.Quærebatur.82.

Bald. *in l.multum intereſt,col.1.D.de leg.2.*

l.Si creditor.83.

Gomeſ. *1.reſolut.9.numero.17.*

l.Reperitur.84.

Paulus de Caſtro *conſ.145.viſis col.3.*

l.Titia.86.

In hanc legem ſcripſit Æmilius Ferretus, Vide Charõdam *libro 2.veriſſim.cap.4.* Straitmannum *de Antoni pugn.70.* Adde ad hunc textum, & pro eius intellectu Pet. Matheſ. *ad l.filium quem habẽtem,C.familia herciſc.n.21.* & 77. vbi Lancell. Polit. *numero 28.98.105.* & 106. & Vinc. à Sala *numero 30.* & *ſeq.* & *num.* 51. Corraſ. *ad l.cum verũ,C.de fideicommiſſ.nu.* 43. & 45. Berẽ. Fernã. *ad l.in quartam,D.eod.* *c.2.num.63.* & Soc. Iun. *n.48.* Bart. ratio *ad l. in quartam,* eſt communis, quod ſcilicet, quia ex volũtate expreſſa, &c. nã hic nõ exprimitur, nec videtur vera, cũ ſi heredi ſcripto pro tertia parte prædia illa pro legitima eſſent, demúmq. is rogaretur reſtituere hereditatẽ retẽta quarta, licet ex volũtate teſtatoris expreſſa quarta deduceret, totum tamen trientẽ prædiorum prælegatorum in eam imputare. *arg. l.in fideicommiſſ.§.ſi* & *l.Marcellus, §. quidã liberis,D.ad Trebell.* dic ergo veriorem eſſe eam, quæ hic ponitur in fine. Repet. 17. *folio 338 nu.119.* & *ſeq.* & 164. Repet. 4. *fol.* 381. *nu.56.* Repet. 7. *fol.318.nu.1998.fol.381. n.43.* & 45. *rep.8.* Intellectum nouum ad illam legem vide Ruin. *in l.in quartã.circa 6.oppoſ.* Bar. *ille tit.* vide glo. *in l.filium quem habentem.in glo.in verb parte,C.famil.herciſc.* An diſpoſitio huius legis locũ habet vnico herede inſtituto, cui prælegatum ſit prædium, & rogatus ſit heredem reſtituere *num.ſeq.repet.7.fol.368.*

l Qui fundum.87.

Solicitus *in Auth.hoc locum, Cod.de ſecũdis nuptiis.*

§.Coheres.8.

Cuiacius *libro 4.obſ.capite 35.* & *libro 15.c.15.* Ioannes Rober *recept.iur.ciuil.lect.lib.1.cap.8.*

l.Qui.88.

Alciatus *libro 1.parerg.c.8.* Auguſtinus *libro 4.emend.c.25.*

l.Diui.89.

Auguſtinus *libro 3.emend.capite 7.*

l.In quartam.91.

Hanc legem explicant copioſè Alciatus & Ripa. *in lecturis.* Idẽ Alciat. *libro 6.parad.c.4.* Duare. *libro 2.diſput.anniuerſ.c.10.* Raynaldus Corſus *libro 1.indag.c.4.* Contius *libro 1.diſput. ſubceſiu.c.15.* Hotomanus *lib.1.variar. diſput.c.3. in tract.de quarta pegaſiana.* Gouean. *libro 1. animaduerſ.* Cuiac. *lib.8.obſ.c.4.* Corraſ. *libro 2. Miſcell.c.17.* Straitmannus *de ãtino.pugn.6.* Menoch. *de arbit.iud.caſ.164.* repetiit hãc legem more ſuo Ioannes Bolognetus. *Faquineus *Controuerſiarum iuris.lib.5.cap.15.*

l.Si miles 92.

Baldus *in l.leges,col.2.C.de leg.*

l.Filio.94.

Alciatus *libro 6.parerg.cap.26.*

l.Maritus.95.

Reſtituere rogatus ita demum Falcidiam retinet, ſi vt heres rogetur.

Tit.3. Si cui plus quàm per legem Falcidiam licuerit, legatum eſſe dicetur.

l.Si cui.1.

Optimè Cuiacius *in hunc titulum.*

Digitized by Google

§.Marcellus.3.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.5.*

§.Cum.6.

Folio 125.numero.7.tractat.3.

l.Etiam.2.

Hæc lex eſt de ſtipulatione Falcidiæ,quam heredi præſtat legatarius cui heres cum dubitaretur,an lex Falcidia quæ minuit legata locũ haberet,legatũ ſoluit integrum , videlicet de reſtituẽdo eo quod amplius quã per legem Falcidiã licet acceperit,vel quanti ea res eſt, ſi poſtea apparuerit,legi Falcidiæ locũ eſſe,quæ ſtipulatio Falcidiæ dicitur *l.70. ſ.tit.proxim.*& abſque dubio prætoria ſtipulatio & ſatiſdatio.eſt.l.*pœnales*,§.*Iulianus,ſupra eod.tit.* Hæc autem ſtipulatio committitur aduerſus legatarium ,qui ſolidum legatum accepit ſine deductione Falcidiæ,ſtatim atque certum eſſe cœperit, legem Falcidiã locũ habere,vt ſcilicet ſuppleat heredi conficiátve Falcidiam pro ſua parte quam nunc locum habere conſtat.

l.Niſi.3.

Generis debitor non liberatur interitu.

§.quamuis.4.

Quibus propterea cautionis onus. ¶Legendum videtur,*prætoria cautionis onus*,nam & illud *propterea* ibi importunum eſt. Cuiac. *ad l.5.D.de verb.oblig.*

§.Item.5.

Molinæus *ad l.1.in principio,numero 31.D.de verborum obligat.*

l.Hæc autem.4.

¶Hæc lex nõ eſt de ſtipulatione Falcidiæ quæ propter Falcidiam interponitur ne pereat heredi,ſed de ſtipulatione euicta hereditate legata ſoluta heredi qui ſoluit , cuiq. mox euicta hereditas eſt reddi,quã quidem cautionẽ heredi cui cõtrouerſia hereditatis ſit,legatarij præſtant quibus heres interim ſoluit legatum, vt in *l.3.§ ſi legatarius,hoc tit.* Attamẽ hæc ſtipulatio,ſtipulatione Falcidię (*de qua in l.1.ſi cui plus quam per leg.Falc.dixi*) affinis & proxima eſt.illa enim eſt de parte legati reſtituenda:hæc de toto,vtraque cautio præſtatur iuſta ex cauſa cognoſcẽte prætore,illa præſtatur ſi iuſte dubitari poſſit vtrum lex Falcidia locum habeat necne.

¶*Si iuſta cauſa eſſe videbitur.* ¶Recte hæc adiicit Paulus , nam ſi nondum heredi illata ſit lis de hereditate,ſed interuenerit tantum mouendæ litis luſoria & inanis minatio quædam,iniquum eſt legatarium onerari huiuſmodi cautione ſuperuacua.

¶*Luſoria mina* ¶ Luſorias minas dicit hoc loco Paulus,quod minæ hominum liberorum ludi ſoleant ,vt Marcus Tullius *in epiſtola ait*,nullam eſſe minantis authoritatem apud liberos.

¶*Illata controuerſia litis.* ¶Lis eſt res quę in iudicium principaliter deducitur,puta hereditas,controuerſiæ ſunt,quę circa eam litem verſantur & concurrunt,veluti de teſtamento falſo,vel de teſtamento iniuſto , & aliquando maiorem cumulum habent potioréſque ſunt cõtrouerſiæ quàm lis ipſa,vt in Quintiliani declamatione 272. qua de cauſa omnis lis etiam controuerſia dicitur recte.*l.2.Cod.de petit.heredit.* Verum è cõtrario non omnis controuerſia eſt lis,lis non eſt antequam in iudicio conteſtata ſit ,ſic nec res de qua agitur litigioſa eſt ante litẽ cõteſtatam, *l.1.§ 1.D.de litig.*verũ cõtrouerſia eſſe poteſt ante litem conteſtatam.hoc eſt ,cõtrouerſia eſt præparatio litis.Quintil.*libro 4.*aliud diſcrimen ponit nempe controuerſiam eſſe facti , & litem iuris , quem conſule : at dicitur controuerſia paſſim in iure noſtro,tam de iure quàm de facto ,l. *vlt.D.de iureiur.*ita vt ſit generale nomen quod generaliter & ſpecialiter accipiatur.

l.Cum non.6.

An pauperi qui non poteſt remittatur ſatiſdatio,vide Bald.*in l.vſufructu,C. de vſufr.*

l.Diuus.7.

Bald.*in l nulli,Cod.de epiſc.& cler.*

l.ſi non.9.

Ant.Aug.*libro 2.emend.c.2.*

LIBER XXXVI.

Titulus primus.
Ad ſenatuſconſultum Trebellianum.

De quarta pegaſiana ſcripſit Hotomanus *vol.1.variarum diſput.c.3.*

l.Explicito.1.

Hanc legem interpretatur Ripa.

§.Hoc autem.5.

Goueanus *libro 2.variar.lect.c.33.*

§.Si filio.10.

Fol.94.num.99.repet.4.

§.Fuit.13.

Bellonus *libro 3.ſupput.c.15.*

Digitized by Google

l.Qui.2.

Valla *de rebus dubijs tract.* 19.vide Barto.*in* l.*cum filio,in vltim.coll.de legat.*1. Et Alexand. ibi *in* 6.*col.*Aret.*in* 13.*col.*Socin.*in pen.*& Ruin. *in* 38.*char.* & *aliquid in* 75.*circa fin.foi* 88 *num.* 133.*repet.*8.

l.Marcellus.3.

Ad ibi dicta per Alex.*in* 3.*not.*& alios Doctores pondera dicta per Bart.*in* l.*ſi non*, D.*de teſtam.milit.* Et pro illa opinione vide textū ad literam *in* l.*ſi miles,D.ad* l.*Falcid.*licet Doctor.dicant quod illa opinio non bene probetur per aliquam l.ad §.quidam. vide Socinum *reg.*133.ad §. idem. vide Socin.*reg.*331.ad §.quidā, vide Caſt.*in* l.*Titia,ad* l.*Falcid.*ad id quod diſput.ibi Doct. de prohibitione Falcidiæ,vide Alciat.*lib.*5.*parad.c.*5.

§.quidam.4.

Folio 382.*num.*62.*repet* 8.

l.Quia.4.

Folio 284.*num.*75.*repet.*8.

l.Recuſare.6.

Folio 184.*num.*66.*repet* 8.

§.Meminiſſe.1.

Ibi *ſine honorans.*vide Bart.*in* l.*curatoris,C. de neg.geſt.col.fin.*

§.Titius.5.

Folio 20.*num.*154 *repet.*4.

l.Sed ſciendum.7.

Oldendorp.*c.*18.*de except.*

§.Planè.1.

Folio 166.*num.*77.*repet.*8.

l.Apud.11.

Pro intellectu vide Bart.*in* l *pro hærede* , §.Papin.*num.*7.D.*de acquirend.hæred.*Pro intelligentia glo.*fin.in d.*§.*idem Iulianus*, vide Alex.*in* l.*ſi in teſtamento*,D.*de vulg. ſubſt.nu.* 4.*chart.*106.& Dec. *in Rub.quando non petent.n.* 15.*chart.*191.*qui refert Alex.*

§.Idem.1.

Bartol.*ſing.*78.*folio* 8.*folio* 384.*num.*98.*repetitionum* 8.

§.Vtrum.2.

Ioannes Aurpachus *libro* 1.*ſingul.alleg. capite* 38.

*Antonius Faber.*lib.*18.*coniectur.cap.*7.8.

l.ſed cum.12.

Dec.*in cap.quæ in eccleſiarum, columna* 12.*de conſt.*

*Antonius Faber,*lib.*18.*coniect.c.*9.

l.Ille.13.

Aret.*conſ.*98.*chariſſimè.*

*Antonius Faber ſupradicto loco cap.8.

§.ſi quis.5.

Corraſ.*lib.*4.*Miſcel.cap.*9.

l.Nam.14.

Filius quandoque iudex & arbiter in rem patris eſſe poteſt.

§.Si quis.3.

Briſſonius *lib.*3.*ſelect.cap.*11.

*§.Tempeſtiuum.

* Vide Antonium Fabrum, *libro* 18.*coniectur.cap.*12.

l.Cogi.16.

Vide Bart.*in* l.*ſi quis*,§.*fin.de leg.* 2.& ad dicta per glo.*in* §.*generaliter,in verb. vniuerſ.*vide Bart.*in alleg.loco.*Ad §.idem.*ad Trebell.*vide Alex. *in* l *cum.in* 11.*col.de leg.*1.& Aret.*ibi in* 2.*col.*& Ruin. *chart.* 36.Ad gloſſ.*in verb.obſeq.poſſ* .*in* §.*ſi pater.*vide Iaſ.*Inſti.de act.*§.*pœnales,col.*13.*num.*57.*vel* 87.

* §.ſi ego.

* Emendatur & explicatur textus hic ab Antonio Fabro *lib.*18. *coniectur.cap.*10.

§.Marcianus.8.

Goueanus *d.lib.*2.*cap.*2.

§.Si pater.11.

Folio 76.*num.*78 *repet.*4.

§.ſed ſi ſeruo.13.

Folio 433.*num.*279.& *ſeq.repet.*3.

l.Ex facto.17.

Ad hanc legem & 3.ſeq ſcripſit Ripa.

§.ſi quis.3.

Folio 261.*num.*35.*repet.*3.

§.ſi quis.4.

Filij naturales,an faciant deficere fideicōmiſſum voluntatis,quæſtio eſt poſt Doct.vide Corraſ.*libro* 1.*Miſcell.glo* 7.1.*par. numer.*45.*circa medium*,Dec. *ad cap. in præſentia,numero* 102.*cum ſequ.extra de probat.* & ibi Pariſ. *numero* 43.

§.Ex facto.5.

Vide Stephan.Forcat.*in Necyom.iur.dialog.* 51.*num.* 4.Et quomodo procedat. Socin.Iun. *conſilio* 158. *numero* 66. *libro* 2. & *conſilio* 174. *numero* 16.*eodem libro.*Chachera.*deciſ.*108.*numero* 5.& 12.

* Antonius Faber, *libro* 17. *coniecturarum cap.*20.

§.Si quis.6.

Coſta *libro* 2.*ſelect.cap.*2. Cuiac.*libro* 3.*obſeru.cap.*10.

Digitized by Google

*Conditio ſi deceſſerit ſine liberis intelligitur de ſuperuiuentibus, vnde ſi liberi ante, vel vna cum teſtatore moriantur, non faciunt deficere fideicommiſſum, *verſ. ſi duo* vbi Socin. *in* §. *in bello de reb. dub.* Dec. *conſilio* 578. Alex. *conſ.* 121. *libro* 2. *viſo themate* Pariſ. *conſ* 36. *num.* 45 *lib.* 2. Alciat. *de præſump. reg.* 1. *præſ.* 49. *num.* 6.

§. Si quis autem 7. & vlt.

Couarruuias *libro* 2. *variarum reſolut. ca.* 7. Vide Alexand. *in* l. *in illa, in fine, de verbor. obligat.*

*Conditio ſi ſine hærede deceſſerit intelligitur ſi ſine liberis. Socin. *ad* l. *ſolemus in fine de condit. & demonſt.* Dec. *conſ* 38. *num.* 5. *& ſeq.* Guid. Pap. *quæſt.* 230. Cremen. *ſing.* 15. ſed ſecus eſt regulariter, quia appellatione hæredis intelligitur de omni ſucceſſore, l. *hæredis de verb. ſign.* & ſi quis dicat ſi decedat ſine liberis, an comprehendantur filij & filiæ fœminæ. Dec. *in rep cap. in præſentia de probat.* Pariſ *conſ.* 36. *lib.* 2. In materia ad hunc textũ vide Dec. *ad dictũ cap. in præſentia & in conſi.* 185. Guid. Pap. *deciſ.* 454. Iac de Put. *conſi.* 107. *num.* 22. *inter conſ. diuerſ. ad cauſ. vltim. volunt. volum.* 1.

l. In fideicommiſſ. 18.

Limita Socin. *in reg.* 172. Ad §. ſi. vide Caſtr. *in* l. *Titia, ad* l. *Falcid.*

§. ſi legatum. 3.

Folio 371. *numero* 101. *repetitionum* 7. *Et folio* 382. *numero* 31. *& folio* 396. *numero* 50. *eadem repet.*

l. Vbi purè. 19.

Vaconius *lib.* 4. *declar. c.* 57.

l. ſed etſi. 20.

Vide l. 18. ff. *quando dies leg. ced.*

l. Mulier. 22.

Cuiacius *libro* 3. *obſeruat. cap.* 13. *& libro* 13 *c.* 35 vide Ruin. *in repetit.* l. *Gallus*, §. *& quid ſi. in* 8. *col. cum ſequen.* poſt Bart. & ibi 2. *col. de liberis & poſthum.* & Papienſ. *in* l. *cum filio, col.* 21. & ibi Ruinum *in* 26 *chart. D. de legatis* 1. & ad §. *cum proponeretur*, vide Ruin. *in* l. *in addum. illo artic. vtrum pater teneatur filiam dotare diuitem, D. ſolut. matrim.* §. *ſi hæres.* limita vt per Soc. *reg.* 172.

*Fideicommiſſum à matre relictum filio & collatum in tempus mortis patris ſui, in cuius poteſtate erat debetur immediatè, cum filius qualitercumque factus fuerit ſui iuris. De intellectu vide latè per ſcribentes poſt Bart. *ad* l. *Gallus.* §. *& quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum.* vbi Crott. *col* 11. *& ſeq. numer.* 41. *& ſeq.* Ruin. *num.* 22. *cum ſeq.* Garz. *num.* 95. Dec. *conſ.* 77. *col.* 2. *num.* 4. Antonius Faber. *libro* 18. *coniectur. cap.* 6.

§. Sed enim. 3.

Menochius *libro ſecundo de arbitr. iud. caſu* 49.

§. Cum proponeretur. 4.

Anton. Guibert. *de dote pag.* 19.

§. Vt Trebelliano. 5.

Trebellianicæ ita demum locus eſt, quando quis eſt rogatus vt heres. pro intellectu ad hunc textum D. Vincentius Hercula. *in repetition. ad* l. 1. *D. de legatis* 1. *columna* 18 *ante fin. verſ. magis igitur prædicto fuit.* & Crott. l *ibi numero* 60 *cum ſequen.* Decius *conſi.* 77. Crauett. *conſ.* 186. *in prin* & ad Rub. *de leg.* 1. *num.* 53. vbi etiam Ludouic. Aluar. *num.* 13. *folio* 19. *num.* 132. *repet.* 4.

l. Quotiens. 23.

Viriles partes dicuntur quæ dantur pro numero perſonarum.

l. Si quis. 2.

Puluæus *de rei alien. diſtract. c.* 7.

§. ſi quis filium.

*Eemendatur hic textus ab Antonio Fabro *lib.* 15. *coniecturarum capite* 18.

l. Omnibus. 26.

Vlpian. 22. *cap.* 3. *in fin.*

l. ita tamen. 27.

Guid. Pap. *deciſ.* 452. *& ſing.* 387.

§. A patre. 4.

Propter fideicommiſſum relictum in ſecundis tabulis, cogitur quis adire ex primis mortuo demum pupillo, vt notat Bart. hic.

§. Qui. 7.

Et ad intelligentiam eius, quod ibi dicitur vide

Digitized by Google

vide Ruin. *in l. cum filio. in 32. chart. de legat. 1.* & repet. *in l. filius qui patri, in 12. chart. de vulg. & ad §. qui patri.* vide dictos repeten. *char. 34. & & 49. & ad §. hæres ex aſſe.* vide Alex. *in l. fideicommiſſaria. in 1. col. D. eod.*

§. Qui rogatus. 12.

Folio 390. numero 153. repet. 7.
*Antonius Faber *lib. 18. coniect. cap. 19.*

§. ſed ſi. 15.

Folio 390. num. 11. repet. 4.

§. Heres. 16.

Menoch. *de arb. iud. caſ. 156.*

§. Qui ſuos. 17.

Folio 95. num. 100. repet. 4.

l. Ex aſſe. 28.

Cuiacius *libro 6. ad Affrican.*

l. ſi quis. 29.

Facit ad hanc legem Gloſſa *fin. in ca. coram, extra de off. deleg.*

l. ſi legatus. 30.

Meorum & tuorum appellatione quid con tineatur, declarat Gloſſa hic.

§. ſi filiofam. 2.

Non valet reſtitutio facta niſi conſentiente, vel ratum habente eo, in cuius poteſtate eſt fideicommiſſarius.

l. Si cui. 31.

Vide Cuiac. 1. *ad Nou. 1.*

l. Balliſta. 32.

Cuiacius *libro 4. obſ. c. 39* Prateius *geminatio. c. 146* Ludouic. Vitalis *libro 1. variar. lect. ca. 1.* Corraſ. *in tract. de verb* Gemi. *numer. 3.* Tiraq. *ad l. ſi vnquam. in glo. reuertatur, numer. 49.* Gerar. *ſing. 28. numero* 10. Sil. nupt. *libro 1. nu. 150.* Felin. *ad cap. ſi cautio, de fide inſtr. numer. 14. & 56.* & ad ornatum huius legis, vide Mar. *ſing. 378. geminatio.* Alc. *ad* Bart. *l. cum ſcimus, de agri. & cenſi. lib. 11.* apoſt. ad Matheſ. *ſing. 36.* Iaſ. *Inſt. de act. ad §. in perſonam, 11. col. numero 47.* & per eundem *ad l. 1. col. antepen. C. de pact.* & ad l. 1. *de off. eius poſt alios, num. 30.*

*Qomodo procedat hæc lex optimè declarat Surdus *in deciſion. 21. num. 21.*

l. Scribit. 33.

Cæpol. *tract. de ſeruitutibus vrbanorum prædiorum cap. 6.*

l. Si eius. 34.

Ioan. Robert *libro 1. ſent. iur. c. 10.*

l. Cum hæres. 35.

Actionem quandoque transfert qui non habet.

l. Cum hæreditas. 36.

Folio 565 numero 328. repet 3.

l. Reſtituta. 37.

Vide Alexand. hic.

§. Pupillus. 1.

Auguſt. *libro 3. emend. cap. 10.*

l. Non enim. 38.

Ant. Aug. *libro 2. emend. c. 1.*

l. ſed nec. 39.

Hæreditas pupillo delata quamadmodum per tutorem poſſit adiri Gloſſa hic.

l. Mulier. 41.

In quibus fideicommiſſarius fiat ſimilis heredi. vide Accurſ. hic.

l. Quia. 42.

Fideicommiſſarius quibus caſibus loco heredis non ſit Gloſ. hic.
*Iura ſepulchrorum non tranſeunt ad fideicommiſſarium, adde Socin. Iun. *conſ. 72. lib. 1.* vbi enumerat plures caſus in quibus aliqua non tranſeunt in fideicommiſſarium, idem tradit Rip. poſt alios *ad l. centuri., num. 38 cũ plurib. ſeq. D. de vulg. & pupil.* adde Corraſ. *ad l. precibus, num. 25. Cod. de impub.*

l. Papinianus. 43.

Cuiac. *libro 12. obſ. c. 12.* vide Iaſ. *in l. re coniuncti. 22 coll. verſic. 6. & vlt. de leg. 3. folio 383. num. 93. repet. 8.*
*Antonius Faber *lib. 15 coniectur. cap. 13.*

l. Poſtulante. 44.

Nota hic quod hæredis eadem conditio eſſe debet quæ defuncti.

l. Qui totam 45.

Cuiacius *dicto libro 2. capite 32. folio 165. numero 256 & 270. repet. 4.*

Digitized by Google

l.ſi eius.46.

Paulus 4.*ſent.3.§.2 & vlt.*

l.ſi hæredi.47.

Naturalia debita veniunt in reſtitutione fideicommiſſi.

l.Cum hæreditas.49.

Angel. *in* l.*cum hi, §. de tranſactione, D.de tranſact.*

l.Imperator.50.

Bald.*conſ.75.libro 5.*

l.cum hæres.51.

Dos prælegata ducitur vt debitum, nec impedit quartæ Trebellianicæ deductionem.

l.ſi res.52.

Ad intellectum huius legis, vide leg. ſequen.

l.Non eſt.53.

An officio iudicis quis cogatur adire & reſtituere, vide hic Bart.

l.Titius.54.

Pro intellectu huius legis, vide Bart.hic.

l.ſi patroni.55.

Vide Bald.*in* l *liberti,C.de oper.lib.*

l.Filiam.56.

Fideicommiſſarius quando dicatur legitimus contradictor Bart.hic.

l.Hæres.57.

Ad hanc legem ſcripſerunt Ripa & Alciatus.

§.cum ita.1.

Vltra tradita hic latiſſimè per ſcribentes, vide Beren.Fernan.*ad* l *fin.Cod.de poſthu.hered.inſtit.numero* 70.Gozad.*conſilio 67*. Pariſ. *conſilio* 42.*volum.*2.Crauett.*conſilio* 209.Aret. *Inſt.de iure perſon.ad princ.* In materia Corn. *conſilio* 298.*libro* 4. & quomodo procedat Socin.Iun. *conſilio* 158. *numero* 66. *libro* 2. Bald. *conſilio* 22. *num.*2,*inter conſ.diuerſ.ad cauſ. vlt. volunt.volum.*1.vide Ruin.*in* l.2. *in princ.in* 2. *coll.de liberis & poſthum.* vide ad quid alleget textum iſtum Specu.*in titu.loc.§.nunc aliqua, verſicu.*69. Et ad id, quod ſolet ibi allegare Barto.videlicet,quod cenſet cōfirmari,cum diſpoſitione iuris communis & textus,quem non vidi ponderatum ad hoc in l *nec eum,de ſolut.*Et illam doctrinam Bart. communiter approbatam dicit Socin.*in* l.*ſi cognati, in pen. col.verſ.quinta concluſ.de rebus dubiis.* & Iaſ.*in* l.*Lucius,in vlt.col.de vulgari & pup.* Ad materiā illius §.vide Alex. *in conſilio* 175.*incip.perfectis,in* 5.*volum.* Math.*ſingul.*168.*numero.*2.*folio* 294.

*Antonius Faber *lib.*13. *coniecturarum.cap.* 18.

l.Deducta.58.

Vſuræ in bonę fidei iudiciis debentur officio iudicis ex mora.

§.Acceptis.3.

Vaconius *libro* 4.*declar.*57.

§.Hæreditatem.4.

Corraſ.*libro* 5.*Miſcellan.cap.*8.Menoch.*dict. cap.*49.

§.Quod.7.

Cuiacius *lib.*12.*obſ.c.*20.

l.Debitor.59.

Vide Ludou.Rom.*conſ.*272.
*Faquineus *controuerſiarum iuris lib.6.c.* 33.
Antonius Faber.*lib.7.coniecturarum c.* 16.17.

§.Ea quæ.1.

Molinæus *ad conſuetud.*Pariſien.*tit.*1.§.7.*glo.* 1.*num.*33.

l.Patronus.60.

Legitima quæ debeatur liberto in bonis patroni, vide hic Gloſ.

l.Paulus 61.

Molin.1.*conſuet.7.num.*33.

l. A filio.62.

Vide Iaſ.*in* l.*Gallus.§.& quid ſi tātum,in* 8 *lect.in* 8.*coll.de liberis & poſthum.num.* 33.*verſ. ex pradia Theorica.*

l.Facta.63.

Folio 318.*numero* 53.*&* 54.*tract.*7.

*§.Si hæres.

*Antonius Faber. *lib.*12. *coniecturarum c.*5.

§.Si vero.10.

Cælius *lib.*13.*antiq.lect.cap.*5.*&* 6.Alexan. ab Alex.*libro* 2.*genial.dierum,ca.*29.Cuiac.*li.* 7.*obſ.c.*7.
*Antonius Faber *lib.*17.*coniectur.c.*13.

l.Seruo.65.

Vide Bar.*in* l. *qui in aliena,ſup. de acquiren. hæred.*

§.Cum prætor.2.

Ræuardus *libro* 5 *varior.c.*6.

l.Qui ita.66.

Nota hic quod aditio coacta implet conditionem.
*Antonius Faber *lib.*16.*coniectur.cap.*12.

l.Si poſtulante.67.

Singularis eſt hic textus, ſecundum Bald. *in* l.*eam quam,C.de fide.*

Digitized by Google

l.ſi hæres.68.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.5.folio 96.nume.124. repet.4.*

l.De euictione.69.

Ratio huius legis petenda eſt ex l.45.*in fin. ſupra de leg.1.*

l.ſi heres.70.

Vide Bald.*in* l.1. *C. de actio. & oblig.in* 8.& 10.*quaſt.*

l.Omnes.71.

Bald.*in* l. *final.* §. *cui igitur, de iure deliberandi.*

l.Heres.72.

Pro intellectu huius legis, vide hic Romanum.

l.ſi heres.73.

Actio hypothecaria non tranſit in fideicommiſſarium, ſi heres antequam reſtitueret hæreditatem à debitore hæreditario pignus acceperit.

*Antonius Faber *lib.15.coniectur.cap.5.*

l.Qui filium.74.

Facit quod notat Bart.*in* l.*Lucius magna*, ff. *de hared.inſt.*

l.Epiſtolam.75.

Folio 93.numero 63.& ſeq.repet.4.

§.Mulier.1.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.cap.7.*Roman. *ſing.* 502. Rog. Bauer. *ad* l.*cum filio, D.de legatis 1.numero* 54.& ibi Socin.Iun.*numero 93. & ſequen.* & Crauett. *in 2.par. numero 77.83. & ſequen.*

l.Scæuola.76.

Molinæus *ad* l.1.§.*ſi quis anum.77.D.de verborum obligation.* Vandus *libro 2. variar.quaſt.* 12.Vaconius *declarat. iuris ciuilis libro 4. declarat.64.& lib.5. declar.69.* Ad intellectum vide Battol.*in* l.*Lucius in vltim.coll.de vulgari & pupillari,in princip.folio 576. numero 467.& ſequen. repetitionum 3. & folio* 80. *numero 32. & ſeq.repet.6.*

*Subſtitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommiſſariam etiamſi ſint patres in medio. Modern. *Inſt.de vulg ad princ.* Hier.Ver. *ad* l.*ex facto numero* 20. *D de vulg. & pupil.* Bald.*in tract.ſubſt.ſub rub.de ſubſt.breuis,numero* 28.Paul.Leo. *eodem tract.ſubſt.ſub Rub. de compen. num.* 274. & 301.Doct. *ad* l. *centurio vbi nouiſſimè* Socin. Iun. *numero* 210. *D.de vulg.idem conſ.*138.*numero* 8.*libro* 2.Hieron.Butig.*conſ.*154. *numero 25.inter conſ.diuer. ad cau.vlt.volun.*1.

* ¶Explicatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro 15.coniecturarum capite* 14.

l.Hæredibus.77.

Bart.*in* l.*ſi quis poſthumos, in princ.*D.*de liberis & poſthum.*

l. Lucius.78.

Pro hac lege vide Bart.*conſil.*168.

§.Heredum.12.

Cotta *in voce paupertate,* Ioan.Aurpach.*libro ſingul.alleg.c.*14.

§.Pluribus.13.

*Folio 381.numero 38.repet.8.*vide Soc.poſt alios *in* l.*Marcellus.* §.*quidam, in 1.col.cum ſeq. ff.eo.tit. & ad* §. *filium.*vide Barto. *in* l.*ex hac ſcriptura,in 3.col.D.de donat.*Ad §.fin.vide Alex.*in conſi.*12. *ſuper pramiſſo, in 5. col.verſic.& quia num.*10.1.vol.

§. Heres.16.

Folio 479.numero 44.repet.7.

l.Iulius.81.

Cuiacius *libro 2. obſ.c.26. & lib.4.c.32.* Auguſtinus *libro 4. emend. c.* 16. Briſſon.*lib.3.ſelect. c.12.* vide ad quæſtionem de qua ibi per Bart.quæ allegat Iaſ.*Inſtit.de act.in* §.*praiudiciales,in 7.coll.in ſi.conſ.*100. *num.*12. Roland. à Valle *fo.145.num. 68.repet 7.*

*Fideicommiſſum limitatur ſecundum naturam præcedentis ſubſtitutionis,niſi in voluntate defuncti aliud præſumatur ex natura ſermonis vel alia coniectura. De intellectu huius loci poſt Bartolum vide Ruin.*conſ.166. lib.2.* Curt. Iun. *conſ.125. pulchra.* per totum præſertim num.7. Zuchar. *ad* l.1.*Cod.de pact. num.*68.Socin.Iun.*conſ.* 126.*num.47.lib.*1.

Tit.2. Quando dies legat. vel fideicommiſſ. cedat.

Vide legem vnicam, *Cod. de caducis tollendis.*

l.ſi purè.2.

Bald.*in* §. *libertatibus,* l.*vni. Cod.de caducis tollendis.*

l.Nam.3.

Vide l.22.ff.*hoc titulo.*

l.ſi cum.4.

Cum particula quam vim habeat, notat Gloſſa hic.

*Cuiacius *obſ. lib.18.cap.1.*

Digitized by Google

*¶ An hæc lex habeat locum cum filius hæres inſtitutus, filios habuit tempore conditi à patre teſtamenti exponit Faquineus *Controuerſiarum iuris lib.4. cap.59.* An ad filios adoptiuos extendi poſſit idem Faquineus *lib.4.cap.58. controuerſiarum iuris.* Antonius Faber *lib.7.Coniecturarum cap.14 & 15.*

¶ De coniectura illa pietatis de qua in hac lege, vide Antonium Fabrum *lib. de erroirb. pragmatic.decad.20.cap.10.*

l.ſi ita.103.

Hotomanus 13.*illuſtrium quæſt.*

l.Eum.104.

Clarus 3.*ſententiarum,q.77.*

l.Hoc.106.

Conditio quæ poteſt impleri viuo legatario non impletur præſtita cautione Mutiana.

l.Aliquando.107.

Illam legem cum ſimilibus limita, vt per Bartolum *in* l.1.§.*item ſi ita,D.ad legem Falcidiam.*

l.Libertis.108.

De dictione *Eo amplius*,vide hic Bart.

l.A teſtatore.109.

Collige hic ablatiuum abſolutum facere conditionem.

l.Etiam.110.

In vulgatis exemplaribus incipit lex Inuitis.

l.qui ſub.111.

Auguſtinus *libro 4.emend.cap.7.*

l.Tales.112.

Vide Bartolum *in* l.*in teſtamento,ſupra eodem & text.in* l.*ſi peculium ſeruo,§.ſi cui ſeruus, de ſtat.lib.*

Tit.2. Ad legem Falcidiam.

Ad hunc titulum exſtant Duareni & Goueani commentarij:ad rubricam & l.1.ſcripſerunt Alciat.& Ferretus, vide Alexandrũ ab Alexandro *libro 6 genial.dier.cap.15.* ad Rubricam ſcripſit Ioannes Bolognetus *tomo 2. repet.*

l.Lex.1,

Vualterus *libro 2. Miſcell.cap.16.* Duarenus *libro 1.diſput.cap.58.& lib.2. cap.10.* Contius *libro 1.lect.ſubceſiuarum,cap.3.*

§.Ad eos.2.

Guilelmus Fornerius *libro 2.ſelect.c.25.diſput.cap.25* & Ioannes Robertus *lib.recep.iur. ciuil.lect.cap.15.*

*§.Ad municipum.

* Faquineus *Controuerſiarum iuris libro 5. cap.17.*

§.Item.8.

Menochius *de arbit. iud. libro 2.caſ.30. folio 434.num.18;.repet.6.*

§.ſi legatarius.11.

Repetitionum 1.*folio* 485. *numero* 152. & 154.

§.id quod.13.

Cuiacius *lib.4.obſ.c.35. fol.137.numero 4.& 8.tract.5.*

*Faquineus *Controuerſ.lib.5.c.39.*

§.ſi cohæredis.14.

Cuiacius *dicto cap.35.& lib.15.c.14.*

*Antonius Faber *lib.18.coniect.c.15.*

l.Nec.2.

Plato *dial.12.de leg.*

l.ſi hæres.3.

Dictio vix accipitur pro nullo modo, ſeu cum difficultate.

§.item.2.& vlt.

* Papon.1.*notar.tit.de preſts vſuraires.*

Cotta *in voce vſura trientes.* Auguſtinus *libro 2.emend.cap.10.*Couarruuias *libro 3.variæ. reſol.c.9.*Antonius Guibertus *libro 1.quæſt iur. cap.1.fol.119.num.31.repet 1.2.*

* Faquineus *controuerſiarum iuris libro 5. cap.14.*

l.Fundo.4.

Capitolinus *in Alexan.*

l.Verbis.5.

Dynus *in cap. factum de regulis iuris, in 6. in fine.*

l.ſi vir.6.

Pro intellectu huius legis,Gloſſa hic.

l.Lege.7.

Vide l.*is cui,infra eod.tit.*

l.in legem.8.

Graſſ.§.*Falcid.quæſt.8.*

l.in Falcidia.9.

Gulielmus de Cunco *in* l.*qui in vtero,D.de ſtatu hom.*

l.quod.10.

Cuiacius *lib.4.obſ.cap.36.*

l.in ratione.11.

Albericus *in Rubrica,* D. *de vulgari & pupillari.*

Digitized by Google

§.Quod.5.

Corraſ. *tom.2.pag.161.* Zaſius *in gloſſ.tom.5.* Cuiac.*libr. 4.obſer.cap.34.* ibi intelligit Caſtr. quia ibi de duabus Falcid.ſubſtit.nō poſſunt. quia eſſet legatum à pupillo vltra dodrantē, ita vt ipſe detrahere potuiſſet. Illud ius detrahendi ad heredem ſubſtitutum tranſmiſiſſet in primis quartā detraxiſſet, pręſertim cū impubes patris heres extitiſſet, l.*quiſ.indum,§.qui filiū.*j.*eod.* quē textum omnino vide, quia declarat hunc textum iudicio meo. Nec me mouet, ſi quis dixerit ibi ſubſtitutū, inſtitutum fuiſſe in ſemiſſe cum impubere, & poſtea ſubſtitutum, quæ res efficit, vt ſint duæ hereditates ſeparatæ, & imo nimis, ſi duplex ſit detrahenda Falcidia, & per ſubſtitut. & per impub. tamen. Bart. format oppoſitionem *de* l. præcedenti ad finē huius legis, quia licet ſint ſeparatæ hereditates, tamen quia & à ſe, & à ſubſtitut. & ab impub. legata relinquit, viſus eſt omnia confundere, & ita erit vna hereditas, ſed faciam nihil à ſubſtituto legatū, tunc dico rationē textus illius multum nobis prodeſſe, quia non ſuo nomine obligatum: tamen cogita, quia multum obſtat vera reſponſio. Et ad intelligentiam p. æ ſuppone, quod hic legata integra, quæ à pupillo facta ſunt, ſoluantur, vt innuit littera quæ in caſu noſtro loquitur, & poſtea ſubſequitur, tunc propterea, quia ſecund. tab. dicta ſunt & contributio facienda eſt, quaſi dixerit, vt melius conſiderari poſſit, quantum in cæteris legatis ratio Falcidiæ detrahenda ſit.

l. ſi debitor.12.

Declara vt per Socin.Iun.*conſilio* 131. *numero 66 libro* 1.Paul.*ad* l.*in quartam*, *D.eod.numero* 277.& ibid. Soc.Iun.*num.* 84.

l. ſi tantum.13

Cuiacius *libro 7.obſ.capite* 31.

l.Pater.14.

Folio 332.*numero* 41. *& ſeq. repetit.* 4.*& folio* 383.*numero 62.repet.7.folio* 397.93.*repetition.*7.

l.Quod.15.

Pic.*in* l.*Titia*,§.*Titia.col.*47.*D.de leg.*2.

§.Frater.1.

Alexander ab Alexandro *libro* 2.*genial.dier. capite* 23.

§.Quod.3.

Adde Gozard.*conſilio* 204. Crauett. *conſilio* 16.Rota.*deciſion.3.in nouis*.Pariſ.*conſil.*1.*numero 90.cum ſeq.libro* 3.Socin.Iun.*conſ.*57. *numero* 11.14.*libro* 3.Roland.à Valle.*conſ.*95. *numero* 24.*lib.*2.

l.ſi ex pluribus.16.

Crot.*in* l.*nemo poteſt,numero* 19.*D.de leg.*1.

l.Si poſt.17.

Nota hic legi Falcidiæ locum eſſe in militis teſtamento.

l.Filius familias.18.

Ad illum textum.& ad ibi dicta per Bart.vide Socinum *in rub.ſoluto matrim.num.*36.Ad illa verba dixi *& Falcid.*2. Adde Socinum *in* l.1.*in col.2.de legatis* 1.Ad illa verba *ſit quod heredes* 27. vide Aretinum *in* l.*qua poteſt*, D.*de teſtam.in fin.verb.*

l.ſi pupillus.21.

Repetitionum 6.*folio* 56.*numero* 305.*& ſeq.*

§.Si ego.1.

Cuiacius *libro* 7.*obſ.cap.*55.

l.Neſennius.22.

Vaconius à Vacuna *lib.4.declar.iur.ciuil.declar.*59.Gilbertus Regius *libro* 1.*enarratio.capit.* 1.Rainaldus Corſus *libro* 1.*indagat.cap.*3.vide per Bart.*in* l.*in* 4.*in* 3.*&* 4.*oppoſ. pen.partis*, & ibi per omnes Doctores modernos, D.*eod.*& Alciatum *libro 6. capite* 5. *& in Rubr. de leg.* 1.

l.Si fundus.23.

Legatū non valet, quando aliquis grauatur de dādo totum, quod conſequitur ex legato.

l.Falcidiæ.24.

Charondas *libro 2. veriſſimil.cap.*3. Menochius *de arbitr.iud.libro* 2.*caſ.*49.

l.Maritum.25.

Vide Bartolum *in* l *fi.C.de eden.*

l.Lineam.26.

Baldus *in* l.2.*col.2.C.eod.*

l.ſcius.27.

Baldus *in* l.*pactum,in princip.*C.*de collat.*

l.Si à me.29.

Quod heres habiturus eſt iure hereditario, non imputatur in Falcidiam, de intellectu huius textus per Dec.*conſilio* 88.*tenui,numero* 3.Doct.*ad* l.*in quartam.*D.*ad* l.*Falcid.*& pręcipuè Rip.*in* 8.*oppoſ.*Bart.*numero* 51. Corraſ. *ad l.filium quem habentem*,C.*fam.berciſc.nu.*226. Bereng Fernan.*ad l.in quartam*,2.*cap.princip. num.*56 *in fin. & ſeq.*poſt Ruinum ibi,*numero* 9 Cagnolum *in repet.ad* l.2.*numero* 71.*Cod.de pactis,inter empt.& vend.*

l.In ratione.30.

Baldus *conſilio* 135.*pater ad finem,vol.*1.

§.Tametſi.7.

Repetitionum 7.*folio* 384.*numero* 67.

§.Cum lex.8.

Cuiacius *libro* 14.*obſ.cap.*10.

Digitized by Google

l.Si cui.31.

Baldus *in Auth. generaliter, Cod. de epiſcopis & clericis.*

l.Pœnales.32.

Cuiacius *libro 7.obſ.c.35.*

§.Iulianus.2.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis.part.2.n. 434. cum ſeq. folio 223. num. 181. & ſeq. repet. 6.folio 276.numero 95.& ſeq.repet.6.& fo.285. nu.81.repet.6.fo.261.nu.67.repet.6.*

§.Si Titio.4.

Vide ad quid hunc §.citet gl.*in l.1.C.commun.de leg.in verb.aliquid lucri*:tu dicas quod facit pro contrario, nō pro eo quod glo.eū intelligit ibi,*nec ex ſua perſona*, nec me mouet,quod legatari⁹ nō poteſt ex perſona ſua Falcidiam deducere , nā hoc caſu ex perſona hęredis deducitur,&ratio differentię eſt, quia ibi vnic.leg.eſt illius qui legat,&veniēt ea alij reſtituenda. Ideo non diſtrahat legatum ibi *ad §. Iulianus,verſi.omnes*,vide Bartolum,& alios doctores *in l.fin. §. Cato,numero 74.de verborum oblig.*

l.Si ſeruus.33.

Falcidia libertatem non minuit.

l.Iuliani.34.

Vide l.36.ſ.*eod.*

l.Sed ſi.36.

Aret.*conſilio 67.diligenter col.pen.*

l.Sin.2.

Ad intellectum huius §. vide Goueanum hic.

l.Eius.37.

Quis non ſit ſtatuliber,vide hic Gouean.

l.Statuliber.38.

Vide Paulum *in recept.ſent.*

l.Ad veterani.40.

Veteranus quemadmodum teſtari debeat, vide hic Gloſſam.

l.Dolo.41.

Alexander & Bartol.*in l. pignus,C.de pign. actio.*

l.in falcidia.42.

Ant Aug.*libro 3.emend.c.1.*

l.Serui.43.

Serui ab hoſtibus capti, quoties ſingantur non capti,vide textum hic.

l.Falcidia.44.

Vide Baldum *in l.non amplius, ſup. de leg.1.*

l.Qui quod.46.

Vide Cuiacium *ad Nou.1.fol.339.*

l.Lex.47.

Vide Graſ.*Falcidia,q.1.*

l.Cum emptor.48.

Bartolus *in l.finali,in §.in computatione numero 5.C.de iur.delib.*

l.Plancius.49.

Auguſtinus *libro 1 emend.cap.6.*

l.Ex aſſe.52.

Vide l.1.§.7.*tit.proximo.*

l.Pater.54.

Vide Rip.*ad l.in quartam,numero 29.cū ſeq. inf.eod.*& ibi Pi. *num.41.& ſeq.* Fernan.3. *capite princip.1.Arti.num. 2. verſi.lim.2.* Lancel. Pali.*ad l.filium quem habentem, C.familia herciſcundæ,numero 62.*& ibi Corraſ.*nu.93.*

l.Cum Titio.55.

Couarruuias *libro 3.variar.reſol.c.9.*

l.Cum quo.56.

Alexander *in l.in ratione 2.col.1.ſ.eod.*

§.ſæpius. 57.

Quarta in hęredem teſtatore viuo collata, facit ceſſare Falcidiam.De intellectu ad hūc textum per Mathe.*ad l.filium quem habētem, Cod.familia herciſcundæ* 84.&ibidem Corraſ. *numero 96.99.&* 101.Doctor.*ad l. in quartā. ſuper 2.oppoſ.*Bartol.*D.eodem* vbi Soc.Iun.*numero 32.*

l.Cum dotem.57.

*Ornat.ſub.numero 7.folio 61.*Cagnolus *de regulis iuris.*

l.Beneficio.59.

Tiraq. *in tract.piæ cauſæ in præfat.*

l.Cum pater.60.

Repetitionum *7.folio 370.numero 84.*

l.Alienas.61.

Cuiacius *libro 14.obſ.capite 36.*

l.in lege.62.

Aretinus *conſil.126.in cauſa ad finem.*
*Antonius Faber.*lib.11.coniecturarum c.16.*

§.Corpora.1.

Molinæus *in lectionibus* Dolanis.

l.Pretia.63.

Ioannes Robertus *libro 3.ſent.iur.cap.14.folio 385.nu.86.repet.7.& folio 442.nu.76.repet.8.*

l.ſi in teſtamento.64.

Falcidiam vtrum teſtator poſſit prohibere, vide hic Gloſſam.

l.Circa.66.

In hanc legem,vide Alexandrum.

l.Quotiens,67.

Cuiacius *libro 7.obſ.c.31.& libro 8.c.3.*

l.Hære-

Digitized by Google

l.Hereditarium.68.

Molinæus *de vſuris quaſt.72.*

*De legato alimentorum detrahitur Falcidia habita ratione ætatis, vide Crau.*conſ.*194 Affl.*deciſ.34.per tot.*Bereng.*ad l.vn.Cod.de ſe.*qua pro eo num.30.* Crauet.*conſ.105. num.10.* Ceph.*conſ.13.col.fin* nouiſſimè Didac.Couarr. *in tract.var.reſol.lib.3.cap.9.num.8.*

l.Vſufructu.69.

Paulus 3 *ſent.tit 6.§.17.*

l.Poteſt.71.

Iuri ſuo quilibet renuntiare poteſt.

l.Quantitas.72.

Ad intellectum huius legis, vide Gloſſam hic.

l.In quantitate.73.

Falcidiam non deducit, qui ſolida legata præſtare cogitur.

§.in diem.4.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.2.*

l.Sed.75.

Ant.Aug.*libro 3.emend.cap.1.*

l.In ſingulis.77.

Cuiacius *libro 4.obſ.cap.34.*

l.Quod.78.

Nota hic argumentum à ſimili.

l.In duplicibus.79.

Legata non ſoluũtur, niſi prius deducto ære alieno.

l.Si is.80.

Afflict. *deciſ.21. dubitabatur, col.pen.*

l.Sed vſuſfructus.81.

Ang.*conſ.251.& 134.*

l.Quærebatur.82.

Bald.*in l.multum intereſt, col.1.D.de leg.2.*

l.Si creditor.83.

Gomeſ.*1.reſolut.9.numero.17.*

l.Reperitur.84.

Paulus de Caſtro *conſ.145.viſis col.3.*

l.Titia.86.

In hanc legem ſcripſit Æmilius Ferretus, Vide Charõdam *libro 2.veriſſim.cap.4.* Straitmannum *de Antoni pugr.70.* Adde ad hunc textum, & pro eius intellectu Pet.Matheſ.*ad l.filium quem habẽtem, C.familia herciſc.n.21.& 77.*vbi Lancell. Polit.*numero 28.98.105.& 106.*& Vinc.à Sala.*numero 30.& ſeq.& .num.51.*Corraſ.*ad l.cum verũ, C.de fideicommiſſ.nu.43.& 45.*Berẽ.Fernã.*ad l.in quartam, D.eod.c.2.num.63.&* Soc. Iun.*n.48.* Bart.ratio *ad l.in quartam*, eſt communis, quod ſcilicet, quia ex volũtate expreſſa, &c.nã hic nõ exprimitur, nec videtur vera, cũ ſi heredi ſcripto pro tertia parte prædia illa pro legitima eſſent, demúmq.is rogaretur reſtituere hereditatẽ retẽta quarta, licet ex volũtate teſtatoris expreſſa quarta deduceret, totum tamen trientẽ prædiorum prælegatorum in eam imputare.*arg.l.in fideicommiſſ.§.ſi & l.Marcellus, §.quidã libertus, D.ad Trebell.*dic ergo veriorem eſſe eam, quæ hic ponitur in fine. Repet.17.*folio 338 nu.119.& ſeq.& 164.* Repet.4.*fol.381.nu.56.*Repet.7.*fol.318.nu.1998.fol.381.n.43.& 45.rep.8.*Intellectum nouum ad illam legem vide Ruin.*in l.in quartã.circa 6.oppoſ* Bar.*ille tit.*vide glo.*in l.filium quem habentem.in glo.in verb parta.C.famil.herciſc.*An diſpoſitio huius legis locũ habet vnico herede inſtituto, cui prælegatum ſit prædium, & rogatus ſit heredem reſtituere *num.ſeq.repet.7.fol.368.*

l Qui fundum.87.

Solicitus *in Auth.hoc locum, Cod.de ſecũdis nuptiis.*

§.Coheres.8.

Cuiacius *libro 4.obſ.capite 35.& libro 15.c.15.* Ioannes Rober *recept.iur.ciuil.lect.lib.1.cap.8.*

l.Qui.88.

Alciatus *libro 1.parerg.c.8.*Auguſtinus *libro 4.emend.c.15.*

l.Diui.89.

Auguſtinus *libro 3.emend.capite 7.*

l.In quartam.91.

Hanc legem explicant copioſè Alciatus & Ripa. *in lecturis.*Idẽ Alciat.*libro 6.parad.c.4.* Duare.*libro 2.diſput.anniuerſ.c.10.*Raynaldus Corſus *libro 1.indag.c.4.*Contius *libro 1.diſput.ſubceſiu.c.15.*Hotomanus *lib.1.variar. diſput.c.3. in tract.de quarta pegaſiana.* Gouean.*libro 1.animaduerſ.*Cuiac.*lib.8.obſ.c.4.*Corraſ.*libro 2.Miſcell.c.17.*Straitmannus *de ãtino.pugn.6.*Menoch.*de arbit.iud.caſ.164.*repetiit hãc legem more ſuo Ioannes Bolognetus. *Faquineus *Contrauerſiarum iuris.lib.5.cap.15.*

l.Si miles 92.

Baldus *in l.leges, col.2.C.de leg.*

l.Filio.94.

Alciatus *libro 6.parerg.cap.26.*

l.Maritus.95.

Reſtituere rogatus ita demum Falcidiam retinet, ſi vt heres rogetur.

Tit.3. Si cui plus quàm per legem Falcidiam licuerit, legatum eſſe dicetur.

l.Si cui.1.

Optimè Cuiacius *in hunc titulum.*

X. ij.

Digitized by Google

§.Marcellus.3.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.5.*

§.Cum.6.

Folio 125.numero.7.tractat.3.

l.Etiam.2.

Hæc lex eſt de ſtipulatione Falcidiæ, quam heredi præſtat legatarius cui heres cum dubitaretur, an lex Falcidia quæ minuit legata locũ haberet, legatũ ſoluit integrum, videlicet de reſtituẽdo eo quod amplius quã per legem Falcidiã licet acceperit, vel quanti ea res eſt, ſi poſtea apparuerit, legi Falcidiæ locũ eſſe, quæ ſtipulatio Falcidiæ dicitur *l.70. §.tit.proxim.*& abſque dubio prætoria ſtipulatio & ſatiſdatio.eſt.l.*pœnales*,§.*Iulianus,ſupra eod.tit.* Hæc autem ſtipulatio committitur aduerſus legatarium, qui ſolidum legatum accepit ſine deductione Falcidiæ, ſtatim atque certum eſſe cœperit, legem Falcidiã locũ habere, vt ſcilicet ſuppleat heredi conficiátve Falcidiam pro ſua parte quam nunc locum habere conſtat.

l.Niſi.3.

Generis debitor non liberatur interitu.

§.quamuis.4.

Quibus propterea cautionis onus. ¶Legendum videtur, *præterea cautionis onus*, nam & illud *propterea* ibi importunum eſt. Cuiac. *ad l.5.D.de verb.oblig.*

§.Item.5.

Molinæus *ad l.1.in principio,numero 31.D.de verborum obligat.*

l.Hæc autem.4.

¶Hæc lex nõ eſt de ſtipulatione Falcidiæ quæ propter Falcidiam interponitur ne pereat heredi, ſed de ſtipulatione euicta hereditate legata ſoluta heredi qui ſoluit, cuiq. mox euicta hereditas eſt reddi, quã quidem cautionẽ heredi cui cõtrouerſia hereditatis fit, legatarij præſtant quibus heres interim ſoluit legatum, vt in *l.3.§ ſi legatarius,hoc tit.* Attamẽ hæc ſtipulatio, ſtipulatione Falcidię (*de qua in l.1.ſi cui plus quam per leg.Falc.dixi*) affinis & proxima eſt.illa enim eſt de parte legati reſtituenda: hæc de toto, vtraque cautio præſtatur iuſta ex cauſa cognoſcẽte prætore, illa præſtatur ſi iuſte dubitari poſſit vtrum lex Falcidia locum habeat necne.

¶*Si iuſta cauſa eſſe videbitur.* ¶Recte hæc adiicit Paulus, nam ſi nondum heredi illata ſit lis de hereditate, ſed interuenerit tantum mouendæ litis luſoria & inanis minatio quædam, iniquum eſt legatarium onerari huiuſmodi cautione ſuperuacua.

¶*Luſoria mina* ¶Luſorias minas dicit hoc loco Paulus, quod minæ hominum liberorum ludi ſoleant, vt Marcus Tullius *in epiſtola ait*, nullam eſſe minantis authoritatem apud liberos.

¶*Illata controuerſia litis.* ¶Lis eſt res quę in iudicium principaliter deducitur, puta hereditas, controuerſiæ ſunt, quę circa eam litem verſantur & concurrunt, veluti de teſtamento falſo, vel de teſtamento iniuſto, & aliquando maiorem cumulum habent potioréſque ſunt cõtrouerſiæ quam lis ipſa, vt in Quintiliani declamatione 272. qua de cauſa omnis lis etiam controuerſia dicitur recte. *l. 2.Cod.de petit.heredit.* Verum ẽ cõtrario non omnis controuerſia eſt lis, lis non eſt antequam in iudicio conteſtata ſit, ſic nec res de qua agitur litigioſa eſt ante litẽ cõteſtatam, *l.1.§ 1.D.de litig.* verũ cõtrouerſia eſſe poteſt ante litem conteſtatam. hoc eſt, cõtrouerſia eſt præparatio litis. Quintil. *libro 4.* aliud diſcrimen ponit nempe controuerſiam eſſe facti, & litem iuris, quem conſule: at dicitur controuerſia paſſim in iure noſtro, tam de iure quàm de facto, l. *vlt.D.de iuretur.* ita vt ſit generale nomen quod generaliter & ſpecialiter accipiatur.

l.Cum non.6.

An pauperi qui non poteſt remittatur ſatiſdatio, vide Bald. *in l.vſufructu,C. de vſufr.*

l.Diuus.7.

Bald. *in l nulli,Cod.de epiſc.& cler.*

l.ſi non.9.

Ant.Aug. *libro 2.emend.c.2.*

LIBER XXXVI.

Titulus primus.

Ad ſenatuſconſultum Trebellianum.

De quarta pegaſiana ſcripſit Hotomanus *vol.1.variarum diſput.c.3.*

l.Explicito.1.

Hanc legem interpretatur Ripa.

§.Hoc autem.5.

Goueanus *libro 2.variar lect.c.33.*

§.Si filio.10.

Fol.94.num.99.repet.4.

§.Fuit.13.

Bellonus *libro 3.ſupput.c.25.*

Digitized by Google

l.Qui.2.

Valla *de rebus dubijs tract. 19.* vide Barto. *in l. cum filio, in vltim. coll. de legat.* 1. Et Alexand. ibi *in 6. col.* Aret. *in 13. col.* Socin. *in pen.* & Ruin. *in 38. char. & aliquid in 75. circa fin. fol* 88 *num.* 133. *repet.* 8.

l.Marcellus.3.

Ad ibi dicta per Alex. *in 3. not.* & alios Doctores pondera dicta per Bart. *in l. ſi non, D. de teſtam. milit.* Et pro illa opinione vide textũ ad literam *in l. ſi miles, D. ad l. Falcid.* licet Doctor. dicant quod illa opinio non bene probetur per aliquam l. ad §. quidam. vide Socinum *reg.* 1.33. ad §. idem. vide Socin. *reg.* 331. ad §. quidã, vide Caſt. *in l. Titia, ad l. Falcid.* ad id quod diſput. ibi Doct. de prohibitione Falcidiæ, vide Alciat. *lib. 5. parad. c. 5.*

§.quidam.4.

Folio 382. *num.* 62. *repet* 8.

l.Quia.4.

Folio 284. *num.* 75. *repet.* 8.

l.Recuſare.6.

Folio 184. *num.* 66. *repet* 8.

§.Meminiſſe.1.

Ibi *ſiue honorans.* vide Bart. *in l. curatoris, C. de neg. geſt. col. fin.*

§.Titius.5.

Folio 20. *num.* 154 *repet.* 4.

l.Sed ſciendum.7.

Oldendorp. *c.* 18. *de except.*

§.Planè.1.

Folio 166. *num.* 77. *repet.* 8.

l.Apud.11.

Pro intellectu vide Bart. *in l. pro hærede*, §. Papin. *num.* 7. D. *de acquirend. hæred.* Pro intelligentia glo. *fin. in d. §. idem Iulianus*, vide Alex. *in l. ſi in teſtamento, D. de vulg. ſubſt. nu.* 4. *chart.* 106. & Dec. *in Rub. quando non petent. n.* 15. *chart.* 191. *qui refert Alex.*

§.Idem.1.

Bartol. *ſing.* 78. *folio* 8. *folio* 384. *num.* 98. *repetitionum* 8.

§.Vtrum.2.

Ioannes Aurpachus *libro* 1. *ſingul. alleg. capite* 38.

*Antonius Faber. *lib.* 18. *coniectur. cap.* 7.8.

l.ſed cum.12.

Dec. *in cap. quæ in eccleſiarum, columna* 12. *de conſt.*

*Antonius Faber, *lib.* 18. *coniect. c.* 9.

l.Ille.13.

Aret. *conſ.* 98. *chariſſimè.*

*Antonius Faber ſupradicto loco cap. 8.

§.ſi quis.5.

Corraſ. *lib.* 4. *Miſcel. cap.* 9.

l.Nam.14.

Filius quandoque iudex & arbiter in rem patris eſſe poteſt.

§.Si quis.3.

Briſſonius *lib.* 3. *ſelect. cap.* 11.

*§.Tempeſtiuum.

*Vide Antonium Fabrum, *libro* 18. *coniectur. cap.* 12.

l.Cogi.16.

Vide Bart. *in l. ſi quis, §. fin. de leg.* 2. & ad dicta per glo. *in §. generaliter, in verb. vniuerſ.* vide Bart. *in alleg. loco.* Ad §. idem. *ad Trebell.* vide Alex. *in l. cum. in* 11. *col. de leg.* 1. & Aret. *ibi in* 2. *col.* & Ruin. *chart.* 36. Ad gloſſ. *in verb. obſeq. poſt. in §. ſi pater.* vide Iaſ. *Inſti. de act. §. pœnales, col.* 13. *num.* 57. *vel* 87.

*§.ſi ego.

*Emendatur & explicatur textus hic ab Antonio Fabro *lib.* 18. *coniectur. cap.* 10.

§.Marcianus.8.

Goueanus *d. lib.* 2. *cap.* 2.

§.Si pater.11.

Folio 76. *num.* 78 *repet.* 4.

§.ſed ſi ſeruo.13.

Folio 433. *num.* 279. *& ſeq. repet.* 3.

l.Ex facto.17.

Ad hanc legem & 3. ſeq ſcripſit Ripa.

§.ſi quis.3.

Folio 261. *num.* 35. *repet.* 3.

§.ſi quis.4.

Filij naturales, an faciant deficere fideicõmiſſum voluntatis. quæſtio eſt poſt Doct. vide Corraſ. *libro* 1. *Miſcell. glo* 7.1. *par. numer.* 45. *circa medium*, Dec. *ad cap. in præſentia, numero* 102. *cum ſequ. extra de probat.* & ibi Pariſ. *numero* 43.

§.Ex facto.5.

Vide Stephan. Forcat. *in Necyom. iur. dialog.* 51. *num.* 4. Et quomodo procedat. Socin. Iun. *conſilio* 158. *numero* 66. *libro* 2. *& conſilio* 174. *numero* 16. *eodem libro.* Chachera. *deciſ.* 108. *numero* 5. *&* 12.

* Antonius Faber, *libro* 17. *coniecturarum cap.* 20.

§.Si quis.6.

Coſta *libro* 2. *ſelect. cap.* 2. Cuiac. *libro* 3. *obſeru. cap.* 10.

Digitized by Google

*Conditio ſi deceſſerit ſine liberis intelligitur de ſuperuiuentibus, vnde ſi liberi ante, vel vna cum teſtatore moriantur, non faciunt deficere fideicommiſſum, *verſ. ſi duo* vbi Socin. *in §. in bello de reb. dub.* Dec. *conſilio* 578. Alex. *conſ.* 121. *libro* 2. *viſo themate* Pariſ. *conſ* 36. *num.* 45 *lib.* 2. Alciat. *de praſump. reg.* 1. *praſ.* 49. *num.* 6.

§. Si quis autem 7. & vlt.

Couarruuias *libro* 2. *variarum reſolut. ca.* 7. Vide Alexand. *in* l. *in illa, in fine, de verbor. obligat.*

*Conditio ſi ſine hærede deceſſerit intelligitur ſi ſine liberis. Socin. *ad* l. *ſolemus in fine de condit. & demonſt.* Dec. *conſ* 38. *num.* 5. *& ſeq.* Guid. Pap. *quæſt.* 230. Cremen. *ſing.* 15. ſed ſecus eſt regulariter, quia appellatione hæredis intelligitur de omni ſucceſſore, l. *heredis de verb. ſign.* & ſi quis dicat ſi decedat ſine liberis an comprehendantur filij & filiæ fœminæ. Dec. *in rep cap. in præſentia de probat.* Pariſ *conſ.* 36. *lib.* 2. In materia ad hunc textũ vide Dec. *ad dictũ cap. in præſentia & in conſi.* 185. Guid. Pap. *deciſ.* 454. Iac de Put. *conſi.* 107. *num.* 22. *inter conſ. diuerſ. ad cauſ. vltim. volunt. volum.* 1.

l. In fideicommiſſ. 18.

Limita Socin. *in reg.* 172. Ad §. fi. vide Caſtr. *in* l. *Titia, ad* l. *Falcid.*

§. ſi legatum. 3.

Folio 371. *numero* 101. *repetitionum* 7. *Et folio* 382. *numero* 31. *& folio* 396. *numero* 50. *eadem repet.*

l. Vbi purè. 19.

Vaconius *lib.* 4. *declar. c.* 57.

l. ſed etſi. 20.

Vide l. 18. ff. *quando dies leg. ced.*

l. Mulier. 22.

Cuiacius *libro* 3. *obſeruat. cap.* 13. *& libro* 13 *c.* 35 vide Ruin. *in repetit.* l Gallus, §. *& quid ſi. in* 8. *col. cum ſequen.* poſt Bart. & ibi 2. *col. de liberis & poſthum.* & Papienſ. *in* l. *cum filio, col.* 21. & ibi Ruinum *in* 26 *chart. D. de legatis* 1. & ad §. *cum proponeretur*, vide Ruin. *in* l. *in addum. illo artic. vtrum pater teneatur filiam dotare diuitem, D. ſolut. matrim.* §. *ſi hæres.* limita vt per Soc. *reg.* 172.

*Fideicommiſſum à matre relictum filio & collatum in tempus mortis patris ſui, in cuius poteſtate erat debetur immediatè, cum filius qualitercumque factus fuerit ſui iuris. De intellectu vide latè per ſcribentes poſt Bart. *ad* l. *Gallus.* §. *& quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum.* vbi Crott. *col.* 11. *& ſeq. numer.* 41. *& ſeq.* Ruin. *num.* 22. *cum ſeq.* Garz. *num.* 95. Dec. *conſ.* 77. *col.* 2. *num.* 4. Antonius Faber. *libro* 18. *coniectur. cap.* 6.

§. Sed enim. 3.

Menochius *libro ſecundo de arbitr. iud. caſu* 49.

§. Cum proponeretur. 4.

Anton. Guibert. *de dote pag.* 19.

§. Vt Trebelliano. 5.

Trebellianicæ ita demum locus eſt, quando quis eſt rogatus vt heres. pro intellectu ad hunc textum D. Vincentius Hercula. *in repetition. ad* l. 1. *D. de legatis* 1. *columna* 18 *ante fin. verſ. magis igitur prædicto ſuc.* & Crott. l *ibi numero* 60 *cum ſequen.* Decius *conſi.* 71. Crauett. *conſ.* 186. *in prin* & ad Rub. *de leg.* 1. *num.* 53. vbi etiam Ludouic. Aluar. *num.* 13. *folio* 19. *num.* 132. *repet.* 4.

l. Quotiens. 23.

Viriles partes dicuntur quæ dantur pro numero perſonarum.

l. Si quis. 2.

Puluæus *de rei alien. diſtract. c.* 7.

§. ſi quis filium.

*Eemendatur hic textus ab Antonio Fabro *lib.* 15. *coniecturarum capite* 18.

l. Omnibus. 26.

Vlpian. 22. *cap.* 3. *in fin.*

l. ita tamen. 27.

Guid. Pap. *deciſ.* 452. *& ſing.* 387.

§. A patre. 4.

Propter fideicommiſſum relictum in ſecundis tabulis, cogitur quis adire ex primis mortuo demum pupillo, vt notat Bart. hic.

§. Qui. 7.

Et ad intelligentiam eius, quod ibi dicitur vide

vide Ruin. *in* l. *cum filio. in* 32. *chart. de legat.* 1. & repet. *in* l. *filius qui patri, in* 12. *chart. de vulg.* & *ad* §. *qui patri. vide dictos repeten. char.* 34. & & 49. & *ad* §. *hæres ex aſſe.* vide Alex. *in* l. *fideicommiſſaria. in* 1. *col. D. eod.*

§. Qui rogatus. 12.

Folio 390. *numero* 153. *repet.* 7.
*Antonius Faber *lib.* 18. *coniect. cap.* 19.

§. ſed ſi. 15.

Folio 390. *num.* 11. *repet.* 4.

§. Heres. 16.

Menoch. *de arb. iud. caſ.* 156.

§. Qui ſuos. 17.

Folio 95. *num.* 100. *repet.* 4.

l. Ex aſſe. 28.

Cuiacius *libro* 6. *ad Affrican.*

l. ſi quis. 29.

Facit ad hanc legem Gloſſa *fin. in ca. coram, extra de off. deleg.*

l. ſi legatus. 30.

Meorum & tuorum appellatione quid contineatur, declarat Gloſſa hic.

§. ſi filiofam. 2.

Non valet reſtitutio facta niſi conſentiente, vel ratum habente eo, in cuius poteſtate eſt fideicommiſſarius.

l. Si cui. 31.

Vide Cuiac. 1. *ad Nou.* 1.

l. Balliſta. 32.

Cuiacius *libro* 4. *obſ. c.* 39. Prateius *geminatio. c.* 146 Ludouic. Vitalis *libro* 1. *variar. lect. ca.* 1. Corraſ. *in tract. de verb* Gemi. *numer.* 3. Tiraq. *ad* l. *ſi vnquam. in glo. reuertatur, numer.* 49. Gerar. *ſing.* 18. *numero* 10. Sil. nupt. *libro* 1. *nu.* 50. Felin. *ad cap. ſi cautio, de fide inſtr. numer.* 14. & 56. & ad ornatum huius legis, vide Mar. *ſing.* 378. *geminatio.* Alc. *ad* Barr. l. *cum ſcimus, de agri.* & *cenſi. lib.* 11. apoſt. ad Matheſ. *ſing.* 36. Iaſ. *Inſti. de act. ad* §. *in perſonam,* 11. *col. numero* 47. & per eundem *ad* l. 1. *col. antepen. C. de pact.* & ad l. 1. *de off. eius poſt alios, num.* 30.

*Qomodo procedat hæc lex optimè declarat Surdus *in deciſion.* 21. *num.* 21.

l. Scribit. 33.

Cæpol. *tract. de ſeruitutibus vrbanorum prædiorum cap.* 6.

l. Si eius. 34.

Ioan. Robert *libro* 1. *ſent. iur. c.* 10.

l. Cum hæres. 35.

Actionem quandoque transfert qui non habet.

l. Cum hæreditas. 36.

Folio 565 *numero* 328. *repet* 3.

l. Reſtituta. 37.

Vide Alexand. hic.

§. Pupillus. 1.

Auguſt. *libro* 3. *emend. cap.* 10.

l. Non enim. 38.

Ant. Aug. *libro* 2. *emend. c.* 1.

l. ſed nec. 39.

Hæreditas pupillo delata quamadmodum per tutorem poſſit adiri Gloſſa hic.

l. Mulier. 41.

In quibus fideicommiſſarius fiat ſimilis heredi. vide Accurſ. hic.

l. Quia. 42.

Fideicommiſſarius quibus caſibus loco heredis non ſit Gloſ. hic.
*Iura ſepulchrorum non tranſeunt ad fideicommiſſarium, adde Socin. Iun. *conſ.* 72. *lib.* 1. vbi enumerat plures caſus in quibus aliqua non tranſeunt in fideicommiſſarium, idem tradit Rip. poſt alios *ad* l. *centuri*[illegible], *num.* 38 *cũ pluribus ſeq. D. de vulg.* & *pupil.* adde Corraſ. *ad* l. *precibus, num.* 25. *Cod. de impub.*

l. Papinianus. 43.

Cuiac. *libro* 12. *obſ. c.* 12. vide Iaſ. *in* l. *re coniuncti.* 22 *coll. verſic.* 6. & *vlt. de leg.* 3. *folio* 383. *num.* 93. *repet.* 8.
*Antonius Faber *lib.* 15 *coniectur. cap.* 13.

l. Poſtulante. 44.

Nota hic quod hæredis eadem conditio eſſe debet quæ defuncti.

l. Qui totam 45.

Cuiacius *dicto libro* 2. *capite* 32. *folio* 165. *numero* 256 & 270. *repet.* 4.

Digitized by Google

l.ſi hæres.68.

Cuiacius *libro* 8.*obſ.cap.*5.*folio* 96.*nume.*124. *repet.*4.

l.De euictione.69.

Ratio huius legis petenda eſt ex l.45.*in fin. ſupra de leg.*1.

l.ſi heres.70.

Vide Bald.*in* l.1. *C. de actio. & oblig.in* 8.*&* 10.*quæſt.*

l.Omnes.71.

Bald.*in* l. *final.* §. *cui igitur*, *de iure deliberandi.*

l.Heres.72.

Pro intellectu huius legis, vide hic Romanum.

l.ſi heres.73.

Actio hypothecaria non tranſit in fideicommiſſarium, ſi heres antequam reſtitueret hæreditatem à debitore hæreditario pignus acceperit.

*Antonius Faber *lib.*15.*coniectur.cap.*5.

l.Qui filium.74.

Facit quod notat Bart.*in* l.*Lucius magna*, ff. *de hered.inſt.*

l.Epiſtolam.75.

Folio 93.*numero* 63.*& ſeq.repet.*4.

§.Mulier.1.

Emanuel Coſta *libro* 1.*ſelect.cap.*7.Roman. *ſing.* 502. Rog. Bauer. *ad* l.*cum filio*, *D.de legatis* 1.*numero* 54.& ibi Socin.Iun.*numero* 93. *& ſequen.* & Crauett. *in* 2.*par. numero* 77.83. *& ſequen.*

l.Scęuola.76.

Molinæus *ad* l.1.§.*ſi quis anum.*77.*D.de verborum obligation.* Vandus *libro* 2. *variar.quæſt.* 12.Vaconius *declarat. iuris ciuilis libro* 4.*declarat.*64.*& lib.*5.*declar.*69. Ad intellectum vide Bartol.*in* l.*Lucius in vltim.coll.de vulgari & pupillari,in princip.folio* 576. *numero* 467.*& ſequen. repetitionum* 3. *& folio* 80. *numero* 32. *& ſeq.repet.*6.

*Subſtitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommiſſariam etiamſi ſint patres in medio. Modern. *Inſt.de vulg ad princ.* Hier.Ver. *ad* l.*ex facto numero* 20. *D.de vulg. & pupil.*Bald.*in tract.ſubſt.ſub rub.de ſubſt.breuis,numero* 28.Paul.Leo. *eodem tract.ſubſt.ſub Rub.de compen. num.* 274. *&* 301.Doct. *ad* l. *centurio vbi nouiſſimè* Socin. Iun. *numero* 210. *D.de vulg.idem conſ.*38 *numero* 8.*libro* 2.Hieron.Butig.*conſ.*154. *numero* 25.*inter conſ.diuer. ad cau.vlt.volum.*1.

* ¶Explicatur hæc lex ab Antonio Fabro *libro* 15.*coniecturarum capite* 14.

l.Hęredibus.77.

Bart.*in* l.*ſi quis poſthumos, in princ.*D.*de liberis & poſthum.*

l. Lucius.78.

Pro hac lege vide Bart.*conſil.*168.

§. Heredum.12.

Cotta *in voce paupertate*, Ioan.Aurpach.*libro ſingul.alleg.c.*14.

§.Pluribus.13.

Folio 381.*numero* 38.*repet.*8.vide Soc.poſt alios *in* l.*Marcellus.* §.*quidam, in* 1.*col.cum ſeq. ff.eo.tit. & ad* §. *filium.*vide Barto. *in* l.*ex hac ſcriptura,in* 3.*col.D.de donat.*Ad §.fin.vide Alex.*in conſ.*2. *ſuper præmiſſo*, *in* 5. *col.verſic.*& *quia num.*10.1.*vol.*

§. Heres.16.

Folio 479.*numero* 44.*repet.*7.

l.Iulius.81.

Cuiacius *libro* 2. *obſ.c.*26. *& lib.*4.*c.*32. Auguſtinus *libro* 4. *emend. c.* 16. Briſſon.*lib.*3 *ſelect. c.*12. vide ad quæſtionem de qua ibi per Bart.quæ allegat Iaſ.*Inſtit.de act.in* §.*præiudiciales.in* 7.*coll.in* §. *conſ.*100. *num.* 21. Roland. à Valle *fo.*145.*num.* 68.*repet* 7.

*Fideicommiſſum limitatur ſecundum naturam præcedentis ſubſtitutionis, niſi in volũtate defuncti aliud præſumatur ex natura ſermonis vel alia coniectura. De intellectu huius loci poſt Bartolum vide Ruin.*conſ.*166. *lib.*2. Curt. Iun. *conſ.*125. *pulchra.* per totum pręſertim num.7. Zuchar. *ad* l.1.*Cod.de pact. num.*68.Socin.Iun.*conſ.* 126.*num.* 47.*lib.*1.

Tit.2.Quando dies legat.vel fideicommiſſ.cedat.

Vide legem vnicam, *Cod. de caducis tollendis.*

l.ſi purè.2.

Bald.*in* §. *libertatibus*, l.vni. *Cod.de caducis tollendis.*

l.Nam.3.

Vide l.22.ff.*hoc titulo.*

l.ſi cum.4.

Cum particula quam vim habeat, notat Gloſſa hic.

*Cuiacius *obſ. lib.*18.*cap.*1.

l.ſi poſt. 5.

Forcatulus *auiarij,c.7.*

l.Quod.6.

Nota hic quod codicilli vim teſtamenti obtinent.

l.Hæredis.7.

Cuiacius *libro 4.obſ.ſelect.c.33.*

l.Nam cum.8.

Cuiacius 18.*obſ.c.16.*

l.Cum in.10.

Stipulatio in annos ſingulos morte non finitur.

l.Huiuſmodi.13.

Emanuel Coſta *libro 1.ſelect.c.18.*

l.ſi vſus.14.

Mantic. 8. *coniectur. vltim. voluntat. 16. in fine.*

l.Si ita.15.

Paul.4.*ſent.1.§.12.*

l.Cum ita.16.

Paulus 4.*ſent.1.§.12.*

l.Cum legato.17.

Quæ regula ſit regula Catoniana, notat Bart.hic.

l.Is cui.18.

Ant.Aug.*lib.3.emend.c.7.*

l.Cum ſine.18.

Vide Imol.*in l.ſi filius hæres,D.de liberis & poſthum.*

l.Si cum.20.

Imol.*in l.qui hoc anno, D.de verborum obligation.*

l.Si dies.21.

Coſta *libro 1.ſelect.c.20.*Gilbertus Regius *libro 1.enantioph.c.20.*

*Cuiac.*obſ.lib.18.c.1.*

l.Si Titio.22.

Vide *l.ſi decem, D.de verb.oblig.*

l.Cum in anno.23.

Vlpian.22.§.27.&28.

l.Si bonum.24.

Anton.Rub.*ad l.nõ ſolum,§.morte,D.de noui operis nuntiat.numero* 518.Signo.de Homod. *ad l.inſulam,D.de verborũ obligat. numero* 152. Bar.Cacialup.*ad l.ſi is qui ducēta,D. de rebus dub.numero 9.ad fin.limit.*Cathedra.*deciſ.*49. *num.*8.

l.Cum.25.

Coſta *libro 1.ſelect.cap.7.*Ioannes Robertus *recept.iur.ciuil.lect.ca.*17.Cuiacius *libro 17.obſ. cap.4.*

l.Firmio.26.

Duaren.*libro 1.diſput.iur.ciuil.c.*12.Io.Aurpach.*lib.4.epiſt.c.6.*

l.Quod.30.

Conditio nuptiarum non impletur ex nuptiis inualidis,vt notat hic Bald.

l.Vxori.31.

Imol.*in l.fin.ſup.de cond.inſt.*

Tit. 3. Vt legat. ſeu fideicommiſſ ſeruandorum cauſa caueatur.

Pro intellectu huius tituli, vide Cuiac. hic.

§.Non ſolum.3.

Auguſt.*libro 2.emend.c.10.*

§.Planè.5.

Cuiac.*libro 15.obſ.c.10.*

§.Belliſſimè.13.

Corraſ.*libro 2. Miſcell.cap.7.folio 71.num 171. repet.6.*

§.Si quis.14.

Si vna actio,in alterius locum ſuccedit,aſſumit eius naturam,vide Iaſ.*ad l.nemo poteſt. numero* 12.*de leg.1* &ad § *fuerat,numero 4.Inſt. de act.*1.Not.Rom.*deciſ.64 &* 411.*in nouiſ.&* 305.*in antiqui.*Gomeſ.*ſuper reg. cancell. in reg. de ſubrog.q.9.*Iac.de Nig.*ad rub.* D. *de verborum oblig.num.*171.

l.Nec ſi.2.

An pater ſit coniuncta perſona filio, vide hic D.Goth.

l.ſed & ipſis.3.

An diuerſa contraria ſint, vide hic Gloſſam.

l.Poſtquam.5.

Cuiacius *lib.15.obſ.c.9.*

§.Imperator.1.

Duarenus *libro 1.diſput.anniuerſ.c.2.*Molin. *ad conſuet. Pariſien. §.52. gloſſ. 1. numero 22 & ſeq.*Cuiacius *libro 11.obſ.ca.*10.Pro intellectu & ratione huius textus,Rot.*deciſ.*3 per Biſignet.*de appell.* Ludo. Bologn *ad l.ſi finita,§. Iul.D.de damno infect.nu.*179. & ibi Michael Vurcur.*nu.*221.Longoual.*ad l.imperium,nu.* 88.*D.de iuriſdict.omn.iud.fo* 716.*num* 80,*repet.* 1.*fo.*179.*& ſeq.num.*152.*repit.5.fol.*177.*nu.* 221. *repet.5.*

Digitized by Google

l. Si quando. 6.

Ant. Aug. *libro 2. emend. cap. 2.*

l. Cum legatorum. 8.

Cicero *libro 8. ad Atticum.*

l. Non tamen. 9.

Dies legati interdum cedit, ſimul & venit, interdum cedit & non venit.

l. ſi à te. 10.

Cuiacius *libro 15. obſ. c. 9.*

l. ſi legatarij. 11.

Miſſionis in poſſeſsionem, & ex ſecundo decreto differentia, notatur hic in Gloſſa.

l. Hæc. 14.

Vide l. 2. *&* 3 *ſ. . . proxim.*

l. Etiamſi de præſenti. 15.

Hæc lex eſt de ſtipulatione legatorum, vel fideicommiſſorum, quæ etiam prætoria eſt, eam ſtipulationem plerumque ab herede ſibi præſtari legatarij deſiderant, cum dies & conditio petitionem legati differt, aliquando tamen etiamſi purum & præſens ſit legatum, de eo hæc cautio interponitur, vt puta ſi heres litigare quàm id præſtare malit, quia litis longa ſæpe mora, iudicij longa ſæpe dilatio eſt, vel, vt ait eleganter, quia nonnullas moras exercitio iudicij habet.

l. ſi duo. 16.

Nominis eiuſdem duos eſſe aliquando contingit.

l. ſi ab vno. 17.

Ferrarien. *in forma contra plures debit. 39.*

l. Quæ. 18.

Bartolus *in l. ſi donaturus, D. de condict. cauſa data.*

§. Tutor. 2.

Folio 276. num. 42. & ſeq. repet. 2.

Titul. 4. Vt in poſſeſſ. legat. vel fideicommiſſ. ſeruand. cauſa eſſe liceat.

Vide Veſembechium hic.

l. ſi quis. 1.

Vide Bald. *in l. falſus, C. de falſis.*

l. Ei cui. 3.

Cuiacius *libro 4. obſ. cap. 33.*

l. ſi autem. 2.

De exiſtentia ſui hæredis, vide l. *filius qui patri, §. de vulg.*

l. ſi is. 3.

Exceptio quæ requirit altiorem indaginem, non admittitur, ſi non eſt paratus in continenti probare. Adde Bart. *ad l. fin. vbi omnes. C. quorum bon. & ad* l. *natural.* §. *nihil commune, ff. de acquiren. poſſeſſ.* Aret. *ad* §. *quadrupli, numero 30. & ſeq. Inſt. de act.* Affliƈt. *decif 14. num. 4.* Carol. Ruin. *ad l. 1 ff. de nou. oper. nunt. numero 117.*

l. Planè. 4.

Concordat *cap. cæterum, extra de iuramen. calum.*

l. is cui. 5.

Vide Ciceronem in oratione pro Quintio.

§. Imperator. 16.

Cum ob cautionem non præſtitam, mittitur fideicommiſſarius in poſſeſsionem, ſanè non mittitur in res heredis proprias, niſi certis modis ex conſtitutione Antonini, vt hoc §.

§. Quæri. 21.

Folio 150. numero 163. repet. 5. folio 176. num. 209. repet. 5.

§. in poſſeſſionem. 26.

Cuiacius *libro 10. obſ. cap. 29.*

l. ſi pecuniæ. 6.

Roman. *ſing. 141.*

l. Dum. 7.

Huius legis ſententia optimè explicatur hic à D. Goth.

l. ſi nullæ. 10.

Nota hic paria eſſe inutile & nullum.

l. Si fideicommiſſorum 11.

Facit l. *prima. Cod. de bonis authoritat. iudic. poſſ.*

l. Municipiis. 12.

Vlpian. 24. §. 28.

l. Quæ legatorum. 14.

Optimè hanc legem explicat D. Goth. hic in gloſſa Accurſiana.

l. interdum. 15.

Facit ad hoc *l. fin. de litig.*

Digitized by Google

LIBER XXXVII.

Hic continetur ſexta Pandectarum pars.

Titulus primus.

De bonorum poſſeſſion.

Armen. *libro 1. tit. 13.* Oldendorp. *5. claſſ. 6.*

* Extat diſputatio de bonorum poſſeſſionibus in Ingolſtadienſi Academia propoſita præſide Andrea Fachineo I.V.D. reſpondente Balthaſaro Knauſto.

l. Bonorum. 1.

Vaconius *declarat. iur. ciuil.* 48. Auguſtinus *libro 3. emend. c. 9.*

l. in omnibus. 2.

Nota quod hæreditatis petitione venit bonorum poſſeſſio.

l. Et bona. 3.

Alciatus *tomo* 5. Cuiacius *libro 4. obſeruat. cap. 16.*

§. Hereditariis. 1.

Alciatus *libro 4. parad. cap. 7.*

§. Si cauſa. 8.

Ræuardus *pro tribunal. cap.* 8.

l. Veluti. 4.

Vlpianus 28. §. 10. *&* 11.

l. ſed cum. 6.

De teſtamento notis concepto & conſcripto, vide *Nou.* 107. *cap.* 1.

§. Notis. 2.

Cuiacius *libro 3. obſ. c. 2.* Briſſonius *libro 4. ſelect. cap. 21.* Anton. Guibert. *in Polyhiſtor. capite* 6.

l. ſeruus. 7.

Barba. *ad rubr. Cod. qui admit. numero* 95. Iacob. Nig. *ad l. 1. Cod. qui admit. numero* 33. Ad hunc textum ad finem, vide Lancell. Polit. *in tracta. de ſubſid. ſub rubric. de vulg. par. 3. numero* 41.

§. Dies. 2.

Cuiacius *libro 14. obſ. cap. 8.*

l. Tutor. 8.

Nota hic alienare eum qui repudiat.

l. ſi plures. 9.

Tiraq. *de pæn. tempet. cau. 22. num.* 5.

l. in bonorum. 10.

Quis dicatur locus inſignis, vide Innoc. *in c. ſtatutum. de reſcrip. in* 6.

l. ſi pupillo. 11.

Peritiores conſulere an & quando quis cogatur, vide hic Gloſſ.

l. Non eſt. 12.

De fiſco & an idem ſit cum Rep. Romana Accurſ. hic.

l. Edicto. 13.

Cuiacius *libro quinto, ad Affricanum, in principio.*

l. Cum. 14.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis, &c. tract.* 6.

l. Paulus. 15.

Vide Bald. *in Rubric. Cod. qui admitti. in 6. quaſi.*

Tit. 2. Si tabulæ teſtamenti exſtabunt.

Sunt qui malint *non extabunt*, vt Hotomanus.

§. Teſtamento.

*Faquineus *Controuerſiarum iuris lib. 5. c. 93.*

l. Heredi. 1.

Mantic. *2. de coniect. vltim. volunt.* 4.

Tit. 3. De bonorum poſſeſ. furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco, competente.

l. Furioſo. 1.

Ius petendæ bonorum poſſeſſionis furioſo nunquam deperit.

l. Mutus. 2.

An & quando mutus poſſit contrahere, Bart. *in l. 1. de verb. oblig.*

Tit. 4. De bonorum poſſeſſ. contra tabulas.

Vide Alciatum *tomo* 5.

l. in contra. 1.

Folio 12. numero 10. repet. 4.

§. Filium. 8.

Alciatus *tomo* 5. Fornerius *libro 2. ſelect. capite* 20.

§. Si

Digitized by Google

§.Si pater.9.

Folio 10.*numero* 121.*repet*.3.

l.Non tantum.3.

Contius *libro* 1.*lectionum ſubſeciuarum*,*c*.4.

§.Si emancipatus.5.

Cuiacius *libro* 3.*obſ.cap*.5.

§.sed ſi.12.

Etiam ſub conditione heres (niſi deficiat conditio) ſcriptus, contra tabulas bonorum poſſeſſionem non poſtulat. hinc colligere videtur Bartolus, incarcerationem iniuſtam ex iuſta cauſa ſuperueniente confirmari.

l.sed etſi.5.

Regulariter bonorum poſſeſſio vel hereditas non adita vel non agnita non tranſmittitur regulariter.

§.Si ius.2.

An iuſſus patris adoptiui excuſet filium, declarat hic Gloſſ.

l.si duobus.12.

Aug *libro* 1.*emend.c.vlt*.

l.Cum emancipatus.13.

Emancipatus iungitur, in vna portione cum filio ſuo emancipato.

l.si duobus.14.

Cuiac.*libro* 8.*ad African.folio* 56.

§.Filius.1.

Hic §. optimè explicatur à Cuiacio hic, quem vide.

l.si præteritus.15.

Bonorum poſſeſſione agenti datur rei vindicatio directa Bald.& Glo. *in l*.1.*C.vnde cognati*.

l.si emancipatus.16.

Vide Bart.hic.

l.si pater.17.

Diſtingue circa hanc legem, vt diſtinguit Bart.*in l.in adoptionem,ſupra eod*.

l.sed ſub.18.

Vide Graſſum *libro ſententiarum*,§.*teſtamentum*,*q*.39.

l.Quod.19.

Duarenus *libro* 2.*diſput.anniuerſ.cap*.30.Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap*. 14. Gilbertus Regius *libro* 2.*enantioo.cap*.20.

l.Filium.20.

Zoannetus *reſolut.cap*. 4. Cuiacius *libro* 3. *obſ.cap*.15.

§.sed quemadmodum.

*Antonius Faber *lib*.17.*coniect.cap*.1.

Tit. 5. De leg.præſt. contra tabul. bonorum poſſeſ.petita.

Hunc titulum puto correctum per Auth. *ex cauſa*, C.*de lib.præter*. vide Azo.*in fin.Cod. de contra tab*.

l.Hic titulus.1.

Ripa *in* l. *prima ſupra de legatis primo* , *numero* 44.

l.sed etſi.3.

Briſſonius *libro* 4.*ſelect.cap*.19. circa Doct. Barto.ibi communiter in illa quæſt. ſtatuti punientis contrahentem Bannitocum, vide Ruin.*in* l. 1. *in prin. in vlt.not. de verborũ oblig. qui eam approbat*.

§.Hoc.2.

Folio 15.*numero* 64.*repet*.4.

l.Cum propter.4.

Vide Gloſſ. *in cap.cum contingat. de offic.deleg*.

l.Filium.5.

Bald.& Imol.*in* l.*etſi contra*,D.*de vulgari & pupill*.

§.si quis.3.

Ordinaria bonorum poſſeſſio vocatur edictalis,vt optimè teſtatur Cuiac.*Inſt.de bon. poſſ.in fin*.

l.Saluius.6.

Folio 64.*numero* 41.*repet*.8.

§. Cum.5.

Cum dotis nomine legatur res,non putat Vlpian. ad virilem vxorem, nurúmve redigendam,ratio eſt quoniam dos relegata extra rationem Falcidię eſt,vel ideo quod rem ſuam mulier recipere videtur.

l.Sed etſi.10.

Querela inofficioſi teſtamenti omnes gradus rumpit ipſo iure.

l. At vbi.11.

Vide l.*poſt aditam*,*Cod.de impub.& aliis ſubſtitut*.

l. Siue.12.

Coniunge cum hac lege l.*cum propter* 4.*ſupra hoc tit*.

l. Nonnumquam.

Auguſt.*libro* 4.*emend.cap*.17.*folio* 104.*num*. 37.*repet*.8.

l is qui.15.

Iaſ. hallucinatur in intellectu illi⁹ §. Marc. Mant.*ſing*.71.*num*.1.*folio* 847.

*Cuiac.*ad* l.*iuriſgentiũ* 7. §.*ſed ſi*,D. *de pact*.

§.sed.1.

Folio 111.*num*.131.*repet*.8.

§.si extraneo.4.

Vide Ruin.*in l.Gallus, §.& quid ſi tantùm, coll.*11.*de liberis & poſthum.*

l.si duo.16.

Folio 468.*numero* 18. *repet.3.fol*.381. *nu* 9.*repet.3.folio* 201.*numero* 8.*repet.3.fol*.112. *nu*.135. *repetitionum* 8.

l.si emancipato.17.

Bartol.*in l.æquiſſimum, infra de bonor.poſſeſſ. ſecund.tab.*

l.Nepos.18.

Cuiacius *libro* 4.*ad Africanum.*

l.Quia.19.

Intereſt creditoris plures habere debitores.

l.interuenit.24.

Tempus mortis inſpici debet in gratiam filij, cui facta eſt ſubſtitutio, qua de re Bald. hic.

Tit.6. De collatione bonorum.

De collatione, vide Paul.5.*ſenten. tit*.9.§.*vltim.*

l.Hic titulus.1.

De collatione vide Paul.5.*ſent.§.vlt.*

§.si cum.13.

Auguſt.*libro* 4.*emend.c*.17.

§.si impubere.21.

Optimè §.hic explicatur à Cuiacio *in lib*. 1.*ſent.Paul.tit*.13.§.*vlt*.vbi vide.

l.Cum emancipati.2.

De particula Magis, vide hic Gloſſam.

l.Prætor.3.

Vide Bart.*in l.mulieri & Titio, ſupra de cond. & demonſt.*

§.Iulianus.2.

Duarenus *libro* 2.*diſput.anniuerſ.c*.11.

l.Filium.4.

Cuiacius *libro* 4.*ad African.fol*.59.

l.si quis.5.

Menoch.*de arbit.iud.libro* 2.*caſ*.29.

l.Dotem.6.

Alciatus 1.*præſump*.17.

An auus præſumatur dotare nepotem contemplatione filij, & an illud quod datum eſt computetur in legitimam adde Rip. *ad l. in quartam num*.102. *cum ſeq.ff.ad legem Falc.* & ibi Pic.*num*.283.*cum ſeq*.412. & 243. Doct. *ad l.*1 *ff.ſoluto matrim*.Barto.*conſ*.131.Ad hunc textum Dec.*conſ*.81.*num*.5. & *ſeq*. Ruin.*conſ*. 138.*col*.11. *lib*.4. Fortun. Garz. *ad l.Gallus*, §.*quidam.num*.41.*ff.de lib.& poſthu.* Coraſ.*ad l. frater à fratre,num*.114.& 115.*ff.de cond.indeb.* Alex.*ad l qui in aliena.§.interdum,num*.4.*ff.de acquir.hæred.*vbi Iaſ.*num*.28.

l.Nonnunquam.8.

Dyn.*in cap.quod ſemel,de reg.iur.in* 6.

l.si filius.10.

Bartolus tamen notat hic, collationem locum habere inter ſuccedentes.

l.Paulus.11.

Cuiacius *lib.3.obſ.cap*.34.

l.Si prægnantem.12.

Collatio fit bonorum natis, ſed non illis qui ſunt naſcituri.

Tit.7. De dotis collatione.

De collatione Doris, vide hic D.Goth.

l.Quanquam.1.

Vide Ruin. *in Rub.ſolut.matrimon.in* 2.*char. propè fin.& in* 4.*char.poſt prin.*

l.Si filia.3.

Duarenus *libro* 1.*diſput.anniuerſ.c*.24.

l.Si pater.4.

Folio 193. *numero* 58. *repetitionum* 8.*folio* 180. *num*.46. *repet* 8. Bart. *in l.huiuſmodi, in §.cum pater,de leg*.1. cui videtur contrariari iſta l. & vide Alex.

l.Filius.5.

Duarenus *d.libro* 1.*c*.12.

l.Pater.6.

Vide Doct. *in l.ſi emancipati, ſuper gloſſ. fin. in prin.de collat.*

l.Pater.8.

Vide Bart.*in l.ex hac ſcriptura,in* 2.*coll.D.de donat.*

l.Fuit.9.

Paulus 5.*ſent.tit*.11.§ 3.

Digitized by Google

Titul.8.De ventre in poſſeſſione mittendo, & curatore eius.

l.Sicuti.1.

Aug. *libro 1. emend.cap.1.*vide Aret.*in* l.*placet,cum ſeq.in 2.col.verſic.in contrarium.ff.de liberis & poſthum.*

l.Extraneo.6.

Quis dicatur hic extraneus,declara vt per Gothof.hic.

l.Vbicunque.7.

Vide Spec.*tit.de action.in 31.coll.*

l.ſi ventris.8.

Adde l.3 ʝ.*de pœnis.*

l.Poſthumus.10.

Paul.*libro 3 ſent.tit.1.*§.4.

Tit.9.De coniungendis cum emancipato liberis eius.

Ant. Aug.*lib.1.emend.cap.1.*

l.ſi quis.1.

Pro intellectu huius loci, vide Nouel.118. *cap.1.*

§.ſi pater.4.

Folio 153.num.262.repet.8.

* Antonius Faber *lib. 9. coniecturarum,capite 20.*

§.Inter.11.

Quomodo inter filium & liberos eius diuidatur hereditas,declarat hoc §.Vlpianus.

§.ſi ſit.16.

Cuiacius *lib.3.obſ.cap.19.*

§.ſed etſi.17.

Folio 198.num.58.repet.8.

§.ſed etſi.18.

Folio 193.num.6.repet.8.

l.Nihil.2.

Onus eum ſequi debet, qui emolumentum percipit.

*l.Qui duos.3.

*Explicatur & emendatur hęc ab Antonio Fabro *lib.10.coniectur.cap.16.*

l.Emancipato.4.

Cuiacius *lib.3.obſer.c.37.folio 64,numero 40. repet.8.*

l.ſi quis.6.

Auguſt.*lib.1.emend.cap.2.*

*Antonius Faber,*lib.10.coniectur.cap.17.*

Titul.10. De Carboniano edicto.

Huius edicti Cneus Carbo auctor fuiſſe videtur,qua de re Valerius *lib.5.cap.6.*&Cuiac.*hic.*

Paulus *lib.1.ſent.tit.1.*

*l.ſi cui.1.

*Conſule *lib.3.§.5.infra hoc titulo.*

§.ſed etſi fiſcus.7.

Carbonianum edictum locum habet, etiã ſi fiſcus impuberi controuerſiam faciat.

*§.ſi Mater.11.

* Cuiacius,20.*obſer.cap.24.*

l.Licet.2.

Paulus 2 *ſent.24.§.vlt.*

l.Carbonianum.3.

Abbas *in c.licet,extra de probat.*

§.Puberi.3.

Puberi propter impuberem non ſuccurritur.hoc eſt,puberi nõ datur bonorum poſſeſſio Carboniana:at ſi duobus impuberibus fiat controuerſia:& vnus pubuerit alter non pubuerit propter impuberem,puberis controuerſia differtur.

*Paul.3.ſent.1.§.1.

§.ſi duo.10.

Duobus impuberibus datur Carboniana, & quamdiu vel vnus impubes eſt,in alterius perſona Carboniana pubertas non finitur,vt ſi puberi & impuberi controuerſia fiat, impuberi Carboniana datur,non etiam puberi propter impuberi fratris perſonam.

*Paul.3.*ſent.1.§.1.*

l.Ideo.4.

Auguſtinus *dicto cap.3.* Zoannetus *reſtitut. cap.3.*

l.ſed ſi.5.

Tractat hic Iuriſconſultus de ſatiſdatione.

l.De bonis.6.

Carbonianum edictum introductum eſt, ad ſimilitudinem edicti contra tabulas, ſed in teſtamento fœminarum, bonorum poſſeſſio contra tabulas locum non habet.

§.Poſt.6.

Petita hereditate,aut ſatiſdare debet poſſeſſor de ea re conſeruanda, aut id non ſatiſdante, in petitorem ſatiſdantem transferẽda eſt poſſeſſio. vt alteri probandi onus incumbat, neutro ſatiſdante potior eſt poſſeſſor,quod confirmatur hoc §.

*Paulus *lib.1.ſent.11.§.1.*

Digitized by Google

l.ſi impubes.7.

Paul.1.*ſent.tit.*11.§.1.

§.Quæſitum.8.

Vide Alexand. *in* l.*poſthum.* 10.*col.de contra tab.ad glo.in verb.quæſitum,circa med.*vide Bartol.*in* l.*filio, in antepen.col.verſ.ſi non.ff. de iniuſt.rup.teſtam.* ad dicta per Bar. *in* 3.*oppoſ.*vide Alex.*in* l.1.*tit. quomodo non pet.part.pet.accreſ.folio* 387.*num.*98.*repet.*3.

l.Deceſſit.8.

Cuiac.*libro* 4.*ad Africanum.fol* 59.

l.Quod.9.

Lex non debet eſſe de indubitabili, vide Dec.*ad l.illam,C.de collat.num.*1. *&* 2.*&* ad l. *liberi*,C.*de bon.poſſ.contra tab.* Sil. nup.*lib.6.f.* 673. *in impreſſ. Venet.verſ.item in dubio*, Roman.*ſing.*748.l.*quod Labeo,de Carbon.edict* Ad illud quod dicitur eſſe de indubitabili limita vt per Docto.*in* l.1.Bald.& Salyc.& alij *in prin.*C.*de ſacroſ.eccleſ.*

l.Cùm mulier.10.

Sententia huius legis refertur *in* l.3.§.*vnde Marcellus*, D.*de iureiur.*

l.Scriptus.12.

Repet.3.*fol.*387.*num.*99.

l.Titia.13.

*Vide Cuiacium apud Paulum,*libro.*1.*ſent.* 11.§.1.

l.Quæritur.14.

Cuiac.4.*ad African.folio* 60.

l.Hæc.15.

Cuiac.apud Paul.1.*ſent.*11.§.1.

Tit. 11. De bonorum poſſeſſionibus ſecundum tabulas.

Pro intellectu huius tituli,vide Vreſembechium hic.

l.Tabulas.1.

Hæ tabulæ ceratæ erant, & in iis ſtylo literas figebant,Ant.Aug. *ad Modeſtinum.*

§.ſi quis.5.

Repet.7.*folio* 127.*num.*20.*&* 22.

*Quod in duobus exemplaribus teſtamétum quis facere poſſit,teſtatur Suetonius *in Octauio cap.*101.*& in Tiberio cap.vlt.*

l.Æquiſſimum.2.

Aug.*libro* 4.*emend.c.*17.

l.Chartæ.4.

Alex.ab Alexand. *lib.*2.*genial.dier.c.*30.Alciat.*lib.*2.*diſpunct.c. vlt.* Cotta *in voce epiſthographus*,Corraſ.*lib.*1. *Miſcel.c.*18. Cuiacius *libro* 8.*obſ.c.*15.*in fine.*

l.Hi demum.6.

Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas, an detur cuicunque inſtituto Bart.hic.

l.Cum tabulæ.7.

Gloſſ.*in* §.2.*Inſt.de ſatiſd.tutor.*

l.ſi ita.8.

Roman.*ſingul.*108.Cicer.*libro* 2.*de inuent.in tract.de conſtit.gener.*Antonius Auguſt. *libro* 3.*cap.*1.

* §.Qui.1.

*De ſubſtitutione filio impubere,vide Cicer.*lib.*1.*&* 2 *de Orator. & in Bruto & in Topicis* 7.*Quintil.*7.

l.Vt bonorum.9.

Vide Gl.quæ aliter dicit& loquitur,quam faciat ibi Gloſ. *in verbo aboleuerit*, *Inſt.de pupil.ſubſt.*

l.ſi ſeruus.10.

Bonorum poſſeſſiones in figura iudicij non petuntur.

l.Qui.11.

Emanuel Coſta *libro* 2.*ſelect.cap.*16.Forcat. *Necyom.dial.*22.

* §. Teſtamento.

*Antonius Faber coniecturarum iuris *lib.* 10.*cap.*18.Cuiacius conſultatione 56.

Tit.12. Si à parente quis manumiſſ.ſit.

l.Emancipatus.1.

Vualtherus *lib.*1. *Miſcel.ca.*17.Marcus Vertranius *de iur.liber.c.*27.

*Ad iſtum textum vide Vaconium *libr.*4. *declar.iur.ciui declar.*151.Et de intellectu poſt gloſſam & Bartolum hic Alexander *ad l.ſtipulatio hoc modo concepta,col.fin.*vbi etiã Crot. & alij *ff.de verb.oblig.*latè Dec. poſt alios *ad l. fin.Cod.de pact. num.*29.*verſ.*2.principaliter& *ad l pactum quod dotali*,C. *de collat. num.*16.& ibi alij.Crot.vbi ſupra *num.*114. & Zaſius *n.* 25.Vacon.*lib.*5.*declar.*216.

§.Si parens.3.

Vaconius *declarat.iur.ciuil.libro* 5. *declarat.* 57.*folio* 402. *num.* 114. *& ſeq.repet.*6.*folio* 219, *num.*112.*repet.*7.

§.Liberos.5.

Cuiacius *libro* 8.*obſ.cap.*23.Marcus Vertranius *de iur.lib.c.*27.

l.Paconius.3.

Viglius *Inſt.de ineff.teſtam.*

l.Diuus,

Digitized by Google

l.Diuus.5.
Vide Ciceronem *pro Cluentio.*

Tit. 13. De bonorum poſſeſſione ex teſtamento militis.

l.Non dubium.1.
Forcatulus *auiarij cap.12.*

Tit.14. De iure patronatus.

Ræuardus *ad l.xij.tab.c.*4.Alex.ab Alexan. *libro 3.genial.dier.c.20.*
* Duarenus *de ſacroſanctis eccleſiis in fine, cap.4.*

l.Patronorum.1.
Duar.*5.de ſacroſ.eccl.in fin.c.4.*

l.si quis.3.
Patronus quis dicatur optimè declarat l. *adoptiuum.*8. §.*patronum.*1. D.*de in ius voc. & ibi Zaſ.*

l.Iura.4.
Gilbertus Regius *libro 2.ἐναντιοφ.c.5.*

l.Diuus.5.
Nota hic quod ſtatus libertatem, filiationem & poteſtatem comprehendit.

l.Adigere.6.
Lex Ælia Sentia lata fuit ſub Auguſto à Conſ.Ælio & Sentio Saturnino.*

§.Quamuis.2.
Vide Doctores & gl. in verbo *Fortiſſimum in l.* 1. *D.de off. eius cui mand. eſt iuriſ.* & nota hũc textum, *in §.quamuis,* qui eſt ſingularis ad vnum,de quo per Angelum *in conſ.282.in fin.in 1.vol.*nã facit pro ſtatuto dicente,quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, ratio iſtius ſtatui certè hæc eſt,ne deſcendentes ab iſtis maſculis priuẽtur bonorum poſſeſſione,& ſucceſſione. Si ergo iſta eſt ratio ſequitur quod dum dicit *ſtantibus maſculis,* intelligas habilibus ad procreandum, quia alias ceſſaret ratio dicti ſtatuti, & iſtud probatur in hoc §.*quamuis.*nam edictum prætoris vult, quod patronus cogens libertum ne nubat,cadat à iure patronatus.& hoc intelligitur ſi ipſe libertus habilis eſt ad procreandum, ſecus ſi eſſet inhabilis, puta quia eſſet caſtratus.tunc enim ceſſat edictum prætoris, *d.§.quamuis.*

§.Lege Iulia.4.
Duarenus *lib.1.diſput.anniuerſ.c.*40.Couarruuias *ad c.quamuis,de pact. li.6.par.1.§.3.nu.*12.quod ibi dicitur per gl.fin. vide Ang.*Inſt. de mandat.§.illud,circa finem.*

l.Filij.9.
Ad id quod gloſ.ibi dicit.vide Barto.*in l.ſi non ſortem,§.libert.D.de cond.indeb.*

l.Eum.10.
Extat Labeonis ſententia ab Africano relata,*l.edicto.3.de bon.poſſ.*

l.Gaius.12.
Facit l.5.*C.de teſtam.*

l.Si iurauero.14.
Materiam iuramenti plenè tract. Bart.*in l. ſi quis pro* 10.*in prin.ff.de fideiuſſ.*

l.Si libertus.16.
Repet.*6.folio 434.numero 176 fol.455.nu.119. & fol.407.num.40.*

§.Si quis.1.
Ad rationem eius deciſionis, vide quæ dicit Socin. *in l.1.ſed etſi mihi.in verſ.2.conclu.* & Ruin.*in* 48.*chart.& in fin.illius §.ff.de verb.obl. ad prin.*vide Iaſ. *Inſt.de action.* §.*item ſi quis in fraud.coll.2.*

l.Diui 17.
Cuiac.*libro 4.obſ.c.13.*
*Vide Spartianum in Ælio. Alciatus 1.*præſumpt.*51.

l.Quæro.18.
Vide Bartol. *in l. quo minus, de flumin.*11. *quæſt.*

l.Satis.22.
Marcus Vertranius *de iur.liber.c.26.*

l.Camelia.24.
Hanc legem optimè commendat Bart.hic quem vide.

Tit.15. De obſequiis parentibus & patronis præſtandis.

l.Etiam.1.
Militia non ſoluit ea quæ ſunt iuris naturalis.

l.Honori.2.
Nota hic bonorum venditionem, debitori notam aliquam infamiæ adferre.

l.Per procuratorem.4.
Paul.*5.ſent.16.§.11.*

l.Liberto.9.
Reuerentia,pietas,obſequium,parenti debetur,obedientia & voluntas grata.quid pietatis appellatione comprehendi poſſit, Cicero pro Planco.

Digitized by Google

l. Nullum. 10.

Euerar. in loco *à liberto ad vaſſallum.*

LIBER XXXVIII.

Titulus primus.

De operis libertorum.

Zaſius *libro 1. ſingul. reſponſ. c. 3.* Cuiac. *lib. 17. obſ. c. 14.*

* Paulus *lib. 2. ſent. §. vlt.*

l. Operæ. 1.

An noctu deberi etiam poſſint operæ Zaſius *d. l.*

l. A duobus. 4.

Nota hic quod operarum ſtipulatio tranſit ad libertos.

l. Si quis. 5.

Liberorum appellatione continentur etiam poſthumi.

l. Fabrile. 6.

Cuiacius *libro 17. obſ. c. 14.*

l. Vt iuriſiurandi. 7.

Forcat. *Necyom. dial 53.* Gueuarra *ad l. 6. nu. 2. D. de offic. præſid.* vide gloſſam magnam *in l. ſi non ſortem, §. libertus, de cond. indeb.* Ad dicta per Bart. ibi in verſ. *quaro quòd.* & in verſ. *quidam receperat,* vide Iaſ. *in l. 1. col. 2. verſ. nunquid autem, C. de iure emphyt.*

§. Iurare. 2.

Marcus Vertranius *de iur. lib. cap. 11.*

§. Dabitur. 5.

Corraſ. *libro 4. Miſcell cap. 13.*

l. Si quando. 8.

Vide Ruin. *in l. ſtipulationes, in 17. & 18. char. ff de verborum oblig.*

l. Operæ. 9.

Forcat. *in pen. iuris cap. 27.*

l. Si quis. 13.

Vide gloſſam magnam *in l. ſi non ſortem, §. libertus, de cond. indeb.*

§. Libertus. 15.

Molinæus *de diuid. & indiuid. par. 2. num. 357. cum ſequen.* vide Ruin. *in l. ſtipulationes non. 18. char. ff. de verborum oblig.*

l. Eius. 16.

Quæ dicantur honeſtæ operæ Gloſſa hic.

l. ſuo victu. 18.

Forcatulus *in pen. iur. cap. 27.*

* l. Quod niſi.

*Vide Cuiacium in poſthumis lib. 40. ad Edictum Pauli.

*§. Ex prouincia. 1.

* *Vagaris* De vagabundo vide Antonium Corſetum *ſingulari vagabundus.*

l. Operæ. 21.

Cuiac. *hiſt. de ſeruitut.*

l. Hæ operæ. 23.

Cuiacius *libro 17. obſ. c. 14.*

*Forcatulus *cap. 27. penus.*

l. Medicus. 26.

Duarenus *libro 1. diſput. anniuerſ. ca. 54.* Gilbertus Regius *libro 1.* ἐναντιοφ. *cap. 20.* Briſſonius *libro 2. ſelect. cap. 3. folio 406. numero 103. repetitonum 5.*

l. Si libertus. 27.

Cotta *in voce pantominus.* Guterius *par. 1. reſolut. cap. 37. numero* 8. Menoch. *de arb. t. iud. libro 1. capite* 70 circa intellectum huius nominis Pantomimi, vide Alciat. l. 4. *C. de ſpecta. libro* 10. Signat enim illos qui omnes imitantur arte quadam, Pantomimus, omnium imitator. vide Bud. *in annot. ad Pandect. folio 343.*

l. ſi libertus. 30.

Pilcus *quaſt. 61. folio 388. numero 47. & ſeq.*

l. interdum. 34.

An operæ variis ex cauſis præſtentur, Gloſ. hic.

l. Liberta. 35.

Cuiac. *lib. de præſcrip. cap. 32.*

l. Qui. 37.

Forcat. *Necyom. dialog. 53.* Marcus Vertranius *de iur. lib. c. 6* 11. & 12.

§. Poſthumus. 7.

Fideiuſſor differt ab expromiſſore. nam fideiuſſor cum alio obligatur, at expromiſſor ſolus, quaſi reus principalis. Deinde qui dat expromiſſorem liberatur, qui verò dat fideiuſſorem non liberatur.

*l. Hæc demum. 38.

*Euer[a]rdus in loco à liberto ad Vaſſallū.

l. Cerdonem. 42.

Cotta *in voce Cerdo.*

l. Libertus. 45.

De veſtiariis, vide Cicer. in Vaticinium.

l. Cam

Digitized by Google

l.Campanus.47.

Menoch.*de arbitr.iudic.libro 2.ce ſ.88.nu.56.* 57.vide Bar.*ad* l.*nuda ratio,col.2.in princip.nu. 2. D.de donat.* Iaſ.*ad* l. *iurisgentium. §. ſed eum nulla,numero* 28.*D.de pact.*Dec.*ad reg.cuiusper errorem,D.de reg.iur.* Menoch. *in tract.de arb. iud.libro 2.centu* 1.*caſ.*88.*num.*57. Bal.*in 2.col. verſ.oppo.quod nunquam* ,*in §.ſi ob maleficium, verſicu.item fallit,in ea.col.paulo.infra.*

l.Duorum.49.

Guid.Pap.*deciſ.*296.

l.Operarum.50.

Roman.*ſing.*22.

Tit.2.De bonis libertorum.

Paulus 3.*ſent.tit.*2.

l.Hoc edictum.1.

Alexander.ab Alexandro *libro* 4 *genial.dier. cap.*22.

l.Etiam.3.

Folio 156.*numero* 27.*repet.*4.*folio* 156.*num.*27. *repet.*4.

§.ſi libertus.14.

Vide Socin.*in* l.*Gallus*, §.*in omnibus,in fin. de liberis & poſthu.* Et ad regulam quæ per principium iſtius legis ſolet tradi, vide Alc. *lib.*5.*cap.*15.

l.ſi necem.4.

Cuiac.*libri* 3 *obſeru.cap.*23.

l.Libertinus.5.

Roman.*ſing.*127.

l.Etſi.6.

Guid.Pap.*ſing* 354.

l.Qui.9.

Hic eſt caſus in quo delictum patris filio nocet.

l.Filius.13.

Iaſon.*in l.nepotem* , *Cod.de inofficioſo teſtamento.*

§.is demum.3.

Capitis pœna eſt,cuius pœna mors aut exilium eſt, l.10.*verſicu.Labeo, ſupra de iure patronatus.*

§.ſi libertus.6.

Corraſius *libro* 6.*Miſcel.cap.*24.

l.in ſeruitutem.16.

Ei ignoſcendum eſt qui prouocatus ſe vlciſci cupit.

§.ſi patroni.4.

Cuiac.*libro* 4.*obſ* 13.

l.Liberto.17.

Molinæus *in intellect.* Marcus Vertranius *de iur.lib,cap.*14.*folio* 390. Couar.*in* 4.*decret.* vide Alexand.Iaſ.& alios *in* l. *ſi mihi & tibi, in princip.ſupra de legat.* 1. *numero* 21.*folio* 323. Phanuccius,*de lucro dotis,folio* 465. *nume.* 303. *repetitionum* 8.

l.patronæ.18.

Paul.3.*ſent.*2.

l.Libertus.20.

Emanuel Coſta *libro* 1.*ſelect.cap.*10.

l.ſi libertus.23.

Vide Barto.*in* l.*gerit,in 6.coll.*&ibi apoſtoll. *in D.de acquirenda hereditate* , *& in* l.*quia.&* 161.Alexand.D. *ad Trebellian.*Aret. *in* l. 1.*de vulgari & pupillari.*& ibi Socin.latè *in col.*46. *cum ſequen.*

l.Communi.24.

Cuiacius *libro* 1.*obſ.cap.*14.*Fachineus *controuerſiarum iuris.lib.* 4. *cap.*96. Paulus 3.*ſent.*2.§.2.

l.Quandiu.25.

De formulis exceptionum,vide Cuia.*libro* 5.*obſer.cap.*34 & P.Pithoeum .2.*notar.Moſaic. folio* 81.

l.Liberto.26.

Cuiac.*libro* 2.*ad Africanum cap.*22.

l.Viuo.27.

Vide in hanc legem Cuiacium 4. *ad Africanum.*

l.ſi in libertinum.28.

Cuiacius *libro* 7.*obſ cap.*22.

l.Filius.42.

Cuiacius *libro* 1.*obſeruation. capite* 38. *& libro* 8.*capite* 32.

l.Paulus.46.

Legitimam hereditatem vindicare non prohibetur is qui cum ignorabat vires teſtamenti,iudicium defuncti ſecutus eſt.

l.Paulus.47.

Legitimam hereditatem vindicare quiſnam non prohibeatur,vide D.Goth.hic. Cuiac.*libro* 8.*obſer.capite* 32. *&* 10.*obſer.capite* 27.

§.Paulus.4.

Cuiacius *libro* 14.*obſer.capite* 5.

l.Nihil.50.

Vide Barto.*in* l.*poſt contractum,in 2.column. de donat.*

§.Si tamen.1.

Folio 195.*numero* 110,*repetition* 5.

Digitized by Google

Tit. 3. De libertis vniuerſitatium.

Dicitur bonorum poſſeſſionem municipibus collegiis, vniuerſitatibus etiam dari, contra tabulas libertorum ſuorum.

l. Municipibus. 1.

Vide Vlp. *in fragm. tit. 22. §. 5.*

Tit. 4. De aſſignandis libertis.

Quid ſit aſſignare, vide l. 107. D. *de verborum ſignificatio.* & de aſſignatione libertorum eſt, *tit. 3. Inſt. 9.*

l. Senatuſconſulto. 1.

Auguſt. *libro 3 emend. c. 7.*

§. Si ſit. 8.

Ad limitationem regulæ quam facit Bar. ex illo textu, l. 1. §. *ſi pater de coniung. cum emã cip. liber. in 1. coll. verſic. huic.* l. vide Ruin. *in l. filiusfam. §. diui, in 17. char. in princip. de leg. 1. fo. 497. num. 37. repet. 1. fo. 271. n. 68. repet. 4.*

§. Liberos. 6.

Liberorum appellatione qui comprehendantur, declarat hoc loco Dionyſius Gothofred.

l. Vel. 4.

Auguſt. *libro 4. emend. cap. vlt.*

l. Vtrum. 5.

Auguſtinus *d. loco.*

l. Adſignare. 7.

Adſignatio an ſit quaſi legatum, vel quaſi fideicommiſſum, vide hic D. Goth.

l. Sub conditione. 10.

Nota hic indiuiduum eſſe ius patronatus.

l. si ex duobus. 11.

Paulus *3. ſent. tit. 2. §. 1.* Cuiacius *1. obſeruat. cap. 14.*

Titul. 5. Si quid in fraudem patroni factum ſit.

Huius Rubricæ ſenſus eſt, non licere libertis familiam ſuam in fraudem patronorum minuere.

*Paulus *3. ſent. 3. Oldendorpius claſ. 6. act. 2.*

l. ſi quid. 1.

Oldendorp. *claſ. 6. act. 2.*

§. Quid ſi. 7.

Cuiacius *in paratit. p. 33. & libro 17. obſeru. cap. 17.*

§. Sed ſi. 8.

Curtius Brugenſius *libro 3. coniect. ad fratrem, c. 13.* Forcat. *in cupid. iuriſp. c. 16.*

§. Si mutuam. 17.

Sarmientus *lib. 3. ſelect. c. 11.*

§. Quamuis. 21.

Molinæus *de diuiduis, & indiuiduis, par. 3. n. 288.*

§. Si libertus. 27.

Ea quæ in fraudem patroni quoquomodo alienata ſunt, tam ab ipſo patrono quã eius liberis reuocantur.

*Paulus *1. ſent. 3. §. vnico.*

l. in Fauiana. 2.

Nota hic reſtituendi verbum plenam habere ſignificationem.

§. si inteſtatus. 3.

De Caluiſiana actione, vide l. 2. *Cod. eodem*, praxim verò vide apud Oldendorp. *6. claſ. act. 3.*

l. si id. 10.

Cuiac. *1. ad Afric. fo. 6. & 7.*

l. Non videtur. 11.

Fraudare nemo conſentientem & volentem præſumitur.

l. Conſtitutione. 13.

Vide Iaſ. *in l. ſi arrogator, column. 4. in princip.* & ibi Bart. *in 4. oppo. de adopt.* & Iaſ. *in §. item ſi quis in fraud. in prin. Inſt. de act.*

Titul. 6. Si tabulæ teſtamenti nullæ exſtabunt vnde liberi.

Contrarius eſt titulus *2. libro 37. ſi tabulæ teſtamenti exſtabunt.*

l. Poſtquam. 1.

Nota hic repudiatione hæreditatem amitti.

§. Liberos. 6.

Suis liberis adnumerantur naturales & adoptiui.

l. Emancipatus. 2.

In quibuſdam Codicibus hic incipit, *tit. 7. vnde liberi.*

l. Bonorum. 3.

Bonorum poſſeſſio vnde liberi, cur non detur liberis in linea materna.

l. Libe-

Digitized by Google

l.Liberi.4.

Minima capitis deminutio eſt ipſa emancipatio.

l.Scripto.7.

Vaconius *declar. iur.ciuil. libro 3. declar.49.* Marcus Vertranius *de iur.lib.cap.27.* Anton. Rubr.*ad l.Titia Seio,§.Imperator, de leg.2.numero 25.*Fortun.Garz.*ad l.Gallus,§.& quid ſi tantum,D.de liberis & poſthumis, num.11.*Gozad.*ad l qui ſe patris,num.220.223.* & ibi Fab. Acoramb.*not.num.79.Cod.eodem.*Alciat.*libro 3.parerg.cap.pen.*

l.Filius.8.

Cuiacius *libro 4.obſ,cap.24.** & in Tit.*Inſt. quib.mod.teſt.infir.*

Tit.7. Vnde legitimi.

l.Hæc verba.1.

Alciat.*libro 2.diſpunct.cap.* 12.Auguſt.*libr.3. emend.cap 3.*

l.Si repudiauerit.2.

*Antonius Faber *lib.10.coniect.cap.8.*

l.inter.5.

Ferrandus *libro 1.explic.iur.cap.8.*

Tit.8. Vnde cognati.

l.Hæc bonorum.1.

Auguſt.*libro 3.emend.cap.vlt.*

§.Cognationem.4.

Cuiac.*conſult.56.*

§.Si quis proximior.8.

*De proximiore cognato vide Cuiacium *lib.10.obſ.cap.27.*

l.Si ſpurius.4.

Ad intellectum vide Afflict. *deciſ. 96.* Zaſ. *conſilio 17.libro 2.*Paleot.*de not. & ſpur.cap.39.* Alexand.*conſilio 174.libro 5.*Crauett.*latè conſilio 158.*

l.Cognatis.6.

Hodie obeſt *Nou.22.cap.47.*

l.is qui.7.

Paulus *4.ſent.tit.8 §.5.*

l.Octaui.9.

Repet.*8.folio 50.numero 45.*

* Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti,declara vt per Dec. *not. conſ.445.num. 34. & ſequen. & per* Rip. *ad l. qui Romæ duo fratres num.51.*&ibi Socin.Iun.*numero 108.D. de verb.oblig.*

¶An filius præſumatur ſcire diſpoſita in teſtamento patris Doct.*ad d.§.duo fratres.*Crauet.*conſ.103.num.6.*& ſeq in materia ad hunc textum poſt Alex. Paul. & Mod. vide Rip.*ad l cap.ſæpe num.43.ex.de reſtit.ſpo* Iaſ.*ad l ſi quis C.de iur.delib.*Sylus Nup.*lib 2.nu.112* Zucch. *ad Rub.Cod.qui admitti, num.45* per Marant. in repet ad l.*is poteſt num.233. D.de acquir hered.*nouiſſime Phil.Port.*lib 4.concl. & reg.ca. 11.*pro intellectu ad hunc textum Socin.Iun. *conſ.180.num.88.lib.2.* In materia. Roland.à Valle *conſ.19.num.19.39.lib.1.*

l.inteſtata 10.

Vide Cuiac.*3.Paul.ſent.tit.4.§.4.*

Tit. 9. De ſucceſſorio edicto.

l.Succeſſorium.1.

Bellonus *libro 2 ſupput.cap.15.*

§.Per ſeruum.3.

Vber.Zuccar.*ad l.1.C.qui admitt.nu.*8.Bellon.*lib.2 ſupput.capit.15.*Bart.Cimg.*ad l.legatum,de leg.1 num 12.*

§.Decretalis.7.

Forcat.*Necyom.dial.* 11. Zoannetus *reſol.ca 2.*Pro intellectu huius textus & in materia, vide Modern.Beron.Zann *libr.reſtit.D.cap.2.* Zuchar.*ad Rubr.Co.qui admit.nu.19.22.& 23.*

§.Largius.12.

Cuiacius *libro 10.obſ.16.*

l.Inferioris.2.

Alciat.*libro 4 parad. cap.15.folio 143.& 144. numero 70. 72. & 74. repetitionum 8. & folio 156.num.57.repet.8.*

Tit.10. De grad. & affin. & nomini.

Franciſcus Hotomanus ſcripſit duos libros de gradibus cognationis affin. & inceſt.nupt. Ad hunc titulum exſtat Antonij Contij & Oliuerij Textoris,commentarius,vide Auguſt.*lib.2.emend.cap.5.*

l.Gradus.1.

Canoniſtæ dicunt triplicem eſſe lineam graduum,nempe aſcendentium, deſcendentium, & collateralium. quid autem ſit linea, vide Ioan.Andr.in explicatione arboris con ſanguinitatis.

§.Quinto.7.

Propiores ſobrinis ſunt,qui propiore gradu ſunt quàm ſobrini,quia ſobrini ſunt conſobrinorum filij.

Digitized by Google

l.Sexto.3.

Cuiac *libr.* 14.*obſ.c.*11.Hotoman.*libro* 1.*obſ.* *in* D.*cap* 12.

l.Non.4.

Contius *libro primo,l.* *dicnum ſucceſſuarum,* *cap* 5.

§.Gradus.5.

Alciatus *libro* 2.*pratermiſſ.* *&* *diſput. libro* 2. *c.*23. Cælius Rhodiginus, *libro* 28.*antiq. lect.* *capite* 14.

l.Στέμματα.9.

Cuiac.*apud Paul.*4 *ſent.*11 §.1.

l.Iuriſconſultus.10.

Cuiacius *libro* 6.*obſ. cap.* 4. Aulus Gellius, *lib.*15.*cap.*10.

* Sigiſmundus Loſſ edius in hanc legem commentaria edidit.

§.Parentes.7.

Vvaltherus *libro* 1.*Miſcellan.cap.*10.vide Alexand. *in Rubri.de liberis* *&* *poſthumis, in primis verbis,folio* 18.*numero* 119.*&* *ſequen.repetitionum* 4.

*§.ſecundo gradu.13.

* Probatur hic cum Bartol.*&* *in l.Lucius.§.* *quæſitum.ff.de leg.*3.quod appellatione fratris venit etiam frater vterinus tantum, adde quod hoc fallit in ſtatutis,in quibus non veniunt niſi coniuncti ex vtroque latere patris & matris vel ex latere patris tantum vt per Alber. Brun. *in tract.ſtat.art* 12. *q.*18. & quod veniat propriè eſt communis opinio etiam in odioſis vt per Rip. ad *l.ex facto, num.*89.*ff.* *de vulg.* & vide Natt. Aſten. *in tract.ſtat.quod* *ſtan ibus maſculis* 3 *q.princ.num.*62.Socin.Iun. *conſ.*9.*num.*10.*lib.*2.*&* *conſ* 1.*num.*51. *&* *conſ.* 5.*num.*3.*lib.*1. Cagnol.*ad l.*1. *de inoff.teſtamen.* *num.*17.

§.Tertio.14.

Paulus 3.*ſententiar.* 11. §.5. Cuiacius *inſt.libro* 3.

§.Septimo.18.

Auguſt.*libro* 2 *emend.c.*5.

Tit.11. Vnde vir & vxor.

l.Vt bonorum.1.

Alexand.ab Alexand.*libro* 4.*genial.dierum* *cap.*22.

Titul.12. De veter. & milit. ſucceſſ.

Cuiacius *in paratit.pag.*20.

l.Bona.2.

Cuiacius *libro* 11 *obſ.c.*14. Deci.poſt alios *in* *l.fin.in* 3.*col.in fin. C.vnde legitimi*, vide etiam Dec.*in gl.mag.num.*7.*verſ.*2.*reg.eſt in l.certum,* *C.vnde legitimi.*

Tit.13. Quibus non competit bonorum poſſeſſ.

l.Seruo.1.

Titul. 14. Vt ex legibus ſenatúſve conſult. bon. poſſ. detur.

l.Prætor.1.

Titul. 15. Quis ordo in poſſeſſ. ſeruetur.

Hic titulus an differat à titulo de ſucceſſorio edicto, vide hic D.Goth.

l.inteſtati.1.

Qui propriè appellentur inteſtati, declarat hoc loco Vlpianus.

l.Vtile 2.

Qui dicantur dies vtiles Gloſſa hic.

§.Dies.1.

Duarenus *lib.*2.*diſput.anniuer.ſ.c.*16. Rœuar. *pro tribun.cap.*1.*&* 8.limita hunc §.vt per Bar. *in l.*4.*verſic.hoc vide.de damno infect.in* 2.*col.in* 6.*oppo.* & Bart. *in l.nec quicquam,* §.*vbi decretum,columm.*1.*de offic proconſul.verſicu.quæro pro hoc.*

l.Cum filiofam.5.

Vide Arium Pinellum,*C.de bonis maternis,* *numero* 66.*folio* 159.

Tit.16. De ſuis & legitimis heredibus.

Paulus 4.*ſent.tit.*8.

l.inteſtati.1.

Mercerius *lib.*2.*opin.cap.*6.Inteſtati propriè appellantur, qui cum poſſent teſtamentum facere,teſtati non ſunt. At impubes furioſus & ſimiles teſtari non poſſunt, propriè inteſtati non ſunt; ſed pro inteſtantibus eos accipere debemus. Vide Iaſ.*in l.centurio,col.*10. *de vulgari* *&* *pup.*Et pro limitatione.§.ſciendum,vide nouum dictum Socin.*in l cum filio,* *in* 11.*col.verſ.*5.*conclu.de leg.*1. Et ad dicta Barr. *in d.§.ſciendum,* vide Iaſ.*in l.ſi arrogator. in* 9. *colum.de adopt.* vbi duobus modis nititur limitare.

mitare Doct. vid. repet. *in l. ſi filius, qui patri, in in 35. chart.* & vide Iaſ. *in l. qui ſe patris, in 3. col. Cod. unde liberi*, & Socin *in d. l. cum filio, in d. 11. col. & 56.* & ad id quod dicit Bartol. *in §. poſt nos*, vide Iaſ poſt alios, *in dict. l. qui ſe patris, in 17. col.*

§. Quæri. 1.

Numero 6. fo. 159. Arius Pinellus, *Cod. de bonis matern.*

§. Sciendum. 8.

Repetitionum 8. *fo. 130 num. 97.*

§. Hæc hæreditas. 2.

¶ Hic §. optimè explicatur à D. Gothof. hic, quem vide.

§. Filio qui mortis.

*Faquineus *controuerſiarum iuris par. 1. lib. 1. cap 39.*

§. Vnde. 7.

Ang. *lib. 1. emend. cap. ult.*

l. Inteſtato. 3.

Cuiacius 18. *obſ. c. 12.*

§. De eo. 12.

Hippol. *libro 2. epidem. 3. ſect. 270.* vide hic D. Goth.

l. Titius. 6.

Ræuardus *ad l. xij. tab. c. 19.*

l. Item prætor. 8.

Alciatus *libro 1. diſpunct. c. 28 fo. 3. num. 23. repet 5.*

l. Si ex. 9.

Cuiac. *libro 12. obſ. c 11.*

l. Si ad patrem. 10.

Marcus Vertranius *de iur. liber. c. 27.*

l. Filius. 12.

Alciatus *libro 3. parerg. cap. 5.* Ioannes Robertus *recept. lectio. iuris ciuilis libro 1. c. 2.* Cuiacius *libro 14. obſ. cap. 11.* Marcus Vertranius *de iur. lib. cap. 27.* Hotomanus *libro 1. obſeruat. in D. cap. 16.* Gilbertus Regius *libro 2. cap. 13.*

l. In ſuis. 14.

Vide Cuiac. *in hanc legem.*

Tit. 17. Ad Senatuſconſultum Tertillianum & Orphytianum.

Paulus *4. ſententiar. titul. 9.* Vlpianus *26. §. ultim.*

l. Siue ingenua. 1.

Vide Ruin. *in l. Gallus, §. & quid ſi. in lect. char. 51. in fi. cum ſequen. de liberis & poſthumis*, & ad doct. Bart. *§. interdum. verſic. quæro.* vide Doct. *in l. illud, C. de colla.* & Ruin. poſt eos *in d. l. Gallus, §. nunc de leg. in 8. chart.*

§. Interdum. 3.

Auguſt. *libro 1. emend. c. ult.*

§. Si quis. 10.

Vide D. Goth. hic.

§. Si ſit. 18.

Folio 499. numero 79. & 80. repet. 1. fo. 105. num 49. repet 8.

§. Si mater. 20

Mater non petens tutorem filio pupillo, priuatur hæreditate, vide Socin. *conſ. 39. col. 5. col. 1.* quæ requiratur ad hoc, vt mater priuatur hæreditate.

§. Quid ſi. 31.

Mulier etiamſi grauida ſit, non excuſatur ſi tutores filiis non petierit.

§. Confeſtim. 43.

Repet. *6. fo. 39. num. 58.*

l. Æquiſſimum. 5.

Pro intellectu huius legis, Alciat. *lib. 6 par. ad cap. 1.* Anton. Rub *ad legem Titia Seio, §. Imperator, numero 20 D. de legat. 2.* aliter quã Bar. & Alciat. nouiſſimè Nicol. Moro. *libro 1. de fid. treug. & pac. quaſt. 38. Repetitionum 1. fo. 500. numero 77.*

l. Filij. 6.

Bellonus *libro 4. ſuppu. c. 14.* Gilbertus Regius *libro 2. enantioph. c. 12.* vide Salyc. *in l. qui ſe patris. C. unde liberi*, de quo meminit Iaſ. *in Rub. Inſt. de act. colum. 2 folio 160. numero 73. & 75. repet. 8.*

§. Filius. 1.

Filius dicitur perfectè excluſus, & nolle adire hereditatem matris per lapſum anni & proper repudiationẽ, vide Sebaſt. Sapi. *ad l. qui ſe patris, numero 12. C. unde lib.* & ibi Signorol. *numero 29.* Fab. Acoram. *nu. 73. & 75.* Iacob. Menoch. *in tract. de arb. iud. lib. 1. q. 22 nu. 8 fo. 114. numero 9. repet. 8. fo. 136. numero 22. repetitionum. 8.*

l. Sacratiſſimi. 9.

Briſſonius *libro 1. ſelect, c. 16. fo. 132. num. 29.* Arius Pinellus, *C. de bonis matern fo. 84. num. 79. repet. 8.*

Digitized by Google

LIBER XXXIX.

Hoc eſt tertium & poſtremum Pandectarum volumen quod Digeſtum Nouum nuncupatur: quare autem ſic denominetur, vide hic Gloſſam in principio, & Gloſſam in cap. generali, extra de elect. in 6. Bald. *conſ.253.tres ſententiæ,lib.2.*

In hoc Digeſtum Nouum ſcripſit Raphael Fulgoſius Cumanus. In primam huius voluminis partem ſcripſit Ludouicus Pontanus de Roma. & Rainerius de Forliuio.

Titulus primus.

De noui operis nuntiatione.

H Armen.*libro 2. tit. 4.& Cod. Theod.lib.15.cap.15.*

Ad totum hunc titulum ſcripſit Zaſius ad Rubr. l 1. & 2.Alciat.*tom.6* ad Rubr. & l.1.Corraſius *tomo* 2.Vide Duarenum *libro 1.diſput. anniuerſ.cap.*16.Ioannem Robertũ *libro 3.ſenten.iur. cap.16.& 17.* Hanc etiam rubricam repetiit Bolognetus, vide etiam Carolum Ruinum,Franc.Niconitium,Marian.Socin.Iun.Ioan.Crottum. Ad ibi dicta per Barto.*in 2.coll.in verſ.ex quo.*vide Alex.*in Rub. de noui oper.nunciat.*

Et dicta in apoſtill.verb.*iuramẽto.*limita in crimine læſæ Maieſtatis. Hic autem traduntur remedia poſſeſſionum defendendarum, qua de re Doctores omnes ſupra dictis locis. Notabis autem hic,nuntiare nouum opus eſſe,inhibere ne nouum opus ædificando fiat.

l. Hoc edicto.1.

Quæ fuerit ratio huius edicti,vide textum *in l.1.§.& parui,ꝟ.quod vi aut clam,*qui ad hoc ſingulare,vt notat Ludouic. *in ead.l.1.in* §.1.

¶Initium huius legis optimè explicatur ab Auguſtino *libro 1.emend.c.3.*hanc etiam repetiit Bolognetus, vide etiam Carolum Ruinum Marian.Socin. Iun.Ioannem Curtium §.1.Quod nuncitiatio debeat eſſe certa,quia æquiparatur libello.vide egregiè Bald.*conſi.*245.*proponitur, in fin. vol.2.* § 2. Quod ad hæc duo verba attinet *Eatenus,Quatenus*.vide Bal. *conſ.263. tres ſententia,in fin.vol.2.fol.130.n.30. 32.& ſeq.vſque ad nu.37.repet.5.*Doctores referunt hanc dictionem *hoc* ad varia,prout poteſt dici quod non ſit neceſſarium ex iſto textu referendo hanc actionem *hoc*, ad verbum promittere. Ita exponit neſcio quidam Hiſpano , non placet , quod tamen non placet, vide l.1.*de conſtit pact.* & l.2.*quod cuiuſq. iuris.* Itẽ facit,quia relatio refertur ad proximiora magis quàm ad remota. Quantum eſt ad illa verba,*ſiue iure,ſiue iniuria*, quid dicãt Doctor. & qualem ſenſum attribuant,notũ eſt. Audiui quoſdam aliter interpretari conſiderando,quod in ſumma ſummarum duæ ſunt cauſæ,ex quibus cauſis permiſſa eſt noui operis nunciatio , ſcilicet cauſa iuris ſui conſeruandi,aut cauſa dãni repellendi , vt declarat Imola *in l.ibi,in §.nũtiamus.ſeu in l.de pupillo, §.ſextus,licet C.plures faciant cauſ.*& ideo verbum *iuris* refert ad eum , qui ædificat in ſuo, contra ſeruitutem: nam attento primæuo iure vtiq.iure ædificat , ſed quia cõtra pactum. Ideo poteſt nuntiari non ſine iniuria, quãdo quis ædificat in alieno,cum hoc ſit,quod dictum eſt iuſtiſſimum , Roman. *conſilio* 51.& *conſilio* 41. Felinus *in cap. ſignificauit , extra de teſtib.*Alexander *conſilio* 81.*vol.*1. Felin.*in ca. inter monaſterium , extra de re iud. & in c.licet cauſa de probat.* Felin.*in cap.ad hæc* , vbi ponit de natura ſubiunctiui,*extra de reſcriptis.*

§.Hoc autem.1.

Hujus §. materia explicatur ab Antonio Auguſtino *libro 3.emend.c.9.*quam etiam Bolognetus *tom.3.repetiit*,§.1. De differentia huius edicti & tituli,quod vi aut clã,vide Rom. *in l.de pupillo , in §.1. col.1. inf. eod.* & eundem *conſi.322.in caſu,col.1.fol.132. num.60. repet 5.* Rom.*conſ.186. in caſu propoſito.* Bart.*in l.naturaliter,§.nihil commune,infra de acquir.poſſ.* An detẽtio veniat iure actionis , & deſtructio officio iudicis,Gloſſa hic.

§.Nuntia-

Digitized by Google

§.Nũtiatio ex hoc edicto.2.

Roman. *conſilio* 52.Alex. *conſilio* 134.*volumi ne* 2.Bald.*in repet*.l.1.*C.vnde vi*.

An executio ſententiæ poſſit fieri die feriata hic diſputatur, de quo vide plura in deciſ.Guid.Pap.*deciſ*.215.*an executio,per totũ*.vide Alciat.*in tract.de verb.ſign.chart*.8.& Bart. *in* l.C.*de ſacroſ.eccleſ.col* 1.*circa medium, verſic. præterea*,& Alexan.*in* l *ſi patroni*, *in prin.& in pen.col.ad Trebell*.de quo meminit,& ſequitur Ruin. *in* l. *Gallus*, §.*etiamſi parente*,*in* 8.*chart. de liberis & poſthumis*.

An teneat citatio facta die feriata, Baldus *in* l.*cum clericus*,*C.de epiſc.& cler*.

§.in operis autem.6.

Vide in hunc §. Zaſium *libro* 1.*ſing. reſp.c*.8. vbi negat ob ſeruitutem iura poſſeſſionum transferri poſſe, Petrus de Anch. *conſilio* 375. *viſa diligenter gratia*.

§. Et poſt operis.9.

An minor poſſit reſtitui poſt publicationem teſtium,vide l.*vbi* D.*de eden*.

Ad intellectum huius §. vide Felinum *in cap*.1.*col*.2. *D.de iureiuran*.& Alexandrum *in* l. *cũ ſtipulatus*, *col*.2. *D. de verb.obl*.Lud.Ro.*ſing*. 161.*folio* 70. huius §.rationem collige ex notatis per Bar.*in* l.*naturaliter*,§.*nihil commune*, ꝭ.*de acquirenda poſſeſſione*.

§.inde quæritur.10.

Vide in hunc §.Zaſium.

§.Opus nouum.11.

Quando edificium eſt funditus, & omnino deſtructum ſi reficiatur, reficiens dicetur de nouo facere.& conſequenter poterit ſibi nouum opus nuntiari vt hic, quid autem ſit in molendino.dic vt hic per Iaſonem in repetitione l.*is quinimo.co*.37.*de D.flu*.Quod mutatio qualitatis intrinſecæ faciat nouum opus, vide hic D.Gotho.vide l.*ſi arborem*,§.*interdũ*, *ſupra de ſeruitute vrbanorum prædiorum*.

§.ſi quis ędificium vetus.13.

An quis & contra modum ædificet, vide l.*vnicam ſupra finium regundorum*. Repet.*folio* 133. *numero* 72.*&* 75. Quid importet verbũ *Reficere*,vide Bart.*in* l.*de pupillo*.§.*ſi quis riuos*, *infra eod*.

§.Nuntiamus autem.17.

Licet in ripa maris, mihi ædificare liceat, non tamen licet cum damno & iactura alterius,Briſſonius elegantiſſimè hunc §. explicat *lib*.1.*ſelect.cap*.6.vide l.50.*infra de acq.rer. domin*.*&* l.2.§.8.*infra ne quid in loco publico*.

§.Vſufructuarius.20.

Vide Molinæum,ꝭ.*conſuet.glo*.1.*nu*.15.16.17. Pro intellectu huius §. vide Zaſium *libro* 1. *ſing.intell.c*.19.& Cuiacium 1.*obſ.cap*.16.*& libro* 9.*obſ.cap*.17.

l.Si autem domino.2.

Vſufructuarius an & quomodo poſſit nunciare nouum opus vel vicino,vel domino,ſiue agat ſeruitute reali, ſiue perſonali, vide Gloſſam hic.

l.in prouinciali.3.

Nota hic,quod licet tributa ſoluantur, nihilominus eſſe in dominio proprietarij *folio* 132 *numero* 56.*& ſeq*. intellectus non vulgatus.G.150. Zaſius Socius aduerſus ſociũ nouum opus facientem quotuplici remedio vti poſſit Gloſſa hic.

§. ſi in loco communi.1.

Actio communi diuidundo datur etiam in rebus incorporalibus.Pro declaratione hui⁹ §. vide Zaſium *lib*.1.*ſing.intell.cap*.1. Aret.*conſ*. 161.*in præſenti cõſultatione*,*col*.7.Seyſel.*in* l.*apud Iulianum*,*in* § *fin*.*D.ad Trebell*.

*Faquineus *controuerſiarum iuris lib*. 8. *capite* 66.

§. ſi ego ſuperficiarius.3.

An nuntiare poſſit is, qui ius non habet in re,vide Gloſ.hic.Quod ſuperficiarius ſit quaſi dominus ratione vtilis dominij, ex multis probat Iaſ *in* §.*æquè.numero* 52.I*nſt.de act*. Raphael Cuman. *conſilio* 64.Bartolus *in* l. *planè*, §.*familiæ erciſ*.

l.Nam Reipublicæ.4.

Speciale eſt in pupillis, vt plures habeant qui eis ſint tutores, ſicut optimè hic notat I. C. vbi dicitur intereſſe Reipubl. quàm plurimos ad defendẽdam cauſam admittere,ſed plurib⁹ tractat Bart. *in* l.*bello*,*in fine*,D.*de exc. tut*.etenim in caſu,l.non tamen admittuntur plures defenſores.

l. De pupillo.5.

Ad id quod notatur hic ſufficere,quod minores 25. annorum ſint, maiores tamen decem & ſeptem ,vt in vniuerſitatibus habeant vocem.

§. Nuntiari autem.3.

Ad hunc textum, vide Molinæum *ad conſuetud.Pariſ*.§.52.*gloſſa* 1. *numero* 75.*&* §.1.*gloſſa* 4.*numero* 4.*&* §.52.*numero* 35.

§.ſi quis fortè.4.

Proteſtatio debet fieri ei, qui ex ipſa proteſtatione lædi poteſt,ſicut inter pellatio,de quo vide Baldũ *in* l. *ſi intra*,*C.de nõ nume.pec*.

Digitized by Google

§.si plurium res.5.

Hunc §.pulchrè explicat Zaſius *libro 1.ſing. intellect.cap.3.* verus intellectus cõtra omnes Doctores G.135.Zaſius.

*Faquineus *Cõtrouerſiarum iuris.lib.8 cap. 60.*

§.sed etſi 8.

Vide pro intellectu huius §.Auguſtinum *libro 1.emend.capite 9.*

§.Meminiſſe.10.

Hunc §.Ripa interpretatur, vide Zaſium *libro 1 ſingul.reſponſ.capite 8.& libro 2.ſingul.intell.capite 15.* Ioannem Robertum *libro 3.ſent.iur.ca.16.* repetiit & Ioãnes Bolognetus. Vide etiam Maraſcottum. Quod ad materiam huius §. Vide Guidonem Pap. *quæſt.6*.

§.Qui opus nouum 14.

De intellectu huis §.vide Guidonem Pap. *deciſ.246.index.columna 1.*

* §.Qui nunciat.15.

*Maſuer. *in pract for.tit.2.de dilation.numero 14.pag.37.*

§.si in pluribus.16.

Quot ſunt impedimenta, tot debent eſſe impedimentorum ſublationes, inquit per iſtum textum Rom. *conſilio 326. in præſenti conſultatione, col.2.*

* §.Qui remiſſionem.19.

Maſuer. *pract.f.rẽſ.tit.2. de dilation.n.9.pag.35*

l.Et ideo neque.6.

An & quotuplex ſit exceptio procuratoria, declarat hic Gloſſa, quam vide.

l.Etſi ſatiſdatum.7.

In hanc legem vide Auguſtinum *libro 3.emend.cap.9.*

l.Non ſolum.8.

Pro intellectu huius legis, vide Alciatum *tomo 6.*

§.sed vt probari poſſit.5.

Ad ibi dicta per Bart *in §.ſed probari,* Vide Abb. *in c.præſẽtia, in 3.col.verſ.item ex priuatis, extra de probat.* & ad materiam *in §.morte,* vide Ruinum, & Bartolum *in l.cum qui.§. & ſi quis, in 2.col.numero 9.verſ.dot.glo.quadã, de ſolut.* Ad princ. vide *in regula 344.* Ad dictum §.*morte,* cum materia. & ad ibi dicta per Bartolum, vide Abb. & Doct. *in c.in Frãcia, extra de constit.*

§.Morte.6.

Huius §.materia explicatur à Corraſio *tomo.2.pag.215.* quam etiam repetiit Bolognetus ab Herman Detto à Ioan.Ant.Rubeo, & à Ioan.Crot.

l.Creditori.9.

Vbi gloſſ.in verbo, *vendicatio,* ibi, *non directa.* Iſta gloſſ.in verbo, *vẽdicatio,* ſolet allegari, quòd ad tollendam conſequentiã ſufficit dare inſtantiam, quod intellige & diſtingue, vt hic per Iaſoné. Et vide Albert. *in 2.quæſt. ſecundæ partis ſtatuti, columna 17.* Iaſonem *in l. cẽturio, colũna 5.* & ibi Galeart.34. & Iaſ. *in l.2. §.ex his, n.6.ff.de verb.oblig.* Aret. *in § hoc iure, coll.1.Inſt.de Attil.* ad eãdẽ Gloſſ. vide ad quid allegetur, & quomodo limitetur, per Sozinũ *in reg.29.*

l.Operis noui.10.

Hanc legem inducit Romanus *in l.de pupillo.§.nunciatione, ſupra hoc titulo.*

l.Cum procurator.13.

Hanc legem omnium fuſiſſimè explicat Cuiacius *5.obſ.capite 40.*

§.si dominus. 1.

Huius §.mens ac ſententia optimè declaratur à D.Gothof.licet pauciſſimis verbis.

l.Qui viam.14.

Pro intellectu huius legis, vide Alciatum *tomo 9.& libro 3.parerg.c.24.* Duarenũ *l 2.diſputat.annal.c.17.* Zaſiũ *libro 1 ſing. reſponſ.c.9.* Corraſiũ *lib.5.miſcell.c.25.* Charon.*lib.1.veriſ. cap.5.* Cuiac. *libro 1.obſ.capite 17.* Ræuardũ *lib.2.variorum.ca.2.&* Ludouicũ Bolognetum.

l.Si priuſquàm.15.

De hoc textu, poſt ſcribentes hic vide latiſſimè Zaſiũ *li.1.intellect.c.4.* Alciatũ *li.3.parerg.c.16.* Forcat *in Necyo.iur.dial.16.n.6.* Charõd. *d.c.5.* Cõtiũ *l.1.lection.ſubceſ. in c.1.* vide & in hanc legem Cuiac. *lib.9.ad Affrican.folio 217.*

*Faquineus *Cõtrouerſiarũ iuris lib.8.cap.47.*

l.Si opus nouum.16.

Ad hãc l.vide Ioãnẽ Rober. *lib.3.ſet.iur.c.16.*

l.Si procurator.17.

Procurator meus nũtiando mihi acquirit interdictum, quod vi aut clam.

l.Ædibus communibus.18.

¶Pro intellectu hui⁹ legis, dic vt *in l.5.§.5.ſ.e.*

l.Sciendum eſt.19.

¶Bartolus, Baldus, & Alexander hic.

l.Prætor ait.20.

¶Vide Bart. *in l.nõ ſolũ, §.ſciẽdũ, D.de verb.obl.*

§.Siue autem.2.

¶Vide in hunc §.Cuiac. *libro 5.obſ.cap.17,*

§.Si quis paratus.5.

Ad ibi dicta per Bart.prope finem, vide Caſt. *in l.qui Romæ, in pr in primis verb.* & poſt eum alios Doctores. D. *de verborũ oblig.* §.primus allegabatur quod verba edicti permittentis nunciationé erant expreſſa, cuius contrarium dicit Gloſſa & Doctores *in l.1.in principio*

Digitized by Google

cipio, D. eod. Sed reſpõdebitis quod illud verum erat, eſſe expreſſum & propriè quãtum cũque verbis edicti non eſſe expreſſum, ſecundum Aretinũ *in l. ſi pater impub. D. de vul.* vel rectius quod ibi fiebat mentio de capite edicti prohibitorio, non de permiſſiuo.

§. Hoc interdictum. 6.

¶Pro intellectu huius §. vide Auguſtinum *libro 4. emend. cap. 8.*

§. Planè ſi quæratur. 8.

¶Duplicem eſſe huius §. intellectum optime explicat D. Gothof.

§. Deinde ait prætor. 9.

¶Præſtita ſatiſdatione nuntiatio remittitur, nec nuncians ius prohibendi habet, vide Ripen plura congerentem *in l. 1. numero* 108. *& 136. ſupra eod.*

§. Opus autem. 3.

¶Quod opus cœptum habeatur pro perfecto, tractat Bartolus *c. uſi .30. ſta. uto, col. 2. folio 39 numero 12 repet. 5.*

§. ſiue autem res. 4.

¶Tractat. 8 *f ... 134. numer.* 55.

l. Cui opus. 22.

¶Repet. 5. *folio* 131. *numero* 40 42. *&* 48.

l. Is cui opus. 23.

¶Vide Molinæum *de diuiduis & indiuiduis, par. 3. numero 1. 2. cum multis ſeq.*

Tit. 2. De damno infecto.

Ad Rubricam.

¶Ad hanc Rubricam totam ſcripſit Zaſius. *In hunc titulum Michael de Vulturnis. Ripa vero ad partem tituli tantùm, vide tamen Cuiac. *in paratit. pag.* 20.

¶Secundam huius Rubricæ partem, quæ eſt de ſuggrundis & protectionibus, optimè declarat D. Gothof. hic, & quid hæc duo nomina ſibi velint.

l. Cum res damni. 1.

¶Huius legis ratio decidendi & dubitandi, explicatur à D. Gothof. hic copioſiſſimè.

l. Damnum infectum. 2.

¶Regula hæc, quod de damno dato ſtetur æſtimationi damnum paſſi, an habeat locum in furto Baldus *in l. nauta, §. quecumque, naut. caup. ſtab.*

l. Damnum & damnatio. 3.

¶Damni appellatione, an veniat impenſe pœnæ & lucri amiſſio, vide Ripenſem *hic numero 8. & ſeq.*

l. Dies cautioni. 4.

¶*Notare*, Quidam hic legunt *renouare*.

§. ſi intra diem. 1.

¶An ſit neceſſarius executor in 2. decreto, Bart. hic.

§. An tamen is. 2.

¶Zaſius hanc legem optimè explicuit, & quod ad huius §. materiam attinet, vide eundem *numero 9.*

§. Duas ergo res. 3.

¶Quis huius §. ſenſus ſit, copioſiſſimè declarat Charondas *in lib. de iuriſdictione pag.* 59.

§. ſi forte daretur. 4.

¶De duumuiris, & quinam ſint magiſtratus, vide doctiſſimum Gothofredum hic, vbi Authoribus multis in hãc rem allegatis, conſtat omnibus quinam hi dicantur, qua de re vide etiam Cuiacium *ad l. 1. C. de decur. folio 177. numero 2 8. repet. 3.*

§. Prætor ait. 5.

¶Quod ei cuius intereſt denuntiandum ſit, vide *l. 39. D. de adop.*

§. Toties autem. 6.

¶Huius §. materia explicatur à Ræuardo; *pro tribunal. c. 3.* vide etiam Guid. Pap, *quæſt.* 419. & Iaſ. n. 3. *conſ. 86. de denuntiatione, & citatione*, multa hic D. Gothof.

§. Hoc autem iudicium. 8.

¶De poſtulatione, vide hic Ripenſem multos caſus enumerantem *l. dies cautioni. §. hoc autem iudicium. D. de damno infecto*, vide Sozinum *in reg. 192. &* 200. Gomeſ. *inſtit. de act. §. item ſi quis poſtulante, in Apoſtill. text.*

¶Ad doctrinam Bart. ibi, *in plurimis locis præſupponentis iudicis officium, ſiue nobile, ſiue mercenarium dicere interponi neceſſariò parte petente*, vide in contrarium vnum dictum Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, in 5. lect.* ibi, quod efficitur hoc caſu. D. *de acquirenda poſſeſſ.*

¶An in cauſa damni infecti requiratur libellus, vide Spec. *in tit. de libel. oblat. §. nunc dicendum, verſ 32.* ¶An in cauſa alimentorum quæ celeritatem deſiderat, requiratur libellus vid. *l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens ff. de lib. agnoſ.* Guil. de Cun. Bartol. Ang. Imol. Paul. de Caſtr. Innoc & Ioan. Andr. *in c. 1. de libell. oblat.* An in cauſa dãni infecti requiratur litis conteſtatio, Bartolus *in extrauag. ad reprimendum, in verbo ſummariè, Auth offeratur*, C. *de litis conteſt. ca. veniens de presbit. non bapt. c. 1. de libell. obla.* Ioannes Andr. Marc. Soc. *in cap. quoniam frequenter, in princip. vt lit. non conteſt.* An à iudice non impartientem officium nõ poſtulatum, liceat appellare, Spec. *in ti. de off. iud. §. impedit*, Baldus *in l. nec quicquam, §. vbi decretum, col. 5. verſ. pro vberiori. ff. de offic. conſul.* Paulus de Caſtr. *in l. non quicquid ff. de iud.* Panorm. *in cap. ſignificauerunt, & in cap. exceptio-*

Digitized by Google

nem, de exception. & in §. prudentia, §. ſexta, extra de off. deleg. Baldus *in l. fin. col. 2. Cod. de ſent. & interlocut.*

l. Prætoris officium eſt. 5.

Plura hic dicit D. Gothof. pro intellectu huius legis, ad cuius faciliorem intellectum, vide Cuiacium 18. *obſer.* 25.

§. Si plures ſint domini. 1.

Pro intellectu huius §. vide Zaſium *libro* 1. *ſing. reſponſ. cap.* 10. *al.* 16.

l. Euenit vt nonnunquam. 6.

Hanc legem notabilem eſſe ait, hoc loco Bart.

l. Prætor ait. 7.

Baldus *in l. & eleganter, §. pen. ſup. de dolo, & l. pen. in §. ad crimen, de publ. iud.* Angelus *in l. ſeruum quoque, § publicè, de procurat.*

l. Quod fortè. 8.

Huius legis ſenſus optimè explicatur à doctiſſimo Gothofr. hic.

l. Hoc amplius. 9.

Feder. de Seniſ. *conſ.* 107. Specular. *in tit. de actor.*

l. Quamuis alienus. 10.

Felinus *in ca. ex tenore, verſ. vbi cœptum, extra de reſcript.*

l. Quid de creditore. 11.

Actionem hypothecariā creditor habet, ex nudo pacto re etiam ſibi non tradita.

l. His qui pignori. 12.

Vide hic ſummam Azonis.

l. Qui bona fide. 13.

An remedium extraordinarium, tollatur per aliud remedium extraordinarium, Bart. hic.

§. ſi alieno. 13.

Repetitionum 7. *folio* 332. *numero* 7.

l. ſi finita. 15.

Quod finita dilatio alia dari poſſit, ait hoc loco Vlpianus. Repetitionum 5. *folio* 467. *nu.* 85. *& ſeq. &* 88.

§. Notandum. 3.

De particula remotionē denotat, de quo vide *in l. 1. §. & emancipatus,* & ibi Bart. *ſupra de coniug. & emancip. lib. & in l. 1. §. ſi plures,* & ibi Bar. *coll. 4. ſup. de exercit.* facit tex. *in can. 1.* & ibi Archid. 13. *quaſt. 1. & in cap. ſi propter, de reſcript. libro* 6. Roman. *conſilio* 15. *&* 137. Imol. Rom. & Paul. de Caſtr. Bald. *conſ.* 166. *libro* 3. vbi miſſio in poſſeſſionem corporalē, actus eſt fori contentioſi, & ſine citatione etiam peremptoria expediri non poteſt, vt *l. præſentis, C. de his qui ad eccleſ. l. fin. C. ſi per vim, l.* 1. *§. 1. ſimul vent. nom.* Roman. *conſilio* 157. Petr. de Anchar. *conſil. prima facie.* Angel. hic, vide Petr. de Anch. *conſilio* 293. An & quæ dicatur ripa, & an in ea poſſit ædificari, Bald. *conſilio* 129. *libro* 2. de partibus Domus, vide hic Bart.

§. ſi quid in via. 6.

Cuiacius *lib. 1. obſeru. cap. 14. al. 4.*

§. ſi publicus. 10.

Sic videtur diſpungendum non eſſe cauēdum, *ne quid* vitio loci aut operis fiat, vt illa verba, *ne quid, &c.* ſint verba cautionis.

§. Ex hoc edicto. 11.

Huius §. quis ſit ſenſus, explicat §. ſequens.

§. ſed ſi in plures. 13.

Domus quomodo diuidatur, declarat hic Accurſ.

§. Item quid dicemus. 14.

Domus adiacens accipitur hic pro proxima, non autem pro continenti, ſic enim appellatur domus ab aliis ſemota, vt aiunt Feſtus & Tacitus *de moribus germanorum.*

§. ſi plures. 15.

Corraſ. *tomo 2. pag.* 218.

§. Iulianus. 16.

Hunc §. optimè explicat D. Gothof. hic, & de eo, vide Corraſium ſupra dicto loco. & latiſſimè hunc §. repetiit Pompeiopolitanus Menohc. *de arbit. iud. caſ.* 6.

§. ſi ante. 17.

Æqualiter fieri dominos quid, præter dicta hic ab Accurſio, adde glo. *in §. vbi in verbo poſſeſſione, inf. eod.*

§. ſi quis. 20.

Vide Zaſium hic *numero* 2.

§. ſi forte. 22.

Concordat cum hoc textu, *cap. cum Bertoldus, de regulis iuris, extra.*

§. ſi de vectigalibus. 26.

Vide in hunc §. Alciat. *lib. diſpunct. 3. ca.* 10 Forcatulum *in Necyom. iur. dial.* 19. *numero* 2. Michae. Vrcur. *in repetit. ad §. Iulian. hac l. numero* 13.

§. Eleganter. 28.

Pithæus *ad* 12. *notar. Moſaic. folio* 103. De intellectu huius textus, vide Zaſium *libro* 1. *reſponſ. capite* 17. Corraſium *ad l. 1. numero* 15. *ff. de verb. oblig.* & ibi Paul. Leo. *in repetit. numero* 84. *vſque ad num.* 88. *vbi nouiter. fol.* 165. *nu.* 15. *repet.* 6.

§. item videamus. 31.

Repetitionum 5. *folio* 172. *num.* 169.

§. Poſtea-

Digitized by Google

§.Poſteaquam.33.

Huius §.ratio hæc adſignari poteſt, quia ſcilicet iuſſus iudicis in ſecundo decreto, habetur loco tituli, de quo gl eſt. *in* l. *damni*, §. *pen.verſic.non ſolum autem.* & ibi Alexander, & Doct.ī. *eod.*& per Bal. *in auth. ei qui,col.antepe.C.de bon.auth.iud.poſſ.iuncta l.fi.C.de iur. dot.impetran.f.*180.*numero* 259.*repet.*5.

l.Antequam.16.

Damnum contingens, at non mora ſola inducit obligationem damni infecti.

l.Si quis.17.

Vide Bartolum *in* l. *à diuo pio*, §. *ſi ſuper*, *D. de re iud.*

l.Damni.18.

In hac actione non venit, quod quis perdit culpa ſui.

§.Ei cuius.2.

Per hunc textum limitabis, legem in cauſæ 2. ī. *de minor.* dum dicit ordinarium auxilium, extraordinariū extinguere, quod ſanè verum eſt, niſi plenius per extraordinarium conſultum eſſet, ſecundum Bartolum hic.

§.Si is qui vnas.5.

Vide pulchram determinationem per hūc textum, Zaſ. *libro* 2.*reſp.ca.*15 & ego hunc textum cum his quæ tradit Zaſius dicto loco, pondero pro illa deciſione quam tradit Abbas *ad cap.quanto,extra de cenſib.* Marſil. *ſing.* 134. De fornario qui ſe obligauit coquere panem alicui familię pro decem, quod aucta familia non poterit maius ſalarium petere, quamuis contrarium teneat, Iaſ *ad l.quominus,numero* 14. *D.de flum.*& communem dicit Dec. *conſilio* 33. & Hieron. Alb. *conſilio* 17. *numero* 19.

§.Non ſolum autem.15.

Iuſſum iudicis in ſecundo decreto haberi loco tituli, notant Doctores hic: de quo vide l. *finita*, § *ſi poſtea, in apoſt.in verbo ſubuenitur, infra eodem.*

l.Eorum.19.

Vide hic Ludouicum Pontan.

l.Inter fructuarium.20.

Paulus de Caſtr. *conſil.*43.

l.ſi filiusfamilias.21.

Baldus *in l.dicimus*, §. *ſi pater,ff de excuſ.tut.*

l.ſi proprietarius.22.

Folio 167.*num.* 119.*repet.*5. Bart. *in l.ſi finita* §. *Iulianus,ſup.eod. in* l. *ſi quis ante,in fin.inf. de acquir poſſ* vide Imol. *in c. tua,vt lite non conteſt.* Abbas *conſ.*94.*lib.*2. Ioan. Andr. *in ca.pen. extra de reſcript.* Bal. *in* l. *vnciuiſe*, *C.de rei vind.* Petr. de Anchar. & Ioan. de Imol. *in c.maioribus,extra de prab.*& quod notatur *in cap. ſedes extra de reſcrip.* vide Ang. *in* l. *Meuius,ff.de cōd. & demonſt.& in* l. *qui haredi eod.* Bald. *in* l. *minorib.* Co. *de his qui.vt indign.* Imol. *in* l *quamuis.ff.de cond.& demonſt.* Bald. *in* l. *cum allegas, C.de vſur.& in Rubr.C. de contrahen.empt.cap. de appellation.extra de appel.* Cardin. *in proœm. cleme.* Bald. *in capite ſedes, extra de reſcr.* Quæ dicatur Ripa, & an in ea liceat ædificare, Bal. *conſ.*130 *lib.*3. An & quādo locum habeat ſtipulatio damni infecti, & actio legis Aquilię, vide Bartol. *in* l. *qui bona*, §. *cum inter,ſup. eod.* Paulum de Caſtr. *conſ.*5. Ioan. de Imol. *in* l. *cū dotem*, §. *ſi mulier.ff.ſolut. matrimon.* Bart. *in* l. *ſi prius,in* 10.*oppoſ.*1.*part.inf.eod. adde* l. *ſi cui, & quod ibi notat Bartolus,inf.de furt.*

l.in ſtipulatione.23.

Quæ ſit huius legis ratio, vide *l.*17.*inf.iud. ſolut.*

l.Fluminum.24.

Auguſtinus *lib.*2.*emend.cap.*1.

§.ſeruus.4.

De caſibus fortuitis, vide Hotom. 4.*obſ.*7. & quis dicatur caſus fortuitus, vide Menoch. 2.*de arbit.iud.caſ.*80.

§.item videamus.12.

De præſumptione, vide Alciatū 3.*præſ.*23.

l.Trebatius.25.

Stipulatio de damno infecto dari videtur, ſi tā altè promiſſor extollat ædes ſuas, vt luminibus ſtipulatoris officiat, videlicet cū id ſuo iure facere non poteſt, vtputa cū vicino ceſſit ſeruitutem, ius ſibi non eſſe ædes ſuas altius tollere, & officere luminibus vicini.

l.Proculus.26.

Iuncta *l. præcedenti.ff. de damno infecto,folio* 489.*num.*83 *repetitionum* 8. Cagnol. *de regulis iuris,ſub num.*3.*columna* 151.

l.Plures eandem.27.

Huius legis ſentētia, hæc eſt, ſi plures ſint earundem ædium domini, quibus ædes vicini vitioſæ immineāt, ſinguli de vicino ſtipulari debēt dāmni infecti ſine adiectione partis, vt ſuadet Paulus, ex qua ædiū domini ſūt: quia & non adiecta parte dominica, ſatis de ſuo quiſq. damno ſtipulari intelligitur, non de damno vniuerſo quod imminet omnib. & ideo etiamſi partis non fecerit mentionem, in partem tātum quiſque ſuam ex ſtipulatu actionem habet *l.ex damni*, §. *quotiens, D.h. t.* quia nec pluris eius intereſt, & actiones non dantur vltra quàm actoris interſit, ac præterea inuentæ ſtipulationes ad hoc ſolum, vt quiſque conſequatur quod ſua intereſt *l. ſtipulatio iſta*, §. *alteri, D. de verb.oblig.*

Digitized by Google

l.In hac.28.

Cuiacius 8. *ad African.folio 190.in fine.*

l.ſed etſi.29.

An impenſæ vtiliter factę repetantur,notat hic Gloſſa.

l.Damni.30.

Modulorum,De lectione huius loci,vide D. Gothof.hic.

l.Qui vias.31.

Viæ publicæ muniuntur, per curatores viarum electis à Republica, vel muniuntur per redemptores,qui à Republica ad muniẽdas vias conduxerunt certo pretio,vel extra ordinem per tempora poſſeſſores prædiorum proximorum eas munire, aut certam ſummam ad eas muniendas conferre debent *l.cui muneris, D.de mun.e.& hon.*certe qui viã publicam exarauerit & aratro proſciderit, omnimodo ad munitionem & refectionem compellitur ſolus *l.vlt.D.de via pub.* & poſſeſſores quidem qui viam publicam muniunt, opere manufacto ſine damno vicinorum id facere debent:ex quo ſequitur neceſſariò & de operis vitio, vicinis eſſe ſatiſdandum damni infecti *l.fluminum,h.t.* & ita Agellius vrbicus *libro de limitibus agrorum ait*, iis qui prope ripam prædia poſſident ripæ muniendæ neceſſitatem incumbere, ita tamen vt ſine alterius damno faciat quiſquis, ripam ſuam munit, quod & Boetius ſcribit *lib.2.de Geometria.*

§.ſi controuerſia.1.

Ex edicto damni infecti extraneus,qui in alieno ædificat aliquid vnde damnum timetur,ſatiſdare debet damni infecti:dominum autem ædificantem in ſuo repromittere ſatis eſt: repromittere ſecundum noſtrũ idioma eſt nudam cautionem ſine fideiuſſoribus,repromittere nullo dato adpromiſſore,ſatiſdare autem eſt dare adpromiſſores ſiue fideiuſſores,at ſi dubitetur dominus ſit nécne is qui ædificat,à quo exigitur cautio damni infecti ſatiſdare iubetur edicto prętoris ſcilicet *l.7.§.1.h.tit.*non quidem purè ſed ſub hac exceptione ſi dominus non ſit *l.22.§.vlt.h.t.*

l.ſi ædibus.32.

Paulus *5.ſent.tit.*10.§.2.

l.Inquilino.33.

Vide *l.13.§.3.ſup.eod.*

l.Vtique.34.

Facit *l.6.ſupra in quibus cauſ.pign.*

l.in parietis.35.

Cui competat actio communi diuidundo, Gloſſa hic.

l.ſed ita.36.

Iunge hic *l.13.ſupra de ſeruit.vrb.*

l.Nam ſi.37.

Paries non idoneus à vicino deiici poteſt.

l.Emptor.38.

Vide *l.39.& ſequentem hic.*

l.inter quos.39.

Paulus *5.ſent.tit.*10.§.1.

l.Ex damno.40.

Auguſtinus *4.emend.cap.*11.

§.Quoties.1.

Gilbertus Regius *libro 1.variar.cap.*20.

l.in reficiendo.41.

Optimè hanc legem explicat Accurſius hic.

l.ſi ſeruus.42.

Vide § 3.*Inſt de inutil ſtip.*

l.Damni.43.

Damnum quod quis ex ſuo contractu ſentit,ſibi imputare debet.

l.Cum poſtulaſſem.44.

In hanc legem, vide Guterium *parte 1.reſolut.capite* 16.*numero*.9.vide Cuiacium *lib.9. ad Africanum.*.

l.Ædificatum.45.

Vide Ant.Aug.*lib 3.emend.cap.*9.& Alciat. *libro 1.pareg.capite* 6.multa allegat ad hunc textum Cæſar Cantar.*ad repet.l.diffamari,de ing.& manum. ampl.num.* 1. Vide Bolong.*ad l.ſi finita,§.Iulianus 5.h.t.*

l.Ad curatoris.46.

Idem procurator reipublicę dicitur.

l.Quod conclaue.47.

Conclaue quid,vide Cæpolam *de ſeruitut. vrb.præd.cap.de clauſtro.ſeu conclaui* 44.

l.ſi quis.48.

Vide *l.52.ſupra de contrah.emption.*

Tit. 3. De aqua,& aquæ pluuiæ arcendæ.

In hunc titulum,vide Pardulphum Prateium *Catapodiſmat.libro* 1.

l.ſi cui.1.

Aggenus *libro* 2.

§.Labeo.7.

Pro intellectu huius §.vide Alciatum *libro 2.prætermiſſ.& libro 2.pareg.c.*14.

§.Deni-

Digitized by Google

§. Denique ait. 23.

Briſſonius *libro 4. ſelect. capite 5.* Ræuardus *in Triboniano pag. 14.*

§. Caſſius. 3.

De operis aquæ mittendæ cauſa publica authoritate faciendis, vide Plat. *dialog. 6. de legibus.*

§. Apud Atteium. 5.

Pro intellectu huius §. vide Corraſium *ad l. ſeruitutes, 4. §. ſeruitutum, D. de ſeruit.* Ioãné. Aurpachum *ſing. allegat. capite 16. §. apud Atteium. verò, in l. 2. D. de aqua & aqua pluu. arc. cum §. idem Labeo. D. eodem*, 250. & 251. A. Connanus.

§. idem Varus. 5.

Varus *de aqua pluia arcenda, verſ. mihi.* Iaſon *in l. reſcript. numero 5. C. de precibus imp. offerend.* Decius *conſilio 244. coll. 2.* late Fabri *infra de l. ſuſ. can.* late Bart. *in l. 2. in principio, in 3. col. num. 14.* & ibi Iaſon *numero 32. D. ſolut. matrim.* & cogitur aliquando quis ędere actiones alij, quæ ſibi non proſunt, Gloſ. *in l. ſi res de euictio.* & ad hunc, ei etiam adde textum *in l. refectionis, ſupra communia prædiorum.*

l. Apud trebatium. 3.

Cuiacius *ad l. 7. ſ. de pactis.*

§. Iulianus. 1.

Ad gloſ. ibi poſitam in verb. *quæ dicit rem litigioſam eſſe*, de cuius dominio agitur. Adde tu principaliter & hoc de mente Bartol. *in l. pact. contract. de donat. in coll. fin. verſ.* Guilelmꝰ & facit ibi, quia bona principaliter non veniunt in quæſtionem ſed principaliter quęritur de iniuria, quòd ſi igitur in conſequentiam veniant, non litigioſa.

l. Si colonus. 5.

Nota hic paria eſſe, facere & facto vti.

l. Si Tertius. 6.

Ad intellectum huius legis, vide Bartolum hic.

§. Si ex. i.

Repetitionum *6. folio 334. numero 15.*

l. in concedendo. 8.

Non licet ius alicuius eo inuito tollere, vel minuere.

l. si autem. 10.

Specus quid, declarat hic D. Gothof.

§. Si flumen. 2.

Cuiacius 16. *obſ. 17.*

l. Supra iter. 11.

Cuiacius ſupra dicto loco, Beroius *quæſt. 65.*

§. Officium. 3.

Ad notata per Bartolum ibi, vide Ruinum *l. 4. §. Cato, in 12. & 15. col. de verb. oblig.*

§. Trebatius. 6.

De dictione omnino adde *cap. cum ex eo, de elect. libro 6. & ca. quamuis, de pactis eodem lib.*

l. Emptor. 12.

Hunc textum repetunt, Ang. *in l. donatione, C. de coll.* & Alexand. *in l. 1. §. ſi vir, ſupra de acquirenda hæreditate.*

l. sed venditor. 15.

Vide l. 3. §. 2. *ſ. de alienat. iud.*

l. Poſt venditionem. 16.

Coniunge hic l. 13. §. 12. *ſupra de actio. empt.*

l. Si prius. 17.

Repetitionum 1. *folio 314 numero 238.*

§. Rectè placuit. 1.

Contractus in dubio interpretatur ſecundum conſuetudinem, vt hic tradit Decius *conſilio 70. col. 2.* & in contractu principis. Socin. Iun. *conſilio 42. libro 2. numero 15. & in not. caſ.* Socin. Iun. *conſilio 61. num. 33. libro 2.* vbi vide quod ſemper videatur actum inter partes, id quod eſt de conſuetudine. Socin. Iun. *conſilio 27. numero 14. libro 2. in inſtrumentis*, Bart. hic & Decius *conſilio 449. nume. 26. in teſtamentis* Socinus Iun. *conſilio 179. numero 44. ibidem 2.*

l. si in publico. 18.

Facit l. 14 §. 2. *ſupra de ſeruitut.*

l Labeo ait. 19.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis, & quæſtionibus in iure controu. tractat. 8.*

l. sed hoc ita 20.

Qui per errorem patitur, non conſentit.

l. si in meo. 21.

Vide l. 24. *in fine ſupra de damno.*

l. si vſusfructus. 22.

Duarenus *libro 1. diſput. anniuerſ. cap. 11.*

l. Vicinus loci. 24.

Porcas, *vide Feſtum.*

l. is cuius. 25.

Qui deteriorem viam facit fundo nocet.

l. Scæuola. 26.

Ræuardus Triboniani *capite 9. Prateius ſent. capite 1.*

Tit. 4. De publicanis.

¶ In hunc titulum Cuiac. *libro 7. obſ. cap. 4.* Parlador. *rer. quotid. cap. 4.* Boſſius *tit. 2. de vectig. folio 395.* vide Beroaldum *in comment. ad Cæſar. tranq* de commiſſis, vide Budæum, *ſ. de euict.* l. *Herẽnius.* De fraudibus publicanorũ

vide Liuium 25. Quid autem ſit vectigal, vide hic Gothof.

l. Prætor. 1.

Alexander ab Alexandro *libro 2. genial. dier. capite 29.*

§. Familiæ. 5.

Familiæ nomine, qui contineantur præter hic dicta ab Accurſio, vide Beroium *quæſt. 36.*

l. Nec liceat. 2.

Quod liceat domino abſentem defendere, vide l. 21. §. 1. *ſupra de noxalibus action.*

l. Cum ſi. 3.

Nota hic formam procedendi in hac actione l. 32. *ſupra ad l. Aquil.*

l. Si publicanus. 4.

Pro intellectu huius legis iunge hic l. 29. *ſupra de teſtibus.* iuncta ibi Gloſſ.

l. Hoc edicto. 5.

Ex hac lege colligit Accurſius regulam, non committi cum effectu moram poſt litis conteſtationem.

l. ſi multi. 6.

Fraudis participes tenentur in ſolidum, ſine vlla diſcutione, vt Gloſſa hic.

l. Imperatores. 7.

Cuiacius *libro 1. obſ. capite 5.*

l. Fraudati. 8.

Cuiacius *libro 9. obſ. capite 24.* Ræuardus *libro 3. varior. capite 2.*

l. Locatio. 9.

Alciatus *libro 1. diſpunct. cap. 12.* Aug. *libro 2. emendat. capite 9.* vide in hanc legem Petrum Crinit. *lib. de hon. diſc. 15. cap. 3.*

§. Reliquatores. 2.

Reliquator quis dicatur explicat hic D. Gothof.. qua de re vide Petrum Crinitum ſupra dicto loco.

§. Earum rerum. 6.

Alexander ab Alexandro *genial. dier. lib. 4. c. 10.* vbi explicat vectigalia quarum rerum apud Romanos conſtituta fuerint.

l. Cotem. 11.

Huc pertinet Timarchi decretũ apud Demoſtenem in oratione *[illegible]*.

l. Quantæ. 12.

Exemplum inſigne huius legis vide apud Liuium *libro 25.* & Tacitum *libro 13.*

l. Commiſſa. 14.

Ad hanc legem facit textus in l. *penultima, §. 1. loca.*

l. Cæſar. 15.

Fornerius *libro 1. ſelect. cap. 25.* Conſt. Land. *præter. cap. 10.*

l. interdum. 16.

Cæpola *caut. 15.*

§. Quoties quis. 3.

Cuiacius *libro 14. obſ. cap. 3* Plin. 12. *cap. 20.* Dioſco. 1. *ca. 14.* Colum. *libro 6. cap. 37.*

§. ſeruus qui. 4.

Cuiacius *dicto capite 3.* Iſidorus *libro 17. orig. cap. 9.* Plinius *libro 1. ca. 12. & 22. c. 24.*

§. ſpecies. 7.

Cotta in voce *calamus.* Forcatulus *in cupidine iuriſperit. c. 4.* Dioſcord. 1. *c. 15.* Plinius 12. *capite 13.*

§. Diuus. 9.

Forcatulus *in cupidine iuriſperit. cap. 13.* Galenus 1. *de comp. 6.* Cuiacius *lib. 14. obſeruationum, capite 3.*

Tit. 5. De donationibus.

De his Iulius Clarus ſcripſit à §. *Donatio* & Hippolitus Riminaldus *in comment. ad inſtit. Iuſtin.* Hotom. *volumine 1. variar. diſput. cap. 5.* Paulus 5. *ſentent. tit. 11.* Harmenopulus *libro 3. tit. 1.*

l. Donationes. 1.

Donatio quid Ariſtot. 4. *Topic.*

l. ſi cum filiusfamiliâs. 2.

Quod ex cauſa donatum eſt, non repetitur.

l. Generaliter. 3.

Quod conditionis implendæ cauſa datum eſt repeti poteſt.

l. Etiam per. 4.

Facit hic l. 10. *C. eod.* quam hic coniunge.

l. Affectionis. 5.

Donari inter viuos poteſt etiam inhoneſtis perſonis.

l. quis ſaxum. 6.

Lapidem quaſi tradit, qui patitur eum ex ſuo fundo eximi.

l. Filiusfamiliâs. 7

Arius Pinellus *Cod. de bonis maternis.* Vide in hunc locum Clarum 4. *ſententiarum §. donatio, quæſt. 6.*

*Faquineus *controuerſiarum iur. lib. 5. cap. 24.*

§. Quid ergo. 1.

Clarus *dicto §. quæſt. 6.* Nota hic, quòd qui donat perdere videtur.

l. Quæ liberti. 8.

Vide l. 34. *in fine, infra eod.*

l. In

Digitized by Google

l.In ædibus.9.

Clarus 4.*ſen*.19.

l.Abſenti.10.

Res donata non quæritur abſenti per ſeipſum,ſed per ſeruum ſuum ſi tradens hoc agat,vide Guid.Pap.q.49.*&* 212. Fran.Curt. *ad l.poſtquam liti.C.de pactis.num.*33.& ſemper valet,ſi per alium acceptetur. Decius *conſilio* 35.& ſi obligatio non quæratur abſẽti antequam acceptetur, tamen donans obligatur. Fortun.Garzi.*ad l.1.num. 7.D.de pactis*,per Iulianum Clar.*libro 4 ſententiarum*,§.*donatio,quæſt*.12.

Ad id quod dicit ibi Bartolus,vide Gloſſ.*in Rub.de verbor.oblig*.vbi loquitur de pollicitatione in fine verſ.ad illum textũ dicas,quod licet obligatio non contrahatur abſenti antequam acceperet,tamen donãs obligatur ita Fortun.*in l.1.in 3.coll.D.de pactis*.

l.Cum de.11.

An donatio incipiens à traditione valeat, Gloſſ hic.

l.Qui ex.12.

Is qui ex donatione conuenitur omni ære alieno deducto facere poſſe intelligitur.

l.Qui mihi.13.

Paulus 5.*ſent.tit*.11.§.4.

l.Qui alienum.14.

Papo 1.*notar.libro* 5.*tit.des donations*.

l.Poſt contractum.15.

Scripſerunt in hanc legem Alciat.*tomo* 6.& Corraſ.*tom*.2.*pag*.213.vide Cont.*in lib.ſing.ad leg.Iul. Maieſt. pag*.53. Boſſium *tit.debitores an delinquẽti ſoluere poſſint*.vide quo ſubtiliter.& in quo caſu intelligat Bartolus *hũc textum in penultima columna,in fine verb.ibi*.Sed ſi & reuocabilis non interdicitur,vt hic *in hac l.poſt contractum*.& ad hanc legem vide Baldum *in l.1.columna 3.in principio,de donat.cauſa mortis, folio* 190.*numero* 15.17.*&* 24.repetit.5.

¶Ad hanc legem, vide Iaſonem *in Auth.ſi qua mulier in §.cæl. ae ſacroſ.eccleſiis*.

*Antoniũ Fabrũ *lib*.7.*Coniecturarũ cap*.20.

l.Ex hac.16.

Valla *de rebus dub.c.tract*.2.

l.Si in ſtipulatum.17.

Nota hic nouari poſſe debitum ex cauſa iudicati.

l.Ariſto.18.

Donator non tenetur de euictione:ſed de dolo ſi interceſſerit Rim.*inſt.de donat*.§ 1.*numero* 108. vide Doct.*ad l.Iulianus,§.qui fundũ D.de verb.oblig*.Aret.*in 3.colũna,ad fin*.vt Iaſ. *ad l.Iuriſgentium in principio,numero* 9.*verſ. tenendo de pact*.

Vide Iaſonem *in l.qui Romæ.§.Flauius ſuper Gloſſ.in verbo conuenit,num* 12.*&* 15.Ad §.fin. vide Doctores *in l.Iulianus, §.qui fundũ D.de verb.oblig*.limitantes illum textum maximè Aret.*in 3.col.in fine*,& Iaſ.*in l.iuriſgẽtium in pr.* 7.*&* 9.*verſ.tenendo iſtam partem*.

l.Hoc iure.19

Ob cauſam datio non eſt donatio.

l.Si patronus.20.

Cuiacius *ad Nou.1.folio* 359.

l.Vt mihi.21.

Cuiacius *ad tit.de condict.ex lege*.

l.Eum qui.22.

Gilbertus Regius *libro* 2.*Enantiop.cap*.8.

l.Modeſtinus.23.

An vſuræ pacto donari poſſint,quærit Glo. hic.

*Tractare autem ſolent hic Doctores materiam inſinuationis, qua de re copioſum tractatum edidit Antonius de Canorio.

§.Modeſtinus.1.

Tract.9.*folio* 151.*numero* 19.

l.Fideiuſſori.24.

Exceptiones rei coherẽtes,etiam fideiuſſori competunt.

l.Si tibi dederim.25.

Nota hic æquitatem præferri iuri ſtricto.

l.Nuda ratio.26.

Quæ dicatur nuda ratio.declarat hic Gloſ. quam vide.

l.Aquilius.27.

Alciat.*lib* 2 *parerg.cap* 49. Cuiac.*obſ.lib*.17. *cap*. 3.Clarus *d.§.q*.3.In materia ad hunc textum late & notanter Dec.*cõſ*.355.*diſpoſitum* 1. *&* 2 *q*.præcipuè quod nõ intelligitur de ſeruitute vſus,quę in iure cõſiſtit,ſed de nuda facultate & cõmoditate quæ in facto eſt,ſecundum Cont.intelligũt ſcribentes,adde etiam ad hunc textum Rim.princ. *Inſt.eod.tit. num*.76 93.*&* 161.*&* *ad* 1.*num*.475. Bald.*ad leg.ſed etſi leg.§.cõſuluit de petit.hæred*. Fal.*Inſt. de oblig.2.col.verſ.quarto impedit,folio* 352 *& folio* 341.Arius Pinel.*C.de bon. matern.folio* 151. *poſt numerum* 16.*tract.9.numero* 16.*folio* 151.

Vide Bald.*l.ſed etſi lege, §.conſuluit,de petit. hæred*.Gloſſa *in verbo non more*.Limita *in d.l. Sed etſi lege,§.cõſuluit*,de quo per Port.*Inſtit. de donat.§.1.ſuper gloſ.in verb.inuenit*.Et vide omnino Bal.*in l.iuriſgẽtiũ, §.ſi ob maleficium verſ.opp*.quod nunquã;& ibi ad Nicoſtratum præceptorem,aliàs prætorem. Quæ lectura ſit melior, vide *lib*. 2. *capite* 49. apud Alciatum.

Digitized by Google

l. Hæreditatem. 28.

Vide Ruinum *in* l. 1. §. *& ſtipulati, in* 2. *not. de verborum oblig.*

l. Donari. 29.

Hinc colligunt Doctores, Donationis verbum liberalitatem innuere.

§. Quidam. 1.

Perperam hic noua lex inchoatur. Aug. *li.* 3. *ca.* 1.

l. Nam ei. 30.

Indigno quod aufertur fiſco applicatur.

l. Donationes. 31.

Papon. 1. *notar. libro* 5. *tit. des donations, folio* 362. *&* 363.

§. ſpecies. 1.

Menochius *de arbit. iudic. libro* 2. *cap.* 88.

§. Ratæ. 2.

Contius in dicto *libro ſing pag.* 21.

l. Lucius. 32.

Couarruuias *libro* 3. *variar. reſolut. capite* 15. Menochius *de arbit. iudic. lib.* 1. *q.* 63. Cuiacius *obſeruationum, libro* 17. *cap.* 33.

Vide Gloſſ. Bart. & Doct. *in* l. *Aquilius, D. de donationibus. pagina* 934. *numero* 5. Couarruuias *reſolutionum* 370. *&* 371. A. B. C. D. & deinceps Connanus.

l. Qui id. 31.

An mutus & ſurdus ad pias cauſas teſtari poſſint, vide Tiraquellum 9. *priuil. pia cauſa.*

l. Si pater. 34.

Paulus *libro* 5. *ſent. tit.* 11. §. 6.

§. ſi quis. 1.

Prateius *inuerſ. cap.* 5. Alexander ab Alexandro *genial. dier. lib.* 5.

l. Ad eum. 35.

Ad gloſſam magnam in fine, vide Bartolum *in* l. 1. §. *ſtipulatio, in col. fin. circa medium, D. de verb. oblig.*

Tit. 6. De mortis cauſa donationibus.

Clarus *donatio. quæſt.* 4. *&* 9. 5.

l. Mortis cauſa. 1.

Aug. *lib.* 4. *emend. ca.* 8. vide Bart. *in* l. 2. §. *ſed ſi quis, de donat.* Caſtrenſ. *in* l. *fi. de ſolut. matr.*

l. Iulianus. 2.

¶ Vide quibus caſibus procedat illud, an morientium volũtates ſint in pẽdenti: Ioan. Fabr. *de inutil. ſtipulat. col.* 2.

l. Mortis cauſa. 3.

Menochius *de arbit. iud. libro* 2. *c.* 61.

l. Aut ætate. 5.

Menochius *de arbit. iud. libro* 2. *cap.* 60.

l. Hæc enim. 6.

Alexander *conſilio* 14. *volumine* 1. l. *vbi ita de natur.* ⁊. *eod.*

l. Si aliquis. 7.

Donatio timore pœnæ ſuæ mortis à iudice inferendæ facta reuocatur.

l. Qui pretio. 8.

Graſſus *libro ſententiarum*, §. *Falcidia, quæſt.* 8. *in fine.*

l. Omnibus. 9.

Capax quis ſit necne inſpicitur tempus mortis Gloſſ. *in* l. 15. ⁊. *eod.*

l. Et cui. 10.

Alteri quam inſtituto ſubſtitui poteſt.

l. Mortis cauſa. 11.

Mortis cauſa per calumniã poſſeſſionem petentis pœna quæ, Gloſſa hic.

l. ſi mulier. 12.

Quid dicatur mortis cauſa capi, declarat hic Paul. de Caſt.

l. ſi alienam. 13.

Mantic. 1. *de coniect. vltimar. volunt.* 13.

l. ſi mortis. 14.

Graſſus §. *donatio mortis cauſa, q.* 21. *in fine.*

l. Marcellus. 15.

In parte Rub. *numero* 21. *col.* 2. *folio* 239. Couarruuias *in* 4. *decret.*

l. Mortis cauſa. 16.

Cuiacius *libro* 10. *obſ. cap.* 28.

l. Etſi debitor. 17.

Conſilium fraudandi vnde colligatur, declarat hic Gloſſa.

l. Mortis. 18.

Oldrad. *conſilio* 139.

l. ſi filiuſfamilias. 19.

Vide Gloſ. *in* l. *fin. & de vſufruct. gloſſ.*

l. Ei qui. 20.

In explicatione huius textus non conſentiunt inter ſe doctores.

l. Eum qui. 21.

An legata valeant, non adita hæreditate, vide hic Gloſſam.

l. in mortis. 22.

Dum dicit quod nõ cadit in aliquam ſpeciem

ciem donatio ſeu mortis cauſa capio illa, de qua ib: Imola, videtur contrarium per ea quæ notant Doct. *in Rubr. de legat.* 1. *circa* 3. *definitionem* legati, qui dicunt, quod non poteſt negari, quin ſit commoditas quædam: & propterea poteſt appellari donatio, ſicut etiam legatum eſt donatio quædam.

¶In mortis cauſa donatione in dubio præſentia donatarij non præſumitur, ſicque non valet donatio ſecundum Paul. Caſt. *in l. illud, num.* 6. *cap. de ſacroſ. eccle.*

l. Si filiofamiliâs. 23.

Cuiacius *libro* 2. *tract. ad Affrican. folio* 21.

l. Quod debitori. 24.

Cuiacius *libro* 9. *tract. ad Affrican.*

l. Tam is. 25.

Hic locus aliter poteſt intelligi, quàm hic intelligatur *per Glo. & commu. do.* 4. vide Ruinum *in l.* 2. *colum.* 17. *de leg.* Item alium penitus intellectum Raphael Cuman. hic refert Iaſ. *in l.* 1. *ſeruum, nu.* 8. *cap. qui teſtamenta facere poſſunt.* Vide ad quid alleget Bart. hunc textum *in l. ex hac ſcriptura, in fine verb. de donat.* Ad § 1. vide Doctores *in l.* 2. & maximè Soc. Iun. *numero* 13. *de legatis* 3. Rubr. *numero* 6. *col.* 4. *folio* 232. Couar. *in* 4. *decret.*

*§. Filiusfamilias.

* Filius poteſt donare cauſa mortis patre permittente, ſed teſtatori non, vide Crem. *not.* 70. Crauet. *conſ.* 92. Cæpol. *caut.* 113. Socin. *reg.* 153. Ioan. Dilect. *in tract. de art. teſt. titu.* 1. *caut.* 1. Tiraq. *poſt ll. connub. glo.* 7. *nu.* 9. *glo.* 5. *nu.* 93. *in fin. & glo.* 8. *nu.* 144. & 117. Rim. *ad princ. inſt. de donat. num.* 499. Capel. Tholoſ. *deciſ.* 10. & ibi in addit. ad eam. Socin. *ad l.* 2. *num.* 8. *de leg.* 1. vbi de ratione, quare hoc fuerit inductum, poſt Io. Pet. *ad l. pen. Cod. qui teſtam. fac. poſſ.* Ponta. *ad d. l.* 2. *num.* 11. *cum ſeq.* & ibi Soc. Iun. *num.* 13. Quo ad bona aduentitia, in quibus patri non quæritur vſusfructus, vide Alex. *ad l. pen. C. qui teſtam. fac. poſſ.* & ibi Iaſon. poſt Rom. *ad Auth. ſimiliter C. ad leg. Falc.* & Rom. *conſ.* 112. Aymon. Crauet. *d. conſ.* 92. Adde quod eiuſmodi donatio non reuocatur pœnitentia vnius tantùm, ſed requiritur conſenſus patris & filij quemadmodum in faciẽdo. Guid. Pap. *q.* 223. Tiraq. *d. ll. connub. gl.* 3. *nu.* 83 *q.* 6. Contrarium quod pater ſolus poſſit reuocare poſt Bar. & alios in locis de quibus ibi Ponta. *ad d. l.* 2. *num.* 14. *in fi. ff. de leg.* 1.

l. Si quis. 26.

Sarmientus *libro* 2. *ſelect. cap.* 5.

l. Vbi ita. 27.

Nicolaus Valla *de reb. dub. tract.* 23. Corraſ. *tomo* 2. *pag.* 257. Guterius *reſolut. parte* 1. *ca.* 12. *nu.* 12. iunge l. *cum precario, D. de precar. fo.* 106. 357 359 361. & 362. *reper.* 5. Vide Crot. dantem nouum intellectum *in l. ſtipulatio hoc modo concepta. in* 18. *coll. poſt medium, de verb. oblig.*

* Quando in donatione in qua ſit facta mentio mortis apponitur clauſula quod non poſſit reuocari vtrum ſit cauſa mortis vel inter viuos Dec. *ad l. fin. num.* 21. *C. de pact.* Alex. *conſ.* 14. *lib.* 1. Dec. *conſ* 239. *col. fin.* & 306. & 420. *duo dub. pri. col.* 1. *dub.* Ruin. *ad l.* 1. §. *nunciatio, num.* 165 *ff. de nou. oper. nunt.* Iacob. Nig. *ad l.* 1. §. *ſi quis ita, num.* 81 *ff. de verb. obli.* Didac. *ad Rubr. de teſtam.* 2 *part. num.* 11. & 13. pro intellectu textus vide Socin. Iun. *conſ.* 114. *nu.* 10. 13. & 15. *l.* 3..

l. Auunculo. 28.

Ioannes Aurpachus *libro* 4. *epiſtolarum capite* 1.

l. Si mortis. 29.

Vide l. 3[illegible]. 2. *ſup. de vſur.*

l. Qui mortis. 30.

Nota hic differentiam legati, fideicommiſſi, mortis cauſa capionis, & donationis.

l. Mortis cauſa. 31.

Mynſing. 7. *reſponſ.* 69. *numero* 1.

§. Iuliano. 1.

Nota hic quod pauper ſibi ſoluendo eſt.

§. Siue. 2.

An & quæ dicatur receptitia, vide Vlpian. 6. §. 5. Gellium *libro* 17. *cap.* 6.

§. Si iuſſeris. 3.

Gellius *libro* 17. *cap.* 6.

l. Non videtur. 32.

An quot, & quibus modis donatio perfecta dicatur, vide hic Gloſſam.

l. Qui alienam. 33.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. hic.

l. Mortis. 34.

Graſſus §. *donatio cauſa mortis, q.* 2.

l. Senatus. 35.

Plinius *libro* 35.

§. Donatio. 1.

Alciatus *libro* 2. *prætermiſſor.* Iacobus Curtius *libro* 1. *einaſ. ad collegam, cap.* 19.

l. Quod conditionis. 36.

Cuiacius *libro* 7. *obſ.* 24.

l. illud. 37.

Cuiacius *libro* 10. *capite* 18. An legatum abſenti relinqui poſſit, Gloſſa hic.

l. inter. 38.

Paulus 2. *ſententiarum, tit.* 23. §. *vlt.*

l. Si is cui. 39.

Mantic. 1. *coniect. vltim. volunt. tit. vlt.*

Digitized by Google

l.Si mortis cauſa.40.

Donatio mortis cauſa mera nõ trahitur retro.

l.Quod ſtatuliber.41.

In hanc legem Auguſtin.*lib.3.emend.c.fi.*

l.Seia.42.

Valla *dicto tract.2.*Cuiacius *libro 3.obſeruat. cap.*17 Gilbertus Regius *libro 2.enantioph.c.*8. *Antonius Faber *lib* 14.*coniect.cap* 18.

§.Cum pater.1.

Molinæus *ad legem* 1. §.*ſed ſi mihi, num.*83. D.*de verb.obli.*In dubio cenſetur donatio inter viuos & nõ cauſa mortis,niſi facta ſit mentio mortis.Iaſ.*ad l.qua dotis.num.26.ſol.matr.* Dec.*ad l.non omnes,nu.5.ſi cert.pet.* Ruin.*Inſt. de donation.in prin. nu.*319. limita vt per Cra. *in repet.rub.*D.*de leg.1.num.156. verſ.2.* & per Alex.*ad l.apud Ce*'.§.*ſi.*D.*de except.col.*

l.Fulcinius.43.

Vide Gloſſ. *in l.1.§.Celſus,ſup.de dote praleg.*

LIBER XL.

Titulus primus.

De manumiſſionibus.

Paulus 4. *ſent. tit.12.* Vlpianus 1.§.1.

l.Placuit.1.

Vide textum *in cap. in præſentia.extra de probat.*

l.Seruus.3.

Seruus pignori ſpecialiter obligatus manumitti non poteſt.

l.is qui.4.

Seneca 7.*de beneficiis.*Plinius *libro 8.epiſt.*

l.Si quis dicat.5.

Pœna imponenda à patre filio, legalem excedere non poteſt.

l.Qui pœnæ.8.

Fiſci & ſerui pœnæ differentia quæ.

l.Ælianus.9.

Alias incipit *hæc lex Iulianus.* *Cuiacius *libro* 10.*Cod.tit.*1.

l.Seruus.10.

Nota hic prohibitionem teſtatoris & iudicis æquiparari.

l.Lege.11.

Hæc lex lata fuit anno vrbis 571. Flauio & Claudio Coſſ.

l.Apud.13.

Parem eſſe & idem habere imperium differunt.

l.Mortis.14.

Cuiacius *libro 7.obſ.cap.17.*

l.Si quis.18.

Affectionis nomine nonnunquam aliquid indulgetur.

l.Cauſam.19.

Quid ſit iniicere manus,pulchrè Bud.*ſupra de emanc.l.vlt.*

l.ſeruum.20.

An prohibitio fundi dotalis, extendatur ad res quæ ſeruando,ſeruari non poſſunt,vide Bart.hic.

l.Gaius.22.

Ang.*in l.apud Celſum,§.in hac,ſup.hoc tit.*

l.Lege Iunia.23.

Huius legis mentio fit, *in l.11.§.11. infra ad legem Corn.de ſicariis.*

l.Iuris.24.

Nota hic infantem manumitti poſſe.

l.Seruum.25.

Manumittendi plures modos nota hic.

Tit.2.De manumiſſis vindicta.

Alexander ab Alexandro *genial. dier.lib.4. c.*10. Ræuardus *libro 4.variar. c.9.* Fornerius *lib.1.ſelect.cap.5.*

l.Apud.1.

Trium vicem an quis ſuſtinere poſſit,vide Gloſſam,*in l.3 infra eod.*

l,ſi minor.2.

Vide Vlpianum 1.§.16.& Cuiacium ibi.

l.ſi pater.4.

Cagnolus *de regulis iuris,folio* 237.

l.An apud.5.

Cuiacius *libro 7.obſ.cap.17.*

l.ſeruus.6.

Auguſtinus *libro 1.emend.cap.2.*

l.Non eſt.7.

Cuiacius *libro 16.obſ.cap.8.*

l.Ego.8.

Cuiacius *libro 6.obſ.c.20.*

l.Iuſta cauſa.9.

Cauſa infamiæ & vitæ æquiparantur. Intelligę vbi eſt eadem ratio, vt per Corraſiũ *libro 4.Miſcell.iur.ciuil. cap.2. numero* 20. vide Alciatum *reg.3.præſump.ſi.num.2.* Decium *ad l.in actionibus,nu.21.D.de in lit.iur.*

l.Sur-

Digitized by Google

l.ſurdi.10.

Repetitionum 3.*fo*.544.*numero* 19.

l.ſi minor.11.

Vide §.5.*Inſt.quib.mod.manum.non licet.*

l.Si collectaneus.13.

Suet.*in Nerone,cap*.36.Iuuc.*Satyr*.10.

*Vide 3.§.5.*ff.de off.pret.vig.*

l.Alumnos.14.

Gilbertus Regius *libro* 1.*enarr.c*.29.

l.Etiam.15.

Iuriſdictionis contentioſæ, & voluntariæ differentia,Gloſſa *in* l.7.*ſ.eod.*

l.Illud.16.

Ræuardus *pro trib.c*.17.

l.Apud.17.

Cuiacius *libro* 1.*obſeruationum capite* 1.*& libro* 15.*cap*.19.Ioannes Robertus *libro* 1.*recep. lection.capite* 28.

*Vide *l*.2.§.1.*ſ.de off.proconſ. & leg.*

§.Apud collegam 1.

Auguſtinus *libro* 4.*emend.cap.ult.*

l.Si minor.1[illegible]

An libertas aliquando retrotrahatur, notat Gloſſa hic.

l.Si rogatus.20.

Ræuardus *pro tribunal ſingulari cap*.5. Gilbertus Regius *libro* 1.*enarr. cap*.29. *in* l.*cauſam minor*.20.*annis*,D.*de manumiſſ*.98. Connanus.

l.Apud.21.

Ex conſtitutione Auguſti,præfecto Ægypti,qui & dicitur præfectus Auguſtalis ſpecialiter datur, vt ſerui apud eum manumitti poſſint ſolemni ordine.

l.Pater.22.

Tiraq.*ad leg.connub.gloſſa* 8.*numero* 183.

l.Manumiſſio.23.

Vindicta quæ ſit,vide Boet.*in Topic.Cicer.*

l.Pupillus.24.

Nota hic infantem dici,qui minor eſt ſeptem annis.

l.ſi tutoris.25.

Fufidij mentio fit *in* l.5.*ſupra de auro & argento legato.*

Tit.3. De manumiſſionibus, quæ ſeruis ad vniuerſitatem pertinentibus imponuntur.

Sic *Cod.de ſeruis Reipublicæ manumit*.7.9.

l.Diuus.1.

De collegio & quæ dicantur collegia prohibita Gloſſa hic.

l.Quare.2.

Vide *cap.cum in ſpeciali,de appell.in* 6.

l.ſeruus 3.

Ciuitas an æquiparetur pupillo,&reſtituatur more minorum,Bart.hic.

Tit.4. De manumiſſis teſtamento.

Vide omnino Ruinum *in* l.1.*columna* 18.*de legatis*.1.

l.ſi quis ita.2.

Vide Alciat.*libro* 2.*in* 3.*clar.de vulg.& pup.*

l.Si quis ita.4.

Sarmientus *lib*.2.*ſelect.cap*.1.

*Emendatur & explicatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib*.15. *coniecturarum capite* 17.

l.in libertatibus.5.

Nota hic differentiam libertatum directarum & fideicommiſſarum.

l.ſi fructuarium.6.

De intellectu huius legis,vide Imol.*in* l.*ſi ſeruus Titij,de legat*.1.

l.Neratius.7.

An libertas quandoque retrotrahatur, Gloſſa hic.

l.ſi ita ſit.8.

Repetitionum 6.*fo*.353.*numero* 52.

l.ſi quis ita.9.

Vide textum *in cap*.2.*extra de furtis.*

l.ſi peculium.10.

Nota hic quod generi per ſpeciem derogatur.

§.ſi ſeruus.1.

Cuiacius *libro* 17.*obſ.c*.38.

l.ſi legato.11.

Gloſſa *in cap.cum omnes extra de conſtit.*

l.ſi quis libertatem.12.

Cuiacius *libro* 13.*obſ.capite*.22.

l.ſi ita fuerit.13.

Ad eius intellectum,vide Bartolum & Doctores *in* l.*qui ante Kal.de verb.oblig.*

§.idem quæri poteſt.1.

Fornerius *ſelect.c*.5.

§.Hæc quæſtio.2.

Ad quid allegetur, vide Bartolum l. 4.§. *Cato,in* 9.5.*de verb.obl g.*

Digitized by Google

l. ſtichum. 15.

Nota hic libertatem eſſe fauorabilem.

l. Si ita. 16.

Robertus 3. *animaduer.* 26. Anton. Mercat. 3. *notat.* 26.

l. Libertas. 17.

Emanuel Coſta *libro* 2. *ſelect. cap.* 5. vide quę circa hanc legem dicit Bartolus *in* 17. *colum. verſ. oppono per ordinem, de verb. oblig.*

§. Poſt annos. 3.

Fauorabilis ſenſus in dubio accipiendus eſt.

l. Qui duos. 18.

Gellius *libro* 6. *capite* 13.

§. Hæc conditio. 1.

Coſta *libro* 1. *ſelect. cap.* 14.

l. Quidam. 19.

De lectione huius loci I. Pac. hic.

l. ſeruos. 20.

Vide in hanc legem Cuiacium 1. *ad Affrican. folio* 8.

l. ſtichus. 21.

Cuiacius 4. *ad Affrican. folio* 49.

l. Qui filium. 22.

Coſta *libro* 2. *ſelect. cap* 10.

l. Teſtamento. 23.

Iunge hic l. 25. *infra eod.*

l. Nominatim. 24.

Demonſtratio vice nominis fungitur.

l. Teſtamento. 25.

Paulus 4. *ſent. tit.* 14. §. 1.

l. Qui potuerint. 27.

Inſtitutionis iure licet, quod alias no liceret.

l. ſtichus. 28.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. cap.* 32. vide Iaſonem *in* l. *filius.* §. *diui.* multipliciter limitantem illam legem *numero* 39. *de leg.* 1. & ad eius intellectum, vide Ruinum *in* l. *ſi quis, in* 23. *chart. de verb. obli.* & eundem *in* l. *centurio, in* 13. *char. de vulgar.* Bart. *in* l. *filius*, §. *diui, colum.* 2. *de legatis* 1. *folio* 180. *numero* 65. *repet.* 6.

l. Vxorem. 29.

Alciat. *lib.* 4. *diſpunct. cap.* 1. ibi *nomine patris vocantis.* vide Naſ. *in* l. 2. §. *appellata, in* 2. *collat. ſi cert. petat.* qui exponit illa verba, quòd fuit vocatus tanquam filius ipſius, vtputa talis filius Titij, non quòd haberet nomen patris, prout videtur voluiſſe Bald. *in c. tuam. in pen. coll. de ord. cogn.* quod probatur in illo textu, ſecũdum quod voluit Iaſ. *in Rubr. ſoluto matr.* Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib.* 15. *coniect. cap.* 18.

l. ſi ſerui. 30.

Antonius Auguſtinus *lib.* 3. *cap.* 1. ait in libro Flor. ſequentes leges fuiſſe tranſpoſitas. Sed verum earum ordinem literis græcis fuiſſe indicatum.

l. Cum ex pluribus. 31.

In hunc locum Quintilianus *libro* 7. *Inſt. orator. cap. de ambiguo ſeu amphibologia.*

l. ſciendum. 32.

Vide textum ſingularem *in* l. *ita tamen*, §. *ſi pater, D. ad Trebell.*

l. Libertas. 33.

Libertas ex die non ad diem dari poteſt, vt Gloſſ. *in* l. 18. *ſupra eod.*

l. ſeruius. 35.

Quædam noſtra dici poſſunt, non modo re: ſed etiam ſpe.

l. Nominatim. 37.

Paulus 4. *ſent. tit.* 14. §. 1.

l. Libertas. 38.

Libertas quomodo teſtamento ſeruo darĩ poſſit textus hic.

l. Stichus ſeruus. 39.

Bartolus & ibi Iaſ. *in* 1. *lect. ad* l. *filiusfam.* §. *diuid. de leg.* 1. *num.* 39. *& ſeq. & in* 3. *lect. numero* 56. & ibi Rip. *num.* 44. *& ſeq.* Iacob. de Nig. *ad* l. 1. §. *ſi quis, numero* 65. *D. de verb. oblig.*

l. Iulianus. 40.

Albericus *in* l. *ea lege, Cod. de condict. ob cauſ.*

§. Sed & cum. 1.

Ant. Aug. *libro* 2. *emendat. cap.* 2.

l. ſi ita fuerit. 41.

Roman. & Alex. *in* l. *qui bona*, §. *vlt. ſupra de damno.*

l. Si quis. 42.

Adde l. *Celſus, ſupra de arbit.*

l. Libertates. 43.

Codicilli confirmantur expreſſè vel tacitè.

l. Mæuia. 44.

De modo & conditione, vide hic Gloſſ.

l. Quod vulgo. 45.

Cap. *penult. extra de vit. & hon. cler. in* 6.

l. Ariſto. 46.

Vide Socin. poſt Bart. *in* l. *ſi cognatis, in* 4. *col.* 10. 13. *verſ. quinta concluſio cũ ſeq. D. de reb. dub.* Bart. *in* l. *fin. in pen. & vlt. coll. in fine, D. de condict. cau. data.* vide textũ *in* l. *intercedit*, qui in contrariũ facit, niſi dicas quod illa loquitur de libero: hæc in ſeruo, *D. de cond. & demonſt.* vel alias ſolue vt colligitur *ex* l. *ſeruus, in pr.* D. de

Digitized by Google

D.*de pœnis,& in* l.*in ſeruos,Cod.eod.tit.* vide tamen textum contrarium *in* l.*prædia,*alias *padius,* §.1. *D.de incend.ruin.nauf.*

l. Cum ex falſis.47.

Plinius *6.epiſtol.*vide Cuiacium hic.

*Optimè explicatur ab Antonio Fabro *lib. 15.coniecturarum cap.*18.

l. ſi ſocius.48.

Cuiacius *lib.3.obſ.capite* 13.

l. Quod diuo.50.

De lectione huius loci, vide hic Iul.Pacc.

l. Teſtamemento.51.

Baldus *in* l.2.*de manum.vind.*

l.Imperatores.52.

Tiraquellus *priuil.49.pia cauſa.*

l. Lucius Titius.53.

Emanuel Coſta *libro 2.ſelect.c.*10. Menoch. *de arbit.iud cent.3.caſ.209.*

l.Qui habebat.54.

An error in ſyllaba noceat,vide *cap.ex parte extra de fide inſt.*

l.Libertate.55.

Tiraquellus *priuil.57.pia cauſa.*

l. ſi quis 56.

Vide l.*vlt.C.de codicillis.*

l. ſi locuples.57.

Pro intellectu huiꝰ loci, vide Albericũ hic.

l. Verum.58.

Hæreditas vicem perſonæ ſuſtinet.

l.Titia.59.

Vide Terent.*in Andria.*

§.Lucius.2.

Vide ad hunc textum Alciat.*lib.5.paradox. cap.*4.Eman.Coſta *libro* 1.*ſelect.ca.*25. Forcat. *Necyom.dial.93.n.3.*Vvaltherũ *libro 2.miſcel.c.* 18.Bellon.*lib.2.ſupput.cap.*17.Eucrard.in loco à contrario ſenſu *in 2. q.1.* Doct.*ad* l. *actione,* vbi Dec.*col.2.num.5. Cod.de tranſ.* Ioan. Crot. *ad* l.1.§.*ſi ſtipulanti, numero 2. D. de verborum obligatio.* Didac. *de teſt. parte 2. c.* 4.§. 1.*nu.9.*

l. Teſtamento.60.

Gloſ.*in* l. *quidam teſtamento, ſupra de leg.*1.

l. ſcio. 61.

Emanuel Coſta *libro 2.ſelect.c.5.*

Tit. 5. De fideicommiſſariis libertatibus.

Vide Alciat.*libro 1.diſpunct.cap.*14.

l. Si quidam.1.

Abeſſe ex iuſta cauſa qui dicantur, notat hic Gloſſa.

l.ſi quis.2.

Vide Alberic.*in l.ſancimus.Cod.de verborum ſignif.*

l.Ergo quandiu. 4.

Hæreditate non adita ſeruus accipere non poteſt bona libertatum.

§.Si is qui.1.

Ad hunc §.vide Bal.*in c.1.verſ.modo venio ad Gloſſ.in tit.hic finit.text.in princ.in 4.coll.ornat ſub numer.5.folio* 163. Cagnolus, *de regulis iuris.*

*§.Eadem conſtitutio.

* Caducis legibus. Non autem *caducis legionis.* Cuiacius *ad l.3.Cod.de bon.vac.lib.*10.

§.Hi qui ad libertatem.2.

Alex.ab Alex. *genial.dier.libro 3.c.15.*Turnebus *libro 7.aduer.c.*21.

l.in fideicommiſſariis.5.

Vide hic Albericum ad faciliorem huius loci intellectum.

l.Decem legata.6.

Forcat.*Necyom.dial* 45.

l.ſi cui legata.7.

Hæc lex deſumpta eſt *ex tit.de rebus auth. iud.poſſ.*

l.Cum fidei.9.

Cuiac.*libro 15.obſ.c.5.*

l.Quidam.10.

Semel extitiſſe conditionem ſufficit.

§.is cui.1.

Vide Bar.*in l.filiofam.* §.*diui,in 6.char.in prin. de leg.1.*

l.Ex cauſa.11.

Paulus *4.ſent.tit.13.§.vlt.*

l.Imperator.12.

Vandus *libro 2.var.quæſt.quæſt 23.*

l.Si prægnans.13.

Nota hic morã aliquando eſſe fortuitam.

l.Lucius Titius.14.

Menoch.*de arbit.iud.libro 1.q.8. à num.7.*

l.ſi quis.15.

A ſene manumitti,quàm à iuuene cur magis interſit Gloſ.hic.

l.Libertates.16.

Cuiac *ad 4.Paul.1.§.6.*

l.Cum tibi.17.

Alciatus *libro 1.diſpunc.c.*8.Cuiacius 13.*obſ. cap.*16.Aug.*libro 1.emend.c.2.*

Digitized by Google

l. Apud Iulianum. 20.

Auguſtinus *libro* 1. *emend. ca.* 8. Cuiacius *lib.* 13. *obſeruation. c.* 16.

l. Rogo ne. 21.

Cuiacius *libro* 15. *obſ. c.* 5.

l. Si legatario. 22.

Menoch. *de arbit. iud. q.* 7.

l. Fideicommiſſaria. 23.

De intellectu huius legis, vide Iaſ. *in* l. *ex parte matris*, C. *de milit. teſtamẽto*, & Socin. *in* l. *utrum* §. *quãdoquidem*, *de rebus dub.* circa prin. *D. de fideicom. liber.* vbi Iuriſconſulti reſponſa duo in ſpeciem pugnantia conciliantur, *folio* 150. *numero* 30. *repetitionum* 1. *folio* 300. Couar. *in* 4. *decret.*

§. Etiam fideicommiſſaria. 3.

Ibi, *ſi re meruerint*, *l. ge ſi demeruerint*. per Alciat. *libro diſpunct. c.* 14.

l. Generaliter. 24.

De differentiis fideicommiſſariæ libertatis, & fideicommiſſi pecuniarij, vide Cuiac. *libro* 15. *obſ. c.* 5.

§. Si petitum. 7.

Ad hunc §. vide Ruin. *in d.* §. *diui*, *& quæ ibi addidi ſupra de legatis* 1. & ibi Barto. *vt ſupra*, & Iaſ. *in* 2. *lect. num.* 41. & Ruin. *coll.* 10.

§. Si quis. 9.

Ad eius intellectum & rationem deciſionis, vide Ruin. *in leg. prima*, §. *& ſi quis* 23. *char. D. de verborum obligation.* Alc. *lib. primo parad. c.* 4. *ad* §. *cogetur.* Alciat. *lib.* 1. *diſpunct.* vide declarationem huius §. per Iaſ. *in* l. *filius*, §. *diuus*, *de leg.* 1. *num.* 4. Alias *in* l. *cum filio*, *de leg.* 1. *n.* 40. §. *generaliter*, *in Auth. quib. mod. natur. effic. ſui.* vide Socin. *regul.* 158. Bartol. *in* l. *quidam*, *in* 2. *col. verſ. oppo. de verborum oblig.*

*Antonius Faber *lib.* 15. *coniect. capite* 16.

§. Si quis ſeruo. 10.

Molinæus *ad* l. 1. §. *ſi quis ita*, *n.* 73. *D. de verb. oblig.*

§. Quoties autem 21.

Alciat. *libro* 1. *diſpunct. c.* 14. *& lib.* 20. *parerg. cap.* 14.

l. cum verò. 26.

Mora re fieri dicitur quæ fit ſine interpellatione.

l. Si cum ſeruum. 28.

Vide l. *Fulcinius quibus ex cauſ. in poſſeſſ. eatur.*

§. Si quis ſeruum. 4.

Ræuardus 2. *&* 3. *cap. pro tribun.*

l. ſi quis. 29.

Cuiacius *libro* 18. *obſeruation. c.* 19.

l. Cum quaſi. 30.

Abeſſe ex iuſta cauſa mortuus intelligitur.

§. ſi infans. 1.

Gilbertus Regius *libro ἐναντιοφ. c.* 20.

l. Alieno. 31.

Nota hic vendere ſumi aliquando pro alienare.

l. ſed ſi. 32.

Rem ſimul ac precium amittere periniquum eſt.

l. Gaij Caſſio. 35.

Curtius ad fratrem *eiuſ*. *libro* 1. *c.* 52.

l. Neque. 36.

Vide Paul. *libro* 4. *ſententiarum*, *titul.* 15. §. *vltim.*

l. ſi purè. 37.

Franciſc. Viui. 1. *commun. opin.* 259.

l. in teſtamento. 38.

Adde Marſ. *ſing.* 351. *Amicitia* Annib. de Cano *ad* l. *nemo po eſt*, *numero* 476. *&* 479. *D. de leg.* 1. Matheſ. *in tract. de elect. vel. opi. nu.* 7. vide Gloſſ. *in* l. *eam quam*, *in verb. traditur*, *C. de fideicom.* & Matheſ. *in trac. ſuo de elect. melio. opin. columna* 2.

l. Paulus. 39.

Iſta gloſſa reprehenditur per Bartolum, *in tract. ad reprimendum. in verb. videtur.*

§. Paulus. 1.

Vide Bart. *in* l. *ex hac ſcriptura*, 3. *coll. in fi. de donationib.*

l. Lucius. 40.

Vide Barto. *in Auth. quibuſcunque*, *C. de ſacroſ. eccleſ.*

l. Thais. 41.

Felin. *in cap. canonum ſtatuta*, *extr. de conſt.*

§. Lucius. 1.

Folio 71. *numero* 119. *repetitionum* 2. *folio* 92. *numero* 188. *repetitionum* 2.

§. ſorore ſua. 4.

Alciatus *libro* 1. *diſpunct. cap.* 27. Menoch. *de arbit. iud. lib.* 1. *quæſtion.* 8. *à nume.* 7. Benuenut. *ſuper tit. manda. numero* 34. *folio* 162. *deciſionum Capitij.*

§. Lucius Titius. 6.

Menoch. *d. q.* 8. *à num.* 14.

§. Libertatem. 10.

Cuiacius *libro* 2. *obſ. c.* 1.

§. intra. 12.

Folio 444. *numero* 322. *repetitionum* 6.

§. Ab

Digitized by Google

§. Ab hæredibus. 13.

Cuiacius *d. cap* 1.

§. Spondophorus. 16.

Alciatus *libro* 8. *parerg. cap.* 18. *& lib.* 12. *parer. cap.* 5.

l. Antoninus. 42.

Vide l. 14. *ſupra de manum. teſtam.*

l. Fideicommiſſa. 43.

Vinculorum iniectione libertas auferri videtur.

l. De libertate. 44.

*Paulus *lib.* 4. *ſ. nt. tit.* 12. §. 5.

l. si debitor. 45.

Vide hic Antonium Auguſtinum.

l. Fideicommiſſa. 46.

Emanuel Coſta *libro* 1. *ſelect. cap.* 21. *&* 22. Sarmientus *ſelect libro* 2. *c.* 6. Menoch. *libro* 1. *de arbit. iud. q.* 8. *à num.* 2.

* Faquineus *controuerſiarum iuris libro* 5. *cap.* 59.

§. sed etſi. 2.

Iunge hic *l.* 43. §. *pen. ſup. de leg.* 1.

§. Quod ſi ita. 3.

Alciatus *libro* 1 *diſpunct. c.* 24.

l. si pater. 47.

Cap. *Quintauallis, extra de iureiur.*

l. Cum in. 48.

Cuiacius *libro* 9 *ad Affricanum fol.* 223.

l. si is cui. 49.

Vlpianus 2. §. 8.

l. si ſeruus. 50.

Libertas in obſcuro præualet.

l. Non tantum. 51.

Quale verbum ſit *Succedo*, vide hic Bart.

§. ſi alienum. 2.

Coſta *libro* 2. *ſelect. cap.* 22.

l. ſi quis. 53.

Ioannes Aurpachus *libro* 4 *epiſt. c.* 8.

l. ſi mater. 54.

Mater manumittere filium quando poſſit, vide hic Gloſſam.

l ſed etſi. 55.

Nota hic poſthumos exhæredari non poſſe.

l Lucius. 56.

Copioſè hanc legem explicat Bartolus hic quem vide.

Tit. 6. De ademptione libertatis.

¶Sicut libertas dari, ita etiam adimi poteſt.

l. Cum. 1.

An & cur adimatur libertas, vide hic Glo.

Tit. 7. De ſtatuliberis.

¶Vide Vlpian. *tit.* 2.

l. ſtatuliber. 1.

Obſcuritas rationum non impedit libertatem competere ſi ſtatuliber paratus eſt pro cis ſatiſdare, vide Aret. *conſ.* 142. *ad fin.* Iaſ. *ad legem quod te, num.* 5. *D. ſi certum pet.* vide *rubric. extra de teſta.* 3. *par. numero* 24.

l. Qui ſtatuliberi. 2.

Vlpianus 2. §. 3.

§. sed impuberis. 1.

Vide Iaſ. *in l. qui Roma,* §. *duo fratres, colum.* 28. *verſic* 70. *quærit, Bartol. numero* 3. *de verbor. oblig.*

§. Quocumque. 4.

Emanuel Zoares *libro* 1. *obſ. c.* 35. Cuiacius *libro* 9. *c.* 17.

l. ſtatuliberos. 3.

Vlpianus 2. §. 5.

l. Cum. 4.

Emanuel Coſta *libro* 2. *ſelect. c.* 9.

§. Non eſt. 1.

Emanuel Coſta *libro* 1. *ſelect. cap.* 8. Auguſt. *libro* 2. *emend. cap.* 6.

§. Stichus. 4.

Auguſtinus *libro* 1. *emend. c.* 2.

l. Statuliber. 5.

De intellectu huius legis Pac. hic.

l. Si ſtatulibera. 6.

Rationum reddendarum conditio, partim in dando, partim in faciendo conſiſtit.

*§. 1.

* Vide Antonium Fabrum *lib.* 9. *coniect. c.* 8.

l. Vſusfructus. 7.

Vide Vlpian. 2. §. 3.

l. ita liber. 8.

Partes viriles pro numero perſonarum dantur.

l. Statuliberum. 9.

Vlpianus 2. §. 2.

l. illud. 2.

Ioannes Robertus *libro* 3. *ſententiarum iuris cap.* 10.

l. Si decem. 10.

Mendacij nomine an agi poſſit ad duplum, vide hic Gloſſam.

Digitized by Google

l. Si quis. 12.

Nota hic proportionem eſſe totius & partis.

l. ſi quis. 13.

Iuramenti conditio non remittitur.

l. ſeruus. 14.

An mora purgari interdum poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Mortuo. 15.

Cuiac. *libro 9. ad Affricanum fo. 223.*

l. ſtatulibera. 16.

Seruum eſt quod ex ancilla naſcitur.

l. ſi decem. 17.

Qui tantundem debet domino, quantum ei dare iuſſus eſt, eo dato non liberatur.

l. ſi triennio. 18.

Fictio plus operari non debet, quàm veritas, *l. cum hæres, ſupra eod.*

l. Labeo. 21.

In redditione rationum continentur reliqua.

§. Pactum eius. 1.

Pithoeus *in notis ai fragment. iuriſconſultorum, pag. 76. 82.*

l. Qui. 22.

Accerſe huc l. *qui complures. D. de vulg.*

l. ſtichus. 24.

Coniunge cum *l. ſeruus, alias ſi ſeruus 68. D. de ſolut.*

l. Libertate. 26.

Sarmientus *libro 2. ſelect. cap. 1.*

l. Si is cui. 27.

Statuliber tranſit cum ſua conditione.

l. Statuliberi. 29.

Cuiacius *libro 1. obſer. cap. 37. & libro 2. cap. 7.* Sarmientus *libro 3. ſelect. cap. 1. &* 2. Pithoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſult. pag.* 94. Alc. *lib. 3. parerg. cap. 22.*

l. ſi ita. 30.

Libertatis conditio deficere quandoque poteſt.

l. ſi ſeruo. 31.

Nota hic vocem *tum* non facere conditionem.

l. ſtatuliberorum 33.

Duriora, aliqui addunt *Deteriora.*

l. ſeruus. 34.

Pro intellectu huius loci, vide Hotoman. hic.

§. Imperator. 1.

Ræuardus *libro 3. varior. c. 20.*

l. Non videbitur. 35.

Cuiacius *libro 8. obſ. cap. 7.*

l. in tabulis. 36.

De lectione huius loci, vide Cuiac. *ſupra d. loco.*

l. ſtichum. 39.

Ræuardus *libro 2. varior. cap. 29.* Zoares *lib. 1. obſeruat. cap. 32.* Cuiacius *libro 9. obſeruation. cap. 17.*

§. ſi ſtichus. 4.

Vide Socin. *in l. in teſtamento, in coll. final. de cond. & demonſt. folio 53. num. 59. repet. 4.*

§. Si ſeruus. 5.

Pileus *quæſt. 97.*

l. Sticho. 40.

Alexander *lib. 1. genial. dier. c. 7.*

§. Titius. 7.

Folio 460. numero 176. repet. 6.

§. Argentarius. 8.

Alciatus *libro 1. parerg. cap. 24.*

l. Si quis. 42.

Cuiac. *ad Nouel. 12 pag. 383.*

Tit. 8. Qui ſine manumiſſione ad libertatem perueniunt.

l. Si ſeruus. 1.

¶ Adde ad hunc textum poſt Doct. *ad l. 2 de leg. 1.* Marſ *ſing. 63. donatio.* Corn. *conſ. 68. ardua, num. 12. volum. 3.* Rimin. *ad princ. Inſt. de donat. numero 683.* Soc. Iun. *ad d. l. num. 86.* Didac. Couarr *ad rub. extra de teſt. 3 par. num. 24. fol. 149. num. 75. repet. 4. par. rub. num. 24. col. 2. folio 240.* Couar. *in 4. decret.*

l. ſeruo. 2.

Harmen *libro 2. tit. 1. §. vlt.*

l. Qui ob. 5.

Plato *dial. 9. de legib.*

l. ſi quis. 6.

Neguſant. *tract. de pign. parte 2. membro 2.*

Tit. 9. Qui & à quibus manumiſſi liberi non fiunt & ad legem Æliam Sentiam.

Vlpianus

Digitized by Google

Vlpianus 1.§.8.& 11.

l.Celſus.1.

Paulus 4.*ſententiar.tit.*12.§.2.

l.ſeruo.2.

An omnes liberi qui Romæ, vide Gloſſ. hic.

l.ſi optio.3.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis,par.*2. *n.* 110.113.& 114.

l.ſeruum.4.

Iunge hic *l.*2.*ſupra de manum.*

l.Cum hereditas.5.

Interpretes Græci hanc legem Celſo tribuunt.

l.Iulianus.6.

Cuiacius *libro* 8.*ad Affrican.pag.*186.

l.Cum is.8.

Cuiacius *libro* 4.*obſ.c.*13.

l.ille.9.

Congruit *l.metum* 9.§. *idem Pomponius,ſupra quod metus cauſ.*

l.in fraudem.11.

Ex hoc loco deſcriptus eſt §.*in fraudem* 2. *Inſt.qui & à quibus.*

l.Proſpexit.11.

Verſ.*legiſlator.* ibi & ſic nota ad hanc gloſſ. vide Iaſ.*in* §.*diui,ſup.* 6.*quæſt.*Bar.& ibi Ruin. *col.*45.*l.filiusfam. de leg.folio* 106. *num.*164.*repetitionum* 1. *Et folio* 547.*numero* 64.& *ſequen.* & 67.&68.*repetitionum* 3. *Et folio* 48.*num.*113. *eadem repetit.*

l.Quod.13.

Vide Cuiac.*hoc titulo.*

l.ſed ſi.14.

Vide *Nou.*22.*cap.*4.

l.Quæſitum.15.

Cicer.*pro Sexto Roſcio Amerino.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris libro* 9.*capite* 31.

§.Iulianus.1.

Menochius *de arb.iud.libro* 1.*q* 69.

§.Ariſto.3.

Menochius *de arb. iud.caſ.*258.*fol.*202.*num.* 329.& 331.*repet.*5.

l.ſi priuatus.17.

Cuiacius *lib.*2.*obſeruat.cap.*22. & *libro* 19. *cap.*4.

l.ſi mortis.18.

Hæc lex eſt ſingularis & non alibi inuenitur ſecundum Bart.*in proœm.D.*3.*col.*

l.Multa.19.

Auguſtinus *lib.*4.*emend.c.vlt.*

l.ſi ſeruo.20.

Puluæus *de rei alie.diſtract.cap.*7.Ibi ſolue, vide Bart. *in d.l.cùm vir, num.*10.11.& 12.*numero* 24.*folio* 243. Aimon.Crauetta,*de antiquit.temp.fol.*529.*verſ. limit.*ſecundum Arium Pinellum,*C.de bonis matern.*

l.Matrimonij.21.

Manumitti quis poteſt vxoris habendæ cauſa.

l.Curator.22.

Vide *l.*13.*ſupra de manumiſſ.*

l.ſemper.23.

Fraudem quis contrahat, vide hic Gloſſam.

l.ſi quis.24.

Mantic.6.*de coniect.vltim.volunt.*23.

l.in fraudem.25.

De lectione huius loci, vide Gloſſam hic.

l.Pignori.26.

Sebaſt.Medic.*tract.de caſib.fort.*2.*q.*4.

l.in fraudem.27.

Tiraq.*de pœnis temp.cauſ.*32.

l.Hęres.28.

Vide *l.*91.§ 2.*infr.de verb.oblig.*

l.Generaliter.29.

Auguſtinus *libr.* 3.*emend.cap.*7.*folio* 166.*numero* 266.*repetitionum* 4.

l.ſi quis.30.

Hæres conditionalis, legati naturam mutare non poteſt.

l.Quæſitum.31.

An perpetua viduitas iniungi poſſit, notat hic Gloſſa.

l.ſi non.32.

De alternatiuis,vide hic Bart.

Titul. 10. De iure aureorum anulorum.

Cuiac.*lib.*7.*obſ.cap.*14.

l.Inter.1.

In hanc legem Arnob.*libr.*4. Suetonius *in Iulio.*

l.Intra.2.

Vide *l.*2.*infra de colluſ.deteg.*

l.Diuus.3.

Spurium legitimare nemo poteſt, niſi vocatis his quorum intereſt.

Digitized by Google

l.Etiam.4.

Nonnihil in hunc locum Cœlius Rhodiginus *lect. antiq.3.cap.6.*

l.Is qui.5.

Ius annulorum non præſtat ingenuitatem.

l.Libertinus.6.

Libertinorum & ingenuorum hodiè in paucis eſt differentia.

Tit. 11. De natalibus reſtituendis.

De natalibus reſtituendis, vide Cuiac. *Cod. hoc tit.*

l.A principe.1.

Vide *l.2. & 5. C. ſi contra ius.*

l.Interdum.2.

Vide Aret. *in §. & quid ſi tantùm, pen. col de liberis & poſthum.*

l.Quæris.3.

Iunge hic l. *vlt. ſupra tit. prox.*

l.Nec filio.4.

Nota hic legitimationem principis retrotrahi.

l.Patrono.5.

Boſſius *tract. de principe, num. 187. & ſeq.*

Tit.12. De liberali cauſa.

Paulus 5. *ſent. tit. 1.*

l.ſi quando.1.

Adde *l. vnicam, C. ad SC. Claudianum.*

l.Quoniam.2.

Inuitum alium defendere regulariter non poſſumus.

l.Amplius.3.

Exemplum huius legis pete, *ex l.2. D. de origin. iur.*

l.ſed tunc.4.

Vide *l.19. Cod. eod. hoc tit.*

l.Intereſt.5.

Vide Nou.120. *cap.6.*

l.Benignius.6.

Iunge hic *l.3. ſupra de poſtulando.*

l.Liberis.7.

Folio 313. numer. 146. repetitionum 6. 346. numero 127. repetitionum 5.

l.Cognitio.8.

Facit *l.9. §.1. infra eodem.*

l.ſi pariter.9.

Innoc. *in cap. inter monaſterium, extra de re iudicat.*

l.Quod.10.

Poſſidere quis an poſſit ſeipſum, vide hic Gloſſam.

l.igitur.12.

Ibi *vel non iuſtis.* quòd quælibet iuſta cauſa, vel iniuſta excuſet à pœna, Decius *conſilio 191. col. 1.* & adde Dec. *conſ. 265. col. 4.* & cauſa beſtialis. Et Socin. *in conſ. 718. col. 5.* & excuſat à mulcta ſecundum Iaſ. *in l. qui iuraſſe, col 1. in fi. ſupra de iureiur.* & aduerte quia talis cauſa debet eſſe ſine calliditate, vbi hic eſt text. & probandum eſt, vt is qui motus fuerit ex ea cauſa, vt per Alex. *conſ. 103. col. 1. vol. 1.*

l.illud.13.

Mynſing. 4. *obſeru. cap. 80.*

l.Rectiſſimè.14.

Decipere dicitur qui non inſtruit.

l.id eſt.15.

In vulgatis exemplaribus incipit *Idem.*

l.imo.16.

Socin. *reg. Tarent.* 95.

l.in ſeruo.17.

Cuiac. *lib. 8. ad Africanum.*

l.Vel permutauit.19.

Permutans dediſſe intelligitur.

l.Vel obligatus.20.

Compenſatio eſt aliquando loco dationis.

l.Vtique.21.

Vide *l.25 ſupra de euictionib.*

l.Non ſolus.22.

Parum intereſt an quis emat, an per alium.

l.Si vsum.23.

Huc facit *l.16. C. hoc tit.*

l.Ordinata.24.

Cuiac. *lib. 18. obſeru. cap. 23.*

l.Si cui.25.

Liberali lite ordinata, reus pro libero habetur.

l.Qui.26.

Paulus 4. *ſent. tit. 14. §. 3.*

l.Diui.27.

Cuiacius *libro 6. obſer. c. 27.*

l.Non videtur.28.

Abſens an & quomodo poſſit vincere, vide hic Gloſſam.

l.Qui de.29.

Vide

Digitized by Google

Vide l.2.*inf.de colluſ. deteg.*

l.Duobus.30.

Nota hic commoditatem ex æquitate ſumi.

l.Filium.31.

Contrarium eſt *in l.9. Cod.de manumiſſ. teſtamen.*

l.De bonis.32.

Paria ſunt ex re ſua & operis ſerui aliquid quærere.

l.Qui ſciens.33.

Vide l.4.*tit.proxim.*

l.Imperator.34.

Facit l.*vl.C.quibus ad libert.proclam.*

l.ſeruos.35.

Hæc lex ſupplet quod deerat *in* l.17. *ſupra de alim.leg.*

l.Dominus.36.

Coniunge l.68.*ſupra de rei vindic.*

l.Conuentio.37.

Confeſſione nuda nemo ſeruus conſtituitur.

l.Paulus.38.

Aret.*in l.ſi ita ſtipulatus, D.de verborum obligation.*

l.Cui neceſſitas.39.

Congruit l.14.*in fin.ſupra de probat.*

l.Cum.40.

Hoc hodie correctum eſt per *Nou.Leon.*59.

l.ſi in obſcuro.41.

Vide l.12.§.*fin.ſupra eod.*

l.ſi ſeruus.42.

Facit l.11.§.4.*inf.de excep.rei iud.*

l.De his.43.

Coniunge l.37.*ſupra de fideicom.libert.*

l.Licet.44.

Ad hunc locum vide Ant.Aug.*lib.ſingul.ad Modeſt.*

Tit.13. Quibus ad libertatem proclamare non licet.

l.Maiores.1.

Paria ſunt aliquid non perueniſſe, & non veré.

l.Seruum.2.

Dominum directum quomodo quis amittat, declarat hic Gloſſ.

l.is qui.3.

Facit *l.6.§.5.ſup.de iniuſto.*

l.Licinius.4.

Vide Socin.*in regul.renuntiatio.*

* Cuiacius 1.*ad Affrican.*

Tit.14. Si libertus ingenuus eſſe dicatur.

l.Qui ſe.2.

Neguſant.*tract.de pignor.par.5.memb.3.*

l.Quotiens.6.

Ræuardus *de praiudic. cap.* 1.*& libro* 2.*ca.*3. *&* 4.

Tit.15. Ne de ſtatu defunctorum, poſt quinquennium quæratur.

¶ Nota quod de ſtatu viuorum quæritur ſemper.

l.De ſtatu.1.

Vide Gloſſ.*l.13.C.de liberali cauſa.*

l.Non eſſe.2.

Publica tutela dicitur, quod publicum ſit munus.

l.Ante.3.

Seruitus pro poſſeſſione ſeruitutis.

Tit.16. De colluſione detegenda.

¶ Colluſio quid ſit optimè declarat hic D. Gothof.

l.Concluſionem.2.

Gloſ.*in l.2.ſupra tit.proxim.*

LIBER XLI.

Titulus primus.

De acquirendo rerum dominio.

AD hunc titulum ſcripſit Duarenus *lib.1.diſp.cap.*17. & Cuiac. *libro* 11.*obſ.c.*12.

§.Quorundam.

¶ Corraſius *cap.fin.miſcellan.*

Digitized by Google

l.Quod.3.

Cuiac. *lib.4.obſ.c.2.*

l.Naturalem.5.

Adde quod illa ratio qua vtitur Iuriſconſultus ibi ad tenendum, quod fera beſtia non ſit noſtra niſi capiatur non eſt finalis ſeu ſola: ſed debet ſubaudiri dictio, *maximè*: quoniam ratio finalis & concludens eſt, quia ea ſunt nullius: & ideo lapilli, gemmæ & alia huiuſmodi non acquiruntur niſi per apprehenſionem tamen in his non cadit ratio Iuriſc. conſiderata per ipſum ibi pro quo, l.1.*in 2.reſpon.D.de acquir.poſſ.*& quod ibi Bartol.*in 44.princ.* dum approbat differentiam, inter res animatas, quam faciebat Glo. ibi in verb. primi & cum eo tranſeunt alij. Ad intellectum Ponta.*d.l.num.66.*

§.Apium.2.

Magius *lib. Miſcell.cap.3.* Forcatul. Auiar. *cap.1.*

§.Gallinarum.6.

Forcat. Auiarij *cap.9.& 11.*

l.Adeo.7.

Hotom.*lib.4.obſ.c.12.*

§.Ex diuerſo.12.

Franciſcus Sarmientus *lib.1.ſelect.c 10.*

*Faquineus *controuerſiarum iuris libro 1. capite 55.*

§.Alienam.13.

Hieronymus Magius *lib. 4. miſcellan. c.7.*

l.Pro regione.8.

Hotom.*lib.1.obſ c.10.& lib.5.c.3.*

l.Qua ratione.9.

Caius 2.I*nſt.tit.1.*

§.Litera.1.

Forcatulus *in cupidine iuriſper.c. 12.*

l.Adquiruntur.10.

Bello.*lib. 3. ſupput.c.2.*Rimin.Inſt.*per quas perſonas nobis acquiritur,§. Item vobis,num.72.*

Et ad §.1.h.text. vide Socin.*ad* l.1.*in 2.lect. nu.50.de acquir.poſſeſ.* Socin.*ad* l.*eum filiofam. de leg.1.num.17.*vbi Crauett.*in 2.part.nu.187. & 180.*

§.Ideò.

Vide Alciat.*in* l.*filiofam.in 9.col.in fin. cum ſeq.*& ibi Ruin.*in 65.char de leg.1.*Pro intelligentia.§.1.vide Bart.Soz.*in* l. [illegible] *47.char.6. D.de acq.poſſ.*

l.Pupillus.11.

Vide §.2.I[illegible] [illegible] *vel non.*

l [illegible]

Cui[illegible] Paulus [illegible]

§.ſi ære meo.1.

In gloſſ.*in verb.dominum contra eam Glo.*vide Iaſ.*in l.naturaliter,* §.*nihil,cum ſequ.de acquir.poſſ.*l.*qui mihi,* D. *de don.*l.*ſi ego,D.de neg. geſt.§.vlt.in* l.*communus,D.de acquir.poſſ.ſſ.cum* l.*res mandato,D.de acquir.rer.dom.* 176.Cuiacius *libro 18.obſ.c.24.& libr.11.c.12.*

l.in agris.16.

Alciatus *lib.1. prætermiſſ.in voce limitati, & lib.1.parerg.c 8.* Forcatulus Necyom.*dialog.18.* Molinæus *ad conſuetud.Pariſien.tit.§.7.Gloſſ.1. nu.6* Cuiacius *lib. 2.obſ.cap.9.*ad hanc legem quod limitata cauſa temerè pducat effectũ, vide quæ in ſimili dicit Bartol.*in l.1.§.ſi quis,* Socin. *in inter.tit.* [illegible] *de itinere actuque priuato,* Dec.*conſ.61 col.fin.* & quando aliquid requiritur limitari, debet etiam limitatè probari, Dec.*conſ 321 col 3.* & ad hanc regulam multa ponit Iaſ.*in l.3 C.de tranſact.* & ſubiiciens ſe oneribus limitat etiam, *l.2.ſup.de iurtiur.*Socin.*in l.ſi extero,col.2.in 6.& 7.concluſ.ſupra de leg.2.* &limit. cauſa priuilegij, etiam latè Fel. *in c.dand.col.4.& 5,de reſcrip.*

l.Liber.19.

Hanc legem optimè explicat Bar.hic.

l.Traditio.20.

Ad hanc legem adde quòd aliquando is, qui non eſt dominus transfert dominium, vt per Paul.de Caſtr.*in l.ſi quæreret,num.6.ſupra de pign.act.* & ad hunc textum, *adde* l. *ſi liberum,C.quòd cum eo.*Item adde quòd vendens rem ſimpliciter, videtur ſolum vendere ius quod habet in ea *l. qui tabernas,ſupra de contrahen.emp.*Item adde quod habetur *in l.quod noſtrum,ſupra de vſufruct.*vide omnino, *l. non eſt nouum,infra eod.*

l.ſi ſeruus.21.

Repetitionum *1.folio* 201.*numero 7.*

l.Nemo.22.

Vide *l 34.in fi.inf de ſtip.ſeruor.*

l.Qui bona.23.

Peckius *ad c.poſſeſſor.de reg.iur. in 6.numero 10.cum ſeq.pag.67 numero 7.*

§.Generaliter.2.

Cuiac.*lib.4.obſ.c. 1. & lib.17.c.5.* Robertus Aurelius *lib.2.recept.iur.ciuil.lectionum,c.21.*

l.in omnibus.24.

Pro intellectu huius legis, vide D.Gothofredum hic.

l.Niſi.25.

*Anſa.*De Anſa, vide hic D.Goth.

l.ſed ſi.26.

Ioſephus Scaliger apud Feſtum.

l.Quicquid.27.

Cuiacius

Digitized by Google

Cuiacius *libro 2.c.12.*

l.Si ſupra 28.

Quis huius legis & Gloſſæ ſenſus ſit, declarat D.Gothof.hic.

l.inter.29.

Caſtro vendito, an videatur vendita iuriſdictio, quærit hic Bart.

l. Ergo.30.

Arbores in ripa natæ cuius ſint, declarat hic D.Goth.

§. Alluuio.3.

Forcatulus *Necyom.dial.84.*

§.Si pilas.4.

Repetitionum 5 *folio 425.numero 64.*

l.Nunquam.31.

Vide declarationem & limitationem ad hunc textũ per recent. noſtros *ad* l.1. §. *ſi vir vxori,D.de adq.poſſ.* vbi Hercul.*n.* 22 & Pontan.*num.10.verſ.ex præmiſſis.* Ad verſ.Theſaurus. Adde Forcat.*in Necyom.iur.dial 56.nu.4.* Ang. de Aret. *cap. 7.numero 73. inter cauſ. diuerſ.ad cauſ.crim.tomo primo.*

§. Theſaurus.1.

Alciat.*lib.7.parerg.c.1.*Forcat.*Necyo.dial.56.*

l.Etiam.32.

Oppono contra hanc legis regulam de textu *in* l.*hoc iure.* §. *de donat.pro ſolut.* vide Dec. *in* l.1.*C.qui admit.in 3.not.*

l. in eo. 33.

Fingitur aliquid ante tempus factum.

l.Hereditas.34.

Vera ſucceſſio non eſt in ius alterius, l.*cum hæredes,in prin.D.de acq.poſſ.*

l.Si procurator.35.

Folio 49.verſ.ad hanc, Arius Pinellus, C.*de bonis matern.*

l.Cùm in corpus.36.

Molinæus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis,par.1.num.249.*Alciat.*libro 5.parerg.ca.15.* Gilbertus Regius *libro 2.ἐναντιοφ.ca.20.*

l.Per ſeruuum.37.

Vide Bart.*in* l.*re coniunctis,in vlt.coll. de leg.3.* Glo.*in* l.*verùm,in* §.*ſi ſeruum,in verſ.ſolum, in prin.D.pro ſocio.*

l. Attius. 38.

De præpoſitione *Am,*vide Varro.*6.de lingua Latin.*

l. Etiam. 39.

An furtiuus ſeruus vſucapi poſſit, declarat hic Gloſſa.

l.Quæſitum.40.

Vide Barto.*in* l. *qui Romæ,* §.*duo fratres,in 3. q. de verborum obliga. folio 346. num.57. & ſeq. repetitionum 5.*

l. Statuas.41.

Repetitionum 1.*folio 427.numero 6.*

l.Subſtitutio.42.

Forcat.*Necyom.dial.69.*

l. Seruus.43.

An ſeruitutes vſucapi poſſint, vide Gl.*in* l. 1.C.*de ſeruit.*

§. incorporales.1.

Longolius *de ſeruit.vſucap.c.5.*

l.Pomponius.44.

Cuiacius *libro 4.obſer.c.8.*

l.Non eſt. 46.

Vide l.63.*ſupra de vſufruct.*

l.Fructuario.47.

Exceptionem ac limitationem huius legis adfert hic Gloſſa.

l. Bonæ fidei.48.

Diſpoſitio huius l. loquitur, in re mobili, vide Bar.*in* l.*pro emptore,*§. *ſi à pupillo,num.2. D.pro emptore.*

*Corraſ.*in explicatione arreſt. Martini Guerræ.*

l. Quod. 49.

Cuiacius *libro 15.obſ.c.20.*

*§.in contrarium.

*Faquineus *controuerſ.iuris lib.1.cap.59.*

l. Quamuis.50.

Vide Caſtr. *in* l. 1. §.*nunciatio, de noui operis nun.* & ibi Alex.*in 2.coll.*

l. Transfugam.51.

Cuiacius *libro 4.obſ.cap.9.*

l. Rem.52.

Rem habet, qui actionem ad eam recuperandam habet.

l. Ea quæ.53.

Folio 270.num.40. repetitionum 2. vide Ruin. in Rub.*de verborũ oblig. 7. char.* Bar.*in* l.*frater à fratre,in ſecunda parte Gloſſ.verſ.2.quaero,in 6. col.* Et dũ in illo textu dicit, naturaliter, adde & corporaliter, vt videtur velle Bar.*in* l.*ſtipulatio iſta,* § *ſi ſtipula*·*.circa fin.de verborum oblig.* quem ad hoc ponderat Iaſ.*in* l.*certi conditio,*§. *ſi nummos,in 2.colum. poſt princip. ſi certum petatur.*

l. Homo.54.

Cuiacius *d.capite 12.*

Digitized by Google

l. in laqueum. 55.

Cuiacius *libro 4. obſeruation. capite 2.*

l. inſula. 56.

Bartol. *in l. ſi congnatis, in fine, ſupra de rebus dubiis.*

l. Per ſeruum. 57.

Vide l. 1. C. *de rei vind.*

l. Quæcunque. 58.

Adde l. 13. ǁ. *tit. prox.*

l. Res. 59.

Nota hic, quod dominum rei traditione conſequimur.

l. Hæreditas. 61.

Cautio non eſt de ſubſtantia vſusfructus.

l. Quædam. 62.

De intellectu huius textus Iaſ. Alex. & alij ad l. 1. *in princ. ſuper Gloſſ. in verb. non inter, D. de offic. eius.* Iaſ. *numer.* 76. Alex. 76. Dec. 80. Purpur. 469. *cum plur. ſeq.* Rot. *deciſ.* 487. *epiſcopus in antiquis.* Fel. *ad c. ſi quis contra clericum.* Vide quæ adduntur hic ad Bart. & ſæpe contingit, quod prohibitus ſe intromittere in aliquo negotio, prohibetur illud retinere in caſu, ſi peruenerit, ad id iure hereditario, l 1. §. 1. vbi eſt Bart. *infra de Falcid.*

l. Si is qui. 63.

Donum fortunæ Dei beneficium appellatur in l. 1. C. *de theſaur.*

l. Quæ quiſque. 64.

Vide l. 4. *&* l 8. C. *de donat.*

l. Si epiſtolam 65.

Nota hic quod Ripæ ſunt vſu publicæ.

§. Labeo. 4.

Hotomanus *libro 1. obſeruation. cap. fin.* Ioannes Robertus *d. operis libro 1. capite 11.* Cuiacius *libro 14. obſeruation. cap. 12. 406. numero 9. repetitionum 5.*

l. Cùm prægnans. 66.

Partus ſequitur matrem, & cuius eſt mater, eiuſdem eſt partus, *vt* l. 7. *Cod. de rei vindication.*

Tit. 2. de acquirenda vel omittenda poſſeſſione.

¶ Ad aliquot leges & rub. ſcripſerunt Zaſius, Ferretus, Ripa & Alc. & Corraſius, vide Menoch. *de adipiſ. & acquir. poſſeſſ.* Charōdam *lib. 1. veriſimil. c. 6.* Duaren. *in lib. 1. diſput. c. 19.* Contium *lib. 1. diſput. c. 9.* Cuiac. *lib. 9 obſ. c. 3.* Rubricam repetiit Ioannes Bolognetus.

l. Poſſeſſio. 1.

Poſt ſcribentes latiſſimè hic de intellectu ad hunc textum, vide Alciat. *libro 1. diſpunct. cap. 1* Forcatul. *in Necyom. iur. dialog. 73. nume. 1.* & ad text. *ibi à pedibus*, &c. vide Socin Iun. *conſilio 75. numero 9. libro 1. & ad text.* ibi dominium, Glo. quod fuit ſtatutum Deuteronom. *cap. 1.* & Ioſue *cap. 1.*

§. Adipiſcimur. 2.

Ad intellectum eius §. vide Ruin. *in l. 1. in princ. in 8 tract. circa finem, de verborum obligation. ad §. ſi iuſſerim, ibi in verb. videri*, vide Dec. *in l. ſingularia, in fin. verb.* D. *ſi certum petatur.*

l. sed. 2.

Vide hic Bald. & Zaſium, *numero vlt.*

l. Poſſideri. 3.

Bart. *ſing. 8. col. 1.*

§. incertam. 2.

Incerta pars ratione loci, & quotæ non poteſt poſſideri, in materia, vide Pariſ. *conſil. 55. & 61. volum. 1.* Gozad. *conſilio 55.* Dec. 79. *in fi.* Barto. *in tract. Tiberi, tit. de inſul. fig. vlt. & conſ.* 74. Tiraquell. *de conſtitut. poſſ. ſ 3. part. princ. limit. 19.*

§. Neratius. 3.

Charondas *dicto loco, folio 144. numero 94. repetitionum 5.*

§. ſi ſeruus 10.

Baptiſta Pius *poſterior. annot. c. 52.* Cotta *in voce ſpartacus.* Sabellicus *Ennead. 3. libro quarto.*

§. Quod autem. 23.

Ræuardus Triboniani *pag. 18.*

l. Quicquid. 4.

Nota hic peculij diuiſionem quam adfert hic Gloſſa.

l. Si ex. 5.

Poſſeſſio quomodo nobis acquiratur Gloſſa hic.

l. Clam. 6.

Poſſidere clam quis dicatur D. Gothofr. hic.

§. Qui. 1.

Vide Ruin. *in l. 1. numero 9. eodem tit. & eundem in l. ſequitur, §. fund. circa finem, de vſuca.* Adde Aret. *in d. l. 1. ſub num. 18.* qui videtur dicere poſſe *iſtum textum intelligi in detētione probanda per eum*, vide etiam Socin. *in l. 1. nume. 41. de acquir. poſſ.*

l. Quemadmodum. 8.

Vaconius *d. declar. 42.* Menchacēſis *controuerſ.*

Digitized by Google

trouerſ.illuſtr.c.69. Gilbertus Regius *d.c.19.in l.3. D.e* 180.*l.K.* 81. *A.*& deinceps Cōnanus *Faquineus *Controuerſiarum iuris lib.8.cap.21.*

l.ſi quis.10.

Vno nummo conducere quid, vide Budæum hic.

l.iuſtè.11.

Ad hunc textum *in l.minor 25.annorum*, an adito præſide, quæ eſt *l.33.de minor.infr.*& bene ſoluit, qui de mandato *in d.ſolut.l.qui autem,§.apud,infra quæ in fraud.cred.*

l.Naturaliter.12.

Cuiacius *libro 9.cap.*13. Hotomanus *libro 1. obſ.in D.cap.20.folio* 331.*num.3.repetitionum.5. f.*331 *numero 7.repetitionum 5.f.2,5. numero* 86. *&* 8 *.repetitionum.5.*

*§. Nihil commune.

*Hunc §.optimè repetiit Socin.Iun.late expenditur & declaratur à Fachineo *Controuerſiarum iuris lib.8.cap.6.*

l.Pomponius.13.

Cuiacius *libro 7.obſ. ca.38.*

§.in dote.6.

Folio 437.*numero* 78 *repetitionum.5.*

§.Acceſſionem.12.

Zaſius *libro 2.ſing.reſponſ.capite* 34.

l.Rem.15.

In hanc legem Ripa ſcripſit.

l.Quod.16.

Cuiacius *libro 6.obſ.c.*4.

l.ſi quis.17.

Dominij & poſſeſſionis differentias aliquas enumerat hic D.Goth.

§.Differentia.1.

In hunc §.Alciat.ſcripſit:vide Zaſium *libro 2.ſingul.intell.ca.*20.Corraſium *libro 6.Miſcel. cap.*10.

l.Quod meo.18.

Ad hanc ſcripſit Conſtantius Landus, ad hanc etiam ſcripſit Alciat.*vt ibi aliquot ſeq. repetij* Bolognetus.

*§.Amittenda.

Quomodo concilietur hæc lex cum *l.quēadm dum.8.infra hoc titulo.* vide Fachineum *Controuerſiarum iuris.lib.8.cap.21.*

§.Si furioſo.1.

Conſtantius Landus ſcripſit ad hunc §.

§.Si venditorem.2.

An poſſeſſo tradi per aſpectū. Adde, fortè poſſe dici requiri, quod talis ſit locus ad quē facilè accedi potuiſſet, aliàs data difficultate itineris, vel ex incurſu fluminis, vel occupatione hoſtium, non videtur poſſe cauſare traditionem poſſeſſionis per aſpectum.

l.Si quis.20.

Ante ibi, eſt enim longè, facit textus in *l. ſciendum.§.creditor,qui ſatiſdare cogatur,& l.1. §.fin.ſupra hoc eodem titul.& l.is cui,vt in poſſeſſ.legato.*

l.interdum.21.

Ad huius loci declarationem, vide Alex. *conſ.81.vol.2.*

§.idem.2.

Nota hic quod precariū rei ſuæ non tenet.

§.Qui alienam.3.

Vide pro limitatione Præpoſ. *in titu.qui ſucceſ...n.*

l.Non videtur.22.

Poſſideri non videtur quod auocari poteſt.

l.Cùm heredes.23.

Hanc legem interpretatur Alciat.Vide Corraſium *libro 6.miſcell.cap.*12.Menchacam *l cap..9.*

*Adita hæreditate omnia iura tranſeunt in hæredem, ſed poſſeſſio non, vide Mat.*not* 43. Doct.*ad l.fin.Co.l.de edict.diu. Adr.toll.* Iaſon. *ad l.quoties num.32.vbi limit.Cod. de rei vind.* Afflict.*dec* 145. *&* 167. Quid in eo qui ſuccedit nomine dignitatis, & nō nomine ſiue iure hæreditario. Dic trāſferri poſſeſſionē ſine apprehenſione vt in epiſcopo. Tiraq.*in tract.le mort ſaiſit.1.par. 2.declar.*& quid in ingrediēte monaſterium cū bonis. Tiraq.*vbi ſupra par. 1.2.declar.numero 3.* Quid in rebus feudalibus dic transferri ipſo iure ſine alia apprehenſione. Tiraq.*ibi 4.declar. nu.7.* Bellon. *lib.4. ſupput.cap.15. &* 18.Cotta *in memor.in verſ. feudum viuo.* Ad hunc.

§.in his.1.

Fingi non poteſt in his quæ ſunt facti.

§.Item.2.

Nota hic quod liber homo à ſciente poſſideri non poteſt.

l.Quod.24.

An poſſeſſio ſit de iure ciuili vel naturali, declarat hic Gloſ.

l.Si id.25.

Obliuio an ſola ſufficiat, ad petendam poſſeſſionem, Bart. hic.

l.Locus.26.

Ad hanc l.ſcripſit Alciat.Zoannetus *rerū quotid.cap.*12.

l.Si is.27.

Digitized by Google

Quis naturaliter poſſidere dicatur, Gloſſ. hic.

l. Si aliquam. 28.

Pro intellectu illius l. Alcia. & Ripa in lecturis ſunt conſulendi.

l. Poſſeſſionem. 29.

Aſinina detentio, *Gloſſ. in l. 24. ſupra eodem.*

l. Qui. 30.

Iunge l. 23. ff. *de vſurp.*

l. ſi colonus. 31.

Zoannetus *rerum quotid. cap. 51.*

l. Quamuis. 32.

Cuiacius *libro quarto ad Africanum, folio* 54.

§. ſi conductor. 1.

Vaconius *libro 2. declar. 34.*

§. Infans. 2.

Per tot. Connanus. Ad eius intellectũ poſt Docto. *in* l. 1. §. *adipiſcimur, eodẽ tit.* vide Ruin. *in d.* l. 1. *in princip. folio 224. numero 65. repetitionum 5.*

l. Fundi. 33.

Molinæus *in labyrintho 19. legum*, Ant. Rub. *ad* l. *non ſolum*, §. *morte, num. 21. & ſequen. D. de noui operis nunc.* Fab. de Mõte *in tract. de empt. & vend. 34. princ. numero 26* vide Bart. *in* l. 2. §. *ſed ſi quis, de donatio. fo. 86. numero 21. & ſeq. repetitionum 5. folio 509. nu. 20. & 27. 33. & 35. repetitionum 1.*

l. Si me. 34.

Vide ad textum Affli ct. *deciſ. 301. poſt num.* 4. & Moder. Hercul. *in repet. ad* l. 1. §. *ſi vir vxori, numero 3. D. de acquirenda poſſeſſ.* & ibi Guiliclin. Pont. *numero 7. col. 8.* & poſtea ibi dixit defendendo Seyſel *hic numero 2. ob obiect.* Põta. ibi.

l. Exitus. 35.

Hotomanus 29. *illuſtr. quæſt.*

l. Qui. 38.

Gloſſ. alium ſimilem caſum, vide *in* l. 3. §. *hoc autem, de itin. actuque priuato.*

l. Intereſſe. 39.

Corraſius *libro 3. miſcel. ca. 2,* Grammaticus *deciſ. 51. numero 2.*

l. ſi de eo. 40.

Vide Cuiacium *libro 7. ad Africanum, folio* 223.

§. ſi fortè. 1.

Zoannetus *rerum quotid. cap. 51.*

l. Qui. 41.

Menoch. *de arbit. iud. libro 2. cauſ. 160.*

l. Communis. 42.

Paulus 5. *ſent. 2. §. 2. in fin.*

l. Si quis. 43.

Balb. *tract. de præſcrip. 3. par. q. 2.*

l. Peregrè. 44.

Socin. Iunior. *cauſ. 146. vol.* adde & declara hunc textum in caſu, quando per ſeruos vel colonos poſſideo, per Gozad. *conſ 89. per* l. 1. §. *noualis, infra de vi & vi armata*, Bar. *ſing. 111. folio. 2.*

l. Quamuis. 46.

Poſſeſſio ignorãti quibus caſibus tollatur, vide hic Gloſ.

l. ſi rem. 47.

Adde quanto tempore amittat poſſeſſionem immobilium. Bart. *in* l. *ſi. de eo* §. *ſi fortè*, & ibi Alex. *infra eodem.*

l. Prædia. 48.

Poſſeſſionis traditio an per inſtrumentum probetur.

l. Poſſeſſio. 46.

Cuiacius *libro 18. obſer. cap. 24.*

§. Etſi. 2.

Zoannetus *rerum quotid. c. 50.*

l. Per eum. 50.

Iacob. de Arct. & Ioan. à Groſſis, *tracta. de ceſſion.*

l. Quarundam. 51.

Vide Gloſſam *in* l. 5. §. *ſi de me, infra de acqui. poſſeſſ.*

l. Permiſceri. 52.

Vſufructuarius non poſſidet ſibi, ſed alij.

l. Pen. §. ſpecies.

Folio 169. numero 354. repetitionum 4.

l. Aduerſus. 53.

Vide §. 4. *verſicu. commodum. Inſtitu. de interdict.*

Tit. 3. De vſurpationibus & vſucap.

Rubricã repetiit Ioannes Bolognetus *tomo 1. repet.*

Digitized by Google

1. *repet.*. Ab hoc titulo ad finē vſque libri omnia reſponſa Cuiac. interpretat. multa huc ſpectantia congerit Parladorius *quæſt. quotid. cap. 1.*

l. Bono. 1.

Vide declarationem quę colligit ex verbis nouiſſimis, *in Rubr. eadem, de præſcript. numero 13.*

l. Vſurpatio. 2.

Hotomanus *libro 1. obſer. in D. cap. 9. folio 90. & 91. ſeq. numero 41. & ſeq* Arius Pinellus, *C. de bonis matern.*

l. Vſucapio. 3.

In hanc legem ſcripſit Æmilius Ferretus, vide Contium *libro 1 diſput. cap* 10. Corraſiū *libro 6. miſ. cell. c.* 10. Ræuardum *ad leges 12. tabul. cap.* 17. Fornerium *libro 2. ſe. ect. cap.* 17. Mē chaccenſem *illuſtr. controuerſ. cap. 56.* vide per Abb. & Modern. *in Rub. de præſcrip.* Nam Abb. intelligit loqui in mera & propria vſucapione; Modern. aliter maximè 5 & 6 coll.

l. Sequitur. 4.

Gellius *3. c. 2.* Cicero *3. de orator.*

§. Fructus. 5.

Puluæus *ad l. Atiniam, c. 11.*

§. Quod autem. 6.

Puluæus *d. loco, cap. 14. &* 16. Peckius *ad ca. poſſeſſ. numero* 10. *cum ſequen. de regulis iuris in ſexto.*

§. Labeo. 7.

Puluæus *d. c. p. 16.* Auguſtinus *libro 1. emend. cap 3.*

§. De illo. 16.

Puluæus *dicto loco cap.* 8. Vitalis *lib. 1. varia. lect. cap. 23.*

§. Lana. 19.

Cuiacius *libro 18. obſ. c. 20.*

§. Si viam. 27.

Ræuardus *in Triboniano pag. 6.*

l. Naturaliter. 5.

Cuiacius *ad fragm. Vlpiani, tit. 10.* Gilbertus Regius *libro 2. enantioph. cap. 20.* Ioannes Robertus *lib. 1. recept. iur. ciuil. lect. cap. 32.* Vide Aret. *in l. Pōponius. §. quæſitum, col. fin. D. de acquiren. poſſeſ.*

l in vſucapionibus. 6.

Ioannes Robertus *ſenten. iur. libro 1. cap. 2. & 3.* Charondas *libro 3. veriſimil. cap. 17.* Ioannes Mercerius *libro 2. opin. c. 4.*

l. ideóque. 7.

August. *libro 4. emend. c. 13.*

l. Labeo. 8.

Poſſum interdum per alium, quod per me non poſſum.

l. Vſucapionem. 9.

Hotom *libro 3. obſ. cap. 25.*

l. Habena. 10.

Puluæus *ad l. Atiniam*, Corraſ. *ad l. ſeruitutes 4. D. deleuit. à num. 21.*

§. Hoc iure. 1.

Cuiacius *libro 15. obſ. ca. 20.* Geraldus Lugollius *de ſeruit. vſucap. cap 5. & 7.*

l. Nequē ſeruus. 11.

Vide Gloſſ. & quomodo ibi per Doct. *Inſtitut. de action. §. rurſus, in Gloſſ. verb. poteſtate.*

l. Si ab eo. 12.

Hotom. *libro 3. obſ. cap. 29.*

l. Pignori. 13.

Dicta per Barto. ibi declarat & ſupple vt per Docto. *in l. ſi filius. in 28. chart. de vulgari & pupillari.*

l. id tempus. 14.

Nota hic quod traditione rem amittimus.

§. in re legata. 1.

Vide ſimilem caſum *in l. 7. §. 6. ſupra de pact.*

l. Si is qui. 15.

Vide hic latiſſimè per ſcribentes & præſertim Alciat. *libro 6. parad. c. 2.* Bereng. Fernan. *numero 16. §. nihil commune. D. de acq. poſſ. num.* 61. Annib. de Cano *ad l. naturaliter. D. eodem. titul. num. 37* Forcat. *in Necyom. iur. dial. 76. n. 4. & 78. num. 5.* Franciſc. Conna. *in comment. iuris ciuil. libro 3. c. 14. num. 4.* Ad ibi dicta per Bar. *in 18. col. verſ. 2. ad aliud, nu 55.* Vide Rui. *in l 1. §. ſi quis 18. chart. de verborum oblig.* Et ad dicta per Bar. *in 12. coll. in materia fictionis inductiue, in verſ. in oppo. ad prædicta,* vide Aret. *in l. eodem, in prin in 2. coll. de duobus reis.* Pro intelligētia iſtius textus, vide dicta per Bartol. & Alciatum *libro 3 parad. c. 16.*

*Commentaria in hanc legem edidit Sebaſtianus Maſſa.

l. serui. 16.

Cuiacius *libro 11. obſer. c. 11.*

l. ſi per. 17.

Quid operetur, authoritas iudicis, Bartol. hic.

Digitized by Google

l. Quamui. 18.

Vide Cuiacium hic.
Et Antonium Fabrum *lib. 7. coniect. c. 10.*

l. Si hominem. 19.

Iunge hic l. 13. §. 2. *ſupra de acquirenda poſſeſſione.*

l. Poſſeſſio. 20.

Poſſeſſio poſſeſſa dicitur Atticorum more.

l. Et à quo. 21.

Poſſeſſio diuturna ſumitur pro longi temporis poſſeſſione.

l. Heres. 22.

Facit l. 31. *in fi. ſupra de hered. inſt.*

l. Eum. 23.

Bald. *ad l. 1. numero 4. C. de ſeruis fugit.* Dec. *ad l. ſi emancipati, C. de collat. nume. 16.* Hannibal. de Cano *ad Rubr. D. ſoluto matrimonio, numero 113. & ſeq.* & quomodo procedat, Soc. Iun. *conſ. 156. numero 16. libro 2.* Vide quæ addo ad Bar. hic. Item quòd diuerſo reſpectu vna perſona retinet & amittit dignitatem, l. *ſi quis, C. de falſis.* Item ad materiam huius text⁹ poteſt addi, quòd domus & res mobiles in ea exiſtentes, præſumuntur eſſe illius cuius eſt dom⁹ ſcribit d. Salyc. *in l. ob mariti, C. ne vxor pro marit.* & an pro curator mulier poſſit dare multa vota, Abb. *in c. licet, in 2. not. de off. deleg.* & in cõtrariũ, Abb. *in c. quamuis eodem tit.* ſed diſtingue vt ibi per Dec. & quod res diuerſo reſpectu poſſit diuerſo iure cẽſeri, vide Ant. *in l. Thais, §. Titius, D. de fideicom. lib. in l. & per iuſiurãdum. §. illud ʃ. de accept.* & facit an quid poſſit pro parte approbari, & pro parte non, de quo per Bar. *in l. Publia, §. fi. D. depoſiti, & in l. Aureli⁹, §. fi. de li. leg.* vide tex. *in l. nã. de bo. li.* & quod vna res diuerſo reſpectu poſſit diuerſo iure cẽſeri, vide Bar. *in l. Thais. §. Titi⁹, de fid. lib.* & ad hũc textũ. Adde Abb. *conſ. 71. in 2. vol.* & Bar. *in l. ſeruũ, C. qui teſt. fac. poſſ.* adde quod vna perſona repręſẽtat aliquãdo duas, l. 1. *ſupra de mand. vind.* & è conuerſo duæ vnã perſonã repręſentant, *l. magiſtratus, D. ad munic.* & quod vna repræſentet diuerſas, vide textũ *in l. itẽ quod cuiuſq. vniuerſ. & in l. nu. quod ad Trebel.* & cõtractus vnus poteſt eſſe reſpectu certę perſonę, & nullus reſpectu aliarũ, ſecũdũ Bar. *in l. quod geſtũ eſt,* & vn⁹ poteſt aliquid facere alieno nomine, quod ſuo nomine nõ poſſet, l. *quæſitũ de in ius voc.* ex quo vide quod refert Dec. *conſ. 168. coll. 1.* & quod quis duas perſonas repręſentet, vide bonũ exẽplũ *in l. debitor, in §. fi. ad Treb.* ſed regulã cõtra, quod quis facere nõ poſſit: id quod facere non poteſt vt ipſe, vide text. hic & etiã Glo. *in Auth. quibuſcunque, C. de ſacro. eccl.* & ſententia poteſt valere, quod ad aliquos & nõ quoad alios Bal. *in Auth. ſi omnes, C. ſi minor ab hæred. ſi abſtinuerit, coll. antepen. & fin.* & qui promittit non offendere inimicum ſuum, non prohibet eum offendere, tanquã bannitum ſi ſcilicet ſit bannitus, ſecundũ Bar. *in l. opprimẽdorũ, Co. quando liceat ſe ſine iudi. vendic.* & aliud eſt colleg. aliud ſingul. de colleg. §. *ſi autem colleg. vbi doct. præſer. im* Iaſ D. *ad Treb. & an habẽs duas qualitates in eccleſia repræſentet, duas perſonas,* & an ſequi debeat duplex emolumentũ an habeat duas voces, & an illas poſſit dare diuerſis perſonis, Fely. *in c. cum olim. in fi. de re iud.* & iudex qui tulit ſententiã, & ab ea fuit appellatũ ſi ſucced. app. an poſſit proſequi appel. tanquã noua perſona, Fel. *in c. qua. col. 2. de induc* & pari modo: quando impugnatur teſtamentum ſuccedit, poſtea hæred. ſcripto l. *poſt legatũ, §. qui accuſauit: quibus vt indign.* & ad hunc textũ adde quod qui poſſidet domũ, cenſetur etiã poſſidere mobilia in ipſa domo exiſtentia, Fel. *conſ. 131. col. 2* & ſi minor vel mulier prohibeantur contrahere per ſtatutũ, non tamẽ prohibentur nomine alieno, vide repetitiones *in rep. l. cunctos, col. 50. ſecund. nouã impreſſ. verſ. ſit. in Doct. c. de ſumma trinit. & fide cathol.*

Regul. illius declarat & limitat Gomeſ. *Inſt. de act. §. pœnales, in 17. col. in fi* Bart. *in l. in parte de his qui ſunt ſui vel alien. iur.* & per Dec. *in l. ſi emancipati, in pen. col. C. de coll.* Iſta lex cõmuniter allegatur ad hoc, quod vna & eadẽ res non debet diuerſo iure cenſeri: limita vt nõ habeat locũ, quando ratio diuerſa aſſignari poteſt vltra dicta Aret. *in cõſ. 150. col. 3. verſ. periculi.* vide Ang. *in l. Papinianus, §. ſed nunc impub. in fin. D. de inofficioſo teſtam.* quos refert & ſequitur, *in l. ſi emãcipati, c. de coll. col. pen.*

l. Vbi. 24.

Ad gloſ. vbi Bart. vide Socin. *in reg. 17.*

l. Sine. 25.

Sine poſſeſſione ciuili vſucapio contingere non poteſt.

l. Nunquam. 26.

Quid ſit ſuperficies, declarat hic D. Goth.

l. Celſus. 27.

Franc. Balbus, quibus caſibus mala fides pręſumatur, docet Menoc. *de arb. iud. caſ. 225.* Multa huc pertinentia Couarruuias & Peckius *ad cap. poſſeſſ. de regul. iur. in 6.* ad id quod ibi Barto. in fin. vide vnum *in l. 1 §. ſi ſtipul. in 4. char. de verborum oblig.* Ad gloſſam magnã circa medium, vide Iaſ. *Inſt. de act. in §. ſex iſta, in part glo. mag. in 1. concluſione, & in 19. col.* & & iſtum textum limita vt per Bal. *in l. hæredes, in verſ. 4. oppono, tit. de pet. hæred.*

l. Si ſeruo. 28.

Vide hic Cuiacium.

Digitized by Google

l. Cum ſolus. 29.

Facit l 8. *C. de vſucap. pro empt.*

l. Rerum. 30.

Cœlius Rhodiginus *libro* 15. *antiq. lect. c.* 23. Alciatus *libro* 2. *prætermiſ.* Forner. *lib.* 2. *ſelect. c.* 17. Cuiac. *libro* 15. *ca.* 33. Hotomanus *libro* 10. *obſ. in* D. *cap.* 3.

§. Labeo. 1.

Folio 359. *numero* 16. *repetitionum* 5.

l. Nunquam. 31.

Cuiacius *libro* 13. *obſeruat. c.* 31.

* Antonius Faber *lib.* 7. *coniecturarum c.* 17.

l. Si fur. 32.

Puluæus *libro ſingul. ad legem Atiniam, cap.* 14.

* Corraſ. *in explicat. arreſt. Martini Guerræ.*

l. Non ſolum. 33.

Puluæus vbi *ſupra c.* 7. *&* 8 quæ allegatur ad hoc, quod quando ſunt duo quæ concurrunt & ſignificant contractum & actum diuerſum, attēditur plenior. Limita vt per Bar. *in verb. videbitur, in extrauag. & per nouiſſimos* Bononienſ. in Rub. *de leg.* 1. *col* 3.

§. Si rem. 5.

Menochius *de arbitr. iudic. libro* 197. *numero* 23.

l. ſi ſeruus. 34.

Ioannes Robertus *libro* 2. *recept. lect. ca.* 13. Cuiac. *libro* 15. *obſ. c.* 18. Gilbertus Regius *libro* 2. *ἐναντιοφ. c.* 10.

l. ſi homo. 35.

Antonius Quæſada *libro* 1. *quæſt. iur. c.* 2.

l. Poteſt. 36.

Vide §. 18. *Inſt. de oblig. quæ ex delict.*

l. Quam. 38.

Gellius *libro* 11. *cap.* 18.

l. ſi ſolum. 39.

Veterum appellatione qui contineantur, declarat hic D. Goth.

l. Cœptam. 40.

Alciatus *libro* 7. *parerg. cap.* 26. *qua lata ad cap.* 2. Ruin. in l *ſi is qui, in* 1. *char. cum ſeq. eodē tit.* & Aret. *Inſt. de act.* §. *rurſus, in* 2. *col. circa medium*, & ibi Iaſon. qui eum reprobat *in* 10. *col. poſt medium*, & vide Gloſſ. *in* l. *ſiue ſuper, eodem tit. in* l. 1. §. *Scæuola, D. ſi quis teſtam. liber eſſe iuſ. fuer.* Ruin. *in ſuis quæſt. in* 4. *char. in med. cum cauſ. textus in* l. *cum in princip. ex quibus caſ. mat.*

l. Si rem. 41.

Poſſeſſio an acquiratur per generalem procuratorem, vide hic Gloſſam.

l. Cum vir. 42.

Vide l. *vnicam*, §. 15. *Cod. de rei uxor. action.*

l. Hæres. 43.

Baldus *tracta. de præſcript.* 3. *parte*, 1. *quæſtion.* 3. *numero* 4.

l. Iuſto. 44.

Peckius *ad c. poſſeſſor, num.* 10. *cum ſeq. de regulis iuris, numero* 6.

§. Etſi. 2.

Vitalis *libro* 1. *variarum lect. c.* 23. *f.* 347. *num.* 84. *repetitionum.* 5.

§. Filiusfamil. 4.

Hotomanus 17. *illuſtr. quæſt.*

§. Non mutat. 5.

Sarmientus *libro* 2. *ſelect. cap.* 9.

§. ſi cum. 7.

Folio 367. *numero* 74. *repetitionum* 5.

l. Præſcriptio. 45.

Zaſius Antmom. *parte* 2. *numer.* 1. Straitmanus harmoniæ iuris, *pag.* 960. Charondas *libro* 1. *veriſim. ca.* 21. Forcat. *Necyom. dialog.* 85. *F. G. Connanus.*

l. Pro ſoluto. 46.

Antonius Auguſtinus *libro* 1. *emend.*

l. ſi empta. 47.

Ignorans malam vel bonam fidem non habet.

l. exiſtimator. 48.

Arius Pinellus, *C. de bonis maternis.*

l. Si quid. 48.

Folio 407. *numero* 116. *& ſeq. repetitionum* 5.

Tit. 4. Pro emptore.

Vide Gloſ. l. *non eſt, C. fam. erciſ.*

l. Pro emptore. 1.

Æſtimatio emptionis ſpecies eſt.

l. Pro emptor. 2.

Pro intellectu huius loci Cuiac. hic.

§. Tutor. 8.

Curtius *libro* 2. *coniect. ad fratrem c.* 9. Guiliel.

Digitized by Google

Fornerius *libro 1.ſelect.cap.16.*

§.Si à pupillo.15.

Puluæus *ad l. Anniam, c.17.* Ioannes Robertus *recept.iuris ciuilis lectionis libro 2.c.10.*

§.Si à furioſo.16.

Cuiacius *libro 10.obſ.c.29.*

l.Litis.3.

Dynus *in c.pro poſſeſſore, de reg.iur.in 6.*

l.Emptor.4.

Zoannetus *rerum quotidianarum, c.12,*

l.Si rem.5.

Vſucapio an locum habere poſſit, quo caſu dominus rem ſuam alienat, Gloſſ.hic.

§.Seruus meus.2.

Robertus *dicto libro 2. c.18.* Gilbertus Regius *libro 2 enantioph.c.20.*

l.Si quis.8.

Zaſius *2.par.antinomiar.numero 7.* Straitmannus *Harmoniarum iur.pag.304.* Auguſtinus *libro 4.emend.c.11* Pileus *q 63.*

*Qui emit ab eo quem ſcit conſumpturũ pretium bonæ fidei eſt, niſi ſciat eum cõſumpturum in aliquem malũ vſum, vide ad hunc textum. Alex. *ad l.ſi cum dotem.§.1.ff.ſol.matr.* Aret. *conſ.81.numero 2.* Rip. *ad l.ſi is cui bonis, num.11.ff.de verb.oblig.* Felin. *ad cap.paſtoralis, num.4.ext.de iudic.* Steph Coſta *in tract.de ludo.6.artic.num.2.& 3.in 4.vol.tract.*

l.Qui ob.9.

Quaſi dictio non ſemper eſt expreſſiua veritatis.

l.ſeruus.10.

Cuiacius *libro 4.obſ.cap 8.* Puluæus *dicto lib. cap.8.*

l.Quod.11.

Vide Cuiac. *7.ad Affricanum, folio 126.*

l.Miſſo.12.

Vide *l.1.§.1.ſup.de pignor.*

l.Alienam.13.

Loquitur hæc lex de nunciatione noui operis, qua de re Bart.hic.

l.Inteſtatæ.14.

Præſcriptio non currit aduerſus ciuiliter poſſidentem.

Tit.5. Pro herede, vel pro poſſeſſore.

Vide *tit.29.libro 7 Cod.*

l.Pro herede.1.

Bald. *in l. hereditatem, Cod. in quibus cauſ. long.&c.*

l.Qui legatorum.2.

Forcatulus *Necyom.dial.36.*

l.Plerique.3.

Quis vſucapere titulo pro herede non poſſit, declarat hic Gloſſ.

l.Conſtat.4.

An hæres indignus vſucapiat, declarat hic Bart.

Tit.6.Pro donato.

Vide ad hunc titulum Cuiac.

l.Pro donato.1.

Folio 274. numero 48.68.70. & 72. repetitionum 2.

l.ſi is qui.2.

Donatio cauſa mortis, conualeſcentia reuocatur.

l.ſi vir.3.

Menchaca. *contro.illuſtr.cap.79.*

*Antonius Faber *Coniecturarum libro 7. cap.13.*

l.ſi pater.4.

Iacobus Curtius *libro 3. εἰκας. ad fratrem, cap.34.*

l.Qui pro donato.5.

Facit l.4.*C.de his qui pro non dominis.*

l.Donationis.6.

An & quomodo donationis cauſa venditio fieri cenſeatur, declarat hic D.Goth.

Tit.7.Pro derelicto.

Nota hic quod pro derelicto habens donare videtur.

l.Si res.1.

Pro derelicto res mobiles & immobiles quemadmodum habeantur, Gloſſa hic.

l.Pro derelicto.2.

Vide Cæpolam, *tit.C.pro derelicto.*

l.An pars.3.

Partis ad partem idem ius, quod totius ad totum.

l.Si id.5.

An & quæ ſit ſimilitudo vſucapionis pro donato & pro derelicto, Gloſſ.hic.

l.Nemo.6.

Vide l.8.*ſupra de lege Rhodia.*

l.Si

Digitized by Google

l.Si quis.7.

Vide Cæpolam, *titu.Cod.de vſucap.pro derelicto.*

l.Sempronius.8.

Gloſſ.l.9.*in fine,ſupra de acquirend.rerum domin.*

Tit.8.Pro legato.

l.Non magis.5.

vide l.2.& 11.*ſupra pro emptor.*

l.Ea res.5.

Hereditas venientis non vſucapitur.

l.Si is.6.

Vide Cæpolam *in* l.4.*numero 31.Cod.de vſucap.pro empt.*

l.Nemo.7.

Balb.*tract.de praſcript.4.q* 18.

l.Pro legato 9.

Molinæus *ad conſuetudin.Pariſien. titu.1.§.7.Gloſſ.1.num.24.*

Tit.9.Pro dote.

l.prima.

Folio 22.numero 57.& 59.repetitionum 3. Ad intellectum vide per doct.vnicum ab Ocha, & alios nouiſſimè Pon.in Rub.*ſol.matrimonio*,dum diſputant,an ſoluto matrimonio ſit propriè dos.

l.Si æſtimata.2.

In vſucapione pro emptore requiritur bona fides duobus temporibus.

l.Duæ filiæ.3.

Nota quod diuiſio ex cauſis præſumitur.

Tit.10.Pro ſuo.

Balb.*tract.de praſcript.3.par.1.q.11. in principio.*

l.Pro ſuo.2.

Bald.*in* l.2.*in 8.q.C.de ſeruit.*

l.Eſt ſpecies.2.

Vſucapere quod ſuum ſit nemo poteſt.

l.Hominem.3.

Titulus pro ſuo concurrit cum titulo pro emptore.

l.Si ancillam.4.

Vitalis *libro 1.var.lect. cap.23.f.347. numero 81.& ſeq.repetitionum 5.*

§.Quod.2.

Molinæus *d.numero 24.*

l.Vſucapio.5.

Oldendorp.4.*de vſucap.*

LIBER XLII.

Titulus primus.

De re iudicata.

Ad totum titulum Zaſius,ad partem Ripa ſcripſerunt, vide Ioan. Robert.*libro 1.ſent.iur.cap.24.*

l.Res iudicata.1.

Sarmientus *lib.1.ſelect.c.13.*

l.Qui pro tribunali.2.

Gulielmus Fornerius *libro 2.ſelect.c.15.*

l.qui damnare.3.

Menoch.*de arbit.iud.libro 1.q.43.*

l.Si ſe.4.

Exceptio nullitatis an impediat executionem ſententiæ,poſt Barto. hic qui plenè tractat vide Socin.*reg.122.*Ioan.Bapt.Plot.*ad l.ſi quando,num.371.C.vnde vi.*

§.Condemnatum.1.

Menochius *de arbitr. iudic. libro primo, quæſtione 40.*

l.Ait prætor.5.

Paulus *5.ſent.5.§.1.*

l.Miles.6.

Vide hic Zaſium *num.4.*

§.Decem.1.

Socin.*in Rub.de verborum obligation.15.col.*& Ruin.ibi *in pen.chart.& in* l. *ſtipulationes,non diuiditur,in 2.chart.ad Gloſſ.in prin.huius* l vide Gomeſ *Inſt.de actio. in prin.numero 65.*vbi ampliat.iſtam Gloſ & declarat.

l.intra.7.

Dilatio debiti,regulariter quare detur D. Goth.hic.

l.Si homo.8.

Vide l.7.*C.de execut.rei iud.*

l.Furioſo.9.

Sententia lata pro pupillo abſente curatore valet.

l.in depoſiti.12.

Depoſiti & commodati actio bonæ fidei eſt.

l.ſi quis.13.

Tiraq.*priuil.122.pia cauſa.*

l.Quod.14.

Facit hic *cap.cum ceſſante,extra de appell.*

l.A diuo.15.

Pro intellectu iſtius textus, Zaſius *libro* 1. *ſingul.intellect.cap.6.*Menoch.*de arb.iud.libro* 4. *q.*74 quæ notat Alciat.*libro* 2. *cap.*4. *paradox.* Non tamen iſta Gloſ.allegatur communiter per doctores,quòd in priuilegiis datis priuatis perſonis,fieri non debeat extenſio,quam limitat Galenus *in* l.*centurio,col.* 7.*de vulg.& pupill.folio* 320.*num.*172. *repetitionum* 1. *Tract.* 2.*numero* 26.*folio* 298.

§.Sententiam.1.

Vide Longoual. *ad* l.*imperium*, *nume.* 172. D.*de iur.omn.iud.*Claud.Cantia.*d.offic.iud.lib.* 2.*cap* 3. *numero* 26. Iacob. Menoch. *in trac. de arbit.iud.libro* 1.*q.*74.*numer.*55.

§.ſi pignora.3.

Vvaltherus *libro* 2. *Miſcel.ca.*19. Alciat.*libro* 6.*cap.*1.Duarenus *libro* 1.*diſput.cap.*6. Ioannes Robertus *libro* 1.*ſentent.iur.cap.*22.Forcat.*Necyom.dial.*13.

l.ſunt.16.

Oldendorp.*cap.*55.*de exceptionib.*

l.Patronus.17.

Parentes in infinitum intelligimus in fauorabilibus.

l. inter eos.19.

Auguſt. *libro* 1. *emen.c.*7.Guterius 3.*par.reſol.c.*6.*numero* 19.

l.Non tantum.20.

Eraſm.Chil.1.*cent.*5.*prouerb.*15.

l. ſicut.21.

Bald.Nouel.*tract.de dote,parte* 4.*q.*149.150. & 151.

l. Sed.22.

Vide hic Bart.

l.Si cum.23.

Priuilegium affinitatis,affinitate diſſoluta decreſcit.

l. Etſi.24.

An & quando & quomodo fideiuſſores dari poſſint de dote reſtituẽda,Pau.de Caſt. *conſi.*61.& 160.

§.Si maritus.1.

Vide Bart. *in* l. 1. *de conſtit. prin.col.*2.*in fin. verſ.aut non eſt.*

l. ſciendum.25.

Vide *cap.priuilegium,de re iud.in* 6.

l.Si conuenerit.26.

Zaſius *par.*2.*Antinomum.*5.

l.Præſes.27.

Roman.*ſing.*214.

l. Duo iudices.28.

Vide Alciatum *libro* 1. *paradox. c.* 5. In addit.Matth.*ſing.*109.*num.*5.*col.*262.

l. Tempus. 29.

Gellius *libro* 20.*c.*1.

l.Cùm ex cauſa.30.

Nota hic quod donari nudo pacto poteſt.

l.Debitoribus.31.

Cuiac.*libro* 3.*obſ.c.*39. Prateius *de veteri iuriſprud.pag.*259. hodie correcta, Matheſ.*in* l. *eod.*C.*de execu.rei iud.numero* 2.*f.*338.

l.Cum prolatis.32.

Alex.*conſi.*46.*vol.*4.

l. Diuus.33.

Caſtr.& Alex.*in* 2.*not.in* l.*admonendi,de iure iur.* & quæ ſupra dicta fuerunt circa l. *cũ à te*, vide ad dicta per Barto.l.1. *verſi.qua te hic.*vide Socin.*in reg.*367.& *vide in ſeq.chart.nume.* 24.& *illum text.vide Glo.in* l.*fin.de collu.deteg.* & quod per eam dicit ibi Bart.*in Apoſtil.* Socin.*reg.*367.

* Adde Iaſonem *in* l. *admonendi nu.*5. D.*de iure*,Boer.*deciſ.*307.*in* 2.*par.* Pariſ.*ad cap.cum venerabilis numero* 67. *ex.de excep.* Iacob.Menoch.*in tract.de arbit.lib.*1.*cent.*1.*cap.*15.*numero* 2.

l.ſi victum.34.

Vide quædam in hanc legem apud Hoteman.24.*illuſt.quæſt.*

l.Imperatoris.35.

Socin.*reg.*361.*ad fi.illius* l.vide Gloſſ.*in verb. iudicare,in fi* §.2.*q.c.fin.*

l.Pomponius.36.

Cuiacius *libro* 6.*obſ.c.*2.

l. Tunc.37.

Cuiacius *libro* 12.*obſe.*16.

l.Inter.38.

Molinæus *ad* l.1.§.*ſi ſtipulanti, numero* 14. D. *de verborum oblig.*Cuiac.*lib.*12.*obſ.cap.*16. Ferrandus *libro* 1.*explic.iuris c.*41.

l.Duo 39.

Pro intelligentia vide Alexand.*in* l.1.C.*qui admitti*, *numero* 16,*char.*79.& Iaſ.ibi, *numero* 19,*char.*8.

l.Commo-

Digitized by Google

l.Commodis.40.

Vide Cuiacium *ad l.6.ſupra de excuſat.tutor.folio* 194.

l.Neſennius.41.

Cuiacius *d.libro c.*17.Guterius *par.3.reſol. à num.*29.*c.*15.

l.Paulus.42.

Zaſius 2.*reſponſor.*1.

l.Paulus.43.

Alex.*conſ.37.libro* 3.

l.Ex contractu.44.

Zaſius *lib.2.ſing.intellect.cap.*16.Cuiacius *ca. d.libr.* 12.*Folio* 374.*num.* 46. Arius Pinellus, C.*de bonis maternis ,folio* 89. *numero* 100.*& ſeq.*repetitionũ 6. Vide ad ibi dicta per Rui. *in l.filiusfam.§.diui,in chart.*96.*col.*3.*in fi.* poſt Alex.*in 3.cum ſeq.de leg.* 1.*folio* 256.*numero* 9. repetitionum 8.

*Ius exequendi ſententiam tranſit contra eum qui in locum condemnati ſuccedit, pro intellectu & ratione huius textus Rot.Rom. *deciſ.*55. *vitum in antiq.*Dec.*conſ.* 445 *numer.* 30.*cum ſeq.*Zaſ.*lib.2.intellect. c.*17. Pet. Stel. *ad l.q ii Romæ §.Augerius.ff. de verb.oblig.nu.* 100.*& ſeq.*Sebaſt.Sap.*ad l.poſt aditam.Co. de impub.num.* 7. nouiſſimè Ar.Pinel.*in repetit. ad l.*1.*Co. de bon.mater.3.part.num.49.fol.*243. Cacher.*deciſ.*157.*num.*15.

l.Acta.45.

Zaſius *d.libro* 2.*cap.*21.

l.Actorum.46.

Vvaltherus *lib.* 2. *miſcell.c.*23.vide Dec. *in c.quoniam contra in nct.*11.*collat.*7.*extra de probat.num.*15.*verſ.pro iſta parte,*& Lanfranc. de Oriano *in d c.in crim.num.*5. Ad id quod dicit Gloſſa in verb.*quaſ.*vide Alex. *in l.ſæpe,in* 8.*coll.eodem tit.* cum quo tranſit Ruin.*in l.filiusfam.§.diui,chart.*9. *circa fin.de leg.*1.

¶Menoch.*de arbitr.iud.lib.*1.*q.*17.Portius *libro* 1.*concluſ.*43.& Ioannes Aurpachus *libro* 2. *Alleg.c.*17.Peckius *de repar.eccleſ.c.*16.Citatio partis in quolibet actu requiritur.115. limitationes in quibus ſententia abſque citatione valet,ponit Antonius Nici. *in tracta.de concord.Gloſſ.n.*224.quod amplius etiã in ſententia principis, *c.*1.*vbi Abb.vlt.not.extra de cauſ.poſſeſſ.*& per Tiraquell. *de ll. connub.folio* 195.*numer.*1. quicquid dicat Iaſ. *ad l.nec quicquam,§.vbi decretum,ff.D.de offic.proconſ. & leg. num.* 29. vbi plenè de materia,Cotta in verbo *citatio partis*, Balb. *deciſ.*157 *&* 372. Nouiſſimè in materia huius legis per Philipp. Port. *libro* 1. *concluſionum ſuarum,conclu.* 43. vbi ponit 161. ampliationes , & 224. limitationes.

*l.De vnoquoque.47.

* Citatio partis in quolibet actu requiritur iis limitationes in quibus ſententia abſque citatione valet ponit Ant.Nic.*in tract.de concor.gloſſ.nu.224.tom.*1. & hanc legem amplia etiam in ſententia principis *c.*1.*vbi Abbas vlt.not.extr.de cau.poſſ.*Et per Tiraq. *de leg. conn.fol* 195.*n.*1.*limit.*15.*in antiq. impreſſ.*quidquid dicat Iaſon. *ad l.nec quicquam §.vbi decretum.ff.de off.proconſ.& leg.num.* 29.vbi plenè de materia huius legis Cott. *verſ.citatio partis.*Balb.*deciſ.*257.*&* 372.Nouiſſimè in materia huius legis per Philip.Port.*lib.*1.*concluſ. ſuar.conclu.*43. vbi ponit 116, *ampliat.&* 124. *limit.*

*Ad gloſſam ſecũdam hic dum dicit quod nõ debet citari ille de cuius præiudicio principaliter non tractatur , licet in conſequentiam tractari poſſit,vide Iaſ.*ad l.decem.num.* 38.*ff de verb.oblig.*& ad l.*Gallus §.& quid ſi tantum num.*130 *ff.de lib.& poſthum.* & ad l.*filiusfam.§.diui in* 1.*lect.num.*47.*& in* 2.*num.*91.*& ibi* Rip. *num.* 50. idem Iaſ.*ad l.nec quicquam, ff.de off proconſ.* & eſt communis ſententia cũ hac gloſſa, vt per Socin ad *d.§.& quid ſi tantum num.*30.Alex. *ad l.ſæpe.ff.de re iud.numer.* 14.Iaſ.*ad l. reſcriptum.ff.de pactis.* Marſil.*ſing.* 30.*&* 75.

l.Decreta.48.

Ræuardus *lib.4.variorum,cap.*2. Molinæus *ad l.*1.*§.eadem,num.*23. *&* 15 *D.de verb,oblig.* Vvaltherus *libr.*1. *Miſcell.c.*18 *f.*136.*numero* 7. *& ſeq.*repetitionum 7.*folio* 190. *numero* 7.*& ſeq.*repetitionum 6.

l.Et exheredatum.49.

Valer.1.*tit.*1.

l.Nec libertate.50.

Iuuenal.Satyr.3.

l.Si quis.51.

Cuiacius *lib.2.obſ.c.*23.

l.Si rerum.52.

Hotom.5.*obſ.*18.

l.Contumacia.53.

Vvaltherus *lib.*1.*Miſcel.c.*28. Ræuardus *pro tribun.cap.*3.

l.Contra.54.

Paulus 5.*ſent.*5 §.6.

l.Iudex.55.

Vide *cap. in literis, & cap. venerabilis,extra de off.& pot.*

Digitized by Google

l. Poſt rem. 56.

Confeſſio iudicialis paratam habet executionem.

l. Quidam. 57.

Gilbertus Regius *libro i variar. c.* 30. Zaſius *libro 2. ſingul. intellect. ca.* 12. Forcat. *in cupid. iuriſper. cap.* 17. Petrus Faber, *ad l.* 2. §. 11. *D. de regul. iur.* Cuiac. *libro* 17. *obſeru cap.* 34. Ibi ſed ſi fortè, vide Ang. Aret. *in* § 1. *Inſt. de fiduc. tutel. col.* 2. 189. Zaſius *folio* 291. *num.* 20. *&* 21. tractatuum 2.

l. ſi cum. 58.

Huius legis duplicem interpretationem, vide apud D. Goth. hic.

l. in ſententiis. 59.

Gail. *obſ.* 109. *numero* 3. 4. 5. 6. 7. *&* 8.

l. Quæſitum. 60.

Auguſt. *libro* 1. *emend cap. vlt.* Cuiacius *libro* 12. *obſer. c.* 18. Ioannes Aurpachus *libr. ſing. alleg. cap.* 35.

l. in iudicati. 61.

Fornerius *libro* 1. *ſelect. cap.* 18.

l. Cum quærebarur. 62.

Cuiacius *lib.* 9. *obſ. cap.* 37.

l. ſæpe. 63.

¶Ioannes Robertus *lib.* 1. *ſenten. iur. c.* 13. *&* 20. Cuiacius *d. lib.* 12. *c.* 25. Molinæus *ad conſuet. Pariſien. tit.* 1. §. 31. *num.* 18. *& ſeq.* Couarruuias *practicarum quæſtionum, c.* 13. Zaſius *libro* 2. *ſing. intellect. cap.* 27.

¶Sententia lata contra vnum, alteri non nocet. vt hîc per doctores latiſſime tradit Socinus Iun. *conſil.* 445. & per Felinum *ad cap. quamuis, extra de re iudic.* adde Didac. Couar. *in lib. practic. quæſt. cap.* 12. *num.* 7. *&* 9. Non habet locum in tranſactione, & aliis contractibus, vt contractus cum vno factus noceat illi, & proſit alteri, *ſing.* 2. *folio* 992.

l. Negotiorum. 64.

Vide ad intellectum huius loci Zaſ. hic.

Tit. 2. De confeſſis.

¶Ad totum titulum ſcripſit Zaſius. * & Ioannes Sadoletus.

l. Confeſſus. 1.

Paulus 5 *ſent. tit.* 5. §. 2.

l. Non fatetur. 2.

Zoannetus *rerum quotidianarum, capite* 20. Illum textum limita vt per Socinum *in reg.* 64. 65. *&* 66.

l. Iulianus. 3.

Vide Cuiacium *C. h. t.*

l. ſi is. 4.

Paulus 2. *ſent.* 1. §. *vlt.*

l. Qui Stichum. 5.

Vulneratus fingitur mortuus à die illati vulneris ſi moriatur.

l. Certum. 6.

Quomodo procedat, vide Alexandrum *in l. nam poſteà*, §. *ſi minor, col. at.* 4. Iaſonem *in* 2. *de iure.*

§. Sed & ſi. 2.

Alciatus 2. *præſumpt.* 12.

§. ſi quis. 3.

Paulus 5. *ſent. tit.* 5. § 1.

§. ſed. 4.

Oldendorp. *cap.* 4 *de re iudic.*

§. In pupillos. 5.

Sarmientus *libro* 3. *ſelect. cap.* 13.
*Fachineus *controuerſ. iuris lib.* 1. *c.* 72.

§. Confeſſi. 6.

Paulus 5. *ſent. tit.* 5. §. 1.

l. Cum fideicommiſſum. 7.

Cuiacius *lib.* 5. *ad African. folio* 88.

Titul. 3. De ceſſione bonorum.

¶Ad totum titulum ſcripſit Zaſius. Vide Couarruuiam *lib.* 2. *variarum reſolut. c.* 1.

l. Creditori. 1.

Pithoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſultorum pag.* 76.

l. in perſonalibus. 2.

Pithoeus *dicto loco.*

l. is qui. 4.

Cedens bonis à nullo creditore conueniri poteſt.

l. Qui bonis. 6.

Hotomanus 24. *illuſt. quæſt.*

l. ſi debitoris. 7.

Gellius *libro* 20. *cap* 1.

l. Qui cedit. 8.

Cedi bonis non poteſt, niſi liqueat de debito.

l. Bonis. 9.

Paulus 5. *ſent. tit.* 5. §. 2.

Titul. 4. Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur.

Ad totum titulum exſtant Zaſij commentarij.

l. Tres. 1.

Vide *Nou.* 53. *cap.* 4. *in fine.*

l. Prætor

l. Prætor.2.

Alciatus *libro 2. diſpunct. capite 12. in §. hac verba.*

§.Defendi.

*Maſuer *in pract.fo enſi tit.2.de dilatione.n.19.*

l. Apud.3.

Defendere quid ſit, declarat hic D.Goth.

l. Sed & is.4.

Immiſcet ſe hæreditati filius l.11.§.*de liber. & poſthum.*

l. Hæc.5.

Ad illum textum cum ibi dictis per Bartolum, vide Bauer. *Inſtit.de teſtament.in penultima columna ſuper Gloſſ.fin.in 3.quæſt.* Limita *ad Auth. n.ſi quis iudici verſ.iſtud.*

l. Fulcinius.7.

Cicero *in oratione pro Quinto.*

§.Prætor.1.

Ræuardus *pro tribunal.cap.3.*

Folio 170. *numero* 143.& 145. & §. *adeo,ex eadem* l.*Fulcinius numero* 157.repetitionum 5.

§.Cum hoc.2.

Mynſing.4 *obſ.*80.

§.Adeo.9.

Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum, capite* 31. Vide Socinum *in reg.*3.

§.illud.13.

Cuiacius *libro* 1. *obſeruationum, capite* 13. & *libro* 2. *capite* 40. Ræuardus *libro* 4. *variorum, capite* 7.Briſſonius *libro* 2.*ſelect. capite* 12. Emanuel Zoares *libro obſeruationum, capite* 21.*folio* 170.*numero* 146.

§.Diuus.19.

Repetitionū 5 *folio* 177.*n.*215. & *ſeq.*& 141.

l.Si diu.8.

Ad quid pertineat hæc lex, declarat hic D. Gothof.

l. Vnus.9.

Venditio bonorum abſentium non ritè fit ſine curatore.

l. Si pupillus.10.

Nota hic extenſionem fieri ad ſimilia.

l. Ad cognitionem.13.

Vide §.*relegati*,*Inſt.quibus modis ius.*

l.Si quis.14.

Bartolus *in l.locum,§ condemnatio, D.de tabulis exhibendis.*

l.is qui.15.

Cuiacius *libro* 10.*obſer.cap.*32.

Tit.5. De rebus auctoritate iudicis poſſidēdis ſeu vendendis.

¶Totū titulū Zaſius ex profeſſo declarauit.

l. Vbi.2.

Domicilium vbi quis habere cenſeatur, declarat hic Gloſſ.

l.Aut vbi.3.

Baldus *deciſ* 216.

l.Si ſeruus.4.

An quod allegat eam Bar.*in l.ſi vnus, §.pactus,de pact.col.2.verſ.tamen.*

§. si quis.1.

Nota hic quod verba cum effectu ſunt accipienda.

l.Si minor.5.

Baldus *in l.non ideo minus,C.de procurat.*

l. Si non.6.

Ex cauſa conſtituere quid, Gloſſa hic.

§.Si pupillus.1.

Geſta per pupillum obſeruantur, licet poſtea ſe abſtineat.

l.Hæreditarium.7.

Bartolus *in l.Fulcinius,§.tit.prox.*

l.in venditionem.8.

Molinæus *ad conſuet. Pariſien.tit.1.§. 6.Gloſſ. 7.numero* 12.

§. Si quis.1.

Repetitionum 5.*folio* 178.*numero* 238.

§.Eſt præterea.5.

Molinæus *dicto titulo* 1. §. 6. *Gloſſ.* 7. *numero* 11.& 12.

§.in eum.6.

Cuiacius *libro* 12.*obſeruationum capite* 25.

l. Hæredi.11.

Actiones perſecutoriæ & pœnales differūt.

l.Cum vnus.12.

Poſſideri quænā non poſſint, D. Goth.hic.

l. Cum plures.15.

Alciatus *libro* 2.*parerg.capite* 25.Auguſtinus *libro* 4.*emend.cap.*1.

l.Cum bona.16.

Antonius Auguſt.*libro* 3.*emend.c.*1.

l.Quæſitum.17.

Quis hui⁹legis ſēſus ſit declarat hic D.Got.

l. intereſt.18.

Cuiacius *ad tit.C.de iure dot.*

l Dabimuſque.19.

Vide hic Ripenſem *numero* 12.

l.Vel fatuo.21.

Digitized by Google

Auguſtinus *libro 3.emend.c.1.*

l.idem.22.

Bartolus *in Rub.C.de ſucceſſ.edict.*

l.Si ventri.24.

Vide Ripenſem hic.*numero* 8.& 9.

l.Ait.25.

Ant.Aug.*libro 2.emend.cap.1.*

l.Qui in.26.

Nauis quemadmodum inſtruatur, & armetur, Gloſſa hic.

l.Si magiſtratus.27.

Arbiter ſumitur aliquando, pro curatore bonis conſtituto.

l.Paterfamilias.28.

Dynus & Azo *in ſumma, D.de vulg.*

l.Rufidius.29.

Plin 33.c.1.Cuiac.*lib.1.obſ c.9.*

l.Imperatores.30.

Ræuardus *libro 1.de praiudiciis,cap.13.*

l.Si creditores.31.

Cuiacius *libro 18.obſ.cap.39.*

l.Priuilegia.32.

Gomeſius *tomo 2.variar reſolut.cap.2.numero 20.col.3.*

l.si pupillus.33.

Bartolus *in l.quidam,ſupra de re iud.*

l.Quod quo.34.

Paulus *5.ſent.tit.12.§.10.*

l.Eum qui.35.

Cuiacius *libro 2.obſer. cap.13. & libro 11 capite 8.*

l.eum.36.

Romanus *ſing.391.*

l.Antiochienſium.37.

Alciatus *libro 1.diſpunct.cap.11.*Cuiacius *libro 10.obſ.cap.35.*

Tit.6.De ſeparationibus.

Ad totum titulum ſcripſit Zaſius.

l.ſciendum.1.

Zaſius *libro 2.intellect.ſing.cap.23.*

*§.ſciendum.

Quomodo intelligatur hic textus tradit. Pet.Surdus *deciſ.310 num.8.*

l.Debitor.3.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.9.*
*Antonius Faber *lib.7.coniect.cap.16.*

l.Quotiens.6.

Paulus *4.ſent.1.§.penult.* & ibidem Cuiac.

l.Qui iudicium.7.

Iudicium dictare quid ſit declarat hic Gloſſ.

Tit.7. De curatore bonis dando.

Curator bonis quibus perſonis detur, Accurſius hic.

l.ſi quis 1.

Socinus *Reg.renunciatio 358.*

l.De curatore.2.

Romanus *ſing.97.folio 4.*

l ſi plures.3.

Bertrand.*4.conſ.22.*

l.Imperatores.4.

Vide l.40.*ſupra de oper.libert.*

l.Si debitor.5.

Seneca *4.de beneficiis 39.*

Tit. 8. Quæ in fraudem creditorum facta ſunt vt reſtituantur.

Hunc titulum ad finem vſque Zaſius interpretatur, vide Nicolaum Vallam *de rebus dubiis,tract.12.*

l.Ait prætor.1.

Oldendorp.*6.claſſ.1.*

l.Idem.2.

Facit l.17.*in fin.infra eod.*

l.Vel ei.3.

Alienationis verbum vſucapionem etiam continet.

l.in fraudem.4.

Facere etiam videtur qui non facit, quod facere tenetur.

l.ſed etſi.5.

Coniunge l.5.*ſupra pro derelicto.*

l.Quod autem.6.

Franc.Aret. *ad l.ſi is qui hæres, D. de acquir. hæred.*

l.ex his.8.

Continetur hic exceptio legis ſuperioris, qua de re Bart hic.

l.His qui.9.

An res

Digitized by Google

An res loco pretij ſuccedat, vide Tiraq. *de retract. lign.* §.32.

l. Ait prætor. 10.

Petr. Faber. 1 *ſemeſt.* 12.

§. Si quid. 10.

Cuiacius *libro 7. obſ. capite* 4.

§. Si debitorem. 16.

Forcatulus *Necyom. dialog.* 9. & Cuiacius *libro 16. ob. capite* 19.

Qui pecuniam ſibi debitam à debitore fugiente abſtulit, communicare non cogitur aliis creditoribus, ante bona poſſeſſa, ſecus ſi poſt bona poſſeſſa. Iaſ. *in inſtitut. in action. in princip. numero* 72. & de intellectu Moder. Ancon. *in tractat. de mercat. parte* 236. *numero* 13. relatiue Banuenut. *tractatu de cob. numero* 13. *folio* 360. *decif. capity.*

l. Si pater. 12.

Qui fraudem mandat tenetur, ac ſi ipſe mandaſſet.

l. Illud conſtat. 13.

Reuocatorio edicto, an & quando pignus reuocetur, Gloſſa hic.

l. Hac in factum. 14.

Reuocari ea propriè dicuntur, quæ tranſlata fuerunt.

l. Si quis. 15.

Zaſius 2. *part. antinom. numero* 2.

l. Omnes. 17.

In donatione omnium bonorum præſumitur fraus & ſufficit libellum præſumptiuè concludere Bar. *ad* l. *cum quid, numero* 19. vbi alij *ſi cert. pet. per.* Felin. *ad tit. extra de libell. obla.* Alex. *conſilio* 108. *viſo themate. nu.* 3. *vol.* 4. Annib. de C an. *ad* l *poſt contractum, numero* 61. *D. de do.* Iaſ. *ad* §. *Item ſi quis in frau. col.* 7. *Inſt. de actionibus.*

Vide Bart. *in* l. *contractum*, *D. de donat. in* 2. *col poſt gloſſ. in* l. *qui teſtamentum, quam allegat. D. de proo.* Et Bart *in* l. *cum quidam, in vlt. col. ſi certum petat.* vide Iaſ. *inſtit. de act.* §. *Item ſi quis, in* 2. *col.*

§. Lucius. 1.

Repetitionum 5. *folio* 192. *numero* 61. & 63.

l. Etſi. 18.

Odofredus *in* l. *iubemus*, C. *ad Velleianum.*

l. Patrem. 19.

Ratio ſanguinis omnẽ fraudem excludit.

l. Debitorem. 20.

¶ Gloſſ ibi, *debitor multorum*, an autem quarta Trebellianica dicatur debita naturaliter, vt ideo non impediatur eius repetitio, ſi fuerit ſoluta traditur. *in* l. 1. & l. *error in prin. ad* l. *Falcid.* Bart. & ibi latiùs Iaſon *in* l. *cum quis, C. de iur. & facti ignorantia*, & ad hoc vide ſimilem textum, quamuis in aliis terminis, *in* l. *ſi ſponſus*, §. *ſi quis ſupra de don. inter vir.*

l. Debitor. 21.

Valla *de rebus dub. & c. tract.* 11.

l. Cum in vetus. 22.

Auguſtinus *libro* 3. *emend. cap.* 9.

l. Primo. 23.

Ignominioſiſſimum eſt bona cuiuſquam propter æs alienum diuendi hac lege, vt Scæuola ait, famam defuncti aditione hæreditatis conſeruari, id etiam Cicero in Quintiano multis verbis explicat, ſed minus ad hunc locum accommodate, quoniam de viuentis bonis illic loquitur.

l. Pupillus. 24.

Et ad hunc textum adde, quòd idem ſit *in vno exhered. l. fin. C. depoſiti.*

l. Si fraudator. 25.

Lucrum capere non dicitur, qui fraudem fugit.

§. Proculus. 5.

Auguſtinus *libro* 2. *emend. cap.* 1.

§. Fructus. 6.

Gilbertus Regius *libro* 2. *enantioph. cap.* 20.

§. Hæc actio. 7.

Brunus *tract. ceſſion. q.* 3.

LIBER XLIII.

Titulus primus.

De interdictis.

AD hunc titulum laudantur Zaſij commentarij. vide Duarenum *libro* 1. *diſput. cap.* 19. Ioan. Robert. *libro* 3. *ſentent. iur. ciuil. cap.* 19. Hotomanum *libro* 1. *D. in cap.* 20.

l. Videamus. 1.

Ripa hanc legem interpretatur.

l. interdictorum. 2.

Quæſada *libro* 1. *quæſt. cap.* 9.

§. Hæc autem. 3.

Cuiacius *libro* 4. *obſeruat. cap.* 10. & *libro* 5. *capite* 21.

l. in interdictis. 3.

In interdictis nõ habetur ratio perceptorum fructuum ante iudicium.

Digitized by Google

l.Ex quibus.4.

Facit hic l.1.§.*de vi & vi armat.*

l.Interdictas.5.

Poteſtatis ſeruilis & filialis notatur *in* l.*poteſtatis verbo* 215.1.*de verb.ſign.*

Tit.2.Quorum bonorum.

Ad hunc titulum Ripa. ad duos ſequentes Zaſius ſcripſit, vide Menoch. *de adipiſcenda poſſeſſione.remedio* 1.

l.Ait prætor.1.

Vide Zaſium hic *numero* 7.

l.Interdicto.2.

Differentias interdicti quorum bonorum & petitionis hæreditatis, vide apud Schneideuinum *in* §.*ſequens diuiſio, Inſt.de interd.*

Tit.3.Quorum legatorum.

Menochius *de adipiſc.poſſeſſ.remed.*2.

l.Hoc interdictum.1.

Hanc legem Ripa interpretatur, vide Guterium *par.*1.*reſolut.cap.*25.*numero* 4.*&* 5.hoc interdictum ibi non habet locum, quod prohibetur heres detrahere Falcidiam ſecundũ Rapha. Cumanum *conſilio* 61. Et hoc ſentit Glo.*in* §.*rediguntur,in verb.proinde.*

§.Si quis.5.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap* 28.

§.Quod ait.11.

Folio 141.*numero* 15.*& ſequen.*repetitionum 7.*folio* 149.*numero* 111. *& ſeq.vſque ad numerum* 113.*& rurſus numero* 20.*repet.*7.

l.Diuerſum.2.

Litis conteſtatio neceſſaria eſt in omnibus interdictis.

§.Quod.1.

Repetitionum 5.*folio* 147.*numero* 136.

Titul.4. Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus erit.

Menochius *de retinenda poſſeſſione,remed.*4.

l.Ait prætor.1.

Cuiacius *libro* 15.*obſ.*17.

l.Suo.2.

Quanti ea res eſt ad perſonam domini refertur.

l.Si quis.3.

Zaſius 2.*par.Antonimbar.numero* 11.Straithmannus *Harmonia iuris,pag.*309.

l.Per interdictum.4.

Dynus *in cap.cum non ſtat,de reg.iur.in* 6.

Tit.5.De tabulis exhibendis.

l.Prætor ait.1.

De dictione *penes*, vide l.63.*infra de verborum ſignif.*

§.Hoc interdictum.2.

Zaſius *dicto loco,numero* 20. & Straithmannus *ubi ſupra,pag.*308.

l.Locum.3.

Teſtamentum qui detinent, tenentur hoc interdicto.

§.Hoc interdictum.7.

Ioannes Robertus *libro* 1.*recept.lect.cap.*19. Cuiacius *libro* 16 *obſ.cap.*28.

l.Si ſint.4.

Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*7.

l.De tabulis.6.

Actione ad exhibendum agi non poteſt lite conteſtata ſuper rei vindicatione.

Tit. 6. Ne quid in loco ſacro fiat.

¶Ad d.totum titulum ſcripſit Zaſius *tom.*3.

l.Ait prætor.1.

Qui dicantur æditui, declarat hic Gloſſa.

Tit. 7. De locis & itineribus publicis.

¶Vide Oldendorp.*claſſ.*2.*act.*9.

l.Cui libet.1.

Cæpol. *tract.de ſeruitut. ruſticorum prædior. cap.*3.

l.Vias.3.

De via vicinali, vide §.5.*Inſt.de lege Aquilia,* & ibi Theophil.

Tit.8. Ne quid in loco publico vel itinere fiat.

¶ Briſſonius *titulo de via publica, folio* 406.

l.In loco.1.

Cæpola *tract.de ſeruit.ruſt.præd.capite* 3 *numero* 6.

§.Hoc interdictum.1.

Corraſius *libro* 6. *Miſcel.cap.*19. Briſſonius *libro* 3.*ſelect.cap.*19.

§.Idem

Digitized by Google

§.Idem.15.

Vide Socinum *reg*.86.

§.Si quis à.16.

Menoch.*de arbitr. iudic. lib*.1.*q*.48.Priuilegium à principe conceſſum,intelligitur ſine læſione iuris alterius,declara vt per Bart. *ad* l.1 *num*.4.*de no.Cod.fac*. in materia Alexand. *conſ*.125.*num*.3 *cum ſeq. vol*.2.& *conſ*.87.*nu*. 8. *volum*.6.Cornel.*conſ*.207.*num*.5.& 6.*volum*. 4.Alciat.*in tract.præſump.reg*.3.*præſum*.11.Marſil.*ſing*.440.*princeps.de conſ*.10.11.*num*.4.Iaſ.*ad* l.*certi,num*.19.*ff.de conſti .princip*. Mandel. Alber.*conſilio* 34.*num*.10.*colleg*.Bonon.*conſilio* 1. *num*.57.*poſt conſ.Zabarel*.

§.ſi quis.17.

Forcatulus *in penu.iur.cap* 19.

§.Viarum.22.

Alciatus *lib*.1.*prætermiſſ*.Alexander ab Alexandro *lib*.2.*genial.dier.c*.28.

§.Hoc interdictum.24.

Briſſonius *libro* 4.*ſelect.cap*. 2.

l.Litora.3.

Virgilius 9.*Aeneidos,verſ*.710. & *ſeq*.

l.ſi per.5.

Cauere de damno cogi vniuerſitas poteſt.

l.Ei qui.6.

Luſoria magiſtratuum edicta eſſe non debet.

Titulus 9. De loco publico fruendo.

¶ Pro intellectu huius tituli, vide Cuiacium hic.

l.Prætor.1.

Folio 476. Arius Pinellus *Cod. de bonis maternis*.

l.Concedi.2.

Pythoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſult. pag*.76.

Tit.10. De via publica, & ſi quid mea factum eſſe dicatur.

l.Ædiles.1.

¶Alciatus *lib*.1.*prætermiſſor*.

Tit.11.De via publica & itinere publico reficiendo.

¶Cepola *de ſeruit.ruſt.præd.cap*.3.*num*.17.

l.Prætor.1.

Colum.6.*cap*.23.

l.Viam.2.

Corraſ.*ad* l.*ſeruitutes*,§.*ſeruitus*,D.*de ſeruit*.

l.ſi in agrum.3.

Vide l.*ſi locus*,D.*quemad.ſeruit.amit*.

Tit. 12. De fluminibus, ne quid in flumine publico, ripáve eius fiat, quo peius nauigetur.

¶Hoc edictum eleganter explicat Cicero in oratione pro Cæcinna.

l.Ait prætor.1.

Forcatulus *Necyom.dial*.84.

l.Quo minus.2.

Duarenus *libr*. 1. *diſput.cap*.52. Forcatulus *dialog* 85.hanc legem Ripa explicauit.

l.Flumina.3.

Forcatulus *dial*.86.*Necyom*. Cuiacius *libro* 14.*obſ.cap*.11.

Tit. 13. Ne quid in flumine, &c.

¶Boſſius *de aquis* & *fluminibus,folio* 389.

l.Ait prætor.1.

De dictione *aliter*,vide hic Bart.

§.ſed & ſi.7.

Et id nota ex hoc textu,quod magna vtilitas priuata, præfertur vtilitati publicæ, vt per Alex.l.1.*num*.46.*ſolut.matrim*.Dec.*conſi*. 244.*coll*.2.3.& *fin*.

Tit.14. Vt in flumine publico nauigare liceat.

¶Ant.Aug.*libro* 1.*cap*.9.

l.Prætor.1.

Vide hic Iaſonem & Bald.

Tit.15.De ripa munienda.

¶Vide Aggenum vrbicum.

l.Prætor.1.

Tiraq.*de pœn.cau*.51.*numero* 37.

Tit.16.De vi & vi armata.

¶Menoch.*de recup.poſſeſſ.remed*.1.Cuiacius *libro* 6.*obſer.cap*.4.Duarenus *libro* 1.*diſput.anniuerſ.cap*.10. Gilbertus Regius *lib*. 1. *enant. cap*.11.

l.Prætor ait.1.

De particula *vnde*, vide hic Bart.& Gloſ.

§. Interdictum. 23.

Agens poſſeſſorio recuperandę, debet duo probare. Idem *in conſultationibus cum Gloſſa in verb. poſſeſſ. extra de offic. deleg.* Adde Affli. *deciſ.* 327.

* Socin. *ad* l. *rem quæ nobis num.* 16 *ff. de acquir. poſſ.* Alciat. *in tract. de præſum. reg.* 2. *præſ.* 21. *num.* 14. Rot. Rom. *deciſ.* 124. Fachineus *Cōtrouerſiarum iuris lib* 8. *cap.* 10.

l. Eum. 26.

An autem propter vim illatam repellendam, liceat rūpere oſtia & muros, latè Abb. *in c. coll.* 3. *de immunitate eccleſiarum.*

l. Quod. 3.

Turpia lucra hæredibus extorquentur.

§. Armis. 2.

Cotta in voce *Framea, in voce Romphea.*

§. Hoc. 12.

Cuiacius *libro* 13. *obſ. cap.* 18. *&* 20.

l. ſi vi. 4.

Interdicto de vi, an & quando municipes teneri poſſint, Gloſſa hic.

l. ſi rerum. 5.

Vis compulſiua an opponatur expulſiuæ, Gloſſa.

l. in interdicto. 6.

Tanti res æſtimatur, quanti actoris intereſt.

l. Cum à te. 7.

Corſetus *ſingulari uſuſfructus.*

l. Fulcinius. 8.

Balb. *par.* 4. *de præſ.* 4. *q.* 9.

l. ſi plures. 9.

Molinæus *de diuid. & indiuid. par.* 2. *numero* 235. vide Bart. & poſt cum alios l. 4. §. *Cato* 3. *oppoſ. de verborum oblig.* maximè Alex. *ibi in* 3. *coll. folio* 272. *numero* 40. *& ſeq.* repetitionum 6. *fol.* 356. *num.* 65. *&* 97. *&* 99. *repetit.* 6. *f.* 217. *numero* 92. repetitionum 6. *folio* 235. *numero* 82 repetitionum 6. *folio* 330. *numero* 120. repetitionum 6. *folio* 249. *numero* 48. repetitionum 6.

l. ſi de fundo. 10.

Vide *l.* 9. *in fine, ſupra eod.*

l. Colonus. 12.

De lectione huius loci, vide hic D. Gothofredum.

l. Neque. 13.

Infamia iuris nullo interdicto contrahitur.

l. ſed ſi. 14.

Panorm. *in cap. ſignificauerunt, extra de teſt.*

l. in interdicto. 16.

Interdictum vnde vi, an & quomodo facto filij detur aduerſus patrem, Gloſſa hic.

l. Qui poſſeſſionem. 17.

Vide *l. ſi quis in tantam, C. vnde vi.*

l. Cum 18.

Cuiacius *dicto loco.* Fab. Acoram. *ad l. naturaliter, §. nihil. D. de a quir. poſſeſſ. num.* 101. 116. 118. Purpurat. *ad l. edita, C. de eden. numer.* 119. vide Socinum *in regul.* 18. *circa illa verb. pendente iudicio*, &c. Dec. quod debent diſtinctè & abſolutè vſque ad ſententiam. & ſic etiā poſt concluſionem in cauſa, prout eſt de mente Bart. Licet dictum expreſsè aliter non probet *in l. naturaliter, §. nihil commune, in p. contin.* Licet aliud ſit ſecundum Ius Canonicum vt per eum. Vide tamen Iaſonem ibi, qui dicit iſtud idem eſſe de Iure Ciuili, ſed nō bene probat. Tu proba per textum *extra de incretur. in c. paſtoralis, in verſ. ne lites.* vbi vtitur duabus rationibus, ſecunda eſt cognita de iure ciuili, *l. illud, D. de tribu.* Item quia textus ille citat diſpoſitionem Iuris Ciuilis, quam ita non intelligere cogita.

l. Marito. 19.

Paulus 5. *ſen.* 6. § 8.

Tit. 17. Vti poſſidetis.

Cuiacius *libro* 5. *obſeruationum, capite* 22. *& libro* 17. *cap.* 2. Menochius *de retinenda poſſeſſ. remedio* 3.

l. Ait prætor. 1.

Forcatulus *Necyom. dialog.* 63.

§. Inter. 3.

Vide Bartolum *in l. ſi prius, in* 5. *oppoſitione, in principio.* Vbi declarat, quādo procedat hic textus. Et adde quod procedit hic §. attenta poſſeſſione, quæ initio eſt apud actorē ſcientem, quod ſuperueniat ex poſt facto, non eſt extincta actio in toto, quoad omnia *in l. naturaliter, §. nihil commune, in* 4. *lect. de acquir. poſſ.* vbi Bart. Idem dic, quod poſſidenti nō datur rei vindicatio, nec poteſt petere declarari ſe dominū. Felyn. *in ca. examinata*, 2. *col. de iud.* Adde quod aliquando in hoc interdicto venit reſtitutio poſſeſſionis, quæ erat apud aduerſarium turbantē, iuxta Gloſſ. 2. *in fine, in l. naturaliter, §. nihil commune, de acquir. poſſeſſ.* non tamen per hoc conſtat, quando ſit retinendę poſſeſſionis, ſemper cōſiderāda ſit ratio principalis. Ita declarat Iaſ *in dicto §. nihil commune, num.* 49. Ad Gloſſam *in §. qua incipit, Poſſidetis in fine.* Adde quod eſt alius caſus, in quo

Digitized by Google

in quo licet domino turbare poſſeſſorē impunè quādo ſcilicet poſſeſſore & domino cōtendente de proprietate, lata fuiſſet ſentētia pro ipſo domino. Nam tali caſu poſſeſſori agēti interdicto, vti poſſidetis obiicietur exceptio latę ſententię ſuper petitorio. Iſta eſt doctrina communis contra Bar. opinionem *in* l. *naturaliter*, §. *nihil cōmune*, *in* 2. *col. in prin.*

§. Interdictum. 6.

Repetionum 5. *folio* 134. 82.

l. Iuſta. 2.

Incerta pars an poſſideri poſſit, declarat hi D. Gothof.

l. Si duo. 3.

Cuiacius *libro* 5. *obſ. cap.* 22.

§. item. 4.

Cuiacius *dicto capite* 22. Ioannes Robertus *libro* 2. *recept. lect. c.* 14.

l. in ſumma. 4.

¶Pro intellectu huius textus, vide notata poſt Socinum *ad* l. 1. *in princ. D. de acquirenda poſſeſſ nu.* 50. Ioan. Igne. *in repet ad* l. *neceſſarios* §. *non alias*, *D. ad Syllan. in* 2. *part. numero* 53. Repetitionum 3. *fo.* 503. *numero* 53.

Tit. 18. De ſuperficiebus.

¶Menochius *de retinenda poſſeſſ remedio* 4. Cuiacius *libro* 17. *obſ. cap.* ˙.

l. Ait prætor. 1.

In Gloſſa in verbo agendo, vide Socinum *in* l. 1. *in* 4. *not. de rebus dub.*

§. Quod. 3.

Folio 470. *& ſeq. ex numero* 66. Arius Pinel lus *C. de bonis matern.*

§. Seruitutes. 9.

Ræuardus in Treboniano *pag.* 13.

l. Superficiarias. 2.

Vide l. 74. *ſup. de rei vindicat.*

Titul. 19. De itinere, actuque priuato.

¶Menochius *de retinenda poſſeſſ. remed.* 5.

l. Prætor. 1.

Alexander ab Alexand. *lib.* 2. *genial. dier. c.* 20. Geraldus Lugollius *de ſeruitu. vſucap. c.* 29 vide Iaſonem *in* l. *de quib. de leg.* qui illam limitat *col.* 7. *nume.* 23. *verſ. not. diligenter.*

§. Si quis. 4.

Ad illud quod dicit Bart. *in fin. per Gloſſ. in verb. quo ad vſque.* vide Bald. *in* l. *ſi patronus. C. communia vtriuſque iud. in pen. collat. circa fin. & in* l. *ſi. C. qui teſtamēta fac. poſſ* Alex. *in conſ.* 24. *in vlt. col. in* 4. *vol.* Et ad id quod dicit ibi Bart. *de preſcriptione iuriſdictionis*, vide Caſtr. *in* l. *Imperium* ff. *de iuriſdict. omnium iudic.*

l. Nec enim. 2.

Vtile per inutile non vitiatur.

l. Inde etiam. 3.

Re ſua vti quis commodè non poteſt, niſi eius reficiendæ poteſtatem habeat.

§. Hoc autem. 13.

Repetitionum 5. *fo.* 153. *numero* 70.

§. Fieri. 14.

Qui reficit nouum quid facit.

l. Veteres. 4.

Facit l. 5. §. 1. *infra eod.*

l. Apparet. 5.

Non habeat. Hanc negatiuam Haloander non legit, Cuiacius *ad* l. 4 *ſup. de vſucap.*

l. Sicut. 6.

Perperam hic Haloander detraxerat negationem contra fidem Florent. & manuſc.

l. Si per fundum. 7.

Ius ſumitur pro ſeruitute, vt notat Gloſſa *in rub. extra de iudic. in antiq.*

Tit. 20. De aqua quotidiana, & æſtiua.

Menochius *de retinenda poſſeſſ. remedio* 6. * Praxim huius interdicti vide apud Oldendorpium claſ. *act* 7.

l. Ait prætor. 1.

Rhodiginus *libro* 14. *lect. antiq. cap.* 14. Facit textus *in* l. *quidā*, § *illud*, *Co. de neceſſ. hared. Inſtit.* Et quando iudex debeat vel poſſit officium ſuū interponere, Aret. in. *in* §. *praterea coll. fin.* I*nſtit. de actio.* & an poſſit cōpelli, Iaſ. ibi *coll* 2 *&* 3 vide quæ hic addo ad Bart.

§. Præterea 12.

Cuiacius *libro* 9. *obſ. cap* 37.

§. idem. 13.

Rhodiginus *libro* 16. *lect. antiq. cap.* 43. *Strabo. *lib.* 23.

§. illud. 16.

Molinæus *de diuid. & indiuid. par.* 3. *nu.* 345. *&* 346. *&* 351. *cum ſeq.*

§. Deinde. 29.

Molinæus *ad* l. 1. §. *ſed ſi mihi*, *numero* 88. *de verborum oblig.*

§. Permittitur. 41.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.* 52. *Fachineus *controuerſiarum iuris lib.* 1. *c.* 108.

Digitized by Google

l.in depoſiti.12.

Depoſiti & commodati actio bonæ fidei eſt.

l.ſi quis.13.

Tiraq.*priuil.*122.*pia cauſa.*

l.Quod.14.

Facit hic *cap.cum ceſſante,extra de appell.*

l.A diuo.15.

Pro intellectu iſtius textus, Zaſius *libro* 1. *ſingul.intellect.cap.6.*Menoch.*de arb.iud.libro* 4. *q.*74 quæ notat Alciat.*libro* 2. *cap.*4. *paradox.* Non tamen iſta Gloſ.allegatur communiter per doctores.quòd in priuilegiis datis priuatis perſonis,fieri non debeat extenſio,quam limitat Galenus *in* l.*centurio,col.* 7.*de vulg.& pupill.folio* 320.*num.*172. *repetitionum* 1. *Tract.* 2.*numero* 26.*folio* 298.

§.Sententiam.1.

Vide Longoual. *ad* l.*imperium*, *nume.* 172. D.*de iur.omn.iud.*Claud.Cantia.*d.offic.iud.lib.* 2.*cap* 3. *numero* 26. Iacob. Menoch.*in trac. de arbit.iud.libro* 1.*q.*74.*numer.*55.

§.ſi pignora.3.

Vvaltherus *libro* 2. *Miſcel.ca.*19. Alciat.*libro* 6.*cap.*3.Duareaus *libro* 1.*diſput.cap.*6. Ioannes Robertus *libro* 1.*ſentent.iur.cap.*22.Forcat.*Necyom.dial.*13.

l.ſunt.16.

Oldendorp.*cap.*55.*de exceptionib.*

l.Patronus.17.

Parentes in infinitum intelligimus in fauorabilibus.

l. inter eos.19.

Auguſt. *libro* 1. *emen.c.*7.Guterius 3.*par.reſol.c.*6.*numero* 19.

l.Non tantum.20.

Eraſm.Chil.1.*cent.*5.*prouerb.*15.

l. ſicut. 21.

Bald.Nouel.*tract.de dote,parte* 4.*q.*149.150. & 151.

l. Sed.22.

Vide hic Bart.

l.Si cum.23.

Priuilegium affinitatis,affinitate diſſoluta decreſcit.

l. Etſi.24.

An & quando & quomodo fideiuſſores dari poſſint de dote reſtituẽda,Pau.de Caſt. *conſi.*61.& 160.

§.Si maritus.1.

Vide Bart. *in* l. 1. *de conſtit. prin.col.*2.*in fin. verſ.aut non eſt.*

l. ſciendum.25.

Vide *cap.priuilegium,de re iud.in* 6.

l.Si conuenerit.26.

Zaſius *par.*2.*Antinomum.*5.

l.Præſes.27.

Roman.*ſing.*214.

l. Duo iudices.28.

Vide Alciatum *libro* 1. *paradox. c.* 5. In addit.Matth.*ſing.*109.*num.*5.*col.*262.

l. Tempus. 29.

Gellius *libro* 20.*c.*1.

l.Cùm ex cauſa.30.

Nota hic quod donari nudo pacto poteſt.

l.Debitoribus.31.

Cuiac.*libro* 3.*obſ.c.*39. Prateius *de veteri iuriſprud.pag.*259. hodie correcta, Matheſ.*in* l. *eod.*C.*de execu.rei iud.numero* 1.*f.*338.

l.Cum prolatis.32.

Alex.*conſi.*46.*vol.*4.

l. Diuus.33.

Caſtr.& Alex.*in* 2.*not.in* l.*admonendi,de iure iur.* & quæ ſupra dicta fuerunt circa l. *cũ à te*, vide ad dicta per Barto.l.1. *verſi.qua te hic.*vi de Socin.*in reg.*367.*& vide in ſeq.chart.nume.* 24.*& illum text.vide Glo.in* l.*fin.de collu.deteg.* & quod per eam dicit ibi Bart.*in Apoſtil.* Socin.*reg.*367.

* Adde Iaſonem *in* l. *admonendi nu.*5. D.*de iure*,Boer.*deciſ.*307.*in* 2.*par.* Pariſ.*ad cap.cum venerabilis numero* 67. *ex.de excep.* Iacob.Menoch.*in tract.de arbit.lib.*1.*cent.*1.*cap.*15.*numero* 2.

l.ſi victum.34.

Vide quædam in hanc legem apud Hoteman.24.*illuſt.quæſt.*

l.Imperatoris.35.

Socin.*reg.*361.*ad fi.illius* l.vide Gloſſ.*in verb. iudicare,in fi* §.2.*q.c.fin.*

l.Pomponius.36.

Cuiacius *libro* 6.*obſ.c.*2.

l. Tunc.37.

Cuiacius *libro* 12.*obſc.*16.

l.Inter.38.

Molinæus *ad* l.1.§.*ſi ſtipulanti*, *numero* 14. D. *de verborum oblig.*Cuiac.*lib.*12.*obſ.cap.*16. Ferrandus *libro* 1.*explic.iuris c.*41.

l.Duo 39.

Pro intelligentia vide Alexand.*in* l.1.*C.qui admitti*, *numero* 16.*char.*79.& Iaſ.ibi, *numero* 19.*char.*8.

l.Commo-

Digitized by Google

l.Commodis.40.

Vide Cuiacium *ad l.6.ſupra de excuſat.tutor.folio* 194.

l.Neſennius.41.

Cuiacius *d.libro c.*17.Guterius *par.3.reſol. à num.29.c.*15.

l.Paulus.42.

Zaſius *2.reſponſor.1.*

l.Paulus.43.

Alex.*conſ.37.libro 3.*

l.Ex contractu.44.

Zaſius *lib.2.ſing.intellect.cap.*16.Cuiacius *ea.d.libr.* 12.*Folio* 374.*num.* 46. Arius Pinellus, C.*de bonis maternis, folio* 489. *numero* 100.*& ſeq.*repetitionũ 6. Vide ad ibi dicta per Rui. *in l.filiusfam.§.diui,in chart.96.col.3.in fi.* poſt Alex.*in 3.cum ſeq.de leg.* 1 *folio* 256.*numero* 9. repetitionum 8.

*Ius exequendi ſententiam tranſit contra eum qui in locum condemnati ſuccedit, pro intellectu & ratione huius textus Rot.Rom. *deciſ.55). virum in antiq.* Dec.*conſ* 445.*numer.* 30.*cum ſeq.*Zaſ.*lib.2.intellect.c.17.* Pet. Stel. *ad l.q ei Romæ §.Augerius,ff. de verb.oblig.nu.* 100.*& ſeq.*Sebaſt.Sap.*ad l.poſt aditam.Co. de impub.num.* 7. nouiſſimè Ar.Pinel.*in repetit. ad l.1.Co. de bon.mater.3.part.num.49.fol.243.* Cacher.*deciſ.15*: *num.*15.

l.Acta.45.

Zaſius *d.libro 2.cap.21.*

l.Actorum.46.

Vvaltherus *lib. 2. miſcell.c.23.*vide Dec. *in c.quoniam contra in not.11.collat.7.extra de probat.num.15.verſ.pro iſta parte,*& Lanfranc. de Oriano *in d c.in crim.num.5.* Ad id quod dicit Gloſſa in verb.*quaſ.*vide Alex. *in l.ſæpe,in 8.coll.eodem tit.* cum quo tranſit Ruin.*in l.filiusfam.§.diui,chart.9. circa fin.de leg.1.*

¶Menoch.*de arbitr.iud.lib.1.q.17.*Portius *libro 1.concluſ.43.*& Ioannes Aurpachus *libro 2. Alleg.c.17.*Peckius *de repara.eccleſ.c.16.*Citatio partis in quolibet actu requiritur.115. limitationes in quibus ſententia abſque citatione valet,ponit Antonius Nici. *in tracta.de concord.Gloſſ.n.224.*quod amplius eriã in ſententia principis, *c.1. ibi Abb.ult.not.extra de cauſ.poſſeſſ.*& per Tiraquell. *de ll. connub.folio 295.numer.1.* quicquid dicat Iaſ. *ad l.nec quicquam,§.vbi decretum,ff.D.de offic.proconſ. & leg. num.* 29. vbi plenè de materia,Cotta in verbo *citatio partis*, Balb. *deciſ.157.& 372.* Nouiſſimè in materia huius legis per Philipp. Port. *libro 1. concluſionum ſuarum,conclu.* 43, vbi ponit 161. ampliationes, & 224. limitationes.

*l.De vnoquoque.47.

* Citatio partis in quolibet actu requiritur iis limitationes in quibus ſententia abſque citatione valet ponit Ant.Nic.*in tract.de concor t.gloſſ.nu.224.tom.1.* & hanc legem amplia etiam in ſententia principis *c.1.ibi Abbas ult.not.extr.de cau.poſſ.*Et per Tiraq.*de leg. conn.fol 195.n.1.limit.15.in antiq. impreſſ.*quidquid dicat Iaſon. *ad l nec quicquam §.vbi decretum.ff.de off.proconſ.& leg.num.* 29.vbi plenè de materia huius legis Cott. *verſ.citatio partis.*Balb.*deciſ.257.& 372.*Nouiſſime in materia huius legis per Philip.Port.*lib.1.concluſ. ſuar.conclu.43.* vbi ponit 116. *ampliat.&* 124. *limit.*

*Ad gloſſam ſecũdam hic dum dicit quod nõ debet citari ille de cuius præiudicio principaliter non tractatur, licet in conſequentiam tractari poſſit,vide Iaſ.*ad l.decem.num. 38.ff de verb.oblig.*& ad l.Gallus *§.& quid ſi tantum num.*130 *ff.de lib.& poſthum.* & ad l.*filiusfam.§.diui in 1.lect.num.47.& in 2.num.91.& ibi* Rip. *num.* 50. idem Iaſ.*ad l.nec quicquam, ff.de off procõnſ.* & eſt communis ſententia cũ hac gloſſa, vt per Socin ad *d.§.& quid ſi tantum num.30.*Alex. *ad l.ſæpe.ff.de re iud.numer.* 24.Iaſ.*ad l. reſcriptum.ff.de pactis.* Marſil.*ſing.* 30.*&* 75.

l.Decreta.48.

Ræuardus *lib.4.variorum,cap.2.* Molinæus *ad l.1.§.eadem,num.23. & 25. D.de verb.oblig.* Vvaltherus *libr.1. Miſcell.c.18 f.136.numero 7. & ſeq.*repetitionum 7.*folio* 190. *numero* 7. *& ſeq.*repetitionum 6.

l.Et exheredatum.49.

Valer.*1.tit.1.*

l.Nec libertate.50.

Iuuenal.Satyr *3.*

l.Si quis.51.

Cuiacius *lib.2.obſ.c.23.*

l.ſi rerum.52.

Hotom.*5.obſ.*18.

l.Contumacia.53.

Vvaltherus *lib.1 Miſcel.c.28.* Ræuardus *pro tribun.cap.3.*

l.Contra.54.

Paulus *5.ſent.5.§.6.*

l.Iudex.55.

Vide *cap. in literis, & cap. venerabilis,extra de off.& pot.*

Digitized by Google

l. Poſt rem. 56.

Confeſſio iudicialis paratam habet executionem.

l. Quidam. 57.

Gilbertus Regius *libro i. var. c. 30.* Zaſius *libro 2. ſingul. intellect. ca. 12.* Forcat. *in cupid. iuriſper. cap. 17.* Petrus Faber, *ad l. 2. §. 11. D. de regul. iur.* Cuiac. *libro 17. obſeru cap. 34.* Ibi ſed ſi fortè, vide Ang. Aret. *in §. 1. Inſt. de fiduc. tutel. col. 2. 189.* Zaſius *folio 291. num. 20. & 21.* tractatuum 2.

l. ſi cum. 58.

Huius legis duplicem interpretationem, vide apud D. Goth. hic.

l. in ſententiis. 59.

Gail. *obſ. 109. numero 3. 4. 5. 6. 7. & 8.*

l. Quæſitum. 60.

Auguſt. *libro 1. emend cap. vlt.* Cuiacius *libro 12. obſer. c. 18.* Ioannes Aurpachus *libr. ſing. alleg. cap. 35.*

l. in iudicati. 61.

Fornerius *libro 1. ſelect. cap. 18.*

l. Cum quærebatur. 62.

Cuiacius *lib. 9. obſ. cap. 37.*

l. ſæpe. 63.

¶ Ioannes Robertus *lib. 1. ſenten. iur. c. 13. & 20.* Cuiacius *d. lib. 12. c. 25.* Molinæus *ad conſuet. Pariſien. tit. 1. §. 31. num. 18. & ſeq* Couarruuias *practicarum quæſtionum, c. 13.* Zaſius *libro 2. ſing. intellect. cap. 27.*

¶ Sententia lata contra vnum, alteri non nocet. vt hic per doctores latiſſime tradit Socinus Iun. *conſil. 445.* & per Felinum *ad cap. quamuis, extra de re iudic.* adde Didac. Couar. *in lib. practic. quæſt. cap. 12. num. 7. & 9.* Non habet locum in tranſactione, & aliis contractibus, vt contractus cum vno factus noceat illi, & proſit alteri, *ſing. 2. folio 992.*

l. Negotiorum. 64.

Vide ad intellectum huius loci Zaſ. hic.

Tit. 2. De confeſſis.

¶ Ad totum titulum ſcripſit Zaſius.
* & Ioannes Sadoletus.

l. Confeſſus. 1.

Paulus *5 ſent. tit. 5. §. 2.*

l. Non fatetur. 2.

Zoannetus *rerum quotidianarum, capite 20.* Illum textum limita vt per Socinum *in reg. 64. 65. & 66.*

l. Iulianus. 3.

Vide Cuiacium C. *h. t.*

l. ſi is. 4.

Paulus *2. ſent. 1. §. vlt.*

l. Qui Stichum. 5.

Vulneratus fingitur mortuus à die illati vulneris ſi moriatur.

l. Certum. 6.

Quomodo procedat, vide Alexandrum *in l. nam poſtea, §. ſi minor, col. at. 4.* Iaſonem *in 2. de iure.*

§. Sed & ſi. 2.

Alciatus *2. præſumpt. 12.*

§. ſi quis. 3.

Paulus *5. ſent. tit. 5. § 1.*

§. ſed. 4.

Oldendorp. *cap. 4 de re iudic.*

§. In pupillos. 5.

Sarmientus *libro 3. ſelect. cap. 13.*
*Fachineus *controuerſ. iuris lib. 1. c. 72.*

§. Confeſſi. 6.

Paulus *5. ſent. tit. 5. §. 2.*

l. Cum fideicommiſſum. 7.

Cuiacius *lib. 5. ad African. folio 88.*

Titul. 3. De ceſſione bonorum.

¶ Ad totum titulum ſcripſit Zaſius. Vide Couarruuiam *lib. 2. variarum reſolut. c. 1.*

l. Creditori. 1.

Pithoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſultorum pag. 76.*

l. in perſonalibus. 2.

Pithoeus *dicto loco.*

l. is qui. 4.

Cedens bonis à nullo creditore conueniri poteſt.

l. Qui bonis. 6.

Hotomanus *24. illuſt. quæſt.*

l. ſi debitoris. 7.

Gellius *libro 20. cap 1.*

l. Qui cedit. 8.

Cedi bonis non poteſt, niſi liqueat de debito.

l. Bonis. 9.

Paulus *5. ſent. tit. 5 §. 2.*

Titul. 4. Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur.

Ad totum titulum extant Zaſij commentarij.

l. Tres. 1.

Vide *Nou. 53. cap. 4. in fine.*

l. Prætor

Digitized by Google

l. Prætor.2.

Alciatus *libro 2. diſpunct. capite 12. in §. hac verba.*

§.Defendi.

*Maſuer' *in pract.fo ens titl.2.de dilatione.n.19.*

l. Apud.3.

Defendere quid ſit,declarat hic D.Goth.

l. Sed & is.4.

Immiſcet ſe hæreditati filius l.11.§.*de liber. & poſthum.*

l. Hæc.5.

Ad illum textum cum ibi dictis per Bartolum,vide Bauer. *Inſtit.de teſtament.in penultima columna ſuper Gloſſ.fin.in 3.quaſt.* Limita *ad Auth. n.ſi quis iudici verſ.iſtud.*

l. Fulcinius.7.

Cicero *in oratione pro Quinto.*

§.Prætor.1.

Ræuardus *pro tribunal.cap.3.*

Folio 170. *numero* 143. *&* 145. *&* §. *adeo,ex eadem* l.*Fulcinius numero* 157.repetitionum 5.

§.Cum hoc.2.

Mynſing.4 *obſ.*80.

§.adeo.9.

Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum , capite* 31. Vide Socinum *in reg.3.*

§.illud.13.

Cuiacius *libro* 1. *obſeruationum , capite* 13. *& libro* 2. *capite* 40. Ræuardus *libro* 4. *variorum, capite* 7.Briſſonius *libro* 2.*ſelect. capite* 12. Emanuel Zoares *libro obſeruationum, capite* 21.*folio* 170.*numero* 146.

§.Diuus.19.

Repetitionũ 5 *folio* 177.*n.*115. *& ſeq. &* 141.

l.Si diu.8.

Ad quid pertineat hæc lex, declarat hic D. Gothof.

l. Vnus.9.

Venditio bonorum abſentium non ritè fit ſine curatore.

l. Si pupillus.10.

Nota hic extenſionem fieri ad ſimilia.

l. Ad cognitionem.13.

Vide §.*relegati,Inſt.quibus modis ius.*

l.Si quis.14.

Bartolus *in* l.*locum,*§.*condemnatio, D.de tabulis exhibendis.*

l. is qui.15.

Cuiacius *libro* 10.*obſer.cap.*32.

Tit.5. De rebus auctoritate iudicis poſſidẽdis ſeu vendendis.

¶Totũ titulũ Zaſius ex profeſſo declarauit.

l. Vbi.2.

Domicilium vbi quis habere cenſeatur, declarat hic Gloſſ.

l. Aut vbi.3.

Baldus *deciſ* 216.

l.Si ſeruus.4.

An quod allegat eam Bar.*in* l.*ſi vnus,* §.*pactus,de pact.col.2.verſ.tamen.*

§. ſi quis.1.

Nota hic quod verba cum effectu ſunt accipienda.

l.Si minor.5.

Baldus *in* l.*non ideo minus,C.de procurat.*

l. Si non.6.

Ex cauſa conſtituere quid, Gloſſa hic.

§.Si pupillus.1.

Geſta per pupillum obſeruantur, licet poſtea ſe abſtineat.

l.Hæreditarium.7.

Bartolus *in* l.*Fulcinius,*§.*tit.prox.*

l.in venditionem.8.

Molinæus *ad conſuet. Pariſien.tit.*1.§. 6.*Gloſſ.* 7.*numero* 12.

§. Si quis.1.

Repetitionum 5.*folio*178.*numero*238.

§.Eſt præterea.5.

Molinæus *dicto titulo* 1. §. 6. *Gloſſ.* 7. *numero* 11.*&* 12.

§.in eum.6.

Cuiacius *libro* 12.*obſeruationum capite* 25.

l. Hæredi.11.

Actiones perſecutoriæ & pœnales differũt.

l.Cum vnus.12.

Poſſideri quænã non poſſint, D. Goth.hic.

l. Cum plures.15.

Alciatus *libro* 2.*parerg.capite* 25.Auguſtinus *libro* 4.*emend.cap.*2.

l.Cum bona.16.

Antonius Auguſt.*libro* 3.*emend.c.*1.

l.Quæſitum.17.

Quis hui' legis ſẽſus ſit declarat hic D.Got.

l. intereſt.18.

Cuiacius *ad tit.C.de iure dot.*

l Dabimuſque.19.

Vide hic Ripenſem *numero* 12.

l.Vel fatuo.21.

Digitized by Google

Auguſtinus *libro 3.emend.c.1.*

l.idem.22.

Bartolus *in Rub.C.de ſucceſſ.edict.*

l.Si ventri.24.

Vide Ripenſem hic.*numero* 8.*&* 9.

l. Ait.25.

Ant.Aug.*libro 2.emend.cap.1.*

l.Qui in.26.

Nauis quemadmodum inſtruatur, & armetur, Gloſſa hic.

l.Si magiſtratus.27.

Arbiter ſumitur aliquando, pro curatore bonis conſtituto.

l.Paterfamilias.28.

Dynus & Azo *in ſumma, D.de vulg.*

l.Rufidius.29.

Plin.*33.c.1.*Cuiac.*lib.1.obſ.c.9.*

l.Imperatores.30.

Ræuardus *libro 1.de præiudiciis, cap.13.*

l.Si creditores.31.

Cuiacius *libro 18.obſ.cap.39.*

l.Priuilegia.32.

Gomeſius *tomo 2.variar.reſolut.cap.2.numero 20.col.3.*

l.si pupillus.33.

Bartolus *in l.quidam, ſupra de re ind.*

l.Quod quo.34.

Paulus *5.ſent.tit.12.§.10.*

l.Eum qui.35.

Cuiacius *libro 2.obſer.cap.13. & libro 11.capite 8.*

l.eum.36.

Romanus *ſing.391.*

l.Antiochienſium.37.

Alciatus *libro 1.diſpunct.cap.11.*Cuiacius *libro 10.obſ.cap.35.*

Tit.6.De ſeparationibus.

Ad totum titulum ſcripſit Zaſius.

l.ſciendum.1.

Zaſius *libro 2.intellect.ſing.cap.23.*

*§.ſciendum.

Quomodo intelligatur hic textus tradit. Pet.Surdus *deciſ.310 num.8.*

l.Debitor.3.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.9.*

*Antonius Faber *lib.7.coniect.cap.16.*

l.Quotiens.6.

Paulus *4.ſent.1.§.penult.* & ibidem Cuiac.

l.Qui iudicium.7.

Iudicium dictare quid ſit declarat hic Gloſſ.

Tit.7. De curatore bonis dando.

Curator bonis quibus perſonis detur, Accurſius hic.

l.ſi quis 1.

Socinus *Reg.renunctatio 338.*

l.De curatore.2.

Romanus *ſing.97.folio 4.*

l ſi plures.3.

Bertrand.*4.conſ.22.*

l.Imperatores.4.

Vide l.40.*ſupra de oper.libert.*

l.Si debitor.5.

Seneca *4.de beneficiis 39.*

Tit. 8. Quæ in fraudem creditorum facta ſunt vt reſtituantur.

Hunc titulum ad finem vſque Zaſius interpretatur, vide Nicolaum Vallam *de rebus dubiis, tract.12.*

l. Ait prætor.1.

Oldendorp.*6.claſſ.1.*

l.Idem.2.

Facit l.17.*in fin.infra eod.*

l. Vel ei.3.

Alienationis verbum vſucapionem etiam continet.

l.in fraudem.4.

Facere etiam videtur qui non facit, quod facere tenetur.

l.ſed etſi.5.

Coniunge l.5.*ſupra pro derelicto.*

l.Quod autem.6.

Franc.Aret. *ad l.ſi is qui hæres, D. de acquir. hæred.*

l.ex his.8.

Continetur hic exceptio legis ſuperioris, qua de re Bart.hic.

l.His qui.9.

An res

An res loco pretij ſuccedat, vide Tiraq. *de retract. lign.* §.32.

l: Ait prætor.10.

Petr. Faber. 1 *ſemeſt.*12.

§.Si quid.10.

Cuiacius *libro 7. obſ. capite* 4.

§.Si debitorem.16.

Forcatulus *Necyom. dialog.*9. & Cuiacius *libro 16. ob. capite* 19.

Qui pecuniam ſibi debitam à debitore fugiente abſtulit, communicare non cogitur aliis creditoribus, ante bona poſſeſſa, ſecus ſi poſt bona poſſeſſa. Iaſ. *inſtitut. de action. in princip. numero* 72. & de intellectu Moder. Ancon. *in tractat. de mercat. parte* 236. *numero* 13. relatiuè Benuenut. *tractatu de cob. numero* 13. *folio* 360. *deciſ. capitu.*

l.Si pater.12.

Qui fraudem mandat tenetur, ac ſi ipſe mandaſſet.

l.Illud conſtat.13.

Reuocatorio edicto, an & quando pignus reuocetur, Gloſſa hic.

l.Hac in factum.14.

Reuocari ea propriè dicuntur, quæ tranſlata fuerunt.

l.Si quis.15.

Zaſius 2. *part. antinom. numero* 2.

l.Omnes.17.

In donatione omnium bonorum præſumitur fraus & ſufficit libellum pręſumptiuè concludere Bar. *ad l. cum quid, numero* 19. vbi alij *ſi cert. pet. per.* Felin. *ad tit. extra de libell. obla.* Alex. *conſilio* 108. *viſo themate. nu.*3. *vol.*4. Annib. de Can. *ad l. poſt contractum, numero* 61. *D. de do.* Iaſ. *ad* §. *Item ſi quis in frau. col.*7. *Inſt. de actionibus.*

Vide Bart. *in l. contractum*, *D. de donat. in* 2. *col. poſt gloſſ. in l. qui teſtamentum, quam allegat. D. de prob.* Et Bart *in l. cum quidam, in vlt. col. ſi certum petat.* vide Iaſ. *inſtit. de act.* §. *Item ſi quis, in* 2. *col.*

§.Lucius.1..

Repetitionum 5. *folio* 192. *numero* 61. & 63.

l. Et ſi.18.

Odofredus *in l. Liberemus*, C. *ad Velleianum.*

l.Patrem.19.

Ratio ſanguinis omnē fraudem excludit.

l.Debitorem.20.

¶Gloſſ. ibi, *debitor multorum*, an autem quarta Trebellianica dicatur debita naturaliter, vt ideo in impediatur eius repetitio, ſi fuerit ſoluta traditur. *in l.*1. & *l. error in prin. ad l. Falcid.* Bart. & ibi latiùs Iaſon *in l. cum quis, C. de iur. & facti ignorantia*, & ad hoc vide ſimilem textum, quamuis in aliis terminis, *in l. ſi ſponſus*, §. *ſi quis ſupra de don. inter vir.*

l.Debitor.21.

Valla *de rebus dub. &c. tract.*11.

l.Cum in vetus.22.

Auguſtinus *libro 3. emend. cap.*9.

l.Primo.23.

Ignominioſiſſimum eſt bona cuiuſquam propter æs alienum diuendi hac lege, vt Scæuola ait, famam defuncti aditione hæreditatis conſeruari, id etiam Cicero in Quintiano multis verbis explicat, ſed minus ad hunc locum accommodate, quoniam de viuentis bonis illic loquitur.

l.Pupillus.24.

Et ad hunc textum adde, quòd idem ſit *in vno exhæred. l. fin. C. depoſiti.*

l.Si fraudator.25.

Lucrum capere non dicitur, qui fraudem fugit.

§.Proculus.5.

Auguſtinus *libro 2. emend. cap.*1.

§.Fructus.6.

Gilbertus Regius *libro 2. enantioph. cap.*20.

§.Hæc actio.7.

Brunus *tract. ceſſion. q.*3.

LIBER XLIII.

Titulus primus.

De interdictis.

AD hunc titulum laudantur Zaſij commentarij. vide Duarenum *libro 1. diſput. cap.*19. Ioan. Robert. *libro 3. ſentent. iur. ciuil. cap.*19. Hotomanum *libro 1. D. in cap.*20.

l.Videamus.1.

Ripa hanc legem interpretatur.

l.interdictorum.2.

Quæſada *libro 1. quæſt. cap.*9.

§.Hæc autem.3.

Cuiacius *libro 4. obſeruat. cap.*10. & *libro* 5. *capite* 21.

l.In interdictis.3.

In interdictis nō habetur ratio perceptorum fructuum ante iudicium.

Digitized by Google

l.Ex quibus.4.

Facit hic l.1.§.*de vi & vi armat.*

l.Interdictas.5.

Poteſtatis ſeruilis & filialis notatur *in* l.*poteſtatis verbo* 215.1.*de verb.ſign.*

Tit.2. Quorum bonorum.

Ad hunc titulum Ripa. ad duos ſequentes Zaſius ſcripſit, vide Menoch. *de adipiſcenda poſſeſſione.remedio* 1.

l.Ait prætor.1.

Vide Zaſium hic *numero* 7.

l.Interdicto.2.

Differentias interdicti quorum bonorum & petitionis hæreditatis, vide apud Schneideuinum *in* §.*ſequens diuiſio,Inſt.de interd.*

Tit.3. Quorum legatorum.

Menochius *de adipiſc.poſſeſſ.remed.*2.

l.Hoc interdictum.1.

Hanc legem Ripa interpretatur, vide Guterium *par.*1.*reſolut.cap.*25.*numero* 4.& 5.hoc interdictum ibi non habet locum, quod prohibetur heres detrahere Falcidiam ſecundũ Rapha. Cumanum *conſilio* 61. Et hoc ſentit Glo.*in* §.*rediguntur,in verb.proinde.*

§.Si quis.5.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.cap.*28.

§.Quod ait.11.

Folio 141.*numero* 15.*& ſequen.*repetitionum 7.*folio* 149.*numero* 111. *& ſeq.vſque ad numerum* 113.*& rurſus numero* 20.*repet.*7.

l.Diuerſum.2.

Litis conteſtatio neceſſaria eſt in omnibus interdictis.

§.Quod.1.

Repetitionum 5.*folio* 147.*numero* 136.

Titul.4. Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus erit.

Menochius *de retinenda poſſeſſione,remed.*4.

l.Ait prætor.1.

Cuiacius *libro* 15.*obſ.*17.

l.Suo.2.

Quanti ea res eſt ad perſonam domini refertur.

l.Si quis.3.

Zaſius 2.*par.Antonimiar.numero* 11.Straithmannus *Harmonia iuris,pag.*309.

l.Per interdictum.4.

Dynus *in cap.cum non ſtat,de reg.iur.in* 6.

Tit.5. De tabulis exhibendis.

l.Prætor ait.1.

De dictione *penes*,vide l.63.*infra de verborum ſign.f.*

§.Hoc interdictum.2.

Zaſius *dicto loco,numero* 20. & Straithmannus *ibi ſupra,pag.*308.

l.Locum.3.

Teſtamenta qui detinent, tenentur hoc interdicto.

§.Hoc interdictum.7.

Ioannes Robertus *libro* 1.*recept.lect.cap.*19. Cuiacius *libro* 16.*obſ.cap.*28.

l.Si ſint.4.

Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*7.

l.De tabulis.6.

Actione ad exhibendum agi non poteſt lite conteſtata ſuper rei vindicatione.

Tit. 6. Ne quid in loco ſacro fiat.

¶Ad totum titulum ſcripſit Zaſius *tom.*3.

l.Ait prætor.1.

Qui dicantur æditui, declarat hic Gloſſa.

Tit. 7. De locis & itineribus publicis.

¶Vide Oldendorp.*claſſ.*2.*act.*9.

l.Cui libet.1.

Cæpol. *tract. de ſeruitut. ruſticorum prædior. cap.*3.

l.Vias.3.

De via vicinali, vide §.5.*Inſt.de lege Aquilia*, & ibi Theophil.

Tit.8. Ne quid in loco publico vel itinere fiat.

¶ Briſſonius *titulo de via publica, folio* 406.

l.In loco.1.

Cæpola *tract.de ſeruit.ruſt.præd.capite* 3 *numero* 6.

§.Hoc interdictum.1.

Corraſius *libro* 6. *Miſcel.cap.*19. Briſſonius *libro* 3.*ſelect.cap.*19.

§.Idem

Digitized by Google

§.Idem.15.

Vide Socinum *reg.86.*

§.Si quis à.16.

Menoch.*de arbitr. iudic. lib.1.q.48.*Priuilegium à principe conceſſum,intelligitur ſine læſione iuris alterius,declara vt per Bart. *ad* l.1.*num.4.de no.Cod.fac.* in materia Alexand. *conſ.125.num.3.cum ſeq. vol.2.& conſ.87.nu.* 8. *volum.6.*Cornel.*conſ.207.num.5.& 6.volum.* 4.Alciat.*in tract.præſump.reg.3.præſum.*11.Marſil.*ſing.440.princeps.de conſ.*10.11.*num.*4.Iaſ.*ad* l.*certi,num.19.ff de conſti. princip.* Mandel.Alber.*conſilio 34.num.10.colleg.*Bonon.*conſilio* 1. *num.57.poſt conſ.Zabarel.*

§.ſi quis.17.

Forcatulus *in penu.iur.cap 19.*

§.Viarum.22.

Alciatus *lib.1.prætermiſſ.*Alexander ab Alexandro *lib.2.genial.dier.c.*28.

§.Hoc interdictum.24.

Briſſonius *libro 4.ſelect.cap.*12.

l.Litora.3.

Virgilius *9.Aeneidos,verſ.710. & ſeq.*

l.ſi per.5.

Cauere de damno cogi vniuerſitas poteſt.

l.Ei qui.6.

Luſoria magiſtratuum edicta eſſe non debet.

Titulus 9. De loco publico fruendo.

¶Pro intellectu huius tituli, vide Cuiacium hic.

l.Prætor.i.

Folio 476. Arius Pinellus *Cod. de bonis maternis.*

l.Concedi.2.

Pythoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſult. pag.76.*

Tit.10. De via publica, & ſi quid mea factum eſſe dicatur.

l.Ædiles.1.

¶Alciatus *lib.1.prætermiſſor.*

Tit.11. De via publica & itinere publico reficiendo.

¶Cepola *de ſeruit.ruſt.præd.cap.3.num.17.*

l.Prætor.1.

Colum.*6.cap.23.*

l.Viam.2.

Corraſ.*ad* l.*ſeruitutes,§.ſeruitus,*D.*de ſeruit.*

l.ſi in agrum.3.

Vide l.*ſi locus,*D.*quemad.ſeruit.amit.*

Tit. 12. De fluminibus, ne quid in flumine publico, ripáve eius fiat, quo peius nauigetur.

¶Hoc edictum eleganter explicat Cicero in oratione pro Cecinna.

l.Ait prætor.1.

Forcatulus *Necyom.dial.*84.

l.Quo minus.2.

Duarenus *libr.1.diſput.cap.*52. Forcatulus *dialog* 85.hanc legem Ripa explicauit.

l.Flumina.3.

Forcatulus *dial.*86.*Necyom.* Cuiacius *libro* 14.*obſ.cap.*11.

Tit. 13. Ne quid in flumine, &c.

¶Boſſius *de aquis & fluminibus,folio* 389.

l.Ait prætor.1.

De dictione *aliter*,vide hic Bart.

§.ſed & ſi.7.

Et id nota ex hoc textu,quod magna vtilitas priuata, præfertur vtilitati publicæ, vt per Alex.l.1.*num.46.ſolut.matrim.*Dec.*conſi.* 244.*coll.2.3.& fin.*

Tit.14. Vt in flumine publico nauigare liceat.

¶Ant.Aug.*libro 1.cap.9.*

l.Prætor.1.

Vide hic Iaſonem & Bald.

Tit.15.De ripa munienda.

¶Vide Aggenum vrbicum.

l.Prætor.1.

Tiraq.*de pœn.cau.51.numero 37.*

Tit.16.De vi & vi armata.

¶Menoch.*de recup.poſſeſſ.remed.*1.Cuiacius *libro 6.obſer.cap.*4.Duarenus *libro 1.diſput.anniuerſ.cap.*20. Gilbertus Regius *lib.1. enant. cap.*21.

l.Prætor ait.1.

De particula *vnde*, vide hic Bart.& Gloſ.

Digitized by Google

in quo licet domino turbare poſſeſſorē impunè quādo ſcilicet poſſeſſore & domino cō tendente de proprietate,lata fuiſſet ſentētia pro ipſo domino. Nam tali caſu poſſeſſori a gēti interdicto, vti poſſideris obiicietur exceptio latę ſententię ſuper petitorio. Iſta eſt doctrina communis contra Bar. opinionem *in* l.*naturaliter*,§.*nihil cōmune,in* 2.*col.in prin.*

§.Interdictum.6.

Repetionum 5.*folio* 134.82.

l.Iuſta.2.

Incerta pars an poſſideri poſſit,declarat hi D.Gothof.

l.Si duo.3.

Cuiacius *libro* 5.*obſ.cap*.22.

§.item.4.

Cuiacius *dicto capite* 22.Ioannes Robertus *libro* 2.*recept.lect* c.14.

l.in ſumma.4.

¶Pro intellectu huius textus, vide notata poſt Socinum *ad* l.1.*in princ. D.de acquirenda poſſeſſ nu*.50.Ioan.Igne.*in repet ad* l. *neceſſarios* §.*non alias,D.ad Syllan.in* 2.*part.numero* 53.

Repetitionum 3.*fo*.503.*numero* 53.

Tit.18. De ſuperficiebus.

¶Menochius *de retinenda poſſeſſ remedio* 4. Cuiacius *libro* 17.*obſ.cap*.1.

l.Ait prætor.1.

In Gloſſa in verbo agendo,vide Socinum *in* l.1.*in* 4.*not.de rebus dub.*

§.Quod.3.

Folio 470.*& ſeq.ex numero* 66.Arius Pinel lus *C.de bonis matern.*

§.Seruitutes.9.

Ræuardus in Treboniano *pag*.13.

l.Superficiarias.2.

Vide l.74.*ſup.de rei vindicat.*

Titul.19. De itinere,actuque priuato.

¶Menochius *de retinenda poſſeſſ.remed*.5.

l.Prætor.1.

Alexander ab Alexand.*lib*.2.*genial. dier.c*. 20. Geraldus Lugollius *de ſeruitu.vſucap.c*. 29 vide Iaſonem *in* l.*de quib.de leg.* qui illam limitat *col*.7.*nume*. 23.*verſ.not.diligenter.*

§.Si quis.4.

Ad illud quod dicit Bart. *in fin. per Gloſſ. in verb.quoad vſque.*vide Bald.*in* l.*ſi patronus.C. communia vtriuſque iud.in pen.collat. circa fin. & in* l.*fi.C.qui teſtamēta fac.poſſ* Alex.*in conſ*. 24.*in vlt.col.in* 4. *vol.* Et ad id quod dicit ibi Bart.*de præſcriptione iuriſdictionis*,vide Caſtr. *in* l.*Imperium ff.de iuriſdict.omnium iudic.*

l.Nec enim.2.

Vtile per inutile non vitiatur.

l.Inde etiam.3.

Re ſua vti quis commodè non poteſt,niſi eius reficiendæ poteſtatem habeat.

§.Hoc autem.13.

Repetitionum 5.*fo*.133.*numero* 70.

§.Fieri.14.

Qui reficit nouum quid facit.

l.Veteres.4.

Facit l.5.§.1.*infra eod.*

l.Apparet.5.

Non habeat. Hanc negatiuam Haloander non legit,Cuiacius *ad* l.4 *ſup.de vſucap.*

l.Sicut.6.

Perperam hic Haloander detraxerat negationem contra fidem Florent.& manuſc.

l.Si per fundum.7.

Ius ſumitur pro ſeruitute,vt notat Gloſſa *in rub.extra de iudic.in antiq.*

Tit.20. De aqua quotidiana, & æſtiua.

Menochius *de retinenda poſſeſſ.remedio 6.*

* Praxim huius interdicti vide apud Oldendorpium claſ 1.*act* 7.

l.Ait prætor.1.

Rhodiginus *libro* 14. *lect.antiq.cap*.14.Facit textus *in* l.*quidē*,§ *illud*,*Co.de neceſſ.hæred.Inſtit.* Et quando iudex debeat vel poſſit officium ſuū interponere,Aret.in.*in* §. *præterea coll.fin.Inſtit.de actio.* & an poſſit cōpelli,Iaſ. ibi *coll* 2 *&* 3 vide quæ hic addo ad Bart.

§.Præterea 12.

Cuiacius *libro* 9.*obſ.cap*.37.

§.idem.13.

Rhodiginus *libro* 16.*lect.antiq.cap*.43.

*Strabo.*lib*.23.

§.illud.16.

Molinæus *de diuid.& indiuid.par.*3.*nu*.345. *&* 346.*&* 351.*cum ſeq.*

§.Deinde.29.

Molinæus *ad* l.1.§. *ſed ſi mihi,numero* 88. *de verborum oblig.*

§.Permittitur.41.

Duarenus *libro* 1.*diſput.cap*.51.

*Fachineus *controuerſiarum iuris lib*.1.*c*.100.

Digitized by Google

l.Hoc iure.3.

Vide ad hunc textum *cap.1.de reſcript.lib.9.* & quæ dicuntur, adde Dec.*conſ. num.5. & 8.*

§.Ductus.4.

Parladorius *rerum quotidianarum, cap. 1.fo. 537.num 311.*repetitionum.5.

*Socinus *regula 373.*Iaſon.*conſ.150.*

l.Lucio.4.

Ius aquæductus, an & quomodo diuidi poſſit, declarat hic Gloſſa.

l.Cùm conſtet.5.

Vide Gloſſam *in cap.1.§ ſi quis,in tit.de controuerſ.inueſt.*

l.Si de via.7.

De intellectu poſt Bart.Et Gloſſ.hic,& *ad l.1.de itinere actuque priuato,§.1. cum glo.* vide Pau.de Caſt.*ad l.ſi prius,col.2.verſ.eſt,& 4.D. de oper nou.nunt.*& ibi alij. omnes, Bart.*ad l.1.in prin.reg.4.D.eod* & præcipuè de illis verbis,*ſine praiudicio amittitur ſeruitus.*Idē Bar.*ad l.ſi prius,col.9.in princ.3.op.de form.& mod.cau.* Alciat *libro 6.parerg.cap.14.*Sed intellectum Bart.ad dicta verba *ſine præiudicio* non videtur tutus.nam quod præiudicium facere poteſt.ſi non vtitur cauens hic aliquo modo vt dicitur,&ideo verus ſenſus eſſe poteſt,quod agens negatoria, cauet ſe non vſurum ſi re pendēte ſuper ſeruitute, ſine præiudicio eius.id eſt quod cōuentus.qui eſt in quaſi poſſeſſione eius.ille interim vtitur ſua ſeruitute amittenda habito reſpectu ad animum.agentis negatoria,vt alias ſæpe in ſimili eſt,quod ex deſtinatione res conſideratur,licet ea nō fit,*in cap.3.cum Gloſſa de coniu.Leprol.in l.ſi ita ſtipulatus fuero,§.Chryſogonus,cū Gloſſ.in verb. quæramus,D.de verb.oblig.in l.dotale.l.cū Glo. D.de fund.dotal.*

l.Cui per.8.

Nota hic quod quædam tacitè in ſermone excipiuntur.

Tit.21.De riuis.

Menochius *de retinend.poſſeſſ.remed.7.* Oldendorp.*claſ.2.act.8.*

l.Prætor.1.

Alciatus *libro 2 prætermiſſorum*,Feſtus *in voce Riuus.*

l.Labeo.2.

Plinius *libro 38. capit. 12.* Vitruuius 8. *cap. eodem.*

l.Seruius.3.

Caſſiodorus 3.*variar.*

§.Si quis.10.

Cuiacius *libro 16.obſer.cap.17.*in principio.

l.De riuis.4.

Iſidor.*13.orig.12.& libro 20.cap.5.*

Tit.22.De fonte.

¶ Menochius *de retinenda poſſeſſ.remed.8.*

l.Prætor.1.

Oldendorp.2. *claſſ.8.act.8.*Iſido.*14.orig.21.*
*Varro *lib.5.de ling.latin.*

Tit.23.De cloacis.

¶Alexander ab Alexandro *libro 3 genialiū dierum cap.14.*Oldendorp.2. *claſſ.act. 8.Lact. Inſt.cap.20.lib.1.*

l.Prætor.1.

Menochius *de retinenda poſſeſſ.remed.*8.Plin. 36 *cap.12.*

*Duarenus 2.*diſput.*

§.Quod.10.

Duarenus *libro 2.animaduerſ.diſput.ca.12.& libro 1.cap.16.*

l.Quamquam.2.

Briſſonius *libro 4.ſelect.antiq.cap.12.*

Tit.24.Quod vi aut clam.

¶Beroius *quæſtion.3.& 4.*

l.Prætor.1.

Per Bartolum, vide Antonium de Cancro *in tract.de execut.inſtrum.in 2.not.*

§.Hoc interdictum.1.

Repetitionum 5.*folio 132.numero 55.*

*§.ſed etſi contra.7.

*Conſule Cuiacium apud Paulum. *lib. 5. ſent.6.§.3.in fine.*

l.Prohibere.3.

Hunc textum declarat Ruinus *in l. 1. ff. de oper.nou.nunt.in 4.q.*Bar.*16.q.2.§.nūciatio,col. 2.de leg.1.fo.46.num.65.repet.5.*

l.Seruius.4.

Vide Bartolum *in l. quod Neruæ, in 3. oppoſ. D.de depoſ.*

l.Aut quis.5.

In quibus actibus dici & conſulis mentio neceſſaria ſit,vide hic D.Gothof.

l.Si quis.1.

Auguſtinus *libro 1.emend.cap.3.*

§.Et ſi fortè.2.

Repetitionum 5.*folio 145.numero 134.*

l.Si ego.6.

Nota

Digitized by Google

Nota hic Duumuiros dici magiſtratus municipales.

l.Si alius.7.

Patientiam operis tollendi quis præſtare interdum cogitur.

§.Belliſſimè.3.

Declara,vt per Alex.*in l.1.§.nuntiatio, nu. 6.de noui oper.nuntiat.verſ. tum fallit*, vbi citat hanc legem vide Gloſſ.*in fin.§.ſi ad ſumma m, in verb.aut certè,eod.tit.fol.45.num.5.repet.5.*

l.Nam origo.8.

Poſſideri quædam per ſe non poſſunt,quæ tamen per vniuerſitatem poſſidentur.

l.Nam & ſi.9.

De ſpecularibus, vide Cepolam *de ſeru.vrb. præd.cap 63.*

l.Quia.10.

Pro quibus rebus competat interdictum hoc,vide hic Gloſſam.

l.is qui.11.

Initium hoc loquitur tãtum in puteo, ſed idem etiam eſt in vino & in frumento.

§.Si quis.2.

Alciatus *libro 2.parerg.c.27*.Corraſius *libro 1. miſcell.cap.19.*

§.Si fundus.10.

Cuiacius *libro 2.obſ.cap.25.*

§.Ariſto.11.

Cuiacius d.loco.Ioannes Robert. *lib.1.recept.lect.cap.35*.Cuiac.*lib.16.obſ.c.29.*

l.Quamquam.12.

Interdictum hoc , an & quando domino competat,examinat hic Gloſſa.

l.Denique.13.

Fructuarius agere poteſt interdicto vtili quod vi,vt hic.

l.Nam.14.

Delicto ſerui noxæ deditione liberamur, vt declarat hic Gloſſa.

l.Semper.15.

Paſtinandum.Paſtinati quid,Columella *lib. 4.de re ruſt.cap.28.*

§.Hoc interdicto.7.

Repetitionum 8.*folio* 496.*numero* 165.

l.Competit.16.

Cupreſſos.De cupreſsis,vide Virgil.*3.Æneid. & 2.Georgicor.*

l.interdictum.17.

Facit hic *l.3.& l.13. ſup. eod. tit.* iunctis ibi notatis.

l.Si immaturam.18.

Sylua cædua dicitur, quæ certis temporibus cædi ſolet.

l.interdum.19.

Coniunge hic l.7.§.5.*ſupra eod.* Duplex eſt hic lectiõ,de qua D.Gothof.hic.

l. Vi facit.20.

Tiraquellus *de retraict liniager* , *§. 1. numero* 88 *& ſequent.*

l. ſi opus.21.

Cato *cap.32.de re ruſt.in fine* Cepol. *tract.de ſeruit.ruſt.cap.43.*

l.ſi vitem.22.

Alciatus *libro 4.parerg.cap.* 20. Duarenus 2. *diſput.cap.40.*

§.Si ad ianuam.2.

Duarenus *libro 2.anniuerſ. diſput. capit.* 44 Ræuardus *pro tribunal.ca.3.* Cuiacius *libro 16. obſ.c.12.* *In fine adde l.1. & l.2.C.vt nemini liceat.

§. Si is qui.5.

Menochius *de arbit.iudic libro 2.caſ.45. folio 169.n.135.repet.5.* *Hippolitus Marſilius *ſingular. 8.*

Tit. 25. De remiſſionibus.

¶ Duarenus *lib. 1. diſput.ca.16.* Auguſtinus *libro 1.emend.ca.3.*Cuiacius *libro 1. obſer.capite 16 & libro 16 capite 31.& lib. 9. obſ.* 17. Emanuel Zoares *libro 1.obſer.cap.10.*Ioannes Robertus *libro 2.recept.lect.cap.12.*

l. Ait prætor 1.

¶ Intelligẽtia iſtius legis colligitur ex his, quæ ponit Gloſſ.mag. *in 2.parte,in l.1.in prin. D.de nou.oper.nunt.* Videlicet quòd iſte text⁹ intelligitur nuntiationẽ tenere ſiue veritate inſpecta,ſiue iuris permiſſione.Et nuntiatio dicitur non tenere, quando poteſt ab initio ſperni,vel ratione perſonæ, vel rei, vel cauſę. Sed profectò iſta intelligẽtia videtur cõtra illũ textum,qui ſi bene inſpiciatur , intelligendus eſt de nuntiatione,quatenus veritate inſpecta.Et vltra alia argumenta,quæ fieri poſsẽt,maximè iſtud ſtringit,quod I.C. declarat illa verba:Ius habet,quando dominium vel ſeruitutem habet , quod intelligo effectualiter,iuxta l.1.*quod quiſque iure*,*l.1.in fi.D.ad municipa'l.* Et crederem totam hãc l. vnà cum titulo loqui de remiſſionibus , quæ fiunt ex conuentione,& ſic de remiſſione neceſſaria &effectuali,quod patet,quia iam clarum eſt , textum iſtum non intelligi de remiſſione , quę fit pręſtita ſatiſdatione,quia remiſſio non eſt neceſſaria, ſcil. per partem, ſed bene remiſſio fit à lege , ipſo iure,etiãſi remiſſio quę fit per iudicẽ,videatur neceſſa-

Digitized by Google

ria. Et crederem, quod non ſit neceſſe, vt iudex expreſſè faciat remiſſionem, ſed ſufficiat pronuntiare partem nuntiatam habere ius ædificandi, & tunc ipſo iure cenſetur fieri remiſſio. Ex quo apparet nuntiantem ex poſtfacto, non habere ius nuntiandi per ſententiam iudicis, & ex actis coram eo factis, perinde eſt ac ſi à principio apparuiſſet, prout iſto modo argumentatur. Bald *poſt Glo. in l. 1. de nou. oper. nun. col. 2.* dum opponit *d. l. 1. & 2. ne quis eum:* Et ideo eo modo dico ſicut, quando à principio apparuiſſet nuntiantem nullum habere ius, quod remiſſio fit ipſo iure, vt fatetur Bartol. *in d. l. 1. col. 5. eodem modo, quando ex poſtfacto.*

*Fachineus *Controuerſiarum iuris lib. 8. c. 50.*

§. Si ſub. 1.

Folio 130. *numero 3?. repet. 6. folio 36. numero* 128. 133. & 137. *repet. 5.*

Tit. 26. De precario.

¶ Cuiacius *libro 4. obſ. cap. 7.*

l. Precarium. 1.

Ad Gloſſ. 2. *in fin* Vide Iaſonem *in l. dedi, §. liber, de condit. cauſa dot. & nouiſſimè* Inſtit. *de actione numero* 30. *aliàs* 27. Marſ. *ſing. 57.*

l. Ait prætor. 2.

Couarruuias *libro 3. reſolut. cap. 15.*

l. Veluti. 3.

Precarium rerum mobilium eſſe poteſt, vt & commodatum.

*Cuiacius *lib. 12. obſ. cap 37.*

l. in rebus. 4.

Nota hic eum poſſidere, qui precario habet, vt l. 15. §. 4 *infra eod.*

l. Sed ſi. 5.

Guterius *reſolut. par. 1. cap. 49.* Beroius *quæſtion. 69.* *Albericus hic.

l. Certè. 6.

Ant. rubr. *ad l. non ſolum, §. Morte,* D. *de noui oper. nunt.* Tiraquellus *in tract. conſilio 2. par. 1. ampl. numero 6.* poſt Bartolum *col. 15.* Ruin. *ad l. ſi is qui pro emptore, folio 36. de vſucap.* Iaſonē *Inſtit. de action. in principio, in finalib. verbis.*

l. Se & ſi. 7.

Facit hic *l. ita. ſupra commodati.*

l. Quæſitum. 8.

Vide Iaſonem poſt alios *in §. omnium* Inſt. *de act. in Gloſſ. in verb. nullo iure.*

§. illud. 2.

Repetitionum 5. *folio 88. numero 68.*

§. Hoc interdicto. 8.

*Vide Paulum *lib. 5. ſent. tit. 6. §. 12.*

l. Precario. 9.

Vide Paulum *libro 4. ſent. tit. 16. §. 11.*

l. Quamuis. 10.

Partus ſequitur matrem precario vel commodato, vel depoſito datam.

l. Si debitor. 11.

An precarium ſoluatur pignore liberato, vide hic Gloſſam.

l. Cum precario. 12.

¶ Auguſtinus *libro 4 emend. cap. 14.* Forcatulus *Necyom. dial. 301.* Guterius *reſolut. par. 1. c. 12. num. 6.* Verſ. non tranſit. ibi: *vel hæc actio*, hæc Glo. eſt ſingularis, quòd actiones datiuæ non tranſeunt ad heredes, ſecundum Iaſonem *in l. iuriſgentium, in principio, num. 5. ff. de pactis.* Sed contrarium tenet Decius *in l. cum mora, col. pen. circa medium, C. de tranſact.* & Fortunus Hiſpanus *in dicto §. & ideo, coll. 1.* Quando procedat *ſub numero 25. fol. 84.* Cagnolus *de reg. iur.* Vide Alciatum *in l. deteſtatio, col. 2. de verborum ſignif.* Bartolum *in l. vbi ita donatur,* D. *de donat. cauſ. mortis.*

l. Si ſeruus. 13.

Facit hic l. 5. §. 1. *ſupra de precar.*

l. interdictum. 14.

Gilbertus Regius *libro 1. enantioph. cap. 10.* Paulus 5. *ſent. 6. §. 10.*

l. Et habet. 15.

Huc ſpectat parabola patrisfamilias operarios conducentis, Matth. 20.

*Conciliatur hæc lex cum lege 6. ſupra hoc titulo à Fachineo *Controuerſiarum iuris, lib. 8. cap. 16.*

l. ſi adoptauero. 16.

Vide quæ notantur in l. 3. §. 1. *ſupra de acquiren. poſſeſſ.*

l. Qui precario. 17.

Coniunge hic *l. 1. in fine, ſupra vti poſſidetis.*

l. Vnuſquiſque. 18.

Nota hic quod vnuſquiſque poteſt rem ſuam precario dare.

l. Duo. 19.

Poſſeſſiones duæ in eundem hominem concurrere non poſſunt.

§. Cum quia. 2.

*Cuiac. *ad l. iuriſgentium ff. de pact.*

Gilbertus Regius *libro 1. enantioph. c. 10.*

l. Ea quæ. 20.

Res vendi ita poteſt vt apud emptorem ſit ex cauſa precarij, vel conducti.

l. Cum precario. 21.

Molinæus *ad l. 1. §. ſed, numero 4. & 85. D. de verb. oblig.*

Digitized by Google

l.is qui 22.& vlt.

Precarij poſſeſſione ſpoliat,qui precarium denegat.

Titul. 27. De arboribus cædendis.

¶Arbores cædi vetuit lex duodecim tabularum, Plinius *libro* 17.*cap*.1.

l. Ait prætor.1.

¶Nicolaus Valla *de rebus dubiis,&c.tract*.8. Paulus 5.*ſent*.6. §.13. & Cuiac.ibidem.

*§.si arbor.2.

*Vide Cuiacium apud Paulum 5. *ſent*. 6. §. 13.

l. si arbor.2.

Valla *dicto tract* 8.

Tit. 28. De glande legenda.

¶Forcatulus *in penu iuris*, *cap*. 15. Hoc autem interdictum deſcendit ex duodecim tabulis.

l.Ait Prętor.1.

Plinius *libro* 16. *cap*.5.quid ſit glans,tractant Doctores hic.

Titul.29. De homine libero exhibendo.

¶Hoc interdictum de homine libero exhibendo latum fuit anno 571.

l. Ait prętor.1.

Folio 56. *numero* 7. *col*.3. Arius Pinellus C. *de bon.matern*. Alciatus *libro* 10.*parerg*.*cap*.20.

l. Nihil.2.

Lex Fauia de plagiariis publici iuris eſt.

l.Quod.3.

Alciatus r.*præſump*.1. Cuiac. *libro* 19.*obſ*.17.

l. si quis.4.

Modicum tempus pro quo interdum ſumatur,vide hic Gloſſam.

* Quis non tenetur exhibere debitorem latitantem.adde Iaſ. *ad* §.*præterea*, *nu*. 49. *&ſeq*.*Inſt.de act*. Girard.*ſing*.17.Boer.*deciſ*.174.

Tit. 30. De liberis exhibendis, item ducendis.

¶ Pro intellectu huius tituli, vide Cuiacium hic.

l. Ait prætor.1.

Paulus 5.*ſent*.6.§.15. *&* 2.*ſent*.9.§.2.

l.immo.2.

Eſt etiam interdictum de vxore exhibenda.

l.Deinde.3.

Nota hic actionem ad exhibendum, præparatoriam eſſe rei vindicationis.

§.Iulianus.4.

Folio 157.*numero* 57.Arius Pinellus C.*de bonis matern*.

§.in hoc interdicto.5.

Auguſtinus *libro* 3.*emendat*.*cap*.9. Cuiacius *libro* 3.*obſeruationum*,38. *l*.46.§.1. *D.de verbor. ſignificat*.

l.Si eum.4.

Vide in hanc legem Cuiacium, 4. *ad Africanum*,*folio* 60.

Tit.31. De vtrubi.

¶Menochius *de retinend.poſſeſſ.remed*.2. An vtrubi vel vtribi legendum ſit nihil refert, hac de re, vide Cuiacium *libro* 5.*obſer.cap*.22. Mæuius *in Tarentilla*.

l.Prætor.1.

Paulus 5.*ſent*.*tit*.6.§.1.§.4.*in fi*.*Inſt.de interd*.

§.Hoc interdum.1.

Ant.Aug *libro* 4.*emend.cap*.14.

Tit.32. De migrando.

¶Ant.Auguſt.*lib*.4.*emend.cap*.14. Migratio apud veteres quando fieri ſolita, vide hic D. Gothof.

l.Prętor.1.

De particula *In*, vide D. Gothof. *ad l*.34. *ſupra de vſurpationibus*.

§.Hoc interdum.1.

Penſio an & quando debeatur, declarat hic Gloſſa.

§.Cui rei.2.

Infrequens pro eo quod eſt minus frequens.

Titul.33. De Saluiano interdicto.

¶ Cuiacius *libro* 5.*obſ.cap*.24. & Menoch.*de adipiſc.poſſeſſ.remed*.3.Oldendorp.2.*claſſ.act*.3. Cuiac.hic.

l.in Saluiano.2.& vlt.

Cuiacius *libro* 5.*obſ.cap*.24.

Digitized by Google

LIBER XLIII.

Titulus primus.

De exceptionibus.

CVIacius *ad Nou.*112.Oldendorp. *tract.de excep.*Papon.2 *notar. libro* 9.Specul. *in tract.de except. & replic.*Eſt Tertulliani liber de præſcriptionibus aduerſus hæreticos.

*Eſt prætерea Ioannis Monachi liber de exceptionibus in iuris ſcientia.

l. Agere.1.

Actio quid actionis verbo an contineatur exceptio, vide hic D.Gothof.

* Reus excipiens fit actor, id eſt oportet ipſum fungi partibus actoris vt hac l. & l.*in exceptionibus,ff.de pact.*nam exceptiones quę affirmant, vel ſoluiſſe indebita contendunt hoc oſtēdere debent. textus eſt *in l.cum de indebito,*D.*de prob.* Limita hoc non procedere in exceptione non numeratæ pecuniæ, quia qui excipit nihil ponit,ſed negat, limita & in aliis caſibus quos enumerat gloſſa *in l.in exceptionibus,D.de probat.*

l. Exceptio.2.

Pro declaratione, vide Doct.Marc.Soc. *in* §.*Cato,de verb.oblig.numero* 259. Oldendorp. 1.*de except.cap.*1.10.9.13.

l. Exceptiones.3.

Ad hanc diuiſionem pertinēt,quę tractant Rhetores de conſtitutione trāſlatiua,de qua Cicero *libro* 2.*de inuention.*Quint. *libro* 3.*Inſt. orator.cap.de ſtatu.*

l.in pupillo.4.

Vt locupletior quis dicatur factus quod tempus inſpiciatur Gloſſa hic.

l. Is qui.5.

Exceptionibus pluribus vti an liceat, examinat hic Gloſſa.

l.Si rem.6.

¶ Hæc lex declarat exceptionem doli mali dari, non tantum aduerſus eum qui dolum malum admiſit,ſed etiam aduerſus ſucceſſorem eius,ſiue ſit ſucceſſor vniuerſi iuris,vniuerſorum bonorum,veluti hæres,aut bonorum poſſeſſor ſiue ſucceſſor vnius rei,veluti legatarius, aut donarius, vel quis alius qui in dominiū vnius rei ſucceſſerit ex cauſa lucratiua,vt legatum eſt cauſa lucratiua,donatio eſt cauſa lucratiua, quia nihil ob eam rē legatario vel donatario abeſt huic qui ſucceſſit in rem ex cauſa lucratiua, nocet exceptio doli ex perſona auctoris ſui, veluti ex perſona teſtatoris & perſona donatoris:at non nocet etiam emptori rei vel ei qui vicē emptoris obtinet, qui ex lucratiua cauſa rem non habet.Harmenop.3.c.5.

l.Exceptiones.7.

Cuiacius *libro* 16.*obſ.cap.*8.
*Antonius Faber *lib.*8.*coniect.cap.*3.

l. Nemo. 8.

An exceptiones duæ contrariæ ſimul proponi poſſint, dubitant hic doctores: quidam enim negant,alij affirmant,vide Dyn.*in cap. nullus pluribus.de reg.iur.in* 6. & Cepol. *in* l.4. *C.de vſucap.pro empt.*

l.Non vtique.9.

Cap.*exceptionem* 63. *de reg.iur.in* 6.*cap.cum venerabilis,extra de except.*

l.Modeſtinus.10.

Pulchre examinat hanc legem Zaſius hic, quem vide.

l.Qui adgnitis.11.

Vide Paulum 5.*ſent.*5.§.*vlt.*

l.Generaliter.12.

Cuiacius *libro* 5. *obſeruat.cap* 37.Ræuardus *libro* 2.*de praiudic.ca.*3. Pithœus 2.*notar.fol.*81. adde Cuiacium *libro* 5.*obſ.capite* 34.

l.Si poſt litem.13.

Vide in hunc locum Cuiac *lib.*9. *obſ.ca.*27.

l.Filiusfamilias.14.

Solutionem denegare poteſt, cui repetere ſolutum permittitur.

l. Aduerſus.15.

Iuratum ſit necne quibus ex cauſis quæratur,declarat hic Gloſſa.

l. Fundum.16.

*Marant.*de ord.iud.*4.*part.*20.*diſt.*
Corraſ.*lib.*12.*miſcel.c.*5 Ripa *ad* l.*naturaliter* §.*Nihil commune,pag.*145.ff.*de acquir.poſſ.* Reuardus *libro* 2.*de praiudic.cap.*6.
*Repet.5.*folio* 334.*numero* 77.
Menoch.*de ord.iud.*4.*par.*20.*diſtinct.*Ripa l. *naturaliter,*§.*Nihil cōmune,n.*145.D.*de acquir. poſſ* & ibidē Fab.Acor.*n.*87.Orm *n.*90.Corr. 77.Iaſon.*ad* § *praiudiciales in prin.* Inſt. *de act.* Ioan.Bapt.Ferr. *conſ.*175.*in princ.*vide Cuiacium 9.*ad Affrican.folio* 224.

l.ſed ſi ante.17.

Ad hanc legem Corraſ. D. *ca.*5.& *ad d.*§. *nihil commune,pag.*305.Cuiac.*dicto ca.*37. Antonius Guibertus *libro* 1.*quaſt.iur.ca.*18.

Adde hunc textum procedere quādo ſententia fuit lata ſecundum communem curſum cauſarum, ſecus ſi per extraordinarium probatum.Batt.*ſupra ad* l.*pracedentem incip. fundum,* ſequitur Alex. *ad* l.*de pupill.* § 15 *cuē col.*2.*de oper.nou.nun.* quem §.legit cum l.3.eiuſdem tituli,adde Fab.Acoramb *ad* l.*naturaliter,*§.*nihil commune, de acquir.poſſ.numi.* 61

Digitized by Google

vbi Lud.Bolog.*numero* 42.& Claud.Mar.*numero* 48.Anton.Rub.*numero* 188.

Folio 292. *numero* 188.*repet*.5. *& folio* 334.*nu*. 79.*eod*.Quidam autem aiunt hanc legẽ male collocatam, & pertinere ad titulum *infra de exceptione rei iudicatæ*,verbáque interpoſita eſſe declarant Doctores hic.

l.Fundi.18.

Corraſ. *d.pag*.304.*fol*.259.*num*.72.*repetitio*.5. vide Cuiacium *lib*.9. *ad Affrican. folio* 225. *& ſequentibus*.

l.Omnes.19.

Exceptio reo competens, competit eius etiam fideiuſſori.

l.Exceptiones.20.

Circa *l*.6.vide Decium *in rub.C.qui admitti,numero* 77.*cum ſeq.examinantem q. huius gl. fi*. Exceptionum autem aliæ ſunt intentionũ ſeu facti.aliæ iuris,vt notat hic Gloſſ.

l.Rei maioris.21.

Facit hic *l*.16.*ſup.eod.& l*.4 *ſupra de in integ. reſtit*.

l.Exceptio.22.

Exceptiones quædam condemnationem minuunt.

l.Filiusfamiliàs.24.

An iuramentum filiifamilias proſit patri, vide hic Gloſſ.

Tit. 2. De exceptione rei iudicatæ.

¶ Ad totum titulum Zaſius ſcripſit, vide Oldendorpium *cap*.39.*de exceptionibus*.

l.Cum res.1.

Cuiacius *libro obſ.cap*.7.Exceptio rei iudicatæ quibus & in quos detur,vide hic Gloſſam Rubricariam.

l.Qui cum.2.

De formula exceptionis, vide D.Gothof. *in l*.25.*ſupra de bon.lib*.

l.Iulianus.3.

Facit hic *l*.7.§.4.*inf.de excep.rei iud*.

l.Rei iudicatæ.4.

Agere nomine alieno etiam ſine mandato poſſunt coniunctæ perſonæ.

l.De eadem.5.

Eadem res dicitur,licet actio varietur.

l.Singulis.6.

In hac lege Paulus rationem dandæ exceptionis rei iudicatæ, exponit id eſt æquitaté huius exceptionis,ſingulis controuerſiis & litibus ſingulas actiones vnumquemque iudicati finem ſufficere,vide hic Albericum.

l.Si quis.7.

Hotomanus *illuſtr.quæſt*.28. Sententia lata ſuper toto & continente præiudicat parti & contento.

l.item parte.8.

Hæc lex optime explicatur hic à Socin. & Zaſ quos vide.

l.si à te.9.

Folio 263.*numer*.120.*& ſeq.&* 127.*repet*.5.*& folio* 301.*numero* 317.*repet*.5. vide Alex.*in l.naturaliter*, § *nihil commune*, *coll*.6.*de acquir.poſſ*. Hæreditatis verbo quid comprehendatur, declarat hic D.Gothof.

* Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib*.18.*coniect.cap*.13.14.

l.Si mater.11.

De origine poſſeſſionis, vide §.4.*infra eod. & l*.27.*eod* Rom. *ſing*.135.

*¶Fachineus *Controuerſiarum iuris lib*.1.*c*.51.

§.eandem.4.

Cuiacius *lib*.11. *obſ.c*.35. Vt hunc locum melius intelligas,vide Gloſſ.*in l*.1.§.*pen.ſupra quemad.teſta.aperi*.

* § idem Iulianus.

* De emendatione huius textus vide Antonium Fabrum *lib*.12.*coniect.cap*.15.

l.Cum quæritur.12.

Declaratur iſta lex per Soz. *in l ſi quis*, §. *generaliter,nu*.2. *D.eod.tit.de except.chart*. 228. Socin.*reg*.7 Dominij appellatione quod intelligatur, vide Ioannem Petrum, Dynum, Guillelmum de Cuneo,vide Capel.Tholoſ. *deciſ*.272.Socin.*reg*.119.

l.Quantitas.13.

Corpus,quantitas,& ius,hic vnum & idem ſignificant.

l.Et an eadem.14.

Idem corpus quatenus accipiendum, pulchrè Plato in Parmenide.

§.Actiones.2.

¶Proponitur hic differétia vna inter actionem in rem, & electionem in perſonã,quod ſi eadem res mihi debeatur ex variis cauſis actione in perſonam, veluti ex ſtipulatu & ex teſtamento,& exemptione,venditio e x ex vna cauſa egero,vel actione exempto,vel actione ex ſtipulatu, nõ poſſum agere in perſonã, niſi expreſſa cauſa litis, expreſſa cauſæ obligationis,atque ita ego ſi ex vna cauſa egero,nec obtinuero,nec prohibeor poſtea agere ex alia cauſa,nec agẽti mihi ex alia cauſa obſtat exceptio rei iudicatæ:quia nõ eadẽ mihi nũc ex cauſa petendi quæ fuit priori iudicio. Hotomanus 27.*illuſt.quæſt.in prin*. Oldendorp.*in tract.de actio.in* 3.*diuiſ num*.5.

Digitized by Google

§. Si quis.3.

¶Quod eſt in hoc §. apertiſſimum eſt, eum q egit interdicto de poſſeſſione fortè interdicto vti poſſidetis vel vtrubi poſſeſſionem ſuam eſſe vocans. licet cauſam hãc poſſeſſionis non contenderit, poſtea agentem de proprietate actione in re nõ repelli exceptione rei iudicatæ, quia alia res eſt proprietas, alia poſſeſſio: nihil habet commune, proprietas cum poſſeſſione l. *naturaliter*, §.1. *D. de adquir. poſſeſſ.* l 3. *in fine*, *D. vti poſſid.* l. 9. *C. de ſentent. & inter iudic* §. *fin. D. de except. rei iud.* vide Bartolum *in* l *fi. verſic. vlterius oppo.* *C. de codicill.* Vide limitationem ad illum textum per Bart. *in* l. *naturaliter*, §. *nihil commune*, *col.2. verſ. pro declaratione*, *de acquir. poſſeſſ.* Nota autem hic differentiam interdicti & actionis realis, vt hac lege videre eſt.

l. ſi inter me.15.

Nota hic quod argumentum procedit affirmatiuè non negatiuè.

l. Euidenter.16.

Res eadem non operatur contrarium effectum l.18. §.1. *ſupra de probat.*

l. ſi rem.17.

Vide Gloſſam *in* l. *filium*, *ſupra de adquirend. hæredit.*

l. ſi quis.18.

Adde l.12. *&* l.13. *ſupra hoc tit.*

l. Duobus.19.

Gilbertus Regius libro 2. *enantiop. cap.* 20. vide Baldum *deciſ.*13. l. *ſi ſoror*, *C. de coll.* & Bar. hic.

l. ſi ex teſtamento.20.

Petitio generalis reſtringitur ad illas res, de quibus facta eſt perſecutio.

l. Sicum.21.

Nota hic quod actio perſonalis competit etiam ex teſtamento.

§. Si fundum.3.

Corraſius *libro* 5. *Miſcell. capite* 3. *folio* 180. *&* 1'1. Arius Pinellus *Cod. de bonis matern.* Nota autem hic differentiam vſusfructus cauſalis & formalis.

l. ſi cum vno.22.

Vide Baldum *in* l.1. *C. ſi vnus ex pluribus.*

l. ſi in iudicio.23.

An id quod venit in iudicio, officio iudicis mercenario peti poſſit, Gloſſa hic.

l. ſi quis rem 24.

Vide Cuiacium *lib.6. tract. ad Affri. f.*98.

l. Si is qui.25.

Facit hic l. 43. §. 6. *ſupra de ædil. edict.*

l. Egi tecum.26.

Vide Cuiacium *tract.* 9. *ad Affric. folio* 225.

l. Cum de hoc.27.

Baldus, Bartolus, & Albericus hic pro intellectu huius legis.

l. Exceptio.28.

Vide quæ notat Bart. *in* l. *naturaliter*, §. *nihil commune*, *D. de acquir. poſſeſſ.*

l. indicata.29.

Sententia contra hæredem lata, alteri cohæredi non nocet.

l. Ex ſextante.30.

Pro intellectu huius loci, vide Zaſium hic.

§. Latinus.1.

Quando pignus conſtitui poſſit in re propria, vide Bart. *in* l. *ſi finita*, §. *Iulianus*, *ſupra de damn. infect.* & Bald. *in Auth. ſiue C. ad Velleianum.*

*Antonius Faber *lib.7. coniect. cap.*18.

l. Paulus.31.

Vide Dynum in tractatu de præſcriptionibus.

Tit. 3. De diuerſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum.

¶Exſtant ad hunc titulum Zaſij prælectiones, vide *Nou.9.* *Bal. conſ.* 374. *li.5. & an tẽpus.*

l. Quia.1.

Cuiacius *libro 2. obſeruationum. cap.* 18. Oldendorp. *c.35. de exceptionibus.* Baldus *in* l.2. §. *ſi quis in iudicio*, *infra ſi quis caution.*

l. in tempore.2.

Differentia eſt inter tempus legitimum, & conuentionale, Macrob. 1. *Sat. c.*14.

l. Longa.3.

Contrarium huius legis aſſerit, l.7. *C. de agric. & cenſ.*

l. ſi ſeruus.4.

Vide Cuiac. *lib.16. obſ. c.*38. Seruus quib⁹ caſibus poſſit ſtare in iudicio, vide hic Gloſſ.

l. An vitium.5.

Cap. *ſi diligenti*, *extra de præſcrip.*

§. Ex facto.1.

Bald. *in* l. *eum qui*, §. *in hac*, *& ibi Angel. D. de public. in rem actio.*

l. Si duobus.6.

Cuiac. *lib.5. obſ. c.40. & lib.9. ad African. folio* 226. De lectione huius text⁹, vide Gloſſ. hic.

l. Si

Digitized by Google

l.ſi quiſquam.7.

Curtius *lib.1.ad fratrem c.54* Forcatul. *Necyom. dialog.85*. Ioannes Robertus *recept. lect.lib.1 cap.17*. Cuiacius *ad l.45.ſupra de vſurp*. Balduinus *in § flumina,Inſtit.de rerum diuiſione.*

l.In acceſſione.8.

Balb. *tractat.de praſcript.3.par.1.quaſtion.12. in fine.*

l.Reſcriptis.9.

Ræuardus *in Triboniano, pag.16*.vide §.12. *Inſt.de vſurp.*

l.intra quatuor.10.

Delatores qui dicantur, vide Bud *in l plurimum.ſupra de iur.& fact.ign.*

l.Cum hæres.11.

Quod defunctus non potuit vſucapere nec hæres poterit, licet ignoret vitium defuncti, vide Boer.*dec.42.nu.3.1.par.*Cagnol. *ad l. Quod ipſis,num 1.de reg.iur.*Soc.*reg.*389.in materia huius legis, Port.Imol.l.4.*condu.* 1. *ornat,num.1.folio 288.*Cagnolus *de reg.iur.* Facit l.13.*ſupra de vſurpat.&* l.1.*C.de vſucap. pro hared.*

l.Creditor.12.

Balb.*tract.de praſcrip.3.par.2.q.2.*

l.in omnibus.13.

Balb.*tract.de praſcrip.5 par 2 q.1.*

l De acceſſionibus.14.

Si vinco vincentem te, multo magis vinco te. Pro limitatione ad hunc textum, Port. *a l §.praferuntur poſt Glo. ibi Inſt.de ſenatuſconſult. Tertul.* vbi quod hæc regula non habet locum quando ſunt termini diſpares, idem Port.*ad §.quos autem, Inſti.de bon.poſſeſſ.*limitat alio modo. Cagnol.*ad reg.non debet cui ad fin.D.de reg.iur. &* 7.limitationes ad regulam ponunt. Moder.Imol.*libro 3.communi opin.reg.*27.Oldendorp.*in tract.ſuo form.inueſtig.actionu.*Ariſtoteles 5.*Ethicor.*

l.Acceſſio 16.

An & quibus caſibus vſucapio ſine poſſeſſione procedat, vide hic Gloſ.

Tit.4.De doli mali & metus exceptione.

¶ Ad totum titulum Zaſius ſcripſit, vide Oldendorp. *c.61.de exceptio.*extat *tit.de dolo, ſupra libro 4.tit.3.*

l.Quo lucidius.1.

Folio 441.numero 31. repetitionum 1. De legitimis doli coniecturis, vide Oldendorp.*c. 61.de exceptionib.*

l.Palam.2.

Exceptio doli quo ad agentem eſt in perſonam, quoad excipientem in rem.

§.Circa.3.

Emanuel Zoares *lib.1.obſer.cap.26.*Queſada *lib.1.q.iur.c.12.*Guterius *par.1. reſol.c.47.folio 103.num.12.tract.4.*

* Papon.1.notar.*c.de preſt mutuel.*

Vide Ozer.*Inſt.de oblig.in 8.col.verſ.ſtip. & in 9.verſ.non obſtat dum quarto loco.*& in Rubr. *illius tit.in vltim.coll.poſt princip.*& Aret.*Inſt.de excep.in 4. coll.§.verſ.capio.*& ſecundum verſic. & prædicta, vide & Paul.Caſtren.*in l. indebitam,in princ.de cond.indeb.*Bened.Vadus *extra de probat.in cap.quoniam contra falſam,in §.petitiones.*

l.Item.4.

Vide Roman.*ſing.99.*

l.Apud Celſum.4.

Bald.*ad l.1. C.de ſeruis fugit. & in l.quoniã, C.de teſtib.*

§.ſi quis.4.

Cuiac.*lib.14.obſer.c.29.** *& ad l.1.§.8.ff. de pact.*Angel. *in l.1.ſupra de eo per quem factum erit,quominus quis in iudicio ſiſtat.*

*§.Apud Iulianum.

* De emendatione huius §. vide Antoniũ Fabrum,*lib.12.coniecturarum cap.11.*

§.Quod ſi is.6.

Folio 478.num 205.& ſeq.repetitionum 6.fo. 353.num. 47. & ſeq.repetitionum 6. Solui pupillis vel quaſi pupillo non poteſt, niſi tutore authore, vt notat hic Gloſſa.

*Pro interpretatione huius.§.vide Antonium Fabrum *lib.12.coniectur.cap.5.*

§.Quæſitum.12.

Valla *de rebus dubijs tract.10.* Bartol.*in l.ſi ita ſtipulatus in fin.infra de verb.oblig.*vide itidem Zaſium hic.

§.ſi quis.24.

Puluæus ad legem Atiniam. Ioannes Robertus *lib.1.recept.lection.cap.7.*Cuiacius *libro 15.obſer.c.22.*Gloſſa *in l.de pupillo,§.meminiſſe, ſ.de noui operis nuntiatione.*Alex. ab Alex.*lib. 2.genial dier.cap.7.*

§.* Ductoris.31.

*Hunc §.explicat Necuſant.*tract.de pignor. memb.3.part.8.num.8.*

§.illud.34.

Gilbertus Regius *lib.2.enant.c.20.*Metus exceptio non datur filio aduerſus parentem.

l.Purè mihi.5.

Auguſtinus *lib.4.c.8.* Guterius *part.3.reſo-*

Digitized by Google

lut.c.1.num.21. vide l.14. *ſupra de excep.*

§. ſi cui. 1.

Vide Bart. *in* l. *Modeſtinus, circa med. donat.* Datur nobis regula quod ea quæ ſunt annalia ad agendum, perpetua ſunt ad excipiédum, quod quomodo procedat, vide Caſtr. *in l. Papinianus, §. ſi filius, de inofficioſo teſtam.* Adde quod etiam ius illud offerendi, quod ſe habet in modum actionis, non præſcribitur Barto *in l. pignoris ſupra de vſucap.* & Dec. *conſ. 164. coll penult. in fin.* Papon. 2. *notar. cap 3. folio 614.*

l. ſi opera. 6.

Facit hic *l. 72 ſupra de ſolut.*

l. Dolo. 8.

Vide Iaſ. *Inſt. de actiõn. in § in bonæ fidei, in 9. col. in gloſſ. in verb. doli,* & Iaſ. *in l ſi con ſtante, ſoluto matrimonio, num. 18.* Adde limitantes, illum textum per Alexan. *in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 122. de acq. vir. poſſeſſ.* Et nota quod hæc lex non habet locum in proceſſu, ſecundum Bar. *in lege quorum legato.*

§. in vniuerſum. 1.

Marc. Mant *ſing. 665 num 1. folio 945.*

l. Liberis. 13.

Cuiacius 8. *ad Affrican. folio, 186. in fin.*

* l. Fideiuſſor euictionis.

*De intellectu poſt ſcribentes hic Doct. *ad l. ſi inſulam ff de verb. oblig. ſuper 3. oppoſ.* Bart. vbi Crot. *num. 50. & ſeq.* Iacob. de Nig *num. 206. & ſeq.* Ann. de Cano. *num. 137.* Corn. *conſilio 149. li. 4.* Socin. *conſ 197. lib. 2.*

l. Pater. 17.

Ad gloſſ. fin. §. fin. in fin. vide Aret. *Inſtit. de actionibus, in §. æquè, in 3. coll. in princip. & ibi Iaſ.*

Tit. 5. Quarum rerum actio non datur.

¶ Ad omnes huius & ſequentis etiam tituli leges Zaſius ſcripſit, alij legunt hic de exceptione iuriſiurandi.

l. iuſiurandum. 1.

Belliſſimè. Hoc etiam verbo vtitur Iuriſconſultus *in l. 6 §. 3. ſupra quod vi aut clam.*

§. Quæ onerandæ. 5.

Cuiac. *libro 16. obſ. c. 8.* Marcus Vertranius *de iur. lib. c. 12.*

Vide Abb. *cap 1. in 2. not. extra de offic. deleg.* & dic ibi poſt Bart. *in l. ad inuidiam quod metus cauſa.* Nota hic argumentum ſumptum ab interuallo tempore, qua de re Cuiac. *ſupra dicto loco.*

§. Item. 11.

Ex iuramento filij acquiritur patri exceptio.

l. ſi filiofamilias. 2.

Hæc lex eſt de exceptione iuriſiurandi, & de exceptione quod in alea geſtum ſit, & de exceptione quod libertatis onerandæ factũ ſit, ſi patre litigante cum creditore filiofamilias eius delatum ſit iuſiurandum & filius iurauerit patrem dare non oportere, patri prodeſt exceptio iuriſiurandi, *vt l. vlt. D. de excep.* ſibique imputabit aduerſarius quod filiofamilias iuſiurandum detulerit, & ita etiam exceptio pacti ſi filiusfamilias pactus ſit rem alienam à patre non peti, patri prodeſt, *l. ſi tibi, §. vlt. & ſeq ff. de pactis.*

§. ſi mala. 1.

In hoc §. agitur de exceptione, quod in alea geſtum ſit, de qua & *in l. in exceptionibus, ff. de probat.* ſi in alea rem vendam vt ludam, & emptori ea res euincatur emptori agenti ex empto euictionis nomine, obſtat exceptio quod in alea geſtum ſit, quia ſibi imputare debet ludens alea luſu vetito & prohibito legibus, ſibi inquam imputare debet, qui in alea emit rem a luſore qui pecuniam mox aleæ permiſſurus erat. quo argumento etiam rectè dices & in alea creditæ pecuniæ ad ludendum efficacem repetitionem non eſſe. obſtare enim hanc exceptionem quod in alea mihi credideris & huius rei argumentum præbet lex *quod ſi minor, §. reſtitutio, D. de minor.*

§. ſi ſeruus. 2.

In hoc §. agitur de exceptione: quod libertatis onerandæ vel opprimendæ cauſa factũ ſit, de qua & *in l. 1. huius tituli, & in l. 7 de exception.* exceptioni locum eſſe Paulus docet non ſi ſeruus domino pecuniam promiſerit pro capite vt fieret: quia hęc conuentio licita eſt & frequentiſſima, ſed ſi ſeruo vltro manumiſſo, poſtea dominus pecuniã ab eo ſtipulatur non tam vt eam exigat quàm vt libertum ſibi deuinctum & obnoxiũ habeant, quo plus eum libertus reuereatur aut timeat, quóve magis ei obtemperet quæ res maxime onerat libertatem: atque ideo etiã hæc conuentio rata non eſt. nam ſi ex ea domino agere pergat, repelletur exceptione quod libertatis onerandę cauſa geſtum ſit, de qua exceptione ſi plura quis ſcire deſideret conſulat Cuiac. *libro 16. obſ. c 8.*

Tit. 6. De litigioſis.

¶ Hic titulus hodie non eſt in vſu apud Gallos, vt optimè notat Imbertus in Enchiridio.

l. Liti-

Digitized by Google

l.Litigioſam.1.

Proteſtatio facta emptori ne rem emat, non facit rem litigioſam.

l.Si ſeruus.2.

Vide *l.vlt.C.hoc eodem tit.*

l.Rem de qua.3.

Cuiacius *libro* 10 *obſer.c.*26.

Tit.7.De obligationibus & actionibus.

¶Paucis exceptis omnes iſtius tituli leges Zaſius explicuit.Paccius *in l.frater à fratre,D. de cond.indeb.*
*vide commentaria in ſubtiles ac illuſtres materias de obligationibus Petri Ricciardi IC.Patricij Piſtorienſis.

l.Obligationes.1.

Hanc Gloſſ.dicit ſingularem Iaſon.*in* §.*iuriſgentium,in princ.numero* 9.*de pact.*Bald.& Dec.*in rubr.de pac.qui dicit hoc eſſe impropriè,*& vide Iaſ.*ibi ſupra in* §.*ſed num,num.*27.Paulus 5.*ſent.tit.*7.*&* 2.*tit.*4.§.3.*Papon.1.*notar.*

l.Conſenſu.2.

Ad id.quod ibi dicitur per Glo.in verb.*cõſētire,*vide Crot *in Rub.de verborum obligatio.* dum loquitur de pollicitatione, & cum hac Gloſſa concordat gloſſa fin.*in l.*1.*de cõtrahen. empt.*& ad illã Gloſ.*in fin.*vide Iaſon.*in fin de actionibus,*§.*praeiudiciales,in* 9.*col.numer.*35.*Ad* §.5.circa intelligentiam illorum verborum ex bono & æquo, vide Budæum *in annot.in Pandectas in l.*1.*de iuſt. & iure.*Gloſ.ibi: *conſentire.*Vide Doct.præſertim Imol.& Alex.*in l. ſi ſtipuler.*§.*fin.de verborum obli.* & Alex.*conſ.* 707.*coll.*2.*in* 1.*vol.*Vlpia 20.§.13.*Pap.1.*notar,*

l.Obligationum 3.

Ad eius intellectum vide Bald.*in l.ad exactionem,in fi.Cod.de dot.promiſſ.*& eundem,*in l. ſuis,de liberis & poſt.hic,colum.*6.*num.*5.vide *l. ita ſtipulatus,in* 3.*col.tit.*1.& Bar.*in l.qui Romae,* §.*Flauius,in* 1.*&* 2.*oppoſ.*& ibi Iaſ. *in* 1.*&* 2. *not.D.eod.*Varro.5.*de ling.Latin.*

§.Non.1.

Ad quid citet illũ textum,Bella pert.*Inſt. de obliga.in princ.colũ.*8.*circa fin.*vide Gloſſ.*in* §.*omnes.Inſtit.de verborum oblig.*Nota autem quod ille nõ ſpõdet qui ſtatim dixit *Spõdeo.* * Cuiac.*ad l.*1.*ff.de pact.*Varro *lib.*5. *de ling. Latina.*

l.Ex maleficio.4.

An,quot & quibus modis maleficiũ committatur Gloſſa hic.

l.Si quis.5.

Cuiacius *libro* 8.*obſeru.cap.*34.Tiraq.*tract. de pœn.cau.*13.

§.is quoque.5.

Vide Doctores *in l.Cod.de obligationibus & actionibus.*

§.item.6.

Facit hic §.*vlt.Inſtitut.de obliga.quae ex quaſ. delict.*

l.in omnibus.6.

Ioannes Robertus *ſentent.iur.libro* 1.*cap* 3. Qui malorum opera vtitur etiam inſciens aliquatenus culpæ tenetur.

l.Actiones.7.

Limita vt per Socin.in reg.244.& etiã per Barto.*in l.de die,numero* 2.*D.qui ſatiſdare cog.* vide Dec.*in reg. fauorabiliores. D.de regulis iuris.* Alexãd.*in d.l.de die.in* 2.*col.in princ.verſ. item limita.*Ex hac autem lege conſtat quod pater & filius inter ſe cõtrahere & obligari poſſunt.

l.Sub hac.8.

Obligatio concepta in voluntatem hæredis promiſſoris an valeat Gloſſa hic.

l.Filius.9.

Quot & quæ actiones competãt filio Glo. hic.

l.Naturalis.10.

Vide Ioã. Fab.*Inſtit.de obligat.in* 4.*coll.poſt princip.*Et vide ad quid allegetur per Bart.*in ſi vnus,*§.*pactus ne peteret,in* 4.*colum.nume.*50 *D.de pact.*Et Pet de bella Pert.*Inſt.de iure naturali gẽt.& ciuil.colum.*10.*circa fin* Et vide omnino Iaſon *Inſtitu.de actionibus,poſt.princip. numero* 44.vide Barto.etiam in *l.ſi is cui extõpto,in princip.de verborum.ſignifi.*Hotom.*lib.*3. *obſ.cap.*2.

l.Quicunque.11.

Facit hic *l* 38.§ 17.*infra de verborum obligationibus.*

l.Ex depoſiti 12.

Actio in hæredes ex dolo defuncti quibus caſibus detur Gloſſ.hic.

l.In factum 13.

Ioannes Vandus *libr.*1.*variarum quaſtion. cap.*42.Vt intelligas quid ſit in factum actio, vide *l.ſi filiusfam.ſupra ſi cert.pet.*

l.Serui.14.

Vide *l.*22.*infra de regulis iuris.&* § 6.*Inſtit. de inutil.ſtip.*

Digitized by Google

l.Qui cum.15.

Vide l.2.C.*de excep.rei iud.*

l.Qui à ſeruo.16.

Poſſeſſio hæreditatis retinetur per ſeruum hæreditariũm.

l.Omnes.17.

Vide Socin.*in reg.*42.

l.Si is qui.18.

Barto.*in* l.*ſi mihi & tibi,D.de leg.*1.

l.Ex promiſſione.19.

Ad hanc legem adde an id quod defertur maiori per beneficij ſtatutum dicatur Lucrum,vide Gloſſ.*in* l. *ſi id natarius,in fin.ſupra de cond.ex cauſ.*Item adde quod qui conſequitur aliquid mediante pecunia, quæ quidem dicitur illicita puta pro beneficio eccleſiaſtico,cenſetur habere titulo lucratiuo Bart. *in l.licet ſi quis om ff.cauſ.* & quomodo dignoſcatur titulus lucratiuus ab oneroſo, late Iaſo.*in* §.*item,numero* 28.*vſque ad* 33. *Inſtitut.de action.*

*Bart.*in l.*1.§ *pro dote & in l.ſi conſtante, D. ſolut.matr.num* 67.quod ex parte filiorum ſit oneroſus Titulus dotis.

l.Seruus.20.

Vide Gellium *libro* 2.*noct.attic.c.*1. Ariſtot. 7.*Ethic.cap.*5.

l.Contraxiſſe.21.

Conueniri ex contractu quis poteſt, vbi ſoluere tenetur.

l.Cum quis.22.

Ad hanc legem vide Doct. *in l.vinum,ſupra Glo.in verb.quanti,D.ſi certum petatur,*Cuiac. 3.*ad African.fol.*29. *De ſententia & emendatione huius legis.vide Anton. Fabr. *libro* 16. *coniecturarum cap.*10.

l.Traiecticiæ.23.

De intellectu poſt ſcribentes hic Doct. *ad l.ſi inſulam,D.de verborum oblig. ſupra* 3. *oppoſ.* Bart.vbi Crot.*numero* 137.Corn.*conſ.*149.*nu.* 6.à Soc.*conſ.*99.*lib.*2.Cuiac.7.*ad Africanum, folio* 128.*&* 129.

§.De illo.1.

Corraſius *libro* 2.*Miſcel.cap.*6.*folio* 428. *numero* 106.*repetitionum* 6.*& fol.*453.*numero* 87. *fol.*406.*nnmero* 28 *& ſeq.*

l.Actionum.25.

Iaſon.*in* §.*actio autem,Inſt.de action.* *Cuiac.*ad* l.*iuriſgentium D.de pact.*

l.Omnes.26.

Actiones pœnales quibus caſibus poſt litem inchoatam heredibus non dentur Gloſ. hic.

l.Obligationes.27.

Obligationes quæ dicantur propriis viribus non conſiſtere Glo.hic.

l.Actio.28.

In perſonam dũ dicitur ibi quod petitio eſt in rem,adde aliquando contrarium reperiri ſecundum Harmonot, *in l. naturaliter, §.nihil commune,*D.*de acquirenda poſſeſſione, in* 1.*quæſtione.*

l.Lucio.29.

Reſtitutus libertati in credita priora non recidit.

l.Seruus.30.

Impoſſibilis conditio, in omnibus contractibus vitiatur.

l.Non locum.31.

Impoſſibile quomodo quid dicatur,declarat hic D.Goth.

l.Cum ex vno.32.

Hotomanus 27.*illuſt.quæſt.*

l.Conſtitutionibus.33.

Auguſtinus *libro* 1 *emend.cap.* 2 vide Gloſſ. *Inſt.de act.in §.de maleficiis,in* 3. *parte princip.illius Glo.*& ibi Gomez.*numero* 47. vide Bart. *in* l.*ex hoc edicto, numero* 41. *D. de eo per quem factum erit.*

l.Qui ſeruum.34.

Auguſt.*libro* 1.*cap.*3.

§.Hinc.2.

Cuiacius *libro* 3.*obſ.cap.*25. *& libro* 15.*cap.* 23.Ioannes Robertus *libro* 1.*recept ſenten.cap.* 25.Hotomanus *illuſtrium quæſtio* 28.*in fine.*Robertus 1.*animaduer.*29. Anton.Mercat.1.*notat.*29.

l.In honorariis.35.

Vide *text. in l. ait prætor*, D.*quæ in fraudem cred.*

l.Actionis.37.

Ræuardus *lib.de præiudic.cap.*7.adde, quod actionis appellatione continetur etiam exceptio,vt habetur *in l.eleganter,in princip.de dol.* Alciat.*libro* 11.*parerg.cap.*9.

l.Non figura.38.

Pro intellectu huius legis, vide Iaſ.*ad l.*1. *D.de verborum obligation.in princip.*vbi Alciat. *numero* 6.Ponta.*numero* 6.*&* 10. Alciat.*lib.*12. *parerg.cap.*8.Fortu.Garz.*ad* l.*ſi vnus, §.pactus ne peteret,num.*64.*D.de pact.* Ozer.§.1.*num. ſeptimo,Inſtitut.de liter. obligat.* Menad.*principium inſtitut.de obligat.numero vndecimo*

Vbi Gloſſ.

Digitized by Google

Vide Gloſſ. *inſt. de literar. oblig. in verb ſcrip.* & ibi Ioan. Fabr. *in 3. col. poſt prin.* & ibi Ozer. *5. fol. prope ſin.* & per eundem *in titul. de oblig. in 4. col. in princ.* & Socin. l. *1. in primo not. de verborum obliga.* & ibi Alciat. *folio 445. numero 64. repetitionum 1.*

l. Hæreditarium. 40.

An & quæ ſit huius legis dubitandi ratio, vide hic D. Goth.

l. Quotiens. 41.

Ludouicus Vitalis *l. br. 1. variar. lect. capite 3.* Horomanus *illuſtr. quæ.* 8. Cuiacius *lib. 13. obſeru. c. 25* Robertus *1. animad. c. 29.*

l. Is cui. 42.

Vide Alciat. *in l. creditores. de verb. ſign. in verb ſub con. & ad fin. gloſſ.* vide Bart. *in l. 1. de leg. 1. in 4 colum. & poſt eum alios.* Anton. Mercat *1. not. cap. 29.*

*Cuiac. *lib. 18. obſ. cap. 1.*

l. Obligari. 43.

Hæc lex ait obligari poſſe patrēfamiſias, vbi fruſtra videtur addere *ſuæ poteſtatis.* quoniam nullus videtur eſſe paterfamilias quin ſit ſuæ poteſtatis, immò paterfamilias nihil aliud eſt quàm homo ſui iuris, ſuæ poteſtatis, ſuæ ſpontis: ergo vt dixi fruſtra videtur addere *ſuæ poteſtatis* niſi ſit aliquis paterfamilias non ſuæ poteſtatis, & ſanè non ſuæ poteſtatis paterfamilias videtur eſſe qui in poteſtate curatorum eſt, vt loquitur, *l. 2 de curat. fur.* veluti is cui bonis interdictum eſt. hic igitur non videtur eſſe ſuæ poteſtatis, quam ob cauſam etiam conſtat eum ex contractu obligari non poſſe, *l. 6. tit. ſeq.* ergo vt paterfamilias obligetur neceſſe eſt, vt prorſus ſit ſuæ poteſtatis, vt neque ſub tutorum neque ſub curatorum poteſtate agat, neceſſe etiam eſt vt ſit pubes: nã impubes ſiue ſit in poteſtate patris ſiue ſub tutoribus agat, obligari non poteſt ex contractu, *l. 101. D. de verborum obliga. l. 2. in fin. ff. de reg. iur.*

Seruus autem ex contractibus non obligatur.

Subaudiẽdum eſt iure ciuili. nam iure naturali ſeruus ex omnibus ferè contractibus obligatur *l. 14. h. t. l. 19. in princ. D. de neg. geſt. l. 13. in prin. ff. de cond. indeb.* verum nihil faciebat ad propoſitionem huius legis adnotatio hæc de ſeruo. quoniam certiſſimum eſt patremfamilias ſeruum eſſe non poſſe.

l. Obligationum. 44.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, par. 3. n. 606.* Proponit autem initio huius legis Paulus obligationum quæ ſcilicet verbis cõtrahuntur ſiue ſtipulationum fere quatuor eſſe cauſas, diem nempe, conditionem, modum, aut acceſſionem, quæ tamen obligationum cauſæ, non ſunt per ſe ſed per accidens, quia & ſine iis conſtitui & perfici obligationes poſſunt, vt puta ſi purè contrahantur, pura obligatio ob omnibus his cauſis pura eſt: quia neque dies illi inſeritur, neque conditio, neque modus, neque acceſſio.

Ferè.

Rectè ait, Ferè vt & optimè notat Accurſius qui his etiam addi poteſt locus quo promiſſor ſtipulante ſe pecuniam daturum promittit, quę obligatio eſt nõ etiam pura quia & tacitè dies ineſt quo in eum locum perueniri poteſt *l. 41. §. vlt. l. 73 tit. ſeq* éſtq. hic Philoſophicum temperamentum quod ſatis placet: iam & Macrobius *primo in ſomnium Scipionis* verbum inquit quo hanc diffinitionem temperaret adiecit Fere.

§. Circa. 1.

Dies inſeritur obligationi, vel à quo incipiat vel in quẽ deſinat obligatio, dies à quo incipiat inſeritur hoc modo. Calendis Martiis tot nummos dare ſpondes. nam etſi incipiat hæc quidem obligatio ſtatim ipſo iure ante Calendas Martias, tamen non incipit cũ effectu, quia nulla eius eſt executio antequã Calendæ Martię venerint. neque enim ex ea agi poteſt ante eum diem, quod comprobat legum ingens numerus & quaſi ſeges hoc eſſe certiſſimum *l. 14. l. 73. l. 124. tit. ſeq.* & aliis infinitis locis, neque enim incipiente obligatione ſemper incipit etiam agendi facultas, non ſemper cœpta obligatione & agendi ex ea facultas eſt, idémque hoc loco Paulus ſcribit apertè dum ait, naturam obligationis incipientis ex die hanc eſſe, vt ante diem nõ exigatur: obligatio. igitur naſcitur ſtatim, actio non naſcitur ante diem. diem autem in quem deſinit aut confertur obligatio obligationi adiicitur hoc modo, decem annua vſque ad annum 25. ætate meæ dare ſpondes. *l. 56. §. quarta, tit. ſeq.*

§ Conditio. 2.

In hunc §. Emanuel Coſta *lib. 1. ſelect. ca. 23.* conditio autem apponitur ſtipulationi ſi vel ſtipulatio fiat ex conditione vel ad cõditionem vtroque modo dicitur contrahi obligatio ſub conditione ſiue fiat ex conditione, ſiue ad conditionem, id eſt ſiue inſeratur cõditio obligationi vt ab ea incipiat obligatio, veluti decem dare ſpondes, ſi nauis ex Aſia venerit, ſiue inſeratur conditio obligationi vt in eam deſinat obligatio veluti decem dare ſpondes, niſi nauis ex Aſia venerit, & illo quidem modo id eſt ex cõditione, rectè obligatio contrahitur, & ſuſpẽdit obligationem.

hoc vero modo id eſt ad conditionem non contrahitur rectè, ſicut neque ad diem ſi ius ciuile & ius ſummum ſpectemus, ſi ius prætorium quod huiuſmodi conuentiones tuetur interpoſito exceptionum remedio etiam ad conditionem rectè contrahitur obligatio, & vt ait, exiſtente conditione locus erit exceptioni pacti vel doli mali, qua repelletur ſtipulator ſi pergat agere poſt conditionem impletam.

§. Modus. 3.

Modus ſpecialiter dicitur apponi ſtipulationi, cum apponitur diſiunctio quæ ponat in arbitrio promiſſoris hanc vel illam rem dare, vtram maluerit, namque ingeritur ita modus petitioni ſtipulatoris, vt nõ poſſit alteram rem petere abſciſè & purè prærepta electione promiſſori, non poſſit etiam vtrãque rem petere, ſed vt ſtipulatio concepta eſt debeat diſiunctim alterutram hãc vel illam petere, niſi velit incidere in periculum plus petitionis, denique hæc diſiunctio imponit modum petitioni ſtipulatoris. finge ſtipulatus ſum Stichum aut Pamphilum: alterius inquit ſolutio totam obligationẽ perimit. neque tamen alterum petere ſtipulator poteſt purè, id eſt ſine diſiunctione quin plus petat quandiu vterque eſt inquit, id eſt quandiu ambo viuunt vt *l. 2. § Scæuola ff. de eo quod certo loco*: nam ſi alter interierit is ſolus qui ſupereſt peti poteſt, perinde atque ſi ſolus deductus eſſet in ſtipulationem, *l. Stichum aut Pamphilum. § 1. D. de ſolut.*

§. Acceſſio. 4.

Acceſſio, duplex eſt acceſſio perſonæ vel acceſſio mixta ex perſona & ex re, acceſſio rei ſolius non eſt cauſa obligationis niſi ſit modus, quod ſic declaro ſi ſtipuler illud & illud pura eſt obligatio, cui nulla annectitur cauſa, ſi ſtipuler illud aut illud mortalis ſtipulatio eſt, itaq facit tertiã cauſam acceſſionẽ obligationis, non poſſis dicere eſſe acceſſionem rei ſolius, ſed vel acceſſionẽ perſonę, vel acceſſionẽ rei & perſonæ. Acceſſio perſonæ eſt ſi ſtipuler mihi aut Titio dari, quo genere obligatio quidẽ Titio non quæritur, quia alteri per liberam perſonã acquiri obligatio non poteſt, Titio tamen ſoluere inuito ſtipulatore promiſſor poteſt, *l. 12. §. pen. ff. de ſolut.* videlicet antequã ſtipulator egerit & litem conteſtatus fuerit *l. vlt. 57. ff. de ſolut.*

Mihi aut Titio.

Rectè ait, *mihi aut Titio*, nam ſi ita ſtipulor Titio, aut mihi nihil ago, *l. qui rei, §. ſi ſeruus, D. de ſolut.*

Rei cum mihi decem aut Titio.

Alia eſt acceſſio non perſonæ, id eſt rei, quæ acceſſio mixta appellatur ex perſona ſcilicet & ex re, ex perſonis & rebus quæ fit hoc modo, cùm mihi decem aut Titio hominem ſtipulor, alia re deſignata in perſonam meam & aliam in perſonam Titij *vt l. qui hominem, §. ſtipulatus, D. de ſolut.*

§. ſi ita. 5.

Ad intellectum huius §. vide Zaſium *libr. 1. ſing. intellect. c. 4.* ſtipulatio hoc modo concepta ſi fundum non dederis centum dare ſpõdes, centum ſola ſunt in obligatione, fundus in ſolutione duntaxat, ſolutio tamen fundi ipſo iure non liberat reum, quia fundus debitus non fuit ſolutio pecuniæ. liberatur ipſo iure non ſolutio fundi, qui non debebatur, ſed liberat per exceptionem, quoniam voluit ſtipulator, vt dando fundum ſe debitor liberare poſſet à præſtatione pecuniæ: ſed hoc exigitur vt ſoluat fundum re integra antequam lis de pecunia conteſtata ſit, coniunge autem cum hoc §. *l. ſi quis pro eo. 46. ff. mandati, & quæ ibi notaui.*

§. ſed ſi nauem. 6.

In ſpecie huius legis ſtipulatio ita concepta eſt, Fundum dare ſpondes, ſi fundum nõ dederis centum dare ſpondes, vel ita vt ibi, ponitur, nauem fieri ſpondes, ſi nauem non feceris, centum dare ſpondes, nihil refert an in dando an in faciendo concipiatur ſtipulatio, & hoc genere vtrumque videtur eſſe in obligatione fundus & pecunia: fundus purè, pecunia ſub conditione, vt verò ſunt duę ſtipulationes, vna pura, altera conditionalis, quoniã quot ſunt res tot ſunt ſtipulationes, tot itẽ formulæ, vnde quæritur an ſi exiſtat conditio poſterioris ſtipulationis, vt puta ſi promiſſor moram fecerit in dando fundo, an, ſit in arbitrio ſtipulatoris vel pecuniam petere ex poſteriori ſtipulatione, vel fundũ ex priori quaſi manente vtraque obligatione, nec priore tranſlata in poſteriorem, & Paulus, in hoc §. verius eſſe ſtatuit duas quidem ab initio eſſe ſtipulationes ante moram promiſſoris, verum exiſtente conditione poſterioris priorem obligationem nouari & transfundi in poſteriorem.

l. Is qui ex. 45.

§ Hotom. 28. *illuſt. quæſt.*

l. Furioſus. 46.

Pupillus ſocietate coita ex communiter geſto tenetur

l. Adrianus. 47.

Ibi: *faciliores.* Ad hanc materiam vide gl. *in l. de die, in prin. qui ſatiſdare cogantur.* Et quę addo *in l. ſi præſes, de pœnis.* Adde, quòd probationes rei præferuntur probationibus actorum

Digitized by Google

ris.Dec.*conſ.9.fin.* Adde, quòd actus præſumitur potius factus tempore promiſſo, quā prohibito Barto.*in* l.*non ſolum,§.ſed vt proba ri,D de oper.noui nuncia.*Et de paritate probationum latè Dec. *conſ.709.* qui etiam dicit, quòd aliud eſt quando Eccleſia agit, & probationes aliquanti ſpes etiam leuiores ,præferuntur.de probat act.Dec.*conſ.302.* Et legatum liberationis comprehendit omnem caſum l *ſi quis rationem,§.fin.vbi gl.de lib.leg.*

l.In quibuſcunque.48.

Facit l.29.*ſupra de adoption.& l.124.infra de reg.iur.*

l.Ex contractibus.49.

Mercerius *libro 2.opin.cap.22.*

l.Quod 50.

Vide l.3..§.2.*infra de verborum obligationibus.*

l.Nihil.51.

Harmen *libro 5.titul.*11.Hotomanus *libro 3. obſ.cap.17.*

l.Obligamur.52.

Cuiacius *libro* 17.*obſ.cap.*18.vide Alex.*ad Gl.ibi poſt am in* l.*mulier, §.cum proponeretur, in pen.col.*D.*ad T reb.*

l.Plura.53.

Hotomanus *illuſt.quæſt.27.*

§.Cum generaliter.1.

Vide l.181.*infra de verb.ſign.*

Eum ad quem ea res pertinebit contineri & adrogatorum & eorum qui in iure ſuccedant perſonas.

Male Florentiæ *& adrogati*,nam adrogatus non eſt ſucceſſor:ſed adrogator ſucceſſor eſt vniuerſi iuris quod adrogatus habuit, priuſquam capite minueretur per adrogatorem.

l.Contractus.54.

Huius legis extenſionem, vide apud D. Gothof.hic.

l.Quæcumque.55.

Eſt fortè non iſtius textus quòd ex contractu,tanquam ex parte oriatur obligatio, eſſet inconueniens, quòd apud eum reperiretur obligatio,qui non contraxiſſet.

l.In omnibus.57.

Vide l.9.C.*de iur.& facti ignor.*

l.Sciendum.58.

Litis conteſtatio inſtitutam actionem producit atque perpetuat, Hotoman. *libro 3.obſeruation.28.*

l.Pupillus.59.

Contrarietatem huius legis ſolue vt per D.Goth.hic.

l.Nunquam.60.

Hotom.*illuſt.quæſt.27.*

l.Procurator.61.

De materia huius legis, vide l.9.*ſupra de aur.*

LIBER XLV.

Titulus primus.

De verborum obligationibus.

IN hunc titulum ſcripſerunt Zaſius,Alciat Ferretus, Corraſius, Duarenus,Baro,Charondas & Cuiac.*ad Rubricā*, l.1.*&* 2.Molinæus & Bolognetus latè differens de origine contractuum & ſtipulationum ad Rubricam,Vāconius *libro 5.de var.*l.1.*cum 2.ſeq.*vide Corraſium *libro* 1.*Miſcell.cap.*24. Paulus 5.*ſent.tit.*7. *Iacob.Niger.Tormer.

l.Stipulatio.1.

Vaconius *libro 5.declar.*68.Charondas *lib.7. veriſim.ca.*21.Bolognetus *latè diſputans de forma & validitate ſtipulationis*,vide Gloſſam *in* l.*nepos Proculo,de verborum ſign.* Ad id quod dicitur per Doct. An debeat præcedere ,interrogatio,& ſequi reſponſio ,;vide textum contrarium dicentem *in l.præpoſterè.C.de teſt. circa §.ſi quis &c.* Nota ex illo textu *probari poſſe.* ſtipulationis contractum poſſe conſiſte re ſolis interrogatiuis verbis.Quid ſi interrogo ſi promittas 100.tu dicas quin , tale dictū eſt interrogatiuum,vt conſtat apud grammaticos.Nota autem hic verba eſſe præſentium non abſentium ,vt notat Ouidius de Ponto. *adde Cor. Iac.Nig. Paul.Leon.Socin.Iun. Ioannem Borcholten..

§.Qui præſens.1.

Vvaltherus *lib.2.Miſcel.c.*20.*&* 22.Adde ad hunc textum,Vacon.*declar.*215.Zuccar.*ad Rubric.C.de pact.num* 43.*& ſeq.* Bulgar. *ad l.petens C.pact.numero* 4. *&* 8. Verbum *ſtatuerit* hic poſitū debet intelligi per viā interrogationis,nā nō poteſt ſtipulatori diuerſitas reſponſionis placere , niſi per viā acceptionis aut per viam interrogationis,ſed acceptatio

hic ex parte interrogantis non admittitur, quia eſſet pactum de pollicitatione, ergo neceſſariò debet intelligi, quod placuerit per viam interrogationis, quod erit ſi primò dixerit, Titio promittis Stichum & reſpōdeat promitto Pamphilum, & interroget iterum promittis, reſpondeat promitto. Nam hic intelligitur facta noua ſtipulatio, de Pāphilo, & verbum illico operabitur quod reintegratur ſtipulatio ſolum quoad verba, alioquin ex interuallo etiā res iterum eſſent in ſtipulatum deducendę. ibi ſtipulatio ad hāc Gloſ. vide latè Purpuratum poſt alios *in l. imperiū, col. 23. & 4. de iuriſd. omn. iud.*

¶ In ſtipulatione quæ requirantur, vide hic D. Goth.

§. Si quis. 2.

Vaconius *d. libro* 5. *declar.* 69. & 71. Aug. *lib.* 1. *emend. cap.* 1. Ioannes Robertus *lib.* 1. *recep. lect. cap.* 23. Eum repetiit Bolognetus *fol.* 134. *num.* 42. *repet.* 7. & *folio* 147. *numero* 7. *repet.* 6. *folio* 200. *num.* 4. & 8 *repet.* 7. Paulus 5. *ſent.* §. 2. & §. 12.

§. Si ſtipulanti. 4.

Vaconius *d. lib. declarat.* 71. Maior ſumma continet in ſe minorem, fallit vt per Alex. *ad l. diem proferre, §. ſi plures, numer.* 9. & *ſeq. D. de arb.* Curtius *ad l. edita, num.* 121. *C. de eden.* limita vt per Iaſ. *ad l. ex facto, §. item quæro, n.* 2. *D. de vulg. & pup.* Zuccar. *ad Rub. C. de pact. num.* 34. E. 43. Bereng. *ad l. pacta conuenta, c.* 2. *numero* 37. *D. de contrah. emp.* & *Inſt. de inut. ſtipulat.* 383. H. 1. *Connanus* 386. 1. K 387. *A. connanus, folio* 302. *numero* 37. *repet.* 2 *ſtip.* 383. H. I. *Connanus.*

*Cuiacius *ad l. iuriſgentium D. de pact.*

l. ſtipulationum. 2.

Ad hanc legem ſecundam & tertiam & ſequentes copioſiſſimè & optimè Molinæus *in labyrintho de diuiduis & indiuiduis*, Valla *de rebus dubiis trac.* 18. hanc legē repetiit etiam Bolognetus.

§. Ex his igitur. 2.

Repet. 6. *folio* 100. *numero* 33. & *ſeq. vſque ad num.* 30. *fol.* 240. *numero* 170 *fol.* 0 255. *num.* 141. & 143. *folio* 318. *numero* 502. 505. 506. 508. 510. 514. *fol.* 357. *numer.* 110. *folio.* 342. *numero* 259. & *ſeq.* & 263.

§. Si tamen. 3.

Alciatus *libro* 1. *parad. cap.* 8. *folio* 202. *nu.* 50. & *ſeq. repet.* 6.

§. item. 5.

Alciatus *d. libro* 1. *c.* 13.

l. idem pluris. 3.

Huius ſtipulationis mentio fit *in l.* 2. §. 5. *ſupra eod.*

l. Eandem. 4.

Hoc caput eleganter explicat Lælius Taurellus, & Angel. Polit. *lib. epiſt. illuſt. viror.* 11. *epiſtol. vlt.*

§. Cato. 1.

Hoc caput explicat Alciat. *tomo* 4. & *tomo* 6. **libro de diuiſi. ſtip.* Ripa *in interpret.* Zaſius *in ſchol. tomo* 5. & ex profeſſo Lælius Taurellus, & repetiit fuſiſſimè Bolognetus *repet. tomo* 4 vide Vaconium *declar.* 7. & 201. Duarenum *libr.* 1. *diſput. c.* 59. Charondam *lib.* 1. *veriſ. cap.* 21. Corraſium *libro* 4. *Miſcel. c.* 25. Curtium Burgenſem *libro* 2. *eius. ad fratrem, c.* 4. Molinæum *ad conſuetud. Pariſ.* §. 51. *Gl.* 1. *num.* 83. Palladorium *rerum quot. l.* 1. 6 vide interpretationem huius legis in hoc §. per Antonium Fabrum *coniecturarum libr.* 3. *ca.* 8. Et vide Alciat. *libro parad. capite* 13. vbi etiam ſuper dictis Bartol. & Doct. loquitur. Et ad id quod dicit Bartol. *in* 10. *oppo. d. §. Cato.* vide eundem eodem loco. *col.* 14. Et ad dicta per Bar. ibi, in 5. oppo. cum dictis, etiam per alios Doct. vide eundem eadem l. *col.* 20. Ad dicta per eundem in 6. quæſt. vide Ruin. poſt alios, quos allegat *in §. item ſi in facto, in lect. impreſſa.*

¶ Diſpoſitio iſtius §. habet tantùm locum in ſtipulatione ſtricti iuris, non prætorij. vide Bar. *in l. pœnales §. Iulianus, nu.* 3. *ad l. Falc.*

l. ſtipulationum. 5.

Alciat. *lib.* 1. *parad. c.* 1. Glo. ibi *in dando verſ. ſub faciēdo comprehendit non facere.* vide latius per Alciat. *in §. Cato, num.* 22. & per Rom. *nu.* 76. & procedit etiam in pœnalib. vt per Dec. *in l. id quod de reg. iur. in prin.* & ad dictum Gl. facit l. 1. *in prin. de calum.* vide omnino Bart. *in l. naturalis, in princ. de praſcr. p.* & textum *in l.* 4. *quæ in fraud. cred.* & l. *qui non facit de reg. iur.* & *Glo. in l. ſolo, de lib. cauſa.* Vide quoſdā Hiſpanos diſputantes, qui inter cæteras concluſiones ſuas poſuerunt hanc formulam nemo eſt tamen magno ingenio, qui ex hac Pomponij diffinitione, quid ſtipulatio ſit intelligere poſſit, & conſequenter Pomponium ſtipulationem non rectè diffinire, & vt audiui mouebantur hoc modo: quia dicit *quod ſtipulatio eſt verborum conceptio*, deinde ſubdit, *quibus is qui interrogatur daturū facturūmne* &c. illa dictio *quibus* refertur, proculdubio ad verba de quibus dictum fuit.

§. Satis. 2.

Alciatus *lib.* 1. *paregr. c.* 2. Molinæus *ad rub. huius tituli, num.* 55.

§. Si

Digitized by Google

§.Si ſortem.4.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, parte 3. numero 1*7.

l.is cui.6.

Ripa *in interpret.* Curtius *libro 2. lect ſubſcetiu. cap.3* Guter. *ſolut. par.1. c 32.*

l impoſſibilis.7.

Limita, vt per Bart. *in l. quidam cùm filiū. in 4. coll. verſ. ven. D. eod.*

l.In illa.8.

*Socin Iun. *ad* l. *ita ſtipulatus nu. 244.* Horat. *latè conſ.136. n.21. inter conſ. diuerſ. ad cauſ. crim.10.*

Ripa *d. loco* Corraſ. *libro 3 Miſcell. c.21.* Cuiacius *libro 1. obſ. c.22. & libro 9. cap.17.* Emanuel Zoares *libro 1. obſ c.31.* Gilbertus Regius *lib.1. enarr. cap.13.*

l.si Titius.9.

Poteſt quis agere ſine actione, Iaſon *ad l. ſi prius, numer.18. D. de noui oper.* Socin. Iun. *ad l. ita ſtipul. numero 173. & ſeq. D. de verborū oblig.* Menoch. *lib.1. de arbit. iud. quaſt.* facit in ſimili, quod dicit Gloſſ. *in verb debetur. Inſtitu. de action. verſ. item oppo. de popul.* & ibi per Aret. declarando, vt feci ibi. defendendo eum ab impugnationibus, Iaſ.

l.Hoc iure.10.

Zaſius 1. *par ... nom numero 21.* Emanuel Coſta *libro 2 ſ. l. ſt. cap.13.* Cuiacius *libro 8. obſ. cap.9.* Theodorus Strattmannus *ha. monta ... ris pag. 289.* Gilbertus Regius *libr.1. enarr. cap 13.*

l.Filius.11.

In ſtipulatione conſideratur tempus quo interpoſita eſt, *l.26. in fine, infra de ſtipulatione ſeruorum.*

l.si ita.12.

Gilbertus Regius *d. cap.13.* vide Bart. *in l.1. in princ. de noui oper. nunc.* vide omnino text. *l. conditio, ſupra eodem tit.* vide Caſt. *in l.2. § itē in vlt. col. de verb. oblig.*

l.Qui antè.13.

Intra Kalendas & poſt Kalendas an idem, vide Robert. *3. animad. c.29.*

l.Si ita.14.

Fideiuſſor non accedit obligationi fictæ, *vt l.65. ſ. de fideiuſſor.*

l.Et ideo.15.

In indiuiduis nihil cenſetur factum, niſi totum fiat, vt notat hic Gloſſa.

l.Si Stichum.16.

Alciatus *libro 1. parad. c.15.* Vide Bar. *in l. vbi autem. in §. penè, eod. tit.* Aret. *Inſt. eod. §. ſi ita, vlt. col.* vbi loquitur, circa gl. huius §. fin. Et ad rationem huius textus, vide Alciat. *libro 1. parad. cap.15.*

l.Stipulatio.17.

Vide tex. *in l. ſi Fratres. Alias eſt l. cum duob. §. idem reſpondit, pro Socio.*

¶Gl verb. *ſtipuletur.* & ad additionem ibi & quæ conſiſtūt in facto, de quo per Doct. *in l. 1. ſi cer. pet.* & Dec. *in conſ 277. colum. ſi* ſimiliter quod poſſeſſionem probet, vt hîc per glo. & ideo Dec. *conſ.252. col.7 conſ.302 colum.5. & de probatione poſſeſſionis,* vide Bar *in l. ſi re C. de pro bat. & ad tex. in l. ad probationem, C. locati.* & in poſſeſſorio probatis extremitatibus cenſetur probatum medium, Dec. *in d. conſ.302. col. 6. folio 52. num.4 gl.104. tract.7.*

¶Couar. *in 4. decret. 2. par. rub. num. 16. col 2. in ...* vide per Scribentes, *de verb. obl.* vide Socin. *in reg.108. & in c. in præſentia, extra de probat. in 5. not.* ibi cum citat Bar. *in l. fin. C. de pact.* & Barto, *in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, dum oppo. de l. iſta. D eod.* quem ponderat Crot. *in repet. iſtius l. in 1. not.*

¶Vide Bar. *in l.1. §. cùm citatio. de noui operis nunciat.* Ad hunc §. vide gl. *in l. quæcunque gerimus, de actio. & oblig. & gloſſ. in l.1. in princip. de pact. verſ. in diem.* Et limita, vt per Gloſſ. *in fin. in l coniuncti mittantur ſemper de reg. iur. in §. ſi* & vide text. *in §. ſi cum reo, l. ſi vnus, D. de pactis.*

¶In quibus autem terminis habeat locum §. iſte Bart. *in l. cùm lex, de fideiuſ. ſ. penul. coll circa prin. verſ non conſtat, d. §. alteri.* Limita non habere locum fauore libertatis, vt Ruin. *in l. ſtipulationes non 35. char. verſ.5. ego neſcio, D. eodem.* Et ad intellectum iſtius textus *cum gloſſ. verb. intereſt,* vide Bartol. *in l. ſtipulat. in 11. coll. D. eodem.*

¶Et ad doct. Bart. *num.5. in fi. eod.* vide Crot. *in d.l. ſtipulatio, in prin.* Et ad eius intelligentiā ibi *nemo poteſt.* vide *l. Gallus in prin. chart. 6. ſuper Gloſſ. verb. poſſe, de lib. & poſthu.* vide ibi Iaſ. & Aret. Inſt. *de eo. cui libert. cauſ. bon. in prin. ſuper glo. conditionibus.*

l.Quibus.18.

Molinæus *ad l.2. in prin. ſup. num.30.*

l.Si ſtipulatio.19.

Huius legis rationem collige *ex l 66. §.5. in fin. ſupra de leg.2.* Nou *Leonis.18.*

l.Huiuſmodi.20.

Quod tibi. Sic legit Zaſius hic *nu.5.*. Aliter Corraſius *Quod mihi.*

l.Si diuortio.21.

Emanuel Coſta *lib.2. ſelect.. c.21.* Menoch. *de arb. iud. caſ.212.*

Digitized by Google

l.Si id quod.22.

Vide hic Ferretum & Cuiacium inter ſe diſſentientes.

l. Si ex legati.23.

Quid ſit mora, declarat hic D.Goth.Hotoman.28.*illuſt.quaeſt.*

l. Sed ſi. 24.

Pupillus an poſſit moram committere, vide hic Bart.iuncta gloſſa.

l. Si dari ſtipuler.25.

An ſtipulatio ſecunda plus cōtineat quàm prima tanquam nouet, vide hic Gloſ.

l.Generaliter.25.

Pro intellectu huius loci vide Cicer. *libro 3.officior.*

l. Veluti. 27.

Temporalis ſtipulationis tempus expectandum eſt, vt ex ea agi poſſit.

l. Si rem.28.

Traditio eſt datio poſſeſſionis, meámque rem mihi tradi non dari ſtipulari poſſum.

l.Scire.29.

Zaſius 2.*par.antinom*.8. Straitmannus *harmonia pag*.307.

l. Sciendum.30.

Hanc repetiit Ioannes & Bolognetus ad eius intellectum, vide Rui. *in l.char.2.in verb. iſta qua, D.eodem.* ad diſpoſitionem iſtius legis, vide per Bald. *in tract.de dot. in 11.parte in 3.ſpeciali* quem refert & reprobat Gloz. *in l. ſingularia 2.not. de probat.* Socin. *in regul.* 325. *cum ſequen.*

l. Si rem 31.

Tempus præſens, an, quando, & in quibus ſpectemus, vide hic Gloſſam.

l. si in nomine.33.

Error in corpore vitiat ſtipulationem, non autem in nomine,

l.ti Stichus.33.

Facit hic l.8.ʒ.*de peric.& com.rei vend.*l. 107. *ſupra de ſolutionib.*

l.Multum.34.

Pro intellectu huius legis, vide Corraſium hic, multis explicantem eam.

l.si ſtipulor.35.

Stipulari non poſſumus, quod fieri & dari impoſſibile eſt per rerum naturam.

§.Si in locando.2.

Zoannetus *reſtitution.ad pandect.c.*34.Ioannes Robertus *recep.iuris ciuil.lect.libro* 1.*cap*.4. Forcatul.*Necyom.dialog*.5. Vaconius *libro* 5.*de clar*.60.

Contractus qui celebratur conſenſu, valet etiam adhibita ſolemnitate verborum de intellectu, Crot.*ad rubric.de verborum oblig.prima lect.in ſi.* Bottigel.*num*.52. Bald.Nou.*numero* 36.Hier.Ven.*num*.100.Iac.de Nig.*nu*.3. Torniel.*num*.100.Alciat. *ad* l.1.§.1.2.*not.numero* 16.*eodem tit.*Bottigel.*ad* l.1. §.*ſi quis,nu*. 18.*eodem tit.* Zoannet.*libro* 1.*reſtit.D.c*.14.Vacon.*declar*.172 Forcatul.*in Necyom.iur.dial*.5. *numero* 5.

§.si quis.36.

Dolus ex propoſito, & dolus re ipſa comparantur Rip. *ad* l.*in quartam*,D.*ad* l.*Falc.*& ita communis ſententia, vt per eundem *lib* 3. *cap*.15.& de intellectu huius textus, Soc.Iun. *conſ*.129.*nume*.67. *libro* 1.*& ad* l.*ita,nu*.70.*D. de verborum oblig.*

¶*Folio* 8.*numero* 52. *repet*.6.*folio* 465.*num*.70. *repet*.6.

¶Vide Soc.*in* l.15.*qui*,§.*cum ita,in* 16.*colum. cum ſeq.verſ*.2.*conclu.de rebus dub.*

l. si certos.37.

Nummi interdum dantur vt ſpecies, interdum vt quantitas.

l. stipulatio.38.

Cuiacius *libro* 12.*obſ.cap* 36.

§. si quis. 3.

Folio 318.*numero* 512.*repet*.6.

§. Hi qui ſunt.6.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis princip. numero* [illegible].

§. Alteri.17.

Guterius 1.*par.reſolut.cap*.36.ſtipulari alteri nemo poteſt regulariter limita vt per Iaſ.*ad* l.*qui Romæ*,§.*Chriſogonus*,*numero* 38.D.*de verborum oblig.folio* 164.*num*.4.*repet*.7.*fol*.167.*nu*. 4.*repet*.7.

§. stipuler.20.

Vide Soc. *in Rub.eiuſdem tit. in* 6. *coll.in fin. cū ſequen.*Et Ruin. *in d.Rub.in* 4.*char.in* 2.*coll. & in* 90.*chart.in verſ.ſola difficultas.* Et Ruin. *in* l.1.§.*ſi quis ita,in* 20. *char. in fin.de verborum obligation.* Et D.Iacob. Faſa *in* l.2.*in princ.notab.ſi certum petatur,Folio* 68.*numero* 111.*repetitionum* 6.

§.si quis ita.24.

Menoch.*libro* 2. *de arb.iud.c*.53.*folio* 318.*nu*. 512.*repet*.6.

l. Dominus.39.

Hanc legem optimè explicat Paulus de Caſtro hic, quem vide.

l.Filius.

Digitized by Google

l.Si filius.40.

Vide initium tituli,Inſt.*de ſtipulatione ſeruum.*

l.Eum qui.41.

Die præſenti debetur quod indefinitè promiſſum eſt.

l.Qui hoc anno.42.

Molinæus *ad l.2.§.ſi quis ſimpliciter,ſup.eod. numero 75.*

l.Si quis.43.

Menoch. *de arbit.ind.libro 1.quæſt.68.* hanc totam legem repetiit Ioannes Bolognetus.

l.Et ideo.44.

Molinæus *de diuid.& indiuid. par.3. numero 67.cumſeq.*

l.Quodcunque.45.

Vtilis actio ex ſtipulatione patris adquiritur filio.

§.Sicuti.1.

Pilæus *quæſt 3.*

§.ſi quis ita.2.

Coſta *libro 1.ſelect.cap.15.*

§.Non ſolum.3.

Coſta *dicto libro 1.ſelect.cap.17.*

l.Centeſimus.46.

Alciatus *libro 1.diſpunct.c.1.*Coſtad.*lib.c.19.* vide Alciat.*libro 3.diſpunct.c.1.*

§.ſi ita ſtipulatus.2.

Coſta *libro 2.ſelect.c.23.* & Couarruuias *lib. 3.variarum reſolut.c.1*. Sarmientus *libro 2.ſelect.cap.6.*& Menoch.*de arbit.iudic.libro 1.quæſtion.69.*

§.illam.3.

Felio 472.numero 142.repetitionum 6.

l.Qui ſit.47.

Romanus *conſ 56.in caſu propoſito,col.2.*

l.ſi decem.48.

Couarruuias *pract.quæſt.c 19.*

l.Cum filius.49.

Quod notatur hic de fideiuſſore voluntario, qui beneficium excuſſionis non habet, vide hic Bart.

l.in illa.50.

Auguſtinus *libro 1.emend.cap.3.* Cuiacius *libro 2.obſ.cap.30.*

l.is qui.51.

Manumitti facilè ſine culpa domini ſerui non poſſunt, vt hic poſſunt tamen l.1.*& paſſim,C.quibus ex cauſ.ſer.pro præ. libert. l.ſi quis in graui,§.ſi ex ſtipulatu.ſupra ad Syllan.*

l.in conuentionalibus.52.

Vide Bartol. *in l.1.in princip.in 4.column.poſt princip.de actionibus empt.* Alexan.*in l.ſi certi, in princip.in 4.column. circa finem,ſi certum petatur.*Bartol.*in l.videamus,§.ſi actionum,de vſuris.*

¶ Manumitti facilè ſine culpa domini ſerui non poſſunt, hic tamen poſſunt, vide l 1. *& paſſim, C.quib.ex cauſ.ſer.pro præmio libertatē, l.ſi quis in graui, §.ſi ex ſtipulatio, ſupra ad Syllanian.*Bart.*in l.qui ſe patris,colum.5.Cod.vnde lib.* Aret.*in l 3.* D.*de prætoriis ſtipulationibus,& in conſ.99.longitudo, col.1.l.filium, §.videamus, D.de bon.poſſ.contra tab.*

l.ſtipulationes.53.

Pro intellectu huius legis,vide Hotoman. *lib.3.obſ.c.30.* & Cuiac.hic.

l.in ſtipulationibus.54.

Genus dicitur hic quod de pluribus licet numero differentibus enunciatur.

§.Operarum.1.

Vaconius *lib.5.declar.72.* Corraſius *libro 2. Miſcel cap.3.* Pro intellectu huius loci,vide Imolam, Alexandrum,Angelum, & Bartol. hic.

l.Cum quis.55.

Socin. *in l.ſi is qui ducenta. §.cum ita,in 1.col. de rebus dubiis.* Adiecto autem hæredi ſolui non poteſt:rationem adfert Gloſſa hic.

l.Eum qui.56.

Valla *libro 3.elegantiar.* Oldendorp. *cap.6. de except.*

§.ſi hominem.8.

Zaſius *libro 2.intellect ſingular.c.26.* Debitor ſub conditione an poſſit in mora conſtitui negligendo,declarat hic Bart.

l.ſi quis.57.

Effectus obligationis conditionalis tranſit ad hæredes,qua de re Bart.hic.

l.Qui vſum.58.

Hunc textum notat Roman. *in l.1. §.vſusfruct.D.de noui oper.*

¶Ad dicta per Bar.ibi in 2.*coll.num.* 3.dum expreſſe dicit vſumfructum eſſe partem fundi,vide textum *in l.& per iuſiurand.§.illud cer. de acceptil.*qui dicit contrarium.Et ad dictam *l.qui vſumfructum.* Reſpōde quod ille textus dicit,eſt ſimilis illi qui petit partem, non enim dicit illum petere partem fundi , quic-

Digitized by Google

quid dicat Gloſſ. *in d. §. illud, in Gloſſ* 1. Et vt clarius hoc ſcire poſſis, vide fundi definitionem, quam Alciat. *in l. quæſtio, de verborum ſignificatione.* poſuit. *& in l. fundi appellatio. eodem tit. & in* l. *recte.* quem omnino videas, & vide etiam omnino tex. § *ſi cui fundus alienus,* Inſt. *de legat ibi.* quia vſusfructus in petitione ſeruitutis locum obtinet. Vſufructuarius eſt quodammodo ſocius proprietarij, vt notat Roman. *in* l. *cum filius* §. *dominus, D. de legatis* 2.

l. Quoties. 59.

* De emendatione huius legis vide Antonium Fabrum *lib.* 16 *coniecturarum* 8.

Hotomanus *illuſtr. quæſtion.* 16. Alexand. *in* l *ſi mora, colum.* 5. *D. ſoluto matrimonio.* Bald. *in* l. *ſi pacto pœnam, C. de de pact.*

l. idem. 60.

Facit l 22. *ſupra de rebus cred. &* l. *vlt. de cond. trib.*

l. Stipulatio. 61.

Cuiacius *libro* 16. *obſeruat. cap.* 39. Caſſan. *conſilio* 39.

¶ Ioannes Aurpachus *libro* 4. *epiſt. cap.* 4. Stipulatio non valet per quam aufertur libera teſtandi facultas. ſcribentes hic latè & an habeat locum, quando agitur de dimidia hæreditatis, per Dec. *conſ.* 184. *numero* 1. *&* 10. *verſ. ſucceſſiuè.* In materia per Iul. Clar. *lib.* 4. *ſent.* §. *donatio* 419. Didac. Couarru. *ad rub. extra de teſtam.* 2. *par. numero* 16. & vide Barto. *conſ.* 72. *libro* 1. Math. *ſingu.* 137. Dec. *conſ.* 184. Angel. *in trac. de teſtam.* in Glo. 104. *numero* 4.

l. Seruus. 62.

Alex. *in* l. 1. *col.* 2. *C. qui admitti.*

l. Si ita quis. 63.

Barto. *in Auth. ſed & ſi quis, col.* 3. *C. de ſecun. nupt.*

l. Huiuſmodi. 64.

Contrarium aſſerit l. *cum quidam, in princ. D. de vſur.*

l. Quæ extrinſecus. 65.

Gloſſ. ibi voluit ſi dicas, quaſi dictum ſit Sempronium Aſinum conſtituo procuratorem meum, vide Alex. *in* l. *teſtamentum, C. de teſtamentis.* An error in nomine appellatio vitiet, vide Soc. *in reg.* 120.

l. ſi minor. 66.

Ræuardus *pro tribun. cap.* 13. Prohibitum ad tempus poſt tempus permiſſum intelligitur, vt optimè notat hic Gloſſ.

l. illa ſtipulatio. 67.

Collige factum vel dationem non videri, contra naturam ſtipulationis.

l. ſi pœnam. 68.

Anch. *conſ.* 249. Bald. *in* l. *cum allegas, in* 1. *col. C. de vſur.*

l. ſi homo. 69.

Bald. *in* l *falſus, column.* 2. *in princip. Cod. de furt.*

l. Mulier. 70.

An infans ſtipulari poſſit, vide l. 1. *ſupra eo. &* l. 1. §. 13. *D. de oblig. & act.*

l. Cum quid. 71.

In ſtipulationibus facti affirmatiui, pœna negatiuè concipienda eſt.

l. ſtipulationes. 72.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.* 19. Molinæus *tribus locis libro de diuiduis & indiuiduis, maximè par.* 2. *numero* 204. 206. *cum ſeq par.* 3. *nume.* 54. *cum ſequ. n. & numero* 147. Vaconius *lib.* 5. *declar.* 72. *cum duabus ſequen.* Parladorius *d. c.* 6. Gilbertus Regius *l. cap.* 13. hanc legem repetiit Ioannes Bolognetus illum textum cum materia limita vt per Iaſon. poſt alios, *in* l. *qui Romæ, §. flauius, in* 3. *not. D. eodem tit.* Soc. *in reg.* 131. per Gozad. *in* l. 2. *&* 4. *col. verb.* 15. *C. de pact. inter empt. & vend.* per Bald. *in l. neque, C. de op. r. lib. in fin.* Ad dicta per Barto. *nume.* 33. *verſ. quid ergo.* vide Alciat. *libr.* 1. *parad. cap.* 20. rurſus illum textum limita quando iuramentum interueniſſet, vt per Alexan. *conſ.* 179. *in* 6. *col. verſ. nam licet* 11. 12. *col. & conſ.* 89. *omiſſ. non neceſſ. folio* 5. *volum.* 7. Solent autem hic omnes plerique doctores materiam diuidui explicare.

§. ſi quis ita. 1.

Alciatus *libro* 1. *parerg. c.* 10. Ante Calendas debitor, niſi finitis Calẽdis non eſt debitor: dies enim ſtipulationis nõ cedit vt ex ea agi poſſit, niſi præterita die in conditione adiecta. Nota autem hic cedere dies ei non ſolet qui conueniri non poteſt, & è contra conueniri is non poteſt cui dies nondum ceſſit, vide l. 99. *in fine infra eodem.* Loquitur hic §. de pœnali ſtipulatione, qua de re Bart. hic.

§. Planè. 2.

An & quando mora fieri dicatur, pluribus declarat hic Gloſſa quam vide.

l. interdum. 73.

Emanuel Coſta *libro* 1. *ſelect. cap.* 7.

l. Stipulationum. 74.

Plin. *libro* 18. Modio Romano reſpondet Gallorum Boiſſellus, vide Budæum *ſupra de aſſe.*

l. Vbi autem. 75.

Coniunge cum hac *l. fideiuſſor, §.* 1. *fine, D. mandati.*

§. Fune

§.Fundi.2.

Vide Barto. *in l.ſtipulationes, in 4.queſt.D. de verborum oblig.*

§.Hæc ſtipulatio 10.

Vide Doctores *in* l.2.§. *& harum, eodem tit. in Glo. in verbo viam*, maximè Socin. *ibi in 4. call.in prin.* & Ruin. *ibi in 4. char.* Ozer. *hunc* §. *limitat in* §.*fin. Inſt. de inut ſtip.*

l.Si ſtipulatus.76.

Vide Bart. *in l.ſi ita, de auro & argen.leg.col. 2.circa fin.*

l. Ad diem. 77.

Vide Aret. *Inſt.de fideiuſ.* & Doct. *in l. quid ſi te, D.ſi certum petatur, folio 93. numero 196.repetitionum 2.*

l.si filius. 78.

Fundus quid, vide l.115.*infra de verborum ſignific.*

l. si procuratori. 79.

Marc.Mant.*ſing.402.numero 1. folio 902.*

l.Quotiens.80.

Verba debent ſemper ſic interpretari, vt actus magis valeat, quàm vt pereat limita vt per Iaſ. *ad l. verbis ciuilibus, num.4. cum ſeq. D. de vulgari & pupill.* amplia vt per Dec *ad cap cum ſuper, ad fin. extra de off.deleg.* vide eũdem Dec. *ad l. in contrahendis, num.5. D. de regu.iur.* Iaſ. *ad* l.1.§.*hoc autem, nu.5. de noui oper.nunc. & l.ſi quis ante num.18. D.de accu. folio 483 nu. 264.repet.6.*

l.Quotiens.81.

Ad intellectum vide Caſtr. *in l. ſtipulatio, col.1.circa med.de verborum oblig.*

l. Nemo.82.

Ille textus videtur corruptus ibi *non inutiliter*, vt patet ex dictis per Aret. *Inſt.de inut. ſtip.* §. *verſ.iure.*

§.Si poſt.1.

Ioannes Robertus *libro 1.ſent.iur.c.23.*

l. inter ſtipulantem.83.

In hanc legem Cuiac. *libro 11.obſer.cap.36.* Docet autem initio huius legis de ſe quemque ſtipulãti promittere debere, nõ de alio, puta ſe daturum vel facturum, nõ alium daturum vel facturum, ſi de alio promiſerit, promittit Lucium Titium illud daturum facturúmve, promitto inutilem eſſe ſtipulationem, & adeo inutilem, vt ea ſit ſolummodo vtilis, per quam negotiũ geritur, inter ſtipulantem & promittentem, inter contrahẽtes ita ſcil. vt promiſſor obligetur ſtipulatori. Itaque ſtipulatio alieni facti nõ valet l. *ſicut reus 65. D. de fideiuſ. l.38. in prin.h.tit.* Vide Iaſ. *in addit.ad port. Inſt. de inutil.ſtip.in prin.colum. 3. verſ. ſed aliter diſputatur, & ad prin.* vide Caſtr. *in l. ſtipulatio, in princ. in verſ.2. fallit, de verborum oblig.* & Doct. maximè Ozer. *Inſt.de inutilibus ſtipul.*

§.Si Stichum. 1.

Pro intellectu huius §. facit quod notat Menoch. *de arbi.iud.libro 2.caſ.93.* In ſtipulationibus ſi contrahentes diſſentiant, in corpore quod in ſtipulationem deducitur, vt ſi quis ſtipuletur Stichũ, & de alio ſentiat ipſe de alio promiſſor, nulla ſtipulatio eſt, idémque in iudiciis Ariſto exiſtimat, petito ſcilicet Sticho nullum eſſe iudicium, ſi ab alio Sticho ſentiret actor de alio reus, quam ſentẽtiam Ariſtonis meritò Paulus hoc loco improbat, quia non eadem eſt ratio ſtipulationum & iudiciorum, ſtipulationes ex vtriuſque partis conſenſu perficiuntur l. *continuus*, §. 1. *hoc tit.* Sed iudicia redduntur in inuitum in non conſentientem, trahimur enim in iudicium litémque cõteſtamur inuiti, l. *ſumma* §. *vlt* D. *de pecul.*

§. Si ſtipulanti.3.

Molinæus *ad l.1.§.ſi quis, numero 42. & 43. ſupra eodem.*

§. Sacram.5.

In hunc §. Corraſius *libro 6 Miſcell.c.17* Fornerius *libro 1.ſelect.c.16.*

Forum aut Baſilicam.

Foro in quo iudicia fiunt, coniungit baſilicam, in qua negotiationes exercentur, l. *ſeruulum* §. *item quaeritur, D. de auro & argen.leg.* proxima etenim foro erat baſilica negotiatorum, qua de re Plutarchus in Catone, & Plautus *in Captiuis.* ſub Baſilicanos omnes, inquit, abiget in forum.

§. Si rem.6.

Paulus docet in hoc §. obligationem etiam extingui, quæ ex ſtipulatione naſci ſolet. ſi qua ſtipulatione ſtipulatus ſim mihi rẽ dari ex cauſa lucratiua (veluti ex cauſa donationis) eadem mihi priuſquam agere ex ſtipulatu obuenerit, id eſt ſi dominium eius acquiſiero ex alia cauſa lucratiua, veluti ex teſtamento, iure legati aut iure hæreditario, dominio inquit extingui obligationem id eſt dominij acquiſitione ex alia cauſa ſcilicet lucratiua.

§.Stichum.7.

Si quis Stichum ſtipulatus ſit mortuum, quẽ viuere credebat, hæc ſtipulatio inutilis eſt ab initio, quia nullius rei nullum eſt debitum, l.60. *ſupra hoc tit.* immo & ſi Stichus qui ex ſtipulatu debetur, nullꝰ eſſe cœperit, ante moram debitoris id eſt ſi ita deceſſerit,

Digitized by Google

& ſtipulatio inutilis ſit l.23. *hoc tit.* excipitur vnus caſus in hoc §. ſi ſtipuler hominem quẽ mihi promiſſor debebat, tanquam fur ex cauſa condictionis furtiuæ, qui iam mortuus erat: nec enim furtiui hominis mors furem liberat condictione furtiua, quia & contigiſſe ea ſemper intelligitur poſt moram l. *vlt. de condict furt.*

§. Si quis. 8.

Ancilla prægnante vendita, certè partus non eſt venditus l. *ſi prægnas*, *D. de euict.* quia nec partus pars ancillæ eſſe intelligitur, qui ſcilicet iam editus eſt, l. *partum*, *D. de verb. ſig.* id tamen actum videtur inter contrahentes, vt partus ſequatur emptorem ancillæ: & quamuis euicto partu non competat. actio ex ſtipulatione duplæ. de qua eſt intelligenda l. *ſi prægnans*, competit tamen actio, ex empto euictionis nomine, quod partus euictus ſit in id quod intereſt l. 8. *de euict.* & ſi ancilla prægnante precario rogata, licet partus rogatus non ſit, id actum videtur, vt partus in eadem cauſa habeatur, l. 10. D. *de precar.* verum vt Paulus oſtendit in hoc §. vlt. ancilla pregnante iudicio ſiſti promiſſa id actum nõ videtur, vt partus ſiſtatur, aut ancilla nondum enixa: quia cum partu nihil actori negotij eſt, & ideo ancilla partu leuata ſi ſiſtatur, in eadem cauſa ſiſti debet.

l. ſi inſulam. 84.

Ad hanc legem ſcripſit Ripa, & repetiit Ioannes Bolognetus & Menoch. *de arb. iud. libro 2. centu. 1. caſ. 7. & ſeq.*

l. In executione. 85.

In hanc legem Corraſ. *ad l. vias, n. 7. & ſeq. D. de ſeruitutib.* Exequimur obligationẽ ſiue ſtipulationem quam contraximus, & nobis acquiſiuimus ex ea actionem inſtituendo & extorquẽdo ex ſolutionem à debitore. actio & quæ eam ſequitur, exactio eſt executio obligationis. at pluribus à promiſſore hæredibus relictis, executio obligationis quadrifariam fieri poteſt vt declaratur in hac lege, vel ſingulis hæredibus diuiſim conuentis pro parte hæreditaria.

§. Prima. 1.

Fol. 260. numero 45. repetitionum 6.

§. Quod. 3.

Fol. 354. num. 765. repet. 6.

§. Pro parte. 4.

Vide Ruin *in l. ſtipulationes, in 11. chart. in pr. eodem tit.* 516. *chart.* vbi limitat hunc textũ, & vide Iaſ. *in hac l. §. & has, in 2. not. in fi. de verbor. oblig.* poſt Imol. quem alleg. *in l. ſuper. §. officium, ad fin. de aqua plu. arcend.* & vide Ruin. *in d. §. & has in 1. chart.* & Iaſ. *in l. ſi tamen, in 1. coll. & ad §. inſolidum,* vide Ruin. *in l. 4. §. Cato.* 16. *col. folio 231. numero* 34. 36. 40. 42. 46. *repetit. 6. folio 214. numero 41. & 43. repetitionum 6. fol. 297. numero* 110. 114 116. 120. 216. *& 218. repetitionum 6.*

§. inſolidum. 5.

Fol. 242. numero 158. & ſeq. repet. 6.

§. item. 6.

Stipulatus ſum fundum dari, & ſi fundum non dederis tot dari pœnæ nomine non nouandi animo, & promiſſori plures hæredes extiterint, vno non dante fundum in tempore, inſolidum committitur pœnalis ſtipulatio, etiamſi cæteri cohæredes partes ſuas ſoluerint l. 5. §. *vlt. hoc. tit.* quia pœnæ cauſa indiuidua eſt, aut tota committitur, aut nulla ex parte, vel ſi minimũ ſuperſit ex fundo quod datum non ſit, vnicuique hæredi pro parte tantum hæreditaria pœnæ ſolutio iniũgitur, *vt l. hæredes, §. idem iuris, D. famil. erciſc.* omnes tenẽtur in pœnam cõferre, quamuis vnus tãtũ in culpa ſit, cæteri ſint innoxij qui partes ſuas præſtiterint & priori obligationi obtemperauerint. cæterum non plus portione hæreditaria pœnæ nomine à ſingulis exigitur. eadémque ratione quod & hic notauit Paulus, quia indiuidua eſt pignoris cauſa, id eſt pignus non ſoluitur, nec luitur, ſi vel vnus tantum nummus ſuperſit, ſi vel teruncius tantum ſuperſit in obligatione pro modico an totum pignus tenetur, etiamſi æris reliquum perſolutum ſit.

§. Quicunque. 7.

In hoc §. oſtenditur aliquando eum qui ſub conditione debet etiam defecta conditione obligari: vtputa ſi ipſe iurauerit vt conditio deficeret. quod accipiendum videtur de conditione poteſtatiua, vt loquuntur Imperatores, quæ ſcilicet fuit in poteſtate ſtipulatoris, vel alterius cuiuſlibet, vel quæ fuit collata in caſum euentúmque fortunæ, vt ſi eam conditionem promiſſor impedierit pro impleta habeatur, & hoc eſt quod ait *lex* 161. D. *de reg. iur.* quotiens per eum cuius intereſt conditionem non impleri fiat quominus impleatur, perinde haberi ac ſi conditio impleta fuiſſet *folio 310. numero 344. & ſeq. repet. 6. folio 335. num. 63. & ſeq. repet. 6.*

l. Quod dicitur. 86.

Vide l. 29. *ſupra eod.*

l. Nemo reus. 87.

Ait hęc lex quod nemo rem ſuam ſibi dari purè ſtipulatur, rectè: quia dare eſt dominium transferre & rei cuius dominus ſum, amplius

amplius fieri dominus non poſſum, *l.29.§. vlt.l.h.t.* eadémque ratione rem alienā fruſtra ſtipulor, in eum caſum quo mea ſit vt Paulus docet hoc loco. cui tamen obiicitur ſtatim l.1.§.*ſi quis conditione*, D.*vt legat. nom. cau.* quæ hoc videtur velle, valere ſtipulationem ſi is cui res quædam legata eſt, ſub conditione ab hærede ſtipuletur eam ſibi dari exiſtentis conditionis tempore, quo tamen tempore videtur res ſua fore, dicendum eſt illum §. valde pugnare cum hac lege ſi loquatur de legato per vindicationem, quod legatario ipſo iure acquiritur ſtatim atque extiterit conditio. Atſi non de eo legato accipienda eſt congrui enim ſenſus ſunt & adhibendi §. legibus accommodandi ſed *d.l.1.ſi quis.* de alio genere legati intelligendus eſt, cuius dominium in legatarium non tranſit ſine facto hæredis vt de legato per damnationem, &c.

l.Mora rei.88.

Paulus 5.*ſent 7.§.vlt.*

l ſi à colono.89.

Facit hic L. 13.*ſupra de ſeruitutibus vrbanorum præd.*

l.Cum ſtipulati.90.

Vſuræ currunt lite conteſtata non nouatione.

l.ſi ſeruum.91.

Paulus 5.*ſent 7.§.vlt.*

§.De illo.2.

Folio 63.numero 79.repetitionum 2.

§.Effectus.6.

Limita vt per Bart.*in l.filio, D.de dona.cauſa mort.* & per Ruin.*in l.ſtipulationes non in 23. eod.tit.* & quomodo debeat intelligi vide Bar. *in l.2.§.1.col.D.ſi cert.pet.*

l.ſi ita ſtipuler.92.

Poteſt quis ſuæ perſonæ hæredis perſonam adiungere.

l.ſi ſic.93.

De verbo ſumendi, vide Seruium 5. *Æneid.*

l.Triticum.94.

Forcat.*in pen.iur.cap.6.*

l.Qui inſulam.95.

Iunge hic l.39.*ſupra de conditionibus & demonſtration.*

l.Qui ſeruum.96.

Stipulationes inuentæ ſunt vt nobis acquiratur non alij.

l.ſi ita.97.

Quatuor intellectus ad hanc legem, vide apud Iaſonem.

l.Exiſtimo.98.

Molinæus *in labyrintho 16.legum.* vide Ruinum *in l.ſtipulationes non diuiduntur, in 8.char. eodem tit.* Et eundem Ruin. *in l.2.§.ex his quidem, in 15. chart.eodem tit.* Inſtit. Aret. *de actionib.§.alteri, in 1.notab.*

l.Quicquid.99.

Cuiacius *lib.14.obſer.c.32* limita & declara vt Iaſ.*in l.qui ſe patris, col.15* quam limitationem dicit eſſe mirabilem, & non alibi, *C.vnde lib.*

l.Conditio.100.

De futuri ſtipulatione, vide hic D.Gothofred.

l.Puberes.101.

Mercerius *lib.1.opinion.cap.6.*

¶*Quomodo concilietur hæc lex *cum l.ſi curatorem* C. *de in integ. reſtit.* vide Fachineū *controuerſiarum iuris lib.3.cap.9.*

l.Venditores.102.

Intereſſe appellatione an litis ſumptus contineatur, vide hic Gloſſam.

l.Liber.103.

Quando habeat locum hæc lex, *numero 7. & poſt declarat.* Cagnol.*de reg.iur.numer.7.& poſt num.8.folio 62.folio 492.num.115.repetitionum 8.* Ad ibi dicta per Gloſſ. vide Doct. *in §. non ſolum, Inſt.de legat.ſuper gloſſ.* vide Bart. & alios, *in l.ſtipulationes non diuiduntur, in 12.oppo.& maximè in 22.eod.tit.*

l.Cum ſeruus.104.

Dec.*in l.non vult hæres eſſe 6.numer.8.infra de reg.iur.*

l.Stipulatus.105

Vide Iaſon *in l acceptam, C.de vſur.*

l.Qui ex pluribus.106.

Vide glo. *Inſt.de inutil.ſtip.§.de alia.* Matheſ. *ſing.171.num.4.folio 295.*

l.Vtrum.107.

Promiſsio pro aliquo emancipando valet.

l.A Titio.108.

Folio 172.numero 17. repetitionum 6. vide Zaſium hic, ſtipulatio conditionalis in incertam perſonam collata valet.

l.ſi ita.109.

Facit hic *l.42.in fin.ſupra de leg.2.*

l.ſi mihi.110.

Vide Iaſ.*in l.ſi plenè, §. coniuncti, coll.1.num. 30.de leg.1.*

Digitized by Google

l.ſi ſtipulatus.111.

Latitudo ſtricto iuri opponitur.

l.ſi quis.112.

In diſiunctiuis electio eſt debitoris, *l.10 in fin.ſupra de iure dot.*

l. Cum ſtipulatus.113.

Alciatus *libro 3. parerg. cap.*10.in principio, vide ad quid iſtum textum alleget gloſſ. *in §. omnis,in verb. tribut.debet,Inſt.de verbor.oblig.* & vide Bal.etiam illam allegantem pro contraria opinione *in l.1.Cod. quomodo & quando iudex,colum.3.circa finem,verſic.modo* ſic vlterius quæro.

l.Si fundum.114.

Vide in hanc legem Ripenſem.

l.ita ſtipulatus.115.

In hanc legem ſcripſerunt Ripa & Ferretus,vide Zaſium *libro 1.ſingul.intellect.c.*4. Alciat.*lib.11.parerg. cap.*10.11.*&* 12.*& libro 3.ca.*12 Cuiacium *lib.14.obſ.c.*32.Charondam *libro 1.veriſim.c.*13.

*Papon.1.*notar* 11.

l.Decem.116.

Folio 488.*num.66.& 71.repetition.6.*

l.ſi centum.117.

Cuiacius *libro 15.obſeru.cap.*24.

l.Liber homo.118.

Facit *l.54.ſupra de acquirendo rerum dominio.*

§.Decem.1.

Emanuel Coſta *lib.* 1.*ſelect.cap.*7. Auguſt. *lib.2.emend.cap.1.*

l.Doli.119.

Vide *l.53.ſupra eodem.*

l.ſi ita.120.

Emanuel Coſta *dicto libro 1.capite* 2. Molinæus *ad* L. 1. §.*ſi ſtipulanti,numero* 8.*ſupra eodem.*

l.Ex ea parte.121.

Prateius *inuerſionum cap.*2.Iaſ.

l.Qui Romæ.122.

Hanc legem totam explicat Ferretus,vide Guibertum Coſtanum *lib.1 quæſt.c.*5. Hotomanum *lib. 1.de vſucap.c.*4.1. *volum.var.diſput.*Paulus 2.*ſent.tit.*14.§.3.

§.Callimachus.1.

Ioannes Robertus *lib.*[1.] *recep.iur.ciuil.lect. cap.*1.Cuiacius *lib.2.obſeru.cap.*21. Alciat.*libro* 10.*parerg.cap.*19. Duarenus *libro* 2. *anniuerſ.c.*10.*folio* 430.*numer.*141. *&* 249. *& ſeq.repet.6.* Alciat.*libro 9.parerg.c.*10.

§.Huius.2.

Cuiacius *lib.1.obſeru.*19.Ræuardus *libro* 1. *varior.cap.*13.Sarmientus *libro 2.ſelect. cap.1.f.*428.*num.*119.*ſeq.repet.6.* *& folio* 52. *num.* 251. *repetitionum 6 folio* 478.*num.*207.*ad* §.*duo fratres,ex ea d.l.numero ſeq.repet.6.* Robertus *libro 6.recep.lect.cap.*1.

§.Coheredes.3.

Menoch.*de arb.iud.caſ.*220. Robertus *lib.*1. *recept.cap.*1.

§.Agerius.4.

Hunc §.repetierunt Pet.Stella & Franciſc. Duarenus,vide Alciatum *lib.1.diſpunct.ca.*11. Coſtam *lib.1.ſelect.cap.*23.Couarruuiam *practic.quæſt.cap.*39.

¶ Vide quod per hunc textum notat hic. Paul.Caſtr.& Hipp.*ſing.*304. Alciat.*lib.1. diſpunct.ca.*13.& poſt Docto. hic Pariſ.*conſ.*121. *libro* 4. Cuiacius 1.*obſeruation.cap.*29.*&* 8. *ad Africanum.*

§.Seia.5.

Alciatus *d.loco.*Corraſius *libro* 2. *Miſcel.cap.*20.Ioannes Robertus *d.operis libro 2.c.*3. Auguſtinus *lib.1.emend.cap.*3. Menoch.*de arbitr. iud.caſ.*220. poſt ſcribentes hic, vide Alciat. *libro 1.diſpunct.cap.*13. Hotomanus 1.*obſeruation.*8.

§.Duos fratros.6.

Hunc §. repetierunt Crottus Niconitius, Leonius & Mandellus. Ripa & Bolognetus, vltrà latiſſimè tradita hic per ſcribentes,adde poſt omnes de intellectu huius textus, Franc.Conn.Gallum *in commentarijs iuris ciuil.libro 6.cap.3.numero* 8.

*¶ Faquineus *controuerſiarum iuris lib.5.capite* 20.

l.ſi flagitij.123.

Ripa *in Interpretationibus.*

l.Inſulam.124.

Vide *l.8.& l.72.§.1.ſupra hoc tit.*

l.Cum ſtipulamur.125.

Vide l.75. §.1.*ſupra eodem,& l.23.ſupra de ſeruit.vrb.præd.*

l. ſi ita.126.

In hanc legem Corraſius *libro* 5.*Miſcellan. cap.*11.In principio autem huius legis proponitur quæſtio de ſtipulatione ita concepta, *ſi Titius conſul factus fuerit,tūc ex hac die in annos ſingulos dena dare ſpondes? ſpondeo,* an valeat,& ideo poſt triennium impleta conditione, id eſt Titio facto cōſule,an præteriti temporis

habita

Digitized by Google

habita ratione trigēta peti poſſint,qua de re, merito dubitari Africanus ait *in* l. 64. *ſupra hoc tit.* dubitādi materia hæc eſt,quia hæc ſtipulatio præpoſtere cōcepta videtur propter illa verba *Tum* vel *Tunc ex hac die*,quæ quidem hoc ſignificare videntur,vt ſi Titius cōſul factus fuerit, hac die,dena præſtentur in annos ſingulos.

Dena dare ſpondes.

Quid ſit *Dena* non intellexit hic gloſſa. nam dena & decem idem eſſe arbitratur, idem eſſe & δέκα & δεκάδα,& dena proprie eſſe vigenti neſciens,Latinos dena,quina ſena & his ſimilia dicere.

§.Titius.1.

Sciendum eſt fundi,vel ædium,vel rei cuiuſque appellatione plenam proprietatē ſignifari, ideoque eum qui fundum promittit aut legat,plenam proprietatē promittere aut legare nec liberare dando proprietatem ſine vſufructu *l.eū qui ita ſtipulatus* 56.§. *ſi à te, ſupra hoc titu.*& dicit fundum fundum eſſe, hoc dicit dominum ſe fundi eſſe pleno iure,vel ſe fundi plenā & ſolidam proprietatem habere.

l.ſi pupillus.127.

Ad regulam illius legis,vide Soc. *in* l.*cum filio,in antepen.col.cum ſeq.de leg.*1. Doct.*in* l. *quod te,ſi certum pet.*

l.ſi duo.128.

Molinæus *de diuiduis & indiuiduis ,parte* 2. *num.*119.

l.ſi quis.129.

De particula *Neque*,an ſit disiunctiua,vel coniunctiua,vide Cuiac.& Alciat.

l.Quod dicitur.130.

Facit hic l.39.*ſupra eod.*

l.Iulianus.131.

Molinæus *d. operis part.*2.*numero* 102.vide Ruin.*in* l.*ſtipulationes, eodem tit.in* 18.*chart.in verſicu.ad iſtud*,& vide Barto.*in* l.*ſi continuus*, §.*fin.in vltim.colum.eodem titu.folio* 324.*nu.*59. *repet.*6.

l.Quidam.132.

Vide Ruin.*in* l.*ſi is qui,nu.*31.*de vſucap.*&ad verſ.*ſed videamus ibi quo tamen caſu*,vide Iaſ. *in* l.*qui Romæ*,§.*duo,in* 9.*coll.in princip.verb.D. eodem.*

¶Dum contra illum opponit *d.l.ſi filius eo.* dicas quod ſolutio facilis eſt, quia fideiuſ. obl.eſt acceſſ.*in* §.*fideiuſſ.Inſt.de fideiuſſ.*quod poteſt ſtare in perſona domini,ſine principali,&hoc eſt quod voluit gloſ. *in d.l.ſi filius*.dū dicit quod attenditur tēpus ſequutæ numerationis,& etiam voluit hoc ſentire Bar. *in d.l.ſi filius.*

l.ſi ſic.133.

Auguſt.*lib.*1.*emend.c.fin.*Zoannetus *reſtitut. cap.*5.

l.Titia 134.

Couarr.*in* 4.*decret.& ad c.gemma, de ſpōſ.*2. *par.*Rub.*num.* 16.*col.*2 *fol.*219.*num.*17.

§.idem.3.

Vide Aret.*Inſt.de inutilib.ſtipulat.*§.*ſi ita ſcriptum,circa fin.*

l.Si ita.135.

Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*7.§.2.

§.Seia.2.

In hunc §.Auguſt.*libro* 2.*emend.cap.*2.Huius autem §.ſpecies hęc eſt.Seia hortos emit mandatu Titij, ac deinde Titio ſtipulanti promiſit,ſe hortos tradituram, cum is pretium omne cum vſuris ſoluiſſet, in continēti autem ſubiecto pacto placuit inter eos,vt Titius pretium cū vſuris ſolueret intra Calendas Apriles & hortos acciperet:& lex ait Titium ſi non multo poſt Calendas Apriles offerat pretium cum vſuris,nec vlla in illa modici temporis mora ſit captio,Seiæ rectè agere ex ſtipulatu hortos ſibi dare oportere,& hæc eſt ſentētia huius §. vnde nō rectè colligas pactum ſtipulationi ſubiectum incontinenti, valere ad actionem ex ſtipulatu Titio dandam,quia ea Titio actio nō ex pacto competit,ſed ex priori ſtipulationi,quę pacto immutata non eſt,&Seiæ nulla proponitur competere,ex pacto qua pretium cum vſuris petat.

l.Si ſub vna.336.

Molinæus *in labyridiho* 16.*legum.*

§.Si qui.1.

Ad Doctrin.Bar. *in verſ.quæro quid ſi vendidit.*vide Ruin.*in* l.*ſtipulationes nō, in* 8.*char. in fi.de verb.oblig.*

l.Continuus.137.

Alciatus *libro* 1.*paradox.cap.* 3. Vualtherus *libro* 2.*Miſcel.ca.*27.Gilbertus Regius *libro* 2. *enantioph.cap.*20.Inter interrogantem,&reſpōdentem,non debet interuenire actus omninō extraneus,alias ſtipulatio vitiatur. quod interuallū ſtipulationē vitiet vide Iacob. de Nig.*in* l.1,§.*qui præſens,numero* 20.*& numero* 31.D.*eod.*Cagnol.*ad rubr. D. de regulis iuris,n.* 3.Camil.Plaut.*in tract.de not* Crauet. *c.*4 *per totum lib.*3.Ad eius intellectum vide Ruin.*in* l.1.*de verborū oblig.in* 14.*char.*Et quid in aliis contractibus vide Gloſſam & Doct.*in* l.*ſi ſti-*

Digitized by Google

*puler.§.fin.ſuper eodem & not.*per Bart. ibi. Et ad not.per Bart.*ibi in §.fi.in 2.col. in verſ.item quæro,*vide Ruin.*in l.2. §.itẽ in facto,in 4.chart. de verb.oblig.*

§.Cum ita.2.

Corraſius *libro 4.Miſcel.cap.22.* Guibertus *libro 1.quæſtion iur. cap.5.* Cotta *in memorabil. in voce diploma.*Menoch.*de arbitr.iud.libro 1.in princ.*

§.illud.4.

Cuiacius *libro 5.obſ.cap.34.*

l.Eum qui.138.

Facit hic *l.112.ſupra eod.*

l.Cum ex cauſa.139.

Quando actus tangit, omnes,citari omnes debent.

l.Pluribus.140.

Ad declarationem huius legis, vide Iaſ. *in 2.par.*Ruin.ad prin.*Inſt.de don. num. 423.*.25. 427.*de ſtipulis.*annua bima trima die. Vid.Bud. *ad l.neceſſarius,de pig.act.* Corraſius *libro 5. Miſcell. c.6. num.6.* dixi etiam ſupra *ad l.ſi legatum,*D.*de ann.leg.numero 97.*

§.De hac.1.

Auguſtinus *libro 1 emend.cap.6.*Laurentius Valla.*libro 4.elegant.*

§.Et ſi placeat.2.

Molinæus *in labyrintho 16.legum.*

l.ſi ſeruus.141.

Diuerſitas quæ obligationi nihil detrahit, ſtipulationem non detrahit.

Tit.2.De duobus reis conſtituendis.

Hic titulus mutatus eſt magna ex parte per Nouel.99.quam vide.

l.Qui ſtipulatur.1.

Reus dicitur & ſtipulandi, promittendi, debendi & ſatiſdandi.

l.Cum duo.2.

Ad ibi dicta per Bar. in fin.vide Port. *Inſt. eod.in prin.& ad illum text.* *Ideóque petitione,* vide Ozer.*Inſt.eod.tit. §.ſi ex huiuſmodi notabilibus.*Vide etiam Bar.*in Auth.hoc ita,Cod.de duobus reis,in 4.q.3.q.princ.*

l.in duobus.3.

Ad ibi dicta per Bar. *in 2. quæſt.ſub num.7.* dum allegat.*l.1.§.ſi apud.* D.*depoſ.* vide Ruin. *cum ſaluantem ab impugnatione*, Iacob. de Bella pert. & Aret. *in l.4.§.Cato,in 2.col.D.de verborum obligation.folio 38. numero 10. repetitionum 6.*

l.Duo rei.4.

Folio 173. numero 21. & ſequen. & 30.repetitionum.

l.Nemo eſt.5.

Cuiacius *libro 5.obſ.c.35.*vide Bart.*in Auth. hoc ita,in 6.q.* C.*de duobus reis, & in l.ſi is qui, numero 56.de vſucap.*

l.Duos reos.6.

Ex duobus interrogatis qui reſpondet, obligatur,& è contrario.

l.Ex duobus.7.

Molinæus *in* l.1. *§.ſi quis ſimpliciter,numero 28.de verborum obligation.*ad eius intellectum vide Doct.*in L.1.§.qui, de verborum obligation.* &Ruin.*ibi in fin.in 13.char.cum princip.ſeq.*Alciat.*libro 1 parad.c.3 folio 173.numero 23.& 27. repet.6.*

l.His verbis.8.

Facit hic l.2.*ſupra hoc tit.*

l.Eandem.9.

Cuiacius *d.c.35.folio 234.numero 68.& numero 117.repetitionum 6.* vide Ruin.*in l.ſtipulationes non diuiduntur in 11. & 12.chart. de verborum oblig.*& ad §.*ſed ſi,* vide Socin.*in §.Cato, nu 13.*& Ruin.*ibi.in 22.col.& dicta.per* Bart.*hic in pag.9.* Limita vt habetur not. *infra ead.l.ſi patre,de in rem verſ.*

*Antonius Faber *libro 11.Coniecturarum capite 19.*

l.Si duo.10.

Vide *l.25.ſupra de pactis,& l.5.ſupra de compenſat.*

l.Reus.11.

Vide Cuiacium *ad Nouell.99.*

l.Si ex duobus.12.

Alciatus *libro 1.parad.cap.2.* Corraſius *tomo 2.pag.348.*

l.Si reus.13.

Duplex eſt hic lectio, qua de re D.Goth. hic.

l.Et ſtipulationum.14.

Vide l.18.*infra rem ratam haberi.*

§.1.

*Hic §. ſubobſcurus & nondum intellectus explicatur ab Anton. Fab. *lib.11.Coniecturarum cap.3.*

l.Si id quod.15.

*Antonius Faber *lib.11.coniect.cap.19.*

l.Ex duobus.16.

Facit hic l.25.§.3.*ſupra de vſufructu.*

l.Siue

Digitized by Google

l. Siue à certis. 17.

Coniunge hic l. 9. *ſupra eod.*

l. Ex duobus. 18.

Molinæus *de diui uis & indiuiduis, par. 3. nu. 122. cum ſequentib.* *Repet. 6. *folio* 188. *nu.* 16.

l. Cum duo. 19.

Ex hac lege colligunt quidam quod peregrini homines obligari non poſſunt verborum conceptione.

Titul. 3. De ſtipulatione ſeruorum.

Facit hic *lib. 3. Inſt. tit. 18.*

l. Cum ſeruus. 1.

Vide l. 98. §. 7. ff. *de ſolutionibus.*

§. Cum ſeruus. 6.

Folio 479. *numero* 212. *repet.* 6.

l. Seruus. 2.

¶ *Fol.* 41. *numero* 84. *repet.* 5. Ad ſummarium facit textus *in l. ille à quo, §. tempeſtiuum, ſupra ad Trebell. in l. Vranius, verſ. & puto, de fideiuſſ. & in l. quiſquis, C. de poſtulãdo, & l. 1. C. ſi ſeruus ext ro ſe emi mand. & l. 1. ve rſ. nec nõ, de re rũ permut.* & Alex. *in l. 1. n. 12. de iuriſ. omnium iud.* & Gloſſ. *in cap. per noſtras de iure patronatus, & l. pen. ſupra de arbit.* Hinc eſt quod dubitatur, an Papa poſſit ſeipſum abſoluere? not. per Dec. *conſ.* 751. *coll.* 5. *&* 6. & an habens poteſtatem conferendi beneficium, ſibiipſi conferre poſſit? Abb. *in cap. ſi. de inſtit.* & an tutor poſſit ſibiipſi ſoluere? l. *quoties, §. ſicut, de adminiſtrat. tut.* & an executor. Dec. *conſ.* 24. *coll.* 2. Itẽ, an quis poſſit ſeipſum eligere? Bart. *in l. ab omnibus, §. ſi Titium, de legat* 1. vbi ponit multa ſimilia, & an quis ad ſui vtilitatẽ poſſit præſtare authoritatẽ ſuam aliis, traditur *in l. 1. de author. tut.* & faciũt quę dixi ad iuriſdictionem *de iuriſd. omnium iud.* & quòd aliquis aliquando poteſt legare ſibiipſi, puta, Quando dominus legaret Vaſallum ſibiipſi, Dec. *conſi.* 289. *in fin.* & vide quando poteſt ſeipſum conſtituere tutorẽ l. *prætor, ff. de tut. & cur. datis*, & multa ſimilia ad hunc textum, vide per Iaſonem *in l. 1. §. ſi collegium, in fine ad Trebell.* ſed in contrarium facit, quod aliquando quis conſtituitur ſibiipſi l. *ſi ita ſcriptũ ſit, in princ. de bon. poſſ. ſ. ſecund. tab.* & aliquando in pignore quis ſuccedit in ſuiipſius locum l. *ſi prior, in princ. qui potiores in pig. habeantur*, quid ſi iudex primæ inſtantiæ ſucceſſerit, in locum iudicis appellationis? Gloſſ. *in l. eos in prin. C. de appel.* & Gloſſ. *in c. quarel. de elect.*

l. Si ſeruus. 3.

Facit l. 1. *ſupra de acquir. poſſeſſ.*

l. Si ſeruus. 4.

Vide Bart. *in l. frater à fratre, in pen. coll. de cond. indeb.* qui videtur intelligere, quòd *in d.* l. totus contractus pendeat. Et ad dicta per Bar. *in d. §. fi.* dum oppon. l. *Stichum, §. ſtipulatio*, in contrarium videtur textus *infra eod. l. ſed etſi quis, §. ſi opera*, vide Bart. *in l. qui Romæ, §. duos fratres, in 3. quæſt. de verb. oblig.*

l. Seruus. 5.

Coniunge §. *vlt. Inſt. per quas perſonas nobis oblig.*

l. Ofilius. 6.

Seruus quod facit præcedente iuſſu domini, facere videtur nomine iubentis.

l. Proinde. 7.

Seruus quatenus poteſt, dominum repræſentat.

l. item. 8.

Iunge hic l. 15. *ſupra tit. prox.*

l. item ſi ſeruus. 9.

Alternatiua, an & in quibus caſibus vitiet, D. Gothof. hic.

l. ſed ſi ita. 10.

Vtile per inutile non vitiatur.

l. Cum enim. 13.

Alciatus *libro* 2. *diſpunct. c.* 10.

l. ſeruus meus. 14.

Vide §. 1. *Inſt. hoc eod. tit.*

l. ſeruus. 16.

Vide l. 74. §. 1. *ſupra de verb. oblig.*

l. ſi communis. 17.

An & quæ ſit promiſſorum & relictorum differentia, declarat hic Gloſſa.

l. ſi ſeruus. 18.

An & quando fictiones duæ, circa idem concurrere poſſint, notat D. Gothof. hic.

l. ſi alienus. 19.

Bonæ fidei poſſeſſores redacti ſunt ad inſtar dominorum in fructibus acquirendis.

l. Liber homo. 20.

Cuiacius *libro* 17 *obſ. cap.* 5.

§. Apud. 1.

Repetitionum 3. *folio* 470. *numero* 63.

l. ſi ſeruus. 21.

Cuiacius *libro* 16. *obſeruat. capite* 38. Alternatio perſonarum ſtipulationem interdum vitiat.

Digitized by Google

l. Seruum. 22.

Coniunge hic *l. 39. infra eod.*

l. Eadem. 23.

Nota hic ſeruum poſſe domini conditionem meliorem facere.

l. Si ſeruus. 25.

Goueanus *libro 3. lection. cap. 32.* Cuiacius *lib. 16. obſ. cap. 38.* Hotomanus 3. *obſ* 19. Ad limitationem huius legis, vide notata per Bar. *in l. 1. §. 1. ſupra de vſucap.* Clau. de Seiſ. Felin. *in cap. de quarta, de praſcrip.*

l. Vſusfructus. 26.

Molinæus *in Labyrinth. 16. legum.* Ad huius legis intellectum, vide Ruin. *in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 7. char. in verſ. mihi videtur ff. de verb. obl.* & vide Aret. *Inſt. de inut. ſtip. §. alteri, ſuper gl. 1. & ſuper gloſ. in §. idem iuris in verſ protinus de inutil. ſtip* & Doctor. ibi, maximè Fabr. & Ozer. *ſuper d. glo.* vide etiam omninò Bald. *in l. 1. D. locati* qui reddit rationem ad hunc textum *in l. adde. circa fin.* & vide Bart. *in l. ſi ſeruus communis Mauy, §. fin. in 2. coll. circa med. D. eod.* Bart. *in Rub. C. de reſcind. vend. in princ.*

l. ſeruus. 27.

Nota hic ſeruum non habere commercium.

l. ſi ex re. 28.

Quod quæritur ex fructibus communibus commune eſſe debet, Varro *lib. 4. de ling. Lat.* Cicero 2. *de legib.* Cuiacius *lib. 6. obſ. cap. 32.*

l. ſi communis. 29.

Nota quod dictio eadem conſtituit duos reos.

l. ſeruus. 30.

Seruus alienus dicitur quem alienum poſſideo.

l. ſi cum duorum. 32.

Cuiacius *libro 11. obſer. cap. 12.*

l. ſi liber homo. 33.

Hotomanus 4. *obſ. cap. 23.*

l. ſeruus. 34.

Vide Bart. *in l. ſequitur, §. de illo, D. de verbor. obligat.*

l. ſeruus. 35.

Seruus hæreditarius dicitur qui eſt in hæreditate iacente.

l. Quod ſeruus. 36.

Corraſius *in rub. de ſeruitut. pag 37. Operibus* frequentius eſt operis quam operibus, Virgil. ... *Æneid.*

l. ſi communis. 37.

Ioannes Aurpachus *libro 3. epiſtolar. cap. 1. l. argentarius in fine, ſupra de edendo, l. eum qui, §. ſi mihi, ff. de iniur.*

l. ſi ſeruus. 38.

Bart. *in l. ſi. C. de condition. inſert.*

l. Cum ſeruus. 39.

Gaius noſter. Sic Gaium noſtrum appellat in Inſtit. Initio.

l. Quidquid. 40.

Vide hic Angelum & Imol.
*Repet. 5 *num. 184. fol. 197.*

LIBER XLVI.

Titulus primus.

De fideiuſſoribus & mandatoribus.

PAulus 1. *ſent. tit. 20.* Fideiuſſor eſt, qui dicit *fideiubeo.* Sponſor qui dicit *ſpondeo.* Fideipromiſſor qui dicit *fideipromitto.* Paulus 1. *ſent. 9. §. 5.* Harmen. *3. tit. 6.*

* Vide tractatus de Fideiuſſoribus diuerſorum authorum, Imp. Coloniæ apud Gymnicum in 8. 1593.

l. Omni. 1.

Fideiuſſor obligationi illicitæ accedere non poteſt. Plato 12. *leg.*

l. Et commodati. 2.

Vide *l. 1. in fine, ſupra commodati.*

l. Qui ſatiſdare. 3.

Fideiuſſor locuples intelligitur, nō tantū ex facultate, ſed ex conueniendi facilitate.

l. Poteſt accipi. 4.

Cuiacius 8. *ad Affrican. folio* 201.

l. Generaliter. 5.

Optimè hanc legem explicat D. Gothof. hic.

l. Stipulatus. 6.

Fideiuſſor præcedere obligationem poteſt, *l. 4 ſupra hoc tit.*

l. Quod enim. 7.

Vide Bart. *in l. Marcellus, in 2. coll. verſ. quaro, quod pro eo, D. eod.* Quomodo dignoſcatur naturalis obligatio, vide hic Gloſſam.

l. Græcè. 8.

Folio 189. numero 17. repet. 6. Couar. *c. quamuis, col. 1. num. 4. folio* 115.

§. Illud

Digitized by Google

§.illud commune.7.

Molinæus *ad l 1* §.*ſtipulanti,num.7.& 10. & §.ſed ſi mihi,num.30.31.32.& 38. D.de verb. oblig* Guterius *reſolut.par.1.tit.12.* Gilbertus Regius *lib 2.e*[illegible]*c.20.* Nota autem hic plus eſſe purè quam ſub conditione obligari.

*Facinneus *controuerſ.iuris lib.9. cap.51.*

l.Fideiuſſores 9.

Facit hic §.5.*Inſt.eod.tit.*

l.ſi dubitet 10.

Fideiuſſores in partes conueniuntur, quoties conſtat eos eſſe ſoluendo, quod tamen limitatur quatuor caſibus, de quibus vide hic Albericum.

§.ita demum.1.

Emanuel Zoares *lib. obſer.1.cap.17.* Cuiac. *lib.9.obſer.cap.17.*Harmen.3.*tit.6.cap.ſuper literis,extra de teſtib.*

l.Qui contrà.11.

Hanc legem limita per l.Marcellus & quod ibi notat Alex.C.*h.t.*

l.ſi mandatu.13.

Cedi actio ei debet qui pro alio conuenitur.

l.Cùm reus.14.

An & quomodo tollantur obligationes, declarat hic Gloſſa.

l.ſi ſtipulatus.15.

Ariſtot.*lib.5 politic.cap.3.*

*§.1.

*In hunc §.Antonius Faber *lib. 11.coniecturarum,cap.15.*

l.Fideiuſſor.16.

Hypothecaria an poſſit cedi, ſine principali, declarat hic Bartolus, Alexander *conſi.47. vol.3.*Bart. *in l.ſi conſtante.ff.ſoluto matrim.*

§.Cùm fideiuſſor.6.

Pro confirmatione gloſſæ penultimæ cõmuniter reprobatæ, vide Alex.*in præallegato loco,numero 41.*

Et ad intellectum etiam illius legis, vide Alexandrum *loco præallegato,num.41.*

Ad §.*fideiuſſ.* vide Ioannem Fabrum *inſtit. de obliga in 4.col. poſt princip.*vide Baldum *in l. Marcellus,2.col.verſ.quaro quid pro eo,de fideiuſ.* Iaſ.*Inſti.de actien.§. omnium, & per gloſſam,in verb.nullo iure.* Vide Schol. apud Harmenopulum *libro 3.tit.6.*

l.Fideiuſſoribus.17.

Hanc legem optimè explicat D.Gothofr. hic.

l.Qui debitorem.18.

Soluere intelligitur, qui delegat debitorem animo nouandi.

l.ſeruus.19.

An ſeruus fideiubens obligetur etiam naturaliter, declarat hic Bart.

l.ſed & ſi.20.

Vide Gloſſ.*in* l.*in perſonam,§.qui pecuniam, ſupra de pactis.*

l.Hæres.21.

Cuiacius *libro 7.ad Africanum, folio 133. & ſequent.*

l.Mortuo.22.

An appellatione perſonæ veniat vniuerſitas, vide Bald. *in l.metum,§.animaduertendum,ſupra quod metus cauſa, & in l.quicumque,Cod.de ſeruis fugit.*

l.ſi mihi.23.

Vide l.56.§.2 *ſupra de verb.oblig.*

l.Lucius.24.

An & quando literis credentiæ, credendum ſit, declarat hic Bart.

l.Marcellus.25.

Ræuardus *lib.2.variar.c.9.* Ioannes Robertus *lib.1.recept. lection.cap.34.* Ad ibi dicta per Bart.*in 2.col.num.4. verſ. quaro pro eo* vide *Inſtit.de act.in §.omnium ſuper gloſſ.in verb. nullo iure.* Ad textum, vide dicta per Bartolum & Alex.*in l. Etſi.ff.de re iud.* Cuiacium *ad l.19.ſ. de vſurpation.*

*Anton.Fabr.*lib.8.coniectur.cap.5.6.*

l.inter.26.

De beneficio cedendarum actionum, vide *l.16 ſupra eod.*

l.ſi plures.27.

Paulus 1.*ſent.20.§.vnico.*Bald.*in l.mulier, C.de iure dotium.*

*§.vltimo.

*Malè à nonnullis emendatum fuiſſe hunc §.tradit Anton.Fab *lib.11.coniect.c.5.*

l.ſi contendat.28.

Vide Balbum *tract.de præſcript. 4.parte q.32.* Paul.1 *ſent.20.§.vlt.*

l.ſi ſub impoſſibili.29.

Impoſſibile in principali, impoſsibile etiam eſt in acceſſorio, vt notat Baldus.

l.Fideiubere.30.

Facit hic *l.3 in fine,ſupra de negotiis,& l.20. in fine,ſupra mandati.*

l.ſi fideiuſſor.31.

Vide Bart.*in l.non ſolum,§. morte,in 34.prin. verſ.circa 2.col.pen.de nou.oper.nun.* Qui pro alio ſoluit ante diē, nō poteſt agere ante diē.

l.Ex perſona.32.

Digitized by Google

Pro faciliori huius legis intellectu, adde l. 4. §. 1. *ſupra de obligat. & act.*

l. ſi eum. 33.

Cuiac. *lib. 10. obſ. c. 29.* Bart. *in* l. *hac autem*, §. *fin. quib. ex cau. in poſſ eat.* Bald. *in* l. 2. *C. de pact.*

l. Hi qui. 34.

Ludouic. Rom. *conſi.* 119. Ang. *in* l. *fin.* §. *ſi. ſupra de eo per quem factum erit.*

l. Cum fideiubeat. 35.

Fideiubens pro ſeruo in ſolidum tenetur, etiam ſi nihil in peculio ſit.

l. Cùm is. 36.

De actione vtili, vide Bartolum *in* l. *qui ſe debere, D. de condict. ob cauſ.*

*Pro intellectu huius legis, vide Antoniũ Fabrum *lib. 11. coniectur. cap. 9.*

l. ſi quis. 37.

Rationem ad hunc textum, vide per Bartolum *in* l *frater. 3. col. num. 10. de cond. indeb.* Et ad Gloſſam, vide Bartolum *reprob num 11 in loco praalleg. & in 6. col. num. 21.* & vide Gloſſam *Inſtit. de fideiuſſ. in* §. *iam omnibus, in Gloſſ. fin.* Et ad dicta per Bartolum *in princ. huius* l. *in 3. col.* vide Abb. *in c. cum contingat, numero* 8. *chart. verſ. circa princ. num.* 6. & Paul. Caſtr. *in Auth. ſacrament. pub. C. ſi aduerſus vend.* & vide Alexand. *in conſ.* 243. *col. vol.* 1. qui dicit dicta Bart. communiter reprobari, *folio* 29. & 20. *& ferè per totum opus Couar. cap. quamuis*, vide l. 57. *ſupra de oblig. & action.*

* De intellectu huius legis, vide Petrum Rebuffum.

l. ſi Stichum. 38.

Nota hic acceſſorium eſſe non poſſe ſine principali.

l. Vt fideiuſſor. 39.

Paul. de Caſtr. *in* l *ſi nomen, D. de hared. vel actione vendita.*

*Antonius Faber *lib. 11. coniectur. cap. 9.*

l. Cum duo. 40.

Facit hic *l. 6. §. 1. ſupra de duobus reis conſtituendis.*

l. ſi fideiuſſores. 41.

Cicero 1. *officior.* 1 & 4. *Academic.* Baldus *in Auth. praſente, C. h. t.*

l. ſi ita. 42.

Harmenop. 3. *tit.* 6 Exceptio peremptoria, regulariter non opponitur poſt ſententiam.

l. ſi à Titio. 43.

An diuerſorum fideiuſſores recipiant beneficium diuiſionis, Bart. hic.

l. Stipulatus. 44.

Auguſt. *lib. emend. c.* 3. Quis autẽ huius legis ſenſus ſit, declarat hic D. Goth. quẽ vide.

l. Fideiuſſor. 45.

Bartol. *in l. facere, ſupra ſolut. matrim.* Spec. *in tit. de iudic* § *ſponſalia.*

l. Cum lex. 46.

Ad ibi notata per Bart. *in 3. col. verſ. nec obſtat, §. alteri*, vide Ruinum *in l. 1. in prin. de verbor. oblig.* Ratio huius legis petenda eſt ex l. 16. *ſupra eodem.*

l. ſi debitori. 47.

Fideiuſſor an pro fiſco intercedere poſſit, declarat hic Bart.

l. ſi Titius. 48.

Cuiacius *lib. 11. obſer. c. 32.* * & *lib. 10. cap. 23.* Harmen 3. *tit.* 6. Connanus *lib. 6. comment. iur. ciuil.* Cuiacius *lib. 10. obſ. 23.*

*Antonius Faber *lib.* 8. *coniectur. cap. 1. 2.*

l. ſi teſtamento. 49.

Folio 3 . numero 20. repet. 6. Bart. *in l. 1. ſupra de condict. indeb.*

l. Debitori. 50.

Succeſſio quando habeat vim ſolutionis, vide hic apud Bart.

l. Inter eos. 51.

Molinæus *de diuid. & indiuid. par. 2. numero* 59. & 60. Beneficium diuiſionis vbi & locum habeat, vide Gloſſam hic.

*§. Duo rei.

*Abrogatum à Iuſtiniano Papiniani reſponſum quod extat in hoc §. Declarat Ant. Faber *lib. 11. coniecturarum cap. 5. & lib. 12. c* 1.

§. Fideiuſſor. 1.

Folio 186 *num.* 11. & 14. *repet. 7 deciſ. 162. poſt numerum 4 f. 252. deciſ. Afflict. f* 188. *num.* 16. & 28. *repet.* 7. Ad materiam huius § vide Bart. *in l. ex duobus reis, ſupra de duobus reis.*

§. Bonis. 5.

Vide Ioannem Fabr. *Inſtit. eod. tit. §. ſi plures, colum.* 2. Vt hæredi fideiuſſoris competit beneficium diuiſionis, ita etiam fiſco.

l. Amiſſi. 52.

Marſil. *tract. de fideiuſſor. ibi vlterius quæro octauo, & quæro nono.*

l. Capitis. 53.

Paul. de Caſtr. *in l. ſi. de iureiur. & in l. adulter, D. de adulter.*

l. ſi in pignore. 54.

An fideiuſſor qui promiſit in cõtractu teneatur ad reſolutionem contractus, vide Baldum *in l. ſi prædium, ad fi. C. de adil. action.*

l. ſi ita. 55.

Corraſius *libro 2. miſcell. cap.* 14. Cuiacius *lib. 11. obſ. cap.* 33.

l. ſi quis. 56.

Gueuar-

Digitized by Google

Gueuarra *ad l. 6.numero 2. §.de offic.præſid.* Corraſius *tomo 2.pag.*370.Sarmientus *libro 1. ſelect.c.3.*Forcat. *Necyomant.dial* 53. Iaſon *in l.ſi ita* 4 *ſupra de verb. oblig.*an ex iuramento oriatur obligatio tam de iure ciuili, quã canonico, vide notata *in cap.nouit de iudic.& in c.quintaualli,de iureiur.* l. *iuſiurandum quod ex conuentione,ſupra de iureiur.*

§.Si nummos.2.

Corraſius *libro 2.miſcel.cap* 14.vide notata per Baldum *in l.ſi.C.ad Macedon.*

l.Fideiuſſor.57.

Fideiuſſor ante reum conueniri non poteſt.

l.Si à colono.58.

Quid diſponat,& quando diſpoſitio illius habeat locum.Repet. 16.*numero* 6. *folio* 100. vide l.86.*ſupra de verborum obligat.*

l.Paulus.59.

Facit hic l.24.§.*ſupra de ſuis.*

l.Vbicumque.60.

Ad Gloſſam magnam ibi, dum allegat, §. *fin.in* 1 *not.Inſtitut.de replicat.* Vide Iaſonẽ *in* §.*fin.*1. *not. Inſtitut.de actionibus.*Ad hanc legem vide notata per Baldũ *in l.iam mandatori in princip.C.de non numer.pec.*Ray de Forliuio *in* l.1.*C.de ceſſione bon.*Nicolaus de Neapoli.§.*vlt.Inſtit.de actionib.* Matheus Brunus *tract.ceſſion.bonorum.q.*19.

l.Si vt proponitur.61.

Mandator ſortitur forum ex perſona rei.

l.Si fideiuſſor.62.

Bartolus *in l. non ſolum,in* §.*morte, ſupra de op.noui nunciat.*

l.Inter.63.

Dolo facere non videtur, qui iure ſuo vtitur.

l.Fideiuſſor.64.

Facit hic l.56.§.1 *ſupra mandati.*

l.Sicut.65.

Bar.*in Rub infra iudicatum ſolui prope finem.*

l.si ſeruus.66.

Bald.*in l.qui crimen.col.*8.*C.qui accuſ.non poſſ.*

l.Exceptione.67.

Cuiacius *libro 6.ad Affricanum folio* 101.

l.Fideiuſſores.68.

Corraſius *libro 2.miſcell.cap.*14.Bald. *in l.2. cum lege ſequenti. D. qui ſatiſdare cogantur,* & ibidem etiam Romanus.

l.Tutor.69.

Actio vna an in aliam transfundatur, declarat hic Bart..

l.ſi à reo.70.

Reo obligato ad proprietatem,poteſt pro vſufructu accipi fideiuſſor.

l.Granius.71.

Connanus *lib.6.comment.iuris ciuil.in prin.*

l.ſi fideiuſſori.72.

Cuiacius *libro* 11.*obſer.cap.*37.

*Antonius Faber.*lib.*11.*coniecturarum cap.* 10.

l.Cum procurator.73.

Adde l.40.*ſupra de procuratoribus.*

Titu. 2. De nouationibus & delegationibus.

¶ Harmenop *libro 3.tit.5.*

l.Nouatio.1.

Oldendorp. *ca.* 46.*de exceptionib.* Paulus 5. *ſent.tit.*8.

l.Omnes.2.

Harmenop.*li.3.tit.5.*Mar. Socin. *in conſ.* 22.

l.Cui bonis.3.

Pupillus vt conueniri poſſit quid requiratur,vide Bart.

l.ſi vſusfructus.4.

Bart.*in l.res quarum,C.de iure dot.*

l.in diem.5.

Obligatio pura nouari poteſt in diem.

l.ſi ita fuero.6.

Socin.l.*ſingularia,D.ſi cert.petat.*

l.Cum enim.7.

Ad intellectum huius legis,vide Alex.nouiſſimè *in l.ſingularia,ſi cert.petat.*

l.ſi Stichum.8.

Per nouationem transferuntur quædam, quædam non.

§.ſi ab alio.5.

Menochius *de arbit.iudic.*212.Ariſtoteles 5. *de natura animalium.*

l.ſi pupillus.9.

Paulus 5 *ſent.tit.8.§.vnico.*

§.Qui actum.2.

Folio 68.*numero* 118.*repet.6.folio* 38.*numero* 12.*repet.*2.

l.Cui rectè.10.

Facit hic l.*qui vſumfructum, ſupra de verb. obligat.*

l.Delegare.11.

Delegatio quid,Connanus *libro 6.com.iuris ciuil.c.*8..

Digitized by Google

l.Si quis.12.

Donare videtur qui ſciens ſe tutum exceptione promittit.

l.ſi non debitorem.13.

Dynus *in cap.præſumitur ignorantia,extra de reg.iur.*

l.Quotiens.14.

Vide Alexand.*in* l.*ſi quis,in fine de verb.obli.* & alios Modern. poſt quos vide Ruin.*in vlt. chart.vbi not.limit.illum textum.*

De intentione huius textus diſputat latè Bal.*in* l.1.*de execut.rei iud.* & *in* l.*ſi.in 7.quæſt. Cod.de contrahend.empt.* Rom.*in* l.*ſi marito,in princ.*D.*ſolut.matrim.*

l.ſi creditor.15.

Pœna non intelligitur repetita in ſtipulatione nouante.

l.ſeruus.16.

Nota hic acceſſorium tolli,ſublato principali.

l.Delegare.17.

An & quæ ſit differentia delegantis & delegati debitoris,vide Gloſſ.

l.Nouatione.18.

Neguſant. *tractat. de pignor. 6.part.5.membro.*

l.Doli exceptio.19.

Cepol.*in* l.4. *numero 29.Cod.de vſucapione pro emptore*,Cicero *pro Rabirio*.An & quando exceptio actoris noceat fideiuſſori quo ad agendum, vide Baldum *in* l.*vit.o*,C.*de acquir. poſſeſſ.*

l.Nouare.20.

Nouare poſſumus obligationem per noſmetipſos,ſi ſui inquit iuris ſumus interpoſita ſtipulatione ſcilicet,in quam veterē obligationem transfundimus , per noſmetipſos inquit ſi ſui iuris ſumus,vel per alios qui voluntate noſtra ſtipulētur nouādæ prioris obligationis cauſa veluti per filiumfamilias, aut per ſeruum iubēdo vel ratum habendo, vt idem Paulus ait 5.*ſent.tit.*8.vel per procuratorē ſpecialem , vt ait in fine huius legis, per procuratorē omnium bonorū,cui ſcilicet generaliter ſit cōceſſa libera adminiſtratio omnium bonorum. His autem verbis.*Si ſui iuris ſumus*.Paulus nō excludit filiosfamilias aut filiūfamilias : nā filiusfamilias etiāſi ſui iuris nō ſit , tametſi patris obligationem ſine voluntate patris nouare non poſſit,ſuā tamē obligationem nouare poteſt , l.*filius h. tit.*ergo his verbis *ſi ſui iuris ſumus*,non excluduntur prorſus qui ſunt alieni iuris : verum meo quidem iudicio his verbis excluduntur ſui , qui ſub tutoribus aut curatoribus agunt.

Pro intellectu huius legis,vide Paulum de Caſtro hic.

§.Pupillus.1.

¶Rectè Paulus in hoc §. de pupillo mentionem facit,ad differentiā, ſcilicet eius qui ſui iuris eſt,qui paterfamilias eſt ſui iuris,pupillus inquam quamuis ſit paterfamilias,tamen nouare obligationem non poteſt ſine tutoris authoritate, tutor verò nouare obligationem pupilli poteſt ſi hoc pupillo expediat. Nouare etiam poteſt procurator liberam habens rerum adminiſtrationem,alias non poteſt.

l.Si debitorem.21.

Ad hanc legem,vide Cynum *in* l.*falſus,inf. de furtis.*

l.Si quis.22.

An & quomodo confirmetur nouatio,vide hic D.Gothof.

l.Filius.23.

An & quo caſu ſeruus nouare poſſit,declarat hic Gloſſa.

l.Nouatio.24.

Nouatio contingit etiam hæreditate iacente.

l.Non ideo.25.

Ad faciliorem huius legis intellectum, vide Paulum de Caſtro.

l.ſi is cui.26.

Diſiunctiua pro coniunctiua interdum ponitur.

l.Emptor.27.

An nouari poſſit quod venit officio iudicis.Bart.hic.

l.Fundum.28.

Bar.*in* l.*planè*,§.1.ff.*de leg.1.* & *in* l.*Molà*,D. *de dote præſ.*

*Pap.1.*not.tit.de præſ.*

l.Aliam.29.

Folio 60.nu.366.repetitionum 6. An poſt litem conteſtatam fiat nouatio,vide Bart.*in* l. 1.*Cod.de iudiciis.*

l.Paulus.30.

Vide notata Pauli de Caſtro hic.

l.ſi rem.31.

An per ſequentem ſtipulationem conditionalem purgetur mora præcedens & quādo prædicta ſtipulatio communicatur,vide Bar.*in* l.*eum qui ita* §.*fi.D.de verb.oblig.*

§.ſi duo.1.

Ioannes Robertus *libro 1.ſentent.iur.cap.19.*

Nota

Digitized by Google

Nota hic acceptilationem ſolutioni comparari.

l. Te hominem. 32.

Alias incipit hæc lex *A te & à Seio mihi dari &c.*

l. Si Titius. 33.

Delegare propriè non poteſt, niſi qui debitor eſt.

l. Dubitari. 34.

Vide quod conſuluit Romanus *conſil.* 507.

Tit. 3. de ſolutionibus & liberationibus.

¶In hunc tractatũ ſcripſit rectiſſimè Briſſonius. An & in quo differat ſolutio à liberatione, declarat hic Bart.

l. Quoties. 1.

Cuiacius *libro* 5. *obſer. cap.* 34. Contius *lib.* 1. *diſput. cap.* 7. An præſumatur quis magis ſuo nomine facere quã alieno, vide Bart. *in l. poſt dotẽ, in* 3. *&* 6 *lection.* & Dyn. *ſupra ſoluto matr.* Quãdo quis dicatur magis ſuo nomine quã alieno ſoluere, vide Bart. *in l. ſi pœna ſup. de condict. indeb.*

l. Dum in re. 2.

Quæ præſenti fieri dicantur, declarat hic Gloſſa.

l. Cæterum. 3.

Pro intellectu huius legis, vide Bart. hic.

l. Et magis. 4.

Nota hic eum ſatiſdare, qui dat fideiuſſorem.

l. In his. 5.

Bart. *in l. creditor, §. ſi duobus, ſupra mandati.*

§. Si duos. 1.

Molinæus *de diuid. & indiuid. par.* 2. *num.* 53. Socin. Regula. creditor partem 75.

l. Nec enim. 6.

Ordo an ſit curandus, vide *cap.* 1 *de collat. in prag.*

l. Si quid. 7.

Grauiores cauſæ obligationis cenſentur quæ famoſæ notat Bart. hic.

l. illud. 8.

Ioan. de Anan. *in cap. qualiter, §. ad corrigendos, extra de accuſ.*

l. Stipulatus. 9.

Gloſſa eſt corrupta & fuit eius mens dicere, quod ſi eſſet mandatum, poſſet expreſsè prouocari, quod quidem eſt contra regulam in *d. l. ſi verò,* nõ ſolum tacitè poteſt reuocari per litis conteſtationem *l. ſi quis ſtipulatus, ſupra eodem.* Limita hunc textum in caſu *l. ſi ita ſtipulatus fuero, §. Titius, ſup. de verb. oblig.*

l. Quod ſtipulatus. 10.

Adiectus ſolutionis cauſa ius petendi, nouandi & accepto ferendi non debet.

l. Stipulatus. 11.

An pupillo adiecto ſolutionis cauſa ſolui poſſit ſine eius tutore, Gloſſa hic.

l. Vero. 12.

Pileus *q.* 14. De procuratore generali & cum libera. vide Bart. & Caſtr. *ad l. procurator cui generaliter, D. de procur.* adde hũc textum, vide Tiraquellum *de retract. §.* 9. *gl. vlt. num.* 7. Hopper. *ad tit. inſtit. de oblig. libro* 3. Bart. *in l.* 3. *ſupra ſoluto matrimonio, l. magis puto fundum, §. ſi. D. de rebus cor.*

§. interdum. 1.

Pileus *q.* 112. An coniunctę perſonæ ſolutionem recipere poſſint *in l. filia, D. de ſoluto matrimonio.*

l. Ratum. 13.

Alciatus *libro* 2. *diſpunct. cap.* 11. Eraſm. *chil.* 4. *cet.* 7. *prob.* 75. Horatius *de art. poet.* Theoph. hoc tit. Ioann. Andr. *in explicat. conſanguin.*

l. Quod. 14.

Benuenut. *ſuper titu. manda. numero* 24. *folio* 156. *decif. capitij.* Hanc legem allegat Bald *in l.* 1. *§. vbi autem, C. de caduc. toll.*

l. Pupillo. 15.

Delegare an & quo effectu poſſit pupillus ſine tutore, declarat Gloſſa hic.

l. Sub conditione. 16.

Pro intellectu huius legis, vide Alex. *conſ.* 117. *vol.* 5.

l. Caſſius. 17.

Nota hic quod lucrum cum alterius iactura nemo facere debet.

l. Si quis. 18.

Vide Glo. *in verbo ſtipulationes, in l. Mauius, §. duorum,* & ibi Caſtrenſ. *penult. coll. de legatis* 2. An mãdatum videatur reuocatum per manumiſſionem, vide hic Bart.

l. Fugitiuus. 19.

An fugitiuus poſſeſſionem acquirere poſſit, declarat hi Gloſſa.

l. ſi rem. 20.

Bart. *in l. Ariſto, §. Labeo, ſupra de donation. & in l. ſi quis aliam. ʒ. eod.*

l. Si decem. 21.

Bar. *in l. decem, ſupra de verborum obligat.* & Caſtrenſ. hic.

Digitized by Google

l. Filiusfamilias.22.

Vide gloſſam *Inſtitut.quibus aliena.licet vel non,in §. fin. in verbo condemnabitur.* Vide l.7. *C.de rebus cred. & l.23.C.de pact.*

l. Solutione.23.

Textus *in can.quaris,de conſecrat.diſtint.*4.

l. Vbi fideiuſſor.24.

Releuet. Releuare Galli verbo *decharger* vtuntur.

l. Ex parte 25.

Pro intellectu huius legis,vide l.*ſi teſtamento,§.1.ſ. de fideicomm.*

l.Si creditor.26.

Acceptilatio an liberet debitorem , vide hic D. Gothof.

l. Etiam.27.

Euictionis promiſſio emptoria venditori debetur.

l.Debitores.28.

An ſoluens minus legitimo adminiſtratori liberetur Gloſſa hic.

l.Cum ſtichus.29.

Ioannes Robertus *libro* 1. *recept. lect.cap.36.* Cuiacius *libro* 15. *obſeruat.cap.*24.Robertus 2. *animaduer*,.2.Mercat.2.*notar.*31.

l. ſi debitor.30.

An generalitas ſit euitanda , Gloſſa *in cap. ad hac,extra de reſcript.*

l. inter.31.

In operibus artificialibus in quibus vertitur ingeniũ & diſciplina, in dubio intelligitur perſonæ induſtria electa, Felin. *in ca. cum omnes, extra de conſtitut.* Rom.*ſing.*670.Ludo. Burg.*ad* l.*ſi ſubiiciant,numero* 131.D.*de iud.*

Adde Abb.*in cap.*10.*numero* 2.*de precario.* & faciunt ad hanc legem dicta per Aret.*in §.vſufruct. Inſtitut.de vſufruct.* & an ex iuſta cauſa quis poſſit expedire per alium? vide l.*de pollicita.& quod poſſit*,vide Gloſſ.*in c.*1.*§.ſi autem, d.l.Corradi.*& an quis per ſubſtitutum Barto. *in* l.*continuus,§.ſi ab eo, de verb.oblig.* Bart. *in* l.*nemo,ſupra de duob reis.*& ibi Alex.

l. ſi ſeruus.32.

Vide Aretinum *Inſtit. quibus alien.licet,vel non, in fi.in glo.liberaliter, folio* 274.*numero* 175. *repet.*3. Hæc lex declaratur *ſi quis ſeruo,ſ.eod.*

l. Qui ſibi.33.

Bart.*in* l.*opus auerſione,ſupra locati.*

l. Qui hominem. 34.

Paulus 5.*ſent.tit.*8.*§.vnico.*

l. Quod ſeruus.35.

Bart. *in* l.*eum qui ita,§.qui ſibi ad finem,D.de verb. oblig.*

l. Si pater.36.

Briſſonius *libro* 4.*ſelect.cap.*10. Auguſt.*lib.*1. *emend. cap.*6. Rhodiginus *libro* 2. *ſelect.antiq. cap.*53. Ariſtot. *libro* 7 .*hiſtor.anim.cap.*4.Gellius *libro* 16.*noct.att.cap.*2.

l.Quotiens.37.

Molinæus *de operis,par.*2.*numero* 58. Bartolus *in* l.*ex duobus,ſupra de duobus reis.*

l.Cum quis.38.

Cuiacius *libro* 7.*ad Affrican.fol.*139.Seneca 4.*de beneſi.*59.

§.ſi debitorem.1.

Vide Caſtrenſ poſt Gloſſ. & Bart. *in* l.*qui mihi donatam de donat.*

De tacitis conditionibus,vide Oldendorpium *in Topicis,numero* 5.

§. De peculio.2.

Cuiacius *libro* 11.*obſer.cap.*34.Bartolus *in* l. *non quecumque in princip.* D. *de lega.*1.*& in* l. *interſtipulantem,§.ſi rem,D. de verb.oblig.*

l. ſi ſoluturus.39.

Cuiacius *libro* 8.*ad Affricanum,folio* 206.Alex.*conſ.*102.*vol.*1.

l.Si pro me.40.

Actio an & quomodo nobis quæratur, per factum liberæ perſonæ,vide hic Bart.

l. Reo.41.

Hunc textum allegat Bart.*in Rubrica,Cod. depoſiti,in quæſtione nona.*

l. ſed nec. 42.

An & quomodo fiat ſolutio , vide hic D. Gothof.

l.in omnibus.43.

Liberato principali acceſſorium itidem liberatur ipſo iure.

l.in munerationibus.44.

Molinęus *in nouis intellectibus.* Bar.*in* l.*ſicut, §.ſuperuacuum, D. quibus modis pignus vel hypoth.ſoluit.*

l.Callippo.45.

Nicolaus Valla *de rebus dubiis &c.tract.*11. vide Angelum *in* l.*ſi inſulam,* & Imolam ibidem *in* 9.*fall.regul.*D.*de ver.oblig.* *Bald.Nou. *tract.de dote, par.*6.*priu.*54.

l. Si quis.46.

Pet.Fab.1.*Semſt.*24.Cuiacius *lib.*19.*obſ.c.*38.

l. in pupillo. 47.

Vide Bart. *in* l.1.*§.impuberes, D.com.*Dec.*in* l.*ex finalibus,circa fin.D. de reg.iur.*Gomeſ.*Inſt. de actionib.* qui de prædictis facit mentionẽ, *in §.actiones autẽ,in* 9.*col.in* 1.*not.*Locupletior quis di-

Digitized by Google

quis dicatur intellige, vt per Dec. *in* l. *ex pœnalibus, de reg. iur.* Cyn. *in l. fin. Cod. de in integr. reſtitut.*

l. Titia. 48.

Quæſada *quæſtion. iur. cap.* 15. Cuiacius *libro* 15. *obſer. cap.* 12. An per dationem in ſolutum probetur poſſeſſio, vide Spec. *in tit. de emphy. numero* 52. *&* 57.

l. ſolutam. 49.

Hanc legem limita, vt per Baldum *in* l. 1. C. *de except.*

l. ſi cum. 50.

Vide Bart. *in* l. 1. *in princ. de pactis.* Bart. *in* l. 1. D. *ſolut. matrim.* Marſil. *ſing* 57. l. *cum de indebito, ſupra de probat.*

l. Diſpenſatori. 51.

Pro intellectu, vide Aret. §. *præiudiciales, Inſti. de action.* Facit autem hic *l.* 38. §. 3. *ſupra eod. hoc titulo*, quam hic coniunge.

l. ſatiſfactio. 52.

Quæ ſit differentia inter ſatiſfacere & ſoluere, vide Doct. *in l.* 1. *D. qui ſatiſd. cog.*

l. Soluere. 53.

An & quomodo ignorantis meliorem conditionem facere poſſimus, declarat Gloſſ.

l. Solutionis. 54.

Quoniam hæc lex ſatis eſt difficilis & intricata, vide ad eam Bart. hic.

l. Qui ſic ſoluit. 55.

Limita, vt per Gerar. *ſing.* 26. Corraſius *ad l. frater à fratre, D. de cond. indeb.* 8. *par. numero* 13. *poſt ius ibi, numero* 5 Bart. *in Auth. et qui. C. de bo. auth. iud. poſſ.*

l. Qui mandat. 56.

Iunge hic *l.* 180. *ſ. de reg. iur. & tit.* I*nſtit. quibus modis tollitur oblig.*

l. ſi quis. 57.

Vide Bald. *in* l. *ſi quando*, §. 1. *ſupra de leg.* 1. *&* l. *inſula. D. de verb. oblig.*

l. ſi quis. 58.

Bart. *in l. ſi procuratori falſo*, D. *de condict. ob cauſam.*

l. Si ita. 59.

Dyn. *in cap. ratum, verſ. quæri poteſt de regulis iuris in* 6.

l. Is qui. 60.

Præſcriptio ſucceſſoris auctoris liberationem inducit l. 54. *ſupra de euiction.*

l. Diſpenſatorem. 61.

Cuiacius 8. *ad Affrican folio* 150. Spec. *tit. de defenſore.*

l. Si debitor. 63.

Coniunge hic *l.* 55. *ſ. de pact. & l.* 56. *ſ. eod.*

l. Cum iuſſu. 64.

Facit hic l. *ſi operas*, D. *de doli mali & metus except.*

l. ſi filia. 65.

Dos an & quomodo ſolui, furioſi filiæ à marito ſuo diuertenti, vide hic Gloſſ.

l. ſi pupilli. 66.

Vide *l. ſi à furioſo, ſupra de reb. cred. & l. ſi cum dotem, in fine, ſupra ſoluto matrim.*

l. ſi quis. 67

De vera huius loci lectione diſputãt Ruſſardus & Contius hic.

l. ſeruus. 68.

Bart. *in* l. *conditionibus*, ſ. *de conditionibus & demonſtrationibus.*

*Deprauatã eſſe à Triboniano ſententiã in hac lege, tradit Ant. Fab. *lib.* 17. *Coniect. cap.* 15.

l. ſi hominem. 69.

Vide l. 4. *in fine. ſupra de re iudic.* l. 20. *ſupra eod. & l.* 27. *ſupra de noxalibus.*

l. Quod certa. 70.

Zaſius *in l. ſtipulatio iſta*, §. *incertam, ſupra de verbor. oblig.* Socinus *in reg. Doctor.* 77.

l. Cum decem. 71.

Vide l. *qui hominem*, §. 1. *ſupra eodem, & l. ſi ex duobus*, §. 1. *ſupra de duobus reis.*

l. Qui decem. 72.

Cuiacius *libro* 8. *ad Affrican. folio* 207.

§. Cum ſtichum. 1.

Molinæus *ad conſuetud. Pariſien. tit.* 1. §. 13. *Gloſſ.* 11. *num.* 3. Neguſantius *tract. de pignorib. parte* 5. *membro* 3. *part.* 2. *in princip.*

§. ſtichum. 4.

Alciat. *libro* 1. *parerg. cap.* 26. Cuiacius *lib.* 18. *obſer. cap.* 20. *cum* §. *non idem in l. Meuius. D. de reg.* 2. 388. *folio* 389. Connanus, vide Gloſſam *in verb. ſtipul. in l. Manius*, §. *eadem*, & ibi Caſtr. *in pen. col. de leg.* 2. *folio* 195. *numero.* 21. *repet.* 6. Soc. *regula cauſe dua* 42.

l. Ob trigenta. 73.

Pecunia redacta ex pignore vendito, in quam cauſam conuertatur, Gloſſa. hic.

l. id quod. 74.

Vide l. 22. *ſupra de pignorat. act.*

l. Sicut. 73.

In acceptilatione & liberatione, quæ verba intelligantur, vide hic D. Gothof.

l. Modeſtinus. 76.

Vide Socin. l 2 §. *ſi tamen, in* 3. *col. circa fin.* D. *de verb. oblig.* & Ruin. ibi *in vlt. chart.* ali-

Digitized by Google

ter loquentem ad textum, & vide ad quid alleget hunc textum Bar. *in l. fin. de duobus reis.* & in Auth. *in 12. quæſt. de duobus reis.* Modum conſequendi ceſſionem poſt ſolutionem, vide per Ang. *in l. cum is, ſupra de fideiuſſ.*

* Pro intellectu huius legis vide Antonium Fabrum *lib. 11. coniecturarum cap. 9.*

l. in liberto. 77.

Nulla antiquior obligatio eſt in liberto, quam primo inſtanti libertatis.

l. ſi alieni. 78.

In nummis vel pecunia numerata, ſola im mixtione transfertur dominium declara vt per Iaſonem *ad l. ſingularia, numero 12. D. ſi certum petat.* Hippol. Rimi. *Inſtit. quib. alien. lic. vel non, §. 2. num. 54.* vide Doctor. Modern. *l. ſingularia ſuper Gloſſ. 1. ſi certum pet.* & ibi Gozard. *in cap. 21. in l. 2. §. appellata, in fine, D. eod.* An autem & quomodo reconcilietur ſolutio, vide hic Gloſſam.

l. pecuniam. 79.

Longa manu. quid his verbis intelligendum ſit, declarat hic D Gothof.

l. prout. 80.

Hac de re, vide l. *nihil tam naturale, D. de reg. iur.* & quæ ibi dixi.

l. ſi ſtipulatus. 81.

Actus nudi miniſterij, non tranſeunt ad heredem.

l. ſi cum. 82.

Limita hanc legem per Ioannem Andr. *in adddit. ad ſpeculatorem.*

l. ſi tuo ſeruo. 83.

Qui ſoluit debitum, naturaliter tantum non repetit.

l. Egiſti. 84.

Petrus Faber 1. *Semeſt. 23.*

l. ſolidum. 85.

An minus ſoluat, qui moram in ſoluendo committit. vide hic D. Gothof. *Cuiac. *ad l. iuriſgentium 7. §. patronum. 8. D. de pact.*

l. Hoc iure. 86.

Baldus *in l falſus, C. de furtis.*

l. Quodlibet. 87.

Conſtitutus ad adminiſtrandum ſoluere creditoribus poteſt.

l. Filiæ. 88.

Ad huius legis intellectum, vide Bald. *in l. qui alienam. §. quanquam, ſupra de neg. geſt.*

l. Ex pluribus. 89.

Bartolus *in l. ſi in ſtipulat. ſupra de donationibus.*

l. Filius. 90.

Facit hic l. 22. & l. 31. *in fi. ſupra de minoribus.*

l. Si debitor. 91.

Vide quod notat Bald. *in l. finali. C. de conſtit. pecun.*

l. ſi mihi. 92.

Nota hic manumiſſionem in quibuſdam morti eſſe ſimilem.

l. ſi duo rei. 93.

Cuiacius *lib. 11. obſer. c 34. folio 495. poſt numerum 10. tractatuum 5.* Bar. *in l. naturaliter, §. nihil commune, ſupra de acqu. poſſ.*

l. ſi is cui. 94.

Cuiac. *libro 13. obſer. cap. 28.* Bart. *in l. 1. circa finem, D. ſi cert. pet.*

l. ſtichum. 95.

Gilbertus Regius *libro 2. ἐναντιο. cap. 20.* Aret. *conſ. 121. in fine.*

§. Quod vulgò. 3.

Cuiacius *d. cap 34. & libro 15. cap. 11.* An appellatione rei veniãt fideiuſſores, vide Lud. *in l. 1. 3. de fideiuſſ.* *Emendatur hic. §. ab Antonio Fabro. *lib. 8 coniecturarum cap. 4.*

§. Naturalis. 4.

Vide Ozer. *in rub. Inſtit. de obligat. in vlt. coll.* Naturalis obligatio pacto & iureiurãdo tollitur ipſo iure, quod prodeſt fideiuſſori, adde Alciat. *lib. 4. paradox. cap. 7.* vbi quod hic verbum *iuncto pacto* intelligitur *de pacto veſtito*, contra autem quod intelligatur de pacto non reprobato à lege, tradit Corraſius *lib. 1. miſcell. cap. 1.* ad intellectum huius textus, adde mod. noſtros *ad prin. Inſtit. de oblig. num. 18.* Bello. *lib. 2. ſupput. cap. 1.* Zucchar. *ad rubr. C. de pactis, nu. 86.* Limita illud, quod per iſtam l. ſolet dici, vt per Bald. *in l. eiusqui in prouincia, ſi cer. pet.* quem refert Iaſon *in l. rogaſti, §. ſi ſibi, in 3. notab.* & ibi per Dec. *ſi cer. pet.* Et ad §. quod vulgò, vide Gloſſ. *in verb. plenior*, mihi nõ videtur verũ id, quod dicit ibi. Sed intelligerẽ ibi ego plenior, id eſt, cũ fideiuſſor nõ ſit ęquè principaliter obligatus, & ratio poſſet eſſe, quia ſi eſt tantũ fideiuſſorio nomine obligatus. & hęres debitoris efficitur, cõfundetur obligatio, & efficitur principalis. Et ita diceretur per fideiuſſionem pro ſe ipſo obligat⁹, quod nõ poteſt eſſe. *l. hæres. §. ſeruo tuo, de fideiuſ.* Pacc. *in l. frater à fratre, D. de cond. indeb.* *Cuiacius *ad l. 1. D. de pactis.*

§. Si mandato.

*Hunc §. Explicat Antonius Faber *lib. 12. coniecturarum cap. 10.*

§ Vſumfructum. 6.

Emanuel Coſta *libro 2. ſelect. ca. 10.* Cuiac. *15. obſ. cap.*

Digitized by Google

15. *obſ.cap.11.& libro 11.cap.34.& 7.ad Affric. folio 136.in fine.*
*Antonius Faber *lib.17 Coniectur.cap.13.*

§.Si creditor.8.

Cuiacius *libro 15.obſ.cap.11.* Compenſatione nemo ipſo iure liberatur.

l.Pupilli.96.

Petrus Faber *in tit.D.de reg.iur.pag.211.* Ad hũc textum dum loquitur de interdicto fraudatorio, vide Iaſonem *Inſt.de actionibus, §.ſi quis in fraudem, in fin.pen.coll.* Delegatio tutoris liberat debitorem pupilli.

§.Cum pupilla.1.

Folio 233.numero 10.repet.7. Actione extincta quæ reuiuiſcat, an directa, an vtilis. Bart. hic.

*§.Soror.

*Antonius Faber.*lib.12. Coniecturar.cap 7.*

l.Cum ex pluribus.97.

Lucius *lib.* 6.& Cicero *libro 3.Officior.*

l.Qui res.98.

Curtius *libro 2 [illegible] cap.34.* Cyn. *in l.1. [illegible] ſi aduerſus tranſaction.* Spec.*in tit.de in integr.r[illegible]*

§ Aream.8.

Fornerius *lib.2. ſelect.cap.16.* Corraſius *lib. 3.miſcell.cap.13.* Marc.Mant.*ſing.201.numero 2. folio 871* Ibi maximam vide *l.Inter quos, §.damnus, de damno infecto.* An extincta obligatione ſuſcitetur alia. Bart.hic.

l.Debitorem.99.

Hotomanus 8.*illuſtrium quaſt.* Cuiacius 5. *ad Affricanum.*

l.Quæro.100.

Fornerius, *ſupra dicto loco.* Hotomanus 15. *illuſt.quaſt.*

l.Paulus.101.

Botticel *ad l.cum quid ſi cert.pet.nume.33.* & ad textũ, & Bart.hic vide Boer.*deciſ.317.*Soc. *conſ 144.libro 1.& 142.libr.1.* Tiraq.*de retract. par.2.§.1.gloſſ.18.num.16.* Alb.Brun.*in tract. de Aug.* Corraſ.*lib.3.miſcell.cap.13.per tot.* Bald.*ad l.quicumque.C.de ſer.pub.num.26.* Roman.*ſing. 419.quod tempus:* pecuniæ valor ſi mutetur, quod ſolutio debet fieri ratione valoris qui erit tempore ſolutionis. Bolog.*cõſ 16.fol.49. numero 23.repetitionum 2.* De materia huius legis, vide per Iaſonem *in l.2.§.1. ſupra ſi certi. petat.*

§.Palulus.1.

Pro intellectu huius §.facit Bartolus *in l. qui falſam, infrà de fal.*

l.Creditor.102.

Alciatus *libro 2. diſpunct.cap.25.* Forcatulus *Necyom. dial.6.num.1.* Curtius *dicto libro 2. cap.8.* Corraſius *libro 1. miſcellaneorum, cap.9. vel 8.* Cuiacius 8.*ad Affricanum.*

Si creditoris vel tutoris culpa non præceſſit, periculum pecuniæ pertinet ad debitorẽ vel pupillum, Botticel.*ad l.quod te, D.ſi cert. pet.numero 33.* Plin.*libro 34.cap.1.* Alex.*in l.liberta, D.ſoluto matrim.*

l.Cum ex pluribus 103.

Alexander *conſilio 2.volum 4.* Bartolus *conſilio 37.volumine 1.*& Alexander *conſilio 5.*

l.Ante reſtitutam 104.

An ſoluta ab herede ante reſtitutam hereditatem rata habenda ſint, Gloſſ.hic.

l.Quod dicimus.105.

Alexander ab Alexandro *libro 6. genial. dier.cap. 10.* Alciatus *libro 2.parerg.cap.8.* Menoch.*de arbit. iudic. libro 2.caſ.17.* Imola *in l. ita ſtipulat.in principio, ſupra de verb.oblig.*

l.Aliud.106.

Bart.*in l.ſi cum fundum, ſupra de pactis.*

l.Verborum.107.

Cuiacius *libro 1. obſ.cap.38.§.1.Inſtit. quibus modis toll.oblig.*

l.Ei qui.108.

Cuiacius *dicto libro 1.obſer.cap.38.* Bald.*in l. ſi.Cod.de conſt.pec.* Cyn.*in l.generaliter, Cod.de non num.pec.*

Tit 4.De acceptilatione.

Cuiacius *libro 5.obſer.cap.36.* Quid autẽ ſit acceptilatio, vide per Cuiaciũ in paratitlis.

l.Acceptilatio.1.

Hotom.*libro 3.obſer.cap.18.§.1.Inſtit, quibus modis tollitur oblig.*

l.Pupillum.2.

Pro confirmatione huius legis, vide textum *in l.cum hi, D.de tranſact.*

l.Per procuratorem.3.

Hotomanus *illuſtr.quaſt.32.& 33.* Cuiacius *libro 15.obſer.cap.16.*

l.Acceptilatio.4.

Ratio huius legis eſt, quoniam eſt actus legitimus.

l.In diem.5.

Alciatus *libro 3.parerg.cap.5.* An & quæ ſit acceptilationis & ſolutionis ſimilitudo, declarat hic Gloſſa.

l.Pluribus.6.

Verba liberationis generalia ad quæ referantur, Bart.hic.

Digitized by Google

l.Sanè.7.

Continet & hæc lex modum faciendæ acceptilationis.

l.An inutilis.8.

Forcatulus *Necyom. dialog.5.* Molinæus *ad l.1.§.ſi quis ita,numero 40.& 41. de verb.oblig.* Ad hunc textum dum in fine dicitur quod iuriſgentium ſit acceptilatio,intellige quantum ad capacitatem, quod tam liberi quàm ſerui poſſint ea vti mod.*ad rubr.D.de verbor. oblig.* & ibi Hier.Verin.*num.172.* Iacob.Nig. *num.89.*Riminal.*ad princ.inſt. de dom. nu 187. vſque ad 189.* Bald.*in l. non codicillum, Cod. de teſtament.*

*Cuiac.*ad l.iuriſgentium,ff.de pact.*

l.Pars.9.

Facit hic l.9.§.1.*ſupra de ſolutionibus.*

l.ſed & ſi.10.

Acceptilatio eſt iuriſgentium approbatione.

l.ſpecies.11.

Alteri adquirit qui eum liberat, qui liberatur fit locupletior, quamuis ea reuera nihil accreſcat, tamen hodie ipſo ditior eſt, quod nihil decreſcit, quippe nihil diminui ſpecies eſt lucri.

l.Quod in diem.12.

Quis ſit huius legis ſenſus,declarat hic D. Gothof.

l.Et per.13.

Alciat. *libro 8.parerg. cap.2.* Corſetus *in Rub. de iureiur.quaſt.6.*Hotom.*lib.3.obſ.c.12.*Repet. 6.fol.138.num.49.*

§.ſi quis.3.

Cuiacius *libro 13.obſer.cap.12.* An fideiuſſio præcedere obligationem poſſit,declarat hic D.Gothof.

§.tutor.10.

Molinæus *ad d.§.ſi quis ita,num.4.* quare autem tutor, curator, aut ſimiles non poſſint accepto ferre,declarat hic Bart.

l.Niſi.14.

An & quo caſu non valeat acceptilatio,vide hic Gloſſam.

l.ſi is qui.15.

An ſuperflua noceant in obligationibus, notat Gloſſa hic.

l.ſi ex pluribus.16.

Nota hic acceptilationem ſolutioni comparari.

l.Qui hominem.17.

Vide Bart.*in l.2.§.ſi tamen, D.de verb.obli.* & ibi poſt eum alij maximè Iaſ. *in 2.coll.verſ. reſpond.tu poſſes.* An & quæ ſit differentia inter ſolutionem & acceptilationem.

l.Et vno.18.

Stipulatio generis alternatiui diuidua eſt. *Cuiac.*ad l.iuriſgentium. D.de pact.*

l.ſi accepto.19.

Vaconius *libro 3.declaration.69.*

l.ſi accepto.20.

Cuiacius *libro 5.obſ.cap.36.*

l.ſi ſub.21.

Vide l.4.& l.12.*ſupra eodem.*

l.ſeruus.22.

Molinæus *ad d.§.ſi quis ita.*

l.si ego.23.

Facit l.1.C.*de cupreſſis,libro 11.tit.vlt.*

Tit.5. De ſtipulationibus prætoriis.

Goueanus *libro 1.variar.lect.c.33.*

l.Prætoriarum.1.

Quæ dicantur ſtipulationes iudiciales,vide §.2.*Inſt.de diuiſ.ſtip.*

§.Cautionales.2.

Ad gloſ.mag.in fi.vbi alij dicunt quod nouatur emptio,vide Bartol.*in l.ita ſtipulatus,in 14.coll.D.de verb.oblig.* & ad prin.vide Alciat. *libro 1.parad.cap.1.*

§.Stipulationum.

Cuiacius *libro 9.obſer.cap.5.*

l.Prætoriæ.2.

Prætorias ſtipulationes,aliàs contineri dicit hoc loco Paulus rei reſtitutionem,ſiue de re reſtituenda cauere,vt ait,*l.inter ſtipulantē, § Sacram,in fin. D.de verb.obl.* & has eſſe indiuiduas, quia res pro parte rectè reſtitui non pōt,*l.ſi duo,D.depoſiti,* aliàs verò cōtinere incertā quantitatē.id eſt,quod ſtipulatoris intereſt,vel quod idē eſt,quāti ea res eſt vtilitatē ſtipulatoris & has diuiduas, quia in pecuniæ præſtatione eſſe deſinat cuius facillima partitio eſt.

Vide Dec.*in l.plus cautionis,D.de reg.iuris,in §.incertam* Bar *in l.4.§.Cato,in 2.q.de verb.obl.* & poſt eū ibi alios Doct. maximè Soc. *col.25.*

§.ſicuti.1.

Stipulatio de operis noui nūtiatione, qua vicinus qui molitur opus aliquod nouū, vicino nūtiāti nouū opus repromittit,& ſatiſdat de opere reſtituēdo, i.de deponēdo eo quod fecerit,vel reponendo eo quod depoſuerit,ſi iudicatum erit in eo ei non fuiſſe faciendi nouum opus, *l.ſtipulatio, D.de noui oper.nunt..* hæc ſtipulatio indiuidua eſt, quia opus reſtitui non poteſt pro parte *dict. l.ſtipulatio, §.quaſi-*

Digitized by Google

§.*quæſitum & l.4.§.vlt.D.de verb.oblig.* quaſi diceret hoc loco Paulus, operis reſtitutio actus indiuiduus eſt, ſicut & operis inſtitutio l.*ſtipulationes non diuiduntur, D.de verbor.obl.* & generaliter facta omnia ſunt indiuidua.

§.incertam.2.

Duarenus *libro 2.anniuerſ.ca.11.* Molinæus *de diuiduis & indiuiduis, part.2.numero* 445.

l.Generaliter.3.

Vide *l.53.ſupra de procuratoribus.*

l.Prætoriæ.4.

Facit l.25. §. 15.*ſupra de noui operis nunciat.*

l.in omnibus.5.

Alter alteri non ſtipulatur in ſtipulationibus extraiudicialibus.

l.in omnibus.6.

Prætoria ſtipulatio pœnæ ſtipulatione nō vitiatur.

l.Prætoria.7.

Duarenus *libro 1 disput.anniuerſ cap.*14.

l.Paulus.8.

Paulus *libro 5.ſent.ti* .9.§.1.

l in prætoriis.9.

Cuiacius *libro 9.obſer.cap.5.*

l.Si præſes.10.

Oldendorp.*c.5.de teſtibus, & 69.de excep. numero 29.*

l.in huiuſmodi.11.& vlt.

Facit §.7.I*nſt.de verbor.oblig.*

Tit.6.Rem pupilli vel adoleſceſcentis ſaluam fore.

¶Hæc ſtipulatio communis & cautionalis dicitur.

l.Cum pupillo.1.

Facit hic l.4.§.4.*infra eod.*

l.Si pupillus.2.

Forcatulus *Necyom.dialog.90.*

l.Aut dare.3.

An & quis dicatur ſeruus publicus, declarat hic D.Gothof.

l.Non quaſi.4.

Negotiorum geſtio exerceri poteſt, etiam antequam adminiſtratio finiatur.

l.ſi filius.5.

Agitur hic de ſtipulatione rem ſaluam fore, qua iis cauetur qui ſub tutoribus vel curatoribus agunt, & de ſtipulatione ratam rem dominū habiturum, qua procurator vel defenſor cauit dominum ratū habiturū, quod cum ſtipulatore egerit, & contraxerit, & de ſtipulatione duplę quam euictionis nomine de venditore emptor ſtipulatur, quę omnes prætoriæ ſtipulationes ſunt, hæc autem lex quinta de ſtipulatione rem ſaluam fore.

l.ſeruum.6.

Corraſius *tomo 1.pag.342.* Molin.*ad* l.1. *in prin.num.419.& 200.de verb.obli.* vide Doct. *in l.1 in princ. D.de verb.obli.* Et Ruin.*ibi in 6. & 9.char.* vide Gloſſ.*in* l.*mulieri, de verb.obl.* & Gloſſ.*in* §.*pupillus, in verb.multum.Inſtit.de inutilib.ſtipul.* quas reprobāt Doct. *in dicto §. pupillus* maxime Aret.*in fin.illius* §.Et Ozer. *ibi in notab.& in d.verſ.multum,* Repet.*6.folio 35.numero 52.folio* 108.*numero 32.folio* 185. *nu.* 20.*& 22.folio* 143.*num.65.& 73.repet.6.*

l.Datiuus.7.

Facit hic l.17.*ſup.de teſtament.tut.*

l.Etſi.8.

Coniunge hic l.61.*ſupra de iure dot.*

l.Cum pupillus.9.

Rei & bonorū appellatione nomina comprehenduntur.

l.Si poſtea.10.

Corraſius *libro 2.miſcell.cap.12.* Cuiacius *libro 3.ad Africanum folio 27.*

l.Cum rem.11.

Res pupillo ſalua non intelligitur, quando ei res non præſtatur.

l.Si plures.12.

Corraſius *libro 8.miſcell.cap.12.*

Tit.7.Iudicatum ſolui.

Cuiacius *libro 10.obſer.cap.29.*

l.in ſtipulatione.1.

Facit hic l.31.*ſupra de re.iudicata.*

l.Cum lite.2.

Nicolaus Valla *de rebus dub. &c. tractat.15.*

l.ſi quis.3.

Procurator conſtituitur mandato vel ratihabitione.

l.is autem.4.

Vide l.3.§.1.*ſupra de adminiſt.tutor.*

l.iam tamen.5.

In addit.*Math.ſing.* 115.*numero* 2.*folio* 270.

l.iudicatum.6.

Coniunge hic l.5.§.2.*ſup.eod.*

l.Si ante.7.

Auguſtinus *libro 3 emend.cap.9.*

l.Si petitor.8.

Actor & reus idem eſſe non poteſt.

Digitized by Google

l.Iudicatum.9.

Concordat l.2. §.2.*ſupra de ſtipul. ſeruorum.*

l.Si ad.10.

Molinæus *de diuid. & indiuid.par.2. nu.*524. *cum ſeq.*

l.ſi ſeruus.11.

Cuiacius *libro* 1.*obſer.cap.*29.

l.Si reus.12.

Vide l.2.*ſupra de in ius vocand.*

l.Cum quærebatur.13.

Eremodicium quid,vide Cuiacium *ad* l.7. *in fine,ſupra de minor.*

l.Si ex duobus.14.

Molinæus *d.par.2.nu.*520.*&* 521.

l.Hæc ſtipulatio.15.

Cuiacius *libr.* 6.*ad Affric folio* 92.

l.Ex iudicatum.16.

Idem Molinæus *d.par.2.num.*54.

l.Ex clauſula.17.

Defendi non dicitur quod inſolidum non defenditur.

l.Vir bonus.18.

Indefenſus non dicitur, qui accipere iudicium non cogitur.

l.Nouiſſima.19.

Stipulatio iudicatum ſolui, an & quomodo committatur,D.Gothof.hic.

l.Cum apud.20.

Molinæus *d.par.2.ex num.*530.

l.ſi vnus.21.

Iunge hic l.14.*ſupra eod.*

Tit. 8. Rem ratam haberi & de ratihabitione.

Baro *ad tit.de ſatiſd.*

l.Cum quis.1.

Vide l.71.*ſupra de fideiuſſ.*

l.in ſtipulatione.2.

Facit hic l.11.C.*de procur.*

l.Cum minor.3.

Rænaldus Corſus *libro 3.indagat.cap.*8.

§.Falſus.1.

Math.*in* l.1.C.*quand.prouoc.non eſt neceſſ.nu.* 5.*fol.*346.*folio* 172.*num.*144.*repet.*4. *& fol.* 319. *num.*164.*repet.*8.

l.Procurator.4.

Intereſſe conſideratur aliquando in lucro.

l.Non tantum.5.

Ad intellectum huius legis, vide hic Bald.

l.Tutore.6.

Adde l.39.*in fin.ſupra de procur.*

l.ſi is cui.7.

Vide l.3. §.7. *ſupra de bonorum poſſeſſionibus.*

l.Procurator.8.

Inter dominum & ſeruum non eſt vtilis obligatio.

l.Actor.9.

Quintilian.*libro* 6.*cap.*3.Cicero 11.*ad Atticum* 10.

l.interdum.10.

Vide l.5.§.*conuentionales,ſupra de verborum obligation.*

l.Vel paſcitur.11.

Iunge hic l.20.*infra eodem.*

l.Quo enim.12.

Facit hic l.13.*ſupra de ſolutionibus.*

l.ſi commiſſa.13.

Hæc lex initio docet,commiſſa ſtipulatione de rato:id eſt domino nō habente ratum, domino non approbante, quod procurator geſſit in tantū competere actionem,in quantum ſtipulatoris intereſt,quod quidem Paulus in hac lege æſtimat de damno dato vel lucro intercepto ſtipulatoris.

l.in quantum mea interfuit.

Ergo in æſtimationem eius quod intereſt venit,non tantum damnum datum,id eſt deminutio patrimonij noſtri, quódve patrimonio noſtro abeſt:ſed etiam quod patrimonio noſtro non acceſſit, id eſt lucrum interceptum, nam & lucrū interceptum damni ſpecies quædam eſt,l.2.§.*merito, D.ne quid in loc. pub.*

l.Si quis.14.

Vide l.25 §.9.*ſupra quod vi aut clam.*

l.Amplius.15.

Bellonus *libro 2.diſputat.c.*9. vide Doct. *ad l.fin.*C.*de edend.*vbi Dec.*num.*8.

l.ſi in debitum.16.

Auguſt.*dicto cap.*9.

l.Cum debitore.17.

Molinæus *d.part.2.num.*229.*& part.*3.*num.* 474.*&* 489.

l.ſi procurator.18.

Curtius *libro* 1.*coni. ad fratrem, c.*53. Molin. *d.num.*174.*& d num.*48.*folio* 240.*numero.*137. *repet.num.*6.*folio* 221.*&* 150.*repet.*6.

l.in ſtipulatione.19.

Vide l.18.§.1.*in fine,ſupra de dolo.*

l.Non.

Digitized by Google

l. Non ſolum. 20.

Facit l. 40 §. 1 *ſupra de procur.*

l. Ne ſatiſdatio. 21.

Adde l. 65. *ſupra de procurat.*

l. ſi ſine iudice. 22.

Ratum haberi non poteſt quod non eſt.

l. Procurator. 23.

Nota hic inſpici quod euenire ſolet.

l. Bonorum. 24.

Forcatulus *Necyom. dial.* 79. vide Bart. *in* l. 1. *col.* 2. C. *qui admitti*, dum refert ſolutionem Iacobi Burrigar. & ibi cæteros. Pro intelligẽtia iſtius textus, vide Alex. *in* l. 1. C. *qui admitti. num.* 15. *in fin. chart.* 72. Pro declaratione etiam & intelligẽtia, vid. Bart. Soc. *in* l *quod meo, n.* 2. *ff. de acquir. poſſ. f.* 159. Cagnolus *de regul. iur.* Cuiac. *tract. ad Affrican.* 4. *folio* 62.

l. Pater. 25.

Cuiacius 6. *ad Affrican. folio* 39.

LIBER XLVII.

Titulus primus.

De priuatis delictis.

D. Varenus *lib.* 3. *diſput. anniuerſ. c.* 36. vide Clarum §. 1. q. 1. Gomeſium *c.* 1. *delictor num.* 9.

* Extat epitome delictorũ ac cauſarum criminalium Petri à Plaza.

l. Ciuilis. 1.

Clarus 5 *ſent.* §. 1. q. 1.

§. Hæredem. 1.

Ræuardus *lib.* 3. *varior. cap.* 8. Vide Bart. *hic numero* 7. *&* *ſequentibus.*

l. Numquam. 2.

Vide in hanc regulam hotoman. 27. *illuſt. quæſtion.*

l. Si quis. 3.

Harmen. 8 *ſent.* 4. §. 15.

Tit. 1. De furtis.

Iacobus Ræuardus *de authorit. prudent. cap.* 13. Menchaca *illuſt. controuerſ. cap.* 48. Menoch. *de arbit. iudic. cap.* 1, 5. Ægidius Boſſius *titulo de furtis*, Clarus §. *furtum.*

l. Furtum. 1.

Alciat. *lib.* 1. *diſput. cap.* 10 *& lib.* 2. *prætermiſ.* Rhodiginus *lib.* 10. *antiq. lect. c.* 6. Forcatulus *Necyom. dial.* 29. Vide Bart. *in* l. *ex hoc iure in* 6. *col. verſ.* 3. *de iuſt. & iur.*

* Adde adhunc textum in ſimili Rimin. *Inſtit. de donat. ad princ. numer.* 202. Anton. Aug. *lib.* 4. *c. emend.*

l. Furtorum. 2.

Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 41. §. 2. Ant. Aug. *libro* 5. *emend. cap.* 4.

l. Fur. 3.

Alciat. *d. lib.* 2. Forcatul. *d. dialog* 29. Ferrandus *lib.* 1. *explic. iur. cap.* 42.

l. Quo deſtinauerit. 4.

Fur manifeſtus non eſt, poſt diem furti cõmiſſi deprehenſus.

l. ſiue igitur. 5.

Pithoeus in notis ad 7. collationum legum Moſaicarum.

l. Quamuis. 6.

Pithoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſultorum, pag.* 67.

l. ſi quis. 7.

Paulus 2. *ſent. tit.* 31. §. 8. * Cuiac. *tract.* 1. *ad Affrican.*

l. Nec manifeſtum. 8.

Paulus *libro* 2 *ſent. tit.* 31. §. 2.

l. Ei qui. 9.

Clarus 5. *ſenten.* §. 6. Boſſius *ca. de rapinis, numero* 36. * Antonius Faber *lib.* 16. *coniecturarum capite* 12.

l. Cuius. 10.

Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 31. §. 4.

l. Tum is. 11.

Facit hic l. 12. §. 1. *&* l. 76. §. 1. *ſupra hoc tit.*

l. itaque. 12.

Paulus 2. *ſent. tit.* 1. §. 16.

§. ſed etſi. 2.

Auguſtinus *libro* 1. *emend. cap.* 3. Zoannettus *reſtituti. cap.* 11. Cuiacius *libro* 11. *obſer. cap* 11. *& libro* 16. *cap.* 30. Robertus Aurel. *libro* 2. *recept. lect. cap.* 9.

l. is cui. 13.

Cedi actio furti creditori à debitore poteſt.

l. Eum qui. 14.

Cardin. *in clement. indecorum, extra de ætat. & qualit.*

l. Creditoris. 15.

Paulus 2. *ſent. tit.* 31. §. 18.

l. ſerui. 17.

Corraſius *ad* l. *frater à fratre, num.* 39. *de condict. indeb.* Limit. & per Paul. Caſtr. *in* l. *cum ad illum, D. de n. g. geſt.* & vide quę circa illũ tex-

Digitized by Google

tum dicat Bart. *in* l. *frater*. & ibi doct. maxime Grat. qui per illum textum tradit nouam rationem, quare obligatio ciuilis non poſſit eſſe inter patrem & filium, *folio* 266. *numero* 70. repetitionum 2.

l. Quod dicitur. 18.

Alex. ab Alex. *cap.* 10. *lib.* 6. *genial. dier.* Cuiac. *libro* 12. *obſ. c.* 23.

l. In actione. 19.

Vide Gloſſ. *in* l. 1. §. *ſi quis argentum, ſupra depoſiti.*

l. Cum æs. 20.

Stellionatus tenetur qui æs pignori dedit, idque aurum eſſe affirmauit.

l. Vulgaris. 21.

Plin. *libro* 18. *cap.* 3.

§. Qui furti. 7.

Vide doctrinam Bart. *in* l. *ſaccularij, Cod. de extraord. crim.*

l. ſi quid. 22.

Varro *libro* 4. *de lingua Latina.*

l. Impuberem. 23.

An ætatis habeatur ratio in delictis, declarat hic D. Goth.

l. Nec minus. 24.

Condici res furtiua an & qua ætate poſſit Gloſſa hic.

l. Verum eſt. 25.

Gellius *libro* 11. *cap.* 11.

l. ſi apes. 26.

Hieron. Magius *libro* 1 *Miſcell. c.* 3.

l. Qui tabulas. 27.

Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 31. §. 22.

l. Sed ſi. 28.

Quis furto inſtrumenti, adiicere videatur declarat hic Gloſſ.

l. Hoc amplius. 29.

Oldendorp. *claſ.* 2. *act* 1. *num.* 6.

l. ſi hæreditariæ. 30.

Oldendorp. *claſ.* 2. *act.* 1. *num.* 6.

§. ſi quis. 1.

Furti etiam tenetur, vt optimè declarat Labeo, is qui tabulas inſtrumentorum, reipublicæ, municipij alicuius, aut ſubripuerit, aut interleuerit, idem etiam eſſe de cæteris rebus publicis, déque ſocietatibus declarat idem iuriſconſultus. An delens inſtrumentum animo lucrandi ſibi vel alteri, teneatur furti, ánque ſi animo iniuriandi & nocēdi creditori teneatur damni iniuriæ. Vide hic Bart. & adde Alex. *conſ.* 127. vbi etiam ponit quando ex contrectatione inſtrumentorum furtum committatur.

l. Quidam. 32.

In hanc legem Auguſt. *lib.* 1. *emend. cap.* 3.

l. Tutor. 33.

Facit l. 2. *ſupra de tutel. & rationib.*

l. Is qui. 34.

Zoannetus *rerum quotid. c.* 19.

l. ſi quis. 35.

Coniunge l. 7 *C. hoc tit.*

l. Qui ſeruo. 36.

Facit §. 12. *Inſt. de oblig. quæ ex delicto.*

§. Item. 1.

Ad doctrinam Bart. *ibi in fin.* vide Bero. *in c.* 1. *in* 220. *char. extr. de off. deleg.*

l. ſi pauonem. 37.

Pauonum fera eſt natura, l 5. §. 5. *de acquir. rer. dom.*

§. Qui alienum. 4.

Alciat. *libro* 2. *prætermiſſ.*

§. ſed ſi. 6.

Vide Bart. *in* l. *ſingularia, in* 2. *parte.* & ibi Caſtrenſ. *in* 11. *colum. D. ſi certum pet.* Vide declarationem Alexan. *in* l. *naturaliter*, §. *nihil commune, numero* 6. *de acquirend. poſſ.* dum declarat *l.* 1. §. *Dominus ad Syllan.* quæ declaratio conuenit & huic §. licet de eo mentionem non faciat.

l. ſi iuſſu. 44.

Facit hic *l.* 18. *in fine, inf. de ſolutionibus.*

l. ſi ſocius. 45.

An, quando, & quomodo rei communis furtum fieri poſſit D. Goth. hic.

l. Inter omnes. 46.

Cuiacius *libro* 6. *obſ. cap.* 1.

Adde Forcatul. *in Necyom. iur. dial.* 29. *num.* 2. Honor. de Peruſio *conſ* 28. *num.* 15. *Inter conſilia diuerſ. ad cauſ. crim.*

§. Rectè. 7.

Forcatul. *d. dialog.* 29. Ad notata per Bartol. *ibi numero* 6. vide Bald. *ibi in l qui fuere, de ſtatu hominum*, Ang. *in tract. maleſic. veſtem cœleſtem.* Hyppol. Mar. *in repet. l. fin. q. vlt. D. de iuriſdict. omnium iud.*

§. Per contrarium. 3.

Facit §. 8. *Inſtit. de obligat. quæ ex delicto naſcuntur.*

l. ſi dominium. 47.

Ad id quod dicit Bart. *ibi in verſ quære*, circa volunta-

Digitized by Google

voluntatem furis allegat gloſ. *in* §. *alie.* Inſt. *de actio.* Ruin. *in* l. *Gallus,* §. *idem credendum, in 37. char. de liberis & poſthum.*

l. Qui vas. 48.

Forcatulus *Necyom. dial.* 96.

§. Ancillas. 5.

Puluæus *ad* l. *Attiniam, cap.* 7. & 11. Ioãnes Robertus *recept. lect.* 1. *lib. c.* 6. Cuiacius *lib.* 15. *obſ. cap.* 20.

l. interdum. 49.

Coniunge hic l. 1. *C. de iure dotium.*

l. in furti. 50.

Crinitus *libro* 3. *de honeſt. diſciplin. c.* 13. Math. *in* l. *vnic. Cod. de ſen. quæ pro eo quod inter. numer.* 21. *folio* 131. Intellige *verſ. ſancimus huius legis*, in quantum loquitur de contractibus, in quibus dari eſt in obligatione, *numero* 22. *ibid.*

l. Nam. 51.

Facit §. 16. *Inſt. ad legem Aquil.*

l. si quis. 52.

Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 31. § 14.

§. Iulianus. 16.

Adde l. 17. *ſupra de ſolutionibus.*

§. Si Titius. 17.

Facit hic l. 48. *in fine, ſupra eodem.*

§. si ex duobus. 18.

Congruit hic l. 16. C. *de pignorib.*

§. Si quis. 20.

Alciatus *libro* 2. *diſpunct. cap.* 13. Cuiacius *lib.* 16. *obſ cap.* 6.

l. Qui iniuriæ. 53.

Seneca *libro* 3. *de beneficiis.*

l. si pignore. 54.

Macrobius *libro* 1. *Saturnal. c.* 6.

§. Furem. 2.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. c.* 21.

l. Cum creditor. 55.

Vide l. 7. *C. vnde vi.*

l. interdum. 36.

Fornerius 1. *ſelect.* 15. Cuiacius *libro* 15. *obſer. cap.* 37.

§. Qui furem. 1.

Krickouius *commun. opin. centur.* 3. *c.* 11.

§. si res. 2.

Puluæus *d. libro c.* 16.

l. si crete. 57.

Cuiacius *libro* 16. *obſ. c.* 17.

l. Filio. 58.

Vide l. 14. §. 13. *ſupra eod.*

l. Si is qui. 59.

Furti non tenetur qui ſuum recipit.

l. Ancilla. 60.

Cuiacius *libro* 7. *ad Affricanum, folio* 127.

l. Si ſeruus. 61.

Cuiacius 1. & 8. *ad Africanum, folio* 159. *Et ad l. 4. *D. de pactis.*

l. Furtum. 62.

Vide l. 1. §. 3. *ſupra de ſeruo corrup.*

l. Non poterit. 63.

Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 31. §. 14.

l. A Titio. 64.

Legatum tranſit recta via in legatarium, vide Rip. *ad* l. 1. *numero* 25. & 27. Iaſ. 16. 82. & 115. Cra. *numero* 56. *cum ſeq. & alij omnes repet. D. de leg. primo,* Soc. *in reg.* 221. Iaſ. *ad* l. *filius,* §. *diui,* 2. *lect. numero* 116. *de leg.* 1. & *ad* l. *ſeruũ,* §. *fin. numero* 9. *eodem tit.* Doct. *ad* l. *filium, quẽ habentem, numero* 7. *C. fam. ercisc.* Ang. à Gambel. *in trac. de teſtam. gl. ſ.* 23. *num.* 2. *volum.* 7. *tract.* Dec. *ad* l. *omnia, num.* 5. *ſi certum pet.* Rip. *ad* l. *fideicom. numero* 50. *ad Treb.*

¶Nunc aduerte ad hunc textum, quia ego dico quod ille ſeruus qui committit furtum non eſt ſeruus, neque hæredis, neque legatarij, nõdum adita hereditate, quod non ſit heredis ante aditam hæreditatem probat hic textus ibi. *nec tũc cũ faceret furtum eius fuerit,* ſed heredis qui nondum adierat hæreditatẽ, vt text. princ. *ibi ante aditam hæreditatem.* quod non ſit legatarij, nec verè nec fictè probo. nã legatum non debetur, niſi à tempore aditæ hæreditatis, iuribus vulg. & ſic verè non eſt legatum quod autem nec fictè probo, quia ſicut hereditas nondum adita non dicitur heredis, ita nec legatum legatarij. Sed cuius erit iſta hereditas vel iſtud legatum eo tempore? dic quod nullius, ſed ſtabit in pẽdenti donec adita fuerit, poſtea autem legatarij legatum, ratio ponitur in fine: quia ea quæ legantur recta via ab eo, qui legauit ad legatarium tranſeunt, intellige poſt aditam hæreditatẽ, quia alias hereditas ſtat in pendenti, & ſpectantum eſt, quę tranſit in heredem, & in legatarium ante aditam hereditatem, vide Gloſſam magnam *in fin.* l. *ſi hered ſeruus, de legat.* 1. Tract. 7 *Gloſſ.* 23. *numero* 2. *folio* 2. *Repet.* 7. *folio* 373. *numero* 7.

l. Qui ea. 65.

Ad Doct. Bart ibi in fin. vide Soz. *in reg.* 302. Ad §. vetare vide eundem Socin. *in reg.* 292.

l. si is qui. 66.

Vide §. 10. *Inſt. de oblig quæ ex delicto.*

Digitized by Google

§. Si is cui. 1.

Folio 481. *numero 597. & ſequen. repetitionum 8.*

l. inficiando. 67.

Plin. 37. an & quomodo fiat furtum annulorum.

l. Hæreditariæ. 68.

Coniunge hic l. 40. §. *de hered. pet.*

l. Aut iniqua. 69.

Facit hic l. 35. *ſupra de vſurpation.*

l. His enim. 70.

Adde l. 18. *ſupra commodati.*

l. ſi is cui. 71.

Lucrum comprehenditur in eo quod intereſt.

l. Sempronia. 2.

Iniuria nobis fit quoties quis iniurioſe nos ad tribunal iudicis vocat.

l. ſi is qui. 73.

Facit hic. l. 8. *C. hoc eodem tit.*

l. Furtiuam. 74.

An duobus pœna præſtari poſſit, vide hic D. Goth.

l. ſi is qui. 75.

Nota hic rerum incorporalium furtum non fieri.

l. Qui re. 76.

Vide l. 5. §. 8. *ſupra commodati.*

l. Qui ſaccum. 77.

Coniunge l. 67. *ſupra eodem.*

l. Rem. 78.

Facit l. 17. *ſupra de praſcrip. verb.*

l. Si debitor. 79.

Coniunge l. 22. *in fin. principij, ſupra de pign. action.*

l. ſi vendidero. 80.

Vide l. 1. *infra vi bonorum raptorum.*

l. Ob pecuniam. 81.

In hanc legem Alciat. *libro 1 diſpunct. ca. 3.* Auguſtin. *libro 1. emend. cap. 3.* Straitmannus, *harmonia, iuris pag. 264.* Ræuardus *libro 2. variorum cap. 19.* Ioannes Robertus *libro 2. recep. lection, cap. 2.* Vult autem hæc lex, quod ſi curator rei frumentariæ pecuniam ciuitati ſubſtraxerit, & in vſus ſuos conuerterit, eum teneri furti, ſicut ſi quam rem aliam ciuitati ſubſtraxiſſet, l. *ſed & imaginem, § 1, hoc t.* dubitatur autem an etiam criminaliter teneatur iudicio peculatus, ratio dubitãdi eſt, quoniam crimen peculatus intenditur tantũ in furem pecuniæ publicę, id eſt populi Romani, & ciuitates aliæ priuatorum loco habentur, l. *cum qui, in fin. D. de verborum ſign.* & ſanè ita reſpondet Papinianus ob pecuniam ciuitati ſubreptam, eum teneri quidam furti priuata actione & ciuili, non autem crimine peculatus cui opponitur ſtatim, l. 4 §. *vltim. 1. ad legem Iul. pecul.* quę euidenter, ait rectè inſtitui peculatus accuſationem in eum etiam qui pecuniam ſubripuit ciuitatis cuiuſque vel municipij, ſed animaduertendũ eſt quod addit *lex* 4. hoc eſſe ex conſtitutionibus principum Traiani & Adriani.

l. Fullo. 82.

Paulus *libro 2. ſent. tit. 3.*

l. Si quis. 83.

Paulus *lib. 2. ſent. tit. 3.*

l. Quamuis. 84.

Vide l. 42. §. 13. *ſupra de vſurpation.*

l. is cuius. 85.

Adde hic l. 10. & l. 11. *ſupra hoc tit.*

l. Si ad dominium. 86.

Coniunge hic l. 14. *infra de verborum ſignification.*

l. Creditori. 87.

Facit l 15. *ſupra eodem.*

l. Si quis. 88.

Vide l. 1. C. *vi bonorum rapt.*

l. Si liberis. 89.

De furioſo domeſtico, vide l. 11. §. 1. *infra de pœnis.*

l. ſi quis. 19.

Vide Socinum *reg. 392.* An & quibus caſibus tacens pro conſentiente habeatur, vide hic Gloſſam.

l. Meminiſſe. 92.

Alexand. ab Alexand. *libro 6. genial. dierum, cap. 10.* Fornerius *libro 1. ſelect. cap. 15.* Antoni Guibertus *in Polybiſtor. cap. 18.* de hoc vide l. 56. §. 1. *ſupra eodem titulo.* Quid autem ſit criminaliter agere, vide *titulum de public. iud.*

Tit. 3. De tigno iuncto.

Vide Boſſium in praxi de tigno iuncto, Oldendorp. *claſ. act. 6.*

l. Lex. 1.

Cuiacius *libro 9. obſeruat. cap. 16.* Ræuardus *ad l. 11. tab, cap. 22.* Ioſephus Scaliger apud Feſtum in dictione Tignum. Hotom. *in commen. leg. 1 tab.*

l. Sed

Digitized by Google

l.ſed ſi.2.& vlt.

An, quot, & quibus actionibus tignum iniungens teneatur Gloſſa hic.

Titul. 4. Si is qui teſtamento liber eſſe iuſſus erit, poſt mortem domini ante aditam hæreditatem ſubripuiſſe, aut corrupiſſe quid dicetur.

l.ſi dolo.1.

Ius naturale plerumque pro iure gentium ſumitur.

§.Non alias.2.

Contius *libro* 1.*lect.ſubſceciuar.cap*.2.Cuiac. *libro* 6.*obſer.cap*.1.De dictione cito, vide Glo. & Ang.*in Auth.de menſ.ord.cler.col* 3.

§.Præterea.12.

Gilbertus Regius Noſorinus *libro* 1. *enant. cap*. 20. ſubrogatum an ſapiat naturam eius in cuius locum ſubrogatur, vide Gloſſ. hic.

§.Scæuola.15.

Ioannes Aurpachus *epiſt*.2.*c* 7. Quis huius §.ſenſus ſit optimè, declarat hic D.Gothofr. quem vide.

l.ſi paulò.2.

Iuſta ignorantia nõ ſemper meretur excuſationem.

Titul.5. Furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios.

Ægidius Boſſius *cap*.57.*praxeos*, Oldendor. *claſſ*.7.*act*.5.

Clarus §.*furtum, numero* 27.Paulus 2.*ſenten*. 31.§.15.

l.in eos.1.

Contius *dict. libro* 1.*cap*.1. Clarus 5.*ſentent*. §6.

Titul.6.Si familia furtum feciſſe dicetur.

Vide Ægidium Boſſium *cap*.68.*praxeos*.

l.Vtiliſſimum.1.

Bart.*in l.hos accuſare*, §.*omnibus*, *infra de accuſation*.

l. Quotiens.3.

Bart.*in* l.*ſemper*, §.*in ſepulchro*, *ſupra quod vi aut clam*.

l.Etiam. 4.

Hotom.*libro* 1.*de vſur.cap*.7. Cuiac.*ad* l.61. *in fin.ſupra pro ſocio*.

l. Familia.5.

Cuiacius *libro* 6.*obſ.cap*.1. in Gloſ.verb.agi. verſ.puta ſi omnino, per iſtã Gloſſ.vide quæ declarat Iaſ. *in* §.*ſi.minus. in* 5.*col.Inſtit.de act*. per hanc legem limita l.*liber homo*, *D.ad l. Aquiliam*.

l. Labeo. 6.

Iniquum eſt vt plus hæredes ferant quàm nos ipſi.

Tit. 7. Arborum furtim cæſarum.

Cuiacius *libro* 9.*obſer. cap*. 12 Paulus 5.*ſent*. 20.*&* 6.Harmen.7.Oldendorp.*c*.7.vide Boſſium *hoc tit*.

l. ſi furtim. 1.

Hanc legem declara per Bald. *in* l.1. *C.ad l. Aquiliam*.

l.Sciendum.2.

Paulus 2.*ſent*.31.§. 21. Grammat. *deciſ*.36.

l. Vitem. 3.

Plin.*libro* 24.*cap*.1. & Harmenop.ibid.

§.Quod ſi quis.4.

Forcatulus *in pen.iur.num.cap*.10.Colum.*libro de arboribus*,*c*.1.*&* 5.*&* *de re ruſt.cap*.9.

§. Labeo.6.

Forcatul.*d.capite* 10. Harmenop.*ſupra dicto loco*.

l. Cædere.5.

Cotta *in voce cadere*. Turnebus *libro* 31.23. *aduerſ.cap*.19.Cuiacius *libro* 9 *obſ. cap*.12.Hotomanus in commentariis ad leges duodecim tabularum.

l. Si plures. 6.

Harmen.*libro* 6 *tit*.7.*in fin*.adde l. 51. *in fine ſupra ad legem Aquiliam*.

l. Furtim. 7.

Paulus 2.*ſent.tit*.31. §.25. Plinius *libro* 18.*cap*. 1.Oldendorp.*act*.7.*claſ*.7.

l. Facienda.8.

Interdicto quod vi aut clam tenetur, qui arborem clam cædit.

l.Si colonus.9.

Clarus 4.*ſent.tit*.28.Auguſtin.*libro* 3.*emend. cap*.1.

Digitized by Google

l.Si gemina.10.

Auguſtinus *libro 2.emend.cap.*1. An & quomodo arbor vnica cenſeatur, vide hic Gloſſam.

l.Sed ſi.11.

Facit hic l.9 *in fin ſupra eod.*

l.Qui agrum.12.& vlt.

Facit l.5.*in fi.ſupra de ſeruo corrupto.*

Titul.8. Vi bonorum raptorum,& de turba.

Ægidius Boſſius *tit. de rapina.* vide praxim huius actionis apud Oldendorpium, Paulus *5.ſent.tit.3.*

l.Qui rem.1.

Quomodo fiat rapina, vide textum *in l.ſi quis ex domo,ſupra de furtis.*

l.Prætor ait.2.

An hominis appellatione fœmina contineatur,declarat hic Gloſſa.

§.Hoc edicto.1.

Ioannes Robertus *recept.lect.libro 2.cap.29.* Rainaldus Corſus *libro 1.indagat.cap.5.* Ad ibi dicta per Bart.*in 4.coll.* vide Socin. *in reg.311.* Ad illum textum vide Ang.*in l.vnic.C.quando act.præiud.crim.* Confeſſio de crimine in ciuili,an præiudicet in criminali, vide Specul. *in tit.de confeſſis,§.nunc videndum,ad finem.*

§. in hac actione.13.

† Barto. *in l.hæredes palam.§.in teſtamentis,de teſtamentis,*Bal.*conſ*138.

Folio 24. *num.* 34. repetitionum 5. Petr.de Anch.*conſ.*158. An plus puniatur delinquens palam quàm clam.vide Bart.hic,*in additio.*

l.Si ſeruus.3.

An negligentia quo ad vnum præiudicet quo ad alium,vide Bar.hic.

l.Prætor ait.4.

Auguſtinus *libro 4.emend. cap.*16. Paulus 5.*ſent.tit.6.§.3.*Harmen.*libro 6.tit.7.* Clarus *vlt. quæſt.36.& 60.*

l.Non poteſt.5.

Harmen. *libro 6. tit.7. l. 65. in fine, ſupra de furtis.*

l.Quod vi.6.& vlt.

Clarus §.*vltim.quæſtion.16.& quæſt.60.numero*13.

Titul. 9. De incendio,ruina, naufragio, rate, naue, expugnata.

Harmen. *libro 6.tit.7.* Paulus *libro 5.ſent.tit.*20.Oldendorp.*claſſ.7.act.*8.

l.Prætor ait.1.

† Paulus *libro 5 ſent. tit.3.§.2.* facit *l.44. ſupra de acquir.rerum domin.*

l.Quo naufragium.3.

Quid ſit rapere, declarat hic Gloſſa quam vide.

§.Deinde.1.

Folio 21.*numero* 25.repetitionum 3.Angel. *tract.de maleficiis, in verbis & dictus Titius ſe defendendo.*

§.Qui electa.6.

Auguſtinus *libro 4.emend.cap.6.* Alciat.*libro 6.prætermiſſ.* Harm. *libro 6.tit.*1. An alteri inferat iniuriam qui ſe tuetur, vide hic D.Gothofred.

l.Pedius.4.

Gloſſ.in verb.*conditione,*vide Dec.*conſ.6.numero* 61. Vbi etiam docet,quæ ſit maior pœna capitis an furca. Et an ex maiori pœna cenſeatur delictum maius.item regula iſtius legis fallit in 9.caſibus, vt per Felin. Cicero *act.7.Verrin.*

§.Diuus.1.

Menoch.*de arbit.iud.cap.297.* Cyn.& Bald. *in vlt. Cod.de ſum.trin.cap.cum quadam.de iureiurand.*

l.ſi quis.5.

In pœnis imponendis quidnam inſpiciamus,vide hic Gloſſam.

l.Expugnatur.6.

Inuolantur. Quid hoc verbo intelligatur, declarat hic Gloſſa.

l.Ne quid.7.

Gilbertus Regius Noſorinus *libro 2.enantioph.cap.*20. Ang. *tract. de maleficiis, in verbo incendiario, Authen. contra, C. de his de criminibus agere.*

l.Ratis.8.

Gloſ.*in c.excommunicatum,de raptu.*

l.Quæ ædes.9.

Ræuardus *ad l.12.tab.c.*24.Gilbertus Regius Noſorinus *d.c.*20.Paulus 5.*ſent.*18.§.2.

l.Ne piſcatores.10.

Turres quæ nocturnis ignibus, curſum nauigantibus oſtendere ſolent quomodo vocentur D.Goth.hic.

l.Si fortuito.11.

Auguſtinus *libro 4. emend.cap.*11. Cuiacius *libro 3.obſ.cap.*24. Vide Bar.*in l.3.circa fi.de offi. præfect. vigilum.* Rapere videtur qui occaſionem

Digitized by Google

nem rapiendi dedit, qui lumine oſtenſo naues in locum rapinæ obnoxio deducit.

l.Licere.12.

Menochius *de arbit.iud.caſ.*390.Marſ.*conſil.* 24.*numero* 36. Paulus 5 *ſententi.*1.§ *vlt.*Vlpianus *tit.*12.*collatione legum Moſaicarum.*

Titul.10.De iniuriis & famoſis.

Ægidius Boſſius *tit.de iniuriis*,Clarus §.*iniuria*,Plaza *miſcel.eod.lib.*1.*capite* 12.*&*6.Quę ſit atrox iniuria, Menoch.*de arb.iud.caſ.*263. Paulus 5.*ſent.tit.*4. Oldend. *claſ.*7.*act.*10. Harmen.*libro* 6.*tit.*9.

l.Iniuria.1.

Paulus 5.*ſent.*4.§.1.Fab.*libro* 6.*cap* 8.Clarus 5.*ſent.*10.Paulus 4.*ſent.tit.*4.§.1.

l.Quod ſi viro.2.

Vide l.*eum qui*,§.*ſumpta*,§.*eodem*,l.*filiusfamilias*,*infra de adulteriis*,l.*ſi ſtipulatus*,*ſupra de verborum obligationibus.*

l.illud.3.

Bellouiſanus *libro* 1.*cap.*3.*num.*37.Paulus 5. *ſent.tit.*4.§.2.

l.ſi cum.4.

Folio 496. *Couarruuias in* 4.*decret.* Bellouiſanus *lib.*1.*cap.*3.*num.*14.&Paulus 5.*ſentent. tit.*§.1.4.

l.Lex Cornelia.5.

Oldendorp. *c.*7.*de exception.*Papon.1.*notar.*10. Alciatus 4.*de verb ſign.*

§.Damnum.2.

Briſſonius *libro* 3.*ſelect.cap.*13. Menoch.*de arbit.iud.caſ.*262. Valla *elegant.libro* 6.*cap.*47. Verberare & pulſare quid ſit,declarat hic D. Goth.

§.ſi quis.9.

Ræuardus *ad* l.12.*tab.c.*25.Pithoeus *in opere ſub titulo pag.*7.Alexand ab Alexand.*lib.* 6. *genial.dierum*,*c.*10. dixit Delrio nonnulla in repetitione l.*tranſigere*, *Cod.de tranſact.*Paulus 5.*ſent.*4.§.15.Harmen. *libro* 6.*tit.*9.

§.Eadem.10.

Alciatus *libro* 2.*prætermiſſor. libr.*[1.*parerg. c.* 8.*&* *lib.* 5.*c.*3.Cicero 4. Tuſcul.Paulus 5.*ſentent.*4.§.6.Horat.Satyr.13.20.Gellius *libro* 1. *cap.*20.

l.Quod.6.

Duarenus *libro* 1. *diſput.cap.*37. Ræuardus *libro* 2.*de præiud. cap.*9. Arnobius 4. aduerſus gentes,Auguſt. *libro* 2.*de ciuit.cap.*9.

l.Prætor.7.

Ammian.*libro* 28. Paulus *libro* 5.*ſentent. titul.*4.§.16.

§.ſi dicatur.1.

Ræuardus *libro* 2.*de præiud.cap.*9.Harmen. *libro* 6.*tit.*9. Paulus 5.*ſent.* 4.§ 9.*&* 17.§.18.*&* §.19.

§.Poſſe.6.

Cuiacius *libro* 9 *obſeru.cap.*16.Ræuardus *libro* 1.*varior.c.*9. Fornerius *libro* 1.*ſelect.cap* 21. Paulus 5.*ſent.tit.*4.§.10.

l.Vulneris.8.

Hinc adde barbæ iniurioſam vellicationem,vt notat hic D.Goth.

l.ſed eſt.9.

Clarus 5.*ſent.*§.10 *in princip.*Bellouiſ.*libr.*1. *cap.*3.*numero* 31.

§.ſi atrocem.3.

Turnebus *libro* 28.*aduerſ.cap.*35.Cuiac.*c.*20. *de præſcrip.*Bellouiſ.1.*cap.*3.*numero* 86. Paulus 5.*ſent.tit.*4.§.2.

l.Adtentari.10.

Attentari pudicitiam quid ſit,declarat hic Gloſſa.

l.Non ſolùm.11.

Gloſſa *in can.panem, de conſecrat.diſt.*2.

§.ſi mandatu.3.

Vide Bero. *in c.*1.*in* 1.*chart.in fin.cum ſeq.de offic.delega.* Mandato an excuſetur delictum, vide hic Gloſſam.

l.ſi quis.12.

Pro intellectu huius legis,vide hic Albericum.

l.iniuriarum.13.

Guido Papa.*deciſ.*313.Iniuriarum actio an & ad quid detur,Gloſ.hic.

§.ſi quis.2.

Alciatus *libro* 2.*diſpunct.cap.*13. Forcatulus Auiarij *cap.*4. Ræuardus *pro tribunal.c.*3.Pilæus *quæſt.*27. Nota hic iniuriam non facere qui ius exequitur, vt pluribus declarat hic Gloſſa.

§.ſi quis.3.

Vide Alciat.*libro* 2.*diſpunct. in cap.*13.*c.quod quis mandato*,*de regulis iuris in* 6.l.5.*Cod.de iuriſdict.*

l.ſanè.14.

Balb.*tract.de præſcript.*5.*par.*4.*quæſt.*6.Iuuenal.*Satyr.*6.

l.Item.15.

Seneca 10.declam.Paulus 5.*ſentent.*4.§.6.7. *&* 8.

Digitized by Google

§. Conuicium.3.

Forcatulus *Necyom. dial.*57. Ioannes Robertus *libro ſent. iur. c.*7.

§. idem.16.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.*25. Gellius *libro* 13. *cap.*13. Ammianus *libro* 28 *in fi.* Cuiacius *libro* 2. *obſeru. c. vlt.*

§. ſi quis.13.

Forcatulus *Necyom. dialog.*58. Iuuenal. *Satyr.* 10. Suetonius *in Auguſto, cap.*74. Iuuenal. *Satyr.*15.

§. ſi quis. 15.

Briſſonius *libro* 1. *ſelect. cap.*4. Ræuardus *lib.* 2. *variorum cap.*17. Cuiacius *libro* 3. *obſeruatio. capite* 18.

§. ſi quis.31.

Briſſonius *libro* 3. *ſelect. cap.* 8. Forcatulus *d. dialog.*38. Seneca. 10. *decla.*1. Cuiacius *libro* 6. *obſeru. cap.*5. Paulus 5. *ſent.* 4. §. 15.

§. Adiicitur.38

Turnebus *d. capite* 31. Cuiacius *libro* 20. *obſ. cap.*9. Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.*25. Alciatus *præſump.*3. & 24.

§. Prætor.43.

Turnebus *d. libro* 28. *cap.*32. An & cui permiſſa ſit caſtigatio, declarat hic D. Gothofred.

l. ſed non eſſe. 16.

An & quomodo iniuria illata ſeruo plurium æſtimetur Gloſ. hic.

l. Sed ſi.17.

Quando poſſit pater remittere iniuriam factam filio, vide Iaſ. *in* l. *contra*, §. *ſi filius, numero* 15 *de pactis*. Faber 1. *ſemeſt. cap.* 10. procurator verus quis dicatur D. Goth. hic.

l. Eum qui 18.

Corraſius *Miſcell. cap.*14. Ioannes Robertus *libro* 2. *ſentent. iur. c.*7. Couarruuias *libro* 1. *variarum reſolut. cap.*11. Clarus §. *iniuria, numero* 15. Plaza *libro* 1. *cap.*1. Bellouiſan. *libro* 1. *capit.* 3. *numero* 17.

§. Si iniuria.3.

Zaſius *libro* 1. *ſingul. intellect. cap.*17. Corraſi *lib.*4. *Miſcell. c.*11. Paulus *lib.*5. *ſent. tit.*4. §. 3.

l. Si creditor. 19.

Facit hic l. 13. §. 3. & l. 15. §. 29. *ſupra eodem.*

l. Si iniuria. 20.

Coniunge hic §. 1. *Inſt. eodem hoc tit.*

l. Iniuriarum. 21.

Quanti per legem 12. tab. æſtimarentur iniuriæ, declarat Gel. *libro* 20. *noct. attic. c.*1.

l. Qui in domum. 23.

Vide l. 18. *ſupra de in ius vocando.*

l. ſi quis. 24.

Iniuriæ tenetur, qui ſeruum à domino ſuo diſtrahi prohibet.

l. ſi ſtuprum. 25.

Harmen. *libro* 6. *tit.*3.

l. ſi quis. 26.

Cuiacius *libro* 17. *obſ. cap.*17.

l. ſi ſtatui. 27.

An & quo caſu iniuriarium actio, in bonis noſtris ſit, vel non ſit Gloſ. hic.

l. Iniuriarum. 28.

Iacob. de Aretin. *tract. ceſſion. Rubr.*4.

l. ſi ſeruus. 29.

Facit l. 11. §. 8. *ſupra quod vi aut clam*, & l. *vlt. ſupra vi bon.*

l. ſeruo. 30.

Rationem huius legis collige ex lege ſequenti.

l. Nec magiſtratibus. 32.

Pulchrè in hanc ſententiam Cicero *lib.*1. *epiſtol.*

l. Quod. 33.

Nota hic qui ſint magiſtratus minores.

l. ſi plures. 34.

Cuiacius *libro* 8. *obſ. cap.*20.

l. ſi quis. 35.

Quis huius legis ſenſus ſit, declarat hic D. Gothof.

l. ſi filij. 36.

Facit hic l. 5. *in fin. ſupra ex quibus cauſ. in poſſ. eatur.*

l. ſenatus. 38.

Briſſonius *ſelect. antiq. libro* 4. *cap.*12.

l. Veſtem. 39.

Ræuardus. *lib* 3. *variorum cap.*5. Petrus Plaza *libro* 1. *cap.*5. Conſtantius Landus *prætermiſſ. cap.*15. Rationem huius textus explicat hic Gloſſ.

l. Diuus. 40.

Damnatus actione iniuriarum an ſit infamis Bart. hic.

l. Pater. 41.

Infamia vtrũ tollatur vel minuatur, pœna minuta Gloſ. hic.

l. Iudici

Digitized by Google

l. iudici. 42.

Paulus *libro 5. ſent. tit. 4. §. 17.*

l. Si inferiorum. 44.

Ludouicus Vitalis *variar. lect. cap. 7.* Duarenus *libro 1. diſput. c. 24.* vide l. 8. *ſupra ſi ſeruitus vindicetur.*

l. De iniuria. 45. & vlt.

Bart. *in extrauag. qui ſint rebelles*, Bal. *in l. reos, C. de accuſ.*

Titul. 11. De extraordinariis criminibus.

Boſſius *de extraordinariis criminibus*. Cuiacius *lib. 8. cap. 33* Hunc autem titulum eſſe generalem nota hic.

l. Sollicitatores. 1.

Hotomanus *libro 1. obſerua. in D. cap. 4.* Auguſtinus *libro 3. emend. capite 9.* dixit Delrio *in repeti tune l. tranſigere.* Menoch. *de arbit. iudi. caſ. 289.* Grammat. *dec ſ. 38.* Paulus *libro 5. ſent. tit. 4. §. 5. & §. 17.*

l. Sub prætextu. 2.

Bald. *in capit. 1. §. conuenticula, extra de pactis.*

l. Stellionatus. 3.

Crimen ſtellionatus non eſt publicum, vt nec expilatæ hæreditatis.

l. Diuus. 4.

De pœna abacti partus, vide l. 8. *infra de ſicariis.*

l. in eum. 5.

Facit hic l *prima, in fine, ſupra de ſeruo corrupto.*

l. Annonam. 6.

Dardanarij. De dardanis vide Turneb. 9. *aduerſ. 27.*

l. Saccularíis. 7.

Crinitus *de honeſt. diſciplina cap. 8.* Rhodiginus *libro 13. antiquar. lection. cap. 50.* Turnebus *d. cap 17.* Forcatulus *Necyoman. dialog. 18.* Cuiacius *libro 10. obſer. cap. 27. & libro 10. obſerua. cap. 34.*

Vide l. 3. §. 3. *in fine ſ. de off. praef. vig.*

l. Sunt. 8.

Barto. *in l. f. Cod. de ſumma trinit. & fide catholic.*

l. Sunt quædam. 9.

Crinitus *d. operis libro 8. cap. 10.* Alciatus *libro 2. prætermiſſ.* Dynus *in cap. ſi cui, extra de accuſat.*

l. in Ægypto. 10.

Cotta *in voce commota.* Forcatulus *in penu iuris cap. 14.* Cælius *d. operis libro 27. cap. 6.*

l. in circulatores. 11.

Forcatulus *Necyom. dialog. 88.* Cicero & Seneca *libro de beneficiis.*

Titulus 12. De ſepulchro violato.

Cælius Rhodiginus *libro 9. capit. 14. antiq. lect.* Menoch. *de arbit. iud. caſ. 387.* Harmen. *lib. 6. tit. 5.* Paulus *libro 1. ſent. tit. 21.*

l. Sepulchri. 1.

Actio ſepulchri violati infamiam irrogat.

l. Si ſepulchrum. 2.

Cuiacius *obſ. c. 37. libro 10. in fin.*

l. Prætor ait. 3.

Lipſius *libro 5 epiſtol. quæſt. epiſt. 18.* Folio 161. *numero 18.* repetionum 7. Vide Iaſ. *Inſtitu. de act. in princip. in 3. colum. ante med. & ad §. diuus, vide cap. 1. de conſtitut. & ibi Gl. ſ fin.* Cuiacius *libro 6. obſ. c. 22.*

§. Non perpetuas. 4.

Forner:ius *libro 1 ſelect. cap. 14.* Briſſonius *ſelect. antiq. libro 2. ca. 17.* Paulus 1. *ſent. tit. 21. §. 1.* Cicero 2. *de legib.*

§. Diuus. 4.

Bart. hic, vide Gloſ & ſcribentes *ad l. de quibus, D. de leg. par. 2. lect. 2. colum.* Paul. de Caſtr. *numero 19. repet. in col. 34. aut n. 39.* Bart. *ad l. 2. cap. quæ ſit long. conſuet. 2. col. ad fin. & ſeq.* Annib de Cano. *ad l. nemo, num. 57. de leg. 1* Forcatulus *in Necyom. iur. dialog. 1. numer. 26. Folio 179. num. 39.* repetitionum 1. *folio 161. numero 158.* repetitionum 4. Paul. *libro 1. ſent. tit. 21. §. 2.* Maſcard. *de probat. 919. ad 934.*

l. ſepulchra. 4.

Facit hic l. 36. *ſupra de religioſis.*

l. Vtimur. 5.

Pratcius *geminatiom. cap. 20.* Cuiacius *libro 13. obſ. cap. 36.* Alex. *conſ. 46. vol. 2.*

l. Sepulchri. 6.

Bart. *in l. vbi cæptum, C. de iudic.*

l. ſepulchri. 7.

An reus contumax poſſit opponere exceptionem litis pendentiæ coram alio iudice, vide per Ioan. de Bell. diſputantem *in l 1. vbi de crim. ag. oport.* Bald. *in l. de leg. 1.* Bart. *in l. cunctos populos, C. de ſum. trin.* An & quando exceptio litis pendentiæ opponi debeat, Bar. *in l. peremptorias, ad fin. C. de reſcin. vend.*

Digitized by Google

l.Sepulchri.8.

Facit hic l.38.ſ.*de religioſis.*

l.De ſepulchro.9.

Coniunge l 3.ſ.*eodem.*

l.Quæſitum.10.

Aliam pœnam,vide *in* l.*vltim. in fine*,*Cod. eodem.*

Tit.13.De concuſſione.

Concuſſio eſt terror iniectus pecuniæ,vel rei alterius extorquendæ cauſa.

l.Si ſimulatio.1.

Vide Nou.24.*cap* 2.

l.Concuſſionis.2.

Coniunge hic l.1.§.2.*infra de falſis.*

Tit.14 De abigeis.

Harmenop. *libro 6.tit.*5. Paulus *libro* 5 *ſent. tit.*18.

l.De abigeis.1.

Cuiacius *libro* 3. *obſeruationum capite* 10. Cotta *in voce veruex.* Iacob.Curt.*libro* 3.*eiκ. ad fratrem,cap.*11.

l.Abigeatus.2.

Huc facit *lex vnica,C.eod.*

l.Oues.3.& vlt.

Forcatulus *in cupid.iuriſper.cap.*13.Cuiacius *libro 6 obſ.cap.*8. Pithoeus *in notis ad fragmenta iuriſconſul.pag.*93. Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*18. §.1.Clarus 5.*ſent.*§.*vlt.quaſt.6.verſ.*13.

Tit.15.De præuaricatione.

Nonius *libro* 9.*Miſcell.c.*4. Contius *libro* 9. *c.*40.Menoch.*de arb.iud.caſ.*323.

l.Præuaricator.1.

Cuiacius *libro* 9.*obſ.c.*40.

l.Sciendum.2.

Facit l.6.*infra hoc tit.*

l.Præuaricationis.3.

Delictum omne dicitur priuatum,niſi lex exprimat eſſe publicum.

l.Si is.4.

Cuiacius *libro* 6.*obſ.cap.*23.

l.Accuſator.5.

Vide l.2.*infra ad Turpillianum.*

l.Ab Imperatore.6.

De talione,vide Nouellam Leonis 60.

l.in omnibus.7.

Cuiacius *libro 6.cap.*11.

Tit.16.De receptatoribus.

Paulus *lib.* 5.*ſent.tit.*2.§.4.

l.Peſſimum.1.

Rolandus à Valle,*conſ.*45.*numero* 15.

l.Eos.2.

Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*3.§.5.

Tit.17. De furibus balneariis.

Alciatus *libro* 2.*parerg.cap.*38.Petrus Victor *libro* 7.*variar.lect.capite* 17. Menoch.*de arbitr. iud.caſ.*296.

l.Fures.1.

Forcatulus *Necyom.dialog.*28.

l.Sed ſi.2.

Paulus l.7.*collatio.leg.Moſaicarum.*

l.Miles.3.

Gellius *libro* 10.*noct.atti.c.*20.Front.*libro* 1. *ſtratagematum.*

Tit. 18. De effractoribus & expilatoribus.

¶Boſſius *in tractatu de carcere.*De effractoribus ianuæ vel oſtij,vide l.5.*ſupra de furtu,&* §.11.*Inſt.de obl g.quæ ex delict.*

l.De his.1.

Boſſius *in dicto tractatu de carcere* 4.*num.*5. *cum ſeq.*

§.Expilatores.1.

Alciatus *libro* 1.*prætermiſſ. & libro* 1.*parerg. cap.*11.Auguſtinus *libro* 4.*emend.c.*16. Menochius *de arb.iud.caſ.*299. Cuiacius *libro 6.obſ. c.*31.Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*3.§.3. Cuiacius *libro* 25.*obſ.c.*31.

* ¶ De fugiente ex carceribus vide Fachineum *Controuerſiarum iuris lib.*9.*c.*66.

l.Inter.2.& vlt.

Cuiacius *libro* 10.*obſ.c.*27. *& libro* 6. *c.*8. *l.*2. *ſupra de furibus baſ.*

Titul.19. Expilatæ hæreditatis.

¶ Vulgò ſic inſcribitur. De crimine expilatæ hæreditatis.

Digitized by Google

l. Si quis.1.

Pœnam expilantis hæreditatem, notat hic Bartolus, quem vide.

l. Si expilatæ.2.

Hanc legem explica vt in Gloſſa, Cicero *libro 7. epiſt. ad Treb.*

l. Res.4.

Res hæreditariæ omnium hæredum ſunt communes.

l. Vxori.5.

Furti vxor an teneri poſſit, optimè declarat hic Bartolus.

l. Si rem.6.& vlt.

Pro intellectu huius, vide quæ notat Bart. *in* l. *omnes*, §. *rectè, ſupra de fur.*

Titulus 20. De crimine ſtellionatus.

Alciatus *libro 1. parerg. cap.* 16. Menochius *de arb. iud. caſ.* 381. ſtellio quis dicatur, Plin *libro* 30. *cap.* 10. Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum, capite* 16.

l. Actio. 1.

In hanc legem Forcatul. *Necyom. dialog.* 28. His autem verbis Papinianus ſignificat actionem ſtellionatus non venire ex legibus, non eſſe legitimum & ordinarium iudicium, non in ea actione crimen legitimum vt pœnam legitimam *vt ait l.3.§.1 hoc titulo.* quatuor actiones ſunt quæ veniunt ex legibus certis, vel ex edictis prætorum, & priuatis actionibus, vnde actionem ſtellionatus non contineri certiſſimum eſt, quia hæ actiones ſunt ciuiles non criminales, at actio ſtellionatus eſt criminalis. Gloſſa tamen hic ait hoc crimen neque eſſe publicum, neque priuatum.

l. Stellionatus. 2.

Duarenus *libro 1. diſput. c.* 42. Gilbertus Regius Noſorinus *libro 1. enantioph. c.* 3. Cuiacius *lib.* 10. *obſ. c.* 26. quos conſule.

l. De periurio. 4.

Duarenus *libro 2. diſput. anniuerſ. c.* 17. Cuiac. *libro 2. obſeruation. cap.* 19. Menochius *de arbitr. iud. caſ.* 319. & Cuiac. *libro* 13. *obſeruation. c.* 21. Hotoman. *libro 5. obſeruation. cap.* 4. Cuiac. *lib.* 10. *obſ. c.* 16.

Tit. 21. De termino moto.

Ferrandus *libro 1. explic. cap.* 43. Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 393. Conſtans Landus *enarrat. in tit. de iuſtitia & iure, cap.* 24. Feſtus *in voce Termini*, Paulus *libro 5. ſent. tit.* 22. §. 2. *& lib. 1. tit.* 16. §. *vnic.*

l. Terminorum. 1.

Paulus *libro 1. ſent. tit.* 16. §. *vnico.* An pœna termini moti ſit pecuniaria Glo hic.

l. Diuus. 2.

Deus vetuit ne quis terminum transmoueret, Deuteronom *c.* 19.

l. Lege. 3. & vlt.

Auguſtinus *libro 3. emend. c.* 9. Curtius *Sicut ad fratrem. lib. 3. cap.* 16. Pithoeus 3. notarum. Liuius *libro 5. c.* 3.

Titulus. 22. De collegiis & corporibus.

Boſſius *de vnionibus & colligationibus*: Briſſonius *libro 1. ſelect. cap.* 14 Paulus *libro 5. ſent. tit.* 21. §. 2. Ioſeph. *lib. 4. antiq. Roman.*

l. Mandatis. 1.

Cotta *in voce collegia.* Cuiacius *lib. 7. obſer. cap.* 30. Dion. *libro* 58. Ioſeph. *libro* 14. *antiq.* Plin. *libro* 10. *epiſt.*

l. Collegia. 3.

Collegia omnia præſumuntur illicita, niſi probentur licita.

l. Sodales. 4.

Cotta *d. de loco.* Alciatus *li. 2. diſpunct. c. 14. & libro 2. prætermiſſ.* Auguſtinus *libro 1. emend. cap.* 8. Vnde autem dicti ſint ſodales optimè declarat hic D. Goth.

Titulus 23. De popularibus actionibus.

Actio dicitur popularis, vt & iudicium populare.

l. Eam. 1.

Actiones populares in quibus differant à publicis iudiciis D. Goth. hic.

l. Si plures. 2.

Arbiter ſententiam dicere non compellitur.

l. Sed ſi ex. 3.

Is cuius intereſt, in dubio aliis præferendus eſt.

l. Popularis. 4.

Bald. *in l. penultim. in 7. quæſt. C. de execut. rei iudic.*

Digitized by Google

l.Qui populari.5.

Nemo procuratorem dare cogitur, *vt* l.42. *ſupra de procur.*

l.Mulieri.6.

Bar. *in* l. *in prouinciali.* §. *fin. de operis noui nunciatione.*

l.Populares.7.

Felin. *in cap. dilecti. de maior. & obed.*

l.Omnes.8.& vlt.

Lite conteſtata, actiones etiam populares, in hæredes dantur.

LIBER XLVIII.

Titulus primus.

De publicis iudiciis.

DVarenus *libro* 1. *diſput. c.*37. Ioannes Robertus *lib.*4. *ſentent. iur. c.*10. Briſſonius *li.*2. *ſelect. c.*1. Copioſe Antonius Correa *ad ordina. Luſitania li.*5. *tit.*1. Cuiacius *lib.*8. *obſ. c.*34. Clarus *lib.*5 *ſent.* §.1.

l.Non omnia.1.

Clarus *lib.*5. *recept.*5. *ſent.* §.1. *in princ.* Aret. *in c. veniens, extra de accuſ.*

l.Publicorum.2.

Crimen publicum non eo dicitur quod capitale.

l.Publica.3.

Auguſtinus *libro* 1. *emend. cap.*2. vide legem ſextam, *infra hoc eodem tit.*

l.interdum.4.

Reuardus *libro* 2. *de praiudic. cap.*9. *folio* 237. *numer.* 106. *Et folio* 208. *num.* 277. *repetitionũ* 5. *Et folio* 116. *numero* 157. *repetitionum* 7. Præiudicium iudicio publico fieri poteſt.

l.Si qui.5.

Menoch. *de arbi. iud libro* 1. *quaſt.* 8. Clarus *libro* 5. *ſententiarum.* §. *vlt. q.*45.

l.Defuncto.6.

Menoch. *de arbit. iud. caſ.*285. Crimen an & quomodo extinguatur, declarat hic D. Gothofr.

l.infamem.7.

Vide Socin. *in reg.*119. Crimen publicum damnatum tantum infamat.

l.Ordo.8.

Briſſonius *ſelect. antiq. libro* 2. *cap.*1. Cuiacius *libro* 8. *obſ. c.* 33. *& libro* 10. *cap.*11. Paulus *lib.*5. *ſent. tit.*5. §.8.

l.Sciendum.9.

Paulus *libro* 5. *ſent. tit.*16. §.1.

l.Inter.10.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.*7. Cuiacius *lib.* 7. *obſ. cap.*15.

l.Seruus.11.

Folio 518. *numero* 74. *rep.*6. Paulus *libro* 5. *ſent. tit.*16. §.11.

l.Cuſtodias.12.

Clarus *libro* 5. *ſententiarum*, §. *vltimo, quaſtione* 45.

l.Accuſatore.13.

Ioannes Robertus *libro* 2. *ſenten. iur. cap.*3. Menoch. *de arbit. iud. libro* 1. *quaſt.*79. *cum ſeq.* Boſſius *tit. An in crimen. iud. qui pro abſent. interue. poſſit.* In crimine publici iudicij non admittitur procurator, adde per Felin. *ad c. me minimus, extra de accuſ.* Maran. *in tract. de ord. iudic.*4. *par. princ. numero* 25. *cum ſequent.* Soc. *in reg.*322. *Procur.* Marian. Socin *ad c. veniens, nu.* 69. *extra de accuſ.* Cæpol. *caut.*66 *in cauſ. & caut.* 253. & plura loca ad hanc materiam congerit Apoſtil. *ad c. poteſt quis, de regulis iuris in* 6. Tho. Ferrat. *caut.*255. Alexand. *conſilio* 4. *viſo, colum.*1. *lib.*6. Cornel. *cõſilio* 17 *licet, colum.*3. *& conſilio* 273. *viſa, lib.*3. Hieron. *conſilio* 74. *pater, & conſilio* 46. Ruin. *conſ.*5. *habita. col.* 5. *lib.* 5. & ratio eſt vt per Boniſa. de Vital. *in tract. al. in Rub. de procur. numero* 10. Cæpol. *cõſilio* 45. *numero* 2. *& conſilio* 47. *numero* 3. *cũ pluribus. ſequentib.* vide l.3. *in fine, infra de accuſationibus*.

§.Ad crimen.1.

Folio 455. *numero* 27. repetitionũ 1. Clarus *libro* 5. *ſent.* §. *vlt. q.*32.

*Fachineus *con rouerſiarum iuris lib.*1. *ca.*24.

l.Generi.14.

Harmen. *libro* 6. *circa fin.*

Tit.2. De accuſationibus & inſcriptionibus.

¶ Duarenus *libro* 1. *diſput. c.* 38. Nonnulla Ioan. Robert. *de operib. libro* 4. *capite* 12. *ac* 13. An hodie reus aliquis cõdemnari poſſit ſine accuſatore, vide l.6. §.2. *infra de muneribus.*

l.Non eſt.1.

Papon. 2. *notar.*7. Clarus 5. *ſenten.* §. *vltimo, q.*14.

l.Cer-

Digitized by Google

l.Certis.2.

Petrus Gregorius 31.*ſyntag.*14.

§.Pupillis.1.

Cuiacius *lib.*17.*obſ.cap.*17.*&* 30.vide l.5.*&* 6.*ſupra de popularibus actionib.*

l.Libellorum.3.

Adde dum hic ponitur forma libellandi in actionibus iniuriarum, numquid in interdicto vnde vi, quod eſt famoſum, requiratur in libello expreſſio temporis ſpoliationis, Romau.*conſ.*191.*inſtabo* Soc.ad leg. *rem quæ nobis, num.* 15. *verſ.dubitatur.iſtam, &* 4.D.*de acquirend.poſſeſſ.* Afflict.*dec* 250.*ſæpe.* Ang. In*ſtit. de exceptio.in Rub.num.* 25. Purpur *ad* l.*edita, numero* 48.*Cod.de edon.* Rot.*decisf.*491.Bellam. *decisf.*111 Franc.Bap. Ferr.*conſilio* 168.*num.*21. Balb *decisf.*20.adde quod iſte textus requirés exprimi locum &tempus maleficij, non procedit ſubſiſtente iuſta cauſa ignorantiæ in iudice Natta Aſten.*conſilio* 422.*numero* 11.*lib* 2. In materia Viu *libro* 1.*com. opin. in verbo accuſator.opin.*18.Clarus *lib.* 5.*ſent.*§.*vlt.q.*12.*verſ. quæro, quæ ſit forma.*

*Nota quod interdum pars tenetur declarare & oſtendere ſolum loci.

§.item.2.

Duarenus *d.libro* 1.*cap.*3.Briſſonius *libro* 4. *ſelect.cap* 7.vide Petrum Gregorium. 32.*ſyntagmat.*8.

§.ſed & ſi.3.

Folio 120.*numero* 212.repetitionum 7.Clarus *li.*5.*ſententiarum*,§.*vltim.q.*12.*verſicu.dixi exprimendum.*

l.is qui.4.

Paulus *libro* 5.*ſenten.titu.*17.§.1.Cuiacius 2. *obſ.*18.

l.Seruos.5.

Cuiacius *libro* 6.*obſer.cap.*17.Pithoeus *in d. nothis pag.*81.Plaza *Miſcel.libro* 1.*c.*44.

l.Leuia.6.

Vide hic *Nou.*17.§.3.

l.ſi cui.7.

An & quid ſit inſcriptio vel ſubſcriptio, declarat hic D.Goth.

§.iidem.2.

Folio 51.*numero* 235.repetitionum 5.

l.Qui accuſare.8.

Petrus Gregorius 32.*ſyntag.*13.Cuiacius *libro* 17.*obſ.cap.*30.

l.Alij.9.

Facit hic l.4.*ſupra eod.*

l.Nonnulli.10.

Cuiacius *libro* 17.*obſer.c.*30.vide Alciat.*lib.* 3.*diſput.cap.*9.

l.Hi tamen.11.

Clarus *libro* 5.*ſententiarum*,§.*vlt.quæſt.*14.*in fine.*

l.Hos accuſare.12.

Cuiacius *libro* 6.*obſ.cap.*30.

§.Lege.2.

Cuiacius *libro* 6.*obſeruation.c.*12.

l.Mulierem.13.

Petrus Gregorius 32.*ſyntag.*13.

l.ſenatus.14.

Coniunge hic l.41.*in fine, ſupra de pœnis.*

l.in eum.15.

Ciuilis actio ante criminalem intendi poteſt.

l.ſi plures.16.

Aulus Gellius *libro* 2.*cap.*4.

l.ſi ſeruum.17.

Congruit hic l.2.*infra de cuſtod.reor.*

l.Cum Titia.18.

Clarus 5.*ſententiarum*,§. *vltimo,q.* 13. *verſ. item quæro.*

l.Diui.19.

Clarus *libro* 5.*ſententiarum*,§.*vlt.q.*15.*verſic. item quæro.*

l.Ex iudiciorum.20.

Contius *ad* l.*Iul.maieſt.*22.*Repet.3.*f.*474. *num.*21.

l.Capitis.21.

Vide l.6.*C.de procur.*

l.Alterius.22.&vlt.

Forum quis ſortitur ratione criminis.

Tit. 3. De cuſtodia & exhibitione reorum.

Ræuardus *libro* 3.*variarum c.*12. Menoch. *de arb.iud.caſ* 303.*&* 305.Boſſius *de carcere, & titulo de carcerat.fideiuſſ.*

l.De cuſtodia.1.

Plinius *libro* 10.*epiſt.*30.31.

l.Si ſeruus.2.

Menochius *d.caſ.*303.*& caſu.*30.

l.Qui exhibendi.2.

Cuiacius *libro* 8.*obſ.cap.*30.

Digitized by Google

l. Diuus. 3.

Clarus *libro 5. ſent. §. vlt. q. 46.*
* Fachineus *Controuerſiarum iuris lib. 1. c. 34.*

l. Si quis. 4.

Menoch. *de arb. iud. libro 1. q. 14.*

l. Si confeſſus. 5.

Menochius *d caſ. 303.* Ad illum textum, vide Socin. *in reg 70.*

l. Diuus. 6.

Alciatus *libro 1. parerg. c. 9.*

l. Solent. 7.

Vide *Nouell. 134. c. 5.*

l. Carceri. 8.

Caſſiodorus 4. Boſſius *tit. de carcere 4. numero 20.*

l. de militibus. 9.

Turnebus *libro 28 aduerſ. cap. 31.*

l. ne quis 10.

Nota hic principem alloqui proconſulem.

l. Non eſt. 11.

Ius dici poteſt ratione delicti, etiam in extraneos homines.

l. Milites. 12.

Folio 308. *num. 16.* repetitionum 1.

l. in eos. 13.

Curtius Brugenſis *libro 2. eicaſt. ad collegam cap. 8.* Boſſius *in tract. de carcere.*
*¶ Quomodo concilietur hæc lex cum l. 1. ſupra de effractoribus declarat Fachineus *Controuerſiarum iuris lib. 9. c. 65. 66.*

l. Non eſt facilè. 14.

Paulus *libro 5. ſent. tit. 31. §. 1.*

§. Quod. 4.

Dum vult iſte §. quòd non liceat audire carceratos. Adde neque etiam eos qui ducuntur ad carceres, Bart. *in l. 3. §. transfugas, de ſicariis.* Declara vt per Felin. *in c. cum iuramento, extra de homicid.* vbi etiam dicit quòd non liceat conſanguineos incarcerari honoris cauſa, id eſt propter verecundiam ſeu dedecus.

Tit. 4. Ad legem Iuliam maieſtatis.

De lege Iulia maieſtatis exſtat copioſus tractatus Hieronymi Gigantis, & liber ſingularis Anton. Contij, *qui ſingul. legis huius tit.* exponit, latè Clarus §. *læſa maieſt.* Cuiacius *libro 16. obſ. cap. 10.*

l. Proximum 1.

Duarenus *libro 2. diſput. cap. 22.* Latè Deci. *conſ. 256. qui ſtatuas,* adde, an qui malè loquitur de principe debeat puniri, Dec. *conſi. 236. coll. 1.* * Fachineus *controuerſiarum iuris l. 6. 9. cap. 60.*

l. Quive. 2.

Cicero pro Rabirio perduellionis reo.

l. Lex duodecim. 3.

Paulus *libro 5. ſent. tit. 29.* §. 1.

l. Cuiuſque. 4.

Petrus Gregor. 35. *ſyn a*[illegible]*. cap. 1. numero 9. & ſequent.*

l. Non contrahit. 5.

Tacitus 1. *annualium.*

l. Qui ſtatuas. 6.

Caſſiodorus *libro 7. variar.*

l. Famoſi. 7.

Petrus Faber apud Cuiac. *cap. 28. de præſcriptionibus.*

l. in quæſtionibus. 8.

Paulus *libro 5. ſent. tit. 29.* Seneca 3. *de beneciis cap. 26.*

l. eorum. 9.

Paulus *libro 5. ſententiarum, tit. 29. §. vlt.* vbi affectus punitur.

l. Maieſtatis. 10.

Quintilianus *libro 8. Inſt. cap. 3.* Tertul. 1. *aduerſus Marcionem.*

l. is qui. 11.

Vide Petrum Gregorium 35. *ſyntagmat.* 1. *numero 2.*

Titul 5. Ad legem Iuliam de adulteriis coercendis.

¶ Dixit copioſe Delrio in repetione legis *transigere Cod. de transact.* Scripſit de hac lege librum ſingulare B. Briſſonius. Ægidius Boſſius *tit. de coitu damnato & punibili.* Clarus, *libro 1. § adulterium, § fornicatio, § inceſtus.* Paulus *libro 4. ſent. tit. 26.* Harmen. *libro 6. tit. 2.* adde *de ſtipulatoribus* Nou 141.

l. Hæc lex. 1.

Hac de re meminit Suetonius *in Auguſto* Dion. 48. Tacit. 2. *ann.*

l. Ex lege. 2.

Alexand. ab Alexand. *libro 4 genial. dierum cap. 1.* Harmenop. *libro 6. tit. 2.* Clar. 5. *ſenten. §. vlt. quæſt. 3.* adde & Bartolum hic.

l. Si ma-

Digitized by Google

l. Si maritus. 4.

Vide l. *cum qui*, & l. *contra maiores*, Cod. *de inofficioſo*.

§. Si ante. 2.

Cuiacius *lib. 17. obſ. cap.* 30. Oldendorpius *in tractatu de vſucapionibus, titulo de adulterio, numero* 5.

l. Nuptam. 5.

Maritus vxorem accuſare poteſt de adulterio in matrimonio commiſſo.

l. inter. 6.

Alciatus *libro 1. diſpunct. cap.* 26. & 2. *prætermiſſ.* Ferrand. *libro 1. explic. iur. cap* 44. Paulus *lib. 1. ſent. tit.* 13. §. 6. Harmen. *libro* 6. *tit.* 3. Clar. *ſent.* §. *ſtuprum*.

l. Qui pupillam. 7.

Vide l. 12. §. 2. *ſupra de accuſation.*

l. Etſi. 9.

Iuuandi amici cauſa de via non eſt declinandum, Gell. *libro* 1. *cap.* 3.

l. Mater. 10.

Cuiacius *libro* 3. *obſ. cap.* 28.

l. Miles. 11.

Folio 361. *numero* 48. repetitionum 5.

§. Quidam. 5.

Folio 358. *numero* 80 repetitionum 6.

§. Quærebatur. 7.

Cuiacius *libro 6. obſer. cap.* 16. Sarmientus *libro 1. ſelect. cap.* 5.

*§. Ea quæ.

*Fachineus *Controuerſ. iuris lib. 1. cap.* 24.

§. Defuncto. 8.

Natus in domo mariti ex muliere quæ probatur commiſiſſe adulterium, præſumitur filius legitimus mariti fauore filiationis, adde Dec. *conſilio* 65. Gozad. *conſilio* 13. *nume.* 48. Dec. *ad cap. per tuas, numero* 8. *extra de probat.* Alciat. *tract. de præſump. reg* 3. *præſumpt.* 37. Pariſ. *latè conſ.* 10. *nume.* 83. & *conſilio* 29 *num.* 77. *libro* 2. Socin *conſilio* 26. *numero* 84. *libro* 2. Menoch. *de arbit. iud. libro* 1. *q.* 88. *numer.* 24. & *libro 2. cent. prima, caſ.* 89. *numero* 21.

l. Hæc verba. 12.

Clarus *lib. 5. ſent.* §. *vlt. q.* 88.

l. si vxor. 13.

Alciatus *libro 1. prætermiſſ.* & *libro 2. parerg. cap.* 40. Cuiacius *libro 6. obſeruation. cap.* 16. & *lib. 1. obſeruation. cap.* 5. & 18. Cotta *in voce Meretrix*, Ræuardus *libr. 4. variarum cap.* 10. Ioannes Aurpachus *lib. 1 ſingul. alleg. cap.* 32. Hotomanus *libro 1. obſeruation. in D. cap.* 9. Forcatulus *in cupid. iuriſper. cap.* 5. Sarmientus *libro 1. ſelect. cap.* 5. Menochius *de arbitr. iudic. libro 2. capite* 71.

§ sed & in ea. 2.

Quæ ſit vulgaris vxor Crot. *in memoralibus in verb. merit. ad fin.* Adde pro intellectu huius textus Lud. Sard. *in tract. de naturalib. lib. 1. par.* §. *de copula, n.* 12. 9. *volum. tract.* Ad verſic. *diuus*, vide Didac. *in tit. de teſtamen. 1. par. c.* 1. *numero 6. cum ſequẽ.* Ad verſ. *quamuis*, eundẽ Didac. vbi ſuprà *in 2. par. cap.* 7. §. 6. *numero* 11. Iacob. Menoch. *de arbit. iud. cap. 1. quæſt.* 88. *numero* 23. & publicè & latè cõtra Hotomanum idem Menoch. *libro 2. centur. 2. caſ.* 71. *per tot.*

l. is cuius. 14.

Pythoeus *in nothis ad fragment. iuriſconſult. pag.* 8.

l. si maritus. 15. §. Legis. 1.

Cuiacius *lib* 17. *obſer. c.* 30.

l. Qui vxori. 16.

Vide *l* 12. *in fine*, C. *eodem tit.*

l. Denuntiaſſe. 17.

Denuntiatio per procuratorem fieri poteſt.

l. Vel antequàm. 18.

Cuiacius *libro* 8. *obſ. cap.* 26.

l. Adulter. 19.

Paulus 2. *collat. leg. Moſaic.*

l. Patri. 10.

Patri datur ius occidendi adulterum cum filia. Amplia hunc textum, vt patri liceat occidere filiam in adulterio etiam prægnantem, Bart. *ad* l. *Imperator, numero* 2. *D. de ſtatu homi.* de ratione Rom. *ſing.* 756. In materia an & quando, & qualiter patri, vel marito &c. Marſ. *ad* l. *patri vel marito de quæſt.* nouiſſimè ad hunc textum & quod quinque requirantur, vt procedat eius deciſio Iul. Clar. *libro 5. ſent.* §. *homicidium*, verſiculo dixi. etiam vbi ampliat hanc deciſionem etiam in clerico adultero & in iudice vel magiſtratu.

l. sic eueniet. 21.

Appellatione patris auus non comprehẽditur.

l. Nec in ea. 22.

Paulus 2. *collat. leg.*

§. in accuſatione. 1.

Cuiacius *d. libro* 6. *c.* 14. Ioannes Robertus *libro 4. epiſt. c.* 12.

Digitized by Google

l.Quod ait.23.

Alciatus *libro 2.pareg.c.25.*

l. Marito. 24.

Marito permittitur occidere quoſdam adulteros vxoris ſuæ, adde quod ſicut marit⁹ poteſt, ita eius ſocij, quia quando lege vel ſtatuto mihi aliquid impune cōceditur, potero id facere conuocatis ſociis extraneis. Vt per Paul. de Caſtr. *ad l.raptores, Cod. de epiſcopis & clericis*, intellige vt per Tiraquel. *de retract.* §. 2. *Gloſſ.* 1. *numero 68. & 69.* & quos adulteros impunè occidere poſſit marit⁹, vide per Socin. Iun. *conſil.34.numer. 7.volumine.2.* Rolan. à Valle *conſil.34.nume. 1.cum ſeq.vol.2.* Iulius Clarus *libro 5.ſent.§.homicidium, verſ.ſed quid dicendum.* In materia Didac. Couarru. *in epit. 2.par.c.7.§.7.*

l.Capite.25.

Duarenus *lib.1.diſput.cap.30.* Gilbertus Regius *libro 2. enant. cap.10.* vide Iaſ. poſt eos quos refert *in l.admonēdi, in 63.col. de iureiur.* aliquid per Bar. *in l.de minore, §. tormēta, in 4. col.de quaſt.*

l.Conſtante.26.

Cuiacius *libro 20.obſeruat.cap.*11.

l. ſi ſtipulauerit.27.

Paulus 2.*ſent.tit.26* §.2.

l. Quod.28.

Vide *Nou.*117.*c.*11.

l. Mariti.29.

Harmenop.*libro 6.tit.2.*

§. Quinquennium.7.

Folio 319. & 322. repetionum 5.

l.Pater.30.

Clarus *d.§.homicidium, numero 48.*

l.Quinquennium.31.

Cuiacius *cap 24.de praſcript.*

l.Nihil.32.

Cuiacius *d.libro cap,15.*

l. ſi quis.33.

An pubes ſit adulterij capax, vide hic D. Gothof.

l. Stuprum.34.

Cotta *in voce adulterum.*

l. Accuſaturus. 35.

Iunge hic l.31 *ſupra hoc eodem tit.*

l. ſi minor.36.

Ferrandus *libro 1.explic.c.45.*

l.Filium.37.

Facit l.17.§.11.*ſupra de iniur.*

l.Si adulterium.38.

De inceſtu Clarus §.*inceſtus.*

§.idem.5.

Bellonus *libro 2.ſupput.c.6.*

§.Imperator.8.

Clarus §.*homicidium, numero 49.*

§.Præſcriptione.5.

Vide Ruin *in l.Gallus, in §. & quid ſi tantum. numero 66. D.de liberis & poſthumis*: Harmenopulus *libro 6.tit.2.* De differentia inceſtu & adulterij, vide Cuiacium *libro 2.obſeruationum capite* 17.

l.Quæſitum.40.

Mulier nubere poteſt cum quo adulterij tantum in ſimulata eſt non conuicta, vt Nouel. Leonis 30.

l in crimine.41.

Paulus *libro 2.ſent.tit.26.§.3.* Dilatio concedi ex cauſa à iudice poteſt.

l.Si is qui.42.

De iure aureorum annulorum, vide titulum ſupra.

l.Si ea lege.43.

Cuiacius *libro 1.obſeruationum cap.39.* Ræuardus *ad l.12.tabul.cap.21.* Pilæus *quaſtio.23.* Nota autem hic adulterium ſine dolo eſſe non poſſe.

l.Defuncta.44.& vlt.

Facit hic l.11.§.4.& §.8.*ſupra eodem.*

Tit.6. Ad legem Iuliam de vi publica.

Paulus *libro 5.ſent.tit.5.§.2.* Harmenop.*libro 11.tit.11.* Multa Menoch. *de arbit. iud. caſ.394.* Boſſius *titulo de pluribus violentiis*, vide Paponem 22.*arreſt.*

l.Lege.1.

An arma quis in domo habere poſſit, declarat hic D.Goth. quem vide.

l.Excipiuntur.2.

Continetur hic exceptio legis ſuperioris.

l.in eadem.3.

Harmenop. *libro 6.tit.7.* Paulus *libro 5.ſent. tit.26.§.3.*

l.Vtive.4.

Paulus *lib.5.ſent.tit.7.§.8.9.& vlt.*

l.Qui

Digitized by Google

l. qui cœtu. 5.
Auguſtinus *libro 4. emend. c. 16.* Harmenopul. *libro 6. tit. 7.* Antonius Auguſtinus ad Modeſtinum. * Fachineus *controuerſiarum iuris lib. 8. cap.* 8.

l. Et eum. 6.
An & quando raptus accuſatio finiatur, declarat hic Gloſſa quam vide.

l. Lege Iulia. 7.
Paulus *libro 5 ſent. tit. 26* § 1. Clarus *5. ſent. §. ult. quæſt.* 30. Forcatulus *Necyom. dialog.* 1. Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap.* 22. Spartianus in Adriano, ibi enim agit de catamidiatis.

l. Lege Iulia. 8.
Lex Iulia prohibet impediri aliquem accuſatum, quominus Romam vel aliò vadat ad ſe defendendum.

l. Armatos. 9.
Vide Ant. Aug. *libro 2. emend. c.* 1.

l. qui dolo. 10.
De exceptione loci non tuti, vide Oldendorpium *cap. 17. de exceptionibus, cum ſequentibus.*

l. Hi qui. 11.
Paulus *libro 5. ſenten. tit. 3. §. 3. in fine,* Ang. *in* l. *ſi pignore, §. furem, ſupra de furtis.*

l. qui noua. 12.
De vectigalibus vmbræ & æri impoſitis, vide Cuiacium *libro* 10. *obſ. capite* 7.

Tit. 7. Ad legem Iuliam de vi priuata.

Paulus *libro 5. ſent. tit.* 26. § 8. vis priuata fit ſine armis.

¶Prateius *catapodiſmat. libro* 1. multa de vi priuata, Menoch *dict. caſ.* 394. vnde etiam late tradit *de interdict. armorum vſu, §. ſed ex conſtitutionibus,* Inſtit. *de interdict. &* §. *item lex Iulia,* Inſt. *de publicis iud.*

l. De vi. 1.
Bart. *in* l. *momentaria, Cod. vnde vi, & in* l. *iniuriarum, ſupra de iniur.*

Duarenus *libro 1. diſput. cap.* 22. Cuiacius *lib. 1. ob. cap. 38. libro 9. cap.* 16.

l. Nec intereſt. 3.
Vide l. 5. C. *de accu.* De vi ablatiua, vide hic Bart.

l. Legis. 4.
In hunc locum vide Papenem 23. *arreſt. 3. tit. des recourſes des priſonniers.*

l. ſi quis. 5.
Paulus *libro 5. ſentent. titu. 26. §. 3.*

l. Ex ſenatuſconſulto. 6.
Adde hic l. 1. § 1. *infra de falſis.*

l. Creditores. 7.
Paulus *libro 2. ſenten. tit.* 14. §. 5. *& libro 5. tit. 26. §. 4.* Harm. *libro 6. titu. 7.* Menoch. *de recup. poſſeſſ. remed. 5.* Cuiac. *apud Paulum 5. ſent. tit. 26. §. ult.*

l. Si creditor. 8.
An & in quo differat hæc lex à præcedenti, declarat hic Bart.

Tit. 8. Ad legem Corneliam de ſicariis & veneficiis.

Paulus *libro 5 ſent. titu* 23. §. 9. Harmen. *li. 6. titul.* Papon. 22. *arreſt.* 5. Briſſonius *li. 2. ſelect. cap.* 11. Plaza. *li. 1. Miſcell. cap.* 9. *&* 10. Boſſius *tit. de homicid.* Clarus *li. 5. §. aſſaſſinium &c. §. homicidium.* Petr. Gregor. *36. ſyntag. 15. & ſeq.* * In hunc titulum commentaria Valentini Volt. in 8°. 1595.

l. Lege. 1.
Iudex necare videtur quoties innocentem condemnat, v. Clarum *d. §. homicidium. numero* 28. Iudicium autem profiteri quid ſit, vide l. 24. *inf. de fal.*

§. Diuus. 3.
Paulus *libro 5. ſent tit. 23. §. 4.* Harmenop. *libro 6. tit. 6.* Pius *annotamentor. cap. 61.* Cotta *in voce cucuma.* Forcatulus Necyom. *dialog. 27.* Menoch. *de arb. iud. caſ. 324.* Cuiacius *li. 15. obſ. ca. 27. can. homicidas 31. can. 23. quæſt. 5.* Cucuma quid. Ambroſius *ſermone 90.* Cuiacius *lib.* 10. *obſeruat. cap. 15.*

§. Sed & in. 5.
Interfici indemnatum etiam 12. tabularum decreta vetuerunt.

¶De dormiente Menoc. *de arb. iud. caſ. 327. de amante, caſ.* 318. Saluianus 8. *de prouidentia.* Auguſtinus primo, de ciuitate Dei, Valerius *libro 7.*

l. inauditum. 2.
De inaudito, vide Tacitum 4. annal. anno vrbis 776.

¶Forcatulus Necyo. *dialog.* 81. Cuiacius *libro 4. cap. 12. & libro. 6. capit. 37. folio 66. numero* 18. Arius Pinellus, *C. de bonis maternis,* l. *vni, Cod. de emendatione propinquorum,* l. 3. *Cod. de patr. poteſt.*

Digitized by Google

l. Eiuſdem. 3.

Paulus *libro* 5. *ſent. tit.* 23. §. *vlt.* Harmen. *libro* 6. *tit.* 10.

¶ Clarus §. *homicidium, numero* 13. Alex ab Alexan. *libro* 2. *genial. dierum cap.* 10. Cotta *in voce pyyocampa*, Antonius Guibertus *libro* 1 *quaſtion. iur. cap.* 16.

¶ *Pygmentarius.* Qui dicantur pygmentarij, declarat hic D. Goth.

§. Transfugas. 6.

Transfugis dextras præcidit, Fabius Maximus teſte Frontino.

¶ De ſaluo conducto & eius violatoribus, Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 336. *& ſequen.* Itẽ de ſaluagardiis *caſ.* 338. An bannitus occidi poſſit, Clarus *d.* §. *numero* 52. vide Ruin. *in l.* 1. *in princ. in* 4. *char. cum ſequen. de acquirend. poſſeſſ.* Vide etiam Bart. *in* l. *vt vim, fin. numero* 1. D. *de iuſtitia & iure.* Valer. *lib.* 2. *cap.* 2 vide Appianum *in Annibal.* Hirci. 8. *comment.* Flor. *libro* 51. Pet. Fab. 1. *ſemeſt.*

l. Lege Cornelia. 4.

Iudex capitis pœnam inferens alicui contra leges punitur vt ſicarius.

§. Cum quidam. 1.

Vlpianus 1. *collat. leg. Moſaic.* Suetonius *c.* 2. *in Othone.*

¶ Cuiacius *libro* 14 *obſer. cap.* 4. Quid autem ſit laſciuia, optimè explicat hic D. Gothofr. quem vide.

§. idem diuus. 2.

Cuiacius *libro* 17. *obſer. cap.* 24. Amminan. *libro* 14.

¶ Briſſonius *libro* 2. *ſelect. cap.* 21 De teſticulorum inciſione, vide Celſum *libro* 7. *cap.* 19. Paulus *libro* 5. *ſentent. tit.* 22. §. 3. *in fi.* Tertull. 2. *aduerſus Marcionem.*

§. Planè. 3.

Paulus *libro* 3. *ſen. tit.* 6. §. 62. ſecandi peritia ad chirurgos pertinet.

¶ Briſſonius *libro* 2. *ſelect. cap.* 4. Chirurgia medecinæ aſſecla dicitur, vt optimè notat hic D. Gothof.

l. Hi quoque. 5.

Thlibiæ. Quid ſibi velit hæc vox optimè D. Goth. hic.

¶ Ferrandus *libro* 1. *explic. cap.* 26. Alciatus *libro.* 2. *prætermiſſ.* facit hic l 128. *infra de ver. ſign.*

l. is qui. 6.

In lege Cornelia de ſicariis dolus non lata culpa ſpectatur.

l. in lege. 7.

Paulus *libro* 5 *ſent. tit.* 23. § 6.

¶ Fornerius *libro* 1. *ſelect. cap.* 10.

l. ſi mulierem. 8.

De pœna abacti partus, vide l 39. *ſupra de pœnis.*

l. Furem. 9.

De furis nocturni & incendiarij differentiã, vide Cuiac *libro* 9. *obſ. cap.* 1. *& libro* 14. *obſ. cap.* 15. Forcatulus *Necyom dialog.* 96. Fornerius *ſelect. libro* 1. *cap.* 23. Clarus §. *homicidium, numero* 47. facit l. 54. §. 4. *ſupra de furtis, &* l. 4. *ſupra ad legem Aquil.*

l. ſi quis. 10.

Capitis pœna plectitur, vt incendiarius qui inſulam exuſſerit.

l. Circumcidere. 11.

Seneca 3. *de ira*, 40 Paulus *libro* 5. *ſent. tit.* 22. §. 3. & §. *vlt.*

l. infans. 12.

Arnobius 8. aduerſus gentes in principio. Quintilianus *libro* 1. *Inſt. cap.* 9. Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 325. *&* 329. Pauſan. *libro* 8. *can. illud relatum* 15. *q.* 1.

l. Ex ſenatuſconſulto. 13.

Qui mala ſacrificia fecerit beſtiis ſubiicitur, Paulus *libro* 5. *ſen. tit.* 23 §. 9. Mercerius *libro* 2. *opinion. cap.* 1. aut gladio punitur, Harm. *libro* 6. *tit.* 10.

l. Diuus. 14.

Conſilium non factum vniuſcuiuſque puniendum eſt, Paulus 5. *ſent.* 23. §. 2.

l. nihil. 15.

Harm. *libro* 6. *tit.* 6 Paulus *libro* 5. *ſent. tit.* 29. §. 5. facit *cap. vlt. de homicid. in* 6.

l. Qui cædem. 16.

Clarus *libro* 5 *ſent.* §. *vlt. quaſt.* 60. Gellius *libro* 10. *cap.* 19.

l. Sed in rixa. 17. & vlt.

Paulus 1. *coll. legum Moſaic.* Harmenopulus *libro* 6. *tit.* 10.

¶ Adde in materia quod delinquentium in rixa quilibet teneatur, de eo quod fecit, & nõ de eo quod alij fecerũt, Gandi. *in tract. maleſ. Rub. de homicid. numer.* 7. Anchara *conſilio* 216. Hippol. *conſ.* 65. Gramma. *deciſ.* 17 *numer.* 4. & *deciſ.* 25 Tiraqu. *de pœn. temp. c.* 45. *in* l. *ſca. lac. conſilio* 121. *num.* 26. *volum.* 1. *crim.* auctor rixæ ſemper

Digitized by Google

ſemper eſt inquirendus,cum ei ſit ignoſcendum qui prouocatus ſe vlciſci voluit,l.14. §. 6.*in fine,de oper.lib.*

Tit.9. De lege Pompeia de parricidiis.

Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*24.Harmen.*libr.* 6.*tit.* 6.Paulus *ibid.* .10.

l.Lege.1.

Fratres patrueles dicuntur qui ex eodem patre,vt optimè notat Cuiacius *lib.6.obſeru. cap.*17.ſic etiam fratres matrueles qui ex eadem matre,Hotom.*libr.*5.*obſ.c.*31.

l.Frater.2.

Paulus *libro* 5.*ſent. tit.*24.§.1.§.6.*Inſt. de publicis iudicijs.*

l.ſed ſciendum.3.

An & quis dicatur, parricida optimè declarat hic Bart.

l.Cùm pater.4.

Pater & mater ſponſi an contineantur appellatione ſoceri,declarat hic Bart.

l.Diuus.5.

Qui filium interficit, latronis magis quàm patris iure vtitur, vt l. *vni. C.de emend.propin.* Marc. Mant.*ſingu.*155.*num.*2.*folio* 884. Valer. Maxim.*libro* 8.*tit.*1.Gregor. 36.*ſyntag* 24. *numero* 27.*&* 28.

l.Vtrum.6.

An conſcij puniantur, vide Bartol.*in* l.1.§. *in eo,ſupra ad ſyllanianum.*

¶De criminibus Menoch. *de arbitr.iud.caſ.* 355. Ad declarationem huius legis,vide Bero.*in c.*1.*in* 12.*col.in fin.* Bald.*in cap.*1.*extra de officio delegati & ſequent.*

l.ſi ſciente.7.

Exitium dare dicitur, qui mutuat pecuniā, And.*in cap.Michael de vſur.* Lapus *alleg.*14. & Rom.*conſil.*175.

l.Parricidij.8.

Bart.*in* l.*vt vim,ſupra de iuſtitia & iure;*l 1. *Cod.vnde vi.*

l.Pœna.9.

Paulus *lib.*5 *ſent.tit.*24. §.1.Iſidor.*libro* 5.*tit.* 5.Iuuen.*Satyr.*13.

¶Cælius *libro* 6 *lection.antiq.cap.*43.Magius *lib.*4.*Miſcel.c.*9.Turnebus *lib.*8.*aduerſ.cap.*21. Ferrandus *lib.explic.iur.cap.*47.Corraſius *lib.* 1.*Miſcell.cap.*3. Forcatulus *Necyom.dialog.*34. Cicero 1.*ad Herennium.*

De variis pœnis parricidarum,vide Papo. 2.*notar.*7.*hoc tit.*

l.Eorum.10.

Facit hic l.13.*in fine,ſupra de Syllaniano,&* l. 2.*&* 4.*C.de apoſtat.*

¶Cuiacius *libro* 4.*obſeru.cap.*14.

Titul. 10. De lege Cornelia de falſis,& S.C.Liboniano.

Clarus *libro* 5.§. *falſum,* Ægidius Boſſius *t. de falſis,*Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*15. De falſo teſtimonio non admittendo, vide *colla. legum Moſaicarum* 8. Pap.22.*arreſt.*12.*&* 13.*&* 2.*nota.*3.*cap.du crime de faulx.* De falſa moneta, PetrusGregor.36.*ſyntag* 1.*ad finem quinti capitis,*Pet.Fab.1.*ſemeſt.vlt.*

l.Pœna.1.

Clarus 5.*ſent.*§.*falſum* 4.Paulus *libro* 5.*ſent* 26.§.2.

¶Pithoeus *in nothis ad fragment.iuriſconſult. pag* 87. *&* 88. Papon.2.*notar.*12.*numero* 9.l.4. §.3 *ſupra quod cum eo.*

§.Pœna.13.

De pœna falſariorum,vide *Nouell.*77.

¶ Alexand. ab Alexand. *libro* 6.*genial.dierum cap.*20 Menoch *de arbit. iud.caſ.*106. *& ſequent.idémque caſ.*313 Adde quòd ſi falſum committitur circa reſcriptum principis,habet locum pœna mortis, vbi Salycet & alij, *Cod.eodem,*& per Abbat. *in cap.ad falſarium, coll.fin.extra de crimine falſ.*Falſarij pœna hodie eſt capitalis edicto Franciſci Regis lato anno 1539.

l.Qui teſtamentum.2.

Paulus *libro* 4.*ſent.tit.*7. *&* 5.*ſent.tit.*25.§.1. *& ſeq.*

l.Qui ignorans.3.

Clarus *libro* 5.*ſent.*4. *verſ.aperiens,* l.5.*ſupra de his quibus vt indig.*

l.ſi quis.4.

Vide & coniunge l.12.*infrà eod.*

l.Senatus.5.

Vide Cuiacium *libro* 6.*obſer.capite* 3.

l.ſi quis.6.

Cuiacius 3.*ad Affric.f.*31. *& conſultat.prima.*

§.ſi inſtitutus.1.

Paulus *lib.*4.*ſent.tit.*7.§.*vlt.*Cuiacius hic,& *lib.*8.*obſeru.c.*1. vbi tractat de reliquiis iuris antiqui exhæredationis liberorum.

Digitized by Google

l.Nullo.7.

Coniunge l.1.§.8.*ſup.de officio præfecti vrbis.*

l.Quicumque.8.

Cicero 3.*in Verrem.*Paulus *libro* 5.*ſententiarum,tit.*25.§.1.

l.Lege Cornelia.9.

Cuiacius *lib.*19. *obſeruationum,cap.*25 Procopius 3.*de bello Gotthico,*Briſſonius *libro* 1.*ſelect.cap.* 8. Cuiacius *libro* 11.*obſer.cap.*1.Hotomanus *libro* 5. *obſeruat. capite* 26.Paulus *lib.*5. *ſententiarum,tit.*25 §.1.

l.De eo qui.10.

Facit hic l.15.*verſ.ſcribere,ſupra eod.*

l.Si pater.11.

Pater an inſtrumentum conficere poſſit pro filio emancipato,Bartolus hic.

l.Cum falſi.12.

Vide l.6.*ſupra de publicis iudiciis* , & l 4.*ſupra eodem.*

Auguſt.*libro* 4 *emend.capite fin.*

l.Falſi.13.

Huc refert titulum Codicis *de mutatione nominis.*

§.Ordine.1.

Cuiacius *ad* l.1.*C.de his qui in exi.*Menoch. *de arbit.iudic.caſ.*315.Cuiacius *lib.*20.*obſeruationum,cap.*18.de differentia relegati ad tempus,& ad tempus ordine moti.

l.Filius.14.

Vide l.13.*ſupra ad legem Falcidiam.*

l.Diuus.15.

Paulus *lib.*4 *ſententiarum, tit.*7.§.1.& 2. & *lib.*5.*ſentent.tit.*25.§.1. Forcatulus *Necyomant. dial.*55. Clarus *libro* 5.*ſententiarum*, §.*falſo.*4. *verſ.* An puniatur is qui ſibi aliquid adſcribit,D.Gothofredus hic.

* Crot. *ad* l.*ſi is qui pro emptore de vſucap.n.*196.Natta *ad Auth.quod ſine,Cod.de teſt.nu.*4.& *ſeq.*

l.Inſtrumentorum.16.

An notarius teneatur falſi , D.Gothofredus hic.

l.Cum quidam.17.

Paulus *lib.*5.*ſentent.tit.*25.§.5.

l.Vxori.18.

An notarius poſſit vxori ſuæ legatum adſcribere,vide Paulum 3.*ſententiarum.titul.*6.§.15.

l.Qui falſam.19.

An & quomodo falſa deprehendatur materia,Gloſſa hic.

l.Falſi.20.

Rolandus à Valle 1.*conſ.tit.*16.*num.*7.

l.Qui duobus.21.

Cuiacius *lib.*13.*obſeru.cap.*21. Hotomanus *lib.*1.*obſeruationum,cap.*4.

l.Impuberem.22.

Vide Cuiacium *ad* l. 22.*ſupra de verborum obligationibus.*

l.Quid ſit.23.

Paulus *lib.*5.*ſententiar. tit.*25.§.4.Papon.22. *Arreſt.* 12.*num.*3. Clarus *lib.* 5.*ſententiarum tit.*4 Gregorius 76.*ſyntag.*15.*num.* 5.& 8.

l.Aithales.24.

Profeſſus indicium,ſic apud Plinium 3.*epiſt. ad Nepotianum*,Saluſtius *in Iugurtino*. Nihil autem profiteri iudicium quam denunciare crimen iudici , vt & illud apud Suetonium in Domitiano cap.17. profiteri conſpirationis iudicium,Papon.2.*nota.*7.*capite du crime de faux.*

l.Qui nomine.25.

Ad quid notanda ſit hæc lex,optimè declarat hic D Gothof.

Ræuardus *pro tribunal.cap.* 3.Paulus *libro* 5. *ſententiarum,tit.*25.§ 4.& *ſequent.*

l.Si quis.26.

Coniunge l.4.§.1.*ſupra familiæ erciſcundæ.*

Menoch *de arbit.iudic. caſ* 108. *idem caſ.*312. Paulus *lib.*5.*ſentent.tit.* 25.§.11. Cicero 10.*ad Atticum,epiſt penult.*& 8.*famil.*

l.Eos qui.27.

Præſumitur contra teſtem mutantem dictum ſuum , vide Alciatum 2.*præſumpt.capite* 30.

*Ad hunc textum vide Dec.*ad cap.per tuas in fine extr.de probat.* Marſ.*ſing.* 212. Felin.*ad cap.cum in tua,num.*2. *extr.de teſt.* de intellectu.Alber.*in tract.de teſt.in vltim.part.numer.*4.& 5.

l.Si à debitore.28.

Quid ſit proferre diem, optimè declarat Cuiacius *libro* 3.*obſeru. cap.*7.iunge hic *l.*3 *ſupra de fide inſtrument.*

l.Si quis.29.

De literis ſubreptitiis , vide Paponem 2. nota.5 6.*des lettres receuables.* Menochium *de arbit.iudic.caſ.*314.vide Bartolum hic *numero* 4.&*ſequent.*

l.Lege.30.

De hac lege teſtamentaria, vide Paulum *libro* 5.*ſententiarum,tit.*25.

l.Diuus.31.

Per errorem falſum inſtrumentum proferens excuſatur , qua de re Menochius *de arbit.*

Digitized by Google

*tit.ind caſ.*317. exemplum vide *in* l.1.§.12.*ſupra eodem.*

l.Hodie.32.

Paulus *libro* 1.*ſententiarum, titulo* 13.§.3. *&* 5.*ſententiarum, titulo* 25.§.4.*& ſeq.*

l.Si quis.33.& vlt.

Vide *Nouellam* 115 *in principio*, Paulus *libro* 5.*ſententiarum titulo* 25. vide etiam Cuiacium in quadam conſultatione.

Titul.11. De lege Iulia repetundarum.

Hæc lex lata fuit à Iulio Cæſare, quam ante Lucius Piſo tulerat, vide Cuiacium *lib.* 6.*obſeruationum, cap.*18.*& libro* 7.*c.*9. Ciceronem in Bruto, Paulum *libro* 5.*ſent. tit* 28. Papon.2.*notar.cap.*7.

l.Lex iulia.1.

Paulus *libro* 5.*titulo* 28.§.1.Cuiacius *libro* 7. *obſeruationum, cap* 9.

l.Datur.1.

Coniunge l.20.*ſupra de accuſationib.*

l.Lege.3.

Boſſius *titulo de officialibus corruptis pecun.*

l.in comites.5.

Vide l 1.*C.hoc eodem tit.*

l.Eadem 6.

Cap.*ſi ſcitatus, extra de reſcrip.*Baldus in l.*eū qui,C.de procuratoribus*, vide Alciatum *libro* 4. *diſpunct.cap.*9.An notariatus dignitas ſit ars, vide l.*medicos,C.de profeſſor.*

l.Lex Iulia.7.

Vide in hunc locum Alciatum *libro* 3 *diſpūc. capite* 9.*& ſequent.*Cuiacium *libro* 6 *obſeruationum, capite* 18.An iudex poſſit accipere eſculenta & poculenta, Ang. *in* l. *datur, ſupra hoc titulo.*

§.illud.2.

Bartolus *in* l.*quæſtionis, iſte quaſt.& in* l.*addictos,C.de epiſcopali audientia*, Cuiacius *lib.*11. *obſ.cap.*22. Senſus autem hic eſt iudicem accepto alicui ferre non poſſe opus publicum faciendum.

§.Hodie.3.

Papon.3. *notar.*7. *cap. du crime de concuſſion, folio* 503. Ræuardus *ad l.*12.*tabularum, pagina* 80.*&* 4.*Arreſtorum, numero* 12.5.7.

*Adde Rom. *ad* l.*cum mulier,col.*3. *ff.ſoluto matrim.in verbo, Aduerte tamen*, quem ſequitur Fel.*ad cap.dilecti,num.*11 *ext.de excep.* & Marſ.*ſing.*100.*&* 270.adde Mara.*de ord.iud.*4.*part.*1.*diſt.num.*50.

l.Quod contra.8.

Adde hic l.18.*ſupra de officio præſidis,&* l.46. *ſupra de contrahenda empt.*

Tit.12. De lege iulia, de annona.

Pap.2.*notar.*7 *c.d'abus commis ſur la police.*

l.Conſtitit.1.

Crimen eſt fraudare publicam annonam.

l.Lege iulia.2.

Vetitum eſt ſocietatem inire, quo annona fiat carior.

l.Imperatoris.3.

Vide l.8.*infrà ad municipalem*, l.9.*ſupra rerum amotarum*, Gucuarra *ad* l.6.§.4. *numero* 10.*de officio præſidis*, iunge hic l 13.*ſupra de accuſationibus.*

Tit.13. Ad legem Iuliam peculatus, & de ſacrilegis, & de reſiduis.

Paulus *libro* 5.*ſententiarum*, *titulo* 17.§.9. *Inſt.tit.de publicis iudiciis.*

l.Lege.1.

Papon.2.*notar.*7.*c.du crime de peculat*, Duarenus *libro* 42.*diſput.c.*26. Petrus Gregorius 34 *ſyntag* 39 Paulus *libro* 5.*ſent.tit.*19. Harmenopulus *libro* 6.*tit.*5.

l.Lege iulia.2.

Papon.24. *Arreſt.*20.*numero* 3. *&* 2.*notar.c.*7.*du crime de ſacrilege.*

l.Peculatus.3.

Petrus Gregorius 33.*ſyntag.*14.15.16.17.18. Papō.2.*notar.*7.*& ſeq.*

l.Lege iulia.4.

Petrus Gregorius 34.*ſyntag.*30.Paulus *libro* 5.*ſententiarum, titulo* 27.§.*vnico.*

§.Non ſit.6.

Petrus Gregorius 35 *ſyntagmat.*19. *num.*4. Papon.24.*Arreſtorum* 10.*numero* 3.4.Alciatus *libro* 1.*diſpunct.c.*3.Briſſonius *ſelectar.libro* 2.*c.*15. De pœnis ſacrilegij, vide Petrum Gregorium ſupra dicto loco.

§.Sed & ſi.7.

Papon 2.*notar* 7 *cap.des requeſtes*, Duarenus 2.*diſpunct.* 6 Fornerius *libro* 2.*ſelect.c.*22. Ad gloſſam penultimam ibi, vide Alciatum *libro* 1.*diſpunct.cap.*3. Petrum Fab.1. *Semeſt.*22.*folio* 243.Petrum Gregorium 32.*ſyntag.*19.

l.Diui.5.

Papon.24. *Arreſt.*10. *numero* 3. Paulus *libro* 5.*ſententiarum, tit.*19. Cuiacius *libro* 23.*obſeru. cap.*19.

Digitized by Google

Harmenopulus *libro 6.tit.5.* Papon. *Arreſt.* 24.10.*numero* 4.

l.ſacrilegij.6

Paulus *libro 5.ſententiarum*, *tit.19.* Harmenopulus *libro 6.tit.5.in fine*. Couarruuias *libro 4 reſolutionum,cap.5.* Menochius *de arbit.iudic. caſ.389.* Papon.14 *Arreſtorum*,10.4. Paulus *libro 5.ſententiarum,tit.19.§.vnico.*

§.ſi quis.2.

Furtum publicæ monetæ ad peculatus crimen accedit, Forcatulus *in cupidine iuriſper.c.6.* Turnebus *libro 6.aduerſ.ca.7.* Petrus Faber 1.*ſemeſt.22.folio* 239.

l.Peculatus.7.

Papon. 2. *notar.7.capite du crime de peculat.*

l.Qui tabulam.8.

Cuiacius *libro 10.obſeruationum,ca.2.* Petrus Faber 1.*ſemeſt.22.folio 236.& ſeq.* Briſſonius *libro 4.ſelect.cap.5.& 6.* Cicero *6.attic.7.& 2.famil.17.orat.3.in Piſonem 9.familiar.20.*

l.Sacrilegi.9.

Papon.2.*notar.7.* Clarus *libro 5.ſententiar. §.ſacrilegium 16.* Forcatulus *in cupidine iuriſp. cap 13,* Quintilianus *libro 7.cap.3.* nota autem hic crimen medium inter ſacrilegium & furtum.

§.Eum.6.

Peculatus non committitur traiectione pecuniæ publicę. Forcatulus *Necyom. dial.6* Petrus Faber 1.*ſemeſt.22.*

l.Hac lege.10.

Coniunge hic l.6.*ſupra eod.*

l.Qui perforauerit.11.

Petrus Grego.39.*ſyntag.19.numero 30. in fine.* Petrus Faber 1.*ſemeſt.22.in fine.*

l.Peculatus.12.

Paulus *libro 5.ſententiarum, tit.19 §.vnico.*

l.Is qui.13.

Petrus Gregor.23.*ſyntag.18.* Papo.2.*notariorum 7.titulo du crime de peculat.*

l.Publica.14. & vlt.

Vide Paponem iam ſupra dicto loco.

Titul.14. De lege Iulia ambitus.

Ad hanc legem Iuliam de ambitu, vide Paulum *libro 5.ſententiarum.tit.30.*

l.Hæc lex.1.

Vide Paponem 2. *notar 7.titulo d'ambition & ſimonie.* Petrum Gregorium 36.*ſynt.29.* Cuiac.*libro 20.obſer. capite 34. & libro 7.capite 28.& libro 8.capite 39.* Clarum *lib.5.ſententiarum,§.ſimonia.* Bodinum 1.*de Repub.10.* Ciceronem *pro Cluentio.*

Tit.15. De lege Fabia, de plagiariis.

De plagiariis, Harmenopulus *libro 6.titul.9.* Papon.2.*notar.7. cap. de crime de plagiaire.* Cotta in voce *plagiarij,* Duarenus *li.2.diſput. ca.20.* Alciatus *libr. 1. parerg.cap 47.* Petrus Gregorius *36 ſyntag.31* Exod.21. Deuter.24.

l.Si liberum.1.

Hæc lex videtur primo pertinuiſſe ad ciues Romanos, Paulus 14.*collat. legum Moſaic.* deinde ad eos qui in Italia liberti eſſent.

l.Sciendum.2.

Ripenſ.*ad l. obligatione,6. ſupra de pignor.numer.15* Harmenopulus *libro 6.tit.14.*

l.Leges.3.

Qui fugitiuum ſciens vendit plagij tenetur *vt l.6.C.eod.*

l.Lege Fabia.4.

Coniunge hic l.4.C.*de ſeruis fugitiuis.*

l.Eum qui 5.

Vide Harmenopulum *libro 6.tit.15.*

l.Non ſtatim.6.

Vide l.82.*ſupra de furtis,& l.2.ſupra de fugit.* Ioannem Robertum *li.4.ſententiarum,tit.ca.15.* Iacob.Curt.*lib 3.coniect.ad fratrem cap.16.*

l.Pœna.7.

Pœna pecuniaria capitalis erat ex lege Moſaica, Exod.21.& Deuteron.24.vide Harmenopulum *lib.6.titulo* 14.Papo.2.*notar.7.*

Tit.16. Ad ſenatuſconſultum Turpillianum, & de abolitionibus criminum.

Harmenopulus *libro 6.titulo 9.* Petrus Gregorius 12.*cap.10.* Paulus *libro 5 ſententiarum, tit.27.* Boſſius *ti. de præuaricatoribus.* De indulgentiis criminum, vide Papon.3.*notar.10.tit. des lettres d'abolition.*

l.Accuſatorum.1.

Paulus *libro 5.ſententiarum, tit. 5. §.1.* Vt autem differat calumnia à fama, vide Æſchinem in oratione περὶ παραπρεσβείας.

§.Calumniari.1.

Calumniari, eſt diſſimulare crimina, quæ alias propoſita ad ſuam cauſam maxime facerent, Rainaldus Corſus *li.2.indag.capite 17.* Pyth.1.*notar.Moſaic.* Iulianus *in Antiochio.* Longus apud Pyth. dicto loco.

§.Calum-

Digitized by Google

§.Calumniatoribus.2.

Clarus 5.*ſentent.§.vlt.q.62.* Duarenus 1.*diſput.*41.l.6.C. *ex quibus cauſ.infam.* Ioannes Robertus *dicto libro 4. cap.*15. Menochius *de arbit.iudic.caſ.*321.*& ſeq* Briſſonius *libro 2 ſelect.cap.*2. Quid autem ſit præuaricatio, optimè declarat hic D.Gothof.

l.Qui deſtiterit.2.

Cuiacius *ad* l.37.*ſupra de minoribus.* Paulus *libro* 1.*ſententiarum* 3 *tit.*15 §.2.l.3.*in fine,ſupra de præuaricationibus.*

l.Et in priuatis.3.

Paulus *lib.* 1.*ſentent.tit.*15.§ 7. iunge l.8.C. *de calumniatoribus.*

l.Mulier.4.

Iacobus Curtius *lib.*2 *ειχα.ad collegam,cap.*7.Ioannes Robertus *libr.*2.*recept.lection.cap.*21.Cuiacius *libro* 20.*obſeru. cap.*8.l 3.*in fin.ſupra de accuſat.*

*Fachineus *controuerſiar.iuris lib.* 1. *cap.*9.

l.Quæſitum.5.

Accuſaſſe nondum intelligitur,qui accuſationem tantum minatur,l.1. §.3.*ſupra de adulter.*

l.Ab accuſatione.6.

Cuiacius *lib.*3.*obſeruation.cap* 3.Apuleius 7. *de Aſino.*Trebellius Pellio *in Clodio.*Auguſt. *epiſt.*159.

l.ſi quis 7.

Cuiacius *lib.* 1.*obſeru.cap.*33. Paulus *libro* 5. *ſentent.tit.*4.§.11.

l.Abolitio.8.

Math.27.*verſ.*15.Ioannes 18.*verſ.*19.

l.Vel ob rem.9.

Hinc legibus apud Romanos ob grauem peſtilentiam inter cætera remedia numinis placandi,vincti vincula ademiſſe,ac religioni deinde fuiſſe vinciri,Liuius *dec.* 1.*lib.*5.

l.Aut priuatim 10.

Liuius 3.*decad.*4 Alexander ab Alexandro *lib.*5.*genialium dierum,c.*16.

l.Quærebatur.11.

Vide Cuiac.*lib.*20.*obſer.c.*30.

l ſi interueniente.12.

Turnebus 12 *aduer.*11.*in fine.*

l.Deſtitiſſe.13.

Vide l.6.*ſupra de iudiciis,&* l.*vlt.ſupra ſi quis cautionibus.*

l.Diuus.14.

Coniunge hic l 22.*ſupra de his qua vt indig.*

l.In ſenatus.15.

Clarus *lib.*5.*ſententiar.§.vlt.quæſt.*54.Papo. 24.*Arreſt.*10.*act.*8.

l.Domitianus.16.

De vera huius loci lectione, vide Cuiac. *libr.*10 *obſeru.cap* 12.

l.Lucius.17.

Facit hic l.3.C.*de epiſcopali audientia,*quam vide.

l.Imperatores.18.& vlt.

Iunge hic l.3 C.*de abolitionibus.*

Tit.17.De requirendis,vel abſentibus damnandis:

Quæ ſit huius tituli ſeries optimè explicat hic D. Gothof. Boſſius *tit. de requir.reu,c.*7.*cum ſequentib.* Euſebius *apud Ammianum* 14.Ambroſius 8.*ad Siagrium.*

l.Diui.1.

Cuiacius *libr.*1. *obſeru.cap.*33.*in fi.*& Demoſthenes in oratione περὶ Στεφάνου. Duaren. *lib.* 1.*diſput.c.*8. Ioannes Robertus *libr.*3.*ſentent. iur.cap.*8. *quæſtio.*764. *numero* 1.*folio* 264. *deciſ. Franciſ Marci.*Plinius 4.*epiſt.*9. Clarus 5.*ſent.* §.*vlt.quæſt* 44.*verſ.ſed hodie & verſ.licet* Myn ſing.2.*obſeruationum,cap.*88.

§.Si autem.1.

Vide *Nouellam* 134. *cap.*5. & l.6.*Cod.de accuſationibus.*

l.Anni.2.

Crimen morte expirat, cauſa fiſcalis an & quo tempore extinguatur, vide Cuiacium *c.* 28.*de præſcriptionibus.*

l.Quamcumque.3.

Vide titulum C.*de præſcriptione quadriennij.*

l.Annus.4.

Defenſiones rei ſunt perpetuę,l.18.§.9.*infra de quæſt.*

l.Mandatu.5.& vlt.

Obſignare Galli vocant *seller*,quod attributum eſt commiſſariis & apparitoribus.

Tit.18.De quæſtionibus.

Paulus *lib.*5.*ſent.tit.*14. & 16.Valerius Maximus *tit.de quæſt.*Boſſius *in tit.de indit.& tit. de tortur.teſtium,de confeſt.in tortura,* Papon. 24.*Arreſt* 9, Clarus 5.*ſenten.*§.*vlt.quæſt.* 64. Petrus Gregorius 68.*ſyntag.*12.

*Vide tractatum de tortura Petri Pellei.

l.in criminibus.1.

Cicero 2.*ad Herennium* Paulus *libr.*5.*ſent. tit.*14.§.1 Ferrandus *lib.* 1.*explic.cap.*48.Cuiacius *tit.*6.*obſ.ca.*19 Clarus 5.*ſent.§. vlt.qu.*64. *verſ.an.equam,*Alciatus 1.*præſumpt.*19.

l.Hæreditarij.2.

Vide *l.45. ſupra de re iudicata.*

l. Conſtitutione. 3.

Paulus *libro 5. ſententiarum, tit. 16. §. 5.*

l. In inceſto. 4.

Cicero *in oratione pro Milone.*

l. ſi quis viduam. 5.

Hic colligunt quidā adulterij ſummi ſupplicij aut mortis non fuiſſe.

l. Patre. 6.

De adulterij pœna, vide *Nouellam 134. capite 10.*

l. Quæſtionis. 7.

Vide l. 10. §. 3. *ſupra eodem.*

l. Edictum. 8.

Papon. 24. *Arreſt. 9. articulo* 8. Clarus iam citato loco.

l. Diuus. 9.

Paulus *libro 5. ſentent. tit. 15. §. 16.*

l. De minore. 10.

Minor quatuordecim annis quęſtioni non ſubiicitur, & meritò ætas etenim veniā meretur, l. 1. §. 32. *D. de Syllaniano.*

§. Plurimum. 5.

Papo. 24. *Arreſt. 9. artic.* 7. Paulus *lib. 5. ſententiarum, tit. 16. §. vlt.* Menochius *de arbit. iudic. caſ. 261.* Quint. *libro 5. Inſtit. c. 4.* iunge hic l. 12. *infra hoc eodem titulo.*

l. Etiam. 11.

Facit l. 17. *&* l. 18. §. 6. *infra eodem.*

l. ſi quis. 12.

De intellectu huius legis, dic vt in l. 1. §. *ſi quis dicatur. ſupra hoc titulo.*

l. Certo. 13.

Paulus *libro 5. ſententiarum, tit. 16. §. 3.* adde l. 27. *ſupra de adulter.*

l. Statuliber. 14.

Robertus 1. *animad.* 6. hanc legem refert ad priuata delicta, Ant. Mer. 1. *notar.* 6.

l. Ex libero. 15.

Liber homo productus in teſtem, an poſſit torqueri, vide hic Bart.

l. Repeti. 16.

Papon. 24. *Arreſtorum, 9. articulo* 2. Clarus 5. *ſententiarum, §. vlt. quæſt. 64. verſ. vlt.*

l. Extrario. 17.

Valerius *lib. 8. cap. 7.* Petrus Gregorius 48. *ſyntag. 12. numero 25.*

l. Vnius. 18.

Paulus *libro 5. ſententiarum, tit. 14. §. 2. & titulo 16. §. 1. & 2.* Salyc. *in l. 2. C. de cuſtodia reor.* Ioan. de Bellapertica *in tract. de quæſtionib.*

§. Cogniturum. 9.

Baldus *in l. in crimine, D. de adulter.* Ang. *in tract. malef. verſ. ſi iudex,* Cuiacius *libro 7. obſeruationum, cap. 16.* Bartolus & Imol. *in l. cuſtodias, §. 1. ſupra de pub. iud.* Baldus *in l. milites, Cod. eodem titulo.*

l. is cui. 19.

Torqueri vti poſſit, is cui fideicommiſſaria libertas relicta eſt, vide hic Gloſſam.

l. Maritus. 20.

Vnicus teſtis non ſufficit ad quæſtionem accuſato adhibendam.

Ad gloſ. hic *in verb. a quæſtionibus,* vbi confeſſio facta in tormentis non valet, non precedentibus indiciis poſt gloſ. hic adde Mathe. *ſing. 55.* Roman. *ſingul.* 132. & latè Iaſ. *qui teſtatur de communi, ad l. qui in aliena, §. Celſus, num. 37. D. de acquir. hæred.* Marſ. *ſingu.* 329. Nec confirmatur ſi ſuperueniant poſtmodū indicia. Rom. *vbi ſupra,* Dec. *ad l. quod ab initio, num. 4. de regulis iuris,* Contius *ad l. Iuliam maieſtatis, pag.* 30. Vide Paponem 24. *Arreſt.* 9. *articul.* 2. Confeſſioni factę in illicita tortura non ſtatur, Baldus *in l. milites, in fine, C. eodem tit.* Alex. *conſil. 69. vol. 3.* Indicia ſequuta poſt torturam eam non validant, vt notat Ang. *in ſuo tractat. malef. verſ. nunc videamus de tortura,* latè Baldus *in l. fin. C. de accuſ.* Felinus *ad c. ad noſtram, col.* 1. *de prob.* Rom. *conſilio* 167. Felinus *in c. clerici de iudic. & in cap. in literis, extra de teſt.* Anchar. *conſilio* 246. Alexander *conſ. 23. in 2. vol.* Iaſ. *in l. admonendi, de iureiur.* Raph. Cum. *in conſil.* 62. Alexander *in conſi.* 127. Felinus *in cap. 2. in 2. not. & in cap. ex parte, & in cap. ſicut, extra de teſtam.* Barb. *conſilio 47. volumine 2.* Alexander *conſil.* 14.

l. Quæſtionis. 21.

Illud pœnę genus interdicitur, vt quis pœnæ cauſa torqueatur.

l. Qui ſine. 22. & vlt.

Cuiacius *libro 14. obſeru. capite* 34. Vrgens autem ſuſpicio facit ad quæſtionem inferendam.

Tit. 19. De pœnis.

Vide extrauagantem *Ioannis 22. de pœnis,* Paponem 24. *Arreſtor.* 10. Clarum 5. *ſentent. §. vlt.* Alexander ab Alexandro *libro 3. genial. dier. cap.* 5. Boſſius *tit. de pœnis.* Petrum Gregorium 31. *ſyntagmatum, cap.* 1.

l. Quotiens. 1.

Qui in ſeruitute deliquit, poſtea manumiſſus non punitur, vt liber, ſed vt ſeruus l. *pen. ſupra ſi ex noxalib.* Gilbertus Regius *lib.* 2. *enant.*

Digitized by Google

2.ἰνας τ. cap.15. Cuiacius lib.10.obſ.cap.22.in fi. Hotomanus 24.illuſt.quæſt.2.quæſt.

l.Rei capitalis.2.

Pœna capitalis an & quæ dicatur,Papo.24 Arreſt.10.articulo tertio,Clarus 5.ſentent.§.vlt. quæſt.67.Cuiacius lib.6.obſer.capite 39.Briſſonius lib.3.ſelect.cap.5.& 6.Dion.39.Solius autem eſt principis iuberi deportari.

l.Prægnantis.3.

Paulus lib.5.ſentent.tit.12.§.5. Quintil.277. Ælianus 5.de var.hiſtor Diodorus libr.2.cap.3. Briſſonius lib.2 ſelect.ca.20.Couarruuias lib. 4.variar.reſolut.c.4.Menochius de arbit.iud.l. 1.quæſt 86.an mulier prægnãs poſſit torqueri,& an poſſit cogi ad dicendũ teſtimonium, vel exſpectare ſtatim poſt partũ ,& alia multa,Bald in l.Imperator,D de ſtatu hom. Marc. Mant.ſing 10. numero 16.folio 812.Plut.in 16. de ſera numinis vindicta.

l Relegati.4.

Nota hic gradus pœnarum,exilium temporarium,perpetuum , relegationum & deportationum,Cuiacius libro 6. obſeru.cap.36. vbi tractat de pœnis refugarum Conſtat autem ex hoc loco,pœna capitis mortẽ infligi.

l.Abſentem.5.

Paulus libro 5.ſententia.tit.5.§ 8.Harm. lib. 1.tit.4.Capitolinus in Antonino,Bell.libro 3 ſupput.cap.17.Cagnolus ad l. fauorabiliores,n. 10.cum ſeq. de regulis iuris ; Abbas conſilio 31. Bap.de ſanct. Blaſio.in tract.correlati. numero 16.Petrus Duen.reg.389.num. 1.tomo 1. Iacobus Menochius in tract.de arbit.iudic.libro 1.q. 80 numero 90.Bartolus de valma.conſ 69.n. 41. inter cõſ.crim. vol.1.Cicero pro Sexto Roſcio in 4.chart.& in 2 off.in fine,in 4.charta.Abſentes etiam criminum rei damnantur.

§.in accuſatorem.1.

Vide l.3.in fine,C. qui accuſare non poſſ. & l.3. in fine,ſupra de præuaricatoribus,Boſſius de conuictu,numero 48.cum ſeq.

§.Refert.2.

Bellonus libro 3.ſupput.cap.17. iunge hic l. 11.§.penul.ſupra eod.

l.ſi quis.6.

Cuiacius libro 7.obſer.cap.21.Plato apud Senecam.16.de ira , Seneca 2.de ira 31. Iſidor.ca. 27.folio 493.numero 38.repet.6. Cicero 3.Philippica,Liuius libro 5. Polyb.libro 6. Plutarch. in Graccho,Tacitus libro 14.

l.Veluti.7.

Iuuenal.6.Horatius Satyr.3.Iſidorus lib. 5.cap.27.

l.Aut damnum 8.

Pœna eſt famæ amiſſionem pati,Clarus 5. ſenten iarum,§.vlt.quæſt.72. Corraſius libro 3. miſcellaneorum.capite 17.Petrus Gregorius 31. ſyntag.29.& 31.ſyntag.30.numero 5.vbi de pœna ſuſpenſionis.

§.Hoſtes.2.

Spartianus in Caracalla & in Geta,Xiphilinus ibidem,Cuiacius libr.6.obſeruationum.capite 26.Quintilianus declam.11.ante finẽ,Tertullianus libro de.trinit.Abdias 5.hiſtor. apoſtol.

§.Quiſquis.7.

Diodorus 18.Xiphilinus in Adriano,Suetonius in Nerone ,Cuiacius dicto libro 6.capite 35.Dion.98.Tacitus libro 11.in principio Suetonius in Domitiano,cap.8.vide Tacitum 16.

§.in miniſterium.8.

Quintilianus declar.377.Boetius 3.de philoſophia contẽplat. Conſtantius Landus enarrat. in tit.de iuſtitia & iure.cap.22 Grammat.deciſ. 32.Petrus Faber 1.ſemeſt. 4. Cuiacius libro 4. obſeruationum,9.& libro 15.capite 4.

§.ſolent.9.

Suetonius in Nerone,cap 49 Liuius libro 10. Cicero pro Rabirio,Gueuarra ad l.14.num.13. cum ſeq.D.de officio præſidis ;Fornerius libro 1. ſelect.cap 6.Cuiacius libro 13.obſeruationum,capite 34. Saluſtius in bello Catilinario,Cuiacius libro 8.obſeruationum 27 Papo 3.not.10.cap.des remiſſions.Paulus li.5.ſententiarũ , titulo 12.§.2.

§.Quicumque.11.

Cicero 4.Catil.Halicarn.libro 1.Clarus lib. 5.ſententiarum,§.vltimo,q 70. Cuiacius lib.13. obſeruationum,capite 10.Conſtãtius Lãdus dicto loco,capite 21.Valerius libro 6.cap 3. Varro libro 4.de lingua Latina,Petrus Gregorius 31. ſyntag.33.

l.Moris.9.

Cuiacius lib.12. obſeruationum ,capite 9.& libro 7.capite 25.Cicero 7.Verrina.

§.Sunt.9.

Cuiacius libro 14.obſeruationum,cap.34.Tertullianus cap.20.apologetici, Paulus libro 4.ſententiarum,titulo 6.§.1.& Cuiacius ibidem.

l.in ſeruorum.10.

Vide l.3.Cod.hoc titulo , & l.45.§.1.ſuprà de re iudicata.

l.Perſpiciendum.11.

Hotomanus 2.illuſt.quæſt.l.10.§.de ſtatulib.

§.Furta.

Vide l 17.& 89.ſupra de furtis,l.vltima,Cod. eodem,Clarus §.furta,numero 22.Gloſſa in c.1. §.volens itaque de collat.

Digitized by Google

§.Delinquitur.2.

Clarus §.*homicidium,nu.6.* Plaza *libro* 1.*miſcell.cap.*21.27.*&* 30. ad totam verò legem ex profeſſo ſcripſit Iuſtinus Galterus, vide l.*vnic.C.ſi quis imperat.*, *&* l.30.*&* 31.*ſupra ad legem Aquiliam.*

l.Quod.12.

Tertull.*c.*12.*apologetic.* Euſebius 5.*eccleſ.hiſtor.*

l.Hodie.13.

Tenendus eſt vbique modus, æquè peccat quod excedit quàm quod deficit. Briſſonius *libro* 1.*ſelect.cap.*4.*&* *libro* 2.*cap.*1. Seneca 2.*de beneficiis.*

l.Quædam.14.

Nota hic facta,dicta,ſcripta, ac conſilia interdum puniri.

l.Diuus.15.

Pœna capitali puniri etiam poſſunt decuriones.

l.Aut facta.16.

Clarus 5.*ſententiarum,*§.*vlt.quæſt.*88.Quintilianus *libro* 6.*Inſt.ca.*1.*&* *libro* 7.2. Cuiacius *libro* 15.*obſeruationum,capite* 3. Hotomanus *libro* 5.*obſ.c.*17.

§. Locus.4.

Sacrilegium ſeparatur à furto, vt optimè notat Cuiacius *libro* 15.*obſeruationum,*31.*&* *libro* 13.*obſeruationum, capite* 19. Menochius *de arbit.iudic.caſ.*389.

§. Qualitate.6.

Alciatus *libro* 1.*diſpunct.cap.*16. vide hic Budæum, Demoſthenem in oratione aduerſus Mid. Quintilianum *libro* 6.*Inſt.*1.

§. Euentus.8.

Quint. *declam* 274. Demoſthenes contra Ariſtocratem,Alciatus *libro* 1.*diſpunct.cap.*17. *&* *libro* 2.*prætermiſſorum*,Cœlius Rhodiginus *libro* 20.*antiquar. cap.*27.l.7.*ſupra de extraord. crimin.*

l.Sunt.17.

Hodie nemo pœnæ ſeruus efficitur & *Nouella* 22. *cap.*8.Alexander ab Alexandro *libro* 4.*genialium dierum,cap.*10. Briſſonius *libro* 1. *ſelect.c.*13.Cuiacius *libro* 8.*obſeruationum,c.*12.

l.Cognationis.18.

Gellius *libro* 7.*noctium attic cap.*3.*can. homicidium,de pœn. diſt.* 1. Pithœus *in notis ad fragmenta iuriſconſultorum.pag.* 69. Cuiacius *libro* 8.*obſeruationum, capite* 22.*&* *libro* 15.*capite* 25, Benedictus Capra *in regul.concluſ.*66. Iuuenalis *Satyra* 13.Senc. 1.*de ira,cap.*14.Clarus 5.*ſententiarum,*§.*vlt.quæſt.*9.

l.Si non.19.

Iudex poteſt ex officio inquirere defenſiones rei à nullo defenſi.

l.Si pœna.20.

Budæus hic,Suetonius *in Claudio.*

l. Vltimum.21.

Cuiacius *libro* 3.*obſeruationum, capite* 36.Gellius *libro* 6.*cap.*14.Seneca 3.*controuerſ.*8.*in fine*, Papo 24.*Arreſt.*14.*artic.*1.

l.in metallum.22.

Paulus *libro* 5.*ſententiarum,titul.*17. §.2. Liu. *lib.*3.Plinius 2.*epiſt.* Cuiacius 3 *obſeruationum*, 36. Duarenus *libro* 1. *diſput cap.*14 Plinius 10. *epiſt.*40.*&* 41.Bellouiſ.2.*pract.* 11.*numero* 19.

l.Sine præfinito.23.

Tempus indefinitum pro quo æſtimetur, vide hic Gloſſam, & Cuiacium *libro* 6. *obſeruationum, cap.*25.vide l.10.C.*eod.titulo &* *ſeq.*

l.Eorum.24.

Val.*libro* 6.*c.*3.Appian.3. *de bello ciuili*, Var. 4.*de ling.*

l.Si diutino.25.

Clarus 5.*ſententiarum,* §.*vlt.quæſt.*60.*verſic. præterea poteſt.* Val.*libro* 1.*c.*8.Alciatus *libro* 2. *parerg.c.*10.Ferrandus *libro* 1.*explic.c.*49. Coraſius *libro* 2.*miſcellaneorum.capite* 20.Forcatulus *in cupidine iuriſper. ca.*4. Duarenus *libro* 1.*diſput.c.*29.Zoannetus *reſtitut.ad D.cap.* 18. Rainaldus Corſus *libro* 1.*indagat.ca* 29 Liui. *libro* 1.*c.*5. Suetonius *in Caligula*, Plutarchus *in Camillo.*

* Verum pœna ſit minuenda vbi à patrato ſcelere multū temporis interceſſit,vide Fachineum *controuerſiarum iuris lib.*9.*cap.*48.

§.Non poteſt.

Seneca 1.*de ira, cap* 16.Tacitus *libro* 5.Liuius *libro* 3.*c.*3. Plutarchus *in Romul.* Conſtantius Landus *enarrationum, in tit.de iuſtitia & iure, cap.*22. Halicarnaſſeus *libro* 8. Dion. *libro* 44. Suetonius *in Tyberio,cap.*62.

l.Crimen.26.

Harmenopulus *libro* 6.*titut.* 6. Halicarnaſſ. *libro* 8 vide l.7.*in fine,ſupra de ſer.*l 8.*in fine,ſupra de in ius.*Couarruuias *libro* 3.*variarum reſolutionum,cap.*8.l.34.*ſupra de ritu, iuncto titulo C.ne filius pro patre.*

l.Diui.27.

Petrus Faber 1.*ſemeſt.*4. An & quando reus poſſit abſolui.Bart.hic.

§. Decurionibus.1.

Pro intellectu huius §.vide l.6.§.9.*ſupra de iniuſto,*Iacobus Ræuardus *lib.*3. *varior.c.*19.

l.Capi

l.Capitalium.28.

Paulus *libro* 5.*ſententiarum, titulo* 17. §.2. & *tit*.22. §.1.Suetonius *in Nerone*, *c*.69. Contius *libro* 1.*lect.ſubceſiuarum*,*c*.13. Couarruuias *libro* 4.*variarum reſolutionum*,*c*.5.Cuiacius *libro* 16.*obſeruationum*,*cap*.1. Auguſt.*in quaſt.veteris teſtamenti*,*Nouella* 22.*c*.8.

§.Solent.3.

Suetonius *in Nerone*, vide Pithœum *ad* 11. *notarum*,*folio* 160. Harmenopulus *libro* 6.*tit*. 7.Lipſius *libro* 1.*epiſt.quaſt.epiſt*.1. Delictum an iteratione augeatur, vide l.1.*ſupra de iure patronatus*.

§.Diuus.6.

Facere opus metalli, & damnari in metallum diuerſa ſunt, Paulus 5.*ſententiarum*,17.§.*vlt*. Ioannes Robertus *recept. lection.libro* 2.*c*. 19.Cuiacius *libro* 6.*obſer.capite* 25.& *libro* 15.*c*. 22.Ant.Mercat.1.*cap*.25. Robertus 1.*animaduerſ*.28.

§.Ad ſtatuas.7.

Plinius *libro* 10.*epiſt*.97. Cuiac.*libro* 12 *obſ.c*. 29 Tacit.*libro* 3.Cuiac.*dicto cap*.25.& *libro* 11. *c*.29.Briſſonius *libro* 4.*reſolutionum*,*c* 11.Harmenopulus *libro* 6.*titulo* 12.*in prin*. Paulus *libro* 5 *ſententiarum*,*titulo* 3 §.*vlt*.

§.Famoſos.15.

Harmenop.*libro* 6.*tit*.6.*in fine*,Apuleius *libro* 8.l.16.§.3.*ſ.eod*. Pro intellectu,vide Sozinum *in* l.*à diuo Pio*, *in* §.1.*num*.12. *charta* 53.*de re iud*.l.8.*in fine*,*C.de epiſcopis & cler*.

l.Qui vltimo.29.

Iunge hic l.12.*ſupra eodem hoc tit*.

l.Si quis.30.

Paulus *libro* 5.*ſententiarum*,*tit*.21. §. 2. Lactantius *in epiteme*,*c*.3.

l.Ad beſtias.31.

Bellouiſ.2.*pract*.11.*numero* 9.Clarus *libro* 5. *ſententiarum*,§.*vlt*.*q*.60.Alciatus *libro* 2.*parer*. *c*.28.Couarruuias *ad* l.1.*libro* 5. *numero* 16. *de iuſt.& iur*. Ræuardus *libro* 2.*varior.c*.14.Couarruuias *libro* 2.*variar. reſol.c*.9. Plaza d.l.1. *c*.33.Papo.3.*notar*.10.*c.des remiſſions*,& 24.*areſt*.10.*artic*.14.l 4.*in fine ſupra eod*.

l.Si præſes.32.

Damnatus ex lege Iulia de vi priuata fit infamis.

In pœnalibus in dubio minor pœna imponitur,adde Dec.*ad* l.*ſemper*,*in obſcuris*,*nu*.9.*de reg.iur*.Iaſ.*ad* l.*eum quidam*,*nu*.29.D.*de lib.& poſt.& ad* l.*ſi prius*,*nu*.54.*D.de noui operis nunt*. Neuiz.*lib*.6.*ſil.nupt.nu*.47.*verſ*.3. limitat Iacob.Menoch.*de arbit.iud.libro* 1.*q*.86 *num*.25. vide l.1.§.4.*ſupra ad Trebellianum*,Alciatum 3.*præſumpt*.6.

l.Fratres.33.

Pœna ad tempus impoſita,poſt tempus remiſſa intelligitur.

l.Seruus.34.

Vide l.1.*C.hoc tit*.& l.24.*ſupra de iure fiſci*.

l.Mandatis.35.

Cuiacius *libro* 14.*obſeruationum*, *capite* 34. l.6.C.*hoc tit*.

l.In metallum.36.

Facit *Nouella* 22.*cap*.8.

l.in dardanarios.37.

Cuiacius *libro* 10.*obſeruationum* , *capite* 19. De dardanariis eſt l 6.*ſupra de extraordin.crimin* l.*penultima*,*ſupra de falſis*.

l.Si quis.38.

Paulus *libro* 5. *ſententiarum* , *titulo* 22. §. 1. Lactantius *libro* 4.*c*.16.

§.Qui nondum.3.

Grammaticus *deciſ*.22. Harmen. *libro* 6.*tit*. 3.Paulus 1.*ſent.tit*.23.§.8. Iuuenalis *Satyra* 6. *Nou.Leon*.31.Boſſius *titulo de homicidio*.

l.Cicero.39.

Cuiacius *libro* 19.*obſer*.9.Petrus Gregorius 35.*ſyntag.tit*.15.§.18. An mulier & quicunque alius interficiens,eum,qui in vtero eſt,puniri debeat, vide per Ioannem de Platea, *in* §. *poſthumi*,*Inſtit.de exhæred.lib*. & latius ibi per Bartolum *numero* 8. Ariſtoteles 7.*politic.can. ſemina* 32.*q* 2.Exod.*c*.21.

l.Metrodorum.40.

Cuiac.*ad* l.8 *ſupra qui teſtamenta facere poſſ*.

l.Sanctio.41.

Vide l.99 *in fine*,*ſupra de legatis* 2.& *l*.80.*ſ*. *de regulis iuris*.

Grammaticus *deciſ*. 40. *numero* 22. ibi, nec ambiguitur, quomodo ſpecialis actus tollat generalem , latè Decius *in* l.*in tota*,*de regulis iuris*,l.14.*ſupra de accuſationibus*.

l.interpretatione.42.

Facit l.20.*in fin.ſupra de rebus dub*.

Menochius *q*.86.& *præced*.& *q*.96. faciunt ad hanc legem multa per Iaſonem *in* l.*transſigere*,*num*.9.*C.de tranſactionibus*,l.155. *in fi.infra de regulis iuris*.

l.Imperator.43.

Cuiacius *ad Nouellam* 134.

Tit. 20. De bonis damnatorum.

Hodie hic titulus iure Romano abrogatur, niſi certis caſibus,*Nouella* 17.*cap*.12.&134.*ca*-

Digitized by Google

pite vltimo, Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo* 12. Luc. 9. *plac.* 9.

Boſſius *titulo de bon. publ. & titulo de alimen. ex public. bonu praſtan.*

l. Damnatione. 1.

Conſtat ex hac lege confiſcationem bonorum vniuerſorum apud Romanos in vſu non fuiſſe l. 7. *infra eodem*, Auguſtinus *libro* 1. *emendationum, cap.* 4.

l. Non vt quis. 2.

Ante condemnationem reo mortuo in cuſtodia eius bona ad hæredes deferuntur.

l. Quinque. 3.

An & quibus caſibus dos mulieris confiſcari & publicari poſſit, Bartolus hic.

l. Et omnes. 4.

Nota hic actiones fauorabiliores eſſe actionibus.

l. Sed ſi. 5.

Hodie nemo liber per ſeruitutem ſeruus pœnę dicitur, *Nouell* 22. *cap.* 8. Vide Monterr. *in l. ſi conſtante*, 1. *coll. in fi. D. ſoluto matrimonio.* An deportatione matrimonium diſſoluatur, vide *d. Nouell.* 22. *cap.* 13.

l. Diuus. 6.

Lampr. *in Alexand.* Gellius *libro* 15. *noctium atticarum, c.* 12. Contius *libro* 3. *lection. antiq. cap.* 26. Cuiacius *libro* 10. *obſeruationum, capite* 26. Cotta *in voce commentarienſes*, Alciat⁹ *libro* 1. *parerg. cap.* 40. Cuiacius *libro* 6. *obſeruationum, capite* 33. *libro* 4. *obſeruationum, cap.* 18. De Sardoniche, vide Plinium *libr.* 6. Plutarchum *in Galba.*

l. Cum ratio. 7.

Ius gentium ratio naturalis interdum dicitur, l. 1. *D. de acquir. rer. dom.* in hac l habetur quod filius non portabit iniquitatem patris, vide textum *in l. crimẽ de pœn.* Item quod lex naturalis habet vim legis, l. *ſi alienis de ſtipul. ſeru. & de ſtat.* quod pater teneatur pro filio, Decius *conſ.* 268. *& de ſtatu* quod agnatus teneatur pro delinquẽte, Dec. *conſ.* 64 & alleg. propter delict. patris punient. filij. tex. hic *c.* 1 *ſi vaſal. feud. & in c. quibuſdam, de pœnis*, vide Michaelem Groſſum *libro* 1. *ſentent. in* §. *legitima quæſt.* 2.

l. Liberis. 8.

Hæc quæ ſequuntur reſtituta ſunt à Cuiacio *libro* 6. *obſer. cap.* 23.

l. Niſi. 9.

Adde l. 7. §. 2 *ſupra eodem.*

l. ſed etſi. 10.

Coniunge l. 42. *ſ. ſoluto matrimonio.*

l. Condemnatis. 11. & vlt.

Facit hic l. *vlt. C. ad l. Iul. maieſt.*

§. Reus. 1.

Cuiacius *libro* 6. *obſ. c.* 23.

Tit. 21. De bonis eorum qui ante ſententiam, vel mortem ſibi conſciuerunt, vel accuſatorem corruperunt.

Petrus Gregorius 36. *ſyntag.* 22. Robertus 1. *recept.* 33.

l. in capitalibus. 1.

Vide l. *vlt. ſupra de præuaricat. &* l. 28 *ſupra de tranſact.*

l. Imperatores. 2.

Plinius 10. *epiſt.* Suetonius *in Iulio, & in Tyberio* Tacit. *libro* 2. Cuiacius *libro* 6. *obſeruatio. cap.* 24. *& libro* 9. *obſer. capite* 14. Ioannes Robertus *libro* 1. *recept. lectio. cap.* 37. Cicero *in diuinatione*, Robertus 2. *animaduerſ.* 22. Ant. Mercat. 2. *notat.* 22.

l. Qui rei. 3. & vlt.

Plinius *libro* 7 *hiſt. cap.* 53. *& epiſt.* 24. *&* 49. Petrus Gregorius 32 *ſyntag.* Menochius *de arbit. iud. caſ.* 284. Gellius *libro* 11. *cap.* 6. Ammianus *libro* 29. Cicero 5. *Tuſcul.* Lucanus 3. *de bello ciuili.*

Tit. 22. De interdictis & relegatis, & deportatis.

Crinitus *libro* 22. *de honeſt. diſcip. cap.* 5. Turnebus *libro* 20. *aduer. cap.* 16. Curtius *libro* 1. *coni. ad collegam. cap.* 2. Menochius *de arbit. iud. caſ.* 330. Cœlius Rhodiginus *libro* 14. *antiquit. c.* 48. Quid autem ſit interdicere collige ex l. 1. 6. 7. §. 10. *infra eodem.*

l. Caput. 1.

Bona relegati fiſco non vindicantur, niſi ſpecialiter adempta ſint.

l. Manumittere. 2.

Vide hic l. 8. *ſupra de manumiſſionib.*

l. eum qui. 3.

Ius liberorũ, liberis non adimitur etiam ſi parens perduellionis reus, Gilbertus Regius, *libro* 2. *enantioſ. cap.* 5.

l. Relegari. 4.

Facit l. 4 §. 7. *ſupra eodem tit.*

l. Exilium. 5.

Duarenus *libro* 1. *diſput. c.* 37. Ioannes Robertus *libro* 4. *ſententiarum iur. cap.* 11.

l. inter. 6.

An præſidi, ius deportandi competat, vide Hotoman *libro* 3. *obſ. cap.* 2.

l. Rele-

Digitized by Google

l.Relegatorum.7.

Paulus *libro 3.ſententiarum*, §.9.l.1.§.4.ſ. *de legat 3.& l.4 ſup.eod.*

§.Eſt quoddam.5.

Duarenus *libro 2.diſput.cap.39.*Cuiacius *li. 8.obſ.cap.27.& in paratit.*Nicephor.*libro* 14.*c. 35.& 36.& libro 9.cap.29.*

§.Solet.19.

Fornerius *libro* 1.*ſelect.c.*12. Minoribus interdictus etiam maioribus interdicitur non è contra l.6.ſ.*de appellat.*

l.Sed honore.8.

Pœnam & præmium ex eodem facto nemo pati debet.

l.Poteſt.9.

An domum egredi poſſit quis damnari, vide hic Gloſſ.

l.Non etiam.10.

Cuiac *lib.*14.*obſ.c.*34. Hæc autem quæ ſequuntur reſtitua ſunt à Contio & Cuiacio in Baſilicis.Ammianus 12.*cap.*17.

l.Interdum.11.

Petrus Gregor.21.*ſyntag.num.*4.Paul.*libro 5.ſententiarum, titulo*26.§.3.

l.A ſua.12.

Vide *legem 4 ſupra de pœnis.*

l.Relegatus.14.

Cuiacius *ad legem* 121.*in verbo inſulam.ſup. de verborum oblig.*

Tit.23. De ſententiam paſſis & reſtitutis.

Boſſius *titulo de remed.ex ſola principis clementia fol.*331.Græci autem reſtitutionem indulgentiam vocant,Pap.3 *notar.*10.*cap.des lettres de rappel de Ban.*

l.Ad ſucceſſionem.1.

Vide *legem* 19.*ſupra de iure patronatus.*

l.Si deportatus.2.

Dignitas amiſſa à principe reſtitui poteſt expreſſè tacitè non remittitur.

l.in inſulam.3.

Facit hic l.4.*ſupra de bon.proſcrip.*

l.in metallum.4.& vlt.

Coniunge l.5.& l.18 *ſupra de ſtatu liber.*

Tit. 24. De cadaueribus punitorum.

Lucius 12.*placitorum* 10.Pap.24.*arreſt.*14.

l.Corpora.1.

Pœnæ ſpecies eſt ſepultura priuari,Suetonius *in Veſpaſ.capite 2.in fine.*

l.Si quis.2.

Lucius 12.*placitor.*10.l.1.*C.ex delict.defunct.*

l.Corpora.3.& vlt.

Innoc.*in cap.certificari,de ſepultur.*Gell.*libro* 10.*cap.*10.

LIBER XLIX.

Titulus primus.

De appellationibus & relationibus.

AD rubric. ſcripſit Alciat. *tom. 6.* Ad ibi dicta per Bart circa diffinitionem appellationis, vide Decium *in rubr. extra, de probat. verſ.3.definitio tradita. Et §.fin.* Limita vt per Sozin.*in regula* 10.*Tractatum de appellationibus edidit Petrus Cornelius Brederodius.

l.Appellandi.1.

Papo.19.*arreſt.*1.

§.Quæſitum.1.

Alciatus *lib.4.diſpunct.capite* 16. Appellare poſſumus à Principis reſcripto & eius executione,vt notant hic Doctores.

§.Libelli.4.

Conſules ex reſcripto principis iudicem dare poſſunt,qua de re vide Bartolum hic. Rainaldus Corſus *libro 2. indagat.cap.* 20. Balbus *deciſ.*455.An à ſententia iudicis à Cõſulibus dati appelletur,vide hic D.Goth.

l.Sed ſi.2.

Appellatio verbalis apud acta fieri debet. Bartolus *in* l. *nec quicquam,ſupra de offic. proconſul.*

l.Scio.3.

Ferrarienſis in forma appellationis à definitiua,in verbo *occaſione.*

l.Ab executore.4.

Imbertus in Enchir.Petrus Gregorius 50. *ſyntagm.2.numero 2.& ſeq.*

§.item.3.

Procurator lite conteſtata. litis dominus efficitur,&ideo tum alium procuratorem litis facere poteſt. Cum ex edicto & dum probat,quod non præcedente citatione,ſententia eſt nulla.adde Decium *conſ* .20. *& conſilio 606.numer.*11.etiam ſi ſtatutũ vellet contrarium per eundem *conſilio 605. nu.*

Digitized by Google

11. & 13. & vide quæ addo *ad* l. *qua vna, de re iudic.* & latè Dec. *conſilio* 410. *nu.* 8. & an requiratur perempt. etiam in ſent. Imper. Dec. *conſilio* 198. *columm. 3. in fin.* & vide quæ addo *ad* l. *probat. C. de ſent.* & an comminatio iudicis de præter. ad vlter. habeat vim per empt. Dec. *in ca. cauſam quæ de reſcri.* An autem citat. præſump. interuen. Abb. *conſ.* 92. 1. *vol.* & *in ca. tenor. col. pen.* & *antepen. de re iudic.* quem in aliquibus reprehendit Felin. traduntiet iam Doct. *in cap. quoniam. de probat.* in illo artic. an præſumatur pro rectitudine proceſſus, & ad hanc materiam, vide quæ addo ad text. *in* §. *omnium. Inſt. de pœn. temerè litig. l. pro curator.* §. 1. *ſupra de doli mali & metus except.* l. 1. *infra de appell. recip.*

l. A ſententia. 5.

Menochius *de arbitr. iud. caſ.* 11. Ferrarienſis ſupradicto loco. & Maſurius *in pract. Nouell. 23. cap. 1.*

l. Non tantùm. 6.

Humanitatis ratione receptum eſt, vt quis pro damnato appellare poſſit.

Appellare cuilibet licet, pro eo qui ad ſupplicium ducitur, etiam eo inuito, quid iuris ſi iudex non vult eum admittere, & vult vlterius procedere, vide Guidonem Pap. *q.* 579. *numero* 97. Cæpol. *cau.* 2. *numero* 4. Felinum *ad cap. cum ſuper numero* 234. & 5. *de re iud. folio* 536. *numero* 25. 76. & 77. *repetitionum* 6. Baldum *in cap. at ſi clerici, de iudic.* Iaſonem *in* l. *error, D. de iur. & facti ignorantia.*

l. Cum quidam. 7.

Cap. *appellatio, de appellat. in* 6. Bartolus *in* l. 1. §. 1. *ſupra eod.*

l. Illud. 8.

Reuardus *libro* 1. *varior. cap.* 3. Paulus *libro* 5. *ſententiarum. titulo* 4. §. 17. & *titulo* 35. §. *vltimo,* vide Petrum Gregorium 38 *ſyntag.* 3. *nume.* 7. 8. 9. & *ſequent.*

l. Si qui. 10.

Hotomanus *libro* 4. *obſeruationum, capite* 9. vide l. 11. *ſupra de iuriſdictione omnium iudicū.*

l. Cum ex cauſa. 11.

An & quando appellationi videatur renuntiare condemnatus, Bartolus hic.

l. Si conſtet. 12.

Sententia prolata contra iudiciorum ordinem, ſententiæ nomen non meretur.

l. Appellanti 13.

Vide in hanc legem Paponem 19. *arreſt.* 1. *artic.* 35. & l. 3. *in fine, ſupra eod.*

l. Si perluſorio. 14.

Virgilius 1. *Georg.* de voce *proludendi.* Iuuenalis *Satyra* 5. Auguſtinus 2. *de ciuitate.* Alciatus *libro* 8. *parerg. ca.* 24. Plinius *libro* 6. *epiſt. ad Vrſi.*

Sententia lata aduerſus vnum, an noceat aliis Gloſſa hic.

l. Serui. 15.

An & quomodo noſtra cauſa dici poſſit, vide hic Gloſſam.

l. Conſtitutiones. 16.

Petrus Duen. *regula* 116 *incipiente conuictus,* Angelus *in* l. *furti, ſupra de infam.* An liceat appellare executori condemnato, *can. ei qui* §. *ſunt etiam quorum appellationes, ca.* 2. *queſt.* 6. vbi latè materia hæc tractatur à ſententia regis item non appellatur, vt notat Bartolus *in principio fforum,* & *in* l. 1. *ſupra de officio præfecti prætorio.* An confeſſus tantum vel conuictus poſſit appellare, vide Angelum *in* l. *finali,* §. *iuſſus. infra eodem titulo,* Baldum *in* l. *addictos, Cod. de epiſcopali audientia, c. Romana, extra eod. in* 6. Baldum *in* l. 1. *Cod. ex delict. defun.* l. *prouinciarum, C. de feriis.*

l. Cum in vna. 17.

Paulus *libro* 5. *ſententiarum, titulo* 33. §. 5. l. 4. *ſupra de excuſ. tut.*

l. Lucius. 18.

Ad & vnde ſumi poſſit huius legis dubitandi ratio, Gothof. hic.

l. Si expreſſim. 19.

Sententia contra ius lata non firmatur præſcriptione.

l. Qui ſuſpectum. 20.

Vide l. 1. §. 14. *ſupra quando appell. ſit,* l. 3. *ſupra de appell. recip.*

§. Militibus. 2.

Briſſonius *libro* 2. *ſelect. cap.* 19. Vide *Nouell.* 23. *cap.* 1. Socinum *reg.* 23. An ordo in appellatione ſit ſeruandus Gloſſa hic.

l. Imperatores. 21.

Paulus *libro* 5. *ſent. titulo* 37. §. *vnico,* & *tit.* 36. §. 1. & *ſequent.* Alciatus *libro* 1. *diſpunct. cap.* 15. Roman. *conſ.* 332. Anan. *conſ.* 51. & *ſeq.*

Appellatio ad principem, omiſſo medio regulariter non admittatur, vt hic. & *c. dilecti, extra de appellat.* cum ſimilibus, adde ad regulam huius legis, per Socinum latè *in reg.* 23. *de appell.* & per Felinum, qui ponit regulam cum pluribus fal. *in ca. ſuper quaeſt. numero* 14. *extra de officio delega:* ibi idem reſcripſ. de ſequeſtratu fructuum, vide textum, & ibi latè Docto. *cap. fin. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* vide omnino textum *in l. ab executione, quarum exceptio non recipiatur,* Hoſtienſ. *in cap. finali, extra de ſequeſt.* Imol. *in* l. *diuortio,* §. *interdum, D. ſoluto matrimonio.*

l. Ad.

Digitized by Google

l. Ad principem.22.

Baldus *in l.preſes, in principio, Cod.quomodo & quando iud.*

l. Ex conſenſu.23.

Bartolus *in* i.1.C.*de arbit.*

§. Cum procurator.1.

Briſſonius *libro* 3.*ſelect* c.18. Bartolus *in* l.*ſi expreſſim, ſupra eod.* Cuiacius *libro* 19.*obſ.ca.*13. Robertus 1.*animaduerſ* 21.*in fin.*

l. Negotiorum.24.

Hanc legem declara per l *finalem, ſupra de re iudicata.*

l. Imperator. 25.

Impedimentum an & quomodo probari poſſit, Bartolus hic. Alciatus *libro* 1. *diſpunct.* c.16.l.*continuus*, §.*cum ita*, D.*de verb.oblig.*

l. Ad imperatorem.26.

Clara ſatis per ſe eſt hæc lex.

l. tutor. 27.

Facit l.2 3.*ſupra eodem*, & l.5.§. 6.*ſupra de adm.tut.*

l. Creditor.28.& vlt.

Seruus pro domino appellare non poteſt, vt l.15.*ſupra eodem.* An confeſſus & condemnatus poſſit appellare. Bart.hic.

Tit.2. A quibus appellari non licet.

Alexander ab Alexand. *libro* 6. *genial.dier. cap.*10.Roman.*ſing.*6. Cynus *in* l.*ſi quis ex conſenſu, C.de epiſcopali audient.*

l. Tractandum.1.

Pap.3.*notar.*10.*cap.des moyens contre arreſts.* Grammat. *deciſ.* 35. cuius deciſionis ſumma notanda eſt: nam ex ea probari fortaſſis poſſet, quod ab auditore generali, ad cuius relationem princeps ſententiam mortis tulit appellari liceat, *folio* 185. *numero* 11.*tractatuum* 14. De ſupplicatione erroris obtent. vide Lucium 5.*placitorum* 6.

§. interdum.4.

Papon.19. *arreſt.*8.*cap. de la forme & iugemẽt des arreſts.* Menochius *de arbit.iud.caſ.*197. Alexander *conſ.*113.& *ſeq.vol.*5.

l. Quæſitum.2.& vlt.

Sententia malè lata, mutari non poteſt, niſi appellatione.

Titul. 3. Qui & à quo appelletur.

l. Quod dicitur.1.

Gloſſa & Doctor. *in cap.ad hæc ſumus, extra de reſcriptis.*

§, Ab eo.1.

Baldus *in l.fi.C.vbi & apud quem.*

Adde ad hunc textum Zoannetum *libro reſtit.* & c.9.Guid.Pap.q.436. Vacon. *libro* 6. *declar.iur.ciuil.c.*239.

Goueanus *libro* 1. *variarum lection. cap.* 46. Nota hic quod ab eo cui mandata eſt iuriſdictio non appellatur is qui mandauit, quia is ipſe ſententiam dixiſſe videtur, quam dixit vicarius iuriſdictionis ſuæ, non poteſt autem idem ab eodem appellare, ac proinde ab eo cui mandata eſt iuriſdictio non appellatur is qui mandauit, ſed is qui prouocaretur ab eo qui mandauit, Aretinus *conſ.*131.& Alexander *conſ.*282.*vol.*2. Baldus *in l.pen.ſupra de appellat.*

l. Appellari.2.

Goueanus *libro* 1.*variar.lection.c.pen.* Cuia. *lib.*7.*obſ cap.*21.Menoch.*de arbit.iudic.libro* 1.q. 74. Hæc autem lex continet exceptionem legis ſuperioris, vt facilè videre eſt.

l. Dato iudice.3.& vlt.

Vide l.§.3 *ſupra de appellation.*

Titul. 4. Quando appellandum ſit, & intra quæ tempora.

Briſſonius *libro* 2.*ſelect.c.*19.Paulus *libro* 5. *ſent.tit.*32.id eſt de temporibus, & reparationibus appellationum.

l. Si quidem.1.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.*8. Auguſtinus *libro* 1. *emendationum, cap.*8. Bartolus *in l.vbi abſunt, ſupra de tutoribus & curatoribus dat.* *Maſu.*in pract.ſor.tit.*3.*de contum.num.*3.

§. Biduum.5.

Tempus appellationis interpoſitæ currit à tempore ſententiæ latæ, etiam ſi ſententia fuerit conditionalis, Iaſon *ad l.ſi cui legetur, in principio, de leg.*1. Tiraquel.*de retract.*§.1. *gloſſa* 10.*numero* 47.& *ſeq.* Hoc autem immutatum eſt per *Nouell.* 23. Paulus *libro* 5.*ſentent.tit.*38. §.1.

l. Si procuratoris.2.

Procurator ad agendum appellare poteſt & appellationem perſequi.

l. illud.3.

Bartolus *in l.acta, de re iudic.* & *l.ſciendum, D.de verborum oblig.*

Tit. 5. De appellationibus recipiendis vel non.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 35.*

l. Non ſolent. 1.

De ratione huius legis, vide Baldum *in l. alienam, C. de proc.*

l. Eius. 4.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 35. §. 2. l. 6. ſupra de appellat.*

l. Ei cuius. 5.

Briſſonius *libro 2. ſelect. cap.* 19. adde l. 19. C. *de appellat. & l. 31. ibid.*

l. Sciendum. 6.

Bartolus *in l. 1. C. quorum appellationes, &c.*

l. Si res. 7. & vlt.

Paulus *libro 5 ſententiarum, titulo 35. §. 2. & 1. ſententiarum, 6. § 3.*

* ¶ Fachineus *Controuerſiarum iuris, libro 1. cap. 76. 77.*

Tit. 6. De libellis dimiſſoriis qui apoſtoli dicuntur.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 34. §. 1. l. 9. infra de iure fiſci.*

l. Poſt. 1. & vnica.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 34. §. 2. l. 13. ſupra quibus ex cauſ.*

Tit. 7. Nihil innouari appellatione interpoſita.

Paulus *libro 5 ſententiarum, titulo 36.* Baldus *in l. appellatione, C. de appell.*

l. Appellatione. 1.

Baldus *in cap. doceri, circa finem, extra de reſcript.*

Tit. 8. Quæ ſententiæ ſine appellatione reſcindantur.

l. Illud. 1.

Oldendorpius *cap. 27. de ſententia & re iudicata.*

l. Paulus. 2.

Baldus *in l. 1. §. 1. in principio, Cod. de caducis tollendis.*

l. Paulus. 3.

Oldendorpius *cap. 27. de ſententia, & re iudicata.*

Titul. 9. An per alium cauſæ appellationum reddi poſſunt.

De reddendis cauſis appellationum, Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 35.*

l. Quæri ſolet. 1.

Cauſa principalis quando poteſt agi per procuratorem, tunc etiam cauſa appellationis per procuratorem agi poteſt, adde Anto. Rub. *ad l. ſeruum, §. publico, D. de procur. num.* 45. Iacob. Menoch. *in tract. de arbit. iud. libro 1. quæſt. 80. numero* 91. Alex. de Imol. *conſ. 90. numero 59. inter conſ. crim. vol. 1.* Paul. *libro 5. ſententiarum. tit. 35. §. 1 l. 2. C. de procurat. l. 10. Cod. de appellat. l. 3. C. quorum appellationes.*

*Fachineus *Controuerſiarum iuris lib. 1 c. 26.*

l. Si procurator. 2. & vlt.

Abſens nemo dari in ſeruitutem poteſt, aut damnari.

Titul. 10. Si tutor vel curator, magiſtratus creatus appellauerit.

l. Si qui. 1.

Appellans an debeat cauſam appellationis probare, Spec. *in titulo de ſent.*

Tit. 11. Eum qui appellauerit, in prouincia defendi.

l. Eum qui. 1.

Reconuentio an habeat locum in cauſa appellationis, vide Gloſſam hic.

Tit. 12. Apud eum, à quo appellatur, aliam cauſam agere compellendum.

l. Si quis. 1. & vnica.

Appellans eo ipſo quod appellat, nullam iniuriam facit appellanti.

Tit. 13. Si pendente appellatione mors interuenerit.

l. Appellatore. 1. & vnica.

An & quando pœna, publicationis bonorum veniat, vide hic Bart.

Tit. 14. De iure fiſci.

Boſſius *in titulo de fiſco & eius priuilegiis, folio 377.* Paulus *lib 5. ſent. tit. 12.* Harmenopulus *libro 1. tit. 1.* Papo 24. *arreſtorum 16. du fiſque & amendes ſimiles.*

l. Variè.

Digitized by Google

l.Variè.1.

Cuiacius *capite 28. de præſcription.* l.3. *ſupra de his quibus vt indignis.*

*§.An bona.1.

*Fachineus *controuerſiar. iuris lib. 6. cap. 21.*

l.Ex quibuſdam.2.

Briſſonius *libro 3. ſelect. cap. 17.* Boſſius *tit. de fiſco & priuilegio eius* 101. *numer.* 11. Clarus 5. *ſenten. tit. 8. vlt. quæſt. 27.* Cuiacius *lib. 19. obſeruationum, capite* 1.

l.Non intelligitur.3.

Paulus *lib. 5. ſenten. titul. 13. §. vlt.* Cuiacius *lib. 19. obſeruat. capite* 4.

§.ſi in locis.10.

Alciatus *lib. 7. parerg. c.* 1. Auguſt. *lib. 1. emendationum, c. 3.* Ræuardus *lib. 4. ſuarior. c. 4.* Ioannes Robertus *lib. 1. recep. lect. c. 5.* Zoannetus *reſtitut. ad D. c. 27.* Forcatulus *in ſphæra legali. in fin. Non. Leonis* 51.

*§.Quando autem.

*De ſententia huius legis vide Anton. Fabrum, *lib. 12. coniectur. c. 20.*

l.in fiſci.4.

Pro confeſſo habiti & conuicti eadem pœna.

l ſi curator.5.

Cuiacius *lib. 9. obſeru. cap. 37.* adde l.15.§.7. *ff. de ſenten. & re iudicata.*

§.ſi ab eo.1.

Pilæus *quæſt.* 678. Procurator an poſſit habere fidem de pretio, Ang. *in* l. *cui iuriſdictio, D. de iuriſd. omnium iudic.*

l.Fiſcus.6.

Ad intellectum huius legis, vide Bart. *in* l. *procurator, Cod. de edendo.*

l.ſi fiſcus.7.

Briſſonius *dicto libro* 3. *c.* 21. vide l.47. *ſupra de ſententijs, & re iudicata, & ſeq.* Iaſ. & Paulus de Caſtro hic.

l.Bonorum.8.

Cuiacius *lib. 9. obſ. c. 1.* Actores pro quibus interdum ſumantur, vide hic Gloſſ.

l.Lucius.9.

Occidens aliquem an poſſit ei ſuccedere, vide hic Bartolum.

l.Non puto.10.

Vide Doct. *ad* l. 1. *D. ſoluto matrim.* vbi Alex. *col. 1.* Soc. *nu. 6. cum ſeq.* Iaſ. *num. 37.* Ponta. *num. 4. & 5.* Bulg. *num. 5.* Crott. *num 16. & 18.* Camil. Viſitar. *num. 31* Socin. Iun. *numero 24. cum ſeq.* Ruin. *num. 10.* Dec. *ad* l. *in ambiguis, num. 3. D. de regulis iuris,* & ibi Cagnol. *numero* 5. Couarruu. *lib. 1. reſolut. cap. 16.* Auguſt. *lib. 1. emend. cap. 5.* Cucchum *de morator. præſcript. à numero* 47. Matth. *ſing.* 70. Felin. *in cap. 2. extra de re iud.* Bald. *in* l. 1. C. *de heredit. vel actio. vendit.*

*Alciat. *de præſump. reg. 3. præſump. 41. num.* 3. Bald. Nouel. *in tract. de dote 9. part. princ. in 1. priuil.* Rip. *ad* l. *ſi debitor. num. 7. de pignor. & hypoth.* Arct. *ad* §. *fin. Inſt. quib. mod. teſt. infirm.* & *ad* §. *ſi quis agens in fine de action.* vbi Iaſon adde notabilem repetitionem ad hanc legem per Gribaldum.

¶*Quomodo locum habeat hęc lex exponit Surdus. *in deciſ. 13. num 3.*

l.Non poſſunt.11.

Alciatus *lib. 3. præſump.* 41. Capitol. *de Marco Antonino,* Dynus *c. 8. de reg. iur. in 6.*

l.in metallum.12.

Briſſonius *dicto libro 3. c. 9.* Nota autem hic quod bona intelliguntur deducto omni ære alieno, vt notat hic Gloſſa.

l.Edicto.13.

Briſſonius *dicto libro, cap.* 10. Hunc locum optimè interpretatur Albericus hic, quem vide.

§.Ad hæredes.4.

Briſſonius *cap. 17. dicto libro 3.* Cuiacius *libr. 19. obſeruation. capite 3* Baldus *in* l. *eam quam, C. de fideicom.*

l.Dicitur.14.

Facit *l. quidam, §. quoties, ſupra de leg.* 1.

l.Senatus.15.

Cuiacius *ad l. 7. ff. de in integ. reſtit.* Martial. *libro 1. epigramm.*

l.Ait diuus.16.

Pronomen *Quicumque*, contin[illegible] maſculum & fœminam, *l. 1. ſupra de* [illegible]

l.in ſumma.17.

Paulus *lib. 5. ſentent. tit. 12. §. 10.* Hac de re eſt tit. *lib. 10. C. de pœn. fiſ. credit.*

l.Deferre.18.

Cuiacius *lib. 18. obſ. cap. 22.* Oldendorp. *cap. 4. de teſtibus, num 19. & ſequent.*

l.Denique.19.

Facit hic *l. 5. C. de priuil. fiſc. l. cum quidam, ſupra de vſu.*

l.ſed reuocata.20.

Obligatus propriè non dicitur, qui reali actione conuenitur, *Inſt. de act. in prin.*

l.Titius.21.

Facit hic *l. deferre, §. fin. ſupra hoc eodem tit.* & vide ibi notata.

Digitized by Google

l.Res quæ in.22.

Paulus *lib.5.ſententiarum,tit.12.§.7.* Paulus de Caſtro *in l.ſi marito,D.ſoluto matrim.*

l.Non tantum.24.

Delator tenetur mandatorem exhibere,l.2.§.5.*ſupra eodem.*

l.Eſt & decretum.25.

Iunge hic l. *qui autem, ſupra quæ in fraud. creditor.* & l.4 *fraud.ff.de reg.iur.*

l.Cum quidam.26.

Ob textum contrarium *in l.fraudem,in pr. hoc eodem tit.* dic poſt Bartol. vt per Gozad. *conſi 97.num.12.*Zaſ.*libro Antimon.2.part.pag.5.*Soc Iun.*conſ.124.num.8.lib.3.* Cuiac.*libr.8. obſeru.cap.9.* Gilbert.Reg.*lib.1.enantioph.cap.14.* Dos marito indigno erepta fiſco cedit, quo caſu dos eius eſſe potuit.

l.Cum mortem.27.

Cuiacius *lib.9.obſeruation. cap.4.* Bart.*in l. ei qui mortem,ſupra de his quibus vt indig.*Baldus *conſ.213. lib.1.*

l.Si quis.28.

Fornerius *libro 1.ſelect.cap.23.* Couarr.*lib.1.*Cuiacius *lib.10.obſer.c.22.*Fiſcus habet tacitam hypothecam in bonis futuris.

*Hæc lex non habet locum quando mulier cõtendit cum fiſco pro dote,vt not.Neguſant.*tract.de pignor.4.memb.2.par.num.109.*

l.Eius.29.

Cuiacius *lib. 15. obſeru.c.25.*Antonius Auguſtinus *lib.2.emend.cap.2.*Baldus *in l.generaliter,C.de reb.cred.*

l.Ne procuratores.30.

Confeſsio ficta non tranſit in hæredem.

l.Diuus.31.

Baldus *in l.pen.in fi.C.de conſi.pec.*

[illegible]d ſi. 32.

Ciuis quis dicatur,vide l.*ciues de incol.Cod. libro 10.*

l.Eum qui.33.

Bart.*in l.ſi ſequens,ad ſenatuſconſultum Syllanianum.*

l.Imperatores.34.

Pro conuicto habetur qui ſententiam redimit.

l.Apud.35.

Nota hic quod tractatio cauſæ fiſcalis priuatæ antefertur.

l.Prædiis.36.

Vide Glo.*in l.2.C.de iure haſt.fiſc.*

l.Quod placuit.37.

Noſtrum quidnã dici poſsit,vide hic Gloſ.

l.Fiſcus.38.

Perempta inſtantia an durent effectus, Bart.hic.

l.Bona.39.

Bald.*in l.ſi.C.de conſt.pec.*

l.ita fidei.40.

An generalitas nimia ſit reprobãda,Gloſſa hic.

l.Eum qui.41.

Euicta re emptor tenetur creditori venditoris ſui.

l.Arrianus.42.

Facit hic l.13.§.5.*ſupra eodem hoc tit.*

l.Imperator.43.

Cyn.& Bald.*in Authen.inceſtas,in fin.C.de inceſt.nup.*

l.Delator.44.

Facit *l.qui ex libert.ff. de aqua pluu arcenda.*

l.In fraudem.45.

Paulus *lib.5.ſent.tit.12.§.1.*Rom.*conſ.22.*

l.Aufertur.46.

Vide Papin.*in l.ſi pater tuus, in 3. col. Cod.de hæred.inſt.*Azo.in ſumma, *Cod.de iis quibus vt indig.is.*Bart. *in l.1.§.ſeruus,ad ſenatuſconſultum Syllanianum.*

l.Moſchis.47.

De dictione *omnis*,vide Bar. hic.

*Fachineus *controuer.iuris lib.2.cap.46.*

§.Æmilius.1.

Duarenus *lib.1.diſput.cap.11.l.3.C.de fund. rei priuatæ.*

l.Statius.48.

Modern.Anco.*in tract.de mercat.in tit.de cõtract.merc.num 4.* Cagn.*ad l. qui cum poſt,nu.3.de reg.iur.*Felin.*ad cap.ex parte,de reſcript.*fideicommiſſum relictum indicio mortis,non cedit ante diem mortis naturalis,Ruin.*conſ.23.libro 6.*Alex.*conſ.23.lib.1* Curt. Iun.*conſilio 120.*Bero.*q.41* Boer.*deciſ.278.*Alex.*conſil.40. col.vlt.vol.3.*Raph.Cum.*conſi.20.*Alex.*conſilio 28.col.1.*Rom.*conſ.10.*

* Emendatur hæc lex ab Antonio Fabro *lib.17.coniect.cap.3.*

§.Cornelio.1.

Beroius *q.41.* Quis autem nõ dicatur creditor,vide hic Gloſſam declarantem.

l.Cum tacitum.49.

Vide Vlpian.*in frag.tit.19.*

l.Valerius.50.

Auguſtinus *lib.2.emend.cap.3.*Couarruuias *lib.1.variarum lect.cap.15.* Briſſonius *libr.3.ſelect.cap.21.*

Tit.15.

Digitized by Google

Tit.15. De captiuis & de poſtliminio, & redemptis ab hoſtibus.

Corraſius *epiſt. quaſt. cap.*17. Cuiacius *libro* 11. *obſ. cap.*23.

l. Quod. 1.

Cuiacius *libro* 15. *obſ. cap.* 17. vide *l.*15. *ſupra ex quibus cauſis maior.*

l. Nauibus. 2.

Cuiacius *d. cap* 23. Feſtus in verbo poſtliminium, adde l.3.§.13. *infra de re militari.*

l. Poſtliminij. 5.

Cicero *pro Sextio & de Senectute, & tertio de officiis.*

l. Mulier. 6.

Quid ſit in cauſam ſuam redire optimè declarat hic Gloſſ.

l. Non dubito. 7.

Alciatus *libro* 1. *parerg. c.*14. Cuiacius *d. c.*23. Menoch. *de arb. iud. libro* 1. q. 100. Plin. *libro* 4. *cap.*19. Suetonius *in Caligula cap.*3. *& in Auguſto.*

l. Non vt à. 8.

Feſtus *in voce poſtliminium.* Cuiacius *lib.*11. *obſ. cap.*23.

l. Apud. 9.

An ſubſtitutio pupillaris lege Cornelia confirmetur, Cuiac *libro* 15. *obſ. c.*27.

l. Pater. 10.

Cuiacius *eodem libro* 15. *cap.*17. adde l.9. *ſup. de vſurpat.*

*Antonius Faber *lib.*10. *Coniecturarum capite* 4.

§. Si mortuo. 1.

Folio 552. *numero* 136. *repetitionum* 1. Subſtitui filio exhæredato pupillariter an poſſit, vide hic Gloſſam.

*Antonius Faber *lib.*10. *Coniect. cap.*5.

l. Quod ſi filius. 11.

Zaſius *d. loco.* Alciat. *libro* 1 *parerg. c.*33. Auguſt. *libro* 4 *emend. cap.*10. Lambinus *in Lucretium libro* 4. *de rer. natur.* Gilbertus Regius *libro* 2. *enantioph. c.*20. Cuiacius *libro* 15. *obſ. c.*17. *l.*15. *ſupra ex quibus cauſ. maior.*

*Antonius Faber *libro* 10. *Coniecturarum cap.*6.

§. Sed ſi. 1.

Forcatulus *Necyom. dial.*77. Bar. *in l. ſi u qui* 15 *numero* 53. *ſupra de vſucapionibus & vſurpationibus.*

l. in bello. 12.

Petr. Fab. 1. *ſemeſt.*7. Cuiacius *libro* 19. *obſ. a.*7. *in med.* * & ad l.1. *&* 5. *ff. de pact.* Cicero *Philip.*13.

§. Si quis. 1.

Folio 491. *numero* 7. *tract.*5. vide repet. *in l. filius, in* 18. *chart. propè fin. de vulg.* Paulus *libro* 5 *ſent. tit.*29. §.1. Budæus hic.

*§. Factæ.

*Iaſ. *ad l. ſciendum, col.*1. *in princ. num.*24. *ff. de verb. oblig. & ad l.*1. §.6 *nu.*6. *ff. de acq. poſſ* Cotta *in verbo facta.* Corn. *conſ.*181. *viſis, lib.*2. *nu.* 4. Forcat. *Necyom. iur. dial.*73. *num.*1.

l. Cum duas. 14.

Forcatulus *Necyom. dialog.*79. Colligit hinc Bartol. duas fictiones concurrere circa idem poſſe.

l. Si pater. 15.

Facit hic l.2. C. *eodem titu. l.*2. §.1. *ſupra qui teſtam.*

l. Retro. 16.

Hæc lex ponit effectum poſtliminij & legis Corneliæ.

l. Poſtliminio. 17.

Nota hic voluntatem coactam non eſſe voluntatem.

l. in omnibus. 18.

Captiuus ſi non reuertitur fingitur mortuus, eo momento quo captus eſt.

l. Poſtliminium. 19.

Forcatulus *dial.*76. Cuiacius *libro* 11. *obſer. c.*23. Hunc textum allegat Bart. *in l. fin. ſupra de recep. arb.* Feſtus *in voce poſtlimi.*

§. 1.

*Cuiacius *ad l.*5. *ff. de pact.*

§. Transfugæ. 4.

Cuiacius *d. c.*23. Nota autem hic quod reſtitutio in integrum denegatur transfugæ.

§. Filius. 7.

Folio 42. *nu.*33. *repet.* 1. An filius poſſit occidere patrē bannitum, vide hic Bar. *in prin.*

l. Si captiuus. 20.

Auguſtinus *libro* 1. *emend. c.*9. Vide in hunc locum Cuiac. *lib.*19. *obſ. c.*7. & *ad l.*5. *ff. de pact.* Vigilius *libro* 50. *ff. orum folio* 376.

l. Si quis. 21.

Vide quæ notat Bart. *in l. ſi quis filio, §. fin. D. de leg.*1. *& in tract. qui ſint rebelles,* Bal. *in cōſ.*7.

§. in ciuilibus. 1.

Nota hic Reſpublicas per diſſentiones ciuiles lædi, vt optimè notat hic Bart.

l. Bona. 22.

Facit hic l.28. *ſupra de vulg. l.*1 *ſupra de ſuis,* l.18. C. *de legit. lib.*

l. Si quis.23.

Iunge hic l.8. & l.14. *ſupra eodem.*

l.Hoſtes.24.

Hoſtes qui dicantur, vide quæ notaui *in* l. 118. *infra de verborum ſign.*

l. Diui.25.

Virtus an dolus quis in hoſte requirat, l.1. §.3. *ſupra de dolo.*

l. Nihil.26.

Ant. Gilber. *libro* 1. *quæſt.iur.c.*3. Couarruuias *in reg.peccatur, de reg.iur.in 6.*

l.Si quid. 28.

Capta in bello cuius ſit, vide Innoc. *in c.ſicut* 4. *extra de iureiur.* *Cuiac. *ad* l.5. *D. de pactis.*

Tit. 16. De re militari.

Alex. ab Alex. *libro* 1. *genial.dier.c* 12 Briſſon. *libro* 2. *ſelect.c.6.&* 7. Extat elegans Pet.Belg. *de re milit.tractatus.*

l.Deſertorem.3.

Hippol.Marſil. *in* l.1.§.1. *numero* 31. D. *de quæſt.*

§. Emanſit.2.

Cuiacius *libro 6.obſ.cap.26.* Veget. *libro 4.ca.*16. Harmen. *libro 6.tit.*5. Capitolin. *in Gordianis.* Turneb.3. *aduerſ.*13.

l.Qui cum.4.

Cęlius Rhodiginus *libro* 2. *lect. antiq. c.*37. Ioan.Aurpach. *libro* 2. *alleg.c.*38. Ibi, *reus, verſ. ſecundum diuum.* Ad intelligentiam huius legis, vide Doct. *in l.ſi quis poſtea. de re iud.* Miles ignominia notatus militare iure non poteſt, vide l.5. *ſupra de quæſt.*

§. Non omnis.8.

Duarenus *libro* 1. *diſput.c.*4. Halicarn. *cap.*8. Dion. *libro* 55.

¶Pithoeus *in nothis ad fragmen.iuriſcon.pag.* 97. vide hic Budæum *can. qui partem.diſtin.*15. Ammian. *libro* 15. *circa finem.*

§. Edicta.13.

Cuiacius *d.capite* 20. adde *cap.21.22.23.canonum Apoſtolorum.*

l. Non omnes.5.

Vide Dec. *conſil.*175. *coll.*5. & *conſ.*256. *coll.*4. *numero* 8. & text. *in l.famoſi,* ad l. *Iulia maieſt.*

§.Qui captus.5.

Cuiacius *libro 6.obſeruat.cap.26.in fin.*

§. A barbaris.6.

Super conſiſtentibus in animo ſtatus iuramento alicuius, verum ſciueris vel ignoraueris, adde Fel. *qui ponit regulam ad c.ſignificaſti 2. col.2. de homic.* faciunt ad h.l. Corraſ. *lib.3. miſcell.cap.*7. Ioan.Ign. *in repet.ad* l. *neceſſarios,* §. *non alias, numero* 208. *D. ad Sill. folio* 481. *numero* 208. *repet.*3. Alciat.2. *præſump.*8. & 7.

l.Omne delictum.6.

Ammian. *libro* 24. Harmenop. *libro 6.tit.*14. Pet.Fab.1. *ſemeſt.*28.

l.Proditores.7.

Iul Frontin. *libro* 4 Harmen. *libro 6.tit.*8.

l.Qui ſtatus.8.

Soli ingenui olim milites erant, vide l.29. *ſ. de liber cauſ.*

l.Milites.2.

Folio 77. *numero* 32. *cum ſeq.* Arius Pinellus, *C. de bonis matern.* Permittuntur quædam ratione hæreditatis delatæ quæ alias non permitterentur.

l. Qui excubias.10.

Donatiua Tertul. *libro de reſurrect.* Veget. *libro* 2.*c.*20. Suet. *in Caligula.*

l. Ab omni.11.

Facit hic l.6. & 7.C. *qui militare poſſunt.*

l. Officium.12.

Valer. *libro* 2.*cap.*2 Frontin.4. *ſtratag.*12. Veget, *libro* 21.*c.*9.

§. Officium.2.

Couarr. *libro* 4. *var. reſol. c.*23. Ant.Roſcius *libro 1.memorab.c.*8. vide Alciat. *libro* 1. *de verb. ſign. in 1.facie, prima pag.* Veget. *lib.3.cap.*4. De officio tribuni militum, vide Veget. *libro* 2. *cap.*12.

l. Milites.13.

Emptiones vetitæ etiamſi ſuppoſito nomine alterius fiant non conualeſcunt.

§.Miſſionum.3.

Auguſtinus *libro 1.emend.cap.*3. Cuiacius *lib.* 16. *obſeruationum cap.*13. Quintil. *lib. declam.*13. Apul.4. *de Aſin.* Pet.Fab.1. *ſemeſt.c.*17.

§. irreuerens.4.

Emanuel Zoares *lib.* 1. *obſ.cap.*20. Alexand. ab Alexand. *libro.6.cap* 18. Gulbertus Regius *libro* 2. *ivarr.cap.*9. Pithoeus *lib.*1. *aduerſ.ſucceſſion.cap.*15. Plutarchus *in Galb.* Feſtus *in verbis ſub vineam.* Lucan. *libro* 6.

§. Deſertorem.6.

Menoch. *de arbit.iud.caſ.*347. Iuuen. *Satyr.*8. Plin.

Digitized by Google

Plin.*libro* 14.*cap.*1.Apul.*libro* 9.*de Aſino.* Alciat.1.*præſumpt.*4.

l.Qui commeatus.14.

Ornatur *num.* 4 *fol.*146. à Cagnolo *de reg. iur.*Clarus *libro* 5 *ſent.*§.*vlt.q.*60.*verſ.ſolet.*

l.Ex cauſa.15.

Facit hic l.3.§.9.*ſupra hoc eodem tit.*

l.Qui metu.16.& vlt.

Coniunge hic l.3.§.13.*&* l.10. *in fine.ſupra hoc titulo.*

Titulus 17. De caſtrenſi peculio.

l.Filiifamilias.1.

Filiuſſamilias non habet hæredem ab inteſtato,vt notat hic Bart.

l.Si filius.2.

Ad hanc legem vide Paul.de Caſtro,*in* l.*tā ex contra.lib.de iud.*& Iaſ.*in* l.*qui ſe patris.nu.*60.*M.vnde libert.folio* 78.*numero* 258.*repet.*3. Nouella *de hereditatib.ab inteſt.*§.*ſi igitur defunctus.*

l.Si mulier.3.

Relictum filiofamilias cenſetur caſtrenſe peculium.

l.Miles.4.

Paulus *lib.* 5 *ſent.tit.*4.§.3.adde l.12.*Cod.de collationib.*

l.Miles.5.

Quænam dicantur caſtrenſia,optimè declarat hic D.Gothof.

l.Si militi.6.

Auguſtinus *libro* 4.*emend.c.vlt.folio* 262.*nu.*9.*tract.*6.

l.Si caſtrenſe.7.

Facit l.6.*&* l.18.*ſupra de re iudicata.*

l.Si forte.8.

Homo fingere non poteſt,vide Bar.*ad* l.*ſi is qui pro emptore,num.* 24.*verſicu.item dubitatur*, vbi late de materia fictionis, declarat Crot.*ibi numero* 42.quod non poteſt fingere in præiudicium tertij,ſed in præiudicium ipſius.ſic Alexand.*ad* l.*ſciendū,D. de verb.oblig.nu.*27.& ibi Crot.*numero* 33.Menoch.*de arbi.iud.li.*1.*quæſt.*76. Hanc legem limitat. Bald. *in* l *ſi donatione,C.de collationibus.*

l.Proponebatur.9.

Vide Papienſ.*in l.ſi is qui pro emptore,n.*40. *cum ſequent.de vſucap.*& ibi Ruin.*in* 33.*chart.* Rom.*ſing.*717.

l.Ex nota.10.

Hanc legem declara vt per Bar.*in* l.*ſi ſeruus communis,D.de ſtipul.*

l.Caſtrenſe.11.

Facit hic l.*ſi fortè,in principio,ſupra eod.*

l.Pater.12.

Ad eius intellectum & limitationem,vide Aretin.*in* l.*ſin autē,in* 2.*coll.de legat.*Ad gloſſ. mag.poſitam in prin.vide Iaſ. I*nſt.de actio.*3.*coll.in prin.in* 1.*p.numero* 11.Donata à patre filio,à ſtudiis reuerſo filius ipſe præcipua habet.

l.Filius.14.

Vide Aret.I*nſtitut.de acquiſ.per arrog* §.1.*in notab.*

l.Pater.15.

Caſtrenſis & quaſi Caſtrenſis peculij an & quæ ſimilitudo Glo.hic.

l.Dotem.16.

Bald.*in Authen.ex teſtamento,Cod.de collationibus.*

l.Pater.17.

Bar.*in* l.*ſi finita,*§.*ſi de vectigalibus,ſuprā de dam.infect.*

l.Ex caſtrenſi.18.

Bart.*in* l.*cunctos populos,Cod.de ſumma trinitate.*

l.De hæreditate.19.

Alciatus *libro* 4.*diſpunct.ca.*17. Corraſ.*lib.*2.*miſcell.ca.*4.Budæus *in annotationibus poſterioribus hic.*

l.Sed ſi.20.

Cuiacius *libro* 10.*ob.c.*16.

§.Sed ſi.1.

Sententia fauorabilis in cauſa libertatis ſoluenda eſt.

Tit.18.De veteranis.

Inſcribitur alias hic titulus *de priuilegiis veteranorum.*

l.Honeſtè.2.

Briſſonius *libro* 3.*ſelect.cap.* 11.*&* *libro* 2.*cap.*6.Gilbertus Reg.*libro* 2.*enantioph.c.*9.

l.Veteranis.3.

In hunc locum vide Fornet.*libro* 2. *ſelecti c.*20.

l. Viæ. 4.

Briſſonius *libro 3. ſelect. cap. 11.* Grego. 8. *epiſtol.* 44. Procop. *de Bello Vandalico.*

l. Veteranos. 5. & vlt.

Cuiacius *ad tit. de curſu publico.*

LIBER L.

& vltimus.

Titulus primus.

Ad muncipalem, & de incolis.

Fornerius *libro 1. lection. cap. 13.* Cuiacius *in paratit. pag.* 47. *& libro 9. obſeruationum cap. 37.* Alexand. ab Alexand. *libro 4. genal. dierum cap. 10.* Ræuardus *libro 3. variorum cap. 15.* Corraſius *libro 3. miſcellan. capit. 16.* vide Alciat. *libro 3. diſpunct. cap.* 50. vbi declarat qui ſint tales magiſtratus.

l. Municipem. 1.

¶Crinitus *libro 7. de honeſt. diſcipl. cap. 6.* vide Ruin. poſt alios *in rub. ſoluto matr. in materia repreſſal. chart. 42. in fi. folio 156. numero 29* Repet. 4. Gell. *libro 16. c.* 13. Cuiacius *libro 10. obſ.* 5. Connan. 11. *cap.* 11. Forne. *libro 2 ſelect. ca. 6.* Papo. 3. *nota 7. cap. d'annobliſſement. folio* 491. Herodot. *lib. 1. c.* 1. Plutar. *libro de claris mulierib.* Guid. Pap. *q.* 180. Bal. *in l ciues, C. de incol.* Bart. *in l. non dubito, ſupra de captiuis, & conſ.* 172. Oldend. *conſ.* 30.

l. Quotiens 2.

Folio 106. *numero 26. repetit. 3.* An & quo caſu pater fideiubere pro filio videatur, vide hic D. Goth.

§. Sed ſi. 5.

Negotia publica quisnam gerere dicatur, notat D. Goth. hic.

¶Molin. *ad prin. legis 1. D. de verb. obl. nu. 36.* Zoan. *reſtit. cap. 20.* iunge §. *vlt. Inſt. de his qui ſunt ſui.*

l. Placet. 3.

Filiifamilias domicilium habere poſſunt.

l. Non vtique. 4.

An animo interdum domicilium conſtituamus, Gloſ. hic.

l. Labeo. 5.

Domicilium pluribus locis haberi poteſt.

l. Adſumptio. 6.

Vide Bart latè *in l. prouinciales, infra de verborum ſign.*

l. Non debere. 8.

Vide Papon. 2. *notar.* 7.

l. Eius qui 9.

Ad gloſſam ibi *domicilio.* vide textum *in l. pen. ſupra de ſenatoribus.* Mar. Socin. *in c. ſi. coll. 2. & 3. de foro competen.* Fiſcus an habeat tacitũ pignus in bonis debitoris, vide hic Gloſ.

l. Simile. 10.

Neguſ. *tract. de pignor. parte 2. membro 4. nu.* 119.

l. Et ei. 12.

¶Cuiacius *libro 13 obſer. c.* 14. Aliter hanc legem explicat, is qui ob rem malè aſe geſtam in magiſtratu, veluti ob pecuniam publicã, nõ temerè nominibus collocatãm, is qui ob rem malè geſtam debitor. eſt Reip. qui eſt principalis debitor primum conuenitur, tũ ſi ſoluendo non ſit tempore depoſiti officij, vel magiſtratus fideiuſſor eius conuenitur poſt fideiuſſorẽ nominator, vt lege ſequenti, & ſi ab illis res ciuitatis ſeruari non poſſit, conuenitur collega.

l. Muncipes. 14.

Cuiacius *libro 12. obſerua. cap. 32* Gellius *lib. 28. cap. 3.* Cicero 11. *Phil pp. & pro Lucio Flacco, & in Catilina.*

l. Ordine. 15.

Bart. *in l. quod ergo, §. pœna grauior, D. de his qui not. infam.* In hanc legem Ioan. Rober. *li. 4. ſent. iur. c.* 15. Initio autẽ huius legis quæritur, an decurio qui ex crimine aliquo ad tẽpus ordine motus eſt, vel qui ad tẽpus relegatus eſt in inſulam, aut partem aliquã prouinciæ, (nec enim omnis relegatio fit in inſulam, ſed in ciuitatem aut regionẽ aliquã) an inquam expleto illo tempore, decurionatum recipiat, an redire in ordinem, & ad nouos honores municipales accedere & aſpirare poſſit, Papianus ſane hic relegato ad tempus comparat eum qui ordine mouetur ad tempus.

¶Lapus *alleg. 93. numero 6.* Roman. *ſing.* 273. Marſ. *ſing.* 191.

§. in eum. 1.

¶In hoc §. oſtenditur non aliter dari actionem in nominato magiſtratu, quàm ſi magiſtratus nominatus non fuerit idoneus, eo tempore quo conueniri poteſt. id eſt, tẽpore depoſitu magiſtratus vel cõſulatus, Reſponſum

Digitized by Google

ſponſum eſt de magiſtratibus municipalib. ſiue duumviris, qui ſummi erant magiſtratus, & ſibi ſub finem anni ſucceſſores nominabant, qui ſequenti anno duumviratu fungerentur, & nominabat ſuo periculo, ſua fide neque tamen ſi quid ſucceſſores male geſſiſſent, i. ſi qui nominauerant, ſtatim conueniri poterant.

§.in fraudem.2.

¶*Fidem tacitam.* Tacita fides eſt tacita cōuentio, finge aliquem in fraudem Reip vt ſe ſubſtraheret, & liberaretur muneribus patrimonialibus prædia quæ poſſidebat alienaſſe Senatori populi Romani, qui ea munera non cognoſcit, & alienaſſe per imaginariam venditionem, vel vt hoc loco ait Papinianus per tacitam fidem, id eſt, interpoſita fide ſeruandi ſibi ea bona, eorúmque bonorum reditus omnes interpoſita tacita conuentione, hoc inquam genere fraus manifeſta facta eſt Reip cui debentur munera ciuilia.

§.ius originis.3.

¶Ex hoc §. notandum eſt per adoptionem non mutari ciuitatem, in qua is qui adoptatur, vitam accepit, ſed augeri eam alia ciuitate. vt ſi te verbi gratia Lugdunenſem, ego Maſſilienſis adoptauero, duę ſunt tibi ciuitates, duæ patriæ quaſi bis genitus Lugdunum nempe & Maſſilia, & municipem ciuem non tantum origo facit, ſed & adoptio, *l.1. hoc tit. l ciues, C. de inco. lib* 10. *l. in adoptione, C. de adoption.* idcirco non tantum in ea ciuitate, vnde originem ducis munera ciuilia facere debet, ſed & in ciuitate & patria adoptionis quandiu durat adoptio.

l.Libertus.17.

¶Sciendum eſt libertum non excuſari à muneribus Reipublicæ ſeu patrię, ſuæ, propter operas, vel miniſteria, vel obſequia quę debet patrono ſuo, vtrique etenim ſeruire debet, hoc eſt, & patrono & patrię, *l.1. Cod. de liber.* Vnde manumiſſio quaſi natalis dies municipem ſiue ciuem facit, *l.1. hoc tit.* ſic Ælius Gallus apud Feſtum ait, municeps eſt qui in municipio à ſeruitute ſe liberauit à municipe.

§.Liberti.1.

¶Ex hoc §. notādum eſt patrem, cuius voluntate filiusfamilias decurio factus eſt, (qua in re ſufficit tacita voluntas, id eſt, taciturnitas patris: taciturnitas enim conſenſum imitatur) eum inquam patrem pro filio obligari Reipublicæ ex nuda voluntate, atque tacita quaſi fideiuſſorem videlicet, eorum nomine quæ filius geſſerit in Repub. vnde ſi quid filius malè geſſerit in Repub pater vt fideiuſſor præſtabit.

§.Præſcriptio.3.

¶Notandum eſt legibus præſcripta eſſe tempora, certa poſt depoſitum honorē municipalem, interualla certa temporum, vt ait, quibus is qui perfunctus eſt honore aliquo municipali, neque cogitur eundem honorem repetere, neque capere nouum, hæc ſunt tempora quinquennii in repetendo eodem honore: nam qui perfunctus eſt ſemel, non cogitur repetere eundem ante quinquennium. In honore autē nouo adipiſcendo eſt præſcriptum triennium: vt oſtenditur *in l.2. Cod. de mun. & honor.* vide Iaſon. *in l. ſi arrogator.* 18. *coll. ff. de adop.*

§ ſed eodem.4.

¶Ait hoc §. Papinianus, nos eodem tempore, eodem honore, in duabus ciuitatibus fungi non poſſe, vt ecce non poſſum eſſe duumvir in duabus ciuitatibus, at cum fortè in vtraque ciuitate quæ me ciuem habet, idem mihi honos defertur, quid fiet, potior erit cauſa ciuitatis ex qua ortus ſum, potior erit cauſa originis ſanè plus debemus patrię naturali, & originali quā adcertitię & ciuili, in vindicando ciue duarum ciuitatum, potiorem habet cauſam ciuitas quæ genuit & procreauit, id eſt, originalis, quam adſcititia & ciuilis.

§.Sola.5.

¶Hoc §. Papinianus notat ſolam rationem poſſeſſionis, muneribus ciuilibus poſſeſſori iniungendis idoneam non eſſe, citra ſpeciale priuilegium, quod ciuitati dederit princeps, hanc autem Papiniani ſententiam male accepit Accurſius de perſonalibus muneribus, cum nominatim loquatur de muneribus poſſeſſori iniungendis, id eſt, de muneribus quæ poſſeſſori iniunguntur, quæ conſtat eſſe patrimonialia, non perſonalia, *l.6. §. vltim. & l. vltim. §. patrimoniorum, ff. de muneribus & honoribus.*

§.Poſtliminio.6.

¶Huius §. ſententia hæc eſt, captiuitate amiſſam patriam poſtliminio recuperari, omnia iura, ergo & ius patriæ, ſed ait & poſtliminio recuperari etiamſi nondum ingreſſi ſimus ciuitatem ipſam, ex qua pater originem duxit: ſed in finibus conſiſtamus, & in territorio alienæ ciuitatis in eadem prouincia tamen, *vt in l. poſtliminium, §. poſtliminio, D. de capt. & poſt. reuer.* idcóque ſtatim atque poſtliminio regreſſi patriam attigerunt, patriæ muneribus obtemperare coguntur, id eſt inuiti, vocantur ad munera ciuilia.

§.Exigendi.7.

¶Exigendi tributi eſt patrimoniale mu-

nus, quo exactio fit periculo exactoris, *l.1 §. 1. l.3. §. exactionem, D. de mun. & honor.* hoc inquam rectè decurionibus mandari poteſt, quia non habetur inter ſordida & humilia munera, & decurionibus ſordida munera nõ mandantur, veluti obſequium piſtrini, Obſequium coquendæ calcis, vel etiam panis ciuilis, *l. pen. C. de ſuſceptoribus, lib.* 10. at munus exigendi & redigendi tributi quod debetur fiſco, iniungi poteſt etiam decurionibus, quia non eſt ſordidum.

§. Ex cauſa. 8.

¶ In hoc §. dubitatur, cuius originem ſequatur is, qui ex cauſa fideicommiſſi manumiſſus eſt, an teſtatoris qui reliquit fideicommiſſariam libertatem, & rogauit manumitti, an hæredis, an legatarij qui manumiſit, nam in pleriſque cauſis, is qui manumiſit ex cauſa fideicommiſſi non habetur pro patrono, tametſi reuera ſit patronus, ideo autem in multis caſibus pro patrono non habetur, & ius patroni non habet, quia libertatem non dedit, ſed debitam ſoluit. is autem iure ciuili videtur eſſe patronus, qui gratuitam libertatem dedit non debitam.

§. in adoptiua. 9.

¶ Quoniam in §. vlt. leg. xv. iam diximus filium adoptiuum etiam patris naturalis originem ſequi, ne dum patris adoptiui, denique vtriuſque patris originem ſequi, cur etiã patris naturalis, ratio hæc eſt, ne ſi dicamus patriam, patris naturalis amitti per adoptionem, per hanc cauſam in fraudem Reipublicæ ſe quiſquam det in adoptionem, & ſubſtrahat ſe muneribus patriæ originalis, & certè fraude carere adoptio debet, *l. cum ratio. ff. de bonis damnat.* & Cicero *pro Domo ſua.* Ne qua in adoptione calũnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur.

§. Error. 10.

¶ Huius § ſpecies hęc eſt: quidam cum exiſtimaret falſo ſe eſſe municipem, vel incolam certæ ciuitatis, per errorem ei ciuitati promiſit ſe facturum munera ciuilia, cum Reſpub. de eo laboraret, & quæreret idoneum, qui ea obiret munera ciuilia, denique promiſit per errorem ſe ea munera ſuſcepturum, ex ea promiſsione in eum competit actio, ſed ſe tueri poteſt exceptione doli mali, qui rem indebitam promiſit per errorem, quam Papinianus vocat iuris defenſionem *in l. ſufficit, ſupra de cond. indeb.* vbi exceptio eſt defenſio iuris.

§. Patris. 11.

¶ Domicilium patris filius non ſequitur, ita expreſſum eſt *in l. aſſumptio, §. filius, D. hoc tit.* non ſequitur inquit domicilium patris filius: ſed ciuitatem ex qua pater eius naturalem originem ducit, quod tamen ita verum eſſe oſtendit hoc §. Papinianus, vt filius non ſequatur domicilium patris, ſi ipſe filius non in ea ciuitate in qua pater domicilium habet, ſed in alia ciuitate, in qua ſibi domicilium fecerit & conſtituerit, de filiofamilias loquitur qui proprium domicilium habere poteſt vbicunque voluerit, *l. 3. & l. pen. hoc tit.*

§. in quæſtionibus. 12.

¶ Papinianus in hoc §. non ſimpliciter ſignificat nominatos à iudice: ſed etiam accuſatos capitali crimine, nam qui tantum nominatus eſt à iudice, nec dum reus poſtulatus ab accuſatore iudicio publico, non prohibetur petere nouos honores, *l. 6. §. ſi quis a cuſat. D. de muner. & honor.* atqui accuſatus eſt, qui factus eſt ab accuſatore reus capitalis criminis, nouos honores quandiu eſt in reatu petere non poteſt, ante cauſam finitã, *l. 29. ff. de mun. & hon.*

§. Sola. 13.

¶ Poſſeſsio (inquit Papinianus) quæ in aliena ciuitate comparatur, domicilium non facit, id eſt, eius ciuitatis incolam eum qui domum in ea poſsidet, non facit, & conſequenter non obligat eum ſola domus, ſediũ poſſeſsio, & certa larium collocatio domicilium facit. non ſola domus aut fundi poſſeſſio, hac autem de re plura dixi *in §. ſola ratio. §. ſupra h. t. l. 17.*

§. Nominati. 14.

¶ Huius §. ſententia hæc eſt, fideiuſſorem magiſtratus, ſiue duumviri qui cauit Rempub. ſaluam fore, teneri pro his quæ geſſit magiſtratus in magiſtratu ipſo, non teneri autem eum fideiuſſorem, pro eo quem honore depoſito, magiſtratus ſibi ſucceſſorem nominauit: quia, ſcilicet in cauſam adminiſtrationis fideiuſsit, non in cauſam nominationis, *vt in l. 2. C. de peric. tut.* tenetur ergo ex adminiſtratione magiſtratus tantum, non ex nominatione: ſed ipſe ſolus qui nominauit tenetur, ſi res ſeruari non poſsit, ab eo qui eſt nominatus, vt in *l. 15. §. in eum, ſupra hoc titulo.*

§. Fideiuſſores. 15.

¶ Fideiuſſores magiſtratus cauent, ſiue reſpondent, vt Papinianus loquitur in hoc §. vl. id eſt, damnum præſtari, quod re per magiſtratum male geſta Reipub. cõtigerit. idemque reſpondiſſe intelliguntur, nominatores magiſtratuum, quia ſuo periculo ſucceſſores nominauerunt. Vtitur autem Papinianus reſpondendi

Digitized by Google

ſpondendi verbo,quo etiam in idiotiſmo noſtro vtimur aptiſſimè,quia omnis fideiuſſor, aut quicunque pro fideiuſſore habetur, tenetur ex reſponſo,aut veluti ex reſponſo.

l.Diuus.18.

Continuare honores an & quibus caſibus liceat,vide hic Gloſſ.

l.Quo maior.19.

Roman.*ſing.*44. Panorm.*in cap.eccleſia,ſupra de electiõ.*

¶Lapus *allegat* 85. vide Sozin.*in reg.*143. Et vide Abb.*in cap.*1.*in fin.extra de his quæ fiunt à maiori parte cap.*ornatur & limitatur *num.*10. 12.*folio* 138.à Cagnol.*de reg.iuris.* Marc.Mant. *ſing.*39.*numero* 1.*folio* 942.Bart.*in l.*1.*in prin.& in fin.de albo ſcrib.*Bald.*in Auth.ſi omnes, Cod.ſi vi ſe ab hæred.*

* Factum à maiori parte regulariter ab omnibus factum eſſe cenſetur tex.glo.& Bart. & omnes hic.

An & qualiter intelligatur maior pars dic vt per Bart.*ad l.ſi vni.*3.*q.de re iud.*Dec.& Fel. *ad c.cum omnes,num.*17. *&* 20.*de conſt.* Cag. *ad l.aliud.*§.*refertur, num.*10.11.12. *& ſeq.ff.de reg.iur.*Crot.ad §.*Cato,num.*152. *& ſeq.* Marſ. *ſing.*37.Corſet.*in verſ. vniuerſitas.*Roman.*ſingul.*45.

l.Lucius.21.

Minor an habeat vocem in conſilio, vide hic Bart.

§.Idem.7.

Cuiacius *libro* 2. *obſeruat. cap.*24. *& libro* 6. *cap.*10.

l.Filij.22. §.Senatores.5.

Hotomanus *illuſtr. quæſt.*1. Vertranius *de iur.libero.cap.*23.

l.Municeps.23.

Marcus Vertranius *de iure libero.c.*13. Ioan. Aurpachus *libro* 1.*ſingul. alleg.cap.*6.Cuiacius *ad l.*8.*C.de incol.* Paulus *libro* 2.*ſent.tit.*7.§.*vlt.* Cicero 1.*Philippica.*Budæus hic.

l.Conſtitutionibus.24.

An actio deſcendens ex ſtatuto ſit ſtricti iuris,Bar.hic.

¶Alex.ab Alexan. *libro* 1.*genial.dierum c.*7. Bald.*in l.in contractu, in prin. C. de fide inſtru.* Bart.*in l.nec ei,ſupra de adop.*

l.Ea quæ.26.

Menoch. *libro* 1.*de arbit.iud.quæſt.*17. Cuiac. *ad l.*53 *C.de decur.*

§.Magiſtratibus.1.

Vide Barto.*in l.*4.§.1.*de damno infecto, & in l. iubere cauere, de iuriſdictione omnium iudicum.*

*Ludou.Bolog.*ad l.ſi finita,*§. *Iulianus D.de damno infecto num.*148.*& ibi Mich. Vrtur.numero* 192.

l. Eum qui.27.

Colonia quid Cicero *pro Fronteio*, Cæſ.de bello Gallico.

l. inter.28.

Bald.*in l.teſtamentum,Cod.de teſta.& in l.*1. *ſupra de iud.*

¶Vide Barto.*in repet.l. nec quicquam,*§.*vbi decretum,de offic. proconſ. & leg.col.* 4. *verſ. ait Accurſ.*Bald.*in l.repetita,Cod.de de epiſcopis & clericis,& in l.certa ratione,C.quan.prouoc.*

l. Qui ex vico. 30.

An recognito vico, videatur recognitum territorium loci,Old.*conſ.*12.

¶Ad gloſſ.in verb.*permittimus,in fin.* vide Alexand.qui eam reprobat *ad l.filius,* §.*diui, col.*5.*de leg.*1.*num.*21.*cum ſeq.* ad declarationẽ huius textus,adde Laur.Val.*libro* 4.*c.*20 Cottam in memorab.*in verb.repreſalia,*Soc. Iun. *conſ.*49.*numero* 31.*libro* 1. Vide Alexan. *in rub. ſol.matri.*4.*coll.*& ibi Ruin.*nu.* 47.*in fi.cum ſeq.* Bart.*conſ.*4.*vol.*1.

l. Nihil. 31.

Domicilia ſunt libera, niſi in caſibus exceptis.

l.Roma.33.

Cuiacius *ad l.vnic.C.de decurionib.*

¶Alciatus *libro* 2.*diſpunct.c.*21. Briſſonius *libro* 3.*ſelect.c.*6. * Dec.*ad cap.meminimus num.* 16. *ext.de appell.*

*Roma communis patria ſit:Felin. *ad cap. ſi.col.pen.num.*26. *de for. comp.*& Hiſpani *ad* §. *fuerat in fine Inſt. de action.* & Cur. Rom.*ſing.* 146.Ioan.Ign.*in repet.*§.*non alias.l.neceſſarios. D.ad Syllan.num.*3.*&* 4.

l. incola.34.

In propoſito huius legis,vide Bart.*in l.*2.§. *de verb.ſing.*

l. Scire.35.

Ant.Auguſt.ad Modeſt.Alciat.*libro* 2. *diſp. cap.*21.

l.Titio.36.

Gellius *libro* 7.*cap.*7. Apuleius *libro ſexto de Aſino.* Zoan. *cap.*11. *reſtitution. ad Pandectas* Ioan.Rober.*recept.lection.libro* 1.*cap.*10.Bald. *in cap.ex parte decani,extra de reſcrip.*

Digitized by Google

§. Titius. 1.

Bald. *in* l. *creditor* 2. *C. de diſtra. pign. &* l. *fin. Cod. de iur. dom.* Cuiacius *libro* 7. *obſer. ca.* 12 *& cap.* 2.

l. De iure. 37.

Hunc §. limita vt per Bald. *in* l. *cum quadam puella, ſupra de iuriſdictione omnium iudic.* Ioannes Aurpachus *libro* 2. *Alleg. capit* 41. Iaſon. *in lege ex quacunque, ſupra ſi quis in ius vocatus non ierit.*

l. Imperatores. 38. & vlt.

Feder. de Senis *in cap. cum contingat, extra de iureiurand.* Ioan. Andr. *in reg. in malis. de regulis in* 6.

Tit. 2. De decurionibus & filiis eorum.

¶ Briſſonius *libro* 4 *ſelect. cap.* 13. Qui autem dicantur decuriones, optime declarat hic Bartolus.

l. Decuriones. 1.

Decuriones in originalibus curiis tenẽtur perſeuerare.

l. Qui ad. 2.

Hotom 2. *illuſtr. quaeſt.* 10.

§. in filiis. 2.

Rainaldus Corſus *libro* 3. *indagat. c.* 6.

l. Generaliter. 3.

Vide Medicen. *tract. de caſibus fortuit. par.* 1. *quaeſt.* 6.

§. Spurios. 2.

Ioannes Aurpachus *libro* 2. *alleg. cap.* 10. Nota autem hic in fine, quod melius eſt qualemcumque eligere, quam ordinem plenum non eſſe.

§. Eis qui. 3.

Pro intellectu huius textus, vide Alciat. *lib.* 3 *diſpunct. c.* 8. Paleot. *de noth. & ſpur cap.* 16 *numero* 4. Rom *ſing* 679. *nunc videamus*. Caſtal. *in tract. de nup. q.* 75. *num.* 6.

l. Decurio. 4.

Succeſſionis cauſa quædam licent, quæ alias eſſent prohibita.

l. Spurij. 6.

Franc. de Aret. *in cap. at ſi clerici*, §. 1. *extra de iudiciis.*

¶ Papinianus in reſponſo primo legis huius oſtendit, ſpurios, i. nato ex ſtupro ordine à dignitate decurionum non prohiberi, quia inquit impedienda non eſt dignitas eius, qui nihil admiſit, id eſt, qui eſt iuuenis, qui patris non ſuo vitio laborat, *vt* l. *legem, Cod. de nat. lib.* l. 2. §. *pe. hoc tit.* quia nec in poteſtate cuiuſquam eſt, quomodo naſcatur, eademque ratione nec qui nati ſunt ex inceſtu prohibentur decuriones fieri, naſcendi conditio infames non facit, ſed vitæ inſtitutique ratio turpis & nocens, itaque ſpurij & inceſti ſi re & vita honeſti ſint, non prohibentur decuriones fieri. Quod ſpurij appellatione continea tur omnis natus ex damnato coitu, tenet hic Bald.

§. Minores. 1.

Bart. *in* l. *Lucius*, §. 2. *ſupra tit.* 1. Iac. de Aret. *in* l. *de pupillo, de noui.* In hoc §. ponit Iuriſconſultus minores 25. annis decuriones creari, & ſenatores municipales, quod tamen temere non fit, vt oſtendit l. *non tantum. hoc t.* ſed ex cauſa, vt puta ſi ſit inopia ciuiũ maiorum natu, l. 1. §. *qui & adu. quos*, vel ſi minor. 25. annis liberos iam quæſiuerit ex iuſtis nuptiis, nã lege Iulia & Papia, ſinguli anni per ſingulos liberos remittuntur, l. 2 *D. de minorib.* vt ſi tres liberos habeat anno 22. decurionatum in ſua patria petere poſſit.

§. Qui iudicij. 3.

Ex hoc §. colligere poſſumus infames, fieri decuriones non poſſe, quia decurionatus honor eſt, quod etiam notauimus in l. 25. *pra ad mun. c. p.* ſed Papinianus in hoc §. exemplũ ponit, in damnatis calumniæ, lege Rhemia, qui vtrique famoſi ſint, itémque in accuſationibus ob deſertam iudicij publici accuſationem, nõ petita venia abolitionis, vt ait Papinian' publici iudicij, quia qui deſerit accuſationem extraordinariam, non incidit in pœnam Senatuſconſulti Turpilliani, nec ſi damnetur notatur infamia, l. *ſi quis*, §. 1. *D. ad Turpillian.*

§. Pater. 4.

¶ Ex §. huius legis notandum eſt, patrem qui decurionatum filiifamilias non conſenſit, ciuilibus muneribus non obligari pro filio in id quod Reipub. obeſt, ob ea quę filiuſ familiaſ geſſit in repub quia huic honori nõ conſenſit, *vt* l. 3. *Co. ne fil. pro patre*, & non conſentire patrem. Papinianus ait ſi filio decurione creato, contrariam voluntatem conteſtatus ſit, vel ſi quod geſtum eſt, ratum non habuit.

§. Priuilegiis. 5.

¶ In hoc §. oſtendit Papinianus, quo ordine in curia rogentur ſententiæ à decurionibus, & ordo quidem vetus, & tranſlatitius, cuius exemplum etiam ab vrbe venit ad municipia, id eſt, vt antiquiores primi rogentur ſententiam, primi promant arbitrium ſuum, *vt* l. 1.

Digitized by Google

l.1.tit.ſeq. Verum in hoc §.dicitur aliquando præferri iuniores,& nouos decuriones,vt puta eos qui pluribus ſuffragiis eodem tempore,pluribus concordiis ſuffragiis honore decurionatus,decorati ſunt,tanquam potiores & excellentiores.Gell.*libro* 2.*c.*15.

l.Honores.7.

Decuriones non erant plebeij immo verò ſenatores.

l.Decurionibus.8.

Alendus quis eſt interdum ex publico vel alieno.

l.Seuerus.9.

Decurionati fungi tenentur creati.

l.Herennius.10.

Quid ſit perſcribere optimè declarat Budæus hic.

l.Non tantum.11.

Hotoman.3.*illuſt. quæſt.* l 8.*infra de muner. & honor.*

l.Eos qui.12.

Facit hic l.22.*ſupra de his qui not.infam.*

¶Duarenus *libro* 1.*diſput.cap.*20. Briſſonius *libro* 3.*ſelect.c.*10. Tertullianus *libro de habitu mulierum*.Plin.*libro* 18.*&* 19.*c.*1.

l.Imperatores.13.

Plinius *in Panegyrico*.Cicero *pro Marco Cœlio*.Cuiac.20.*obſ.c.vlt.*

l.De decurione.14.

¶Nemo eſt qui neſciat decurionibus, qui ſunt ſenatores municipales , hoc datum eſſe priuilegium primum, ne ſubiiciantur pœnis plebeiorum, ne fuſtibus cædantur, ne damnentur in metallum,ſed mitius coerceantur: data decurionibus eſſe priuilegia in pœnis, immò & in quæſtionibus:nam qui rei poſtulati ſunt,tormentis ſubiici non poſſunt, neque ante,neque poſt damnationem,excepto caſu legis 21.C.*ad* l.*Corn.de fal.* Arius Pinellus,C.*de bonis maternis*.

Tit.3.De albo ſcribendo.

Tacit.*libro* 4. Dion *libro* 55.Sueto.*in Claud. cap.*16.

l.Decuriones.1.

Gloſſ.*in cap.ſolita, extra de maioritate & obedientia.*

Tit.4.De muneribus & honoribus.

Nota hic differentiam Muneris & Honoris.

l.Munerum 5.

Alciatus *libro præterm.*2. Budæus *in annotat. poſterioribus.*

¶ Ræuardus *libro* 3.*varior. cap.*13. Turnebus *libro* 21.*aduerſ.c.*29. Cuiac *lib.*9.*obſ.c.*9. Adde quòd aliquãdo munera mere perſonalia cõſiderãtur,habita ratione patrimonij, vt Bar. *in* l.*Lucius*,§.*idem reſpond.ad municip.*

¶Græcum hic,declara, vt Alciat. *in Rubr.vt nem.lic.in empt.lib.*10.Ammian. *lib.*17. Apul. 7.*de aſino*.Cuiac.*ad* l.7.C.*de exact.tribut.*

l.Et qui.3.

Liuius *libro* 1.Budæus *in annot.in pandect.*

§.Quamuis.6.

Ferdinandus Paes *in tract. de paren.excuſ.ob num.liber.*

l.Cura.4.

Quot liberi excuſent à muneribus ciuilibus,vide hic D.Goth.

l.Reſcripto.6.

Allectus. Allegere quid ſit , optimè notat hic D.Goth.

§.Si quis.2.

Duarenus *lib.*1.*diſput.c.*38.Vide Bartolum *in* l.*nemo,infra de reg.iur.*

§.Munera.4.

Ferdinandus Paes , *de parent. excuſ. & iur. libero.*

l.Reus delatus.7.

Cuiacius *lib.* 2.*obſeruat. capite* 8. *& libro* 17. *capite* 23.Baldus *in* l.*placet. Cod.de ſacroſanctis eccleſ.* Abbas *in cap. quod clericis, extra de foro compet.*

l.Ad rem.8.

Harmenopulus *libro* 1.*titulo* 17.*l.*2.*in fine,infra de iur. immunit.*

l.Si quis.9.

Tutores munus iniunctum adminiſtrare coguntur.

l.Honorem.10.

Nota hic differentias Muneris & Honoris.

l.Vt gradatim.11.

Folio 48.*numero* 115.*repetitionum* 5. Attamẽ ibi ad hanc regulam quod generalis ſermo reſtringatur ad idoneos,vide per Iaſonem *in* l.*filiusfam.ſi certum pet.*

§.Et ſi.1.

Limita & declara hunc §. vt per Iaſonem *in* Inſtit.*de actionib.*§.*plus autem,in vltima coll. ante med.* Bartolus *in* l.1. *de eo quod certo loco.* Ad id quod genus reſtringitur ad habilitatem , vide Bartolum & Iaſonem *in* l.1.*col.*3.

Digitized by Google

C. *de ſacroſanctis eccleſiis.* An & quam ſtatuta recipiant interpretationem, vide Bartolum *in* l. *omnes populi. ſupra de iuſtitia & iure.*

l. Cum muneris. 12.

Paulus *libro* 5. *ſententiarum, titulo* 6. §. 2.

l. Vacatio. 13.

Familiæ appellatione, an & qui contineantur, Gloſſa hic.

l. Honor. 14.

Gellius *libro* 2. *noctium attic. c.* 2. Ariſtot. 4. *Politic. c.* 1. & 2.

¶ Briſſonius *libro* 3. *ſelect. cap.* 15.

l. Munerum. 18.

Iulius Pollux *lib.* 1. Cuiacius *libro* 2. *obſ. c.* 33. *in fi.* Cicero 7. *ad Atticum* 10.

¶ Ferrandus *libro* 1. *explicat. c.* 50. Cotta *in voce liminarcha,* Turnebus *dicto c.* 19. & *libro* 9. *aduerſ. capite* 16. Dion *libro* 43. Horat. 2. *ſerm.* 8. Cicero 13. *ad Atticum* 1. Auguſtinus *libro* 14. *de ciuit.* Liuius *libro* 3. *dec.* 7.

§. Defenſores. 13.

Vide Petrum Gregorium 49. *ſyntagm.* & 1. *decret.* 39. Lipſium *libro de gladiatoribus.*

¶ Alciatus *libro* 1. *parerg. capite* 5. Briſſonius *libro* 1. *ſelect. capite* 5. & *libro* 4. *capite* 17. Seneca *epiſt.* 7. Xiphilinus *in Nerone.* Euſebius *libro* 5. *capite* 1.

§. Patrimoniorum. 18.

Cuiacius *ad titulum C. de curſu publico,* qui autem dicantur agminales, D. Goth. hic. Cotta *in voce hoſpitatura,* Peckius *de reparat. eccle. capite* 11. *in fine.* Socrates *libro* 3. *capite* 1. Herodianus *libro* 4. Procop. *libro* 2. *de Bello Perſico.*

§. Mixta. 26.

Molinæus *tit.* 1. *conſuetud. in princip. numero* 2. Lampridius.

¶ Vide Alciatum *in* l. *munus. in gloſſa* 1. *de verborum ſignificatione.* & declara vt per eam *in rubr. vt nemi. liceat in empt. lib.* 10. húncque declara vt per Alc. *in* l. *nec poteſt.*

§. Magiſtris. 30.

Cuiacius *ad* l. 6. *de excuſ. ſup.* Briſſonius *lib.* 2. *ſelect. cap.* 3.

Tit. 5. De vacatione & excuſatione munerum.

¶ Vacatio nec legem nec cauſam habet, excuſatio vtique habet.

l. Omnis 1.

An excuſatio omnis nitatur æquitate. Bartolus hic.

l. Sextum. 2.

Vide Gloſſam in *cap.* 17. *de præſcriptionibus, in fin.*

§. Numerus. 1.

Briſſonius *libro* 5. *ſelect. capite* 11. Marcus Vertranius *de iur. libero. capite* 18. Tacitus *libro* 15.

§. Qui. 8.

Duarenus *libro* 1. *diſput. cap.* 3.

l. His qui. 3.

Cuiacius *libro* 6. *obſeruat. cap.* 3. Liui. *libro* 22. Cic. *Verr.* 7.

l. in honoribus. 8.

¶ In hanc legem Gilbertus Regius *libro* 1. *enant. c.* 30. Ex principio autem huius legis intelligimus, à muneribus ciuilibus, in prouinciis excuſare numerum quinque liberorum, qui modo incolumes ſunt, id eſt, qui viuant, vel qui bello amiſſi ſint, quoniam bello amiſſi pro ſuperſtitibus habentur, l. *vlt. hoc tit.* l. *bello, ſupra de excuſ. tut.* Quoniam vt eſt in inſtitutionibus, per gloriam viuere intelliguntur, qui per virtutem bellicam pro patria interierunt, additur etiam à muneribus ciuilibus excuſare ætatem 70. annorum, à muneribus ciuilibus perſonalibus, vt puta à tutelis & curationibus, l. *ſi vltra. C. de decur.* Cuiacius *libro* 2. *obſ. cap.* 13.

§. Non alios. 1.

¶ Publicanos ait excuſari à tutelis, & cæteris muneribus ciuilibus, quod eſt ex conſtitutione duorum fratrum, & non honori publicanorum, hoc priuilegium, vel immunitas data eſt, ne igitur publicani patrimonium ex alia cauſa oneretur, ne minus idoneus fiat exercendis vectigalibus fiſci, ideo hæc ei vacatio, ſiue excuſatio munerum ciuilium datur, ſed iis tantum publicanis, vt Papinianus ait, quibus hoc mandauerunt. Cuiacius *ad legem vnicam, C. de conductoribus vectigalium fiſci.*

§. Vacationum. 2.

¶ Subiicit hoc §. Papinianus vacationum priuilegia non ſpectare ad liberos veteranorum. Veterani vacationes habent à decurionatu, & omnibus honoribus & muneribus perſonalibus, non patrimonialibus, habẽt vacationem à tutelis & à curationibus, à nauiũ fabrica, & ab exactione tributorum, quamuis non ſit ſordidum munus, l. 2. *h. t.* l. 2. & 5. C. *de vetera.* eſt autem priuilegium hoc quod veteranis datur perſonale, quoniam nec ad liberos veteranorum tranſit.

§. Qui muneris. 3.

Hoc §. declarat Iuriſconſultus, quod ei cui princeps

princeps conceſſit vacationem publici, vel ciuilis muneris, vt ait Papianus non videri remiſſas ſolennes & ordinarias intributiones, quæ legibus, vel ſenatuſconſultis, vel cõſtitutionibus principum iniunguntur, l. 1. C. *de vacat. pub. mun.* proinde cui commiſſa ſpecialiter eſt vacatio ciuilium munerum, non excuſatur à ſolemnibus collationibus, indictionibus, quia remitti nõ poſſunt reſcripto principis, l. 6. C. *de ann. ciuilib.*

§. Philoſophis. 4.

Lactant. *libro* 6. *Inſt. cap.* 12 Seneca 1. *epiſtol. c.* 17. & 18.

¶In hoc §. docet Papinianus, vacationem dari philoſophis, à tutelis & ſordidis muneribus perſonalibus, non à muneribus patrimonialibus, in quibus ſumptus maxime poſtulantur addita elegantiſſima ratione, quod qui patrimonialia munera refugiũt, quæ patrimonio imponuntur, produnt ſe fictos eſſe, non veros philoſophos, quia veri philoſophi pecunia ſtudioſi non ſunt, quod etiam proditum eſt *in* l. 6. §. *philoſophi, & in* l. *ſequen. D. de excuſ. tutor.*

§. Qui maximos. 5.

¶Innuit hic §. eum qui Roman. præfectus eſt apud principem exequendæ appellationis cauſa, interim excuſari à muneribus ciuilibus patriæ ſuę, qui locus ſingularis eſt. nec enim alibi puto notari hanc ipſam vacationis ſpeciem.

l. Eos qui. 9.

Facit hic l. 5. *ſupra de muner. & honor.*

l. Ab his. 10.

Briſſonius *libro* 3. *ſelect. c.* 11. Vide Bartolum *in* l. *prima, ſupra de exceptionibus.*

l. Sunt. 11.

Priuilegiũ non excuſat à muneribus, quæ rebus cohærent.

l. Prætor. 13.

Cuiacius *ad legem* 1. C. *de pericul. ſucceſ.*

l. Ad excuſationẽ. 14. & vlt.

Gell. *libro* 2. *cap.* 15. ad hoc vt pater excuſetur ob numerum liberorum, quid requiratur Goth. hic.

Tit. 6. De iure immunitatis.

l. Ob hoc. 1.

¶Priuilegium conceſſum generi poſteriſque ſuis, ad natos ex fœminis non pertinet. In materia vide per Dec. *conſilio* 32. *fin. & conſilio* 223. & 468. *colum. fin. & conſilio* 498. *viſo, colum.* 6. *numero* 5. & 10. latè *ad reg. fœmina præſertim numero* 65. *vſque ad nu.* 73. D. *de regulis iuris, & ad c. nouit, de iud. col.* 2. per Ancharan. *conſ.* 339. *colum.* 4 vbi limitat Cor. *conſ.* 177. *li.* 4. Fulg. *conſ.* 120. Iaſ. *ad* l. *ſi quis, numero* 8. D. *de iuriſd. om. iud.* Ant. de Butr. *conſ.* 9. *col.* 1. Alex. *conſ.* 160. *libro* 2. Cor. *conſ.* 219. *li.* 2. latè Tiraq. *in tract. de retract. prox.* §. 1. *glo.* 9. *num.* 234.

l. Maiores. 3.

Septuagenarius excuſationem habet à muneribus perſonalibus.

l. Immunitates. 4.

Hotom. 2. *illuſtr. quæſt.* Cicero *de Senectute.* Alciat. 10. *par.* 10.

l. Semper. 5.

Mors ſenectutem ipſam ſequitur. Senec. 4. *epiſt.* 30.

l. Quibuſdam. 6.

Vitru. *libro* 2. *cap.* 7. Plaut. *in Aſinar. act.* 1. *ſcena.* 1.

¶Cotta *in voce optiones* Ferrand. *libro* 1. *exp.* 2. *cap.* 11. Forcatulus *auiarij. c.* 13. Turnebus. *libro* 9. *aduerſ. cap.* 16. Cuiacius *libro* 6. *obſ. c.* 33. Vegetius *libro* 2. *cap.* 10. Colum. *libro* 6. *cap.* 8. Vitru. 10 16.

Tit. 7. De legationibus.

Scripſit de legatis & legationibus integrũ tractatum Contardus Pruinus.

l. Cum quæritur. 3.

Cuiacius *tractat. ad Africanum tertio, folio* 30.

l. Sciendum. 4.

Neceſſitas excuſat à ſeruando ordine, l. 14. *ſupra de muner.*

l. Legato. 5.

Probatur legatus ex literis ſuæ legationis, l. *publicanis, infra de pub.*

l. Si filius. 7.

¶Ad huius legis intellectum ſciendum eſt, legationem publicam, munus eſſe perſonale non patrimoniale, quia plerumque ſolo miniſterio eius, quem ciuitas mittit legatũ, de certis rebus ad principem, id ſumptu publico peragi dato viatico de publico, quod legatiuum dicitur, l. *vlt.* §. *legati, D. de mun. & honor.* & hoc quidem munere funguntur decuriones in ordine vice pari, l. 4. §. *h. t.* ordine vnumquemque decurionem munere legationis fungi debere.

Digitized by Google

l.Paulus.8.

Viciſſitudo in deferendis legationibus ſeruanda eſt.

§.Paulus.2.

Folio 136.*numero* 52.*repetitionum* 6.Rom.*in* L1.*ſupra de verb.oblig.*

l.Legatus.10.

Barto.*in* l.2.*in princip. D.ad legem Rhod. de iactu.*

l.Legatus.12.

Nota hic domum tutiſſimum cuique refugium.

l.Qui libera.14.

Cuiacius *libro* 9.*obſer.ca.*14. Cicero 1.*Philipp.& 15.epiſt.ad Attic.6. & 11.& 3.de legib.* Budæus hic Liu.*libro 7.de bello Macedonico.*

l.Si quis.17.& vlt.

Cuiacius *libro* 11.*obſer.c.*5. Forcatulus *Necyom.*..1.Contius *ad* l.1.*D.ad* l.*Iul. Maieſt. pag.*7.Hotoman. *libro* 1.*Inſt.tit.*2 §.2. Cicero 2.*de oratore.*

*Cuiac.ad l.5.*ff.de pact.*

Tit. 8. De adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium.

l.Quod.1.

Peckius *de repar.eccleſ.cap.*32.*num.*1.

l.Non vtique.2.

Nota caſum in quo valet ſententia, lata contra non contumacem abſentem.

l.Curarores.3.

¶In primo reſponſo huius legis,agitur de duobus curatoribus,communis officij,&muneris,finge ordinatos fuiſſe duos curatores frūmēti comparandi,&omnibus publicè inſolidum datam fuiſſe pecuniam,qua frumentum Reip. coemererent, poſt cos inter ſe eam pecuniam &curam diuiſiſſe,quę data & iniuncta erat ſingulis inſolidum.quæritur,ſi in eo munere quis fraudulēter verſatus ſit, an alter pro eo cōueniri poſſit,quod ſanè videtur: quoniam commune eſt, indiuiduum fuit officium, & commune periculum eſſe debet Bart.*in* l.*cum eorum*,*C.de ſentent.*

§.Ex eodem.1.

In hunc § Franciſcus Zoannetus *reſtitution. ad D.cap* 16.

§.In eum.2.

¶In hoc §. proponitur hæc facti ſpecies Curator Reip.creditoribusReip.cauit nouatione facta,quo genere liberauit Rép.à creditoribus,& in ſe tranſtulit omnem obligationem,quæritur an teneatur etiam creditoribus, poſt depoſitum officium, & merito reſpondet eum teneri etiam poſt depoſitum officium,quia obligationem ſuam fecit,alioquin creditores verſarentur in damno.quia non poſſunt experiri cum Repub.quę nouatione liberata eſt.Verum addit diuerſum eſſe ſi curator Reip.creditoribus Reip.conſtituerit ſe debitam pecuniam ſoluturum, qua ratione obligatio non nouatur.

§.Filium.3.

¶Filius emancipatus non cogitur pro patre curatore Reip.cauere Remp.ſaluā fore, licet in eum pater tempore emancipationis donationis cauſa, partem bonorū ſuorū contulerit, vt in emancipando moris erat, ſemper dare aliquid filio ſuo, quo toleraret vitam ſuam,l.*vt liberi,in fi.C.de coll* & ſic legi apud Spartianum *in Adriano.* filiam. inquit, dato patrimonio emancipauerat, alioquin abdicatio potius eſſet quàm emancipatio.

§.Pro magiſtratu.4.

¶In hoc §.vltimo oſtenditur eum qui pro magiſtratu fideiuſſit, & pignora certa dedit non aliter poſſe conueniri actione in perſonam,itemque non aliter poſſe excuti pignora quæ oppoſuit,quā ſi res ab ipſo magiſtratu ſeruari non poſſit, prius etenim excutiēdus eſt reus principalis, quàm fideiuſſor, qua de re ſatis ſuperque dixi,*in* l.18.§.1.& l.17.§.*filium ſupra ad municip.*

l.Calculi.8.

Forcatulus *Necyom. dialog.*20.Cuiacius *ad* l.1.*C.de iure fiſci.* Quidam autē hic emendare contendunt.

l.Imperatores.9.& vlt.

Hanc legem declara, vt per Alex. *in Rub. vt nom.liceat ab empt.*l 10. Paulus *lib.* 5 *ſent. tit.*2.§.4.

Tit.9. De decretis ab ordine faciendis.

l.illa decreta.2.

Abbas Siculus *in capitulo primo, de his quæ ſunt à maiori parte.*

l.Ambitioſa.4.

Roman.*conſ.*63.An populus poſſit donare. Imol.*in* l.*municipibus,ſupra de cond.*

¶Ræuardus *libro* 5.*variorum cap.*6 Menoch. *de arbit.iud.libro* 1.*quæſt.*12.*cum* 3.*ſequ.* Porn. *libro* 1.*ſelect.c.*17. Alciatus *libro* 2.*diſpunc.c.*18.

An.

Digitized by Google

An decurionibus liceat aliquo caſu donare, vide Bar. in l.1. ſupra de iuſtitia & iure.

l.Quod.5.

Ciuitas an poſſit reuocare immunitatem, Bart. in l.2. ſupra de iur. immun.

l.Municipij.6.& vlt.

Bart. in l. omnes populi, in 5. quaſt. prima quaſt. princ. Innoc. in c. humilis, extra de maioritate & obedien.

Titulus 10. De operibus publicis.

l.Curator.1.

Munera plura quis ſuſcipere poteſt, niſi excuſetur.

l.Qui liberalitate.2.

Coniunge l.61. infra de regu. iuris. Roman. ſing.56.

l.Opus.3.

Forcatulus auiarij c.13 Pileus q 94 Bartol. in l. ex hoc iure, in prin. D. de iuſt. & iur. Bald. in l.1. C. de fund. limit.

l.Nec præſidis.4.

Cuiacius libro 5. obſ. cap 23.

l.De operibus.6.

Publicarum rerum appellatione quæ contineantur, declarat hic Gloſſ.

Tit.11. De nundinis.

Vide Papon 3. notar. cap.8. des lettres d'ottroy de foires & marchez.

l.Nundinis.1.

Briſſonius libro 1. ſelect. c.15. Plin. lib.5. epiſt. 4. Quanto tempore perdatur priuilegium, vide Bart. in l. filius, C. de decur.

l.Si quis.2.& vlt.

Alciatus libro 4. diſpunct. c.8.

Titulus 12. De pollicitationibus.

Connanus libro 5. commentar. iuris ciuilis, capite 8.

l.Si pollicitus.1.

Forcatulus Necyom. dialog.52. glo. ibi, cœperit, & an hoc extendatur ad pacta, vide Alex. in l. iuris gentium, §. quinimo, numero 11. & numero 14 per Iaſ. de pact. An dos poti poſſit ex pollicitatione, Bart. in Rub. C. de dot. promiſſ.

§.Cœpiſſe.3.

Folio 405. numero 67. repetitionum 5. Cuiacius libro 3. obſ. c.38.

l.Si quis.2.

Vide Alciat. libro 4. paradox. cap.2. Roman. ſing.504. Crot. ad l. ſi is qui pro emptore, numero 185. D. de vſucap Alciat. lib.5. parerg. c 9. Connanus d. cap.8 Cuiacius lib 3. obſ. c.38. De Decimis apud Chriſtianos receptis, vide Rebuf. in tract. de decimis. Cuiacius libro 7. obſeruat. cap.5.

l.Pactum.3.

Pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio, vide Doct. ad rub. de verborum obl. vbi Iaſ. nu.6 an pollicitatio poſſit fieri præſenti & tacenti, vide ibi num.6. & 7. & adde vnum argumentum contra communem de qua ibi Iaſ. quod poſſit fieri etiam præſenti, quia offerre dicitur ille, qui ſponte non interpellatus, præſenti offert textus in l. ſi fundus, §. fin. D. de leg. Cor l. qui decem, §.1. in fi. D. de ſolu. & de verbo offerre, quod ſignificet ſponte Dec. ad l. alia licet, C. de colla. in not. & quod propriè ſignificet præſentiam, vide Rip. ad d. Rub. nu. 23. ad fin. vide Nigr. poſt eos, quos allegat in Rubr. de verborum obl. col.2. in illo art. vtrum oriatur naturalis ex pollicitatione. Ad §. fin. vide Ruin. in Rubr. D. de verborum obligation. chart.4.

l.Prepter.4.

Molinæus in Rub. de verb. oblig. nu.7. Alciat. libro 12. parerg. c.9.

l.Charidemo.5.

Pro intellectu huius textus vide Iaſ. ad rubr. de verborum obl. num. 7. vbi omnes, vide & quæ poſuit Alc. libro 12. parer. cap.9. hic adde Caccial. in tract. de pact. q.5. Zuccard. ad rubri. C. pact. numero 68. & ſeq. Crot. ad d. Rubr. D. de verb. obl. 2. lect. numero 10. vide Iaſ. in Rubri. de verb. obligat. in 2. col. in fi. cum prin. ſeq. & Nigro ibi in 21. col. Quint. libro 8. Cic. de legib. Lipſ. 1. Satur. cap.7.

l.Totiens.6.

Vitru. libro 6. Sueton. in Nerone. Scalig. lib. 1. poet. cap.21.

l.De pollicitationibus.8.

Qui non poteſt per ſe an poſſit per alium, Bart. hic.

l.Ex pollicitatione.9.

Hæres an interdum teneatur alio modo quam defunctus, Gloſſ. hic.

Digitized by Google

l. Septitia.10.

Alciatus *libro 1.parerg. cap.22.& libro 3.diſpunct.cap.1.* Cuiacius *libro 9. obſeruation.c.26.* Cic.14.*Philip.* Scalig.1.*poet.cap.19.*

l. in priuatis.12.

Auguſtinus *libro 4.emend.cap.8.*

l. Imperatores.13.

Facit hic l.16.*ſupra de vſufruct.leg.*

l. Si quis.14.

Vide l.7.*C.noua vectigalia.*

l. inter liberos.15.& vlt.

Coniunge l.57.*in fine, infra de verborum ſignification.*

Titul. 13. De extraordinariis cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe diceretur.

An & quomodo iudex litem ſuam faciat, vide hic D.Goth.

l. Præſes.1.

Auguſt.*libro 6.de ciuitate Dei,cap.2.* Cicer.1.*de orat.*

¶Alciat.*libro 2.parerg.cap.23.* Forcat. *Auiarij cap.8.* Menoch. *de arbit.iud.caſ.385.* Rainaldus Corſus *libro 2.indagat.c.25.* ibi, quędam enim, ad hoc vide in contrarium gloſ. *in l.vnica,C.de public.* vide hic Budæum. De medicis, *vide l.1.ſupra de decret.ab ordin.facie.*

§. Sed. 2.

De fiſtula Fuchſium 3.*meth.* Æginet. 4.*de remed.cap.49.* Cuiacius *libro obſeruat. cap.27.* Orybar.7.*ſynop.* 30. *& 3.de morbor.curatione, c.45.* Celſus *libro 5.de re med.*

§. in honorariis.10.

Cicer.1.*de orator. & 1. Tuſcula. & tertio officiorum.*

¶Vide Alciat.*libro 3.diſpunct.cap.9.* Atius Pinellus,*C.de bonis matern.* Ammian.*lib.30.* Cuiacius *ad l.6 § 1.ſupra de excuſ.tut.*

§. Si cui.12.

Alciat.*libro 3.diſpunct.* facit l.5.*& 6.C.de poſtul.l.5.ſupra de pactis.*

§. diuus.13.

Pilæus *quæſt.59.*

l. De vſu.2.

Vide hic l.39.*ſupra de vſur.*

l. Si medicus.3.

Alciatus *d. libro 2.c.39.* Guterius *reſol.par.1.c.57.numero 28.*

l. Diuus.4.

Cuiacius *libro 4. obſ.c.25.* vbi agit de variis appellationibus iuriſconſultorum.

l. Cognitionum.5.

Quomodo hæc lex intelligenda ſit, vide Aldobran.*ad §.maior.Inſt.de c.dim.* Menoch. *de arb.iud.libro 2.centur.4.caſ.366.numero 2.*

¶Ad §.fi.hic, adde Moder.Bonon.Zoannet. *in lib.reſtit.D.c.17.*

¶Duar.*lib.1.diſput.ca.9.* Ioan.Rob.*lib.3.ſent.iur.c.9.* Ræuar.*libro 3.varior.c.2.*

l. Si iudex. 6.

Cuiacius *libro 8.obſ.cap.9.* Gilbertus Regius *libro 1.enant.c.14.*

Tit.14. De proxeneticis.

l. Si proxenetica.1.

Cuiacius *libro 11.obſeruat.c.18.*

l. Si proxeneta.2.

Alciatus *libro 8.parerg.c.11.* Ferrand.*libro 1.explic.c.52* Cuiacius *d.c.18.* Ant. Contius *diſp.libro 1.c.4.* Pilæus *quæſt.38.* Cuiacius *in paratitlis,C.ad tit.de ſponſal.*

l. De proxenetico. 3.& vlt.

Cont.*libro 1.diſput.c.14.*

Tit. 15. De cenſibus.

De antiquo iure Italię ſcripſit Carol.Sigo. de annuis redditibus multa Couar.*libro 3.variarum reſolu.c.7.cum ſeq.vſque ad c.11.* vide Cuiac. *libro 10. obſ.c.35.*& Zaſium *libro 2 ſing.intell.c.3.* Parlador.*rer.quotid.c.3.*

l. Sciendum.1.

Alciatus *libro 2 diſpunct.c.21.* Cuiacius *d cap.35.& d.libro 1.c.9.* Turn. *libro 9.aduerſ.cap.15.* Auguſtinus *libro 3.emend c.9.* Parlador.4.*c.31.* Confer. hanc legem cum Tyrio *libro 11. c.14.& libro 13 cap.1.de bello ſacro,* cuius contextus ex hac lege poteſt emendari,& pro vera huius legis lectione attendere oportet ad notitiam orientis & occidentis.

l. Vitia.2.

Gloſſ. ibi *tenebatur,*& quid ſi talis propè vera committat dolum circa aliquod matrimonium,vide add.ad Iaſ.*in §.actio,numero 44.Inſtit.de action.*

l. Ætatem.3.

Turnebus *d. cap.* 10. adde Ciceronem pro Archiapoeta.Halicarn.*libro.* Capitolinus in *Marco Antonino.*

l. Forma.4.

Digitized by Google

l.Forma.4.

Nota hic quænam requirantur in forma cenſuali.

§.is verò.2.

Cuiacius *d.cap.31.*

§.Quæ poſt.9.

Cuiacius *d.loco.*

l.Cùm poſſeſſor.5.

Vide Cuiacium in hunc locum *libr.19.obſ. cap.5.*

l.Colonia.6.

Cuiacius *vbi ſupra.*

l.iuris.7.

Alciatus *libro 2.diſpunct.c.21.*

l.in Lyſitania.8.& vlt.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.fin.*Cuiac.*d.c.36.*Turnebus *libro 9.cap.15.*Plin. *libro 5.ca.10.* *& libro 5.cap.27.*

Titulus 16. De verborum ſignificatione.

¶Ad hunc tit.totum Alciat.& Brecheus,& Rebuffus ſcripſerunt,ad partem vero Cœlius Calcagninus.Hotoman. ſcripſit *comment. de verb.iur. & rerum ſignif.* tract.Iſagogicũ ſcripſit aureum Dauid Saius. vulgo autem inſcribitur hic titulus,de verborum , & rerum ſignificatione, verum delendum eſt *Rerum*, vt in antiquis Codicibus,ex authoritate Pãdect.Florent.hic enim explicãtur omnia ferè verba,quæ ad ius pertinẽt,& ad iuris partes omnes , & eadem de re Ælius Gallus librum ſuum inſcripſit, de verborum quæ ad ius pertinent ſignificatione , ex quo eſt *lex 152.h.t.* optime hac de re diſputat Dionyſius Gothofredus hic quem vide. Ang *conſ.27.*

* Extant in hunc Titulum commentarij trium illuſtrium iuris interpretum Alciati, Buchæi,Fornerij ſimul iuncti.

l.Verbum.1.

Filiis inſtitutis filiæ etiam inſtitutæ videntur,*l.1.ſupra de vent.in poſ.*

¶Maſculinum concipit fœminam vltra latè tradita hic per ſcribentes,Cott.*in memor. in verb. maſculini.* Ruin. *ad rub.de leg.1.4.col.* Alciat.*libro 1.parerg.c.33.* Tiraquel. *in ll.connub.l.1.glo.1.par.1.numero* 82. Polit.*in tractat. ſubſt.col.3.* Alciat. *libro 7.parerg.c.7.*dicit autem hæc lex verbum hoc , *ſi quis* vtrumque ſexum complecti,ac ſi commune eſſet , hoc eſt tam maſculos quàm fœminas , vt & apud Græcos *os tis* , tam maſculos quàm fœminas complectitur : hinc etiam conſtat fœminas maſculorum nomine comprehendi,niſi cõſuetudo aut leges aliam fuiſſe mentem teſtatoris demonſtrent, adde concord.text. cum gloſſ.*in c.generali,in prin.de electio. in 6.* & de materia iſtius legis primæ , vide Præpo.*in c. cum apud,* & ibi Benedict. de Vadis,*in addit. ad eum in c.cum apud,extra de ſponſ.*Bald.*in c. ad audientiam,de reſcrip.*Anch.*conſ* 112.Capra *conſ.62.*Corn *conſ* 271. Dec.*in l.item 1.hoc tit.* Guid.Pap.*quaſt.505.*Bald.*conſ.460.* Plaut. *in vidularia.*Teren.*in Eunucho.*Salyc.*in l.poſt ſententi.C.de ſentent.* Bald. *in Authen.quicunque, Cod.de epiſcopis & cler.*Innoc.*in c.graue, extra de ſentent.excomm.*Sic etiam voce *Quicunque* tam maſculum quàm fœminam intelligere debemus, vt Cicero *in Cluentiana.* Hominis quoque appellatione fœmina etiam continetur,*vt l.152.hominis,infra hoc tit.*ſic nomine fratris ſoror intelligitur , *l.tres fratres 35.ff. de pactis.*

*Maſculos.*Nota hic quod ſi expreſſa mentio facta ſit de maſculis, fœminas excludi,idem ſi de viro , id enim nomen nullo modo ad fœminas pertinere poteſt , ſeruorum etiam appellatione ancillæ comprehenduntur , vt *l.82.ſupra de legatis 2.*

l.Vrbis.2.

Cuiacius *cap.2.de præſcriptionibus.* Vitruu. *libro 9.c.9.& ſeq.*

¶Crinitus *lib.4.de honeſt. diſcipl.c.9.* Ioann. Rob.*ſent.iur.lib.1.c.1.*Menoch. *de arb.iud.cap.115.* Duo autem proponuntur in hac lege prius latiorem eſſe Romæ appellationem quàm vrbis,vrbem finiri mœnibus, Romam verò continentibus ædificiis ſiue ſuburbiis, quamobrem Romæ videntur dati tutores, qui dantur in continentibus, *l.pen.§.Roma,ff. de excuſat.* & quod fit in continentibus Romæ fit. Proinde Romæ ædificia fieri dicuntur, quæ in continentibus ædificiis Romæ ſunt,*l.1.& 9.infra eodem,*& qui in continentibus vrbis nati Romę nati,*l.147.infra eodem.* Romã enim non muro exiſtimamus:ſed cõtinentibus ædificiis,*l.87.inf.eod.*Cuiac.*34.obſ. c.6.* Deinde ponitur hac lege, cuiuſque diei maiorem partem eſſe ſeptem horarum primarum non ſupremarum , loquitur autem de die naturali , id eſt de lumine, non de ciuili:dies enim ciuilis Romano more incipit à ſexta noctis hora, id eſt media nocte.& finitur ſequentis noctis eadem hora , & habet dies ciuilis horas 24.*l. more, D.de feriis* : dies verò naturalis horas duodecim tam æſtate quàm hyeme, & hæc eſt differentia diei naturalis & ciuilis, Vitruuius Palladius Aſconius Pedianus & Plautus, media igitur pars diei naturalis eſt horarum ſex, maior horarum 7.Vnde Virgilius :

Digitized by Google

nus, quo exactio fit periculo exactoris, *l.1 §. 1. l.3. §. exactionem, D. de mun. & honor.* hoc inquam rectè decurionibus mandari poteſt, quia non habetur inter ſordida & humilia munera, & decurionibus ſordida munera nõ mandantur, veluti obſequium piſtrini, Obſequium coquendæ calcis, vel etiam panis ciuilis, *l. pen. C. de ſuſceptoribus, lib. 10.* at munus exigendi & redigendi tributi quod debetur fiſco, iniungi poteſt etiam decurionibus, quia non eſt ſordidum.

§. Ex cauſa. 8.

¶ In hoc §. dubitatur, cuius originem ſequatur is, qui ex cauſa fideicommiſſi manumiſſus eſt, an teſtatoris qui reliquit fideicommiſſariam libertatem, & rogauit manumitti, an hæredis, an legatarij qui manumiſit, nam in pleriſque cauſis, is qui manumiſit ex cauſa fideicommiſſi, non habetur pro patrono, tametſi reuera ſit patronus, ideo autem in multis caſibus pro patrono non habetur, & ius patroni non habet, quia libertatem non dedit, ſed debitam ſoluit, is autem iure ciuili videtur eſſe patronus, qui gratuitam libertatem dedit non debitam.

§. in adoptiua. 9.

¶ Quoniam in §. vlt. leg. xv. iam diximus filium adoptiuum etiam patris naturalis originem ſequi, ne dum patris adoptiui, denique vtriuſque patris originem ſequi, cur etiã patris naturalis, ratio hæc eſt, ne ſi dicamus patriam, patris naturalis amitti per adoptionem, per hanc cauſam in fraudem Reipublicæ ſe quiſquam det in adoptionem, & ſubſtrahat ſe muneribus patriæ originalis, & certè fraude carere adoptio debet, *l. cum ratio. ff. de bonis damnat.* & Cicero *pro Domo ſua.* Ne qua in adoptione calũnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur.

§. Error. 10.

¶ Huius §. ſpecies hęc eſt: quidam cum exiſtimaret falso ſe eſſe municipem, vel incolam certæ ciuitatis, per errorem ei ciuitati promiſit ſe facturum munera ciuilia, cum Reſpub. de eo laboraret, & quæreret idoneum, qui ea obiret munera ciuilia, denique promiſit per errorem ſe ea munera ſuſcepturum, ex ea promiſsione in eum competit actio, ſed ſe tueri poteſt exceptione doli mali, qui rem indebitam promiſit per errorem, quam Papinianus vocat iuris defenſionem *in l. ſufficit, ſupra de cond. indeb.* vbi exceptio eſt defenſio iuris.

§. Patris. 11.

¶ Domicilium patris filius non ſequitur, ita expreſſum eſt *in l. aſſumptio, §. filius, D. hoc tit.* non ſequitur inquit domicilium patris filius: ſed ciuitatem ex qua pater eius naturalem originem ducit, quod tamen ita verum eſſe oſtendit hoc §. Papinianus, vt filius non ſequatur domicilium patris, ſi ipſe filius non in ea ciuitate in qua pater domicilium habet, ſed in alia ciuitate, in qua ſibi domicilium fecerit & conſtituerit, de filiofamilias loquitur qui proprium domicilium habere poteſt vbicunque voluerit, *l. 3. & l. pen. hoc ti.*

§. in quæſtionibus. 12.

¶ Papinianus in hoc §. non ſimpliciter ſignificat nominatos à iudice: ſed etiam accuſatos capitali crimine, nam qui tantum nominatus eſt à iudice, nec dum reus poſtulatus ab accuſatore iudicio publico, non prohibetur petere nouos honores, *l. 6. § ſi quis a cuſat. D. de muner. & honor.* atqui accuſatus eſt, qui factus eſt ab accuſatore reus capitalis criminis, nouos honores quandiu eſt in reatu petere non poteſt, ante cauſam finitã, *l. 29. ff. de mun. & hon.*

§. Sola. 13.

¶ Poſſeſsio (inquit Papinianus) quæ in aliena ciuitate comparatur, domicilium non facit, id eſt, eius ciuitatis incolam eum qui domum in ea poſsidet, non facit, & conſequenter non obligat eum ſola domus, ſediũ poſſeſsio, & certa larium collocatio domicilium facit. non ſola domus aut fundi poſſeſſio, hac autem de re plura dixi *in §. ſola ratio. 5 ſupra h. t. l. 17.*

§. Nominati. 14.

¶ Huius §. ſententia hæc eſt, fideiuſſorem magiſtratus, ſiue duumviri qui cauit Rempub. ſaluam fore, teneri pro his quæ geſſit magiſtratus in magiſtratu ipſo, non teneri autem eum fideiuſſorem, pro eo quem honore depoſito, magiſtratus ſibi ſucceſſorem nominauit: quia, ſcilicet in cauſam adminiſtrationis fideiuſsit, non in cauſam nominationis, *vt in l. 2. C. de peric. tut.* tenetur ergo ex adminiſtratione magiſtratus tantum, non ex nominatione: ſed ipſe ſolus qui nominauit tenetur, ſi res ſeruari non poſsit, ab eo qui eſt nominatus, vt in *l. 15. §. in eum, ſupra hoc titulo.*

§. Fideiuſſores. 15.

¶ Fideiuſſores magiſtratus cauent, ſiue reſpondent, vt Papinianus loquitur in hoc §. *el.* id eſt, damnum præſtari, quod re per magiſtratum male geſta Reipub. cõtigerit. idémque reſpondiſſe intelliguntur, nominatores magiſtratuum, quia ſuo periculo ſucceſſores nominauerunt. Vtitur autem Papinianus reſpondendi

ſpondendi verbo,quo etiam in idiotiſmo noſtro vtimur aptiſſimè,quia omnis fideiuſſor, aut quicunque pro fideiuſſore habetur , tenetur ex reſponſo,aut veluti ex reſponſo.

l.Diuus.18.

Continuare honores an & quibus caſibus liceat,vide hic Gloſſ.

l.Quo maior.19.

Roman.ſing.44. Panorm.in cap.eccleſia,ſupra de election.

¶Lapus allegat 85. vide Sozin.in reg.143. Et vide Abb.in cap.1.in fin.extra de his quæ fiunt à maiori parte cap.ornatur & limitatur num.10. 12.folio 238.à Cagnol.de reg.iuris. Marc.Mant. ſing.39.numero 1.folio 942.Bart.in l.1.in prin.& in fin.de albo ſcrib.Bald.in Auth.ſi omnes, Cod.ſi vt ſe ab hæred.

* Factum à maiori parte regulariter ab omnibus factum eſſe cenſetur tex.glo.& Bart. & omnes hic.

An & qualiter intelligatur maior pars dic vt per Bart.ad l.ſi vni.3.q.de re iud.Dec.& Fel. ad c.cum omnes,num.17. & 20.de conſt. Cag. ad l.aliud. §.refertur, num.10.11.12. & ſeq.ff.de reg.iur.Crot.ad §.Cato,num.152. & ſeq. Marſ. ſing.37.Corſet.in verſ. vniuerſitas.Roman.ſingul.45.

l.Lucius.21.

Minor an habeat vocem in conſilio , vide hic Bart.

§.Idem.7.

Cuiacius libro 2. obſeruat. cap.24. & libro 6. cap.10.

l.Filij.22. §.Senatores.5.

Hotomanus illuſtr. quæſt.1. Vertranius de iur.libero.cap.23.

l.Municeps.23.

Marcus Vertranius de iure libero.c.23. Ioan. Aurpachus libro 1.ſingul. alleg.cap.6.Cuiacius ad l.8.C.de incol. Paulus libro 1.ſent.tit.7.§.vlt. Cicero 1.Philippica.Budæus hic.

l.Conſtitutionibus.24.

An actio deſcendens ex ſtatuto ſit ſtricti iuris,Bar.hic.

¶Alex.ab Alexan. libro 1.genial.dierum c.7. Bald.in l.in contractibus, in prin. C. de fide inſtru. Bart.in l.nec ei,ſupra de adop.

l.Ea quæ.26.

Menoch. libro 1.de arbit.iud.quæſt.17. Cuiac. ad l.53 C.de decur.

§.Magiſtratibus.1.

Vide Barto.in l 4.§.1.de damno infecto, & in l.iubere cauere, de iuriſdictione omnium iudicum.

*Ludou.Bolog.ad l.ſi finita,§. Iulianus D.de damno infecto num.148.& ibi Mich. Vrtur.numero 192.

l. Eum qui.27.

Colonia quid Cicero pro Fronteio , Cæſ.de bello Gallico.

l. inter.28.

Bald.in l.teſtamentum,Cod.de teſta.& in l.1. ſupra de iud.

¶Vide Barto.in repert.l. nec quicquam, §.vbi decretum,de offic. proconſ. & leg.col. 4. verſ. ait Accurſ.Bald.in l.repetita,Cod.de de epiſcopis & clericis,& in l.certa ratione,C.quan.prouoc.

l. Qui ex vico. 30.

An recognito vico , videatur recognitum territorium loci,Old.conſ.12.

¶Ad gloſſ.in verb.permittimus,in fin. vide Alexand.qui eam reprobat ad l.filius, §.diui, col.5.de leg.1.num.22.cum ſeq. ad declarationē huius textus,adde Laur.Val.libro 4.c.20 Cottam in memorab.in verb.repreſalia,Soc. Iun. conſ.49.numero 31.libro 1.Vide Alexan in rub. ſol.matri.4.coll.& ibi Ruin.nu. 47.in fi.cum ſeq. Bart.conſ.4.vol.1.

l. Nihil. 31.

Domicilia ſunt libera , niſi in caſibus exceptis.

l.Roma.33.

Cuiacius ad l.vnic.C.de decurionib.

¶Alciatus libro 2.diſpunct.c.21. Briſſonius libro 3.ſelect.c.6. * Dec.ad cap.meminimus num. 16. ext.de appell.

*Roma communis patria ſit:Felin. ad cap. ſi.col.pen.num.26.de for. comp.& Hiſpani ad §. fuerat in fine Inſt. de action. & Cur. Rom.ſing. 146.Ioan.Ign.in repet.§.non alias.l.neceſſarios. D.ad Syllan.num.3.& 4.

l. incola.34.

In propoſito huius legis,vide Bart.in l.2.ĵ. de verb.ſing.

l. Scire.35.

Ant.Auguſt.ad Modeſt.Alciat.libro 2. diſp. cap.21.

l.Titio.36.

Gellius libro 7.cap.7. Apuleius libro ſexto de Aſino. Zoan. cap.11. reſtitution. ad Pandectas Ioan.Rober.recept.lection.libro 1.cap.10.Bald. in cap.ex parte decani,extra de reſcrip.

Digitized by Google

§.Titius.1.

Bald. *in* l. *creditor* 2.*C. de diſtra. pign. & l.fin. Cod. de tur. dom.* Cuiacius *libro* 7.*obſer.ca.*12 & *cap.*2.

l. De iure.37.

Hunc §.limita vt per Bald. *in* l *cum quadam puella,ſupra de iuriſdictione omnium iudic.* Ioannes Aurpachus *libro* 2. *Alleg.capit* 41.Iaſon *in lege ex quacunque* , *ſupra ſi quis in ius vocatus non ierit.*

l.Imperatores.38. & vlt.

Feder. de Senis *in cap.cum contingat* , *extra de iureiurand.* Ioan.Andr.*in reg.in malis.de regulis in* 6.

Tit.2.De decurionibus & filiis eorum.

¶Briſſonius *libro* 4 *ſelect.cap.*13.Qui autem dicantur decuriones , optimè declarat hic Bartolus.

l. Decuriones.1.

Decuriones in originalibus curiis tenētur perſeuerare.

l.Qui ad.2.

Hotom 2.*illuſtr.queſt.*20.

§. in filiis.2.

Rainaldus Corſus *libro* 3.*indagat.c.*6.

l.Generaliter.3.

Vide Medicen.*tract.de caſibus fortuit.par.*1. *queſt.*6.

§. Spurios.2.

Ioannes Aurpachus *libro* 2.*alleg.cap.*10. Nota autem hic in fine , quod melius eſt qualemcumque eligere,quam ordinem plenum non eſſe.

§. Eis qui. 3.

Pro intellectu huius textus,vide Alciat.*lib.* 3 *diſpunct.c.*8. Paleot.*de noth.& ſpur cap.*16 *numero* 4. Rom *ſing* 679.*nunc videamus*.Caſtal. *in tract.de nup.q.*75.*num.*6.

l. Decurio.4.

Succeſſionis cauſa quædam licent,quæ alias eſſent prohibita.

l. Spurij.6.

Franc. de Aret. *in cap. at ſi clerici*,§. 1.*extra de iudiciis.*

¶Papinianus in reſponſo primo legis huius oſtendit,ſpurios , i. nato ex ſtupro ordine à dignitate decurionum non prohiberi , quia inquit impedienda non eſt dignitas eius,qui nihil admiſit,id eſt,qui eſt iuuenis,qui patris non ſuo vitio laborat, *vt* l.*legem,Cod.de nat. lib.*l 2.§.*pe.hoc tit.*quia nec in poteſtate cuiuſquam eſt,quomodo naſcatur, eademque ratione nec qui nati ſunt ex inceſtu prohibentur decuriones fieri, naſcendi conditio infames non facit, ſed vitæ inſtitutique ratio turpis & nocens , itaque ſpurij & inceſti ſi re & vita honeſti ſint, non prohibentur decuriones fieri.Quod ſpurij appellatione contineatur omnis natus ex damnato coitu,tenet hic Bald.

§. Minores.1.

Bart.*in* l.*Lucius*,§.2.*ſupra tit.*1. Iac.de Aret. *in* l. *de pupillo, de noui.* In hoc §. ponit Iuriſconſultus minores 25. annis decuriones creari,& ſenatores municipales,quod tamen temere non fit,vt oſtendit l.*non tantum,hoc t.* ſed ex cauſa,vt puta ſi ſit inopia ciuiū maiorum natu, l.1.§.*qui & adu.quos*,vel ſi minor. 25.annis liberos iam quæſiuerit ex iuſtis nuptiis,nā lege Iulia & Papia , ſinguli anni per ſingulos liberos remittuntur, l.2 *D. de minorib.*vt ſi tres liberos habeat anno 22.decurionatum in ſua patria petere poſſit.

§. Qui iudicij.3.

Ex hoc §.colligere poſſumus infames,fieri decuriones non poſſe,quia decurionatus honor eſt, quod etiam notauimus in l. 25. *ſupra ad mun.c.p.* ſed Papinianus in hoc §.exemplū ponit , in damnatis calumniæ,lege Rhemia, qui vtrique famoſi ſint,itémque in accuſationibus ob deſertam iudicij publici accuſationem,nō petita venia abolitionis. vt ait Papinian⁹ publici iudicij,quia qui deſerit accuſationem extraordinariam,non incidit in pœnam Senatuſconſulti Turpilliani,nec ſi damnetur notatur infamia,l.*ſi quis*,§.1. *D.ad Turpillian.*

§.Pater.4.

¶Ex §.huius legis notandum eſt , patrem qui decurionatum filiifamilias non conſenſit, ciuilibus muneribus non obligari pro filio in id quod Reipub.obeſt,ob ea quę filiuſfamilias geſſit in repub quia huic honori nō conſenſit, *vt* l.3.*Co.ne fil.pro patre*,& non conſentire patrem. Papinianus ait ſi filio decurione creato,contrariam voluntatem conteſtatus ſit, vel ſi quod geſtum eſt , ratum non habuit.

§. Priuilegiis.5.

¶In hoc §.oſtendit Papinianus, quo ordine in curia rogentur ſententiæ à decurionibus, & ordo quidem vetus, & tranſlatitius, cuius exemplum etiam ab vrbe venit ad municipia,id eſt, vt antiquiores primi rogentur ſententiam,primi promant arbitrium ſuum, *vt* l. 3.

Digitized by Google

l.1.tit.ſeq. Verum in hoc §.dicitur aliquando præferri iuniores,& nouos decuriones,vt puta eos qui pluribus ſuffragiis eodem tempore,pluribus concordiis ſuffragiis honore decurionatus,decorati ſunt,tanquam potiores & excellentiores.Gell.*libro 2.c.15.*

l.Honores.7.

Decuriones non erant plebeij immo verò ſenatores.

l.Decurionibus.8.

Alendus quis eſt interdum ex publico vel alieno.

l.Seuerus.9.

Decurionati fungi tenentur creati.

l.Herennius.10.

Quid ſit perſcribere optimè declarat Budæus hic.

l.Non tantum.11.

Hotoman.3. *illuſt. quæſt.* l 8.*infra de muner. & honor.*

l.Eos qui.12.

Facit hic l.22 *ſupra de his qui not.infam.*

¶Duarenus *libro 1.di ſput.cap.20.* Briſſonius *libro 3.ſelect.c.10.* Tertullianus *libro de habitu mulierum.* Plin.*libro* 18.*&* 19.c.1.

l.Imperatores.13.

Plinius *in Panegyrico.* Cicero *pro Marco Cælio.* Cuiac.20.*obſ.c.vlt.*

l.De decurione.14.

¶Nemo eſt qui neſciat decurionibus, qui ſunt ſenatores municipales, hoc datum eſſe priuilegium primum, ne ſubiiciantur pœnis plebeiorum, ne fuſtibus cædantur, ne damnentur in metallum,ſed mitius coerceantur: data decurionibus eſſe priuilegia in pœnis, immò & in quæſtionibus:nam qui rei poſtulati ſunt,tormentis ſubiici non poſſunt, neque ante,neque poſt damnationem,excepto caſu legis 21.*C.ad* l.*Corn.de fal.* Arius Pinellus,C.*de bonis maternis.*

Tit.3.De albo ſcribendo.

Tacit.*libro* 4. Dion.*libro* 55.Sueto.*in Claud. cap.*16.

l.Decuriones.1.

Gloſſ.*in cap.ſolita, extra de maioritate & obedientia.*

Tit.4.De muneribus & honoribus.

Nota hic differentiam Muneris & Honoris.

l.Munerum 5.

Alciatus *libro præterm.2.* Budæus *in annotat. poſterioribus.*

¶Ræuardus *libro 3.varior. cap.13* Turnebus *libro 21.aduerſ.c.29.* Cuiac.*lib.9.obſ.c.9.* Adde quod aliquãdo munera mere perſonalia cõſiderãtur,habita ratione patrimonij, vt Bar. *in* l.*Lucius,*§.*idem reſpond.ad municip.*

¶Græcum hic,declara, vt Alciat. *in Rubr.vt nem.lic.in empt.lib.*10. Ammian. *lib.*17. Apul. 7.*de aſino.*Cuiac.*ad* l.7.C.*de exact.tribut.*

l.Et qui.3.

Liuius *libro* 2.Budæus *in annot.in pandect.*

§.Quamuis.6.

Ferdinandus Paes *in tract. de paren.excuſ.ob num.liber.*

l.Cura.4.

Quot liberi excuſent à muneribus ciuilibus,vide hic D.Goth.

l.Reſcripto.6.

Allectus. Allegere quid ſit, optimè notat hic D.Goth.

§.Si quis.2.

Duarenus *libr.1.diſput.c.*38.Vide Bartolum *in* l.*nemo,infra de reg.iur.*

§.Munera.4.

Ferdinandus Paes, *de parent. excuſ. & iur. libero.*

l.Reus delatus.7.

Cuiacius *lib.* 2. *obſeruat. capite* 8. *& libro* 17. *capite* 23.Baldus *in* l.*placet. Cod.de ſacroſanctis eccleſ.* Abbas *in cap. quod clericis, extra de foro compet.*

l.Ad rem.8.

Harmenopulus *libro* 1.*titulo* 17.*l.*2.*in fine,infra de iur. immunit.*

l.Si quis.9.

Tutores munus iniunctum adminiſtrare coguntur.

l.Honorem.10.

Nota hic differentias Muneris & Honoris.

l.Vt gradatim.11.

Folio 48,*numero* 115.*repetitionum* 5. Attamẽ ibi ad hanc regulam quod generalis ſermo reſtringatur ad idoneos,vide per Iaſonem *in* l.*filiusfam.ſi certum pet.*

§.Et ſi.1.

Limita & declara hunc §. vt per Iaſonem *in* I*nſtit.de actionib.*§.*plus autem,in vltima coll. ante med.* Bartolus *in* l.1. *de eo quod certo loco.* Ad id quod genus reſtringitur ad habilitatem, vide Bartolum & Iaſonem *in* l.1.*col.*3.

Digitized by Google

C. *de ſacroſanctis eccleſiis*. An & quam ſtatuta recipiant interpretationem, vide Bartolum *in* l. *omnes populi. ſupra de iuſtitia & iure*.

l. Cum muneris. 12.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 6. §. 2.*

l. Vacatio. 13.

Familiæ appellatione, an & qui contineantur, Gloſſa hic.

l. Honor. 14.

Gellius *libro 2. noctium attic. c. 2.* Ariſtot. 4. *Politic. c. 1. & 2.*

¶ Briſſonius *libro 3. ſelect. cap. 15.*

l. Munerum. 18.

Iulius Pollux *lib. 1.* Cuiacius *libro 2. obſ. c. 33. in f.* Cicero 7. *ad Atticum* 10.

¶ Ferrandus *libro 1. explicat. c. 50.* Cotta *in voce liminarcha*, Turnebus *dicto c. 19. & libro 9. aduerſ. capite 16.* Dion *libro 43.* Horat. 2. *ſerm.* 8. Cicero 13. *ad Atticum* 1. Auguſtinus *libro 14. de ciuit.* Liuius *libro 3. dec. 7.*

§. Defenſores. 13.

Vide Petrum Gregorium 49. *ſyntagm. & 1. decret.* 39. Lipſium *libro de gladiatoribus*.

¶ Alciatus *libro 1. parerg. capite 5.* Briſſonius *libro 1. ſelect. capite 5. & libro 4. capite 17.* Seneca *epiſt. 7.* Xiphilinus *in Nerone*. Euſebius *libro 5. capite 1.*

§. Patrimoniorum. 18.

Cuiacius *ad titulum C. de curſu publico*, qui autem dicantur agminales, D. Goth. hic. Cotta *in voce hoſpitatura*, Peckius *de reparat. eccle. capite 11. in fine.* Socrates *libro 3. capite 1.* Herodianus *libro 4.* Procop. *libro 2. de Bello Perſico.*

§. Mixta. 26.

Molinæus *tit. 1. conſuetud. in princip. numero 2.* Lampridius.

¶ Vide Alciatum *in l. munus. in gloſſa 1. de verborum ſignificatione.* & declara vt per eam *in rubr. vt nemi. liceat in empt. lib. 10.* húncque declara vt per Alc. *in l. nec poteſt.*

§. Magiſtris. 30.

Cuiacius *ad l. 6. de excuſ. ſup.* Briſſonius *lib. 2. ſelect. cap. 3.*

Tit. 5. De vacatione & excuſatione munerum.

¶ Vacatio nec legem nec cauſam habet, excuſatio vtique habet.

l. Omnis 1.

An excuſatio omnis nitatur æquitate. Bartolus hic.

l. Sextum. 2.

Vide Gloſſam in *cap. 27. de præſcriptionibus, in fin.*

§. Numerus. 1.

Briſſonius *libro 5. ſelect. capite 11.* Marcus Vertranius *de iur. libero. capite 18.* Tacitus *libro 15.*

§. Qui. 8.

Duarenus *libro 1. diſput. cap. 3.*

l. His qui. 3.

Cuiacius *libro 6. obſeruat. cap. 3.* Liui. *libro 21.* Cic. *Verr. 7.*

l. in honoribus. 8.

¶ In hanc legem Gilbertus Regius *libro 1. enant. c. 30.* Ex principio autem huius legis intelligimus, à muneribus ciuilibus, in prouinciis excuſare numerum quinque liberorum, qui modo incolumes ſunt, id eſt, qui viuant, vel qui bello amiſſi ſint, quoniam bello amiſſi pro ſuperſtitibus habentur, l. 2. *lt. hoc tit.* l. *bello, ſupra de excuſ. tut.* Quoniam vt eſt in inſtitutionibus, per gloriam viuere intelligũtur, qui per virtutem bellicam pro patria interierunt, additur etiam à muneribus ciuilibus excuſare ætatem 70. annorum, à muneribus ciuilibus perſonalibus, vt puta à tutelis & curationibus, l. *ſi vltra. C. de decur.* Cuiacius *libro 2. obſ. cap. 13.*

§. Non alios. 1.

¶ Publicanos ait excuſari à tutelis, & cæteris muneribus ciuilibus, quod eſt ex conſtitutione duorum fratrum, & non honori publicanorum, hoc priuilegium, vel immunitas data eſt, ne igitur publicani patrimonium ex alia cauſa oneretur, ne minus idoneus fiat exercendis vectigalibus fiſci, ideo hæc ei vacatio, ſiue excuſatio munerum ciuilium datur, ſed iis tantum publicanis, vt Papinianus ait, quibus hoc mandauerunt. Cuiacius *ad legem vnicam, C. de conductoribus vectigalium fiſci.*

§. Vacationum. 2.

¶ Subiicit hoc §. Papinianus vacationum priuilegia non ſpectare ad liberos veteranorum. Veterani vacationes habent à decurionatu, & omnibus honoribus & muneribus perſonalibus, non patrimonialibus, habẽt vacationem à tutelis & à curationibus, à nauiũ fabrica, & ab exactione tributorum, quamuis non ſit ſordidum munus, l. 2. *h. t.* l. 2. & 5. C. *de vetera.* eſt autem priuilegium hoc quod veteranis datur perſonale, quoniam nec ad liberos veteranorum tranſit.

§. Qui muneris. 3.

Hoc §. declarat Iuriſconſultus, quod ei cui princeps

Digitized by Google

princeps conceſſit vacationem publici, vel ciuilis muneris, vt ait Papianus non videri remiſſas ſolennes & ordinarias intributiones, quæ legibus, vel ſenatuſconſultis, vel cōſtitutionibus principum iniunguntur, l. 1. C. *de vacat. pub. mun.* proinde cui commiſſa ſpecialiter eſt vacatio ciuilium munerum, non excuſatur à ſolemnibus collationibus, indictionibus, quia remitti nō poſſunt reſcripto principis, l. 6. C. *de ann. ciuilib.*

§. Philoſophis. 4.

Lactant. *libro 6. Inſt. cap.* 12 Seneca 1. *epiſtol. c.* 17. *&* 18.

¶In hoc §. docet Papinianus, vacationem dari philoſophis, à tutelis & ſordidis muneribus perſonalibus, non à muneribus patrimonialibus, in quibus ſumptus maxime poſtulantur addita elegantiſſima ratione, quod qui patrimonialia munera refugiūt, quæ patrimonio imponuntur, produnt ſe fictos eſſe, non veros philoſophos, quia veri philoſophi pecunia ſtudioſi non ſunt, quod etiam proditum eſt *in* l. 6. §. *philoſophi, & in* l. *ſequen. D. de excuſ. tutor.*

§. Qui maximos. 5.

¶Innuit hic §. eum qui Roman. præfectus eſt apud principem exequendæ appellationis cauſa, interim excuſari à muneribus ciuilibus patriæ ſuę, qui locus ſingularis eſt. nec enim alibi puto notari hanc ipſam vacationis ſpeciem.

l. Eos qui. 9.

Facit hic l. 5. *ſupra de muner. & honor.*

l. Ab his. 10.

Briſſonius *libro 3. ſelect. c.* 11. Vide Bartolum *in* l. *prima, ſupra de exceptionibus.*

l. Sunt. 11.

Priuilegiū non excuſat à muneribus, quæ rebus cohærent.

l. Prætor. 13.

Cuiacius *ad legem* 1. C. *de pericul. ſucceſ.*

l. Ad excuſationē. 14. & vlt.

Gell. *libro 2. cap.* 15. ad hoc vt pater excuſetur ob numerum liberorum, quid requiratur Goth. hic.

Tit. 6. De iure immunitatis.

l. Ob hoc. 1.

¶Priuilegium conceſſum generi poſteriſque ſuis, ad natos ex fœminis non pertinet. In materia vide per Dec. *conſilio* 32. *fin. & conſilio* 223. *&* 468. *colum. fin. & conſilio* 498. *viſo, colum.* 6. *numero* 5. *&* 20. latè *ad reg. fœmina præſertim numero* 65. *vſque ad nu.* 73. *D. de regulis iuris, & ad c. nouit, de iud. col.* 2. per Ancharan. *conſ.* 339. *colum.* 4 vbi limitat Cor. *conſ.* 177. *li.* 4. Fulg. *conſ.* 120. Iaſ. *ad* l. *ſi quis, numero* 8. *D. de iuriſd. om. iud.* Ant. de Butr. *conſ.* 9. *col.* 1. Alex. *conſ.* 160. *libro* 2. Cor. *conſ.* 219. *li.* 2. latè Tiraq. *in tract. de retract. prox.* §. 1. *glo.* 9. *num.* 234.

l. Maiores. 3.

Septuagenarius excuſationem habet à muneribus perſonalibus.

l. Immunitates. 4.

Hotom. 2. *illuſtr. quæſt.* Cicero *de Senectute.* Alciat. 10. *par.* 10.

l. Semper. 5.

Mors ſenectutem ipſam ſequitur. Senec. 4. *epiſt.* 30.

l. Quibuſdam. 6.

Vitru. *libro* 2. *cap.* 7. Plaut. *in Aſinar. act.* 1. *ſcena.* 1.

¶Cotta *in voce optiones* Ferrand. *libro* 1. *exp. 1. cap.* 11. Forcatulus *auctarij. c.* 13. Turnebus. *libro* 9. *aduerſ. cap.* 16. Cuiacius *libro* 6. *obſ. c.* 33. Vegetius *libro* 1. *cap.* 10. Colum. *libro* 6. *cap.* 8. Vitru. 10 16.

Tit. 7. De legationibus.

Scripſit de legatis & legationibus integrū tractatum Contardus Pruinus.

l. Cum quæritur. 3.

Cuiacius *tractat. ad Africanum tertio, folio* 30.

l. Sciendum. 4.

Neceſſitas excuſat à ſeruando ordine, l. 14. *ſupra de muner.*

l. Legato. 5.

Probatur legatus ex literis ſuæ legationis, l. *publicanis, infra de pub.*

l. Si filius. 7.

¶Ad huius legis intellectum ſciendum eſt, legationem publicam, munus eſſe perſonale non patrimoniale, quia plerumque ſolo miniſterio eius, quem ciuitas mittit legatū, de certis rebus ad principem, id ſumptu publico peragi dato viatico de publico, quod legatiuum dicitur, l. *vlt.* §. *legati, D. de mun. & honor.* & hoc quidem munere funguntur decuriones in ordine vice pari, l. 4. §. *h. t.* ordine vnumquemque decurionem munere legationis fungi debere.

Digitized by Google

l.Paulus.8.

Viciſſitudo in deferendis legationibus ſeruanda eſt.

§.Paulus.2.

Folio 136.*numero* 52.*repetitionum* 6.Rom.*in* l.1.*ſupra de verb.oblig.*

l.Legatus.10.

Barto.*in* l.2.*in princip. D.ad legem Rhod. de iactu.*

l.Legatus.12.

Nota hic domum tutiſſimum cuique refugium.

l.Qui libera.14.

Cuiacius *libro* 9.*obſer.ca.*14. Cicero 1.*Philipp.* & 15.*epiſt.ad Attic.*6. & 11.& 3.*de legib.* Budæus hic Liu.*libro* 7.*de bello Macedonico.*

l.Si quis.17.& vlt.

Cuiacius *libro* 11.*obſer.c.*5. Forcatulus *Necyom.dia.*1.Contius *ad* l.1.*D.ad* l.*Iul. Maieſt. pag.*7.Hotoman. *libro* 1.*Inſt.tit.*2 §.2. Cicero 2.*de oratore.*

+Cuiac.ad l.5.*ff.de pact.*

Tit. 8. De adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium.

l.Quod.1.

Peckius *de repar.eccleſ.cap.*32.*num.*1.

l.Non vtique.2.

Nota caſum in quo valet ſententia, lata contra non contumacem abſentem.

l.Curatores.3.

¶In primo reſponſo huius legis,agitur de duobus curatoribus,communis officij,&muneris,finge ordinatos fuiſſe duos curatores frumẽti comparandi,&omnibus publicè inſolidum datam fuiſſe pecuniam,qua frumentum Reip. coemerent, poſt eos inter ſe eam pecuniam &curam diuiſiſſe,quę data & iniuncta erat ſingulis inſolidum.quæritur,ſi in eo munere quis fraudulẽter verſatus ſit, an alter pro eo cõueniri poſſit,quod ſanè videtur: quoniam commune eſt, indiuiduum ſuit officium, & commune periculum eſſe debet Bart.*in* l.*cum eorum,C.de ſentent.*

§.Ex eodem.1.

In hunc § Franciſcus Zoannetus *reſtitution. ad D.cap.*16.

§.In eum.2.

¶In hoc §. proponitur hæc facti ſpecies Curator Reip.creditoribus Reip. cauit nouatione facta,quo genere liberauit Rép.à creditoribus,& in ſe tranſtulit omnem obligationem,quæritur an teneatur etiam creditoribus, poſt depoſitum officium, & merito reſpondet eum teneri etiam poſt depoſitum officium,quia obligationem ſuam fecit,alioquin creditores verſarentur in damno,quia non poſſunt experiri cum Repub.quę nouatione liberata eſt.Verum addit diuerſum eſſe ſi curator Reip.creditoribus Reip.conſtituerit ſe debitam pecuniam ſoluturum, qua ratione obligatio non nouatur.

§.Filium.3.

¶Filius emancipatus non cogitur pro patre curatore Reip.cauere Remp.ſaluã fore, licet in eum pater tempore emancipationis donationis cauſa, partem bonorũ ſuorũ contulerit, vt in emancipando moris erat, ſemper dare aliquid filio ſuo, quo toleraret vitam ſuam,l.*vt liberi,in fi.C.de coll* & ſic legi apud Spartianum *in Adriano.* filiam, inquit, dato patrimonio emancipauerat, alioquin abdicatio potius eſſet quàm emancipatio.

§.Pro magiſtratu.4.

¶In hoc §.vltimo oſtenditur eum qui pro magiſtratu fideiuſſit, & pignora certa dedit non aliter poſſe conueniri actione in perſonam,itemque non aliter poſſe excuti pignora quæ oppoſuit,quã ſi res ab ipſo magiſtratu ſeruari non poſſit, prius etenim excutiẽdus eſt reus principalis, quàm fideiuſſor, qua de re ſatis ſuperque dixi,*in* l.18.§.1.& l.17.§.*filium ſupra ad municip.*

l.Calculi.8.

Forcatulus *Necyom. dialog.*20.Cuiacius *ad* l.1.*C.de iure fiſci.* Quidam autẽ hic emendare contendunt.

l.Imperatores.9.& vlt.

Hanc legem declara, vt per Alex.*in Rub. vt nem.liceat ab empt.*l 10. Paulus *lib.* 5 *ſent. tit.*2.§.4.

Tit.9. De decretis ab ordine faciendis.

l.illa decreta.2.

Abbas Siculus *in capitulo primo, de his quæ fiunt à maiori parte.*

l.Ambitioſa.4.

Roman.*conſ.*63.An populus poſſit donare. Imol.*in* l.*municipibus,ſupra de cond.*

¶Ræuardus *libro* 5.*variorum cap.*6 Menoch. *de arbit.iud.libro* 1 *quaeſt.*12.*cum* 3.*ſequ.* Forn. *libro* 1.*ſelect.c.*17. Alciatus *libro* 2. *diſpunc.c.*18.

An.

Digitized by Google

An decurionibus liceat aliquo caſu donare, vide Bar. *in* l.1. *ſupra de iuſtitia & iure.*

l.Quod.5.

Ciuitas an poſſit reuocare immunitatem, Bart. *in* l.1. *ſupra de iur.immun.*

l.Municipij.6.& vlt.

Bart. *in* l. *omnes populi, in* 5. *quaeſt. prima quaeſt. princ.* Innoc. *in c. humilis, extra de maioritate & obedien.*

Titulus 10. De operibus publicis.

l.Curator.1.

Munera plura quis ſuſcipere poteſt, niſi excuſetur.

l. Qui liberalitate.2.

Coniunge l.61. *infra de regu.iuris.* Roman. *ſing.*56.

l.Opus.3.

Forcatulus *auiarij c.*13 Pileus *q* 94. Bartol. *in* l. *ex hoc iure, in prin. D. de iuſt. & iur.* Bald. *in* l.1. *C. de fund.limit.*

l.Nec praeſidis.4.

Cuiacius *libro* 5. *obſ. cap* 28.

l.De operibus.6.

Publicarum rerum appellatione quae continea ntur, declarat hic Gloſſ.

Tit.11. De nundinis.

Vide Papon 3. *notar. cap.*8. *des lettres d'ottroy de foires & marchez.*

l.Nundinis.1.

Briſſonius *libro* 1. *ſelect. c.*15. Plin. *lib.*5. *epiſt.* 4. Quanto tempore perdatur priuilegium, vide Bart. *in* l. *filius, C. de decur.*

l.Si quis.2.& vlt.

Alciatus *libro* 4. *diſpunct. c.*8.

Titulus 12. De pollicitationibus.

Connanus *libro* 5. *commentar. iuris ciuilis, capite* 8.

l.Si pollicitus.1.

Forcatulus *Necyom. dialog.*52. *glo. ibi, coeperit,* & an hoc extendatur ad pacta, vide Alex. *in* l. *iuriſgentium,* §. *quinimo, numero* 11. & *numero* 14 per Iaſ. *de pact.* An dos peti poſſit ex pollicitatione, Bart. *in Rub. C. de dot.promiſſ.*

§.Coepiſſe.3.

Folio 405. *numero* 67. *repetitionum* 5. Cuiacius *libro* 3. *obſ. c.*38.

l.Si quis.2.

Vide Alciat. *libro* 4. *paradox. cap.*2. Roman. *ſing.*504. Crot. *ad* l. *ſi is qui pro emptore, numero* 185. *D. de vſucap* Alciat. *lib.*5. *parerg. c* 9. Connanus *d. cap.*8 Cuiacius *lib* 3. *obſ. c.*38. De Decimis apud Chriſtianos receptis, vide Rebuf. *in tract. de decimis.* Cuiacius *libro* 7. *obſeruat. cap.*5.

l.Pactum.3.

Pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio, vide Doct. *ad rub. de verborum obl.* vbi Iaſ. *nu.*6 an pollicitatio poſſit fieri praeſenti & tacenti, vide ibi *num.*6. & 7. & adde vnum argumentum contra communem de qua ibi Iaſ. quod poſſit fieri etiam praeſenti, quia offerre dicitur ille, qui ſponte non interpellatus, praeſenti offert textus *in* l. *ſi fundus,* §. *fin. D. de leg.* Cor l. *qui decem,* §.1. *in fi. D. de ſolut.* & de verbo *offerre*, quod ſignificet ſponte Dec. *ad* l. *alia licet, C de eccleſ. in not.* & quod propriè ſignificet praeſentiam, vide Rip. *ad d. Rub. nu.* 23. *ad fin.* vide Nigr. poſt eos, quos allegat in Rubr. *de verborum obl. col.*2. *in illo art.* vtrum oriatur naturalis ex pollicitatione. Ad §. fin. vide Ruin. *in Rubr. D. de verborum obligation. chart.*4.

l.Propter.4.

Molinaeus *in Rub. de verb.oblig. nu.*7. Alciat. *libro* 12. *parerg. c.*9.

l.Charidemo.5.

Pro intellectu huius textus vide Iaſ. *ad rubr. de verborum obl. num.* 7. vbi omnes, vide & quae poſuit Alc. *libro* 12. *parer. cap.*9. hic adde Caccial. *in tract. de pact. q.*5. Zuccard. *ad rubri. C pact. numero* 68. & *ſeq.* Crot. *ad d. Rubr. D. de verb. obl.* 2. *lect. numero* 10. vide Iaſ *in Rubri. de verb. obligat. in* 2. *col. in fi. cum prin. ſeq.* & *Nigro ibi in* 11. *col.* Quint. *libro* 8. Cic. *de legib.* Lipſ. 1. *Satur. cap.*7.

l.Totiens.6.

Vitru. *libro* 6. Sueton. *in Nerone.* Scalig. *lib.* 1. *poet. cap.*21.

l.De pollicitationibus.8.

Qui non poteſt per ſe an poſſit per alium, Bart. hic.

l.Ex pollicitatione.9.

Haeres an interdum teneatur alio modo quam defunctus, Gloſſ. hic.

Digitized by Google

l. Septitia. 10.

Alciatus *libro 1. parerg. cap. 22. & libro 3. diſpunct. cap. 1.* Cuiacius *libro 9. obſeruation. c.* 26. Cic. 14. *Philip.* Scalig. 1. *poet. cap.* 19.

l. in priuatis. 12.

Auguſtinus *libro 4. emend. cap.* 8.

l. Imperatores. 13.

Facit hic l. 16. *ſupra de vſufruct. leg.*

l. Si quis. 14.

Vide l. 7. *C. noua vectigalia.*

l. inter liberos. 15. & vlt.

Coniunge l. 57. *in fine, infra de verborum ſignification.*

Titul. 13. De extraordinariis cognitionibus, & ſi iudex litem ſuam feciſſe diceretur.

An & quomodo iudex litem ſuam faciat, vide hic D. Goth.

l. Præſes. 1.

Auguſt. *libro 6. de ciuitate Dei, cap.* 2. Cicer. 1. *de orat.*

¶ Alciat. *libro 2. parerg. cap.* 23. Forcat. *Auiarij cap.* 8. Menoch. *de arbit. iud. caſ.* 385. Rainaldus Corſus *libro 2. indagat. c.* 25. ibi, quędam enim, ad hoc vide in contrarium gloſ. *in l. vnica, C. de public.* vide hic Budæum. De medicis, *vide l. 1. ſupra de decret. ab ordin. facie.*

§. Sed. 2.

De fiſtula Fuchſium 3. *meth.* Æginet. 4. *de remed. cap.* 49. Cuiacius *libro obſeruat. cap.* 27. Orybar. 7. *ſynop.* 30. & 3. *de morbor. curatione, c.* 45. Celſus *libro 5. de re med.*

§. in honorariis. 10.

Cicer. 1. *de orator.* & 1. *Tuſcula.* & *tertio officiorum.*

¶ Vide Alciat. *libro 3. diſpunct. cap.* 9. Arius Pinellus, C. *de bonis matern.* Ammian. *lib.* 30. Cuiacius *ad l. 6 § 1. ſupra de excuſ. tut.*

§. Si cui. 12.

Alciat. *libro 3. diſpunct.* facit l. 5. & 6. *C. de poſtul.* l. 5. *ſupra de pactis.*

§. diuus. 13.

Pilæus *quæſt.* 59.

l. De vſu. 2.

Vide hic l. 39. *ſupra de vſur.*

l. Si medicus. 3.

Alciatus *d. libro 2. c.* 39. Guterius *reſol. par. 1. c.* 57. *numero* 28.

l. Diuus. 4.

Cuiacius *libro 4. obſ. c.* 25. vbi agit de variis appellationibus iuriſconſultorum.

l. Cognitionum. 5.

Quomodo hæc lex intelligenda ſit, vide Aldobran. *ad § maior. Inſt. de c. dim.* Menoch. *de arb. iud. libro 2. centur. 4. caſ. 366. numero* 2.

¶ Ad §. fi. hic, adde Moder. Bonon. Zoannet. *in lib. reſtit. D. c.* 17.

¶ Duar. *lib. 1. diſput. ca.* 9. Ioan. Rob. *lib. 3. ſent. iur. c.* 9. Ræuar. *libro 3. varior. c.* 2.

l. Si iudex. 6.

Cuiacius *libro 8. obſ. cap.* 9. Gilbertus Regius *libro 1. enant. c.* 14.

Tit. 14. De proxeneticis.

l. Si proxenetica. 1.

Cuiacius *libro 11. obſeruat. c.* 18.

l. Si proxeneta. 2.

Alciatus *libro 8. parerg. c.* 11. Ferrand. *libro 1. explic. c.* 52 Cuiacius *d. c.* 18. Ant. Contius *diſp. libro 1. c.* 4. Pilæus *quæſt.* 38. Cuiacius *in paratitlis, C. ad tit. de ſponſal.*

l. De proxenetico. 3. & vlt.

Cont. *libro 1. diſput. c.* 14.

Tit. 15. De cenſibus.

De antiquo iure Italię ſcripſit Carol. Sigo. de annuis redditibus multa Couar *libro 3. variarum reſolu. c. 7. cum ſeq. vſque ad c.* 11. vide Cuiac. *libro* 10. *obſ. c.* 35. & Zaſium *libro 2 ſing. intell. c.* 3. Parlador. *rer. quotid. c.* 3.

l. Sciendum. 1.

Alciatus *libro 2 diſpunct. c.* 21. Cuiacius *d. cap.* 35. & *d. libro 1. c.* 9. Turn. *libro 9. aduerſ. cap.* 15. Auguſtinus *libro 3. emend c.* 9. Parlador. *d. c.* 31. Confer. hanc legem cum Tyrio *libro 11. c.* 14. & *libro 13. cap. 1. de bello ſacro.* cuius contextus ex hac lege poteſt emendari, & pro vera huius legis lectione attendere oportet ad notitiam orientis & occidentis.

l. Vitia. 2.

Gloſſ. ibi *tenebatur*, & quid ſi talis propè vera committat dolum circa aliquod matrimonium, vide add. ad Iaſ. *in §. actio, numero* 44. *Inſtit. de action.*

l. Ætatem. 3.

Turnebus *d. cap.* 10. adde Ciceronem pro Archiapoeta. Halicarn. *libro.* Capitolinus in *Marco Antonino.*

l. Forma.

Digitized by Google

l.Forma.4.

Nota hic quænam requirantur in forma cenſuali.

§.is verò.2.

Cuiacius *d.cap.*31.

§.Quæ poſt.9.

Cuiacius *d.loco.*

l.Cùm poſſeſſor.5.

Vide Cuiacium in hunc locum *libr.*19.*obſ. cap.*5.

l.Colonia.6.

Cuiacius *vbi ſupra.*

l.iuris.7.

Alciatus *libro* 2. *diſpunct.c.*21.

l.in Lyſitania.8.& vlt.

Auguſtinus *libro* 3.*emend.cap.fin.*Cuiac.*d.c.*36.Turnebus *libro* 9.*cap.*15.Plin. *libro* 5.*ca.*10. *& libro* 5.*cap.*27.

Titulus 16. De verborum ſignificatione.

¶Ad hunc tit.totum Alciat.& Brecheus,& Rebuffus ſcripſerunt,ad partem vero Cælius Calcagninus.Hotoman. ſcripſit *comment. de verb.iur. & rerum ſignif.* tract.Iſagogicũ ſcripſit aureum Dauid Saius. vulgo autem inſcribitur hic titulus,de verborum , & rerum ſignificatione, verum delendum eſt *Rerum*, vt in antiquis Codicibus,ex authoritate Pãdect.Florent.hic enim explicãtur omnia ferè verba,quæ ad ius pertinẽt,& ad iuris partes omnes , & eadem de re Ælius Gallus librum ſuum inſcripſit, de verborum quæ ad ius pertinent ſignificatione , ex quo eſt *lex* 252.*h.t.* optime hac de re diſputat Dionyſius Gothofredus hic quem vide. Ang *conſ.*27.

* Extant in hunc Titulum commentarij trium illuſtrium iuris interpretum Alciati, Buchæi,Fornerij ſimul iuncti.

l.Verbum.1.

Filiis inſtitutis filiæ etiam inſtitutæ videntur,*l.*1.*ſupra de vent.in poſ.*

¶Maſculinum concipit fœminam vltra latè tradita hic per ſcribentes,Cott.*in memor. in verb. maſculini.* Ruin. *ad rub.de leg.*1.4.*col.* Alciat.*libro* 1.*parerg.c.* 33. Tiraquel. *in ll.connub.l.*1.*glo.*1.*par.*1.*numero* 82. Polit.*in tractat. ſubtil.col.*3. Alciat. *libro* 7.*parerg.c.*7.dicit autem hæc lex verbum hoc , *ſi quis* vtrumque ſexum complecti,ac ſi commune eſſet , hoc eſt tam maſculos quàm fœminas , vt & apud Græcos *οἱ τις* , tam maſculos quàm fœminas complectitur : hinc etiam conſtat fœminas maſculorum nomine comprehendi,niſi cõſuetudo aut leges aliam fuiſſe mentem teſtatoris demonſtrent, adde concord.text. cum gloſſ.*in c.generali,in prin.de electio. in* 6. & de materia iſtius legis primæ , vide Præpo.*in c. cum apud,* & ibi Benedict. de Vadis,*in addit. ad eum in c.cum apud,extra de ſponſ.*Bald.*in c. ad audientiam,de reſcrip.*Anch.*conſ* 112.Capra *conſ.*62.Corn *conſ* 271. Dec.*in l.item* 1.*hoc tit.* Guid.Pap.*quæſt.*505.Bald.*conſ.*460. Plaut. *in vidularia.*Teren.*in Eunucho.*Salyc.*in l.poſt ſententi.C.de ſentent.* Bald. *in Authen.quicunque, Cod.de epiſcopis & cler.*Innoc.*in c.graue, extra de ſentent.excomm.*Sic etiam voce *Quicunque* tam maſculum quàm fœminam intelligere debemus, vt Cicero *in Cluentiana.* Hominis quoque appellatione fœmina etiam continetur,*vt l.*152.*hominis,infra hoc tit.*ſic nomine fratrẽ ſoror intelligitur , *l.tres fratres* 35.*ff. de pactis.*

*Maſculos.*Nota hic quod ſi expreſſa mentio facta ſit de maſculis, fœminas excludi,idem ſi de viro , id enim nomen nullo modo ad fœminas pertinere poteſt , ſeruorum etiam appellatione ancillæ comprehenduntur , vt *l.*82.*ſupra de legatis* 2.

l.Vrbis.2.

Cuiacius *cap.*2.*de praſcriptionibus.* Vitruu. *libro* 9.*c.*9.*& ſeq.*

¶Crinitus *lib.*4.*de honeſt. diſcipl.c.*9. Ioann. Rob.*ſent.iur.lib.*1.*c.*1.Menoch. *de arb.iud.cap.*155. Duo autem proponuntur in hac lege prius latiorem eſſe Romæ appellationem quàm vrbis,vrbem finiri mœnibus, Romam verò continentibus ædificiis ſiue ſuburbiis, quamobrem Romæ videntur dari tutores, qui dantur in continentibus, *l.pen.*§.*Romæ.ff. de excuſat.* & quod fit in continentibus Romæ fit. Proinde Romæ ædificia fieri dicuntur, quæ in continentibus ædificiis Romæ ſiunt,*l.*1.*& 9.infra eodem,*& qui in continentibus vrbis nati Romę nati,*l.*147.*infra eodem.* Romã enim non muro exiſtimamus:ſed cõtinentibus ædificiis,*l.*87.*inf.eod.*Cuiac.34.*obſ. c.*6. Deinde ponitur hac lege, cuiuſque diei maiorem partem eſſe ſeptem horarum primarum non ſupremarum , loquitur autem de die naturali , id eſt de lumine, non de ciuili:dies enim ciuilis Romano more incipit à ſexta noctis hora , id eſt media nocte,& finitur ſequentis noctis eadem hora , & habet dies ciuilis horas 24.*l. more, D.de feriis* : dies verò naturalis horas duodecim tam æſtate quàm hyeme, & hæc eſt differentia diei naturalis & ciuilis, Vitruuius Palladius Aſconius Pedianus & Plautus, media igitur pars diei naturalis eſt horarum ſex, maior horarum 7. Vnde Virgilius :

nus, quo exactio fit periculo exactoris, *l.1 §.1.l.3.§.exactionem, D.de mun. & honor.* hoc inquam rectè decurionibus mandari poteſt, quia non habetur inter ſordida & humilia munera, & decurionibus ſordida munera nõ mandantur, veluti obſequium piſtrini, Obſequium coquendæ calcis, vel etiam panis ciuilis, *l.pen. C.de ſuſceptoribus, lib.* 10. at munus exigendi & redigendi tributi quod debetur fiſco, iniungi poteſt etiam decurionibus, quia non eſt ſordidum.

§. Ex cauſa. 8.

¶ In hoc §. dubitatur, cuius originem ſequatur is, qui ex cauſa fideicommiſſi manumiſſus eſt, an teſtatoris qui reliquit fideicommiſſariam libertatem, & rogauit manumitti, an hæredis, an legatarij qui manumiſit, nam in plerìſque cauſis, is qui manumiſit ex cauſa fideicommiſſi, non habetur pro patrono, tametſi reuera ſit patronus, ideo autem in multis caſibus pro patrono non habetur, & ius patroni non habet, quia libertatem non dedit, ſed debitam ſoluit, is autem iure ciuili videtur eſſe patronus, qui gratuitam libertatem dedit non debitam.

§. in adoptiua. 9.

¶ Quoniam in §. vlt. leg. xv. iam diximus filium adoptiuum etiam patris naturalis originem ſequi, ne dum patris adoptiui, denique vtriuſque patris originem ſequi, cur etiã patris naturalis, ratio hæc eſt, ne ſi dicamus patriam, patris naturalis amitti per adoptionem, per hanc cauſam in fraudem Reipublicæ ſe quiſquam det in adoptionem, & ſubſtrahat ſe muneribus patriæ originalis, & certè fraude carere adoptio debet, *l.cum ratio. ff. de bonis damnat.* & Cicero *pro Domo ſua.* Ne qua in adoptione calũnia, ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur.

§. Error. 10.

¶ Huius §. ſpecies hęc eſt: quidam cum exiſtimaret falso ſe eſſe municipem, vel incolam certæ ciuitatis, per errorem ei ciuitati promiſit ſe facturum munera ciuilia, cum Reſpub. de eo laboraret, & quæreret idoneum, qui ea obiret munera ciuilia, denique promiſit per errorem ſe ea munera ſuſceptu rum, ex ea promiſsione in eum competit actio, ſed ſe tueri poteſt exceptione doli mali, qui rem indebitam promiſit per errorem, quam Papinianus vocat iuris defenſionem *in l.ſufficit, ſupra de cond. indeb.* vbi exceptio eſt defenſio iuris.

§. Patris. 11.

¶ Domicilium patris filius non ſequitur, ita expreſſum eſt *in l. aſſumptio, §.filius, D.hoc tit.* non ſequitur inquit domicilium patris filius: ſed ciuitatem ex qua pater eius naturalem originem ducit, quod tamen ita verum eſſe oſtendit hoc §. Papinianus, vt filius non ſequatur domicilium patris, ſi ipſe filius non in ea ciuitate in qua pater domicilium habet, ſed in alia ciuitate, in qua ſibi domicilium fecerit & conſtituerit, de filiofamilias loquitur qui proprium domicilium habere poteſt vbicunque voluerit, *l.3. & l.pen. hoc tit.*

§. in quæſtionibus. 12.

¶ Papinianus in hoc §. non ſimpliciter ſignificat nominatos à iudice: ſed etiam accuſatos capitali crimine, nam qui tantum nominatus eſt à iudice, nec dum reus poſtulatus ab accuſatore iudicio publico, non prohibetur petere nouos honores, *l. 6. §.ſi quis a cuſat. D.de muner. & honor.* atqui accuſatus eſt, qui factus eſt ab accuſatore reus capitalis criminis, nouos honores quandiu eſt in reatu petere non poteſt, ante cauſam finitã, *l.29. ff. de mun. & hon.*

§. Sola. 13.

¶ Poſſeſsio (inquit Papinianus) quæ in aliena ciuitate comparatur, domicilium non facit, id eſt, eius ciuitatis incolam eum qui domum in ea poſſidet, non facit, & conſequenter non obligat eum ſola domus, ſediũ poſſeſsio, & certa larium collocatio domicilium facit. non ſola domus aut fundi poſſeſſio, hac autem de re plura dixi *in §.ſola ratio. 5. ſupra h.t.l.17.*

§. Nominati. 14.

¶ Huius §. ſententia hæc eſt, fideiuſſorem magiſtratus, ſiue duumviri qui cauit Rempub. ſaluam fore, teneri pro his quæ geſſit magiſtratus in magiſtratu ipſo, non teneri autem eum fideiuſſorem, pro eo quem honore depoſito, magiſtratus ſibi ſucceſſorem nominauit: quia ſcilicet in cauſam adminiſtrationis fideiuſsit, non in cauſam nominationis, *vt in l.2. C.de peric.tut.* tenetur ergo ex adminiſtratione. magiſtratus tantum, non ex nominatione: ſed ipſe ſolus qui nominauit tenetur, ſi res ſeruari non poſsit, ab eo qui eſt nominatus, vt in *l.15.§. in eum, ſupra hoc titulo.*

§. Fideiuſſores. 15.

¶ Fideiuſſores magiſtratus cauent, ſiue reſpondent, vt Papinianus loquitur in hoc §. *vl.* id eſt, damnum præſtari, quod re per magiſtratum malè geſta Reipub. cõtigerit. idemque reſpondiſſe intelliguntur, nominatores magiſtratuum, quia ſuo periculo ſucceſſores nominauerunt. Vtitur autem Papinianus reſpondendi

Digitized by Google

ſpondendi verbo, quo etiam in idiotiſmo noſtro vtimur aptiſſimè, quia omnis fideiuſſor, aut quicunque pro fideiuſſore habetur, tenetur ex reſponſo, aut veluti ex reſponſo.

l. Diuus. 18.

Continuare honores an & quibus caſibus liceat, vide hic Gloſſ.

l. Quo maior. 19.

Roman. *ſing.* 44. Panorm. *in cap. eccleſia, ſupra de electꝭon.*

¶Lapus *allegat* 85. vide Sozin. *in reg.* 143. Et vide Abb. *in cap.* 1. *in fin. extra de his quæ fiunt à maiori parte cap.* ornatur & limitatur *num.* 10. 12. *folio* 138. à Cagnol. *de reg. iuris.* Marc. Mant. *ſing.* 39. *numero* 1. *folio* 942. Bart. *in l.* 1. *in prin. & in fin. de albo ſcrib.* Bald. *in Auth. ſi omnes, Cod. ſi vt ſe ab hæred.*

* Factum à maiori parte regulariter ab omnibus factum eſſe cenſetur tex. glo. & Bart. & omnes hic.

An & qualiter intelligatur maior pars dic vt per Bart. *ad l. ſi vni.* 3. *q. de re iud.* Dec. & Fel. *ad c. cum omnes, num.* 17. *&* 20. *de conſt.* Cag. *ad l. aliud.* §. *refertur, num.* 10. 11. 12. *& ſeq. ff. de reg. iur.* Cror. ad §. *Cato, num.* 152. *& ſeq.* Marſ. *ſing.* 37. Corſet. *in verſ. vniuerſitas.* Roman. *ſingul.* 45.

l. Lucius. 21.

Minor an habeat vocem in conſilio, vide hic Bart.

§. Idem. 7.

Cuiacius *libro* 2. *obſeruat. cap.* 24. *& libro* 6. *cap.* 10.

l. Filij. 22. §. Senatores. 5.

Hotomanus *illuſtr. quæſt.* 1. Vertranius *de iur. libero, cap.* 23.

l. Municeps. 23.

Marcus Vertranius *de iure libero. c.* 13. Ioan. Aurpachus *libro* 1. *ſingul. alleg. cap.* 6. Cuiacius *ad l.* 8. *C. de incol.* Paulus *libro* 2. *ſent. tit.* 7. §. *vlt.* Cicero 1. *Philippica.* Budæus hic.

l. Conſtitutionibus. 24.

An actio deſcendens ex ſtatuto ſit ſtricti iuris, Bar. hic.

¶Alex. ab Alexan. *libro* 1. *genial. dierum c.* 7. Bald. *in l. in contractibus, in prin. C. de fide inſtru.* Bart. *in l. nec ei, ſupra de adop.*

l. Ea quæ. 26.

Menoch. *libro* 1. *de arbit. iud. quæſt.* 17. Cuiac. *ad l.* 53 *C. de decur.*

§. Magiſtratibus. 1.

Vide Barto. *in l* 4. §. 1. *de damno infecto, & in l. iubere cauere, de iuriſdictione omnium iudicum.*

*Ludou. Bolog. *ad l. ſi finita,* §. *Iulianus D. de damno infecto num.* 148. *& ibi Mich. Vrtur. numero* 192.

l. Eum qui. 27.

Colonia quid Cicero *pro Fronteio*, Cæſ. de bello Gallico.

l. inter. 28.

Bald. *in l. teſtamentum, Cod. de teſta. & in l.* 1. *ſupra de iud.*

¶Vide Barto. *in repet. l. nec quicquam,* §. *vbi decretum, de offic. proconſ. & leg. col.* 4. *verſ. ait Accurſ.* Bald. *in l. repetita, Cod. de de epiſcopis & clericis, & in l. certa ratione, C. quan. prouoc.*

l. Qui ex vico. 30.

An recognito vico, videatur recognitum territorium loci, Old. *conſ.* 12.

¶Ad gloſſ. in verb. *permittimus, in fin.* vide Alexand. qui eam reprobat *ad l. filius,* §. *diui, col.* 5. *de leg.* 1. *num.* 22. *cum ſeq.* ad declarationē huius textus, adde Laur. Val. *libro* 4. *c.* 20 Cottam in memorab. *in verb. repreſalia,* Soc. Iun. *conſ.* 49. *numero* 31. *libro* 1. Vide Alexan *in rub. ſol. matri.* 4. *coll.* & ibi Ruin. *nu.* 47. *inſi. cum ſeq.* Bart. *conſ.* 4. *vol.* 1.

l. Nihil. 31.

Domicilia ſunt libera, niſi in caſibus exceptis.

l. Roma. 33.

Cuiacius *ad l. vnic. C. de decurionib.*

¶Alciatus *libro* 2. *diſpunct. c.* 21. Briſſonius *libro* 3. *ſelect. c.* 6. * Dec. *ad cap. meminimus num.* 16. *ext. de appell.*

*Roma communis patria ſit: Felin. *ad cap. ſi. col. pen. num.* 26. *de for. comp.* & Hiſpani *ad* §. *fuerat in fine Inſt. de action.* & Cur. Rom. *ſing.* 146. Ioan. Ign. *in repet.* §. *non alias. l. neceſſarios. D. ad Syllan. num.* 3. *&* 4.

l. incola. 34.

In propoſito huius legis, vide Bart. *in l.* 2. *ff. de verb. ſing.*

l. Scire. 35.

Ant. Auguſt. ad Modeſt. Alciat. *libro* 2. *diſp. cap.* 23.

l. Titio. 36.

Gellius *libro* 7. *cap.* 7. Apuleius *libro ſexto de Aſino.* Zoan. *cap.* 11. *reſtitution. ad Pandectas* Ioan. Rober. *recept. lection. libro* 1. *cap.* 10. Bald. *in cap. ex parte decani, extra de reſcrip.*

Digitized by Google

§. Titius. 1.

Bald. *in* l. *creditor* 2. *C. de diſtra. pign. &* l. *fin. Cod. de iur. dom.* Cuiacius *libro* 7. *obſer. ca.* 12 *& cap.* 2.

l. De iure. 37.

Hunc §. limita vt per Bald. *in* l *cum quædam puella, ſupra de iuriſdictione omnium iudic.* Ioannes Aurpachus *libro* 2. *Alleg. capit.* 41. Iaſon *in lege ex quacunque, ſupra ſi quis in ius vocatus non ierit.*

l. Imperatores. 38. & vlt.

Feder. de Senis *in cap. cum contingat, extra de iureiurand.* Ioan. Andr. *in reg. in malis. de regulis iuris in* 6.

Tit. 2. De decurionibus & filiis eorum.

¶Briſſonius *libro* 4 *ſelect. cap.* 13. Qui autem dicantur decuriones, optimè declarat hic Bartolus.

l. Decuriones. 1.

Decuriones in originalibus curiis tenētur perſeuerare.

l. Qui ad. 2.

Hotom. 2. *illuſtr. quæſt.* 10.

§. in filiis. 2.

Rainaldus Corſus *libro* 3. *indagat. c.* 6.

l. Generaliter. 3.

Vide Medicen. *tract. de caſibus fortuit. par.* 1. *quæſt.* 6.

§. Spurios. 2.

Ioannes Aurpachus *libro* 2. *alleg. cap.* 10. Nota autem hic in fine, quod melius eſt qualemcumque eligere, quam ordinem plenum non eſſe.

§. Eis qui. 3.

Pro intellectu huius textus, vide Alciat. *lib.* 3 *diſpunct. c.* 8. Paleot. *de not. & ſpur. cap.* 16 *numero* 4. Rom *ſing* 679. *nunc videamus.* Caſtal. *in tract. de nup. q.* 75. *num.* 6.

l. Decurio. 4.

Succeſſionis cauſa quædam licent, quæ alias eſſent prohibita.

l. Spurij. 6.

Franc. de Aret. *in cap. at ſi clerici, §.* 1. *extra de iudiciis.*

¶Papinianus in reſponſo primo legis huius oſtendit, ſpurios, i. nato ex ſtupro ordine à dignitate decurionum non prohiberi, quia inquit impedienda non eſt dignitas eius, qui nihil admiſit, id eſt, qui eſt iuuenis, qui patris non ſuo vitio laborat, *vt* l. *legem, Cod. de nat. lib.* l 2. §. *pe. hoc tit.* quia nec in poteſtate cuiuſquam eſt, quomodo naſcatur, eademque ratione nec qui nati ſunt ex inceſtu prohibentur decuriones fieri, naſcendi conditio infames non facit, ſed vitæ inſtitutique ratio turpis & nocens, itaque ſpurij & inceſti ſi re & vita honeſti ſint, non prohibentur decuriones fieri. Quod ſpurij appellatione contineatur omnis natus ex damnato coitu, tenet hic Bald.

§. Minores. 1.

Bart. *in* l. *Lucius*, §. 2. *ſupra tit.* 1. Iac. de Aret. *in* l. *de pupillo, de noui.* In hoc §. ponit Iuriſconſultus minores 25. annis decuriones creari, & ſenatores municipales, quod tamen temerè non fit, vt oſtendit l. *non tantum. hoc t.* ſed ex cauſa, vt puta ſi ſit inopia ciuiū maiorum natu, l. 1. *C. qui & adu. quos*, vel ſi minor. 25. annis liberos iam quæſiuerit ex iuſtis nuptiis, nā lege Iulia & Papia, ſinguli anni per ſingulos liberos remittuntur, l. 2. *D. de minorib.* vt ſi tres liberos habeat anno 22. decurionatum in ſua patria petere poſſit.

§. Qui iudicij. 3.

Ex hoc §. colligere poſſumus infames, fieri decuriones non poſſe, quia decurionatus honor eſt, quod etiam notauimus in l. 25. *pra ad municip.* ſed Papinianus in hoc §. exemplū ponit, in damnatis calumniæ, lege Rhemia, qui vtrique famoſi ſint, itémque in accuſationibus ob deſertam iudicij publici accuſationem, nō petita venia abolitionis. vt ait Papinian' publici iudicij, quia qui deſerit accuſationem extraordinariam, non incidit in pœnam Senatuſconſulti Turpilliani, nec ſi damnetur notatur infamia, l. *ſi quis*, §. 1. *D. ad Turpillian.*

§. Pater. 4.

¶Ex §. huius legis notandum eſt, patrem qui decurionatum filiifamilias non conſenſit, ciuilibus muneribus non obligari pro filio, in id quod Reipub. obeſt, ob ea quę filiusfamilias geſſit in repub quia huic honori nō conſenſit, *vt* l. 3. *Co. ne fil. pro patre*, & non conſentire patrem. Papinianus ait ſi filio decurione creato, contrariam voluntatem conteſtatus ſit, vel ſi quod geſtum eſt, ratum non habuit.

§. Priuilegiis. 5.

¶In hoc §. oſtendit Papinianus, quo ordine in curia rogentur ſententiæ à decurionibus, & ordo quidem vetus, & tranſlatitius, cuius exemplum etiam ab vrbe venit ad municipia, id eſt, vt antiquiores primi rogentur ſententiam, primi promant arbitrium ſuum, *vt* *l.* 1.

Digitized by Google

l.1.tit.ſeq. Verum in hoc §.dicitur aliquando præferri iuniores,& nouos decuriones,vt puta eos qui pluribus ſuffragiis eodem tempore,pluribus concordiis ſuffragiis honore decurionatus,decorati ſunt,tanquam potiores & excellentiores.Gell.*libro 2.c.25.*

l.Honores.7.

Decuriones non erant plebeij immo verò ſenatores.

l.Decurionibus.8.

Alendus quis eſt interdum ex publico vel alieno.

l.Seuerus.9.

Decurionati fungi tenentur creati.

l.Herennius.10.

Quid ſit perſcribere optimè declarat Budæus hic.

l.Non tantum.11.

Hotoman.*3. illuſt. quæſt.* l 8.*infra de muner. & honor.*

l.Eos qui.12.

Facit hic l.22.*ſupra de his qui not.infam.*

¶Duarenus *libro 1.diſput.cap.20.* Briſſonius *libro 3.ſelect.c.10.* Tertullianus *libro de habitu mulierum.*Plin.*libro 16.& 19.c.1.*

l.Imperatores.13.

Plinius *in Panegyrico.*Cicero *pro Marco Cœlio.*Cuiac.20.*obſ.c.vlt.*

l.De decurione.14.

¶Nemo eſt qui neſciat decurionibus, qui ſunt ſenatores municipales, hoc datum eſſe priuilegium primum, ne ſubiiciantur pœnis plebeiorum, ne fuſtibus cædantur, ne damnentur in metallum,ſed mitius coerceantur: data decurionibus eſſe priuilegia in pœnis, immò & in quæſtionibus:nam qui rei poſtulati ſunt,tormentis ſubiici non poſſunt, neque ante,neque poſt damnationem,excepto caſu legis 21.C.*ad* l.*Corn.de fal.* Arius Pinellus,C.*de bonis maternis.*

Tit.3.De albo ſcribendo.

Tacit.*libro* 4. Dion.*libro* 55.Sueto.*in Claud. cap.16.*

l.Decuriones.1.

Gloſſ.*in cap.ſolita, extra de maioritate & obedientia.*

Tit.4.De muneribus & honoribus.

Nota hic differentiam Muneris & Honoris.

l.Munerum 5.

Alciatus *libro præterm.2.* Budæus *in annotat. poſterioribus.*

¶Ræuardus *libro 3.varior. cap.13.* Turnebus *libro 21.aduerſ.c.29.* Cuiac *lib.9.obſ.c.9.* Adde quod aliquādo munera mere perſonalia cōſiderātur,habita ratione patrimonij, vt Bar. *in* l.*Lucius,§.idem reſpond.ad municip.*

¶Græcum hic,declara, vt Alciat. *in Rubr.vt nem.lic.in empt.lib.*10.Ammian. *lib.*17. Apul. 7.*de aſino.*Cuiac.*ad* l.7.C.*de exact.tribut.*

l.Et qui.3.

Liuius *libro* 2.Budęus *in annot.in pandect.*

§.Quamuis.6.

Ferdinandus Paeſ *in tract. de paren.excuſ.ob num.liber.*

l.Cura.4.

Quot liberi excuſent à muneribus ciuilibus,vide hic D.Goth.

l.Reſcripto.6.

Allectus. Allegere quid ſit, optimè notat hic D.Goth.

§.Si quis.2.

Duarenus *libr.1.diſput.c.38.*Vide Bartolum *in* l.*nemo,infra de reg.iur.*

§.Munera.4.

Ferdinandus Paeſ, *de parent. excuſ. & iur. libero.*

l.Reus delatus.7.

Cuiacius *lib. 2. obſeruat. capite 8. & libro* 17. *capite* 23.Baldus *in* l.*placet. Cod.de ſacroſanctis eccleſ.* Abbas *in cap. quod clericis, extra de foro compet.*

l.Ad rem.8.

Harmenopulus *libro 1.titulo 17.l.2.in fine,infra de iur. immunit.*

l.Si quis.9.

Tutores munus iniunctum adminiſtrare coguntur.

l.Honorem.10.

Nota hic differentias Muneris & Honoris.

l.Vt gradatim.11.

Folio 48.*numero* 115.*repetitionum* 5. Attamē ibi ad hanc regulam quod generalis ſermo reſtringatur ad idoneos,vide per Iaſonem *in* l.*filiusfam.ſi certum pet.*

§.Et ſi.1.

Limita & declara hunc §. vt per Iaſonem *in Inſtit.de actionib.§.plus autem.in vltima coll. ante med.* Bartolus *in l.1. de eo quod certo loco.* Ad id quod genus reſtringitur ad habilitatem, vide Bartolum & Iaſonem *in* l.1.*col.*2.

Digitized by Google

C. *de ſacroſanctis eccleſiis*. An & quam ſtatuta recipiant interpretationem, vide Bartolum in l. *omnes populi. ſupra de iuſtitia & iure*.

l. Cum muneris. 12.

Paulus *libro 5. ſententiarum, titulo 6.* §. 2.

l. Vacatio. 13.

Familiæ appellatione, an & qui contineantur, Gloſſa hic.

l. Honor. 14.

Gellius *libro 2. noctium attic. c. 2.* Ariſtot. 4. *Politic. c. 1. & 2.*

¶Briſſonius *libro 3. ſelect. cap. 15.*

l. Munerum. 18.

Iulius Pollux *lib. 1.* Cuiacius *libro 2. obſ. c. 33. in fi.* Cicero 7. *ad Atticum* 10.

¶Ferrandus *libro 1. explicat. c. 50.* Cotta *in voce liminarcha*, Turnebus *dicto c. 19. & libro 9. aduerſ. capite 16.* Dion *libro 43.* Horat. 2. *ſerm.* 8. Cicero 13. *ad Atticum* 1. Auguſtinus *libro 14. de ciuit.* Liuius *libro 3. dec. 7.*

§. Defenſores. 13.

Vide Petrum Gregorium 49. *ſyntagm. & 1. decret. 39.* Lipſium *libro de gladiatoribus*.

¶Alciatus *libro 1. parerg. capite 5.* Briſſonius *libro 1. ſelect. capite 5. & libro 4. capite 17.* Seneca *epiſt. 7.* Xiphilinus *in Nerone*. Euſebius *libro 5. capite 1.*

§. Patrimoniorum. 18.

Cuiacius *ad titulum C. de curſu publico*, qui autem dicantur agminales, D. Goth. hic. Cotta *in voce hoſpitatura*, Peckius *de reparat. eccle. capite 11. in fine*. Socrates *libro 3. capite 1.* Herodianus *libro 4.* Procop. *libro 2. de Bello Perſico*.

§. Mixta. 26.

Molinæus *tit. 1. conſuetud. in princip. numero 2.* Lampridius.

¶ Vide Alciatum *in l. munus. in gloſſa 1. de verborum ſignificatione*. & declara vt per eam *in rubr. vt nemi. liceat in empt. lib. 10.* húncque declara vt per Alc. *in l. nec poteſt*.

§. Magiſtris. 30.

Cuiacius *ad l. 6. de excuſ. ſup.* Briſſonius *lib. 2. ſelect. cap. 3.*

Tit. 5. De vacatione & excuſatione munerum.

¶ Vacatio nec legem nec cauſam habet, excuſatio vtique habet.

l. Omnis 1.

An excuſatio omnis nitatur æquitate. Bartolus hic.

l. Sextum. 2.

Vide Gloſſam in *cap. 27. de præſcriptionibus, in fin.*

§. Numerus. 1.

Briſſonius *libro 5. ſelect. capite 11.* Marcus Vertranius *de iur. libero. capite 18.* Tacitus *libro 15.*

§. Qui. 8.

Duarenus *libro 1. diſput. cap. 3.*

l. His qui. 3.

Cuiacius *libro 6. obſeruat. cap. 3.* Liui. *libro 22.* Cic. *Verr. 7.*

l. in honoribus. 8.

¶In hanc legem Gilbertus Regius *libro 1. enantv. c. 30.* Ex principio autem huius legis intelligimus, à muneribus ciuilibus, in prouinciis excuſare numerum quinque liberorum, qui modo incolumes ſunt, id eſt, qui viuant, vel qui bello amiſſi ſint, quoniam bello amiſſi pro ſuperſtitibus habentur, l. *vlt. hoc tit.* l. *bello, ſupra de excuſ. tut.* Quoniam vt eſt in inſtitutionibus, per gloriam viuere intelligũtur, qui per virtutem bellicam pro patria interierunt, additur etiam à muneribus ciuilibus excuſare ætatem 70. annorum, à muneribus ciuilibus perſonalibus, vt puta à tutelis & curationibus, l. *ſi vltra. C. de decur.* Cuiacius *libro 2. obſ. cap. 13.*

§. Non alios. 1.

¶Publicanos ait excuſari à tutelis, & cæteris muneribus ciuilibus, quod eſt ex conſtitutione duorum fratrum, & non honori publicanorum, hoc priuilegium, vel immunitas data eſt, ne igitur publicani patrimonium ex alia cauſa oneretur, ne minus idoneus fiat exercendis vectigalibus fiſci, ideo hæc ei vacatio, ſiue excuſatio munerum ciuilium datur, ſed iis tantum publicanis, vt Papinianus ait, quibus hoc mandauerunt. Cuiacius *ad legem vnicam, C. de conductoribus vectigalium fiſci*.

§. Vacationum. 2.

¶ Subiicit hoc §. Papinianus vacationum priuilegia non ſpectare ad liberos veteranorum. Veterani vacationes habent à decurionatu, & omnibus honoribus & muneribus perſonalibus, non patrimonialibus, habẽt vacationem à tutelis & à curationibus, à nauiũ fabrica, & ab exactione tributorum, quamuis non ſit ſordidum munus, l. 2. *h. t.* l. 2. & 5. C. *de vetera.* eſt autem priuilegium hoc quod veteranis datur perſonale, quoniam nec ad liberos veteranorum tranſit.

§. Qui muneris. 3.

Hoc §. declarat Iuriſconſultus, quod ei cui princeps

Digitized by Google

princeps conceſſit vacationem publici, vel ciuilis muneris, vt ait Papianus non videri remiſſas ſolennes & ordinarias intributiones, quæ legibus, vel ſenatuſconſultis, vel cõſtitutionibus principum iniunguntur, l.1.C. *de vacat.pub.mun.* proinde cui commiſſa ſpecialiter eſt vacatio ciuilium munerum, non excuſatur à ſolemnibus collationibus, indictionibus, quia remitti nõ poſſunt reſcripto principis, l.6.C. *de ann.ciuilib.*

§. Philoſophis. 4.

Lactant. *libro 6. Inſt.cap.*12 Seneca 1. *epiſtol. c.*17.& 18.

¶In hoc §. docet Papinianus, vacationem dari philoſophis, à tutelis & ſordidis muneribus perſonalibus, non à muneribus patrimonialibus, in quibus ſumptus maxime poſtulantur addita elegantiſſima ratione, quod qui patrimonialia munera refugiũt, quæ patrimonio imponuntur, produnt ſe fictos eſſe, non veros philoſophos, quia veri philoſophi pecunia ſtudioſi non ſunt, quod etiam proditum eſt in l.6.§. *philoſophi*, & in l. *ſequen. D. de excuſ.tutor.*

§. Qui maximos. 5.

¶Innuit hic §. eum qui Roman. præfectus eſt apud principem exequendæ appellationis cauſa, interim excuſari à muneribus ciuilibus patriæ ſuę, qui locus ſingularis eſt. nec enim alibi puto notari hanc ipſam vacationis ſpeciem.

l. Eos qui. 9.

Facit hic l.5. *ſupra de muner. & honor.*

l. Ab his. 10.

Briſſonius *libro 3. ſelect c.*11. Vide Bartolum *in l. prima, ſupra de exceptionibus.*

l. Sunt. 11.

Priuilegiũ non excuſat à muneribus, quæ rebus cohærent.

l. Prætor. 13.

Cuiacius *ad legem* 1. C. *de pericul.ſucceſ.*

l. Ad excuſationẽ. 14. & vlt.

Gell. *libro 2.cap.*15. ad hoc vt pater excuſetur ob numerum liberorum, quid requiratur Goth. hic.

Tit. 6. De iure immunitatis.

l. Ob hoc. 1.

¶Priuilegium conceſſum generi poſteriſque ſuis, ad natos ex fœminis non pertinet. In materia vide per Dec. *conſilio* 32. *fin. & conſilio* 223. & 468. *colum.fin. & conſilio* 498. *viſo, colum.*6. *numero* 5. & 20. latè *ad reg. fœmina præſertim numero* 65. *vſque ad nu.*73. *D. de regulis iuris, & ad c. nouit, de iud. col.*2. per Ancharan. *conſ.*339. *colum.*4 vbi limitat Cor. *conſ.*177. *li.* 4. Fulg. *conſ.*120. Iaſ. *ad l. ſi quis, numero* 8. *D. de iuriſd.om.iud.* Ant. de Butr. *conſ.*9. *col.*1. Alex. *conſ.*160. *libro* 2. Cor. *conſ.*219. *li.*2. latè Tiraq. *in tract. de retract.prox.*§.1. *glo.*9. *num.*234.

l. Maiores. 3.

Septuagenarius excuſationem habet à muneribus perſonalibus.

l. Immunitates. 4.

Hotom. 2. *illuſtr.quæſt.* Cicero *de Senectute.* Alciat. 10. *par.*10.

l. Semper. 5.

Mors ſenectutem ipſam ſequitur. Senec. 4. *epiſt.*30.

l. Quibuſdam. 6.

Vitru. *libro* 2. *cap.*7. Plaut. *in Aſinar. act.*1. *ſcena.*1.

¶Cotta *in voce optiones* Ferrand. *libro* 1. *exp't. cap.*51. Forcatulus *auctarij. c.*13. Turnebus. *libro* 9. *aduerſ.cap.*16. Cuiacius *libro* 6. *obſ.c.*33. Vegetius *libro* 2. *cap.*10. Colum. *libro* 6. *cap.*8. Vitru. 10 16.

Tit. 7. De legationibus.

Scripſit de legatis & legationibus integrũ tractatum Contardus Pruinus.

l. Cum quæritur. 3.

Cuiacius *tractat. ad Africanum tertio, folio* 30.

l. Sciendum. 4.

Neceſſitas excuſat à ſeruando ordine, l.14. *ſupra de muner.*

l. Legato. 5.

Probatur legatus ex literis ſuæ legationis, l. *publicanis, infra de pub.*

l. Si filius. 7.

¶Ad huius legis intellectum ſciendum eſt, legationem publicam, munus eſſe perſonale non patrimoniale, quia plerumque ſolo miniſterio eius, quem ciuitas mittit legatũ, de certis rebus ad principem, id ſumptu publico peragi dato viatico de publico, quod legatiuum dicitur, l. *vlt.*§. *legati, D. de mun. & honor.* & hoc quidem munere funguntur decuriones in ordine vice pari, l.4.§. *h.t.* ordine vnumquemque decurionem munere legationis fungi debere.

Digitized by Google

l.Paulus.8.

Viciſſitudo in deferendis legationibus ſeruanda eſt.

§.Paulus.2.

Folio 136.*numero* 52.*repetitionum* 6.Rom.*in* l.1.*ſupra de verb.oblig.*

l.Legatus.10.

Barto.*in* l.2.*in princip. D.ad legem Rhod. de iactu.*

l.Legatus.12.

Nota hic domum tutiſſimum cuique refugium.

l.Qui libera.14.

Cuiacius *libro* 9.*obſer.ca.*14. Cicero 1.*Philipp.&* 15.*epiſt.ad Attic.*6. *&* 11.*&* 3.*de legib.* Budæus hic Liu.*libro* 7.*de bello Macedonico.*

l.Si quis.17.& vlt.

Cuiacius *libro* 11.*obſer.c.*5. Forcatulus *Necyom.dia.*1.Contius *ad* l.1.*D.ad* l.*Iul.Maieſt.* pag.7.Hotoman. *libro* 1.*Inſt.tit.*2.§.2. Cicero 2.*de oratore.*

*Cuiac.ad l.5.*ff.de pact.*

Tit. 8. De adminiſtratione rerum ad ciuitates pertinentium.

l.Quod.1.

Peckius *de repar.eccleſ.cap.*32.*num.*1.

l.Non vtique.2.

Nota caſum in quo valet ſententia, lata contra non contumacem abſentem.

l.Curatores.3.

¶In primo reſponſo huius legis,agitur de duobus curatoribus,communis officij,&muneris,finge ordinatos fuiſſe duos curatores frumẽti comparandi,&omnibus publicè inſolidum datam fuiſſe pecuniam,qua frumentum Reip. coemererent, poſt eos inter ſe eam pecuniam &curam diuiſiſſe,quę data & iniuncta erat ſingulis inſolidum.quæritur,ſi in eo munere quis fraudulẽter verſatus ſit, an alter pro eo cõueniri poſſit,quod ſanè videtur: quoniam commune eſt, indiuiduum fuit officium, & commune periculum eſſe debet Bart.*in* l.*cum eorum,C.de ſentent.*

§.Ex eodem.1.

In hunc §.Franciſcus Zoannetus *reſtitution. ad D.cap.*16.

§.In eum.2.

¶In hoc §. proponitur hæc facti ſpecies Curator Reip.creditoribusReip.cauit nouatione facta,quo genere liberauit Rẽp.à creditoribus,& in ſe tranſtulit omnem obligationem,quæritur an teneatur etiam creditoribus, poſt depoſitum officium, & merito reſpondet eum teneri etiam poſt depoſitum officium,quia obligationem ſuam fecit,alioquin creditores verſarentur in damno.quia non poſſunt experiri cum Repub.quę nouatione liberata eſt.Verum addit diuerſum eſſe ſi curator Reip.creditoribus Reip.conſtituerit ſe debitam pecuniam ſoluturum, qua ratione obligatio non nouatur.

§.Filium.3.

¶Filius emancipatus non cogitur pro patre curatore Reip.cauere Remp.ſaluã fore, licet in eum pater tempore emancipationis donationis cauſa, partem bonorũ ſuorũ contulerit, vt in emancipando moris erat, ſemper dare aliquid filio ſuo, quo toleraret vitam ſuam.l.*vt liberi,in fi.C.de coll* & ſic legi apud Spartianum *in Adriano.* filiam, inquit, dato patrimonio emancipauerat, alioquin abdicatio potius eſſet quàm emancipatio.

§.Pro magiſtratu.4.

¶In hoc §.vltimo oſtenditur eum qui pro magiſtratu fideiuſſit, & pignora certa dedit non aliter poſſe conueniri actione in perſonam,itemque non aliter poſſe excuti pignora quæ oppoſuit,quã ſi res ab ipſo magiſtratu ſeruari non poſſit, prius etenim excutiẽdus eſt reus principalis, quàm fideiuſſor, qua de re ſatis ſuperque dixi,*in* l.18.§.1.*&* l.17.§.*filium ſupra ad municip.*

l.Calculi.8.

Forcatulus *Necyom. dialog.*20.Cuiacius *ad* l.1.*C.de iure fiſci.* Quidam autẽ hic emendare contendunt.

l.Imperatores.9.& vlt.

Hanc legem declara, vt per Alex.*in Rub. vt nem.liceat ab empt.*l 10. Paulus *lib.* 5 *ſent. tit.*2.§.4.

Tit.9. De decretis ab ordine faciendis.

l.illa decreta.2.

Abbas Siculus *in capitulo primo, de his quæ ſiunt à maiori parte.*

l.Ambitioſa.4.

Roman.*conſ.*63.An populus poſſit donare. Imol.*in* l.*municipibus,ſupra de cond.*

¶Ræuardus *libro* 5.*variorum cap.*6 Menoch. *de arbit.iud.libro* 1 *quæſt.*12.*cum* 3.*ſequ.* Forn. *libro* 1.*ſelect.c.*17. Alciatus *libro* 2. *diſpunc.c.*18.

An.

Digitized by Google

An decurionibus liceat aliquo caſu donare, vide Bar. *in* l.1. *ſupra de iuſtitia & iure.*

l.Quod.5.

Ciuitas an poſſit reuocare immunitatem, Bart. *in* l.2. *ſupra de iur. immun.*

l.Municipij.6.& vlt.

Bart. *in* l. *omnes populi, in* 5. *quaſt. prima quaſt. princ.* Innoc. *in c. humilis, extra de maioritate & obedien.*

Titulus 10. De operibus publicis.

l.Curator.1.

Munera plura quis ſuſcipere poteſt, niſi excuſetur.

l. Qui liberalitate.2.

Coniunge l.61. *infra de regu. iuris.* Roman. *ſing.*56.

l.Opus.3.

Forcatulus *auiarij c.*13 Pileus q 94 Bartol. *in* l. *ex hoc iure, in prin. D. de iuſt. & iur.* Bald. *in* l.2. *C. de fund. limit.*

l.Nec præſidis.4.

Cuiacius *libro* 5. *obſ. cap* 28.

l.De operibus.6.

Publicarum rerum appellatione quæ contineantur, declarat hic Gloſſ.

Tit.11. De nundinis.

Vide Papon 3. *notar. cap.*8. *des lettres d'ottroy de foires & marchez.*

l.Nundinis.1.

Briſſonius *libro* 1. *ſelect. c.*15. Plin. *lib.*5. *epiſt.* 4. Quanto tempore perdatur priuilegium, vide Bart. *in* l. *filius, C. de decur.*

l.Si quis.2.& vlt.

Alciatus *libro* 4. *diſpunct. c.*8.

Titulus 12. De pollicitationibus.

Connanus *libro* 5. *commentar. iuris ciuilis, capite* 8.

l.Si pollicitus.1.

Forcatulus Necyom. *dialog.*52. *glo. ibi, cœperit,* & an hoc extendatur ad pacta, vide Alex. *in* l. *iuriſgentium,* §. *quinimo, numero* 11. *& numero* 14 per Iaſ. *de pact.* An dos peti poſſit ex pollicitatione, Bart. *in Rub. C. de dot. promiſſ.*

§.Cœpiſſe.3.

Folio 405. *numero* 67. *repetitionum* 5. Cuiacius *libro* 3. *obſ. c.*38.

l.Si quis.2.

Vide Alciat. *libro* 4. *paradox. cap.*2. Roman. *ſing.*504. Crot. *ad* l. *ſi is qui pro emptore, numero* 185. *D. de vſucap* Alciat. *lib.*5. *parerg. c* 9. Connanus *d. cap.*8 Cuiacius *lib* 3. *obſ. c.*38. De Decimis apud Chriſtianos receptis, vide Rebuf. *in tract. de decimis.* Cuiacius *libro* 7. *obſeruat. cap.*5.

l.Pactum.3.

Pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio, vide Doct. *ad rub. de verborum obl.* vbi Iaſ. *nu.*6 an pollicitatio poſſit fieri præſenti & tacenti, vide ibi *num.*6. *&* 7. & adde vnum argumentum contra communem de qua ibi Iaſ. quod poſſit fieri etiam præſenti, quia offerre dicitur ille, qui ſponte non interpellatus, præſenti offert textus *in* l. *ſi fundus,* §. *fin. D. de leg.* Cor l. *qui decem,* §.1. *in fi. D. de ſolu.* & de verbo *offerre*, quod ſignificet ſponte Dec. *ad* l. *filia licet, C. de collat. in not.* & quod propriè ſignificet præſentiam, vide Rip. *ad d. Rub. nu.* 23. *ad fin.* vide Nigr. poſt eos, quos allegat in Rubr. *de verbo. um obl. col.*21. *in illo art.* vtrum oriatur naturalis ex pollicitatione. Ad §. fin. vide Ruin. *in Rubr. D. de verborum obligation. chart.*4.

l.Propter.4.

Molinæus *in Rub. de verb. oblig. nu.*7. Alciat. *libro* 12. *parerg. c.*9.

l.Charidemo.5.

Pro intellectu huius textus vide Iaſ. *ad rubr. de verborum obl. num.* 7. vbi omnes, vide & quæ poſuit Alc. *libro* 12. *parer. cap.*9. hic adde Caccial. *in tract. de pact. q.*5. Zuccard. *ad rubri. C pact. numero* 68. *& ſeq.* Crot. *ad d. Rubr. D. de verb. obl.* 2. *lect. numero* 10. vide Iaſ *in Rubri. de verb. obligat. in* 2. *col. in fi. cum prin. ſeq. & Nigro ibi in* 21. *col.* Quint. *libro* 8. Cic. *de legib.* Lipſ. 1. *Satur. cap.*7.

l.Totiens.6.

Vitru. *libro* 6, Sueton. *in Nerone.* Scalig. *lib.* 1. *poet. cap.*21.

l.De pollicitationibus.8.

Qui non poteſt per ſe an poſſit per alium, Bart. hic.

l.Ex pollicitatione.9.

Hæres an interdum teneatur alio modo quam defunctus, Gloſſ. hic.

Digitized by Google

l.Forma.4.

Nota hic quænam requirantur in forma cenſuali.

§.is verò.2.

Cuiacius *d.cap.31.*

§.Quæ poſt.9.

Cuiacius *d.loco.*

l.Cùm poſſeſſor.5.

Vide Cuiacium in hunc locum *libr.19.obſ. cap.5.*

l.Colonia.6.

Cuiacius *vbi ſupra.*

l.iuris.7.

Alciatus *libro 2.diſpunct.c.21.*

l.in Lyſitania.8.& vlt.

Auguſtinus *libro 3.emend.cap.fin.*Cuiac.*d.c.*36.Turnebus *libro 9.cap.15.*Plin.*libro 5.ca.10.* & *libro 5.cap.27.*

Titulus 16. De verborum ſignificatione.

¶Ad hunc tit.totum Alciat.& Brecheus,& Rebuffus ſcripſerunt,ad partem vero Cęlius Calcagninus.Hotoman. ſcripſit *comment. de verb.iur. & rerum ſignif.* tract.Iſagogicū ſcripſit aureum Dauid Saius. vulgo autem inſcribitur hic titulus,de verborum , & rerum ſignificatione, verum delendum eſt *Rerum,* vt in antiquisCodicibus,ex authoritate Pādect Florent hic enim explicātur omnia ſere verba,quæ ad ius pertinēt,& ad iuris partes omnes , & eadem de re Ælius Gallus librum ſuum inſcripſit de verborum quæ ad ius pertinent ſignificatione , ex quo eſt *lex 152.h.t.* optime hac de re diſputat Dionyſius Gothofredus hic quem vide. Ang *conſ.27.*

* Extant in hunc Titulum commentarij trium illuſtrium iuris interpretum Alciati, Buchæi,Fornerij ſimul iuncti.

l.Verbum.1.

Filiis inſtitutis filiæ etiam inſtitutæ videntur,*l.1.ſupra de vent.in poſ.*

¶Maſculinum concipit fœminam vltra latè tradita hic per ſcribentes,Cott.*in memor. in verb. maſculini.* Ruin. *ad rub de leg.*1.4 *col.* Alciat.*libro 1.parerg.c.* 33. Tiraquel. *in ll.connub.l.1.glo.1.par.1.numero* 82 Polit.*in tractat. ſubſt.col.3.* Alciat. *libro 7.parerg.c.7.*dicit autem hæc lex verbum hoc , *ſi quis* vtrumque ſexum complecti,ac ſi commune eſſet , hoc eſt tam maſculos quàm fœminas , vt & apud Græcos *ος τις* , tam maſculos quàm fœminas complectitur : hinc etiam conſtat fœminas maſculorum nomine comprehendi,niſi cōſuetudo aut leges aliam fuiſſe mentem teſtatoris demonſtrent, adde concord.text. cum gloſſ.*in c.generali,in prin.de electio. in 6.* & de materia iſtius legis primæ , vide Præpo.*in c. cum apud,* & ibi Benedict. de Vadis,*in addit. ad eum in c.cum apud,extra de ſponſ.*Bald.*in c. ad audientiam,de reſcrip.*Anch.*conſ* 112.Capra *conſ.*62 Corn *conſ* 271. Dec.*in l.item* 1.*hoc tit.* Guid.Pap.*quæſt.*505.Bald.*conſ.*460. Plaut. *in vidularia.*Teren.*in Eunucho.*Salyc.*in l.poſt ſententi.C.de ſentent.* Bald. in *Authen.quicunque, Cod.de epiſcopis & cler.*Innoc.*in c graue, extra de ſentent.excomm.*Sic etiam voce *Quicunque* tam maſculum quàm fœminam intelligere debemus, vt Cicero *in Cluentiana.* Hominis quoque appellatione fœmina etiam continetur,*vt l.152.hominis,infra hoc tit.*ſic nomine fratris ſoror intelligitur , *l.tres fratres 35.ff. de pactis.*

*Maſculos.*Nota hic quod ſi expreſſa mentio facta ſit de maſculis, fœminas excludi,idem ſi de viro , id enim nomen nullo modo ad fœminas pertinere poteſt , ſeruorum etiam appellatione ancillæ comprehenduntur , vt *l.82.ſupra de legatis 2.*

l.Vrbis.2.

Cuiacius *cap.2.de præſcriptionibus.* Vitruu. *libro 9.c.9.& ſeq.*

¶Crinitus *lib.4 de honeſt. diſcipl.c.9.* Ioann. Rob.*ſent.iur.lib.1.c.1.*Menoch. *de arb.iud.cap.* 155. Duo autem proponuntur in hac lege prius latiorem eſſe Romæ appellationem quàm vrbis,vrbem finiri mœnibus, Romam verò continentibus ædificiis ſiue ſuburbiis, quamobrem Romæ videntur dari tutores, qui dantur in continentibus, *l.pen.§.Romæ.ff. de excuſat.* & quod fit in continentibus Romæ fit. Proinde Romæ ædificia fieri dicuntur , quæ in continentibus ædificiis Romæ ſunt,*l.1.& 9.infra eodem,*& qui in continentibus vrbis nati Romę nati,*l.147.infra eodem.* Romā enim non muro exiſtimamus:ſed cōtinentibus ædificiis,*l.87.inf.eod.*Cuiac.34.*obſ. c.6.* Deinde ponitur hac lege, cuiuſque diei maiorem partem eſſe ſeptem horarum primarum non ſupremarum , loquitur autem de die naturali , id eſt de lumine, non de ciuili:dies enim ciuilis Romano more incipit à ſexta noctis hora,id eſt media nocte,& finitur ſequentis noctis eadem hora , & habet dies ciuilis horas 24.*l. more, D.de ferijs* : dies verò naturalis horas duodecim tam æſtate quàm hyeme, & hæc eſt differentia diei naturalis & ciuilis, Vitruuius Palladius Aſconius Pedianus & Plautus, media igitur pars diei naturalis eſt horarum ſex, maior horarum 7.Vnde Virgilius:

Digitized by Google

Nunc adeo quoniam melior pars acta diei eſt.
Vnde & optimè Martialis:
Sexta quies laſſis, ſeptima finis erit.

¶ Sic etiam ſufficere labori ſex horas ante meridianas, reliquas ſex eſſe impendendas delitiis, & voluptatibus, notatur elegantiſſimo diſticho Græco, adde Plutarch. in Rom.

¶ De diuiſione autem diei Macrob. *libro* 1. *Saturnal. c.* 3. Gellius *lib.* 3. *noct. attic. c.* 2. Alex. *in Rub. ſoluto matrimonio.* Petrus Crinitus *libr.* 4. Cicero *libr.* 1. *de Repub.*

l. in itinere. 3.

Bart. *in tract. de inſul.* 30. Archidiac. *c ſtatutum, de reſcrip. in* 6. Felin. *in c. cum olim, extra de excomm.*

¶ Itinere. In vulgatis editionibus legitur *Itiner*, vt in exempl. Haloandri.

¶ Viginti millia paſſuum. Id ſpatium tempus iter facientibus præſtitum dicitur, l. 137. §. 2. *D. de verb. oblig.*

¶ *Non conuenire.* Conuentiones etenim dãt formam contractui. Vegetius *lib.* 3. *de re milit. & libro* 1 *c.* 8. Procop. *lib.* 4.

§. Eius. 1.

Seneca *lib.* 4. *controuer.* Cicero *pro Cecinna* & in Topicis.

¶ Certiſſimum hoc eſt quod ſerui hæreditas non eſt: ſed excipiendus eſt ſeruus publicus populi Romani, nam hic habebat pro ſemiſſe teſtamenti factionem, vt Vlpianus declarat *in fragmentis tit. de teſtam.* is autem qui apud hoſtes deceſſit, ſeruus deceſſit, ergo eius nulla eſt hæreditas, quoniam ſeruus hæreditatem nõ habet, ſanè minus propriè dices habere hæreditatem, cum qui apud hoſtes deceſſit, vt ait l. *lege Cornelia ff qui teſtament. fac. poſ.* ſed hoc intelligendum eſt de iure ſtricto: nam de æquitate lex Cornelia fingit eum deceſſiſſe prima hora captiuitatis, & ſic dicitur hæreditas, & habet hæredem. alia tamen eſt Alciati opinio, quem vide hic, l. *non aliter, ſupra de adopt.* l. *vlt. ſupra quod cuiuſque vniuerſitat.*

l. Nominis. 4.

Alij legunt *Nominis*, alij *Pecunia*, ſed parum intereſt.

¶ In hanc legem Foreat. *Necyom. dialog* 63. certum autem eſt rei appellatione ſignificari etiam nomen, id eſt, obligationem, *vt in* l. 25. *D. rem pupil. ſal. fir.* qui etenim promittit rem pupilli ſaluam fore, & nomina pupillaria ſalua fore promittit. Hæc autem lex diuerſimode legitur in Pandec. in Floren. lege batur pecuniæ: & inde rectius nominis quam lectionem confirmat Baſilic.

¶ *Rem ſignificari Proculus ait.* Res in hac lege pro ſubſtantia accipitur, vt optimè notat hic Alciat. Rei autẽ nomẽ generalius eſt quã pecuniæ, l 1. *ad finem, D. ſi certum pet.*

l. Rei. 5.

Terentius *in Andria.* Auſonius, & Plautus *in Pœnulo.*

¶ In hanc legem Corraſ. *ad* l. *naturaliter, §. nihil commune, pag.* 297. *ſup. de acq. poſſ.* Rei appellationem latiorem eſſe quàm pecuniæ ait, qua de re *in* l. *pecuniæ verbum.* 178. *in hoc tit. dicemus*: ſed obiter notabis, quod pecuniæ ſignificatio ad ea refertur, quæ in patrimonio noſtro ſunt.

¶ *Quæ in patrimonio.* Hæc eſt differentia pecuniæ, & rei quoniam pecunia dicitur mea, quæ eſt in patrimonio meo, res verò mea quæ eſt, etiam extra meum patrimonium, ſic res mea dicitur (vt teſtatur Horatius) cum vicini paries ardet. patrimonij autem appellatione continentur ea, quæ continentur bonorum appellatione. Virg. 3. *Æneid.* Bald. *in* l. 1. *D. de ſtatu homin.* Cicero *in oratione pro Rabirio poſthumo.*

§. Operæ. 1.

Cicero *libro* 2. *de diuinatio.* Harmen. *libro* 3. *tit.* . Cic. *in Verr.*

¶ Quidam Cod habent *Legato*: ſed quoquo modo legatur, nihil refert, huius autem legis ſenſus hic eſt, quod operis faciendi debitor, niſi perfectionem operi addiderit, non liberatur, vt & partis præſtatione: nam obligatio facti indiuidua eſt, l. 139. *in fin. infra eod.* interdum tamen operis vocabulo cœptum, non perfectum intelligitur. Quid autem ſit ἀποτέλεσμα & ἔργον optimè explicat hic Alciatus. Vlp. Frag. *tit.* 3.

l. Nominis. 6.

¶ Nominis appellatione continetur quodlibet nomen, id eſt debitum, rei vero nomine ſignificatur etiam nomen, complectuntur etiam hæc verba quodlibet debitum, & quamlibet obligationem. coniunge autem hanc legem cum l. 4. *nominis ſupra hoc tit.* vnde Horat. Epiſt. *lib.* 11.

Cautos nominibus certis expendere nummos.

¶ Quid & quot ſignificationes habeat verbum *Nomen*, vide hic Alciat.

¶ *Et Rei.* An ſpeciali ſignificatione, res aliquando ſit accipienda, an iura contineantur rebus meis legatis, declarat hic Alciat. Bald. *in* l. 1. *D. de ſta. hom.* Andr. Sicul. *conſ.* 26. Cic. *libro* 1 *de orat.*

§. Verbum. 1.

¶ Verbum ex legibus accipiẽdum eſſe, ait hoc loco I.C. tam de verbis legum, quàm de ſententia, id eſt ex legibus eſt, non tantum quod eſt ex verbis: ſed & quod eſt ex ſententia,

Digitized by Google

tia, vt non tantum actio directa eſt ex legibus: ſed etiam actio vtilis, huius rei exemplum deſumi poteſt, ex l.2. *D. de iurſ. om. iud.* vbi ſi quis edictū prætoris publicè propoſitum corraſit, tenetur actione populari albi corrupti ex verbis edicti, quod ſi edictū pro pemodum corraſit, & ait illa lex ex ſentētia edicti, hoc eſſe, vt teneatur etiam ex edicto, quod ex ſententia legis eſt. Quintilia.3.*Inſt.* 6.& 7.c.7.

¶Quid differat mens, ſententia & ratio legis, vide hic Alciat.*num.*12. Fel.*in ca. in noſtra, extra de reſcript.* §. *adfinitatis*, *Inſt. de nup.*

l. Sponſio. 7.

Budæus *in annotationibus ad l.2. D. de origine iuris.*

¶Sponſio nō tantum appellatur, quæ fit per ſponſum, id eſt quę fit hoc verbo *ſpōdeo*, ſanè non loquitur de ſponſalibus, hoc eſt de promiſſionibus nuptiarum: ſed de ea ſponſione quæ fit hoc verbo *ſponseo*, & propriè ſponſio eſt quæ fit ita, verum etiam ſpōſionem eſſe, ſi fiat alio quolibet verbo, vt *fideipromittis, fideipromitto: fideiubes, fideiubeo*: quæ tamen ſi proprietatem ſpectes, diſtinguenda ſunt *in lib. ſent. Paul. tit. de fideiuſſ. & ſponſor.* denique ſponſor eſt ſi quis quolibet verbo interrogetur, etiam ſi non dixerit ſpondeo.

¶Spondere eſt dicere ſpondeo à ſponte. nam id valet, & à voluntate, vnde ſpondet qui dicit ſua ſponte, *ſpondeo*, ſpondet etiam ſponſor qui idem, vt faciat obligatur.

¶ *Per ſponſi interrogationem fit.* Ex hoc loco ſatis conſtat ſponſionem tantum de ſtipulatione dici. Budæus *in commētariis linguæ Græcæ.* Cic. *in orat. pro Cecin.* Quint. *libro* 7.

l. Verbum. 8.

Can. *in Chriſto, de conſec. diſtin.*2. Bart. *in l. ſi ita, de auro.* * Cuiacius *ad legem* 2. D. *de pactis.*

¶Quidam *oportet* legendum eſſe exiſtimāt, quod probatur à quibuſdam, ſed ſi ita ſit, obſtat l.76.§.1.& l.125. D. *de verborum obligat.* vt exempli gratia finge locari colono prędium in quinquennium, poſt triennium egi cum ex eo locato, hoc modo quidquid te mihi dare, facere oportet his verbis, id tantum in actionem deducitur, quod præſenti die debebatur, futura obligatio non deducitur, niſi adiiciatur verbum *oportebit*. Verbum ergo *oportet* præſens tantum tempus ſignificat non futurum: Idem etiam dicendum eſt de verbo *erit* & verbo *abfuturum* de verbo *peruenerit*, vide l.40.*in fi.*& l.83. *D. de leg.*3. Seneca *de tranquillitate vitæ, libro primo, cap.*8.

§. Actionis. 1.

Cap. *cum inter, extra de exceptio.* & Abbas *in Rub. ibid.*

¶ Quod actionis verbo non contineatur exceptio, obſtat l.2.§ *ait prætor*, D. *de dolo*, cuius edicti verba hæc ſunt: *Si alia actio non erit de dolo, iudicium dabo. quod ſi non ſit actio, ſed exceptio ſit, qua quis ſe tueri ius que ſibi ſuum ſaluū ſeruare poſſit, nō dabitur iudicium de dolo.* edicto igitur illo actionis verbo continetur iudicium de dolo. ſic etiam in edicto de edendo actionis verbo, non continetur exceptio. actor enim ſolus edit actionem, reus exceptionem allegat. Cicero *in Verrem.* Quintil. *libro* 7.& *libro* 3.

l. Marcellus. 9.

Alexand. *conſ.*108.§. *ex maleficiis, Inſtitut. de actionibus.*

¶ *Verbo periiſſe.* ¶ Alij legunt *Rupiſſe*, alij *Rapuiſſe*, Florent. *periſſe*. quod confirmauit Baſilica, eſt etiam vitiata hæc inſcriptio, nō eſt enim ex libro 5. Vlpiani ad edictum, ſed ex xv. vt & in pluribus locis poſſim in iure, verum hic res periiſſe dicuntur, quæ ſciſſæ, vel fractæ, vel colliſæ, vel vſtæ, vel contuſæ ſūt, vel quoquo modo ſublatæ à rerum natura, dubitatur autem an res diſtractæ verbo periiſſe contineātur, qua de re doctores paſſim in iure Bald. *in l.1. ſed eximendi, ſupra ne quis eum qui in ius.*

l. Creditores. 10.

Accurſius *in* §.1. *in princ. Inſtit. de action.* & *in* §. *omnium. ibid.*

¶Creditorum loco nō haberi, ait hæc lex quibus natura tantum debetur, & contra *in titulo de conſtituta pecun.* creditorum loco habentur, quibus natura debetur, vel natura deberi ſufficit, vt conſtitui poſſet, l.1. *D. de conſtituta pec.* ſic etiam *in titulo de fideiuſſoribus* creditorum loco accipiuntur, quibus natura debetur, nam vt fideiuſſor accedat vtiliter ſufficit: ſi vel procedat, vel ſequatur naturalis obligatio tantum, l.7. *D. de fideiuſſorib.* Sed hoc dicitur per quādam abuſionem, creditorum autem loco accipiuntur hi, qui exceptione temporali repelli poſſunt, veluti pacti conuenti temporalis. creditores etiam eos ſic definit Harmenop. *libro* 3. *titulo* 5.§ 61. quem vide. Alciatus *in titulo D. ſi certum pet. nume.* 7. l. *creditores*, & l. *creditoris, de verborum ſignif.* iſta lex intelligitur loqui abſolutè de creditore qui comprehend. qui eſt creditor propriè & impropriè vide Ioannem Campeg. *in articulo illo, vtrū creditor dicatur ille cui ex delicto & legato aliquid debetur, in* 3. *arg. in fine*: vide Doct. *in l.1. in pen. col. D. ſi certum pet. in eod. artic.* Similiter iſte textus poteſt ponderari, vt text. *in l. creditorum appellatione.* videlicet, quòd illa verba *creditores accipiēdos eſſe, conſtat, eos, quibus debetur ex quacūque actione, vel perſecutione* intelligantur, de impropriis creditoribus,

Digitized by Google

de Virginitate, Varronem *libro* 11. *de re ruſtic. c.* 10. Virgil. Eglog. 6. Auguſt. *libro de conſenſu Euang. cap.* 25.

§. Res. 1.

Baldus *in capite* 1. *de noua forma fidelitatis. §. ſi quis aliena, Inſtit. de rerum diuiſ.* Ouidius 2. *metamorphoſ.*

¶In hac lege Briſſonius *lib.* 4. *ſelect. cap.* 23. Conſtat autem eam rem abeſſe, quæ deperit, & in rerum natura eſſe deſiit, ſed abeſſe etiam videtur domino ea quæ redditur domino, ſi corrupta ſit reddita, vel transformata veluti veſtis ſciſſa, vel ſcyphi colliſi, vel tabula raſa, pictura pretioſiſſima, prope enim eſt, vt videatur Res periiſſe cuius forma mutata eſt, l. *Iulianus*, §. *ſi quis rem ff. ad exhib. bend* ſic Harmenopulus *lib.* 6. *tit* 3. §. 2. in rebus autem humanis non ſunt, quarum pretium abeſt, *l. ſeq.* ſic etiam abeſt is, qui eo loci non eſt, quo petitur, *l.* 199. *inf. eod.* vel qui extra continentia vrbis eſt.

¶*Si corrupta reddita ſint.* Res abeſſe dicitur, quando redditur corrupta, vel transfigurata, corruptio etenim & transfiguratio formam rei mutat, & res petita non videtur exhiberi forma mutata, *vt l* 9. §. 3. *D. ad exhib.* ſic etiam reddi debitum aut depoſitum non poteſt, niſi eadem cauſa reddatur: & generaliter de hac voce *Abeſſe*, vide Hotoman. *in tit. de ver. ſign.*

¶*Quoniam plerumque.* Perperam Hotomannus emendat, *Quanquam* contra fidem omnium librorum.

¶*Manus pretio.* Vide Eraſm. Chil. *cent.* 9. *prouerb.* 53. vnde Virgil.

Artificum manus inter ſe operúmque labores miratur.

Cæſar. *lib.* 1. *comment. de bell. ciuil.* Plin. *libro* 33. *c.* 4. Homer. *libro* 4. *Odyſſ.* Connan. *lib.* 3. *commentar. iur. ciuil. cap.* 6.

§. Deſinere. 2.

Verba huius §. commemorantur à Gellio *lib.* 17. Quid autem ſignificet deſinendi verbum, optimè Alciatus hic.

¶Res deſinere abeſſe tunc videtur, cum ſic redit in poteſtatem, ne amittere eius poſſeſſionem poſſimus, *ſic in l. Sequitur.* 4. §. 6. *quod autem. ff. de vſucap. l. qui fundum*, 7. §. 7. *furtiua res, ff. pro empt.* Gell. *libro* 17. Virgil. *libr.* 4. *Aeneid.*

Deſine meque tuis incendere teque querelis.

§. Abeſt. 3.

Cicero *in Tuſcul. diſput. c. ſi delegatus, extra de off. deleg. in* 6. *c. ſuſceptum, de reſcript. in* 6. *cap. ſi delegatus, de off. delegati, in* 6.

¶Res dicitur abeſſe, quę furto ſubſtracta eſt vel rapina, quod eſt furtum improbius, ſicut *in l. ſi quis. D. de petit. hered.* periiſſe videtur res furto, quæ etiam rapta à fure abeſſe, ſcilicet videtur res quæ furto ſubſtracta eſt, licet redierit in poteſtatem domini, ſi modo non tanquam res mea redierit, & ſic ei res abeſſe dicitur, cui pretium. Cum autem hæc dictio variè ſumatur, prudens iudex ex ſubiecta materia, quę interpretatio capienda ſit diiudicare debebit. Theoph. §. 1. *Inſtit. de excuſation. tutor.*

l. Labeo. 14.

Bartolus *in l. qui Roma*, § *duo fratres, in* 12. *quæſt. ff de verborum obligat.* Cœl. *lection. antiq. lib.* 27. *cap* 27. Plin. *libro* 33. *natur. hiſtor. cap.* 12.

¶*ſcyphi colliſi.* Scyphus eſt vaſis potorij genus, quo veteres vſi ſunt in conuiuiis, qua de re Cicero 6. *Verr.* Plin. *lib.* 33. *c.* 11. Plutarchus tamen in Antonio ſtatim in ipſo principio ſcyphum poſuiſſe videtur pro eo vaſe, quo vulgo *Baſſin* dicimus, Macrob. *libro* 5. *Saturn. cap.* 21. vnde Virgilius & Sacer. impleuit dextram ſcyphus. Alciat. *libr.* 2. *parad. cap.* 19. Bart. *in* l. *ſi aliquam rem, ff. de acquir. poſſ. & in l. ſi cum dotem.* §. *ſi. ad fin. ff. ſolut. matrim.* l. *Imperator.* §. *fin. ff. de legatis* 2. & l. *ſequent. cum l. grege, ſupra de legat.* 1.

*Cuiac *ad* l. *iuriſgentium, ff. de pact.*

§. Rem. 1.

Doct. *in* l. *Gallus*, §. *videndum, ſupra de lib. & poſth.* Bud. *in comment. ling. Græc.* Spec. *tit. de interrogat. quæ ſiunt ante litem conteſtatam.*

Rem amiſiſſe videtur, qui aduerſus nullam eius perſequendæ actionem habet, & vnde conſtat quod qui actionem habet, ad rem recuperandam eam amiſiſſe non dicitur, vel cui actio à prætore reſtitui poteſt. Quod amitto inuitus perdere dicor, ſiue id ipſum furto ablatum mihi fuerit, ſeu elapſum à me neſciente & incauto, ſed propria ſignificatione quod meum ſit.

l. Bona. 15.

Vide *cap. venerabilem, extra de electio.* Auguſt. *libro* 4. *de ciuitate Dei.* Theophilus *in* §. *flumina, Inſtit. de rerum diuiſ.* Cicero *in oratione pro Planco.*

¶Bona publica propriè ſunt populi Romani, & abuſiuè bona ſunt ciuitatis, cuiuslibet, quia in vſu publico habentur, vt viæ publicæ, theatra, amphytheatra, ſtadia, loca ſacra, vel religioſa, ſed bona publica ſunt ciuitatum. Aret. *in* §. *& quidem, Inſtit. de rer. diuiſ.* Cicero 11. *Philip.* Procop. *libro* 2. *belli Perſici.* Alciat. *libro* 9. *par. cap.* 22. Cicero *libro* 4. *Rhetor. ad Heren.* Quint. *libro* 8. *cap.* 6.

Digitized by Google

l.Eum qui.16.

Alciat.*libro 3.diſpunct.cap.*10.Reſtitutio in integrum an ſit ciuitatibus concedēda, vide hic Alciatum l.R*empublicam, C. de iur. Reip. libro* 11.

¶Fornerius *libro* 2.*ſelect.cap.*22.Coniunge autem cum hac lege l.12.D.*de publi.*vbi definitur quis dicatur publicanus. publicanum etenim hic definit Gaius,qui vectigal populi Romani conductum habet,horum autē ordinem & numero ampliſſimum,& perſonarum digitate potentiſſimum fuiſſe conſtat, vt ait Cicero *pro Plancio, & act.*4.*in Verrem.*

¶Nā *publica appellatio*, Reſpublica propriè dicitur ipſius ciuitatis Romanæ,vt notat gl. *in cap.2.in §.item nec,de elect.in prag. ſanct. in verb.Reipub.* adde gloſſ. *in Authent. de hæred. & Falcid.in principio*,Bar.*in Rubr.C.de iure fiſ.* Demoſthenes *in oratione aduerſus Timocratē*, Liuius *lib.* 5.*decad.*3.Cicero *libro* 3.*Officior.& 2.Philip.*Connanus *libro* 4.*comment.iur.ciuil. cap.16.ad princip.*

l.Inter.17.

Agitur hic de vectigalibus, ideo publici verbo non ea quorum vſus populus communis eſt,vt forum, theatrum ſignificantur,ſed vectigalia.

Nota hic quod res religioſę ſacrę publicis vſibus deſtinatæ,bona ciuitatis, peculia ſeruorū ciuitatis,inter publica habentur. Ariſtot.*lib.8.Ethic.*Varro *libro* 1.*de re ruſtic.cap.*7. l.5.D.*de rerum diuiſ.§.flumina,& §.riparū,Inſtit:eodem titulo,*l.*ergo* 30.D. *de acquirendo rerum dominio.*

§.Publica.1.

¶Solebat antiquitus prædiorum pars viceſima fiſco perſolui,ſicut Ofilius tradit,&Cornelius Tacitus ſcriptum reliquit pleriſque in locis.

¶Cuiacius *libro 3.obſeruat.capite* 31.& *libro* 6.*cap.*28.& *libro* 7.*capite* 42.publica vectigalia propriè dicuntur,quæ ad populum Romanum,vel fiſcum,qui pupulo Romano ſucceſſit redimunt.Appianus *lib.*1.Cicero *act.*5. *in Verrem*, Appia.*in bello Lybico*, Suetonius *in Calig.cap.*16.Virgil.*Eclog.*7.

¶*Vectigal portus,& venalium rerum.* Aliud eſt vectigal, portus, aliud rerū venalium,& propriè vectigal rerum venalium,id dicitur quod exigitur à fiſco ob venditionem publicè proponendam, ob merces publicè proponendas,l.2.*Cod.de iur.fide.haſt.fiſ.* quod vectigal fuit mancipiorum venalium ducenteſima pars,cæterarum rerū,modo centeſima, modo ducēteſima. Tacitus *libro* 13. Cuiacius 6 *obſeruat.*26.& 7.*obſer.* 5. & 4.vectigal aut rerum venaliū, non eſt octaua & vlt.Accur. quā de re, vide Cuiacium 1.*obſeruationū* 28. Colum.*libro* 12.*ca.*18. Suetonium *in Tyber.c.* 101.Iuuen.S*atyra* 4.Alexander ab Alexand. *libro* 2 *genial.dier.c.*2.

¶Peſſimè antea legebatur *piſcariorum*,nam Tullius in Bruto *piſcarios*: dixit vbi & huius verbi vi cognita emendauit *piſcaria*, picaria autem ſunt,in quibus pix coquitur, qua de re Plin.16.*cap.*12.

¶*Salinarum.*Vide Cuiacium 3.*obſeruationū* 31.Plinium *libro* 31.*ca.*7.Liuium *libro* 1.*decad.* 1.& *libro* 7. *decad.*1. & *libro* 2. *decad.* 1. *lib.*11. *decad.*3 Plin.*nat.hiſt.c.*7.8.9.10.

¶*Metallorum.*Bud. *libro* 4.*de aſſ.cap.* 25. An metallorum appellatione lapidicinæ quoq. veniant,vide Brechæum,Mart.*libro* 12.Quintilianum *declam.*361.Cicerōnem *lib.*4.*de Repub:*Herod.*lib.*2.Suetonium *in Iulio*,Symm. *libro* 10.*epiſt.*58. Plin.*libro* 18.*cap.*11.Dioſcor. *libro* 5.*cap.*123.Varro.*libro* 1.*ca.* 7.Strab.*lib.*5. *Georg.* Gell.*libro* 2. *cap.* 22. Plinium *libro* 16. *cap.*12.

l.Munus.18.

Bartolus *in* l.1.*C.de muner.& honor. C.lib.* 10.Varro *li.de ling.Latin.*Liuius *libr.*2.*de bello Punico.*

¶Munus tribus modis dici, ait hoc loco Paulus, vno donum quod officij cauſa præſtatur, altero officium vt munera militaria veluti angariæ & excubiæ. quæ qui faciunt, dicūtur milites munifici, tertio modo munus ſignificat onus ciuile,quod cum remittitur, muneris militiæque vacationem præſtat.

¶*Igitur municipes dici.*Municipes tantum hi propriè ſunt,qui munerum tantum populi Romani ſunt participes non dignitatum,nō ſuffragiorum:porro municipes habēt Rempublicam ſeparatam à populo Romano,ſuis enim legibus vtuntur ex quo intelligitur, qui diſtent à colonis.

¶Tertull.*libro de ſpectac.c* 10.Lipſi.1.*Saturn. numero* 7.hinc munificus apud Feſtum eſt officioſus & immunis,qui nullo fungitur officio.

¶*Et quoſdam milites munificos.* Munifices ij ſunt qui non vacant,ſed munus principi, id eſt militi principali,de quo Veget.2.*c.*7.Pli. 11.*ca.*40.vide Budæum hic,& Pet. Fab.1.*ſemeſt.*17.Liuium *li.*8.& 5.*de Bello Macedonico*, Budæum *in comment.ling.Græc.* Alciatum *lib.* 3.*diſpunct.cap.*15.Gellium *libro* 16.*noct.atticar. c.*13.

l.Labeo

Digitized by Google

l.Labeo.19.

Bartolus *in l.ſi vnus,§.pactus ne peteret, D.de pactis*.Gellius *lib.13.cap.10. vel 12.* Ariſtoteles *libro 1.politic.*Colum.*libro 5.cap.1.*

¶Pro intellectu huius legis, vide Anton. Guibert.*libro 1. quaeſtion.iur.cap.8.* Bellonum *libro 2. ſupput. cap.27.* Explicatur autem hic quid ſit actum, contractum,& geſtum,& Labeo proprietatis verborum ſtudioſiſſimus fuit.

¶*Et actum quidem.* Actum propriè interpretatur eſſe, non verbis aut non per actum veluti ſtipulatione, aut mutuo, aut promutuo.

¶*Contractum.* Contractum eſſe rem conſẽſu perfectã, vnde mutuã naſcitur obligatio, vel vt ipſe ait, dicemus eſſe vltro citróque obligationem, vt in emptione, vẽditione, locatione, conductione,& ſimilibus.& hi propriè ſunt cõtractus quos ait appellari συναλλάγματα cõtractus igitur propriè eſt, res cõſenſu perfecta, vnde mutua obligatio naſcitur, vt ſi quis velit ex contrario confirmare diſtractus, ſiue acceptilatio eſt vltro citróq. liberatio.

¶*Geſtum rem.* Geſtum ait Labeo hoc propriè eſſe ſine verbis rem factam: vel numerationem pecuniæ, vel quaſi ex contractu.

¶Græci συνάλλαγμα. Vide Aleiat.2.*prætermiſſ.hoc ipſo titulo*,& Ariſtotelem *Ethicor.*Bart. *in Rub.C.de pact.* Ciceronem *libr.3.offic.* Varronem *libr.5.de lingua Latina*, Valerius Max. *libro 4.* Gellius *libro 1.capite 13 l 3. D. de re militari.*

l.Verba.20

Bartolus *in l 2.C.quãd.decret.* Doct.*in auth. ſacramenta.C.ſi aduerſ.vend.*

¶In hanc legem Vualterus *libro 2.miſcell. c.27.*Lapus *allegat.41.* An autem in teſtamento contrahi poſſit, necne. vide quæ notat Gothof *ad l 21.in fin.ff.qui teſtam.fac. poſſ.* hinc autem colligere poſſumus, nec tutò nec paſſim argumentum duci à contractibus ad vltimas voluntates. Fornerius *libro 6 ſelection.l.fin.C. de ſententiam paſſis & reſtitutis.*

l.Princeps.21.

Liuius *libro 8.decad.1.& libro 4.decad.1.* Cicero *libro 1 Tuſculanarum quaeſtionum.*

¶Princeps bona concedẽdo per reſtitutionem in integrum, videtur etiam obligationes concedere,& primũ quidem ſi fuerit reſtitutio ſine indulgẽtia generali, vt ſi omnes exules pœna liberauerit princeps, vel etiãſi quem exilio damnatum princeps ſpecialiter reſtituerit ciuitati & dignitati, bona eum reſtituiſſe nõ videtur, nec enim plena eſt reſtitutio, ergo nec obligationes ſiue actiones ſiue obligationes fiſco,& in fiſcum competunt l.2.*Co.de ſent.paſſ.* Cicero *Philip.9.ad fin.* Capitolinus *in Gordiano.* Budæus *in annotat.in Pandect.*

l.Plus eſt.22.

Baldus *in Rub.de fructibus,& litium expẽſis, & in l.cum propria.C.ſi quis.*

¶Plus eſt rem reſtitui quàm exhiberi,& ideo qui rẽ exhibet tantum, nihilominus condemnatur in quadruplum, vel in id quod intereſt, quia non ſatiſfacit arbitrio iudicis. exhibere autem eſt corporis factum præbere, reſtituere eſt poſſeſſorẽ facere, item reſtituere eſt damnum præſtare, ſi res deterior facta ſit: denique reſtituendi verbum continet omnem cauſam priſtinam, & hoc quidem in arbitrariis actionibus & plus eſt quàm exhibere exhibere enim eſt non ſatiſfacere arbitrio iudicis. Interdum exhibere tantũ valet quãtum reſtituere ſed non inuenio niſi vno loco ita accipi verbum exhibendi, nempe in l.*Iulianus,§.quantum, D.ad exhib.* Paul.*libr.1. ſentent.titul.7.* vide l.*reſtituere 35. & l.vlt.infra hoc titulo.*

l.Rei.23.

¶Malè inſcripta eſt hęc lex. Flor.n.eſt Vlpian.*libro 14.ad edictum* reponendum eſt 13.& referenda eſt ad titulum de alienatione iudicij mutandi cauſa facta: in illo etenim edicto rei nomine non tantum continetur corpus, ſed etiam ius, vt ſi quis iura prædiorum alienauit, l.4.*§.ad cura.ff.de alien.iud.mut cau. fact.* complectitur etiam rei verbum, cauſam omnem priſtinam quæ fit ante alienationẽ, quaſi non reſtituatur omnis, non extinguitur liberatio, l.*ex hoc edicto, D.eod.titul.* ſic etiam eſt in ſtipulatione rem pupilli ſaluam fore, l. 9.*ff.rem pupilli ſaluam fore.* Innocent. *in c.cum ad ſedem.extra de reſtit.ſpoliat.* Bald.*in l.2.C.de condit.inſtit.*

l.Nihil.24.

Bart.*in Rub.de acquir.hæred.* Corn.*conſ.103.* Socin.*conſ.75 in 3.*

¶Adde quod aliud eſt hæres, aliud ſucceſſor realis, ſecundum Paulum *in l.,am in contract.nu.3.de iud.*& an appellatione ſucceſſoris veniat etiam particularis, Dec.*conſ 237.in fi.* Adde quod hęreditas cũm ſit quid intellectuale, non circunclusiuũ loco, non videtur comprehendi ſub ſtatuto diſponente de bonis, ſecũdum Alex.*conſ.44.coll.2.in 5.vol.* quod tamen eget conſideratione, quare cogita. Bald.*con.393.in 5.cap.ſi ciuitas,extra de ſenten. excommunic.* Socin. *dicto conſ.75. in 3.* Alexãd. *conſ.93 in 2.* Dec. *conſ.69* Aret.*conſ.148.* Ang.

per obſeruatur,& de hac differẽtia,vide Cuiacium *libr. 7.obſ.cap* 3.Liuium *libro 4.ſub fi.decа.*1.Alexan.ab Alex.*libro 4. genialium dierũ, cap.*24.Budæum *libro 5.de aſſe.*

l.Alienatiónis.28.

Iaſon *in l.fi.Cod.de iure emphyt.* Bart.*in l.cen ſemus,de litig.*

Annibal.de Cano *in rub.D.de vſuca.nu.39. nouiſ.*Arius Pinel *in repe.ad Auth.niſi tricena, C. de bon.mater. milit.fol.615.nu.9. & ſeq.* Ad glo.in princ.quod prohibita alienatione per legem cenſeatur,prohibita etiam vſucapio, vide Socinum *ad reg.13,* Alex.*conſ.59.col.8.lib. 3.* Afflict.*decif.13.nu.4* Hæc autem lex eſt.*ex lib.*21.ad edictum Pauli cum potius referẽda ſit,ad *lib.23.*verum in ſũma vult venditionẽ ſignificare, aut donationẽ aut permutationem. Sed etiam interdicta alienatione interdictam vſucapionem videri, ne quis patiatur rem vſucapi, eodem modo alienaſſe videtur,qui ſeruitutem non vtendo perire paſſus eſt,poſt litem conteſtatam,vt etiam hoc loco declaratur dominium acquiri & amitti vſucapione.Paulus Caſtrenſ.*conſ.* 329.Alex. *conſ.*105.Cale.*conſ.*25.Cicero *in Topicis.*

§.Oratio.1.

Quint.*libro 9.cap.3.*Cicero *libro 4.Rhetor.ad Heren.*

¶Oratio ſoluta eſt,quæ neque coniunctionem neque diſiunctionem habet. oratio ſoluta eſt quæ ad quæſtionem hæredum pertinet,ſi quis heredes ſcripſerit in hũc modum, Lucius Titius,P.Mæuius hæredes ſunto,quę oratio ſuperior pro coniuncta accipitur,maximè ſi ſeorſim eis adiecerit aliũ coheredem ex alia dimidia parte,*l.triplici,ff. h.t.*ſicque illi tres Mæuius,Titius, Seius,qui numerati, vel nominati fuerint oratione ſoluta,videntur coniuncti in vnã dimidiam,& re verbiſq. coniuncti.Chaſſ *in comment.ad conſuetud.Burg. titulo des droicts appartenans,*Cynus *in l.2.Cod. quæ ſit long.conſ.* Cicero *pro Marco Marcello.* Ælius Aphor.*libro 6.*Zaſ.*in l.1.D.de iuriſdict. omn.iud.*Felin.*in cap. Gregor.in proœm.decret.*

l.Coniunctionem.29.

¶Nihil mirum eſt ſi ſoluta aliquando oratio accipiatur pro coniuncta,cùm & coniunctam orationem aliquando pro diſiuncta accipi conueniat,vt ſi ſtipulor mihi heredique meo dari,vel te heredémque tuum daturum,nec enim mihi heredem meum cõiungo:ſed id tantum ago,vt vel mihi,vel heredi meo tantum detur,non ſimul quidem vtrique,& ita coniunctio pro diſiunctione accipitur,ſic etiam diſiuncta pro coniunctis accipiũtur,vt in actione pro ſocio,cuius formula hæc eſt,*quod pro ſocio communiterve geſtum ſit,l.actione.§.ſi poſt,D.pro ſocio.*ibi enim diſiũctio pro coniunctione accipitur.Cicero.*libr. 4.Rhetoric.ad Herennium,*Baldus *in l.1.Cod.de iure aureor.anul.*

l.Silua.30.

Varro *libro 3.de re ruſtic.cap.4.*Virgilius *lib. 1.Georg.*

¶Hæc lex cum ſequẽti,pertinet potius ad Grammaticos,quàm ad iuriſcõſultos,huius autem legis quæſtio eſt,an is cui legatus eſt vſuſfructus fundi,cuius particula quædã habet ſyluam,an ſylua cædua vti poſſit,& ſanè ſi nominatim ſyluæ cæduæ conſtitutus ſit vſusfructus cædere poteſt:ſed ſi fundus vſusfruct⁹ legatus ſit,in quo ſit ſylua cædua,hoc caſu fructuarius ſylua cædua vti non poteſt, quæſtus ſui & compendij cauſa,ita nec vendere:ſed ad eum duntaxat modum,quo paterfamilias ea vti eámque cædere ſolebat. Ouidius *libro 11. metamor. & 3.* Virg.*libro 2. Georg.*Ouid.*libro 1.Faſt.*

§.Stipula.1.

Palladius *libro 7.& 8.* Virgilius *libro 1.Georgicorum.*

¶Caius definit hoc loco ſtipulam illectam eſſe ſpicas in meſſe deiectas,primũ & explẽt iuſtam operam meſſis,deinde cum eſt otium legũtur,ſpicas in fũdo temerè deiectas Græci καλάμας vocant,in pratis eſt Sicilere,cum leguntur quæ præterierũt,quaſi diceret hoc loco Caius,ſpicas quæ poſt meſſorum tergà à tenuioribus legi ſolent ſtipulas appellari, vnde Terentius *in Adelphis* pręter hæc meridie ipſo faciam, vt ſtipulam colligam,Plin. *libro 17.cap.4.*Seruius *libro 1.Geor.*

§.Noualis.2.

Appianus *libro 1.* Varro *libro 1.de re ruſtic. cap.29.*

¶In hoc §.Alciat.*libro 2.prætermiſſ.3.* Proponitur autem his duobus §.definitio noualis terræ & integræ,noualem definit eſſe terrã præciſam,quæ anno ceſſauit, quam Græci νέαν vocant quo quidem loco legendum eſt νεανὶς vt in Baſilicis.

¶*Terra præciſa* Malunt quidam legere *proſciſſa*,quæ aratro proſciſſa eſt, verum *præciſa* rectius,hæc terra dicitur etiam vno nomine vernactum,cui opponitur terra integra: ſed etiã cruda quę non præciſa,ſic etiam veteres Grammatici inquiunt,Noualis ager eſt,qui primũ proſciſſus eſt, ad quam ſignificationẽ

HH.

Digitized by Google

reſpicit Ouidius 1.*Metamor.* Colum.*libro* 1. Virgil.*libro* 1. *Geor.*Budæus *in comment. ling. Græc.*

§.integra.3.

Plin.*libro* 18.*cap.*19.Varr.*libro* 1.*cap.*44.

¶Integra terra ea definitur eſſe, in quam nõdum pecus immiſſum eſt, rectè autem noualis terra opponitur integræ, vnde Columella *libro ſexto*, dum ponit differentiam inter paſtoré & agricolam, ait agricolam gaudere ſolo ſubacto herboſo, paſtoré noualis gramuinoſo, vna recipit pecus, alia non recipit, itaque fructuarius immittit pecus in noualia, non in integras terras. nã & huius rei cauſa non habentur, & modicam etiam ſuppeditant herbam. Seruius *libro* 2.*Geor.*Pallad *libro* 1.*cap.*6. Varro *lib.*4.*de ling. Latin.* Iſidor. *libro* 17.*cap.*2.

§.Glans.4.

Virgilius *libro* 6.*Æneid.*& 1.*Georg.* Hora. *libro* 3.*Carminum.*

¶Glans caduca eſt quę ex arbore cecidit, qua de re eſt *lex vnica, D.de glande legenda* veruntamẽ hæc minus propria videtur ſignificatio: nam caducus non qui cecidit: ſed qui facilè caſurus eſt, ruinámque minatur, ſignificat. vnde & paries caducus dicitur. Alciatus *libro* 3. *diſpunct.cap.*6. Connanus *libro* 8.*comment.iur.ciuil.*

§.Paſcua.5.

Virgil.*libro* 3.*Georg.*Plin *libro* 18.*cap.*3.

Paſcua ſunt quę paſtui pecorum deſtinata ſunt, l.1.*C.de paſcuis publicis.*

l.Pratum.31.

Varro *libro* 1.*de re ruſt.*Plinius *libro* 18.*capite* 26.*& ſeq.*

¶In hac lege definitur pratum eſſe, in quo ad fructum percipiédum falce opus eſt, quia paruam operam deſiderat, & ideo veteres in agricolatione primas tribuunt pratis, vnde nota hic, quod prati fructus non pertinet ad fructuarium dum péder, neceſſe enim eſt, vt fœnum cædat, fœnum cæſum pertinet ad fructuarium, l.*ſi abſente*, §.*vlt. D.de vſufr.* l.13.§.*vlt. D.quib.mod.vſuffr.amitt.* ſed non facto fœnicetio ſi deceſſerit fructuarius, an poterit res cædere minimè. Varro *libro* 1.*cap.*7. *de re ruſt.* Plinius *libro* 18.*cap.*28. Columella *libro* 3. *cap.*3.

l.Minus.32.

Minus ſoluit qui tardius ſoluit, l.12.*ſupra eadem.*

¶Hæc lex licèt expoſita fuerit ſupra in l.12. *vt ſi cui*, §.1. *minus ſoluit*, D.*h.t.* tamen adde quod minus is ſoluit, qui nihil ſoluit *vt l.* 150.§.*eod.* & qui tardius & is in quẽ amplioris ſummæ competit actio, l.13.*infra eod.* vel qui non integrã ſummam ſoluit, vt ait l.85. D.*de ſolut.* In fine autem notabis quod comparatiuum *minus* ſumitur aliquando pro poſitiuo vt in hac lege videre eſt. præterea varia exẽpla huius rei proponit hic Accurſius, quem vide. Donatus *in Adelph.act* 3. *ſcen.* 2. Auguſtinus *libro* 3.*cap.*74. *contra Creſconiũ.*

l.Palam.33.

Card.*cap.veſtra,extr. de cohab.cleric.*Feder. *conſ* 8.

¶In hanc legem, vide Corraſ.*epiſt.quæſt.ca.*11 & ad eius faciliorem intellectum, vtar exemplo Ædilitij edicti, quo vẽditores iubentur morbos, & vitia mancipiorum palàm, & rectè proñuntiare ac dicere, l.1.& 3.*D.de ædil. edict.* palam eſt coram pluribus. nam in eo edicto pronũtiare & dicere, idem eſt quod in xij.tab. lingua nuncupare, Cũ inquit, Decemuir nexum faciet mancipúmque: vti lingua nuncupaſſet, ita ius eſto: omnis autem nũcupatio palam fieri debet, id eſt coram ſeptem teſtibus vel coram pluribus quam ſeptem, l. *hæredes*, §.1.D.*qui.teſtam.fac.poſſint.* non tamẽ minus quàm ſeptem. Bart.*in l.hæredes palam, C.de teſta.* Cicero *in oratione pro Milone.* Valer.Maxim.*libro* 6.*cap.*3. Aulus Gellius *lib.* 9. *cap.*12. Cicero *contra Rullum.oratione* 2.*de lege Agraria.*

l.Actionis.34.

Alex.*in l.*1. D.*de iuriſdict.omn.iud.* Placent. *in tit.de rer.vind.libro* 1.

¶Lex alicui actionem indulget, & perſecutionem, vt in l.10.*creditores.*§.*h.t.*

¶*Perſecutio.* In rem ſcilicet, vel in perſonã, vel extraordinaria, l.178.§.1. *infr.eod.* directa vtilis, præiudicialis, prætoria, interdicta, l. 37.§.*de oblig.l.exceptiones*, 1.D.*de except.* Actionis item vocabulo continetur interdictum, præiudicium, officium iudicis, vt optimè notat Sichardus in l.*actionem*, 5.*Co.de procuratoribus.* Cicero *pro Quintio.*

l.Reſtituere.35.

Varro *libro* 5.*de ling. Latin.*Anch.*reg. peccatum in* 6.

¶Reſtituere iuſſus fructum à tempore litis conteſtatę, perceptorum nomine tenetur, & *l.*20.D.*de rei vind.l.*9.§ 5.D.*ad exhib.*

¶*Vſucapionis cauſã & fructum.* Rem reſtituit qui cauſam vſucapiendi poſſeſſionem, l. 22.§.

Digitized by Google

22.§.*eod.*fructus,partus,l.20. D.*de rei vind.*vtilitates,l.9 §.*vlt,D.ad exhi.* omnes vtilitates, l.81.§.*eod.*corpus rei, omnem rem, conditionémque eius,l.*vlt.in fi.*§.*eod.*omnem cauſam, l.31.*D.de rebus cred.*& priſtinum ſtatum reſtituit,l.2.§.43.*D.ne quid in loco pub.ic.*qua de re Harmen.*libro 6.tit 3.*Alex.*in* l.*ſi marito,*§.*fi.D. ſoluto matr.*Cicero *pro Cecinna.*

l. Litis.36.

Quint.l*ibro 3 cap.5.* Cicero *libro 1.epiſtol.famil.epiſt.1 & libro 3. e orat.*

¶Docet hac lege Vlpianus,litis nomine ſignificari, tam actionem in rem,quam actionem in perſonam,& pertinet hæc lex ad titulum de in litem iurando,quod quidem complectitur omnem actionē,& eſt iuſiurandum in litem. quod iuratur rei, quæ in iudicium deducta æſtimendæ cauſa, nam iurat aduerſarius quanti rem æſtimat,quam aduerſarius contumaciter reddere detrectat, litis igitur nomen in ea parte refertur ad omnem actionem,& ideo promiſcuè vtimur litis, & actionis appellatione, l.*litis, D.de iudiciis* Cicero *in partitionibus oratoriis*, Quintilianus *libro 3.* Varro *in ling.Latin.* Quint. *libro 12 c 7* Connanus *libro 5.cap.4.comment.iur.ciuil.* Varro *libro 5.de ling.Latin.*

l. Verbum.37.

Val.Prob. *in opuſ.de notis antiq.* Felin.*in cap. 1.de conſt.verſ.7.* Aretius *conſ.22.* Aretin.*in* §.*fi.Inſt.quib.mod.ius pat.pot ſol.*

¶ Paulus interpretatur verbum *oportere*, referri ad veritatem,quo ſcilicet reum damnari oportere in pretium,quanti res eſt,non quanti rem æſtimauerit iudex , ſequi enim debet iudex veritatem , non rem æſtimare ſuo arbitratu,cum tamen alia parte eiuſdem edicti, qua cauetur , vt is qui dolo malo deſiit poſſidere, condemnetur quanti ab aduerſario iuratum fuerit in litem , & ea in parte verbum oportere pertinebit ad facultates iudicis. Niceph. *libro 3.capite 19.libro 7.capite 16. & libro 9. capite 9.*Harmenopulus *libro* 1.Cicero *pro Roſcio Comœd.* Seneca *de beneficiis.libro 3.Nou.165.*

l. Oſtentum.38.

Cicero *libro ſecundo de natura deor.* Virgilius *libro 1.Georg.* Cicero *libro 1. de diuinatione.*

¶Duo eſſe oſtentorum genera,declarat hic Vlpianus.quæ non eodem modo expiantur: ſed alia expiantur maioribus hoſtiis, alia luſtrationibus,Liuius *lib.2.& lib 27.& 41.*ſic etiam ius pontificum docuit,duo eſſe portentorum genera,vnum eſt ſi quid contra naturam factum ſit & genitum ; vt Græci interpretes eleganter differentiam faciunt inter factum , & genitum , hac ratione, ſcilicet vt gigni dicatur contra naturam. equus biceps aut puer quadrupes , fieri autem veluti puer cum elephantino capite , atque ita ſcitè oſtendūt quid diſtet genitum à facto, quę duo verba accuratè etiam diſtingunt Theologi. Virgilius *libro tertio Aeneidos, &* 11.Liuius *libro primo decad 3.* Plinius *libro 17.capite 25.* Theoph *libro 2.capite 4.* Virgilius *lib.1.Georg.* & Seruius *in libro 6.Aeneid.*Budæus *in comm. ling.Latin.*

l. Subſignatum.39.

¶ Subſignandi verbum iuris pontificij eſt &ciuilis,accipitúrque pro ſubſcribere,vt hæredibus ſubſignarentur, id eſt,ſubſcriberentur feriæ & ceremoniæ, ſic veteres loquūtur Feſtus in verbo ſignare,antiqui ponebāt pro ſcribere,vt conſignare, & ſignare pro ſcribere,& conſcribere, antiquum igitur eſt ſubſignandi verbum,antiquum deteſtādi verbum pro denuntiatione & cōtra etiam Feſtus reſignationis pro reſcriptionis.

§. Bona.1.

Quint.*declam.2 3.* Theoph. *tit.quod cum eo qui in a en.pot.*

¶Bona accipienda ſunt deducto ęre alieno, & huic coniunge l.72. D.*de iure dot.* l.1.§.2. D.*de collat* l 6.*Codic.ad legem Falcidiam*,in eo autem differt ab hæreditate,quoniam bonorum vſufructu legato æs deducitur ex omnibus rebus l.*vlt.*D.*de vſuf leg.*hæreditate verò legata non deducitur, *l.*104. *in fin.*D. *de leg.*1. quia poſſunt in hæreditate eſſe onera,& ita bona & hæreditas diſtinguuntur in l.83.D.*de leg.3.& in* l.16.§.1.D.*ad Treb.* in fine tandem nota quod collatio bonorum fit etiam deducto ære alieno.Harmenopulus *libro 5.titul.9. Nou.1.& 22.*l.*litibus 19.Codic.de agric.& cenſ.* l.*fructus*,D. *ſoluto matrimonio*,Caſſiodor.*libro 7.epiſtol.vlt.*

§. Atteſtari.2.

Horat.Plaut. *in Curcul.*& in Perſa,*Auth.Rogari,C.de teſt.*

¶ Deteſtari eſt vetus pontificum verbum, rectè Seruius ſcribit *libro 20.de ſacris deteſtādis*,Gellius etiam *lib.6.c.12.*citat Seruium dicto loco,Paulus itaque hoc loco ait deteſtari eſſe abſenti denuntiare,deteſtari ſacra interpretamur eſſe abſenti denūtiare teſtibus cōputatis aut comparatis, ſic etiam deteſtari in xij.tab.accipitur pro denūtiare abſenti cum omnibus hęredibus & legatariis quibus tanta pars bonorū relicta eſt quanta hęredibus,

Digitized by Google

& hi qui vſucœperint plurimum bonorum defuncti, vt Cicero ait *ſecundo de legibus*. Horatius *libro* 1. *ſermon. Satyr.* 1. Plautus *in Curcul.* Budæus *in annotationibus*, Cicero *pro Roſcio Comœdo*.

l. Deteſtatio. 40.

Bartolus *in l. non ſolum, §. morte. ſupra de noui operis nuntiat.*

¶ Deteſtatio definitur hic denuntiatio facta conteſtatione cum teſtibus, vide autem in hunc locum Alciatum, vbi agit de teſtatione, nuntiatione, denuntiatione, obnuntiatione, anteſtatione, conteſtatione, renuntiatione, proteſtatione, & eorum effectibus, qua de re adde Cuiacium 3. *obſeruation.* 16. vbi de anteſtatione tractat, deteſtatio etiam authore Feſto, *libro* 23. dicebatur cùm Deus feſtis in deteriorem partem vocabatur, inuenitur & apud Gellium *libro* 10. *capite* 27. *deteſtatio ſacrorum*, *& libro* 6. *capite* 16. Cicero *Philippica vndecima*, Socin. *conſ.* 118. Anchar. *conſ.* 32. Spec. *tit. de ſentent.* §. *ſpecies.* Alex. *conſ.* 28 *numero* 3.

§. Serui. 1.

¶ Serui appellatione continetur etiam ancilla, & è conuerſo ancillæ appellatione ſerui non continentur, l. *ſeruis*, *D. de leg.* 3. quod ſanè obſeruandum eſt, etiamſi vtriuſque eadem ratio ſit, vnde ſeruis legatis ancillæ etiam continentur ex proprietate ſermonis, nomenque commune eſſe in ſubſtantia, licet non ſit in prolatione ſermonis interpretatur Angelus in l. *quicumque Cod. de ſeruis fugit.* verba etenim generaliter accipiẽda ſunt, quatenus ex vi ſermonis inferre poſſunt, idem etiam de dictione *filius*, qua continentur etiam filiæ.

§. Familiæ. 2.

Ariſtot. *lib.* 1. *politi. capi.* 3. Cicero *lib.* 5. *de fin. bon. & malor.* Tacitus *libro* 1.

¶ Familiæ appellatione contineri declarat hac lege Vlpianus nõ tantum ſeruos: ſed & liberos homines, liberos ſcilicet, qui ſunt nobis in miniſterio, vel mercenarij, qui mercede nobis operas præbent. Dubium autem hic facit, quoniam familia ab Oſco verbum Famul deducitur quod ſeruum ſignificat, atque ideo de ſeruis propriè dici debuit, non autem ad filios, vel etiam liberos homines trahi: ſed tamen vſus aliter obtinuit, qua de re plura dicemus in l. *pronũtiatio.* 195. §. 1. *familiæ, D. h. t.* Liuius *libro* 43.

§. Vnicus. 3.

Baldus *in l. iubemus, §. ſin autem*, *Cod. ad Trebellianum*.

¶ Poſtremo adiicit familiæ appellatione non contineri vnicum ſeruum, nec duos ſeruos, ſignificat tres facere familiam, ſicut tres collegium faciunt in l. *Neratius, infra hoc tit.* hac opinor ratione is cui legatur familia vel optio ſeruorum tres tantum eligere poteſt, *l.* 1. *D. de opt. leg.* frugalitas enim veterum tribus contenta fuit ſeruis, memoriæ proditum eſt de Catonis frugalitate, qua de re meminit Valer. *libro* 4.

¶ *Ne duo quidem faciunt familiam.* Immo duo vel vnus faciunt familiam, *vt l.* 2. §. 6. *D. vi bonor. rapt.* l. 1. §. *familiæ, D. vnde vi.* & Cicero *pro Cecinna*, verũ facilis eſt ſolutio, ſi verba vniuſcuiuſque edicti inſpiciantur, qua de re Cuiacius *in Paul. recept. ſentent, libro* 5. *titul.* 6. §. 3.

l. Armorum. 41.

Bald. *in l.* 1. *& l. fi. de vi pub.* Ang. *in l. cum ex, D. de furtis.*

¶ Armorum appellatio non tantum ſcuta, & gladios & galeas ſignificat: ſed & fuſtes & lapides, Angeli autem ſententiam ſequi hic non poſſum, impropriè dici exiſtimantis quę ſolum defenſionis cauſa parantur, id enim à Iuriſconſulti noſtri mente ac ſententia procul abeſt, non tamen negauerim ex ſubiecta materia armorũ appellationem, aliter quandoque aſſumi. vt in Iuſtiniani conſtitutione de armis. qua fabricẽſibus prohibet, ne arma priuatis hominibus vendãt, intelligitur. n. de his quæ militãtibus vſui eſſe poſſunt; quoniã id publicę ſecuritatis cauſa cõſtitutum fuit. Aretinus *conſ.* 80. Varro *libro de ling. Latin.* Homer. *lib.* 6. *Iliad. ſub fin.* Bud. *libro* 2. *& 5. de aſſe.* Alexand. ab Alex. *libro* 6. *genial. dier. capite* 22. Aret. *in* §. *ex maleficiis, Inſtitut. de action. & in tract. de malef.* Virg. *lib.* 1. *Geor.* Veget. *de re milit.* Polyb. *lib.* 5. Ioſ. *Antiq. libr.* 7. Ouid. 11. *Metamor.* Cicero *pro Cecinna*, Caſſiod. *libro* 7. *epiſt.* 19.

l. Probrum. 42.

Cicero *libro* 1. *Officior.* Budæus *in comm. ling. Græc.*

¶ In hanc legem Forcatulus *Necyo. dial.* 24. Probrum autem & opprobrium idem eſt, ſicùt infamia, & flagitium idem eſt, & Cicero hanc legem explicans, vſurpat probri & opprobri vocabulum. nam debemus, inquit, probrum audire, & Feſtus probrare eſt probrũ obiicere, atq. infamiã vel flagitiũ, vel probrum obiicere idem eſt, igitur probrum vel opprobrium, ſi quis dicat furem eſſe, qui non eſt l. *item apud.* §. *vltim.* D. *de iniur.* nam

Digitized by Google

nam ſi fur eſt, non eſt probrium, vel opprobrium. Cicero Phil. 2. Gellius *lib. 12. noct. attic. c. 18.* Rhodiginus *libro 18. c. ant. antiq.* Gellius *libro 12. c. 43.* Alexand. *libro 6. genia. dier. c. 10.*

l. Verbo. 43.

Bartolus *in l. legat. ſupra de alim. leg.* Teren. *in Andr.*

¶ In hanc legem Forcat. *in pen. iur. c. 3.* plerique autem exiſtimant verbum *viuere*, ad victum ſolũ pertinere. Sed obſtat ſententia opinantium ad veſtimenta & ſtramenta pertinere, quia ſine his viuere nõ poteſt, eodémque verbo contineri, quidam exiſtimant, cibum, potum, veſtitutum, ſtratum: patet autem hoc loco quod victus vocabulũ, latiùs patet quam diarij & cibarij vt l. 2. §. *de alimen. & cibar. leg.* educationi autem victus exæquatur vt ait l. *alit. D. de alim. & cib. leg.* hac de re vide Vallam *elegant. lib. 6. cap. 6.* Liu *lib.* 4. *dec. 1.* Cicero *libro 1. Rhet. ad Heren.* Hypp oc. *libro 2. Aphoriſm.* Tiraq *in tractatu de nobilit.*

l. Et cætera. 44.

Virgil. *libro 1. Æneid.* Vitruu *lib. 6 de Ariſtip.*

¶ Victus appellatione ſignificantur ea omnia quibus tuendi curandiue corporis gratia vtimur, tuemur etenim corporis vitam eſu & potu, *vt §. ult. l. 43.* veſte, vt l. 21. §. *de alim. & cibar. leg.* Quæritur autem hic an & Pharmaca contineantur, vide Rebuffum *in tractatu de ſententiis prouiſionalibus, art. 1. glo. 5.* Sed ſi quis forte de victu tranſigat, tunc fauoris cauſa nec de habitatione, nec de veſtiario tranſegiſſe legatarius intelligitur, vt l. 8. §. 12. D. *de tranſact.* Saluſtius *in coniurat ione Catilina.* Cicero *lib. 1. Offic. & libro 1. quæſt. Tuſcu.* Seneca *libro 4. de benef. c. 38.*

l. in ſtratum. 45.

Cicero 11. *Philip.* Tit. Liu. *lib. 23.*

¶ Iuriſconſultus videtur diſtinxiſſe ſtatum à victo, dicit enim victus nomine etiam contineri veſtem non ſtragulam, contineri etiã indumenta, *& in l. veſtis, D de aur. & arg. leg.* victus inquam appellatione continebitur veſtis non ſtragula, id eſt indumentum, & omnis veſtis quæ inijcitur, ſicut ait hoc loco, omne pallium quod inijcitur *ἐπίβλημα*, aliud eſt pallium *ἐπίβλημα*, aliud pallium, quod habetur induendi cauſa, vel etiam iniiciendi, & hoc dicitur *ἔνδυμα*, eadem etiam dicuntur *περιστρώματα*, qua de re vide Athen. *de bello Macedonico.*

Lazar. Baif. *ad tit. de auro & arg. leg.* Valla *lib. 6. eleg. cap. 46.* Cicero *actio. 4. in Verrem.*

l. Pronunciatum. 46.

Gellius *libro 6. noct. atticar. cap. 8.* Cicero *pro Plancio.*

¶ Pronuntiare dicuntur iudices, vel arbitri à magiſtratibus dati, qui cognitionem habent, non iuriſdictionem cum cauſam definiunt, l. 26. *D. de re iud.* idem & ſtatuere dicuntur, l. 42. *ſupra eod.* quæ tamen verba prætor promiſcuè vſurpauit: & idcirco ait hoc loco pronuntiatum & ſtatutum idem eſſe & promiſcue pronuntiaſſe, & ſtatuiſſe eos dici, qui ius cognoſcendi habent, i. iudices datos. Sed propriùs videtur eſſe verbum pronuntiandi, quando iudices non rem eſſe, teſtamentum non eſſe verum, id propriè eſt ſtatuere. Sed rem eſſe videri, teſtamentum verum eſſe videri pronuntiabant, l. 2 §. 1. D. *ad Turpillian.* l. *mini fratres*, D. *de liberali cauſa*, l. *ob hæc verba*, D. *de his qui not. infam.* Cicero *pro lege Muræna, & de legibus.*

§. Matrem. 1.

Gellius *libro 18. noct. attic. cap. 7.* Virgilius *libro 1. Georg.*

¶ In hunc §. Cuiac. *lib. 2. obſ. cap. 18.* & Ræuar. *lib. 4. variar. c. 12.* Aulus Gell. *lib. 18. c. 6.* Fornerius *ſelect. lib. 1. c. 11.* matremfamilias autem accipimus pro qualibet honeſta fœmina ſiue ſit nupta, ſiue vidua: & generaliter definit in hac lege Iuriſcõſultus, neque nuptias neque natales matremfamilias facere: non nuptias, quoniam vidua materfamilias etiam eſt, nõ natales. nam liberta & libertina quæ nata eſt ex ſerua materfamilias eſt. Sed bonos mores quod iiſdem verbis repetit Diuus Hieronymus *in epiſt. 7. ad Octauiam* de regeneratione loquens quæ fit per baptiſmum, hoc ipſo inquit, quod manumiſſa eſt materfamilias dicitur, cum ante natales matremfamiliam nõ faciat. Cicero *in oratione pro L. Muræna.* Boet. *in Topic. Cic.* Connan. *lib. 8. comm. iur. ciu. c. 3.*

l. Liberationis. 47.

Virgil. *lib. 4. Æneid.* Gell. *lib. 14. c. 1.*

¶ Iuriſconſulti interpretantur ſoluiſſe non tantum eum qui numerauit, ſed etiam eum qui liberatus eſt obligatione, l. 4. §. *ſoluiſſe*, D. *de re iud.* idem etiam proditum eſt in hac lege quæ ait, illud verbum potiùs ad ſubſtantiam obligationis pertinere, quam nummorum ſolutionem, hoc eſt eo verbo ſignificarẽ ſolutionem obligationis, potiùs quàm debitæ pecuniæ præſtationem, ideóque iudicatũ ſoluiſſe videri, ſi acceptilatione liberatus ſit, etiamſi nihil dederit in l. *ſi in ſtipulatu*, D. *de donatio.* Seneca *lib. 6. cap. 5 de beneficiis.* Theoph. *in §. curare, Inſt. de action.* Paul. *lib. 5. ſent. tit. 31.* Tertull. *de præſcrip. aduerſ. hæret.* Cicero *pro Rabir. & Academ. q. libro 4.*

Digitized by Google

l. Solutum. 48.

Ang. *in l. ſi à bona fidei, ſupra de rei vindicat.* Caius 1. *Inſtit.*

¶ Ad intellectum huius legis, vide Duaren. *lib. 1. diſput. cap.* 1. Ræuardum *ad l. 12. tabul. pag.* 16. *cum ſeq.* Cuiac. *libro 7. obſer. capite* 17. loquitur autem hæc lex de in ius vocando, in ius enim vocati ab aduerſario, ſequi debent aduerſarium, vel ſi nolint, duci inuiti, trahique poſſunt, ſi modò prius anteſtati fuerint: neque enim licet in eum quem in ius vocamus manus iniicere, niſi teſtibus præſentibus, teſtantur qui vocant ſe manus ideò iniicere, quod nolit ſequi, quod eſt ex lege 12. tabularum his verbis. Si in ius vocatus non eat manus iniicito, incipito atteſtari, alioquin qui manum iniicit tenetur iniuriarum. Gell. *libro 20. capite* 1. Horat. *libro* 1 *Satyr.* 9. Cicero *pro Rabirio.* Valer. Max. *libro 2. capite* 1. Cicero 5. *actio. in Verrem.*

l. Bonorum. 49.

Rom. *ſing.* 30. Cicero *libro* 5. *Tuſcula.* Horat. *lib.* 4. *Carm* Cicero *libro* 5. *de fin. bonor. & malor.* Ariſt. *libro* 1. *Ethicor.*

¶ Bona dupliciter dicuntur naturaliter & ciuiliter, id eſt, ciuili modo, ciuiliter ea bona dicimus quæ nocent, vt hæreditatem damnoſam dicimus bona ſucceſſionem damnoſam bonorum poſſeſſionem, *in tit. de bonor. poſſeſſ.* bona accipiuntur ciuiliter, aliàs bona accipiuntur naturaliter, quæ beant tantùm, id eſt, proſunt, vt in lege falcidia in bona accipiuntur, *& in titul. de collat. bonor.* ita etiam in titulo *de re iudicata* bona accipiuntur naturaliter, cum à creditoribus, ſcilicet bona iudicat, pignori accipiuntur, & diſtrahuntur iudicati ſeruandi cauſa, abſque vllo onere æris alieni. Connan. *libro 3 comment. iur. ciuil. capi.* 21 Tiraquellus *in tractatu de nobilit. capite* 8. Bart. *in Rub. Cod. hoc titulo.*

l. Nurus. 50.

Connanus *libro 6. comment. iur. ciuil. cap.* 4.

¶ Ait hæc lex nurus appellatione contineri etiam pronurum, & vltra & ſequentes, quę tamen interpretatio non procedit, cùm ipſius nurus perſonam tantum inſpicimus, vt ſi tibi promiſerim pro tua nuru, non intelligitur de pronuru, l. *ſi quis ita*, D. *de teſtam. tut.* proprie enim non eſt nurus quod ſanè indicat Iuriſconſultus, cùm ait appellationem porrigendam, porrigere enim nihil aliud eſt quàm extendere.

l. Appellatione. 51.

Oldrad. *conſ* 25. Valla *libro 3. elegant. cap.* 70. Iuuen. *Sat.* 14.

¶ Ait etiam hæc lex parentum appellatione, non tantum patrem, ſed etiam matrem, auum auiam cæteroſque ſuperiores contineri, quaſi diceret parentum nomine aſcendentes intelliguntur in infinitum, l. 4. §. 25. *de in ius voc.* quomodo autem hoc verum ſit, vide l. *vlt. C. ſi aduerſ. fiſ.* obiter autem notandum hic eſt quod parentis vocabulum porrigatur ad omnes aſcendentes, at non ex vocabuli propria ſignificatione extendimus, & ſanè parentes hodie vulgò intelliguntur euſdem gentis, & inuicem quoquomodo coniuncti, quod & Hieronymum non latuit, *libr.* 2. *aduerſus Rufinum.* hinc eſt parentela quæ dictio apud Capitolinum in Gordiano legitur, Cic. *in Verrem, act. 7. & in orat. pro Cluentio.* Virgilius *libro 3. Æneid. &* 4 *Georg.* Cæſar. *libro 7. belli gallici.*

l. Patroni. 52.

Cicero *libro 2. de orat. & lib. 3 Offic.*

¶ Patroni appellatione continetur etiam patrona, ita vt maſculinum concipiat quandoque fœmininum, quod tamen vbique verum eſt, vt puta lege per modum qualitatis de maſculo loquente, in materia etiam correctoria maſculinum non concipit fœmininum, idem etiam eſt in contractibus, vbi quoque mentio vtriuſque ſexus diſtinctè facta eſt, maſculinum non concipit fœmininum, denique ſi verba ad literam ſint intelligenda, maſculinum non concipit fœmininū, verumtamen in vltimis voluntatibus maſculinum comprehendit fœmininum, quia legatis mulis, mulæ etiam continentur, *l. qui duos, D. de leg.* 3.

l. Sæpe. 53.

Rom. *conſ.* 104. *pater.* Angel. *conſ.* 16. *viſis.*

¶ In hanc legem Ræuardus *d. libro pag* 38. In ſumma autem vult hæc lex quod ita comparatum eſt, vt oratio coniuncta ponatur pro diſiuncta, niſi iuris diſpoſitio aliter repugnet.

¶ *Soluta pro ſeparatis.* Orationes ſolutæ dicuntur in quibus coniunctio non eſt copulatiua, vel diſiunctiua, & quidem quandoque pro ſeparatis & diſiunctis accipiuntur, quandoque etiam pro coniunctis, licet hoc non dicatur *Adgnatorum Gentiliúmque.* Qui dicantur gentiles, vide Ciceronem *in Topicis in loco à definitione, & Auctorem ad Herennium.* Suet. *in Nerone.* Plin. *libro* 33. Tiraq. *in libro de nobilitate. cap. 2. numero* 50. Alciatum *libro 1. pareg. cap.* 13.

§. Item i.

Ang. *in l. furti, §. ope, ſupra de furt.* Bald. *in l. ſi conſtiterit, C. fin. reg.*

¶ Huius §. quæſtio eſt, an hæc verba cum, cuius ope, conſilio furtum factum ſit côiuncta,

ctim an ſeparatim accipi debeant, variæ fuerunt in hoc antiquorum ſententię. Sed Labeo eos qui ſeparatim accipienda dixerunt, probauit, quod aliud ſit ope, aliud conſilio furtũ fieri, vnde qui ſolum opem adhibet furti tenetur, tametſi ipſe non conſuluerit factum fieri debere. Ioan. Andr. *in capite perpetuo, de elect. in 6.* Cicero *libro 3. de finibus.* Paul. *libro 5. ſenten. titul. 29.*

l. Conditionales. 54.

Bartolus *in l. 1. D. ſi cert. pet.* Alciatus *in l. de quæſtione, C. de pact.*

¶ Creditores conditionales appellantur, quibus nondum competit actio, ſed competitura, & facit ad hanc legem. ..4. in ſ. Inſt. de verborum obligation. conditionalis autem creditor, proprie non eſt creditor, vt optime declarat doctiſſimus Alciatus, *libro 8. reſponſ. 73. numero 9.*

¶ *Vel qui ſpem habent.* Hic nota quod ſpei quandoque & ſæpiſſime ratio habetur.

l. Creditor. 55.

Bart. *in l. ita ſtipulatus, in l. quæſt. D. de verbo. obligat.* Iaſ. *in l. creditori, D. de oper. nou. nunciatione,* Bartolus *in l. Papinianus. D. de inofficioſ. teſtament.*

¶ Quis propriè dicatur creditor, explicat nunc Iuriſcõſultus. is autem proprie dicitur qui exceptione perpetua ſummoueri nõ poteſt, & qui temporalem exceptionem timet, ſimilis eſt conditionali creditori, verum generaliter creditor is non alius eſt, quàm cui debetur aliquid: vnde Vlpianus ait creditores accipiendos eſſe eos quibus debetur ex quacunque actione vel perſecutione, vel iure ciuili, ſine vlla perpetuæ exceptionis remotione, vel honorario vel extraordinario, ſiue purè, ſiue in diem, ſiue ſub conditione, quod ſi natura debeatur non ſunt loco creditorum: ſed & ſi non ſit mutua pecunia, ſed contractus creditores accipiuntur. Paul. *lib. 5. ſent. tit. 4. §. 2. Nou. 48.*

l. Cognoſcere. 56.

Bart *in Rub. D. ſolut. matrim.* Cicero *in Catil. orat. 3.*

¶ In hanc legem Cuiacius *ad titul. de excuſ. pag. 11.* Ait autem hoc loco Vlpianus, cognoſcere eſſe relegere inſtrumenta, & recognoſcere, diſpungere eſſe computare accepta & data. malè autem Accurſius putat idem eſſe expungere & diſpungere, diſpungere enim eſt ſubducere rationem, expungere eſt perimere, & delere rationes non ducta linea, diſpungere eſt cõferre accepta & expenſa, hinc Deus meritorũ iudex & diſpunctor dicitur à Tertulliano *quarto aduerſus Marcionem, & 5. aduerſus Marcionem.* diſpungere etiam idem eſt quod delere.

§. Liberorum. 1.

Bartolus *in l. hæredes, §. cum ita, D. ad Trebellianum.*

¶ Ait hoc loco Iuriſconſultus liberorum appellatione contineri, non tantum eos qui ſunt in poteſtate, ſed etiam emancipatos, non tantum mares, ſed etiam fœminas, & non tantum ex maribus, ſed etiam ex fœminis deſcendentes, id eſt, non tantum nepotes, neptéſve ex filio, ſed etiam ex filia, quãuis non ſint nobis adgnati, quod ita non eſt in edicto vnde liberi, & de coniungendis cum emancipato liberis, in eis enim edictis ſignificantur tantum liberi ſui, vel qui ſui futuri erant, non igitur liberi deſcendentes ex fœmina qui non ſunt ſui nec futuri erant.

l. Cui præcipua. 57.

Plautus *in Aulularia.* Varro *de ling. Latin.* Cicero *libro 3. de legib & in oratione pro Cluentio.* Ariſtot. *libro 4. polític. 2.*

¶ *Cui præcipua.* Magiſtri nomẽ dicitur, quod magis cæteris poſſint, quod ſummam rem omnium creditorum ſolui exequerentur, vnde etiam magiſtratus appellantur, quod potentiores ſint priuatis.

¶ *A magiſtris cognominantur.* Sicut albus cognominatur ab albo, magiſtri autem qui dicantur, & in quo à Doctore differant, vide Gl. *in clem. de magiſtr.* Hoſtienſ. *in ſum. §. 1. eo.*

¶ *Cuiuslibet diſciplinæ.* Hinc magiſtri ſocietatis dicuntur, *& l. 2. ſup. a de pactis,* ſic etiam vniuerſitatis, & venditioni bonorum præpoſiti. Cicero *act. 1. in Verrem.* Valla *libro 4. eleg. cap 16.* Gellius *libro 4 noct. attic. c. 2.* Cicero *libro 6. ad Atticum.* Quint. *libro 6. c. de riſu.* Lact. *libro 3. cap 14.*

§. Perſequi. 1.

Aulus Gellius *libro 11* Budæus *in commentariis.*

¶ Malè Accurſius interpretatur hic *perſequi,* pro *conſequi,* cum hic ſit ſenſus, vt is nondum ſuum aſſequutus intelligatur, cui datus eſt fideiuſſor, nondũ enim ei plenè ſatisfactũ eſt, hæc igitur expoſitio mihi non probatur, quoniam propriè illud perſequimur, quod nondum ſumus conſequuti, vnde Aulus Gel. *lib 2.* nõ puto inquit Cæcilium, ſequi debuiſſe, quod aſſequi nequiret, dic igitur quod quãuis aliquis ſatis acceperit, adhuc tamen dici perſequi, quoniam ſatiſfactio pro vera ſolutione non eſt, l. 1. *D. qui ſatiſd. cog.*

l. Licet. 58.

Quint. *declam. 264.* Gell. *libro 20. cap. 1.* Paul.

Digitized by Google

lib.3.ſent.tit.3. Quint *libro* 8.*cap.*1.

¶In hanc legem Alcia. *libro 3. diſpunct. cap.*4. Nota autem hic nullam eſſe differentiam inter facere & gerere, quoniã abuſiuè pro eodem ſumuntur, licet Valla, quandam differétiam attulerit, quod nempe geſta referantur ad Rempublicam, acta verò de priuatis etiã dici, quod omnino mihi nõ probatur, faciendi autem verbo quę contineãtur optimè declarat hic gloſſa prma, qua de re vide plura hic apud apud Alciat.

§. Paternos. 1.

¶In hoc §. explicatur qui dicantur liberti noſtri, ad intellectum huius loci facit Iuuenalis Satyra cum ait.

Collige Sarcinulas clamat libertus & exi.
Iam grauis es.

¶Quoniam ſolebant Quirites cum repudiare vxorem vellent, libertum ſuum, huius rei nuntium mittere, vnde dubitatum fuit quem libertum ſuum intelligeremus, & paternum quoque, ſeu auitum ſuum libertum eſſe Iurisconſulti tradidere.

¶*Liberorum noſtrorum.* Quidam codices habent *libertorum*, nam libertus liberi mei meus libertus non eſt: ſed verior lectio eſt *liberorum*.

l. Portus. 59.

Virgilius *libro* 1. & 2. *Aneid.* Vitruu. *libro 5. de archit. capite* 12. Varro *libro de lingua Latina.*

¶Ait hoc loco Iuriſconſultus portum eſſe locum concluſum, quo importantur merces, & inde exportãtur: ſtatio autem & portus idem ſunt, quoniam ambo publica loca ſunt, adeo vt cuilibet liceat piſcari in portu, §. *flumina, Inſtit. de rer. diuiſ.* Seruius 1. *Aneid.* de ratione portus conſtruendi, vide Vitruuium *libro 5. cap* 12.

¶ *Angiportum dictum eſt.* Portus etiam dicitur angi, vt optimè notat Feſtus, qua de re adde Varronem quarto & quinto, de lingua Latina, id eſt, anguſtus portus: ſed hæc potius ad Grammaticos quàm Iuriſconſultos pertinent, Cicero *Philip.* 2. Terent. *in Phorm.* Seneca *libro 6. cap.* 8. *de beneficiis.*

l. Locus. 60.

Ariſt. *in partit. Orator. & in Top.* Virgil. *libro 6. Æneid.*

¶Oſtendit in hac lege Iuriſconſultus differentiam eſſe, inter locum & fundum, vetus autem dictum eſt iuriſconſultorum, quo tamen hodie non vtimur, nempe furtum fieri fundi locive, §. *quod autem, Inſt. de vſuc.* ſed ex eo dicto veterum, liquet differentiam eſſe inter fundum & locum differentia hæc eſt, fundus eſt cum villa, villa eſt pars fundi, locus poteſt eſſe ſine villa, fundus eſt totũ quoddam, locus eſt pars, fundus conſtat multis ex locis fundus habet ſuos terminos qui conſtituuntur poſſeſſorum arbitrio, locus vero non habet certos fines, & animo concipitur potius quam fundus, ad has differentias confirmandas pertinet, l. *quid tamẽ. ff. quib. mod. vſuſf. am.*

Varro *de lingua Lat in.* Virgilius *libro 2 Georg.* Connanus *libro 6. comment. iur. ciuil. c. 6.* Valla *libro 6. elegant. cap.* 41.

§. Loci. 1.

Connanus *libro 7. comment. iur. ciuil. cap. 7.* Cicero *in Rullum.*

¶Labeo hoc §. ſcribit loci appellationem, nõ ſolum ad ruſtica, verum etiam ad vrbana prædia pertinere, eius autem metaphoricôs varia eſt ſignificatio, vt exempli gratia cum dicimus aliquem eſſe, obſcuro loco natum, tunc enim refertur ad genus nobilitatémq;, alia etiam eſt Ariſtoteli Ciceronique huius vocabuli ſignificatio: ſed in noſtro iure locus quandoque generaliter accipitur, & ex mente proferẽtis interpretationem capit, l. *fundi, ʃ. eod.* qua ratione in prædiis vrbanis locus ſine ędificio, dicitur area, in ruſticis vero ager, at cũ ſpecialiter reſpectu fundi locum dicimus, de portione aliqua accipimus Aggenus Vrbicus *de limitibus agrorum ad Frontinum,* Cato *de re ruſt. cap.* 3.

§. Sed fundus. 2.

Varro *libro 1. de re ruſt. cap. 11. & cap* 13 Cicero *in Top.*

¶Quamuis initio huius legis ſatis ſupérque declarauerim, differẽtias inter locum & fundum, tamen hæc omittenda non eſt, vt ſcilicet fundus ſuos, habeat limites, locus vero latere poſſit. Fundus autem dictus eſt quod eo fundatur, vel ſtabiliatur patrimonium, preterea fundus & vrbanum & ruſticum ædificium intelligendum eſt, vt optimè notat Iſidor. *lib. 15. orig ca* 13. Differt etiam locus à prędio. nã prædium eſt, quod ex omnibus patrifamilias maximè pręuidetur, id eſt, apparet quaſi pręuidiũ, vel quod antiqui agros, quos bello cœperant, vt prędæ nomine habebant. Cicero *Philippica* 9. Gellius *libro 10. noct. capite* 4.

l. Satiſdationis. 61.

Iaſon. *in l. 1. in fin. D. de qui ſatiſdar. cog.* Macrobius *libro 1. Saturn. cap. 6.*

¶Satiſdare eſt fidiuſſores dare, cauere eſt ſtipulanti promittere, tantum, quod eſt etiã promittere, ſed ſatiſdationis verbis, vt hic do-

cet Vl-

Digitized by Google

cet Vlpianus, in interdicto continetur nuda repromiſſio, qua contentus fuit is cui ſatiſdatio dabatur, opponitur autem ſatiſdatio nudæ cautioni *vt l.45. ſupra de procur. l.5. ſupra de hæredit. petit.* ſic etiam ſatiſfacere is dicitur qui pignere, vel qualibet alia ratione ſecurum contentúmve creditorem reddit, l. 1. *D. de prætor. ſtip.* obiter autem nota hic quod compulſus ſatiſdare, ſi propter paupertatem non poſſit ſufficere eum præſtare cautionem fideiuſſoriam, vt notat Iaſ. *in l 1. in fi. D. qui ſatiſd. cog.*

l. Tigni. 62.

Vitruuius *libro* 4. c. 2. Albert. *de re ædificat. libro* 6.

¶ *Tigni appellatione.* Tigna ſunt materiæ ligneæ, quibus inſident trabes ad ſuſtinendas cõtignationes, quod gallicè vocamus, *poultres & ſolineaux*, at lõge aliter Tigna appellantur in lege duodecim tabularum: tignorum enim appellatione continentur pedica, pedamenta, iuga, & in ædificiis, non tantum materia ex tigno, ſed etiam poſtes, tegulæ, lapides calx, arena, & generaliter omnia quibus ædificia conſtant, idem de trabium appellatione dici poteſt, qua de re alibi dicetur. Vitruuius *libro* 10. Varro *libr* 1. *de re ruſt. c.* 11. Vitruuius *lib.* 5. & *lib.* 2. *c.* 9. Plinius *lib.* 16. *c.* 39.

l. Penes 63.

Valla *libr.* 6. *elegant. cap.* 54.

¶ Penes amplius eſt quàm apud, penes nos eſt quod in re aliquo poſſidetur & traditur, penitus n. apud nos eſt quod qualiter, qualiter retinetur. vt liber homo retinetur quidẽ ſed non poſſidetur Errauit autẽ Accurſius qui in interdicto de tabulis exhibendis, accepit penes pro apud. hoc enim eſt contra hanc legem, hanc autem differentiam plerumque confundi optimè animaduertit hic Alciatus qua de re Valla *lib.* 6. *eleg. cap.* 54. & Feſtus Pomponius, præterea apud quem res eſt, is eam tenere dicitur penes quem ea eſt poſſidere, & hæc eſt vera differentia.

l. inteſtatus. 64.

Bart. *in l.* 1. *D. de ſuis & legit.* Alex. *in l. generaliter, C. de inſtit. & ſubſtit.*

¶ Inteſtatus eſt qui teſtamentum non fecit. inteſtatus etiam dicitur, cuius hæreditas adita non eſt, cuius teſtamentum ab hærede deſtitutum eſt, quia pro eo eſt, ac ſi teſtatus non fuiſſet, eo genere dicitur fieri irritum teſtamentum. Inteſtatus etiam dicitur is qui teſtari nõ poteſt, *l.* 1. *ff. de ſuis & legit.* porro inteſtatus etiam alio ſenſu ſumitur, cũ opponitur auteſtato, id eſt ei qui teſtato conuentus eſt, qua de re Cuiac. 7. *obſ. c.* 16. An autem aliud ſit inteſtatum mori quàm ſine teſtamento, variè admodum dubitatur. ſic Imm. affirmat in l 15. *D. de verb. oblig.* ita etiam Raphael Fulgoſius in l. 6. *Cod. de inſtit.* Briſſonius vero negat.

l. Hæredis. 65.

Iaſ. *in l. ſi quis filium §. fin ff. de acquirend. hæredit.* Corn. *conſ.* 69. Oldradus, *conſ.* 24. Baldus *conſ* 104.

¶ Ait hac lege Iuriſconſultus hæredis appellationem referri etiam ad vlteriorẽ hæredem, nam etiam vlteriori hæredi procedit bonorum poſſeſſio defuncti nedũ proximo, l. 21. §. *etiam, ff. pro emptore.* Sed ſciendum eſt heredis etiam appellationem intelligi per multas ſucceſsiones in prætoriis ſtipulationib. huc etiam refert l. 194. *qui per ſucceſſionẽ, ff. de reg. iur.* ait enim ibi Modeſtinus, qui per ſucceſſionẽ quãuis longiſſimã defuncto, heredes conſtiterunt, non minus hæredes intelliguntur, quàm qui principaliter heredes exiſtent, qua de re ibi plura dicemus. Obiter autem hac notabis hæredis heredem, teſtatoris heredem eſſe, notat Iaſ. *in l. ſi quis alium, §. fi. D. de acquir. hæred.*

l. Mercis. 66.

Alex. *cõſ.* 36 Bald. *tract. de teſt. verſ.* 62. Bald. *in l.* 3. *Cod. de naut fœn.* Molinæus *tract. de vſur. quæſt.* 22.

¶ Ait mercis appellationem pertinere tantum ad res mobiles, mers ergo non immobiles continet, fundus non eſt in merce non res ſemouentes veluti ſerui aut pecora. Collige autem ex hac lege mobilium appellatione ſeruos non venire: præterea nota hic mercatum deduci à merce, à loco, à coniugatis, vt teſtatur Cicero *in Topicis.* nam vbi mers non eſt ibi, nec mercatus Quapropter verbum *mercari* ſimpliciter emere plerumque ſignificat, atque ita vulgaris loquendi vſus obſeruat, hinc mercatores denominantur qui res emunt, vt in eadem ſpecie carius vendant, qua de re Roman. *in l. ſi publicanum.* §. 1 D. *de publican.* & Bart. *in tract. de teſt. verſ.* 62. Tiraquel. *in tractat. de nobilit. c.* 33.

l. Alienatum. 67.

Iaſ. *in l. quoties, de rei vindic.* Buttrig. *conſ.* 34. Rom. *ſing.* 605. Baldus *in Auth. res quæ, Cod. com. de leg.*

¶ Oſtendit hoc loco Iuriſconſultus, differentiam eſſe inter venditionem & donationem. nam vẽditio alienatio non eſt, perficitur enim vẽditio, nudo cõſenſu, nudus con-

Digitized by Google

ſenſus non transfert, dominium traditione opus eſt *l. traditionibus. C. de pactis.* Donatio alienatio eſt, quoniam donatio non eſt, niſi mancipatione, vel traditione, præterquam inter coniunctas perſonas, ex conſtitutione Diui Pij, *l. 4. C. Theo. de donation.* vnde donatio inter omnes perſonas perficitur nudo conſenſu. Caſſio *libro 2. epiſt. 11.*

§. Donationis. 1.

Corn. *conſ. 237.* Imol. *in l. Aquilius, de donationibus,* Alex. *conſ. 2.* Calcan. *conſ. 24.* Homerus Odyſſ. 5.

¶ Donationis verbo generaliter ſumpto, omnem donationem comprehendit ſiue ſit mortis cauſa, ſiue non mortis cauſa, cum verò ſpecialiter accipitur, propriè ea donatio ſolum dicitur, quæ pura eſt, & protinus ſine vlla ſpe recuperandi dominium transfert, *l. 1. ff. de donat.* rectè igitur Iuriſconſultus donationis verbum, omnem donationem comprehendere exiſtimat, licet in contrarium diſputari poſſit, verum hoc certũ eſt diuerſis temporibus, & diuerſo modo, qua de re plura vide hic apud Alciat. Liui. *lib. 2. de bello Macedon.*

l. Illa verba. 68.

Bart. *in l. ſi quis arbitratu, D. de verb. oblig.*

¶ Ad huius legis intellectum diſtinguenda nobis ſunt arbitrorum duo genera, alij etenim ex compromiſſo adeuntur quos arbitratores vulgò appellamus, *l. ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio,* alij ſunt qui tanquam boni viri arbitrari & conſtituere aliquid debent iuris diſpoſitioni minimè obnoxij. Cicero *in oratione pro L. Murena, & pro Planc.*

¶ *In ſeruum non cadunt.* Nota hic ſeruum, nec arbitrum, nec arbitratorem eſſe poſſe, vt *l. pedius ff. de arbit.* ratio eſt, quoniam illa verba arbitratu Titij fieri ad ius tantum referuntur, lex autem non cenſuit, ad ea quæ iuris ſunt ſeruos admittendos pluribus de cauſis quas enumerat hic Alciat. Gell *libro 5. cap. 19.*

l. Hæc verba. 69.

Bart. *in l. quod Nerua, D. depoſiti.* Ambr. *libro 3. cap. 10.*

¶ Verba hæc, *cui rei dolus malus abſuerit,* generaliter omnem dolum comprehendũt, puta furtum, periurium, falſum, damnũ datum, ſtellionatum & ſimilia. dolus itaq. vox generalis eſt, vt dolum verum & præſumptũ contineat, latiſſimam etiam quandoque culpam, & plerunique latiorem, vt optimè notat Bar. *in l. Nerua, D. depoſiti,* dolo etiã fraus ineſt, vt optimè notat Labeo, qua de re infra diſputabimus. Paulus *libro 3 ſent. tit. 4.*

¶ *Aberit, afuerit.* In vulgatis libris ſic eſt, *Dolus malus abfuerit,* vide autem integram formulam *in l. 19. §. 1. ff. und e. ſolu.*

l. Sciendum. 70.

Valer. Max. *libro 8.* Vlpian. *tit. 1. de libertis.*

¶ Dicit hac lege Paulus in ſtipulationibus prætoriis hæredis appellatione non contineri proximum heredem tantum qui ſtatim à morte ſtipulatoris promiſſoriſque ſucceſſit in vniuerſum ius, vniuerſúmque dominium, ſed etiam heredem vlteriorem, & breuiter heredem heredis per multas ſucceſſiones in infinitum, per longiſsimam ſucceſsionem, vt loquimur *l. 194. D. de reg. iur. & l. 2. C. de iur. lit. iur.* heres, inquit Horatius, heredem alterius velut vnda ſuperuenit vndam, eodémque modo Symmachus in epiſtolis bona inſtar vndæ & fluctuum a ſuccedentibus ſibi dominis occupari. Sunt & aliæ ſpecies in quibus heredis nomen latiſsime patet. Tacit. *libro 13. hiſtor.* Val. Max. *libro 2. cap. 1. Nou. Leon. 25. & Nouell. Valent. 6.* Vlpian. *in fragment. tit. vlt.*

§. Verba. 1.

Iaſ. *in l. quadam. §. 1. ff. de edendo.*

¶ In hæc verba, Quiſquis mihi heres erit idem filio heres eſto, heres proximus tantum continetur, non heres heredis qui & incertus teſtatori fuit *l. qui libertis, §. vlt. D. de vulg. ſubſt.* Quoties igitur hæc verba in lege aliqua reperiuntur conſiderandum eſt, ob quã cauſam ſint adiecta. accipient itaque hęc verba interpretationem pro ſubiecta materia alioquin ex ſui proprietate ſucceſſorem particularem comprehendere putauerim. ad eum enim etiam pertinet, ne dum ad heredem: quod maximè notandum erit ſi materia ſit fauorabilis.

l. Aliud eſt capere. 71.

¶ Bart. *in l. centurio. D. de vulg. & pup.* Iaſ. *in l. 1. §. ſi. ff quod quiſque iuris.* Valla *libro 6. elegan. cap. 3. & 7.* Capere aliud eſt quàm accipere. capit qui accipit cum effectu non reſtituturus alteri, *l. ſi quis parte. §. vlt. ff. de inoff. teſtam.* eſt igitur ſubtilis differentia inter capere & accipere, at in edicto de calumniatoribus promiſcuè vtimur verbo capiendi & accipiendi. *ff. de verb. ſignif.* vide Aretinum *in l. ſeruus etiam, in 2 col. de acquir. hered.* Gell. *libr. 7. c. 10.* Vlpianus *in fragment. Tit. 19.*

§. Hæc verba. 1.

Varro *libro 11. de re ruſt.* Strabo *libro 6.*

¶ Hæc

Digitized by Google

¶ Hæc verba, *His rebus rectè præſtari*, ne in prætoriis cautionibus vſurpatur, vt cum poſſeſſor cum quo actum eſt rei vindicatio, vel poſſeſſor, vel emptor qui egit redhibitoria. de venditore ſtipulabatur hoc modo, quod pro eo nomine vel ea re iudiciũ accepiſſet, ſi quid ob eã rem datum eſſet, his rebus rectè præſtari ipſi quoque eſt l. *à quo. ff. de rei vind.* l. *redhibere. §. ité Pomponius. ff. de ædil. edict.* Hęc autẽ verba, *His rebus rectè præſtari*, Vlpianus hoc loco docet hũc habere ſenſum, ne quod dãnum vel periculum ſtipulator ſentiat, id eſt, ne quid ex ea re ei depereat, periculum eſt rei deminutio.

l. Appellatione. 72.

Bartolus in l. *ſi mater. §. ſi inter. ff. de execut. rei iudic.*

¶ Appellatione rei pars etiam continetur, quia etiamſi pars rei cuiuſdam perierit culpa curatoris, hæc ſtipulatio committitur.

l. Hæc verba. 73.

Bartolus *in* l. *lecta, ff. ſi cert. pet.* Plinius *libro* 18. *cap* 3.

¶ In hanc legem Briſſonius *libro* 2. *ſelect. ca.* 9 Hæc autem verba, *Rem rectè reſtitui*, ſic interpretantur rẽ boni viri arbitratu reſtitui, verbum autem *rectè*, ſignificat arbitrium boni viri æquitatem: non propter verbum *reſtitui*, quia verbũ *reſtituere* in reddendi ſignificatione habet plenam ſignificationem, l. *videamus ff. de v. ſur.* quãdoque tamẽ reſtituere non eſt reddere, ſed omnia reponere in priſtinum ſtatum opus diruere, & demoliri, Cato *de re ruſt. c.* 144. *& c.* 14?. *& ſeq.*

l. Signatorius. 74.

Budæus *libro* 3. *de aſſe* Liuius *libro* 7. *decad.* 3. Cicero *libro* 2. *de orat.* Plin. *lib.* 13. *natur hiſt. c.* 1. Alex. ab Alex *lib.* 2 *genia cap.* 9.

¶ Hoc ait hæc lex quod ſignatorius annulus ornamenti appellatione nõ cõtineatur. Paulus igitur hoc loco inter hominũ ornamenta docuit nõ numerari annulos ſignatorios quib. cuſtodiæ cauſa ſigillamus. Liuius *libro* 3. *decad* 3. Cicero *in Verr. act* 5. Gellius *li.* 10. *noct. attic. cap.* 10. Macrob. *libro* 7 *Saturn ca.* 13. Cicero *act.* 6. *in Verr. & libro* 3. *de orat.*

l. Reſtituere. 75.

Ang. *conſ.* 158. Salic. *in* l. *ſi conſtante ff. ſoluto matr.* Cicero 7. *in Verrem.*

l. Dediſſe. 76.

Abb. *in cap. veniens, extra de teſtam.* Bar. *in* l. *Actione, ff. de tranſ.*

¶ Dediſſe intelligitur non tantum is qui numerauit pecuniam, ſed etiam qui permutauit. qui dedit rem inſolutum pro pecunia, vel etiam pro eo homine alium dedit, vel etiam qui compenſauit aliquid. nam compẽſatio pro numeratione eſt & dediſſe dicitur non tãtum qui dedit vẽditori, ſed et iam qui dedit alij propter eam emptionem. ſic in actione redhibitoria emptor conſequitur, quod propter eã emptionẽ, dedit vel obligatus eſt, vbi dari interpretamur, nõ tãtũ quod numeratur, ſed etiam quod permutatur, aut compenſatur. Spec. *tit. de empt. & vend.* Bart. *in* l. *ſi ff de condict. ob cauſ.* Theoph. §. *vlt. Inſtit. de ſtip. ſeruor.* Quintilianus *declam* 11. Harm. *libr.* 3. *tit.* 9 *an fine* Baſilicon. *libr.* 7. *tit.* 7.

l. Frugem. 77.

Varro *libro de lingua Latina.* Seruius *libro* 1. *Aeneid. Virgil.*

¶ Ad faciliorem totius huius legis intellectum, vide Cottam *in voce lupinum.* Forcatul. *in penu. tur. c.* ?. Frugum autẽ appellatione cõſtat propriè contineri frumenta tantũ & legumina, nõ reliquos fructus. Paulus 3. *ſenten.* Legumina ſunt quæ ſiliqua cõtinentur, vt legumina, faba, vt ſcilicet ſpica ſit veluti ſiliqua frumẽti, neq; eccipiẽda eſt Seruij ſentẽtia, quæ in frumento legumina contineri putabat, legumina continentur in frugibus, nõ in frumento, id eſt, fruges ſunt, non frumentum propria autẽ frugum definitio hæc eſt, fruges eſſe frumenta & legumina: falſa autẽ eſt eorum definitio qui definiunt fruges quibus homo veſcatur. caro enim & aues non ſunt fruges ſed fructus. Virgil. *libro* 2. *Georg.* Cicero *actio* 5. *in Verrem*, Plinius *libro* 18. *c.* 7. Liuius *libro* 4. *decad.* 1. *& libro* 5. *decad.* 1. Laur. Valla *libro* 4. *c.* 15. Connanus *libro* 4. *comman. iur. ciuil.*

l. Interdum. 78.

Cicero *in Philipp. & in paradoxis.* Barto. *in* l. *vxorẽ, §. legauerat,* D. *de legat.* 3 Iaſ. *in* l. 1. D. *de acquir. poſſeſſ. in prin.*

¶ Nihil commune habet proprietas cum poſſeſſione, l. *naturaliter, §. nihil cõmune, D. de acquir. poſſ.* quid eſt poſſeſſio? eſt vſus rei proprietas, eſt dominium rei, confunduntur autem plerũque hæc vocabula nam interdum poſſeſſio pro proprietate accipitur, vt ſi quis leget poſſeſſiones ſuas. nã is vtique videtur legare proprietatem agrorum ſuorum non tantum vſum. igitur ſicut agri & fundi nomine ſignificatur proprietas & quidem plena, l.

Digitized by Google

ſi alij fundum, D. *de vſufr. lega.* ita ex mẽte pronunciantis interdum poſſeſſio plenam proprietatem ſignificat. Cicer. *Phil.* 5. Connan. *libro* 3. *comment. iuris ciuil. c.* 8 Harmen. *libro* 2 *titul.* 2.

l. Impenſa. 79.

¶ Vlpian. *Fragm. tit.* 6. Duaren. *in l fructus*, §. *ob donationes. D. ſolut. matrim.*

¶ Ad intellectũ huius legis diſtingue tria impẽſarum genera, aut enim neceſſariæ aut vtiles, aut voluptariæ. de quibus ordine nobis dicendum eſt & primo de neceſſariis. Neceſſariæ impenſæ ſunt, quæ ſi fiant rem deteriorem eſſe non ſinunt, ſi non fiant rem deperire vel deprimi, vt ſi maritus domũ ruentem dotis cauſa datã fulſerit, vel refecerit, ſi vites propagauerit, ſi arbores curauerit, ſi ſeminaria fecerit pro vtilitate agri, hæc enim ſunt pro vtilitate neceſſaria. ſeminariũ etenim eſt veluti inſtrumentum agri. l. 9. *D. de vſufruct* Senec. *libro* 6. *de benef. cap.* 4. *c. penult. extra de reſtit. ſpol.*

§. Vtiles. 1.

Colum. *libro* 4. *cap.* 28. Virgil. *in Georg.* Gellius *libro* 17. *cap.* 2.

¶ Vtiles impẽſæ ſunt quibus factis melior res fit & fructuoſior, omiſſis non fit deterior, vt ſi nouelletum in fundo dotale ſeuerit, vt ſi priſtinum vel horreũ in fundo dotali fecerit, hęc erogatio plerumque imputatur vtilibus impenſis, & recte ait plerumque. quoniã interdũ hæc erogatio neceſſaria eſt, l. 1. §. 1. D. *de impenſ. in res dot. fac.* Præterea vtilib impenſis adſcribitur ſtercoratio. Plin *libro* 17. *c.* 13. Colum. *de arbor. c.* 16. *& libro de re ruſt. lib.* 3. *ca.* 13. Ant. Aug. *libro* 1. *emend. c.* 2. Vlpian. *in frag. tit.* 6. Colum. *libro* 4. *cap.* 28. Ariſtot. *lib.* 8. *politic.*

Arbuſti. ¶ Arbuſtum accipitur pro vinea maritata arboribus, atque ita accipitur *in d. l. vlt. D. de term. mot.* Colum *libro* 3. *cap.* 18. Iſidor. *lib.* 14 Pallad. *in Februar.* 12. *c.* 9.

§. Voluptariæ. 2.

Plin. *libro* 19. *cap.* 14. Varro 3. *de re ruſt. c.* 14. Horat 1. *Satyr.* 13.

¶ Impenſæ voluptarię ſunt, quibus res melior non fit, omiſſis non fit deterior, vt ſi maritus in fundo dotali fecerit, vel tectoria, vel viridaria, vel aquæ ſalientes in ædibus. harũ autem impenſarum nomine neque retẽtio, neque repetitio marito cõpetit, etiam ſi voluntate mulieris hæ factæ ſint omittendum tamen illud non eſt, neque propter neceſſarias, neque propter vtiles hodie eſſe repetitionem ex dote dotem confeſtim eſſe reddendam, competere tamen repetitionem neceſſariarum, vel vtili actione mandati. vel negotiorum geſtorum, l. *vnic.* §. *ſed nec, C. de rei vxor. act.* Vitru. *libro* 2. *ca.* 8. *& libro* 7. *cap.* 1. Varro *libro* 1. *de ruſt. cap.* 57.

l. In generali. 80.

Facit l 20. *infra eodem.*

l Cum prætor 81.

Fol 089 *numero* 113. *repet.* 6.

l. Verbum. 82.

De verbo amplius, vide l. 23. 33. 34. *&* l. 54. *ſupra de leg.* 3.

l. Propriè. 83.

Proprie accipi quęnam dicantur, vide Glo. hic.

l. Filij. 84.

Cuiacius ad l. 2. *ſupra de excuſ. tut.* Harmenopul. *libro* 6. *tit.* 2.

¶ Pilæus *quæſtio* 8. §. *vlt Inſt. qui teſtamento.* Paulus *lib.* 4. *ſententiar. titul.* 10. §. 2. Vlpianus *tit.* 12. §. 3.

l. Neratius. 85.

Collegium tres homines conſtituunt, *cap. cum omnes. extra de conſt.*

l. Qui aliud. 86.

Guilbertus *libro* 1. *quæſt. cap.* 18. Cuiacius *libro* 9. *obſeruat. ca.* 37. Fornerius *libro* 2. *ſelect. cap.* 28.

l. Vt Alfenus. 87.

Facit nonnihil ad hanc rem Pet. Crinit. *li. de hon. diſcip.* 4. *c* 9.

l. Tantum. 88.

Cuiacius *libro* 14. *obſ. cap.* 3. Hanc autem legem repetiit Tiraquellus quem vide.

l Boues. 89.

Limita vt per Bald. *in* l. *inuitus, C. de procur. in* l. *fideicommiſſa*, §. *ſi quis decẽ de legat.* 3. & per Ruin. *in* l. *placet, char.* 39. *de liberis & poſthu.* Alio modo per Arc. *in* l. *ſi à princip.* 4. *not. eod. tit.* quem ſequitur ibi Ruin. *in* l *Gallus*, §. *idem credẽdum. in* 30. *char. eodem tit.* & in repet. §. *&*

quid

Digitized by Google

quid ſi tantum, in 3.col.in fin. Et eundem in *l.2. in 18.coart.de liberis & poſthumis.* Et vide Iaſ. *in l.inter ſtipulationem,§ ſacram, numero 27.in 10 col.de verborum obligat.* Et *in l.ſi ſic ſtipulatus,in 2 not.eod.titul.*& vide Ozer. poſt alios *in 1.gloſſ.in princip.* & Dec.*in l.edita,col.C.de edem.in 1. lect.* qui aliter limitat noſtrum hunc § adde Felin.*in ca.innonamus,de treug.& pac.col.3.* limitatur per Corn. *in l.ſi mihi & Titio de verborum oblig.* vide Dec.*in l.1.numero 13.in fin.Cod.de pact.* Iſidor.*libro 12. cap.1.*

*Diſpoſitio ſeu promiſſio aliqua intelligitur de primo actu, Cato in materia ad hunc per Tiraq.hic vbi multa congerit Bellon.*lib.4.ſupput.cap.6.* Iaſ.*ad l.diuortio §.quod in D.ſol.matrim.numero 12.cum ſeq. & ad l.edita,num.* 8 *&* 27. & ibi Dec.*Cod.de edendo* Crem. *ſing.76.&* 146 Boer. *deciſ.141.* limita vt per Decium *ad l.ſi Ruffinus numero* 8. *Cod.de teſtam.mil.* Iaſ.*ad l.prætor ait,§. deinde num.* 11.*de nou.oper.nunt.* Alex.conſ.16.vol.4 Port.*lib.3.conc.*21. vbi ponit quatuor ampliationes & quatuordecim limitationes. Declarat Ioannes Ceph.*conſ.*160.*num.*13 *vol.*2.

l.Qui vti.90.

Facit hic l.59.*ſupra de contrah.emp.*

l. Meorum 91.

Iunge l.30 *ſupra ad Trebellianum.*

l. Proximus. 92.

¶Proximum eum eſſe ait hac lege Paulus, quem nemo antecedit,id eſt, qui ſolus eſt,& ſimiliter ſupremum eum eſſe, quem nemo ſequitur qui ſolus & vnicus eſt.Sic etiam ſupremas tabulas interpretatur eſſe ſolas,quas nullæ aliæ ſequuntur,l.163 *h.t.*eodem exemplo docuit quod proponitur in hac lege,ſubſtitutionem quæ fit ei qui ſupremus morietur, factam videre etiam ei qui ſolus eſt, ſic etiam proximus agnatus dicitur, circa comparationem vllam is qui ſolus eſt , *vt* l.162. *hoc tit.*Sic etiam primogenitus dicitur,quem nemo ſequitur cum ante ſe neminem habeat.

l. Mouentium.93.

In materia.An iura & actiones veniant appellatione mouentium mobilium & immobilium.Soc.*r.g.*108.*numero* 1.*&* 2.Soc.Iun.*conſilio* 51. *colum.2.& ſi conſ.*79. *&* 97.*col.fin.libro 2.vbi infrà per Tiraq. retract. § 1.glo.7.num.95.* Ioan.Robert.*libro 2.recep.lect.cap.30.* Gilber. Reg.*libro 2.enantioſ.*

l.Verbum.94.

Vide l.21.*in fine,ff.de leg.* 2.

l.Poteſt.95.

Exemplum huius legis pete *in l.cæterum, infra eod.*

l.Littus.96.

Cicero *in Top.* Quint.*libro 5.c.*11.

l.Cum biſextum.98.

Ioannes Robertus *ſent.iur.libro 1.c.2.*

l. Notionem.99.

Cicero *in orat pro domo.*

§.Inſtrumentorum.2.

Viglius *ad §.teſtes, numero 9.Inſt.de teſtam.ordinand.*vide Bart.*ad illum tex.cum gl.in l.qui teſtamento,§.1.in vlt.oppoſ.D.de teſtam.*Glo.*in l.3.ad legem Falcid.*& ibi Bart.& Doctor.poſt Glo.*Inſt.de teſtamen. §.teſtes,ſuper glo.in verb. impubes.*

l.Specioſas.100.

Duarenus *libro 2.diſput. cap.1.* Briſſon. *libro 3.ſelect.cap.16.*

l.inter.101.

Cotta *in voce adulterium.*

l.Derogatur.102.

Pithoeus *in notis ad fragment.* I. C. *pagina* 77.

l.Licet.103.

Vide Alciat.*libro 1.diſpunct.cap.4.*

l.H τῶ τέκνων.104.

Alciatus *libro 4.diſpunct.c.10.*

l.Modeſtinus.105.

Vaſſallus vaſſalli,non eſt primi vaſſallus.

l.Dimiſſorias.106.

Vide *l.vnicam,C.de libell.dimiſſo.*

l.Adſignare.107.

Iunge hic l.*vlt.ſupra de oper.libert.*

l.Debitor.108.

Martialis *libro 2. epigramma,* l.41. *D.de peculio.*

l.Bonæ.109.

Exemplum huius l.*pete, in l. fina.ſupra pro empt.*

l.Sequeſter.110.

Gellius *libro 20.cap.10.* Quint.*libro 12.capite 8.*

Digitized by Google

l. Cenſere. 111.

Varro *libro 2. de vita popul. Roman.* Caſſiod. *libro 3.*

l. Littus. 112.

Floridus Sabinus *libro 1. ſucceſſiuar. c.* 10.

l. Morbus. 113.

De morbo ſontico, vide quæ notaui *in tit. de adil. edict.*

l. Soluendo. 114.

Hac de re vide Briſſonium *h. t.*

l. Quæſtio. 115.

Connanus *libro 3 comment. cap.* 8. Ræuardus *ad l. xij. tab. pag.* 50. Briſſonius *libr. 4. ſelect. cap.* 1.

l. Quiſquis. 116.

Filij appellatione an contineatur filia præter ſupradicta. Vide ad illum tex. Bologn. *in l. naturaliter, §. nihil, numero 7. de acquir. poſſeſ.* vide Marcel. Bering. *in l. 1. char. 37. col. 1. D. de acquir. poſſeſſ.*

l. Non poteſt. 117.

Summæ ampliori minor opponitur, l. 32. *ſupra eod.*

l. Hoſtes. 118.

Facit hic *cap. 116. & l. 24. ſupra de captiuis.*

l. Hæreditatis. 119.

Iunge l. 3. *de bonor. poſſeſſ. & l. pecunia, §. hæreditas, infra eodem illo tit.*

l. Verbis. 120.

Huius legis fragmentum extat in l. 53. *ſupr. eodem.*

¶ Poſt Doct. hic vide Vacon. *libro 4. declar. iur. ciu. cap.* 126. Petr. Criſp. *ad rub. de leg. 1. nu.* 100. & ibid. Aluar. *numero 46. & 48.* Soc. Iun. *numero 67. & 69.* Fortun. Garz. *ad l. Gallus, in princip. D. de liberis & poſthum.* vel vlterius poſſet forſitan intelligi, quantum ad res de quibus teſtator velit diſponere, non quantum ad perſonas, *folio* 14. *numero* 46. & 48. *repet. 4. folio* 8. *numero* 100. *repet. 4. folio* 30. *num.* 67. & 69.

¶ Facit Nouell. 22. *cap.* 2. Vlpianus *tit.* 12. §. 17.

l. Vſura. 121.

An & quæ differentia ſit inter fructus & vſuras D. Goth. hic.

l. Seruius. 122.

Congruit hic l. 16. *ſupra de teſt. tutor. §. 5. Inſt. qui teſtam.*

l. Verbum. 123.

De verbo *Eſſe*, vide Gellium *ſupra dicto loco.*

l. Hæc verba. 124.

Gellius *libro* 5. *cap.* 11. Huius legis an & quæ ſit ſententia D. Goth. hic.

l. Nepos. 125.

Gellius *libro* 11. *noct. atticar. c.* 12. l. 80. *ſupra de verborum oblig.*

l. Si cum. 126.

Facit hic l. 75. *ſupra de euiction. & l. 63. §. 3. ſupra de leg. 1.*

l. Veſtis. 127.

Varro *libro 9. de lingua Latin.* Paulus *libro 4. ſent. tit. 6. §. 8.*

¶ Fornerius *libro 1. ſelect. cap. 1. & 21* Petrus Fab. 1. *semeſt. c.* 15. Scalig. 1 *poet.* 13. & 14.

l. Spado. 128.

Galenus 15. *de vſu partium apud Prateium,* Paulus 3. *ſent.*

l. Qui mortui. 129.

Paulus *libro 4. ſentent. tit. 9. §. 6.* L. 12. *ſupra de liberis.*

l. Lege. 130.

Deferre hæreditatem leges dicuntur, quoties delatam confirmant.

¶ Bellonus *libro 3. ſupput. cap. 7. folio 681. & ſeq.* Arius Pinellus, *Cod. de bonis maternis.* De verbo deferendi & confirmandi, vide l. 6. *ſupra de iuriſdict. omnium iud. & l. 36. D. de dona. inter virum.*

* ¶ Fachineus *Controuerſiarum iuris libro 6. cap.* 41.

l. Aliud eſt fraus. 131.

De fraude vide l. 79. *ſupra de reg. iur.*

§. inter multam 1.

Harmenopul. *libro 6. tit.* 3. adde l. 15 *ſupra ad municip.*

¶ Briſſonius *libro 1. ſelect. cap.* 3. Henriſonus *de imper. & iuriſdict. contra Goueanum.* Cuiacius *libro 15. obſeruat. cap.* 39. Crimen autem à delicto, vt diſtet vide l. 7. §. 18. *ſupra de adil. edict.*

l. Anniculus. 132.

Ant. Mercat. 4. *emend. cap.* 5. & Ant. Aug. *lib.* 4. *cap.* 6.

¶Declara

Digitized by Google

¶Declara vt per Dec. *in* l.*poſthumo*, *in addit.col.2.verſ.in 2.not.C.de contra tab.* Ad verſ. *ante diem decimum*, vide infrà iterum, *in l.anniculus*, & *adde hic*. Cuiacius *ad* l.8 & l.13.*ſupra de verborum oblig.* Robert.3.*animad.c.*29. Ant Mercat 3.*notat.c.vlt.*

l.ſi quis.133.

Gellius *lib.*12.*c.*13.*noct.atticar.* l.1.§.8.& 9. *ſupra de ſucceſſorio edicto.*

l.Anniculus.134.

Annus quo ſpatio definiatur, vide hunc textum.

¶Vvaltherus *lib.*2.*Miſcell. c.*26. Hotom.*libro* 1.*obſ.in D.c.*5.

l.Quæret.135.

Paulus *libro* 4.*ſent. tit.* 9 §.3.l.6.*ſupra de pignoratitia actione.*

¶Marcus Vertranius *de iur.lib. c* 28 & 29. vide l.14.*ſupra de ſtatu hominum*, & *l* 33.*Cod. de poſth.hæred.*

l.Generi.136.

Generos appellare poſſumus, neptis aut proneptis maritos.

l.Terenixa.137.

Vno impetu plures naſci non poſſunt, l.15. *ſupra de ſtatu hom.*

¶Duarenus *lib.*1.*diſput.ca.*40. Marcus Vertranius *de iur. libero. c.* 29. Paulus *libr.*4.*ſent. tit* 9.§.2.

l.Hæreditatis.138.

De bonorum poſſeſſione, vide *tit.Cod.de bon.poſſ.ſecund.tab.*

l.Ædificia.139.

Facit hic l. 5. & l. 87.*in fine*, *ſupra hoc titulo.*

l.Cœpiſſe.140.

Coniunge l 71.*ſupra eodem tit.*

l.Etiam.141.

Vide l.132.*ſupra hoc eodem tit.*

l.Triplici.142.

Zaſ.1.*reſponſ.*18.& 19. Solet autem hic tractare materia diuidui & indiuidui à Doctoribus Robert.*libro* 2.*ſent.iur.cap.*24.

l.Id apud.143.

Coniunge l.52. *ſupra de obligation.* & l.15.*infra de reg.iur.*

l.Libra.144.

Gellius *libro* 4.*cap.*3.

l.Virilis.145.

Adde hic l.2.*C.de hæred.inſt.*

l.Soceri.146.

Soceri appellatione pro ſocer continetur.

l.Qui.147.

Iunge hic l.87 *ſupra eod.*

l.Non eſt.148.

Singulari numero plures res interdum ſignificantur.

l.Nam.149.

Colligit hic Alciatus argumentum à contrariis, ſemper concludere.

l.Si ita.150.

Quanto minus. Quid contineat hæc vox, vide hic D.Goth.

l.Delata.151.

Delata hæreditas dicitur quam quis poſſit adeundo conſequi.

¶Bellonus *libro* 2.*ſupput.cap.*16. vide Alexād. ad eius limitationem *in l.is poteſt, col* 3.*de acquirend.hæred.* & Pap. *in* 9.*colum.in fin.cum ſequent.* Et vide ad eius declarationem Dec.*in* l.1.*in vlt.lectura,in* 1.*not.Cod.qui admittit.** & *ad conſ.*55.*col.*5, *num.* 8. Iſte textus debet intelligi quum indiſtinctè loquitur, de hæreditate, quam ex iure quis poteſt conſequi, non autem ex facto, cùm in aliis legibus de hac ſit prouiſum, l.*ſi in facti*, *Cod.de iure deliberand.*

*Math.*not.*193 Iaſ.*ad* l.*is poteſt*, *num.*25.*ff.de adquir.hæred.* vbi Alex.3.*col.*

l.Hominis.152.

Vide l.2.§.1.*ſupra de homine libero.*

l.Intelligendus.153.

Eſſe intelligitur qui eſt in vtero, vel in rerum natura.

l.Mille paſſus.154.

Dion *libro* 54. Plutarch.*in Galba.* Plin.*libro* 3. Tacit.*libro* 3.

l.Proximi.155.

Proximorum appellatione, ſ legendum hic eſſe contendit D.Goth.

Digitized by Google

l. Maiore. 155.

Paulus *libro 5. ſent. tit. 6. §. 4. Inſt. de interdictis.*

l. Paries. 157.

Vitru. *libro 2. cap. 8. & libro 7. cap. 3.* Plin. *libro 35. cap. 12.*

§. Item. 1.

Iſidor. *libro 5. cap. 16. & libro 15. c. 6.*

l. In vſu. 158.

Hæredis appellatione hæredes intelligun tur, ita vt vox ſingularis interdum apud Latinos plura ſignificet.

l. Etiam. 159.

Inde æs alienum, id eſt nummi quos debemus, ſic æs ſuum, id eſt qui debentur.

l. Cæterorum. 160.

Cuiacius *libro 7. obſeruat. cap. 33.* Notandum autem hic eſt dici etiam in ſingulari certam partem.

l. Non eſt. 161.

Pupillus qui natus, deſinit in patris poteſtate eſſe, *l. 239. infra eodem tit.*

l. In vulgari. 162.

Proximus etiam dicitur vel qui ſolus habetur, *l. 92. ſupra eod. tit.*

¶ In hac lege ſupremus dicitur, qui vnicus fuit, ſatiſque eſt vt vltimus quis cēſeatur, qui poſt ſe neminem habeat, etiamſi à nemine quoque præcedatur, de proximo vide *§. fi. tit. de legit. adgnat. ſucceſ.*

¶ *In vulgari ſubſtitutione.* ¶ Accurſius interpretatur *pupillari* quod non probatur ab Alci. quem vide. licet Accurſius defendi poſſit. vulgaris etenim ſubſtitutio plerūque ſumitur pro pupillari, præterea ſubſtitutio pupillaris ratione ſubſtituti dicitur vulgaris.

l. Illa. 163.

Nota hic ſuperlatiua pro poſitiuis accipi.

¶ Hæc duo verba *optimus*, *maximus*, in eū cadere poſſunt qui ſolus eſt, ſic & circa edictum prætoris ſupremæ tabulæ habentur pro ſolæ, obiter autem notabis, ſuperlatiua hæc *optimus maximus, ſupremus* pro poſitiuis accipi, ſic etiam in comparatiuo ineſt ſignificatio poſitiui, è cōtra autem videtur comparatiuum minus ſimpliciter pro non accipi, nec poſitiuum vllum plerumque ſupponere, *l. minus, l. verbum amplius, infra de verborum ſignific.* quod etiam Iaſon. docet hic. Grammatici tamē plerumque fatentur pro poſitiuo comparatiuum poni, qualiter apud Virgilium. *Triſtior & lachrymis, &c.*

l. Nomen. 164.

Vlpian. 24. 25. De legato partiario, vide Ciceronem *ſecundo de legibus.*

¶ Vide Dec. *in l. poſthum. num. 2. de bon. poſſ. contra tab.* limita vt per Bart. *Inſt. de hæred. inſtit. in §. hæreditas plerumque, in 2. col. in princip.* vide Dec. *in l. poſthumo, in 20. C. de bonor. poſſeſſ. contra tab.*

§. Portionis 1.

Limita vt per Bart. *Inſt. de hæred. inſtit. in §. hæreditas plerumque, in 2. col. in princ.* vide Decium *in l. poſthumo, numero 2. Cod. de bon. poſſ. contra tab.*

l. Veniſſe. 165.

Iunge hic *l. 39. §. 1. ſupra eodem tit.*

l. Vrbana. 166.

Gellius *lib. 3. c. 2.* Tacit. *libro 3.* adde *l. 15. ſupra de off. præfid.*

*Hanc legem explicat Hugo Donell. *tract. de pignor.*

l. Carbonum. 167.

Cotta *in voce ballanus.* Alciat. *libro 2. prætermiſſ.* Materiati appellatione an contineatur materia & è contra, vide hic Gloſ.

l. Pali &c. 168.

Iunge hic *l. 56. ſupra de leg. 3.*

l. Non tantum. 169.

Facit *l. 69. §. 3. ſupra de legatis 3.*

l. Heredis. 170.

Hæredis appellatione, qui comprehendātur, vide hic Gloſſam.

*Hæredis appellatione omnes ſignificari ſucceſſores credendum eſt, etſi verbis nō ſint expreſſi vltra latiſſimè tradita hic per ſcribentes Bellon. *lib. 4. ſupp. c. 16.* Cotta *in memorab. in verbo hæredis appellatio.* Tiraq. *in tract. de vtroq. retract. 2. part. §. 5. gloſſ. 6. num. 20. & ſeq. & in tract. le mort ſaiſit in 5. declar. 2. part. num. 11.* Moder. ab Aqu. *lib. 1. com. conc. ſub litt. emphytiota in verbo regula eſt.*

l. Perueniſſe. 171.

Adoptiuus pro quo interdum ſumatur Gloſſ. hic.

l. Liberti. 172.

An liberti appellatione, liberta cōtineatur, declarat hic textus.

l. Collegarum. 173.

Cuiacius *d. libro 7. c. 33.* Varro *libr. 5. l. 3. C. de probat. l. 2. C. de adminiſt. tut. l. 5. in fine. ſupra de ſuſpect.*

l. Aliud. 174.

Serui

Digitized by Google

Serui venditor quæ promittere & prædicere debeat, vide hic Gloſ.

l.Faciendi.175.

Adde hic facere idem eſſe quod ſollicitare, mandare, donare.

l.Solutionis.176.

Idem habemus *in l.ſolutionis verbum, ſupra de ſolutionibus.*

l.Natura.177.

Gellius *lib.1.c.1.* Cicero *in Hortenſio & Lucullo.* Cuiacius 5.*ad Affrican.folio* 54.

l.Pecuniæ.178.

Alex.ab Alex.*lib.4.genial.dier.c.*15. Vvaltherus *libro* 2.*Miſcell.cap.*35. Ferrandus *libro* 1. *explic. cap.*53. vide quomodo intelligat eam Alex. *in l.1.de leg.1.numero* 13.*circa fin.numero* 1 & Doct.omnes. Et ad §.fin. vide Petr. de Bella Pert.*Inſt.de action.in princ.coll.7. verſic. reſponde*, quam vide omninò & cogita. vide per Doctor.*in l.1.de leg.*1 & Aret. quod iſte textus loquatur de perſecutione, de qua *in tit.vt leg.nom.*

l.Inter.179.

Vide l.38.§.2.*ſupra de verbo.blig.*

l.Tugurij.180.

De Tugurio vide Iſidor.*libro* 15.*cap.* 12. vbi de caſa tractat.

l.Verbum.181.

Gloſ.*in c.inter dilectos, extra de fide inſtrum.*

¶ Pertinere verbum latiſſimè patet de ſignificatione verbi *pertinere* vltra Alciat. hic vide Socin.*ad l.rem, num.* 14.*ibi & idem concludendum*, D.*de acquir.poſſ.* Marſ.*ſing.*275.*notanter* Fel.ad Rubr.*extra de reſcript.numero* 7. Simo.de Prat.4.*vlt.vol.*1.*interpret.dub.numer.*38.*& ſequent.*

l.Pater.182.

Paterfamilias dicitur, qui ſui iuris eſt.

l.Tabernæ.183.

Colum.*libro* 7.*c.*8. Plin.*lib.*21.*c.*43.

l.inde.184.

Feſtus *in voce Tabernacula.*

l.inſtructam.185.

Facit hic l.*tabernam, ſupra de fund.inſtr.*

l.Commendare.186.

Commendare aliquem eſt, charum eum habere.

l.Verbum.187.

Exegiſſe intelligitur qui delegatum admiſit.

l.Habere.188.

Rei nomen generale ad omnem cauſam pertinet.

l.Prouinciales.190.

Domicilium habitandi cauſa in prouincia facit prouinciale.

l.inter.191.

Harmen.*libro* 6.*ti.*3. Iſidor.*libro* 9.*c.*8.

l.Hæc adiectio.192.

Modica pecunia an & quæ dicatur Gloſſa hic.

l.Hæc verba.193.

Pretia non ex affectu, ſed communiter ſtatuuntur.

l.inter.194.

Cotta *in voce donum*, Alciat.*libro* 3.*diſput.c.*13. Vall.*lib.6.eleg.c.*39.

l.Pronuntiatio.195.

Familia eſt vniuerſitas ſeruorum, qui in eiuſdem domini poteſtate ſunt.

l.Familiæ.196.

Familiæ nomen accipimus à patre, non autem à matre.

l.Indicaſſe.197.

Antonius Auguſtinus *lib.1.emend.c.*19.

l.Vrbana.198.

Corraſ.*ad l.1.pag.*42.*& ſeq.de ſeruit.*

l.Abſentem.199.

Cuiacius *libro* 17.*obſ.c.*34. Briſſonius *libro* 3. *ſelect.c.*13.

l.Hæc ſtipulatio.200.

Tutela finitur tutoris captiuitate.

l.Iuſta.201.

Filij appellatione filiafamilias & nepos comprehenditur, *l.*116.*ſupra hoc tit.*

l.Cum in teſtamento.202.

Liuius *libro* 4.

l.in lege.203.

Cenſoria edicta dicuntur non à cenſu, vt putat Accurſius, ſed à cenſoribus Turnebus *libro* 27.*aduerſ.c.*1. Cuiacius *lib.*14.*obſeru.cap.*3. Liuius *libro* 4.*de cenſura loquitur.*

l.Pueri.204.

Varro *apud Nonium*, ſic puer dicitur filius impubes.

l.Qui fundum.205.

Digitized by Google

Macrob.3.*Saturnal.cap.19.& 20.*Plinius *libro* 14.c.1.

¶Alciatus *libro 6.parerg.cap.2.*Forcat.*in penu.iur.c.*16. Ouid. *lib.8. metamor.*Plinius *libr.* 14.*cap.3.*

l.Vinaria.206.

Cato *de re ruſt.cap.6.* Colum.*cap.*18.Perſ. *Satyra 2.*

¶Alciatus *lib.2.pratermiſſ.* Cuiacius *libro 9. obſeru.c.26* Vopiſcus in Aureliano.

l.Mercis.207.

Vide Cuiacium *tertio, tract.ad Africanum, folio* 30.

l.Bonorum.208.

Vide Cuiacium *quarto ad Africanum, folio 61.*

l.Coram.209.

De voce palam, vide l.33.*ſupra eodem hoc titulo.*

l.is qui.210.

Vrbanorum mancipiorum appellatione quæ contineantur Gloſſa hic.

l.Fundi.211.

Vide Laur.Vallam *elegantiarum lib.6.c.*40.

¶Fr.Floridus *lib. 2. ſucceſſiuar.lection.cap.9.* adde hic l.166.*ſupra hoc eodem tit.*

l.Præuaricatores.212.

De præuaricatoribus diximus *ſupra in tit. de præuaricat.*

l.Cedere.213.

Hotom *lib.3.obſ.cap.32.*

¶Vide Doctor.hic Cagnol.*ad l.in omnibus oblig.numer.*10.*de regul.iur.* vbi ampliat hunc textum,vt procedat etiam in conditione tacita à lege ſubintellecta. Iaſon. *ad l.2.§.mutui datio, col. 3.ſi certum pet.* Franc. Conna.*in commentar. iur.ciuil.libro 4.cap.8.numero 6.* & vide Franc. Hotom. *in commentar. verb. iur. in verb. cedere.* vbi redarguit Vlpianum hic. ornatur *poſt numero* 10.*folio* 63.Cagnol.*de regulis iuris.*

§.Æs alienum.1.

Cuiacius *libro 7.obſ.cap.33.*

l.Munus.214.

Vide Laur.Vall.*libro 6.elegant.c.39.* & Alciat.*libro 3.cap.13.*

l.Poteſtatis.215.

Gellius *libro* 14.*noctium atticarum cap.vlt. & libro 17.c.*79.

¶Forcatulus *Auiarij,c.3.* Pulæus *ad l. Atiniam,c.*15.vide quæ remiſſiuè ponit Iaſ.*Inſtit.de act. § rurſus,ſuper gloſſ. in verb.poteſtate, in prin.* l. 13. *ſupra de iuriſd.*l.3.*ſupra ne vis fiat ei,*l.1.*ſupra ad leg.Iul.maieſt.*

l.Verum.216.

Auguſtinus *lib.1.emend.c.8.*

l.inter.217.

Facit hic text.*in can.hoc quoque,de conſec. diſtinct.1.*

l.verbum.218.

Facere verbum quid comprehendat, vide l.60. *ſupra de cond.*

l.in conuentionibus.219.

Bald. *in cap.1. de prohib.feud.alien. in vſibus feud.*

¶In contractu emphyteutico heres intelligitur in infinitũ per multas ſucceſſiones, vt l.55.& 70.*hoc tit.*igitur certum eſt ius emphyteuticum ex lege huius conuentionis ſiue contractus transferri in heredem heredis, & vlterioris gradus & bonorum poſſeſſores, quia loco heredum ſunt, at quæritur an transferri etiam hoc ius prædij vectigalis vel ius emphyteuticum poſſit in legatarium puta conductore vel herede eius legãte fundum vectigalem alteri,quo genere nõ legat proprietatem quæ eſt Reipublicæ ſed ius emphyteuticum poſſe transferri in legatarium, idque aliquatenus confirmat,*l.ſi domi,§.vlt.ff.de leg.*1.vnde heredis nomine non continetur legatarius. Vltra ea quæ addidi ad l.*conditionibus,de cond. & demonſtrat.*adde quod in contractibus inſpicitur id quod eſt veriſimile,vt per Paul *conſ.*173. *viſo caſu.*Alexand.*conſ.*18.*in princ.in 1.vol.* Fulgoſ.*conſ.*193. & Soc.*conſ.73.col.5.* cum verba torquerent,vt per Dec.*conſ.*48 *colum.penult.*adde l.*ſi Celſus, §.ſi fundus,de contrah.empt.*& ad textum adde Dec.*conſ.47.in fi.*Verbum ſucceſſor an comprehendat ſingularem ſucceſſorẽ, vide Bald. *in l.emptor, Cod.locat.* legatarius tamen impropriiſſimè dicitur hæres,vt notat Bald. *in l.abducta,Cod.de furt.*An autem appellatione hæredis veniat hæres in re certa,vide Bald. *in l.liberti libertaque, Cod. de oper.libert.* latius per Imol. *in l.ex facto magna,verſ. vlterius,ſupra de hæred.inſt.*Ang.*in l.Gallus,§.etiam,ſupra de liberis & poſthum.* An donatarius dicatur. hæres, Bald. *in l. quædam,§.nihil,de edendo,* Spec.*in tit.de emphyteuſi.*

Digitized by Google

l.Liberorum.220.

Gellius *lib.4.cap* 3 Vlpian.3.§.3 Tacit.*lib.2.* ¶Zoannetus *rerum quotidian.cap.58. Auguſt. 5.contra Iulianū,& ſermon* 244. Vide Cuiac. *ad Nou 22..can.pudor.32 q 2.*

l.Paulus.221.

Felin *in cap ex tenore,extra de reſcrip.*

l.Pecuniæ.222.

Pet. Fab.1 *ſemeſtr.13.* vide l 32.D.*ad Trebellian.*

l Latę.223.

Cuiacius *libro 7 obſer.cap.*8.vide ad intelligentiam Barto.*in l.quod Nerua,in 1.appoſ. D. appoſ.*

l.Vinculorum.224.

Salycet *in l.nullus.Cod.de exhibendis reis.*

l Fugitiuus 225.

Cicero *libr. 3. offic.*Terent. *act.4 ſcen.6.*Plato *libro 11.de leg.*

l.Magna.226.

Alex.*in l.ſi mora,D ſoluto matrimon.* Cōna. *libro 7.cap.de depo.*

l.Ex illa.227.

Facit hic,*l.ſed ſi plures,D.de vulgar.*

l.Municipes.228.

Tacit *libro* 15.Aulus Gellius *libro* 16.*noct. attic.cap.13.*

l.Tranſacta.229.

Forcatulus *Necyom.dial.46.*

l.Vt ſunt.230.

Forcatulus *d.dialog.46.*

l.Quod dicimus.231.

Barto. *in l.qui in vtero , D.de ſtatu hominum.*

l.Hæc enunciatio.232.

Iaſ.*in l.2.§.in his,D.de verborum obligationibus.*

l.Si caluitur.233.

Salluſt.*3.hiſtor.*Feſt.*in voce ſtruere.* Plin.10. *epiſt.9 4 9.45*

¶Goueanus *libro 1.variarum lect.cap.32.*Rę uardus *ad leges xij. tab.pag.13.* Petrus Plaza *lib.1,cap.4* Auguſtinus *lib.4,emend.cap.6.*Tertull.*in Apologetico.*Plin.10.*epiſt.1.*Tranquill. *in Auguſt.*

l.Quos.134.

Ræuardus *ad l.xij.tab.pag.*78.Contius *ad l. Iul.maieſt.pag.22.*

§.Verbum.2.

Forcatulus *in penu iur.c.*4.Vide Rolandum à Valle 1.*conſ.22.*

l.Ferri.235.

Cuiacius *ad 3.* Paulus 3. §.50. *Paul.libro 3. ſent.tit.6.§.50.*

l.Qui venenum.236.

Homer.*Odyſſ.α,verſ.*230. Hotoman.*in voce ἀμφόρα.*Cuiacius *in Paratl.*

l.Duobus 237.

Cuiacius *libro* 10.*obſer.cap.16.*

l.Plebs.238.

Gellius *libro* 10.*noct.attic.cap.*20. Iſid.*libro. 9.orig.5.*

l.Pupillus.239.

Ad illum textum cum glo.vide gloſſ in l. *quam,§.pupillū,D.de pecu* & Ozer.*in Rub.Inſtit.de vulg. ſubſtit.in 5.col.* pone Græcū quod deeſt,vt ponit Alciat.*in l.4. Cod.de iure fiſci, libro* 10.

§.incola.2.

Alciatus *libro 2.parer.c.7.*

§.Oppidum.7.

Varro *libro 4.de lingua Latina* Iſidor.*libro* 15. *cap.1.*

¶Forcatulus *Necyom. dialog.*28. Rainaldus Corſus,*indagat.cap.3.* De territorio , Iſidor. *libro 14.orig.cap.15.*

l.cum quærebatur.240.

An & quomodo diſſoluatur matrimoniū, vide *l.1.ſupra de diuor.*

l.in rutis.241.

Vitruuius *libro* 8.*cap.7.* Pallad.*lib.9.cap.11.* Tertul.*in libro de idololatria.*

l.Malum.242.

Varro *libro 3.de re ruſt.* Vitruu.*libro 2.ca.9. & libro 4.cap.2.*

¶Alexand.ab Alexand.*libro 1. genial.dierū, cap.25.*Cotta *in voce Artemon.in voce Mauianum.in voce plumbū,& in voce antias,* Couar. *in practic.q.cap.7.*Ferrand.*libro 1.explic.cap.54.* Baptiſta Pius *in annotament.c.52.* Floridus *libro 2.ſubceſiu.*dixit Delrio in aduerſariis ſu-

Digitized by Google

per traged. Senecæ. *folio* 12. *numero* 14. *repetitionum*. 4. Iſidorus *libro* 9. *orig. capite* 8. Gellius *libro* 5. *capi*. 12. *cap*. 2. §. *ſed neque, extra de tranſ. epiſ.*

*Ad verſ. *Neque enim* notat Bartolus quod dictio *Ex* dinot. cauſam immediatam, adde Dec. *in Auth. ſi quis in aliquo Codice de eden.* a l. *non dubium Codice de legib. ad Rubr. Codice qui admitti numero* 13. Adde quod aliquando accipitur impropriè, ſecundum ſubiectam materiam pro cauſa mediata, vel etiam ſimul propriè & impropriè diuerſis reſpectibus vt per Decium *conſilio* 69. *columna prima, numero* 7. Alber. Perg. *in tractat. de prapoſ. numero* 25.

l. Scæuola. 243.

Facit hic l. 172. *ſupra eodem.*

l. Si qua. 244.

Nota differentiam hic pœnæ & mulctæ, Bartolus hic.

l. Statuæ. 245.

Virgilius *libro* 1. *Æneidos* Nouell. Leonis 57.

¶ Cotta *in voce baſ. 1, & voce prothiron*. Alciatus *libro* 2. *paterniſſ.* Cuiacius *libro* 14. *obſeruationum cap*. 1. Lipſius *libro* 1. *epiſtol. quæſtion. epiſt*. 7.

l. Apud. 246. & vlt.

Reſtitutio omnis in quo conſiſtat, declarat hic Gloſſa.

Titul. 17. De diuerſis regulis iuris antiqui.

In hunc titulum ſcripsêre Decius, Cognolus, Mayerius, Loriott*, Francus, Ioannes Ramus, Petrus Faber, & Iacobus Ræuardus. Vegetius *libro tertio, capite* 16. Cuiacius autem ait quaſdam eſſe alieniſſimas ab hoc titulo.

* Præcipuos authores, qui in hunc titulum ſcripſerunt, vna coniunxit D. Godofredus.

l. Regula. 1.

Dynus *ad cap*. 1. *in ſexto eodem*. Hanc legem optimè explicat hic D Goth.

¶ Alciatus *libro* 5. *parerg. cap*. 2. Duarenus *libro* 1. *diſput. cap*. 46. Vvaltherus *libro Miſcellan. cap*. 21. Mercerius *libro* 2. *opin. cap*. 16. Hotomanus *libro* 2. *obſ. c*. 4.

l. Fœminæ. 2.

Fœminæ nobilitatem vel à matre vel à maritis accipiunt.

l. Eius. 3.

Harm. *libro* 6. *titul*. 2. Robertus 1. *animad*. 30. Merca. 1. *not*. 30.

¶ Cuiacius *libro* 5. *obſer. cap*. 39. Ioannes Robertus *libro* 2. *recept. lection. cap*. 26. Adde, quod inter velle & nolle eſt quoddam medium, l. 1. §. *ſcientia, de tribut.*

l. Velle. 4.

Harmenop. *libro* 6. *tit*. 2. An velle dicatur qui cogitur, vide Cuiacium *libro* 16. *obſ. c*. 40. & *libro* 15. *cap*. 23.

l. in negotiis. 5.

Facit hic l. 43. *ſupra de oblig.*

l. Non vult. 6.

Irenæus *libro* 4. *cap*. 44. *aduerſus hæreſes*. An & quomodo hæreditas adeatur Gloſſa hic. Valla *de rebus dubiis, &c. tract*. 6.

l. Ius noſtrum. 7.

Clarus 5. *ſent*. §. *teſtamentum, quæſt*. 64. Dec. *in* l. 27. *infra eod.*

¶ Non poteſt quis pro parte decedere teſtatus, & pro parte inteſtatus: vltra tradita hic latè per Dec. & Cagnol adde Socin. *in regul*. 400. *teſtatus*, & adde Bald. *ad* l. *ſed ſi*, §. *ad ſubſtitutos, D. de vulgari & pupillari*, quod hæc regula habeat locum etiam in pupillo ſubſtituto, vide Rip. *ad* l. *re coniuncti, numero* 78. *de leg*. 3. Afflict. *deciſ*. 69. Iaſ. *ad* l *fi. Cod. qui teſtamen. facere poſſ*. 2. *col*. Rip. *ad* l. 1. §. *in filiis, nume*. 3. D. *ad Treb*. Barto. *ad* l. 1. *Cod. de ſacroſanctis eccleſ.* & *ad* l. *hac conſultiſſima*, §. *ex imperfecto, nume*. 2. *Cod. de teſtam*. & ad l. *centurio, de vulg. nume*. 6. Ioan. Cepha *conſilio* 60. *num*. 4 *libro* 1. vide Socin. *in* l. *ſi tum, & ibi in fi. princ. de leg*. 1. & *in reg*. 400. De paganis & Ethnicis, vide hic Io. Ferrar. Montanum.

l. iura. 8.

In nuptiis ius naturale dominatur iure ſanguinis quod naturale eſt, Vide Soc. *in* l. *ſi cognatis, in* 1. *not. de rebus dub.*

l. Semper. 9.

De obſcuro, vide l. 22. *in fine, ſupra de fideicom. libert.*

¶ De ambiguo, vide l. 80. *ſupra de verborum oblig.*

l. Secundum. 10.

Vitalis *libro* 2. *variar. lect. c*. 17. *Bald. Nouel. *in tract. de dote priuil*. 13.

l. id quod. 11.

Contra hanc legem videtur textus *in* l. *ſi procuratorem*, §. *ignorantes*, & ibi Bart. D. *mandati*. & Bartolus *in* §. *Cato, in* 8. *oppoſ*, & ibi latè per alios *in* l. 4. *de verborum obligation*. Limitat Iaſ. *in* l. *qui Romæ*, §. *Flauius, de verb. obl. in pr. col*. *Corr. in explic. arreſti Mart. Guer.

l. In

Digitized by Google

l.in teſtamentis.12.

Concennat.2.*quæſt*.15.

¶ Emanuel Coſta *libro* 2.*ſelect.cap*.4. Adde quod in ſententiis ſtricta ſit interpretatio, vt per Dec. Item & in diſpenſatione ſecundum Innocétium, *in c.demon*.2.*coll.ſi.de elect.* Item in legatis factis in perſonis coniunctis ſit latior interpretatio, *l. Aurelius*, §.*Titius,de lib. legat.* Ad glo.*d.l.inſenſus*,nota hic plures poni differentias inter contractus & vltimas voluntates & reſcripta.

l.non videtur.13.

Facit hic l.115. *in fine* ,*ſupra de verborum ſignificatione*.

l.in omnibus.14.

Præſenti die cur nõ ſemper res debeatur, vide hic Gloſſam.

l.is qui.15.

An & quæ ſit actionis commoditas, vide hic Ferrar.

l.imaginaria.16.

Imaginaria venditio vnde irrepſerit, vide Ferrar.hic.

l Cum tempus.17.

An & quomodo in dubio tempus cenſeatur adiectum.

l.Quæ legata.18.

Vide in hanc legem Hotoman.*libro* 5.*obſer. cap*.3.

* Fachineus *Controuerſiarum iuris libro* 7. *cap*.77.

l.Qui cum.19.

Cuiacius *libro* 7.*obſ.c*.36. Hotom.*libro* 5.*obſ. cap*.8.Dec.*hic,numero* 6. Seneca 1.*de benefic.in princip*.

*An hæc lex habeat locum in muliere,declarat Pet.Surdus *deciſ*. 62. *num*.42. & quod procedat non ſolum reſpectu perſonæ, cum qua contractus celebratur, ſed etiam reſpectu rei & aliorum iurium exponit idem Surdus *in deciſ*.265.*num*.46.

l.Quotiens.20.

An & quare ſecundum libertatem potius reſpondendum ſit.Gloſ.hic.

l.non debet.21.

Facit Nouel.89 *cap*.11.

l.in perſonam.22.

In hanc legem vide Hotomanum *libro* 5. *obſ.cap*.10.

l.Contractus.23.

Legem hanc repetierunt Igneus & Hugo, Cynus,Campanus: repetiit etiam Contius, vide Cuiac. *ad Afric tract*.5.*pag*.85. Benedictum Capram *in reg conclu*.78.Gilbertum Regium *lib* 2.*enantioph.cap*.19.

*Cuiacius *ad l.iuriſgentium ff.de pact.*

l.Quatenus.24.

Hotomanus *libro* 2.*obſ.c*.10. *&* c.8.*vol*.1.*var. diſput*.Rainaldus Corſus *libro* 17.*indagat*. c.21. Hugo Donellus *in libro de eo quod intereſt,c*.2. *in fin.l*.30.*in ſi.ſupra de teſtam.tut*.

l.Plus.25.

Bellonus *libro* 1.*ſupput.c*.8.Corraſ.*ad rub.ſupra de rebus cred.pag*.446.

l.Qui poteſt.26.

Ad iſtam legem vide Iaſ.*in l*.1.*in* 6. *&* 7.*coll. C.qui admit*.& ibi Dec.& alios,poſt glo.*l*.2.§. *voluntate,numero* 19.*ſol.matr*.

l.nec ex prætorio.27.

Hotom.35 *illuſtr.quæſt.folio* 236.

¶ Quod ait pacto conuento cum inchoatur actio.id eſt,ius perſequendi id eſt, incontinenti & initio contractus ipſo iure cauſam obligationum immutari, modum actionum infirmari, hoc tam pertinet ad iudicia bonæ fidei quam ad iudicia ſtricta & in iudiciis bonæ fidei ſanè verum eſt, tamen ex parte actoris quàm rei,*d.l.iuriſgentium*,§.*quinimo*, D.*de pactis*, *l.in bonæ fidei* 13. C.*eod.tit*. in ſtrictis non eſt verum niſi ex parte rei.

* Cuiacius *ad l.iuriſgentium* 7.§.*vtputa,ff.de pact*.

l.Diuus.28.

Nota hic donationi renuntiari poſſe,vt notat Dec.hic.

l.Quod initio.29.

Iaſ. *in l.iuſtè poſſidet, D.de acquirenda poſſeſſione*.

¶Amplia per *l.filiusfam.de teſtib.* & vide ibi Dec.pleniſſimè.

l.nuptias.30.

Conſenſum ſolum facere nuptias ait Iuſtinianus in Nou.74.*c*.4. Corraſ. *libro* 1. *Miſcell. c*.17.*cap.non ſolum, extra de ſponſ. can. ſufficiat*. 22.*q*.2.Hotom.4.*obſ.c*.26.

Digitized by Google

l.Verum.31.

De eo quod eſt impoſſibile vtile factum naſci non poteſt.

l.Quod attinet.32.

Seneca 4.*epiſtolar.32.l.2.& l.vlt.D.de natal. reſt.*

l.in eo.33.

Duobus de lucro certantibus,deterior eſt actoris conditio.

l.Semper.34.

Quod eſt de conſuetudine habetur pro pacto.

l.Nihil tam.35.

Facit hic *cap.1.extra eodem tit.§.vlt.Inſt.quibus mod.toll.*

l.Culpa.36.

Cap.*non eſt ſine culpa 19.extra de regulis iuris in ſexto.*

l.Nemo qui.37.

Ab hac regula excipienda eſt *l.3.§.2.C.vbi ſenatores.*

l.Sicuti.38.

Pœnalis actio an & quando detur aduerſus hæredem Gloſſ.hic.

l.in omnibus.39.

Rationem huius legis pete ex *l.155. infra eodem tit.*

l.Furioſi.40.

Hotomanus *libro 3.obſ.cap.29.*Clarus *5.ſent. §.vlt.q.60.numero 6.*

l.Non debet.41.

Dyn.*in cap.non licet 32.extra de regulis iuris in 6.l.11.§.6.ſupra de minoribus.Folio 277.numero 58.repetitionum 2.* Actori quibus caſibus aliquid liceat,quod reo nõ ſit permiſſum,Gloſſa hic.

l.Qui in alterius.42.

An ignorantia in herede defuncti agẽte excuſet, Vide Rip.*ad cap.ſæpe,num.44.extra de reſtitutione ſpoliat.*Plot.*in repet.l.ſi quãdo,C. vnde vi,numero 622.* Iacob. Menoch.*in tract. de arbit iudic.libro 2.centur.1.caſ.315.numer.12. cap.cum quis.14. extra de regulis iuris in 6.l.2.* Cod.*de dilationibus.*

l.Nemo.43.

Facit *cap.nullus pluribus.20.extra de regulis iuris in 6.*

§.Quotiens.1.

Hotomanus 27.*illuſtr.quæſt.Authen.qui ſemel,C.quomodo & quando iud.*Vide Ruin.*in l. naturaliter,§.nihil commune,in 5.lect.*vbi hanc l.citat.*de acquirenda poſſeſſ. verſ.ad l.nemo,folio 116.numero 145.repet 7.l.1.§. vltimo,ſupra quã de de peculio actio.*

l.Totiens.44.

Facit hic l.37.*ſupra eodem,& l.33. ſupra de obligation.*

l.Neque.45.

Pignus rei ſuæ an & quando cõſiſtat ,vide hic Gloſſ.

l.quod.46.

Pœnæ depenſæ repeti non ſolent, l.42.*ſupra de cond.indeb.*

l.Conſilij.47.

Fraudulentum an alquando obliget,vide D.Goth.

¶Menoch.*de arbit.iud.caſ.*351.Quidam autem inſcriptionem huius legis emẽdandam eſſe cenſent.

l.Quidquid.48.

Facit hic *can.ſi quis iratus,2.q.2.*Decius hic, *numero 3.& 4.*

¶Geſta calore iracundiæ non habentur rata,niſi perſeuerantia apparuerit vltra Dec.& Cagn.hic latè vide Iaſ *ad l.ſi duo,§ ſi quis,el 2.* D.*de iureiurand.& ad l.ſi filiam,C.de inofficioſo teſtamento*, Felin.*ad cap.ſicut,extra de iureiur.*latè Rom.*ſing,154.* Corraſ.*libro 1. Miſcell. cap.8.*Hieron.Abb.*conſilio 12.* & merito.nam ex perſeuerantia animi deliberatio præſumitur,l.38.§.6.*ſupra de adult.*

l.Alterius.49.

Quaſi diceret ſerui vel procuratoris circircumuentio,alij damnum vel lucrum non præbet.

l.Culpa.50.

Proditionis ſpecies eſt ,delictum futurum non detegere.

l.Non videtur.51.

Facit.l.49.*ſupra de dona.inter virũ & vxor. l.45.ad legem Falcid.*

l.Non defendere.52.

Defenderé quid ſit,vide l.35.§.3.*D. de procur.l.21,ex quibus cauſ.*

l.Cuius.

Digitized by Google

l. Cuius.53.

Qui dat indebitum per errorem repetit, qui conſulto donare intelligitur.

l. Nemo plus.54.

Vide *cap. nemo 79. D. de regulis iuris in 6. & ibi Dynum.*

l. Nullus.55.

Facit hic l.119. *infra eodem*, & l. 26. *D. de damno infecto.*

l.Semper.56.

Vide l.18 *ſupra de legibus*, & l.4. *ſupra mandati.*

l. Bona.57.

Vide Hotomanum *libro 5. obſ. cap.* 18. facit l. 26. *ſupra de peculio*

l.Ex pœnalibus.58.

Quæ ſit huius legis ratio, optimè declarat hic D.Goth vnde quæritur, quod ſi filius fuerit condemnatus, nam pater conueniri poterit de peculio, l.3.§. *idem ſcribit de peculio, & l. ſi condemnatus, de noxalibus actio. in prin. poſt gl. in verb. abſens, de verborum oblig.* & ibi Ruin. latè & per Iaſ. *in l. ſciendum, in col. 2. in fin. eodem tit.* Hanc legem limita per l.3.§.12. *ſupra de peculio*, & l. 57. *ſupra de iudiciis.*

l. Hæredem. 59.

Caſtren. *conſ.* 197. Dec. hic, *numero 7. in fine*, Dyn. *in cap. 9. hoc tit.* * Corraſ. *in explicatione Arreſti Martini Guerra,*

l. Semper. 60.

Mandare videtur qui præſens patitur ſuo nomine aliquid fieri. Ioannes Robertus *libro 1. ſent. iur. cap. 6.* Dec. hic, *numero 6. can. ratum 9. de regulis iuris in 6.* Dec. *numero* 19.

l.Domum.61.

Aliud eſt reficere, & ad priſtinam formam reducere, aliud de nouo facere.

l. Hereditas 62.

Socin. ad l.1 §.16. *D. de acquirenda poſſ.* Dec. hic, *numero 6.*

l. Qui ſine.63.

Iuſtè etiam dicitur prouocare qui id facit quod communiter fieri ſolet.

l. Ea quæ.64.

Facit hic *Nou. 94. cap. 2. §. 21. Inſt. de rerum diuiſione.*

l.Ea eſt.65.

Dec. hic, *numero 6. & 3. & numero 7. & 8. hac lege.*

l. Marcellus. 66.

Nulla eſt actio quæ exceptione repellitur, l.7. & 8. *ſupra de dolo.*

l. Quotiens.67.

Facit hic l.5.§. 4. *ſupra locati*, & l.4. *ſupra de vſuris.*

l. in omnibus. 68.

Perſona deficiente, perſonalia extinguuntur, l.196. *infra eod.*

l.inuito.69.

Facit hic l.62. *ſupra de verborum obligationibus*, l.5. *Cod. de eman.* Adde glo. *in verb. ſolutio. in fi. quibus mod. toll. oblig. Inſtit. in princ.* l.16.§. 4. *ſupra de condictione indebiti*, l. 24. *ſupra de adoption.*

l. Nemo.70.

Gladij poteſtas eſt vitæ ac necis poteſtas.

l.Omnia.71.

Facit hic l.2. *ſupra de offic. eius cui*, l.5.§.9. *ſupra de rebus eorum.*

l. Fructus. 72.

Nota hic non valere pactum, ne creditorī liceat pignora vendere.

l.Quòd tutela.73.

Eò tutela redit, quò hæreditas peruenit. Hotom. *libro 5. obſ. cap. 26.*

l. Non debet.74.

Hæc lex optimè aptari poteſt *ad l. arbiter* 33. *D. de receptis arbitris.*

l. Nemo.75.

Vide *cap. quod ſemel placuit. 21. cap. mutare conſilium 33. de regulis iuris in 6.*

l. in totum.76.

An aliquando delinquatur, ſine voluntate, vide Gloſſam hic.

¶Gloſſ. §. *conditiones in glo. fin. Inſt. de verbor. oblig.* Dec. hic, *numero 7. & ſeq.*

l. Actus. 77.

Hotomanus 32. *illuſt. quæſt. folio* 210. Dyn. *ad cap. actus legitimi 50. extra de regulis iuris in 6.*

Digitized by Google

Corraſ. *ad l. ſeruitutes 3. de ſeruitut. num.* 18. Vgilius *in §. hæres, in fin. Inſtit. de hæred. inſtit.* Alciat. *libro 3. parerg. c. 4. & 5.* Couarr. *de ſponſal. 2 par. c. 3.* Forcatulus *Necyom. dialog.* 31. Cuiacius *libro* 11. *obſ. c.* 16. Portius *Inſtit. de action. tut. numero* 6. Alexand. *conſilio 75. volum. 1. col.* 2. Zaſ. *ad l. dum qui, §. ſi hominem, numero 3. D. de verborum obligation.* Paulus *libro 2. ſentent. tit. 25. §. 4.*

l. Generaliter. 78.

Balduinus *in commentarijs ad legem Aquiliam.* Harm. *libro 6. tit. 2.*

l. Fraudis. 79.

Fraus non tantum ex euentu, ſed ex conſilio æſtimatur hac lege, *l. ſi quis cum 35. quæ in fraud.* Connanus *libro 5. comment. cap 8* Seneca *2. de tranquil. cap. . & 4 controu. c.* , Harmenop. *libro 6. tit. 2. in prin.*

l. In toto. 80.

Species vocabulo quid intelligendum ſit vide D. Goth. hic.

l. quæ dubitationis. 81.

Hæc lex extendenda etiam eſt ad vltimas voluntates, *l. 17. C. de teſtam.*

l. Donari. 82.

Facit hic l. 29. *ſupra de donat. &* l. *eod.*

l. non videtur. 83.

Amitti dicitur quod quis conſequi non potuit, l. 35. D. *ad legem Aquil.*

l. Cum amplius. 84.

Nihil iure gentium æquum eſt, quin & natura quoque ſit æquum.

¶ De obligatione naturali adde Moder. Sabin. *libro 1. declar. cap.* 21. & adde textum expreſſum quod ex pacto nudo oriatur naturalis obligatio, *in l. in his, §. Imperator,* D. *de ſolu.* Fortun. Garz. *ad l. 1. § ius autem, D. de iuſtitia & iure, numero* 53. Conna. *in commun. iur. ciu. libro 2. cap. 3. & libro 3. c. 1. numero 6.* non autem continuo qui natura debent iuregentium debent, vt notat hic D. Goth.

l. in ambiguis. 85.

Vide Oldend. *in tract. de iure ſing. c. 23.* Dyn. *ad cap. 73. hoc titulo.*

l. non ſolet. 86.

Litem conteſtantium, an & quibus caſibus conditio melior fiat, vide Gloſſam hic.

¶ Non ſolet eius qui litem conteſtatus eſt deterior conditio fieri, immo melior plerumque quam ſi litem conteſtatus non eſſet, hæc verba *non ſolet*, & plerumque propriæ regulæ conueniunt, nam regula in iure conſtituitur ex his quæ plerumque fieri ſolent, nec vlla eſt in iure regula perpetua, nulla conclusio neceſſaria, quia omnes conſtituuntur ex iis quæ plerumque eueniunt, plerumque autem litis conteſtatione non fit deterior, ſed melior conditio actoris non fit deterior, nec enim actori ſi vice mutua à reo conueniatur, denegatur compenſatio eius quod petit, l. 8. *de compenſationibus.* Ad intellectum autem huius legis vide Hotoman. 3. *obſeruationum capite* 25. facit hic l. 58. *ſupra de verborum obligation.*

l. Nemo enim. 87.

Iunge hic l. 52 *ſupra de rei vind.*

l. Nulla. 88.

Facit hic *cap. non eſt in mora 60. extra de reg. iur. in 6.*

l. Quandiu. 89.

Iunge hic l. 82. *ſupra de hæredibus inſtituendis.*

l. in omnibus. 90.

Concordat *tex. in cap. intelligentia, extra de verborum ſign.*

l. Quotiens. 91.

Cuiacius *libro 8. obſ. c. 33.* vide l. 77. *ſupra de acquir. hæred.*

l. Si librarius. 92.

Horat *de arte 2.* Menoch. *3. coniect. vltimar. volum. 3.*

l. Filius. 93.

Interdicta dantur pro poſſeſſione, l. 4. *ſupra de acquir poſſ.*

l. Non ſolent 94.

Facit l 65. *ſupra de verborum oblig.*

l. Nemo. 95.

Auguſt. *libro 4. de ciuitate, cap. 27.*

l. In ambiguis. 96.

Vide *cap. intelligentia 6. extra de verborum ſignific.*

l. Ea ſola. 97.

Bona auferuntur deportatione, aut non relegatione.

l. Quo-

Digitized by Google

l.Quotiens.98.

Petitoris aliquando deterior eſt cauſa,*ca. qui prior,hoc tit.*

l.Non poteſt.99.

Nota hic ignorantiam excuſare debitorem interdum.

l.Omnia.100.

Vide l.35.*ſupra eodem titulo,&* l.81.*ſupra de ſolutionib.*

l.Vbi lex.101.

Tempora in teſtamentis quemadmodum computemus Glo.hic.

l.Qui vetante.102.

Cuiacius *cap.* 13. *de praſcript.*adde hic l.132. *ſupra de verb.ſign.*

l.Nemo.103.

Peckius *in libro de iure ſiſtendi,cap.6.numero* 3.4.*&* 5.

l.Si in duabus.104.

Sueton.*in octauio cap.*94.Virgil.*eglo.*5.Cic. *in Tuſc.*

l.Vbicunque.105.

An & in quibus rebus cauſæ cognitio ſit neceſſaria Gloſ hic.

l.Libertas.106.

Libertas ſummum pretium dicitur à Terent.*act.1.ſce.1.in Andr.*

l.Cum ſeruo.107.

Cuiacius *libro* 9.*obſ.c.*13. Facit tit.Codicis an ſeruus ex ſuo facto teneatur, l. 7.*ſupra de iud.*

l.Ferè.108.

Tiraquellus *de pœnis temperandis cauſa.*8.

l.Nullum.109.

Harmen.*libro 6. titulo* 2.l.45.*ſupra ad legem Aquiliam.*

l.In eo.110.

Pupillus non obligatur in iis in quibus patientia inducit conſenſum.

l.Pupillum.111.

In delictis proximus pubertati pro pubere habetur.

l.Nihil.112.

Effectu paria ſunt nullã habere actionem & quæ elidi poſſit, Bellonus *libro* 2.*ſupputat. capit.*10. vide l.7. §.14. *in fine ſupra ex quibus cauſ.*

l.In toto.113.

A toto abſolutus, à parte abſolutus videtur.

l.In obſcuris.114.

Dyn.*in cap.46.extra de regulis iuris in 6.numero* 5.

l.Si quis.115.

Propriè aliud eſt dare,aliud remittere.

¶ Liberatur quis obligatione plerumque vel per acceptilationem, vel nudo pacto, & ſiue hoc ſiue illo modo liberetur plerumq; videtur pecuniam accepiſſe: & primum qui dé acceptilatione, quia acceptilatione ipſo iure perimitur obligatio nec agi cum eo poteſt,cui accepto latum eſt,vnde dare videtur qui debitum remittit l. 2. *&* l.D.*de calum.*l.10.*in fi.D.de cõd.cau.dat.*l 41.§.2.*D.de iur.dot.* Dicitur autem quod inſinuatio interuenire debeat,vbicumque aliquid remittitur,ratio eſt quoniã remiſſio donatio eſt: quod tamẽ verum eſt ſi fit per modum donationis,ſecus ſi fiat per modum trãſactionis, qua de re vide gloſſ.huic ſimilem, *in* l.9.§.1.*D.de donationibus.*

§.Non poteſt.1.

¶Is non videtur quidquã accepiſſe,qui ſtipulatus eſt certam pecuniam ſibi dari vt alij negotiũ facerer aut non faceret, quia ea ſtipulatio per exceptionẽ doli irrita cõſtituitur,vel etiam ipſo iure per exceptionem doli.ſi ob illam turpem cauſam,ſi ob calumniæ cauſa ſtipulatus ſit certã pecuniam,illa cauſa non expreſſa, cum inter eos tacitè ageretur,vnde ſi cauſam non expreſſerit ipſo iure nulla eſt ſtipulatio,l.*iuriſgentiũ*.§.*ſi ob maleficium,D.de pactis,*l *generaliter, D.de verb.oblig.* l.5.*D.de condict.ob turp.cauſ.*

l.Nihil conſenſui.116.

Vis & metus cõſenſui contraria ſunt,Har. *libr.* 6.*tit.*2.

l.Prætor.117.

Iunge hic l.29.§.12.*ſupra de conditionibus & demonſtrationibus.*

l.Qui in.118.

Facit hic l. 54. *ſupra de acquirenda hæreditate.*

Digitized by Google

l. Non alienat. 119.

Alienatio eſt propriè dominij, l. 67. *ſupra de verborum ſign.*

l. Nemo. 120.

Rationem huius legis collige, ex l. 67. *ſup. de contrah. emp.*

l. Qui non. 121.

Quis in fraudem alterius facere videatur, declarat hic D. Goth.

l. Libertas. 122.

Facit hic l. 16. *ſupra de manum. teſtam.* & l. 18. *ſupra de re iud.*

l. Nemo. 123.

Paulus *lib. 1. ſententiarum, tit. 25* §. 4. Decius hic.

l. Vbi. 124.

Corpore præſens quis eſſe poteſt, & mente abſens.

l. Fauorabiliores. 125.

Ariſtot. *problem. 18 c. cum ſunt paria iura, de regulis iuris in 6.*

l. Nemo. 126.

Harmen. *libro 2. titu. 1. circa finem, c. qui contra 82. extra hoc tit.*

§. Locupletior. 1.

Folio 107. *numero 6.* Arius Pinellus, *C. de bonis matern.* adde hic l. 63. *in fine principij, ſupra ad legem Aquiliam.*

l. Cum prætor. 127.

Momento aliquid fieri ſufficit, vt factum eſſe dicatur.

l. in pari. 128.

Harmen. *libro 2. tit. 1. circa finem, cap. in pari, extra de hoc tit.*

l. Nihil. 129.

Facit hic *cap. acceſſorium 42. de regulis iuris in ſexto.*

l. Nunquam. 130.

Hotomanus 27. *illuſt. quæſt.* l. 10. *In fine, ſupra de act. emp.*

l. Qui dolo. 131.

Dynus *ad cap. 36. de reg. iur. in 6, num. 2. & ſeq.*

l. Imperitia. 132.

Facit hic l. 29. §. *de pactis,* & l. *pen. ſupra depoſ.*

l. Melior. 133.

Paulus *libro 5. ſententiarum, tit. 25. & vlt.*

l. Non fraudantur. 134.

Iniquũ eſt vt dolus proprius alteri noceat.

l. Ea quæ. 135.

Vide *l* 188. 185. & 122. *ſupra hoc eodem tit.*

l. Bona. 136.

Bona fides ſumitur interdum pro probabili ignorantia.

l. Qui auctore. 137.

Dynus *in cap. qui contra 82. de reg. iuris in 6.*

l. Omnis. 138.

Coniunge hic l 54. *ſupra de acquir. hared.*

l. Omnes. 139.

Congruit hic l. 25 *ſupra de verborum obligat.*

l. Abſentia. 140.

Seruus abeſſe ita non poteſt, l. *vlt.* §. *eod.*

l. Quod contra. 141.

Duorum inſolidum dominium eſſe non poteſt, l. 5 §. *vlt. ſupra commod.*

l. Qui tacet. 142.

Cuiac. *libro 16. obſ. cap. vlt.* Harm. *lib. 4. tit. 1. cap. 44. extra hoc tit.*

l. Quod ipſis. 143.

Reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis & habentis ab eo cauſam.

l. Non omne. 144.

Exemplum huius legis, vide *in* l. 27. *in fine, ſupra de hared. pet.*

l. Nemo. 145.

Facit hic *cap. ſcienti & conſentienti, extra de regulis iuris in 6.*

l. Quod. 146.

Coniunge l. 1. & *paſſim, Cod. an ſeruus ex ſuo facto.*

l. Semper. 147.

Species ineſt ſuo generi, *cap generi per ſpeciem 34. de reg. iur. in 6.*

l. Cuius. 148.

Idem ius eſt in parte, quod in toto, exceptiones vide apud Decium hic.

l. Ex qua. 149.

Vide l. 13. §. 1. *ſupra de acquirenda poſſeſſ.* l. 14. *ſupra de rei vind.*

l. Parem 150.

Coniunge l. 31. *ſupra hod eodem tit.*

l. Nemo. 151.

Damnum dare eſt iniuriam facere, *l. 1* §. 11. *ne quid*

Digitized by Google

ne quid in loco publico.

l. Hoc iure.152.

Cap.*ratihabitio,10.extra de reg.iur.in 6.*

l. Ferè.153.

Harmen.*lib.2.tit.1.l.3.§.6.ff.de acquir.poſſeſſ.*

l.Cum par.154.

Dyn.*in c.65 de reg.iur.in 6.& c.in pœnis eod.*

l. Factum.155.

Alciat.3.*præſump cap odia,15.de reg.iur.in 6.*

l. inuitus. 156.

Hanc legem optimè explicat D. Gothof. hic,quem vide.

l. Ad ea. 157.

Fornerius *libro 1.ſelect.cap.27.*

l.Creditor.158.

Cauſa dubitandi in hac lege vnde ſumi poſſit,vide hic D.Gothof.

l.Non vt ex.159.

Ex pluribus cauſis poſſidere rem eandem poſſumus.

l. Aliud eſt.160.

¶ Declara hanc regulam procedere,quando qui conſentit non eſt perfectè dominus: ſed quando ille qui conſentit eſt plenè dominus,ipſe intelligitur vẽdere, Doct.hic & notat Tiraq.*in tract. de ll.connub. gloſſ.5.q.2.& ad l.ſi vnquam,C.de reuoc.dona.*Ruin.*ad prin.Inſt. de don.nu.*500.*&* 101.*in fi.*Hinc aliud eſt contrahere,aliud contrahenti conſentire.

l.in iure.161.

Harmen.*lib 6.tit.2.cap.imputari,41.& capit. cum non ſtat 66.extra hoc tit.*

l.Quapropter.162.

Clarus 5 *ſent.§ furtum,verſ.quandoque.*Harmen.*libro 6.tit.2.*

l.Cuius.163.

Donare qui poteſt, vendere etiam poteſt l 21.*ſupra eod.*

l. Pœnalia.164.

Facit §.1.*Inſt.de de perpetuis, & Nou.*38.

l. Cum qui.165.

Cui maius licet, eidem minus eſt permiſſum l.66.*ſupra eod.*

l.Qui rem.166.

Nota hic argumentandi ſpeciem à contrario ſenſu.

l. Non videntur.167.

Iuſſus iudicis excuſat à dolo & edicto, l 7. §.4.*ſupra de iuriſd.*

l. Rapienda 168.

De obſcuro, vide l.9.*ſupra eod.*

l.is damnum.169.

Facit l.167.*in fine,ſupra eod.tit.*

l. Factum.170.

Factum prætoris iuri derogare non debet l.*vnic qui pro ſua.*

l. Nemo.171.

Quis huius legis ſenſus ſit D.Goth.hic.

l.in contrahenda.172.

Pactio obſcura vel ambigua venditori nocet l.39.*ſupra de pact.*

l.in condemnatione.173.

Mora rei nocet aliquando fideiuſſori, l.88. *ſupra de verborum oblig.*

l.Qui poteſt.174.

Quod non poteſt haberi repudiari non poteſt,l.18.*ſupra de acquir.hæred.*

l.in his. 175.

Facit hic l.120.*&* 160 *in fi.ſupra hoc eod.tit.*

l. Non eſt 176.

Nemini permittendum eſt vt ſibi ius dicat l 54.C.*de decur.*

l. Qui in ius.177.

Vide l.69.*ſupra eod.&*l.37.*ff.de acquir.hæred.*

l. Cùm.178.

Ad hanc legem,vide hic Decium.

l.in obſcura.179.

Coniunge hic l.20.*ſupra eod.*

l. Quod iuſſu.180.

Facit l.95.*ſupra de ſolut.*

l.Si nemo.181.

¶ Hæreditate non adita nihil in teſtamẽto valet, declara vt per Matheſ. *ad l.1.C.de ſacr. eccleſ.*& Spec. *in tit.de inſtrument.edit.num.60. per plura.*tenet quod non, tamen communis opinio eſt in cõtrarium,vt refeatur Iaſ.*ad dictam l.1.num.134.in repet.*& *ad l.eam quam,C. de fideicomm.* vide ad hunc textum Dilect. *de art.teſtan.caut.2 in tit.de leg.* Dec. *conſ.476.ad fi.*Alex.*conſ.209.col.2 & pen.vol.1.* Rip.*ad l 2. col.54.de leg.1*

l.Quod.182.

Vide l 83.§.5.*ſupra de verbor.oblig.*

l. Vani.184.

Vide l.13.*ſupra de re iudicat.*

l. impoſſibilium.185.

Facit hic *cap.nemo poteſt.de regulis iur.in 6.*

l. Nihil.186.

Exemplum huius legis, pete *in* l. 46.*ſupra de verborum obligat.*

l.Si quis.187.

De hac dictione, vide l.89.§.5.*ſupra de leg.2.*

l. vbi.188.

Iunge hic l.14.C.*de fide inſtrum.*

Digitized by Google

l. Pupillus. 189.

Congruit l. 2. §. 19. *ſupra de bon. rapt.*

l. Quod. 190.

Contrarium aſſerit l. 15. §. 6. *ſupra qui ſatiſd. cogant.* qua de re cogita.

l. Neratius. 191.

Priuilegium datum viuenti, ad hæredes non tranſit.

l. Ea quæ. 192.

Quænam diuidi poſſint necne, vide hic Gloſſam.

l. Omnia. 193.

Vide l. 3. *ſupra de petit. hæred.*

l. Qui per. 194.

De hæredis ſtricta ſignificatione, vide hic Dec.

l. Expreſſa. 195.

Interdum magis proſunt quàm tacita, Dec. hic.

l. Priuilegia. 196.

De diuiſione priuilegiorum, vide l. 68. §. *e.*

l. Semper. 197.

Corraſ. *epiſt. quæſt. cap.* 28. vide Iaſonem & Dec. *in* l. 1. *C. de pact.*

l. Neque. 198.

Vide *cap. delictum perſonæ 76. extra de regul. iur. in 6.*

l. Non poteſt. 199.

Facit l. *vnic. ſupra ſi quis ius dicenti.*

l. Quotiens. 200.

Harmen. *lib. 6. tit. 2. c. odia, extra hoc tit.*

l. Omnia. 201.

Iunge hic *l. 1. ſupra de regul. Caton.*

l. Omnis 202.

Cotta in voce carrotium, Cuiac. *lib. 17. obſ. cap. 15.*

¶ Omnis definitio in iure periculoſa eſt, rarum eſt enim quod ſubuerti non poſſit, vide Budæum Cagnol. & alios hic. Alciat. *lib. vlt. paradox. c. 9. & in tract. de præſcrip.* 5. Corraſ. *lib. 2. miſcell. c. 9.* Vigli. *ad princ. Inſt. de teſt. nu. 25.* Gribal. *de ratione ſtudendi, c. 12.* Pontan. *ad l. 1. num. 31. D. de acq. poſſ.* Hotom. *in comm. ver. iur. in verſi. definitio.* Harmen. *libro 6. tit. 2. cap. damnum. de reg. iur. in 6.*

* Definitio nihil aliud eſt quàm regula, vt conſtat ex Harmenop.

*Periculoſam autem eſſe in iure definitionem, hoc ita intelligendum eſt quaſi diceret non poſſe ſine periculo aliquid generaliter in iure ſtatui & quaſi regula definiri, ita vt definitio hic pro ſententia & regula ponatur. vide Conſtantinum lib. 6. epitom.

l. Quod quis. 203.

Facit hic *l. 46. § 5 ſupra de procur.*

l. Minus. 204.

An & quomodo minus ſit actionem quàm rem habere Gloſſa hic.

l. Plerunque. 205.

Cæpol *tract. de ſeruit. vrban. præd. c. 14. nu. 7.*

l. iure naturæ 206.

¶ Regula eſt quod nemo debet locupletari cum aliena iactura & iniuria, fallit in vſucapione, qua de re vide Bartolum *in l. 1. D. eod. de vſuc.*

l. Res. 207.

Concordat textus *in cap. cum inter, extra de re iudic.*

l. Non poteſt. 208.

Deſiiſſe non videtur quod nec cœpit, *l. 5. ſupra de iniuſtis.*

l. Seruitutem. 209.

Nota hic quod ſerui mortuis comparantur.

l. Quæ ab initio. 210.

Iunge hic *l. 29. ſupra eod. tit.*

l. Seruus. 211.

Abeſſe Reipub. cauſa qui dicantur, Gloſſa hic.

FINIS.

EXPLICITVS EST EX ORDINE DIGESTORVM SIVE PANDECTARVM Liber quinquageſimus feliciter.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google